TIDSKRIFTEN

ENS ROPANDES RÖST I ÖKNEN

AIKAKAUSLEHTI

HUUTAVAN ÄÄNI KORVESSA

Översättning till finska
Suomentanut
Hannu Rautiainen

ISBN 952-90-5549-8

Raamattutalo
Pieksämäki
1994

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning, av **J.D.** 5

Om första anledningen till väckelserna i Torneå Lappmark, av L.L.L. 9
L. L. Laestadius' barndom och ungdom 9
Laestadius utnämnes till pastor i Karesuando 19
Om Laestadius' syner 26
Laestadius sjukdom 30
Ljuset uppgår för Laestadius 41
Förkänningar av väckelsen i Lappmarken 43
De första nådemärkena 52
Uppenbarelser 70
Striden med brännvinsdraken börjar 82
Johan Raattamaa 91
Pehr Raattamaa 105
De väckta blir instämda 113
Biskopsvisitationerna i Pajala 117
Kristendomen duger inte till världen 125
Om Nikodemus' och lärjungarnas tro 138

Aftonsångspredikan på andra söndagen i advent i Hernösand 1843, av **L.L.L.** 152

Den nya handboken, av **L.L.L.** 164

Hur det står till med kristendomen i den lutherska kyrkan, av L.L.L. 177
En samhällsbild 177
Om biskop Tegnérs moraliska karaktär 180
Utdrag ur Tegnérs kyrkotal 186

Hur världen tar emot dödsängeln? Världen och koleran, av L.L.L. 244
Världen och koleran 244
Om kolerans osynliga orsak 246
Om det ondas ursprung 264
Hur man blir befriad ifrån det onda 268

Om tidens tecken, av **L.L.L.** 279

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto, J.D. 5

Tornion Lapin herätyksien ensimmäisistä aiheista, L.L.L. 9
L L Laestadiuksen lapsuus ja nuoruus 9
Laestadius nimitetään Karesuvannon kirkkoherraksi 19
Laestadiuksen näyistä 26
Laestadiuksen sairaus 30
Laestadiukselle koittaa valkeus 41
Herätyksen enteitä Lapissa 43
Ensimmäiset armonmerkit 52
Ilmestyksiä 70
Sota viinalohikäärmeen kanssa alkaa 82
Johan Raattamaa 91
Pehr Raattamaa 105
Heränneitä haastetaan oikeuteen 113
Piispantarkastukset Pajalassa 117
Kristillisyys ei kelpaa maailmalle 125
Nikodemuksen ja opetuslasten uskosta 138

Iltasaarna toisena adventtisunnuntaina Hernösandissa 1843, L.L.L. 152

Uusi käsikirja, L.L.L. 164

Luterilaisen kirkon kristillisyyden tila, L.L.L. 177
Yhteiskunnallinen kuvaus 177
Piispa Tegnérin moraalisesta luonteesta 180
Otteita Tegnérin kirkkopuheista 186

Kuinka maailma vastaanottaa kuoleman enkelin. Maailma ja kolera, L.L.L. 244
Maailma ja kolera 244
Koleran näkymättömistä syistä 246
Pahan alkuperästä 264
Miten vapaudutaan pahasta 268

Ajan merkeistä, L.L.L. 279

Cleri Comitialis cirkulär 1851, av L.L.L. 294

Hur prästeståndet aktar på tidens tecken, av L.L.L. 302
Prästerna är stumma hundar 302
Utdrag ur dr Thomanders predikan 308
Om dr Ödman, ärkebiskop Wallin, m.fl. 326

Några ord om hundskall, av L.L.L. 331

En ropandes röst i öknen, av L.L.L. 335

Förlikning mellan 1. Pet 3:12 och Rom 3:10 340

Förlikning mellan Rom 3:28 och Jak 2:21, av L.L.L. 343

Förlikning mellan Rom 3:23 (27) och 2 Kor 1:12 (14), av L.L.L. 346

Om kungens tillfrisknande, insänd 350

Välment förslag till förbättringar i de nya böckerna L.L.L. 351

Kristina Ponnojärvis syn, av L.L.L 360

Om skrapan prosten Laestadius fick av domkapitlet i Hernösand 1851, av L.L.L. 398

Till kronofogden Hackzell, av L.L.L. 438

Några ord till självförsvar av L.L.L. 442

Jakob Dahlbergs m.fl. artiklar utgivna i Ropandes Rösten 484

Kirkolliskokouksen kiertokirje 1851, L.L.L. 294

Kuinka pappissääty ottaa vaarin ajan merkeistä, L.L.L. 302
Papit ovat mykkiä koiria 302
Otteita tri Thomanderin saarnasta 308
Tri Ödmanista, arkkipiispa Wallinista, ym. 326

Muutama sana koiranhaukunnasta, L.L.L. 331

Huutavan ääni korvessa, L.L.L.

1. Piet 3:12 ja Room 3:10 yhteensovittaminen 340

Room 3:28 ja Jaak 2:21 yhteensovittaminen, L.L.L . 343

Room 3:23 (27) ja 2 Kor 1:12 (14) yhteensovittaminen, L.L.L. 346

Kuninkaan paranemisesta, lukija-kirjoitus 350

Hyvää tarkoittava ehdotus uusien kirjojen parantamiseksi. L.L.L 351.

Kristina Ponnojärven näky, L.L.L. 360

Hernösandin Tuomiokapitulin rovasti Laestadiukselle 1851 antamista nuhteista, L.L.L. 398

Kruununvouti Hackzellille, L.L.L. 438

Muutama sana itsepuolustukseksi, L.L.L. 442

Jakob Dahlbergin ym. Huutavan Äänessä julkaistut artikkelit 484

TIDSKRIFTEN

ENS ROPANDES RÖST I ÖKNEN

AIKAKAUSLEHTI

HUUTAVAN ÄÄNI KORVESSA

INLEDNING

Då denna tidskrift nu börjar sitt lopp, så må vi med några förord förklara dess titel.

I början av Mathei 3 kapitel finne vi, att Johannes döparen blifver kallad **ens ropandes röst i** öknen, hvarom redan Esaias profeterat (Es.40.3). Hos Esaias heter det väl: **ens predikares röst är i** öknene, men detta kommer på ett ut, enär predika betyder ropa eller utropa. Att Esaias profetia syftar på Johannes döparen, såsom Messias förelöpare, det blifver klart äfven om man blott flyktigt genomläser de första 11 verserna af Esaias 40 Kap. Ty då profeten i början uppmanar sig och andra predikare att trösta Guds folk och tala ljuvliga om syndernas förlåtelse, så inses lätt, att detta syftar på gryningen af nya förbundets nåderikare tid, då Evangelium skulle klarare och rikare förkunnas för dem, som suckade efter andelig förlossning och "väntade på **Israels tröst."** Och då profeten förkunnar, att all mensklig **godhet skulle torkas bort och förvissna, såsom hö och blomster,** då till Sion skulle bringas denna Evangeliska tidning: **Si! der är edar Gud,** och den gode Herden skulle framträda med de mest härliga bevis på öfversvinnerlig herdahuldhet,

JOHDANTO

Tämän aikakauslehden alkaessa nyt ilmestyä saanemme jollakin esipuheella selittää sen nimeä.

Matteuksen kolmannen luvun alussa Johannes Kastajaa kutsutaan huutavan ääneksi korvessa, josta jo Jesaja on ennustanut (Jes.40:3). Jesaja tosin kirjoittaa **saarnaajan ääni** on korvessa, mutta se tarkoittaa samaa, koska saarnaaminen merkitsee huutamista tai julistamista. Se, että Jesajan ennustus tarkoittaa Johannes Kastajaa Messiaan edelläjuoksijana, käy ilmi, jos vain pikaisestikin lukee Jesajan 40:1-11. Sillä kun profeetta aluksi kehottaa itseään ja muita saarnaajia lohduttamaan Jumalan kansaa ja puhumaan suloisesti syntien anteeksiantamuksesta, on helppo huomata tämän tarkoittavan uuden liiton armollisemman ajan koittoa, jolloin evankeliumia julistetaan selkeämmin ja runsaammin niille, jotka huokaillen ikävöivät hengellistä lunastusta ja **Israelin lohdutusta.** Ja kun profeetta julistaa, että kaikki **ihmisen hyvyys kuivuu ja kuihtuu kuin ruoho ja kukkanen,** kun Siionille tuodaan tämä evankelinen sanoma: **katso, teidän Jumalanne,** ja hyvä Paimen ilmestyy todistaen sangen ihanasti ylenpalttisesta Paimenen lempeydestä, niin tämä on yksi selkeimpiä ja lohdul-

så är detta en af de klaraste och hugnerikaste fingervisningar på vår dyrbara Frälsares uppträdande till att utföra det stora återlösninsverket.

lisimpia osoituksia siitä, että meidän kallis Vapahtajamme astuu suorittamaan sitä suurta lunastustyötä.

Och då profeten härvid talar om en predikares röst, som i öknene skulle uppmana folket, att **bereda Herranom väg** eller förbereda folket, att emottaga denna stora Herde och salighetshöfding, så kan denna röst i öknene ej vara någon annan, än Johannes döparen och hans bättrings predikningar. Detta öfverensstämmer ock med den profetia, som framställes af den sista profeten Malachias, genom hvilken Herren talar: **"Si! Jag skall sända eder den profeten Elia, förr än den store och förskräckelige Herrans dag kommer."** Att denna Elias betydde Johannes döparen, hvilken skulle uppträda såsom en ny Elias eller med Elias anda och kraft vid nådadagens uppgång, det förklarar Frälsaren sjelf med uttryckeliga ord i Math. 11 Kap. 14 vers. Att Herrans dag eller den genom Kristum uppgångna nådadagen af Malachias kallas förskräckelig, låter förklara sig genom det Evangeliska ljusets fördömande af mörker, obotfärdighet, otro och egenrättfärdighet.

Ja kun profeetta tässä yhteydessä puhuu saarnaajan äänestä, joka korvessa kehottaa kansaa **valmistamaan Herralle tietä,** eli valmistaa kansaa vastaanottamaan tämän suuren Paimenen ja autuuden ruhtinaan, niin ei tämä ääni korvessa voi olla muu kuin Johannes Kastaja ja hänen parannussaarnansa. Tämä käy yksiin myös viimeisen profeetan, Malakian, ennustuksen kanssa. Herra puhuu hänen kauttaan: **"Katso! Minä olen lähettävä teille profeetan, Elian, ennen kuin se suuri ja hirmuinen Herran päivä tulee."** Vapahtaja itse selittää selvin sanoin Matteuksen 11:14, että tämä Elias merkitsee Johannes Kastajaa, joka ilmestyy uutena Eliaana eli Eliaan hengellä ja voimalla armonpäivän koitossa. Malakia kutsuu Herran päivää eli Kristuksen kautta koittavaa armonpäivää hirmuiseksi sen tähden, että evankeliumin valkeus tulee tuomitsemaan pimeyden, katumattomuuden, epäuskon ja omanvanhurskauden.

Vid denna nådadagens början skulle Johannes döparen uppträda, såsom **ens predikares röst,** som skulle ropa: **Bereder Herranom** väg, och hvars **ropande** här skulle tillika vara **beredande.** Evangelisten Matheus skrifver tydeligen, att Johannes döparen var den, om hvilken Esaias på anförda ställe profeterat,

Tämän armonpäivän alussa Johannes Kastaja nousee **saarnaajan äänenä,** joka huutaa: **"Valmistakaa Herralle** tietä!" Ja tämä hänen **huutamisensa** on myös **valmistamista.** Evankelista Matteus kirjoittaa selkeästi, että Johannes Kastaja on se, josta Jesaja on ennustanut edellä mainitussa paikassa.

Johannes skulle uppträda i öknen. Därmed antydes ej blott det yttre ställe vid döda havet, der Johannes döpte och predikade, utan tillika den andeliga öknen, det andeliga mörker, död och förderf, som rådde i Judiska landet och än mer uti hednalanden vid Frälsarens framträdande med sitt him-

Johannes oli esiintyvä korvessa. Tällä ei tarkoiteta ainoastaan ulkonaista paikkaa Kuolleen meren rannalla, jossa Johannes kastoi ja saarnasi, vaan myös hengellistä korpea, sitä hengellistä pimeyttä, kuolemaa ja turmelusta, joka vallitsi Juudean maalla ja vielä enemmän pakanamaissa Vapahtajan ilmestyessä taivaallisen val-

laljus.

Hufvudinnehållet af Johannis predikan var detta: **Görer bättring: himmelriket är kommet hardt när! Bereder Herrans** väg! Denna bättring eller sinnesförändring, syndakänsla jemte ånger och afsky för allt syndaväsende och fruktan för den fördömelse de genom synden dragit öfver sig, borde hos Johannis åhörare väckas om de skulle kunna välkomna och emottaga Kristum, som kom med så härliga nådeanstalter och krafter till fallne syndares benådning, helgelse och salighet. Att ej detta himmelrike och dess store konung och herde Kristus skulle af dem försakas och sålunda gå dem förbi, skulle Johannes gå såsom en härold och bebåda Frälsarens ankomst och uppmana folket att låta den förberedande nåden väcka deras samveten och öppna deras hjertan att med lefvande tro emottaga Frälsaren och sålunda främja himmelrikets framgång.

Men det var ej blott på den tiden, som en väckande Johannis röst var nödig, om något djupt och sannt Gudaktighetslif skulle väckas och Evangelii nåd och Frälsaren i förberedda hjertan anammas. En sådan väckeröst var nödig i alla tider. Den har och alltid skallat, der vakna väktare ropat i öknen för alt bereda Herrans väg att af öknar, skulle varda örtagårdar. I dessa örtagårdar har och alltid lagens friska Nordanväder varit behöfveligt och välsignadt.

Skulle det icke ännu så vara? Skulle icke bättringens väckande Johannis röster behöfvas måhända mer än någonsin i vara vekliga, sjelfsvåldiga, ljumma och sofvande tider, om ej himmelriket skall gå oss förbi, Evangelium blifva bland oss förtäckt, missbrukat och förloradt och ett finare hedendoms mörker alltmer förödande rufva öfver den såkallade kristenheten?

keutensa kanssa.

Johanneksen saarnan pääsisältö oli tämä: **"Tehkää parannus! Taivaan valtakunta on lähestynyt! Valmistakaa Herran tietä!"** Johanneksen kuulijoissa täytyi herättää tämä parannus eli mielenmuutos, synnintunto sekä katumus ja koko synnillisen olemuksen inho ja sen tuomion pelko, jonka alaisiksi he olivat tulleet synnin kautta, sitten he saattoivat toivottaa Kristuksen tervetulleeksi ja ottaa vastaan hänet, jolla oli niin ihanat armovälineet ja voimat langenneen syntisen armahdukseksi, pyhitykseksi ja autuudeksi. Jotta he eivät kieltäisi tätä taivaan valtakuntaa ja sen suurta kuningasta ja paimenta, Kristusta, ja hän kulkisi siten heidän ohitseen, piti Johanneksen esiintyä sanansaattajana, joka ilmoitti Vapahtajan tulemisesta ja joka kehotti kansaa päästämään ennättäväisen armon herättämään heidän omantuntonsa ja avaamaan heidän sydämensä vastaanottamaan elävällä uskolla Vapahtajan ja siten edistämään taivaan valtakunnan menestystä.

Mutta ei Johanneksen herättävä ääni ollut tarpeen ainoastaan sillä ajalla vaikuttamaan syvällistä ja todellista hartauselämää sekä evankeliumin armon ja Vapahtajan vastaanottamiseksi ennalta valmistettuihin sydämiin. Sellainen herätysääni on tarpeen kaikkina aikoina. Se on myös kaikunut aina siellä, missä valppaat vartijat ovat huutaneet korvessa Herran tien valmistamiseksi, että korvet tulisivat yrttitarhoiksi. Näissä yrttitarhoissa on myös aina lain kirpeä pohjoistuuli ollut tarpeellinen ja siunattu.

Eiköpä vieläkin ole niin? Eiköpä meidän velttona, vallattomana, penseänä ja nukkuvana aikanamme parannuksen herättäviä Johanneksen ääniä tarvita kenties enemmän kuin koskaan, ettei taivaan valtakunta kävisi meidän ohitsemme, evankeliumia peitettäisi, väärinkäytettäisi ja menetettäisi keskuudessamme ja ettei hienomman pakanuuden pimeys yhä tu-

Med skäl hyses denna rysliga farhåga af många lärare och åhörare, som med vakna och upplyfta förståndsögon betrakta tidens tecken.

hoavampana hautoisi niin kutsuttua kristikuntaa? Monet opettajat ja kuulijat, jotka katselevat valppain ja avoimin ymmärryksen silmin ajan merkkejä, ovat syystä huolissaan.

Vi erkänner oss dela denna farhåga. Vi tro, att om himmelriket skall komma till samhällen och enskilda, så måste de väckas ur syndadvalan och ifrån Egyptiskt träldomsmörkcr föras till Sinai, för att af dess dunder och blixt höra och se den hotande fördömelsen och deraf drifvas att på alfvar söka sin eviga frälsning. Vi tro att äfven hos enskilda, som skola frälsas, en gamlatestamentisk tid skall föregå den nytestamentska, en Jagens predikan före Evangelii, en Johannisröst före Guds Lamb. Vi tro på sanningen af Apostelens märkeliga ord, att **lagen skall vara vår tuktomästare till Kristum** eller som det står i våra symboliska böcker, att **tron aflas och födes i ett samvete som är förskräckt öfver synden. I** denna öfvertygelse och för att i vår ringa mon befordra väckelser till sann bättring och kristendom, hafve vi företagit oss utgifvande af denna tidskrift. Måtte det påsyftade ändamålet genom Herrans välsignelse i någon mon vinnas både när och fjerran!

Tunnustamme, että meillä on sama pelko. Jotta taivaan valtakunta voisi tulla yhteiskuntien ja yksilöiden tykö, heidät pitää herättää synnin horroksesta ja viedä Egyptin orjuuden pimeydestä Siinaille kuulemaan ja näkemään jyrinästä ja salamoinnista heitä uhkaavan kadotuksen, että joutuisivat tosissaan etsimään iankaikkista pelastustaan. Uskomme, että myös yksityisillä ihmisillä, jotka pelastuvat, pitää vanhan testamentin ajan edeltää uuden testamentin aikaa, lain pitää edeltää evankeliumia, Johanneksen äänen pitää edeltää Jumalan Karitsaa. Uskomme apostolin merkillisten sanojen totuuden, että **lain pitää olla kurittajamme Kristuksen** tykö, eli niin kuin tunnustuskirjoissamme lukee, että **usko sikiää ja syntyy omassatunnossa, joka kauhistuu syntiä.** Vakuuttuneina tästä ja edistääksemme vähäisellä osuudellamme herätystä totiseen parannukseen ja kristillisyyteen olemme ruvenneet toimittamaan tätä aikakauslehteä. Kunpa tarkoitus edes osittain tulisi Herran siunauksen kautta saavutetuksi lähellä ja kaukana!

Gack ut du ropandes röst och blif i Herrans hand ett medel (om och det ringaste) till själars väckelse, bättring och frälsning. Öfvertyga många falska kristna om syndasömnens fara, om verldens falska frid. Säg dem, att **nu är tid att uppstå af sömnen,** om ej himmelriket skall tagas ifrån oss och mörker begripa oss. Tala kärlekens alfvar och ömhet i en lättsinnig och bister tid. O! måtte du, der du framgår, bli en predikares röst, som bereder Herrans väg till många själars uppväckelse, bättring och salighet.

Käy ulos, huutavan ääni, ja ole Herran kädessä (edes vähäinen) väline, joka vaikuttaa sielujen herätykseksi, parannukseksi ja pelastukseksi! Vakuuta monia vääriä kristittyjä synninunen vaarasta, maailman väärästä rauhasta! Sano heille, että **nyt on aika nousta** ylös **unesta,** ettei taivaan valtakuntaa otettaisi meiltä pois ja pimeys meitä käsittäisi! Puhu rakkauden vakavuutta ja hellyyttä kevytmielisenä ja tuimana aikana! Oi jospa siellä, missä ilmestyt, olisit saarnaajan ääni, joka valmistaa Herran tietä monien sielujen herätykseksi, parannukseksi ja autuudeksi!

Jacob Dahlberg

OM FÖRSTA ANLEDNINGEN TILLVÄCKELSERNA I TORNEÅ LAPPMARK

En fattig enfaldig kvinna ingick vid 40 års ålder äktenskap med en 50 års gammal enkling, som visserligen hade någon bildning, men var uti fatliga omständigheter och måste, för att på något sätt söka sitt lifsuppehälle, anlägga ett nybygge under fjellen uti ett alldeles ödeland hvarest endast ulfvar, fjellrackor, harar och fjellripor hade sitt tillhåll. Qvinnan hade ett melancholiskt temperament, men mannen hade ett hetsigt temperament och utmärkte sig för glädtighet, quicka upptåger och infall, men var derjemte då han smakade spirituosa, utmärkt för elakt Ölsinne, hvilket den ängsliga, för stilla ensamhet böjda qvinnan, fick betala med bittra tårar; men alldrig hördes hon klaga öfver sitt oblida Öde, ty hon bar sitt kors med tålamod.

Uti sitt hafvande tillstånd drömde hon att en liten gosse med namnet **Levi** springer efter hennes man, och detta namn lade hon på minnet. När barnet skulle födas, drömde hon åter mellan värkarne, att någon ropade **Lars.** Barnet blef lyckligen framfödt till verlden **uti** en kall och usel stuga, och, när modren tillfrisknat, måste hon sjelf bara barnet på sina armar till Presten, som var 7 mil från hennes hemvist, hvarest det barn, hvars namn för henne blifvit uppenbaradt i drömmen, fick namnet **Lars Levi** i dopet.

Om denne Lars Levis ungdoms öden är omtaladt något uti Petri Laestadii Journal. Hvad som der nämnes om de båda brödernas första kärlek, är sanningsenligt. Den var visserligare ren, dock icke så ren, att icke någon sinlighet låg förborgad derunder. Annars var Lars Levi under pojkåren en stor skälm; han gjorde många spratt och

TORNION LAPIN HERÄYKSIEN ENSIMMÄISISTÄ SYISTÄ

Eräs köyhä ja yksinkertainen nainen avioitui 40 vuoden ikäisenä 50-vuotiaan leskimiehen kanssa, jolla tosin oli jonkinlaista sivistystä, mutta oli köyhissä oloissa ja hankkiakseen jollakin tavalla elantonsa joutui ryhtymään uudisasukkaaksi tunturien kupeelle aivan erämaahan, missä asusti vain susia, naaleja, jäniksiä ja riekkoja. Vaimolla oli alakuloinen luonteenlaatu, mutta mies oli kiivas ja iloisuudestaan, sukkelista kujeistaan ja veistelyistään tunnettu, mutta samalla hän oli viinaa maisteltuaan erittäin paha ja äreä, minkä tuo pelokas, hiljaiseen yksinäisyyteen taipuvainen vaimo sai maksaa katkerilla kyynelillä. Mutta koskaan ei kuultu hänen valittavan kovaa kohtaloaan, sillä hän kantoi ristiään kärsivällisyydellä.

Raskaana ollessaan vaimo näki unta, että pieni Levi-niminen poika juoksi hänen miehensä perässä. Tämän nimen hän pani muistiin. Lasta synnyttäessään hän taas näki polttojen välissä unta, että joku huusi **Lars.** Lapsi syntyi onnellisesti maailmaan kylmässä ja kurjassa tuvassa. Tervehdyttyään äiti joutui itse kantamaan lapsen käsivarsillaan papin luo, joka asui seitsemän peninkulman päässä heiltä, ja siellä lapsi, jonka nimi äidille oli ilmoitettu unessa, sai kasteessa nimen **Lars Levi.**

Tämän Lars Levin nuoruuden kohtaloista on vähäisen kerrottu Petrus Laestadiuksen päiväkirjassa. Mitä siinä mainitaan molempien veljien ensimmäisestä rakkaudesta, on totuudenmukaista. Se rakkaus oli tosin puhdasta, ei kuitenkaan niin puhdasta, etteikö siinä olisi ollut jotakin aistillisuutta kätkettynä. Muutoin Lars Levi oli poikavuosinaan suuri kelmi. Hän teki monta kepposta ja konnan-

skälmstycken åt Lappkäringar; han var äfven oförvägen, och det var ett stort Guds under, att han icke bröt af sig armar och ben uti rännbacken eller uti de nästan otillgängliga klippor, dit han klättrade o.s.v.

kujetta Lapin akoille. Hän oli vieläpä uhkarohkea, ja oli suuri Jumalan ihme, ettei hän katkonut käsiään ja jalkojaan liukumäessä tai niissä melkein luoksepääsemättömissä kallioissa, jonne hän kiipeili jne.

Huruledes Temperamentslyten fortplantas ifrån föräldrar till barn har Lars Levi uti de sednare åren fått erfara, när en jämförelse blifvit gjord emellan hans och föräldrarnes Temperament vid samma ålder. Han har nemligen ärft Fadrens hetsiga Temperament, och modrens melancholiska. Första början till det melancholiska Temperamentet fick han känna vid 16 års ålder. Ungdomen i byn hade anställt en dans i granngården, om jag minns rätt, på Laurentiidag. Lars Levi var annars icke sen att infinna sig på sådana ställen hvarest nöjen stodo till buds, men den dagen var han icke på dansen. Hans då varande käresta saknade honom, hon kunde icke heller vara road af dansen och började söka efter honom i granngårdarne samt i Prestgården hvarest han bodde; hon frågade alla, men ingen viste hvarest Lars Levi tagit vägen.

Kuinka luonteenviat periytyvät vanhemmilta lapsille, sitä on Lars Levi saanut myöhempinä vuosinaan oppia vertaillessaan luonnettaan vanhempiensa luonteeseen samassa iässä. Hän on nimittäin perinyt isänsä kiivauden ja äitinsä alakuloisuuden. Luonteen alakuloisuuden ensimmäistä alkua hän sai tuntea 16-vuotiaana. Kylän nuoriso oli järjestänyt tanssit naapuritaloon, muistaakseni Laurinpäivänä. Lars Levi ei muutoin ollut hidas rientämään sellaisiin paikkoihin, missä huvia oli tarjolla, mutta sinä päivänä hän ei tullut tansseihin. Hänen silloinen rakastettunsa kaipasi häntä. Häntäkään ei tanssi huvittanut, kun Lars Levi ei ollut siellä. Hän lähti pois tansseista etsimään Lars Leviä naapuritaloista sekä pappilasta, jossa hän asui. Hän kyseli kaikilta, mutta kukaan ei tiennyt, minne Lars Levi oli mennyt.

Slutligen fann hon honom sittande bakom ett apartement uti ett småg. Och naturligtvis blef hon högeligen förvånad öfver denna skilsmessa från verlden på en så glad dag; hon sökte utforska anledningen till hans enslighet och kallsinnighet; men förgäfves. Han viste ju icke sjelf hvad som fattades; ty han var melancholisk. Hon försökte förmå honom att komma på dansen; men den gången verkade hennes böner och tårar icke någon förändring uti hans melancholi.

Lopulta hän löysi hänet istumasta piilossa ulkorakennuksen takana. Ja luonnollisesti tyttöä kovin kummastutti tämä erottautuminen maailmasta näin iloisena päivänä. Tyttö yritti tutkia syytä hänen eristyneisyyteensä ja kylmäkiskoisuuteensa, mutta turhaan. Lars Levihän ei tiennyt itsekään, mikä häntä vaivasi, sillä hän oli synkkämielinen. Tyttö yritti taivuttaa häntä tulemaan tanssiin, mutta sillä kerralla hänen rukouksillaan ja kyyneleillään ei ollut mitään vaikutusta hänen synkkämielisyyteensä.

Hvad hade då händt? Ack! Han visste det icke sjelf; men 27 år derefter har han fått veta det.

Mitä sitten oli tapahtunut? Voi, hän ei itsekään tiennyt! Mutta 27 vuotta myöhemmin hän on saanut sen tietää.

Det gifves väl knappt någon menniska,

Tuskin on yhtään ihmistä, joka ei joskus

som icke någongång i sin levnad varit ängslig utan att veta hvarföre; men det är så få menniskor, som gifva akt på den hemliga rösten inifrån. När det skrivna ordet icke verkar någon besinning, så måste Guds ande omedelbarligen genom en inre röst, väcka den säkra syndaren till eftertanke. Men äfven denna inre kallelse föraktas oftast af okunnighet om Guds andas nådeverkningar. Det har ofta händt att personer, som blifvit manade af den inre hemlighetsfulla rösten, ansett den för en aning om en stor olycka som vore nära att inträffa, antingen att döden vore dem sjelfva nära, eller ock hafva de tänkt att någon nära släktinge vore nära för döden.

elämässään olisi ollut pelokas tietämättä miksi, mutta vain harvat panevat merkille tuon salaisen, sisäisen äänen. Kun kirjoitettu sana ei pysäytä ajattelemaan, joutuu Jumalan Henki välittömällä, sisällisellä äänellä herättelemään surutonta syntistä ajattelemaan tilaansa. Mutta myös tämä sisäinen kutsu useimmiten hylätään, koska ei käsitetä Jumalan Hengen armovaikutuksia. Usein on käynyt niin, että tämän sisäisen, salaperäisen äänen kehottamat ihmiset ovat pitäneet sitä ääntä pian tapahtuvan suuren onnettomuuden enteenä, joko kuolema olisi lähellä heitä itseään tai jotakin läheistä sukulaista.

Men icke har det kunnat falla dem in att tänka på att denna hemliga och oförklarliga ängslan hvartill ingen yttre anledning finnes, måste vara en påminnelse af Guds anda att tänka på sin själs angelägenheter.

Mutta heille ei ole juolahtanut mieleen ajatella, että tämän salaisen ja selittämättömän ahdistuksen, johon ei ole mitään ulkoista syytä, täytyy olla Jumalan Hengen muistutus ajattelemaan sielunsa parasta.

Den hemliga oro, som första gången påkom Lars Levi, glömdes snart, och äfven den första kärleken glömdes; ty ehuru väl föremålet för denna kärlek återsågs någon gång om sommaren 1817, 1820, 1821, var likväl den första kärleken utslocknad, förnämligast derföre, att den jämnåriga flickan icke var trogen i sin kärlek. Och ehuru böjelsen för könet var både tidigt och starkt utvecklad hos den nu omtalade mannen, kom det likväl aldrig längre än till ras och så kalladt sänglag, men utan någon oanständig handling. Måhända hade heders djefvulen mera att säga i detta fall än samvetet, ty många bland de väckta hafva samma erfarenhet, att ambitionen eller skammen hindrat dem från utöfningen af sjelfva gerningen. Och detta var väl äfven orsaken hvarföre Lars Levi alltid undvek umgänge med glädjeflickor i städerna, men så snart han kom ut bland bondflickorna var han en mäs-

Tuo ensimmäisen kerran Lars Levin luona vieraillut salainen levottomuus unohtui pian. Ensimmäinen rakkauskin unohtui, sillä vaikka hän kohtasikin tämän rakkauden kohteen joitakin kertoja kesällä 1817, 1820 ja 1821 oli ensimmäinen rakkaus kuitenkin sammunut, lähinnä siitä syystä, että tuo samanikäinen tyttö ei ollut rakkaudessaan uskollinen. Ja vaikka nyt puheena olevan miehen sukuvietti oli varhain ja voimakkaasti kehittynyt, ei hän kuitenkaan koskaan mennyt pidemmälle kuin peuhaamiseen ja niin kutsuttuun vuodeyhteyteen, mutta ilman mitään säädytöntä tekoa. Taisi kunnian perkeleellä olla enemmän sanomista tässä tapauksessa kuin omallatunnolla, sillä monilla heränneillä on sama kokemus, että kunnia eli häveliäisyys on estänyt heitä itse teon suorittamisesta. Ja tämä kai oli syynä myös siihen, että Lars Levi aina vältti kaupunkien ilotyttöjen seuraa, mutta heti kun hän tuli kaupungista maaseudun tyttöjen keskuuteen, hän oli mestari hur-

tare att tjusa dem, igenom lekar och ras samt allehanda putslustiga upptåg.

Moral filosoferna tala om den aktning, som menniskan bör hysa för sig sjelf. Men denna aktning är ingenting annat än egenkärlek blandad med ambition. Lars Levi gick så långt i denna aktning för sig sjelf och qvinnans oskuld, att bygdens tärnor emottogo honom med öppna armar hvarhällst han kom, emedan de hade fått den fördelaktiga opinionen om honom, att hvilken som häldst kunde ligga tryggt vid hans sida, utan fruktan för anfall på deras mödom. Han blef till och med af somliga flickor bjuden att komma till dem. Ehuru nu detta låter otroligt för Stockholms horbockar, som anse det för omöjligt, att tvenne unga personer af båda könen kunna ligga beskedligt tillsammans, så anser jag det för ganska naturligt att heders djefvulen eller skammen kan hos somliga vara starkare utbildad än könsdriften, och sålunda kan man förklara, hvarföre så få oäkta barn födas på landet, ehuru sven och möqvällar just der höra till ordningen för natten. Sålänge det i orten anses för en skam att vara en hora, så måste hordoms djefvulen hålla sig i skinnet; men så snart horväsendet upphör att vara en skam och vanära, då faller qvinnan ganska lätt, och utan strid ger hon sig övervunnen. Detta skulle nu vara följden deraf, att hon då upphört att hysa aktning för sig sjelf, att hon icke fast håller sitt menniskovärde i medvetandet uti frestelsens ögonblick. Men just detta mennisko värde och denna aktning för egen person är ingenting annat än egenkärlek blandad med ambition, då endast fruktan för skammen kan hindra henne från en nedrig handling. Ambitionen blir dermed tillfridställd, och den andra djefvulen får vänta tills vidare på sin tillfridsställelse.

maamaan heidät leikeillään ja peuhaamisellaan sekä kaikenlaisilla veikeillä päähänpistoillaan.

Moraalifilosofit puhuvat siitä kunnioituksesta, jota ihmisen tulee osoittaa itseään kohtaan. Mutta tämä kunnioitus ei ole mitään muuta kuin kunnianhimolla sekoittunutta itserakkautta. Lars Levi meni niin pitkälle tässä itsensä ja naisen viattomuuden kunnioittamisessa, että seudun neitoset ottivat hänet avosylin vastaan, mihin ikinä hän tulikin, koska he olivat saaneet hänestä sellaisen edullisen mielikuvan, että kuka tahansa saattoi turvallisin mielin maata hänen vierellään pelkäämättä neitsyyttään ahdisteltavan. Muutamat tytöt vieläpä kutsuivat häntä tulemaan luokseen. Vaikka tämä kuulostaa uskomattomalta Tukholman huoripukeista, joiden mielestä on mahdotonta kahden nuoren, eri sukupuolta olevan ihmisen maata yhdessä säädyllisesti, niin minä ajattelen sen olevan aivan luonnollista, että kunnian perkele eli häveliäisyys voi muutamilla olla vahvemmin kehittynyt kuin sukuvietti. Ja niin muodoin voidaan selittää, miksi maalla syntyy niin vähän aviottomia lapsia, vaikka nuorten miesten ja neitojen iltamat juuri siellä kuuluvat yöohjelmaan. Niin kauan kuin paikkakunnalla pidetään huorana olemista häpeänä, joutuu huoruuden perkele pysymään nahoissaan. Mutta heti kun huoraaminen lakkaa olemasta häpeä ja kunniattomuus, nainen lankeaa aivan helposti ja antautuu vastustelematta. Tämän väitetään johtuvan siitä, että hän on silloin lakannut kunnioittamasta itseään, ettei hän pidä kiusauksen hetkellä tietoisesti kiinni ihmisarvostaan. Mutta juuri tämä ihmisarvo ja oman persoonan kunnioittaminen on pelkästään kunnianhimon sekaista itserakkautta, koska ainoastaan pelko häpeästä saattaa estää häntä alhaisesta teosta. Kunnianhimo tulee sillä tyydytetyksi, ja toinen perkele saa toistaiseksi odottaa tyydytystään.

Lars Levi kunde vara stolt deröfver, att byggdens tärnor ansågo honom för ett dygdemönster i sitt slägte, emedan allmogens döttrar vanligen frukta för gymnasister och studenter, hvilkas dygd i detta afseende icke är fördelaktigt vitsordad af landsbygdens dygdesamma jungfrur.

Lars Levi saattoi olla ylpeä siitä, että tienoon neidot pitivät häntä sukupolvensa siveyden esikuvana, koska rahvaan tyttäret tavallisesti pelkäävät lukiolaisia ja ylioppilaita, joiden siveys tässä suhteessa ei saa korkeaa arvosanaa maaseudun siveiltä neidoilta.

Men huru vände sig nu hans aktning för egen person, då han på sitt tjugonde år började utöfva lasten på ett vida nedrigare och skamligare sätt, och dertill sökte döfva samvetets ogillande med bibelspråk. Der ser man, att egenrättfärdighets djefvulen är en mästare att förklara bibeln till sin egen fördel. Likasom fyllhunden söker att med bibelspråk styrka sin redan förut innehafda övertygelse om brännvinets nytta för hälsan, så söker äfven horbockar att skyla äfven sin egen skam med bibelspråk, och då blir synden loflig. Se det är just det, som djefvulen åsyftar med sin bibelläsning, att han med bibelspråk kan bevisa, att den hemsynd, som han mest älskar, är icke allenast loflig, utan till och med nödvändig för helsans bibehållande. Så talar fyllhunden för sin sjuka mor, när han läser Syrack och andra ställen ur den heliga skrift, för att dermed göra det troligt för sig sjelf och andra, att brännvin är nödvändigt till hälsans bibehållande.

Mutta mihin hänen oman persoonan kunnioituksensa kääntyikään, kun hän rupesi 20. ikävuodellaan harjoittamaan pahetta paljon alhaisemmalla ja häpeällisemmällä tavalla ja lisäksi vielä vaientamaan omantunnon nuhteita raamatunlauseilla. Tästä nähdään, että omanvanhurskauden perkele on mestari selittämään Raamattua omaksi edukseen. Samalla tavalla kuin juoppo yrittää raamatunlauseiden avulla vahvistaa jo saamaansa vakuutusta siitä, että paloviina on terveydelle hyödyllistä, huorapukki myös yrittää raamatunlauseilla peittää omaa häpeäänsä, ja silloin synti tulee luvalliseksi. Perkele lukee näet Raamattua juuri voidakseen todistaa raamatunlauseilla, että hänen eniten rakastamansa helmasynti ei ole ainoastaan luvallinen vaan myös tarpeellinen terveyden ylläpitämiseksi. Niinpä juoppo puhuu omaan pussiinsa lukiessaan Syyrakia ja muita pyhän raamatun paikkoja uskottaakseen siten itselleen ja muille, että paloviina on tarpeellista terveyden ylläpitämiseksi.

Nog kan äfven horbockar finna något försvar i bibeln, till ex. **det är bättre att utgjuta sina säd uti ena sköko, än på marken.** Häraf slutar den ena, att det icke är någon synd att utgjuta sin säd i ena sköko, och den andra gör den slutsatsen af nämnde språk, att det äfven då varit brukligt, att utgjuta sina säd på marken.

Kyllä huorapukitkin voivat löytää jotakin puolustusta raamatusta, esimerkiksi: **on parempi vuodattaa siemenensä porttoon kuin maahan.** Tästä yksi päättelee, ettei ole lainkaan synti vuodattaa siementänsä porttoon. Ja toinen tekee sen johtopäätöksen mainitusta lauseesta, että silloinkin on ollut tapana vuodattaa siemenensä maahan.

Annars hysa nutidens äkta Lutheraner den oförgripliga tanken om Gud, att Han icke håller någon räkning med sina gäldenärer; och om Han har

Muuten nykyajan oikeilla luterilaisilla on sellainen vankkumaton käsitys Jumalasta, ettei Hän tee lukua velkamiestensä kanssa. Ja mikäli Hänellä on joku kirjan-

någon Bokhållare, så kan denna skrifva tu för sju uti räkenskaperna eller också skrifver han betalt, som qvitteras. Derföre blir alldrig någon fråga om skulderna, utan snarare om fordringarne; ty Gud kan icke lemna dygden obelönt. Den otrogna gårdsfogden frågade åtminstone af sin Herres gäldenärer: huru mycket äst du min Herra skyldig? Det vill säga: har du någon synd på ditt samvete? Men nu för tiden har den stora Grosshandlaren fått sådane Gårdsfogdar, som aldrig fråga gäldenärerna: huru mycket äst du min Herra skyldig? Utan nu heter det: hafver du någonting att fordra af vår Herre? Jo! Jag har lefvat dygdigt och ärligt, jag hoppas att Gud icke år så orättvis, att han lemnar dygden obelönt. När nu förhållandet är sådant, så kan det icke blifva frågan om någon syndabekännelse inför verlden, utan oftast uppräknas den aflednes dygder och förtjenster, men hans laster och brott begrafvas i evig glömska.

Men om Gud har så dåligt minne, att han icke minns det onda, huru kan han då minnas det goda, som menniskan uträttat. Ja, Gud lärer hafva ett dåligt minne, när han icke kan komma ihåg, huru mycket godt våra skalder och filosofer uträttat i verlden. Han kan icke komma ihåg huru många själar våra Biskopar och Prester dragit in i himmelriket. Men jag tror att djefvulen har bättre reda på huru många goda gärningar våra Filosofer och Prester uträtta i verlden. Åtminstone vet han genom sina Bokhållare berätta, att den afledne hade så stor lärdom, så stort snille, så stora talanger, så mycken dygd, så många förtjenster, så många ordnar, så många meriter, att han förtjenar ett utmärkt rum i historien, och har lämnat efter sig ett odödligt namn. Monne icke ett sådant dygde mönster vara närmast Gud i helighet och rättfärdighet? Om en gammal hora, en gammal tjuf eller en gammal fyllhund

pitäjä, niin hän saa kirjoittaa laskuun kaksi seitsemän asemesta, tai sitten hän myös kirjoittaa "kuitataan maksetuksi." Siksi ei tulekaan koskaan kysymystä veloista vaan pikemmin saatavista, sillä Jumala ci voi jättää hyvettä palkitsematta. Väärä huoneenhaltija kysyi sentään Herran velkamiehiltä: "Paljonko sinä olet Herralleni velkaa?" Se tarkoittaa: kuinka paljon sinulla on syntiä tunnollasi. Mutta nykyään sillä suurella tukkukauppiaalla on sellaisia huoneenhaltijoita, jotka eivät kysy koskaan velallisilta: "Kuinka paljon sinä olet Herralleni velkaa?" Vaan nyt sanotaan: "Onko sinulla jotakin vaadittavaa Herraltamme?" "Kyllä, olen elänyt siveästi ja kunniallisesti. Toivon, ettei Jumala ole niin väärä, että Hän jättäisi siveyden palkitsematta!" Kun nyt olosuhteet ovat sellaiset, ei mikään synnintunnustus voi tulla kysymykseen maailman edessä, vaan useimmiten luetellaan vainajan hyveitä ja ansioita, multa hänen paheensa ja rikkomuksensa haudataan iäiseen unohdukseen.

Mutta mikäli Jumalalla on niin huono muisti, ettei hän muista pahaa, kuinka hän sitten voi muistaa hyvän, jota ihminen on toimittanut? Niin, Jumalalla tuntuu olevan huono muisti, kun hän ci muista, kuinka paljon hyvää runoilijamme ja filosofimme ovat toimittaneet maailmassa. Hän ei voi muistaa, kuinka monta sielua piispamme ja pappimme ovat vetäneet taivaan valtakuntaan. Mutta minä luulen perkeleen olevan paremmin selvillä siitä, kuinka monta hyvää työtä filosofimme ja pappimme toimittavat maailmassa. Ainakin hän tietää kirjanpitäjiensä avulla kertoa, että vainajalla oli niin paljon oppia, niin suuri äly, niin suuret lahjat, niin paljon siveyttä, niin monia ansioita, niin monta kunniamerkkiä, niin paljon saavutuksia, että hän ansaitsee huomattavan sijan historiassa ja on jättänyt jälkeensä kuolemattoman nimen. Eiköhän sellainen siveyden esikuva ole Jumalaa lähinnä pyhyydessä ja vanhurskaudessa? Jos vanha huora, vanha

lemnar verlden med ära, så får han genast en grann likpredikan och om hans salighet tviflar ingen. En gammal krögare, en girigbuk, en Tyrann, en upprorsmakare, en pigoskändare får samma hederliga försäkran om en salig hädanfärd. Hvartil tjenar då en upriktig syndabekännelse? Det tjenar till ingenting annat än skam och vanära på den aflednes döda mull.

varas tai vanha juoppo jättää maailman kunnialla, niin hänelle pidetään kyllä kaunis ruumissaarna, eikä hänen autuudestaan epäile kukaan. Vanha viinanmyyjä, saituri, tyranni, kapinanlietsoja ja neitseenraiskaaja saavat saman kunnialisen vakuutuksen autuaallisesta poislähdöstä. Mitä siis hyödyttää vilpitön synnintunnustus? Ei se ole kuin häpeäksi vainajan kuolleelle mullalle.

Kanske har redan mången dygdig hora rådnat öfver den syndabekännelse, som här blifvit aflagd? Men denna last är allmän i våra dagar, och på det att Läsaren må veta alt den, som skrifver sin egen syndabekännelse för verlden, icke har brist på synder, vilje vi nämna, att kreaturen, som sucka öfver menniskans djupa förnedring och längta efter Guds barnas uppenbarelse, skulle uppträda som anklagare på den stora dagen, om icke skulden vore afplånad genom Försonings blodet.

Moni siveä huora on jo ehkä punastunut siitä synnintunnustuksesta, joka tässä on esitetty, mutta tämä pahe on yleinen meidän aikanamme. Ja jotta lukija tietäisi, ettei siltä puutu syntiä, joka kirjoittaa oman synnintunnustuksensa maailmalle, tahdomme mainita, että luontokappaleet, jotka huokaavat ihmisen syvän alennuksen takia ja kaipaavat Jumalan lasten ilmestystä, nousisivat syyttäjiksi tuona suurena päivänä, ellei velkaa olisi pyyhitty pois sovintoveren kautta.

Den som tvättar sina händer i bockablod och kalfvablod får hvitare händer än den som, som tvättar sig med såpa och tvål; men den som tvättar sina händer i lammets blod han får de snöhvitaste händer. Delta är ett erfarenhets rön, som går an att försöka; i synnerhet borde alla dygdiga horor, som så gerna vilja hafva hvita händer, försöka detta reningsmedel. Vi försäkra dem på förhand, att hvar och en som tvättar sig i Lammets blod, får de hvitaste händer.

Se, joka pesee kätensä pukkien ja vasikoiden veressä, saa valkeammat kädet kuin se, joka pesee itsensä suovalla ja saippualla. Mutta joka pesee kätensä Karitsan veressä, saa mitä lumivalkeimmat kädet. Sen on kokemus osoittanut, ja sitä sopii kokeilla. Erityisesti kaikkien siveiden huorien, jotka niin mielellään tahtoisivat valkeat kädet, pitäisi kokeilla tätä pesuainetta. Me vakuutamme etukäteen, että jokainen, joka pesee itsensä Karitsan veressä, saa mitä vaikeimmat kädet.

Ehuru nu mannen, som här omtalas, i hemlighet utöfvade de slemmaste laster, blef han likväl ansedd för ett dygdemönster af alla som kände honom närmare. Han blef ansedd som ett under af sparsamhet och hushållsaktighet; ingen af hans kamrater kunde täfla med honom i denna del af dygdens utöfning.

Vaikka nyt tässä puheena oleva mies harjoitti salaa mitä saastaisimpia paheita, kaikki, jotka tunsivat hänet lähemmin, pitivät kuitenkin häntä siveyden esikuvana. Häntä pidettiin säästäväisyys-ja taloudellisuusihmeenä. Kukaan hänen tovereistaan ei pystynyt kilpailemaan hänen kanssaan tämän lajin siveyden harjoituksessa.

Det var visserligen en nödvändighet

Hänen oli tosin välttämätöntä olla talou-

för honom att vara hushållsaktig, då ingen synnerlig hjelp kunde fås hemifrån. För sin ihärdighet blef han af mången beundrad. Han gick till fots eller på skidor med renseln på ryggen. Väl blef han ofta mönstrad från topp till tå af sådana förnäma personer, som anse det för en skam och vanära att vara fattig, att vara dåligt klädd, att vandra till fots och bära sin rensel på ryggen; men Lars Levi kunde bemöta denna stolthet med förakt. Åtminstone blygdes han alldrig för sin fattigdom. Men alldrig vågade han uppenbara sin rikedom. Många af hans rikare kamrater, som genom sina utsväfningar blefvo utsatte för björnar, ville låna pengar af honom, men så dum var icke Lars Levi, att han lånte pengar åt sådana fina herrar, som hade råd att gå på källare och spisqvarter. Om denna försiktighet var en dygd eller odygd må Läsaren bedöma.

Så vidt vi nu kunna erinra oss det framfarna måste det hafva varit ambitionen eller den falska äran, som sporrade honom; men då han med 50 Rdr företog att vandra från Hernösand till Jemtland och vidare till Trondhjem, samt derifrån norrut till Piteå Lappmark endast för alt botanisera, var detta svåra och för en fattig yngling högst vådliga företagande egentligen icke ett tillfridställande blott af kunskapsbegäret, icke heller en föresats att göra det rätta för det rättas skull, utan afseende på några förmåner; utan det var en plan at genom botaniken blifva känd i Upsala, det var en uträkning att genom botaniken blifva anammad af botanisterna uti evinnerliga hyddor.

Botaniken anses vanligen för ett oskyldigt studerande; men vid närmare besinnande har jag funnit, att ingenting af allt hvad den naturliga menniskan företager sig är utan synd. Botaniken, så oskyldig den än synes, uppväcker

dellinen, koska mitään erityistä apua kotoa ei ollut saatavana. Moni ihaili häntä hänen kestävyytensä takia. Hän kulki jalan tai suksilla reppu selässä. Kyllä häntä usein sellaiset ylhäiset ihmiset tarkastivat kiireestä kantapäähän, jotka pitävät häpeänä ja kunniattomuutena, että on köyhä, että on huonosti pukeutunut, että kulkee jalan ja kantaa reppua selässään. Mutta Lars Levi saattoi ylenkatsoa tätä ylpeyttä. Köyhyyttään hän ei ainakaan hävennyt koskaan. Mutta ei hän myöskään uskaltanut näyttää rikkauttaan. Monet hänen rikkaammista tovereistaan, jotka irstailujensa takia olivat joutuneet puille paljaille, halusivat lainata häneltä rahaa. Mutta niin tyhmä Lars Levi ei ollut, että olisi lainannut sellaisille hienoille herroille, joilla oli varaa käydä kuppiloissa ja ruokaloissa. Lukija arvioikoon, oliko tämä varovaisuus hyve vaiko pahe.

Mikäli nyt saatamme muistaa mennyttä aikaa, häntä taisi kannustaa kunnianhimo eli väärä kunnia. Mutta kun hän viisikymmentä riksiä laskussaan lähti Hernösandista Jemtlantiin ja sieltä edelleen Trondheimiin sekä sieltä edelleen pohjoista kohti Piitimen Lappiin ainoastaan tutkiakseen kasveja, tämä oli raskas ja köyhälle nuorukaiselle hyvin vaarallinen yritys. Se ei oikeastaan ollut pelkästään tiedonhalun tyydyttämistä, ei myöskään aikomus tehdä oikein oikeuden vuoksi tavoittelematta mitään etuja, vaan suunnitelmana oli tulla kasvitieteen avulla tunnetuksi Upsalassa. Laskelmissa oli, että kasvitieteen kautta kasvitieteilijät korjaisivat hänet iankaikkisiin majoihin.

Kasvitieteen opiskelua pidetään tavallisesti viattomana harrastuksena, multa lähemmin tarkasteltuani olen havainnut, ettei mikään luonnollisen ihmisen yrityksistä tapahdu synnittä. Niin viattomalta kuin kasvitiede näyttääkin, se herättää

dock hos sina gynnare äregiriga passioner. Första gången ynglingen finner en ny vext hoppar äregirighets djefvulen af glädje. Hvarför? Emedan han derföre hoppas blifva känd bland botanisterna såsom den der upptäcker en ny art. Denna satan sporrade nu modet och kraften hos den fattige ynglingen att företaga en så äfventyrlig resa uti ett främmande land. Många gånger kom han likväl i beknip, då reskassan var så knapp, att han måste sjelf bära den tunga packningen. Likväl var det mången, som berömde denna ihärdighet och denna förmåga att underkasta sig så många besvärligheter och försakelser; och berömmet gjorde naturligtvis godt i kräfvan.

Ehuru nu Lars Levi, som sagt är, var ett dygdemönster i ett afseende, och ett mönster af odygd uti ett annat afseende, var det likväl hans yttersta mål redan ifrån det 17:e året, att finna en varaktig vän, som han kunde innerligt älska och omfamna, och han gjorde sig fördenskull ett ideal, som han icke fann i den bildade klassen, emedan denna saknade en sådan Religion, som han dunkelt föreställde sig böra finnas hos en qvinna, med hvilken han kunde dela ljuft och ledt. Modrens oändeliga tålamod, hennes stilla undergifvenhet under Guds vilja, dennes qväfda suckar och tårar, när hon blef misshandlad, och hennes tysta böner på nattlägret hade gjort outplånliga intryck på sonens hjärta. Alltid stodo dessa tårar liksom förebrående, när någon synd begicks, och rösten af dessa tårar tycktes innehålla dessa fördömande ord: din moder har gråtit förgäfves för en vanslägtad son. Derföre infann sig äfven en slags ånger på gerningen, ett samvetets fördömande och ogillande, men den döda tron hindrade en rätt väckelse och synda ånger. Djefvulen var alltid färdig att trösta med en slags nådekänsla, som dock icke annat var än ett

kuitenkin suosijoissaan intohimoista kunnianpyyntiä. Kun nuorukainen löytää ensimmäisen kerran uuden kasvin, kunnianperkele hypähtää riemusta. Miksi? Koska hän sen vuoksi toivoo tulevansa kasvitieteilijöiden keskuudessa tunnetuksi uuden lajin löytäjänä. Tämä saatana rohkaisi mieltä ja antoi köyhälle nuorukaiselle voimia tekemään sellaisen vaarallisen matkan vieraassa maassa. Monta kertaa hän kuitenkin joutui pulaan, kun matkakassa oli niin niukka, että hän joutui itse kantamaan painavat pakkauksensa. Kuitenkin oli monia, jotka ylistivät tätä kestävyyttä ja tätä kykyä suostua niin moniin vaivoihin ja kieltäymyksiin, ja kyllä kehuminen tietenkin hiveli sydänalaa!

Vaikka nyt Lars Levi, kuten sanottu, oli hyveen esikuva yhdessä suhteessa ja paheen esikuva toisessa, hänellä oli kuitenkin ollut 16-vuotiaasta asti päämääränä löytää pysyvä ystävä, jota hän voisi sydämestään rakastaa ja syleillä. Sitä varten hän muodosti itselleen ihanteen, jota hän ei löytänyt sivistyneestä luokasta, koska siltä puuttui sellainen uskonto, jonka hän hämärästi kuvitteli kuuluvan naiselle, jonka kanssa hän voisi jakaa ilonsa ja ikävänsä. Äidin loputon kärsivällisyys, hänen hiljainen alistumisensa Jumalan tahdolle, hänen tukahdutetut huokauksensa ja kyyneleensä, kun häntä oli pahoinpidelty, ja hänen yövuoteella pitämänsä hiljaiset rukoukset olivat tehneet lähtemättömän vaikutuksen pojan sydämeen. Aina kun tuli tehdyksi jotakin syntiä, nämä kyyneleet olivat ikäänkuin moittimassa, ja näiden kyynelten ääni tuntui sisältävän nämä tuomitsevat sanat: "Äitisi on turhaan itkenyt turmeltunutta poikaansa." Sen tähden synnillistä tekoa seurasi jonkinlainen katumus, omantunnon tuomio ja nuhde, mutta kuollut usko esti oikean heräyksen ja synninsurun. Perkele oli aina valmiina lohduttamaan eräänlaisella armontunteella, mikä tosin ei ollut mitään muuta kuin väärä luottaminen Jumalan armoon,

falskt förlitande på Guds nåd, emedan en sådan ånger, som icke medförde någon afsky för synden, och en sådan tro, som icke medförde någon kraft att bättra sitt lefverne, måste vara bara inbillning, gäckeri.

koska sellaisen katumuksen, joka ei vaikuta ollenkaan inhoa syntiä kohtaan, ja sellaisen uskon, joka ei vaikuta ollenkaan voimaa parantamaan elämäänsä, täytyy olla vain mielikuvitusta, pilantekoa.

Likväl låg det beständigt uti mannens föreställning om det Ideal, som skulle blifva maka, att hon borde vara en Christen, en verkligt mild, undergifven och benådad qvinna. Ett sådant Ideal kunde han aldrig finna i den bildade klassen, hvars uppfostran var konstlad och tillgjord, full med flärd och verlds fåfänglighet; de bildade damernas sätt att vara föreföll honom äckligt, med ett ord: hos dem fanns ingen Religion, utan snarare Religions förakt.

Kuitenkin miehellä oli tulevasta ihannepuolisostaan alinomaisesti mielikuva, että hänen pitäisi olla kristitty, todella lempeä, alistuvainen ja armoitettu nainen. Sellaista ihannenaista hän ei koskaan löytänyt sivistyneestä luokasta, jonka kasvatus oli luonnotonta ja teennäistä, täynnä korskaa ja maailman turhamaisuutta. Sivistyneiden daamien esiintymistapa tuntui hänestä inhottavalta. Sanalla sanoen, heillä ci ollut lainkaan uskontoa, vaan pikemminkin uskonnon ylenkatse.

Men säga nu de äkta Lutheranerna: huru kunde en man som sjelf, enligt den aflagda syndabekännelsen, utöfvade slemma laster, göra sig ett Ideal af dygd och Gudsfruktan; huru kunde han önska sig en maka, som, i moraliskt hänseende, både var ren och obefläckad, samt i andligt hänseende utmärkt för ett mildt svärmeri? Det är just detta, som ännu utgör en gåta. Vanligen väljer mannen sådana föremål för sin kärlek, som tillfridsställa hans herrskande Passioner. Den ena gör afseende på rikedom, den andra på börd, den tredje gör afseende på uppfostran och bildning, den fjerde gör afseende på skönhet, men ganska få bildade män göra afseende på den blifvande makans Religion. Det var derföre någonting eget, att en man, som sjelf icke var någon svärmare eller pietist, önskade sig en maka, som skulle vara utmärkt för ett mildt svärmeri i Religionen. Att finna ett sådant föremål ibland de bildade var den tiden icke möjligt och derföre måste föremålet sökas bland allmogens döttrar.

Mutta nyt sanovat oikeat luterilaiset: "Kuinka mies, joka itse, tekemänsä synnintunnustuksen mukaan, harjoitti riettaita paheita, saattoi ottaa ihanteekseen siveyden ja jumalanpelon. Kuinka hän saattoi toivoa itselleen puolisoa, joka moraalisessa suhteessa olisi sekä puhdas että saastaton ja jota hengellisessä suhteessa leimaisi hempeä haaveilu?" Juuri tämä pysyy vieläkin arvoituksena. Tavallisesti mies valitsee rakkautensa kohteiksi sellaisia, jotka tyydyttävät hänen hallitsevia intohimojaan. Yksi katsoo rikkautta, loinen syntyperää, kolmas kasvatusta ja koulutusta, neljäs kauneutta, mutta hyvin harvat sivistyneet miehet kiinnittävät huomiota tulevan puolisonsa uskontoon. Sen tähden oli jotenkin omituista, että mies, joka itse ei ollut mikään haaveilija tai pietisti, toivoi itselleen puolisoa, jolle olisi tunnusomaista lempeä uskonnollinen haaveilu. Sellaisen kohteen löytäminen sivistyneiden joukosta oli siihen aikaan mahdotonta, joten kohde täytyi etsiä rahvaan tyttäristä.

Den man, som här beskrifves, kom en

Tässä kuvailtava mies tuli eräänä kauniina päivänä Tukholmassa edesmen-

vacker dag till afl. Commercerådet Casström i Stockholm, hvilken var en maecenat för unga Botanister. Han framställde helt hastigt den frågan: hvad tänker herrn bli? Nybyggare i Lappmarken blef svaret. Ah, fy! sade Commercerådet. Ni bör blifva Prest. Jag är god vän med Biskop Almqvist i Hernösand; jag vill rekommendera Er till snar befordrande och ni bör skynda Er att taga Prest examen.

Detta var likasom en uppmaning att snart bestämma vitae genus. Några dagar efter aflagd Prestexamen lät Biskop Almqvist kalla L. L. Laestadius till sig och frågade honom om han (Laest.) ville göra honom till lögnare. Biskopen hade, Laestadius ovetande, gifvit in en ansökning till Consistorium, men anhållan att blifva befordrad till Pastor i Karesuando Lappmarks Pastorat. Utnämningen hade redan skett i Consistorio, och nu kunde naturligtvis den utnämnde Pastorn icke göra sin Biskop till lögnare. Vi återfinna således L L. Laestadius såsom Pastor i Karesuando ifrån år 1826 till år 1849.

Den utnämnde pastorn fick åtskilliga både hemliga och uppenbara vinkar från åtskilliga håll om en följeslagarska till Lappmarken, men en oförklarlig motvilja mot allt hvad fröknar och mamseller hette gjorde hans hjerta kallsinnigt och motsträfvigt, ja till och med förhärdadt mot alla kärlekens pilar, som kommo från det hållet. Ingen motsvarade det Ideal, som länge sväfvat för hans inbillning. Den blifvande makan skulle icke vara af hög börd, emedan en sådan hade allt för stora pretentioner; hon fick icke vara rik, emedan rikedomen kunde ställa mannen i beroende af hustrun; hon fick icke vara lärd, emedan lärdomen kunde draga henne från hushållet; hon fick icke vara fin och belefvad, emedan en sådan kunde fordra allt för

neen kauppaneuvos Casströmin luo, joka oli nuorten kasvitieteilijöiden tukija. Hän heitti odottamatta kysymyksen: "Miksi herra aikoo tulla?" "Lapin uudisasukkaaksi", oli vastaus. "Hyi", sanoi kauppaneuvos. "Teistä pitää tulla pappi. Piispa Almqvist Hernösandista on minun hyvä ystäväni. Aion suositella hänelle teidän pikaista nimittämistänne, ja teidän pitää kiireesti suorittaa papintutkinto."

Tämä oli ikäänkuin kehotus pikaiseen elämänuran valintaan. Muutamia päiviä suoritetun papintutkinnon jälkeen piispa Almqvist kutsui L. L. Laestadiuksen luokseen ja kysyi, tahtoiko Laestadius tehdä hänestä valehtelijan. Piispa oli Laestadiuksen tietämättä jättänyt konsistorille hakemuksen ja pyytänyt, että Laestadius tulisi nimitetyksi kirkkoherraksi Kaaresuvantoon, Lapin pastoraattiin. Nimitys oli jo tehty konsistorissa, ja nimitetty kirkkoherra ei tietenkään voinut tehdä piispastaan valehtelijaa. Saamme siis havaita L. L. Laestadiuksen olevan kirkkoherrana Kaaresuvannossa vuodesta 1826 vuoteen 1849.

Virkaan nimitetty kirkkoherra sai eri tahoilta useita sekä salaisia että julkisia vihjauksia päästä elämänkumppaniksi Lapinmaahan, mutta selittämätön vastenmielisyys kaikkia niin kutsuttuja neitejä ja mamselleja kohtaan sai hänen sydämensä kylmäkiskoiseksi ja vastahakoiseksi, vieläpä paatuneeksi kaikkia siltä suunnalta ammuttuja rakkauden nuolia vastaan. Kukaan ei vastannut sitä ihannetta, joka oli kauan häilynyt hänen kuvitelmissaan. Tulevan puolison ei pitäisi olla ylhäistä syntyperää, koska sellaisella olisi aivan liian suuria vaatimuksia. Hän ei saanut olla rikas, koska rikkaus saattaisi tehdä miehen riippuvaiseksi vaimostaan. Hän ei saanut olla oppinut, koska oppineisuus saattaisi vierottaa hänet talouden hoitamisesta. Hän ei saanut olla hieno ja sivistynyt, koska sellainen saattaisi vaatia aivan liian

mycken uppassning; hon fick icke vara pjunkig, emedan en sådan var alldeles odräglig.

paljon passaamista. Hän ei saanut olla ruikuttaja, sillä sellainen olisi ihan sietämätön.

Alla dessa egenskaper tillsammantagna kunde väl icke finnas hos de vinkande Sirenerna; men blott en af dessa egenskaper var redan tillräcklig att väcka fruktan och misstroende hos en man, som hade gjort sig ett helt annat Ideal om den blifvande makan. Hon borde nemligen vara fattig, för att känna sig rätt lycklig genom föreningen med en man, som hade utsigter om dagligt bröd för framtiden; hon borde vara obildad, för att kunna bildas efter mannens smak; hon borde vara - en Christen - har man hört på maken till pretentioner! Hon borde vara intagen af ett mildt svärmeri.

Eihän näillä houkuttelevilla seireeneillä voinut olla kenelläkään kaikkia näitä ominaisuuksia, mutta yksikin riitti aiheuttamaan pelkoa ja epäluottamusta miehessä, joka oli muodostanut itselleen kokonaan toisenlaisen ihanteen tulevasta puolisostaan. Hänen pitäisi nimittäin olla köyhä tunteakseen itsensä oikein onnelliseksi sellaisen miehen rinnalla, jolla oli toivo jokapäiväisestä leivästä tulevaisuudessa. Hänen pitäisi olla sivistymätön voidakseen tulla sivistyneeksi miehensä maun mukaan. Hänen pitäisi olla - kristitty! Onko kuultu moisia vaatimuksia! Hänen pitäisi olla taipuvainen hempeään haaveiluun.

Under denna tid gjordes bekantskap med en ung flicka från landet, som icke hade någon särdeles bildning, men såg bra ut. Åtskilliga försök gjordes att vinna hennes hjerta men kärleken tycktes icke bita på henne: hon var skygg och förbehållsam, det kom också alldrig till någon afgörande förklaring å hennes sida; och som man fick erfara att hennes föräldrar voro emot en sådan förbindelse, så fick saken dervid bero.

Näihin aikoihin hierottiin tuttavuutta erään nuoren, maalta kotoisin olevan tytön kanssa, jolla ei ollut erityistä sivistystä, mutta joka oli hyvännäköinen. Useita yrityksiä tehtiin hänen sydämensä voittamiseksi, mutta rakkaus ei näyttänyt purevan häneen. Hän oli pelokas ja sulkeutunut. Hänen puoleltaan ei koskaan tullut ratkaisevaa selitystä, ja kun sai kokea tytön vanhempien olevan sellaista yhdistystä vastaan, asia sai raueta siihen.

Det är annars en nedrighet och ett bedrägeri af den mest afskyvärda beskaffenhet att bryta ett gifvet äktenskaps löfte, det må vara munteligt eller skrifteligt; ty derigenom kan den bedragne blifva olycklig för tid och evighet. Kärleken är icke att narras med; det är en sak, som angår hjertat. Den som kan vara så nedrig att han eller hon bedrager sin nästa uti en så ömtålig punkt, en sådan menniska är och förblifver en bedragare af första rangen. Och det var derföre med stor ledsnad, som den föreslagna handeln blev afbruten, all den stund af flickan sjelf intet bestämt svar kunde erhållas.

On muutoin alhainen ja hyvin iljettävä petos rikkoa annettu avioliittolupaus, olkoonpa suullinen tai kirjallinen, sillä sen vuoksi saattaa petetty tulla onnettomaksi ajassa ja iankaikkisuudessa. Rakkauden kanssa ei saa petkuttaa, se on sydäntä koskettava asia. Sellainen ihminen, joka voi olla niin alhainen, että pettää lähimmäisensä niin hellässä paikassa, on ja pysyy pahimman luokan petturina. Ja sen tähden oli hyvin ikävää, että ehdotettu kauppa keskeytyi, vaikkakaan tytöltä itseltään ei voitu saada mitään varmaa vastausta.

Correspondensen gick endast genom flickans broder, som försäkrade, att flickan icke var obenägen; men något tecken till kärlek lär icke hafva funnits hos henne, alldenstund friarens bref alldrig besvarades.

Kirjeenvaihto tapahtui yksinomaan tytön veljen kautta, joka vakuutti, ettei tyttö ollut taipumaton, mutta mitään rakkauden merkkiä hänessä ei liene löytynyt, kun kerran kosijan kirjeisiin ei koskaan tullut vastausta.

Dessa och flere andre tilldragelser borde alls icke blifva omtalade såsom hörande till det enskilta lifvet; men hvar och en, som vill upprigtigt göra räkning med sitt samvete, bör icke vara okunnig om den naturliga kärlekens verkningar; dess kraft, att bestämma en menniskas timliga öde är allmänt bekant och, såsom passion betraktad, åstadkommer den en stor förändring i menniskans moraliska karaktär; kärleken skrufvar om tankarne och gifver viljan en ny riktning. Den är på sätt och vis en ädel passion; i förening med en moralisk passion, kan den verka mycket godt, men i förening med nedriga passioner kan den åstadkomma en menniskas timliga och eviga ofärd.

Näitä ja useita muita tapahtumia ei olisi pitänyt ollenkaan mainita, koska ne kuuluvat yksityiselämään. Mutta kenenkään, joka tahtoo tehdä oikean tilin omantuntonsa kanssa, ei pidä olla tietämätön luonnollisen rakkauden vaikutuksista. Sen voima määrätä ihmisen ajallista kohtaloa on tunnettua, ja intohimona tarkasteltuna se saa aikaan suuren muutoksen ihmisen moraalisessa luonteessa. Rakkaus kääntää ajatukset ympäri ja antaa tahdolle uuden suunnan. Se on tavallaan jalo intohimo. Moraaliseen intohimoon liittyneenä se voi vaikuttaa paljon hyvää, mutta liittyessään alhaisiin intohimoihin se voi saada aikaan ihmiselle ajallisen ja iankaikkisen onnettomuuden.

Den äkta rena kärleken är i sig sjelf hvarken god eller ond; man kan icke säga, att menniskan genom den naturliga kärleken blifver i moraliskt afseende bättre, ehuru densamma undertrycker vissa nedriga passioner. Man kan icke heller påstå, att menniskan genom den naturliga kärleken blifver sämre. Det är en neutral passion, som hörer till indifferentismens område. Det kommer endast derpå an, hvilka passioner jämte kärleken göra sig gällande; kommer kärleken uti elaka sällskap, så är han lätt förledd till det onda; det blir då en olycklig kärlek och en oren kärlek, men får kärleken Christendomen till äkta då är den ren och oklanderlig. Utur denna synpunkt betraktad, är kärleken "en Eld" hvarmed barn icke böra leka; och den som kan handtera kärleken lättsinnigt kan lätteligen bränna sig om fingrarne.

Oikea, puhdas rakkaus ei itsessään ole hyvä eikä paha. Ei voida sanoa ihmisen tulevan luonnollisen rakkauden vaikutuksesta moraalisessa suhteessa paremmaksi, vaikka se tukahduttaakin tiettyjä alhaisia intohimoja. Ei voida myöskään väittää luonnollisen rakkauden tekevän ihmistä pahemmaksi. Se on neutraali intohimo, joka kuuluu indifferentismin (=välinpitämättömyys, yhdentekevyys) alueelle. Ratkaisevinta on se, mitkä intohimot pääsevät voimaan rakkauden myötä. Joutuessaan huonoon seuraan rakkaus on helposti vieteltävissä pahuuteen. Siitä kehkeytyy silloin onneton rakkaus ja saastainen rakkaus. Mutta jos rakkaus saa kristillisyyden puolisokseen, silloin se on puhdas ja moitteeton. Tältä kannalta katsottuna rakkaus on tuli, jonka kanssa lasten ei pidä leikkiä. Ja se, joka saattaa käsitellä rakkautta kevytmielisesti, voi helposti polttaa sormensa.

Hvarje menniska omfattar gerna den tron att det är Gud, som styr och bestämmer hennes öden; denna tro är i sjelfva verket Christelig, såvida den troende sjelf är en Christen. Han står då verkeligen under Guds andas ledning. Men om man vill tillämpa denna sats på en ogudaktig menniska, som i all sin tid stått under den onde andens ledning, så blir satsen falsk. De flesta fattiga hafva den tron, att det är Gud, som rår för deras fattigdom; de kunna omöjligen föreställa sig, att det är djefvulen, som gjort dem fattiga. Men man behöfver icke gå längre än till den dagliga erfarenheten, för att bevisa alt de flesta menniskor blifvit fattige genom sitt ogudaktiga lefverne; de hafva icke användt sina kropps och själs krafter rätt: de flesta hafva blifvit fattiga genom dryckenskap, otukt, lättja, högfärd, äregirighet, dumdristighet, o.s.v. Den orene andan har fått regera i deras hjertan; han har förblindat deras förstånd, så alt de icke kunnat inrätta sitt lefverne så, att de skulle kunna förvärfva sig sitt dagliga bröd.

Om dessa fattiga hade ifrån ungdomen låtit leda sig af Guds anda, om de blifvit omvända ifrån sitt onda väsende, så skulle de hafva lefvat helt annorlunda. Drinkaren skulle hafva blifvit nykter; den unga flickan skulle icke hafva låtit förleda sig till hordoms synden; tjenaren skulle icke hafva lagt ut sin förtjenst på grannlåt; den arbetsföre skulle hafva tjenat för måttlig lön; hordoms lustar skulle icke hafva drifvit de medellösa att gifta sig på ingenting; o.s.v. Detta förhållande är så klart, att hvar och en med sunt förnuft försedd, kan begripa, att det är synden eller djefvulen, d.v.s. de passioner af hvilka den naturliga menniskan är beherrskad, som förorsakar fattigdom och elände. Skulle hvarje menniska redan ifrån ungdomen söka efter Guds rike och dess rättfärdighet, så skulle allt detta jordiska, d.v.s. den

Jokainen ihminen uskoo mielellään Jumalan johtavan ja määräävän hänen kohtaloitaan. Tämä usko on itse asiassa kristillinen, sikäli kuin niin uskova on itse kristitty. Hän on silloin todellakin Jumalan hengen johdatuksessa. Mutta mikäli tätä lausetta tahdotaan soveltaa jumalattomaan ihmiseen, joka koko ikänsä on ollut perkeleen hengen johdatuksessa, silloin lause muuttuu vääräksi. Useimmilla köyhillä on sellainen usko, että Jumala on syyllinen heidän köyhyyteensä. Heidän on mahdotonta ajatella, että perkele on tehnyt heidät köyhiksi. Mutta ei tarvitse mennä kauemmas kuin päivittäiseen kokemukseen sen todistamiseksi, että useimmat ihmiset ovat tulleet köyhiksi jumalattoman elämänsä vuoksi. He eivät ole käyttäneet ruumiinsa ja sielunsa voimia oikein. Useimmat ovat tulleet köyhiksi juoppouden, huoruuden, laiskuuden, ylpeyden, kunnianpyynnön, uhkarohkeuden yms. tähden. Saastainen henki on saanut hallita heidän sydämissään. Se on sokaissut heidän ymmärryksensä, niin etteivät he ole osanneet järjestää elämäänsä niin, että saattaisivat hankkia jokapäiväisen leipänsä.

Jos nämä köyhät olisivat nuoruudestaan asti antaneet Jumalan hengen johdattaa itseään, jos he olisivat kääntyneet pahasta menostaan, niin he olisivat eläneet aivan toisin. Juomari olisi tullut raittiiksi. Nuori tyttö ei olisi antanut vietellä itseään huoruuden syntiin. Palvelija ei olisi pannut ansiotaan koreuteen. Työkykyinen olisi palvellut kohtuullista palkkaa vastaan. Huoruuden himot eivät olisi ajaneet varattomia naimisiin tyhjätaskuina, jne. Tämä asia on niin selvä, että jokainen tervejärkinen voi käsittää, että köyhyyden ja kurjuuden aiheuttaa synti eli perkele, toisin sanoen ne intohimot, jotka hallitsevat luonnollista ihmistä. Jos jokainen ihminen etsisi nuoruudestaan asti Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttaan, niin kaikki tämä maallinen eli ajallinen toimeentulo tulisi hänen osakseen. Kuitenkin köyhät ovat saaneet sen uskon,

timliga bergningen falla henne till. Emellertid hafva de fattiga fått den tron att det är Gud, som rår för deras fattigdom. De säga vanligen:" **Gud har icke gjort alla menskor rika".** Genom dessa ord uppenbara de sin inre öfvertygelse; deras tro är: att Gud styr alla menniskors öden så, att den ena menniskan måste blifva rik och den andra menniskan fattig. De kunna omöjligen föreställa sig, att det är djefvulen, som styr de ogudaktigas Öden så, att den girige blir rik och drinkaren blir fattig.

Genom delta Exempel borde det påståendet, att djefvulen, uti andeligt afseende, regerar verlden, blifva rimligt; men det låter så otroligt uti den naturliga menniskans öron, att mången endast genom denna, det naturliga förnuftet, stötande sats blir rasande; ty den naturliga menniskan vill så gerna tillegna sig den nåden, att vara ställd under Guds försyn. Hon vill så gerna hafva qvar den tron, att det är Gud, som styr hennes öden, och genom denna **"döda tro"** undandrager hon sig det moraliska ansvaret; hon vill icke taga på sig skulden till sin olycka, Om hon till följe av djefvulens ingifvelser eller eggad af sina nedriga passioner super, horar, latas, förstör sin helsa, sin egendom o.s.v. så måste Skaparen taga på sig ansvaret; det är Han som rår för alltsammans. Och den som icke kan skylla på Skaparen, som t.ex. rationalisterna, så skyller han på regeringen: den dåliga regeringen rår för fattigdomen i landet; men djefvulen, synden, lasten, som alstrar fattigdomen, han gar fri. Ingen vill skylla på djefvulen eller på sin egen förderf-vade natur, eller på sina egna inneboende nedriga passioner. Och likväl vältrade Eva åtminstone två tredjedelar af sin skuld på ormen. Men Gud Han rår för fattigdomen; ty han styr ju alla ogudaktiga menniskors öden; han har gjort somliga fattiga och somliga rika.

että Jumala on syyllinen heidän köyhyyteensä. He sanovat tavallisesti: **"Jumala ei** ole **tehnyt kaikkia ihmisiä rikkaiksi."** Näillä sanoilla he paljastavat sisäisen vakaumuksensa. Heidän uskonsa on, että Jumala ohjaa kaikkien ihmisten kohtaloita niin, että yhden ihmisen on tultava rikkaaksi ja toisen köyhäksi. Heidän on mahdotonta kuvitella, että perkele ohjaa jumalattomien kohtaloa niin, että ahne rikastuu ja juomari köyhtyy.

Tämän esimerkin valossa pitäisi olla ymmärrettävissä, että perkele hengellisessa suhteessa hallitsee maailmaa. Mutta tämä kuulostaa niin uskomattomalta heräämättömän ihmisen korvissa, että moni ainoastaan tämän luonnollista järkeä loukkaavan lauseen tähden tulee raivopääksi, sillä luonnollinen ihminen tahtoisi niin mieluusti omistaa itselleen armon olla Jumalan kaitselmuksen alaisena. Hän haluaisi niin mielellään säilyttää sen uskon, että Jumala ohjaa hänen kohtalonsa, ja tämän **kuolleen uskon** kautta hän kiemurtelee vapaaksi moraalisesta vastuusta. Hän ei halua ottaa onnettomuuttaan omalle tililleen. Jos hän perkeleen innoittamana tai omien himojensa yllyttämänä ryyppää, huoraa, laiskottelee, turmelee terveytensä, hävittää omaisuutensa jne, niin Luojan on otettava syy päälleen. Hänhän on kaikesta vastuussa. Ja se, joka ei voi syyttää Luojaa, kuten esimerkiksi järkeisuskoiset, syyttää hallitusta. Huono hallitus on vastuussa siitä, että maassa on köyhyyttä. Mutta perkele, synti, pahe, joka synnyttää köyhyyden, kulkee vapaana. Kukaan ei halua syyttää perkeleitä tai omaa turmeltunutta luontoaan tai omia sisäisiä, alhaisia intohimojaan. Ja kuitenkin Eeva vieritti vähintään kaksi kolmasosaa syystään käärmeen päälle. Mutta Jumala on vastuussa köyhyydestä, silla juuri hän johtaa kaikkien jumalattomien ihmisten kohtaloita. Hän on tehnyt muutamia köyhiksi ja muutamia rikkaiksi. Onhan erinomaista saada vierittää kaikki syy

Det är ju förträffligt att få vältra all skuld på Skaparen. Han rår för allt det elände, som finnes i verlden.

Luojan päälle. Hän on vastuussa kaikesta maailman kurjuudesta.

Låtom oss nu eftersinna huru Gud styr den oomvända menniskans öden, när hon går att välja sig en maka. Hon tager då ett vigtigt steg på det naturliga lifvets väg. Ett olyckligt äktenskap, ett helvete på jorden kan blifva följden af ett förhastadt val. Huru väljer hon då sin maka? Undersöker hon den blifvande makans moraliska karaktär? Frågar hon efter den blifvande makans Christendom? Gör den naturliga menniskan något afseende på den blifvande makans Tro och Religion? Vanligen är det rikedomen, börden, skönheten, talangen, arbetsfliten eller någonting ännu sämre, som bestämmer valet. Ibland finnes icke en dömt af kärlek till personen, men väl till rikedomen; och derföre föraktas äktenskapet i den civiliserade verlden emedan hjertat är fullt af andra djeflar, som utesluta den naturliga kärleken. Och även der, hvarest kärleken fanns i början af äktenskapet insmyger sig egennyttan, som är den förnämsta anledningen till kallsinnighet i äktenskapet. Dryckenskapen, å mannens sida, är den största äktenskaps djefvulen, (mera sällan insmyger sig svartsjukan hos endera), och slutligen hatet, som fullkomligen dräper kärleken. Man kan då säga, att det som var gifvet menniskan till lifs, det blef henne till döds. Genom äktenskapet skulle menniskan känna sig säll och lycklig i förening med en maka, som är full af kärlek och uppoffring; men många makar hafva just genom äktenskapet blifvit olyckliga.

Miettikäämme nyt, kuinka Jumala ohjaa kääntymättömän ihmisen kohtaloita tämän ryhtyessä valitsemaan itselleen puolisoa. Ihminen astuu silloin tärkeän askeleen luonnollisen elämän tiellä. Liian pikaisesta valinnasta saattaa olla seurauksena onneton avioliitto, helvetti maan päällä. Kuinka hän sitten valitsee puolison? Tutkiiko hän tulevan puolison moraalista luonnetta? Kyseleekö hän tulevan puolison kristillisyydestä? Ottaako luonnollinen ihminen millään tavalla huomioon tulevan puolison uskon ja uskonnon? Tavallisesti rikkaus, syntyperä, kauneus, lahjakkuus, ahkeruus työssä, tai joku vielä mitättömämpi asia saa määrätä valinnan. Toisinaan ei ole tietoakaan rakkaudesta henkilöä mutta kylläkin rikkautta kohtaan. Ja sen vuoksi sivistynyt maailma halveksii avioliittoa, koska sydän on täynnä muita perkeleitä, jotka eivät jätä tilaa luonnolliselle rakkaudelle. Ja sinnekin, missä rakkaus on avioliiton alussa vallinnut, hiipii omanvoitonpyynti, joka on tärkein syy kylmyyteen avioliitossa. Juoppous miehen puolelta on suurin avioliiton perkele, silloin tällöin hiipii jompaankumpaan mustasukkaisuus ja viimein viha, joka tappaa rakkauden täydellisesti. Silloin voidaan sanoa, että se, mikä oli ihmiselle annettu elämäksi, tuli hänelle kuolemaksi. Avioliitossa ihmisen piti tuntea itsensä autuaaksi ja onnelliseksi rakkautta ja uhraavaisuutta täynnä olevan puolison yhteydessä. Mutta monet puolisot ovat tulleet onnettomiksi juuri avioliiton kautta.

Den person, som här omtalas hade, som förut är nämndt, gjort sig ett Ideal efter egen smak; och den qvinna, som närmast svarade mot detta Ideal, har förljufvat hans vandring genom livet, så att, i den delen, återstår ingenting

Kuten edellä on mainittu, tässä puheena oleva henkilö oli muodostanut itselleen makunsa mukaisen ihanteen. Ja se nainen, joka lähinnä vastasi tätä ihannetta, on sulostuttanut hänen vaellustaan läpi elämän, niin ettei siltä osin voi enempää

övrigt att önska. En tid av 25 år, uti detta lyckliga äktenskap, förefaller nu som det enda verkliga i livets dröm. Allt det öfriga af detta lifvets fröjder har försvunnit, endast en dunkel erindring af de framfarna återstår.

Alla dessa kärlekshistorier skulle egentligen icke höra till det egentliga ämnet för denna afhandling om första anledningen till väckelserna i Torneå Lappmark, om icke Författaren, som redan ådragit sig de äkta Lutheranernas hat, såsom varande, i deras tanka, en äkta skrymtare och Jesuit, funnit sig nödsakad att söka de hemliga motiverna till den sinnestämning, som uppenbarat sig i handlingar, hvilka verlden icke kan gilla. Det är egenteligen icke den nu omtalade kärleks handeln, som verlden ogillar, ehuru de deruti inbegripne personerna varit brottsliga och törtjena derutinnan alla rättsinniga Christnas fördömande; men hvad verlden egenteligen icke tycker om, det är den brottsliga kärlekens ogillande och fördömande i allmänhet. Så mycket kan nu Författaren erinra sig af det förflutna och af det närvarande, att hjertat blifvit känsligt (sensibelt) eller känsloömt i anledning af den äkta kärlekens intryck hjertat har blifvit liksom mökadt af kärleken, d.v.s. det har blifvit känslofullare, det har blifvit mera öppet eller ömtåligt för olika intryck af moraliska och omoraliska känslor; och ifrån denna hjertats ömtålighet, (irritabillitas) hafva Författarens predikningar upprunnit, som äro utförda i mångahanda liknelser, som haft en besynnerlig verkan på åhörarenas hjertan.

Monne icke den Höga Religions stiftaren Jesus hade det ömmaste hjerta? Hvarföre gret Han på Lazari graf? Filosofen, som har ett hjerta af jern och stål, är så högt uppsatt öfver känslorna, att han måste nästan anse dylika anthropopathiska lidelser som

toivoa. 25 vuotta pitkä jakso tässä onnellisessa avioliitossa tuntuu nyt ainoalta todelliselta elämän unelmassa. Kaikki muu tämän elämän riemuista on kadonnut, ainoastaan hämärä muisto menneisyydestä on jäljellä.

Nämä kaikki rakkauskertomukset eivät oikeastaan kuuluisi tämän Tornion Lapin heräyksien ensimmäisiä syitä koskevan tutkielman varsinaiseen aiheeseen, ellei kirjoittaja, joka jo on saanut oikeauskoisten luterilaisten vihan osakseen, koska hän on heidän mielestään oikea teeskentelijä ja jesuiitta, olisi joutunut etsimään salaisia syitä siihen mielialaan, joka on ilmennyt menettelyissä, joita maailma ei voi hyväksyä. Näitä mainittuja rakkausjuttuja maailma ei oikeastaan moiti, koska niihin osalliset henkilöt ovat olleet rikollisia ja ansaitsevat siinä suhteessa kaikkien oikeiden kristittyjen tuomion. Mutta rikollisen rakkauden paheksumisesta ja tuomitsemisesta ylipäänsä maailma ei pidä. Sen verran kirjoittaja voi nyt muistaa menneisyydestä ja nykyisyydestä, että sydän on tullut tunteikkaaksi eli tunneherkäksi oikean rakkauden vaikutuksesta. Rakkaus on ikään kuin pehmittänyt sydäntä, toisin sanoen se on tullut tunteellisemmaksi, se on tullut avoimemmaksi tai herkemmäksi moraalisten tai epämoraalisten tunteiden erilaisille vaikutuksille. Ja tästä sydämen herkkätuntoisuudesta ovat vuotaneet kirjoittajan monenlaisina vertauksina esitetyt saarnat, joilla on ollut erityinen vaikutus kuulijoiden sydämiin.

Eiköpä sillä Korkealla Uskonnonsäätäjällä Jeesuksella ollut mitä hellin sydän? Miksi hän itki Lasaruksen haudalla? Filosofi, jonka sydän on raudasta ja teräksestä, on niin korkealla tunteiden yläpuolella, että hänen on melkeinpä pidettävä sellaisia inhimillisiä taipumuksia osoituksena heikkoudesta. Kaik-

ett bevis på svaghet; allraminst kan det anstå en Gud att gråta af medlidsamhet och sympathi. Man har också alldrig hört omtalas att djefvulen gråter. Kanske tillra krokodils tårar utöfver hans bleka kinder. Men annars anses det för en skam att gråta. Det är en svaghet, som ingen tyrann vill kännas vid. Men Guds Son gret. Han var icke känslolos.

Så vidt nu den äkta kärleken kan göra hjertat ömt, så vida kan den vara ett medel att uppväcka Ömmare känslor. Hjertat kan derigenom blifva tillgängligt för ädlare känslor; det kan sluteligen emottaga religiösa känslor och så till vida kan äktenskapet uppfylla sin moraliska bestämmelse, om kärlekens anda kan bereda hjertat att emottaga den Helige Anda. En flicka, som friade sjelf, började sitt kärleksbref med dessa ord: **Hvad är lifvet utan kärlek?"** Utan tvivel tomt. Men det kan nu vara tid att sluta kärlekshistorierna och söka andra hemliga orsaker till väckelsen.

Förf. har ännu en liflig erinring af en åskådning, som han haft i barndomen; han såg liksom i en dröm, att en qvinna svettades blod för Christendomen. Denna qvinna uppväckte hos åskådaren en liflig sympati, en förunderligt hög känsla af vördnad och beundran. Det var en majestätisk syn; men åskådaren kände sig icke vara värdig att få deltaga i hennes martyrskap. Qvinnan var liksom i sittande ställning; hon uthärdade sitt lidande med ett mod och tålamod, som väckte åskådarens förundran. Denna åskådning har alldrig gått ur minnet; men hvad det var för en qvinna, som svettades blod för Christendomen, det har ännu icke blifvit klart för åskådaren.

Likaledes kände Förf. tidigt i barndomen en förunderlig liklukt i skogen; och denna liklukt förekom ofta. Att kein vähiten sopii Jumalan itkeä säälistä ja myötätunnosta. Ei ole myös koskaan kuultu mainittavan, että perkele itkisi. Ehkäpä krokotiilin kyyneleet vierivät pitkin hänen kalpeita poskiaan. Mutta muutoin itkemistä pidetään häpeänä. Se on heikkous, jota yksikään tyranni ei tahdo tunnustaa omakseen. Mutta Jumalan Poika itki. Hän ei ollut tunteeton.

Mikäli aito rakkaus voi saattaa sydämen helläksi, se voi toimia hellimpien tunteiden herättäjänä. Sen avulla sydämeen voivat päästä jalommat tunteet. Sydän voi lopulta ottaa vastaan uskonnollisia tunteita, ja silloin avioliitto täyttää moraalisen tehtävänsä, jos rakkauden henki voi valmistaa sydämen vastaanottamaan Pyhän Hengen. Eräs tyttö, joka kosi itse, alkoi rakkauskirjeensä näillä sanoilla: **"Mitä elämä on ilman rakkautta?"** Epäilemättä tyhjää. Mutta taitaa olla aika lopettaa rakkauskertomukset ja etsiä muita salaisia syitä herätykseen.

Kirjoittajalla on yhä tuoreessa muistissa näky, joka hänellä oli lapsuudessa. Hän näki ikäänkuin unessa erään naisen hikoilevan verta kristillisyyden vuoksi. Tämä nainen herätti katsojassa elävää myötätuntoa, ihmeellisen korkean kunnioituksen ja ihailun tunteen. Se oli majesteetillinen näky. Mutta katsoja ei tuntenut itseään mahdolliseksi saamaan osaa hänen marttyyriydestään. Nainen oli ikään kuin istuvassa asennossa; hän kärsi kipunsa rohkeudella ja kärsivällisyydellä, joka herätti katsojan ihailun. Tämä näky ei ole koskaan lähtenyt muistista. Mutta katsojalle ei ole vielä selvinnyt, mikä nainen tämä oli, joka hikoili verta kristillisyyden takia.

Samaten kirjoittaja tunsi varhaisessa lapsuudessaan kummallista kalmanhajua metsässä, ja tämä kalmanhaju tuntui usein. Sen, että tämä todellakin oli hen-

det verkeligen var en andelig liklukt kan förf. sluta deraf, att han i drömmen ofta hade göra med de döda, och dessa döda ansatte honom hårdt; men Förf. fick en sådan förunderlig kraft att flyga högt öfver jorden, så att de döda icke kunde göra honom någon skada. Dessa åskådningar i drömmen, som tidt och ofta återkommo under uppväxten, häntyda på ett inre dödt tillstånd. Så väl den ofta förekommande liklukten, som fäktandet med de döda var utan tvivel en påminnelse, en aning om den andeliga och eviga döden; men flygandet, som befriade från döds ångesten var en hemlig aning om en högre kraft. Ehuru dessa drömbilder uppenbarade sig som klara åskådningar och verkade en viss oro äfven i det vakna tillståndet, så varade intrycken deraf icke länge. Förf. sökte stundom att sammanbinda dessa aningar om en högre verld med sitt inre tillstånd, men någon klar insigt uti det inre lifvet kunde icke ernås.

Författaren förnam någon gång en hemlig böjelse till Läsarena; och denna böjelse yttrade sig äfven, ehuru sällan, uti handligar, som måste förefalla de äkta Lutheranerna misstänkta.

Så till ex. hade Förf. under Gymnasii tiden condition uti ett Herrskapshus i Hernösand. Uti detta hus vistades en mamsell, som, till och med vid middags bordet, måste hafva mycket besvär med Förf. vårdslösade hår; det var icke så väl kammadt, med sådan smak, som mamseln fordrade: luggen låg i ögonen, och mamseln måste vid sjelfva middags bordet fästa opp den i ögonen hängande luggen. En gång måste Förf. flytta sin stol ifrån solen; dervid yttrade mamseln: **den ena solen tål icke den andra.** Frun i huset log åt infallet, och som hon, bättre än den oborstade ynglingen, förstod mamselns

gellistä kalmanhajua, kirjoittaja voi päätellä siitä, että hän oli unessa usein tekemisissä kuolleiden kanssa, ja nämä kuolleet ahdistivat häntä kovin. Mutta kirjoittaja sai niin ihmeellisen voiman lentää korkealle maan yläpuolelle, että kuolleet eivät kyenneet vahingoittamaan häntä. Nämä kasvuiässä tuon tuostakin toistuneet, unet viittaavat sisäiseen kuolleeseen tilaan. Sekä usein esiintyvä kalmanhaju että kuolleiden kanssa kamppaileminen olivat epäilemättä jokin muistutus, jokin aavistus hengellisestä ja iankaikkisesta kuolemasta. Mutta kuoleman tuskasta vapauttava lentäminen oli salainen aavistus korkeammasta voimasta. Vaikka nämä unikuvat ilmenivät selkeinä näkyinä ja vaikuttivat tiettyä levottomuutta hereillä Ollessakin, ei niiden vaikutus kestänyt pitkään. Kirjoittaja yritti toisinaan yhdistää näitä korkeamman maailman aavistuksia sisäiseen tilaansa, muttei saanut selvää käsitystä sisäisestä elämästään.

Kirjoittaja tunsi joskus salaista vetoa lukijaisiin. Ja tämä taipumus ilmeni myös, vaikkakin harvoin, menettelyinä, joiden täytyi herättää epäluuloisuutta oikeauskoisissa luterilaisissa.

Niin oli kirjoittajalla esimerkiksi lukioaikanaan kotiopettajan toimi erään herrasväen luona Hernösandissa. Tässä talossa asusteli eräs mamselli, joka jaksoi nähdä paljon vaivaa kirjoittajan huolimattomasti hoidetusta tukasta, vieläpä päivällispöydän ääressä. Se ei ollut niin hyvin kammattu, sellaisella maulla, mitä mamselli vaati. Otsatukka roikkui silmillä, ja mamsellin täytyi kesken päivällisen sitoa silmillä riippuva tukka. Kerran kirjoittaja joutui siirtämään tuoliaan auringonpaisteesta. Silloin mamselli tokaisi: **"Aurinko ei kestä toista aurinkoa."** Talon rouva hymyili sutkaukselle, ja hän kun ymmärsi mamsellin peitellyn viestin paremmin kuin tuo harjaamaton nuoru-

förblommerade talesätt, så sökte hon i all välmening befrämja bekantskapen. Men den kallsinniga fisken ville icke nappa på kroken.

En dag föll det Förf. in att känna mamseln på pulsen. Det var en söndag. Vi hade nyligen kommit från kyrkan. Förf. frågade mamseln, hvad hon tyckte om predikan; och med anledning deraf började ett samtal angående Religionen; men mamseln blef snart ledsen och sade: **"Herrn behöfver icke examinera mig."**

Vid ett annat tillfälle föreföll ett samtal mellan Förf. och en annan mamsell, som vistades uti en socken, hvarest Läsare funnos; men äfven denna mamsell blef snart otålig och sade: **"Herrn kan gå till Läsarena."** Härigenom kom väl Förf. underfund med, att Läsarena voro hatade, men rätta anledningen till detta **"andeliga hat"** kunde Förf. icke begripa. Emellertid kunde icke Förf. den tiden sämjas med Läsarena. Egenrättfärdigheten kunde icke tåla Läsarenas beryktade, andeliga högfärd. Emellertid hade Författaren sjelf en smula af andelig högfärd. Förf. hade nämligen under Scholtiden varit i fattiga omständigheter: han har icke haft råd att vara så grann klädd, som kamraterna: ofta blef han för denna dåliga klädsel föraktad och begabbad af sina höga herrar Gymnasister och Studenter. När Förf. reste genom södra Sverige, i sällskap med afl. Professor Wahlenberg, blef han mönstrad af de fina verdshusjungfrurna från topp till tå, och många gånger fick han höra den frågan: **"ska den herrn spisa med?"**

De fina Damerna tyckte att den herrn var för simpelt klädd. Förf. måste tillstå att detta förakt från verldens sida bemöttes med förakt från Författarens sida. Då verlden är så dumm, att den bedömer menniskan efter klä-

kainen, yritti kaikessa hyväntahtoisuudessaan edistää tuttavuutta. Mutta tuo kylmäkiskoinen kala ei tahtonut tarttua koukkuun.

Eräänä sunnuntaina kirjoittajalle juolahti mieleen koetella mamsellia. Olimme vasta tulleet kirkosta. Kirjoittaja kysäisi mamsellilta, mitä hän piti saarnasta; ja sen seurauksena virisi keskustelu uskonnosta. Mutta mamselli harmistui pian ja sanoi: **"Herran ei tarvitse kuulustella minua."**

Eräässä toisessa tilanteessa syntyi keskustelu kirjoittajan ja erään toisen mamsellin kanssa, joka oleskeli paikkakunnalla, jossa oli lukijaisia. Mutta tämäkin mamselli tuli pian kärsimättömäksi ja sanoi: **"Herra voi mennä lukijaisten luo."** Tästä kirjoittaja havaitsi lukijaisten olevan vihattuja, mutta ei voinut käsittää oikeaa syytä tähän **hengelliseen vihaan.** Kuitenkaan kirjoittaja ei voinut siihen aikaan sopia yhteen lukijaisten kanssa. Omavanhurskaus ei voinut sietää lukijaisten kuuluisaa hengellistä ylpeyttä. Kirjoittajalla oli kuitenkin itsellään pikkuisen hengellistä ylpeyttä. Kirjoittaja on nimittäin kouluaikanaan elänyt köyhissä olosuhteissa. Hänellä ei ole ollut varaa pukeutua yhtä koreasti kuin toverit. Usein nämä hienot, korkeat herrat lukiolaiset ja ylioppilaat ylenkatsoivat ja pilkkasivat häntä hänen huonon vaatetuksensa vuoksi. Kun kirjoittaja matkusti Etelä-Ruotsin poikki edesmenneen professori Wahlenbergin seurassa, tarkastelivat majatalon hienot neidot häntä kiireestä kantapäähän, ja monta kertaa hän sai kuulla kysymyksen: **"Syökö tuo herra samassa seurassa?"**

Nuo hienot daamit ajattelivat tuon herran pukeutuneen liian yksinkertaisesti. Kirjoittajan on tunnustettava, että tähän maailman puolelta saatuun ylenkatseeseen on vastattu halveksunnalla. Kun maailma on niin tyhmä, että se arvostelee ihmistä vaatteiden perusteella, niin kir-

derna, så måste äfven Förf. vara så dum, att han bedömer verlden efter kläderna. Förf. har ifrån spädaste barndomen varit i stor fattigdom; han har varit tvungen att gå sämre klädd än andra höga herrar. Och derföre har han blifvit bemött med hån och det djupaste förakt. Sålunda har Förf. under hela sin Scholtid blifvit utstött ifrån verldens sällskaper och nöjen; kanske var det en Guds Försyn, att så skulle ske; ty derifrån härleder sig Författarens **"andeliga hat"** till verlden. Förf. har alldrig kunnat förnedra sig derhän, att blifva en slaf af verldens dumma moder och seder. Detta är en **"andelig högfärd",** som verlden alldrig kan förlåta. Verlden kan icke förlåta verldsföraktet; - och som Förf. uti sin ungdom blifvit bemött med förakt och hån för sin fattigdom, så blir han nu bemött med andeligt hat af verlden för sitt välmenta bemödande, att befria sina åhörare från krögarenas träldom. Det är nu detta hat, som ligger och gror i krögarenas tigerhjerta.

Då Förf. tillträdde Pastoratet i Karesuando hade den öfverdådige Bondpredikanten, Districts Prosten Z.Grape kommit i stort rop för sina goda gåfvor; och sanningen att säga, om någon predikant, utan väckelse af lagen, skulle kunna uträtta något godt i andeligt afseende, så var det visserligen denne på sitt vis nitiske Lärare, hvilken Förf. bör omtala med tacksamt minne. Han försökte visserligen att röra åhörarenas hjertan genom evangelium; han fick bondgummornas hjertan att smälta i tårar; han mjölkade ibland extempore hela stäfvan full med tårar; men det såg nästan så ut som skulle han hafva kramat deras mjuka bröst, men icke deras hårda hjertan.

Förgäfves spilldes dessa tårar i

johtajankin on oltava niin tyhmä, että hän arvostelee maailmaa vaatteiden perusteella. Kirjoittaja on varhaislapsuudestaan saakka ollut suuressa köyhyydessä. Hänen on ollut pakko kulkea huonommin pukeutuneena kuin muut korkeat herrat. Ja sen vuoksi häntä on kohdeltu pilkalla ja mitä syvimmällä halveksunnalla. Niin muodoin kirjoittaja on koko kouluaikansa tullut sysätyksi syrjään maailman seuroista ja huveista. Ehkä oli Jumalan kaitselmus, että niin piti tapahtua, sillä sieltä juontaa juurensa **"hengellinen viha",** joka kirjoittajalla on maailmaa kohtaan. Kirjoittaja ei ole koskaan voinut alentua siihen, että ryhtyisi maailman tyhmien muotien ja tapojen orjaksi. Tämä on **"hengellistä ylpeyttä",** jota maailma ei voi koskaan antaa anteeksi. Maailma ei voi antaa anteeksi, että sitä ylenkatsotaan. Niinkuin maailma kohteli kirjoittajaa hänen nuoruudessaan ylenkatseella ja pilkalla hänen köyhyytensä vuoksi, niin se nyt kohtelee häntä hengellisellä vihalla hänen hyvää tarkoittavan pyrkimyksensä vuoksi, joka tähtää kuulijoiden vapauttamiseen kapakoitsijoiden orjuudesta. Juuri tämä viha muhii kapakoitsijoiden tiikerinsydämessä.

Kirjoittajan astuessa Kaaresuvannon kirkkoherran virkaan oli ylimielinen talonpoikaissaarnaaja, lääninrovasti Z. Grape tullut suureen huutoon hyvien lahjojensa vuoksi. Ja toden sanoaksemme, mikäli joku saarnaaja ilman lain herätystä voisi toimittaa jotakin hyvää hengellisessä suhteessa, niin varmasti juuri tämä omalla tavallaan kiivas opettaja, jota kirjoittajan on muisteltava kiitollisena. Hän yritti saada kuulijoiden sydämiä liikkumaan evankeliumin kautta. Hän saikin maalaismummojen sydämet sulamaan kyyneliin; hän lypsi toisinaan valmistelematta koko kiulullisen kyyneleitä, mutta näytti melkein siltä kuin hän olisi puserrellut heidän pehmeitä rintojaan eikä heidän kovia sydämiään.

Turhaan nämä kyyneleet vuosivat Herran

Herrans Tempel; ty de torkades bort, så snart åhörarena kommo ut i fria luften. I deras lefverne syntes ingen förändring; man prisade Prosten Grapes predikningar, men inte ett enda ord af dessa predikningar följde dem hem. Ingen väckelse ingen oro, intet andeligt bekymmer följde därpå. Man söp och lefde lika ogudaktigt liksom till förene.

temppelissä, sillä ne kuivuivat heti kuulijoiden päästyä ulos raittiiseen ilmaan. Heidän elämässään ei näkynyt mitään muutosta. Rovasti Grapen saarnoja kiiteltiin, mutta ainoakaan sana näistä saarnoista ei seurannut heitä kotiin. Niistä ei seurannut lainkaan herätystä, levottomuutta eikä hengellistä huolestumista. Ryypättiin ja elettiin yhtä jumalattomasti kuin ennenkin.

Förf. som var prosten Grapes efterträdare i Karesuando, försökte visserligen att härma hans method för att icke stå alldeles i skuggan, men det ville icke lyckas; också voro Författarens predikningar redan ifrån början mera lagiska än Grapes; men de voro icke tillräckligt lagiska, för att i dem uppväcka all begärelse. Emellertid sökte Författaren att uppfylla allan rättfärdighet i afseende på Presta Embetets utöfning. Husförhör höllos i Lappmarkens kåtor; detta var ett besvär, som ingen Pastor i Lappmarken uti sednare tider velat taga på sig; äfven Communionförhör höllos; de som icke kunde läsa efter sattes; Skriftskola hölls merändels i fyra veckor; de som icke kunde läsa admiterades icke; men allt detta verkade ingen förändring i lefvernet. Krögeriet och fylleriet tilltog årligen och fattig personalen ökades.

Kirjoittaja, joka oli rovasti Grapen seuraaja Kaaresuvannossa, yritti tosin matkia hänen menetelmäänsä, jotta ei jäisi kokonaan varjoon, mutta se ei tahtonut onnistua. Kirjoittajan saarnat olivat myös alusta asti lakihenkisempiä kuin Grapen, mutta ne eivät olleet tarpeeksi lakihenkisiä voidakseen herättää heissä kaikkinaista himoa. Kuitenkin kirjoittaja yritti täyttää kaikkea vanhurskautta harjoittaessaan papinvirkaa. Lukukinkereitä pidettiin lappalaisten kodissa. Tätä vaivaa ei ole viime aikoina yksikään Lapinmaan kirkkoherroista halunnut ottaa päälleen. Myös rippikuulusteluja pidettiin. Ne, jotka eivät osanneet lukea, pantiin tukiopetukseen. Rippikoulua pidettiin enimmäkseen neljä viikkoa. Niitä ei päästetty ripille, jotka eivät osanneet lukea. Mutta tämä kaikki ei vaikuttanut mitään muutosta elämässä. Kapakointi ja juoppous lisääntyivät vuosi vuodelta, ja köyhä väki eneni.

År 1832 insjuknade Förf. i nervfeber; det såg så ut, som skulle sjukdomen taga en elak utgång. Förf. hade redan på 5:e veckan uppgifvit allt hopp om räddning; sjukdomen höll sig mest i bröstet; men hufvudet var redigt. Här föresväfvade åtskilliga tankar både på det framfarna och det tillkommande; men ingen fruktan för döden infann sig. Förf. tycktes för egen del vara beredd att fara hädan; endast bekymret om de efterlemnade plågade honom mest. Hvad kunde detta betyda? Förf. har alltid trott Gud om godt; han har alltid haft den öfvertygelsen, att Gud

Vuonna 1832 kirjoittaja sairastui hermokuumeeseen. Näytti siltä, että sairaudella olisi onneton loppu. Kirjoittaja oli jo viidennellä viikolla luopunut kaikesta paranemisen toivosta. Sairaus koetteli enimmäkseen rintaa, mutta pää oli selvillä. Tässä vierailivat monenlaiset ajatukset sekä menneestä että tulevasta, mutta kuolemanpelkoa ei tullut. Kirjoittaja näytti olevan omasta puolestaan valmis siirtymään pois maailmasta, enimmäkseen vain huoli jälkeenjäävistä vaivasi häntä. Mitä tämä saattoi merkitä? Kirjoittaja on aina uskonut Jumalasta hyvää. Hänellä on aina ollut sellainen

drager omsorg om detta lifvets uppehälle; men nu skulle denna tro på Guds försyn svigta, när den som mest behöfdes; men den andeliga tron tycktes icke svigta. Hvad kunde det betyda? Så vida en Christen får hafva något bekymmer om sina barn och anhöriga på sin dödssäng, enligt Frälsarens eget exempel: qvinna se din Son! så borde likväl detta bekymmer hafva varit mera andligt än lekamligt. Försummad barna uppfostran förekom endast som ett kraf, att tukta en odygdig pojke, som hoppade i rummet och var odygdig; försummad själavård föresväfvade äfven såsom en dunkel aning om ansvar. Förf. tyckte sig ingalunda hafva kunnat uppfylla det ansvarsfulla kallet; men ingen samvetsförebråelse eljest för de många ungdomssynder, som blifvit begångna; hvart hade de tagit vägen och när hade de blifvit förlåtna?

vakaumus, että Jumala pitää murheen ajallisesta elatuksesta, mutta nyt tämän uskon piti horjua, kun sitä eniten tarvittiin. Mutta hengellinen usko ei näyttänyt horjuvan. Mitähän se tarkoitti? Mikäli kristityllä saa kuolinvuoteellaan olla jotakin murhetta lapsistaan ja omaisistaan, Vapahtajan oman esimerkin mukaan: "vaimo, katso poikasi", niin pitäisi tämän murheen kuitenkin olla enemmän hengellistä kuin ruumiillista murhetta. Lastenkasvatuksen laiminlyöminen ilmeni vain vaatimuksena saada kurittaa vallatonta poikaa, joka hyppeli huoneessa ja oli pahankurinen. Laiminlyöty sielunhoito häilyi myös hämäränä vastuun aavistuksena. Kirjoittaja ei suinkaan ajatellut kyenneensä täyttämään vastuunalaista kutsumustaan, mutta muutoin ei ollut lainkaan omantunnon soimauksia monista nuoruuden synneistä, joita hän oli tullut tehneeksi. Mihinkähän ne olivat joutuneet ja milloin ne oli saatu anteeksi?

Men tiden var icke kommen för den eviga skillsmässan från jorden: det var ännu en liten tid övrig; och denna dyrbara tid hade nu bordt bättre användas till egen och andras förbättring. Visserligen skärptes predikningarne något efter tillfrisknandet, men det var icke tillräckligt skarpt för att åstadkomma någon hälsosam verkan på åhörarena. Brennvins floden tilltog; krögarena blefvo mer och mer tilltagsna; fattig personalen ökades; målen vid Tingen ökades äfven, men Förf. hade ingen kraft att motverka förderfvet så länge som brennvins förbud ännu icke kommit; och dessutom, huru kunde Förf. verka för den allmänna förbättringen, då Förf, ännu icke afsagt sig allt bruk af spirituösa och måste dessutom hafva brennvin i huset för att traktera tiondegifvarena?

Mutta iankaikkisen eron aika maailmasta ei ollut vielä tullut. Vielä oli hetki jäljellä, ja tämä kallis aika olisi nyt pitänyt käyttää paremmin omaksi ja toisten parannukseksi. Tosin saarnat tulivat vähän terävämmiksi tervehtymisen jälkeen, mutta eivät tarpeeksi teräviksi saadakseen aikaan jotakin terveellistä vaikutusta kuulijoissa. Paloviinatulva yltyi. Kapakoitsijat tulivat yhä röyhkeämmiksi. Köyhälistö lisääntyi. Oikeudenkäynnit lisääntyivät myös. Mutta kirjoittajalla ei ollut lainkaan voimaa vastustaa turmiota niin kauan kuin viinankieltolakia ei vielä ollut. Kuinkapa kirjoittaja sitä paitsi olisi voinutkaan vaikuttaa yleistä parannusta, kun hän ei vielä ollut itse sanoutunut irti kaikesta väkijuomien käytöstä, ja hänellä sitäpaitsi täytyi olla paloviinaa kotonaan kymmenystentuojien kestitsemistä varten?

Är 1839 inträffade en händelse, som bidrog, ehvad den kunde, att möka det hårda hjertat och nedstämma kärleken

Vuonna 1839 sattui tapahtuma, joka teki voitavansa kovan sydämen pehmittämiseksi ja maallisiin asioihin kohdistuneen

till det jordiska. Min hustru hade framfödt tvillingar 1836; det var en son och en dotter. Dessa svärmade omkring föräldrarne, när de började springa. Många ljufva drömmar om tvilling parets framtida lycka och sällhet sväfvade i Föräldrarnes inbillning, när dessa små ledde hvarandra genom rummen, eller dansade på golfvet eller jollrade med hvarandra under sina oskyldiga lekar. Men den ljufva inbillningen om tvilling parets framtida sällhet sträckte sig icke utom tidens gräns; derföre skulle också sorgen blifva kännbar, när den lilla telningen dog i messlingen. Det var den lilla tvilling brodern, som lemnade föräldrarne och sina syskon sörjande på jorden.

Han var sin tvilling syster vida öfverlägsen uti kroppsstorlek, skönhet och förstånd; men döden sparar ofta det svaga och tar det starka. Min hustru låg sjuk, när Lilla Levi dog; men dödsbudet tycktes icke gå henne så djupt till hjertat, ty hon skattade sig lycklig, då hon blifvit ansedd värdig, att bära frukt för himmelriket. Men på mitt hjerta gjorde detta dödsfall ett djupt och långvarigt intryck. Lilla Levi och hans tvilling syster Elisabeth hade ofta kommit springande emot Pappa när han kom hem från skogen; om det fanns någon vacker fågel i skjutväskan, så fingo de bära in den till mamma; men nu fanns ingen Levi mer, som bar in den vackra fågeln. Den tanken var dock den ljufvaste, att lilla Levi är den första, som kommer springande mot Pappa och Mamma på evighetens gröna strand.

Menniskan behöfver verkeligen några påminnelser om sin dödlighet; annars glömmer hon alldeles bort ändamålet med sin tillvaro på jorden. En sådan påminnelse var Levis död. Men en ännu starkare påminnelse fick jag 1842, då en bröst åkomma ingaf mig

rakkauden alas painamiseksi. Vaimoni oli synnyttänyt kaksoset vuonna 1836, tytön ja pojan. Nämä parveilivat vanhempiensa ympärillä opittuaan juoksemaan. Monta suloista unelmaa kaksosten tulevasta onnesta väikkyi vanhempien kuvitelmissa näiden kahden pienen taluttaessa toinen toistaan läpi huoneiden tai tanssiessa lattialla tai leperrellessä keskenään viattomissa leikeissään. Mutta suloinen kuvitelma kaksosten tulevasta onnesta ei kantanut ajan rajojen yli. Siksi suru olikin tuntuva, kun pieni vesa kuoli tuhkarokkoon. Pikku kaksosveli jätti vanhempansa ja sisaruksensa murehtimaan maan päälle.

Hän oli kaksossisartaan paljon edellä ruumiin koossa, kauneudessa ja ymmärryksessä. Mutta kuolema usein säästää heikon ja ottaa vahvan. Vaimoni makasi sairaana pikku Levin kuollessa, mutta kuolonsanoma ei näyttänyt koskevan hänen sydämeensä niin syvästi, sillä hän piti itseään onnellisena, kun hänet oli katsottu mahdolliseksi kantamaan hedelmää taivaan valtakunnalle. Mutta minun sydämelleni tämä kuolemantapaus teki syvän ja pitkäaikaisen vaikutuksen. Pikku Levi ja hänen kaksossisarensa Elisabeth olivat usein tulleet juosten isää vastaan tämän palatessa metsältä. Jos jahtilaukussa oli joku kaunis lintu, niin he saivat kantaa sen äidille. Mutta nyt ei ollut enää Leviä kantamassa kaunista lintua sisälle. Se ajatus oli tosin ihanin, että pikku Levi on ensimmäinen, joka tulee juosten isää ja äitiä vastaan iankaikkisuuden vihreällä rannalla.

Ihminen tarvitsee todellakin joitakin muistutuksia kuolevaisuudestaan, muutoin häneltä unohtuu kokonaan maan päällä olonsa tarkoitus. Levin kuolema oli yksi sellainen muistutus. Mutta vielä väkevämmän muistutuksen sain vuonna 1842, kun rintakipu johdatti mieleeni kuvitelman, että olin saanut keuhko-

den föreställningen, att jag hade fått lungsot, och att döden ovillkorligen skulle blifva slutet på denna sjukdom. Här blef nu den fixa Iden uppväckt: beställ om ditt hus, ty du måste dö. Och nu först infann sig en allvarlig och djup fruktan för döden. Huru kom det till, att jag kunde vara beredd att dö 1832, och 10 år derefter kunde jag icke vara beredd? och likväl var det vid de båda tillfällena gifvet, att jag skulle dö. Förra gången var jag verkeligen nära döden, och tog för gifvet, att döden var nära; men kände dock ingen fruktan för döden: jag tyckte mig för egen del vara beredd att dö, men sednare gången kände jag, att jag icke var beredd, ehuru döden icke var så nära, som förra gången; ty jag var icke sängliggande, utan gick oppe, och vandrade; men fruktan för döden var nu ganska stor och bekymret om själens frälsning var nu större, än bekymret om de efterlemnades bergning. Huru vill nu Filosofen förklara detta förhållande? Han påstår, att fruktan för döden är en svaghet: och den är feg, som icke kan möta döden med kallsinnighet.

taudin ja että kuolema väistämättä seuraisi tätä tautia. Tässä heräsi tuo päähän pinttynyt ajatus: "Toimita talosi, sillä sinun pitää kuoleman." Ja vasta nyt heräsi vakava ja syvä kuolemanpelko. Miten on selitettävissä, että vuonna 1832 olin valmis kuolemaan ja kymmenen vuotta myöhemmin en ollut valmis? Ja kuitenkin olin molemmilla kerroilla varma kuolemastani. Ensimmäisellä kerralla olin todella lähellä kuolemaa ja olin aivan varma, että kuolema oli edessä, mutta en kuitenkaan pelännyt kuolemaa. Olin mielestäni omalta puoleltani valmis kuolemaan. Mutta jälkimmäisellä kerralla tunsin, etten ollut valmis, vaikka kuolema ei ollutkaan niin lähellä kuin edellisellä kerralla, sillä en ollut vuoteen omana vaan kuljeskelin jalkeilla. Mutta kuolemanpelko oli nyt sangen suuri, ja huoli sielun pelastumisesta oli nyt suurempi kuin huoli jälkeenjäävien toimeentulosta. Miten filosofi nyt selittää tämän? Hän väittää kuolemanpelon olevan heikkoutta. Ja se on pelkuri, joka ei pysty kohtaamaan kuolemaa tyynenä.

Men det är ännu osäkert, hvilken ande det är, som stärker Filosofens mod i döds stunden. Om det är stolthetens ande eller egenrättfärdighetens svartande, som ingifver Filosofen mod att trottsa döden, så vill jag be Gud bevara hvarje Christen själ för ett sådant lugn, som utmärker den högsta graden af stolthet och förakt för det heliga. Man har visserligen hört mången egenrättfärdig svartande utropa i döds stunden: jag dör med lugn i medvetandet af min oskuld; jag känner ingen förebråelse för begångna felsteg: jag har uppfyllt mina pligter och tror mig kunna bestå med ära inför Gud och människor. En sådan trosbekännelse i dödsstunden låter ungefärligen som den raglande Prestens, när han stöp i fyllan: "jag skall visa Gud midt för

Mutta on vielä epävarmaa, mikä henki rohkaisee filosofin mieltä kuoleman hetkellä. Mikäli ylpeyden henki tai omanvanhurskauden musta henki antaa filosofille rohkeutta uhmaamaan kuolemaa, niin tahdon rukoilla Jumalaa varjelemaan jokaista kristittyä sielua sellaisesta tyyneydestä, jolle on ominaista korkeimman asteen ylpeys ja pyhien asioiden halveksiminen. On tosin kuultu monen omavanhurskaan mustan hengen huutavan kuoleman hetkellä: "Kuolen tyynenä, tietoisena viattomuudestani. En tunne lainkaan soimauksia otetuista harhaaskeleista. Olen täyttänyt velvoitteeni ja uskon voivani kestää kunnialla Jumalan ja ihmisten edessä." Sellainen uskontunnustus kuoleman hetkellä kuulostaa suunnilleen samalta kuin hoipertelevan papin, kun hän kompuroi päissään: "Vie-

näsan, att jag kan stå burken och lefva dygdigt". I själfva verket är en sådan trosbekännelse en hädelse; men någon bättre trosbekännelse har den stolte egenrättfärdigheten icke att afgiva. Det är hans verkliga öfvertygelse.

Jag har hört berättas, att en viss Bruks Patron, som lefvat sin verld hederligt och ärligt igenom, samt utan klander af verlden, lät kalla Prosten i församlingen till sig, när den förstnämnde kände att döden nalkades. Bruks Patronen, som kände sig vara på en dålig väg, förebrådde Prosten hans kallsinnighet, och sade ibland annat: "Ni har varit Lärare i Församlingen en lång tid, men ni har alldrig sagt mig ett enda ord om det enda nödvändiga." Men Prosten upptog förebråelsen med kallsinnighet och sade: "nå min Bror, hvad är detta för grubbleri? Det är också allmänt bekant, att Prosten hatar allt grubbel. Men om Bruks-Patronens förebråelse förnyas i evigheten, då skulle det vara märkvärdigt att höra, huru Prosten då kan befria sig från allt ansvar. Här i verlden går det vanligen så till, att Prostar och Bruks-Patroner dricka brors skål i punsch glaset; men sällan skulle man höra, att Prostens samvete är ömtåligt för det sedeförderf och det religions förakt, som Bruks-Patronen uppväcker i Församlingen genom sitt brennvins sjuderi; skulle det finnas någon Prost, som vågade säga Brukspatronen sanningen, så skulle det snart blifva slut med grannsämjan.

Som sagt är, hade fruktan för döden infunnit sig hos denna Bruks-Patron, men den kom för sent. Filosofen påstår, att fruktan för döden är en svaghet; och den Prosten, som ansåg den döendes fruktan för "onödigt grubbel", är säkert icke ensam i sitt slag. Men Läkaren påstår, att fruktan för döden åtföljer vissa sjukdomar. Sålunda påstås det allmänt af Läkare, att lungsigtiga personer icke hysa någon fruktan

lä minä näytän Jumalalle päin silmiä, että pystyn seisomaan jaloillani ja elämään siveästi." Itse asiassa sellainen uskontunnustus on herjaamista, mutta parempaa uskontunnustusta sillä ylpeällä omallavanhurskaudella ei ole annettavanaan. Se on hänen todellinen vakaumuksensa.

Olen kuullut kerrottavan erään tehtailijan, joka oli elänyt koko elämänsä ajan kunniallisesti ja rehellisesti sekä maailman mielestä moitteettomasti, antaneen kutsua seurakunnan rovastin luokseen tuntiessaan kuoleman lähestyvän. Tehtailija, joka tunsi olevansa huonolla tiellä, soimasi rovastia tämän välinpitämättömyydestä ja sanoi muun muassa: "Te olette ollut seurakunnan opettajana kauan, mutta ette ole lausunut ainuttakaan sanaa minulle siitä ainoasta tarpeellisesta." Mutta rovasti otti soimauksen kylmäkiskoisesti vastaan ja sanoi: "No veljeni, mitä mietiskelyä tämä on?" Onkin yleisesti tunnettua, että rovasti vihaa kaikkea mietiskelyä. Mutta jos tehtailijan soimaus uudistetaan iankaikkisuudessa, olisi mielenkiintoista kuulla, kuinka rovasti silloin kykenee vapautumaan kaikesta vastuusta. Tässä elämässä käy tavallisesti niin, että rovastit ja tehtailijat juovat punssimaljoja veljeydelle. Mutta harvoinpa kuulee rovastin omantunnon olevan hellänä siitä tapainturmeluksesta ja uskonnon ylenkatseesta, jonka tehtailija aiheuttaa seurakunnassa viinankeitollaan. Jos joku rovasti uskaltaisi sanoa tehtailijalle totuuden, niin naapurisopu loppuisi lyhyeen.

Kuten sanottu, kuolemanpelko oli saavuttanut tämän tehtailijan, mutta se tuli liian myöhään. Filosofi väittää kuolemanpelkoa heikkoudeksi, ja se rovasti, joka piti kuolemanpelkoa tarpeettomana mietiskelynä, ei varmasti ole ainoa lajiaan. Mutta lääkäri väittää kuolemanpelon liittyvän tiettyihin sairauksiin. Niinpä lääkärit väittävät yleisesti, että keuhkotautiset eivät tunne ollenkaan kuolemanpelkoa, koska he elävät viimei-

för döden, emedan de lefva ända till sista stunden uti den behagliga illusionen, att det blir bättre. Och sällan har någon Läkare så godt uti sig, att han i tid underrättar patienten om den nära förestående skilsmässan från jorden. Det synes åtminstone för patienten sjelf vara nyttigt att veta, om sjukdomen är till lifs eller till döds. Men sanningen är i våra dagar sällsynt. Mången Läkare tyckes hysa den öfvertygelsen, att fruktan för döden påskyndar döden och att man derföre bör lifva patienten med ett bedrägligt hopp till det yttersta. Men om Läkaren har något samvete, så borde han tala rena sanningen, och icke låta lögnenes ande vara herrskande. För alla patienter är det högst nödvändigt, att veta om döden är nära; det är nödvändigt både i lekamligt och andeligt afseende; ty menniskan kan alldrig förtidigt bereda sig till döden; och om han har något att beställa om sitt hus, så är det ingen skada, om detta sker i tid.

seen hetkeen asti siinä suloisessa kuvitelmassa, että tauti kääntyy parempaan suuntaan. Ja harvoinpa kellään lääkärillä on luontoa ajoissa selvittää potilaalle, että tästä maailmasta eroamisen hetki on lähellä. Ainakin potilaalle itselleen näyttää olevan hyödyllistä tietää, onko taudista mahdollista parantua vai onko se kuolemaksi. Mutta meidän aikanamme totuus on harvinainen. Monella lääkärillä näyttää olevan se vakaumus, että kuolemanpelko jouduttaa kuolemaa ja että potilasta on sen vuoksi piristettävä viimeiseen asti petollisella toivolla. Mutta mikäli lääkärillä lainkaan on omaatuntoa, niin hänen pitäisi puhua puhdas totuus eikä antaa valheen hengen hallita. Kaikkien potilaiden on erittäin tarpeellista tietää, onko kuolema lähellä. Se on tarpeellista sekä ruumiillisessa että hengellisessä suhteessa, sillä ihminen ei voi koskaan liian aikaisin valmistautua kuolemaan. Ja mikäli hänellä on talossaan jotakin toimittamista, ei ole lainkaan vahingoksi, vaikka se tapahtuisi ajoissa.

Må Filosofen säga, att fruktan för döden är bevis på svaghet; må våra äkta Lutheraner säga, att det är ett onödigt grubbel; och må slutligen Läkaren påstå att fruktan för döden medföljer vissa sjukdomar; jag påstår, att fruktan för döden kan aldrig komma för tidigt, men väl kan denna fruktan komma för sent, och då hjelper intet grubblande mera.

Sanokoon filosofi kuolemanpelon olevan heikkouden merkki, sanokoot oikeat luterilaiset sen olevan tarpeetonta mietiskelyä, ja väittäköot vielä lääkäritkin kuolemanpelon liittyvän tiettyihin sairauksiin, mutta minä väitän, että kuolemanpelko ei koskaan voi tulla liian aikaisin, mutta tämä pelko voi kylläkin tulla liian myöhään. Ja silloin ei mikään mietiskely enää auta.

För mig var fruktan för döden en ögnasalva; ögonen öppnades både för det framfarna och det tillkommande. Jag såg följderna af min ogudaktiga lefnad framstå i evigheten; ty i det hela hade min lefnad varit mera ogudaktig än gudfruktig, ehuru jag i verldens ögon kunde anses för ett dygdemönster. Alla ungdoms synder kommo nu fram för min åskådning. Det har efteråt förundrat mig huruledes alla dessa mandater voro liksom glömda, ända till dess förenämnde

Minulle kuolemanpelko oli silmänvoidetta. Silmät avautuivat näkemään sekä menneisyyttä että tulevaisuutta. Näin jumalattoman elämäni iankaikkiset seuraukset edessäni, sillä kokonaisuutena elämäni oli ollut enempi jumalaton kuin jumalinen, vaikka maailman silmissä saatoinkin olla siveyden esikuva. Kaikki nuoruuden synnit tulivat nyt näkösälle. Minua on jälkeenpäin ihmetyttänyt, kuinka kaikki nämä uroteot olivat ikäänkuin unohduksissa aina siihen asti, kun edellä mainittu kuoleman pelko alkoi

fruktan för döden infann sig; det kunde icke vara annat än den döda tron, som ända dittills bortskymt dem. Och hvad kunde det väl vara annat än samma döda tro, som 10 år förut, då jag låg nära döden, hindrade all fruktan för döden att infinna sig? Jag tyckte mig då vara beredd att dö; men 10 år sednare, då den förutnämnde bröstsjukdomen plågade mig, var jag alldeles icke beredd att dö.

Var nu denna sjukdomens art, att den skulle hafva med sig fruktan för döden, eller var det sorgen öfver Levis död, som hade gjort hjertat ömtåligare för passionernas intryck, eller var det en påminnelse ifrån den hittills okände Guden, som uppväckte denna fruktan, hvilken sedermera blef så fruktansvärd för alla krögare och fyllhundar? Jag kan icke erinra mig annat än att jag från denna tid blef dragen liksom med våld af en högre magt till att känna, tänka och handla tvärt emot min egen vilja, så att min egen och andras väckelse icke är ett verk af egen vilja. Om än verlden ville säga, att det är ett verk af djefvulen, såsom Judarne och Hedningarne trodde om Christendomen så vet jag dock på mitt samvete, alt det icke är mitt eget verk; min egen vilja och min egen onda natur har varit lika motsträvig som Moses, när Gud befallte honom föra Israels barn ur Egypten; han förebar allehanda ursäkter och till slut sade han rent ut: **"skicka hvilken du vill** Herre." Men det halp intet; han måste resa; det blef en inre nödvändighet.

Det förstås, att fruktan för döden uppväckte först en alfvarlig längtan efter egen själs frälsning **i** samma mon, som den Öppnade Ögonen för den afgrund, som låg framför mig. Jag såg väl icke afgrunden så klart, som många bland de väckta har sett den, men jag såg den likväl i andanom, jag såg äfven, att det stod illa till med Församlingen;

tuntua. Se, mikä tähän asti oli kätkenyt ne, ei voinut olla muu kuin kuollut usko. Ja mikäpä muu kuin sama kuollut usko esti kaiken kuolemanpelon kymmenen vuotta aikaisemmin, kun olin kuolemaisillani? Silloin olin mielestäni valmis kuolemaan, mutta kymmenen vuotta myöhemmin tuon edellä mainitun rintataudin vaivatessa minua en ollut ollenkaan valmis.

Johtuiko kuolemanpelko nyt sairauden laadusta vai oliko suru Levin kuolemasta tehnyt sydämen herkemmäksi intohimojen vaikutuksille vai herättikö tähän asti tuntemattoman Jumalan muistutus tämän pelon, mistä sittemmin tuli sellainen kauhistus kaikille kapakoitsijoille ja juopoille? En kykene muistamaan muuta kuin että tästä ajasta asti jokin korkeampi voima ikään kuin pakotti minut tuntemaan, ajattelemaan ja toimimaan aivan vastoin omaa tahtoani, niin että oma ja muiden heräys ei ole oman tahtoni vaikuttamaa. Vaikka kuinka maailma tahtoisi sanoa sen olevan perkeleen työtä, kuten juutalaiset ja pakanat uskoivat kristillisyydestä, tiedän kuitenkin omassatunnossani, ettei se ole omaa tekoani. Minun oma tahtoni ja oma paha luontoni on ollut yhtä vastahakoinen kuin Mooses, kun Jumala käski hänen viedä Israelin lapset Egyptistä. Hän toi esiin kaikenlaisia esteitä ja sanoi lopulta suoraan: **"Herra, lähetä kenet haluat!"** Mutta ei auttanut, hänen täytyi lähteä; siitä tuli sisäinen välttämättömyys.

On ymmärrettävää, että kuolemanpelko herätti ensin vakavan kaipauksen oman sielun pelastuksesta samassa määrin kuin se avasi silmiäni näkemään edessäni olevaa pohjattomuutta. Minä en kai nähnyt pohjattomuutta niin selvästi kuin monet heränneistä ovat sen nähneet, mutta näin sen kuitenkin hengessä. Näin myös, että seurakunnan laita oli huonosti. Mutta minulta olivat vielä salattuina ne

men de medel, som skulle verka en sinnes förändring hos den, voro ännu för mig förborgade. Jag hade alltid hyst en stor afsky för öfvelastade personer, och denna afsky stegrades, ju mera fylleri lasten tilltog. Ehuru sjelf hushållsaktig och sparsam, kunde jag dock aldrig förlika mig med krögarena, hvilkas nedriga egennytta utarmade Församlingen. Jag ville således alldrig taga emot någon så kallad skänk af personer, som icke voro rediga, och i allmänhet var det motbjudande, att taga emot Lapparnes så kallade skänker, emedan de skulle trakteras med brennvin för dessa skänker. Allt detta gjorde, att jag hyste ett **andeligt hat** till alla krögare och fyllhundar, och tror, att hvarje annan prestman borde bära hat till de Nikolaiters lärdom, som gör menniskan både blind och döf för alla förnuftiga föreställningar.

Så borde väl äfven hvarje förnuftig menniska inse, att ju mera fattig personalen ökas, desto flere tiggare får Presten föda; desto mera besvär måste han vidkännas för att skaffa dem hjelp. Jag försökte flera gånger att få hjelp af Församligen åt sådane fattige, som saknade anhörige, men Församligen var ogen och Landshöfdinge Embetet oefterrättligt. De fattige fingo således ingen hjelp, och detta väckte hos mig både bekymmer och harm. Det väckte bekymmer, emedan jag ännu den tiden hyste ett slags naturligt medlidande med de fattige; men detta medlidande har nu alldeles försvunnit, sedan jag blifvit fullkomligen öfvertygad derom, att det icke är Gud, utan djefvulen, som gjort dem fattiga. Det väckte harm, emedan det syntes obilligt att Presten skulle föda de trashankar, som krögarena gjort utfattiga.

Just vid denna tiden ungefärligen kom det absoluta Brennvins förbudet till Lappmarken; det hade väl redan någon keinot, jotka tulisivat siinä vaikuttamaan mielenmuutoksen. Olin aina kovin inhonnut päihtyneitä ihmisiä, ja tämä inho kasvoi sitä mukaa kuin juoppouden pahe lisääntyi. Vaikka olin itse taloudellinen ja säästäväinen, en voinut kuitenkaan koskaan hyväksyä kapakoitsijoita, joiden alhainen omanvoitonpyynti köyhdytti seurakuntaa. Niinpä en koskaan tahtonut ottaa vastaan yhtään niin kutsuttua lahjaa henkilöiltä, jotka eivät olleet selvänä. Ja yleensä oli vastenmielistä ottaa vastaan lappalaisten niin kutsuttuja lahjoituksia, koska heitä piti kestitä paloviinalla näiden lahjojen vuoksi. Tämä kaikki vaikutti, että tunsin **hengellistä vihaa** kaikkia kapakoitsijoita ja juomareita kohtaan. Ja uskon, että jokaisen pappismiehen tulisi kantaa vihaa nikolailaisten oppia kohtaan, joka tekee ihmisen sekä sokeaksi että kuuroksi kaikille järkeville neuvoille.

Niin pitäisi myös jokaisen järkevän ihmisen havaita, että mitä enemmän köyhälistö lisääntyy, sitä useampia kerjäläisiä pappi saa ruokkia; sitä suurempaa huolta hänen täytyy tuntea hankkiakseen heille apua. Yritin useampia kertoja saada seurakunnalta apua sellaisille köyhille, joilla ei ollut omaisia, mutta seurakunta oli särmikäs ja maaherranvirasto taipumaton. Köyhät eivät saaneet siis mitään apua, ja tämä herätti minussa sekä huolta että harmistumista. Se herätti huolta, koska siihen aikaan tunsin eräänlaista luonnollista sääliä köyhiä kohtaan. Mutta tämä säälintunne on nyt kokonaan kadonnut tultuani täydellisesti vakuuttuneeksi siitä, ettei se ole Jumala vaan perkele, joka heidät on tehnyt köyhiksi. Se herätti harmistuneisuutta, koska näytti kohtuuttomalta, että papin pitäisi elättää niitä ryysyläisiä, jotka kapakoitsijat olivat saattaneet rutiköyhiksi.

Suunnilleen näihin aikoihin tuli ehdoton viinankielto Lapinmaahan. Olihan paloviinan kuljettaminen Lappiin ollut kiel-

tid förut varit förbud mot brennvins införsel till Lappmarken, men detta verkade intet, så länge som Rom och Gognac var loflig. De handlande förde färgadt brennvin under namn af Gognac till Lappmarkerna; och hvilken kunde controllera det? Om det hade funnits någon bland kronobetjeningen, som vågat med allvar angripa krögarena, så hade han måst akta lifvet. När nu allt spirituöst blef förbudet till införsel i Lappmarkerna, då fick jag en önskad anledning att ifra mot krögare och fyllhundar. Vid större högtider, då Lappallmogen var mera allmänt samlad höllos skarpa tal och predikningar mot krögare och fyllhundar, och efter predikan upplästes det kongl. förbudet mot införandet af starka drycker vid 50 Rdr:s vite; men äfven detta verkade intet; det uppväckte till en början endast förbittring. Man söp i harmen, så snart man kommit ut från kyrkan. Och sjelfva församlingens klockare, som sjelf var den största krögaren i Församligen, ställde sig ofta midt för kyrkodörren, och tog sig en klunk ur sin barmflaska, midt för Församligens åsyn; och detta gjorde han när Presten kom ut ur kyrkan. Det skedde för att visa, att han icke aktade hvarken det kongl. förbudet eller den predikan han nyss hört.

letty jo jonkin aikaa ennen, mutta se ei vaikuttanut mitään niin kauan kuin rommi ja konjakki olivat sallittuja. Kauppamiehet kuljettivat värjättyä paloviinaa konjakin nimellä Lappiin, ja kukapa sitä saattoi valvoa? Mikäli kruununpalveluksessa olisi ollut joku, joka olisi uskaltanut vakavissaan tarttua kapakoitsijoihin, niin hän olisi saanut pelätä henkensä puolesta. Kaiken väkijuoman tuonnin Lapin maalle tultua nyt kielletyksi sain toivomani tilaisuuden käydä taistoon kapakoitsijoita ja juomareita vastaan. Suurimpien juhlien aikana, jolloin Lapin kansaa oli runsaammin kokoontuneena, pidettiin ankaria puheita ja saarnoja kapakoitsijoita ja juomareita vastaan, ja saarnan jälkeen luettiin kuninkaallinen kielto tuoda väkeviä juomia viidenkymmenen riksin sakon uhalla. Mutta tämäkään ei auttanut mitään. Aluksi se vaikutti vain katkeruutta. Harmin vuoksi ryypättiin heti kun oli päästy ulos kirkosta. Ja itse seurakunnan lukkari, joka oli suurin viinanmyyjä seurakunnassa, asettui usein aivan kirkon oven eteen ottamaan kulauksen taskumatistaan, aivan seurakunnan nähden, ja tätä hän teki papin tullessa ulos kirkosta. Se tapahtui osoitukseksi siitä, ettei hän välittänyt kuninkaallisesta kiellosta eikä juuri kuulemastaan saarnasta.

Ännu om vintern 1842 fanns ingen nykterhetsvän i hela församlingen, utom en lapp, som gaf nykterhets löfte, hvilket jag för bättre minnes skull och ett godt exempel kungjorde i kyrkan. Denna kungörelse väckte ett stort alarm i de allierade krögarenas och fyllhundarnas läger. Klockaren i Församlingen anade oråd. Han fruktade, att andra kunde följa exemplet. Och då tänkte han, om Lapparne upphöra att supa, då är jag ruinerad. Denna storkrögare är en slags Herreman och potentat i Församlingen. När Lapparne flyttade om våren, lemnade han på credit ett halft stop ellet ett stop åt

Vielä talvella 1842 ei ollut yhtään raittiuden ystävää koko seurakunnassa lukuun ottamatta yhtä lappalaista, joka antoi raittiuslupauksen, jonka kuulutin kirkossa hyvän esimerkin vuoksi ja jotta se paremmin muistettaisiin. Tämä kuulutus herätti suurta hälyä liittoutuneiden kapakoitsijoiden ja juomareiden leirissä. Seurakunnan lukkari aavisti pahaa. Hän pelkäsi muiden seuraavan esimerkkiä, ja silloin hän ajatteli joutuvansa puille paljaille, jos lappalaiset lakkaavat juomasta. Tämä suurkapakoitsija on eräänlainen herra ja mahtimies seurakunnassa. Lappalaisten muuttaessa keväällä hän antoi muutamille luotolla puolen tuoppia tai

somliga af det rinnande slaget; och när Lapparne kommo tillbaks om hösten, for han till deras kåta och tog då en slagt rehn för det halfva och en större slagt rehn för det hela stopet. En mindre slagt rehn kunde då gälla 5 rdr och en större slagt rehn 8 a' 9 rdr rgs. Man kan säga, att en sådan handel kan bära sig.

koko tuopin tuota vuotavaa ainetta. Ja lappalaisten palattua syksyllä takaisin, meni hän heidän kotaansa ottamaan teurasporon puolikkaasta ja isomman teurasporon koko tuopista. Pienemmän teurasporon arvo saattoi olla viisi riksiä ja isomman teurasporon kahdeksan, yhdeksän riksiä. Voidaan sanoa, että sellainen kauppa jo kannattaa!

Om någon Lapp var så dum att han ville pruta, så hotade krögaren dels att stämma Lappen för fylla, dels ock att sparka ut honom, ifall han nästa gång ville sätta sin fot innom tröskeln. Allt detta verkade väl en hemlig fruktan och ett hemligt hat till krögaren, men allmogen underkastade sig beskedligt krögarens tyranni; ty krögaren var tillika en slags handelsman, och kunde anklaga hvilken som häldst, då ingen i hela församlingen var fri från lagbrott. Då storkrögaren hade fått så stor magt öfver allmogen, var det icke underligt att han anade oråd, när jag kungjorde i kyrkan, att en af Församlingens medlemmar, Pehr Jonson Pilto, hade ingått i nykterhets förening och afsagt sig alla spirituösa dryckers bruk.

Jos joku lappalainen oli niin tyhmä, että halusi tinkiä, kapakoitsija uhkasi osittain haastaa lappalaisen oikeuteen juopumuksesta ja toisaalta hän uhkasi potkaista ulos seuraavalla kerralla tämän pyrkiessä hänen kynnyksensä yli. Tämä kaikki vaikutti kyllä salaista pelkoa ja salaista vihaa kapakoitsijaa kohtaan, mutta rahvas alistui kiltisti kapakoitsijan hirmuvaltaan. Sillä kapakoitsija oli myös jonkinlainen kauppias, joka saattoi syyttää ketä tahansa, koska yksikään koko seurakunnassa ei ollut vapaa lainrikkomuksista. Koska suurkapakoitsija oli saanut niin pitävän otteen rahvaasta, ei ollut ihme, että hän aavisti pahaa kuuluttaessani kirkossa erään seurakunnan jäsenen, Pehr Jonson Pilton, liittyneen raittiusseuraan ja lopettaneen kaikkien väkijuomien käytön.

Storkrögaren kom derföre söndagen därpå och ville att kungörelsen skulle återtagas, emedan Pehr Jonsson Pilto brutit sitt nykterhets löfte samma dag, som kungörelsen afkunnades. Det gjorde den stackars krögaren så ondt i hågen, att han icke kunde få någon samvets frid, innan denna nykterhets förening blifve tillintet gjord. Men jag gjorde mig icke så brått om med kungörelsens återtagande, innan jag fått veta rätta sammanhanget. Pehr Johansson Pilto hade icke brutit sitt nykterhetslöfte, ehuru han druckit ett glas rödt vin på sin broders bröllopp. Men krögaren påstod, att det var det samma, om han druckit vin eller brennvin. Och detta påstå alla krögare och fyllhundar ännu, att den icke är någon nykterhets vän, som dricker vin.

Suurkapakoitsija tuli sen vuoksi viikon kuluttua ja halusi, että kuulutus peruttaisiin, koska Pehr Jonson Pilto oli rikkonut raittiuslupauksensa samana päivänä kuin kuulutus luettiin. Se aiheutti kapakoitsijaressukalle niin suurta mielipahaa, että hän ei voinut saada omantunnonrauhaa ennen kuin tämä raittiusseura tuhottaisiin. Mutta en hätäillyt kuulutuksen peruuttamisen kanssa ennen kuin saisin kuulla oikean asianlaidan. Pehr Johansson Pilto ei ollut rikkonut raittiudenlupaustaan, vaikka hän oli juonut lasillisen punaviiniä veljensä häissä. Mutta kapakoitsija väitti sen olevan samantekevää, joipa sitten viiniä tai paloviinaa. Ja niin väittävät vieläkin kaikki kapakoitsijat ja juomarit, ettei se ole mikään raittiuden ystävä, joka juo viiniä.

En viss häradshöfding har velat öfvertyga mig, att den som vill vara en rätt nykterhets vän, bör icke dricka annat än vatten; ty om man dricker svag dricka så är man icke nykter. Detta må tjäna nykterhets vännerna till efterrättelse, att de icke må besvära de nyktra fyllhundarnes samveten. Jag för min del har först upphört att smaka finkel, sedan har jag upphört att smaka destilleradt brennvin; derpå har jag upphört att smaka punsch och toddy, och till slut har jag måst upphöra att smaka vin, undantagandes vid Nattvarden, och vid vissa sjukdoms tillfällen, efter Läkarens ordination, och slutligen, om nykterhets motståndare finna sitt samvete besväradt deraf, att jag dricker ett glas öl, som dock icke finnes i mitt hus, så skall jag upphöra därmed; och om de ännu anse det för synd, att jag dricker ett glas svagdricka, så skall jag äfven upphöra dermed, på det att alla nykterhets fiender må få samvetsfrid.

Eräs kihlakunnantuomari on tahtonut saada minut vakuuttuneeksi siitä, että sen, joka tahtoo olla oikea raittiuden ystävä, ei pidä juoda muuta kuin vettä, sillä joka juo kotikaljaa, ei ole raitis. Olkoon tämä raittiudenystäville ojennukseksi, etteivät he vaivaisi raittiiden juomareiden omiatuntoja. Minä puolestani olen ensin lakannut maistamasta kiljua, sitten olen lakannut maistamasta tislattua paloviinaa, sen jälkeen olen lakannut maistamasta punssia ja totia, ja lopulta minun on täytynyt lopettaa viinin maistaminenkin, paitsi Herran ehtoollisen yhteydessä sekä tietyissä sairaustapauksissa lääkärin määräyksen mukaisesti. Ja lopulta, mikäli raittiuden vastustajien omattunnot siitä tulevat vaivatuiksi, että juon lasillisen olutta, jota tosin ci talossani ole, niin lakkaan siitä. Ja mikäli he pitävät senkin syntinä, että juon lasillisen kotikaljaa, lopetan senkin, että kaikki raittiuden viholliset saisivat omantunnon rauhan.

Sedan jag blifvit någorlunda återställd till hälsan, efter den omtalade bröstsjukdomen, reste jag till Hernösand för att undergå Pastoral Examen. Jag var ännu vid min ankomst till Hernösand ansedd för äkta Lutheran; och ingen kunde misstänka mig för secterism eller pietism. Jag hörde att den största rumlaren i domcapitlet svor åt Pastor Bylund, som då var högmässo Predikant i Hernösand. Hvad, tänkte jag, kan den predikanten hafva gjort för illa, när han blir hatad af äkta Lutheraner?

Terveyteni palattua joltisesti mainitun rintasairauden jälkeen matkustin Hernösandiin suorittaakseni pastoraalitutkinnon. Saapuessani Hernösandiin minua pidettiin vielä oikeana luterilaisena eikä kukaan osannut epäillä minua lahkolaiseksi tai pietistiksi. Kuulin tuomiokapitulin suurimman rentun kiroavan pastori Bylundia, joka saarnasi ehtoollisjumalanpalveluksessa Hernösandissa. Ajattelin, mitäköhän pahaa tuo saarnaaja on tehnyt, kun joutuu oikeiden luterilaisten vihaamaksi.

Har han måhända träffat gammel adam på det öma? Jag för min del åhörde hans predikningar med nöje. Han gick på djupet af mennisko hjertat; just der träffar man och de största fiskarna. Den som vill lära menniskan rätt känna sin förnedring, han måste mana opp alla djeflar ifrån afgrunden; de ligga väl och kura gömma i hjertgro-

Onkohan hän osunut vanhaa aatamia arkaan paikkaan? Minä puolestani kuuntelin nautinnolla hänen saarnojaan. Hän tunkeutui ihmissydämen syövereihin. Juuri sieltä löytyvätkin suurimmat kalat. Joka tahtoo opettaa ihmisen tuntemaan oikein alennustaan, joutuu yllyttämään kaikki perkeleet ylös pohjattomuudesta. Nehän voivat hyvin piileksiessään sydän-

pen, men måste ut, som björn ur idet, när predikanten sticker uti dem. Detta kallar verlden för skrymteri, secterism och pietism, när någon vill gräfva uti mennisko hjertats nedriga och ogudaktiga hemligheter; men Bylund sårade icke, skar och raspade icke det Ömtåliga mennisko hjertat, utan vidrörde det endast med sanningens udd, och ändå fick han namn af Läsarpredikant.

Jag var som sagt är ansedd för äkta Lutheran i Hernösand, ända till dess den Latinska afhandlingen **"Crapula Mundi"** kom ut af trycket; då fick jag höra af samma Prost, som hade sagt till den döende Bruks-Patronen: "hvad är det för grubbleri!" att vederbörande borde hafva tummen på ögat. Den samma grobianten, som svor åt Pastor Bylund, sade om Crapula Mundi, att det var "verldens spyfluga". Så när hade jag sagt, att liknelsen ar träffande, emedan spyflugan är lefvande, men det han spyr på är ett ruttit as.

Hvad Christendomen beträffar, fick jag icke lära något vidare i Hernösand. En afton sång predikade jag, innan afresan, men den afton sången behagade icke mången, ty den smakade af pietism. Dock måste jag nämna, att Biskop Franzén gillade min predikan.

Om vintern 1844 kom jag till Åsele Lappmark, i egenskap af visitator. Här träffade jag några Läsare, som voro af det mildare slaget; ibland dem var en Lappflicka vid namn Maria, som öppnade hela sitt hjerta för mig, sedan hon hört altartalet. Denna enfaldiga flicka hade erfarenheter i nådens ordning, som jag alldrig hade hört förut. Hon hade vandrat långa vägar, för att söka ljus i mörkret. Under sina vandringar hade hon slutligen kommit till Pastor Brandell i Nora, och när hon för honom öppnade sitt hjerta, så löste han tviflet: hon kom genom

kuopassa, mutta joutuvat tulemaan ulos kuin karhu pesästään, kun saarnaaja pistelee niitä. Sitä maailma kutsuu ulkokultaisuudeksi, lahkolaisuudeksi ja pietismiksi, kun joku tahtoo kaivella ihmissydämen alhaisia ja jumalattomia salaisuuksia. Mutta Bylund ei haavoittanut, leikannut eikä raastanut hellää ihmissydäntä, vaan hän ainoastaan kosketti sitä totuuden pistimellä, ja kuitenkin hän sai lukijaissaarnaajan nimen.

Minua pidettiin Hernösandissa, kuten sanottu, oikeauskoisena luterilaisena aina siihen asti, että latinankielinen tutkielma **"Crapula Mundi"** tuli painosta. Silloin sain kuulla samalta rovastilta, joka oli sanonut kuolevalle tehtailijalle: "mitä mietiskelyä tuo on", että asianomaisilla pitäisi olla peukalo silmän päällä. Sama moukka, joka kirosi pastori Bylundia, sanoi Crapula Mundista, että se oli "maailman raatokärpänen". Olin sanomaisillani, että vertaus on sattuva, koska raatokärpänen on elävä, mutta se, minkä päälle se oksentaa, on mädännyt raato.

Mitä kristillisyyteen tulee, en saanut Hernösandissa oppia siitä sen enempää. Yhden ehtoosaarnan pidin ennen lähtöäni, mutta se ei miellyttänyt monia, sillä se maistui pietismiltä. Tosin minun on mainittava, että piispa Franzén hyväksyi saarnani.

Talvella 1844 saavuin Åselen Lappiin tarkastuksenpitäjänä. Täällä tapasin joitakin maltillisemman lajin lukijaisia. Heidän joukossaan oli eräs lappalaistyttö, nimeltään Maria, joka avasi minulle koko sydämensä kuultuaan alttarisaarnan. Tällä yksinkertaisella tytöllä oli sellaisia kokemuksia armonjärjestyksestä, joita en ollut koskaan ennen kuullut. Hän oli kulkenut pitkiä matkoja etsien valkeutta pimeydessä. Vaeltaessaan hän oli lopulta tullut Noraan pastori Brandellin luo. Kun hän oli avannut sydämensä Brandellille, tämä oli päästänyt hänet epäilyksestä. Maria oli tullut hänen kauttaan elävään uskoon.

honom till den lefvande tron. Och tänkte jag: här är nu en Maria, som sitter vid Jesu fötter.

Och nu först tänkte jag, nu ser jag vägen, som leder till lifvet, den har varit fördold till dess jag fick tala med Maria. Hennes enfaldiga berättelse om sina vandringar och erfarenheter gjorde så djupt intryck på mitt hjerta, att det ljusnade äfven för mig; jag fick denna afton, som jag tillbragte i sällskap med Maria, känna en försmak af himmelens glädje. Men Presterna i Åsele kände icke Marias hjerta, och Maria kände äfven, att de icke voro af detta fårahuset. Jag skall komma ihåg den fattiga Maria, så länge jag lefver; och hoppas, att jag träffar henne i en ljusare verld på andra sidan om grafven.

Ja silloin ajattelin: "Tässä on nyt yksi Maria, joka istuu Jeesuksen jalkain juuressa." "Ja nyt vasta", ajattelin, "nyt näen tien, joka vie elämään. Se on ollut minulta kätkettynä siihen asti, että sain puhua Marian kanssa." Hänen yksinkertainen kertomuksensa matkoistaan ja kokemuksistaan teki niin syvän vaikutuksen sydämelleni, että valkeus koitti minullekin. Sain sinä iltana, jonka vietin Marian seurassa, tuntea taivaan ilon esimakua. Mutta Åselen papit eivät tunteneet Marian sydäntä, ja Maria myös tunsi, etteivät he olleet tästä lammashuoneesta. Tulen muistamaan tuon köyhän Marian niin kauan kuin elän ja toivon kohtaavani hänet valoisammassa maailmassa toisella puolen hautaa.

När jag återkom till min Församling i Karesuando fingo mina predikningar en högre färg. Frälsarens liknelser i Evangelierna utfördes i liknelser; deraf uppkom en ovanlig mysticism, som hade en förunderlig verkan på åhörarenas hjertan. De begrepo i början nästan ingenting af hela predikan; men det ljusnade småningom. Vissa förblommerade ord och talesätt fastnade i minnet. I början gjorde de gäck af liknelserna; men emedan orden läto besynnerliga, kunde de icke så snart glömmas. Den ena berättade den liknelsen, och en annan berättade en annan liknelse för de hemmavarande: man skrattade och funderade hvad allt det der skulle hafva att betyda. Slutligen blef en och annan orolig, utan att veta hvarföre: hemliga rysningar genomisade hela organismen. Man började att känna hjertat ömt, hårdt eller uppblåst, och en och annan kom till Prestgården, efter Gudstjensten, för att begära råd och upplysning i andeliga ämnen. Detta hade aldrig händt förut, att någon andelig bekymrad själ hade kommit till Presten för att begära upplysning och tröst.

Palattuani takaisin seurakuntaani Kaaresuvantoon saarnani saivat räikeämmän värityksen. Evankeliumeissa esiintyvät Vapahtajan vertaukset selitettiin vertauksilla. Siitä kehkeytyi epätavallinen mystiikka, jolla oli ihmeellinen vaikutus kuulijoiden sydämiin. Alussa he eivät käsittäneet juuri mitään koko saarnasta, mutta se valkeni vähitellen. Tietyt kuvakieliset sanat ja sananparret tarttuivat mieleen. Aluksi he tekivät pilaa vertauksista, mutta koska sanat kuulostivat kummallisilta, ei niitä voinut niin pian unohtaa. Yksi kertoi yhden ja toinen toisen vertauksen kotona oleville, naurettiin ja ihmeteltiin, mitä tuo kaikki saattaisi tarkoittaa. Vihdoin yksi ja toinen tuli levottomaksi tietämättä miksi. Salaiset, jääkylmät väreet kävivät läpi koko elimistön. Sydän alkoi tuntua hellältä, kovalta tai paisuneelta, ja yksi toisensa perästä tuli pappilaan jumalanpalveluksen päätyttyä pyytämään neuvoa ja valaistusta hengellisissä asioissa. Tällaista ei koskaan ennen ollut tapahtunut, että joku hengellisesti huolestunut sielu olisi tullut papin luokse pyytämään valaistusta ja lohdutusta.

Jag måste i början gå mycket varsamt till väga med dessa borttappade får af Israels hus. Nästan skygg och ovan vid den rätta fårskötseln, förklarade jag för de bekymrade ett och annat ställe ur Bibeln, som afmålade deras själatillstånd; försäkrande att den Helige Ande börjat sitt verk i deras hjertan: att de borde flitigt pröfva sitt hjerta efter Guds ord och bedja Gud om nåd och hjelp i deras andeliga nöd, samt tillade slutligen: att den, som ett godt verk i dem begynt hade, kunde ock väl fullbordat o.s.v. Någon försäkran om Guds nåd och syndernas förlåtelse vågade jag icke meddela dem, ty jag blygdes vid mig sjelf, och vågade icke blanda mig i den Hel. andes verk, af fruktan att jag kunde skämma bort alltsammans, om jag befordrade en allt för tidig förlossning.

Minun oli aluksi edettävä hyvin varovasti näiden Israelin huoneesta kadonneiden lampaiden kanssa. Melkeinpä arkana ja tottumattomana oikeaan lampaiden hoitoon selitin murheellisille muutamia raamatunpaikkoja, jotka kuvasivat heidän sieluntilaansa, vakuuttaen heille Pyhän Hengen alkaneen työnsä heidän sydämessään, että heidän pitäisi ahkerasti koetella sydäntään Jumalan sanan mukaan ja rukoilla Jumalalta armoa ja apua hengelliseen hätäänsä, sekä lisäsin lopuksi, että se, joka heissä oli hyvän työn alkanut, voi sen myös hyvin päättää, ja niin edelleen. Mitään vakuutusta Jumalan armosta ja syntien anteeksiantamisesta en uskaltanut antaa heille, sillä häpesin itseäni enkä uskaltanut sekaantua Pyhän Hengen työhön pelätessäni, että voisin pilata kaiken liian aikaisella syntien anteeksiantamisella.

Dessa förkänningar af väckelsen visade sig först om vintern 1845. I början hade nemligen krögarena tagit sin maths ur skolan; och deras exempel följdes af fyllhundarne. De vågade icke komma till kyrkan, när det hördes så förskräckligt. Lagpredikningarne dånade från Sinai berg så förfärligt, att gammel Adam blef förskräckt. Somliga sade: "han predikar i vredes mode", andre sade: "ni ser ju att han är vriden." Icke desto mindre måste både krögare och fyllhundar småningom krypa in i kyrkan igen. Ty när några väckta började uppenbara sig i Församlingen, så fann jag snart, huru litet en ensammen Prest kan uträtta i en vidsträckt Församling, som är nära 20 mil lång. Jag uppmuntrade derföre de väckta, som redan funnos, att verka på sina grannar och förklarade för dem liknelsen om tjenarena, som hade fått olika pund att handla med, huruledes denna liknelse borde andeligen förstås och utföras i Christelig verksamhet för sina vilsefarande bröders upplysning och förmaning till bättring. Derigenom började nu disputer emellan väckta

Nämä heräyksen enteet näyttäytyivät vasta talvella 1845. Alussa kapakoitsijat olivat nimittäin vetäytyneet syrjään, ja juopot seurasivat heidän esimerkkiään. He eivät uskaltaneet tulla kirkkoon, missä kuului niin hirmuisia asioita. Lakisaarnat jylisivät Siinain vuorelta niin kauheasti, että vanha aatami pelästyi. Jotkut sanoivat: "Hän saarnaa vihoissaan." Toiset tuumivat: "Tehän näette, että hän on mieletön." Siitä huolimatta sekä kapakoitsijoiden että juomareiden oli vähin erin ryömittävä taas kirkkoon. Sillä kun joitakin heränneitä alkoi ilmaantua seurakuntaan, niin havaitsin pian, kuinka vähän yksinäinen pappi voi toimittaa laajassa seurakunnassa, joka on lähes kaksisataa kilometriä pitkä. Rohkaisin sen vuoksi jo olemassa olevia harvoja heränneitä vaikuttamaan naapureihinsa ja selitin heille vertauksen palvelijoista, jotka olivat saaneet erilaisia leivisköjä tehdäkseen niillä kauppaa, kuinka se oli ymmärrettävä hengellisesti ja sovellettava kristillisessä toiminnassa eksyneiden veljien valistukseksi ja kehotukseksi parannukseen. Siitä kehkeytyi nyt väittelyjä hengellisistä aiheista heränneiden

och sorglösa i andeliga ämnen. Och ehuru de få väckta, som funnos, blefvo illa tilltygade af den sorglösa hopen, dels med smädelser och skällsord, dels ock stundom handgripligen tillrättavisade med knytnäfvar; så måste dock den sorglösa hopen harmsen och förbittrad komma igen till kyrkan och afhöra predikan.

Der dånade den skarpa lagen från Sinai berg; der utmålades den ogudaktige syndarens tillstånd så, att hvar och en kunde känna igen sig. Der voro somliga röda som paltar i synen, somliga nästan mörka eller kolsvarta; men några egentliga rop eller högljudda snyftningar hördes ännu icke i kyrkan **(ty den Helige ande var ännu icke då på färde)** och något rätt förkrossat hjerta fanns ännu icke i hela församlingen. Men nykterhets saken började gå framåt, då den stackars Pehr Jonsson Pilto, som varit ensam i sina nykterhets funderingar i 2 år, och under tiden blifvit både hädad och försmädad af krögare och fyllhundar. Om vintern 1844 fick han några personer på sin sida, då det äfven blef drägligare för honom att bära sitt kors i tålamod.

Som sagdt är, glesnade åhörarena på kyrkans bänkar i början, då det började låta allt för strängt, men till slut om vintern 1846 började folk från alla kanter att strömma till kyrkan. Vid större högtider blef kyrkan så full, att den förr omtalade klockaren och storkrögaren herr Jonas Grape, genvördig **i** åminnelse, icke slapp ut ur kyrkan under predikan, såsom hans sedvänjo var; ty han hade ingen frid att afhöra predikan, utan satt merändels utan för kyrkan och rökte sin pipa under Gudstjensten. Stundom tog han sig en klunk ur flaskan uti sin harm deröfver att hans stinkande getabockar nu började bära ull i stället för getaragg. Han måste nu, när alla gångar i kyrkan och hela Choret full proppades med

ja suruttomien välille. Ja vaikka suruton joukko kohteli olemassa olevia harvoja heränneitä kaltoin toisinaan pilkalla ja haukkumasanoilla, toisinaan myös käsiksi käyden nyrkeillä ojentaen, niin suruttoman joukon oli kuitenkin harmistuneena ja katkerana tultava jälleen kirkkoon kuuntelemaan saarnaa.

Siellä ankara laki jylisi Siinain vuorelta. Siellä jumalattoman syntisen tila kuvailtiin niin, että jokainen saattoi tunnistaa itsensä. Siellä muutamat punottivat kuin veripaltut, jotkut olivat varsin tummia tai melkein sysimustia kasvoiltaan, mutta mitään varsinaisia huutoja tai äänekkäitä nyyhkytyksiä kirkossa ei vielä kuulunut, **sillä Pyhä Henki ei silloin vielä ollut saapuvilla** eikä koko seurakunnassa vielä ollut yhtään oikein särkynyttä sydäntä. Mutta raittiuden asia alkoi edistyä, kun kaksi vuotta raittiuden aatoksissaan yksin ollut Pehr Jonsson Pilto raukka, jota kapakoitsijat ja juomarit olivat tämän ajan herjanneet ja pilkanneet, sai talvella 1844 joitakin henkilöitä puolelleen. Silloin hänellekin tuli vähän kevyemmäksi kantaa ristiään kärsivällisyydessä.

Kuten sanottu, kuulijoiden rivit harvenivat aluksi kirkon penkeiltä, kun alkoi kuulostaa aivan liian ankaralta, mutta lopulta talvella 1846 alkoi kansaa virrata kaikilta kulmilta kirkkoon. Suurimpien juhlapyhien aikoina kirkko tuli niin täyteen, että aikaisemmin mainittu lukkari ja suurkapakoitsija, herra Jonas Grape, vastenmielinen muistossa, ei päässyt saarnan aikana ulos kirkosta, kuten hänen tapansa oli mennä, sillä hänellä ei ollut lainkaan rauhaa kuunnella saarnaa, vaan hän istui enimmäkseen kirkon ulkopuolella polttelemassa piippuaan jumalanpalveluksen aikana. Toisinaan hän otti myös kulauksen pullostaan siitä harmista, että hänen haisevat vuohipukkinsa alkoivat nyt kantaa villoja vuohenkarvojen asemesta. Koska kaikki kirkon käytävät ja koko kuori olivat tupaten täynnä kansaa, hän

folk, sitta stilla i klockar bänken och höra på predikan, hvarest äfven hans andeliga och mörka skuggfigur utmålades så pass tydligt, att hela Församligen vände sina blickar till honom.

joutui nyt istumaan hiljaa lukkarin penkissä kuuntelemassa saarnaa, missä myös hänen hengellinen pimeä varjokuvansa maalattiin sen verran selvästi, että koko seurakunta käänsi katseensa häneen.

Två gånger hade några Församlingens medlemmar sett de svarta fåglarne sittande på klockarens axlar, och stoppande sina långa näbbar i hans öron plockade de hvarje korn af den heliga säden, som såddes - förgäfves - förgäfves på lastens, girighetens och snålhetens förtrampade väg.

Kaksi kertaa muutamat seurakunnan jäsenet olivat nähneet mustia lintuja istumassa lukkarin olkapäillä, jotka nokkivat pitkillä nokillaan hänen korvistaan jokaisen jyvän siitä pyhästä siemenestä, jota kylvettiin - turhaan, turhaan paheen, ahneuden ja saituuden tallatulle tielle.

Vi komma nu till det underbara i historien om väckelserna i Torneå Lappmark. Men innan vi gå att berätta de skedda undren, måste vi förutskicka några Psychiska iakttagelser, som äro ett resultat af 10 åriga Psykologiska studier. Naturligtvis kunna vi icke förklara de sedda synerna och uppenbarelserna på annat sätt, än med tillhjelp af Fysiologien, hvilken är en del af Läkare konsten. Det kan icke vara meningen att anställa en vidlyftig Fysiologisk och Psykologisk undersökning, ehuru nyttig en sådan undersökning kunde vara för bebringande af upplysning i saken. Vi måste åtnöja oss med framställandet af vissa förut bekanta facta.

Tulemme nyt ihmeelliseen kohtaan Tornion Lapin herätysten historiassa. Mutta ennen kuin käymme kertomaan tapahtuneista ihmeistä, meidän pitää ensin huomauttaa joistakin psyykkisistä havainnoista, jotka ovat kymmenvuotisten psykologisten tutkimusten tuloksia. Tietenkään emme voi selittää nähtyjä näkyjä ja ilmestyksiä muulla tavalla kuin fysiologian avulla, joka on lääketieteen yksi osa. Tarkoituksena ei voi olla toimittaa laajaa fysiologista ja psykologista tutkimusta, vaikka sellainen tutkimus saattaisi olla tarpeellinen valaisemaan asiaa. Meidän täytyy tyytyä tiettyjen aikaisemmin tunnettujen tosiasioiden esittämiseen.

Om det ännu finnas många hemligheter i naturen, som det menskliga förståndet icke kunnat begripa, så torde det äfven finnas många hemligheter **i** menniskohjertat, som förnuftet icke kan fatta, ehuru detta förblindade förnuft upphäfver sig till domare öfver Skriften och vill utgallra alla mysterier utur uppenbarelsen. Vår tids rationalister hämta stöd ur Bibeln för att göra sina förut fattade Idéer om religionen trovärdige; de följa deruti listige frestarens exempel, som framdrog bibelspråk för att dermed bevisa, att det icke var någon synd att hoppa ner från tinnarne af Templet. Vi tilltro

Jos on vielä monia salaisuuksia luonnossa, joita inhimillinen ymmärrys ei ole voinut käsittää, niin lienee ihmissydämessä myös monia salaisuuksia, joita järki ei voi käsittää, vaikka tämä sokeutunut järki korottaa itsensä raamatun tuomariksi ja tahtoo karsia ilmoituksesta pois kaikki salaisuudet. Meidän aikamme järkiviisaat hakevat raamatusta tukea saattaakseen uskonnosta aikaisemmin saamansa aatteet uskottaviksi. He seuraavat siinä viekkaan kiusaajan esimerkkiä, joka tuli raamatunlauseiden kanssa osoittamaan, ettei ollut mikään synti hypätä alas temppelin harjalta. Emme usko itsellämme olevan kykyä käsittää

oss icke den förmågan, att kunna med förståndet eller förnuftet fatta hjertats hemligheter, ty den store Apostelen säger: **icke, att jag det alla redan fattat hafver, men jag far fast derefter, att jag det begripa må.**

ymmärryksellä tai järjellä sydämen salaisuuksia, sillä suuri apostoli sanoo: **"Ei niin että minä sen jo käsittänyt olen, mutta minä ahkeroitsen suuresti, että minä sen käsittäisin."**

Om de Christnas hänryckningar är mycket skrifvit, men litet begripit. De visaste bland hedningarne föreställde sig, att de Christne voro besatta af onda andar, och så har man hört en prest säga om en piga, som våndades i samvetsqval: "det är djefvulen, som plågar henne; ingalunda plågar Gud sina barn på detta viset." Så talade den blinda Presten, när han första gången fick se en menniska i samvetsqval. Man har äfven hört många Prester vara af den tanken, att ingen menniska kan nu mera vara besatt af djefvulen, ehuru sådant kunde vara möjligt i Frälsarens och Apostlarnes tid, då den nya läran skulle befästas genom underverk. I våra upplysta tider behöfver man icke vara så fördoms full, som Judarne voro hvilka inbillade sig, att naturliga sjukdomar voro en verkan af onda andar. Så till ex. omtalas i den Evangeliska historien, att Lärjungarne voro så intagne af skrock och fördomar, att de ansågo för verkligt, hvad Fadren till yngligen, som hade fallande sot, försäkrade, att **"anden kastade honom än i elden och än i vattnet."** Sådant härrörde ju af en naturlig sjukdom; så påstå nu tidens rationalister, och deruti hafva de medhåll af Presterna, som påstå, att ingen kan nu mera vara besatt af djefvulen.

Kristittyjen liikutuksista on kirjoitettu paljon, mutta käsitetty vähän. Viisaimmat pakanoiden joukossa kuvittelivat, että pahat henget riivasivat kristittyjä. Ja niin on kuultu yhden papin sanoneen eräästä omantunnontuskissa vaikeroivasta tytöstä: "Perkele häntä vaivaa. Ei suinkaan Jumala vaivaa lapsiaan tällä tavalla." Niin puhui sokea pappi saadessaan ensimmäisen kerran nähdä ihmisen omantunnonvaivassa. Monen papin on myös kuultu ajattelevan niin, että nykyisin kukaan ei voi olla perkeleen riivaama, vaikka sellainen saattoikin olla mahdollista Vapahtajan ja apostolien aikana, jolloin uusi oppi piti vahvistaa ihmetöillä. Meidän ei tarvitse valistuneella aikakaudellamme olla niin ennakkoluuloisia kuin juutalaiset olivat, jotka kuvittelivat luonnollisten sairauksien olevan pahojen henkien vaikutusta. Niinpä esimerkiksi evankeliumin kertomuksessa mainitaan opetuslasten olleen niin taikauskoisia ja ennakkoluuloisia, että he pitivät todellisena sitä, mitä kaatumatautisen nuorukaisen isä vakuutti, että **"henki heittää hänet välillä tuleen ja välillä veteen".** Tämähän johtui luonnollisesta sairaudesta. Näin väittävät tämän ajan järkiviisaat ja he saavat siihen tukea papeilta, jotka väittävät, ettei kukaan enää nykyään voi olla pirun riivaama.

Ehuru desse, af förnufts visdom uppblåste herrar rationalister och Prester, icke kunna begripa, mycket mindre förklara eller bota den förmenta naturliga sjukdomen, äro de likväl nog förmätne att vilja förkasta tänkande läkares och fysiologers omdömen om själens eller andens förhållande till kroppen. Det är för sådana herrar

Vaikka nämä järjen viisauden paisuttamat herrat järkiviisaat ja papit eivät voi käsittää, vielä vähemmän selittää tai parantaa luultua luonnollista sairautta, he ovat kuitenkin niin julkeita, että he haluavat hylätä ajattelevien lääkäreiden ja fysiologien mielipiteet sielun eli hengen suhteesta ruumiiseen. Sellaisten herrojen on mukavampi huitoa ilmaa

beqvämligare att hugga i vädret med det blinda förnuftets rostade svärd, än att undersöka läkarenas på vetenskapliga grunder byggda psychologi; De flesta theologer hafva uti läran om själen följt de hedniske filosofernas tomma speculationer, hvilka till och med uti läran om menniskans fria vilja omstörta det Lutherska lärobegreppet.

sokean järjen ruostuneella miekalla kuin tutkia lääkärien tieteelliselle perustukselle rakennettua psykologiaa. Useimmat teologit ovat sielunopissa seuranneet pakanallisten filosofien tyhjänpäiväisiä tuumailuja, jotka vieläpä opissa ihmisen vapaasta tahdosta kumoavat luterilaisen opinkäsityksen.

Det är således icke underligt, att Presterna, som nu mera få en mera rationalistisk än Christlig bildning vid Universitetet, måste anse den lefvande christendomens uppenbarelser som svärmeri, men inkvisitionen eller Prest fanatismen anse de som ett verk af den Helige Ande. Den orthodoxa gallans intryck på hjernan förblindar deras förnuft, **deras ondska gör dem blinde,** (Salomo) och det andeliga hatet förvandlas till en helig pligt att utrota kättare.

Ei ole siis ihme, että papit, jotka nykyisin saavat pikemminkin rationalistisen kuin kristillisen yliopistokoulutuksen, joutuvat pitämään elävän kristillisyyden ilmestyksiä haaveiluna, mutta inkvisitiota eli pappiskiihkoa he pitävät Pyhän Hengen työnä. Puhdasoppisen sapen aivoihin tekemä vaikutus sokaisee heidän järkensä, **heidän pahuutensa tekee heidät sokeiksi,** (Salomo), ja hengellinen viha muuttuu pyhäksi velvollisuudeksi hävittää kerettiläiset juurineen.

Vi föreställa oss, att de flesta Prester skulle anse samvets qval för ett verk af djefvulen, emedan de icke sjelfve erfarit det ringaste af den Helige Andes verkningar. Huru kan en sådan menniska få samvetsqval, som har ett sofvande samvete och icke känner till det ringaste af det, som Luther fått erfara i nådens ordning. För sådane Prester måste samvetsqval förefalla som ett verk af djefvulen; ty samvetsqval kan passa för grofva brottslingar, men icke för hederligt folk.

Luulemme useimpien pappien pitävän omantunnonvaivoja perkeleen vaikutuksena, koska he eivät itse ole kokeneet vähintäkään Pyhän Hengen vaikutuksista. Kuinka sellainen ihminen voi saada omantunnon vaivan, jolla on nukkuva omatunto, eikä tunne vähintäkään siitä, mitä Luther on saanut kokea armonjärjestyksestä. Sellaisten pappien mielestä omantunnon vaivan on oltava perkeleen vaikuttamaa, sillä omantunnonvaiva saattaa sopia törkeille rikollisille, mutta ei kunniallisille ihmisille.

Vi vilja nu till en början anföra ett exempel på samvetsqval, som skall visa, huruvida det är ett verk af djefvulen eller icke. Ar 1845 fanns uti Karesuando Församling en hederlig krögare, som lefde i oenighet med sin hustru. Denne man var sjelf en måttlig supare; det ville säga, han tog sig ofta ett måttligt rus, men var dock alldrig öfverlastadt; men när hustrun fick tag i mannens flaska hade hon ingen måtta, hon tog sig ofta så till bästa, att

Haluamme aluksi tuoda esimerkin omantunnonvaivasta, joka osoittaa, onko se perkeleen vaikutusta vai ei. Vuonna 1845 Kaaresuvannon seurakunnassa oli kunniallinen kapakoitsija, joka eli riitaisena vaimonsa kanssa. Tämä mies oli itse kohtuullinen juomari, eli hän otti usein kohtuullisen humalan, mutta ei ollut koskaan tukkihumalassa. Mutta kun vaimo sai miehen pullon käsiinsä, hänellä ei ollut mitään määrää. Hän otti usein sen verran runsaasti, ettei voinut pysyä

hon icke kunde stå på benen. Denna osed tålde icke mannen ty han sade, som en viss Doctor, som också hade en fru, som gerna tog sig en snaps, när hon kunde komma öfver mannens kantin: "Jag har icke råd, att hålla mer än en fyllhund i mitt hus, och en sådan vill jag vara sjelf."

Så mente äfven den hederliga krögaren att det kunde anstå honom såsom man att ta sig en sup, men qvinnan höfdes det icke att vara som ett svin; men hustrun, som ofta klagade öfver mannens hårdhet, kunde icke hålla sig; när hon blef illa till mods, eller annars hade ledsamt, måste hon söka sin tröst ur flaskan, och när mannen ville tukta henne för denna osed, öppnade hon sin förfärliga käft, och utöste en ström af ovett och förbannelser; deraf blef mannen ännu mera uppretad, och följden deraf blef **"hand i hår och kniv i strupe"**. Husagan blef ofta så hård, att skriket hördes till grangårdarne. Men ingendera klagade för Presten öfver oenigheten; och grannarne brydde sig icke heller om att uppenbara förhållandet. Det var endast ett osäkert rykte, som någon gång kom till Prestgården, att dessa makar lefde i oenighet, och detta rykte kom den vanliga vägen genom köket. Bör Presten höra efter sqvaller? Om Presten frågade på husförhör, huru äkta makar lefva i Christelig endrägt, om krögare funnos o.s.v. så öppnade ingen sin mun; allt var tyst och stilla. Det är ock mången, som påstår, att Presten har ingen rättighet, att blanda sig i det enskilta lifvets angelägenheter; han får således icke höra efter sqvaller eller på grund af lösa rykten göra föreställningar emot det ogudaktiga lefvernet.

Nu hände det, att den hederliga krögaren jämte hustrun bevistade höstsöndagen i Karesuando 1845. Det var just i början af väckelsen. Hustrun tittade ut genom fönstret om Böndags mor-

jaloillaan. Tällaista pahaa tapaa ei mies sietänyt, sillä hän sanoi kuten eräs tohtori, jonka rouva myös mielellään otti snapsin päästyään miehensä taskumatille: "Ei minulla ole varaa pitää enempää kuin yhtä juoppoa talossani, ja se tahdon olla itse!"

Niin ajatteli tämäkin kunniallinen kapakoitsija, että hänelle miehenä saattaisi olla soveliasta ottaa ryyppy, mutta naisen ei sopinut olla sikana. Mutta vaimo, joka usein valitti miehensä kovuutta, ei voinut pidättäytyä. Kun hän tuli huonolle tuulelle tai kun muuten oli ikävää, hänen täytyi etsiä lohdutusta pullosta. Ja miehen tahtoessa kurittaa häntä tämän pahan tavan vuoksi hän avasi kauhean kitansa ja syyti ilmoille virtanaan hävyttömyyksiä ja kirouksia. Siitä mies kiukustui vielä enemmän, ja seurauksena oli **"käsi tukkaan ja puukko kurkkuun"**. Kotikuri oli usein niin ankara, että huuto kuului naapuritaloihin. Mutta kumpikaan ei valittanut riitaisuutta papille, eivätkä naapurit myöskään välittäneet tehdä olosuhteita tiettäviksi. Ainoastaan jokin epävarma huhu kantautui joskus pappilaan, että nämä puolisot elivät riitaisina, ja tämä huhu tuli tavanomaista tietään keittiön kautta. Pitääkö papin kuunnella juoruja? Kun pappi kysyi kinkereillä, elivätkö avioparit kristillisessä sovussa, oliko kapakoitsijoita ja niin edelleen, ei kukaan avannut suutaan, kaikki olivat hiljaa ja vaiti. Moni myös väittää, että papilla ei ole mitään oikeutta sekaantua yksityiselämän asioihin. Hän ei siis saa kuunnella juoruja eikä saa irrallisten huhujen perusteella antaa nuhteita jumalattomasta elämästä.

Nytpä sattui, että tämä kunniallinen kapakoitsija vaimonsa kanssa osallistui syyssunnuntain jumalanpalvelukseen Karesuvannossa 1845. Se oli juuri heräyksen alkuaikaa. Vaimo katsoi ulos ikku-

gonen, och förnam, att några Lappar sutto i en ring på gården. Detta var just icke någonting ovanligt i Lappmarken, att Lapparne sutto i ring omkring brännvins kaggen, men hvad som nu var ovanligt, väckte hennes uppmärksamhet; det var nemligen icke brännvins kosan, som nu gick ringen omkring; utan det var en bok, hvaruti en läste, och de andra hörde på. Nu sade den hederliga krögar madamen, som sjelf lefde i oenighet med sin man: "Se der! Måtte visst vara de falska Profeter, som nyligen uppenbarat sig här i Socknen!"

nasta rukouspäivän aamuna ja havaitsi, että joitakin lappalaisia oli istumassa ringissä pihalla. Tämä ei ollut kovin epätavallista Lapissa, että lappalaiset istuivat ringissä paloviinanassakan ympärillä. Mutta se, mikä nyt oli epätavallista, kiinnitti vaimon huomion. Ei ollut nimittäin viinanassakka kiertämässä piiriä ympäri, vaan kirja, jota yksi luki toisten kuunnellessa. Nyt sanoi tuo kunniallinen kapakoitsijamatami, joka itse eli eripuraisena miehensä kanssa: "Katsopas tuonne! Ovat varmaankin niitä vääriä profeettoja, joita vastikään on ilmestynyt tähän pitäjään!"

Uti kyrkan predikades om den **"okände Guden"** om det ogudaktiga lefvernet, samt om krögare och fyllhundar; ibland annat yttrades, att hela Församlingen hade sjunkit öfver öronen i förderfvet, så att endast fingerspetsarne syntes oppe. Detta var visserligen ett **"hårdt tal"** men i sjelfva verket var det en verkelig sanning, att församlingen var djupt sjunken i förderfvet, genom krögare och fyllhundar, rentjufvar och bedragare; så att målningen var sann och öfverensstämmande med Församlingens då varande tillstånd. Emedlertid tyckte den nyss omtalade krögaren, att denna predikan var för besk, och mången annan jämte honom, ansåg det vara alldeles oerhördt, att predika så förfärligt strängt; men den ofta i Fogden Hackzells rapporter omtalade Johan Raattamaa gillade predikan, och bevisade med bibelspråk, att förhållandet var sådant som i predikan utmålades. Men hvarken krögaren eller hans hustru, kunde den gången öfvertygas derom, att denna predikan innehöll ett enda Guds ord. De återvände således missnöjda från kyrkplatsen, sedan de tagit sig "En",(2,3,4) på saken.

Kirkossa saarnattiin **tuntemattomasta Jumalasta,** jumalattomasta elämästä, sekä kapakoitsijoista ja juomareista. Muun muassa lausuttiin koko seurakunnan vajonneen korviaan myöten turmioon niin, että vain sormenpäät olivat näkyvillä. Tämä oli tosin **kovaa puhetta**, mutta itse asiassa se oli totinen tosi, että seurakunta oli syvästi vajonnut turmioon kapakoitsijoiden ja juomarien, porovarkaiden ja pettureiden ansiosta, niin että kuvaus oli tosi ja seurakunnan senhetkisen tilan kanssa yhdenmukainen. Kuitenkin saarna oli äsken mainitun kapakoitsijan mielestä liian kitkerä, ja moni muu oli hänen kanssaan samaa mieltä, että oli aivan ennenkuulumatonta saarnata niin hirveän ankarasti. Mutta kruununvouti Hackzellin raporteissaan usein mainitsema Johan Raattamaa hyväksyi saarnan ja osoitti raamatunlauseilla, että olosuhteet olivat sellaiset kuin saarnassa kuvailtiin. Mutta kapakoitsijaa sen paremmin kuin hänen vaimoaankaan ei tällä kertaa saatu vakuuttuneiksi siitä, sisälsikö tämä saarna yhtään ainoaa Jumalan sanaa. He palasivat siis tyytymättöminä kirkolta otettuaan asian johdosta **"yhdet,** kahdet, kolmet, neljät **pienet".**

Emellertid hände sig, att en annan storkrögare i samma by hade tagit in för mycket af den rabarber, som ingafs

Kuitenkin sattui niin, että eräs saman kylän toinen suurkapakoitsija oli nauttinut liian paljon sitä raparperia, jota

åt sådane patienter i kyrkan, och följden deraf blef den, att han upphörde med sitt hederliga krögaryrke, och blef en Läsare. Nu fick den andra storkrögaren ingen samvetsfrid för denna Läsare, som beständigt gick och skrapade på både krögare och fyllhundar i byn. I början blef han som vanligt narrgjord; men slutligen började man att frukta för honom, emedan han, ehuru saktmodig, likväl var envis, och beviste sina påståenden med någon bok, som han bar med sig. Den förutnämnde krögaren, som slog sin hustru, blef till slut så rädd för sin granne, att han undvek honom på långt håll, eller gömde sig undan, när han såg honom komma. Men hustrun var mera djerf och närgången; hon kom för nära den heliga Elden, och brände sig om fingrarne. Hon föll i ett hårdt samvetsqval, och måste flera dagar hålla sig till sängen. Medan hon så våndades och grubblade, fick hon den upplysningen, att det var hon, som var förnämsta skulden till oenigheten med mannen, ehuru hon förut hade kastat all skuld på mannen. Nu hoppade hon hastigt opp ur sängen, och föll sin man om halsen; med tårar och böner bad hon sin man om förlåtelse för all den orättvisa, som hon tillfogat honom. Deraf blef mannen så förbluffad och slagen, att han icke kunde få fram ett ord. Och ifrån den dagen började äfven mannen att läsa och grubbla; och ju mera han läste desto mera fann han sig vara en evig fördömelse värd.

Han måste då skaffa bort allt brännvin från sitt hus, och ifrån den tiden blef det tyst och stilla i huset. En försoning tillväga bragtes emellan makarne, och efter någon tid kommo de till den förskräckliga Presten, bedjande om förlåtelse, för det de talt så illa om honom och hans predikningar och tackade honom för den undervisning de fått. Hustrun i synnerhet tycktes vara så föryngrad, att man måste för-

sellaisille potilaille tarjottiin kirkossa, ja siitä oli seurauksena, että hän lopetti kunniallisen kapakoitsija-ammattinsa ja tuli lukijaiseksi. Nyt tuo toinen suurkapakoitsija ei saanut lainkaan omantunnonrauhaa tältä lukijaiselta, joka alinomaa kävi nuhtelemassa kylän kapakoitsijoita ja juopporenttuja. Aluksi hänestä tehtiin pilaa, kuten tavallista. Mutta lopulta häntä alettiin pelätä, koska hän, vaikka olikin hiljainen, oli kuitenkin itsepäinen ja todisti väittämänsä jollakin kirjalla, jota hän kuljetti mukanaan. Edellä mainittu kapakoitsija, joka löi vaimoaan, alkoi lopulta pelätä naapuriaan niin, että hän kiersi kaukaa tai piiloutui nähdessään tämän tulevan. Mutta vaimo oli rohkeampi ja tungetteleva. Hän tuli liian lähelle pyhää valkeaa ja poltti sormensa. Hän joutui kovaan omantunnontuskaan ja joutui pysyttelemään vuoteessaan useampia päiviä. Tuskitellessaan ja mietiskellessään hänelle valkeni, että hänessä oli suurin syy eripuraisuuteen miehensä kanssa, vaikka hän ennen oli vierittänyt kaiken syyn miehensä päälle. Nyt hän hyppäsi äkisti ylös vuoteestaan ja lankesi miehensä kaulaan. Kyyneleillä ja rukouksilla hän pyysi mieheltään anteeksi kaikkea tälle tekemäänsä vääryyttä. Siitä mies tuli niin ällistyneeksi ja lyödyksi, ettei hän saanut sanaakaan suustaan.' Ja siitä päivästä asti mieskin rupesi lukemaan ja mietiskelemään, ja mitä enemmän hän luki, sen enemmän hän havaitsi olevansa iankaikkisen kadotuksen oma.

Hän joutui silloin hävittämään kaiken paloviinan talostaan, ja siitä lähtien tuli taloon hiljaista ja rauhallista. Sovinto tuli puolisoiden välille, ja jonkun ajan kuluttua he tulivat tuon hirmuisen papin luo pyytämään anteeksi sitä, että he olivat puhuneet hänestä ja hänen saarnoistaan niin pahoin, ja kiittivät häntä saamastaan opetuksesta. Varsinkin vaimo näytti olevan niin nuorentunut, että täytyi ihmetellä sitä muutosta, jonka tässä nai-

undra sig öfver den stora förändring, som denna qvinna hade undergått.

sessa oli tapahtunut.

Nu kan man fråga: Var samvets qvalet en verkan af djefvulen? eller var det en verkan af den Heliga Anda? Denna fråga skole vi ännu tills vidare lemna obesvarad.

Nyt voidaan kysyä, oliko omantunnonvaiva perkeleen vaikutusta, vai oliko se Pyhän Hengen vaikutusta? Tähän kysymykseen jätämme toistaiseksi vastaamatta.

Alldenstund våra nuvarande äkta Lutheraner tro sig blifva saliga, utan ånger, utan bättring, utan andeligt bekymmer, utan samvets oro, utan den sorg, som er efter Guds sinne; så måste en sådan bättring som här omtalas, förefalla dem misstänkt och mystisk, ja, skadlig och svärmisk; Och därföre måste den heliga inqvisitionen af alla krafter motarbeta och qväfva det **"ohyggliga svärmeriet"** med den verldsliga lagens makt, innan det får utbreda sig. Det blifver för dem en helig pligt att utrota kättare. Om de icke hade fått den oförgripliga öfvertygelsen, att detta "svärmeri" är ett verk af djefvulen, skulle de utan tvifvel tänka som Gamaliel: är detta råd eller verk af menniskor, så varder det väl om intet, men är det af Gudi, så kunnen I icke slå det neder, så framt I viljen icke finnas strida emot Gud. Apostla Gern.5:38-39.

Koska meidän nykyiset oikeat luterilaisemme uskovat tulevansa autuaiksi ilman katumusta, ilman parannusta, ilman hengellistä murhetta, ilman omantunnon levottomuutta, ilman sitä surua, mikä on Jumalan mielen mukainen, täytyy tällaisen edellä puhutun kaltaisen parannuksen tuntua heistä epäilyttävältä ja salaperäiseltä, vieläpä vahingolliselta ja haaveilunomaiselta. Sen vuoksi pyhän inkvisition on kaikin voimin vastustettava ja tukahdutettava tuota **"kauheaa haaveilua"** maallisen lain voimalla ennen kuin se pääsee levittäytymään. Kerettiläisten hävittäminen tulee heille pyhäksi velvollisuudeksi. Jos he eivät olisi saaneet sitä käsittämätöntä vakaumusta, että tämä "haaveilu" on perkeleen vaikutusta, ajattelisivat he epäilemättä kuten Gamaliel: "Jos tämä neuvo tai teko on ihmisistä, niin se tyhjään raukee. Vaan jos se on Jumalalta, niin ette voi sitä tyhjäksi tehdä, ettette myös löydettäisi sotineen Jumalaa vastaan." (Ap.t. 5:38,39).

Men detta Gamaliels visa råd, följdes icke länge af Consistorii gubbarne i Jerusalem; de måste gripa sig an med inqvisitionens, af ormaetter, förgiftade svärd; det Nazareniska kätteriet skulle utrotas med eld och svärd; de kunde icke få någon samvetsfrid innan de fått släcka sitt andeliga hat i de Christnas blod. Och så har det gått till i alla tider och allestädes hvarest den lefvande Christendomen har uppenbarat sin kraft; att omskapa menniskohjertat; der har djefvulen genom sina trogna drabanter, upprest bålet åt de Christna.

Mutta Jerusalemin konsistorin ukot eivät kauan seuranneet tätä Gamalielin viisasta neuvoa. Heidän oli tartuttava käärmeen myrkyn saastuttamaan inkvisition miekkaan. Nasaretilainen kerettiläisyys täytyi hävittää tulella ja miekalla. He eivät voineet saada omantunnonrauhaa ennen kuin saivat sammuttaa hengellisen vihansa kristittyjen verellä. Ja niin on käynyt kaikkina aikoina ja kaikkialla, missä elävä kristillisyys on näyttänyt ihmissydäntä uudistavan voimansa, siinä on perkele uskollisten seuralaistensa avulla pystyttänyt rovion kristityille.

Ungefärligen vid denna tiden sedan

Suunnilleen näihin aikoihin alkoivat

lagen, som är en **tuktomästare till Christum,** blifvit predikad nära ett år, började de första "**nådemärkena**" visa sig. En Lapp qvinna, som länge stått under lagen, blef försonad eller benådad den 5:e december 1845. Och just i samma ögonblick kändes en jordbäfning som varade några secunder. Jag satt hemma i mitt hus, jemte vaccinatören Knoblock, som ännu torde minnas jordskalfvet som sträckte sig vid pass 10 mil i omkrets; och emedan jag den tiden förde Journal öfver väderleken; så har jag upptecknat jordskalfvet; men först efteråt blef jag underrättad derom att Lappqvinnan blifvit benådad i samma ögonblick, som jordskalfvet kändes.

Hvad kunde jordskalfvet hafva för sammanhang med det första Nådemärket? och hvad vill nådemärke säga? Så ropa alla med en mun, som med förbundna ögon gå till döden. Men vi skole denna gång insvepa nådemärket i den Guds Rikes hemlighet som endast Jesu rätta Lärjungar, är gifvet att känna.

Hvad åter jordskalfvets sammanhang med nådemärket beträffar; så har den Evangeliska historien visat, att de märkeligaste tilldragelser i nådens rike varit utmärkte af jordskalf, som till exempel vid Frälsarens död och vid hans uppståndelse, äfven som huset der Apostlarne höllo bön, rördes. Apostl. Gern. 4:31. Hvad hade denna rörelse för sammanhang med Apostlarnas bön?

Utan tvifvel måste de underjordiska magterna bäfva för en sådan händelse, som till ex. Frälsarens död, hvilken var så följdrik hvarigenom millioner själar försattes i frihet. Den mägtige afgrunds fursten måste darra för Christi uppståndelse, som var ett förebud till de dödas uppståndelse, hvarigenom millioner menniskor blifva

ensimmäiset armonmerkit ilmaantua, sen jälkeen kun lakia, joka on **kurittaja Kristuksen tykö,** oli saarnattu lähes vuoden ajan. Eräs lappalaisnainen, joka oli kauan ollut lain alla, tuli sovitetuksi eli armoitetuksi 5.12.1845. Juuri samalla hetkellä tuntui joitakin sekunteja kestänyt maanjäristys. Istuin kotona talossani yhdessä rokottaja Knoblockin kanssa, joka vieläkin muistanee maanjäristyksen, joka ulottui noin sadan kilometrin säteelle. Koska siihen aikaan pidin kirjaa säätilasta, olen merkinnyt muistiin järistyksen. Mutta minulle kerrottiin vasta jälkeenpäin, että lappalaisnainen oli tullut armoitetuksi juuri samalla hetkellä kuin järistys tuntui.

"Mitä tekemistä maanjäristyksellä voi olla ensimmäisen armonmerkin yhteydessä? Ja mitä armonmerkit tarkoittavat?" Niin huutavat kuin yhdestä suusta kaikki, jotka sidotuin silmin kulkevat kuolemaa kohti. Mutta meidän on tällä kerralla käärittävä armonmerkki siihen Jumalan valtakunnan salaisuuteen, joka ainoastaan Jeesuksen oikeiden opetuslasten on annettu tuntea.

Mitä taasen tulee maanjäristyksen yhteyteen armonmerkin kanssa, evankeliumin kertomus on osoittanut, että armon valtakunnan huomattavimmat tapaukset on merkitty maanjäristyksellä, kuten esimerkiksi Vapahtajan kuoleman ja ylösnousemisen yhteydessä. Myös se talo liikkui, jossa apostolit pitivät rukousta (Ap. t. 4:31). Mitä yhteyttä tällä liikkumisella oli apostolien rukouksen kanssa?

Epäilemättä maanalaisten voimien on vapistava sellaisten tapahtumien edessä, kuin esimerkiksi Vapahtajan kuolema oli, jolla oli niin suuret seuraukset, että miljoonat sielut siirrettiin vapauteen. Mahtavan pohjattomuuden ruhtinaan täytyy vapista Kristuksen ylösnousemisen tähden, joka oli kuolleiden ylösnousemisen enne, jonka kautta miljoonat ihmiset

frälste ifrån dödens och djefvulens våld. Dessa jordbäfningar, ehuru icke förorsakade af de underjordiska magterne, hvilkas magt i den döda naturen, är blott på några få ställen omtalad i den Heliga Skrift, beteckna likväl allegoriskt eller liknelsevis de underjordiska d.v.s. de onda magternas bäfvande, skälfvande och darrning, emedan dessa magter måste försättas i förskräckelse och raseri öfver en sådan händelse, som går dessa mörksens andar så nära på lifvet. Lärjungarnes bön var en händelse, som försatte Christendomens första bekännare i den upphöjda sinnes stämning att de kunde besegla den himmelska sanningen med sitt blod. Kyrkohistorien visar, att de Christnas sinnesstämning i dödsstunden, verkade mera på hedningarnes öfvertygelse, än sjelfva läran. Och således må ingen anse det för skrock eller vidskepelse, om vi sätta **"det första nådemärket"** i sammanhang med jordskalfvet; ty af berättelsen om detta under, som först tilldrog sig med den omnämnda Lappqvinnan, blefvo alla, som då voro i väckelsen, uppmuntrade och styrkta i den tron, att hvar och en, som arbetar och sträfvar i den hårda bättrings kampen, kan genom Guds nåd blifva försatt i samma lycksaliga tillstånd, genom **"ett nådemärke",** hvilket är så förborgadt och otroligt för verlden; men för den tviflande är ett nådemärke en röst ifrån himmelen, som säger: **"Dina synder förlåtas dig"** Eller: **Idag skall du vara med mig i paradis.** Detta nådemärke, som den tviflande qvinnan först fick erfara, blef nu ett heligt mål för alla väckta, men ännu icke benådade själar ett oändeligt stort och högt mål dit alla borde sträfva, som en bedröfvad anda hafva.

Den nyss nämnda Lappqvinnan hoppade af glädje högt öfver jorden, och kunde knappt beskrifva den himmelska glädje, som hon kände. Månne icke

pääsevät kuoleman ja perkeleen vallasta. Näiden maanjäristysten voimasta elottomassa luonnossa on puhuttu vain muutamissa harvoissa pyhän Raamatun paikoissa. Vaikka ne eivät olekaan maanalaisten valtojen aiheuttamia, merkitsevät ne kuitenkin vertauskuvallisesti maanalaisten eli pahojen voimien järkkymistä ja vapisemista, koska ne joutuvat kauhuun ja raivoon sellaisen tapahtuman vuoksi, joka tuottaa näille pimeyden hengille niin suuren kuoleman vaaran. Opetuslasten rukous oli tapahtuma, joka saattoi kristillisyyden ensimmäiset tunnustajat siihen ylevään mielentilaan, että he saattoivat verellään sinetöidä taivaallisen totuuden. Kirkkohistoria osoittaa, että kristityillä kuolinhetkellä ollut mielentila vaikutti enemmän pakanoiden vakaumukseen kuin itse oppi. Ja niinmuodoin älköön kukaan pitäkö sitä taikauskona, jos me kytkemme **ensimmäiset armonmerkit** yhteen maanjäristyksen kanssa, sillä kertomus tästä tuon mainitun lappalaisnaisen kohdalle ensin sattuneesta ihmeestä lohdutti ja vahvisti kaikkia silloin herätyksessä olleita siinä uskossa, että jokainen parannuksen kovassa kamppailussa työtä tekevä ja kilvoitteleva voi Jumalan armon kautta tulla siirretyksi samaan autuaalliseen tilaan **"armonmerkin"** kautta, joka on niin salattu ja uskomaton maailmalle. Mutta epäileväiselle armonmerkki on ääni taivaasta, joka sanoo: **"Sinun syntisi annetaan sinulle anteeksi".** Tai: "Tänä **päivänä olet oleva kanssani paratiisissa."** Tästä armonmerkistä, jonka tuo epäileväinen nainen sai kokea ensimmäisenä, tuli pyhä päämäärä kaikille heränneille sieluille, jotka eivät vielä olleet tulleet armoitetuiksi, äärettömän suuri ja korkea päämäärä, johon kaikkien pitäisi pyrkiä, joilla on murheellinen henki.

Tuo äsken mainittu lappalaisnainen hyppäsi ilosta korkealle ilmaan ja tuskin saattoi kuvailla sitä taivaallista iloa, jota hän tunsi. Eiköhän kaikilla maanalaisilla

alla underjordiska magter hafva skäl, att darra öfver en sådan händelse, som redan gjort dem så mycken förargelse, och kan ännu göra dem större förargelse, om detta första nådemärke, efterföljdes af flere tusende, som följa exemplet. Ett jordskalf har ofta åstadkommit en stor förödelse på jorden, och äfven under jorden. Det hände år 1821, att en gammal man måste falla på knä och hålla bön efter det jordskalf, som då kändes i hela norden. Mannen höll på att gräla och svärja och träta på sitt husfolk, när jordbäfningen kom, men i samma ögonblick, som jordbäfningen flyttade ett mäskkar ifrån sitt rum, måste han falla på knä och hålla bön.

voimilla ole syytä vapista sellaisen tapahtuman vuoksi, joka jo on tehnyt heille niin paljon mielipahaa ja saattaa tehdä vielä suuremman mielipahan, mikäli tämän ensimmäisen armonmerkin perässä tulee useita tuhansia, jotka seuraavat esimerkkiä. Maanjäristys on usein aiheuttanut suurta tuhoa maan päällä ja myös maan alla. Vuonna 1821 tapahtui, että erään vanhan miehen täytyi langeta polvilleen rukoukseen maanjäristyksen vuoksi, joka tuntui silloin koko pohjolassa. Mies oli riitelemässä, kiroamassa ja torailemassa perheväkensä kanssa maanjäristyksen tullessa, mutta samalla hetkellä kun maanjäristys siirsi jäteastian paikoiltaan, täytyi hänen langeta polvilleen rukoilemaan.

Om denna jordbäfning kunde verka på den ogudaktiga mannen, huru mycket mera kan icke en jordbäfning verka på en förtviflande själ, som ser afgrunden framför sig, och blir hastigt väckt utur sin förtviflan genom ett jordskalf, som hotar att störta henne i afgrunden. Till och med Frälsarens mördare blefvo förskräckta öfver jordbäfningen, som allegoriskt föreställde de underjordiska magternas bäfvan och skälfvande. Frälsarens mördare måste slå sig för sitt bröst och säga: **Sannerligen var denne en rättfärdig man och Guds Son.**

Jos tämä maanjäristys saattoi vaikuttaa tuohon jumalattomaan mieheen, kuinka paljon enemmän maanjäristys voikaan vaikuttaa epäileväiseen sieluun, joka näkee pohjattomuuden edessään, ja maanjäristys äkisti herättää hänet epätoivostaan, joka uhkaa sysätä hänet kadotukseen. Jopa Vapahtajan murhaajat kauhistuivat maanjäristystä, joka vertauskuvallisesti merkitsi maanalaisten voimien vapisemista ja järisemistä. Vapahtajan murhaajien oli lyötävä rintoihinsa ja sanottava: "**Totisesti tämä oli vanhurskas mies ja Jumalan Poika.**"

Ett nådemärke är ett stort under i nådens rike. Den kännbara försoningen med Gud hörer till den stora hemligheten hvilken alla rätta Christna fått erfara och känna; Och äfven Luther har fått erfara dessa nådemärken, då den lefvande tron tändes, hvarigenom dörren till himmelriket öppnades för honom, och just i detta ögonblick kände han sig vara frälst ifrån döden och djefvulens våld. Men nuvarande äkta Lutheraner antaga icke dessa **"sensationes internae",** hvilka de anse för svärmeri. De måste således förkasta den kännbara syndasorgen, och den kännbara nåden.

Armonmerkki on armon valtakunnan suuri ihme. Tunnettava sovinto Jumalan kanssa kuuluu siihen suureen salaisuuteen, jonka kaikki oikeat kristityt ovat saaneet kokea ja tuntea. Ja Luther on myös saanut kokea näitä armonmerkkejä, kun elävä usko syttyi, jonka kautta hänelle avautui ovi taivaaseen, ja juuri sillä hetkellä hän tunsi olevansa vapahdettu kuolemasta ja perkeleen vallasta. Mutta nykyiset oikeat luterilaiset eivät tunnusta näitä **sensationes internae** (=sisäisiä tuntemuksia), vaan pitävät niitä haaveiluna. Heidän täytyy siis hylätä tuntuva synninsuru sekä tuntuva armo.

Våra rationalistiska Theologer hafva för syns skull, låtit införa läran om ångern, bättringen och nya födelsen i våra Christeliga läroböcker, men denna nådens ordning är så ofullständig och felaktig, att ingen kan deraf få någon rätt upplysning om de stycken, som till en rätt omvändelse och pånyttfödelse höra. Dessutom är det endast grofva brottslingar, som behöfva ångra sina synder. De fina och förnäma brottslingarne, behöfva icke bigta sig för någon. De säga vanligen: det angår ingen, huru jag lefver, jag skall svara för mina gerningar. Dessutom har menniskan efter Luthers död, fått en fri vilja i andeliga ting; hon behöfver icke numera frukta för ansvar och redogörelse i en annan verld, bara hon lefver någorlunda dygdigt och anständigt i utvärtes måtto. Ty menniskans onda vilja är icke menniskans egen vilja (Martensen), menniskan har en vilja, som icke är hennes egen (Petrellis Psychologi för Prest och Pastoral Examina). Den onda viljan är icke menniskans väsendtliga vilja (Martensen), menniskan är positive god (Petrelli). Hvad är det då för nöd, att blifva salig!

Järkeisuskoiset teologimme ovat näön vuoksi antaneet tuoda opin katumuksesta, parannuksesta ja uudestisyntymisestä kristillisiin oppikirjoihimme, mutta tämä armonjärjestys on niin puutteellinen ja virheellinen, ettei kukaan voi saada siitä oikeaa valaistusta niihin asioihin, jotka kuuluvat oikeaan kääntymykseen ja uudestisyntymiseen. Sitäpaitsi ainoastaan törkeiden rikollisten tarvitsee katua syntejään. Hienojen ja erinomaisten rikollisten ei tarvitse tehdä rippiä kenellekään. He sanovat tavallisesti: "Se ei kuulu kenellekään, kuinka minä elän. Minä vastaan itse teoistani!" Sitäpaitsi ihminen on Lutherin kuoleman jälkeen saanut hengellisissä asioissa vapaan tahdon. Hänen ei enää tarvitse pelätä vastuuta ja tilintekoa toisessa maailmassa, kunhan vain elelee ulkonaisesti jotensakin siveästi ja säädyllisesti. Sillä ihmisen paha tahto ei ole hänen oma tahtonsa (Martensen). Ihmisellä on tahto, joka ei ole hänen omansa (Petrellin Psykologia Pappis- ja Pastoraalitutkintoa varten). Paha tahto ei ole ihmisen varsinainen tahto (Martensen). Ihminen on pohjimmiltaan hyvä (Petrelli). Hätäkös sitten on tulla autuaaksi!

Ehuru dessa rationalistiska satser upphäfva läran om försoningen, antagas de likväl af nu varande Theologer, emedan ingen lagt något hinder i vägen för sådane läroböckers begagnande uti hvilka sådane satser finnas. Det kan icke undgå den enfalldigaste läsarens uppmärksamhet, att en menniska, som icke tillegnar sig den onda viljan, såsom sin egen väsendtliga vilja, men deremot tillegnar sig den goda viljan, såsom sin egen väsendtliga vilja, en sådan menniska kan icke vara brottslig, så vida hon icke låtit den onda viljan utbryta till handling. Den onda viljan sjelf är icke något brott emot Guds lag, emedan hon icke är menniskans egen vilja. Menniskan kan således icke vara ansvarig för sin onda vilja, emedan denna vilja är en annans vilja!

Vaikka nämä rationalistiset opinkappaleet kumoavat opin sovinnosta, nykyiset teologimme kuitenkin tunnustavat ne, koskapa kukaan ei ole asettanut mitään esteitä sellaisten oppikirjojen käyttämiselle, joissa tällaisia lauseita on. Se ei voi jäädä yksinkertaisimmaltakaan lukijalta huomaamatta, että ihminen, joka ei omista itselleen pahaa tahtoa omana varsinaisena tahtonaan, vaan omistaa sen sijaan hyvän tahdon omana varsinaisena tahtonaan, ei voi olla rikollinen, mikäli hän ei ole päästänyt pahaa tahtoa puhkeamaan tekoihin. Paha tahto itsessään ei ole mikään rikkomus Jumalan lakia vastaan, koska se ei ole ihmisen oma tahto. Ihminen ei siis voi olla vastuussa pahasta tahdostaan, koska tämä tahto on jonkun toisen tahto!

Martensen anses nu förtiden vara en god Theolog, och till och med renlärig. Men han kullkastar Lutherska läran immerfort, och gör hela läran om försoningen öfverflödig, då han antager viljans activa och positiva, ja till och med absoluta (?) frihet. Han påstår uti moral filosofins System, att **Menniskans väsendtliga vilja vill alltid det goda och förnuftiga;** och tillägger **Ingenting är godt utom den goda viljan".** Huru kan en sådan menniska vara brottslig, som alltid vill det goda och förnuftiga? Och emedan ingenting är godt utom den goda viljan; så måste hvarje menniska, som har den goda viljan, verkeligen vara god; ty Gud ser till den goda viljan, som filosofen tillegnar sig, men den onda viljan angår honom icke. Och sålunda är filosofen, rationalisten eller fritänkaren, genom den goda viljan **positive** god (Petrelli). Menniskan är således icke positive ond, såsom reformatorerna hafva påstått (uti 2. artikeln af Augsburgiska bekännelsen).

Martensenia pidetään nykyään hyvänä teologina, ja vieläpä puhdasoppisena. Mutta hän kumoaa luterilaisen opin alinomaa, ja hän tekee koko sovinto-opin tarpeettomaksi tunnustaessaan tahdon aktiivisen, positiivisen, vieläpä absoluuttisen (?) vapauden. Hän väittää moraalifilosofian järjestelmässä, että ihmisen **varsinainen tahto haluaa aina hyvää ja järjellistä;** ja hän lisää, että **mikään ei ole hyvää paitsi hyvä tahto.** Kuinka sellainen ihminen voisi olla rikollinen, joka aina tahtoo hyvää ja järjellistä? Ja koska mikään ei ole hyvää, paitsi hyvä tahto, niin jokaisen ihmisen, jolla on hyvä tahto, on oltava todellakin hyvä, sillä Jumala katsoo hyvään tahtoon, jonka filosofi omistaa itselleen, mutta paha tahto ei kuulu hänelle. Ja niinmuodoin filosofi, järkeisuskoinen eli vapaa-ajattelija on hyvän tahtonsa vuoksi **pohjimmiltaan** hyvä (Petrelli). Ihminen ei siis ole pohjimmiltaan paha, niinkuin uskonpuhdistajat ovat väittäneet (Augsburgin tunnustuksen 2. kappaleessa).

Men skillnaden emellan Luther och filosofen består deruti, att den förre betraktade den onda viljan såsom sin egen vilja, och den sednare betraktar den goda viljan såsom sin egen vilja. Det kommer således an på tillegnandet blott. Om menniskan tillegnar sig den goda viljan, så är hon god; om hon tillegnar sig den onda viljan, så är hon ond. Så vida nu filosofen tillegnar sig den goda viljan såsom sin egen väsendtliga vilja, hvilken alltid vill det goda och förnuftiga, så är han verkeligen positive god, och behöfver icke vara brottslig, emedan han icke vill vara brottslig. En sådan behöver således icke hafva ett oroligt samvete, icke behöfver han hafva någon kännbar ånger; och ännu mindre behöfver en sådan hafva samvetsqval, eller hjerte ångest. Således kunna icke våra rationalistiska Theologer antaga den kännbara syndaångern och ännu mindre kunna de antaga den kännbara

Mutta Lutherin ja filosofin välinen ero on siinä, että ensinmainittu piti pahan tahdon omana tahtonaan, ja jälkimmäinen pitää hyvän tahdon omana tahtonaan. Se riippuu siis vain omistamisesta. Jos ihminen omistaa itselleen hyvän tahdon, niin hän on hyvä. Jos hän omistaa itselleen pahan tahdon, niin hän on paha. Mikäli nyt filosofi omistaa itselleen hyvän tahdon omaksi varsinaiseksi tahdokseen, joka aina tahtoo hyvää ja järjellistä, niin hän on todellakin pohjimmiltaan hyvä eikä hänen tarvitse olla rikollisena, koska hän ei tahdo olla rikollinen. Sellaisen ei siis tarvitse kantaa levotonta omaatuntoa, hänellä ei tarvitse olla mitään tunnettavaa katumusta. Ja vielä vähemmän tarvitsee sellaisella olla omantunnon vaivaa eli sydämen tuskaa. Niinpä järkeisuskoiset teologimme eivät voi hyväksyä tuntuvaa katumusta synnistä, ja vielä vähemmän he voivat hyväksyä tuntuvaa sovintoa eli vanhurskauttamista **actus gratia sensi-**

försoningen, eller rättfärdiggörelsen, såsom en **actus gratiae sensibilis,** det vill säga en verkelig kännbar nådeverkan. Bruhn påstår uttryckligen, att sådant är bara svärmeri **"In effictis vero fidei Criteriis numerandae sunt sensationes internae"** (Bruhns Theologi). Det vill säga: De inre eller invärtes känslorna, äro att räkna ibland inbillade kännemärken på tron. Alltså får icke den ångerfulla känna någon syndasorg, och den benådade får icke känna någon glädje.

bilis, toisin sanoen todellisena, tuntuvana armovaikutuksena. Bruhn väittää painokkaasti sellaisen olevan vain haaveilua: **"In effectis vero fidei Criteriis numerandae sunt sensationes internae"** (Bruhnin jumaluusoppi). Toisin sanoen, sisäiset tunteet on laskettava kuviteltujen uskon tuntomerkkien joukkoon. Niinmuodoin katuvainen ei saa tuntea mitään synninsurua, ja armoitettu ei saa tuntea mitään iloa.

Så vida våra rationalistiska Theologer anse all lifaktighet i religionen för svärmeri; så måste de äfven bedöma Luthers erfarenheter från den rationalistiska synpunkten. De måste anse allt sådant för öfverdrift, som uti den första Christna församlingen uppenbarade sig som ett bevis på Guds synnerliga nådeverkningar. Luthers grubblande är ett onödigt grubbel; hans lefvande tro, var en synvilla: **sensationes internae** hos Luther måste nu anses som svärmeri. Det högsta bevis på Guds andas nådeverkningar, eller **andans drifter,** betraktas nu som kyrkoförargelse. Ännu otroligare måste de Christnas syner och uppenbarelser förefalla, då de höga känslor, som utgöra den lefvande Christendomens väsende, anses som svärmeri.

Mikäli järkeisuskoiset teologimme pitävät uskonnon kaikkea elävyyttä haaveiluna, heidän on myös arvosteltava Lutherin kokemuksia järkeisuskoiselta näkökannalta. Heidän on pidettävä kaikkea sellaista liioitteluna, mikä ensimmäisessä kristillisessä seurakunnassa ilmeni osoituksena Jumalan erityisistä armovaikutuksista. Lutherin mietiskely on tarpeetonta mietiskelyä. Hänen elävä uskonsa oli näköharha. Lutherin **sensationes internae** on nyt katsottava haaveiluksi. Jumalan Hengen armovaikutusten korkeinta osoitusta eli **hengen viettejä** pidetään nyt kirkonpahennuksena. Vielä uskomattomammalta täytyy kristittyjen näkyjen ja ilmestysten tuntua, koska niitä korkeita tunteita, jotka muodostavat elävän kristillisyyden olemuksen, pidetään haaveiluna.

De första Christnas syner ansågos af hedningarne som ett verk af onda andar: de visaste hedningar påstodo att de Christna voro besatta af onda andar. Och detsamma måste äfven nu tidens döpta hedningar påstå, om de skulle komma i beröring med den lefvande Christendomens yttringar.

Pakanat pitivät ensimmäisten kristittyjen näkyjä pahojen henkien vaikutuksena. Viisaimmat pakanat väittivät kristittyjen olevan pahojen henkien riivaamia. Samoin joutuisivat nykyajan kastetut pakanatkin väittämään, jos he joutuisivat kosketuksiin elävän kristillisyyden ilmiöiden kanssa.

Våra Theologer antaga vanligen filosofernas lära om själen, såsom vore denna lära grundad på Guds ord och de symboliska böckerna. De kunna således icke gilla läkarenas åsigter i läran om själen; deraf följer, att de

Teologimme pitävät tavallisesti oikeana filosofien opin sielusta, ikäänkuin se perustuisi Jumalan sanaan ja tunnustuskirjoihin. He eivät siis voi hyväksyä lääkärien näkemyksiä sielunopista. Siitä seuraa, että ihmissydämessä olevia kät-

fördolda krafter, som finnas i mennisko hjertat, betraktas som galenskap, när dessa krafter händelsevis uppväckas till verksamhet, såsom historien om den **animala magnetismen** utvisar. Den känslolösa filosofen kan icke föreställa sig, att menniskan bär inom sig en osynlig verld, som den åt sinnligheten hängifna verldsträlen, icke kan förnimma. Der fordras en stor själskrafternas stegring, innan hennes ögon kunna öppnas för åskådningen af denna inre verld.

kettyjä voimia pidetään hulluutena, kun nämä voimat sattumoisin heräävät toimintaan, kuten kertomus **animaalisesta magneettisuudesta** osoittaa. Tunteeton filosofi ei saata kuvitella ihmisen kantavan sisällään näkymätöntä maailmaa, jota aistillisuuteen antautunut maailmanorja ei voi havaita aisteillaan. Tarvitaan suuri sielunvoimien kohoaminen, ennen kuin hänen silmänsä saattavat avautua näkemään tätä sisäistä maailmaa.

Vår Frälsare säger: **Himmelriket är invertes i Eder.** Om nu hennes ögon öppnas till en åskådning af detta himmelrike, så har hon verkeligen kommit till åtnjutande af den salighet som åskådningen medför. Och så vida filosofen icke kan bevisa, att himmelriket är på något rum utom menniskan; så måste de vara **invertes i menniskan;** det är en salig förnimmelse af en osynlig verld, som menniskan bär inom sig, ehuru denna inre verld - andens verld - eller de osynliga krafter, som blifvit nedlagda i mennisko naturen, icke kunna blifva föremål för hennes åskådning, innan de slumrande själs krafterna blifvit uppväckta till verksamhet.

Vapahtajamme sanoo: **"Taivaan valtakunta on sisällisesti teissä."** Jos ihmisen silmät avautuvat näkemään tämän taivaan valtakunnan, niin hän on todellakin tullut sen autuuden nautintoon, jonka sen näkeminen tuottaa. Ja sikäli kuin filosofi ei kykene osoittamaan, että taivaan valtakunta on jossakin paikassa ihmisen ulkopuolella, sen on oltava **sisällisesti ihmisessä.** Se on autuaallinen aistimus näkymättömästä maailmasta, jota ihminen kantaa itsessään, vaikka hän ei voi havaita tätä sisäistä maailmaa, hengen maailmaa eli niitä näkymättömiä voimia, jotka ovat kätkettyinä ihmisluontoon, ennen kuin uinuvat sielunvoimat heräävät toimintaan.

Men om himmelriket är invärtes i menniskan; så lärer helvetet och afgrunden vara lika nära, så vida helvetet icke kan sägas vara på något rum utom henne. Det är en allmän erfarenhet att menniskans lycka och olycka beror helt och hållet af den sinnestämning, eller det själs tillstånd, hvaruti menniskan befinner sig. Är menniskan uti ett olycksaligt tillstånd, så är hon i helvetet. Men är hon uti ett lycksaligt tillstånd, så är hon i himmelriket. Men såvida äfven de största tänkare och filosofer antaga att det finns en ond vilja, som dock icke är filosofens egen vilja; så hafva de dermed medgifvit, att det onda finnes i

Mutta mikäli taivaan valtakunta on sisällisesti ihmisessä, niin taitaa helvetti ja pohjattomuus olla yhtä lähellä, sikäli kuin helvetin ei voida sanoa olevan jossakin paikassa hänen ulkopuolellaan. Se on yleinen kokemus, että ihmisen onni tai onnettomuus riippuu kokonaan siitä mielialasta, tai siitä sieluntilasta, missä ihminen on. Jos ihminen on onnettomassa tilassa, niin hän on helvetissä. Mutta mikäli hän on autuaallisessa tilassa, hän on taivaassa. Mutta sikäli kuin suurimmatkin ajattelijat ja filosofit olettavat, että paha tahto on olemassa, joka kuitenkaan ei ole filosofin oma tahto, niin he ovat siinä samassa myöntäneet, että paha on olemassa ihmisluonnossa. Tämä paha,

mennisko naturen, och detta onda som Luther och alla christna måste tillegna sig såsom någon ting eget, ehuru det goda dermed icke helt och hållet förnekas: detta onda kan också uppväckas till verksamhet genom budorden som i Paulus **Uppväckte all begärelse,** emedan **synden fick lif genom lagen.** När alltså de onda krafterna uppväckas till verksamhet jämte de goda; så kunna äfven dessa passioner, och dessa djeflar blifva föremål för en åskådning, och sålunda kan en menniska hvilkens själskrafter blifvit stegrade till en högre grad af verksamhet, se både himmelriket och helvetet inom sig, emedan hon har dem båda i sitt eget hjerta.

Emedan en oförsonad menniska bär helvetet i sin egen barm; kan han icke slippa från det på annat sätt, än genom försoningen. Luther kunde icke få samvetsfrid på annat sätt än genom den lefvande tron. Den som är i samvetsqval han har helvetet inom sig: han är med kropp och själ i afgrunden, och om det inre ögat öppnas för åskådningen af hjertats tillstånd; så måste han se sig sjelf i afgrunden.

När man betraktar en menniska, som har en syn; så tycker man att hon är liflös. Hon vet icke af den yttre verlden. Emellertid ser man att hon under föremålens omväxling skiftar färg. Detta ingår djupare i fysiologien, än någon rationalist kan föreställa sig. Häftiga passioner utöfva sin verkan på hjertat och hela organismen. Passionerna förändra blodomloppet, och blodets beståndsdelar. Sorg, fruktan, glädje, kärlek, kunna förorsaka stora förändringar i det organiska lifvet. Ett häftigt utbrott af dessa passioner kunna förorsaka svimningar och döden. Detta är en bekant sak ibland läkare, som studera fysiologien. De olika passionerna hafva dock en olika verkan på hjertat. Fruktan och sorg

jonka Luther ja kaikki kristityt joutuvat omistamaan itselleen jonakin omana ominaisuutenaan, vaikka hyvää ei tällä kokonaan kielletäkään, tämä paha saattaa myös herätä toimintaan käskyn kautta, joka Paavalissa **herätti kaikkinaisen himon,** koska **synti virkosi lain kautta.** Kun siis nämä pahat voimat heräävät toimintaan hyvien ohessa, niin myös nämä intohimot ja nämä perkeleet voivat tulla havaittaviksi. Ja niinmuodoin ihminen, jonka sielunvoimat ovat kohonneet vilkkaampaan toimintaan, voi nähdä sekä taivaan valtakunnan että helvetin sisimmässään, koska hänellä ovat ne molemmat omassa sydämessään.

Koska sovittamaton ihminen kantaa helvetin omassa rinnassaan, hän ei voi päästä siitä eroon muulla tavoin kuin sovituksen kautta. Luther ei saanut omantunnonrauhaa muulla tavalla kuin elävän uskon kautta. Omantunnonvaivassa olevalla on helvetti sisimmässään. Hän on ruumiineen ja sieluineen pohjattomuudessa, ja mikäli sisäinen silmä avautuu havaitsemaan sydämen tilaa, niin hän joutuu näkemään itsensä pohjattomuudessa.

Ihminen, jolla on näky, näyttää hengettömältä. Hän ei tiedä mitään ulkoisesta maailmasta. Kuitenkin tarkkailija voi nähdä, että hänen värinsä vaihtelee näyn kohteiden vaihdellessa. Tämä menee syvemmälle fysiologiaan kuin yksikään rationalisti saattaa kuvitella. Rajut intohimot ulottavat vaikutuksensa sydämeen ja koko * elimistöön. Intohimot muuttavat verenkiertoa ja veren koostumusta. Suru, pelko, ilo ja rakkaus voivat saada aikaan suuria muutoksia elintoiminnoissa. Näiden intohimojen äkillinen purkaus saattaa aiheuttaa pyörtymisiä ja jopa kuoleman. Tämä on fysiologiaa tutkivien lääkärien keskuudessa tunnettu seikka. Erilaisilla intohimoilla on tosin erilainen vaikutus sydämeen. Pelko ja suru estävät veren-

hämma blodomloppet; och dåningar, som följa på dessa passioners häftigare våldsamhet, förorsakas af hämmadt blodflöde till hjernan. Derföre ser man hastigt påkommande förskräckelse och sorg förorsaka blekhet.

Vrede, glädje, kärlek, mod och ambition påskynda blodomloppet; dåningar som följa på dessa passioners våldsamma utbrott förorsakas af allt för ymnigt blodtillflöde till hjärnan.

Hvad angår de moraliska passionerna som kunna uppväckas genom de religiösa känslornas lifvande, så kunna äfven dessa förändra hastigheten i blodomloppet, och sålunda försätta vissa känslofulla personer i extas, under hvilket det yttre medvetandet försättes i overksamhet och endast det subjektiva medvetandet försättes uti en högre grad af verksamhet, så att de omväxlande känslorna i hjertat uppenbara sig uti det subjektiva medvetandet, såsom åskådliga föremål, liksom i en dröm. Att dessa moraliska passioner skulle vara skadliga för hälsan, har jag icke kunnat förmärka.

Vi kunna icke anse egenrättfärdigheten för en moralisk passion; emedan den är den nedrigaste af alla passioner, som vi känna; de väckta plågas visserligen ofta af denna svart ande, som dref Judas att hänga sig, och då vår Frälsare icke kunde hindra denna djefvul att drifva Judas till sjelfmord, så kan man icke fordra, att någon annan andelig lärare skulle kunna förekomma alla djeflar att störta den eller annan i förderfet. Man har sett af tidningarne, att många menniskor i sednare tider af religions grubbel avhändt sig lifvet; och måhända skulle sådana olyckshändelser icke hafva inträffat om de grubblande hade haft någon i nådens ordning erfaren andelig man att rådfråga; men i brist af förnuftig ledning hafva de blifvit rubbade

kiertoa, ja pyörtymiset, jotka seuraavat näiden intohimojen äkkinäistä rajuutta, johtuvat estyneestä aivoverenkierrosta. Sen tähden nähdään äkkinäisen pelästymisen ja surun aiheuttavan kalpeutta.

Viha, ilo, rakkaus, sisu ja kunnianhimo vilkastuttavat verenkiertoa. Pyörtymiset, jotka seuraavat näiden intohimojen rajuja purkauksia, aiheutuvat aivan liian runsaasta veren virtaamisesta aivoihin.

Mitä tulee moraalisiin intohimoihin, joita uskonnollisten tunteiden elävöityminen saattaa herättää, niin myös nämä kykenevät muuttamaan verenkierron nopeutta ja saattamaan tietyt tunteikkaat henkilöt hurmiotilaan, jonka ajaksi ulkoinen tietoisuus lakkaa toimimasta ja ainoastaan omakohtainen tietoisuus kiihtyy tehokkaampaan toimintaan, niin että sydämessä vaihtelevat tunteet ilmenevät omakohtaisessa tietoisuudessa havainnollisina kohteina kuten unessa. Sitä, että nämä moraaliset intohimot olisivat terveydelle vahingollisia, en ole voinut huomata.

Emme voi pitää omaavanhurskautta moraalisena intohimona, koska se on alhaisin kaikista niistä intohimoista, jotka tunnemme. Heränneet ovat tosin usein tämän mustan hengen kiusaamia, joka ajoi Juudaksen hirttämään itsensä. Koska meidän Vapahtajamme ei voinut estää tätä perkelettä ajamasta Juudasta itsemurhaan, niin ei voida vaatia, että joku muu hengellinen opettaja saattaisi estää kaikkia perkeleitä syöksemästä joitakin turmioon. Sanomalehdistä on nähty, että viime aikoina monet ihmiset ovat uskonnollisen mietiskelyn vuoksi riistäneet itseltään hengen, ja saattaa olla, että sellaisia onnettomuuksia ei olisi sattunut, mikäli näillä mietiskelijöillä olisi ollut joku armonjärjestyksen koetellut hengellinen mies oppaanaan, jolta olisi voinut kysyä neuvoa. Mutta järkevän johdatuksen puuttuessa he ovat järkkyneet mieleltään ja joutuneet niinmuodoin oman-

till sina sinnen och sålunda blifvit offer för egenrättfärdighetens grufliga plågande, hvilken slutligen störtat dem i förderfvet. Lyckligtvis hafva icke många sådana olycksfall inträffat bland de väckta i norden. En mycket hysterisk Lappqvinna i Jukkasjärvi har varit skendöd i tre dygn, såsom man förmodar af religions grubbel, men utan men för hälsan; hon var lika frisk och sund som förut när hon kom till lifs. Hos denna qvinna hade intet tecken till lif funnits under hennes skendöd. Likväl hade lifvet icke flytt ifrån henne.

vanhurskauden hirveän kiusaamisen uhriksi, joka on viimein syössyt heidät kadotukseen. Onneksi ei ole sattunut monta sellaista onnettomuutta heränneiden keskuudessa pohjolassa. Eräs hyvin hysteerinen lappalaisnainen Jukkasjärveltä on ollut valekuolleena kolme vuorokautta uskonnollisen mietiskelyn vuoksi, kuten arvellaan, mutta ilman terveydellistä vahinkoa. Hän oli yhtä terve kuin ennenkin, kun hän virkosi. Tässä naisessa ei näkynyt yhtään elon merkkiä sinä aikana, kun hän oli valekuolleena. Kuitenkaan ei henki ollut paennut hänestä.

Vi nämna detta såsom ett bevis på de moraliska passionernas verkan på hjertat. Då vi äfven nämnt passionernas förmåga att hämma och påskynda blodomloppet, så hafva vi allt hvad vi behöfva för vårt ändamål i fysiologiskt hänseende.

Mainitsemme tämän ikäänkuin osoitukseksi moraalisten intohimojen vaikutuksesta sydämeen. Koska olemme maininneet myös intohimojen kyvyn estää ja vilkastuttaa verenkiertoa, niin meillä on kaikki tarvitsemamme pyrkiessämme päämääräämme fysiologisessa suhteessa.

Det underbara uti dessa hänryckningar består deruti, att så många omväxlande känslor kunna följa ordentligt på hvarandra, och uppenbara sig i menniskans subjectiva medvetande såsom någonting objectivt, det som är och sker invärtes, visar sig för åskådaren såsom någonting utvärtes. Så har det händt, ehuru mera sällan, att man känt en vidrig svafvellukt, när någon våndats i hårt samvetsqval; man har till och med sett en ånga uppstiga från deras mun, som utvecklat svafvellukten. Någon gång har man sett ljusa strimmor sväfva öfver dem som varit i stark rörelse eller glädje. Dessa ljusa strimmor, blixtar eller ljungeldar har jag sjelf sett flera gånger, utan att med säkerhet kunna afgöra, om det har varit utom eller inom mig; dock synes det troligast, att blixtarne eller ljungeldarne, som jag sett, hafva varit i mitt eget hjerta.

Ihmeellistä näissä hurmoksissa on se, että niin monta vaihtuvaa tunnetta voi seurata toinen toistaan järjestyksessä ja ilmetä ihmisen omakohtaisessa tietoisuudessa todellistuneena. Sisällinen ja sisäisesti tapahtuva näkyy katsojalle ulkonaisena. Niinpä on tapahtunut, vaikkakin harvoin, että on tuntunut vastenmielistä tulikiven katkua jonkun vaikeroidessa kovassa omantunnontuskassa, onpa nähty höyryäkin nousevan niiden suusta, jotka ovat aiheuttaneet tulikiven katkun. Joskus on nähty valojuovien leijuvan voimakkaissa liikutuksissa ja ilossa olleiden yllä. Näitä valojuovia, salamoita tai leimahduksia olen itse nähnyt useampia kertoja voimatta varmuudella ratkaista, ovatko ne olleet minun ulkopuolellani vai sisäpuolellani; tosin näyttää uskottavimmalta, että näkemäni salamat eli leimaukset ovat olleet omassa sydämessäni.

Om julafton 1847, under mitt gående till kyrkan, då jag såg kyrkovägen vara full med folk, träffades mitt hjerta af

Mennessäni kirkkoon jouluaattona 1847, kun näin kirkkotien olevan täynnä kansaa, sydämeeni osui sisäinen salama

en inre blixt eller ljungeld, hvilken jag känt flere gånger vid dylika tillfällen; det var liksom en ljusare fläkt från en högre verld. Åskådningen af den till kyrkan strömmande folkmassan uppväckte nemligen en flyktig känsla, hvilken flög som en blixt genom hjertat och åtföljdes af den lika hastigt påflygande tanken: "skall jag usling vara dessa blindes ledare till evigheten?" några sekunder derefter såg jag en stor ljus låga utströmma från kyrkotaket i Karesuando uti sydlig riktning; samma afton hade några af församligens medlemmar sett små svarta vålnader flaxande omkring de upptända ljusen i ljuskronan. Det föreföll siarena som skulle dessa små svarta vålnader hafva mycken lust att släcka ut ljusen; men förgäfves.

Att dessa ljungeldar, som jag såg förmodligen i mitt eget hjerta, komma ifrån Sinai berg, och voro en åskådning af mitt eget inre tillstånd, kan slutas deraf, att då jag någon gång sednare varit uti en hård kamp och strid med djefvulen (Luther, Paulus) eller lagen som bor i mina lemmar (Paulus), hvilken strid Luther kallar: "djefvulens anfäktningar", så uppenbarade sig det onda, det vill säga, den djefvul, som bor inom menniskan sjelf, såsom en person, som ville draga mig ut genom fönstret. Vid ett annat tillfälle uppenbarade sig detta onda såsom en björn, som låg under sängen och försökte lyfta opp sängen, ehuru det icke lyckades. En annan gång såg jag den store draken visa sina tänder åt mig; och det är nu redan bekant för denna Tidnings Läsare huru den gamle ormen visat tänderna åt mig. Sådana åskådningar komma från menniskans inre eller ifrån den andeverld, som finnas inom menniskan sjelf. Det öfverensstämmer med Lärjungarnes föreställning om andarnas verkan på menniskan; och ehuru skratten (en allmän föreställning om skratten eller skrattdjefvulen finnes i den allmänna

eli leimahdus, jota olen tuntenut useampia kertoja sellaisissa tilanteissa. Se oli ikäänkuin valoisampi tuulahdus korkeammasta maailmasta. Näky kirkkoon virtaavasta kansanjoukosta herätti nimittäin hetkellisen tunteen, joka lensi salaman tavoin läpi sydämen, ja sitä seurasi yhtä äkisti lennähtänyt ajatus: "Minunko kurjan pitää olla näiden sokeiden johdattajana iankaikkisuuteen?" Jonkun sekunnin kuluttua näin suuren, loistavan liekin loimuavan Kaaresuvannon kirkon katosta etelän suuntaan. Samana iltana jotkut seurakuntalaiset olivat nähneet pienien, mustien haamujen lentelevän kynttiläkruunun sytytettyjen kynttilöiden ympärillä. Näkijöistä tuntui kuin näillä pienillä, mustilla haamuilla olisi ollut suuri halu sammuttaa kynttilät, mutta eivät kyenneet.

Että nämä leimaukset, jotka näin luultavasti omassa sydämessäni, tulivat Siinain vuorelta ja havainnollistivat omaa sisäistä tilaani, voidaan päätellä siitä, että ollessani joskus myöhemmin kovassa kamppailussa ja sodassa perkeleen kanssa (kuten Luther ja Paavali) eli sen lain kanssa, joka jäsenissäni asuu (Paavali), jonka sodan Luther nimittää perkeleen ahdistuksiksi, silloin tämä paha, nimittäin se ihmisessä itsessään asuva perkele, ilmaantui henkilönä, joka tahtoi vetää minut ulos ikkunasta. Eräässä toisessa tilanteessa tämä paha ilmaantui sängyn alla makaavana karhuna, joka yritti nostaa sänkyä, vaikka se ei onnistunut. Eräällä toisella kerralla näin suuren lohikäärmeen aukovan minulle kitaansa. (Tämän lehden lukijoillehan on jo tuttua, kuinka tuo vanha käärme on näyttänyt minulle hampaitaan.) Sellaiset havainnot tulevat ihmisen sisimmästä eli siitä henkimaailmasta, joka on ihmisessä itsessään. Se on yhdenmukainen opetuslasten käsityksen kanssa henkien vaikutuksesta ihmiseen. Ja vaikka nauru (yleinen käsitys naurusta tai naurupirusta on vallitsevassa kansanuskossa, samoin esiintyy Salomolla sanonta **hullu nau-**

folktron; likasom och talesättet: **Dåren skrattar** förekommer hos Salomo) redan kittlat mångens hjerta till ett infernaliskt löje vid läsningen häraf; skall dock detta löje vara ett talande bevis på den skrattandes egen dårskap och dumhet; ty merändels skrattar den mest, som minst tänkt öfver andarnes verkan på menniskonaturen. Historien om Legio, som kröp in i Svinahjorden, höres som galenskap för den, som sjelf är galen; och när Evangelisten berättar, att **anden kastade ynglingen, än i elden och än i vattnet;** så låter det så tokigt i rationalisternas öron, att han är färdig att ge upp ett gapskratt.

Men hvad skrattar han åt? Kanske är han sjelf ett andeligt svin, uti hvars hjerta Legio har krupit in, och nu skrattar han åt sin egen ofärd. Vår tids rationalistiska Theologer anse de Christnas syner och uppenbarelser för skrock, vidskepelse och svärmeri; detta kommer dels af deras totala brist på egen erfarenhet i andeliga ämnen, dels ock af deras hemliga och uppenbara rationalism eller förnufts visdom, som förleder dem att betrakta läran om själen och andarne ifrån den hedniskt filosofiska synpunkten; hvadan och Gud uti nuvarande Theologers skrifter har endast vilja och förstånd, men intet förnuft, intet samvete, intet hjerta. Djefvulen, med hvilken Luther hade så mycket att beställa, finns nu mera icke till. Han har helt och hållet försvunnit utur Theologernas medvetande. De säga vanligen: vi hafva ingenting att beställa med djefvulen. Djefvulens namn har försvunnit utur hela döpelse acten.

Hvad som nu är sagdt om synerna, kan vara tillräckligt då här icke är fråga om en ny uppenbarelse. För den troende äro dessa uppenbarelser att betrakta som en ny bekräftelse på den gamla uppenbarelsen, som den verldsligt sinnade menniskan icke bryr sig om. Huruledes det Gudomliga ordet kan blifva lefvande i

raa) onkin jo kutkuttanut monen sydäntä helvetilliseen hilpeyteen tätä lukiessa, se on kuitenkin puhuva todiste naurajan omasta hulluudesta ja tyhmyydestä, sillä useimmiten se nauraa eniten, joka vähiten on ajatellut henkien vaikutusta ihmisluontoon. Kertomus Legiosta, joka ryömi sikalaumaan, kuulostaa hulluudelta sen korvissa, joka on itse hullu. Ja kun evankelista kertoo, että **henki heitti nuorukaisen välillä tuleen ja välillä veteen,** niin se kuulostaa niin hullulta järkeisuskoisten korvissa, että hän on valmis päästämään ilmoille oikean röhönaurun.

Mutta mille hän nauraa? Ehkä hän on itse hengellinen sika, jonka sydämeen Legio on ryöminyt, ja nyt hän nauraa omaa onnettomuuttaan. Aikamme järki—viisaat teologit pitävät kristittyjen näkyjä ja ilmestyksiä taikauskona ja haaveiluna. Tämä johtuu osaksi siitä, että he ovat kokonaan ilman omakohtaista kokemusta hengellisistä asioista, osaksi myös heidän salaisesta ja julkisesta rationalismistaan eli järjen viisaudesta, joka harhauttaa heidät tarkastelemaan oppia sielusta ja hengistä pakanallisfilosofisesta näkökulmasta. Siitä syystä myös Jumalalla on nykyisten teologien kirjoituksissa ainoastaan tahto ja ymmärrys, mutta ei lainkaan järkeä, ei omaatuntoa eikä sydäntä. Perkelettä, jonka kanssa Lutherilla oli niin paljon tekemistä, ei enää ole olemassakaan. Hän on kokonaan kadonnut teologien tietoisuudesta. He sanovat tavallisesti: "Meillä ei ole mitään tekemistä perkeleen kanssa." Perkeleen nimi on kadonnut koko kasteen toimituksesta.

Mitä nyt on sanottu näyistä, taitaa riittää, koska tässä ei ole kysymys uudesta ilmestyksestä. Uskovaisen on tarkasteltava näitä ilmestyksiä vanhan ilmestyksen uutena vahvistuksena, josta maailmanmielinen ihminen ei välitä. Kuinka jumalallinen sana voi tulla eläväksi ihmisen sydämelle, toteutua

menniskans hjerta, och der realisera sig eller förverkligas till någonting förnimbart, bevisas ibland annat deraf, att de flesta bland mina väckta åhörare hafva **sett Frälsaren, antingen på korset eller i örtagården eller uppstånden ifrån de döda.** Och ehuru sådana syner kunna af den kalla förnufts menniskan betraktas såsom följder af en uppjagad inbillning, så måste likväl den troende betrakta dem som verkliga; emedan det verkliga i religionen består just deruti, att läran om försoningen blir för den tviflande lefvande och klar; liksom ock lärjungarne måste få denna synbara och förnimbara förvissning om det lefvande ordets förverkligande.

Guds ord måste just på detta sätt förverkligas och åskådlig göras för den fallna menniskan; annars kunde lärjungarne icke tro, att de sågo den korsfäste och törnekrönte Konungen lifs lefvande framför sig. De trodde i början, att det var en ande, en gengångare eller ett spöke. Just denna tro på spöken måste nu betagas dem, när Försonaren lifs lefvande stod framför dem. Och när den med otro och förtviflan kämpande själen ser Försonaren lifs lefvande framför sig; så är detta ingalunda en tro på spöken eller en tom inbillning, såsom den döda trons anhängare vilja föreställa sig; utan det är för den tviflande en förvissning, en verklighet: **"att ordet vart kött";** det blef realiseradt, förverkligadt, och således kännbart, förnimbart.

En del hafva sett Frälsaren gråtande öfver menniskoslägtets, det andeliga Jerusalems olycksaliga tillstånd; en del har sett honom badande i blod, en bild af hans moraliska lidande i örtagården; en del har sett Frälsaren på korset, en bild af hans fysiska lidande; ty på annat sätt kunde icke den sorg, som Herren kände i sitt hjerta (l.Mos.6) öfver menniskoslägtets förnedring, åsiellä ja tulla joksikin tunnettavaksi, sen osoittaa muun muassa se, että useimmat heränneistä kuulijoistani ovat **nähneet Vapahtajan joko ristillä tai Yrttitarhassa tai kuolleista ylösnousseena.** Ja vaikka kylmä järki-ihminen saattaa pitää sellaisia näkyjä kiihottuneen mielikuvituksen seurauksina, niin kuitenkin uskovaisen on pidettävä niitä todellisina, koska se, mikä on todellista uskonnossa, on juuri siinä, että oppi sovinnosta tulee epäileväiselle eläväksi ja kirkkaaksi, juuri kuten opetuslastenkin täytyi saada tämä näkyvä ja tuntuva vakuutus elävän sanan todellistumisesta.

Jumalan sanan on juuri tällä tavalla tultava todelliseksi ja havainnolliseksi langenneelle ihmiselle. Ilman sitä eivät opetuslapset saattaneet uskoa, että he näkivät ristiinnaulitun ja orjantappuroilla kruunatun Kuninkaan ilmielävänä edessään. He uskoivat aluksi, että se oli henki, aave tai kummitus. Juuri tämä usko kummitukseen täytyi nyt riistää heiltä, kun Sovittaja seisoi ilmielävänä heidän edessään. Ja kun epäuskon ja epätoivon kanssa taisteleva sielu näkee Sovittajan ilmielävänä edessään, niin ei tämä suinkaan ole uskoa kummitukseen tahi pelkkää mielikuvitusta, kuten kuolleen uskon tunnustajat tahtovat kuvitella, vaan se on epäileväiselle vakuutus, se on todellisuus, **että sana tuli lihaksi,** se realisoitui, todellistui ja tuli siis tunnettavaksi ja aistittavaksi.

Osa on nähnyt Vapahtajan itkevän ihmissukukunnan, hengellisen Jerusalemin, onnetonta tilaa. Osa on nähnyt Hänen kylpevän veressä, mikä on kuva hänen moraalisesta kärsimisestään yrttitarhassa. Muutamat ovat nähneet Vapahtajan ristillä, mikä kuvaa hänen fyysistä kärsimistaan. Sillä muulla tavalla ei suru, jonka Herra tunsi sydämessään (1. Moos. 6) ihmissukukunnan alennuksen vuoksi, voinut havainnollistua langenneelle

skådliggöras för den fallna menniskan. Så vida läran om försoningen kan blifva lefvande i mennisko hjertat, och uppfattas i det subjectiva medvetande, som en åskådning af försonings offret; så kan äfven synden eller det onda i menniskonaturen, genom budordet blifva lefvande (Rom.7) och uppenbara sig som en åskådlig bild, hvilken icke är ett spöke, såsom den säkra verlds hopen inbillar sig, utan verklighet; såvida synden verkeligen, icke blott i inbillningen, finnes till.

ihmiselle. Sikäli kuin oppi sovinnosta voi tulla eläväksi ihmissydämessä ja käsitetyksi omakohtaisessa tietoisuudessa sovintouhrin havainnollistumisena, niin myös synti eli ihmisluonnossa oleva paha voi käskysanan kautta tulla eläväksi (Room.7) ja ilmaista itsensä havainnollisena kuvana, mikä ei ole kummitus, kuten suruton maailmanjoukko kuvittelee, vaan todellisuutta, sikäli kuin synti on todella olemassa eikä vain mielikuvituksessa.

Sålunda kunde frestaren uppenbara sig för Guds Son såsom en utom honom varande sjelfständig och af honom oberoende magt, hvilken han med sin allmagt icke kunde tillintetgöra till sin varelse; ej heller kunde han med sin allmagt förändra den onda andens natur eller omskapa honom till en ljusens Engel såsom han var af begynnelsen. Men Guds son var icke af honom beroende, såsom den fallna menniskan, som, till följe af den fria sjelfbestämningen, bestämt sig till det onda.

Niinmuodoin kiusaaja saattoi ilmestyä Jumalan Pojalle hänen ulkopuolellaan olevana, itsenäisenä ja hänestä riippumattomana voimana, jonka olemusta hän ei kaikkivaltiudellaan voinut tehdä tyhjäksi. Hän ei myöskään voinut kaikkivaltiudellaan muuttaa pahan hengen luontoa eli palauttaa häntä valkeuden enkeliksi, joka hän oli alussa. Mutta Jumalan Poika ei ollut riippuvainen hänestä, kuten langennut ihminen on, joka vapaan itsemääräämisen seurauksena on määrännyt itsensä pahaan.

Visserligen påstå våra moderna Theologer, till ex. Martensen, att det icke finns någon personlig djefvul utom menniskans egen vilja, hvilken genom den fria sjelfbestämningen till det onda, blef ond; är det nu så, att menniskan sjelf är det ondas princip; så har han verkeligen gjort sig sjelf till djefvul; och då torde han icke lika lätt, som rationalisten, kunna göra sig till en Engel genom en sofism eller genom ett tjufknep i tankarna. Rationalistens eller fritänkarens tjufknep består nemligen deruti, att han icke tillegnar sig den onda viljan; han påstår, att den onda egenviljan icke är hans egen vilja; och dermed har han slingrat sig undan det moraliska ansvaret för den onda egenviljan.

Tosin nykyaikaiset teologimme väittävät, esimerkiksi Martensen, ettei ole olemassa mitään persoonallista perkelettä ihmisen oman tahdon ulkopuolella, joka pahan vapaaehtoisella valitsemisella tuli pahaksi. Jos nyt on niin, että ihminen on itse pahan alkusyy, niin hän on todellakin tehnyt itsensä perkeleeksi, ja silloin hänen ei liene niin helppo kuin järkeisuskoisen tehdä itseään enkeliksi viisastelemalla tai jonkin ajatuskepposen avulla. Järkeisuskoisen tai vapaa-ajattelijan kepponen on nimittäin siinä, että hän ei omista itselleen tuota pahaa tahtoa. Hän väittää, ettei paha omatahto ole hänen oma tahtonsa. Ja siten hän on viekastellen kiertänyt moraalisen vastuun omasta pahasta tahdostaan.

Emedlertid kommer det icke endast derpå an; om rationalisten vill anse sin

Kuitenkaan kyse ei ole ainoastaan siitä, tahtooko järkeisuskoinen pitää pahan

onda egenvilja såsom sitt eller icke; utan han bör bevisa, att egenviljan icke är hans egen vilja. Vi veta, att Luther måste tillegna sig det onda eller synden såsom någonting eget; han kunde icke säga: **egenviljan är icke min vilja.**

Emedlertid har rationalisten också erkänt, att det finns en egenvilja, som icke är menniskans egen; och månne denna egenvilja vara overksam? Har rationalisten så kufvat egenviljan med den förnuftiga viljan, att han kan säga: **jag har ingenting att beställa med egenviljan,** då kan han också säga, som andra i säkerhet varande: **jag har ingenting att beställa med djefvulen.**

Guds Son hade mycket att beställa med djefvulen; Job var grufveligen plågad af djefvulen; den Cananeiska qvinnans dotter plågades af djefvulens anfäktningar och frestelser; men den säkra hopen säger; jag har ingenting att beställa med djefvulen; Och den egenrättfärdige rationalisten, som icke rent af förnekar den onda egenviljan, befriar sig sjelf utur djefvulens våld genom en Sofism, då han påstår, att menniskans **egenvilja** icke är menniskans **egen vilja.** Genom detta haraskutt i Logiken hoppar han öfver afgrunden och inbillar sig vara i Himmelriket, då han tillegnar sig den goda viljan och säger: **Ingenting är godt, utom den goda viljan.** Sjelf säger han sig hafva en god vilja och påstår, **att Gud ser till den goda viljan;** Och genom detta sjelfbedrägeri i tankarna, kan rationalisten säga: Jag har ingenting att beställa med djefvulen.

Men genom detta sjelfbedrägeri i tankarne hoppar rationalisten bums i afgrunden, just i det ögonblick, då han tror sig hoppa öfver afgrunden. Ty då han icke tillegnar sig egenviljan, utan påstår, att menniskan har en vilja, som icke är hennes egen (Petrelli) så har

omantahtonsa omana tahtonaan vai ei, vaan hänen on todistettava, että omatahto ei ole hänen oma tahtonsa. Tiedämme, että Luther joutui omistamaan pahan eli synnin omakseen. Hän ei saattanut sanoa: **"Omatahto ei ole minun tahtoni."**

Kuitenkin järkeisuskoinen on myös tunnustanut, että on olemassa omatahto, joka ei ole ihmisen oma. Ja tokkopa tämä omatahto on toimettomana? Jos järkeisuskoinen on niin kumonnut omantahdon järjellisen tahdon avulla, että hän voi sanoa: **"Minulla ei ole mitään tekemistä omantahdon kanssa",** silloin hän voi myös sanoa, kuten muut suruttomuudessa olevat: **"Minulla ei ole mitään tekemistä perkeleen kanssa."**

Jumalan Pojalla oli paljon tekemistä perkeleen kanssa. Jobia perkele kiusasi hirmuisesti. Kananealaisvaimon tytär oli perkeleen ahdistusten ja kiusausten vaivaama. Mutta suruton joukko sanoo: "Minulla ei ole mitään tekemistä perkeleen kanssa." Ja omavanhurskas järkeisuskoinen, joka ei suoraan kiellä pahaa omaatahtoa, vapauttaa itsensä perkeleen vallasta viisastelun avulla väittäessään, että ihmisen **omatahto** ei ole hänen **oma tahtonsa.** Tällä logiikan jäniksenloikalla hän hyppää pohjattomuuden yli ja kuvittelee olevansa taivaan valtakunnassa, kun hän omistaa itselleen hyvän tahdon ja sanoo: **"Mikään ei ole hyvää paitsi hyvä tahto".** Itse hän sanoo itsellään olevan hyvän tahdon ja väittää, että **Jumala katsoo hyvään tahtoon.** Ja tämän ajatusten tuottaman itsepetoksen avulla järkeisuskoinen voi sanoa: "Minulla ei ole mitään tekemistä perkeleen kanssa."

Mutta tällä ajatuksen itsepetoksella järkeisuskoinen hyppää oikopäätä pohjattomuuteen, juuri siinä silmänräpäyksessä kun hän uskoo hyppäävänsä pohjattomuuden ylitse. Sillä kun hän ei omista itselleen omatahtoa, vaan väittää, että ihmisellä on tahto, joka ei ole hänen

han dermed tillslutit nådens dörr för sig sjelf och för alla, som tror hans falska lära om menniskans vilja.

omansa (Petrelli), niin hän on siinä samassa sulkenut armon oven itseltään ja kaikilta, jotka uskovat hänen väärän oppinsa ihmisen tahdosta.

Annorlunda hade Paulus erfarit, då han skrifver: **Utan lag var synden död; men när budordet kom, fick synden lif och uppväckte i mig all begärelse.** Paulus hade således den erfarenheten, att budordet gjorde synden lefvande och uppväckte i honom all begärelse; **"Lagen kom vrede åstad";** derigenom blef **också budordet, som var gifvit honom till lifs, det blef honom till döds.** Lagen verkade hos honom förtviflan om frälsning genom egenrättfärdigheten. Ty genom egenrättfärdighet vill menniskan blifva frälst ifrån Guds dom och straff. Detta går an för den i syndasäkerhet insöfda, som har den falska dygden i peruken och djefvulen i hjertat; men den väckte syndaren kan icke få samvetsfrid genom egenrättfärdighet, emedan egenrättfärdigheten sjelf går så långt i sina fordringar på helighet, att hon fordrar ett rent hjerta och en god vilja, innan han tillåter syndaren tro sig vara Gudi behaglig. Detta kan icke ske på annat sätt än att antingen söfva ner alla djeflar, som kura gömma i hjertgropen genom allehanda verldsliga nöjen och syndiga lustars tillfridsställelse, hvarigenom syndarn får frid med djefvulen genom ett falskt konstgrepp i tankarna och säga: **Jag har ingenting att beställa med djefvulen.** Egenviljan är icke min vilja (Martensen).

Toisin oli Paavali kokenut, kun hän kirjoittaa: **"Ilman lakia oli synti kuollut, mutta koska käsky tuli, synti virkosi ja herätti minussa kaikkinaisen himon".** Paavalilla oli siis sellainen kokemus, että käskysana teki synnin eläväksi ja herätti hänessä kaiken himon. **"Laki kehotti vihan".** Sen vuoksi myös **käsky, joka oli annettu hänelle elämäksi, tuli hänelle kuolemaksi.** Laki vaikutti hänessä toivottomuuden pelastumisesta oman vanhurskauden avulla. Sillä omalla vanhurskaudella ihminen tahtoo pelastua Jumalan tuomiosta ja rangaistuksesta. Tämä käy päinsä synnin suruttomuuteen nukkuneelta, jolla on väärä siveys pääkallossa ja perkele sydämessä, mutta herännyt syntinen ei voi saada omantunnonrauhaa omalla vanhurskaudella, koska omavanhurskaus itse menee pyhyyden vaatimuksissaan niin pitkälle, että se vaatii puhdasta sydäntä ja hyvää tahtoa ennen kuin se antaa syntisen uskoa tämän kelpaavan Jumalalle. Tämä ei voi tapahtua muulla tavoin kuin että hän joko nukuttaa kaikenlaisten maailmallisten huvitusten ja synnillisten himojen tyydyttämisellä kaikki sydänkuopassa piileskelevät perkeleet, jonka kautta syntinen saa rauhan perkeleen ja maailman kanssa, tai sitten hänen on erottauduttava perkeleestä nurjan ajatustempun kanssa sanoen: **"Minulla ei ole perkeleen kanssa mitään tekemistä."** "Omatahto ei ole minun tahtoni" (Martensen).

Ja! Se på detta sätt kan rationalisten på ett behändigt sätt göra sig af med djefvulen. Men bevisa, min herre, att den onda egenviljan icke är egen vilja, då skola vi tro, att ni kan bedraga djefvulen derigenom, att ni i tankarna, uti er egen inbillning blott och genom ett falskt hopp öfver afgrunden, kunnen skaka ifrån er person synden

Kas tällä tavalla järkeisuskoinen saattaa kätevästi vapautua perkeleestä! Mutta, herraseni, todista ensin, että paha omatahto ei ole oma tahtosi! Silloin uskomme, että voitte sillä pettää perkelettä, että te ajatuksissanne, pelkästään omalla mielikuvituksellanne ja väärällä hypyllä pohjattomuuden yli voitte pudistaa omasta persoonastanne synnin ilman katumus-

utan ånger, utan bättring, utan försoning, utan inre kamp och strid; men jag är nästan rädd, att ni, genom detta falska konstgrepp i tankarna, plumsa i afgrunden, just i det ögonblick då ni tror er hoppa öfver afgrunden. Den väckte Luther kunde icke lika lätt som rationalisten hoppa öfver afgrunden. Han kunde icke genom en sofism i Logiken slita sig lös ifrån sin egen onda natur; han kunde icke genom speculation befria sig sjelf ifrån djefvulens våld.

ta, ilman parannusta, ilman sovitusta, ilman sisäistä kamppailua ja sotaa. Mutta melkeinpä pelkään, että te tällä väärällä ajatustempulla loiskahdatte pohjattomuuteen juuri siinä silmänräpäyksessä kun luulette hyppäävänne pohjattomuuden yli. Herännyt Luther ei kyennyt hyppäämään pohjattomuuden ylitse yhtä helposti kuin järkeisuskoinen. Hän ei pystynyt logiikan viisastelulla repimään itseään irti omasta pahasta luonnostaan. Hän ei pystynyt ajattelemalla keinottelemaan itseään vapaaksi perkeleen vallasta.

Om nu synden genom budordet får lif, och samlar sig till en åskådlig bild, hvilken genom detta budord förverkligades till någonting synligt; huru skulle synden då se ut? Uti en bok, som kallas: **Menniskohjertat, Guds Tempel och en Satans boning,** äro några af menniskans rådande passioner afbildade, grannlåten; verldsflärden och fåfängan får der utseende af en påfågel, som breder ut sin granna stjert; drinkaren ser ut som ett andeligt svin; okyskheten ser ut som en bock under brunsten; lättjan får utseende af en padda; ormen föreställer listen osv.

Jos nyt synti käskyn kautta virkoaa ja hahmottuu havainnolliseksi kuvaksi, joka tämän käskyn kautta tulisi todelliseksi jonakin näkyvänä asiana, miltä synti sitten näyttäisi? Kirjassa **Ihmissydän, Jumalan temppeli ja saatanan asunto** on kuvailtuna joitakin ihmistä hallitsevista intohimoista. Koreus, maailman korska ja turhuus saavat siinä riikinkukon hahmon, joka levittelee koreaa pyrstöään. Juoppo näyttää hengelliseltä sialta. Haureus näyttää kiimaiselta pukilta. Laiskuus saa kilpikonnan ulkomuodon. Käärme kuvaa kavaluutta, ja niin edelleen.

Så vida synden i sina mångfaldiga yttringar verkeligen finnes i menniskonaturen, emedan synden till sitt väsende icke är någon tom inbillning; så kan man icke säga, att det onda, när det afmålar sig som en afskyvärd bild i menniskohjertat; sedan synden genom budordet blifvit lefvande, man kan icke säga, att denna bild är en tom inbillning, utan en subjektiv verklighet; och sålunda kan man förklara de underliga syner, som blifvit sedda af de väckta; till ex. uti liknelsen om fyrahanda sädesåker, framställas de fåfängliga tankarne under bild af himmelens fåglar, som åto opp en del af det himmelska utsädet.

Sikäli kuin synti monissa ilmenemismuodoissaan todellakin on ihmisluonnossa, koska synti ei olemukseltaan ole pelkkää kuvittelua, niin ei voida sanoa, että paha näyttäytyessään inhottavana kuvana ihmissydämessä sen jälkeen, kun synti käskyn kautta on vironnut, olisi pelkkä kuvitelma, vaan se on omakohtainen todellisuus. Niinmuodoin ovat heränneiden näkemät ihmeelliset näyt selitettävissä. Esimerkiksi vertauksessa neljänlaisesta peltomaasta esitetään turhat ajatukset taivaan lintujen kuvalla, jotka söivät yhden osan taivaallisesta siemenestä.

Hos en väckt menniska befinnas dessa fåfängliga tankar vara skadliga, eme-

Nämä joutavat ajatukset käsitetään vahingollisiksi heränneelle ihmiselle, koska

dan de i sjelfva Templet insmyga sig och afleda uppmärksamheten från det enda nödvändiga. De äta opp de korn, som kunde gro i hjertat; och hvilken kunde väl bättre än storkrögaren behöfva begrunda liknelsen om dessa fåglar som äta opp de himmelska kornen? men hvilken har sina tankar mindre samlade och fästade på ordet än just han, som icke har lust att sitta i kyrkan under predikan, utan går ut och röker sin pipa, och tar sig dessemellan en klunk ur sin barmflaska? När hans svarta skuggfigur utmålas i liknelsen om sädeskornen och fåglarne, blir bilden lefvande hos de känslofullaste, afmålar sig i deras hjertan och uppenbarar sig som en åskådning. Dessa sågo således de svarta foglarne på storkrögarens axlar stickande sina långa näbbar i hans öron, och plockande bort hvartendaste korn af det himmelska sädet.

Liknelsen om ljuset på ljusa stakan, om ljuset i ett mörkt rum, om den rykande veken, som Herren icke vill utsläcka, måste hos en väckt menniska uppväcka föreställningen om de mörksens andar, som hata ljuset, emedan deras gerningar äro onda. Dessa mörksens andar afmålade sig i deras hjertan som en för dem åskådlig bild; de sågo således små svartandar eller svarta vålnader flaxa omkring de upptända julljusen; och dessa svartandar, som verkeligen hata ljuset, försöka med all magt att släcka ut det andeliga ljuset.

Utur denna synpunkt betraktade äro de Christnas syner och uppenbarelser ingen tom inbillning; de äro icke en verkan af onda andar, såsom hedningarne inbillade sig, utan de äro en realiserad Idé, en subjectiv sanning. När en menniska ser sig sjelf i afgrunden; så är detta en verklighet; hon ser då helvetet i sitt eget hjerta. När hon ser sig i himmelriket; så är den seende

ne kulkevat mukana salaa vielä temppeliinkin ja johtavat tarkkaavaisuuden pois siitä ainoasta tarpeellisesta. Ne syövät suihinsa ne jyvät, jotka saattaisivat itää sydämessä. Ja kenelläpä muulla kuin suurkapakoitsijalla olisi enempi syytä miettiä vertausta näistä linnuista, jotka syövät taivaallisia jyviä! Mutta kenen ajatukset ovat vähemmän koossa ja kiinnitettyinä sanaan kuin juuri hänen, jolla ei ole halua istua kirkossa saarnan aikana, vaan menee ulos ja polttaa piippuaan ja ottaa välillä kulauksen taskumatistaan! Kun hänen mustaa varjokuvaansa maalataan vertauksessa siemenjyvistä ja linnuista, kuva tulee eläväksi tunteellisimmissa kuulijoissa, piirtyy heidän sydämilleen ja ilmestyy näkyvänä. Nämä näkivät siis suurkapakoitsijan olkapäillä mustia lintuja, jotka pistivät pitkät nokkansa hänen korviinsa poimien joka ainoan jyvän siitä taivaallisesta siemenestä.

Vertauksen kynttiläjalassa olevasta kynttilästä, pimeässä huoneessa paistavasta kynttilästä, suitsevasta kynttilän sydämestä, jota Herra ei tahdo sammuttaa, täytyi heränneessä ihmisessä vaikuttaa kuvitelman pimeyden hengistä, jotka vihaavat valkeutta, koska heidän työnsä ovat pahat. Nämä pimeyden henget näyttäytyivät heidän sydämillään heille näkyvänä kuvana. He näkivät siis pieniä mustia henkiä eli mustia haamuja räpyttelemässä sytytettyjen joulukynttilöiden ympärillä. Ja nämä mustat henget, jotka todellakin vihaavat valkeutta, yrittävät väen väkisin sammuttaa hengellisen valkeuden.

Tältä näkökannalta tarkasteltuina kristittyjen näyt ja ilmestykset eivät ole pelkkää kuvittelua. Ne eivät ole pahojen henkien vaikutusta, niin kuin pakanat kuvittelivat, vaan ne ovat toteutunut aate, omakohtainen totuus. Kun ihminen näkee itsensä pohjattomuudessa, niin tämä on todellisuutta, hän näkee silloin helvetin omassa sydämessään. Kun hän näkee

uti ett lycksaligt tillstånd. När den seende ser uti hvilket tillstånd hvar och en af hennes bekanta är; så sker detta till följe af den inre känslan, som uppfattas objectivt uti den seendes medvetande. Känslan ligger här till grund för omdömet.

itsensä taivaassa, silloin näkijä on autuaallisessa tilassa. Kun näkijä näkee, missä tilassa kukin hänen tuttavansa on, niin tämä tapahtuu sen sisäisen tunteen seurauksena, jonka hän käsittää tietoisuudessaan ulkokohtaisena. Tunne on tässä hänen mielipiteensä perustana.

Märkvärdigast har den omständigheten förefallit mig, att föremålen uppenbara sig så redigt och klart, i en viss ordning och tidsföljd. Barn, som alldrig läst Bibeln, kunna utmärka vissa ställen ur Bibeln på Capitel och vers, under sina syner. Några få hafva uti sitt extatiska tillstånd lärt sig ett främmande språk, som ingen förstår; således en förmåga, att tala med tungomål; kanske var det urspråket, som under själskrafternas stegring, sjelf—mant utvecklar sig ur menniskohjertat.

Minusta on ihmeellisimmältä tuntunut se seikka, että kohteet ilmestyvät niin selvinä ja kirkkaina, määrätyssä järjestyksessä ja aikajärjestyksessä. Lapset, jotka eivät ole koskaan lukeneet Raamattua, voivat näkyjensä aikana lainata tiettyjä raamatunlauseita luvulleen ja jakeelleen. Jotkut harvat ovat ekstaattisessa tilassaan oppineet vieraan kielen, jota yksikään ei ymmärrä, siis kyvyn puhua kielillä. Ehkä tämä on alkukieli, joka sielunvoimien vahvistuessa itsestään kehittyy ihmissydämestä.

Vi hafva flere uppenbarelser tryckta, dels på svenska, dels på norska. Af dem vi kunnat öfverkomma, synes Jonas Håkansons uppenbarelse vara den märkligaste.

Meillä on painettuina useita ilmestyksiä, osa ruotsiksi, osa norjaksi. Käsiin saamistamme näyttää Jonas Håkansonin ilmestys olevan merkillisin.

Jonas Håkanson har haft sin uppenbarelse 1801; han var bonde i Småland af Högsbo församling, och synes hafva levat förr än den så kallade predikosjukan i Småland blef gängse. Så vida de syner och uppenbarelser, som förekommit bland de väckta i Torneå Lappmark, till form och innehåll, komma närmast Jonas Håkansons Uppenbarelse; så kan det vara tillräckligt, att anföra ett prof, som skall utvisa, huru det subjectiva kan uppfattas objectivt eller, huru hjertats känslor kunna förvandla sig till åskådliga bilder i menniskans subjectiva medvetande. Och såvida det icke kan bevisas, att himmelriket och helvetet är på något rum utom menniskan sjelf; så innehålla uppenbarelserna ingenting annat än en åskådning af det verkliga själa tillståndet, inom åskådarens eget och andras hjertan.

Jonas Håkansonin ilmestys tapahtui 1801. Hän oli smoolantilainen talonpoika Högsbon seurakunnasta ja hän näyttää eläneen ennen kuin niin sanottu Smoolannin saarnatauti levisi. Koska ne näyt ja ilmestykset, joita Tornion Lapin heränneiden keskuudessa on esiintynyt, muistuttavat muodoltaan ja sisällöltään lähinnä Jonas Håkansonin ilmestystä, saattaa siinä olla kylliksi, että otamme yhden näytteen, joka osoittaa, kuinka subjektiivinen voidaan käsittää objektiivisena, eli kuinka sydämen tunteet voivat muuttua havaittaviksi kuviksi ihmisen omakohtaisessa tietoisuudessa. Ja sikäli kuin ei voida todistaa, että taivaan valtakunta ja helvetti sijaitsevat jossakin paikassa itse ihmisen ulkopuolella, niin ilmestykset eivät sisällä mitään muuta kuin katsojan omalla ja toisten sydämellä olevan todellisen sieluntilan havainnollistuman.

Pigan Sofia Pehrs dotter Niva, vid pass 22 år gammal, af phlegmatiskt temperament och inbunden karakter, hade någon gång, före väckelsen visat sitt elaka lynne, genom hotelser att lemna tjensten, när någonting gick henne emot; ty hon var mycket grantyckt; men några uppenbara laster hade hon icke öfvat. Under väckelsen hade egenrättfärdigheten öfvervigten; äfven som ambitionen eller heders djefvulen plågade henne mycket, så att hon icke kunde vara så uppriktig och samvetsgran, som sakens natur fordrade, när hon skulle göra redo för sitt själatillstånd. Någon kärlekshandel hade hon icke mig veterligen ingått, när uppenbarelsen skedde. Annars var hon sluten inom sig sjelf och fåordig, men senfärdig i sina rörelser.

Noin 22 vuoden ikäinen, hidasluonteinen ja sulkeutunut piika, Sofia Pietarintytär Niva, oli joskus ennen heräystään näyttänyt pahan luonteensa uhkaamalla jättäytyä pois palveluksesta, kun hän kohtasi jotakin vastoinkäymistä, sillä hän oli hyvin vaatelias. Mutta mitään julkisia paheita hän ei ollut harjoittanut. Heräyksen aikana omavanhurskaus oli niskan päällä, samaten kunnianarkuus eli kunnianperkele kiusasi häntä kovasti, niin että hän ei kyennyt olemaan niin suora ja tunnontarkka kuin asian luonto vaati, kun hänen piti tehdä selkoa sieluntilastaan. Mihinkään rakkausjuttuihin hän ei tietääkseni ollut sekaantunut ilmestyksen tapahtuessa. Muutoin hän oli itseensä sulkeutunut, harvasanainen sekä hidas liikkeissään.

Om Michaelidagen 1848 hade hon afhört predikan med spänd uppmärksamhet. Predikans innehåll var om den störste i himmelriket, och innehöll 2ne antitheser; eller hvarannan motsatta liknelser: l:mo **Den störste är den minste; och 2:o den minste är den störste.** Hos alla väckta plägar egenrättfärdigheten uppväcka den frågan: hvilken är den störste i himmelriket? Hvilken är Frälsaren närmast? Petrus eller Johannes? och ibland qvinnorna, Magdalena eller Maria, Jesu moder? De kunna icke genast begripa, att nåden gör alla benådade lika inför Gud och att ibland Jesu Lärjungar, icke finnes någon rangordning. Sofia Pehrs Dotter Niva, som ofta arbetade med egenrättfärdigheten, kunde icke hysa den föreställningen om sig sjelf, att hon vore den största, emedan egenrättfärdigheten ofta uppväckte tvifvel; Men hon ville icke heller vara den minsta i himmelriket, emedan samma egenrättfärdighet ville upphöja henne.

Mikkelinpäivänä 1848 hän oli kuunnellut saarnaa erittäin tarkkaavaisena. Saarnassa puhuttiin suurimmasta taivaan valtakunnassa, ja se sisälsi kaksi antiteesiä eli toistensa vastaista väitettä, ensiksi **suurin on pienin,** ja toiseksi **pienin on suurin.** Omallavanhurskaudella on tapana herättää kaikissa heränneissä esiin kysymys, kuka on suurin taivaan valtakunnassa. Kumpi on lähempänä Vapahtajaa, Pietari vai Johannes. Ja naisten keskuudessa, Magdaleena vai Maria Jeesuksen äiti. He eivät voi heti käsittää, että armo tekee kaikki armoitetut yhtäläisiksi Jumalan edessä ja että Jeesuksen opetuslasten keskuudessa ei ole arvojärjestystä. Sofia Pietarintytär Niva, joka usein työskenteli omanvanhurskauden kanssa, ei voinut kuvitella itsestään, että hän olisi suurin, koska omavanhurskaus herätti usein epäilyksiä. Mutta hän ei myöskään halunnut olla pienin taivaan valtakunnassa, koska sama omavanhurskaus tahtoi korottaa häntä.

När nu predikan gick derpå ut, att den **störste var den minste, och den minste var den störste,** så kom hon i

Koska nyt saarnassa selitettiin, että **suurin oli pienin ja pienin oli suurin,** niin hän joutui hämilleen, sillä hänen

bryderi; ty hennes lilla förnuft kunde icke sammanfoga dessa antitheser: **Den största är den minste, och den minste är den största.** När Sofia Pehrs dotter kom hem från kyrkan, föll hon i extas, förlorade sansningen och låg liksom afsvimmad, en par timmar; men var under tiden röd som en blomma i ansigtet. Man kunde icke förmärka, att hon andades; endast då och då skiftade hon färg. Och sedan hon åter kommit till sansning, berättade hon för de omkringstående följande:

"Då jag var i kyrkan (Michaeli söndagen), blef mitt hjerta brinnande af Frälsarens öfversvinnerliga kärlek, som den svaga lerhyddan icke kunde bära. Då den himmelska elden upptändes i mitt hjerta, blef jag krank af kärlek; jag blef drucken, och mina kropps krafter försvunno; men mitt hjerta blef starkt i andanom, att bedja för alla återlösta (själar). När jag kände, att mitt hjerta blef så fullt, att jag icke kunde andas, bad jag, att jag skulle få bedja en stund för min moder, som varit länge liggande i den mörka hålan; (Hennes moder hade en långan tid varit i förtviflan) för hvilken ingen nådens stjerna tindrat ännu, och det blef mig äfven förunnadt.

Men under det jag bad, kom Frälsaren och tog mig i handen och bad mig följa med sig för att se det rätta fäderneslandet; Och han ledsagade mig efter en smal väg, på hvilken vandringsmän voro, bland hvilka somliga hade tröttnat, och orkade icke gå längre; men andra ledde dem vid handen. Tolfman Pehr (En af de väckta med stort förstånd och lefvande insigt begåfvad man, hvilkens rätta namn är Pehr Johansson Raattamaa) hade en hel skara att leda. När jag såg framför mig, såg jag en, som gick hastigt förbi, och jag ropade efter honom, och böd honom vänta; men han svarade:

pieni järkensä ei saanut liitetyksi yhteen näitä antiteesejä, **suurin on pienin** ja **pienin on suurin.** Kun Sofia Pehrsdotter pääsi kirkosta kotiin, hän vaipui ekstaasiin, menetti tajuntansa ja makasi ikäänkuin pyörtyneenä pari tuntia, mutta hän oli koko ajan kasvoiltaan punainen kuin kukka. Hänen ei voitu havaita hengittävän, ainoastaan silloin tällöin hänen värinsä vaihteli. Ja kun hän oli jälleen tullut tajuihinsa, hän kertoi ympärillä oleville seuraavaa:

"Kun olin kirkossa (Mikkelinsunnuntaina), sydämeni tuli palavaksi Vapahtajan ylenpalttisesta rakkaudesta, jota heikko savimaja ei voinut kantaa. Kun tuo taivaallinen tuli syttyi sydämessäni, tulin sairaaksi rakkaudesta, tulin juovuksiin, ja ruumiinvoimani katosivat. Mutta sydämeni vahvistui hengessä rukoillakseni kaikkien lunastettujen (sielujen) puolesta. Tuntiessani sydämeni tulleen niin täyteen, etten voinut hengittää, pyysin, että saisin rukoilla hetken äitini puolesta, joka oli niin kauan maannut siinä pimeässä luolassa, (hänen äitinsä oli pitkän aikaa ollut epätoivossa), jolle ei yksikään armon tähti ollut vielä tuikkinut, ja se minun sallittiin tehdä.

Mutta minun rukoillessani tuli Vapahtaja ja otti minua kädestä ja pyysi minua seuraamaan itseään, jotta saisin nähdä oikean isänmaan. Ja hän johdatti minua kaitaa tietä myöten, jolla oli matkamiehiä, joista jotkut olivat väsyneet ja eivät enää jaksaneet pidemmälle, mutta toiset taluttivat heitä kädestä. Puheenjohtaja-Pekalla (eräs heränneistä, suurella ymmärryksellä ja elävällä tuntemisella lahjoitettu mies, jonka oikea nimi oli Pehr Johansson Raattamaa) oli koko joukko johdatettavanaan. Kun katsoin eteeni, näin erään, joka kulki kiireesti ohitse, ja minä huusin hänen peräänsä pyytäen häntä odottamaan, mutta hän vastasi: "Minulla ei ole aikaa, minulla on

jag har icke tid; jag har brodtom att ledsaga dem, som tröttnat på vägen. Men jag visste icke, hvilken det var; ty han var långt ifrån mig.

När jag kom längre fram, såg jag der vår lärare: han ledsagade de tröttnande till den skinande porten; men jag fördes honom förbi, inom denna port, som var så trång, att jag knappt slapp derigenom. Vid denna port lemnades alla kläder, som jag hade på mig. Men så snart jag kom in genom denna port vardt jag klädd i skinande kläder, och en krona sattes på mitt hufvud, hvilket allt var outsägligen skönt. Min ledsagare förde mig till ett rum, hvarest en stor skara af utvalda voro, hvilka sjöngo tack- och lovsånger för Lammet. Der kom en stor skara af Englar emot mig; de ledsagade mig längre fram, hvarest en annan skara af utvalda befann sig, hvilka voro mycket herrligare än de förstnämnde. Der satte Englarne mig på en stol, hissade mig opp, och dansade omkring mig; de dansade i ring, men ena ändan af ringen var öppen. Och när de hade släppt ner mig, kommo de med en bok, som var klarare än solen, och uti denna Bok sjöngo vi till samman. När vi hade sjungit, kommo till oss några, som jag här (i verlden) hade kännt. Min syster kom och helsade på mig; henne har jag visst icke sett här (i verlden) likväl kände hon mig, och sade sig vara min syster. (Denna Sofias äldsta syster var död, då Sofia var ett spädt barn). Men jag ledsagades ännu längre fram, hvarest voro bara späda barn; och dessa voro uti vida större herrlighet, än de förra. (Utvalda, som hon hade sett förut). Barnen höllo hvarandra omkring halsen, och dansade parvis, sjungande, tackande och lofvande Gud och Frälsaren allestädes.

När jag hade sett allt detta, fick jag en innerlig lust att förblifva der för evigt. Men Frälsaren sade: din tid är icke

kiire johdattamaan niitä, jotka ovat väsyneet tiellä!" Mutta en tiennyt, kuka se oli, sillä hän oli kaukana minusta.

Päästyäni edemmäs näin siellä meidän opettajamme. Hän johdatti väsyviä loistavaa porttia kohti, mutta minut vietiin hänen ohitseen tämän portin sisäpuolelle, joka oli niin ahdas, että tuskin pääsin sen läpi. Tälle portille jäivät kaikki päälläni olleet vaatteet. Mutta heti kun olin päässyt sisälle tästä portista tulin puetuksi loistaviin vaatteisiin, ja pääläni pantiin kruunu, mikä kaikki oli sanomattoman ihanaa. Johdattajani vei minut huoneeseen, jossa oli suuri joukko valittuja, jotka veisasivat kiitos- ja ylistysvirsiä Karitsalle. Siellä tuli vastaani suuri joukko enkeleitä. Ne johdattivat minut peremmälle, jossa oli toinen joukko valittuja, jotka olivat paljon suuremmassa kunniassa kuin ensinmainitut. Siellä enkelit istuttivat minut eräälle tuolille, kohottivat minut ylös ja tanssivat ympärilläni. Ne tanssivat piirissä, mutta piirin toinen pää oli avoin. Ja kun he olivat päästäneet minut alas, he toivat kirjan, joka oli kirkkaampi kuin aurinko, ja tästä kirjasta veisasimme yhdessä. Kun olimme veisanneet, tuli meidän luoksemme muutamia, jotka olin tuntenut täällä (maailmassa). Sisareni tuli tervehtimään minua. Häntä en kyllä ole täällä (maailmassa) nähnyt, kuitenkin hän tunsi minut ja sanoi olevansa sisareni. (Tämä Sofian vanhin sisar oli kuollut Sofian ollessa vielä sylivauva.) Mutta minut johdatettiin vielä edemmäksi, jossa oli vain pikkulapsia, ja nämä olivat paljon suuremmassa kunniassa kuin ne edelliset (valitut, jotka hän oli nähnyt aikaisemmin). Lapset pitivät toisiaan kaulasta, tanssivat pareittain, laulaen, kiittäen ja ylistäen Jumalaa ja Vapahtajaa kaikkialla.

Kun olin nähnyt kaiken tämän, minulle tuli sydämellinen halu jäädä sinne ikuiseksi ajaksi. Mutta Vapahtaja sanoi: "Aikasi ei ole vielä tullut. Sinun pitää

ännu kommen; du måste ännu gå bort och arbeta i min vingård; säg äfven de andre, (Christne) att de icke skola skona sitt lif för mitt namns skull; utan de skola förkunna sanningen och vara trogne intill änden; då skall jag gifva alla trogna Lifsens krona, och jag skall ikläda dem samma kläder som alla dessa hafva.

vielä mennä pois tekemään työtä viinitarhassani. Sano myös muille (kristityille), että eivät säästäisi henkeään minun nimeni tähden, vaan heidän pitää julistaa totuutta ja olla uskollisia loppuun asti. Silloin minä annan kaikille uskollisille elämän kruunun ja minä puen heidät samoihin vaatteisiin kuin kaikilla näillä on."

Jag sade beklagande, att der äro många bedröfvade, tröttnande och tviflande, ibland hvilka jag äfven kom ihåg min moder; men Han svarade: Jag har hört din bön, och jag skall gifva henne hjelp, när hon behöfver. Du behöfver icke vara bekymrad om andra bedröfvade och tröttnande; jag har der en trogen tjenare, som leder dem; och han prisade den (tjenaren). Äfven jag fick lust att tacka, (den tjenaren) då jag kom ihåg, att samma tjenare hade äfven varit min ledare (på lifsens väg); men jag kunde icke tacka. Han (Frälsaren) talte äfven någonting annat med mig, men jag mins det icke. Men det bad han mig säga alla bedröfvade och tröttnande vandringsmän, att tiden för deras strid är ganska kort; ty han (Frälsaren) kommer snarliga för att hämta dem. Dock bad han dem vaka och bedja; ty salig är den tjenaren, som Herren finner vakande. Han förklarade äfven för mig, hvarföre icke alla äro lika herrliga i himmelen; och orsaken var, att icke alla utstått lika mycken möda; de, som varit uti större vedermöda, voro uti större herrlighet.

Minä sanoin valittaen, että siellä on niin monta murheellista, väsyväistä ja epäileväistä, joiden joukossa muistin myös äitini. Mutta hän vastasi: "Minä olen kuullut rukouksesi ja annan hänelle apua, kun hän tarvitsee. Sinun ei tarvitse olla huolissasi muista murheellisista ja väsyväisistä, minulla on siellä uskollinen palvelija, joka johdattaa heitä." Ja hän kiitti sitä (palvelijaa). Minäkin sain halun kiittää sitä (palvelijaa) muistaessani, että sama palvelija oli ollut minunkin johdattajani (elämän tiellä), mutta en kyennyt kiittämään. Hän (Vapahtaja) puhui kanssani myös jotakin muuta, mutta en muista mitä. Mutta sen hän pyysi minun sanomaan kaikille murheellisille ja väsyväisille matkamiehille, että heidän sotimisensa aika on aivan lyhyt, sillä hän (Vapahtaja) tulee pian noutamaan heidät. Hän tosin pyysi heitä valvomaan ja rukoilemaan, sillä autuas on se palvelija, jonka Herra löytää valvomasta. Hän selitti myös minulle, miksi kaikki eivät ole yhtä suuressa kunniassa taivaassa. Ja syy oli se, että kaikki eivät ole kärsineet yhtä suurta vaivaa. Ne, jotka olivat olleet suuremmassa vaivassa, olivat suuremmassa kunniassa.

Nu ledsagades jag tillbaka, och fördes till afgrundens brädd. Hvilken stor förändring! Att man kan så hastigt flyttas emellan dessa tvenne rum. Ack! huru förskräckt blef jag icke, då jag såg, huru förskräckligt de fördömda pinades der, och (hörde) huru ömkeligt de ropade och gnisslade med tänderna. Jag såg afledne Nivan Heikki (En Gudlös man, som nyligen hade aflidit),

Nyt minut johdatettiin takaisin ja vietiin pohjattomuuden partaalle. Mikä suuri muutos! Että voidaan niin äkisti siirtyä näiden kahden paikan välillä! Voi kuinka kauhistuinkaan nähdessäni, kuinka kauheasti siellä piinattiin tuomittuja, ja kuullessani, kuinka säälittävästi he huusivat ja kiristelivät hampaitaan! Näin edesmenneen Heikki Nivan (muuan jumalaton mies, joka oli kuollut äskettäin), kuinka

huru förskräckligt han våndades och jag hörde, huru han rysligt förbannade sina barn, som hade störtat honom dit (i afgrunden). Mannen hade lefvat i oenighet med sin hustru och sina barn; nu trodde han, att barnen voro skulden till hans olycka; en alldeles förvänd föreställning, som hängde vid honom redan här i lifvet, och följde honom in i andra verlden.

hirveästi hän tuskitteli, ja kuulin, kuinka hän kirosi hirveästi lapsiaan, jotka olivat syösseet hänet sinne (pohjattomuuteen). Mies oli elänyt riitaisena vaimonsa ja lastensa kanssa. Nyt hän uskoi lasten olevan syyllisiä hänen onnettomuuteensa, mikä on aivan vääristynyt käsitys, joka hänellä oli jo täällä elämässä ja seurasi häntä toiseen maailmaan.

Jag kände äfven några andra (som voro i plågorummet). Ibland dem alla måste afledne Mämmis Greta utstå förfärliga plågor. Jag såg, att de orena andarna stekte henne på hennes silfver penningar, och allehanda skatter, som hon i lifstiden hade älskat och förnöjt sina ögon med deras åskådande; men det var en brännande eld, som brände henne. Hon blef som falaska på glödande kol, och sammansatt igen (till mensklig figur). Här afmålas de otill—fridsställda passionernas brånad. Mämmis Greta hade i lifs tiden varit en krögar madam, och hade genom denna hederliga närings gren förvärfvat sig en betydlig förmögenhet. När hon låg på sin döds bädd, sade hon till sina närmaste anhörige, som församlade sig omkring hennes dödssäng, liksom för att taga ett evigt farväl af den döende: "Hafven I kommit hit för att ärfva?"

Tunsin myös joitakin muita (jotka olivat piinasijassa). Niiden kaikkien joukossa täytyi edesmenneen Mämmin Gretan kärsiä hirvittäviä vaivoja. Näin saastaisten henkien paistavan häntä hänen hopearahojensa ja kaikenlaisten aarteidensa päällä, joita hän oli rakastanut elinaikanaan ja joiden katselemisella hän oli huvittanut silmiään. Mutta se oli polttava tuli, joka häntä kärvensi. Hän tuli ikäänkuin hehkuvien hiilten päällä olevaksi hiilentuhkaksi, ja koottiin jälleen (ihmismuotoon)." Tällä kuvataan tyydyttämättömien intohimojen kiihkoa. Mämmin Greta oli elinaikanaan ollut kapakoitsijamatami ja koonnut tällä kunnialisella elinkeinolla merkittävän omaisuuden. Maatessaan kuolinvuoteellaan hän sanoi vuoteen äärelle kokoontuneille lähimmille omaisilleen, jotka olivat tulleet sanoakseen kuolevalle ikuisen hyvästin: "Oletteko tulleet tänne perimään?"

När jag såg detta, blef jag högeligen förskräckt och fruktade att jag skulle falla dit ner. Men min ledsagare sade: du faller icke dit ner; men du skall betrakta allt som der är. Och när jag hade besett det outsägeliga elände, som drabbar de fördömda i helvetet, uti allan evighet; ledsagades jag derifrån tillbaka (och kom) till det rum hvarifrån vägen till himmelen skiljer sig ifrån förtappeisens väg. Der var en stor skara af menniskor, som den orene anden hade satt i brinnande halsjern, och med brinnande kedjor drog han dem till helvetet. Der var (på skiljovägen) en annan

"Nähdessäni tämän kauhistuin kovasti ja pelkäsin, että putoaisin sinne alas. Mutta johdattajani sanoi: "Et sinä putoa sinne. Mutta sinun pitää tarkastella kaikkea, mitä siellä on." Ja kun olin katsellut kaikkea sitä sanomatonta kurjuutta, joka tuomituita kohtaa helvetissä koko pitkän iankaikkisuuden, minut johdatettiin sieltä takaisin siihen paikkaan, jossa taivaan tie eroaa kadotuksen tiestä. Siinä oli suuri joukko ihmisiä, joita saastainen henki oli pannut palaviin kaularautoihin, ja palavilla ketjuilla hän veti heitä helvettiin. Siellä (tien risteyksessä) oli toinen joukko ihmisiä, jotka astuivat toisella

skara af menniskor, som stego med ena foten på lifsens väg, och med den andra foten på förtappeisens väg, och voro tvehogse hvarthän de skulle fara. Somliga hade redan tagit några steg på lifsens väg; men de hade en tung börda på ryggen, hvarföre de icke kunde komma långt innan de tröttnade. Men det var icke syndabördan utan det var girigheten och verldskärleken, som de icke ville skilja ifrån sig, och måhända skiljas de icke derifrån på den tid det ännu vore möjligt. I helvetet skulle de visst öfvergifva (girigheten och verldskärleken), men der är det för sent. Der måste de evinnerligen stekas på sina kära skatter.

jalallaan elämän tietä ja toisella jalallaan kadotuksen tietä ja epäröivät, kumpaa kulkisivat. Muutamat olivat jo ottaneet joitakin askeleita elämän tiellä, mutta heillä oli raskas kuorma selässään, jonka vuoksi he eivät päässeet pitkälle ennen kuin väsyivät. Mutta se ei ollut synnin kuorma, vaan ahneus ja maailman rakkaus, joista he eivät halunneet erota, ja saattaa olla, että he eivät sinä aikana eroa siitä, kun se olisi vielä mahdollista. Helvetissä he kyllä luopuisivat (ahneudesta ja maailmanrakkaudesta), mutta siellä se on liian myöhäistä. Siellä heitä paistetaan iankaikkisesti aarteidensa päällä.

När den orene anden såg deras tvekan, (nemligen deras, som voro tvehogse hvilken väg de skulle taga) kom han och slog dem med en brinnande piska, och körde dem med stor fart på förtappeisens väg. Der var en, som ville draga mig tillbaks (ifrån lifsens väg); det var Nivas Niko, (en son till den förutnämnde Nivas Heikki; denne ogudaktige yngling hade velat förleda Sofia till hordoms synd); men hvilken kan bortröfva oss ifrån dens hand, som tagit oss i försvar?

Kun saastainen henki näki heidän epäröintinsä (nimittäin niiden, jotka epäröivät, kumman tien valitsisivat), hän tuli ja löi heitä palavalla piiskalla ja ajoi heidät suurella vauhdilla kadotuksen tielle. Siellä oli eräs, joka halusi vetää minut takaisin (elämän tieltä). Se oli Nivan Niko (aikaisemmin mainitun Heikki Nivan poika; tämä jumalaton nuorukainen oli tahtonut vietellä Sofiaa huoruuden syntiin), mutta kuka voi riistää meidät sen kädestä, joka on ottanut meidät suojelukseensa?

Jag ledsagades åter på den smala vägen; der såg jag många menniskor på den vägen och de, som voro före, ropade till dem, som efter voro, att de skulle skynda sig. Men jag fördes förbi dem alla till himmelens port, bakom hvilken många menniskor stodo, som ville med våld tränga sig in genom porten. De sade: Vi tro, att vi slippa in likaväl, som någon annan; men dem gafs till svar: Gån bort ifrån mig I nådetjufvar; sannerligen säger jag Eder: Jag känner Eder icke; ty hvar och en, som icke kommer genom dörren till fårahuset, utan stiger in annorstädes, han är en röfvare och tjuf.

Minut johdatettiin jälleen kaidalle tielle. Näin siellä monia ihmisiä. Ja ne, jotka olivat edellä, huusivat jäljessä oleville, että heidän pitäisi kiirehtiä. Mutta minut vietiin kaikkien heidän ohitseen taivaan portille, jonka takana seisoi monta ihmistä, jotka tahtoivat väkisin tunkeutua portista sisälle. Ne sanoivat: "Me uskomme pääsevämme sisälle siinä kuin joku muukin." Mutta niille annettiin vastaukseksi: "Menkää pois luotani, armonvarkaat! Totisesti sanon teille, en tunne minä teitä! Sillä jokainen, joka ei oven kautta tule sisälle lammashuoneeseen, vaan astuu siihen muualta, on varas ja ryöväri."

Jag kommer icke ihåg, att jag skulle

En muista, puhuinko kenenkään muun

hafva talt med någon af dem, (som stodo bakom himmelens port) utom Nivas Anna Lisa, som också var i deras sällskap. Jag bad henne vända om och gå in genom dörren; i annat fall måste hon fara till fördömelsen, såsom jag förut har sagt henne; men hon teg och svarade intet. (Denna Nivas Anna Lisa var en grannqvinna, som hade litet bekymmer; men kunde alldrig blifva riktigt angelägen om sin själs frälsning. Och när någon ville gå henne närmare in på lifvet, eller undersöka hennes hjertas tillstånd, blef hon ond. Hon hade således ännu den tron: **"det angår ingen huru jag lefver; jag skall sjelf svara för mina gerningar").**

kanssa (jotka seisoivat taivaan portin takana), paitsi Nivan Anna Lisan kanssa, joka oli myös heidän seurassaan. Pyysin häntä kääntymään ja tulemaan sisään ovesta, muussa tapauksessa hän joutuisi menemään kadotukseen, kuten olen hänelle sanonut aikaisemmin, mutta hän vaikeni eikä vastannut mitään. (Tämä Nivan Anna Lisa oli eräs naapurin nainen, jolla oli vähän murhetta, mutta hänen sielunsa pelastuminen ei koskaan tullut hänelle kovin tärkeäksi. Ja kun joku tahtoi lähemmin kosketella hänen elämäänsä eli tutkia hänen sydämensä tilaa, hän suuttui. Hänellä oli siis vielä se usko, että **"se ei kuulu kenellekään, kuinka minä elän, minä** vastaan itse **teoistani.")**

Ännu en gång fördes jag in i himmelen, men denna gången kom jag icke längre än till det första rummet, hvarifrån jag åter fördes till afgrundens brädd; och ännu en gång visades mig det ohyggliga rummet, hvarom jag icke kan säga någonting vidare, icke heller dröjde jag der länge; derpå fördes jag tillbaka till verlden. Men deröfver blef jag ängslig, att jag icke fick hafva på mig de hvita kläderna, hvartill jag hade stor lust. Likväl då jag besinnade, att det icke är längre tid än ett ögonblick, som jag måste umbära dem, hvarefter jag får bära dem i allan evighet; då kunde jag af hjertat offra tacksamhetens offer åt Gud och Frälsaren, som har frälst mig ifrån det förskräckliga pinorummet, och gjort mig till en undersåte i sitt rike.

Vielä kerran minut vietiin taivaaseen, mutta tällä kerralla en päässyt kauemmaksi kuin ensimmäiseen huoneeseen, josta minut vietiin jälleen pohjattomuuden partaalle. Ja vielä kerran minulle näytettiin tuo kauhea paikka, josta en saata sanoa enempää, en myöskään viipynyt siellä pitkään. Sen jälkeen minut vietiin takaisin maailmaan. Mutta siitä ahdistuin, etten saanut pitää niitä valkeita vaatteita, johon minulla oli suuri halu. Kuitenkin, kun ajattelin, ettei ole pidempi aika kuin ainoastaan hetkinen, jonka joudun olemaan ilman niitä, minkä jälkeen saan kantaa niitä kaikessa iankaikkisuudessa, silloin saatoin sydämestäni uhrata kiitollisuuden uhria Jumalalle ja Vapahtajalle, joka on vapahtanut minut siitä kauhistavasta piinansijasta ja tehnyt minut valtakuntansa alamaiseksi."

Någon torde fråga, hvad himmelriket är för ett rum? - Hafven I icke hört, att det icke är något rum; ty der är hvarken tid eller rum; utan det är en outsägelig klarhet, glädje, fröjd och frid i den Heliga Anda. (Det var den djupsinnigaste tanke, som kunde uppstå i en enfaldig qvinnas hjerta: att himmelriket icke är något rum, utan

"Joku kysynee, mikä paikka taivaanvaltakunta on. Ettekö ole kuulleet, ettei se ole mikään paikka? Sillä siellä ei ole aikaa eikä paikkaa, vaan se on sanomaton kirkkaus, ilo, riemu ja rauha Pyhässä Hengessä." (Se oli syvämietteisin ajatus, joka saattoi nousta yksinkertaisen naisen sydämessä, että taivaan valtakunta ei ole mikään paikka, vaan ainoastaan tila.

endast ett tillstånd; således bekräftas Frälsarens ord: **Si Himmelriket är invärtes i Eder.)**

Niinpä se vahvistaa Vapahtajan sanat: **Katso, taivaan valtakunta on sisällisesti teissä.)**

Jag bad hjerteligen den alldra högste, att ingen måtte blifva hädanefter så olycklig, att han kommer att försöka, hvad helvetet är för ett rum; ty derom är sagdt: då först får man veta det, när man kommer dit. - Alltså har jag nu sett allt detta, och vet, att det är visst och sannt. Alla nådens barn veta äfven, att all himmelens herrlighet väntar dem, när brudgummen kommer för att hämta dem. Han skall ikläda dem brudskruden, som jag sett hafver. Jag är, tyvärr, icke bättre än andra; men för min stora otros skull, har han visat mig detta. Jag måste mig sjelf till blygd bekänna, att jag har haft större otro än Thomas; ty Thomas trodde när han såg Hans genomborrade händer och fötter; men jag har icke velat tro detta; men nu måste jag tro emot min vilja. Ingen af Eder, käre bröder och systrar, bör tänka, att jag är bättre derföre, att denna syn är mig visad; ty Frälsaren säger: Efter du såg mig Thomas; så trodde du; men salige äro de, som icke se och dock tro.

"Rukoilin sydämestäni Korkeinta, ettei kukaan enää tulisi niin onnettomaksi, että joutuisi kokemaan, mikä paikka helvetti on, sillä siitä on sanottu, että silloin vasta saa sen tietää, kun sinne joutuu. - Olen siis nyt nähnyt kaiken tämän ja tiedän, että se on varma ja tosi. Kaikki armonlapset tietävät myös, että taivaan kunnia odottaa heitä, kun ylkä tulee heitä noutamaan. Hän pukee heidät morsiuspukuun, jonka olen nähnyt. Minä en valitettavasti ole parempi muita, mutta suuren epäuskoni vuoksi Hän on näyttänyt minulle tämän. Minun on häpeäkseni tunnustettava, että minulla on ollut suurempi epäusko kuin Tuomaalla, sillä Tuomas uskoi nähtyään Hänen lävistetyt kätensä ja jalkansa. Mutta minä en ole tahtonut uskoa tätä. Nyt minun on uskottava vastoin tahtoani. Kenenkään teistä, rakkaat veljet ja sisaret, ei pidä ajatella, että olisin parempi sen vuoksi, että minulle on näytetty tämä näky. Sillä Vapahtaja sanoo: "Että näit minut, Tuomas, sinä uskoit. Mutta autuaat ovat ne, jotka eivät näe ja kuitenkin uskovat."

Den sorglösa hopen tror icke, att detta är sannt, och jag kan icke begära, att de skola tro; ty Frälsaren sjelf säger: "Tro de icke Moses och Profeterna; så tro de icke heller om någon af de döda uppstodo."

Suruton joukko ei usko, että tämä on totta, ja minä en voi pyytää, että heidän täytyy uskoa. Sillä Vapahtaja itse sanoo: "Elleivät he usko Moosesta ja profeettoja, he eivät myöskään usko, vaikka joku kuolleista nousisi ylös."

Detta var Sofias berättelse från en annan verld. Synen räckte ungefärligen i två timmar. Man kan icke nog förundra sig öfver den klarhet i begreppet, den ordning och redighet i tankarne, som här framlyser. Men hvad skola nu våra äkta Lutheraner säga om denna uppenbarelse? Förmodligen skola de säga, att det var en till hög grad stegrad inbillningsfoster. Visserligen kan inbillningen verka mycket; men i allmänhet står vår

Tämä oli Sofian kertomus toisesta maailmasta. Näky kesti suunnilleen kaksi tuntia. Ei voi kylliksi ihmetellä sitä käsityksen kirkkautta, sitä järjestystä ja ajatuksen selkeyttä, joka tästä loistaa. Mutta mitä nyt oikeaoppiset luterilaisemme sanoisivat tästä ilmestyksestä? Luultavasti he sanoisivat, että se oli kovasti vilkastuneen mielikuvituksen tuotetta. Tosin mielikuvitus voi vaikuttaa paljon, mutta yleisesti ottaen meidän psykologiamme on niin heikoissa kantimissa, ettei yk-

Psychologi på så svaga fötter, att ingen Filosoph kan uppdraga någon bestämd gräns emellan inbillning och verklighet uti menniskans inre; ty då menniskan kan dö af inbillning, hvarom våra Läkare veta att berätta många exempel; så blir inbillningen just derigenom en verklighet, att den inbillade döden blir en verkelig död.

sikään filosofi kykene vetämään varmaa rajaa kuvitelman ja todellisuuden välille ihmisen sisimmässä. Sillä koska ihminen saattaa kuolla kuvitelman seurauksena, mistä lääkärimme tietävät kertoa monta esimerkkiä, niin kuvitelma tulee juuri siinä todellisuudeksi, että kuviteltu kuolema tulee todelliseksi kuolemaksi.

Så blir också tron på en högre magt realiserad i menniskans organiska lif, när en passion uppväckes, som försätter menniskan i det tillstånd, att hon kan känna, se och förnimma, huru ljuflig Herren är. Tron eller öfvertygelsen i förståndet, blifver, genom de motsvarande känslorna i hjertat, realiserad, förverkligad. Och emedan himmelriket, enligt Frälsarens egna ord, är invärtes i menniskan och består uti oändelig klarhet, frid och fröjd i den Heliga Ande; så kan icke den döda tron realisera denna idé i sitt hjerta, emedan den döda tron saknar alldeles de motsvarande känslorna: och derföre kan icke heller den döda tron vara saliggörande, emedan dess innehafvare alldrig här känt någon salighet i sitt hjerta. En sådan menniska famlar efter någonting, som komma skall efter döden; det är ett ovisst hopp, utan förtröstning, utan förvissning och utan fast öfvertygelse om en försoning med Gud, som dock alldrig varit kännbar, eller förnimbar i hjertat.

Niin myös usko korkeampaan voimaan realisoituu ihmisen elimellisessä elämässä, kun sellainen intohimo herää, mikä saattaa ihmisen siihen tilaan, että hän voi tuntea, nähdä ja aistia, kuinka Herra on suloinen. Usko tai ymmärryksessä oleva vakaumus realisoituu ja todellistuu sydämessä olevien vastaavien tunteiden kautta. Ja koska taivaan valtakunta, Vapahtajan omien sanojen mukaan, on ihmisessä sisällisesti loppumattomana kirkkautena, rauhana ja riemuna Pyhässä Hengessä, niin kuollut usko ei kykene todellistamaan tätä aatetta sydämellään, koska kuolleelta uskolta puuttuvat tyystin vastaavat tunteet. Ja sen vuoksi kuollut usko ei myöskään voi olla autuaaksi tekeväinen, koska sen haltija ei ole koskaan tuntenut mitään autuutta sydämessään. Sellainen ihminen hapuilee jonkun sellaisen perässä, joka on tuleva kuoleman jälkeen. Se on epävarma toivo ilman lohdutusta, ilman varmuutta ja ilman vahvaa vakuutusta sovinnosta Jumalan kanssa, joka ei koskaan olekaan ollut tunnettavana tai aistittavana sydämellä.

Deremot kan otron också realiseras i hjertat, hvarest den förorsakar en odräglig plåga, antingen derigenom, att tviflet i förståndet uppväcker en passion i hjertat, som kallas egenrättfärdighet, hvilken är den svartaste af alla djeflar; emedan den betager menniskan all utväg till frälsning; emedan den förer den nådesökande själen på allehanda farliga afvägar; eller också är det sjelfva egenrättfärdigheten, som uppväcker tviflet, emedan denna, lika-

Sitävastoin myös epäusko voi todellistua sydämessä, jossa se aiheuttaa sietämättömän tuskan joko siksi, että ymmärryksessä oleva epäilys herättää sydämessä intohimon, jota kutsutaan omaksi vanhurskaudeksi, joka on mustin kaikista perkeleistä, koska se riistää ihmiseltä kokonaan tien pelastukseen, koska se vie armoa etsivän sielun kaikenlaisille vaarallisille sivuteille. Tai sitten se on itse oma vanhurskaus, joka herättää epäilyksen, koska tämä muiden

som andra passioner, uppväckes till verksamhet genom Lagen, som uppväcker all begärelse. Vi tale icke här om den lärde tviflaren, som merändels har uppgjort sig ett system i öfverensstämmelse med sina rådande nedriga passioner; utan vi tale om den enfaldige tviflaren, som icke kan af egen kraft i förståndet utstaka vägen till lifvet; en sådan famlar efter ett föremål, som han kan gripa sig fast uti, och detta föremål är: Försonaren.

intohimojen tavoin herää toimintaan lain kautta, joka herättää kaiken himon. Me emme puhu tässä oppineesta epäilijästä, joka useimmiten on rakentanut itselleen järjestelmän, joka sopii yhteen hänen hallitsevien alhaisten intohimojensa kanssa, vaan puhumme yksinkertaisesta epäilijästä, joka ei oman ymmärryksensä voimalla kykene viitoittamaan tietä elämään. Sellainen hapuilee kohdetta, johon hän saattaa tarttua lujasti, ja tämä kohde on Sovittaja.

Men egenrättfärdigheten förer honom först på den egna bättringsvägen, och när den botfärdige själen känner, att han under bättrings kampen blir sämre, värre, syndfullare, argare, faller han i förtviflan, och säger: "För mig finns ingen nåd; jag är bestämd till förtappelse". Emedan allt, hvad egenrättfärdigheten ingifver i tankarne, går ut på förtjenst; så kan icke den tviflande gifva sig på nåd och onåd i Frälsarens våld, och låta honom handtera sig som ett barn; ungefärligen i detta själatillstånd var Sofia Pehrs dotter Niva, när hon föll i extas och hade den klara synen. Möjligt är, att antitheserna i Predikan gjorde hennes förnuft alldeles kraftlöst, eller redlöst, hvarigenom den fixa idén om hennes ovärdighet skingrades; kanske flög något ord som en blixt till hjertat, allden stund hennes hjerta blef brinnande, som är ett vanligt förebud till en snar förlossning ifrån tviflet. De Emautiska Lärjungarne kände sitt hjerta "**brinnande**" och snart derefter öppnades deras ögon. Vi nämnde, att otron eller tviflet förorsakar en plåga, när en motsvarande passion, egenrättfärdigheten, uppväcktes i hjertat, hvarigenom Frälsarens ord besannas: **Den som icke tror han skall blifva fördömd.**

Mutta omavanhurskaus kuljettaa hänet ensin oman parannuksen tielle, ja katuvaisen sielun tuntiessa, että hän parannuksen kilvoituksessa tulee huonommaksi, kehnommaksi, syntisemmäksi ja pahemmaksi, hän lankeaa epätoivoon ja sanoo: "Minulle ei ole ollenkaan armoa. Minut on määrätty kadotukseen." Koska kaikki, mitä omavanhurskaus syöttää ajatuksiin, perustuu ansioon, niin ei epäileväinen saata antautua ehdoitta Vapahtajan haltuun ja antaa Hänen käsitellä itseään kuten lasta. Suunnilleen tässä sieluntilassa oli Sofia Pehrsdotter Niva vaipuessaan hurmostilaan ja nähdessään tuon selvän ilmestyksen. On mahdollista, että saarnan sisältämät antiteesit saivat hänen järkensä kokonaan voimattomaksi tai tuuliajolle, minkä vuoksi päähänpinttymä hänen mahdottomuudestaan haihtui. Ehkä joku sana lennähti salaman tavoin sydämeen, koskapa hänen sydämensä tuli palavaksi, mikä on tavallinen ennusmerkki siitä, että epäilyksistä vapautuminen tapahtuu pian. Emmauksen tien opetuslapset tunsivat sydämensä **palaviksi,** ja pian sen jälkeen heidän silmänsä aukenivat. Me mainitsimme, että epäusko tai epäilys aiheuttaa vaivan, kun vastaava intohimo, omavanhurskaus, herää sydämellä, mikä vahvistaa Vapahtajan sanat: "**Joka ei usko, kadotetaan.**"

Den lärda tviflaren känner icke till fördömelsen, emedan han döfvar sitt samvete med filosofi, eller politik, med

Oppinut epäilijä ei tunne ikuista tuomiota, koska hän kuolettaa omantuntonsa filosofialla tai politiikalla, runoudella tai

poesi eller vetenskap och konst, hvarmed han förvärfvar sig ett odödligt namn, och dermed blifva hans förnämsta nedriga passioner tillfridsställda, nemligen egoism och ambition. Sträcka sig hans lärda forskningar utom tidens gräns; så uppgör han sjelf sin räkning med vår Herre sålunda: han bildar sig i tankarne ett theologiskt system; han utgallrar alla trones hemligheter utur uppenbarelsen, och drager ett kors över symboliska Böckerna, och om ingenting annat hjelper, sliter han sig lös ifrån sitt onda väsende genom ett förtviflat språng öfver afgrunden, i det han säger: den onda egenviljan är icke menniskans egen vilja. Men den goda viljan, som alltid vill det goda och förnuftiga, det är menniskans väsendtliga vilja. Just jemt till denna finnt i tankarna, kunde egenrättfärdigheten föra honom; och genom den goda viljan tror han sig blifva salig.

tieteellä ja taiteella, jolla hän hankkii itselleen kuolematonta nimeä, ja siinä hänen voimakkaimmat alhaiset intohimonsa, itsekkyys ja kunnianhimo, saavat tyydytyksen. Mikäli hänen korkeaoppiset tutkimuksensa ulottuvat ajan rajojen ulkopuolelle, niin hän tekee itse tilin Herran kanssa näin: hän luo itselleen ajatuksissaan teologisen järjestelmän, hän erottelee kaikki uskon salaisuudet ilmoituksesta ja vetää ristin tunnustuskirjojen yli, ja jos mikään muu ei auta, hän repäisee itsensä irti pahasta olemuksestaan epätoivoisella hypyllä pohjattomuuden yli sanoessaan, ettei oma paha tahto ole ihmisen oma tahto. Mutta hyvä tahto, joka aina tahtoo hyvää ja järjellistä, se on ihmisen varsinainen tahto. Juuri tähän ajatusten juoneen omavanhurskaus voi viedä hänet, ja *hyvällä tahdolla* hän uskoo tulevansa autuaaksi.

Annars finns det nu för tiden icke så många lärda tviflare; ty så vidt och bredt svänga sig nu Tidehvarfets hjeltar, på det Transcendentala fältet, att vetenskapsmannen lefver endast för sin vetenskap, konstnären lefver för sin konst; Presten räknar sina meriter, Borgaren tänker på sina affärer; Bonden tänker på sina hästar, och Bondgumman tänker på sina kor och kalfvar; krögaren tänker på sina supstyfrar; och fyllhunden tänker på sina supar; derföre har också folkmassan sjunkit så lågt i djurisk förnedring, att endast den sinliga njutningen, och den låga egennyttan kan göra sig gällande. Brännvins Guden (Bacchus) är nu den största Guden; hordoms Gudinnan (Venus) den andra, och handels Guden (Mercurius) den tredje. Dessa äro nu de Gudar, som verlden dyrkar.

Muutoin ei nykyaikana olekaan niin monia oppineita epäilijöitä, sillä aikakauden sankarit kieppuvat nyt niin laajalti yliaistillisuuden alueella, että tiedemies elää ainoastaan tieteelleen, taiteilija ainoastaan taiteelleen, pappi laskeskelee meriittejään, porvari pohdiskelee liiketoimiaan, talonpoika ajattelee hevosiaan ja hänen eukkonsa lehmiään ja vasikoitaan, kapakoitsija ajattelee juomarahojaan ja juomari ajattelee ryyppyjään. Siksi kansanjoukko on myös vajonnut niin syvälle eläimelliseen alennukseen, että ainoastaan aistillinen nautinto ja alhainen oman hyödyn tavoittelu voivat päästä esiin. Paloviinan jumala (Bachus) on nyt suurin jumala, huoruuden jumalatar (Venus) toinen, ja kaupan jumala (Merkurius) kolmas. Näitä jumalia maailma nyt palvoo.

Somliga stora tänkare hafva gått så långt i otro, att de börjat tvifla på sin egen tillvaro; de hafva förlorat sig sjelfva. Det var således en inbillning, att menniskan var till. Häraf finner

Jotkut suuret ajattelijat ovat menneet niin pitkälle epäuskossa, että he ovat alkaneet epäillä omaa olemassaoloaan. He ovat kadottaneet itsensä. Se olikin vain kuvittelua, että ihminen oli olemassa. Tästä

man, huru långt menniskan kan komma i otro.

Å andra sidan finner man att tron, som enligt Apostelen Pauli definition, är en fast öfvertygelse om det man hoppas, innehåller en positiv sanning, enär dess idé kan realiseras genom den passion som uppväckes i hjertat; så att den som fullt och fast tror, att han skall blifva salig, han blir salig. Idén blir här realiserad, genom den lefvande tron, som alltid åtföljes af en passion. Och likasom inbillningen blir en verklighet hos en menniska, som dör af inbillning; så kan också inbillningen blifva en verklighet hos en menniska, som inbillningen försätter i himmelriket eller i helvetet. Men då är det icke någon inbillning, utan verklighet; och så vida himmelriket är invertes i menniskan, så bör hon också sträfva att komma in i detta himmelrike, genom en sann ånger, bättring och lefvande tro.

Vi måste nu förflytta våra Läsare till den tidpunkt, på hvilken första striden med Brännvins draken tog sin början. Det var omkring år 1842. Om jag minns rätt, så hade då redan det Kongl. förbudet mot alla spirituösa varors införsel till Lappmarken, ankommit till Karesuando; och förf. måste såsom Prest på stället, dels af egen drift, dels och af fruktan för åtal sopa rent för egen dörr först och sedan angripa Brännvins draken med större kraft.

Nu hände sig, att en Lapp vid namn Henrik Olsson Päiviö, hade kommit i delo med Socknens Länsman som ännu den tiden hade samma tro som Lapparne i brännvins saken, nemligen, att måttligt supande icke var någon synd. Länsman hade stämt Lappen för fylleri, och om jag minns rätt, äfven för brännvins minutering. Lappen åter ernade stämma Länsman för fylleri

nähdään, kuinka pitkälle ihminen voi ajautua epäuskossaan.

Toiselta puolen nähdään, että usko, joka apostoli Paavalin määritelmän mukaan on vahva uskallus niihin, joita toivotaan, sisältää varman totuuden, koska sen aate voi toteutua sydämellä heräävän intohimon välityksellä, niin että se, joka varmasti ja vakaasti uskoo tulevansa autuaaksi, myös tulee autuaaksi. Aate toteutuu tässä elävän uskon kautta, jota seuraa aina intohimo. Ja samoin kuin kuvitelma muuttuu todellisuudeksi ihmisessä, joka kuolee kuvitelmasta, niin myös voi kuvitelma muuttua todellisuudeksi ihmisessä, jonka kuvitelma asettaa taivaan valtakuntaan tai helvettiin. Mutta silloin se ei ole mitään kuvittelua, vaan todellisuutta. Ja sikäli kuin taivaan valtakunta on sisällisesti ihmisessä, niin hänen myös täytyy yrittää päästä sisälle tähän taivaan valtakuntaan totisen katumuksen, parannuksen ja elävän uskon kautta.

Meidän on siirrettävä lukijamme siihen ajankohtaan, jolloin ensimmäinen sota viinalohikäärmeen kanssa alkoi. Se tapahtui suunnilleen 1842. Muistaakseni Kaaresuvantoon oli silloin jo saapunut kuninkaallinen kielto, joka kielsi kaikkien päihdyttävien aineiden kuljettamisen Lappiin. Ja kirjoittajan oli paikkakunnan pappina ensin siivottava puhtaaksi oman oven edusta, osittain omasta halusta, osittain myös syytteen saamisen pelosta, ja sitten käytävä suuremmalla voimalla viinalohikäärmeen kimppuun.

Nyt kävi niin, että eräs lappalainen nimeltään Henrik Olsson Päiviö oli joutunut riitaan pitäjän nimismiehen kanssa, jolla vielä siihen aikaan oli sama usko kuin lappalaisillakin paloviina-asiassa, nimittäin että kohtuullinen juominen ei ollut mikään synti. Nimismies oli haastanut oikeuteen lappalaisen juopumuksen vuoksi, ja mikäli muistan oikein, myös paloviinan myymisen vuoksi. Lappalai-

och slagsmål om böndag. Att så väl Lappen, som Länsman nu kommit på helt andra tankar rörande brännvinets nytta och skada, är någonting, som bör anmärkas på förhand. För att hämnas rätt kännbart på sin vederpart, tänkte Lappen stämma Länsmannens svärfader, den förut nämnde storkrögaren Herr Jonas Grape för brännvins minutering.

nen taasen aikoi haastaa nimismiehen oikeuteen juopumuksesta ja tappelusta rukouspäivänä. On huomautettava etukäteen, että niin lappalainen kuin nimismieskin ovat nyt tulleet kokonaan toisiin ajatuksiin paloviinan eduista ja haitoista. Kostaakseen vastustajalleen oikein tuntuvasti lappalainen ajatteli haastaa oikeuteen viinan myynnistä nimismiehen apenkin, aikaisemmin mainitun suurkapakoitsijan, herra Jonas Grapen.

Lappen kom till Förf. och förfrågade sig före huru han borde bete sig. Författaren visade då Lappen, att det var orättvist, att af hämndgirighet stämma blott en krögare; du ser ju, sade Förf. att brännvin rinner som vatten på marknads platsen, och att ingen aktar det Kongl. förbudet; om du stämmer en krögare; så bör du stämma dem alla. När målet med Länsman kom före vid rätten, fick Lappen plikta för fylleri, såsom tillbörligt var. Sedan domen var afkunnad, sade den pliktfällde inför sittande rätt: Det är icke underligt att vi få plikta för fylleri då brännvin finnes i alla Salubodar. "Kan du bevisa sådant, frågade domaren?" Det kan jag bevisa, svarade Lappen.

Lappalainen tuli kirjoittajan luokse kysymään, kuinka hänen tulisi menetellä. Kirjoittaja näytti silloin lappalaiselle, että oli epäoikeudenmukaista kostonpyynnistä haastaa oikeuteen ainoastaan yksi kapakoitsija. "Sinähän näet", sanoi kirjoittaja, "että paloviinaa vuotaa kuin vettä markkinapaikassa, ja että kukaan ei huoli kuninkaallisesta kiellosta. Mikäli haastat yhden kapakoitsijan, sinun on haastettava heidät kaikki." Kun hänen ja nimismiehen välinen asia tuli oikeuskäsittelyyn, lappalainen sai juopumuksesta sakkoa, kuten kohtuullista olikin. Kun tuomio oli julistettu, sanoi sakotettu oikeusistunnossa: "Ei ole kumma, että saamme sakkoja juopumuksesta, kun viinaa on kaikissa kauppapuodeissa." "Voitko todistaa sellaisen", kysyi tuomari. "Sen voin näyttää toteen", vastasi lappalainen.

Nu uppgaf han namnen på alla, som han sett hålla krog, och följden blef, att allesammans fingo för oloflig brännvins införsel plikta sina 50 rdr hvardera. Kronobetjeningen anmodades genast, af Domaren att taga varan i beslag, men Kronobetjeningen klådde sig bakom öronen så länge, att krögarena hunno skaffa undan sitt brännvin. Kronobetjeningen hade den tiden den öfvertygelsen, att det var en stor synd, att komma sin nästa på fall.

Nyt hän ilmoitti kaikkien niiden nimet, joiden hän oli nähnyt pitävän kapakkatointa, ja seurauksesta tuli, että kaikki tyynni saivat luvattomasta viinantuonnista sakkoa, 50 riksiä kukin. Tuomari pyysi kruununpalvelijaa heti ottamaan tavaran takavarikkoon, mutta kruununpalvelija raapi korvantaustaa niin kauan, että kapakoitsijat ehtivät kätkeä viinansa. Kruununpalvelijalla oli siihen aikaan sellainen vakaumus, että oli suuri synti saattaa lähimmäisensä vahinkoon.

Men surdegen hos krögarena började genast att jäsa öfver. Allas ögon riktades på Prestgården, och Lappen stackare fick skam till tack för sitt

Mutta kapakoitsijoiden hapatus alkoi heti kuohua yli. Kaikkien silmät kääntyivät pappilaa kohden, ja lappalaisraukka sai häpeän palkakseen vaivannäöstään.

besvär; han blef narrgjord af alla Lappar: "se der kommer Fiskalen," ropades från alla håll; af en storkrögare blef han slagen både blodig och blå så att han visst icke rosade marknaden. - Men mindre blef det med brännvinet, ifrån den tiden. Krögarena vågade icke, ifrån den stunden handla uppenbarliga med denna vara. Sådan var början till striden med brännvins draken.

Men striden fördes endast på jorden, och först några år efteråt förflyttades striden till himmelen. Der på det andeliga fältet lyckades det bättre, att gifva den stora draken banesåret. Men så mycket har erfarenheten visat under denna strid, att den som skall gifva sig i strid med denna drake, han måste hafva mod, han måste hafva tålamod, och vänta till dess den starkare kommer och delar rofvet med den starke, med harnesk försedde fienden.

Huru kärt och oumbärligt brännvinet var för Lapparne kan Läsaren finna af följande. När Anathemata mot brännvinet började hagla från Predikstolen, gjorde det fasligt ondt i gammel Adam. En Lapp vid namn Jon Anderson Nutti, lofvade en blank åt kyrkan, om Presten sjelf skulle blifva en fyllhund. En annan Lapp vid namn Pehr Pehrsson Pilto bad Gud af hjertans grund, att Prosten Laestadius skulle bli en fyllhund. När brännvinet började bli slut i församlingen, måste samma Pilto umbära sin kära sup ett halft år. Men det hände sig, ett år, att Pilto kom att blifva förkörare för domaren ifrån Karesuando till Vittangi. Vid ankomsten till Vittangi begärde Pilto en kopp caffe af värdinnan. Hon svarade: caffe har jag icke för tillfället kokadt, men du kan ju taga dig en sup brännvin, när du är frusen och hungrig. Pilto tvekade, huruvida han kunde våga att taga sig en sup, nu mera, (han hade varit ifrån det ett halft år). "Åh, jo!"

Kaikki lappalaiset tekivät hänestä pilkkaa. "Katsokaa, viskaali tulee!" huudeltiin joka suunnalta. Eräs suurkapakoitsija pieksi hänet verille ja mustelmille, niin että hän ei kyllä ylistänyt markkinoita. - Mutta paloviina väheni siitä ajasta asti! Kapakoitsijat eivät siitä hetkestä asti uskaltaneet julkisesti pitää kaupan tätä tavaraa. Sellainen oli sodan alku viinalohikäärmettä vastaan.

Mutta sotaa käytiin ainoastaan maan päällä, ja vasta muutamia vuosia myöhemmin sota siirtyi taivaaseen. Siellä hengellisellä tantereella onnistui paremmin antaa suurelle lohikäärmeelle kuolemanhaava. Mutta niin paljon on kokemus osoittanut tämän sodan aikana, että sillä, joka antautuu sotaan tämän lohikäärmeen kanssa, täytyy olla rohkeutta, hänellä täytyy olla kärsivällisyyttä ja hänen täytyy odottaa, kunnes se väkevämpi tulee ja jakaa saaliin sen väkevän haarniskoidun vihollisen kanssa.

Lukija voi huomata seuraavasta, kuinka rakasta ja välttämätöntä paloviina lappalaisille oli. Kun paloviinan vastaisia kirouksia alkoi sadella saarnastuolista, se teki kauhean kipeää vanhalle aatamille. Eräs lappalainen nimeltään Jon Andersson Nutti lupasi hopeariksin kirkolle, mikäli papista itsestään tulisi juomari. Toinen lappalainen nimeltään Pehr Pehrsson Pilto rukoili Jumalaa sydämensä pohjasta, että rovasti Laestadiuksesta tulisi juoppo. Kun paloviina alkoi loppua seurakunnasta, samainen Pilto joutui olemaan ilman rakasta ryyppyään puoli vuotta. Mutta eräänä vuonna tapahtui, että Pilto joutui tuomarin kyytimieheksi Karesuvannosta Vittankiin. Saavuttuaan Vittankiin Pilto pyysi emännältä kupin kahvia. Hän vastasi: "Kahvia minulla ei juuri nyt ole keitettynä, mutta voithan ottaa viinaryypyn, kun olet viluissasi ja nälissäsi." Pilto epäröi, uskaltaisiko hän ottaa ryyppyä enää, hän oli ollut puoli vuotta ilman sitä. "Voithan toki!" sanoi

sade den välmenande värdinnan: "en sup skadar intet." Detta är den vanliga texten i de måttliga nyckterhetsvännernas predikan: "En sup skadar icke." Men Pilto fick nu erfara, att en sup, kan gå på lifvet, när brännvins organerna kommit i oordning; han tog sig väl en sup, men den började bränna hans inelfvor, som en infernalisk eld; med möda slapp han till baks till Karesuando. Och nu trodde han väl, att brännvinet är skadligt, men fullkomligt öfvertygad var han icke ännu.

hyväntahtoinen emäntä, "ei yksi ryyppy ole vahingoksi!" Tämä on kohtuullisten raittiudenystävien saarnojen tavallinen teksti: "Ei yksi ryyppy vahingoita." Mutta Pilto sai nyt kokea, että yksi ryyppy saattaa käydä hengen päälle viinaelimien jouduttua epäkuntoon. Hän otti toki ryypyn, mutta se alkoi polttaa hänen sisälmyksiään kuten helvetin tuli. Vaivoin hän pääsi takaisin Kaaresuvantoon. Ja nyt hän uskoi kyllä, että paloviina on vahingollista, mutta täysin vakuuttunut hän ei vielä ollut.

Åter ett halft år, gick omkring förr än Pilto vågade smaka den sista supen. Han var då i Norrige. Han kände sig vara illa mående; och någon af hans välmenande supbröder försäkrade honom, att en "dram", skulle kurera honom. Pilto tvekade, och hans hustru förböd honom, att han icke skulle smaka sådant slag. "Kom ihåg", sade hon, "huru det gick i Vittangi, hvarest du smakade sist."

Jälleen kului osapuilleen puoli vuotta ennen kuin Pilto uskalsi maistaa viimeisen ryyppynsä. Hän oli silloin Norjassa. Hän tunsi itsensä pahoinvoivaksi, ja joku hänen hyväntahtoisista juomaveikoistaan vakuutti hänelle, että yksi "tuikku" parantaisi hänet. Pilto empi, ja hänen vaimonsa kielsi häntä, ettei hänen pitäisi maistaa sellaista. "Muista," hän sanoi, "kuinka Vittangissa kävi, jossa viimeksi maistoit."

Nu började Pilto att välsigna sig, och sade: men Herre Jesus välsigne, det är ju af Guds gåfvor kommit; väl har våran Prost fördömt brännvinet, och sagt, att det är förgift och djefvulens piss, men jag tror det icke; och derpå tog Pilto in drammen, med en karlavulenhet, som utvisade att han icke tänkte gå af för hackor. Men nu fick han först känna helvetes pinan, och för att släcka den infernaliska brånaden, skyndade han till en bäck, som rann förbi, ett stycke derifrån; men han hann icke till bäcken, innan han förlorade sansningen, och föll omkull afsvimmad. Då såg han under det sanslösa tillståndet den infernaliska elden, den förskräckliga brånaden, som spritångan hade opptändt, och nu först trodde han, att Prosten Laestadius hade predikat rätt.

Nyt Pilto alkoi siunailla ja sanoi: "Mutta Herra Jeesus siunatkoon, sehän on tullut Jumalan lahjoista! On kyllä rovastimme tuominnut paloviinan sanoen sen olevan myrkkyä ja perkeleen kusta, mutta minä en sitä usko!" Ja sen päälle Pilto otti siemauksen sellaisella miehekkyydellä, joka osoitti, että hän ei pitänyt itseään eilisen teeren poikana. Mutta nytpä hän vasta sai maistaa helvetin tuskan, ja sammuttaakseen helvetillisen palon hän kiiruhti vähän matkan päässä virtaavalle purolle. Mutta hän ei ehtinyt purolle asti ennen kuin menetti tajuntansa ja kaatui pyörtyneenä maahan. Silloin hän näki tajuttomuuden tilassaan helvetin tulen, sen kauhistavaisen himon palon, jonka viinahöyry oli sytyttänyt. Ja nyt vasta hän uskoi, että rovasti Laestadius oli saarnannut oikein.

Utan tvifvel låg här en fysiologisk sanning till grund. Pilto hade förut i

Epäilemättä on fysiologinen totuus tässä pohjana. Pilto oli ennen monta Herran

flera Herrans år bränt opp tarmarne med brännvinet, han hade förderfvat sina inelfvor alldeles i grund. Linné har anmärkt, att svin, som gödas med drank, hafva så sköra tarmar, att de icke duga till korfskinn; utan tvivel har brännvinet samma verkan på de andeliga svinens tarmar. När nu en gammal fyllhund varit ifrån brännvinet än längre tid, så blifva hans inelfvor ovana med en sådan dryck som kännbarligen hettar, och derifrån kommer den infernaliska brånaden; men kropp och själ (fysiologice, organiskt lif och nervlif) äro så nära förenade, att hvad som sker i det ena, förnimmes äfven i det andra, och sålunda kunde en brånad i tarmarne, uppfattas i det subjectiva medvetandet, som en infernalisk brånad.

Flere sådane exempel kunde omtalas, som händt äfven i Torneå Lappmark. Vi hafva en tryckt uppenbarelse af en bonde i Helsingland, som också fick se den afgrunds låga som spritångan uppväckte i hans inre, när han, som hade varit en gammal fyllhund, blef narrad af en gammal supbroder, att taga sig en sup, sedan han fastat ett helt år; ovanan gjorde, att han icke tålde den infernaliska ångan; han föll också uti ett sanslöst tillstånd, och såg derunder hela afgrunden med alla dess rysligheter.

Men hvad som i synnerhet bevisar spritångans skadliga inverkan på menniskans kropp och själ, är den oförgripliga erfarenheten, att **brännvinet dödar den helige ande,** eller rättare den orene anden i brännvinet drifver ut den Heliga Anden ifrån menniskohjertat. Detta låter otroligt för dem, som alldrig erfarit den Hel. Andes verkningar, men hvar och en, som sjelf erfarit om också blott en början af den Hel. Andes verkningar, har också fått erfara, att den orene anden i brännvinet, drifver bort den Hel. Anden;

vuotta polttanut suoliaan paloviinalla, hän oli turmellut sisuskalunsa aivan perusteellisesti. Linné on huomauttanut, että rankilla ruokituilla sioilla on niin hauraat suolet, että ne eivät kelpaa makkarankuoreksi. Epäilemättä on paloviinalla sama vaikutus hengellisten sikojen suoliin. Kun nyt vanha juomari on ollut erossa paloviinasta pidemmän ajan, niin hänen sisälmyksensä tulevat tottumattomiksi sellaiseen juomaan, joka tunnettavasti kuumentaa, ja siitä tulee tuo helvetillinen palo. Mutta ruumis ja sielu (fysiologisesti: elintoiminnat ja hermoston toiminnat), ovat niin läheisessä yhteydessä, että se, mitä toisessa tapahtuu, aistitaan myös toisessa. Ja niinmuodoin saattoi suolistossa oleva palo tuntua subjektiivisessa tietoisuudessa helvetillisenä palona.

Tällaisia esimerkkejä voitaisiin kertoa useampia, joita on tapahtunut myös Tornion Lapissa. Meillä on painettuna ilmestys, jossa eräs helsinglantilainen talonpoika myös sai nähdä sen pohjattomuuden liekin, minkä viinahöyry herätti hänen sisimmässään, kun hän, vanha juoppo, joutui entisen juomaveikkonsa narraamaksi ja otti ryypyn oltuaan kokonaisen vuoden juomatta. Tottumattomuus aiheutti sen, että hän ei kestänyt tuota helvetillistä höyryä. Hänkin vajosi tiedottomaan tilaan ja näki siinä koko pohjattomuuden kaikkine kauhuineen.

Mutta se, mikä erityisesti todistaa viinahöyryn vahingollisen vaikutuksen ihmisruumiille ja sielulle, on se järkkymätön kokemus, että **paloviina tappaa Pyhän Hengen,** tai oikeammin paloviinan saastainen henki ajaa Pyhän Hengen ulos ihmissydämestä. Tämä kuulostaa niistä uskomattomalta, jotka eivät ole koskaan kokeneet Pyhän Hengen vaikutuksia. Mutta jokainen, joka on itse kokenut vaikka vain vähän Pyhän Hengen vaikutusten alkua, on myös saanut kokea, että viinan saastainen henki ajaa Pyhän Hengen pois. Ja tämän fyysisen

och detta Psychiska fenomen, eller denna andeliga förnimmelse hafva de fleste bland de väckte i norden fått erfara.

Början till väckelsen, är alltid, ett andeligt bekymmer, en sorg efter Guds sinne, hvilken sorg, enligt Bibelns egen Lära, är ett verk af den Hel. Ande. Men just denna sorg har hos mången blifvit borttagen genom en sup brännvin. Somliga hafva af oförstånd tagit sig en sup, enär de icke vetat, hvad som fattats dem; andra hafva gjort det med flit för att döfva det aggande samvetet, enär de haft den oförgripliga öfvertygelsen, att det varit ett onödigt grubbel. Andra hafva blifvit förledde af goda vänner och gamla supbröder, att smaka tvärt emot sitt samvets ogillande; men de som sålunda blifvit förledde, hafva straxt derpå fått ett förfärligt samvetsqval, och då har det också varit den sista supen, som de tagit i sin mun.

Värst har det varit med dem, som redan hade fått känna de första nådemärkena; när de sedan genom ovaksamhet återfallit ifrån sitt nådastånd, och börjat återtaga sitt förra ogudaktiga lefverne, hafva de nödgats döfva det aggande samvetet med den orene brännvins anden: och sådane tyckas åtminstone för våra ögon vara obotelige. Skulle brännvin icke alls hafva funnits till, så skulle troligen mången af de återfallne hafva kunnat upprättas. Men så länge brännvin finns, tyckas de vara obehjelpligt förlorade. Det er derföre besynnerligt, huruledes pietisterna i Finland, kunna betrakta den djefvulska drycken såsom oskadlig, då till och med de prester, som gynna Pietismen, icke alltid stanna inom måttlighetens gräns. Är det af brist på insigt? är det af brist på erfarenhet, eller är det af fruktan för Regeringen, som de låta brännvins djefvulens orena anda grassera i församlingen?

ilmiön eli tämän hengellisen aistimuksen ovat useimmat pohjolan heränneistä saaneet kokea.

Herätyksen alku on aina hengellinen murhe, Jumalan mielen mukainen suru, joka raamatun oman opin mukaisesti on Pyhän Hengen vaikutusta. Mutta juuri tämän surun on yksi paloviinaryyppy monelta ottanut pois. Jotkut ovat ymmärtämättömyyttään ottaneet ryypyn, kun eivät ole tienneet, mikä heitä on vaivannut. Toiset ovat tehneet sen tahallaan kuolettaakseen kalvavan omantunnon, koska heillä on ollut se horjumaton vakaumus, että se on ollut tarpeetonta mietiskelyä. Toiset ovat tulleet hyvien ystävien ja vanhojen juomaveikkojen viettelemiksi maistamaan vastoin omantuntonsa soimauksia. Mutta ne, jotka ovat sillä tavalla joutuneet viekotelluiksi, ovat heti päälle saaneet hirmuisen omantunnon vaivan, ja silloin se on myös jäänyt viimeiseksi ryypyksi, jonka he ovat ottaneet suuhunsa.

Mutta niiden asiat ovat huonoimmin, jotka ovat jo saaneet tuntea ensimmäisiä armonmerkkejä. Kun he sitten valvomattomuudessaan ovat langenneet armontilasta ja alkaneet palata entiseen jumalattomaan elämäänsä, he ovat joutuneet kuolettamaan kalvavaa omaatuntoaan tuolla saastaisella paloviinan hengellä. Ja sellaiset näyttävät ainakin meidän silmissämme parantumattomilta. Mikäli paloviinaa ei olisi ollut olemassakaan, niin monet takaisin langenneista olisi luultavasti kyetty korjaamaan. Mutta niin kauan kuin viinaa on, he näyttävät olevan auttamatta menetettyjä. Sen tähden on ihmeellistä, kuinka Suomen pietistit voivat pitää tuota perkeleellistä juomaa vaarattomana, kun pietismiä suosivat papitkaan eivät aina pysy kohtuullisuuden rajoissa. Johtuuko se tietämättömyydestä, johtuuko se kokemuksen puutteesta, johtuuko se hallituksen pelosta, että he sallivat viinaperkeleen saastaisen hengen riehua seurakunnassa?

Jag har låtit berätta mig, att en af hufvudmännerna för Pietisterna i Uleåborg, en garfvare Mustelin, tager sig en (2.3.4.) för att få andans gåfvor uti flytning, när han vill hålla föredrag i sammankomsterna. Det samma berättas om nu mera afledne Bonden Paual Ruotsalainen, som var den nuvarande Pietismens hufvudman i Finnland, att han måste anlita flaskan, när han hade brist på inspiration. Och visst blir menniskan inspirerad af den ande, som flyter ifrån Alkoholen, men på hvad sätt blir hon inspirerad? Och hvarifrån kommer Alkoholens inspiration? kommer den ifrån Gud, eller kommer den ifrån djefvulen? Det berättas om afl. Biskop Tegnér, att han var som mest inspirerad, när han hade punsch bålen framför sig.

Men skulle man just derföre tro på en inspirerad kyrka, emedan dess hufvudmän, icke så sällan heller, inspirerade af Alkoholens orena ande? Tegnérs ord i Frithiofs Saga ljuda eller klinga förträffligt i alla nyktra fyllhundars förfinade örhinnor: "Ett rus är dig undt, om du med måtta det bär." Men hvar är måttan?

Jag som skrifver dessa Tegnérs ord, har försökt, att vara måttlig; jag har försökt att "smutta"; jag har försökt att hälla i andras glas af mitt eget emedan jag hade så mycken heder, att jag omöjligen ville vara ett andeligt svin; men det halp intet; jag måste bli ett svin, midt för Consistorii näsa. Väl kunde jag icke grymta, som en viss prest när han stöp i fyllan: "Jag skall visa Gud midt för näsan, att jag kan stå burken, och vara dygdig."

Detta grymtande kunde jag alldrig lära mig, ty mitt samvete sade mig, att menniskan är ett svin, när hon bär sig åt som ett svin; men jag kunde icke heller genast inse, huru nödvändigt det

Olen kuullut kerrottavan, että eräs Oulun pietistien päämiehistä, nahkuri Mustelin, ottaa ryypyn, kaksi, kolme, neljä saadakseen hengen lahjat liikkeelle, kun hän tahtoo pitää puheen kokouksissa. Samaa kerrotaan nyttemmin manalle menneestä talollisesta, Paavo Ruotsalaisesta, joka oli Suomen nykyisen pietismin päämiehenä, että hänen oli turvauduttava pulloon, kun hänellä oli puutetta inspiraatiosta. Ja varmasti ihminen tulee sen hengen innoittamaksi, joka vuotaa alkoholista, mutta miten se häntä innoittaa? Ja mistä alkoholin vaikuttama inspiraatio tulee? Tuleeko se Jumalasta vaiko perkeleestä? Edesmenneestä piispa Tegnéristä kerrotaan, että hänellä oli paras inspiraatio silloin, kun hänellä oli punssilasi edessään.

Mutta juuri senkö vuoksi olisi uskottava hengen vaikuttavan kirkossa, että sen päämiehet ovat, eivätkä vallan harvoinkaan, alkoholin saastaisen hengen innoittamia? Tegnérin sanat "Frithjofin Saduissa" kuuluvat ja sointuvat erinomaisesti kaikkien raittiiden juomareiden hienostuneissa korvakalvoissa: "Päihtymys sinulle suodaan, jos sen kohtuudella kannat." Mutta missä on kohtuus?

Minä, joka kirjoitan näitä Tegnérin sanoja, olen yrittänyt olla kohtuullinen. Olen yrittänyt "maistella". Olen yrittänyt kaatoa toisten lasiin omastani, koska minulla oli niin paljon kunniaa, etten mistään hinnasta tahtonut olla hengellinen sika. Mutta se ei auttanut. Minä jouduin tulemaan siaksi, aivan konsistorin kasvojen edessä. En tosin saattanut röhkiä, kuten eräs tietty pappi kompuroidessaan päissään: "Kyllä näytän Jumalalle vasten naamaa, että pystyn seisomaan jaloillani ja olemaan siveä!"

Tällaista röhkimistä en koskaan kyennyt oppimaan, sillä omatuntoni sanoi minulle, että ihminen on silloin sika, kun hän käyttäytyy kuin sika. Mutta en myöskään voinut heti havaita, kuinka tarpeellista

är för en prest att vara absolut nykter, om han vill med framgång verka något för Christendomens heliga sak. Jag fann detta under striden med brännvins draken i Torneå Lappmark.

År 1844, den 10 Januari, som är min födelse dag, hade södra lappmarkens Presterskap församladt sig i en särskild kammare uti Åsele Prestegård, för att taga sig en farväls skål efter marknads bullret, jag var väl utesluten ifrån detta slutna sällskap, emedan värden icke visste säkert om jag gillade eller ogillade deras farväls skål, men jag kom emellertid in i kammaren, för att taga afsked af värden, och kunde då icke undvika att få del af deras farväls skål. Det var väl icke mera än ett glas punsch, som jag då drack, men det gjorde mig ganska illa, och derföre vet jag af egen erfarenhet, att Alkoholens orena ande, bedröfvar den Hel.Anden, der denna sednare börjat sitt verk i menniskohjertat.

Jag undrar derföre icke, att många af de väckta fallit i samvets qval för en sup brännvin, som någon välmenande supbroder trugat eller förledt dem att smaka. Och just detta samvets qval uppväcker hos de flesta en afsky för allt spirituöst, det är den bästa brännvins kuren; det är den sista hårda kampen med brännvins draken. Men dertill fordras, att menniskan skall hafva kommit så långt in i väckelsen, att den Hel.Anden, den bättre känslan, får öfvervigten; i motsatt fall får den orene anden öfvervigten, och allt andeligt bekymmer försvinner för en sup brännvin. Sådan är den allmänna erfarenheten i våra bygder.

papin on olla ehdottoman raitis, mikäli hän haluaa menestyksekkäästi edistää kristillisyyden pyhää asiaa. Huomasin tämän sotiessani paloviinalohikäärmettä vastaan Tornion Lapissa.

Vuonna 1844, kymmenentenä tammikuuta, joka on syntymäpäiväni, Etelä-Lapin papisto oli kokoontuneena Aselen pappilan erääseen kamariin ottaakseen jäähyväismaljan markkinahumun jälkeen. Minut oli kai jätetty ulos tästä suljetusta seurasta siksi, että isäntä ei tiennyt varmuudella, hyväksyinkö vai paheksuinko heidän jäähyväismaljaansa. Mutta tulin kumminkin sisälle kamariin hyvästelläkseni isäntää enkä voinut silloin välttyä saamasta osan heidän jäähyväismaljastaan. Eihän se ollut kuin lasi punssia, jonka join, mutta se teki minulle sangen pahaa. Ja siksi tiedän omasta kokemuksesta, että alkoholin saastainen henki saattaa Pyhän Hengen murheelliseksi siellä, missä tämä jälkimmäinen on alkanut työnsä ihmissydämellä.

En sen vuoksi ihmettele, että monet heränneistä ovat vajonneet omantunnontuskiin yhden viinaryypyn vuoksi, jota joku hyväntahtoinen juomaveikko on tyrkyttänyt ja viekoitellut maistamaan. Ja juuri tämä omantunnon tuska herättää useimmissa inhon kaikkia päihteitä kohtaan. Se on paras lääkekuuri viinaa vastaan. Se on viimeinen kova kamppailu viinalohikäärmeen kanssa. Mutta siihen vaaditaan, että ihminen on tullut niin pitkälle heräyksessä, että Pyhä Henki, parempi tunne, pääsee voitolle. Päinvastaisessa tapauksessa saastainen henki saa yliotteen, ja kaikki hengellinen murhe katoaa yhdestä paloviinaryypystä. Sellainen on yleinen kokemus meidän seuduillamme.

Vi skulle nu betrakta brännvinets sednare del, eller den verkan, som brännvinet utöfvade på folkets seder. Denna del af brännvins draken är utförligt beskriven af nykterhets vännerna i deras tidskrifter, så att vi här endast behöfva göra en tillämpning på Lappmarkerna. Lappens hårda klimat och mödosamma lefnads sätt har gjort honom till en fyllhund af naturen. Han har icke blifvit det af öfning och vana, såsom andra drinkare. Det var för Lappen ett naturligt behof, att söka något uppfriskande medel emot "tröttheterna", såsom Lapparne sjelfa uttryckt sig.

Det var således naturligt, att brännvin skulle få afsättning i Lappmarkerna. När Lapparne begåfvo sig till kyrkan, dels till fots eller på skidor (i Luleå och Piteå Lappmarker) dels körande med renar; så var deras vanliga samtalsämne på vägen, om det i kyrkostaden skulle finnas någon sup emot "tröttheterna", och derom drogo krögarena nog försorg, att der skulle finnas botemedel emot "tröttheterna" hvarje större helg, då Lappar väntades till kyrkan. Vanligen förplägades också Lapparne få hederligt af sina värdar i kyrkostaden, att de största fyllhundarne, fördes som lik ifrån kyrkostaden.

Dessa brännvins skulder voro så hederliga att Lappen måste honorera dem hederligt, när krögaren kom till Lappens kåta, för att köpa slagtrenar. Men icke nog dermed, att krögaren incasserade sina brännvins skulder hederligt, när han kom till Lappbyn; han förde äfven med sig en halfankare, och förplägade Lappen så, att Lappen blef mycket medgörlig i afseende på renhandeln, i början visste nog Lappen att bestämma priset på sina renar, men ju mera han tog in af eldvattnet, desto medgörligare blef han i afseende på priset, och slutligen skänkte han en

Meidän pitäisi nyt tarkastella paloviinan jälkimmäistä osaa, eli sitä vaikutusta, mikä paloviinalla oli kansan tapoihin. Tätä osaa viinalohikäärmeestä raittiuden ystävät ovat kuvailleet seikkaperäisesti aikakauslehdissään, niin että meidän tarvitsee tässä ainoastaan soveltaa sitä Lapin maahan, missä ankara ilmasto ja lappalaisen vaivalloinen elämä ovat tehneet hänet luonnostaan juopoksi. Hänestä ei ole tullut sitä harjoituksen tai tottumuksen vuoksi, kuten muiden juomarien laita on. Lappalaisen luonnollinen tarve oli etsiä jotakin piristävää ainetta, "väsymystiloja" vastaan, kuten lappalaisten oma sanonta kuuluu.

Oli siis luonnollista, että viina kävi kaupaksi Lapin maalla. Lappalaisten lähtiessä kirkkoon joko jalan tai suksilla (Luulajan ja Piitimen Lapissa) tai sitten poroilla ajaen heidän tavallinen puheenaiheensa oli matkan aikana, olisiko kirkonkylässä yhtään ryyppyä "väsymystiloja" vastaan. Ja siitä kapakoitsijat kyllä pitivät huolta, että lääkettä väsymystiloja vastaan olisi jokaisena suurempana pyhänä, jolloin lappalaisia oli odotettavissa kirkkoon. Tavallisesti kirkonkylän isännät kestitsivätkin lappalaisia niin kunniallisesti, että pahimpia juomareita vietiin kirkonkylästä kuten kuolleita ruumiita.

Näistä viinoista aiheutuneet velat olivat niin kunniallisia, että lappalaisen oli maksettava ne kunniallisesti kapakoitsijan tullessa lappalaisen kotaan ostamaan teurasporoja. Mutta ei siinä kylliksi, että kapakoitsija rahasti viinasaatavansa kunniakkaasti tullessaan lappalaiskylään. Hän vei sinne myös mukanaan puolen ankkurin pullon ja kestitsi lappalaista niin, että lappalainen tuli hyvin mukautuvaiseksi porokauppaan. Aluksi lappalainen kyllä tiesi määrätä poroillensa hinnan, mutta mitä enemmän hän nautti tulivettä, sitä taipuvammaksi hän tuli hinnan määrityksessä ja lopulta hän lah-

slagtrehn på köpet för att vara riktigt hederlig. Dock hände det stundom att Lappens hustru, som var mindre plägsam än mannen, gjorde slut på hela handeln, i det hon hetsade hundarne på rehnhjorden, eller till och med släppte los de rehnar, som krögaren fått i band.

joitti teurasporon kaupanpäällisiksi ollakseen oikein kunniallinen. Kuitenkin toisinaan sattui, että lappalaisen vaimo, joka oli vähemmän kestittävissä kuin miehensä, teki lopun koko kaupasta usuttamalla koirat porotokkaan, tai päästi jopa irralleen ne porot, jotka kapakoitsija oli saanut sidotuksi.

Denna handel skulle icke hafva varit så skadlig för Lappen om icke vargarne i det samma infunnit sig i rehnhjorden, hvilken under Lappens rusiga tillstånd saknade all tillsyn. Det såg nästan så ut, som skulle vargen verkeligen hafva känt brännvins lukten på långt håll, emedan denna Lapparnes arffiende vanligen infann sig i rehnhjorden, så snart krögaren infann sig i Lappens koja. Men saken låter dock naturligen förklara sig sålunda att då ingen ropandes röst hördes i öknen, som skrämde bort vargen, så blef han mästare öfver rehnhjorden; och så förhåller det sig äfven i andeligt afseende.

Tämä kauppa ei olisi ollut lappalaiselle niin vahingollinen, mikäli sudet eivät olisi siinä samassa tulleet porotokkaan, joka oli lappalaisen humalan ajan kokonaan ilman kaitsijaa. Näyttipä aivan siltä kuin susi todellakin olisi tuntenut viinanhajun jo kaukaa, koska tämä lappalaisten periviholliinen tavallisesti tuli porolaumaan heti kun kapakoitsija tuli lappalaisen kojuun. Mutta asia selittyy kyllä luonnollisella lavalla niin, että kun mitään huutavan ääntä korvessa ei kuulunut, joka olisi peljättänyt suden pois, hukka pääsi porolauman isännäksi. Ja niin on asianlaita myös hengellisessä suhteessa.

Vi komma nu till den tidpunkt då hufvudstriden med brännvins draken uppstod. Det var omkring år 1847. Men innan vi omtala denna strid, måste vi först nämna några ord, om kateketen Johan Raattamaa, som varit och är ännu den förnämsta hjelten i striden. Namnet Raattamaa betyder "jordifraren" eller en, som rifver och bökar opp jorden, hvarigenom den blir fruktbärande. Det torde vara mindre bekant, att Lappar och finnar äro oändeliga i sina uppfinningar på öknamn och tillnamn. Förmodligen har någon af Raattamaas förfäder utmärkt sig som jordifrare; kanske har han vid något tillfälle rifvit opp torf på någon tjärdal, eller rifvit opp torf på sin åker, och mera behöfdes icke för hans grannar, innan de gåfvo honom tillnamnet Raattamaa.

Me tulemme nyt siihen ajankohtaan, jolloin kiivain sola viinalohikäärmeen kanssa alkoi. Se oli suunnilleen 1847. Mutta ennen kuin puhumme tästä sodasta, on meidän ensiksi mainittava joitakin sanoja katekeetta Johan Raattamaasta, joka on ollut ja on yhä etevin sankari siinä sodassa. Nimi "Raattamaa" merkitsee maanraivaajaa, eli sellaista, joka repii ja tonkii maata, että se tulee hedelmälliseksi. Lienee vähemmän tunnettua, että lappalaiset ja suomalaiset ovat äärettömän kekseliäitä antaessaan haukkumanimiä ja lisänimiä. Luultavasti joku Raattamaan esi-isistä on kunnostautunut maanraatajana. Ehkä hän on jossakin tilanteessa repinyt turvetta jollakin tervahaudalla tai repinyt turvetta pellollaan, ja enempää hänen naapurinsa eivät kaivanneet, kun he jo antoivat hänelle lisänimen" Raattamaa".

Denne Johan Raattamaa är son af en

Tämä Johan Raattamaa on erään Kaare-

nybyggare i Karesuando församling. Af naturen begåfvad med utmärkta naturs gåfvor, har han i ungdomen varit väckt; men den tiden fanns det ingen, som förstod sig på att leda ynglingens uppmärksamhet på det andeliga lifvet. Hans närmaste anhörige trodde att han var kollrig, och då ingen brydde sig om honom, så slocknade den andeliga elden hos honom, och deröfver gladde sig hans anhöriga och vänner.

Under den tid, då det så kallade ambulatoriska undervisnings verket i Lappmarken florerade, plägade Pastorerna i Lappmarken på uppdrag af Consistorium i Hernösand, att bilda kateketer, och dertill valdes naturligt vis sådana kateket ämnen, som hade någorlunda god fattningsförmåga och voro föröfrigt oklanderlige i sin vandel. Jag kommer nu icke ihåg af hvad anledning jag kom att välja denna yngling till kateket, men summan var det, att han bildades till kateket af mig, hvilket skedde långt för än väckelsen kom igång. Han visade också en särdeles lust och fallenhet för barnaundervisningen; men när han kom i brännvinet, så var han alldeles odräglig. Elakt ölsinne hade han tillika, så att han i fyllan och villan betedde sig som en galning i sitt hus. Jag måste ofta skrapa på honom för denna last, och äfven grannarne klagade på honom mera af afundsjuka, än af nit om ett nyktert och ärbart lefverne.

Lapparne tyckte, att Raattamaa höll deras barn alltför strängt vid Boken, och derföre kommo klagomål äfven från det hållet öfver Raattamaas uppförande. Men Lapparne tordes icke klaga deröfver, att Raattamaa höll deras barn för strängt vid Boken, utan de togo något annat svepskäl till grund för sina klagomål. Emellertid kunde jag icke förmås, att entlediga Raattamaa ifrån tjensten, emedan ingen fanns i hela församlingen, som kunde bättre

suvannon seurakunnasta olevan uudisasukkaan poika. Hänellä on erinomaiset luonteenlahjat. Hän on nuoruudessaan kantanut heräystä, mutta siihen aikaan ei ollut ketään, joka olisi ymmärtänyt kiinnittää nuorukaisen huomiota hengelliseen elämään. Hänen lähimmät omaisensa pitivät häntä hupsuna, ja kun kukaan ei välittänyt hänestä, hengellinen tuli sammui, ja siitä hänen omaisensa ja ystävänsä iloitsivat.

Siihen aikaan, kun niin kutsuttu kiertävä opetustoimi kukoisti Lapinmaalla, sikäläiset kirkkoherrat kouluttivat tavallisesti Hernösandin Konsistorin toimeksiannosta katekeettoja, ja siihen valittiin luonnollisesti sellaisia katekeetta-ainesta omaavia ihmisiä, joilla oli jokseenkin hyvät ymmärryksen lahjat ja jotka olivat muutoin nuhteettomia vaelluksessaan. En nyt muista, mistä syystä tulin valinneeksi tämän nuorukaisen katekeetaksi, mutta lopputuloksena koulutin hänet katekeetaksi, mikä tapahtui paljon ennen kuin herätys pääsi vauhtiin. Hän osoitti myös erityistä halua ja taipumusta lasten opettamiseen. Mutta saatuaan viinaa hän oli kerrassaan sietämätön. Hänellä oli myös huono viinapää, niin että hän humalassa käyttäytyi talossaan kuin mieletön. Minun oli usein nuhdeltava häntä tästä paheesta, ja naapuritkin valittivat hänestä, kuitenkin enemmän kateudesta kuin kiivaudesta raittiin ja kunniallisen elämän puolesta.

Lappalaisten mielestä Raattamaa piti heidän lapsiaan aivan liian ankarasti kirjan ääressä, ja siksi valituksia Raattamaan käytöksestä tuli myös siltä taholta. Mutta lappalaiset eivät tohtineet valittaa siitä, että Raattamaa piti heidän lapsiaan liian ankarasti kirjan ääressä, vaan he ottivat jonkun muun tekosyyn valituksiensa pohjaksi. Kuitenkaan minua ei saatu vapauttamaan Raattamaata toimestaan, koska koko seurakunnassa ei

undervisa barnen än samma Raattamaa. Om det fördömda brännvinet icke hade funnits till, så hade Raattamaa redan den tiden varit den förnämsta kateket i hela Lappmarken; men del fördömda brännvinet skämde bort hela karlen.

ollut ketään, joka osasi paremmin opettaa lapsia kuin samainen Raattamaa. Jos ei tuota kirottua viinaa olisi ollut olemassa, niin Raattamaa olisi jo siihen aikaan ollut koko Lapinmaan paras katekeetta. Mutta se kirottu viina pilasi koko miehen.

Nu hände det sig en gång om en julhelg, att en krögare från Jukkasjärvi församling hade kommit till Karesuando i någon handels speculation. Denna tappade sin plånbok midt på kyrkovägen, när folket kom ut ifrån kyrkan. Raattamaa gick straxt efter honom, och tog opp plånboken; han ropade väl till dem som gingo förut "hvilken har lappat plånboken". Men antingen var krögaren icke nykter, eller också var han så intagen af sina handels speculationer, att han icke hörde ropet. Nu tittade Raattamaa afsides i plånboken, och fann alt den innehöll myckel penningar. Derpå uppsteg girighets djefvulen hos honom och ingaf honom den föreställningen, att han kunde i en hast göra lycka genom detta fynd. Han reste genast hem, log några förtrogna vänner med sig i en kammare och räknade pengarne: plånboken innehöll närmare sjuhundrade Riksdaler.

Nyt tapahtui kerran eräänä joulupyhänä, että eräs kapakoitsija Jukkasjärven seurakunnasta oli tullut Kaaresuvantoon joku kauppa mielessään. Tämä kadotti lompakkonsa keskellä kirkkotietä kansan tullessa ulos kirkosta. Raattamaa kulki aivan hänen jäljessään ja otti lompakon maasta. Hän huusi kyllä niille, jotka kulkivat edellä: "Kuka teistä on kadottanut lompakon?" Multa joko kapakoitsija ei ollut selvä tai sitten hän oli niin uppoutuneena kauppamietteisiinsä, että hän ei kuullut huutoa. Nyt Raattamaa kurkisteli sivummalla lompakkoon sisälle ja havaitsi, että siellä oli paljon rahaa. Silloin hänessä nousi ahneudenpiru ja lykkäsi hänelle sellaisen ajatuksen, että hän saattoi aivan äkkiä tulla onnelliseksi tämän löydön avulla. Hän matkusti heti koliin, otti joitakin luotettavia ystäviä kanssaan kamariin ja laski rahat. Lompakko sisälsi lähes seitsemänsataa riksiä.

Nu hade Raattamaa hört kanske genom det Örat, som är öppet för allehanda väder och vind; han hade hört att Lagen bestämmer en tredjedel i hittare lön. Han kommer nu med hjertat i halsen och hoppande af glädje till Prestgården om morgonen annan dag Jul, och ger tillkänna att han hade hittat en plånbok, med anmodan tillika, att del borde lysas opp i kyrkan. Men nyss förut hade också egaren till plånboken varit inne, och beklagat sig, att han förlorat sin plånbok; han begärde efterlysning i kyrkan, och lofvade 5 Riksdaler i hittarelön.

Nyt Raattamaa oli kuullut ehkä sillä korvalla, mikä on avoimena kaikenlaisille ilmoille ja tuulille, että laki määrää kolmanneksen löytöpalkkioksi. Hän tulee nyt sydän kurkussa ja ilosta hypähdellen pappilaan toisen joulupäivän aamuna kertoen, että hän on löytänyt lompakon, ja pyytää, että se kuulutettaisiin kirkossa. Mutta juuri äsken oli lompakon omistajakin ollut sisällä valittamassa, että hän oli kadottanut lompakon. Hän pyysi kuuluttamaan kirkossa ja lupasi viisi riksiä löytöpalkkioksi.

Jag sade då åt Raattamaa, att egaren till plånboken hade nyss varit inne och

Sanoin silloin Raattamaalle, että lompakon omistaja oli äsken ollut sisällä, ja kun hän ei ollut vielä ehtinyt lähtemään

som han ännu icke hunnit aflägsna sig från Prestegården, så efterskickades han; egaren kände igen sin plånbok, men Raattamaa var icke nöjd med de utlofvade 5 Rdr. i hittarelön, utan påstod, att han hade rättighet, att få tredjedelen af plånbokens innehåll. Då måste jag rätt alfvarligt föreställa Raattamaa hans egennyttiga skamlöshet, och som han väl insåg, att det icke var så godt att stöta sig med sin hittills varande beskyddare, så fällde han modet, så mycket mera, som egaren till plånboken påstod, att den icke innehöll allt hvad den hade bort innehålla när den tappades.

pappilasta, hänet noudettiin takaisin. Omistaja tunnisti lompakkonsa, mutta Raattamaa ei ollut tyytyväinen luvattuun viiden riksin löytöpalkkioon, vaan väitti, että hänellä oli oikeus saada kolmasosa lompakon sisällöstä. Silloin minun oli todella vakavasti muistutettava Raattamaata hänen omanvoitonhimoisesta hävyttömyydestään, ja havaitessaan, ettei ollut hyvä loukkaantua tähänastiseen suojelijaansa, hän lannistui, ja vielä enemmän, kun lompakon omistaja väitti, ettei lompakko sisältänyt kaikkea, mitä sen piti sisältää sillä hetkellä, kun se katosi.

Jag tror icke, att Raattamaa tillegnat sig något af plånbokens innehåll, utan antingen hade egaren till plånboken tappat minnet jemte plånboken, eller också hade någon af Raattamaas vänner, som han tog till vittnen, när pengarne räknades, nappat någon sedel, utan att Raattamaa märkte det.

Minä en usko Raattamaan ottaneen mitään itselleen lompakon sisällöstä, vaan lompakon omistaja on joko kadottanut muistinsa lompakkonsa mukana, tai sitten joku Raattamaan ystävistä, jotka hän otti todistajiksi rahoja laskettaessa, oli siepannut Raattamaan huomaamatta jonkun setelin.

Egaren till plånboken stämde Raattamaa på ed, den han ock måste aflägga. Men skrapan, som han fick på färska gärningen var den första svåra stöt för honom på den bana, som han då vandrade. Det gick honom djupt till sinnes, att han skulle blifva så illa tilltygad på söndags morgonen. Det var girighets djefvulen, som fick den svåra stöten, och heders djefvulen ännu mer. Emellertid kan man från denna tid räkna första början till Raattamaas sednare väckelse.

Lompakon omistaja haastoi Raattamaan valalle asiasta, joka hänen myös oli vannottava. Mutta nuhde, jonka hän sai vereksen työn päälle, oli hänelle ensimmäinen kova isku sillä tiellä, jota hän silloin vaelsi. Se meni syvälle hänen mieleensä, että häntä piti niin pahoin kohdella sunnuntaiaamuna. Juuri ahneuden perkele sai sen kovan kolauksen, ja kunnianperkele vielä kovemman. Kuitenkin tätä hetkeä voidaan pitää Raattamaan myöhemmän herätyksen alkuna.

Ett bevis på Raattamaas stora förmåga att fatta, kan man inhämta af följande. På skrift skolan i Karesuando infunno sig årligen sådana hedningar, som icke kunde läsa rent innantill, ehuru de voro till mogen ålder komne. Jag måste då anlita Raattamaa, att hjelpa mig under skrift skol tiden. Han fick hålla sig med sin skolungdom nära dörren i kyrkan, under det jag handledde den öfriga ungdomen i choret.

Eräs osoitus Raattamaan suuresta käsityskyvystä voidaan saada seuraavasta. Rippikouluun Kaaresuvantoon tuli vuosittain sellaisia pakanoita, jotka eivät osanneet lukea suoraan, vaikka olivat jo saavuttaneet kypsän iän. Minun oli silloin käytettävä Raattamaata apunani rippikoulun aikana. Hän sai pysytellä koulunuorisonsa kanssa kirkon oven läheisyydessä minun antaessani muulle nuorisolle opetusta kuorissa. Mutta niin

Men så spänd var Raattamaas uppmärksamhet, att han uppfattade hvar enda fråga som förekom i choret och hörde tillika, om någon af hans Elever klickade på en bokstaf. Här inhämtade nu Raattamaa methoden att kateketisera. Frälsaren säger, att Lärjungen icke är öfver sin mästare; men nog måste jag tillstå, att Lärjungen är i den vägen öfver sin mästare. Min method har gått derpå ut, att få nattvards ungdomen att begripa, hvad de läst. Men ofta händer det, att man får hålla på i två veckors tid, innan barnen lära sig att läsa Guds ord med eftertanke och uppmärksamhet.

Ibland händer det, att somliga svara på de framställda frågorna käckt och utan eftertänka. Jag ställer då samma fråga på en annan; han svarar då något annorlunda än den första; samma fråga ställes ännu till den tredje och han svarar något annorlunda än den första och andra. Till slut frågar jag af någon som jag föreställer mig hafva bättre insigt än de öfrige; hvilken af dessa tre har svarat rätt? med flit fördöljer jag för dem alla hvilken mening jag anser för den rätta. Härigenom förekommes den olägenheten, att ingen kan svara Läraren till behag; emedan de icke så snart kunna komma underfund med Lärarens mening; de måste således tänka efter, innan de svara, och, som ingen ännu vet, hvilken af de tre eller fyra har svarat rätt; så måste de öfriga, utan afseende på Lärarens mening, hvilken de icke känna, svara hvar och en, som han tycker likast vara. Härigenom får man snart lära känna barnens egna föreställning om saken. När den som i början svarade utan eftertänka, frimodigt, kommer underfund med sitt misstag; blir han till slut gripen af hedersdjefvulen eller skammen, att han icke svarar ett ord. Men då blir han af Läraren anmanad att resa hem till sina föräldrar, ty hvad gör han i skriftskolan, när han icke vill svara.

suuri oli Raattamaan tarkkaavaisuus, että hän käsitti joka ainoan kuorissa esiin tulleen kysymyksen, mutta hän kuuli yhtä hyvin myös, jos joku hänen oppilaistaan erehtyi yhdessäkään kirjaimessa. Tästä Raattamaa kehitti itselleen kysymyksenasetteluun perustuvan opetusmenetelmän. Vapahtaja sanoo, ettei opetuslapsi ole parempi mestariaan, mutta kyllä minun on myönnettävä, että opetuslapsi tässä suhteessa on mestariaan parempi. Minun menetelmäni tarkoitus on ollut saada rippinuoriso käsittämään lukemansa. Mutta usein käy niin, että kestää kaksi viikkoa ennen kuin lapset oppivat lukemaan Jumalan sanaa ajatuksella ja tarkkaavaisuudella.

Toisinaan sattuu, että jotkut vastaavat tehtyihin kysymyksiin rivakasti ja harkitsematta. Esitän silloin saman kysymyksen jollekin loiselle. Hän vastaa vähän eri tavalla kuin ensimmäinen. Sama kysymys esitetään vielä kolmannelle, ja hän vastaa vähän eri tavalla kuin ensimmäinen ja toinen. Lopuksi kysyn joltakin, jolla arvelen olevan muita selkeämmän käsityksen, kuka näistä kolmesta on vastannut oikein. Salaan tarkoituksella, minkä ajatuksen minä pidän oikeana. Täten vältytään siitä vahingosta, että joku vastaisi opettajalle mieliksi, koska he eivät voi heti tietää opettajan ajatusta. He joutuvat siis ajattelemaan ennen vastaamistaan, ja koska kukaan ei vielä tiedä, kuka näistä kolmesta tai neljästä on vastannut oikein, niin muiden on itse kunkin vastattava juuri niin kuin itse uskoo oikeammin olevan, välittämättä opettajan käsityksestä, jota he eivät tiedä. Näin saa pian tietää lapsen oman käsityksen asiasta. Kun se, joka alussa vastasi harkitsematta ja rohkeasti, pääsee selville erehdyksestään, tarttuu kunnianpiru eli häpeä häneen niin, että hän ei vastaa sanaakaan. Mutta silloin opettaja kehottaa häntä matkustamaan kotiinsa vanhempiensa luo, sillä mitä hän tekee rippikoulussa, jos hän ei tahdo vastata.

Detta är att sätta dem på det hala. Skamligt är det att resa hem; skamligt är det att svara orätt; skamligt är det, att Läraren måste gå förbi honom, när han icke svarar. På detta sätt lyckas det ibland, att få hjertat i rörelse, som annars är förstenadt; och deruti är Raattamaa en mästare att först lifva känslorna, ehuru dessa känslor i början äro dåliga känslor, eller passioner, eller djeflar, som börja röra sig. Men det är just på detta sätt, som menniskan kommer till en sann syndakännedom, nemligen genom Lagen, som uppväcker all begärelse. Huru skulle annars en längtan efter nåd och försoning uppstå, om icke Lagen, som är en tuktomästare till Christum, predikades först till väckelse, och sedan för de benådade till helgelse.

Tässä he joutuvat ahtaalle. Häpeällistä on matkustaa kotiin. Häpeällistä on vastata väärin. Häpeällistä on, että opettajan on käytävä hänen ohitseen, kun hän ei vastaa. Tällä tavoin onnistuu toisinaan saamaan sydämen liikkeelle, joka muutoin on kivettynyt. Ja siihen Raattamaa on mestari, että hän ensin elävöittää tunteet, vaikka nämä tunteet ovat aluksi huonoja tunteita, eli intohimoja, eli perkeleitä, jotka alkavat liikkua. Multa juuri tällä tavoin ihminen tulee totiseen synnintuntoon, nimittäin lain kautta, joka herättää kaiken himon. Kuinka muutoin syntyisi kaipaus armon ja sovinnon perään, jos ei lakia, joka on kurittaja Kristuksen tykö, ensin saarnattaisi herätykseksi ja sitten armoitetuille pyhitykseksi.

Oftast äro barnen, vid ankomsten till scholan, uti ett slags oskylldighets tillstånd; de veta icke någon skillnad emellan godt och ondt. De måste således uppväckas till medvetande af sin förderfvade natur; de måste ef egen erfarenhet öfvertygas derom, att alla menniskor äro af naturen vredenes barn. Det onda, eller djefvulens magt, måste blifva så kännbart och förnimmbart i menniskans hjerta, att hon af egen erfarenhet, icke blott på en blind och död tro, känner sig vara uti ett olycksaligt tillstånd, uti djefvulens våld, uti den djupaste förnedring, eller som det heter i våra symboliska böcker, utan tro, utan kärlek, utan Gudsfruktan. Detta är en verkelig sanning, att "menniskan är af naturen ett vredenes barn".

Useimmiten lapset ovat saapuessaan kouluun jonkinlaisessa viattomuuden tilassa. He eivät erota hyvää ja pahaa. Heidät pitää siis herättää tiedostamaan turmeltunut luontonsa. Heidät pitää oman kokemuksensa rinnalla saada vakuuttuneiksi siitä, että kaikki ihmiset ovat luonnostaan vihan lapsia. Pahan, eli perkeleen voiman, täytyy tulla tunnettavaksi ja aistittavaksi ihmisen sydämellä, ettei ihminen ainoastaan sokealla ja kuolleella uskolla, vaan omasta kokemuksestaan tuntee, että hän on onnettomassa tilassa, perkeleen vallassa, syvimmässä alennuksessa, eli niin kuin tunnustuskirjoissamme sanotaan, ilman uskoa, ilman rakkautta, ilman jumalanpelkoa. Tämä on totinen tosi, että ihminen on luonnostaan vihan lapsi.

Men just då, när denna sanning ställes syndaren för ögonen genom Lagens predikan, eller, nar Lagens anda uppväcker uti åhörarens hjerta all begärelse; så att syndaren kommer till en rätt syndakännedom, till ett klarare medvetande af sin djupa förnedring, af sitt olycksaliga tillstånd; då kommer den

Mutta juuri kun tämä totuus asetetaan lain saarnalla syntisen silmien eteen, eli kun lain henki herättää kuulijoiden sydämellä kaikkinaisen himon, niin että syntinen tulee oikeaan synnintuntoon, tiedostaa selkeämmin syvän alennuksensa, onnettoman tilansa, silloin tulee siveä järki-ihminen, sivistynyt maailman

dygdiga förnufts menniskan, den bildade verlds medborgaren, och kallar en sådan Lagens predikan till väckelse, för "hundskall". Och när en sådan hederlig krögare får erfara verkan på allmogens väckelse uti sina brännvins fastager; så blir han uppbragt af ett andeligi hat, och säger: detta är bara svärmeri och fanatism.

Så har det gått till med de aldra hederligaste krögarenas omvändelse, när fyllhundarne upphörde att supa; de hederligaste krögarena hafva blifvit fattade af det andeliga hatets ande; den infernaliska brånaden eller spritångan fattade eld i deras hjertan; de kunna icke få någon samvets frid, förr än brännvinsfridens och supfridens störare blir kuggad. Det heter ännu uti en insänd artikel i Norrbottens Posten för 1853: att Fanatismen sprider sig i Gellivare förnämligast genom Prosten Laestadii predikningar. Icke underligt då, att en af de väckta i Karesuando såg djefvulen med vrede och harm bläddra i ett af Prosten Laestadii Concepter, som Läsaren hade lagt på bordet i sin kammare; förmodligen tänkte afgrunds Fursten: jag kan icke begripa, hvarföre dessa grofva och smutsiga Concepter skola uppväcka ett sådant oväsende i mitt rike; jag kan icke få någon frid att sofva i mina gamla kunders hjertkammare, för dessa grofva och smutsiga Concepter.

Om vintern 1845 började äfven Raattamaa att tala om Christendomen, men ännu var han icke riktigt fri från brännvinet; han blef narrad af sina goda vänner och gamla supbröder att smaka för heders skull, och för att göra värden till viljes. Denne heders djefvul var vida värre att öfvervinna än sjelfva begäret efter brännvin; det var mången, som icke ville stöta sig med värden, det vill säga med verlden. Äfven Raattamaa kunde på länge icke begripa, **att den som verldens vän vill vara, han blifver Guds ovän.**

kansalainen, ja kutsuu sellaista lain herätyssaarnaa koiranhaukunnaksi. Ja kun sellainen kunniallinen kapakoitsija saa huomata rahvaan heräyksen vaikutuksen viinatynnyrissaan, niin hän harmistuu hengellisen vihan vuoksi ja sanoo: "Tämä on vain haaveilua ja kiihkoilua."

Sellainen käänne on tapahtunut kaikkein kunniallisimmille kapakoitsijoille juomareiden lakatessa juomasta. Hengellisen vihan henki on täyttänyt kunniallisimmat kapakoitsijat. Tuo helvetillinen himo eli viinahöyry syttyi palamaan heidän sydämissään. He eivät voi saada omantunnonrauhaa ennen kuin viinarauhan ja ryyppyrauhan häiritsijä saadaan vaikenemaan. Eräässä Norrbottens Posteniin 1853 lähetetyssä artikkelissa sanotaan, että kiihkoilu levenee Jellivaarassa erityisesti rovasti Laestadiuksen saarnojen välityksellä. Ei ole sitten kumma, että eräs Kaaresuvannon heränneistä näki perkeleen vihoissaan ja harmissaan selailevan erästä rovasti Laestadiuksen saarnakonseptia, jonka lukija oli jättänyt huoneensa pöydälle. Luultavasti pohjattomuuden ruhtinas ajatteli: "En voi käsittää, miksi nämä karkeat ja likaiset konseptit herättävät sellaisen metelin valtakunnassani. En voi lainkaan saada nukkumarauhaa vanhojen kumppanieni sydänkammioissa näiden karkeiden ja likaisten konseptien vuoksi."

Talvella 1845 myös Raattamaa alkoi puhua kristillisyydestä, mutta hän ei ollut vielä aivan vapaa viinasta. Hänen hyvät ystävänsä ja vanhat viinaveikot houkuttelivat hänet maistamaan kunnian vuoksi ja isännälle mieliksi. Tämä kunnian perkele oli paljon pahempi voittaa kuin itse viinahimo. Oli monia, jotka eivät tahtoneet loukata isäntää, toisin sanoen maailmaa. Raattamaakaan ei pitkään aikaan saattanut käsittää, että se, **joka tahtoo olla maailman ystävä, tulee Jumalan** vihamieheksi.

Länge hade Raattamaa stridt emot brännvins djefvulen och heders djefvulen, innan han genom Guds nåd kunde befrias ifrån deras välde. Han fick hålla på ett helt år, innan han kunde öfvervinna brännvins begäret. Han hade äfven länge hyst den önskan, att han kunde få undervisa barnen på ett ställe några månader, såsom missions kateketerna i södra Lappmarken. Denna Raattamaas andeliga önskan blef och sluteligen uppfylld när missions sälskapet i Stockholm, skickade 2:e kateketer från södra Lappmarken till Tornea Lappmark, för att undersöka lokalen, och efterse, huru vida det vore möjligt att kunna få en missions skola ordnad i denna vrå af verlden. Derigenom kom också jag i correspondens, med missions sällskapets sekreterare.

Pitkään oli Raattamaa sotinut viinapirua ja kunnianperkelettä vastaan ennen kuin hän Jumalan armosta vapautui niiden vallasta. Hän sai taistella kokonaisen vuoden ennen kuin hän kykeni voittamaan viinanhimonsa. Hänellä oli myös ollut pitkään toivomus, että saisi opettaa lapsia yhdessä paikassa joitakin kuukausia niin kuin Etelä-Lapin lähetyskatekeetat. Tämä Raattamaan hengellinen toivomus tuli myös lopulta täytetyksi, kun Tukholman Lähetysseura lähetti kaksi katekeettaa Etelä-Lapista Tornion Lappiin tutkimaan aluetta ja ottamaan selvää, olisiko mahdollista saada järjestetyksi lähetyskoulu tähän maailmankolkkaan. Täten jouduin myös kirjeenvaihtoon lähetysseuran sihteerin kanssa.

Och som Consistorium i Hernösand hade gifvit Pastorerna i Torneå Lappmark uppdrag att inaccordera 18 stycken Lappbarn hos nybyggarena, men detta icke lyckades, emedan underhålls kostnaderna, som staten skulle bestå, ansågos vara för ringa; så anhöll jag hos Consistorium, att dessa barn skulle få inaccorderas i missions skolan på kortare tid, samt, att dessa barn kunde få undervisning af samma kateket, som undervisade andra barn i missions skolan. Med Kongl.Maj:s nådiga tillstånd beviljades detta mitt andragande i Consistorio; och nu först kom Raattamaa in i sitt rätta element.

Ja kun Hernösandin konsistori oli antanut Tornion Lapin kirkkoherroille tehtäväksi järjestää 18 lappalaislasta täysihoitoon uudisasukkaiden luo, mutta tämä ei onnistunut, koska ylläpitokustannusten korvauksia valtiolta pidettiin liian pieninä, niin anoin konsistorilta, että näille lapsille voitaisiin järjestää edes lyhyemmäksi ajaksi täysihoito lähetyskoulussa, sekä että nämä lapset saisivat opetusta samalta katekeetalta, joka opetti muitakin lapsia lähetyskoulussa. Kuninkaallisen Majesteetin armollisella suostumuksella konsistori myöntyi tähän esitykseeni. Ja nyt vasta Raattamaa pääsi oikeaan elementtiinsä.

Första försöket med Missions skolan gjordes i Lainio by af Jukkasjärvi Församling i Torneå Lappmark. I december 1847, gjorde jag en förberedande resa till Lainio; om det uppkomna kätteriet eller svärmeriet i Karesuando fingo krögarena och fyllhundarne i Lainio den gången intet säkert besked af mig. Jag frågade endast husbönderna, om de hade lust att emottaga och underhålla några

Ensimmäinen lähetyskoulukokeilu tehtiin Lainion kylässä Jukkasjärven seurakunnassa Tornion Lapissa. Joulukuussa 1847 tein valmistelevan matkan Lainioon. Kaaresuvannossa kehkeytyneestä kerettiläisyydestä tai haaveilemisesta Lainion kapakoitsijat ja juomarit eivät saaneet minulta mitään varmaa sanomaa sillä kerralla. Kyselin ainoastaan talollisilta, oliko heillä halua ottaa hoidettavakseen joitakin köyhiä lappalaislapsia ja mihin

fattiga Lappbarn, och till hvad pris. Som detta var någonting att förtjena på; så narrade dem egennyttan att emottaga ett visst antal barn.

hintaan. Koska tässä oli tilaisuus ansaita jotakin, niin omanvoitonpyynti houkutteli heitä ottamaan tietyn määrän lapsia hoitoonsa.

Skriftligt accord upprättades och handpengar gåfvos. Hade nybyggarena i Lainio kunnat föreställa sig, att detta accord gällde deras krögeri rörelse; så hade de visst icke skrifvit under conventionen.

Kirjallinen sopimus kirjoitettiin ja käsirahat maksettiin. Mikäli Lainion uudisasukkaat olisivat osanneet kuvitella, että tämä sopimus koski heidän kapakkaliikettään, niin he eivät varmasti olisi allekirjoittaneet sopimusta.

Uti januari månad 1848, ankom Johan Raattamaa till Lainio med en skara af Lappungar, af hvilka en del knappast kände bokstäfverna. En af de bättre försigkomna barnen, satte han till monitor för ABC-darierna, medan han sjelf handledde dem, som kunde läsa i bok, ehuru icke med färdighet, dock likväl hjelpligt. I början måste han gå mycket försigtigt till väga, för att icke skrämma bort sina åhörare. Han förklarade Christi pinos historia för barnen efter den method, som han inhämtat af mig i Karesuando. Om aftnarna församlade sig äfven byns invånare i skolrummet, som var ett rökpörte. Der hölls då bön, och efter bönens slut läste Raattamaa något af mina Concepter, som vanligen hade den verkan, att en del af åhörarena blefvo förbittrade, och paltade ut, men andra åter stannade qvar. Efter Conceptets uppläsande fortsatte Raattamaa samtalet med de qvarvarande, långt inpå natten. Nu uppstod en allmän nyfikenhet bland Lapparne i Jukkasjärvi att besöka den underliga skolan, hvarest barnen sades blifva tokiga.

Tammikuussa 1848 Johan Raattamaa saapui Lainioon joukko lappalaislapsia mukanaan, joista osa tuskin tunsi aakkosia. Yhden paremmin kehittyneistä lapsista hän pani opettajaksi niille, jotka opettelivat aakkosia, kun taas hän itse ohjasi niitä, jotka osasivat lukea kirjasta edes auttavasti. Aluksi hänen oli edettävä hyvin varovasti, ettei hätyyttäisi pois kuulijoitaan. Hän selitti Kristuksen piinan historiaa lapsille sillä menetelmällä, jonka hän oli omaksunut minulta Kaaresuvannossa. Iltaisin kokoontuivat myös kylän asukkaat kouluhuoneeseen, joka oli eräs savupirtti. Siellä pidettiin rukous, ja rukouksen loputtua Raattamaa luki jonkun konsepteistani, joilla oli tavallisesti sellainen vaikutus, että yksi osa kuulijoista suuttui ja tallusteli ulos, multa toiset taasen jäivät sisälle. Konseptin lukemisen jälkeen Raattamaa jatkoi jäljelle jääneiden kanssa keskustelua myöhään yöhön. Nyt heräsi yleinen uteliaisuus Jukkasjärven lappalaisten keskuudessa käymään tuossa kummallisessa koulussa, jossa lasten sanottiin tulevan hulluiksi.

Och tokigt såg del också ut för profana Ögon, då en del af barnen våndades i samvets qval, andra åter, hoppade af glädje; somliga blefvo kraftlösa och orkade icke stå på benen. Ungefärligen en månads tid hade Raattamaa arbetat på den hårda jordmohnen, hvars upprifvare han var; då äfven några af byns storkrögare började få

Ja hullulta se näyttikin maallikon silmissä, kun yksi osa lapsista vaikeroitsi omantunnon vaivassa, toiset taasen hyppäsivät ilosta, jotkut tulivat voimattomiksi eivätkä jaksaneet seistä jaloillaan. Suunnilleen kuukauden ajan Raattamaa oli tehnyt työtä pehmittäakseen tuon kovan maaperän, jonka raataja hän oli, kun myös muutamat kylän suurkapakoit-

"ett stygn i sina hjertan". Det blef i början af skolterminen en hård kamp och strid med brännvins draken, som hade sina drabanter och utskickade i skolrummet. De som voro mest skriftlärde, försökte att försvara brännvinets nytta och nödvändighet med Bibelspråk, som togos af Salomo och Syrach; men Raattamaa var så pass hemma i Bibeln, att han kunde vederlägga dem med andra Bibelspråk. Till slut fattade en och annan krögare det förtviflade beslutet att hälla ut sitt brännvin på marken. Detta offer åt den okända Guden uppväckte i början fasa och afsky bland Lapparne. Det var i deras tankar en grufvelig synd, att hälla ut Guds gåfvor på marken. Somliga sade som Judas: "hvi vardt icke denna smörjeisen såld för trehundrade penningar, och gifvit dem fattigom."? Om krögaren icke hade samvete att behålla sitt brännvin så kunde han ju hafva sålt det och gifvit värdet deraf till de fattiga; så hade det kunnat komma någon menniska till nytta; men nu gick det alldeles förloradt, och kom ingen till nytta.

sijoistakin alkoivat saada pistoksen sydämeensä. Lukukauden alussa kehkeytyi ankara kamppailu ja sota viinalohikäärmeen kanssa, joka lähetti seuralaisiaan kouluhuoneeseen. Ne, jotka olivat eniten kirjanoppineita, yrittivät puolustaa viinan hyötyä ja tarpeellisuutta raamatunlauseilla, joita lainattiin Salomosta ja Syyrakista. Mutta Raattamaa oli sen verran tutustunut Raamattuun, että hän kykeni toisilla raamatunlauseilla kumoamaan heidän väitteensä. Lopulta muutama kapakoitsija teki epätoivoisen päätöksen kaataa viinansa maahan. Tällainen uhri tuntemattomalle Jumalalle herätti aluksi kauhistusta ja inhoa lappalaisten keskuudessa. Heidän mielestään oli kauhea synti kaataa Jumalan lahjoja maahan. Jotkut sanoivat kuten Juudas: "Miksei tätä voidetta myyty kolmeensataan penninkiin ja annettu vaivaisille? Jos kapakoitsijan tunto ei kestänyt pitää viinaansa, niin olisihan hän voinut myydä sen ja antaa sen hinnan köyhille, niin se olisi tullut jollekin ihmiselle hyödyksi. Mutta nyt se meni aivan hukkaan eikä hyödyttänyt ketään!"

Så resonerade de förståndiga och förnuftiga fyllhundarne; men det halp intet att spjerna emot udden. Lapparne sjelfve öfvertygades så småningom, att brännvinet kom ingen till nytta, men väl till skada och förderf för hela menskligheten. Ja! de blefvo öfvertygade, att brännvinet var förnämsta skulden till Lappallmogens elände och fattigdom; detta insågo de också till en del sjelfva, men brännvins begäret var stort; frestelsen var oöfvervinnerlig ända till dess en grundelig väckelse kom dem, att fatta afsky för eldvattnet.

Niin juttelivat ymmärtäväiset ja järkevät juomarit. Mutta ei auttanut potkia tutkainta vastaan. Lappalaiset itse vakuuttuivat vähitellen siitä, ettei viina tullut kenellekään hyödyksi, mutta hyvinkin vahingoksi ja turmioksi koko ihmiskunnalle. Niin, he vakuuttuivat siitä, että viina oli päällimmäinen syy lappalaisrahvaan kurjuuteen ja köyhyyteen. Tämän he näkivät osittain itsekin, mutta viinahimo oli suuri. Kiusaus oli vastustamaton siihen asti, että perusteellinen herätys sai heidät käsittämään inhon tulivettä kohtaan.

Annars hafva somliga nyktra fyllhundar, eller så kallade måttliga nykterhets vänner, satt i fråga, huru vida det kan vara rätt och tillbörligt, att de absoluta nykterhetsvännerna sätta den ena djefvulen i harnesk mot den andra.

Muuten jotkut raittiit juomarit eli niin kutsutut kohtuullisen raittiuden ystävät ovat asettaneet kyseenalaiseksi, voiko olla oikein ja kohtuullista, että ehdottoman raittiuden ystävät varustavat toisen perkeleen sotaan toista perkelettä vastaan.

Som till exempel: då nykterhets Talaren visar den skada, som fylleriet åstadkommer i ekonomiskt hänseende; så eggar han girighets djefvulen att slåss med brännvins djefvulen. Och då nykterhets talaren vidare afmålar den skam och vanära, som drabbar drinkare; samt huruledes han förlorar sin aktning bland hederligt folk; så uppeggar han ambitionen eller heders djefvulen att hugga ihjäl brännvins djäfvulen. Detta sätt att sätta djeflarna eller passionerna i strid och harnesk mot hvarandra, är, efter de måttliga nykterhets vännernas förmenande ochristligt; det innebär en hemlig jesuitism; det är att begagna dåliga medel för vinnande af ett godt ändamål.

Kuten esimerkiksi, kun raittiuspuheen pitäjä näyttää sitä vahinkoa, jonka juoppous aiheuttaa taloudellisesti, silloin hän usuttaa ahneuden perkeleen taistelemaan viinaperkeleen kanssa. Ja kun raittiuspuheen pitäjä edelleen kuvailee sitä häpeää ja alennusta, joka juomaria kohtaa, sekä kuinka hän menettää arvostuksensa kunniallisten ihmisten keskuudessa, silloin hän usuttaa kunnianperkelettä hakkaamaan viinaperkeleen kuoliaaksi. Tällainen tapa varustaa perkeleet eli intohimot sotaan toisiaan vastaan on kohtuullisen raittiuden ystävien mielestä epäkristillistä. Se sisältää salaista jesuiittalaisuutta, mikä tarkoittaa huonojen välineiden käyttämistä hyvän tarkoituksen voittamiseksi.

Men vi måste här vid lag erinra de måttliga nykterhetsvännerna, som stå uti ett hemligt förbund med brännvins djefvulen, att det är ett vanligt krigsputs, som alla krigande Potentater ansett för både lofligt och hederligt, att reta hvarandras undersåtar till uppror. Om nu nykterhets talaren retar girighetsdjefvulen och hedersdjefvulen att göra uppror emot brännvinsdjefvulen; så kan detta krigsputs icke vara mera jesuitiskt eller vanhederligt, än att till ex. Ryska Kejsaren retar Turkens undersåtar till uppror emot Sultan.

Mutta meidän on tässä kohdassa muisteltava kohtuullisen raittiuden ystäville, jotka ovat salaisessa liitossa viinapirun kanssa, että on tavallinen sotajuoni, jota kaikki vallanpitäjät ovat pitäneet sekä luvallisena että kunniallisena, kiihottaa toisensa alamaisia kapinaan. Jos nyt raittiuspuheen pitäjä kiihottaa ahneudenpirun ja kunnianpirun tekemään kapinan viinapirua vastaan, niin ei tämä sotajuoni voi olla sen enempää jesuiitallista tai kunniatonta kuin jos esimerkiksi Venäjän keisari yllyttäisi Turkin alamaisia kapinaan sulttaania vastaan.

Här tyckes det vara på sitt rätta ställe, att undersöka i hvilket förhållande Brännvinsdjefvulen står till de andra djeflarna. Att brännvins djefvulen är som en kommendant öfver andra djeflar, har man funnit deraf, att så många grofva brott blifvit begångna i fyllan, såsom brottmåls statistiken utvisar. Kanske två tredjedelar af dessa grofva brott, skulle hafva uteblifvit, om icke brännvinet varit ett eggelse medel till det onda.

Tässä näyttäisi olevan paikallaan tutkia, missä suhteessa viinaperkele on muihin perkeleihin nähden. Se, että viinaperkele on ikäänkuin muiden perkeleiden komentaja, on huomattu siitä, että niin monta karkeaa rikosta on tullut tehdyksi humalassa, kuten rikostilasto osoittaa. Ehkäpä kaksi kolmasosaa näistä karkeista rikoksista olisi jäänyt tekemättä, mikäli viina ei olisi ollut yllytysvälineenä pahuuteen.

När menniskan tager sig en sup brännvin på nykter mage, så tycker man, att den hettar i magen; när spritångan spri-

Kun ihminen ottaa viinaryypyn tyhjään vatsaan, tuntuu, että se polttaa mahaa. Kun viinahöyry leviää veren mukana

der sig med blodet till hjertat, så tycker man, att den värmer hjertat. En del menniskor hafva godt ölsinne; sådane fyllhundar blifva mycket blödige och Gudfruktige i fyllan: andra åter, som hafva elakt ölsinne, blifva knarrige, otålige, och bullersamme; de börja då, att svärja och slåss i fyllan. Men det är svårt att säga, hvilketdera må vara större synd, antingen att vara Gudfruktig i fyllan, eller ogudaktig i fyllan. En allmän erfarenhet är det, att ett hemligt hat, som man icke täcks uppenbara i nyktert tillstånd, kommer ut, när brännvinet fått göra sin verkan på gallan. Häraf kan man göra den slutsatsen, att brännvinets orena ande, och hatets svarta ande äro bröder. Brännvinets orena ande gör menniskan mera modig och djerf; den ger styrka och fart åt de hemliga djeflar, som hafva sitt säte i köttet. En god egenskap tillegnas brännvinet nemligen, att **"vinet är ärligt".** Detta är en dygd, som gerna må vara vinets förtjänst; men visst och sant är det äfven att menniskan under det rusiga tillståndet uppenbarar många hemligheter, som hon sedan får bittert ångra.

Hvad har spriten för verkan på förståndet? - som den rusige sjelf tycker så klaras och skärpes förståndet: den rusige tycker sig hafva ett ljust hufvud; men för den nyktra åskådaren uppenbarar sig det "ljusa **hufvudet"** som ett **"dumt hufvud".** Man tycker alltid, att det är något, som fattas mannen med det ljusa hufvudet. Inbillnings kraften stegras af vinet; Poeten blir inspirerad; En pultron blir i hast hjelte; den fattige blir i hast rik; den svage **blir** stark, tiggaren blir så dryg, som en stor Herre man; och en dummer jöns blir i fyllan en stor tänkare. Om detta allt vore sannt, så skulle brännvinet kunna uträtta stora ting; men hela herrligheten varar så litet länge.

Hvad har brännvinet för verkan på

sydämeen, tuntuu, että se lämmittää sydäntä. Osalla ihmisistä on hyvä viinapää. Sellaiset juomarit tulevat hyvin tunteellisiksi ja jumalisiksi humalassa. Toiset taasen, joilla on paha viinapää, tulevat mariseviksi, kärsimättömiksi ja metelöiviksi. He alkavat silloin kirota ja tapella päissään. Mutta on vaikeaa sanoa, kumpi on suurempi synti, olla jumalinen päissään vaiko jumalaton. Yleinen kokemus on sellainen, että salainen viha, jota selvänä ei tohdi ilmaista, tulee julki viinan päästyä tekemään vaikutuksensa sapessa. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että viinan saastainen henki ja vihan musta henki ovat veljeksiä. Viinan saastainen henki tekee ihmisen rohkeammaksi ja röyhkeämmäksi. Se antaa lihassa asustaville salaisille perkeleille voimaa ja vauhtia. Eräs hyvä ominaisuus luetaan viinan hyväksi, nimittäin että **viina on rehellinen.** Tämä on hyve, joka kernaasti jääköön viinan ansioksi. Mutta varmaa ja totta on myös se, että ihminen humalapäissään ilmoittaa monia salaisuuksia, jota hän sitten joutuu katkerasti katumaan.

Mitä vaikutusta viinalla on ymmärrykseen? Päihtyneen omasta mielestä ymmärrys kirkastuu ja terävöityy. Humalaisella on mielestään terävä pää, mutta raittiin sivusta seuraajan mielestä **teräväpäisyys** on **pölkkypäisyyttä.** Tuntuu aina siltä, että tuolta teräväpäiseltä mieheltä puuttuu jotakin. Viina vilkastuttaa mielikuvitusta. Runoilija saa inspiraation. Jänishoususta tulee yhdessä hujauksessa sankari. Köyhä tulee äkisti rikkaaksi. Heikko tulee vahvaksi. Kerjäläinen tulee niin suurelliseksi kuin suuri herrasmies, ja pölkkypäästä tulee suuri ajattelija. Mikäli tämä kaikki olisi todellista, niin viina saattaisi toimittaa suuria asioita. Mutta koko ihanuus kestää niin vähän aikaa.

Mitä vaikutusta viinalla on sukupuoli-

könsdelame? Det har man ofta sett, att den blygsamme ynglingen blir kär, när han har fått sig ett par glas i peruken; han börjar kurtisera, och den blygsamma jungfrun låter sig allt detta behaga; dock är det icke så afgjort huruvida hon tror på en kärleksförklaring i fyllan. Man ser heraf, att spritången verkar både på kropp och själ; den verkar på gallan, vredens organ, på lefvern, egoismens organ, på mjelten, ambitionens organ, på könsdelarne hororganerna, på hjertat, som är modets, fruktans, sorgens, kärlekens och glädjens organ. Den verkar på förståndet, förnuftet och inbillnings kraften; men det sämsta af allt, är brännvinets verkan på samvetet, som deraf döfvas, och detta skall brottmåls statistiken utvisa. Det är mången mördare, som icke har mod, att utöfva mordet i redigt tillstånd, utan måste först styrka sig med den djefvulska drycken.

Huru vida brännvinet utöfvar någon verkan på tjuforganerna, är icke så noga utrönt, men kändt är det likväl, att gamla utpiskade tjufvar anse brännvinet såsom skadligt för deras yrke, emedan det betager dem den nödiga försigtigheten.

Hvad som nu är sagdt om brännvinets verkan i allmänhet, gäller också i synnerhet om Lappmarkerna, och ju gröfre och råare seder, desto större blefvo brännvinets verkningar. Det mest upprörande och hjertskakande var dock de oskylldiga barnens lidande för brännvinets skull. När mödrarne lågo hela och halfva dagar i fyllan utan medvetande, fingo de små oskylldiga barnen skrika nafvelbråck på sig; var det icke den oskylldiga Barna vännen Jesus, som hörde de spädas klagan, när han uppväckte en Religiös och Gudfruktig nykterhets vän uti Johan Raattamaa, som ref opp den andeliga jorden, och bröt den andeliga isen omkring de kalla hjertan i norden. Var det icke den oskylldiga

elimiin? On usein nähty, että ujo nuorukainen rakastuu saatuaan pari lasillista päähänsä. Hän alkaa kuherrella, ja kainosteleva neitonen tuntee tästä kaikesta mielihyvää. Tosin ei ole varmaa, uskooko hän humalassa vannottuun lemmenvalaan. Tästä nähdään, että viinahöyry vaikuttaa sekä ruumiiseen että sieluun. Se vaikuttaa sappeen, vihan elimeen; maksaan, itsekkäisyyden elimeen; pernaan, kunnianhimon elimeen; sukuelimiin, huoruuden elimiin; sydämeen, joka on rohkeuden, pelon, surun, rakkauden ja ilon elin. Se vaikuttaa ymmärrykseen, järkeen ja mielikuvituksen voimaan. Mutta kaikkein pahinta on viinan vaikutus omaantuntoon, jonka se paaduttaa, ja tämän vahvistaa rikostilasto. Monilla murhaajilla ei selvänä ole rohkeutta tehdä murhaa, vaan he joutuvat ensin vahvistamaan itseään tuolla perkeleellisellä juomalla.

Sitä, vaikuttaako viina jotakin varkauden elimissä, ei ole niin tarkoin tutkittu, mutta on kuitenkin tunnettua, että vanhat, pinttyneet varkaat pitävät viinan vahingollisena ammatilleen, koska se riistää heiltä tarpeellisen varovaisuuden.

Se, mitä nyt on sanottu viinan vaikutuksesta yleensä, pätee myös erityisesti Lapin maassa. Mitä karkeammat ja raaemmat olivat tavat, sitä suuremmat tulivat myös viinan vaikutukset. Järkyttävintä ja sydäntä puistattavinta oli kuitenkin viattomien lasten kärsiminen viinan takia. Äitien maatessa päivätolkulla päissään tiedottomina pienet viattomat lapset saivat parkua navanrepeämiseen asti. Eiköhän viaton lasten ystävä, Jeesus, kuullut imeväisten lasten valituksen, kun hän herätti uskovaisen ja jumalaapelkäävän raittiuden ystävän, Johan Raattamaan, joka raatoi hengellistä maata ja mursi hengellisen jään kylmien sydämien ympäriltä Pohjolassa? Eiköpä viattomien lasten ystävä, Jeesus, kuullut imeväisten lasten valituksen maasta,

barna vännen Jesus, som hörde de spädas klagan på marken, likasom Herren hörde Ismaels röst, när hans moder Hagar hade kastat honom på marken, för att gråta sig till döds? Huru många bland de späda hade icke redan gråtit sig till döds, när mordengelen eller den orena spritanden hade grasserat ibland folket i hundratal af år? Huru många mödrar hade icke redan gråtit sig till döds när den orena anden dref de andeliga svinen att handtera sina makar som kreatur? När de arma menniskorna klädde sig nakna, för att tillfridsställa sin outsläckliga brännvins törst.

kuten Herra kuuli Ismaelin äänen, kun hänen äitinsä Hagar oli heittänyt hänet maahan itkemään itsensä kuoliaaksi? Kuinka monet imeväisistä olivatkaan jo itkeneet itsensä kuoliaiksi, kun murhaenkeli eli tuo saastainen viinahenki oli raivonnut kansan keskuudessa satoja vuosia? Kuinka monet äidit olivatkaan itkeneet itsensä kuoliaiksi, kun tuo saastainen henki pani hengelliset siat käsittelemään puolisoitaan kuten luontokappaleita? Kun nuo kurjat ihmiset myivät vaatteensakin tyydyttääkseen sammumatonta viinanjanoaan.

Doctor Thomander säger, i sina predikningar att brännvinets orena ande, är den rätta äktenskaps djefvulen i Sverige; och i Lappmarken är han en barnamördare.

Tohtori Thomander sanoo saarnoissaan, että viinan saastainen henki on oikea avioliiton perkele Ruotsissa. Lapin maalla se on myös lastenmurhaaja.

Kraftigt och väldigt predikade Raattamaa, icke allenast om nykterhet utan äfven och förnämligast om en sann och lefvande Christendom. Han arbetade oupphörligt både natt och dag; blott några timmar mot morgonen tog han sig en blund, och det var mer än besynnerligt, att han icke blef alldeles utmattad. Men han har en god constitution, och god hälsa, är vid sina bästa år; han är en kort, något undersättsig man, med hög panna, stora och lifliga ögon, hög och väldig stämma, men tillika klangfull och böjlig. Han känner konsten att moderera sin röst, efter ämnets beskaffenhet. De mindre barnen tar han i famn, smeker dem, talar rörande till deras hjertan, och det dröjer icke länge innan han får dem att gråta. Alldrig har han ännu behöft bruka riset. De mest hårdhjertade barnen låter han föra i mörk arrest.

Voimallisesti ja mahtavasti Raattamaa saarnasi, ei ainoastaan raittiudesta, vaan myös ja erityisesti totisesta ja elävästä kristillisyydestä. Hän teki työtä taukoamatta yöllä ja päivällä. Ainoastaan muutaman tunnin torkut hän otti aamupuolella yötä, ja oli enemmän kuin ihmeellistä, että hän ei kokonaan riutunut. Mutta hänellä on hyvä ruumiin yleisrakenne ja hyvä terveys ja hän on mies parhaassa iässään. Hän on lyhytkasvuinen, tukevanpuoleinen mies, jolla on korkea otsa, suuret ja eloisat silmät, mahtava ja voimakas ääni, joka on myös sointuva ja pehmeä. Hänellä on taito muunnella ääntään aiheen luonteen mukaan. Pienimmät lapset hän ottaa syliinsä, hyväilee heitä, puhuu liikuttavalla tavalla heidän sydämilleen, eikä kestä kauan ennen kuin hän saa heidät itkemään. Koskaan hänen ei ole vielä tarvinnut käyttää piiskaa. Kaikkein kovasydämisimmät lapset hän antaa sulkea pimeään arestiin.

Men det finnes vissa hårda och obevekliga naturer, hvilkas hjertan han icke fått att smälta. Och de hjertan till hvilka Raattamaa icke funnit vägen, äro också obevekliga och alldeles

Mutta on tiettyjä paatuneita ja taipumattomia luonteita, joiden sydämiä hän ei ole saanut sulamaan. Ne sydämet, joihin Raattamaa ei löytänyt tietä, ovat myös taipumattomia ja muillekin täysin saa-

otillgängliga för andra.

Johan Raattamaas broder Pehr Raattamaa, var en vind beutel och ett fyllsvin af äkta slaget; före väckelsen var han än i Norrige än i Sverrige än i Finnland, och arbetade som en Björn, när han tog sig före, men dessemellan rumlade han alldeles förfärligt, och bar sig åt som ett kreatur. I början af väckelsen gjorde han nan af hela saken, svor och väsnades som en best, men när brodern fick tag uti honom började han småningom blifva öfvertygad derom, att det icke kunde gå an i längden, att lefva som ett svin.

Han kom en gång till kyrkan om Michaeli söndagen 1845; der tyckte han, att presten predikade åt honom ensammen. Men det kom icke längre den gången. Han rumlade emellertid som vanligt, men fick alltid ondt samvete efter ruset; den tröst han förut hade fått ifrån flaskan ville icke nu mera förslå till att döfva det aggande samvetet. Nu kom han åter till kyrkan om Jul Helgen 1845 och reste hemifrån i den afsigt att han efter så många Herrans år skulle gå till Herrans nattvard, hvilket nådemedel han under sin rummeltid hade alldeles försummat att begagna. Men nu föll en sådan ovärdighet på honom, att han icke vågade låta anteckna sig. En afton ernade han gå till Presten, men när han kom till dörren, så vände han om.

Återigen försökte han att drifva bort Sauls onda ande med ett rus; men den plågan blef endast värre efter ruset; det blef för honom med hvarje dag mer och mer odrägligt, att lefva. Han måste nu börja läsa i Religions böcker, men ingen uppbyggelse tyckte han sig få. Till slut började han att tvifla om det fanns någon Gud. Dock hade han så pass stort förnuft, att han **"via Causalitatis"** resonerade sig till en Gud.

vuttamattomia.

Johan Raattamaan veli, Pehr Raattamaa, oli suupaltti ja pahimman lajin sikajuoppo. Ennen heräämistään hän oli milloin Norjassa, milloin Ruotsissa, milloin Suomessa ja paiski töitä karhun lailla, kun sille päälle sattui, mutta rellesteli väliaikoina aivan kauheasti ja käyttäytyi luontokappaleen tavoin. Herätyksen alussa hän teki pilaa koko asiasta, kirosi ja melusi kuin villipeto, mutta kun veli sai otteen hänestä, hän alkoi vähitellen tulla vakuuttuneeksi siitä, ettei tuollainen sikamainen elämä voi ajanoloon menestyä.

Kerran hän tuli kirkkoon mikkelinsunnuntaina 1845. Siellä hänestä tuntui, että pappi saarnasi yksinomaan hänelle. Mutta se ei edennyt sillä kerralla sen pidemmälle. Hän hummasi kuitenkin kuten tavallisesti, mutta sai aina huonon omantunnon humalan haihduttua. Se lohtu, jonka hän ennen oli saanut pullosta, ei enää tahtonut riittää kuolettamaan kalvavaa omaatuntoa. Nyt hän tuli jälleen kirkkoon joulupyhänä 1845, ja hän lähti kotoa sillä tarkoituksella, että hän niin monen Herran vuoden jälkeen menisi Herran Ehtoolliselle, jonka armonvälineen hän oli hummaamisensa aikana kokonaan lyönyt laimin. Mutta nytpä lankesi niin suuri mahdottomuuden tunne hänelle, että hän ei uskaltanut kirjoittautua ripille. Eräänä iltana hän aikoi mennä papin luo, mutta päästyään ovelle hän kääntyikin takaisin.

Taas hän yritti ajaa Saulin pahaa henkeä pois humalalla, mutta vaiva tuli humalan jälkeen vain pahemmaksi. Eläminen tuli hänelle päivä päivältä sietämättömämmäksi. Hänen täytyi nyt ruveta lukemaan uskonnollisia kirjoja, mutta ei tuntenut saavansa niistä mitään rakennusta itselleen. Lopulta hän alkoi epäillä, oliko mitään Jumalaa olemassakaan. Kuitenkin hänellä oli sen verran suuri järki, että hän **via causalitatis** päätteli Jumalan olevan

Men huru skulle han nu komma till Gud, ifrån hvilken han var så långt afviken, och lik ett borttappadt får vandrade i vild marken. Ändteligen kom han åter i Februari månad 1846 till kyrkplatsen. Der träffade han åter en gammal vän, som trugade honom, att taga sig en snaps eller tankställare. Men denna supen blef den sista, ty det blef nu för honom alldeles odrägligt att lefva. Nu kom han ändteligen till Presten och frågade synbarligen rörd: tror ni, att det kan finnas någon nåd, för en så stor syndare som jag är? Svaret blef ungefärligen så lydande: för Gud är ingenting omöjligt, men ettdera måste du välja af dessa tu: antingen måste du af allt hjerta omvända dig till Herran och söka kraften ofvanefter, eller också måste du fara hufvudstupa till helvetet, såsom du hittills gjort.

Med detta besked gick han ut, och tänkte för sig sjelf: Presten ser nog, att jag måste resa till helvetet. Emellertid fortfor bättringskampen. Han tyckte, att alla ställen, hvarest han i ungdomen utöfvat sina galenskaper, anklagade honom. Berg och dalar ropade ack och ve öfver honom.

Ändteligen kom förlossnings dagen i Mars 1846. Han var ute och vandrade af och an på Elfven ty något egentligt arbete orkade han icke företaga sig. Bäst han vandrade flögo några nådens ord, som en blixt till hjertat, och i samma ögonblick kände han en obeskriflig glädje genomströmma hela sitt inre. Denna glädje varade i nära tre dygn. Men han gjorde sig allt för stora begrepp om ett beständigt himmelrike på jorden. Under dessa bröllopsdagar, kände han icke till någon frestelse, ingen syndig tanke uppstod i hans själ, ingen vemodig känsla plågade honom; allt var idel helighet, glädje och fröjd. Då tänkte han för sig sjelf: så här bör en

olemassa. Mutta kuinka hän nyt pääsisi Jumalan luokse, josta hän oli ajautunut niin kauas erilleen vaellellen kadonneen lampaan tavoin korvessa. Lopulta hän tuli taas helmikuussa 1846 kirkolle. Siellä hän kohtasi taas vanhan ystävänsä, joka viekoitteli hänet ottamaan ryypyn ajatuksen kirkastamiseksi. Mutta tämä ryyppy jäi hänen viimeisekseen, sillä eläminen tuli nyt hänelle aivan sietämättömäksi. Nyt hän lopultakin tuli papin luokse kysyen nähtävästikin liikuttuneena: "Luuletteko minun kaltaiselleni suurelle syntiselle olevan mitään armoa?" Vastaus kuului suunnilleen näin: "Jumalalle ei mikään ole mahdotonta. Mutta jompikumpi sinun on valittava näistä kahdesta: sinun on joko käännyttävä koko sydämestäsi Herran puoleen etsien voimaa ylhäältä, tai sitten sinun on mentävä päistikkaa helvettiin, kuten tähän asti olet tehnyt."

Tämän sanoman kanssa hän lähti ulos ajatellen itsekseen: "Pappi näkee kyllä, että minun on mentävä helvettiin." Kuitenkin parannuksen kilvoitus jatkui. Hänestä tuntui, että joka paikka, missä hän nuoruudessaan oli harjoittanut hulluuksiaan, syytti häntä. Vuoret ja laaksot huusivat ah ja voi hänen tähtensä.

Vihdoin koitti lunastuksen päivä maaliskuussa 1846. Hän oli ulkona kuljeskelemassa joella sinne tänne, sillä mitään varsinaista työtä hän ei jaksanut ottaa tehdäkseen. Juuri ollessaan kuljeskelemassa lensi jokunen armon sana salaman tavoin hänen sydämeensä, ja samassa silmänräpäyksessä hän tunsi sanoinkuvaamattoman ilon virtaavan läpi koko sisimpänsä. Tämä ilo kesti lähes kolme vuorokautta. Mutta hän muodosti itselleen aivan liian korkean käsitteen pysyvästä taivaan valtakunnasta maan päällä. Näiden hääpäivien aikana hän ei tuntenut yhtään kiusausta, ei yhtään syntistä ajatusta noussut hänen sieluunsa, ei yksikään surumielinen tunne vaivannut häntä. Kaikki oli pelkkää pyhyyttä, iloa ja riemua. Sil-

Christens lif vara: intet besmitteligt får komma in i det nya Jerusalem. Och då andra äldre Christna klagade öfver frestelser och satans anfäktningar, så började den fina egenrättfärdigheten att smyga sig in i hans hjerta, utan att han märkte det; han började tänka vid sig sjelf: Ingen af dessa har kommit så högt i nåden som jag, fastän de äro äldre Christna än jag.

loin hän ajatteli itsekseen: "Näin pitää kristityn elämän ollakin. Mitään saastaista ei saa tulla sisälle Uuteen Jerusalemiin." Ja muiden, vanhempien kristittyjen valittaessa kiusauksistaan ja saatanan ahdistuksista tuo hieno omarakkaus alkoi hiipiä hänen sydämeensä hänen huomaamattaan. Hän alkoi ajatella itsekseen: "Ei yksikään näistä ole päässyt niin korkealle armoon kuin minä, vaikka ovat vanhempia kristittyjä kuin minä."

Men - på tredje dygnet började han känna en och annan ond tanke, då tänkte han: aj! aj! huru hänger detta tillsammans med en benådad Christens själatillstånd? En benådad Christen får icke hafva elaka tankar och syndiga begär. Jag har säkert fallit ur nådaståndet. Och nu är jag evigt förlorad.

Mutta kolmantena vuorokautena hän alkoi tuntea yhtä ja toista pahaa ajatusta. Silloin hän ajatteli: "Ai, ai! Kuinka tämä sopii armoitetun kristityn sieluntilan kanssa yhteen? Armoitetulla kristityllä ei saa olla pahoja ajatuksia ja synnillisiä himoja. Olen varmasti langennut armosta. Ja nyt olen iankaikkisesti hukassa!"

Sålunda kastade nu egenrättfärdigheten om bladet, ehuru den nyss upphöjt honom till den högsta i nåden. Detta händer ofta med nyss benådade Christna, att egenrättfärdigheten svänger om med dem på ett förvånande sätt. Än upphöjer han dem på tinnarne af Templet; derifrån förleder han dem, att skåda ner på de små jordmaskarne med förakt. Än åter kastar han ner dem i smutsen; och säger: Du är evigt förlorad, du har fallit ur nåden.

Niin muodoin omavanhurskaus käänsi lehteä, vaikka se oli juuri korottanut hänet kaikkein korkeimmaksi armossa. Vastikään armoitetuille kristityille käy usein niin, että omavanhurskaus tekee äkkikäännöksen heidän kanssaan hämmästyttävällä tavalla. Toisinaan se korottaa heidät temppelin harjalle. Sieltä se viettelee heitä tähyilemään alhaalla olevia maan matosia halveksien. Taas toisinaan se heittää heidät alas kuraan sanoen: "Olet iankaikkisesti hukassa, sinä olet langennut armosta."

Pehr Johanson Raattamaa arbetade stundom med egenrättfärdigheten så förfärligt, att han måste lägga sig. Jag måste då närmare förklara för honom egenrättfärdighetens fordringar på helighet, och visade honom huruledes Paulus i Romarenas 7. hade samma erfarenheter, samma anfäktningar och samma frestelser, huruledes han klagade öfver en satans engel, som honom kindpustade, men fick det svaret: **"dig bör nöjas åt min nåd."**

Pehr Johansson Raattamaa teki toisinaan niin kauheasti työtä omanvanhurskauden kanssa, että hän joutui vuoteen omaksi. Minun oli silloin selitettävä hänelle lähemmin omanvanhurskauden pyhyydenvaatimuksia ja näytin hänelle, kuinka Paavalilla roomalaiskirjeen seitsemännessä luvussa oli samanlaisia kokemuksia, samat ahdistukset ja samat kiusaukset, kuinka hän valittaa saatanan enkelin takia, joka rusikoitsi häntä, mutta hän sai vastauksen: **"Tyydy minun armooni."**

Genom denna handledning blef Pehr Raattamaa något tillfridsställd. Han

Tällä johdatuksella Pehr Raattamaa tuli jokseenkin tyytyväiseksi. Hän havaitsi

fann nu, att en Christen icke får vara syndfri, invärtes, men väl utvärtes strida mot all uppsåtelig synd. Handledningen kom honom nu väl till pass, ty han hade redan tänkt på rakknifven.

nyt, että kristitty ei saa olla synnitön sisäisesti, mutta kuitenkin ulkonaisesti on sodittava kaikkea ehdollista syntiä vastaan. Johdatus tuli hänelle oikein sopivaan aikaan, sillä hän oli jo ajatellut partaveistä.

Man ser häraf, huru nödvändigt det är, att hafva någon förnuftig ledare, för hvilken man hyser förtroende. Men en Prest, som hyser ett andeligt hat till all lifaktighet i Religionen, kan icke få förtroende, emedan han är en ulf i fåraklädder.

Tästä nähdään, kuinka tarpeellista on, että on joku järkevä johdattaja, johon turvautua. Mutta pappi, jolla on hengellinen viha kaikkea uskonnon elävyyttä kohtaan, ei voi saavuttaa luottamusta, koska hän on susi lammasten vaatteissa.

Om hösten 1846, beslöt jag, att skicka Pehr Johansson Raattamaa som nykterhets agent till Jukkasjärvi hvarest brännvins floden hade stigit till en förvånande höjd. Pehr Raattamaa var en fattig arbets karl, och hade inga medel att resa med. Jag uppmanade derföre nykterhets vännerna i Karesuando, att hjelpa Raattamaa till vägs; och denna uppoffring gjorde de också villigt. Men hela reskassan steg dock icke till mera än 17 å 18 Rdr.

Syksyllä 1846 päätin lähettää Pehr Johansson Raattamaan raittiusasiamieheksi Jukkasjärveen, jossa viinatulva oli noussut hämmästyttävän korkealle. Pehr Raattamaa oli köyhä työmies, eikä hänellä ollut varaa matkustaa. Kehotin sen vuoksi Kaaresuvannon raittiudenystäviä auttamaan Raattamaata matkaan, ja tämän uhrauksen he tekivätkin mielellään. Mutta koko matkakassa ei noussut kuin 17-18 riksiin.

Men nu måste han först lära sig att läsa mina skrifna Concepter, och detta var för honom ett svårt arbete. Ett skrifvet ABCD gafs honom till rättesnöre och med denna anvisning måste han nu arbeta sig fram. En hel vecka var han sysselsatt med läsningen af ett Concept, och stundom uppgaf han allt hopp att kunna lära sig. Men innan veckans slut kunde han läsa hela Conceptet. Med ett sändebref från de väckta i Karesuando, till de svarta hedningarne i Jukkasjärvi, anträdde Pehr Raattamaa sin missions resa till Jukkasjärvi i slutet av December 1846. Men hans sätt att umgås med hedningarne, var något sträft och kärft. Han hade icke den fina takt som brodern Johan Raattamaa. Derföre blef icke Pehr Raattamaa särdeles väl emottagen af krögarena och fyllhundarne i Jukkasjärvi. På de flesta ställen blef han narrgjord och bespottad. Dock var

Mutta nyt hänen oli ensin opeteltava lukemaan käsin kirjoittamiani saarnakonsepteja, ja tämä oli hänelle vaikea työ. Käsin kirjoitetut aakkoset annettiin hänelle malliksi, ja tämän ohjeen avulla hänen oli raivattava tiensä. Yhden konseptin lukeminen työllisti hänet koko viikoksi, ja toisinaan hän menetti kaiken oppimisen toivonsa. Mutta ennen kuin viikko loppui, hän osasi lukea koko konseptin. Kaaresuvannon heränneiden Jukkasjärven mustille pakanoille kirjoittama lähetyskirje mukanaan Pehr Raattamaa astui lähetysmatkalleen Jukkasjärvelle joulukuun lopulla 1846. Mutta hänen tapansa seurustella pakanoiden kanssa oli vähän karkeaa ja töykeää. Hänellä ei ollut sitä hienoa tahdikkuutta kuin veljellään Johan Raattamaalla. Sen vuoksi Jukkasjärven kapakoitsijat ja juomarit eivät ottaneet Pehr Raattamaata erityisen hyvin vastaan. Useimmissa paikoissa hänestä tehtiin pilaa ja häntä pilkattiin.

hans resa icke alldeles utan frukt. Pastor i församlingen skref på nykterhets föreningen; och f.d. vice missionären C.J.Grape fick första anledningen af detta besök att tänka på hvad hans frid tillhörde. Pehr Raattamaa kom till baks om vintern 1847.

Om vintern 1848, gjorde Pehr Raattamaa åter en excursion ända till Täräntdö; men der blef han illa tilltygad. Några ungsprintare af det äkta slaget, som t.ex. en Neppo hade hårdragit honom, och skurit sönder hans päls med knifvar; det var med möda, att han slapp derifrån med lifvet. På andra ställen hade man lossat skott efter honom; man sköt i luften, för att hedra, men i själfva verket för att göra narr af främlingen. Krögarlifvet var då i Pajala uti sitt högsta flor. När jag kom till Täräntdö uti april 1849, hölls krog uti rummet näst intill husförhörs rummet. Ifrån krogrummet kommo utskickade eller deputerade, som knappast kunde stå på benen, för att med bibelspråk bevisa, att deras tro och lära var den rätta Lutherska läran, samt, att den lära som jag dref var en falsk lära. Det såg nästan ut, som här i socknen ingen prest eller Länsman hade varit.

För att vidare befrämja nykterhet och Christendom, och tillstoppa sjelfva källan till fattigdomen, förflyttades missions skolan år 1849 till Kengis By inom Pajala Sockens område. Här fick Johan Raattamaa återigen ett ypperligt tillfälle, att arbeta i Herrans Vingård. Nyfikenheten lockade dit åhörare från de öfre byarne i Pajala Församling, äfven som Lapparne från Jukkasjärvi strömmade dit; och desse voro nu mera benägna än förra året, sedan brännvins draken fått banesåret, att emottaga undervisning i Christendomen. Äfven f.d. vice missionären C.J.Grape började att i Jukkasjärvi hålla nykterhets tal; och att undervisa

Tosin hänen matkansa ei ollut aivan hyödytön. Seurakunnan pastori kirjoittautui raittiusseuraan, ja entinen varalähetyssaarnaaja C. J. Grape sai tästä vierailusta ensimmäisen aiheen ajatella, mitä hänen rauhaansa kuului. Pehr Raattamaa palasi takaisin talvella 1847.

Talvella 1848 Pehr Raattamaa teki jälleen matkan Täräntöön asti. Mutta siellä häntä kohdeltiin kaltoin. Jotkut parhaan sortin hulivilit, kuten esimerkiksi muuan Neppo, olivat vetäneet häntä tukasta ja leikelleet puukoilla rikki hänen turkkinsa. Vain vaivoin hän pääsi hengissä sieltä. Toisissa paikoissa hänen peräänsä oli ammuttu laukauksia. Ammuttiin muka ilmaan kunnianlaukauksia, mutta itse asiassa pilaillakseen vieraan kustannuksella. Kapakointi oli silloin Pajalassa parhaassa kukoistuksessaan. Tullessani Täräntöön huhtikuussa 1849 kapakkaa pidettiin aivan lukukinkerihuoneen viereisessä huoneessa. Kapakan puolelta tuli lähettiläitä, jotka tuskin pysyivät tolpillaan, osoittamaan raamatunlauseilla, että heidän uskonsa ja oppinsa oli oikea luterilainen oppi ja että minun julistamani oppi oli väärä oppi. Näyttipä melkein siltä kuin tässä pitäjässä ei olisi ollut lainkaan pappia tai nimismiestä.

Raittiuden ja kristillisyyden edistämiseksi ja itse köyhyyden lähteen tukkimiseksi siirrettiin lähetyskoulu 1849 Könkäisen kylään Pajalan pitäjän alueelle. Täällä Juhani Raattamaa sai taas erinomaisen tilaisuuden tehdä työtä Herran viinitarhassa. Uteliaisuus houkutteli sinne kuulijoita Pajalan seurakunnan ylemmistä kylistä. Samaten sinne virtasi Jukkasjärven lappalaisia. Ja nämä olivat nyt taipuvaisempia kuin edellisenä vuonna ottamaan vastaan kristillisyyden opetusta, kun viinalohikäärme oli saanut kuoleman haavan. Myös entinen varalähetyssaarnaaja C. J. Grape alkoi pitää Jukkasjärvessä raittiuspuheita ja opettaa lappalaislapsia suuremmalla ahkeruudella ja

Lapparnes barn, med större nit och frimodighet, än det kunnat ske förut.

Lapparne i Jukkasjärvi församling hade nästan ingen Christendoms kunskap. Många personer, öfver 20 år gamla, hade icke lärt sig, att läsa rent innantill. Nu uppstod hos dem en innerlig lust och håg att få lära sig läsa; somliga fattiga tjenare, som icke egde mera än 5 å 6 Rehnar erbjödo sig dock, att gifva en Rehn åt skolan, endast för att få lära sig läsa i skolan. Hvar har man någonsin uti hela Sveriges rike hört talas om en sådan hunger och törst efter Guds ord? och var det icke ett stort Guds under, att Jukkasjärvi Församling, som hade sjunkit djupast i brännvins floden, blef på två år befriad ifrån allt brännvin, så, att der i början af år 1850 icke fanns en tår brännvin; sedan äfven den sista storkrögaren Johan Ylinentalo i Öfre Soppero, låtit sina 30 kannor brännvin rinna på marken.

Denna storkrögare, som sist hade hällt ut sitt brännvin på marken hade sparat ihop sina 30 kannor i hopp, att nykterhets ifvern skulle svalna, och att hela väckelsen skulle gå opp i rök; men när han såg, att det icke var godt, att spjerna mot udden; måste han följa med strömmen.

När krögar staten i Pajala och ännu längre ner förnam sådana kraft åtgärder, från de nyväcktas sida, då började surdegen hos dem att jäsa öfver. Först utspriddes allehanda vidunderliga sagor om Prosten Laestadius och hans parti, såsom t.ex. att han var en skrymtare och girigbuk; att han stoppade i egen pung allt det silfver och guld, som de väckta förärade till scholan; att han hade spolierat kyrkocassan i Kengis, att han satte sig på köksgolfvet midt emellan tjenarena, och skrapade grytan, att i Kengis

rohkeudella kuin ennen oli saattanut tapahtua.

Jukkasjärven seurakunnan lappalaisilta puuttui melkein kaikki kristillisyyden tieto. Monet kaksikymmentä vuotta täyttäneet eivät olleet oppineet kunnolla sisälukutaitoa. Nyt heissä heräsi sydämellinen halu ja mieli saada oppia lukemaan. Jotkut köyhät palvelijat, jotka eivät omistaneet enempää kuin viisi, kuusi poroa, tarjoutuivat kuitenkin antamaan yhden poron koulua varten ainoastaan saadakseen koulussa oppia lukemaan. Missäpäin koko Ruotsissa on koskaan kuultu puhuttavan sellaisesta Jumalansanan nälästä ja janosta? Eikö ollut suuri Jumalan ihme, että Jukkasjärven seurakunta, joka oli kaikkein syvimmälle vajonnut viinatulvaan, vapautui kahdessa vuodessa kaikesta paloviinasta niin, että 1850-luvun alussa siellä ei ollut tippaakaan viinaa sen jälkeen kun viimeinen suurkapakoitsija Johan Ylinentalo Ylä-Sopperosta oli antanut 30 viinakannullisensa valua maahan.

Tämä suurkapakoitsija, joka viimeiseksi oli kaatanut viinansa maahan, oli säästänyt 30 kannullistaan toivossa, että raittiuden innostus laantuisi ja että koko heräys haihtuisi savuna ilmaan. Mutta kun hän näki, ettei hyödyttänyt potkia tutkainta vastaan, hänen oli seurattava virran mukana.

Kun Pajalan ja vielä eteläisempien kylien kapakoitsijat saivat tuntea sellaisia voimatoimia vastaheränneiden taholta, silloin alkoi hapatus heidän kohdallaan kuohua yli äyräidensä. Ensin levitettiin kaikenlaisia ihmeellisiä satuja rovasti Laestadiuksesta ja hänen eriseurastaan, kuten esimerkiksi että hän oli teeskentelijä ja saituri, että hän pani omaan kukkaroonsa kaiken hopean ja kullan, minkä heränneet lahjoittivat koululle, että hän oli kavaltanut kirkon kassan Könkäisessä, että hän istui keittiön lattialla palvelijoidensa keskellä kaapimassa pataa, että

Prestgård fanns så mycket löss och ohyra att ingen främling kunde stiga in der; att han hade en hora i hvar by m.m.

Den sistnämnda uppgiften kom deraf, att de väckta qvinnorna, som ville tillskrifva Prosten Laestadius förnämsta orsaken till den saliga förändring, som de nu fingo erfara inom sig, drefvos af en oemotsäglig drift, att fukta hans bröst med tacksamhetens tårar, så snart de fingo träffa honom. Menniskan har den svagheten, att vilja gripa sig fast uti det närmaste synliga föremålet för sin tacksamhet; och ehuruväl jag för min del ofta varit brydd öfver dessa kärleks och tacksamhets betygelser, emedan jag hyst en hemlig fruktan, att det kunde urarta till en slags afgudadyrkan, har jag dock icke kunnat stöta dem ifrån mig, emedan det skulle vara detsamma, som att såra deras ömmaste och heligaste känslor.

Icke är jag den ende som varit utsatt för dessa snyftningar, och kramningar, ja! till och med hårda klappningar; utan alla som troget arbetat i Herrans vingård, såsom t.ex. bröderna Raattamaa, i synnerhet Johan, äfven som C.J.Grape, som äfven arbetat sig både varm och svettig i Herrans vingård, äro utsatta för de väckta qvinnornas hårda, men innerliga kramningar, hvilket åter för profana ögon ser ut, som ett vederstyggeligt gyckelspel, men de äro i sjelfva verket hjertans innerligaste utgjutelser, och jag ångrar endast, att jag icke har så höga känslor, att jag kan besvara deras kärlek. I anledning af dessa höga känslor, som hos vederbörande väckt så mycken uppmärksamhet och förargelse, måste vi här korteligen beskrifva, på hvad sätt de kommit till.

Genom Raattamaas bråkande, Pehr Raattamaas mörbultande, och det höga

Könkäisen pappilassa oli niin paljon täitä ja loisia, ettei yksikään vieras voinut astua sisälle, että hänellä oli huora jokaisessa kylässä, ja niin edelleen.

Viimeksi mainittu tieto syntyi siitä, että heränneet naiset, jotka tahtoivat panna enimmäkseen rovasti Laestadiuksen ansioksi sen autuaallisen muutoksen, jonka he nyt saivat kokea itsessään, joutuivat vastustamattoman halun valtaan saada kostuttaa hänen rintaansa kiitollisuuden kyyneleillä heti kun saivat kohdata hänet. Ihmisessä on sellainen heikkous, että se tahtoo tarttua lähimpään näkyväiseen kiitollisuutensa kohteeseen. Ja vaikkakin minä puolestani olen usein ollut hämilläni näiden rakkauden ja kiitollisuuden osoitusten vuoksi tuntiessani salaista pelkoa, että se saattaisi suistua jonkinlaiseksi epäjumalanpalveluksi, en kuitenkaan ole voinut sysätä heitä pois luotani, koska se olisi ollut yhtä kuin loukata heidän hellimpiä ja pyhimpiä tunteitaan.

En toki ole ainoa, joka on joutunut näiden nyyhkytysten ja rutistusten, vieläpä kovien taputusten kohteeksi, vaan kaikki uskollisesti Herran viinitarhassa työtä tehneet, kuten esim. Raattamaan veljekset, erityisesti Johan, ja myös C.J. Grape, joka myös on tehnyt työtä itseään säästämättä Herran viinamäessä, ovat joutuneet heränneiden naisten kovien, mutta sydämellisten rutistusten kohteeksi, mikä taasen maallikon silmin näyttää inhottavalta ilveilyltä, mutta ne ovat itse asiassa sydämen hartaimpia tunteenpurkauksia. Ja minä kadun ainoastaan, että minulla ei ole ollut niin korkeita tunteita, että olisin voinut vastata heidän rakkauteensa. Näiden korkeiden tunteiden vuoksi, jotka ovat asianomaisissa herättäneet niin paljon huomiota ja pahennusta, meidän on lyhyesti tässä kuvailtava, millä tavoin ne ovat syntyneet.

Johan Raattamaan murtamisen, Pehr Raattamaan pehmittämisen ja sen "värik-

bilder språk, som jag varit tvungen att bruka; för att lifva känslorna, och hålla mina åhörare vakna, har det vekare qvinno hjertat i synnerhet blifvit i Bibelns egentligaste mening förkrossadt, så att ett enda nåderikt Evangelii ord, flyger som en blixt derigenom, och uppväcker de höga, och saliga känslor, som utgöra den saliggörande trons subjectiva grund. Som tron allestädes i Bibeln hänföres till hjertat; så säga vi med rätta, att dessa höga och saliga känslor äro den saliggörande trons subjectiva grund.

kään kuvakielen" kautta, jota olen joutunut käyttämään elähdyttääkseni tunteita ja pitääkseni kuulijani hereillä, on erityisesti herkempi naisen sydän tullut Raamatun varsinaisessa tarkoituksessa murretuksi, niin että yksi ainoa armollinen evankeliumin sana lentää salaman tavoin sen läpi herättäen ne korkeat ja autuaalliset tunteet, joista autuaaksi tekevän uskon subjektiivinen perustus koostuu. Koska usko kaikkialla raamatussa sijoitetaan sydämeen, meidän on oikeutettua sanoa, että nämä korkeat ja autuaalliset tunteet ovat autuaaksi tekevän uskon subjektiivinen perusta.

Theologerna göra och allestädes en skillnad emellan "fides objectiva" och "fides subjectiva" men som de sjelfva åtminstone i sednare tider alldrig erfarit uti hvilket organ "fides subjectiva " har sitt säte, så hafva de på måfå hänfört den till viljan, hvilket är en stor bock i Psychologien, och är alldeles stridande emot Bibelförfattarenas åsigter. Denna "fides subjectiva" som också kallas "fiducia" eller en hjertelig förtröstan, bör hos den troende finnas i hjertat, icke blott i förståndet. Ty finnes tron i förståndet blott utan motsvarande saliga känslor; så är det en död tro, en tro utan tillräcklig grund. Dessa höga och saliga känslor, kallas vanligen "Andans drifter." Men som dessa äro den högsta potensen af den lefvande Christendomen; så måste, hvar och en, som icke erfarit det minsta af Andans verkningar falla i förvåning öfver dessa höga känsloyttringar; Och så vida en död tro icke är en lefvande tro, så kan icke heller den döda trons representanter erfara någonting af dessa höga och lefvande känslor, som utgöra den lefvande trons väsende och subjectiva grund.

Teologit tekevät myös kaikkialla eron fides objectivan ja fides subjectivan välillä, mutta koska he ovat itse ainakin viime aikoina olleet kokonaan ilman kokemusta siitä, missä elimessä fides subjectiva sijaitsee, he ovat umpimähkäisesti sijoittaneet sen tahtoon, mikä on suuri pukki psykologiassa ja on aivan vastoin raamatunkirjoittajan näkemyksiä. Tämän fides subjectivan, jota sanotaan myös fiduciaksi eli sydämelliseksi luottamukseksi, on uskovaisilla oltava sydämessään eikä ainoastaan ymmärryksessä. Sillä mikäli usko on ainoastaan ymmärryksessä ilman vastaavia autuaallisia tunteita, niin se on kuollut usko, usko ilman riittävää perustusta. Näitä korkeita ja autuaallisia tunteita kutsutaan tavallisesti *hengen vieteiksi*. Mutta niinkuin nämä ovat elävän kristillisyyden korkein aste, niin täytyy jokaisen, joka ei ole vähääkään kokenut näitä Hengen vaikutuksia, hämmentyä näiden korkeiden tunteenilmaisujen vuoksi. Ja sikäli kuin kuollut usko ei ole elävä usko, eivät myöskään kuolleen uskon edustajat voi kokea mitään näistä korkeista ja elävistä tunteista, jotka muodostavat elävän uskon olemuksen ja subjektiivisen perustan.

Vi påstå icke, att dessa höga och lefvande känslor, nödvändigt måste komma till sådana högljudda känsloyttringar, som nu förefinnas hos de väckta i

Emme väitä, että näiden korkeiden ja elävien tunteiden välttämättä on puhjettava sellaisiin äänekkäisiin tunteenilmaisuihin, joita nyt esiintyy

norden; vi påstå endast, att de äro den högsta potensen eller den högsta kraften af den lefvande Christendomen; de innehålla så mycken nåd, som den svaga lerhyddan kan bära. Om denna kraft stegras till ännu högre grad af verksamhet, så blir det mera än hvad den svaga Lerhyddan kan bära; det blir då en vision, en uppenbarelse eller syn.

Pohjolan heränneiden keskuudessa. Väitämme ainoastaan, että ne ovat elävän kristillisyyden korkein aste eli korkein voima. Niihin sisältyy niin paljon armoa kuin heikko savimaja voi kantaa. Jos tämän voiman toiminta vielä kiihtyy, niin se on enemmän kuin mitä heikko savimaja voi kantaa. Siitä tulee visio, ilmestys eli näky.

Men hvad är det nu för folk, som förargas öfver dessa höga känsloyttringar? Jo; det är krögare och fyllhundar, som mest förargas deröfver; dernäst dygdiga horor och ärliga tjufvar, således ett högdygdigt slägte hvars andakt blir störd af bättrings ropen, ett slägte, som icke känner någon högre njutning, än den infernaliska dunst, som stiger opp ifrån tarmkanalen till hjernan, när spritångan utvecklar sin välluktande gas. Ett slägte, som stimuleras af den nedriga egennyttans lägsta beräkningar, som finna sitt hederliga krögaryrke vara i fara att gå under genom allmogens nykterhet. Dessa råa Naturmenniskor uppreta och uppegga kronobetjeningen att klaga för Landshöfdingen, för Biskop och Consistorium öfver Läsarenas afog; och dessa inqvisitoriska åtgärder har kronobetjäningen af egen drift mycken lust att utföra, emedan kronobetjeningen icke kan tåla Läsarenas bättrings rop.

Mutta mitä väkeä ne ovat, jotka pahenevat näistä korkeista tunteenilmaisuista? Niin, kapakoitsijat ja juomarithan ne eniten pahenevat niistä, sitten siveät huorat ja rehelliset varkaat, siis perin siveä sukukunta, jonka hartauden parannuksen huuto pilaa. Se on sukukunta, joka ei tunne mitään korkeampaa nautintoa kuin sen helvetillisen höyryn, joka nousee suolistosta aivoihin viinahöyryn kehittäessä hyvänhajuista kaasuaan. Sukukunta, jota halpamaisen omanvoitonpyynnin alhaisimmat laskelmat kiihottavat, jotka havaitsevat kunniallisen kapakoitsija-ammattinsa olevan vaarassa sortua rahvaan raittiuden vuoksi. Nämä raa'at luonnonihmiset kiihottavat ja yllyttävät virkamiehiä tekemään kanteita maaherralle, piispalle ja konsistorille lukijaisten vihamielisyydestä. Ja näihin inkvisitoorisiin toimenpiteisiin virkamiehillä on omasta taipumuksestaan paljon halua, koska virkamiehet eivät voi sietää lukijaisten parannushuutoa.

Men krögarens brännvins minutering, och fyllhundarnes svordomar, låter kronobetjeningen passera opåtaldt; emedan den anser denna handel och detta lefverne för ett äkta Christligt lif. Redan år 1851 hade kronobetjeningen i Kittilä på Kejserliga finska sidan låtit stämma några qvinnor för kyrkoförargelse, emedan de under Gudstjensten uppgifvit högljudda rop. När målet förekom till pröfning vid Härads Rätten intygade några vittnen, att dessa rop eller ljud varit ofrivilliga

Mutta kapakoitsijoiden viinanmyynnin ja juomareiden kiroukset virkamiehet jättävät rankaisematta, koska he pitävät tätä kauppaa ja tällaista elämää oikeana kristillisenä elämänä. Jo vuonna 1851 olivat Kittilän viranomaiset keisarillisessa Suomessa haastaneet oikeuteen jotkut naiset kirkonpahennuksen vuoksi, koska he olivat jumalanpalveluksen aikana päästäneet äänekkäitä huutoja. Kun asia tuli kihlakunnanoikeudessa tutkittavaksi, vakuuttivat jotkut todistajat, että nämä huudot eli äänet olivat pakonomaisia

känsloyttringar: andra vittnen, som hörde till den sorglösa hopen, kunde icke taga på sin Ed, att ropen varit sjelfgjorda.

Domaren kunde således icke fälla de anklagade qvinnorna, utan föregaf i ransaknings protocollet att de högljudda ropen kunde hafva härrört af hastigt påkommande sjukdom. Kronobetjeningen besvärade sig öfver Härads Rättens utslag i Vasa hofrätt och besynnerligt; der fälldes de anklagade för kyrkoförargelse, till böter och uppenbar kyrkoplikt. Hofrättens ledamöter gjorde således ingen skillnad emellan frivilliga och ofrivilliga rörelser; och då Härads Rätten såsom skäl för friandet, omförmält sjukdoms fall; så tyckes Hofrätten hafva bort inhämnta en kunnig Läkares omdöme innan den afkunnade domen.

Hofrätten säger i utslaget, som vi haft tillfälle att se: **"som det icke var bevist att ropen tillkommit af sjukdoms fall** så" e.t.c. Om ett sådant mål hade förekommit på Svenska sidan; så förmodar man, att en kunnig Läkares omdöme hade bort inhämtas, alldenstund tillräcklig anledning till ett sådant inhämtande förevar i Härads Rättens protocoll. När Vasa Hofrätts dom ankom; så åtog sig Domaren, som gifvit det friande utslaget, de betrycktas sak, och besvärade sig, i egenskap af ombud för de sakfällde uti Senaten, öfver Hofrättens Dom; men äfven i Senaten fälldes de sakfällde till ansvar, hvarest äfven betogs dem all utväg, att gå i nådeväg till Kejsaren. Domen måste således fattas i verkställighet. En af de anklagade qvinnorna har varit inställd till undergående af den ådömda uppenbara kyrkoplikten, men hon kunde tvärt emot sitt samvetes vittnesbörd icke erkänna, att hon genom de öfverklagade ropen åstadkommit någon förargelse i Guds Församling. I sjelfva verket var det också endast krögarenas, fyllhundar-

tunteenilmaisuja. Toiset, suruttomaan joukkoon kuuluvat todistajat eivät voineet mennä valalle, että huudot olisivat olleet itse tehtyjä.

Tuomari ei siis voinut tuomita syytettyjä naisia, vaan kirjoitutti tutkintapöytäkirjaan, että äänekkäät huudot olivat voineet aiheutua äkkiä puhjenneesta sairaudesta. Viranomaiset valittivat kihlakunnanoikeuden päätöksestä Vaasan hovioikeuteen, ja kas kummaa - täällä syytetyt tuomittiin syyllisinä kirkonpahennukseen sakkoihin ja julkiseen kirkonrangaistukseen. Hovioikeuden jäsenet eivät siis tehneet eroa tahdosta riippuvien ja tahdosta riippumattomien liikutusten välillä. Ja koska kihlakunnanoikeus oli ilmoittanut vapauttamisen syyksi sairauskohtauksen, olisi hovioikeuden pitänyt hankkia taitavan lääkärin arvio ennen tuomion julistamista.

Hovioikeus sanoo päätöksessään, jonka olemme saaneet nähdä, että **koska ei ole toteen näytetty, että huudot olisivat tulleet sairauskohtauksen vuoksi, niin...** Mikäli tällainen asia olisi tapahtunut Ruotsin puolella, niin luultavasti olisi jouduttu hankkimaan taitavan lääkärin lausunto, koskapa sellaisen hankkimiseksi oli riittävä syy kirjoitettuna kihlakunnanoikeuden pöytäkirjaan. Kun Vaasan Hovioikeuden tuomio julistettiin, otti vapauttavan päätöksen tehnyt tuomari sorrettujen asian hoitaakseen ja teki syytettyjen asiamiehenä valituksen hovioikeuden tuomiosta Senaattiin, mutta myös Senaatissa syytetyt tuomittiin edesvastuuseen, ja täällä heiltä riistettiin myös oikeus armonanomuksella lähestyä keisaria. Tuomio oli siis pantava täytäntöön. Eräs syytetyistä naisista on pantu kärsimään langetettua julkista kirkonrangaistusta, mutta hän ei voinut vastoin omantuntonsa todistusta tunnustaa, että hän syytöksen aiheena olleilla huudoillaan olisi aiheuttanut mitään pahennusta Jumalan seurakunnassa. Itse asiassahan ainoastaan kapakoitsijoiden, juomareiden

nes och herrarnes andakt, som blifvit störd, och kan qvinnan icke anse dessa hedervärda Ledamöter af verlden, som rätta medlemmar af Guds församling.

Emellertid hörs nu ingenting vidare af vederbörandes åtgärder, i afseende på de sakfällde qvinnorna; enligt lag skulle nu den qvinnan, som nekat icke sjelfva ropet, men endast denna frivilliga handligs brottslighet tillhållas genom itererade vattens och bröds straff, fortfatta ända till högsta kropps plikt, att erkänna handlingens brottslighet, men till en sådan bekännelse kan hon icke förmås.

Måhända hafva nu höga vederbörande börjat besinna sig. Måhända hafva de börjat finna, att denna dom var omotiverad. Måhända hafva de funnit, att denna frivilliga handling af den högsta Domare makten kan till slut få ett tvetydigt utseende i den allmänna opinionen. Emellertid är det högst beklagligt, att början till sådane inqvisitoriska åtgärder, skall helt och hållet bero af en dum Länsman, som ännu mindre än Senatens ledamöter, lärer känna rätta motivet till sina små handlingar. Beklagligt är det äfven, att kyrkan skall vara så nära bunden med staten att kronans lägsta betjening skall upprätthålla ordningen i kyrkan. Länsman skall nu pröfva andarne om de äro af Gudi. Länsman skall vara inqvisitor i kyrkan. Ännu beklagligare synes den omständigheten vara, att en dum Länsman kan så binda Högsta Domstolens samvete med den verldsliga lagens former att dess ledamöter måste tvärt emot sitt samvete döma efter Länsmannens önskan. Sådant var ju förhållandet med den ryktbara vederdöparens landsförvisning. Några af Skånska Hofrättens Ledamöter hade ju uppenbarligen erkänt att de för en orättvis lag måste döma tvärt emot sin öfvertygelse.

ja herrojen hartaus tuli pilatuksi, eikä nainen voi pitää näitä kunniallisia maailman valtakunnan jäseniä Jumalan seurakunnan oikeina jäseninä.

Kuitenkaan nyt ei kuulu sen enempää asianomaisten toimenpiteistä näiden tuomittujen naisten suhteen. Lain mukaan naista, joka ei kieltänyt itse huutoa, vaan ainoastaan tahdosta riippumattoman menettelyn rikollisuuden, olisi rangaistava uusitulla veden ja leivän rangaistuksella, jota olisi jatkettava korkeimpaan ruumiin rangaistukseen asti, jotta tämä tunnustaisi tekonsa rikollisuuden. Mutta sellaiseen tunnustukseen häntä ei voi saada.

Ehkäpä korkeat viranomaiset ovat nyt alkaneet malttaa mielensä. Ehkäpä he ovat alkaneet ajatella, että tämä tuomio oli perusteeton. Ehkä he ovat havainneet, että tämä korkeimman tuomiovallan vapaaehtoinen teko saattaa lopulta ruveta herättämään epäilyksiä yleisessä mielipiteessä. Kuitenkin on mitä valitettavinta, että sellaisten inkvisitooristen toimenpiteiden alku on kokonaan kiinni jostakin tyhmästä nimismiehestä, joka tuntuu tietävän vielä vähemmän kuin senaatin jäsenet tekosiensa oikeaa vaikutinta. Valitettavaa on myös se, että kirkon pitää olla niin läheisesti sidoksissa valtion kanssa, että valtion alimmat virkamiehet pitävät järjestystä yllä kirkossa. Nimismiehen tulee koetella henget, ovatko ne Jumalasta. Nimismiehen tulee toimia kirkon inkvisiittorina. Vielä valitettavammalta näyttää se seikka, että joku tyhmä nimismies voi niin sitoa korkeimman tuomioistuimen omantunnon maallisen lain muodoilla, että sen jäsenet joutuvat vastoin tuntoaan tuomitsemaan nimismiehen toivomuksen mukaan. Sellaiset olosuhteet olivat sen kuuluisan uudestikastajan maastakarkoitusasiassa. Jotkut Skånen hovioikeuden jäsenethän olivat tunnustaneet julkisesti, että he joutuivat epäoikeudenmukaisen lain vuoksi tuomitsemaan vastoin vakaumustaan.

De andeliga rörelserna hafva blifvit föremål för andeliga mäns pröfning i synnerhet på finska sidan, hvarest Biskops visitationer blifvit hållne i finska Öfver-Torne, Muonioniska och Kittilä, men äfven der hafva de andeliga känsloyttringarna blifvit ansedda, om icke just för ett verk af den onda andan, dock likväl stötande och förargelse väckande. Biskopen i Kuopio säges hafva blifvit högeligen förvånad öfver de andeliga rörelserna i Alkkula (Finska Öfver-Torne). Han har ansett det vara Presterskapets pligt, att qväfva dessa rörelser, liksom stode det i Prestens förmåga, att hämma hjertats rörelser. Kronobetjeningen säges hafva fått i uppdrag att taga vara på dessa rörelser, och hafva i anledning deraf, några qvinnor blifvit stämde i Alkkula och Muonioniska.

Hengelliset liikutukset ovat joutuneet hengellisten miesten tutkimusten kohteeksi erityisesti Suomen puolella, jossa piispantarkastuksia on pidetty Suomen Yli-Torniolla, Muonionniskassa ja Kittilässä, mutta myös siellä on hengellisiä tunteenpurkauksia pidetty, jos nyt ei ihan pahan hengen tekona, niin kuitenkin loukkaavina ja pahennusta herättävinä. Kuopion piispan sanotaan kovasti hämmästyneen Alkkulan (Suomen Yli-Tornion) hengellisistä liikutuksista. Hänen mielestään papiston velvollisuutena on tukahduttaa nämä liikutukset, ikään kuin pappi kykenisi estämään sydämen liikutuksia. Viranomaisten sanotaan saaneen tehtäväkseen ottaa vaarin näistä liikutuksista, ja joidenkin naisten tulleen niiden vuoksi haastetuksi oikeuteen Alkkulassa ja Muonionniskassa.

En par qvinnor i Alkula hafva också verkeligen blifvit dömde för kyrkoförargelser; men ännu har icke domen blifvit verkställd. Det ser ut som skulle de höga auctoriteterna blifvit slagne med blindhet; då lagen bestämmer straff för allmän kyrkoförargelse, så har det tydligen varit Lagstiftarens mening, att sådane personer, som af okynne, förakt för den allmänna Gudstjensten, eller i rusligt tillstånd, åstakdomma förargelse, skulle beläggas med det bestämda straffet. Domaren hade tillfälle att pröfva motivet till handligen. Men i det nu omtvistade fallet pröfvas icke motivet till handlingen.

Pari alkkulalaista naista on myös todellakin tullut tuomituksi kirkonpahennuksesta, mutta vielä ei ole tuomiota pantu täytäntöön. Näyttää siltä kuin korkeat auktoriteetit olisi lyöty sokeudella. Kun laki määrää rangaistuksen yleisestä kirkonpahennuksesta, niin lainsäätäjän tarkoitus on selvästi ollut, että sellaisia ihmisiä, jotka vallattomuudellaan, yhteisen jumalanpalveluksen ylenkatseella tai päihtyneessä tilassa aiheuttavat pahennusta, rangaistaisiin määrätyllä rangaistuksella. Tuomarilla oli tilaisuus tutkia menettelyn perusteita, mutta tässä kiistellyssä tapauksessa ei tutkittu menettelyn syytä.

Domaren i Kittilä frågade åtminstone af vittnena om de kunde taga på sin ed, huruvida handligen var frivillig eller icke, ehuru bedömandet af en så mörk sak, icke rimligtvis borde bero af några i Psychologien alldeles okunniga bönder, då här är fråga just om menniskans fysiska och andeliga organism, hvars bedömande vanligen hänskjutes till Läkarens omdöme, som ex profes-

Kittilän tuomari ainakin kysyi todistajilta, menisivätkö he valalle, oliko teko tahallinen vai ei, vaikka niin hämärän asian tuomitsemisen ei kohtuudella pitäisi riippua joistakin psykologiaa kokonaan tuntemattomista talonpojista, sillä tässä on kysymys juuri ihmisen ruumiillisesta ja hengellisestä elimistöstä, jonka arvioiminen yleensä sysätään ammatissaan psykologiaa tutkivan lääkärin arvostelu-

so studerar Psykologien.

Äfven på svenska sidan hafva dessa andeliga rörelser varit föremål för Biskopens och Consistorii pröfning. I anledning af kronofogden Hackzells rapporter till Landshöfdinge Embetet har saken blifvit hemställd till Consistorii utlåtande, som i anledning deraf infordrat Pastorernas i Karesuando, Jukkasjärvi och Pajala förklaring, rörande de i Rapporterna omförmälta ljuden i kyrkorna; men då ingen af dessa Pastorer kunnat, om och någon velat, bevisa, att ljuden härröra af okynne, eller att de äro frivilliga, så lärer Consistorium, såsom vi förmoda, låta saken dervid bero. Slutligen hafva några krögare och fyllhundar i Pajala, med kronobetjeningen i spetsen föranledt sista Biskops visitationen i Pajala som skedde den 31 Julii 1853.

En landt handlande vid namn F. V. Forsström, uti vilkens hjerta det andeliga hatet gror, ända sedan den tid, då hans indrägtiga brännvinshandel gick förlorad genom nykterhets ifvern i Torneå Lappmark; Bruksegaren C. J. Sohlberg, som år 1850 yttrade sig i Doctor Wretholms närvaro, att nykterhetsvännerna ingenting annat eftersträfva än ett odödligt namn! (Det var att rätt hafva pröfvat rätta motivet till nykterhets predikanternas handlingar: hvarföre kan icke krögarn lika lätt vinna ett odödligt namn, som nykterhets predikanten, om han genom krögeriet kunde upparbeta sig till oekonomie Directeurs namn, heder och värdighet?) hade med biträde af Krono Länsman Isr. Stenudd hvilken äfven, jag vet icke af hvad anledning, hade skrifvit under sitt namn, ingifvit en klagoskrift till Consistorium rörande åtskilliga missbruk och oordningar, som uppkommit i Pajala genom Läseriet; och hade dessa Herremän af nit för den Evangeliska lärans renhet anfört klagomål dels öfver Prosten

kyvyn varaan.

Myös Ruotsin puolella nämä hengelliset liikutukset ovat olleet piispan ja konsistorin tutkimusten kohteena. Kruununvouti Hackzellin maaherranvirastolle jättämien raporttien johdosta asiaan on pyydetty konsistorin lausuntoa, joka on sen johdosta vaatinut Kaaresuvannon, Jukkasjärven ja Pajalan kirkkoherroilta selitystä raporteissa mainittuihin, kirkoissa esiintyviin ääniin. Mutta koska kukaan näistä kirkkoherroista ei ole voinut, vaikka joku olisi halunnutkin osoittaa, että äänet tulisivat ilkivallasta elikä olisivat tahallisia, niin konsistori jättänee, kuten oletamme, asian sillensä. Vihdoin ovat muutamat Pajalan kapakoitsijat ja juomarit, viranomaiset etunenässä, antaneet aiheen viimeiseen piispantarkastukseen Pajalassa, joka tapahtui 31. heinäkuuta 1853.

Eräs maalaiskauppias nimeltään F. V. Forsström, jonka sydämessä hengellinen viha on ollut kytemässä aina siitä ajasta asti, jolloin hänen tuottava viinakauppansa hävisi Tornion Lapissa ilmenneen raittiusharrastuksen vuoksi, ja tehtailija C. J. Sohlberg, joka vuonna 1850 lausui tohtori Vretholmin läsnäollessa, etteivät raittiudenystävät pyri minkään muun kuin kuolemattoman nimen perään, (hän oli siis oikein tutkinut raittiussaarnaajien toimien todellista motiivia - miksei kapakoitsijakin voisi yhtä helposti saavuttaa kuolemattoman nimen kuin raittiussaarnaajakin, jos hän kapakkatoimellaan voisi saavuttaa talousneuvoksen nimen, kunnian ja arvon?) olivat kruunun nimismiehen Israel Stenuddin avustuksella, joka oli myös, en tiedä miksi, kirjoittanut alle nimensä, jättäneet konsistorille kannekirjelmän, joka koski useita väärinkäytöksiä ja järjestyshäiriöitä, joita Pajalassa oli esiintynyt lukijaisuuden vuoksi. Ja nämä herrasmiehet olivat kiivaudesta evankelisen opin puhtauden puolesta tehneet kantelun osittain rovasti Laestadiuksen laittomien keräysten ja saarnatuolista lausuttujen säädyllisyyttä

Laestadii Lagstridiga uppbörder och anständigheten sårande uttryck på predikstolen, dels ock öfver skriket och ropet i kyrkan, hvilket liknade djurs läten m.m. Till yttermera visso hade de öfvertalat några bönder i Pajala, att biträda klagoskriften med sina namns undertecknande, ibland hvilka Gästgifvaren i Pajala Henrik Pellika hvilkens skojhandel lider intrång genom Läseriet; Som klaganderna uttryckligen hade begärt Biskops visitation; så måste Biskopen resa en så lång väg uppefter Torneå elf på de vådliga och besvärliga forsarne. (Anmärkas bör, att de flesta Biskops visitationer i Norrbotten blifvit föranledda af Läserenas vedersakare).

loukkaavien sanontojen vuoksi, osittain myös kirkossa esiintyvien kirkaisujen ja huutojen vuoksi, jotka muistuttivat eläinten äännähdyksiä, ym. Varmemmaksi vakuudeksi he olivat ylipuhuneet joitakin Pajalan talonpoikia avustamaan kannekirjelmää kirjoittamalla nimensä alle. Näiden joukossa oli Pajalan kestikievarin Henrik Pellikka, jonka hämäräkaupat kärsivät vahinkoa lukijaisliikkeen vuoksi. Koska valittajat olivat painokkaasti vaatineet piispantarkastusta, niin piispan täytyi matkustaa tuo pitkä matka pitkin Tornionjokea läpi vaarallisten ja vaivalloisten koskien. On huomattava, että useimmat Norrbottenin piispantarkastuksista ovat lukijaisten vastustajien aiheuttamia.

När målet förekom till pröfning uti den s.k. kyrkostämman frågade Biskopen först af Läsarena eller de väckta, om de funnit sig förargade af de andeliga rörelserna på qvinno sidan? Desse svarade nej; vi uppmuntras heldre till andakt genom dessa rörelser än att de skulle störa vår andakt. Anmärkas bör, att ganska få på manssidan hafva sådana högljudda rörelser: och detta borde i synnerhet ådraga sig vederbörandes uppmärksamhet, om dessa högljudda rörelser skulle komma att betraktas som kyrkoförargelse, såsom klagandenas rätta mening och syftemål var; så skulle det hårda straffet mest drabba qvinnorna. Borde icke höga vederbörande inse, att detta förhållande är någonting eget, som alldrig inträffat förr inom kyrkans gebit, om icke uti första Christna Församlingen.

Kun asiaa tutkittiin niin kutsutussa kirkonkokouksessa, piispa kysyi ensin lukijaisilta eli heränneiltä, olivatko he huomanneet loukkaantuneensa naisten puolella esiintyneistä hengellisistä liikutuksista. Nämä vastasivat: "Emme. Nämä liikutukset pikemminkin lisäävät kuin häiritsevät hartauttamme." Huomautettakoon, että miesten puolella on hyvin harvoilla sellaisia äänekkäitä liikutuksia. Ja tämä asianomaisten erityisesti pitäisi huomata. Mikäli näitä äänekkäitä liikutuksia tultaisiin pitämään kirkonpahennuksena, kuten valittajien todellinen aikomus ja tarkoitus oli, niin tuo kova rangaistus enimmäkseen kohtaisi naisia. Eiköhän korkeiden viranomaisten pitäisi havaita, että tämä seikka on jotakin omaperäistä, mitä ei koskaan aikaisemmin ole kirkon piirissä tapahtunut, ellei nyt ensimmäisessä kristillisessä seurakunnassa?

Vidare frågade Hr Biskopen af de sorglösa om de funno sig förargade af de högljudda rörelserna på qvinnosidan? Dessa svarade ja: vi finna oss förargade; och dessa rörelser störa vår andakt; (häruti hade de sorglösa rätt, ty de förargas verkeligen af de andeliga rörelserna men icke i den

Edelleen herra piispa kysyi suruttomilta, olivatko he huomanneet loukkaantuneensa naisten puolella esiintyneistä äänekkäistä liikutuksista. Nämä vastasivat: "Kyllä! Me olemme loukkaantuneet. Ja nämä liikutukset häiritsevät hartauttamme." Tässä suruttomat olivat oikeassa, sillä he loukkaantuvat todellakin hengel-

mening, som kyrkoförargelse vanligen tages, nemligen såsom uppmärksamhetens afledande från Predikan, utan i den mening, som finnes omtalad på flera ställen i nya Testamentet, att Fariséerna förargades öfver barnens ropande: **"Hosianna Davids Son".** Fariséerna ville att Jesus Nazarenus skulle nedtysta dessa rop såsom otillbörliga. De förargades äfven öfver den botfärdiga qvinnans (ylande och lipande) som fuktade Frälsarens fötter med sina bättrings tårar.

Sådan kyrkoförargelse kunde redan då barnens rop och qvinnans bättrings tårar åstadkomma ibland de dygdiga Fariséerna och förhållande är precist det samma äfven nu. De dygdiga Fariséerna kunna icke tåla barnens rop till Frälsarens ära, de kunna icke tåla de botfärdiga qvinnornas bättrings tårar; det gör så ondt i gammel adam att han måste ut.

Men var det nu denna kyrkoförargelse, som kyrkolagen kallar för kyrkoförargelse. Det anses som den största kyrkoförargelse när någon kommer drucken till Herrans Nattvard, och dertill kan finnas flera stora anledningar, som det andeliga svinet icke förnimmer; ehuru en sådan egenteligen icke stör någons andakt, eller afleder andra Communicanters uppmärksamhet ifrån den heliga förrättningen, om icke fyllsvinet kommer stapplande fram till duken. Men det är någonting inre uti bättrings och glädje ropen, som går djefvulen inpå lifvet, och gör hans tjenare så ondt i hågen. Det är den moraliska passionen, som uppväcker hat och afsky hos de andeliga svinen. Och det har verkeligen händt, att mången bland de sorglösa just genom detta rop, fått ett stygn i hjertat, hvilket just var ändamålet med Petri predikan på Pingestdagen. Mången bland de sorglösa har genom detta

lisistä liikutuksista, mutta eivät siinä tarkoituksessa, mitä kirkonpahennuksella tavallisesti tarkoitetaan, nimittäin tarkkaavaisuuden siirtämistä pois saarnasta, vaan he loukkaantuvat siinä merkityksessä, josta Uudessa Testamentissa puhutaan useassa paikassa, että fariseukset loukkaantuivat lasten huudosta **"Hoosianna Daavidin Pojalle".** Fariseukset tahtoivat, että Jeesus Nasaretilainen vaientaisi nämä huudot sopimattomina. He loukkaantuivat myös katuvaisen naisen ulvomisesta ja itkemisestä joka kostutti Vapahtajan jalkoja parannuksen kyyneleillään.

Sellaisen kirkonpahennuksen saattoivat lasten huudot ja naisen parannuksen kyyneleet jo silloin aiheuttaa siveiden fariseusten keskuudessa, ja asianlaita on vielä nytkin täsmälleen samoin. Siveät fariseukset eivät voi sietää lasten huutoa Vapahtajan kunniaksi. He eivät voi sietää katuvaisten naisten parannuksen kyyneleitä. Se tekee vanhalle aatamille niin pahaa, että hänen on mentävä ulos.

Mutta tämäkö oli se kirkonpahennus, jonka kirkkolaki kutsuu kirkonpahennukseksi? Sitä pidetään mitä suurimpana kirkonpahennuksena, kun joku tulee päihtyneenä Herran ehtoolliselle, ja siihen saattaa olla useita suuria syitä, joita hengellinen sika ei tunne, vaikka sellainen ei oikeastaan häiritse kenenkään hartautta tai käännä muiden ehtoollisvieraiden huomiota pois pyhästä toimituksesta, mikäli juopposika ei tule hoiperrellen ehtoollispöytään. Mutta parannuksen ja ilon huudoissa on jotakin sisällistä, mikä hyökkää perkeleen kimppuun ja aiheuttaa hänen palvelijoilleen pahan mielen. Moraalinen intohimo herättää hengellisissä sioissa vihan ja inhon. Ja niin on todellakin tapahtunut, että monet suruttomista ovat juuri tästä huudosta saaneet pistoksen sydämeensä, mikä juuri oli Pietarin saarnan tarkoitus helluntaipäivänä. Monet suruttomien keskuudessa ovat saaneet tästä huudosta kivun sydämeensä ja ovat joutuneet avaamaan ahtaan vaatteensa

rop fått ondt i hjertat, har måst låta knäppa opp den snefva klädningen, när bröstet börjat häfva sig. Det har verkat sympathetiskt. Guds ande har verkat på den sorglöse, genom de botfärdigas rop, och de benådades glädjerop. Det är ett Psychiskt fenomen, som bör handteras med varsamhet. Det är en andelig eld, som bränner den obotfärdige, men lyser och värmer den botfärdige och benådade syndaren.

Enär nu de sorglösa försäkrade, att deras andakt blir störd, genom de andeliga rörelserna; så förordnade H.H. Biskopen att en skärskild predikan får hållas för alla dem som finna sig förargade af ropen, och under denna första predikan lofvade alla väckta, som veta sig hafva rörelser, att hålla sig utom kyrkan. Men ehuru förmonen af företrädet i kyrkan genom denna handling gafs de sorglösa, tyckas de icke vara riktigt nöjda dermed, emedan deras uträkning slog felt, att få de väckta på tjufpallen för de andeliga rörelserna. Här ser man ju verkan af det andeliga hatet; här ser man orma ettret, huru det fräser i alla deras ådror; där ser man etterbölderna i hjertat, som Profeten Esaias omtalar.

Hvad angår klagomålen mot Prosten Laestadius l:mo rörande de emottagna gåfvorna för Skolan och de fattiga, så sade sig Herr Biskopen hafva granskat de förda räkenskaperna, och funnit dem i god ordning och 2:do hvad de anständigheten eller blygsamheten sårande uttrycken anbelangar, så kunde de klagande icke uppgifva, hvilken söndag de hade hört dessa uttryck, som klaganderne väl hade lagt på minnet och skulle dessa uttryck hafva varit af följande lydelse: "De dygdiga hororna vilja låta kyrkotaga sig, medan ännu hordomens orenlighet dryper ur ändan på dem på kyrkogolfvet." Men det är tyvärr en verkelig sanning att så skett. De hafva icke velat vänta till

nappeja, kun rinta on alkanut kohota. Vaikutus on tullut mukana eläytymisen kautta. Jumalan Henki on tehnyt vaikutuksen suruttomaan katuvaisten parannushuudoilla ja armoitettujen ilohuudoilla. Se on psyykkinen ilmiö, jota pitää käsitellä varoen. Se on hengellinen tuli, joka polttaa katumatonta, mutta valaisee ja lämmittää katuvaista ja armoitettua syntistä.

Koska nyt suruttomat vakuuttivat, että heidän hartautensa häiriintyy hengellisistä liikutuksista, niin kunnianarvoisa piispa määräsi, että kaikille niille saadaan pitää erillinen saarna, jotka tuntevat pahastuvansa huudoista, ja tämän ensimmäisen saarnan aikana lupasivat heränneet, jotka tietävät liikuttuvansa, pysytellä kirkon ulkopuolella. Mutta vaikka tällä järjestelyllä annettiin suruttomille etuoikeus päästä ensin kirkkoon, eivät he näytä olevan oikein tyytyväisiä siihen, koska he erehtyivät laskelmissaan saada heränneet kaakinpuuhun hengellisten liikutusten vuoksi. Tässä nähdään hengellisen vihan vaikutus. Tässäpä nähdään, kuinka käärmeen myrkky kihisee heidän kaikissa suonissaan. Tässä nähdään sydämen myrkkypaiseet, joista profeetta Jesaja puhuu.

Mitä tulee rovasti Laestadiusta vastaan tehtyihin syytöksiin, jotka ensiksi koskevat koulua ja köyhiä varten vastaanotettuja lahjoituksia, niin herra piispa ilmoitti tarkastaneensa kirjanpidon ja havainneensa sen olevan hyvässä järjestyksessä. Ja toiseksi, mitä tulee säädyllisyyttä eli häveliäisyyttä loukkaaviin sananparsiin, niin kanteen tekijät eivät voineet ilmoittaa, minä sunnuntaina he olivat kuulleet nämä ilmaisut, jotka he muka olivat panneet muistiin ja joiden olisi pitänyt kuulua näin: "Siveät huorat tahtovat tulla kirkkoon otetuiksi huoruuden saastaisuuden vielä tippuessa heidän perseestään kirkon lattialle." Mutta valitettavasti on todellista totta, että niin on tapahtunut. Eivät he ole malttaneet odot-

dess deras renings dagar voro fullkomnade, utan trängt sig in i kyrkan, för att kyrkotagas, för att få vara med på barnsölet, eller grafölet. Denna osed hade prosten Laestadius velat hämma och det var just meningen med det skarpa uttrycket, att deras oanständighet och skamlöshet skulle såras.

taa siihen asti, että heidän puhdistuspäivänsä olisivat kuluneet, vaan ovat pakanneet kirkkoon tullakseen kirkkoon otetuiksi, jotta saisivat olla mukana ristiäisissä tai hautajaisissa. Tämän pahan tavan rovasti Laestadius oli halunnut estää, ja juuri se oli tämän terävän sananparren tarkoitus, että heidän säädyttömyytensä ja hävyttömyytensä tulisi loukatuksi.

Krono Länsman Stenudd anmärkte, att i Prosten Laestadii Lära funnes mycket som vore stridande mot Lutherska läran, till ex."**den uppenbara syndabekännelsen.** " Den uppenbara syndabekännelsen? frågade Biskopen: är den stridande mot den Lutherska Läran? Men klaganden kunde icke förklara, hvilken syndabekännelse han mente. Derigenom uppstod ett dubbelt missförstånd. Vi hafva två slags uppenbar syndabekännelse i Lutherska kyrkan, men Länsman Stenudd, kom icke ihåg denna omständighet. Den uppenbara syndabekännelse, som han mente, var någonting helt annat, som kommit i bruk bland de väckta, nämligen l:mo En ångerfull och botfärdig syndare tvingas af de hårda samvetsqvalen att aflägga en uppenbar sydabekännelse uti närvaro af några, (flere eller färre) Christna, och denna uppenbara syndabekännelse sker för att lätta sitt betungade samvete. Om en sådan syndabekännelse är stridande mot den Lutherska Läran, då är också mycket af den första Christna Församlingens bruk stridande emot Lutherska Läran. 2:o när en ångerfull syndare, ber sin nästa om förlåtelse, för begångna brott emot honom och detta sker offentligen uti andra Christnas närvaro: så är äfven detta en uppenbar syndabekännelse; men denna bekännelse är så litet stridande emot Lutherska läran, att Luther skolat anse det för ett bevis på en uppriktig ånger, om han varit närvarande vid en sådan act. Sådana bekännelser förekomma ofta ibland de väckta i norden. 3:tio

Kruunun nimismies Stenudd huomautti, että rovasti Laestadiuksen opissa oli paljon sellaista, mikä sotii luterilaista oppia vastaan, esimerkiksi **julkinen synnintunnustus.** "Julkinen synnintunnustus," piispa kysyi, "sotiiko se luterilaista oppia vastaan?" Mutta valittaja ei kyennyt selvittämään, mitä synnintunnustusta hän tarkoitti. Siitä kehkeytyi kaksinkertainen väärinkäsitys. Meillä on nimittäin kahdenlainen julkinen synnintunnustus luterilaisessa kirkossa, mutta nimismies Stenudd ei muistanut tätä seikkaa. Hänen tarkoittamansa julkinen synnintunnustus oli jotakin muuta, mikä oli tullut heränneiden keskuudessa käyttöön, nimittäin ensiksi, kun kovat omantunnon vaivat pakottavat katuvaisen ja parannukseen alttiin syntisen tekemään julkisen synnintunnustuksen joidenkin (useampien tai harvempien) kristittyjen läsnäollessa, ja tämä julkinen synnintunnustus tapahtuu raskautetun omantunnon keventämiseksi. Mikäli sellainen synnintunnustus on riidassa luterilaisen opin kanssa, niin silloin myös ensimmäisen kristillisen seurakunnan monet käytännöt ovat riidassa luterilaisen opin kanssa. Toiseksi, kun katuvainen syntinen pyytää lähimmäiseltään anteeksi tätä vastaan tekemiään rikoksia ja tämä tapahtuu julkisesti muiden kristittyjen läsnäollessa, niin myös tämä on julkinen synnintunnustus. Mutta tämä tunnustus on niin vähän riidassa luterilaisen opin kanssa, että Luther olisi pitänyt sitä oikean katumuksen merkkinä, mikäli hän olisi ollut läsnä sellaisessa toimituksessa. Tällaisia tunnustuksia ilmenee usein Pohjolan heränneiden keskuudessa. Kolmanneksi,

När de Christna, till följe af det andeliga Presta embetet, som tillhörer dem enligt Apostolen Petri Lära: **"I ären det andeliga Presterskapet,"** undersöka en annans själatillstånd, så blir det först fråga om den eller den personens ånger och synda kännedom. Är det så, att en rätt ånger verkeligen är för handen, så bekänner den ångerfulla hvilka synder mest betunga hans samvete; och frågorna kunna då framställas till honom efter som man känner hans förra lefnads omständigheter, t.ex. har du horat? har du stulit? har du varit full?

Är han ångerfull, så bekänner han uppriktigt, hvilken synd han begått, och detta i flere Christnas närvaro. Men är han en utaf de äkta Lutheranerna, så svarar han vanligen: det angår er icke huru jag lefver, jag skall sjelf vara för mina gerningar. Eller också svarar han så: Kan du förlåta mig mina synder, om jag bekänner dem, ungefärligen som Fariséerna sade: denna hädar Gud.

Men oftast händer det, att den frågande får till svar: Åh! se mig i r------n, eller se mig i ändan! och sådant folk är det, som de klagande Herr Forsster, Herr Sohlberg och Herr Stenudd anse för äkta Lutheraner, och rätta Christna, i synnerhet om de kunna taga sig en sup när Herrarne bjuda. Denna sista karlavulenhet, har länge varit ansedd som ett bevis på äkta Lutheranism.

Vi hafva hört en Anekdot, som just träffar hufvudet på spiken i Lutherska kyrkan. I början när Konventikel plakatet var utkommet, efterlefdes det temmeligen strängt; en afundsman hade angifvit några pietister eller Läsare i Stockholm för olofliga sammankomster; Fiskalen kommer jemte angifvaren till det utpekade rummet, men Läsarena, som anade oråd, gömde

kun kristityt sen hengellisen papinviran mukaisesti, joka heille kuuluu apostoli Pietarin opin mukaan **"te olette hengellinen pappeus",** tutkivat toisen sieluntilaa, niin tulee ensin kysymykseen kyseisen henkilön katumus ja synnintunto. Mikäli niin on, että oikea katumus todellakin on kysymyksessä, katuvainen tunnustaa silloin, mitkä synnit hänen tuntoaan eniten painavat. Ja hänelle voidaan silloin asettaa kysymyksiä sen mukaan kuin hänen entisen elämänsä olosuhteita tunnetaan. Esim. oletko huorannut? Oletko varastanut? Oletko ollut päissäsi?

Mikäli hän on katuvainen, niin hän tunnustaa todella, mitä syntejä hän on tehnyt, ja tämän hän tekee useampien kristittyjen läsnäollessa. Mutta mikäli hän kuuluu oikeauskoisiin luterilaisiin, hän vastaa tavallisesti: "Ei kuulu teille, kuinka elän. Tulen itse vastaamaan teoistani." Tai hän saattaa myös vastata näin: "Voitko antaa minulle anteeksi syntini, jos tunnustan ne?" Suunnilleen kuten fariseukset sanoivat: "Tämä pilkkaa Jumalaa!"

Mutta useimmiten käy niin, että kysyjä saa vastaukseksi: "Katso p------ ttäni!" Tai: "Katso takamustani!" Ja sellaisia ovat ne ihmiset, joita valituksen tehneet herra Forsström, herra Sohlberg ja herra Stenudd pitävät oikeaoppisina luterilaisina ja oikeina kristittyinä, erityisesti jos he voivat ottaa ryypyn herrojen tarjotessa. Tätä viimeksi mainittua miehekkyyttä on pitkään pidetty aidon luterilaisuuden osoituksena.

Olemme kuulleet erään kaskun, joka sopii niin nasevasti luterilaiseen kirkkoon. Alussa, kun konventikkeliplakaatti oli julistettu, sitä seurattiin melkoisen ankarasti. Joku vihamies oli ilmiantanut joitakin Tukholman pietistejä eli lukijaisia luvattomista kokoontumisista. Viskaali saapuu yhdessä ilmiantajan kanssa osoitettuun taloon. Mutta lukijaiset, jotka aavistivat pahaa, piilottivat kiireesti kir-

ihast böckerna, och satte i stället brännvins flaskan och kortleken på bordet. Fiskalen stiger in, ser sig omkring, och märker ingenting annat, än personerna i rummet, samt brännvins flaskan och kortleken på bordet. Då vänder han sig hastigt om till angifvaren och säger: du din Lymmel, eller sakramenskade rackare, eller hvad det kunde vara för en kött ed, som han drog till med: **"Du har angifvit hederligt folk: ser du icke att här äro äkta Lutheraner?"** pekande på brännvins flaskan och kortleken. Och från den stunden har brännvins flaskan och kortleken blifvit det rätta kännemärket på äkta Lutheranism. Se det var just att träffa hufvudet på spiken, men denna spik blef också den första spiken i Lutherska kyrkans likkista; och rätt nu slås den sista spiken i henne.

jansa ja nostivat pöydälle sen sijaan viinapullon ja pelikortit. Viskaali astuu huoneeseen, katselee ympärilleen eikä näe mitään muuta kuin huoneessa olevat henkilöt sekä pöydällä olevan viinapullon ja pelikortit. Silloin hän äkkiä kääntyy ilmiantajan puoleen ja sanoo: "Senkin lurjus!" Tai kirottu rakkari, tai mikä nyt mahtoi olla se paksu kirosana, jonka hän puuskahti: **"Olet ilmiantanut kunniallista väkeä! Etkö näe, että täällä on aitoja luterilaisia?"** Samalla hän osoitti viinapulloa ja pelikortteja. Ja siitä hetkestä tulivat viinapullo ja pelikortit aidon luterilaisuuden oikeaksi tuntomerkiksi. Kas, se juuri osui naulan kantaan, mutta tämä naula oli myös ensimmäinen naula luterilaisen kirkon ruumisarkussa. Ja varsin pian siihen lyödään viimeistä naulaa.

Visitationen i Kengis kyrka den 31 Julii 1853 slutades sålunda: En af de klagande Henric Pellika ville bevisa att Prosten Laestadius hade läst opp en kungörelse i kyrkan i kraft hvaraf alla, som hade silfver, guld, eller kläder utöfver de nödvändigaste dagliga behofven skulle gifva sådant åt honom. Prosten Laestadius svarade på denna naiva angifvelse, att kungörelsen lydde så: om någon har lust, att gifva skolan och de fattiga, tages det emot af undertecknad, äfven om det vore silfver eller Guld eller kläder, som någon anser sig icke behöfva, och vändes till penningar för skolans och de fattigas räkning. Men Henric Pellika ville ändock stå på sina ord. Då ropade en man från klockar bänken: du ljuger som en skogshund, (som skäller på tomma träd, der ingen fogel finnes, var meningen).

Piispantarkastus Könkäsen kirkossa 31.7. 1853 päättyi seuraavasti: Eräs valittajista, Henrik Pellikka, tahtoi todistaa, että rovasti Laestadius oli lukenut kirkossa kuulutuksen, jonka voimalla kaikkien, joilla oli hopeaa, kultaa tai vaatteita yli oman välttämättömimmän päivittäisen tarpeen, pitäisi antaa sellaiset hänelle. Rovasti Laestadius vastasi tähän lapselliseen syytökseen, että kuulutus kuului näin: "Mikäli jollakin on halua antaa koululle ja köyhille, allekirjoittanut ottaa vastaan, vaikka se sitten olisi hopeaa tai kultaa tai vaatteita, joita joku ei katso tarvitsevansa. Ne muutetaan rahaksi koulun ja köyhien lukuun." Mutta Henrik Pellikka tahtoi kuitenkin pysyä väittämässään. Silloin eräs mies huusi lukkarinpenkistä: "Sinä valehtelet kuin metsäkoira!" (Joka haukkuu tyhjää puuta, jossa ei ole lintua, se oli tarkoitus.)

Dermed slöts visitations acten: och kommer det nu an på huruvida klaganderna vilja fortsätta sina påståenden vid en annan rätt, inför Pontius Pilatus eller Festus. Vi glömde

Näin päättyi tarkastustoimitus. Ja se riippuu nyt siitä, haluavatko valittajat jatkaa väitöksiään jossakin toisessa oikeudessa, Pontius Pilatuksen tai Festuksen edessä. Unohdimme mainita, että

nämna att Herr Biskopen under påstående Visitation, frågade om lönkrogare finnes i Socknen? derpå svarade Prosten Laestadius, att som rusiga personer esom oftast äro synliga, så måste också någon krog finnas; och därpå vändande sig till Krono Länsman Stenudd frågade han: kanske Herr Commissarien vet, hvarest dessa krogar finnas? Herr Stenudd böjde härvid sitt hufvud blygsamt neder, och svarade med så låg röst, att Herr Biskopen visst icke hörde det, "nog vet jag **väl."** I anledning häraf höll Herr Biskopen ett kort men strängt och allvarligt nykterhets Tal, som dock icke kom att öfversättas på finska; och yttrade Herr Biskopen till slut: den som vederbör, tage det åt sig!

herra piispa kysyi tarkastuksen aikana, oliko pitäjässä salakapakoita. Siihen rovasti Laestadius vastasi, että koska päihtyneitä ihmisiä useimmiten on näkyvissä, niin täytyy joku kapakkakin olla. Sitten piispa kääntyen kruununnimismies Stenuddin puoleen kysyi: "Ehkä herra komisarius tietää, missä nämä kapakat ovat?" Herra Stenudd taivutti tällöin päänsä häpeissään alas ja vastasi niin hiljaisella äänellä, että herra piispa ei varmasti sitä kuullut: **"Kyllä kai minä tiedän** !" Tämän johdosta herra piispa piti lyhyen mutta ankaran ja vakavan raittiuspuheen, joka tosin ei tullut käännetyksi suomen kielelle, ja piispa sanoi lopuksi: "Jota asia koskee, ottakoon sen itselleen!"

Sålunda var nu förloppet af denna visitation, som i många afseenden var rätt intressant. De väckta prisade Gud, som gifvit dem en sådan öfverherde, som kände och visste att värdera deras andeliga behof. Han yttrade sig vid frågan om de andeliga rörelserna, att som detta vore någonting andeligt eller af andelig natur, som vi icke kunna så noga utgrunda: så höfdes det icke heller att med våld qväfva dem: och derföre förordnade Herr Biskopen, att två predikningar borde hållas, hvarmed båda parterna borde finna sig belåtna. Prosten Laestadius måste ansvara derför, yttrade Herr Biskopen, att ingen af dem, som veta sig hafva s.k. rörelser eller högljudda känsloyttringar får komma in i kyrkan under första predikan, men invände Pr.L., om någon under första predikan, får samvets qval, som icke haft sådant förr; huru bör man bete sig med en sådan? Herr Biskopen svarade: en sådan får föras ut ur kyrkan.

Niin sujui tämä tarkastus, joka monessa suhteessa oli hyvin mielenkiintoinen. Heränneet kiittivät Jumalaa, joka oli antanut heille sellaisen ylipaimenen, joka tunsi ja tiesi arvostaa heidän hengellistä tarvettaan. Hän sanoi kysymykseen hengellisistä liikutuksista, että koska tämä oli jotakin hengellistä tai hengellisen luontoista, jota emme pysty niin tarkoin tutkimaan, niin ei sovi myöskään väkisin tukahduttaa niitä. Ja sen vuoksi herra piispa määräsi, että oli pidettävä kaksi saarnaa, johon molempien osapuolten olisi tyydyttävä. Rovasti Laestadiuksen oli niin muodoin huolehdittava siitä, sanoi piispa, että kukaan niistä, jotka tietävät itsellään olevan n.k. liikutuksia eli äänekkäitä tunteenpurkauksia, ei saa tulla kirkkoon ensimmäisen saarnan aikana. Mutta rovasti Laestadius huomautti, että jos joku ensimmäisen saarnan aikana saa omantunnon vaivan, jolla ei sellaista ole ollut ennen, kuinka menetellään sellaisen kanssa? Herra piispa vastasi: "Sellaisen saa viedä ulos kirkosta."

Ack! om svenska kyrkan hade flere sådane öfverherdar som så pass känna och sentera folkets andeliga behof, som Herr Biskop Bergman: så skulle

Voi, kunpa Ruotsin kirkolla olisi useampia sellaisia ylipaimenia, jotka tuntevat ja arvostavat sen verran kansan hengellistä tarvetta kuin herra piispa Bergman, niin

det stå mycket bättre till både med sederna och Religionen. En del af de väckta fattade en sådan kärlek för Biskopen att de omfamnade honom och kramade honom, ehuru han icke förstod deras språk, så förstod han dock deras välmening.

sekä tapojen että uskonnon laita olisi paljon paremmin. Jotkut heränneet käsittivät sellaisen rakkauden piispaa kohtaan, että he syleilivät häntä ja rutistelivat häntä. Vaikka hän ei ymmärtänyt heidän kieltään, ymmärsi hän kuitenkin heidän hyvän tarkoituksensa.

Herr Biskopen hade med sig kyrkoherdarne från Carl Gustaf och Öfver-Torneå hvilka assisterade och biträdde Herr Biskopen under visitationen, och öfversatte hans ord på finska.

Herra piispalla oli mukanaan Karungin ja Ylitornion seurakuntien kirkkoherrat, jotka avustivat häntä tarkastuksen suorittamisessa, ja he käänsivät hänen puheensa suomeksi.

Vi hafva hittills beskrifvit väckelsens yttre, för verlden synliga verkningar i hopp, att dessa verkningar skulle verka på den otrogna hopens öfvertygelse: men för verlden har Christendomen all—drig funnit någon nåd, äfven om den dygdige hedningen någon gång gillat Christendomens vackra sedelära, har han dock alltid funnit någonting stötande, vidrigt och motbjudande i Christendomen sjelf, som i sjelfva verket icke kunde vara någon sann Religion, emedan den afsöndrade sig ifrån den rådande stats Religionen, och ansåg sig ensam vara i besittning af den rätta Gudstjensten. Denna afsöndring och denna **"andeliga högfärd",** kan den egenrättfärdige hedningen icke tåla, ehuru han måste erkänna de Christeliga grunderna, för någonting godt.

Olemme tähän mennessä kuvailleet herätyksen ulkonaisia, maailmalle näkyviä vaikutuksia siinä toivossa, että nämä vaikuttaisivat jotakin uskottoman joukon vakaumukseen, mutta maailman edessä ei kristillisyys ole koskaan saanut armoa. Vaikka siveä pakana joskus onkin hyväksynyt kristillisyyden kauniit tavat, hän on kuitenkin aina havainnut jotakin loukkaavaa, tympeää ja vastenmielistä itse kristillisyydessä, joka itse asiassa ei voinut olla mikään tosi uskonto, koska se erosi vallitsevasta valtionuskonnosta ja sillä mielestään oli yksinään oikea jumalanpalvelus. Tätä erottautumista ja tätä **hengellistä ylpeyttä** itsevanhurskas pakana ei voi sietää, vaikka hänen onkin tunnustettava kristillisten periaatteiden olevan jotakin hyvää.

Sålunda måste äfven nu den egenrättfärdige hedningen erkänna de väcktas Christeliga dygder; såsom t.ex. folkets nykterhet, återbärandet af orättfånget gods, hvilket satt mången dygdig herreman i förlägenhet; folkets ärlighet och pålitlighet i handel och vandel o.s.v. Allt detta är ingenting att säga om; men den omständigheten att de väckta förakta Guds gåfvor, ja ända till den grund, att de vägra emottaga **"rent och obemängdt vin"** af krögaren, det menar krögaren vara en trottsighet och en sjelftagen helighet, ehuru samma krögare drifver den läran, att det icke är

Niinpä nytkin itsevanhurskaan pakanan on tunnustettava heränneiden hengelliset hyveet, esimerkiksi kansan raittius, vääryydellä kootun tavaran palauttaminen, joka on saattanut monen siveän herrasmiehen hämilleen, kansan rehellisyys ja luotettavuus töissä ja toimissa, jne. Tästä kaikesta ei kenelläkään ole mitään sanottavaa, mutta se seikka, että heränneet ylenkatsovat Jumalan lahjoja vieläpä siihen määrään asti, että he kieltäytyvät ottamasta vastaan **puhdasta ja sekoittamatonta viiniä** kapakoitsijalta. Sen kapakoitsija pitää uhmakkuutena ja omatekoisena pyhyytenä, vaikka sama kapa-

någon skillnad emellan rent vin och brännvin, emedan det efter krögarens upplysta omdöme, kommer på ett ut, om man dricker ett glas vin eller brännvin; likväl har mången krögare blifvit desperat, när de väckta vägrat emottaga vin af krögarens hand. Och hvarföre har krögaren blifvit harmsen öfver denna sjelftagna helighet? Jo; derföre, att honom blifvit betagen all utväg att genom "spanskt vin" bedraga folket; under namn af spanskt vin har krögaren kunnat hälla i Lappar och Nybyggare, både rumm och cognac, så obemärkt att den nyktra vindrinkaren icke anat sin egen ofärd. Men då icke vin duger till dagtraktamente för de väckta i Norden, så har krögaren blifvit mer än harmsen öfver detta "ohyggliga svärmeri", som hotar handeln med en total ruin. Att de väckta återbära och sjelfmant betala stulit gods är visst godt, väl, men att de förakta Guds gåfvor, det är en sjelftagen helighet och idel skrymteri: det är en synd, som den barmhertige krögaren alldrig kan förlåta dem.

Också är det mången nykterhetsvän, som tycker att nykterhets ifvern går allt för långt i Torneå Lappmark; men hvad är orsaken dertill, att nykterhets vännerna i Norrbotten icke vinna gehör? Monne icke vinet hafva den verkan hos allmogen, att de Fariséer kunna säga om nykterhets vännerna, som icke förakta Guds gåfvor: **se! hvilken frossare och drinkare; de publikaners och syndares vän.** Månne icke ett enda glas vin skämma bort hela nykterhets saken? när allmogen ser, att nykterhets vännerna dricka vin, så tänker den nyktra drinkaren: "det kommer på ett ut, om man dricker vin eller brännvin". Man kan blifva full af Portvin och madeira lika så väl som af brännvin; Huru vill nu nykterhets vännen vederlägga detta inkast? om det är en sjelftagen helighet, att icke emottaga ett enda glas vin af krögarens hand, så måste det å andra

koitsija edistää sellaista oppia, ettei puhtaalla viinillä ja paloviinalla ole mitään eroa, koskapa se kapakoitsijan valistuneen arvion mukaisesti on samantekevää, juoko lasillisen viiniä vai paloviinaa. Kuitenkin moni kapakoitsija on raivostunut, kun heränneet ovat kieltäytyneet ottamasta viiniä kapakoitsijalta. Ja miksi kapakoitsija on niin harmissaan tästä omatekoisesta pyhyydestä? Siksi, että häneltä on otettu kaikki keinot pettää kansaa "espanjalaisella viinillä". Kapakoitsija on voinut juottaa lappalaisille ja uudisasukkaille sekä rommia että konjakkia espanjalaisena viininä niin huomaamatta, että raitis viininjuoja ei ole edes aavistanut omaa tuhoaan. Mutta koska viini ei kelpaa päivärahaksi Pohjolan heränneille, kapakoitsija on enemmän kuin harmistunut moisen *kauhean haaveilun* vuoksi, joka uhkaa kauppaa täydellisellä perikadolla. Se, että heränneet palauttavat ja vapaaehtoisesti maksavat varastettua tavaraa, on varmasti hyvä, mutta että he halveksivat Jumalan lahjoja, se on omatekoista pyhyyttä ja pelkkää teeskentelyä. Se on synti, jota laupias kapakoitsija ei koskaan voi antaa heille anteeksi.

Myös monen raittiuden ystävän mielestä raittiusintoilu menee aivan liian pitkälle Tornion Lapissa. Mutta mikä on syy siihen, etteivät Norrbottenin raittiuden ystävät saa kannatusta? Eiköhän viinillä ole sellainen vaikutus kansaan, että fariseukset pääsevät sanomaan raittiuden ystävistä, jotka eivät halveksi Jumalan lahjoja: **"Katso, mikä syömäri ja juomari, publikaanien ja syntisten ystävä!"** Eiköhän yksi ainoa lasillinen viiniä pilaa koko raittiuden asian? Kansan nähdessä raittiuden ystävien juovan viiniä raitis juomari ajattelee: "Sehän on sama, juoko viiniä vai paloviinaa." Yhtä hyvin voi päihtyä portviinistä ja madeirasta kuin paloviinasta. Millä raittiuden ystävä kumoaa tämän väitteen? Jos on omatekoista pyhyyttä olla ottamatta lasillistakaan viiniä kapakoitsijan kädestä, niin sen on toiselta puolen oltava itse omittua

sidan vara en sjelftagen heder, att bjuda ett glas vin, och en likaså stor heder att emottaga bjudningen.

kunniaa, että tarjoaa lasillisen viiniä, ja myös sitä samaa ottaa tarjous vastaan.

Förf. har fått emottaga förebråelser af den hederlige värden eller värdinnan, för det han emottagit ett glas vin af den hederliga värden eller värdinnan, och vet således af egen erfarenhet, att nykterhets saken icke kan vinna någon stor seger, förr än nykterhets vännen blir så storbjuden och uppblåst af **"egenrättfärdighet och sjelftagen helighet,**"(?) att han icke emottager någon slags bjudning af den hederlige krögaren, vare sig, vin, brännvin eller likör, af hvad namn det vara må: då först kan den sanna nykterhets vännen säga till de skriftlärde och Fariséer: **Johannes kom och åt intet, och drack intet, och I saden han hafver djefvulen: Menniskones Son kom åt och drack och i sägen: se hvilken frossare och drinkare, de Publikaners och syndares vän.**

Kirjoittaja on saanut moitteita kunnialliselta isännältä tai emännältä sen vuoksi, että on ottanut lasillisen viiniä kunnialliselta isännältä tai emännältä. Hän tietää niinmuodoin omasta kokemuksesta, ettei raittiuden asia voi saavuttaa mitään suurta voittoa ennen kuin raittiudenystävä tulee niin ylpeäksi ja **"omanvanhurskauden ja omatekoisen pyhyyden"** (?) paisuttamaksi, että hän ei ota vastaan minkäänlaista tarjousta kunnialliselta kapakoitsijalta, tarjotkoon hän viiniä, paloviinaa tai likööriä, minkä nimistä tahansa. Vasta silloin tosi raittiuden ystävä voi sanoa kirjanoppineille ja fariseuksille: **Johannes tuli, ei syönyt eikä juonut, ja te sanoitte hänellä olevan perkeleen. Ihmisen Poika tuli ja söi ja joi, ja te sanotte: katso, mikä syömäri ja juomari, publikaanien ja syntisten ystävä.**

Ty för verlden duger intet hvarken Johannes stränga lefnadssätt, eller Frälsarens mildare lefnads sätt; Om en Christen låter bli att smaka vin; så säger verlden: "**han hafver djefvulen;**" han är uppblåst af sjelftagen helighet och andelig högfärd; om en Christen smakar vin, så säger verlden: **"se hvilken frossare, och drinkare."** Det kommer på ett ut om han smakar vin eller brännvin; en vindrinkare är ingenting bättre än en vanlig fyllhund. Och djefvulen skall sålunda alltid hafva rätt, att vara Guds barnas anklagare natt och dag; det hjelper intet, att en Christen skrapar ifrån sig den smuts och orenlighet, som djefvulens drabanter kasta på honom; är han icke en vindrinkare, så hafver han djefvulen; smakar han icke vin; så är han uppblåst af andelig högfärd och sjelftagen helighet; smakar han vin, så är han en drinkare; och ingen tror hans lära om nykterhet.

Sillä maailmalle ei kelpaa Johanneksen ankara elämäntapa eikä Vapahtajan lempeämpi elämäntapa. Jos kristitty jättää maistamatta viiniä, niin maailma sanoo: "**Hänellä on perkele.** Hän on omatekoisen pyhyyden ja hengellisen ylpeyden paisuttama." Jos kristitty maistaa viiniä, niin maailma sanoo: "**Katso mikä syömäri ja juomari!**" On samantekevää, maistaako hän viiniä vai paloviinaa. Viininjuoja ei ole parempi kuin tavallinen juoponretale. Ja perkeleellä on niinmuodoin aina oikeus olla Jumalan lasten päällekantajana yötä päivää. Ei auta, että kristitty kaapii itsestään sen lian ja saastan, jonka perkeleen uskolliset seuralaiset heittävät hänen päälleen. Jos hän ei ole viinin juoja, niin hänellä on perkele. Jos hän ei maista viiniä, niin hän on hengellisen ylpeyden ja omatekoisen pyhyyden paisuttama. Jos hän maistaa viiniä, niin hän on juomari, eikä kukaan usko hänen oppiaan raittiudesta.

Likväl anser jag i nu varande omständigheter, då egenrättfärdigheten i den otrogna hopens hjertan hvälfver sig och svänger sig, som en stor hvalfisk i hafsens djup, jag anser för vida nyttigare, att bära namnet svärmare, och andeligen högfärdig, än namnet vindrinkare i synnerhet, för allmogens skull, som icke alltid kan se hvaruti den andeliga högfärdigheten och svärmeriet skulle bestå, men har alltid ögonen öppna för det röda vinet, som är ljufligt att se på, och just derföre uppväcker begäret att smaka, hvarigenom den barmhertiga krögaren skulle hafva fritt spel i mörkret, att blanda ihop vin och Cognac, eller till och med färgadt brännvin, om det också vore färgadt med den fattiges blod: det kommer icke på krögarens samvete.

Kuitenkin nykyisissä olosuhteissa, jolloin omavanhurskaus pöyhistelee ja kääntelee itseään suruttoman joukon sydämessä kuin suuri valas meren syvyydessä, uskon olevan paljon hyödyllisempää kantaa haaveilijan ja hengellisesti ylpeän nimeä kuin erityisesti viininjuojan nimeä, kansan tähden, joka ei aina kykene näkemään, mitä hengellinen ylpeys ja haaveilu oikein on, mutta jolla on aina silmät avoimina näkemään punaista viiniä, joka on suloista katseltavaa ja joka juuri sen vuoksi herättää maistamisen himon, mikä tarjoaa laupiaalle kapakoitsijalle hyvän tilaisuuden sekoittaa pimeydessä viiniä ja konjakkia tai jopa väritettyä paloviinaa. Ja vaikka se olisi väritetty köyhän verellä, se ei tule kapakoitsijan omantunnon päälle.

En annan sak, som ännu stöter förnuftet för pannan, är de andeliga rörelserna, eller andans drifter, hvilka verlden stöter sig på; det är en förargelse klippa för både Judar och hedningar. Judarne kunna icke tåla, att deras andakt blir störd genom detta **"Barnens ropande i Templet"** och hedningarne betrakta dessa andeliga rörelser som ett **"ohyggligt** svermeri". Ett parti af de Libertiners synagoga hade af nyfikenhet samlat sig i Gellivare kyrka förleden marknad, för att underhålla sin andakt med åskådningen af detta fenomen: men folkträngseln blef så stor, att de måste sitta der till Gudstjenstens slut. Antingen nu folkträngseln eller andans drifter hade gjort intryck på dem, summan var den, att de Libertiner icke tyckte om andans drifter: alldenstund de måste yttra sig om Läsarena som den hedniske Peruvianern om Spaniorerna: "Om sådant folk finns i himmelriket, så vill jag icke komma dit."

Toinen seikka, joka kolahtaa järkeä otsaan, ovat hengelliset liikutukset eli hengen vietit, joihin maailma loukkaantuu. Se on pahennuksen kallio sekä juutalaisille että pakanoille. Juutalaiset eivät voi sietää, että heidän hartautensa häiriintyy tämän "lasten huutamisen vuoksi temppelissä". Ja pakanat pitävät näitä hengellisiä liikutuksia kauheana haaveiluna. Yksi joukko libertiinein synagoogasta oli uteliaisuudestaan kokoontunut Jellivaaran kirkkoon viimeisten markkinoiden aikana pitääkseen yllä hartauttaan tämän ilmiön katselemisella. Mutta väentungos tuli niin suureksi, että heidän oli istuttava siellä jumalanpalveluksen loppuun asti. Joko tungos taikka hengen vietit olivat tehneet heihin vaikutuksen. Lopputulos oli se, etteivät libertiinit pitäneet hengen vieteistä, koskapa heidän oli lausuttava lukijaisista kuten pakanallinen perulainen lausui espanjalaisista: "Jos taivaan valtakunnassa on sellaista väkeä, niin en tahdo päästä sinne."

Historien berättar, att spaniorerna ville omvända Peruvianerna till Christendomen, men detta skedde på det gamla

Historia kertoo, että espanjalaiset tahtoivat käännyttää perulaiset kristillisyyteen, mutta tämä tapahtui vanhalla

Påfviska viset neml. genom inquisition och grymhet; en gammal Peruvian låg på sin sotesäng, och när den spanska Presten ville, att han skulle omvända sig till Christendomen, frågade Peruvianern om Spaniorer funnes i Himmelriket; då Presten svarade jakande, sade den gamla Peruvianern: "om det finns Spaniorer i Himmelriket, så vill jag icke komma dit."

Paavilaisella menetelmällä, nimittäin inkvisitiolla ja julmuudella. Vanha perulainen makasi tautivuoteellaan, ja espanjalaisen papin tahtoessa, että hän kääntyisi kristillisyyteen, perulainen kysyi, onko taivaan valtakunnassa espanjalaisia. Papin vastatessa myöntävästi vanha perulainen sanoi: "Jos taivaassa on espanjalaisia, niin en tahdo sinne."

Ett sådant lättsinnigt yttrande kunde passa en peruvian, som var uppfostrad i det hedniska mörkret, men när samma lättsinniga yttrande kommer i från en Christens mun, då vet man icke, hvad man skall tänka om hans Christendom och om man icke visste hvad det är för folk, som yttra sig så lättsinnigt om Himmelriket, så kunde man lätteligen falla i något tvivelsmål rörande Andens drifter men när man vet, att det var just samma folk som dukade brännvins bordet för Biskopen, för att dermed visa sin tro med sina gärningar; så känns man icke falla i någon förundran öfver sådana utlåtelser.

Sellainen kevytmielinen lausahdus saattoi sopia perulaisen suuhun, joka oli kasvatettu pakanallisessa pimeydessä, mutta kun sama kevytmielinen lause tulee kristityn suusta, silloin ei tiedä, mitä hänen kristillisyydestään pitäisi ajatella. Ja jos ei tietäsi, mitä väkeä ne ovat, jotka puhuvat noin kevytmielisesti taivaan valtakunnasta, niin voisi helposti langeta jonkinlaiseen epäilykseen hengen vieteistä. Mutta kun tietää sen olleen juuri samaa väkeä, joka kattoi paloviinapöytää piispalle osoittaakseen siten uskonsa teoillaan, niin silloin ei hämmästy kuullessaan sellaisia lausahduksia.

Det är icke många år sedan det ohyggliga brännvins svärmeriet florerade i Gellivare då man fick höra den ljufliga Lappsången af fulla menniskor, jemte svordomar och slagsmål; men dessa oartikulerade ljud, som verkeligen liknade djurs läten, voro inga missljud i krögarenas öron, ty krögaren hade deraf sin goda förtjenst: den tiden funnos några glesa åhörare på kyrkans bänkar; större delen af församlingen höll sin Gudstjenst i och bakom krögarenas boningar: Men ingen klagade då öfver kyrkoförargelse, ingen sade då som nu. "Om sådant folk är i Himmelriket, så ville jag icke komma dit." Det syntes tydligt att krögare och fyllhundar kunde mycket väl sämjas i det jordiska och underjordiska Paradiset. Nu mera kunna de icke sämjas, sedan största delen af Lappska Allmogen blifvit gripen af Nykterhets

Ei ole monta vuotta siitä, kun tuo kauhea paloviinahaaveilu kukoisti Jellivaarassa, jolloin sai kuulla päihtyneiden ihmisten suloista lappalaislaulua yhdessä kirousten ja tappelujen kanssa. Mutta nämä epäselvät äännähdykset, jotka todellakin muistuttivat eläinten ääniä, eivät suinkaan olleet häiriöääniä kapakoitsijoiden korvissa, sillä kapakoitsijalle koitui siitä kunnon ansiot. Siihen aikaan oli joitakin harvoja kuulijoita kirkon penkeillä. Suurin osa seurakunnasta piti jumalanpalvelustaan kapakoitsijoiden asunnoissa ja niiden takana. Mutta kukaan ei valittanut kirkonpahennuksesta, kukaan ei sanonut niin kuin nyt: "Jos sellaista kansaa on taivaan valtakunnassa, niin en tahdo sinne." Näytti selvästi siltä, että kapakoitsijat ja juomarit kykenivät hyvin elämään sovussa maallisessa ja maanalaisessa paratiisissa. Mutta enää heillä ei riitä sopua, kun suurin osa lappalaisväes-

ifvern. Och nu förargas krögarena högeligen öfver de andeliga rörelserna, men öfver den orena spritandens rörelser förargas de icke.

Det är helt och hållet Johan Raattamaas förtjenst, att brännvins djefvulen blifvit utdrifven från Gellivare Församling.

Men nu invänder någon beskedlig Nykterhetsvän, som endast afser nykterhet, utan att vidare känna rätta motivet till allmogens absoluta nykterhet i norden, han invänder, att det religiösa svärmeriet kan vara lika skadligt, som brännvins svärmeriet. Hvarföre skall den ena ytterligheten nödvändigast följa på den andra? kan icke allmogen vara nykter och ordentlig utan att svärma?

Dessa och dylika invändningar kan man visst få höra af sådana nykterhetsvänner, som hafva dygden till salighetsgrund, och hvilkas nykterhets beräkningar icke sträcka sig längre, än till tidens gräns. För dem är det timliga välståndet hufvudsaken, och vore här endast fråga om det timliga välståndet, så vore utan tvivel de Religiösa svärmerierna mest att beklaga som kämpa för idé som icke kan realiseras i tiden. Alla andra idéer kunna möjligen realiseras i tiden som till ex. frihetens Idé, nykterhetens Idé, rikedomens idé, ärans Idé. Alla sådana Idéer kunna realiseras och den som kämpar för en eller annan af dessa Idéer, kan på ett eller annat sätt uppnå sitt mål, men Christendomens Idé kan icke fullkomligen realiseras i tiden, och derföre säger Apostelen **"om vårt hopp vore allenast för denna verlden så vore vi de uslaste af alla menniskor.**

Enligt samma Apostels erfarenhet måste en Christen vara uti beständig kamp och strid med djefvulen och

tä on lähtenyt mukaan raittiusintoiluun. Ja nyt kapakoitsijat pahenevat kovasti hengellisten liikutusten vuoksi, mutta tuon saastaisen viinahengen liikutuksista he eivät suutu.

On kokonaan Johan Raattamaan ansiota, että paloviinaperkele on tullut ajetuksi pois Jellivaaran seurakunnasta.

Mutta, nyt joku maltillinen raittiuden ystävä, joka ainoastaan tarkoittaa raittiutta tuntematta Pohjolan rahvaan ehdottoman raittiuden oikeaa motiivia, väittää uskonnollisen haaveilun voivan olla yhtä vahingollista kuin paloviinahaaveilu. Miksi yhden äärimmäisyyden on välttämättä seurattava toista? Eikö kansa voi olla raitista ja kunnollista haaveilematta?

Näitä ja muita sen tapaisia vastalauseita voidaan varmasti saada kuulla sellaisilta raittiuden ystäviltä, joilla on siveys autuuden perustuksena ja joiden raittiuden laskelmat eivät ulotu pidemmälle kuin ajan rajalle. Niille on ajallinen hyvinvointi pääasiana. Ja mikäli tässä olisi puhe ainoastaan ajallisesta hyvinvoinnista, niin uskonnolliset haaveilijat olisivat epäilemättä kaikkein surkuteltavimmat ihmiset, jotka taistelevat aatteen puolesta, jota ei voida toteuttaa ajassa. Kaikki muut aatteet voivat mahdollisesti toteutua ajassa, kuten esimerkiksi vapauden aate, raittiuden aate, rikkauden aate ja kunnian aate. Kaikki sellaiset aatteet voivat toteutua, ja se joka taistelee jonkun tällaisen aatteen hyväksi, voi tavalla tai toisella saavuttaa päämääränsä, mutta kristillisyyden aate ei voi täydellisesti toteutua ajassa, ja siksi apostoli sanoo: **"Jos meillä ainoastaan tässä elämässä on toivo Kristukseen, niin me olemme viheliäisemmät kaikkia muita ihmisiä."**

Saman apostolin kokemuksen mukaan kristityn täytyy olla alinomaisessa taistelussa ja sodassa perkeleen ja maailman

verlden. Utom den inre kampen som en Christen måste utkämpa mot sina andeliga fiender, måste han äfven bära Christi smälek, hat, förakt och förföljelse af verlden. Lika som de Christna i första andra och tredje århundraden, voro föraktade och hatade af verlden så äro äfven nu Läsare och pietister föraktade och hatade af verlden, för deras "odrägliga andeliga högfärd" som skulle bestå däruti, att fördöma andra menniskor, och anse sig sjelfva för fullkomliga och felfria. Denna klagan öfver Läsarena får man höra öfverallt hvarest Läsare finnas. Samma klagan föres öfver Läsarena i Norden att de äro andeligen högfärdige, att de anse sig sjelfva för fullkomliga, och fördöma andra. Och denna andeliga högfärd kan verlden icke tåla. Ty verlden är sjelf andeligen högfärdig, verlden är sjelf uppblåst af andelig högfärd; verlden sjelf anser sig fullkomlig och felfri; verlden vill icke erkänna sina fel och brister, krögaren försvarar sitt heliga krögaryrke, och påstår, att det är han oförytterliga rättighet, att hålla (krog).

kanssa. Sen lisäksi, että kristitty joutuu taistelemaan sisäistä taistelua hengellisiä vihollisiaan vastaan, hänen on myös kannettava Kristuksen pilkkaa, vihaa, ylenkatsetta ja vainoa, joka tulee maailman taholta. Kuten maailma ylenkatsoi ja vihasi ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuosisadan kristittyjä, niin maailma ylenkatsoo ja vihaa nytkin lukijaisia ja pietistejä heidän "sietämättömän hengellisen ylpeytensä" vuoksi, jonka pitäisi ilmetä siinä, että he tuomitsevat muita ihmisiä ja pitävät itseään täydellisinä ja virheettöminä. Tätä valitusta lukijaisista saa kuulla kaikkialla, missä lukijaisia on. Samaa valitusta kuuluu myös Pohjolan lukijaisista, että he ovat hengellisessä ylpeydessä, että he pitävät itseään täydellisinä ja tuomitsevat muita. Ja tätä hengellistä ylpeyttä maailma ei voi sietää. Sillä maailma on itse hengellisessä ylpeydessä, maailma on itse hengellisen ylpeyden pöhöttämä, maailma itse pitää itseään täydellisenä ja viattomana. Maailma ei tahdo tunnustaa vikojaan ja puutteitaan. Kapakoitsija puolustaa pyhää ammattiaan väittäen kapakan pitämisen olevan hänen loukkaamaton oikeutensa.

Drinkaren försvarar sin dryckenskap, och påstår, att det är hans oförytterliga rättighet att supa sig full; tjufven blir desperat, om någon understår sig att kalla honom för ärlig tjuf, och horan blir lika desperat, om någon understår sig att kalla henne dygdig hora. Alla dessa försvara sina skötes synder, och påstå, att det icke angår någon, huru de lefva; de säga vanligen "det angår ingen, huru jag lefver; jag skall sjelf svara för mina gerningar." Är icke detta andelig högfärd? Derom gäller nu den egentliga striden emellan de väckta och den sorglösa hopen. "Är du en Christen?" nej. "Har du kommit till en sann synda ånger?" nej. Dessa frågor, och dessa svar kunna å båda sidor vara uppriktiga, om neml. den frågande har sjelf alfvar med sin Christendom, och den svarande har

Juomari puolustaa juoppouttaan väittäen, että hänen loukkaamaton oikeutensa on juoda itsensä päihin. Varas raivostuu, jos joku rohkenee kutsua häntä rehelliseksi varkaaksi. Ja huora raivostuu yhtä paljon, jos joku rohkenee kutsua häntä siveäksi huoraksi. Kaikki nämä puolustavat helmasyntejään väittäen, ettei kuulu kenellekään, kuinka he elävät. He sanovat tavallisesti: "Se ei kuulu kenellekään, kuinka minä elän. Minä vastaan itse teoistani." Eikö tämä ole hengellistä ylpeyttä? Siitä kehkeytyy varsinainen riita heränneiden ja suruttoman joukon välillä. "Oletko kristitty?" - En! "Oletko tullut totiseen katumukseen synneistä?" - En! Nämä kysymykset ja nämä vastaukset voivat molemmilta puolilta olla vilpittömiä, jos nimittäin kysyjä on itse vakavissaan kristillisyydessään ja vastaaja vakavissaan kieltäessään. Mutta

alfvar med sin förnekelse; men oftast händer det, att den som svarar nej på dessa frågor menar helt annat, än hvad han talar. Han menar nemligen att han är en Christen genom dopet, men icke en sådan Christen, som den frågande, hvilken han anser för en skrymtare, och andeligen högfärdig bängel, som han icke är någon sanning skyldig. Skulle han vara uppriktig, så borde han icke säga nej, utan tillstå, att han anser sig vara en Christen genom dopet, och att han icke behöfver någon bättre Christendom. Men därföre aktar han sig nog; ty nådatjufven vet ganska väl, att en dopchristen, icke är någon rätt Christen, om han icke håller sitt döpelseförbund.

useimmiten käy niin, että se joka vastaa näihin kysymyksiin "en", tarkoittaa jotakin kokonaan muuta kuin mitä hän puhuu. Hän tarkoittaa nimittäin sitä, että hän on kristitty kasteen kautta, mutta ei sellainen kristitty kuin tuo kysymysten esittäjä, jota hän pitää teeskentelijänä ja jonakin hengellisesti ylpeänä roikaleena, jolle hän ei ole missään totuuden velassa. Jos hän olisi vilpitön, hänen ei pitäisi vastata "en", vaan myöntää pitävänsä itseään kristittynä kasteen kautta, ja että hän ei tarvitse mitään parempaa kristillisyyttä. Mutta siitä armonvaras kyllä varoo itseään, sillä hän tietää varsin hyvin, että kastekristitty ei ole mikään oikea kristitty, ellei hän pidä kasteenliittoaan.

En annan del kan också vara öfvertygad derom, att han icke är någon Christen, men vill icke heller erkänna, att någon annan är det. Här uppenbarar sig åter den andeliga högfärden, såsom en förnekelse af all Christendom. Det finns ett parti af Läsare, som påstår, att ingen numera kan vara en rätt Christen; detta parti påstår äfven, att den som kallar sig för en Christen, är en skrymtare och andeligen högfärdig.

Toinen osa voi myös olla vakuuttunut siitä, ettei hän ole mikään kristitty, mutta ei tahdo myöskään myöntää, että joku muu on sitä. Siinä ilmaantuu jälleen hengellinen ylpeys kaiken kristillisyyden kieltämisenä. On olemassa ryhmä lukijaisia, jotka väittävät, ettei kukaan voi nykyisin enää olla oikea kristitty. Tämä ryhmä väittää myös, että se joka sanoo itseään kristityksi, on teeskentelijä ja hengellisessä ylpeydessä.

Hos detta parti har den Fariséiska egenrättfärdigheten utvecklat sig till en hög grad af Scepticism och klarsynthet, som beräknar Christendomen efter egenrättfärdighetens gradmätare. Och skulle det icke finnas något annat kännemärke på en sann och lefvande Christendom, än den högsta grad af egenrättfärdighet som den menskliga stoltheten kan åstadkomma, så blefve det i sanning omöjligt för de flesta, att upparbeta sig till den grad af helighet, som egenrättfärdigheten kan gilla. Men det ges en annan möjlighet för en ångerfull och botfärdig syndare, att komma till nådastolen, och finna nåd för rätt. Denna väg känner icke den obotfärdige syndaren, som lefver i uppsåteliga synder, ej heller den stolta

Tässä ryhmässä farisealainen omavanhurskaus on kehittynyt korkean asteen epäluuloisuudeksi ja tarkkanäköisyydeksi, joka mittaa kristillisyyden omanvanhurskauden astemitalla. Ja jos ei olisi olemassa parempaa tuntomerkkiä totisesta ja elävästä kristillisyydestä kuin tuo omanvanhurskauden korkein aste, jonka inhimillinen ylpeys voi saada aikaan, niin useimmille olisi totisesti mahdotonta saavuttaa sitä pyhyyden astetta, joka kelpaisi omallevanhurskaudelle. Mutta katuvaiselle ja parannukseen alttiille syntiselle annetaan toinen mahdollisuus, tulla armoistuimen tykö ja löytää armo oikeuden sijasta. Tätä tietä ei tunne katumaton syntinen, joka elää ehdollisissa synneissä, ei myöskään tuo ylpeä omavanhurskaus, joka luottaa siveyteensä ja

egenrättfärdigheten, som litar på sin dygd och felfria vandel; ej heller nådatjufven, som utan ånger tillegnar sig Guds nåd och syndernas förlåtelse.

viattomaan vaellukseensa, eikä armonvaras, joka ilman katumusta omistaa itselleen Jumalan armon ja syntien anteeksiantamisen.

Dessa tre partier äro väckelsens fiender och motståndare. De som höra till första klassen, försvara sin tro med gäckeri, stickord, och knytnäfvar; om någon frågar dem: "är du en Christen?" så svara de: nej, "är du en ångerfull och botfärdig syndare? -nej; "är du väckt?" nej; "är du ett Guds barn?" - nej; "är du ett djefvulens barn?" - nej; är du en verldens träl? -nej; "är du en dygdig människa?" -nej.

Nämä kolme joukkoa ovat herätyksen vihollisia ja vastustajia. Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat puolustavat uskoaan pilkalla, pistosanoilla ja nyrkeillä. Jos joku kysyy heiltä: "Oletko kristitty", niin he vastaavat: "En!" "Oletko katuvainen syntinen?" - En! "Oletko herännyt?" - En! "Oletko Jumalan lapsi?" - En! "Oletko perkeleen lapsi?" - En! "Oletko maailman orja?" - En! "Oletko siveä ihminen?" - En!

Nu är det svårt att veta, hvilken en sådan menniska tillhörer, och troligen vet han det icke sjelf, och bryr sig icke heller om att veta det. Det är för en sådan menniska alldeles likgiltigt hvilken Herre han tjenar. Uti sådant tillstånd är den stora sorglösa hopen, som lefver för dagen och bryr sig icke om hvarken himmel eller helvete.

Nyt on vaikea tietää, kenelle sellainen ihminen kuuluu. Ja luultavasti hän ei tiedä itsekään eikä välitäkään tietää sitä. Sellaiselle ihmiselle on aivan samantekevää, mitä herraa hän palvelee. Sellaisessa tilassa on suuri suruton joukko, joka elää vain tätä päivää varten välittämättä taivaasta tai helvetistä.

Till den andra klassen af väckelsens motståndare, kan man räkna egenrättfärdighetens tjenare, som förneka all Christendom, och påstå, att de som kalla sig för Christna, äro skrymtare och andeligen högfärdige; de påstå att nu mera finns ingen menniska på jorden, som man kan kalla för en sann och rättskaffens Christen, men att det, gifves ett närmande dit åt och en sträfvan, som kan fortfara ända till dödsstunden: först efter döden får menniskan veta sitt slutliga öde. Till grund för dessa menniskors omdöme ligger en dunkel föreställning om dygdens höga Ideal; men de kunna icke uppnå detta Ideal, ehuru de någon gång i sin lefnad arbetat på den egna bättringen och afunden tillåter dem icke, att erkänna, att någon annan kan hafva hunnit längre i sin sträfvan efter fullkomlighet, än de sjelfva. Dessa egenrättfärdiga menniskors lefverne är

Toiseen heräyksen vastustajien luokkaan voidaan laskea omanvanhurskauden palvelijat, jotka kieltävät kaiken kristillisyyden väittäen, että ne jotka kutsuvat itseään kristityiksi, ovat teeskentelijöitä ja hengellisessä ylpeydessä. He väittävät, ettei nykyisin enää ole yhtään ihmistä maan päällä, jota voisi kutsua totiseksi ja oikeaksi kristityksi, mutta lähentymistä ja pyrkimistä sinne päin voi olla, ja se voi kestää aina kuolinhetkeen asti. Vasta kuoleman jälkeen ihminen saa tietää lopullisen kohtalonsa. Näiden ihmisten mielipiteen perusteena on hämärä kuvitelma hyveen korkeasta ihanteesta. Mutta he eivät kykene saavuttamaan tätä ihannetta, vaikka he joskus elämänsä aikana ovat vaivanneet itseään omalla parannuksella. Ja kateus ei anna heidän myöntää, että joku toinen olisi ehtinyt pidemmälle täydellisyyden kilvoituksessaan kuin he itse. Näiden omavanhurskaiden ihmisten elämä on enimmäkseen

i det mesta oklanderligt; de kunna icke förebrås för tvufveri, dryckenskap, otukt eller svordomar; de kunna till och med bestraffa lasten; men frågar man dem: är du en Christen? -Nej, men jag sträfvar att blifva det. Känner du någon, som du kan anse för en sann Christen? -Nej. Tror du, att du är fördömd? -Nej; det tror jag icke. Tror du, att du kan blifva salig? -Jag hoppas det.

moitteetonta. Heitä ei voi moittia varkaudesta, juoppoudesta, huoruudesta tai kirouksista. He voivat myös nuhdella paheita. Mutta jos heiltä kysytään: "Oletko kristitty?" - En, mutta kilvoittelen tullakseni kristityksi. "Tunnetko jonkun, jota voit pitää todellisena kristittynä?" - En. "Uskotko olevasi tuomittu?" - En usko! "Uskotko voivasi tulla autuaaksi?" - Toivon niin!

Här har man nu en bild af Fariseismen och Stoicismen, som ser grandet i broderns öga, men bjelken i eget öga märker han icke. Om någon vill föreställa en sådan egenrättfärdig skrymtare, att han saknar alldeles den Christeliga trons grund: så blir han desperat och säger: jaså! du vill fördöma hederligt folk! har du nu sjelf uppnått fullkomligheten? är du nu beredd, att träda inför Guds domstol? o.s.v. Att kunna förmå en sådan menniska, att träda i Publikanens fotspår, det står platt intet till; ty han kan icke öfverbevisas om något brott. Han är närmast djefvulen i egenrättfärdighet och sjelftagen helighet.

Tässä nyt on farisealaisuuden ja stoalaisuuden kuva, joka näkee raiskan veljen silmässä, mutta malkaa omassa silmässä hän ei äkkää. Jos joku tahtoo esittää sellaiselle omavanhurskaalle teeskentelijälle, että häneltä puuttuu kokonaan kristillisen uskon perustus, niin hän raivostuu ja sanoo: "Vai niin! Sinä tahdot tuomita kunniallisia ihmisiä! Oletko itse saavuttanut täydellisyyden? Oletko valmistautunut astumaan Jumalan tuomioistuimen eteen?" Jne. Ei käy mitenkään päinsä saada sellaista ihmistä kävelemään publikaanin jalanjälkiä, sillä häntä ei saada vakuuttuneeksi mistään rikkeestä. Hän on lähinnä perkelettä omassavanhurskaudessa ja omatekoisessa pyhyydessä.

Det tredje slaget af Christendomens motståndare, består af nådatjufvar, som antingen krupit för tidigt ur ägget, eller blifvit i otid födda, eller ock har den gamla menniskan fått tillfälle att göra sig af med den nya menniskan, hvilket kan ske i en handvändning, om den gamla menniskan blir lemnad utan tillsyn. Man kunde visserligen säga tvärt om, att den nya menniskan behöfver större vård och tillsyn än den gamla; men man bör dock se till, att den gamla menniskan icke får bli skendöd och lefvande begrafven under nåden hvarigenom icke allenast skuldfrihet, utan äfven syndfrihet kan insmyga sig i medvetandet. Man vill beskylla Ericjansarne för denna villfarelse neml. att de blifvit syndfria genom nåden, och om Koutokeino

Kolmas laji kristillisyyden vastustajia koostuu armonvarkaista, jotka ovat joko ryömineet liian varhain ulos munasta eli ovat syntyneet liian aikaisin, tai sitten vanha ihminen on saanut tilaisuuden päästä eroon uudesta ihmisestä, mikä voi tapahtua käden käänteessä, mikäli vanha ihminen jää vaille silmälläpitoa. Voitaisiin tosin sanoa päinvastoin, että uusi ihminen tarvitsee enemmän hoitoa ja silmälläpitoa kuin vanha. Mutta on kuitenkin pidettävä huolta siitä, ettei vanha ihminen pääse tulemaan valekuolleeksi ja elävältä haudatuksi armon alle, minkä kautta syyttömyyden lisäksi myös synnittömyys saattaa hiipiä tietoisuuteen, erikjanssonilaisia tahdotaan syyttää tästä eksytyksestä, nimittäin että he ovat tulleet synnittömiksi armon kautta. Ja Koutokeinon lappalaisista, jotka kuuluivat

Lapparne som hörde till den förvillade secten, vet man säkert, att de hade kommit till absolut helighet och syndfrihet. Man vet att egenrättfärdigheten sträfvar efter syndfrihet.

Att vara brottslig och skuldfri, är för egenrättfärdigheten icke tänkbart; derför arbetar egenrättfärdigheten oupphörligt på helgelsen, och fordrar af menniskan ett rent hjerta innan hon tillåter henne, att nalkas Försonaren; men nu fordrar Guds Lag detsamma, och just deruti består förvillelsen, att den ångerfulle syndaren, icke kan så noga skilja samvets krafvet från egenrättfärdighets krafvet. När Guds Lag fordrar hjertats fullkomliga renhet och lydnad, så fordrar egenrättfärdighetens lag det samma. Men Guds Lag är tillika en tuktomästare till Christum; men egenrättfärdighetens lag är en tuktomästare från Christum; den drifver menniskan från Christum till den egna bättringen; om egenrättfärdigheten icke kan uppnå syndfrihet genom den egna bättringen, så kan det ske i en handvändning genom nåden sålunda, att menniskan af några flygtiga nådakänslor, (de första nådamärkena eller den förekommande nåden) tillegnar sig nyafödelsens nåd, ehuru gamla menniskan ännu ligger som en björn i idet nästan frisk och orörd. När dertill kommer en förväxling i medvetandet mellan begreppen **"syndfrihet** och **skuldfrihet",** så faller den gamla menniskan i dvala, hon blir skendöd och lefvande begraven under den stulna nåden; ty hon har nu blifvit syndfri genom nåden.

Men som detta är i sjelfva verket ett egenrättfärdighets tillstånd, ehuru den stulna nåden hvilar i medvetandet, och ligger som en hårskinnsfäll på gammel adam: så aktar sig väl en sådan menniska från grofva laster och brott, hvilka synas strida, emot hennes skenhelighet, men de finare lasterna och

tuohon harhautettuun lahkoon, tiedetään varmasti, että he olivat päässeet täydelliseen pyhyyteen ja synnittömyyteen. Omanvanhurskauden tiedetään pyrkivän synnittömyyteen.

Omanvanhurskauden on mahdoton ajatella, että joku on rikollinen ja silti syytön. Siksi omavanhurskaus tekee taukoamatta työtä pyhitykseksi ja vaatii ihmiseltä puhdasta sydäntä, ennen kuin se laskee häntä lähestymään Sovittajaa. Mutta nyt Jumalan laki vaatii samaa, ja juuri siinä on eksytys, että katuvainen syntinen ei voi niin tarkasti erottaa omantunnon vaatimusta omanvanhurskauden vaatimuksesta. Kun Jumalan laki vaatii sydämen täydellistä puhtautta ja kuuliaisuutta, niin omavanhurskauden laki vaatii sitä samaa. Mutta Jumalan laki on myös kurittaja Kristuksen tykö, mutta omanvanhurskauden laki on kurittaja pois Kristuksen luota. Se ajaa ihmisen Kristuksen luota tekemään omaa parannusta. Jos omavanhurskaus ei voi saavuttaa synnittömyyttä omalla parannuksella, niin se voi tapahtua käden käänteessä armon kautta niin, että ihminen omistaa joistakin ohimenevistä armontunteista (ensimmäisistä armonmerkeistä eli ennättäväisestä armosta) uudensyntymisen armon, vaikka vanha ihminen vielä makaa kuin karhu pesässään melkein terveenä ja koskemattomana. Kun tämän lisäksi käsitteet **"synnittömyys"** ja **"syyttömyys"** sekaantuvat tietoisuudessa, silloin vanha ihminen vaipuu horrokseen, se tulee valekuolleeksi ja elävältä haudatuksi varastetun armon alle, sillä hän on nyt tullut synnittömäksi armon kautta.

Mutta kun tämä itse asiassa on omanvanhurskauden tila, vaikka varastettu armo lojuu tietoisuudessa ja peittää kuin karvavällyt vanhan aatamin, niin sellainen ihminen tosin varoo sellaisia karkeita paheita ja rikoksia, jotka näyttävät sotivan hänen tekopyhyyttään vastaan, mutta hienommat paheet ja tietyt

vissa små skötes synder, komma fram i dagen. Egennyttan gör sig gällande i handel och vandel; små stölder förblifva obetalta. Den gamla verldshedern förbjuder en sådan nådatjuf att bekänna synderna för menniskor; egenrättfärdigheten vill icke underkasta sig någon pröfning af andra; han går förbi de Christna, och säger: jag behöfver icke bigta mig för någon: jag finner sjelf vägen till Christum.

pienet helmasynnit tulevat päivänvaloon. Omanvoitonpyynti pääsee vaikuttamaan töissä ja toimissa, pikku varkaudet jäävät maksamatta. Vanha maailman kunnia kieltää sellaista ihmistä tunnustamasta syntejään ihmisille. Omavanhurskaus ei tahdo alistua kenenkään toisen tutkittavaksi. Hän menee kristittyjen ohi ja sanoo: "Ei minun tarvitse tehdä rippiä kellekään. Minä löydän itse tien Kristuksen luo."

Om den, som har endast egenrättfärdigheten till salighets grund sällan eller alldrig går till Nattvarden, under föregifvande att han icke är värdig, så går nådatjufven så mycket oftare till Herrans Nattvard, ja stundom hvar fjortonde dag, för att vara riktigt säker på sitt nådastånd.

Jos se, jolla on ainoastaan omavanhurskaus autuuden perustuksena, käy harvoin tai ei koskaan Ehtoollisella käyttäen tekosyynään, ettei hän ole kelvollinen, niin armonvaras käy sitäkin useammin Herran Ehtoollisella, ja toisinaan joka toinen viikko ollakseen oikein varma armontilastaan.

Men under denna utvärtes Gudstjenst, ligger gammel Adam och kurar gömma i hjertgropen. Nådatjufven är mycket rädd om sitt hjerta: han vill icke öppna sitt hjerta för någon, och om någon förekastar honom hans onda väsende, så blir han otålig, och säger: "dessa villoandar stå sjelfva under Lagen, och hafva alldrig kommit till fullt åtnjutande af nåden: nu vilja de äfven draga andra ifrån nåden, och föra dem under lagen; men vi hålla oss faste vid Christum." Att de i sjelfva verket icke hålla sig faste vid Christum, synes deraf, att de icke kunna tillegna sig Christi förtjenst; ty om någon frågar dem: "Är Christi rättfärdighet din rättfärdighet?" så svara de: nej. De skulle gerna säga: **Christi rättfärdighet är min rättfärdighet"** men de frukta för den sednare frågan: "när har Christi rättfärdighet blifvit din rättfärdighet? och på denna sednare fråga svara de vanligen: Jag behöfver icke bigta mig för någon: i det som rör min själs salighet, har jag endast Gud och mitt samvete att göra med, jag behöfver icke bigta mig för er.

Mutta tämän ulkonaisen jumalanpalveluksen alla makaa vanha aatami piilossa sydänkuopassa. Armonvaras on hyvin arka sydämestään, hän ei halua avata sydäntään kenellekään, ja jos joku asettaa hänen pahan olemuksensa hänen eteensä, niin hän tulee kärsimättömäksi ja sanoo: "Nämä villihenget ovat itse lain alla eivätkä ole koskaan päässeet täydellisesti nauttimaan armosta. Nyt he tahtovat vetää muitakin pois armosta ja kuljettaa heidät lain alle, mutta me pysymme lujasti Kristuksessa." Että he itse asiassa eivät pysy Kristuksessa, näkyy siitä, etteivät he kykene omistamaan itselleen Kristuksen ansiota, sillä jos joku kysyy heiltä, onko Kristuksen vanhurskaus sinun vanhurskautesi, niin he vastaavat: "Ei." He sanoisivat mielellään, **"Kristuksen vanhurskaus on minun vanhurskauteni",** mutta he pelkäävät seuraavaa kysymystä: "Milloin Kristuksen vanhurskaudesta on tullut sinun vanhurskautesi?" Ja tähän jälkimmäiseen kysymykseen he tavallisesti vastaavat: "Minun ei tarvitse tehdä rippiä kenellekään. Sieluni autuuden asioissa minulla on ainoastaan Jumalan ja omantuntoni kanssa tekemistä, minun ei tarvitse ripittäytyä teille."

Så vida dessa nådatjufvar blifvit syndfria genom nåden, så hafva de inga frestelser till synd, de känna icke några satans anfäktningar. Egenrättfärdigheten och hedersdjefvulen bevarar dem för gröfre laster och brott, men i handel och vandel äro de samvetslöse; en liten lögn är för dem ingen synd; grannlåt och högfärd äro lofliga, en liten tår på tanden är också loflig; ungdomens sänglag äro för dem lofliga; barnsöl och graföhl likaledes.

Mikäli nämä armonvarkaat ovat tulleet synnittömiksi armon kautta, niin heillä ei ole mitään synnin kiusauksia, he eivät tunne lainkaan saatanan ahdistuksia. Omavanhurskaus ja kunnian perkele varjelevat heitä karkeammista paheista ja rikoksista, mutta töissä ja toimissa he ovat tunnottomia. Pieni valhe ei ole heille mikään synti. Koreus ja ylpeys ovat luvallisia. Pikku naukku on myös luvallinen. Nuorison vuodeyhteydet ovat heille luvallista, ristiäiset ja hautajaiset samoin.

Vi komma härvidlag ihåg en händelse, som nyligen passerat i en Lappmarks församling. Pastorn framställde den frågan till ungdomen på ett husförhör, om det vore någon synd, att ungdomen af båda könen håller sänglag? Ungdomen visste icke Pastorns enskilta mening om den saken, men ungdomen hade hört, att Katecheten i missions Scholan hade förklarat dessa sänglag för olagliga, emedan menniskans kött och blod retas genom den närmare beröringen till hordoms synd. Men Pastorn hade annat begrepp om saken. Han förklarade nemligen, att det vore det högsta bevis på dygd och Guds fruktan, när tvenne unga Personer af olika kön kunde ligga beskedligt tillsammans, utan att skrida till olagligheter. Förf. har också i ungdoms yran haft samma öfvertygelse, att en sådan återhållsamhet var det högsta bevis på dygd och Guds fruktan så mycket mera, som mången horbock anser det för omöjligt, att stå emot sinnlighetens retelser, vid en så nära beröring med könet, men Förf. har sedermera blifvit fullkomligen öfvertygad derom, att egenrättfärdigheten och heders djefvulen har bevarat mången från hordoms synd, hvadan och den förmenta dygden, upplöser sig i egenrättfärdighet och verldsheder. Dessa hederliga djeflar kunna endast till en tid bevara ungdomen från hordoms synd, men det stoppar icke i längden. Hvadan och Sven- och möqvällar stränge-

Tässä yhteydessä muistuu mieleen tapaus, joka on hiljattain sattunut eräässä Lapin seurakunnassa. Pappi asetti lukukinkereillä nuorille kysymyksen, olisiko eri sukupuolta olevien nuorten synti pitää vuodeyhteyttä. Nuoret eivät tienneet papin henkilökohtaista mielipidettä asiasta, mutta he olivat kuulleet lähetyskoulun katekeetan selittäneen näiden vuodeyhteyksien olevan laittomia, koska ihmisen liha ja veri kiihottuu siinä läheisessä kosketuksessa huoruuden syntiin. Mutta papilla oli asiasta toinen käsitys. Hän selitti nimittäin, että se olisi varmin osoitus siveydestä ja jumalanpelosta, kun kaksi nuorta, eri sukupuolta olevaa henkilöä voivat maata säädyllisesti yhdessä ryhtymättä laittomuuksiin. Kirjoittajalla on myös nuoruuden hulluudessa ollut sama vakaumus, että sellainen pidättyvyys oli pätevin todiste siveydestä ja jumalanpelosta, varsinkin vielä siitä syystä, että moni huorapukki pitää mahdottomana vastustaa aistillisia kiusauksia niin läheisessä kosketuksessa toiseen sukupuoleen. Mutta sittemmin kirjoittaja on täydellisesti vakuuttunut siitä, että omavanhurskaus ja kunnian perkele ovat varjelleet monia huoruuden synnistä, jossa yhteydessä myös tuo luuloteltu siveys hajoaa omaksivanhurskaudeksi ja maailman kunniaksi. Nämä kunnialliset perkeleet saattavat ainoastaan hetken varjella nuorisoa huoruuden synnistä, mutta ei pitkään. Tästä syystä myös ne piispat, joilla on ollut kiivaus kirkon ja seurakunnan ulkonaisen kun-

ligen förbjudas i Äldre visitations Acter, af sådana Biskopar, som hafva haft nit om kyrkan och Församlingens yttre ärbarhet och detta hade väl Pastorn bort besinna, innan han gaf den offentliga dygde förklaringen åt ungdomen, som redan af Naturen är böjd för sinnliga nöjen. Doctor Isak Grape skrifver i sin bok om Läsarena i Skellefteå, att Läsarena den tiden öfvade sänglag, under föregifvande, att de unga personerna kunde uppbygga hvarandra i Christendomen, men kyrkoböckerna skulle utvisa att de äfven uppbyggt hvarandra lekamligen.

niallisuuden puolesta, ovat vanhoissa tarkastuspöytäkirjoissa ankarasti kieltäneet nuoriso iltamat. Tätä olisi kai papinkin pitänyt harkita ennen kuin antoi tuon julkisen siveydenjulistuksensa nuorisolle, joka jo luontonsa puolesta on taipuvainen aistillisiin huveihin. Tohtori Isak Grape kirjoittaa Skellefteån lukijaisia käsittelevässä kirjassaan, että lukijaiset siihen aikaan harjoittivat vuodeyhteyttä luulotellen, että nuoret ihmiset voisivat rakentaa toisiaan kristillisyydessä, mutta kirkonkirjat voisivat todistaa, että he ovat rakentaneet toisiaan myös ruumiillisesti.

Detta må äfven lända till en varnagel för andra, som icke äro Läsare, att ingen bör narras med djefvulen ty den hedersmannen tål intet narri.

Tämä koitukoon myös muille varoitukseksi, jotka eivät ole lukijaisia, ettei kukaan pilailisi perkeleen kanssa, sillä se kunniallinen mies ei kärsi pilailua.

En annan strid har uppstått med ett parti som velat söka en lättare väg till Himmelen, än korsets och sjelfförsakelsens väg, den sanna ångerns och bättringens väg. Först uppkom en strid om Nikodemus, hvilken Luther på ett ställe alldeles utestänger ifrån nåden på den grund, att han icke kände till den Nya födelsen, men på ett annat ställe i förklaringen öfver acterna, tillerkänner Luther honom någon delaktighet af den Hel. andes verkningar, såvida Nikodemus hade större frimodighet än lärjungarne att begrava Christi Lekamen. Striden om Nikodemi Christendom, förefaller i början som ett "onödigt grubbel" alldenstund de flesta påstå att det icke angår oss, om Nikodemus blifvit salig eller icke, andra åter säga, att Nikodemi Christendom icke kan lända oss till någon uppbyggelse eller förtappelse. Men vid närmare begrundande har det blifvit uppenbart, att alla egenrättfärdighetens tjenare lägga mycken vigt på Nikodemi Christendom.

Toinen sota on kehkeytynyt erään lahkon kanssa, joka on halunnut etsiä kevyemmän tien taivaaseen kuin ristin ja itsensäkieltämisen tien, totisen katumuksen ja parannuksen tien. Ensin syntyi riita Nikodeemuksesta, jonka Luther eräässä paikassa sulkee kokonaan ulos armosta sillä perusteella, että hän ei tuntenut uutta syntymistä. Mutta eräässä toisessa paikassa ahtien selityksessä Luther tunnustaa, että hänellä oli joku osallisuus Pyhän Hengen vaikutuksista, koskapa Nikodeemus oli opetuslapsia rohkeampi hautaamaan Kristuksen ruumista. Riita Nikodeemuksen kristillisyydestä näyttää aluksi "joutavalta pohdiskelulta", koskapa useimmat väittävät, ettei se kuulu meille, onko Nikodeemus tullut autuaaksi vai ei. Toiset taas sanovat, ettei Nikodeemuksen kristillisyys voi tulla meille rakennukseksi eikä kadotukseksi. Mutta tarkemmassa tutkistelussa on käynyt ilmeiseksi, että kaikille omanvanhurskauden palvelijoille on Nikodeemuksen kristillisyys hyvin tärkeä.

En del dygdemönster haka sig fast i Nikodemus, och tänka så: Om jag

Osa siveyden perikuvista takertuu Nikodeemukseen ajatellen: "Jos minä pääsisin

kunder komma så långt i helighet och rättfärdighet, som Nikodemus, så blifve jag visst salig. Det gör dessa egenrättfärdighets tjenare ondt i hågen, om någon understår sig att tvifla på Nikodemi Christendom. Men vid närmare eftersinnande, finner man, att de som stå på egenrättfärdighetens grund, taga sig sjelfva en falsk tröst af Nikodemus hvilkens Christendom de icke betvifla, ehuru Nikodemi Christendom måste förefalla hvarje Christen ganska tvifvelaktig. Nikodemus trodde icke, att Jesus af Nazareth var Messias eller Christus verldens Frälsare; han trodde endast, att Jesus var en Lärare sänd af Gudi; han hade således samma tro, som nu tidens Rationalister, att Jesus af Nazareth var en utomordentlig man, en filosof af första rangen, som var utrustad med större Förstånd än andra menniskor; men på denna tro skulle ingen Prest nu för tiden kunna upptaga Nikodemus i den Christna Församlingens gemenskap. Och hvad Nikodemi Christendom för öfrigt beträffar kunna vi icke fälla annat omdöme om honom än att han var ett dygdemönster för sin tid, och gick i den vägen längre än nu tidens dygdemönster gå, men någon Christen var han icke i detta ords egentliga bemärkelse, ty han grundade sin salighet på lagsens gerningar, han grundade sin salighet på sin dygd och egen för-tjenst.

Hade han blifvit en Christen, hade han tagit någon verksam del i Christendomens utbredande eller Christendomens försvar, skulle hans namn icke hafva kunnat förbigås af Apostlagerningarnes författare, men intet av allt detta höres af. Då han var en medlem i Rådet borde han hafva yttrat något ord så pass som Gamaliel yttrade sig till de Christnas försvar. Man kan väl icke begära, att en så hög Herre som Nikodemus, skulle bevista de Christnas sammankomster, men så mycket

niin pitkälle pyhyydessä ja vanhurskaudessa kuin Nikodeemus, niin tulisin varmasti autuaaksi. Se pahoittaa näiden omanvanhurskauden palvelijoiden mielen, jos joku rohkenee epäillä Nikodeemuksen kristillisyydestä. Mutta lähemmin tarkastellessaan havaitsee, että ne, jotka seisovat omanvanhurskauden perustalla, ottavat itselleen väärän turvan Nikodeemuksesta, jonka kristillisyydestä he eivät epäile, vaikka Nikodeemuksen kristillisyyden on kaikista kristityistä tunnuttava varsin epäilyttävältä. Nikodeemus ei uskonut, että Jeesus Nasaretilainen oli Messias eli Kristus, maailman Vapahtaja. Hän uskoi ainoastaan, että Jeesus oli Jumalan lähettämä opettaja. Hänellä oli siis sama usko kuin nykyisillä järkeisuskoisilla, että Jeesus Nasaretilainen oli erinomainen mies, filosofi parhaasta päästä, joka oli varustettu suuremmalla ymmärryksellä kuin muut ihmiset. Mutta tällä uskolla ei ykdenkään nykyisen papin pitäisi voida ottaa Nikodeemusta kristillisen seurakunnan yhteyteen. Mitä Nikodeemuksen kristillisyyteen muutoin tulee, emme voi langettaa muuta tuomiota hänestä kuin että hän oli aikansa siveyden perikuva ja että hän pääsi sillä tiellä paljon pitemmälle kuin nykyiset siveyden perikuvat, mutta mikään kristitty hän ei ollut tämän sanan varsinaisessa tarkoituksessa, sillä hän perusti autuutensa lain töihin, hän perusti autuutensa siveyteensä ja omaan ansioonsa.

Jos hänestä olisi tullut kristitty, jos hän olisi ottanut osaa kristillisyyden levitystyöhön tai kristillisyyden puolustukseen, ei apostolien tekojen kirjoittaja olisi voinut ohittaa hänen nimeään, mutta tästä kaikesta ei kuulu mitään. Koska hän oli raadin jäsen, hänen olisi pitänyt lausua joku sana niin kuin Gamalielkin lausui kristittyjen puolustukseksi. Ei kai voida vaatia, että niin korkean herran kuin Nikodeemuksen olisi pitänyt käydä kristittyjen kokouksissa, mutta sen verran voidaan vaatia, että hänen olisi pitänyt

kan man begära, att han borde hafva tagit de Christna i försvar, när det gällde deras lif. Men intet af allt detta höres af. Verlds hedern och menniskofruktan var hos honom större än vördnaden för Christi person. När han försökte att taga Christi Person i försvar emot de andra Herrarnes smädelser, blef han genast stum när de frågade, om också han vore en Christi Lärjunge. Han hade således icke mod att försvara sin öfvertygelse.

ottaa kristityt puolustettavikseen, kun heidän henkensä oli vaarassa. Mutta mitään tällaista ei kuulu. Maailman kunnia ja ihmispelko oli hänessä suurempi kuin Kristuksen persoonan kunnioitus. Kun hän yritti puolustaa Kristuksen persoonaa muiden herrojen pilkkaamista vastaan, hän jäi heti mykäksi heidän kysyessään, oliko hänkin Kristuksen opetuslapsi. Hänellä ei siis ollut rohkeutta puolustaa vakaumustaan.

Att han deltog i Frälsarens begrafning bevisar icke heller att han var någon Christen. Visserligen hyste Nikodemus den öfvertygelsen, att Jesus Nazarenus fick lida oskyldigt, att Han blef ett oskyldigt offer för Judarnes hat, och ansåg det vara en pligt, att bevisa den vördade Lärarens minne den sista tjensten, men denna välgerning gick icke utöfver vanliga menniskors beräkning i afseende på det kommande lifvet hvarest han väntade belöningen för denna tjenst. Han tänkte som andra dygdemönster, att **"dygden belönar sig sjelf och varder ytterligare belönad."** (Lindbloms Cateches) men denna dygdelära öfverensstämmer icke med Luthers Troslära ty der heter det, att **"allt hvad som icke utgår af Tron, det är synd."**

Se, että hän osallistui Vapahtajan hautaamiseen, ei myöskään todista hänen olleen minkään kristityn. Tosin Nikodeemuksella oli sellainen vakaumus, että Jeesus Nasaretilainen joutui kärsimään syyttömästi, että hänestä tuli juutalaisten vihan viaton uhri, ja hänellä oli mielestään velvollisuus tehdä kunnioitetun opettajan muistolle viimeinen palvelus. Mutta tämä hyvä työ ei ylittänyt tavallisten ihmisten laskelmia tulevaisesta elämästä, jossa hän odotti saavansa maksun tästä työstä. Hän ajatteli muiden siveyden perikuvien tavoin, että **hyve palkitsee itsensä ja tulee edelleen palkituksi** (Lindblomin Katekismus). Mutta tämä siveysoppi ei pidä yhtä Lutherin uskonopin kanssa, sillä siinä lukee, että **kaikki, mikä ei tule uskosta, on synti.**

Men hvad hade Nikodemus för Tro? jo, den att Jesus af Nazaret var en Lärare sänd af Gud; han trodde icke att Jesus var Messias, Christus, Guds Son och verldens Frälsare. Hvilken Prest i Lutherska kyrkan skulle upptaga Nikodemus i den Christna Församlingens gemenskap på denna Tro?

Mutta minkälainen usko Nikodeemuksella oli? Sellainen, että Jeesus Nasaretilainen oli Jumalan lähettämä opettaja. Hän ei uskonut Jeesuksen olevan Messiaan, Kristuksen, Jumalan Pojan ja maailman Vapahtajan. Kuka luterilaisen kirkon pappi ottaisi Nikodeemuksen kristillisen seurakunnan yhteyteen tällä uskolla?

Men Nikodemi trosförvandter stöta sig högeligen öfver den förmätenhet, som vågar uttala den öfvertygelsen, att Nikodemus icke kan upptagas i den Christna församlingens gemenskap. De taga för gifvit, att Nikodemus måste vara en god Christen, och om den

Mutta Nikodeemuksen uskonheimolaiset loukkaantuvat kovasti siitä röyhkeydestä joka uskaltaa lausua julki vakaumuksen, että Nikodeemusta ei voida ottaa kristillisen seurakunnan yhteyteen. He pitävät selvänä, että Nikodeemuksen on oltava hyvä kristitty, ja mikäli Jumala arvostaisi

naturliga menniskans dygd gällde något inför Gud så borde Nikodemus få ett utmärkt rum ibland helgonen; men enligt vår Religions grundsatser finns det ingen naturlig dygd som kan gälla inför Gud: ty allesamman äro syndare, och hafva intet att berömma sig af inför Gud. Menniskan kan icke af egna krafter älska Gud eller frukta Gud, och sålunda måste äfven Nikodemus med all sin dygd vara utom nådaståndet, så vida det icke kan bevisas, att han kommit till en rätt och saliggörande tro. Och detta grämer egenrättfärdighetens tjenare, att Nikodemus icke kan upptagas i den Christna församlingens gemenskap. Just derföre måste Nikodemus utskjutas ifrån Himmelriket, emedan hans trosbröder både ibland Lappar och bönder, haka sig fast i Nikodemus; och kunna alldrig komma till himmelriket, så länge som den tron sitter i peruken, att Nikodemus är i himmelriket. Nikodemi trosförvanter äro neml. hemliga Rationalister, som bygga sin salighets grund på egenrättfärdigheten, och kunna aldrig komma till försoningen eller rättfärdigheten, så länge som Nikodemus är i Himmelriket.

luonnollisen ihmisen siveyttä vähänkään, Nikodeemus saisi huomattavan sijan pyhimysten seassa. Mutta uskontomme periaatteiden mukaan ei ole olemassa mitään luonnollista siveyttä, joka kelpaisi Jumalan edessä, sillä kaikki ovat syntisiä ilman mitään kerskattavaa Jumalan edessä. Ihminen ei kykene omilla voimillaan rakastamaan Jumalaa tai pelkäämään Jumalaa, ja niinmuodoin myös Nikodeemuksen on kaiken siveytensä kanssa oltava armontilan ulkopuolella, sikäli kuin ei voida todistaa hänen tulleen oikeaan ja autuaaksi tekevään uskoon. Ja se harmittaa omanvanhurskauden palvelijoita, että Nikodeemusta ei voida ottaa kristillisen seurakunnan yhteyteen. Juuri sen vuoksi Nikodeemus on sysättävä ulos taivaan valtakunnasta, että hänen uskonveljensä sekä lappalaisten että talonpoikain keskuudessa takertuvat kiinni Nikodeemukseen eivätkä voi päästä taivaan valtakuntaan niin kauan kuin se usko pysyy kallossa, että Nikodeemus on taivaan valtakunnassa. Nikodeemuksen uskonheimolaiset ovat nimittäin salaisia järkeisuskoisia, jotka rakentavat autuutensa perustan omaanvanhurskauteen, ja he eivät voi koskaan tulla sovintoon eli vanhurskauteen, niin kauan kuin Nikodeemus on taivaan valtakunnassa.

Men faller Nikodemus ifrån Himmelriket, då måste äfven hans trosförvandter falla derifrån, och börja på att tvifla om sin salighet.

Mutta jos Nikodeemus putoaa taivaan valtakunnasta, silloin pitää myös hänen uskonheimolaistensa pudota sieltä ja alkaa epäillä autuudestaan.

En annan strid har uppkommit rörande Lärjungarnes tro före Påskdagen. En del påstå, att Lärjungarne hade en lefvande tro äfven före Påskdagen. Men de som försvara denna lära, hafva också stannat på halfva vägen till Himmelriket. De hafva nemligen hos Lärjungarne funnit sådana svagheter, som de finna hos sig sjelfva; och när de jemföra sitt eget själstillstånd med Lärjungarnes, finna de så mycken likhet deruti, att de omöjligen kunna tvifla på sin salighet, så vida de icke

Toinen riita on kehkeytynyt opetuslasten uskosta ennen pääsiäispäivää. Osa väittää opetuslapsilla olleen elävän uskon ennen pääsiäispäiväkin. Mutta tämän opin puolustajat ovat pysähtyneet puolitiehen matkalla taivaaseen. He ovat nimittäin löytäneet opetuslapsissa sellaisia heikkouksia, joita he löytävät itsessäänkin. Ja verratessaan omaa sieluntilaansa opetuslasten sieluntilan kanssa he havaitsevat siinä niin paljon yhtäläisyyttä, että heidän on mahdoton epäillä autuudestaan sikäli kuin he eivät voi epäillä opetuslasten

kunna tvifla på Lärjungarnes salighet.

Skulle det nu kunna bevisas, att Lärjungarne hade en rätt och saliggörande tro före Påskdagen, så skulle alla nådatjufvar, som förlita sig på Lärjungarnes tro, slippa in i Himmelriket på halfva vägen. Men skulle åter Lärjungarnes tro före Påskdagen befinnas vara en död tro, så skulle de slags nådetjufvar, som förlita sig på Lärjungarnes tro och Christendom, falla i förtviflan, likasom Lärjungarne föllo i förtviflan efter Frälsarens död.

Nej! Gud bevare oss för en sådan förtviflan, säga nu de nådetjufvar, som hakat sig fast i lärjungarnes tro, och hoppas på saligheten med den tro, som lärjungarne hade före Påskdagen.

Låtom oss nu höra, hvarpå de nådetjufvar, som försvara Läran om Lärjungarnes saliggörande tro före Påskdagen, grunda sin öfvertygelse. Först och främst säga de, hade Lärjungarne en rätt tro. Nikodemus trodde icke att Jesus Nazarenus var Messias, men Lärjungarne trodde, att Jesus var Christus, Guds Son och verldens Frälsare; rätt så! Lärjungarne hade verkeligen en sådan tro; men det var en jordisk Messias, som de trodde på; de hade samma föreställning om Christus, som Judarne; och denna föreställning om det messianska riket varade ända till Christi himmelsfärd. Nu frågas, om någon Prest i Christenheten kan upptaga en sådan menniska i den Christna församlingen, som tror på en jordisk Messias? Vi tro icke, att Christendoms kunskapen allena utgör den rätta Christendomen, men en falsk lära om Christi Person leder menniskan till en falsk Religion; och om Lärjungarne hade fått fortfara i sin galna tro på en jordisk Messias, skulle Christendomen i sjelfva verket hafva blifvit en art af Judendom.

autuudesta.

Jos nyt voitaisiin todistaa, että opetuslapsilla oli oikea ja autuaaksitekevä usko ennen pääsiäispäivää, niin kaikki opetuslasten uskoon luottavat armonvarkaat pääsisivät taivaan valtakuntaan puolitiestä. Mutta jos taas usko, joka opetuslapsilla oli ennen pääsiäispäivää, havaittaisiin kuolleeksi uskoksi, silloin sellaiset armonvarkaat, jotka luottavat opetuslasten uskoon ja kristillisyyteen, lankeaisivat toivottomuuteen kuten opetuslapset lankesivat toivottomuuteen Vapahtajan kuoleman jälkeen.

- Ei! Jumala varjelkoon meitä sellaisesta epätoivosta, sanovat nyt ne armonvarkaat, jotka ovat tarttuneet opetuslasten uskoon ja toivovat autuutta sillä uskolla, joka opetuslapsilla oli ennen pääsiäispäivää.

Kuulkaamme nyt, mihin ne armonvarkaat perustavat vakaumuksensa, jotka puolustavat oppia opetuslasten autuaaksitekevästä uskosta ennen pääsiäispäivää! "Ennen kaikkea", sanovat he, "opetuslapsilla oli oikea usko. Nikodeemus ei uskonut Jeesus Nasaretilaisen olleen Messiaan, mutta opetuslapset uskoivat, että Jeesus oli Kristus, Jumalan Poika ja maailman Vapahtaja." Hyvä niin! Opetuslapsilla oli todellakin sellainen usko, mutta he uskoivat maalliseen messiaaseen. Heillä oli samanlainen kuvitelma Kristuksesta kuin juutalaisilla. Ja tämä kuvitelma messiaanisesta valtakunnasta säilyi heillä aina Kristuksen taivaaseen astumiseen saakka. Nyt kysytään, voiko joku pappi kristikunnassa ottaa sellaisen ihmisen seurakunnan yhteyteen, joka uskoo maalliseen messiaaseen? Emme usko kristillisyyden tiedon pelkästään tekevän oikeaa kristillisyyttä, mutta väärä oppi Kristuksen persoonasta johtaa ihmisen väärään uskontoon. Ja mikäli opetuslapset olisivat saaneet jatkaa väärässä maallisen messiaan uskossaan, kristillisyydestä olisi itse asiassa tullut yksi juutalaisuuden laji.

Man skulle då predika för hedningarne ungefärligen sålunda: genom Tron på en jordisk Messias kunnen I förvärfva Er ära och rikedom i verlden; I behöfven icke frukta för slafveri och förtryck af jordens Tyranner; I blifven adlade genom Christendomen uti det Messianska Riket; genom Christendomen kunnen i förvärfva Er stora jordiska förmåner; I behöfven icke frukta för fattigdom och jordisk trångmål, om I antagen Christendomen; uti det Messianska riket finnes idel frihet och jemnlikhet.

Pakanoille saarnattaisiin silloin osapuilleen näin: "Uskolla maalliseen messiaaseen voitte saavuttaa kunniaa ja rikkautta maailmassa. Teidän ei tarvitse pelätä maailman tyrannien sortoa ja orjuutusta. Teidät aateloidaan kristillisyyden kautta Messiaan valtakunnassa. Kristillisyyden kautta te voitte saavuttaa suuria maallisia etuja. Teidän ei tarvitse pelätä köyhyyttä eikä maallista ahdinkoa, jos te otatte vastaan kristillisyyden. Messiaanisessa valtakunnassa on pelkkää vapautta ja tasa-arvoisuutta."

En sådan Christendom, som lofvar menniskan idel jordiska förmåner är visst lockande för den stora mängden, men det är Communisternas Christendom; det är en Christendom, som fäster menniskan vid det jordiska och kommer henne att glömma det himmelska. Menniskan är af naturen så fast spikad vid det jordiska, som hon anser för sitt högsta goda, att hon gerna skulle omfatta en sådan Christendom, som lofvar henne jordiska förmåner, ehuru det är en verkelig sanning, att fattigdom och jordiskt elände skulle vara bra sällsynt, om mennisko slägtet i massa kunde omvändas till den sanna Christendomen; men det jordiska välbefinnandet är icke Christendomens högsta mål. De som drömma om ett himmelrike på jorden uti förnuftets herradöme, skulle utan tvifvel omfatta tron på en jordisk messias med entusiasm; de skulle göra ett förbund med de Christna Communisterna, och predika en lära, som lofvar så många herrliga förmoner, frihet, jemnlikhet, hälsa, allmän välmåga; ingen fattigdom, ingen förföljelse, intet förtryck, ingen rik och ingen fattig, ingen herre och ingen slaf, konungen och tiggaren bröder: Lammet och Leoparden i broderlig förening. Alla dessa herrliga förmåner äro visserligen lofvade i det Messianska riket och skulle blifva en följd

Sellainen kristillisyys, joka lupaa ihmiselle pelkkiä maallisia etuja, on varmasti houkutteleva suurelle joukolle, mutta se on kommunistien kristillisyyttä. Se on kristillisyys, joka kiinnittää ihmisen maallisiin asioihin ja saa hänet unohtamaan taivaalliset. Ihminen on luonnostaan niin kiinni naulattu maallisiin asioihin, joita hän pitää kaikkein korkeimpana hyvänään, että hän mielellään omaksuisi sellaisen kristillisyyden, joka lupaa hänelle maallisia etuja. Vaikka onkin todellakin tosi, että köyhyys ja maallinen kurjuus olisi sangen harvinaista, mikäli ihmissukukunta saataisiin joukkona kääntymään oikeaan kristillisyyteen, maallinen hyvinvointi ei ole kristillisyyden korkein päämäärä. Jotka uneksivat järjen herruudessa olevasta maanpäällisestä taivaan valtakunnasta, ottaisivat epäilemättä suurella innolla vastaan uskon maalliseen messiaaseen. He tekisivät liiton kristillisten kommunistien kanssa ja saarnaisivat oppia, joka lupaa monia suurenmoisia etuja, vapautta, tasa-arvoisuutta, terveyttä, hyvää toimeentuloa, yleistä hyvinvointia; ei mitään köyhyyttä, ei vainoa, ei sortoa; ei rikasta eikä köyhää, ei herraa eikä orjaa, vaan kuningas ja kerjäläinen veljeksinä, karitsa ja leopardi veljellisessä yhteydessä. Kaikki nämä suurenmoiset edut on tosin luvattu messiaanisessa valtakunnassa ja tulisivat kristillisyyden seurauksena, mikäli se tulisi yleiseksi kaik-

af Christendomen, om den blefve allmän öfver allt.

kialla.

Men att betrakta dessa jordiska förmåner såsom Christendomens högsta mål, det vore i sjelfva verket att tro på en jordisk Messias, som frälsar menniskoslägtet ifrån all jordisk nöd. Med en sådan Tro blir menniskan icke salig i Evigheten. Ju mera menniskans hjerta är fästadt vid detta jordiska, desto olyckligare blir hon genom mistningen deraf. Lärjungarne föllo i förtviflan när de förlorade stödet för sina jordiska förhoppningar; och hvar och en, som icke har kommit längre i sin Christendom än Lärjungarne hade kommit före Långfredagen, måste falla i förtviflan så snart han förlorar stödet för sina jordiska förhoppningar. Tron på en jordisk Messias eller den tron, att menniskan genom Christendomen blir lycklig i tiden uti lekamligt hänseende, är icke en saliggörande Tro, emedan en sådan Tro gör menniskan fastare i verlden än hon af naturen är. Också har erfarenheten visat, att de, som haka sig fast i Lärjungarnes Tro, äro fasta i verlden; de hafva ingen håg eller lust att slita sig lös ifrån verlden. De vilja icke försaka något af sitt jordiska goda för Christendomen. De hafva ingen lust att göra sammanskott för att hjelpa nödlidande; de hafva ingen lust att öfvergifva sina gamla hemsynder och syndavanor; den gamla verldshedern tvingar dem att för hederns skull hålla bröllop, barnsöl och graföl. De hafva ingen lust, att för den Christendom, som de sjelfva erkänna, göra någon uppoffring. Om gammel adam smyger sig fram i ord eller åthäfvor, så taga de sin gammel adam i försvar, och säga: Lärjungarne hade också gammel adam, men ändock hade de en lefvande tro på Christum.

Mutta näiden maallisten etujen pitäminen kristillisyyden korkeimpana päämääränä olisi itse asiassa uskomista maalliseen messiaaseen, joka pelastaa ihmiskunnan kaikesta maallisesta hädästä. Sellaisella uskolla ihminen ei tule autuaaksi iankaikkisuudessa. Mitä enemmän ihmisen sydän on kiinnittynyt tähän maalliseen, sitä onnettomammaksi hän tulee sen menettäessään. Opetuslapset lankesivat epätoivoon menettäessään maallisten toiveittensa tuen. Ja jokaisen, joka ei ole päässyt kristillisyydessään pidemmälle kuin mihin opetuslapset olivat päässeet ennen pitkäperjantaita, täytyy langeta epätoivoon heti kun hän menettää maallisten toiveittensa tuen. Usko maalliseen messiaaseen eli sellainen usko, että ihminen tulee kristillisyyden kautta onnelliseksi ajassa ruumiillisessa suhteessa, ei ole autuaaksi tekevä usko, koska sellainen usko kiinnittää ihmisen lujemmin maailmaan kuin mitä hän luonnostaan on. Myös kokemus on osoittanut, että ne, jotka takertuvat opetuslasten uskoon, ovat kiinni maailmassa. Heillä ei ole mieli eikä halu repiä itseään irti maailmasta. He eivät tahdo kieltäytyä mistään maallisesta hyvästään kristillisyyden vuoksi. Heillä ei ole lainkaan halua koota varoja auttaakseen hätää kärsiviä. Heillä ei ole lainkaan halua hylätä vanhoja kotosyntejään ja synnin tapojaan. Vanha maailmankunnia pakottaa heidät kunnian tähden pitämään häitä, ristiäisiä ja hautajaisia. Heillä ei ole lainkaan halua tehdä mitään uhrauksia tunnustamansa kristillisyyden vuoksi. Jos vanha aatami hiipii esiin sanoissa tai käytöksessä, niin he puolustavat vanhaa aatamiaan sanoen: "Opetuslapsillahan oli myös vanha aatami, mutta kuitenkin heillä oli elävä usko Kristukseen."

Här se man hur behändigt gammel adam kan smyga sig bakom Lärjungarnes Tro.

Tästä nähdään, kuinka kätevästi vanha aatami saattaa hiiviskellä opetuslasten uskon takana.

Alla svagheter, som Lärjungarne hade, kan gammel adam räkna sig till godo. Lärjungarne visade hämndgirighet, men voro ändå sanna Christna. En sådan lära är visst behaglig för gammel adam, som så gerna vill andas under Lärjungarnes Christendom; men tager man bort detta andhål för gammel adam, då kommer gammel adam i klämman. Frälsarens ord till Lärjungarne: **"I veten icke hvars andas barn I ären,"** visar nogsamt, att Frälsaren icke kunde gilla Lärjungarnes Christendom, när de ville, att Eld skulle falla ifrån himmelen.

Men Frälsaren sade ju, när Petrus bekände sin tro: **salig äst du Simon Jonae Son; ty kött och blod hafver dig detta icke uppenbarat** Visst måste Petrus då hafva haft en saliggörande tro, alldenstund Frälsaren prisade honom salig. Svar: Petrus kunde i det ögonblicket prisas salig, när han kände en fläckt af Guds anda; men i nästa ögonblick var han ju en Satan, emedan Frälsaren sade till honom: **gack bort satan, du är mig till hinders.** Kan den vara en sann Christen, som är en frestare till det som ondt är? Men Frälsaren sade en gång till Lärjungarne: **I som följt mig i den nya födelsen.** Alltså voro Lärjungarne redan den tiden födda på nytt? Svar: dessa Frälsarens ord kunna likaväl hafva anseende på den kommande nya födelsen, som på den framfarne; men den helige ande var ju icke ännu då på färde; huru kan en menniska födas på nytt, utan den helige andes medverkan?

Ett annat språk, hvarpå Lärjungarnes tros förvandter rida lyder så: **glädjens icke deröfver, att andarne äro Eder underdåniga, men glädjens deröfver, att Edra namn äro skrifna i Himmelen.** Svar: detta har också afseende på den Christendom som komma skulle; Lärjungarnes namn äro skrifna

Kaikki opetuslasten heikkoudet vanha aatami voi laskea hyväkseen. Opetuslapset osoittivat kostonhalua, mutta olivat kuitenkin oikeita kristittyjä. Sellainen oppi kelpaa varmasti vanhalle aatamille, joka niin mielellään tahtoisi hengittää opetuslasten kristillisyyden varjon alla. Mutta jos vanhalta aatamilta tukitaan tämä henkireikä, silloin vanha aatami joutuu puristuksiin. Vapahtajan sanat opetuslapsille, **"te ette tiedä, minkä hengen lapsia te olette",** osoittavat selvästi, että Vapahtaja ei voinut hyväksyä opetuslasten kristillisyyttä heidän halutessaan, että tuli lankeaisi taivaasta.

"Mutta Vapahtajahan sanoi Pietarin tunnustettua uskoaan: **autuas olet sinä, Simon Joonaan poika, sillä liha ja veri eivät ole sitä sinulle ilmoittaneet.** Varmasti on Pietarilla tarvinnut olla autuaaksi tekevä usko, koskapa Vapahtaja ylisti häntä autuaaksi!" Vastaus: Pietaria saatettiin sillä hetkellä ylistää autuaaksi, kun hän tunsi Jumalan Hengen tuulahduksen. Mutta seuraavassa hetkessähän hän oli saatana, koska Vapahtaja sanoi: **"Mene pois minun tyköäni, saatana, sillä sinä olet minulle esteeksi!"** Voiko se olla oikea kristitty, joka on kiusaaja siihen, mikä on pahaa? "Mutta Vapahtaja sanoi kerran opetuslapsilleen: **te, jotka olette seuranneet minua, siinä uudessa syntymisessä.** Niinpä opetuslapset olivat siihen aikaan jo uudestisyntyneitä?" Vastaus: Nämä Vapahtajan sanat voivat tarkoittaa tulevaa uutta syntymistä yhtä hyvin kuin jo tapahtunutta. Mutta Pyhä Henki ei vielä silloin ollut saapuvilla. Kuinka ihminen voi uudestisyntyä ilman Pyhän Hengen myötävaikutusta?

Toinen lause, jolla opetuslasten uskonheimolaiset ratsastavat, kuuluu näin: **Älkää siitä iloitko, että henget teidän allenne ovat annetut, vaan iloitkaat siitä, että teidän nimenne ovat kirjoitetut taivaissa.** Vastaus: Tällä tarkoitetaan myös kristillisyyttä, joka oli tuleva. Opetuslasten nimet on kirjoitettu

i himmelen, förr än verldens grund var lagd, men först i tidens fullbordan blef denna skriften uppenbarad. Men Frälsaren förebrådde icke Lärjungarne för deras otro, såsom han förebrådde de otrogna Judarna; utan han kallar dem endast **"klentrogne".** Alltså hade Lärjungarne tron på Christum, ehuru denna tro var klen och svag. Svar: det är en stor skillnad emellan en saliggörande tro och en död tro. Lärjungarne trodde att Jesus var Messias, men de trodde på en jordisk Messias, men icke på en himmelsk och andelig Messias.

taivaassa ennen kuin maailman perustusta oli laskettu, mutta vasta ajan tultua täyteen tämä kirjoitus tuli ilmoitetuksi. "Mutta Vapahtaja ei soimannut opetuslapsiaan heidän epäuskonsa tähden, kuten hän soimasi uskottomia juutalaisia, vaan hän kutsuu heitä ainoastaan **heikkouskoisiksi.** Siispä opetuslapsilla oli usko Kristukseen, vaikka tämä usko oli horjuva ja heikko." Vastaus: On suuri erotus autuaaksi tekevän ja kuolleen uskon välillä. Opetuslapset uskoivat Jeesuksen olevan Messiaan, mutta he uskoivat ainoastaan maalliseen messiaaseen, eikä taivaalliseen ja hengelliseen messiaaseen.

Och det är just frågan om någon kan blifva salig med en sådan tro ännu i denna dag på en jordisk Messias, men på den andeliga Messias hafva de ingen förtröstan.

Ja juuri siitä on kysymys, voiko joku tulla autuaaksi uskoen vielä tänäkin päivänä maalliseen messiaaseen, kun hengelliseen messiaaseen ei ole mitään turvaa.

Men Lärjungarne voro icke faste i verlden; de hade ju öfvergifvit allting och följt Christum. Svar: för det priset, som Lärjungarne hade i sigte, skulle någon hvar hafva lust att öfvergifva sitt jordiska närings fång och följa Christum. Lärjungarne hade den föreställningen, att de skulle få blifva ministrar i det messianska riket. Oftast är det brist på insigt och kunskap om Lärjungarnes då varande sinnesstämning, som gör, att den enfaldige griper sig fast i det skenbara, och Lärjungarnes Tro blir för mången nådatjuf alldeles oumbärlig, emedan hans eget själa tillstånd stämmer någorlunda öfverens med Lärjungarnes själa tillstånd före Långfredagen. Men genom denna tro kommer han icke längre än till Långfredagen; der börjar nu sorg och förtviflan, och så långt vill nådatjufven icke följa med Lärjungarne.

"Mutta opetuslapset eivät olleet kiinni maailmassa. Hehän olivat hylänneet kaiken ja seuranneet Kristusta." Vastaus: Siihen hintaan, joka häilyi opetuslasten mielessä, jokaisella olisi halu jättää maalliset elatuskeinonsa ja seurata Kristusta. Opetuslapsilla oli sellainen kuvitelma, että heistä tulisi ministereitä messiaaniseen valtakuntaan. Opetuslasten silloisen mielentilan ymmärtämisen ja tarkan tuntemuksen puutos aiheuttaa useimmiten sen, että yksinkertaiset tarttuvat kiinni näennäiseen, ja opetuslasten usko käy monelle armonvarkaalle aivan välttämättömäksi, koska hänen oma sieluntilansa on jokseenkin yhtäläinen opetuslasten pitkäperjantaita edeltäneen sieluntilan kanssa. Mutta tällä uskolla hän ei pääse kuin pitkäperjantaihin asti. Siellä alkaa nyt suru ja epätoivo, ja niin kauas armonvaras ei tahdo seurata opetuslapsia.

Nådatjufven vill se den korsfäste, men icke vill han komma i en sådan sorg som är efter Guds sinne; han vill icke komma i en sådan sorg, som något

Armonvaras tahtoo nähdä ristiinnaulitun, mutta ei hän halua joutua sellaiseen murheeseen, joka on Jumalan mielen jälkeen. Hän ei halua joutua sellaiseen murhee-

nedstämmer kärleken till det jordiska, som betager honom all förtröstan på den jordiska Messias, han vill icke komma uti en sådan sorg, som störtar honom i förtviflan och andelig nöd. Utan andelig sorg, utan ängslan, utan bedröfvelse, utan motgångar i verlden, och utan förtviflan om sin själs frälsning, vill han stiga in i himmelriket, ehuru det är tydligt och genom klart att Lärjungarnes hjertan just genom denna sorg bereddes att emottaga den himmelska glädjen, just derigenom, att sorgen lössliter hjertat ifrån verlden, nedstämmer verldskärleken och gör menniskan angelägen att söka det oförgängliga och eviga goda.

seen, joka vähäisen masentaisi sitä maallisiin asioihin kohdistuvaa rakkautta, ja joka ottaa häneltä pois kaiken turvan maalliseen messiaaseen. Hän ei halua joutua sellaiseen murheeseen, joka syöksee hänet epätoivoon ja hengelliseen hätään. Ilman hengellistä surua, ilman ahdistusta, ilman murhetta, ilman vastuksia maailmassa ja ilman toivottomuutta sielunsa pelastuksesta hän tahtoo astua taivaan valtakuntaan, vaikka on ilmiselvää, että opetuslasten sydämet juuri tämän murheen kautta valmistettiin ottamaan vastaan taivaallista iloa, juuri siten, että murhe repii sydämen irti maailmasta, masentaa maailmanrakkauden ja taivuttaa ihmisen etsimään katoamatonta ja iankaikkista hyvää.

Si så långt vill nådatjufven icke komma och derföre säger han: det är en stor synd att falla i en sådan förtviflan och otro, som Lärjungarne hade efter Frälsarens död. Ja, just denna förskräckliga otro, som genom Frälsarens död kom i dagen hos Lärjungarne och som dittills hade legat förborgad under den starka döda Tron på en jordisk Messias, just denna otro, som då först uppenbarade sig hos Lärjungarne, borde öfvertyga alla, som vilja försvara Lärjungarnes Tro, att de icke hade någon rätt och saliggörande Tro, utan endast en stark död Tro på den jordiska Messias; och hvem vet om icke samma döda Tro ännu ligger som bomull kring hjertat på alla dem, som försvara Lärjungarnes döda Tro, under hvilken den största otro ligger förborgad? men denna otro kommer icke i dagen förr än den döda Trons täckelse tages bort; kanske först på dödsbädden då du varder sägande: de behaga mig icke.

Kas, niin pitkälle armonvaras ei tahdo tulla ja sen vuoksi hän sanoo: "On suuri synti langeta sellaiseen epätoivoon ja epäuskoon kuin opetuslapsilla oli Vapahtajan kuoleman jälkeen." Niin, juuri tämän kauhistavan epäuskon, joka Vapahtajan kuoleman kautta tuli ilmi opetuslapsissa ja joka siihen asti oli maannut kätkettynä vahvan kuolleen uskon alla maalliseen messiaaseen, juuri tämän epäuskon, joka silloin vasta ilmestyi opetuslapsille, pitäisi vakuuttaa kaikkia, jotka tahtovat puolustaa opetuslasten uskoa, että heillä ei ollut mikään oikea ja autuaaksi tekevä usko, vaan ainoastaan vahva kuollut usko maalliseen messiaaseen. Ja kenties sama kuollut usko vieläkin makaa kuin pumpuli sydämen ympärillä kaikilla niillä, jotka puolustavat opetuslasten kuollutta uskoa, jonka alla mitä suurin epäusko makaa kätkettynä. Mutta tämä epäusko ei tule ilmi ennen kuin kuolleen uskon peite otetaan pois. Ehkä vasta kuolinvuoteella, jolloin olet sanova: "Ei ne minulle kelpaa."

Alla sanna Christna hafva den erfarenheten, att den största otro ligger förborgad under den döda Tro, som herrskar i Christendomen. Menniskan kan hafva en död Tro, fastän hennes

Kaikilla oikeilla kristityillä on sellainen kokemus, että mitä suurin epäusko on kätkettynä sen kuolleen uskon alla, joka hallitsee kristikunnassa. Ihmisellä voi olla kuollut usko, vaikka hänen omatuntonsa

samvete någon gång blivit litet väckt, och just då är den döda tron fast och orubblig, när man af några den förekommande nådens känningar tillägnar sig nya födelsens nåd, det är att gå Guds ande i förväg. Den som tror sig vara en Christen och är det icke, är i större själavåda, än den som tvivlar om sin salighet; den senare söker med fruktan och bävan, att han må salig varda; den förra tvivlar icke om sin salighet, och der före är han och mindre angelägen om att söka efter Herran.

Mera underligt synes det, att älven en del pester, älven sådana som tro sig ega fullkomlig insigt i nådens ordning, taga Lärjungarnes tro i försvar, och påstå, att Lärjungarne hade en lefvande tro före Påskdagen. Utom Presterna på Torneå Elf, som äro uti en beständig beröring med de väckta (undantagandes Haparanda) hafva vi äfven sett några "ord sagda från Predikstolen i Öster Wåhla kyrka Trettondedag Jul 1853. På redliga Embetsbröders och rättsinniga åhörares begäran till trycket lemnade" (Tryckt i Gefle 1853.) Orden lyda sålunda.

Till Församlingen har ankommit en Lärare (kringresande predikant) hvars namn skall vara Kalén. Han säger härstamma från Österanda, den beryktade Erik Jansons hembygd, hvilkens både lära, personlighet och lefverne redan äro af Guds dom i dagen ställda." (Om Erik Jansons Lära och lefverne är mycket skrifvit i Tidningarna, som inbillningen målat med svarta färger, såsom till ex. att Erik Jansarne offrade barn på sina sammankomster, m.m; men om Erik Janssons verkliga karaktär är ännu ingenting skrifvit af opartisk hand. Ännu hvilar en hemlighets full slöja öfver hans lefnad. Red. anm.)

"Derigenom är den nu ankomne främlingen hvarken bättre eller sämre.

on joskus vähäisen herännyt, ja juuri silloin se kuollut usko on luja ja horjumaton, kun joistakin ohimenevistä armon tuntemisista omistetaan uudensyntymisen armo. Se on samaa kuin mennä Jumalan Hengen edelle. Joka uskoo olevansa kristitty, vaikka ei ole, on suuremmassa sielunvaarassa kuin se, joka epäilee autuudestaan. Jälkimmäinen etsii pelolla ja vapistuksella, että hän tulisi autuaaksi. Ensimmäinen ei epäile autuudestaan, ja siksi hänellä on vähemmän tarvetta etsiä Herraa.

Tuntuu kummalta, että osa papeistakin, jopa sellaiset, jotka uskovat omaavansa täydellisen tiedon armonjärjestyksestä, puolustavat opetuslasten uskoa ja väittävät, että se oli elävä ennen pääsiäispäivää. Papeilla, jotka eivät ole Tornionjoelta, jossa ollaan alinomaisessa kosketuksessa heränneiden kanssa (poikkeuksena Haaparanta), olemme nähneet myös "Joitakin Östervålan kirkon saarnatuolista loppiaisena 1853 lausuttuja sanoja. Kelpo virkaveljien ja oikeamielisten sanankuulijoiden pyynnöstä saatettu painoon." (Painettu Gävlessä 1853.) Sanat kuuluvat näin:

"Seurakuntaan on tullut opettaja, ympärikulkeva saarnaaja, jonka nimi kuuluu olevan Kalén. Hän sanoo olevansa kotoisin Österandasta, pahamaineisen Erik Janssonin kotipitäjästä, jonka opin, persoonallisuuden ja elämän Jumalan tuomio on jo tuonut ilmi." (Erik Janssonin opista ja elämästä on kirjoitettu paljon lehdissä, minkä mielikuvitus on maalannut mustalla värillä, kuten esimerkiksi että erikjanssonilaiset uhraavat kokouksissaan lapsia, ym. Mutta Erik Janssonin todellisesta luonteesta ei puolueeton käsi ole kirjoittanut vielä mitään. Vielä lepää salaperäisyyden harso hänen elämänsä yllä. Toimituksen huomautus.)

Sen vuoksi tämä saapunut vieras ei ole parempi eikä pahempi. Kysymys on

Frågan är blott, hvad han sjelf och hans sändning till oss är. Om Gud och Jesus skickat honom hit att lära, eller om han kommit, kallad af egna hugskott, och hör till dessa sjelflöpare, hvarom Gud klagar genom Profeten. **Gud sände icke Profeterna likväl lupo de.** Jerem.23:21. Man lemnar detta oafgjort tills vidare. Gud och tiden skall snart ställa det i dagen. Men oss såsom Lärare i Församlingen, hvilka på Jesu Christi dag skole svara, för vårt Embets förvaltning, vår lära och vårt lefverne, tillhör det att vaka och säga till i tid ehvar förhållandet är tvetydigt, och skäl till misstanka, att oss icke måtte drabba förebråelsen att **hafva varit tysta hundar, som icke något skälla. Es.56:20.** (Med all skäl kan man våga antaga att i Öster Wåhla församling finnas andra villebråd och Nådetjufvar att skälla på, och icke allenast en stackars Läsare, som kan hafva kommit i all andelig välmening.

ainoastaan, mikä hän itse sekä hänen lähetyksensä meidän luoksemme on, onko Jumala ja Jeesus lähettänyt hänet tänne opettamaan, vai onko hän tullut omien päähänpistojensa lähettämänä kuuluen niihin itsejuoksijoihin, joista Jumala valittaa profeetan kautta, että **en minä profeetoita lähettänyt, kuitenkin he juoksivat.** Jer.23:21. Tämä jätetään toistaiseksi ratkaisematta. Jumala ja aika on sen pian tuova ilmi. Mutta seurakunnan opettajina meidän, jotka joudumme Jeesuksen Kristuksen päivänä vastaamaan virkamme toimittamisesta, opistamme ja elämästämme, tulee valvoa ja ilmoittaa ajoissa, missä ikinä olosuhteet ovat epäilyttäviä ja epäluuloisuutta aiheuttavia, ettemme joutuisi sen moitteen alle, että **olemme olleet mykät koirat, jotka eivät hauku ketään.** Jes.56:20. (Kaikella syyllä uskalletaan olettaa, että Östervålassa on muitakin otuksia ja armonvarkaita haukuttaviksi kuin ainoastaan yksi lukijaisparka, joka on saattanut tulla kaikella hyvällä hengellisellä tarkoituksella.

Oss tyckes, att Pastorn i Församlingen hade bort tala med mannen först innan han efter andras berättelser, började skälla på honom offentligen. Red. anmärkn.)

Ajatuksemme on, että seurakunnan papin olisi pitänyt puhua miehen kanssa ennen kuin ryhtyi toisten kertomusten perusteella haukkumaan häntä julkisesti. Toimituksen huomautus.)

Fromma och eftertänksammare åhörare af främlingen hvilka funnit många hans ord vackra och uppbyggliga hafva dock känt sig djupt sårade, af några hans utlåtelser, om hvilka de begärt ett omdöme af Pastor i Församlingen, och det är detta, som man nu offentligt inför Gud och församlingen i Herrans namn vill afge.

Vieraan hurskaat ja harkitsevat sanankuulijat, jotka ovat havainneet monet hänen sanoistaan kauniiksi ja rakentaviksi, ovat kuitenkin tunteneet itsensä syvästi loukatuiksi joistakin hänen lauseistaan, joista he ovat pyytäneet seurakunnan papin lausuntoa. Ja se on tämä, joka nyt tässä julkisesti Jumalan ja seurakunnan edessä halutaan esittää Herran nimeen.

Om han oqvaldt utan förpliktelse får lära i husen, så måste oss Prester i församlingen, af hvar rättsinnig och förnuftig menniska, och honom sjelf, om han detta är tillerkännas rättighet och pligt att lära från Predikstolen i kyrkan och under Gudstjensten". Det

Mikäli hän saa kenenkään häiritsemättä ja ilman sitoumusta opettaa taloissa, niin jokaisen oikeamielisen ja järkevän ihmisen ja myös hänen itsensä, mikäli hän sitä on, on tunnustettava seurakunnan papeille oikeus ja velvollisuus opettaa kirkon saarnatuolista sekä jumalanpalve-

är ovisst om Pastorn icke griper till lagens svärd, derest han icke kan behålla sina åhörare, så har det gått till på andra ställen, hvarest Läsare inkommit i Församlingen. Presterna hafva måst anlita Länsman och Fiskalen, att med den verldsliga Lagens svärd, utrota kättarena, då Läsarena icke velat taga skäl och Reson af det upplysta Förnuftet. Få se huru länge historien kan försvara denna falska nitälskan. Red. anm.).

luksen aikana." (On tietämätöntä, onko pappi tarttumatta lain miekkaan, mikäli hän ei kykene pitämään sanankuulijoitaan. Niin on käynyt muissa paikoissa, joissa lukijaisia on tullut seurakuntaan. Pappien on pitänyt kääntyä nimismiehen ja fiskaalin puoleen hävittääkseen kerettiläiset juurineen maallisen lain miekalla, kun lukijaiset eivät ole tahtoneet kuulla valistuneen järjen ääntä. Saapa nähdä, kuinka kauan historia kykenee puolustamaan tätä väärää kiivautta. Toimituksen huomautus.)

"Vid sammanträde i Åkerberg har han sagt, **"att Christi Lärjungar icke voro pånytt födda förr än på pingstdagen".** Detta är en i hög grad oförståndig, Guds och Jesu Christi namn förnärmande utlåtelse; "Den som föraktar sändebudet, han föraktar och den, som det sändt hafver", säger Jesus. (Men pastorn i församlingen vet ju icke ännu, hvilken sändt hafver Läser predikanten Kalén och likväl hörs det af tonen att Pastorn tar saken ganska hett. Månne icke Pastorn hafva bordt undersökt mannen, hvad han går för, innan han uppträder offentligen med sådan hetta, som liknar ett blindt nit. R.a.)

Åkerbergin kokouksessa hän on sanonut, että **Kristuksen opetuslapset eivät olleet uudestisyntyneitä ennen helluntaipäivää.** Tämä on sangen tyhmä, Jumalan ja Jeesuksen Kristuksen nimeä pilkkaava lausuma. "Joka ylenkatsoo lähettilään, hän katsoo ylön sen, joka hänet lähetti", sanoo Jeesus. (Mutta seurakunnan pappihan ei vielä tiedä, kuka lukijaissaarnaaja Kalénin on lähettänyt, mutta kuitenkin äänensävystä kuuluu, että pappi on tästä asiasta melko kuohuksissa. Eiköhän papin olisi pitänyt tutkia miestä, millä asialla hän on, ennen kuin hän esiintyy julkisesti moisella kiihtymyksellä, joka muistuttaa sokeaa kiivautta. Toimituksen huomautus.)

"Det är redan oförskämdt, att inbilla sig förstå så djupt Christi Lärjungars och apostlars inre grund, men ännu mer att så ovist, och utan all nytta uttala en sådan inbillning till egen upphöjelse. Det är oss alla säkert hälsosammare, att högakta Christi Lärjungar, än att ringa akta dem i förment förstånd om så heliga män af det namn, som ingen känner, utan den det får. Upp.Bok.2:17.

"On jo hävytöntä kuvitella ymmärtävänsä niin syvästi Kristuksen opetuslasten ja apostolien sisäistä perustusta, mutta vielä hävyttömämpää on lausua niin epäviisaasti ja ilman mitään hyötyä sellainen kuvitelma oman itsensä korottamiseksi. Meille kaikille on varmasti terveellisempää kunnioittaa Kristuksen opetuslapsia kuin halveksia heitä luullen ymmärtävämme arvostella niin pyhiä miehiä siitä nimestä, jota ei yksikään tiedä, vaan se, joka sen saa. Ilm.k.2:17

Där har Pastorn eller Doctorn åter förifrat sig. En Christen kan högakta Christi lärjungar, utan att derföre lägga hyende under armarna på nådatjufven genom det påståendet, att Lärjungarne

(Tässä pappi eli tohtori on jälleen innostunut liikaa. Kristitty voi kunnioittaa Kristuksen opetuslapsia panematta silti pehmityksiä armonvarkaan kainalon alle sillä väittämällä, että opetuslapset olivat

voro pånyttfödda långt före den tid de voro pånyttfödda. Den som påstår, att Lärjungarne voro pånyttfödde långt före pingstdagen bör åtminstone visa tiden när detta skall hafva skett och omständigheterna dervid. Ty icke kan nya födelsen ske menniskan ovetande, eller så hemligen, att menniskan sjelf icke vet när det skulle hafva skett. Man kan taga för gifvet att den som icke vet huru och när den stora sinnes förändringen för sig gått, är ännu opånyttfödd och såsom sådan stadd i mörker och okunnighet om Lärjungarnes pånyttfödelse. Det ligger alldeles icke utom en Christens insigt, att bestämma tiden för Lärjungarnas pånyttfödelse, så vida han sjelf är pånyttfödd.

Men det ser ut, som Doctorn i sin hetta skulle anse ett sådant bedömande vara "oförskämdt" ehuru det för hvarje Christen är en pligt, att jämföra sitt eget själa tillstånd med Lärjungarnes för att deraf kunna hämta någon upplysning om sitt eget själa tillstånd, och förnimma om och huruvida han nu har en lefvande eller död Tro, om han nu är en Christen eller icke, om han är i nådaståndet eller icke.

uudestisyntyneitä paljon ennen sitä aikaa, jolloin he uudestisyntyivät. Sen, joka väittää opetuslasten uudestisyntyneen paljon ennen helluntaipäivää, tulee ainakin näyttää aika, jolloin tämä olisi tapahtunut sekä siihen liittyvät olosuhteet. Sillä ei uusi syntyminen voi tapahtua ihmisen tietämättä eli niin salaa, ettei ihminen itse tiedä, milloin se olisi tapahtunut. Voidaan pitää varmana asiana, että se, joka ei tiedä, kuinka ja milloin tuo suuri mielenmuutos on tapahtunut, on vielä uudestisyntymätön ja sellaisenaan pimeydessä ja tietämättömyydessä opetuslasten uudestisyntymisestä. Opetuslasten uudensyntymisen ajan määritteleminen ei ole suinkaan kristityn asiantuntemuksen ulkopuolella sikäli kuin hän itse on uudestisyntynyt.

Mutta näyttää siltä kuin tohtori kiihkossaan pitäisi sellaisen arvioimisen olevan hävytöntä, vaikka jokaisen kristityn velvollisuus on verrata omaa sieluntilaansa opetuslasten sieluntilaan voidakseen siitä saada valaistusta omasta sieluntilastaan ja havaitakseen, onko hänellä nyt elävä vai kuollut usko, onko hän nyt kristitty vai ei, onko hän armon tilassa vai ei.)

AFTONSÅNGSPREDIKAN PÅ 2. SÖNDAGEN I ADVENT

Hållen i Hernösand 1843.

Hedningarnes Apostel vidrör i dagens Text många ämnen, som kunde förtjena att behjertas af oss Christne; men då vi icke kunna betrakta alla ämnen på en gång; och då Aposteln icke otydligt tillkännagifver, att meningen med hans ord ifrån 9 till och med 12 versen går ut på att visa huruledes Christus var kommen att regera öfver Hedningarna; så kunna vi taga oss deraf anledning att betrakta och eftersinna: **Huru Christus regerar öfver Hedningarna genom Christendomen**

l:mo sådan den nu är;

2:o sådan den borde vara.

Vår första föresatts var, som sades, att betrakta, huru Christus regerar öfver hedningarna genom Christendomen sådan den nu är. Den första frågan blir alltså denna: **Hurudan är Christendomen nu?** och häraf följer åter den andra frågan: **Har väl Christendomen någonsin varit annorlunda än den nu är?** Eller med andra ord: Har det väl någonsin förut funnits bättre Christna än nu? Och då vi våga besvara denna sista fråga med ja! ha vi med detsamma medgifvit att nu tidens Christendom icke är den rätta, eller: den är icke så, som den borde vara.

För att nu bevisa, att Christendomen nu är annorlunda än förr; måste vi draga oss tillbaka till tidens början, och draga oss till minnes, hurudan Christendomen var i sin början.

Om vi nu läsa nya Testamentet, och i synnerhet Apostlagerningarne så finna vi, att de, som först antogo Christendomen, voro fattigt folk, som inte hade några stora förmåner att vänta

EHTOOSAARNA TOISENA ADVENTTISUNNUNTAINA

Pidetty Hernösandissa 1843

Pakanoiden apostoli koskettelee päivän tekstissä monia aiheita, joita meidän kristittyjen kannattaisi ottaa sydämellemme. Mutta kun emme voi tutkistella kaikkia aiheita yhdellä kerralla, ja koska apostoli selvästi antaa ymmärtää, että hänen 9-12 jakeista luetuilla sanoillaan on tarkoituksena osoittaa, kuinka Kristus oli tullut hallitsemaan pakanoita, niin me voimme ottaa siitä aiheen tutkiaksemme ja pohtiaksemme, **kuinka Kristus hallitsee pakanoita kristillisyyden kautta**

ensiksi, sellaisena kuin se nyt on,

toiseksi, sellaisena kuin sen pitäisi olla.

Kuten sanottu, ensimmäinen tarkoituksemme oli tutkia, kuinka Kristus hallitsee pakanoita nykyisen kristillisyyden kautta. Ensimmäiseksi kysymykseksi tulee siis, **millainen kristillisyys on nyt.** Ja tästä taasen seuraa toinen kysymys, **onkohan kristillisyys milloinkaan ollut erilainen kuin nyt.** Eli toisin sanoen, onkohan koskaan ennen ollut parempia kristittyjä kuin nyt. Ja kun rohkenemme vastata tähän viimeiseen kysymykseen myöntävästi, olemme siinä samassa myöntäneet, ettei nykyinen kristillisyys ole oikea, eli se ei ole sellainen kuin sen pitäisi olla.

Osoittaaksemme, että kristillisyys on nyt toisenlainen kuin ennen, meidän on mentävä takaisin ajan alkuun ja palautettava mieliin, minkälainen kristillisyys on ollut alkujaan.

Jos nyt luemme Uutta Testamenttia ja erityisesti apostolien tekoja, niin havaitsemme, että ne, jotka ensin ottivat vastaan kristillisyyden, olivat köyhiä ihmisiä, joilla ei ollut tässä maailmassa suuria

här i verlden. Apostlarne sjelfva, som predikade den Christna läran, hade varit fiskare och tullbetjenter. Apostelen Paulus var den enda, som var lärd; men han föraktade lärdomen och sade sig icke vilja vela af annat än Jesum Christum och honom korsfästan.

Betrakte vi nu denna lilla hop, som bekände sig till Christna läran; så finna vi, att de föraktade verlden och de ting, som i verlden äro. Ingen ibland dem var rik, och var det någon, som hade förmögenhet; så delte han mest sin förmögenhet till de fattiga. Deras förnämsta glädje var, att tala och få höra talas om Jesum af Nazaret och honom korsfästan. Deras förnämsta ära var martyrdöden, eller den lyckan att få dö på korset eller på stupstocken för Jesu Christi skull. Och så stor magt hade Frälsaren fått öfver deras hjertan genom Christendomen att ingenting i verlden kunde förmå dem, att öfvergifva eller förneka honom; ingenting i verlden kunde förmå dem att begå ett brott eller tänka, tala eller göra någonting, som var stridande emot hans vilja. Ingenting fruktade de mindre än döden, och så säkra voro de på sin salighet, att de gingo med glädje till afrättsplatsen, och tackade Gud, att de voro värdige att få lida smälek för Jesu Christi skull; och var det någon som af fruktan för döden flydde undan, eller kastade en näfva rökelse på afgudens altare, för att dermed frälsa sitt lif, en sådan fick på lång tid icke komma in bland de Christnas församling. Han blef ansedd med afsky och förakt; han måste stå utan för dörren och gråta och be dem, som gingo in i kyrkan, att de skulle bedja Gud om nåd för honom. Så stor magt hade Frälsaren fått öfver deras hjertan, och vi hafva der ett exempel på, huru Christus regerade öfver hedningarne genom Christendomen sådan den då var.

etuja odotettavanaan. Apostolit itse, jotka saarnasivat kristinoppia, olivat olleet kalastajia ja tullivirkailijoita. Apostoli Paavali oli ainoa, joka oli oppinut, mutta hän halveksi oppineisuutta ja sanoi, ettei hän halua tietää muusta kuin Jeesuksesta Kristuksesta ja hänestä ristiinnaulittuna.

Me näemme, että tähän kristinoppia tunnustaneeseen pieneen joukkoon kuuluneet ylenkatsoivat maailmaa ja maallisia asioita. Kukaan heistä ei ollut rikas. Ja jos jollakin oli varakkuutta, niin hän enimmäkseen jakoi sen köyhille. Heidän suurin ilonsa oli puhua ja saada kuulla puhuttavan ristiinnaulitusta Jeesuksesta Nasaretilaisesta. Heidän suurin kunniansa oli marttyyrikuolema, eli sellainen onni, että sai kuolla ristillä tai mestauspölkyllä Jeesuksen Kristuksen vuoksi. Niin suuren vallan Vapahtaja oli saanut heidän sydämissään kristillisyyden kautta, ettei mikään asia maailmassa saanut heitä hylkäämään tai kieltämään häntä. Mikään asia maailmassa ei voinut saattaa heitä rikokseen eli ajattelemaan, puhumaan tai tekemään jotakin, joka oli hänen tahtonsa vastaista. Kaikkein vähiten he pelkäsivät kuolemaa, ja niin varmoja he olivat autuudestaan, että he menivät ilolla mestauspaikalle ja kiittivät Jumalaa, että he olivat mahdollisia saamaan pilkkaa Jeesuksen Kristuksen tähden. Jos joku kuoleman pelosta pakeni tai heitti kourallisen suitsutusta epäjumalan alttarille pelastaakseen sillä henkensä, sellainen ei pitkään aikaan saanut tulla kristittyjen kokoukseen. Häntä inhottiin ja halveksittiin. Hänen täytyi seisoa oven ulkopuolella itkemässä ja hänen oli pyydettävä kirkkoon meneviä rukoilemaan Jumalalta armoa hänelle. Niin suuren vallan Vapahtaja oli saanut heidän sydämissään, että meillä on siinä esimerkki, kuinka Kristus hallitsi pakanoita sellaisen kristillisyyden kautta kuin silloin oli.

Vi skulle nu också se till, huru Christus regerar öfver hedningarna genom Christendomen, sådan den nu är. Men om vi jämföra den Christendom, som då var, och den Christendom som nu är; så fruktar jag att vi blifva utan Christendom. Ty säkert måste Christendomen den tiden hafva varit någonting annat än den nu är, efter vi finna så mycken olikhet i deras och vår vandel. Visserligen finns det äfven nu en slags Christendom, en död bokstafstro; det finns en hop af döpta hedningar, som gå i kyrkan, och anamma nattvarden, en eller par gånger om året; och dessa döpta hedningar tyckas verkligen tro, att de der dopet och Nattvardsgåendet och de Öfriga kyrkobruken skola betyda något. Det finns också andra, som ifra för Christendomen sådan den nu är; emedan den kan passa till en bom eller hållhake för de råa massorna, att de icke må bryta löst och rusa åstad i passionernas vilda yra, lik en blodström öfver jorden.

Ty det har verkligen händt och kan hända ännu en gång, att, då några utskickade svartandar ifrån afgrunden, kunnat inbilla menniskorna, att Bibeln och allt hvad der står är bara fabler och Prestlögner; så har menniskorna blifvit så vilda, att de slagtat hvarandra som kreatur. Tag bort bommen eller hållhaken, som håller menniskorna inom skrankorna af det menskliga; tag bort den allmänna bokstafstron, eller den yttre bekännelsen, (fastän den icke annat är, än ett menande, ett för sannt hållande, en död bokstaf, som somliga stafva förut och andra stafva efter, att det nemligen skall finnas en Gud, och ett lif efter detta, ett ansvar och redogörelse) tag bort den bokstafven, och du skall få se, att menniskorna rasa löst på hvarandra; Du skall få se huru djefvulen börjar grassera bland menniskorna midt på ljusa dagen.

Meidän pitäisi myös nyt katsella, kuinka Kristus hallitsee pakanoita sellaisen kristillisyyden kautta kuin nyt on. Jos vertaamme silloista kristillisyyttä nykyisen kanssa, niin pelkäänpä jäävämme ilman kristillisyyttä. Sillä varmasti kristillisyyden on tarvinnut sillä ajalla olla jotakin muuta kuin mitä se nyt on, koska huomaamme niin paljon eroa heidän ja meidän vaelluksemme välillä. Tosin nytkin on jonkinlaista kristillisyyttä, jotakin kuollutta kirjainuskoa. On joukko kastettuja pakanoita, jotka käyvät kirkossa ja ottavat ehtoollisen kerran pari vuodessa, ja nämä kastetut pakanat näyttävät todellakin uskovan, että tuo kaste ja ehtoollisella käynti ja muut kirkkotavat merkitsevät jotakin. On myös muita, jotka intoilevat sellaisen kristillisyyden vuoksi kuin nyt on, koska se saattaa sopia puomiksi tai pidättimeksi raaoille joukoille, etteivät ne pääsisi irti ja syöksymään valloilleen intohimojen villiin purkaukseen kuten verivirta yli maan.

Sillä niin on todellakin tapahtunut ja saattaa vieläkin kerran tapahtua, että kun jotkut pohjattomuudesta lähetetyt mustat henget ovat saaneet uskotetuksi ihmisille, että Raamattu kaikkine kirjoituksineen on vain satuja ja pappien valheita, niin ihmiset ovat villiintyneet niin, että he ovat teurastaneet toisiaan kuin luontokappaleita. Ota pois puomi eli pidätin, joka pidättää ihmisiä inhimillisyyden rajaaitojen sisäpuolella, ota pois yleinen kirjainusko eli ulkonainen tunnustus, (vaikka se ei olekaan muuta kuin arvelua, totena pitämistä, kuollutta kirjainta, jota jotkut tavaavat edellä ja toiset tavaavat perässä, että on nimittäin Jumala ja elämä tämän elämän jälkeen, vastuu ja tilinteko) ota pois tämä kirjain, niin saat nähdä, että ihmiset syöksyvät toistensa kimppuun. Saat nähdä, kuinka perkele alkaa raivota ihmisten keskuudessa keskellä kirkasta päivää.

Men vi böra ändå tacka Gud för den visserligen oförtjenta nåden, att vi ännu få hafva den döda Bokstafven qvar; ty vore icke den; så skulle väl snart äfven sista skenet af Christendomen försvinna och dö bort. Under den Bokstafven kan möjligen någon gnista af lif finnas här och der. Men det värsta är, att Bokstafven dödar; den dödar lifvet. Ty om det också möjligen låter säga sig, att Christus regerar öfver hedningarne genom Christendomen, sådan den nu är; så är det likväl klart, att Christus icke har någon magt öfver hedningarnas hjertan; så länge som Christendomen är död, d.v.s. utan lif, utan värma, ett skal utan kärna.

Det är skrifvit i Profetens Bok; det är skrifvit om Christus, att **konungarne skola vandra i skenet af Hans herrlighet,** och så länge som Konungarne äro Christligt sinnade, och söka med sitt exempel att befordra den lefvande Christendomen; så länge kan man säga, att de vandra i skenet af Herrans Herrlighet; ty ingen är bättre undersåte än en sann Christen; ingen ställer varmare förböner för Konungen, än en Christen. Men om de styrande betrakta Christendomen som ett medel att hålla styr på massorna, då bedraga de sig, då börja thronerna att svigta. Då kommer den döda Bokstafven, som en knut på menniskornas samveten. Den döda bokstafven är liksom ett utanlås, som man vill sätta på fårahuset, för att stänga ut Ulfvarna, som tjuta der utanföre. Om man med den döda bokstafs tron söker omkringgärda och omkringskansa Christendomen för fritänkeriet, hvar skola då de rätta herdarne slippa in i fårahuset. Finns det någon rättsinnig herde som tycker, att det är synd om fårena, som måste försmägta i den döda bokstafvens qvalmiga liklukt, och skulle han vilja skaffa dem någon andelig föda till förfriskning för deras nådehungrande själar; så måste han, tryckt af de döda bokstafs

Mutta meidän tulee kuitenkin kiittää Jumalaa siitä tosin ansaitsemattomasta armosta, että meillä on vielä se kuollut kirjain jäljellä, sillä ellei sitä olisi, niin pianpa häviäisi viimeinenkin loiste kristillisyydestä ja kuolisi pois. Sen kirjaimen kätkössä saattaa joku elämän kipinä mahdollisesti olla siellä täällä. Mutta pahinta on, että kirjain tappaa. Se tappaa elämän. Sillä vaikka mahdollisesti voidaankin sanoa, että Kristus hallitsee pakanoita sellaisen kristillisyyden kautta kuin nyt on, on kuitenkin selvää, ettei Kristuksella ole mitään valtaa pakanoiden sydämiin niin kauan kuin kristillisyys on kuolleena, eli ilman elämää, ilman lämpöä, kuori ilman ydintä.

Profeetan kirjassa on kirjoitettu Kristuksesta, että **kuninkaat vaeltavat hänen kunniansa loisteessa.** Ja niin kauan kuin kuninkaat ovat kristillismielisiä ja yrittävät esimerkillään edistää elävää kristillisyyttä, niin kauan voidaan sanoa heidän vaeltavan Herran kunnian paisteessa. Sillä kukaan ei ole parempi alamainen kuin oikea kristitty. Kukaan ei lähetä lämpimämpiä esirukouksia kuninkaan puolesta kuin kristitty. Mutta mikäli hallitsijat pitävät kristillisyyttä kansanjoukkojen ohjausvälineenä, silloin he pettävät itsensä. Silloin valtaistuimet alkavat horjua. Silloin tulee kuollut kirjain solmuksi ihmisten omilletunnoille. Tuo kuollut kirjain on ikäänkuin riippulukko, jolla halutaan sulkea lammashuone susilta, jotka ulvovat ulkopuolella. Jos kuolleen kirjaimen uskolla yritetään aidata ja suojata kristillisyys vapaa-ajattelulta, mistä silloin oikeat paimenet pääsevät lammashuoneeseen? Jos on joku oikeamielinen paimen, jonka käy sääliksi lampaita, joiden täytyy nääntyä kuolleen kirjaimen ummehtuneessa kalmanhajussa, ja jos hän tahtoisi hankkia heille jotakin hengellistä ruokaa heidän armonnälkäisille sieluilleen virvoitukseksi, niin hän saa kuolleen kirjaimen muotojen painamana ainoastaan varoittaa lampaita pei-

formerna, endast varna fåren under förtäckta ord; annars blir han snart sjelf insperrad uti samma jernstyfva bokstafs fjettrar, hvaruti man velat spärra sjelfva Christendomen.

tellyillä sanoilla. Muuten hänet itsensä pian suljetaan samoihin raudanjäykkiin kahleisiin, joihin itse kristillisyys on haluttu sulkea.

Hvarifrån skall då lifvet komma i Christendomen? Det är klart, att der den rätta Christendomen är, der är lif, der är frihet. Den låter icke fjettra sig af döda och stela bokstafs gårdar. Den vill lefva i frihet. Och om det låter säga sig, att Christus regerar öfver Hedningarna genom Christendomen sådan den nu är, så låter det likväl icke säga sig, att Christus har någon magt öfver hedningarnes hjertan genom en död bokstafstro eller mun tro; ty meningen med Christi regering öfver hedningarna är en lefvande Christendom, icke någon död bokstaf eller utanläxa; icke ett menande eller förmodande, att man efter en flärdfull och lättsinnig, kanske ofta lastbar, men för verldens ögon ärbar eller skenhelig vandel, skall få stiga in i himmelriket.

Mistä sitten elämä tulee kristillisyyteen? On selvää, että siellä, missä oikea kristillisyys on, siellä on elämä, siellä on vapaus. Se ei anna kuolleiden ja jäykkien kirjaimen aitojen kahlita itseään. Se tahtoo elää vapaudessa. Ja jos Kristuksen voidaan sanoa hallitsevan pakanoita sellaisen kristillisyyden kautta kuin nyt on, ei voida sanoa Kristuksella olevan mitään valtaa pakanoiden sydämissä kuolleen kirjainuskon tai suu-uskon kautta. Sillä kun sanotaan Kristuksen hallitsevan pakanoita, sillä tarkoitetaan elävää kristillisyyttä, eikä jotakin kuollutta kirjainta tai ulkoläksyä, ei kuvittelua tai otaksumista, että turhamaisen ja kevytmielisen, ehkä usein paheellisenkin, mutta maailman edessä kunniallisen tai tekopyhän vaelluksen jälkeen saa astua taivaan valtakuntaan.

Meningen med Christi regering öfver hedningarne är, alt Han skall få magt öfver sjelfva hjertat, genom kärleken och den tvingande nåden, och att menniskan genom detta nådens och kärlekens jernris (hvarmed han tuktar hedningarne) skall känna sig lycklig, glad, stark och salig redan här i tiden.

Sillä, että Kristus hallitsee pakanoita, tarkoitetaan, että hänen pitää saaman vallan itse sydämen ylitse rakkauden ja pakottavan armon kautta, ja että ihminen tuntee itsensä onnelliseksi, iloiseksi, voimakkaaksi ja autuaaksi jo tässä ajassa tämän armon ja rakkauden rautaisen ruoskan vuoksi, jolla Hän kurittaa pakanoita.

Men huru och på hvad sätt skall det bli mera lif och värme i Christendomen, om man med den döda, stela och jernhårda bokstafstron, vill sätta bommar och lås för fårahuset, och der instänga icke allenast de arma fåren, utan äfven bockar och getter, ja! till och med hundar och svin. Huru måste icke de arma fåren förtrampas och förtryckas i trängseln af så olikartade djur. Om en rättsinnig herde vill komma med sådan föda, som passar för fåren; så blir han nedsmutsad af de andra djuren; ty den föda han bjuder

Mutta kuinka ja millä tavalla voi tulla enemmän elämää ja lämpöä kristillisyyteen, jos kuolleella, jäykällä ja raudankovalla kirjainuskolla tahdotaan panna puomeja ja lukkoja lammashuoneeseen ja sulkea sinne ei ainoastaan nuo poloiset lampaat, vaan myös pukkeja ja vuohia, vieläpä koiria ja sikoja? Kuinka nuo niin eriluontoiset eläimet polkevat ja ahdistavatkaan niitä lammasraukkoja! Jos oikeamielinen paimen tahtoo tuoda sellaista ruokaa, joka sopii lampaille, niin muut eläimet tahrivat hänet. Sillä ne eivät voi sietää hänen tarjoamaansa ruokaa,

dem kunna de icke fördraga, de spy opp den genast. Icke heller kunna fåren vara belåtne med den föda, som svinaherdar gifva åt hundar och svin. Derföre bort med tvånget! Låt Christendomen bli fri; så får den lif. Låt fåren få sådana herdar, som icke blott klippa dem och mjölka dem, utan äfven bespisar dem med eviga lifsens ord; då får Christendomen lif; då får Christus magt öfver menniskornas hjertan och icke blott över kropparne genom en tom och död bokstafstro, d.v.s. genom Christendomen sådan den nu är.

vaan oksentavat sen heti. Myöskään lampaat eivät voi olla tyytyväisiä siihen ruokaan, jota sikopaimenet antavat koirille ja sioille. Sen tähden pois pakko! Antakaa kristillisyyden tulla vapaaksi, niin se saa elämää! Antakaa lampaille sellaisia paimenia, jotka eivät ainoastaan keritse ja lypsä niitä, vaan myös ravitsevat niitä iankaikkisen elämän sanalla, silloin kristillisyys saa elämää. Silloin Kristus pääsee ihmisten sydänten valtiaaksi eikä ainoastaan hallitsemaan ruumista tyhjän ja kuolleen kirjainuskon eli nykyisen kristillisyyden kautta.

Vi hafva nu försökt att beskrifva, huru Christus regerar öfver hedningarna genom Christendomen sådan den nu är; nu skulle vi också försöka att visa huru Han regerar öfver hedningarne genom Christendomen sådan den borde vara. Men som det är svårt att visa huru Christendomen borde vara; så måste vi åtnöja oss med att visa huru menniskorna borde vara och kunde vara, om Christendomen vore lefvande och klar; ty Christendomen sjelf står inte att beskrifva med ord den måste kännas; den måste smakas; den måste erfaras.

Olemme nyt yrittäneet kuvailla, kuinka Kristus hallitsee pakanoita nykyisen kristillisyyden kautta. Nyt meidän pitäisi myös yrittää näyttää, kuinka Hän hallitsee pakanoita kristillisyyden kautta sen ollessa sellainen kuin sen pitäisi olla. Mutta kun on vaikea näyttää, millainen kristillisyyden pitäisi olla, niin meidän on tyydyttävä näyttämään, kuinka ihmisten pitäisi olla ja minkälaisia he voisivat olla, mikäli kristillisyys olisi elävä ja selkeä. Sillä kristillisyyttä itseään ei voi kuvata sanoilla, se täytyy tuntea, sitä pitää maistaa, se pitää kokea.

Tänk om nu en sådan tid kunde inträffa; att vi blefve tvungne att afsvärja oss Christendomen, antingen för det vi icke hafva någon Christendom, eller också för det vi hafva den så usel och så andefattig som den är. Om, säger jag, vi blefve tvungne att antingen afsvärja oss Christendomen, eller också att gå till döden och blöda på stupstocken för Christendomen; hvilketdera skulle vi då göra? Antigen afsvärja eller blöda; Ett af de tu, och intet val emellan, intet besinnande vidare; ett af de tu; hvad skulle vi göra? Jag frågar bara för ros skull, utan afseendc på hvad, som kunde hända, eller möjligen kan hända. Hvad skulle vi göra? Jag frågar, huru mången det vore ibland oss, som hade så stark

Ajattelepa, että nyt tulisi sellainen aika, että meidän olisi pakko kieltää itseltämme kristillisyys joko siksi, ettei meillä ole kristillisyyttä, tai siksi, että se on niin kurja ja hengetön kuin se on. Jos, sanon minä, meidän olisi pakko joko kieltää kristillisyytemme tai mennä kuolemaan ja vuodattamaan veremme mestauspölkylle kristillisyyden tähden. Kumman tekisimme? Joko kiellät tai vuodatat veresi. Jompikumpi näistä kahdesta, ei mitään siltä väliltä, ei mitään mietiskelyä pidemmälle. Jompikumpi. Mitä tekisimme? Kysyn vain huvikseni katsomatta sitä, mitä voisi tapahtua tai mitä mahdollisesti voi tapahtua. Mitä me tekisimme? Kysyn, kuinka monella meistä olisi niin vahva usko Jumalaan ja sen verran elävä rak-

tro på Gud, och så pass lefvande kärlek till Frälsaren, att han skulle hafva lust att gå till döden för sin tro, för Christendomen, och ändå vara glad? Om det vore någon, som hade lust **att slita sig lös ifrån gråtande makars och barns armar,** och stiga opp på bålet, eller låta sarga sig der i deras åsyn för Jesu Christi skull?

kaus Vapahtajaan, että olisi halu mennä kuolemaan uskonsa ja kristillisyytensä vuoksi ja olisi kuitenkin iloinen? Olisiko joku, jolla olisi halu **repiä itsensä irti itkevän puolisonsa ja lastensa käsivarsilta** ja nousta roviolle tai antaa haavoittaa itseään heidän nähtensä Jeesuksen Kristuksen tähden?

Kanske då först, skulle vi få se, huru det står till med vår Christendom. Kanske då först skulle vi se, huru menniskan se ut invertes. Kanske då först skulle vi få se, huru många hjertans tankar blefve uppenbarade i afseende på Frälsaren och Christendomen. Men jag tar till baks mina ord - jag har redan sagt för mycket - det var bara en skymt af den rätta Christendomen, som jag ville visa Eder. Det var kanske för hårdt, eller rättare för mycket begärt af vår tid, som kallar sig den upplysta att fordra en sådan uppoffring för Christendom en. Jag ville inte önska, att någon ibland oss skulle ställas på ett sådant prof - och jag tackar min Gud, att han är så nådig, att han inte ställer oss och vår svaga tro på sådana prof; fastän jag för min del vet verkligen icke, hvilketdera, som vore nyttigare för oss och våra barn, antingen att blöda - eller icke blöda för Jesu Christi skull.

Ehkä silloin vasta näkisimme, kuinka meidän kristillisyytemme laita on. Ehkä silloin vasta näkisimme, miltä ihminen näyttää sisäisesti. Ehkä silloin vasta saisimme nähdä, kuinka monta Vapahtajaan ja kristillisyyteen liittyvää sydämen ajatusta ilmoitettaisiin. Mutta minä peruutan sanani - olen jo sanonut liiaksi - halusin vain näyttää teille pilkahduksen oikeasta kristillisyydestä. Itseään valistuneeksi kutsuvan aikakautemme vaatiminen sellaiseen uhraukseen kristillisyyden tähden oli ehkä liian ankaraa tai oikeammin liian paljon pyydetty. En tahtoisi toivoa, että yhtäkään meistä pantaisiin sellaiseen koetukseen - ja kiitän Jumalaani, että hän on niin armollinen, ettei hän pane meitä ja heikkoa uskoamme sellaisiin koetuksiin. Vaikka osaltani en todellakaan tiedä, kumpi meille ja lapsillemme olisi tarpeellisempi, vuodattaako veremme vai ei Jeesuksen Kristuksen tähden.

Men vi gå nu till andra ämnen, och, om I tillåten mig, vill jag framställa en annan fråga: Huru mången är det ibland oss, som har lust att öfvergifva sina gamla syndavanor, till ex. otukten, som har blifvit så rådande ibland menniskors barn, att det nu mera icke anses för någon skam eller vanära att förföra och förnedra och vara förnedrad; ett brott, hvaraf endast följderna bli synliga för verlden, de olyckliga, vanvårdade, faderlösa barnen; men sjelfva gerningen, den må vara synlig eller icke, står med outplånlig stålskrift skrifven bland blod-

Mutta menemme nyt toisiin asioihin, ja mikäli sallitte, tahdon esittää toisen kysymyksen: Kuinka moni meistä haluaa hylätä vanhat synnilliset tapansa, esimerkiksi haureuden, joka on tullut niin hallitsevaksi ihmislasten keskuudessa, ettei tätänykyä enää pidetä minään häpeänä tai kunniattomuutena vietellä ja alentaa ja tulla alennetuksi. Se on rikkomus, josta ainoastaan seuraukset tulevat maailmalle näkyviin, nuo onnettomat, hoitamattomat, isättömät lapset. Mutta itse työ, olkoon näkyväinen tai näkymätön, on teräskynällä lähtemättömästi kirjoitettuna verenvikojen joukkoon

skulderna i skuldregistret – eller förbannelserna, hädelserna och de ohyggliga skränen på gatorna i det andeliga Sodom och det andeliga Gomorrha af ursinniga, medvetslösa krypande eller daggande djur i menniskogestalt; midt för portarna af helgedomen, under murarne af Templet, står den handskrift skrifven i blod, som anklagar och vittnar, att Christendomen är föraktad och förtrampad i upplysningens tidehvarf.

Är detta Christendom eller hedendom? och om sådana gerningar, som nyss nämndes, höra till upplysningen, då tillstår jag uppriktigt, att i Barbarernas land der ingen sol skiner om dagen der endast månen sprider sitt matta sken, och endast norrskenen visar den ensamme vandraren vägen; der finnes åtminstone, mera dygd och enfald i seder än här i upplysningens land.

Christne! skall jag ännu beskriva för Eder hurudan Christendomen är, och hurudan den borde vara i ett land och i en stad, som har så mycken anledning till väckelse och besinning? Skall jag, med den ringa erfarenhet jag eger i den saken, tala om för Eder, huruledes Christendomen består, icke i dans och lek, icke i verldsliga nöjen och spel, icke i silke och siden vid sidan af tiggare trasor, icke i skyhöga slott vid sidan af tiggare kojor; icke heller i den så högt beprisade dygden, som annars är så älskvärd och eftersträfvad, om den bara funnes till; utan Christendomen den sanna, äkta, rena Christendomen består i - om I viljen veta det - den består i förnedring!

Förstån mig rätt! jag sade, att den sanna, äkta och rena Christendomen består i förnedring; ty innan en menniska kan blifva upphöjd till en Christen, måste hon först och framför allt vara förnedrad i Guds ögon, i sina egna ögon, i hela verldens ögon. Vår

velkakirjaan. Samoin ihmishahmossa olevien mielettömien, tajuttomien matelijoiden ja nisäkkäiden kiroukset, herjaukset ja kauhea rähinä hengellisen Sodoman ja Gomorran kaduilla. Aivan pyhyyden porttien edessä, temppelin muurien alla on se verellä kirjoitettu käsikirjoitus, joka syyttää ja todistaa, että kristillisyys on ylenkatsottu ja maahan tallattu valistuksen aikakaudella!

Onko tämä kristillisyyttä vai pakanuutta? Ja jos tällaiset teot, jotka äsken mainittiin, kuuluvat valistukseen, niin tunnustan suoraan, että barbaarien maassa, jossa ei aurinko paista päivällä, jossa ainoastaan kuu luo kelmeää valoansa ja jossa ainoastaan revontulet osoittavat yksinäiselle kulkijalle tietä, siellä on kuitenkin enemmän tapojen siveyttä ja yksinkertaisuutta kuin täällä valistuksen maassa.

Kristityt! Pitääkö minun vielä kuvailla teille, millainen kristillisyys on ja millainen sen pitäisi olla sellaisessa maassa ja sellaisessa kaupungissa, jolla on paljon aihetta herätykseen ja mielensä maittamiseen? Pitääkö minun puhua teille sillä vähäisellä kokemuksella, mikä minulla tässä asiassa on, siitä, ettei kristillisyys ole tanssia eikä leikkiä, ei maailmallisia huveja ja soittoa, ei silkkiä ja samettia kerjäläisen rääsyjen rinnalla, ei pilviä hipovia linnoja kerjäläisen toiin rinnalla, eikä myös tuota korkealle ylistettyä siveyttä, joka muutoin on niin rakastettavaa ja tavoiteltavaa, kunhan sitä vain olisi olemassa. Vaan kristillisyys, todellinen, aito, puhdas kristillisyys - jos tahdotte tietää - se on alennuksessa!

Ymmärtäkää minua oikein! Minä sanoin, todellinen, aito ja puhdas kristillisyys on alennuksessa. Sillä ennen kuin ihminen saattaa tulla ylennetyksi kristityksi, hänen täytyy ensin ja ennen kaikkea tulla alennetuksi Jumalan silmissä, omissa silmissään, koko maailman silmissä. Va-

Frälsare var också förnedrad, innan han blef upphöjd fast i annan mening, än vi hör tala. Jag måste alltid krypa innan jag kan gå. Jag måste bli förnedrad, innan jag kan blifva upphöjd. Men att komma till en sådan förnedring, går icke alltid så lätt. Det ligger i menniskans natur någonting motbjudande, som strider emot en sådan förnedring. Man tror sig vara, man bjuder till att vara, man sträfvar att vara åtminstone någorlunda jemngod med andra, och i synnerhet om man, efter en någorlunda god uppfostran, smickrar sig med den ljufva inbillningen, att man är dygdig, och borde kunna vara dygdig, och att man i och för denna dygd borde stå i någon nåd hos Gud; då är det bra svårt att bli förnedrad. Om nu så skulle hända, att Gud låter en sådan dygderik menniska falla – ja! falla djupt, som till ex. händelsen var med Petrus, som måste gå ut i förstugan och skämmas för sin dygd, eller med qvinnan i den dygdesamma Phariseern Simons hus, som måste stå bakom Frälsarens fötter och skämmas offentligt för hela velden för sin odygd; – då säger jag, om det skulle hända, att en sådan menniska blir slagen, antingen af ett djupare fall eller af en svår motgång eller af ett blixtrande nådeord, som faller djupare in i själen; då säger jag är det en möjlighet att bli förnedrad; och endast då är det en möjlighet för Frälsaren att få magt öfver syndarens eller synderskans hjerta, och på det sättet, genom Christendomen regera enväldigt; ty det vill han: Han vill regera alldeles enväldigt öfver hedningarnes hjertan: Han tål inga medregenter.

Nu är det klart af sakens natur, att en menniska, som känner sig på en gång slagen och förnedrad, måste se sig om efter hjelp; hon måste vältra sig i stoftet, och vrida sig som en mask. Hon måste under våndan och födsloarbetet gripa efter något stöd. Hon

pahtajamme oli myös alennuksessa ennen kuin hänet ylennettiin, vaikkakin eri tarkoituksessa kuin tässä puhumme. Minun pitää aina ryömiä ennen kuin voin kävellä. Minun on tultava alennetuksi ennen kuin voin tulla ylennetyksi. Mutta sellaiseen alennukseen pääseminen ei käykään aina kovin helposti. Ihmisluonnossa on jotakin vastahakoisuutta, joka sotii sellaista nöyryyttä vastaan. Ihminen luulee ja toivoo olevansa ja pyrkii pääsemään ainakin jokseenkin yhtä hyväksi kuin muut. Erityisesti mikäli hän jokseenkin hyvän kasvatuksen saatuaan suloisessa kuvitelmassaan luulee itsensä siveäksi ja että hänen pitäisi pystyä olemaan siveä ja että hänen tämän siveytensä perusteella pitäisi olla joltisesti Jumalan suosiossa, silloin on kovin vaikea tulla alennetuksi. Jos nyt tapahtuisi niin, että Jumala sallii sellaisen hyveellisen ihmisen langeta – vieläpä syvästi, kuten esimerkiksi Pietarin laita oli, jonka täytyi mennä ulos eteiseen häpeämään siveyttään, tai kuten oli sen naisen laita hyveellisen fariseuksen, Simonin, talossa. Hänen täytyi seisoa Vapahtajan jalkojen lakana häpeämässä julkisesti koko maailman edessä siveettömyyttään – silloin, sanon minä, jos tapahtuisi, että sellainen ihminen tulee lyödyksi, joko raskaan lankeemuksen tai vaikean vastoinkäymisen tai syvälle sieluun käyvän leimahtavan armon sanan kautta, silloin, sanon minä, on mahdollista tulla alennetuksi. Ja ainoastaan silloin on Vapahtajan mahdollista saada syntisen sydän valtaansa ja sillä tavalla hallita kristillisyyden kautta itsevaltiaana, sillä sitä hän tahtoo. Hän tahtoo hallita pakanoiden sydämiä aivan itsevaltiaana. Hän ei kärsi apuhallitsijoita.

Nyt on selvää jo asian luonnosta, että ihmisen, joka tuntee tulleensa yhdellä kerralla lyödyksi ja alennetuksi, on katseltava ympärilleen saadakseen apua. Hänen on kieriteltävä tomussa ja vääntelehdittävä kuten mato. Hänen on tuskassaan ja synnytysvaivassaan tartuttava johonkin tukeen. Hänen täytyy pitää itseään

måste skatta sig lycklig, om hon med Petrus kan slippa uti förstugan och gråta ut. Hon måste skatta sig lycklig, om hon, genom folkträngseln, kan tränga sig fram, och komma Frälsaren så nära, att hon får taga på hans klädesfåll. Ja! hon måste skatta sig oändeligen lycklig om hon kan få den nåden, att stå och skämmas offentligen för hela verlden, bakom Frälsarens fötter; och tårarna, som falla på dessa heliga fötter, dem måste hon torka bort med sitt hufvudhår; ty hon vet väl, att det är oanständigt, ja, att det är ovärdigt för henne att stå så nära den heliga mannen.

onnellisena, jos hän pääsee Pietarin kanssa eteiseen itkemään itkunsa. Hänen täytyy pitää itseään onnellisena, jos hän pääsee väentungoksen läpi tunkeutumaan niin lähelle Vapahtajaa, että hän voi tarttua hänen vaatteensa liepeeseen. Niin, hänen on pidettävä itseään äärettömän onnellisena, jos hän saa armon seistä häpeämässä julkisesti koko maailman edessä Vapahtajan jalkojen juuressa. Ja kyyneleet, jotka putoavat näille pyhille jaloille, hänen on kuivattava päänsä hiuksilla, sillä hän tietää kyllä, että on säädytöntä ja kokonaan sopimatonta, että hän seisoo niin lähellä tuota pyhää miestä.

Men hon kan icke, hon vill icke, hon förmår icke låta bli att gråta, och derföre gråter hon, och torkar bort tårarna med sitt hufvudhår, att icke något märke af hennes syndasmittade tårar må lemnas qvar.

Mutta hän ei voi, ei halua, ei jaksa olla itkemättä, ja siksi hän itkee ja kuivaa kyyneleet päänsä hiuksilla, ettei merkkiäkään hänen synnin saastuttamista kyyneleistään jäisi jäljelle.

Nu anmärka verldens barn, som tycka det vara så oförklarligt och besynnerligt, att Frälsaren kan få en sådan magt öfver menniskohjertat, att han kan tvinga dem, som blifvit rörde af den förekommande nåden, han kan tvinga dem att gråta när han vill, han kan tvinga dem att blöda för Christendomen när han vill; han kan tvinga dem att gå i elden för sin skull, ja han kan tvinga dem att hoppa af glädje midt under grålandet. Verldens barn sade jag, göra den anmärkningen, att det är besynnerligt huru Jesus af Nazaret, som anses för en så stor Lärare och Profet; huru kan han tåla en så otäck och otucktig qvinna handtera sig på det viset. Eller med andra ord: verldens barn kunna icke begripa, huru det kommer till, att Frälsaren icke gör någon åtskillnad på dygdiga och odygdiga menniskor. Det förefaller dem besynnerligt, att han är lika nådig emot äktenskapsbryterskan och emot sjelfva Röfvaren på korset, som han är nådig emot den rika och

Nyt huomauttavat maailman lapset, joiden mielestä on selittämätöntä ja kummallista, että Vapahtaja voi saada niin suuren vallan ihmissydämessä, että hän voi pakottaa niitä, joita ennättäväinen armo on koskettanut, että hän voi pakottaa niitä itkemään, jos hän niin haluaa, että hän voi pakottaa heidät antamaan verensä kristillisyyden tähden niin halutessaan, että hän voi pakottaa heidät menemään tuleen hänen tähtensä, ja että hän voi pakottaa heidät hyppäämään ilosta kesken itkemisen. Maailman lapset, sanoin minä, päivittelevät, että on omituista, kuinka Jeesus Nasaretilainen, jota pidetään suurena opettajana ja profeettana, kuinka hän voi sallia sellaisen hävyttömän ja haureellisen naisen menettelevän niin. Eli toisin sanoen maailman lapset eivät voi käsittää, miten on mahdollista, ettei Vapahtaja tee mitään eroitusta siveiden ja siveettömien ihmisten välillä. Se näyttää heistä omituiselta, että hän on yhtä armollinen avionrikkojaa kohtaan ja itse ryöväriäkin kohtaan ristin päällä kuin hän oli armollinen rikasta ja ylhäistä

förnäma ynglingen, som frågar honom om råd i afseende på sin salighet, hvaraf nödvändigt måste hända, att den största bof kommer att stå i bredd med den dygdigaste menniska på jorden, och att Frälsaren således icke gör något afseende på den så högt beprisade dygden. Ja! så är det inför Christi domstol. Så är hans behagliga vilja, outgrundelig i råd och magt.

nuorukaista kohtaan, joka kysyi häneltä neuvoa autuuden asiassa. Tästä seuraa väistämättä, että mitä suurin roisto tulee seisomaan maailman hyveellisimmän ihmisen rinnalla, ja että Vapahtaja ei siis ota lainkaan huomioon korkealle ylistettyä siveyttä. Niin, Kristuksen tuomioistuimen edessä asia on niin. Niin on hänen hyvä tahtonsa, tutkimaton neuvonsa ja voimansa.

Men bevare oss Gud från den tanken, att vi skulle deraf taga oss anledning, att lefva som kreatur, i den förmodan att vi med några tillgjorda snyftningar på sotesängen, eller genom att bigta oss, skulle vara färdiga och välberedda att stiga in i himmelriket. Ty fastän mången brottsling går nöjd och glad till döden i sitt fulla medvetande af Frälsarens nåd; och mången, som tyckt sig lefva dygdigt i verlden, och har haft den tanken om sig att han borde blifva salig; börjar då först, när det gäller, när han känner, att det icke hjelper mera att spjerna emot döden, då först börjar han tvifla på sin salighet; så böra vi derföre icke taga oss anledning deraf, att tänka så: hvad hjelper nu att vara dygdig. Det gäller ingenting inför honom. Det är ju då så godt att vara brottslig. Nej, min vän! är du dygdig, så är det bra, är du och icke dygdig, så är det icke bra, men hvilketdera fallet som häldst, så är du brottslig; d.v.s det finns ingen dygd; det finns bara nåd; och det är nåden, som skall tvinga dig, att bli dygdig.

Mutta, varjelkoon meitä Jumala siitä ajatuksesta, että ottaisimme siitä aihetta elääksemme kuten luontokappaleet uskotellen, että joillakin teeskennellyillä nyyhkytyksillä tautivuoteellamme tai ripittäytymällä tulisimme valmiiksi astumaan taivaan valtakuntaan. Sillä vaikka moni rikollinen menee tyytyväisenä ja iloisena kuolemaan täysin tietoisena Vapahtajan armosta, kun taas moni, joka mielestään on elänyt siivosti maailmassa ja jolla on ollut itsestään sellainen ajatus, että hänen pitäisi tulla autuaaksi, alkaa epäillä autuudestaan vasta joutuessaan kasvotusten kuoleman kanssa ja tuntiessaan, ettei enää auta potkia kuolemaa vastaan, niin meidän ei pidä sentähden ottaa siitä aihetta ajatella näin: "Mitä nyt sitten hyödyttää olla siveä. Se ei tule kysymykseen hänen edessään. Yhtä hyvähän on olla rikollinen." Ehei, ystäväni! Jos olet siveä, niin hyvä on. Jos taas et ole siveä, se ei ole hyvä asia. Mutta olkoon asia niin tai näin, olet rikollinen. Toisin sanoen, ei ole siveyttä. On vain armo. Ja armon pitää pakottaa sinut tulemaan siveäksi.

Och nu Chr.Åh; Nu har jag sagt min mening om Christi regering genom Christendomen, sådan den är, och sådan den borde vara; Det kommer endast derpå an, om I fattat min mening rätt. – Men tron I, att om Frälsaren skulle få sådan magt öfver mennisko hjertat, som han fått öfver de första Christna, eller öfver några få, fast obemärkte och föraktade, i hela Christenheten här och der kringspridde,

Ja nyt, kristilliset kuulijani! Nyt olen sanonut ajatukseni Kristuksen hallituksesta kristillisyyden kautta sellaisena kuin se nyt on ja sellaisena kuin sen pitäisi olla. Se jää nyt vain sen varaan, oletteko ymmärtäneet tarkoitukseni oikein. Mutta uskotteko, että jos Vapahtaja saisi hallita ihmissydämiä niin kuin hän sai hallita ensimmäisiä kristittyjä eli muutamia harvoja huomaamattomia ja halveksittuja koko kristikunnassa siellä täällä hajallaan

vänner i Jesu Christo - tron I, att, om Christendomen nu här ibland oss vore så, som den borde vara - Tron I då, att verlden skulle se ut, som den nu ser ut? Tron I, att man då skulle se gråtande och tiggande barn, som icke veta hvad deras föräldrar heta? Tron I, att man då skulle höra det ohyggliga skrålet af rusiga vanvettingar, som vanka af och an på gatorna, tjutande som ulfvar om nätterna? - Eller de rysliga ederna, förbannelserna, hädelserna. Nej! platt intet. Ty besinnen blott hvad verkan religionen d.v.s. Christendomen har, när den får intrång och verka fritt i menniskohjertat. Der är intet menande; intet medgifvande, eller förmodande om och kanske eller kan hända, att, om man är dygdig, så blir man väl salig; hvilket menande slutligen upplöser sig i det grufligaste tviflet och fasa, för döden när det gäller, och när det redan är för sent att arbeta sig igenom tviflet, våndan och födsloarbetet, till ljus och klarhet, till fullkomligt medvetande af nåden; Och hvad kan man väl hysa för tankar om en själ, som sjunker in i evigheten i detta halfmedvetslösa tillstånd, utan visshet, utan lif. Det blir liksom ett öfverlåtande på måfå till en oviss framtid. Det blir som en slump, om man blir salig eller intet.

Det är förskräckligt, att på detta sätt öfverlämna hela sin själ, hela sitt lif och hela sin ande åt en oviss framtid.

olevia ystäviä Jeesuksessa Kristuksessa, uskotteko, että jos kristillisyys täällä meidän keskuudessamme olisi niin kuin sen pitäisi olla, uskotteko, että maailma silloin näyttäisi siltä kuin se nyt näyttää? Luuletteko, että silloin nähtäisiin itkeviä ja kerjääviä lapsia, jotka eivät tiedä vanhempiensa nimiä? Luuletteko, että silloin kuuluisi tuota päihtyneiden mielipuolien hirveää meteliä, jotka kuljeskelevat sinne ja tänne pitkin katuja ulvoen kuin sudet öisin? Tai noita hirvittäviä vannomisia, kirouksia ja herjauksia? Ei, ei suinkaan! Sillä ajatelkaa vain, mikä vaikutus uskonnolla, nimittäin kristillisyydellä on, kun se saa tunkeutua ja vaikuttaa vapaasti ihmissydämellä. Siinä ei ole mitään arvailua, myönnytystä tai otaksumista, että jos tai ehkä tai saattaa tapahtua, että mikäli on siveä, voi hyvällä onnella tulla autuaaksi, mikä arveleminen lopulta hajoaa mitä hirveimmäksi epäilyksi ja kauhuksi kuoleman edessä, kun on kuoltava ja kun jo on liian myöhäistä raivata itsensä läpi epäilyksen, vaivan ja synnytystuskan valkeuteen ja kirkkauteen, täydelliseen tietoisuuteen armosta. Ja mitäpä ajatuksia voi tulla sellaisesta sielusta, joka vajoaa iankaikkisuuteen tässä puolitiedottomassa tilassa, ilman varmuutta, ilman elämää? On ikäänkuin umpimähkään luotettava epävarmaan tulevaisuuteen. Tuleeko ihminen autuaaksi vai ei, jää sattumanvaraiseksi.

On hirvittävää jättää tällä tavalla koko sielunsa, koko elämänsä ja koko henkensä epävarman tulevaisuuden varaan.

DEN NYA HANDBOKEN

Vi hafva nu haft tillfälle att se den nyaste handboken som snart borde blifva antagen till allmänt bruk om icke Prestestånd et sätter sig däremot. Men tiden inom hvilken denna profhandbok skolat öfverlämnas till andra Pastorer inom Contraktet, har varit nog kort, så att vi icke haft tillfälle, att göra några utdrag deraf. Det är således endast ur minnet som vi kunna anföra de väsendteligaste förändringarne som i denna nyaste handboken blifvit föreslagne. Det förefaller oss emellertid besynnerligt, att då en återgång till de gamla böckerna skulle ske, hvarföre dessa icke kunde antagas i sin helhet, då allmogen är mest van med dem, häldst som det icke kunnat bevisas, att de gamla böckerna innehålla någon falsk lära. Icke har svenska allmogen vunnit någon andelig förkofran genom de nya böckerna; tvärtom har sedeslösheten och den andeliga ljumheten tilltagit sedan de nya böckerna utkommit; ja! icke en gång de bildade klasserna hafva fått någon uppbyggelse af de nya böckerna, så vidt man kan märka af detta århundrades historia. Och likväl voro de nya böckerna så inrättade, att de skulle falla ståndspersonerna eller de bildade bättre i smaken. Men allmogen har alldrig begärt någon ändring i de gamla böckerna, och då nu fyratio års erfarenhet har mer än tillräckligen bevisat, att de nya böckerna icke hafva kunnat åstadkomma någon bättre Christendom eller någon sedeförbättring hvarken ibland stånds personerna eller ibland allmogen, så var intet skäl för handen hvarföre allmogen icke kunde få igen sina gamla böcker, hvarhäldst Församlingarne sådant önska.

Men Prestestånd et har envist satt sig emot de gamla böckernas återinförande till allmänt bruk i Församlingarne af

UUSI KÄSIKIRJA

Meillä on nyt ollut tilaisuus nähdä uusin käsikirja, joka otettaneen pian yleiseen käyttöön, mikäli pappissääty ei asetu vastustamaan sitä. Mutta aika, jonka kuluessa tämä kokeilukäsikirja on tarvinnut jättää rovastikunnan muiden kirkkoherrojen tutkittavaksi, on ollut kyllä lyhyt, joten meillä ei ole ollut tilaisuutta ottaa siitä näytteitä. Niinpä voimme ainoastaan muistinvaraisesti esitellä oleellisimpia muutoksia, joita tässä uusimmassa käsikirjassa on ehdotettu. Meistä tuntuu kuitenkin oudolta, että kun kerran paluun vanhoihin kirjoihin pitäisi tapahtua, miksei niitä sitten voida hyväksyä kokonaisuudessaan, koska ihmiset ovat enimmäkseen tottuneet niihin, ja varsinkin kun vanhojen kirjojen ei ole voitu osoittaa sisältävän väärää oppia. Ei ruotsalainen rahvas ole mitenkään vaurastunut hengellisesti uusien kirjojen ansiosta - päinvastoin. Moraalittomuus ja hengellinen penseys ovat vain lisääntyneet sen jälkeen, kun uudet kirjat ilmestyivät. Niin, eivät edes sivistyneet kansanluokat ole saaneet mitään rakennusta uusista kirjoista, sikäli kuin tämän vuosisadan historiasta voidaan havaita. Ja kuitenkin uudet kirjat oli laadittu sellaisiksi, että ne olisivat säätyläisille ja sivistyneille mieluisampia. Mutta rahvas ei ole koskaan pyytänyt mitään muutosta vanhoihin kirjoihin. Nyt kun neljänkymmenen vuoden kokemus on todistanut liiankin hyvin, etteivät uudet kirjat ole kyenneet saamaan aikaan mitään parempaa kristillisyyttä tai tapojen parantumista sen paremmin säätyläisten kuin rahvaankaan seassa, niin ci ollut yhtään syytä olemassa, jonka vuoksi rahvas ci voisi saada takaisin vanhoja kirjojaan, missä vain seurakunnat niin haluaisivat.

Mutta pappissääty on itsepäisesti asettunut sitä vastaan, että vanhat kirjat otettaisiin uudelleen käyttöön seura-

föreskrifven farhåga för den söndring, som derigenom skulle uppkomma inom kyrkan. Deremot visar 17:de och 18 århundrades kyrkohistoria, att söndringar och schismer kunna uppkomma inom kyrkan, ehuru samma Religions böcker nyttjas i hela riket. Det är icke egenteligen den yttre formen för Gudstjensten, som åstadkommer söndringar och partier inom kyrkan, ehuru visserligen äfven den yttre renlärigheten, eller Religions böckernas öfverensstämmelse med sanna Christnas erfarenhet i nådens ordning gör hvad den kan, att bibehålla enighet inom Församlingen.

Men anledningen till söndringarne och secterna inom kyrkan består deruti, att då en del af Församlingen består af döpta hedningar, och en annan del af alfvarligt menande Christna, antingen vi under namnet Christna, förstå väckta eller benådade själar; så gör Predikanten ingen skillnad mellan Christna och hedningar, utan predikar Evangelium på en höft, och ställer sitt tal till hela församlingen ungefärligen som Apostlarne ställde sitt tal til] sanna Christna. Presten kan icke ens föreställa sig, att större delen af hans åhörare består af krögare, fyllhundar, horor och tjufvar; svärjare och slagskämpar, som lefva i uppsåtliga synder. Och då det till och med är förbjudit genom Conventikel Plakatet, att hålla samman komster för enskilt andakt, så borde först och främst de böcker, som nyttjas i församlingen, vara så inrättade, att uti dem gjordes ett särskilt afseende på den sorglösa hopen, ett särskilt afseende på de väckta, och ett särskilt afseende på de benådade, så att hvar och en finge sin beskärda del af Lag och Evangelium.

Sålunda borde den allmänna Gudstjensten börjas på följande sätt:

I Guds Faders och Sons och den Helige Andes namn Amen! Emedan i detta Herrans hus äro församlade allehanda

kunnissa peläten hajaannusta, joka sen vuoksi tapahtuisi kirkossa. Sitä vastoin 17. ja 18. vuosisadan kirkkohistoria osoittaa, että hajaannuksia ja erimielisyyksiä voi ilmetä kirkossa, vaikka samoja uskonnollisia kirjoja käytettäisiin koko valtakunnassa. Itse asiassa jumalanpalveluksen ulkonainen muoto ei aiheuta hajaannuksia eikä puolueita kirkon piirissä, vaikka tosin ulkonainen puhdasoppisuus, eli uskonnollisten kirjojen yhtäpitävyys niiden kokemusten kanssa, jotka totisilla kristityillä on armonjärjestyksestä, tekee voitavansa seurakunnan yhtenäisyyden säilyttämiseksi.

Mutta syy hajaannusten ja lahkojen syntymiseen kirkossa on se, että yksi osa seurakuntaa koostuu kastetuista pakanoista ja toinen osa vakavissaan olevista kristityistä. Tarkoitammepa sitten kristityillä heränneitä tai armoitettuja sieluja, niin saarnaaja ei erota kristittyjä pakanoista, vaan saarnaa evankeliumia umpimähkään kohdistaen puheensa koko seurakunnalle suunnilleen samoin kuin apostolit kohdistivat puheensa totisille kristityille. Pappi ei osaa kuvitellakaan, että suurin osa hänen kuulijoistaan on kapakoitsijoita, juopporetkuja, huoria ja varkaita, kiroilijoita ja tappelupukareita, jotka elävät ehdollisissa synneissä. Ja kun vielä konventikkeliplakaatin perusteella on kielletty pitämästä yksityisiä hartauskokouksia, niin ennen kaikkea seurakunnassa käytettävien kirjojen pitäisi olla sellaisiksi laadittuja, että niissä otettaisiin huomioon erikseen suruton joukko ja erikseen heränneet ja erikseen armoitetut, niin että jokainen saisi määrätyn osansa laista ja evankeliumista.

Täten yleisen jumalanpalveluksen pitäisi alkaa seuraavalla tavalla:

"Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen, amen! Koska tähän Herran huoneeseen on kokoontunut kaikenlaista väkeä,

folk, dels döpta hedningar, som ännu icke kommit till någon sann ånger och bättring, dels ock ångerfulla och bedröfvade själar, som ännu icke kommit till en lefvande och saliggörande tro, och slutligen måhända några få benådade själar, som behöfva tillväxa i nåden och kärleken, så förmanar jag först den ogudaktiga syndaren, att han måtte i denna dag besinna, hvad hans frid tillhörer, ty han vet icke, om han ser morgondagen. **I dag, om I hören Herrans röst, så förhärden icke Edra hjertan.** Sedan förmanar jag äfven de väckta och af samvets oro betungade själarne att de måtte idag komma med sin syndabörda till nådastolen, och aflägga en uppriktig bekännelse efter som Herren hafver lofvat nåd och förlåtelse åt alla ångerfulla och botfärdiga syndare, som en förkrossad anda hafva: **En förkrossad rö skall Herren icke sönderbråka, och en rykande veke skall Herren icke utsläcka.** Slutligen förmanar jag äfven de få benådade själar, som här finnas, **till** vaksamhet och bön, att själafienden icke må få tillfälle, att störta dem i otro, förtviflan eller insöfva dem i syndasäkerhet; **ty djefvulen går omkring som ett rytande Lejon sökande hvem han uppsluka må.** Och alldenstund allesammans äro syndare, och hafva intet att berömma sig af inför Gud, så böre vi alle med ett ångerfullt och botfärdigt hjerta, med en ödmjuk och förkrossad ande, böja våra knän inför Nådastolen, och aflägga en uppriktig syndabekännelse inför honom, som pröfvar hjertan och ransakar njurar. **Jag fattig syndig menniska o.s.v.**

osaksi kastettuja pakanoita, jotka eivät vielä ole tulleet totiseen katumukseen ja parannukseen, ja osaksi myös katuvaisia ja murheellisia sieluja, jotka eivät vielä ole tulleet elävään ja autuaaksitekevään uskoon, sekä vihdoin ehkä joitakin harvoja armoitettuja sieluja, joiden tarvitsee kasvaa armossa ja rakkaudessa, niin kehotan ensin jumalatonta syntistä tänään ajattelemaan, mitä hänen rauhaansa kuuluu, sillä ei hän tiedä, näkeekö hän huomispäivää. **Tänä päivänä, jos kuulette Herran äänen, älkää paaduttako sydäntänne.** Sitten kehotan myös heränneitä ja tunnon levottomuuden raskauttamia sieluja tänään tulemaan syntikuormansa kanssa armoistuimen tykö ja tekemään totisen synnintunnustuksen, koska Herra on luvannut annon ja anteeksiannon kaikille katuvaisille ja parannukseen alttiille syntisille, joilla on särjetty henki. **Särjettyä ruokoa ei Herra aio murentaa ja suitsevaa kynttilän sydäntä Herra ei aio sammuttaa.** Lopuksi kehotan myös täällä olevia armoitettuja sieluja valvomiseen ja rukoukseen, ettei sielunvihollinen saisi tilaisuutta syöksemään heitä epäuskoon tai toivottomuuteen tai nukuttamaan heitä synnin suruttomuuteen, **sillä perkele käy ympäri niin kuin kiljuva jalopeura etsien, kenet hän pääsisi nielemään.** Ja koskapa kaikki ovat syntisiä, eikä kellään ole kerskattavaa Jumalan edessä, niin meidän kaikkien pitää katuvaisella ja parannukseen alttiilla sydämellä, nöyrällä ja särjetyllä hengellä taivuttaa polvemme armoistuimen edessä tehden totisen synnintunnustuksen hänelle, joka tutkii sydämet ja munuaiset. **Minä vaivainen syntinen ihminen,** ja niin edelleen."

Anmärkas bör, att uti den gamla handboken äro orden: **uti synd aflad och född** qvarstående, men i den nya handboken är den syndiga aflelsen utesluten, ehuru David hade ett klart medvetande af den syndiga aflelsen, som sker i köttsens lusta, och är en i

On huomautettava, että vanhassa käsikirjassa ovat jäljellä sanat **synnissä siinnyt ja synnissä syntynyt,** muita uudesta käsikirjasta on poistettu syntinen sikiäminen, vaikka Daavidilla oli selkeä tietoisuus syntisestä sikiämisestä, joka tapahtuu lihan himossa ja on mitä kor-

högsta grad förnuftsvidrig handling, hvarigenom menniskans djuriska natur allramest kommer i dagen.

keimmassa mitassa järjenvastainen menettely, jossa ihmisen eläimellinen luonto kaikkein parhaiten tulee ilmi.

Våra Epikureiska Rationalister säga: "när menniskan fått organer att njuta med, visst bör hon njuta!, men denna sinliga njutning, är den naturliga menniskans högsta goda, så att hon ingenting högre eftersträfvar, än vällusten. Aflelsen är dessutom den mest djuriska handling, som sätter menniskan i jämbredd med dj uret, derföre måste sjelfva gerningen hållas hemlig: den måste ske mellan fyra ögon, emedan den hörer till mörksens gerningar; det är ingen annan än den i grund förderfvade Absalom och hans gelikar, som vågat företaga en sådan handling midt på ljusa dagen och i menniskors åsyn. Men våra moderna Rationalister äro så förfinade, att de icke ens tåla höra, att den syndiga aflelsen omtalas i syndabekännelsen. För sådana fina herrar och damer borde en alldeles ny syndabekännelse uppläsas, som vare lämpad efter den förfinade tidens smak, och borde orden i den nya syndabekännelsen lyda sålunda: "Jag fattig dygdig menniska, som af dygdiga föräldrar född, jämväl sedan i alla mina lefnadsdagar dygden öfvat hafver, bekänner af allt hjerta m.m. att jag hafver älskat dig öfver allting och min nästa såsom mig sjelf. Emot dig och dina heliga bud hafver jag alldrig brutit, hvarken med tankar ord eller gerningar och vet mig fordenskuld en evig belöning värd vara, om du skulle så belöna mig, som mina gerningar förtjent hafva."

Epikurolaiset järkeisuskoisemme sanovat: "Kun ihminen on saanut elimet niillä nauttiakseen, täytyyhän hänen nauttia!" Mutta tämä aistillinen nautinto on luonnollisen ihmisen korkein hyvä, niin ettei hän pyrikään saavuttamaan mitään korkeampaa kuin hekumaa. Siittäminen on sitäpaitsi mitä eläimellisin toimitus, joka panee ihmisen eläimen rinnalle, sen lähden itse työ on pidettävä salassa, sen on tapahduttava kahden kesken, koskapa se kuuluu pimeyden töihin. Ei kukaan muu kuin pohjiaan myöten turmeltunut Absalom kaltaisineen ole uskaltanut ryhtyä sellaiseen toimitukseen keskellä kirkasta päivää ja ihmisten nähden. Multa nykyaikaiset järkeisuskoisemme ovat niin hienostuneita, että he eivät edes kärsi kuulla, että syntisestä siittämisestä puhutaan synnintunnustuksessa. Sellaisia hienoja herroja ja daameja varten olisi luettava kokonaan uusi synnintunnustus, joka kelpaisi hienostuneen ajan maulle, ja sen uuden synnintunnustuksen sanojen olisi kuuluttava näin: "Minä vaivainen siveä ihminen, joka olen syntynyt siveistä vanhemmista ja niin ikään olen sitten kaikkina elinpäivinäni harjoittanut siveyttä, tunnustan kaikesta sydämestäni jne, että olen rakastanut sinua yli kaiken ja lähimmäistäni kuin itseäni. Sinua ja pyhiä käskyjäsi vastaan en ole koskaan rikkonut, en ajatuksillani, sanoillani enkä teoillani, ja tiedän sen vuoksi olevani iankaikkisen palkkion arvoinen, jos palkitsisit minut niin kuin tekoni ovat ansainneet."

En sådan syndabekännelse skulle bättre passa efter tidens förfinade smak; och vara öfverensstämmande med Rationalistens verkliga öfvertygelse om sitt höga menniskovärde. Den, som har dygden till salighets grund, och sådane äro tyvärr många i vår tid, kan icke gerna önska sig

Sellainen synnintunnustus olisi paremmin ajan hienostuneen maun mukainen. Ja se pitäisi yhtä järkeisuskoisen todellisen vakaumuksen kanssa hänen korkeasta ihmisarvostaan. Sellainen, jolla on siveys autuuden perustuksenaan, ja sellaisia on valitettavasti paljon meidän aikanamme, sellainen ei osaa toivoa itselleen pa-

någon bättre syndabekännelse än den vi nu föreslagit.

När man besinnar, att den fallna menniskan slår i samma förhållande till sin skapare, som en tjuf eller hora står till sina föräldrar, så borde man icke uti en handbok tillegna henne större mennisko värde än han verkeligen eger. Hvad har en tjuf och hora för menniskovärde inför Gud? jo! ungefärligen samma menniskovärde, som Christus hade inför djefvulen och verlden, att Han var ansedd för en spetsbof af första rangen, en Samarit, som hade djefvulen, en Jesuit och bedragare, som under larfven af en sann Christendom ville tillvälla sig magten; en sabbatsbrytare och Guds namns förmädare; och hvad hade Luther för menniskovärde i Påfvedömet? var han icke ansedd för en erkekättarmästare, som var värd att brännas lefvande? De påfviska trodde ju, att Luther stod i förbund med satan; och att han måtte se ut, som sjelfva hin håle.

Just samma menniskovärde måste nu sanna Christna hafva inför verlden, nemligen, att de äro kättare, svärmare och villoandar, Jesuiter och bedragare, ja ett satans pack, som är värd att brännas.

Men vänd om bladet och pröfva, hvad menniskovärde den djefvulska hopen kan hafva inför Gud: tjufvar, skälmar, bedragare, horor, fyllhundar, svärjare, slagskämpar, menedare, pigoskändare, krögare och horkarlar; hvad hafva sådane menniskor för menniskovärde? utan tvifvel hafva de samma menniskovärde inför Gud, som Christus hade inför verlden, och Luther i Påfvedömet. Den fallna menniskan har i moralisk afseende samma värde, som en tjuf och hora har i föräldrarnes ögon, neml. förnedringens värde, som icke allenast är lika med noll, utan äfven ett stort minus i moralen.

rempaa synnintunnustusta kuin tätä ehdottamaamme.

Kun ajattelee, että langennut ihminen on samanlaisessa suhteessa Luojaansa kuin varas tai huora on vanhempiinsa, niin ei pitäisi käsikirjassa omistaa tälle suurempaa ihmisarvoa kuin mikä hänellä todellisuudessa on. Mikä ihmisarvo varkaalla ja huoralla on Jumalan edessä? Niin, suunnilleen sama ihmisarvo kuin Kristuksella oli perkeleen ja maailman edessä, että häntä pidettiin pahimpana lurjuksena, samarialaisena, jolla oli perkele, jesuiittana ja huijarina, joka kristillisyyden varjolla tahtoi ryöstää itselleen vallan, sabatinrikkojana ja Jumalan nimen pilkkaajana. Ja mikä ihmisarvo Lutherilla oli paavin valtakunnassa? Eiköpä häntä pidelty kerettiläisten ylipäällikkönä, joka olisi pitänyt polttaa elävältä? Paavilaisethan uskoivat, että Luther oli liitossa saatanan kanssa ja että hän taisi näyttääkin itse riettaalta.

Juuri sama ihmisarvo pitää kaikilla kristityillä olla maailman edessä, nimittäin että he ovat kerettiläisiä, haaveilijoita ja villihenkiä, jesuiittoja ja pettäjiä ja saatanan joukko, joka ansaitsee tulla poltetuksi.

Mutta käännä lehteä ja tutkistele, mikä ihmisarvo sillä perkeleellisellä joukolla voi olla Jumalan edessä, varkailla, kelmeillä, pettäjillä, huorilla, juopporetkuilla, kiroilijoilla, tappelijoilla, väärän valan vannojilla, neitseenraiskaajilla, kapakoitsijoilla ja huorimiehillä. Mikä ihmisarvo sellaisilla ihmisillä on? Heillä on epäilemättä sama ihmisarvo Jumalan edessä kuin Kristuksella oli maailman edessä ja Lutherilla paavin valtakunnassa. Langenneella ihmisellä on sama moraalinen arvo kuin varkaalla ja huoralla on vanhempiensa silmissä, nimittäin alennustilan arvo, joka ei ole edes nollan arvoinen, vaan menee moraalissa paljon miinuksen puolelle.

Men - säger nu nådatjufven - visst måste menskligheten hafva haft ett stort värde i Skaparens Ögon; annars kunde Han icke hafva sändt sin Son i verlden. Hade menniskoslägtet icke haft högre värde än djurslägtet, skulle Skaparen icke hafva haft någon större omsorg om menniskoslägtet än Han har om djurslägtet. Men något värde måste det förnuftiga djurslägtet hafva haft i Skaparens ögon, alldenstund Han sände sin Son i verlden. Jaså! min gunstiga Herre! var det för ditt menniskovärde, som Gud sände sin Son i verlden? var det för din dygd och Gudsfruktan, som Han måste sända sin Son i verlden, måhända för att complimentera dig, eller för att tacka dig för dina välgerningar, och för dina trogna tjenster, som du bevisat hafver honom och den himmelska staten? var det icke för din uselhet, och djupa förnedring, som han måste skicka sin Son i verlden för att förlossa dig ifrån det nesliga slafveriet, ifrån den nedriga fångenskapen, som den nedriga bofven lagat på dig, sedan du lät förföra dig, och lät föra dig ifrån Faders huset? var det icke för Honom, som gaf dig lifvet, en moralisk nödvändighet, att lida för sitt förnedrade barn, och detta svåra lidande har det förnedrade barnet, menniskan, tillskyndat honom! först har det förnedrade barnet sårat föräldrahjertat på det ömmaste genom sin olydnad, och för det andra har detta barn tillfogat föräldrahjertat en hjertfrätande sorg, ett moraliskt lidande (l.Mos.6:6); ehuru våra moderna Theologer påstå, att "Gud är så högt uppsatt öfver all smädelse och allt beröm", att han icke kan erfara något moraliskt lidande, hvadan ock "alloiosis" kommit in i försonings läran, det vill säga, att endast den menskliga naturen i Christo har lidit helvetes pinan; men den Gudomliga naturen har ingenting lidit.

"Mutta" - sanoo nyt armonvaras - "varmasti ihmiskunnalla on ollut suuri arvo Luojan silmissä, sillä muutoin hän ei olisi voinut lähettää Poikaansa maailmaan. Jos ihmiskunnalla ei olisi ollut suurempaa arvoa kuin eläinkunnalla, Luoja ei olisi kantanut suurempaa huolta ihmiskunnasta kuin eläinkunnastakaan. Mutta joku arvo tuolla järjellisellä eläinkunnalla on ollut Luojan silmissä, koskapa Hän lähetti Poikansa maailmaan." Vai niin, herraseni! Sinun ihmisarvosi vuoksiko Jumala lähettikin Poikansa maailmaan? Siveytesi ja jumalanpelkosi vuoksiko Hänen olikin lähetettävä Poikansa maailmaan, ehkäpä kohteliaisuuskäynnille luoksesi tai kiittämään sinua hyvistä teoistasi ja uskollisista palveluksistasi, joita olet tehnyt Hänelle ja taivaalliselle valtakunnalle? Eiköpä syy ollut kurjuutesi ja syvä alennuksesi, jonka lähden Hänen oli lähetettävä Poikansa maailmaan lunastamaan sinut häpeällisestä orjuudesta ja alhaisesta vankeudesta, johon tuo katala konna oli sulkenut sinut sen jälkeen kun annoit vietellä itsesi ja annoit kuljettaa itsesi pois Isän talosta? Eiköpä Hänen, joka antoi sinulle elämän, ollut moraalinen pakko kärsiä alennetun lapsensa tähden? Ja tämän kovan kärsimisen tuo alennettu lapsi, ihminen, on tuottanut Hänelle! Ensin tuo alennettu lapsi on mitä kipeimmin haavoittanut vanhimman sydäntä tottelemattomuudellaan, ja toiseksi tämä lapsi on tuottanut vanhimman sydäntä raastavan surun, moraalisen kärsimyksen (1. Moos. 6:6), vaikka nykyaikaiset teologimme väittävät, että Jumala on niin korkealla kaiken pilkan ja kiitoksen yläpuolella, ettei hän voi kokea mitään moraalista kärsimystä, mistä myös "alloiosis" on päässyt sovinto-oppiin, elikä että ainoastaan Kristuksen inhimillinen luonto on kärsinyt helvetin vaivan, mutta jumalallinen luonto ei ole kärsinyt mitään.

Då den obotfärdige syndaren liknar en fräck hora, som hånar föräldrahjertats ömmaste känslor, och gör narr af för-

Koska katumaton syntinen muistuttaa hävytöntä huoraa, joka pilkkaa vanhimman sydämen hellimpiä tunteita ja

äldrahjertats tårar, så borde kyrkans bemödande gå derpå ut, att förmå syndarena till ånger, till ett klart medvetande af deras djupa förnedring, hvarigenom en alfvarlig längtan efter Guds nåd och syndernas förlåtelse kunde uppstå, eller en rätt hunger och törst efter rättfärdigheten och försoningsnåden i Christo. I det stället synes det, som menniskan, efter nya Handboken, vore en Engel, som börjar sin Gudstjenst med lof och tacksägelse, till ex. "vi tacke Dig, vi tillbedje Dig" m,m. ehuru skriften säger, **att** den **"ogudaktiges bön är en styggelse";** huru skulle en Fader upptaga den fräcka och oförskämda horans tacksägelser? skulle han icke tänka så: hvad hjelper dina tacksägelser, när du icke vill ångra ditt brott, icke heller bättra ditt ogudaktiga lefverne. Denna skrymtaktiga tacksägelse har nu i den nyaste handboken blifvit förflyttad till en opassande Complimentering efter syndabekännelsen, hvarest det ibland annat heter: "vi tacke Dig för din stora ära". Hvad vill det säga? är Gud en äregirig monark, som tycker om smicker? vi tacka Gud för Hans nåd och välgerningar; om den ogudaktige kunde tacka Gud för Hans stora långmodighet, att Han icke allaredan störtat dem i afgrunden, att Han ännu väntar på deras bättring; om de botfärdige kunde tacka Gud för den förekommande nåden, att Han icke låtit dem ohejdadt rusa fram i förderfvet, på förtappelsens breda stråt, utan gifvit dem nåd **att** besinna och bättra sig; om de benådade kunde tacka Gud för den stora nåd och barmhärtighet, som Han låtit dem vederfaras: då Han gifvit dem hoppet om den eviga saligheten, så blefve Gud rättsligen ärad och prisad.

I afseende på döpelseakten har nya Handboken uteslutit exorcismen och korstecknet och i det stället antagit kärleks budet; men i den nyaste hand-

tekee ivaa vanhimman sydamen kyynelistä, niin kirkon pyrkimysten pitäisi lähteä siitä, että syntiset saataisiin katumukseen ja tuntemaan syvän alennuksensa, mistä voisi syntyä Jumalan armon ja syntien anteeksisaamisen vakava kaipuu, eli oikea vanhurskauden nälkä ja jano Kristuksen sovintoarmon kaipaus. Siinä kohdassa näyttää siltä kuin ihminen uuden käsikirjan mukaan olisi enkeli, joka alkaa jumalanpalveluksensa ylistyksellä ja kiitoksella, esimerkiksi *"me kiitämme Sinua", "me rukoilemme Sinua"*, jne, vaikka Raamattu sanoo, että **jumalattoman rukous on kauhistus.** Kuinka Isä voisi ottaa vastaan röyhkeän ja hävyttömän huoran kiitoksia? Eikö hän ajattelisi näin: mitä sinun kiitoksesi sinua auttavat, kun et tahdo katua rikoksiasi etkä myös parantaa jumalatonta elämääsi. Tämä teeskennelty kiitos on nyt uusimmassa käsikirjassa muutettu sopimattomaksi kohteliaisuudeksi synnintunnustuksen jälkeen, jossa kuuluu muun muassa: "Me kiitämme sinua suuresta kunniastasi." Mitä se tahtoo sanoa? Onko Jumala kunnianhimoinen hallitsija, joka pitää imartelusta? Me kiitämme Jumalaa hänen armostaan ja hyvistä töistään. Jos jumalaton osaisi kiittää Jumalaa hänen suuresta pitkämielisyydestään, ettei hän ole vielä syössyt heitä pohjattomuuteen, että hän vieläkin odottaa heidän parannustaan; jos katuvaiset osaisivat kiittää Jumalaa ennättäväisestä armosta, että hän ei ole antanut heidän hillittöminä rynnätä turmioonsa kadotuksen lavealla tiellä, vaan on antanut heille armon malttaa mielensä ja tehdä parannuksen, jos armoitetut osaisivat kiittää Jumalaa siitä suuresta armosta ja laupeudesta, jonka hän on osoittanut heitä kohtaan antaessaan heille iankaikkisen autuuden toivon, silloin Jumala tulisi oikein kunnioitetuksi ja ylistetyksi.

Kastetoimituksen yhteydessä uudesta käsikirjasta on jätetty pois pahojen henkien manaaminen ja ristinmerkki, ja niiden sijaan on otettu rakkauden käsky. Mutta

boken, har endast orden: "afsäger **du dig djefvulen och allt hans väsende"** blifvit antagne, och slutligen har frågan: **"Barn! vill du till denna tro varda döpt"?** blifvit framställd **till** Baptizanden. Enligt vår tanke vore det rådligast, att vid Barndopet endast använda korstecknet, som för Barnet betyder Jesu kors delaktighet. Här kan icke vara fråga om, att betrakta Dopet, såsom ett **opus operatum,** d.v.s. såsom i sig sjelft saliggörande utan afseende på menniskans inre tillstånd; men då barnen, enligt Frälsarens egna ord hafva den saliggörande tron; så borde endast dopformuläret ställas i den form, att de, som barnen frambära, blifva styrkte i den tron, att barnet genom dopet har fått Frälsarens välsignelse; hvilket för de troende vill säga mycket. Ja! äfven för de föräldrar, som ännu sjelfve tvifla om sin själs salighet, vill det säga myckel om de åtminstone kunde få den saliga öfvertygelsen, att deras barn äro frälste ifrån den osaliga sinnestämning, hvaruti de ännu själfva befinna sig. Uti denna akt och mening var det, som mödrarne framburo sina barn till Jesum med den bön, att Han ville välsigna dem. De hade den saliga öfvertygelsen, att om Jesus Guds Son välsignade deras barn; så voro de välsignade.

uusimpaan käsikirjaan on otettu ainoastaan sanat **luovutko perkeleestä ja kaikesta hänen menostansa,** ja lopulta esitetään kastettavalle kysymys: **"Lapsi, tahdotko tulla kastetuksi tähän uskoon?"** Meidän käsityksemme mukaan olisi viisainta, että lapsenkasteessa käytettäisiin ainoastaan ristinmerkkiä, joka lapselle merkitsee Jeesuksen ristin osallisuutta. Tässä ei voi olla kysymys siitä, että kastetta pidettäisiin **opus operatumina** eli jonakin itsestään autuaaksi saattavana toimenpiteenä huomioimatta ihmisen sisäistä tilaa. Multa koska lapsilla Vapahtajan omien sanojen mukaan on autuaaksitekevä usko, niin pitäisi kastekaava saattaa ainoastaan siihen muotoon, että ne, jotka tuovat lapsen kasteelle, tulevat vahvistetuiksi siinä uskossa, että lapsi on kasteessa saanut Vapahtajan siunauksen, mikä merkitsee uskoville paljon. Niillekin vanhemmille, jotka itse vielä epäilevät sielunsa autuudesta, se merkitsee paljon, jos he voivat edes saada sen autuaallisen vakaumuksen, että heidän lapsensa ovat vapahdettuja siitä onnettomasta mielentilasta, missä he itse vielä ovat. Juuri tässä toimessa ja tarkoituksessa äidit kantoivat lapsiaan Jeesuksen luo sillä rukouksella, että Hän siunaisi heitä- Heillä oli sellainen autuaallinen vakaumus, että mikäli Jeesus, Jumalan Poika, siunaisi heidän lapsiaan, niin ne olisivat siunatut.

Barndopet sker mera för Föräldrarnes skull än dör Barnets egen skull: det sker för att styrka föräldrarnes och Faddrarnes, eller församlingens tro, att detta barn är välsignadt och saligt. Baptisterna hafva säkerligen icke fattat rätta betydelsen af barndopet; det skulle visserligen blifva ett **opus operatum,** om man betraktade dopet såsom en i sig sjelf för barnet saliggörande handling utan afseende på Barnets tro; utan afseende på Församlingens tro: om man t.ex. skulle döpa en fullväxt hedning, och anse dopet saliggörande för honom utan

Lapsikaste tapahtuu enemmän vanhempien vuoksi kuin lapsen itsensä vuoksi. Se tapahtuu vanhempien ja kummien seka seurakunnan uskon vahvistukseksi, että heidän lapsensa on siunattu ja autuas. Baptistit eivät varmasti ole käsittäneet lapsikasteen oikeaa merkitystä. Kasteesta tulisi tosin **opus operatum,** jos toimituksen sinänsä katsottaisiin saattavan lapsen autuaalliseen tilaan huomioimatta lapsen uskoa ja huomioimatta seurakunnan uskoa. Mikäli kastettaisiin esimerkiksi täysikasvuinen pakana uskoen, että kaste saattaa hänet autuaaksi ottamatta huomioon tuon

afseende på den döpta hedningens tro, och sinnes tillstånd, då blefve dopet ett **opus operatum,** eller en handling, hvarmedelst den döpte hedningen förtjenar saligheten.

Men då barnet redan har den saliggörande tron före dopet, hvarom Frälsaren sjelf ger oss en tillförlitelig försäkran, så borde också under eller före dopacten de bibelspråk uppläsas, som handla om barnens tro på Frälsaren; och till församlingens medlemmar borde dessa Frälsarens ord ställas: **Sen till, att I icke** (genom elaka exempel) **förargen någon af** dessa små, **som tro på mig.** Deremot borde löftena, som nu affordras Barnet, uppskjutas till Confirmations acten, och detta så mycket häldre, som inga Faddrar nu för tiden, undantagandes sanna Christna, uppfylla sina förbindelser, att påminna sina Gubarn dessa löften, hvilka presten måste göra i Skriftskolan. Sålunda böra inga frågor framställas till barnet, utan snarare till föräldrarna, eller Faddrarne, (Församlingen) t.ex. tron I, att detta barn har trona? viljen I genom Guds nåd, frambära detta barn till Jesum, med en hjertelig bön, att han värdes taga detta barn i sin famn, och välsigna det? Viljen I bedja Gud om nåd, att I icke genom något ondt exempel förargen någon af dessa små, som tro på Jesum? om Faddrarne svara ja på dessa frågor, så kan dopförrättaren fortfara: Emedan nu detta barn har trona, så bör ingen förmena detta barn att genom det heliga dopet upptagas i den Christna församlingens gemenskap. Derpå döpes barnet i Guds Faders och Sons och den Heliga Andas namn.

Till Faddrarne kan sedan följande förmaning ställas: "ehuru detta barn nu är, genom tron på Jesum upptaget i Guds nådesförbund och genom dopet införlifvadt i Guds församling: så kan dock ingen, såsom I af egen erfarenhet

kastetun pakanan uskoa ja mielentilaa, silloin kasteesta tulisi **opus operatum** eli menettely, jolla kastettu pakana ansaitsee autuuden.

Mutta koska lapsella on **jo** autuaaksi tekevä usko ennen kastetta, mistä Vapahtaja itse antaa meille luotettavan vakuutuksen, niin pitäisi myös kastetoimituksen aikana tai ennen sitä lukea niitä raamatunlauseita, jotka käsittelevät lapsen uskoa Vapahtajaan. Ja seurakunnan jäsenille pitäisi asettaa nämä sanat. **"Katsokaa, ettette** (pahoilla esimerkeillä) **pahenna yhtäkään näistä pienimmistä, jotka uskovat minun päälleni!"** Sitävastoin lupaukset, joita nyt vaaditaan lapselta, pitäisi lykätä konfirmaatioon, ja tämä sitäkin painavammasta syystä, että totisia kristittyjä lukuunottamatta yksikään kummi ei nykyisin täytä sitoumustaan muistuttaa kummi lapsilleen näitä lupauksia, vaan papin on tehtävä tämä rippikoulussa. Niinmuodoin mitään kysymyksiä ei tule esittää lapselle, vaan pikemminkin vanhemmille tai kummeille (seurakunnalle), esimerkiksi: "Uskotteko tällä lapsella olevan uskon? Tahdotteko Jumalan armosta kantaa tätä lasta Jeesuksen luo sillä sydämellisellä rukouksella, että hän ottaisi tämän lapsen syliinsä siunatakseen sen? Tahdotteko rukoilla Jumalalta armoa, ettette millään pahalla esimerkillä pahentaisi yhtäkään näistä pienimmistä, jotka uskovat Jeesukseen?" Mikäli kummit vastaavat myöntävästi näihin kysymyksiin, kasteentoimitus voi jatkua: "Koska nyt tällä lapsella on usko, ei kenenkään pidä kieltää tämän lapsen ottamista kristillisen seurakunnan yhteyteen. Siinä uskossa lapsi kastetaan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen."

Kummeille voidaan sitten asettaa seuraava kehotus: "Vaikka tämä lapsi on nyt uskon kautta Jeesukseen otettu Jumalan armoliittoon ja kasteen kautta liitetty Jumalan seurakuntaan, niin ei kuitenkaan

väl veten, blifva bestående i sitt döpelse förbund, under hela sin lifstid, derest icke Herren efter sitt allvisa råd behagar kalla detta barn till sig i dess spädaste ålder, i hvilket fall vi kunna vara förvissade om detta barns salighet; men om åter den allsmäktige Guden låter detta barn uppväxa i verlden, hvarest det icke kan undvika affall ifrån döpelse förbundet: så bören I, såsom detta barns närmaste själasörjare, efter föräldrarnes frånfälle, genom Guds nåd, arbeta på detta barns omvändelse och pånyttfödelse, när det kommer till den ålder, att det kan öfvertygas derom, att det har brutit sitt döpelse förbund, och sålunda fallit ur nåden; Om I detta gören, så varder Gud välsignande Edert förehafvande, och Herren har lofvat i sitt ord genom Profeten Hesekiel i det 3:19 att den, som varnar den ogudaktige, hafver friat sin själ. Detta är Eder och alla Christnas ovillkorliga pligt. Ty om I icke detta gören, så skall Herren kräfva detta barns blod utur Eder hand. Hesek.3:18. Kommer nu ihåg, att I stån uti ett stort ansvar för detta barns eviga väl, om I icke gören, hvad I genom Guds nåd förmån och kunnen, när detta barn bryter sitt döpelseförbund, och börjar vandra på förtappeisens breda stråt. Amen! Gån i Herrans frid.

Uti Skriftermålet hafva den nyaste Handbokens författare, antagit den ovillkorliga aflösningen, måhända med afseende på Läsarenas fordringar, som föregifva, att ett tviflande samvete, icke kan lugnas genom den villkorliga aflösningen. Vi måste likväl anmärka, att det icke är någon rätt Christendom, som, för egen fördel, fordrar andra själars förtappelse, hvilket ovillkorligen måste hända, om den ovillkorliga aflösningen antages i den församling, hvarest ganska få aro i tvifvelsmål om sin salighet, men deremot större delen ligger i säkerhet uti en

yksikään, kuten omasta kokemuksestanne hyvin tiedätte, voi pysyä kasteenliitossa koko elinaikaansa, mikäli Herra ei kaikkitietävässä neuvossaan näe hyväksi kutsua tätä lasta luokseen jo hänen varhaisimmalla iällään. Sellaisessa tapauksessa voimme olla vakuutettuja tämän lapsen autuudesta. Mutta mikäli kaikkivaltias Jumala taasen antaa tämän lapsen kasvaa maailmassa, jossa se ei voi välttyä lankeamasta kasteenliitosta, niin tulee teidän tämän lapsen lähimpinä sielunhoitajina vanhempain kuoltua tehdä Jumalan armon kautta työtä tämän lapsen kääntymiseksi ja uudestisyntymiseksi hänen tultuaan siihen ikään, että hänet voidaan saada vakuuttuneeksi siitä, että hän on rikkonut kasteenliittonsa ja siten langennut armosta. Jos te tämän teette, Jumala on siunaava teidän työtänne, ja Herra on luvannut sanassaan profeetta Hesekielin kautta 3:19, että joka varoittaa jumalatonta, on vapahtanut sielunsa. Tämä on teidän ja kaikkien kristittyjen ehdoton velvollisuus. Sillä jos ette tätä tee, Herra on vaativa tämän lapsen veren teidän kädestänne, Hesek. 3:18. Muistakaa nyt, että teillä on suuri vastuu tämän lapsen iankaikkisesta autuudesta, jos ette tee, mitä te Jumalan armon kautta voitte ja kykenette, kun tämä lapsi rikkoo kasteenliittonsa ja alkaa vaeltaa kadotuksen laveaa tietä. Amen. Menkää Herran rauhaan!"

Rippikysymyksessä uusimman käsikirjan laatijat ovat hyväksyneet ehdottoman synninpäästön, ehkäpä huomioiden lukijaisten vaatimuksia, jotka väittävät, ettei epäileväistä omaatuntoa voi rauhoittaa ehdollisella synninpäästöllä. Meidän on kuitenkin huomautettava, ettei se ole oikeaa kristillisyyttä, joka omaksi edukseen vaatii toisten sielujen kadotusta, mikä ehdottomasti tapahtuu, mikäli ehdoton synninpäästö hyväksytään sellaisessa seurakunnassa, jossa vain aniharvat epäilevät autuudestaan, mutta jossa sitä vastoin suurin osa on suruttomina kuolleessa uskossa. Se, joka on epäi-

död tro. Den, som är i tvifvel, kan alltid finna någon erfaren Christen, att rådfråga, derest han icke tror, att endast Presten under sin Embets förrättning eger magt, att förlåta synderna, men för den sorglösa hopen är det nyttigt, att Presten brukar binde nyckeln med det samma, som han brukar lösenyckeln för de tviflande. Icke kunna de få själar, som lefva i tvifvel fordra, att Prester skall genom den ovillkorliga aflösningen släppa in både får och svin i fårahuset. Derigenom förstärkes just den döda tron hos den sorglösa hopen, när den finner sig vara formligen försäkrad om syndernas förlåtelse, ehuru den sorglösa hopen inga synder har på sitt samvete, och kan således icke hafva någon ånger öfver sina begångna synder.

lyksessä, voi aina löytää jonkun kokeneen kristityn, jolta voi kysyä neuvoa, sikäli kuin hän ei usko vain virantoimituksessa olevan papin omaavan synninpäästövallan. Mutta suruttomalle joukolle on hyödyllistä, että pappi käyttää sideavaimia samalla kun hän käyttää päästöavaimia epäileväisiä kohtaan. Eivät ne harvat sielut, jotka elävät epäilyksissä, voi vaatia pappia ehdottomalla synninpäästöllä päästämään sekä lampaita että sikoja lammashuoneeseen. Sillä juuri vahvistetaan suruttoman joukon kuollutta uskoa, kun se huomaa tulevansa suorastaan vakuutetuksi syntien anteeksiannosta, vaikka suruttomalla joukolla ei ole yhtään syntiä tunnollaan, eikä sillä niin muodoin voi olla katumusta tehdyistä synneistään.

Hvad den i nyaste Handboken föreslagna syndabekännelsen angår, så är denna syndabekännelse bara ett narrverk, enär ingen af Communicanterna är ålagd, att bekänna sina uppsåtliga synder, som han verkeligen begått, utan endast i allmänhet bekänna sig för en syndare; hvilket också är mycket lätt för nådatjufven att göra, isynnerhet som Presten på denna ytliga och skrymtaktiga bekännelse, meddelar honom sakramentet och syndernas förlåtelse och nu tror den arma uslingen, att han verkeligen är en Christen; men just genom en sådan tillställning å kyrkans sida, blir verkeligen, den sorglösa hopen insöfd i den ljufliga synda-slummern genom den döda tron, som ligger som bomull kring hjertat. Hvad är det nu för nöd att blifva salig.

Mitä uusimmassa käsikirjassa ehdotettuun synnintunnustukseen tulee, niin tämä synnintunnustus on aivan narrintemppuja, koska ketään ehtoollisvierasta ei velvoiteta tunnustamaan ehdollisia syntejään, joita hän todellisuudessa on tehnyt, vaan hän tunnustaa ainoastaan yleisesti itsensä syntiseksi, mikä armonvarkaan onkin helppo tehdä, erityisesti kun pappi tämän pinnallisen ja ulkokullatun tunnustuksen päälle antaa hänelle sakramentin ja synnit anteeksi. Ja nyt tämä kurja raukka uskoo, että hän todellakin on kristitty. Multa juuri tällaisilla kirkon tekemillä järjestelyillä suruton joukko todellakin vaipuu suloiseen synninunen horrokseen kuolleen uskon kautta, joka on kuin pumpuleihin käärittynä sydämen ympärillä. Hätäkös nyt on tulla autuaaksi!

Presten förkunnar syndernas förlåtelse hvar söndag för fräcka och obotfärdiga syndare, som fortfara, att älska sina kära skötesynder. Presten fordrar icke, att hvar och en skall göra redo för sitt själstillstånd; när han låter anteckna sig till Nattvarden: Han fordrar icke någon verkelig syndabekännelse utan

Pappi julistaa syntien anteeksiantamusta joka sunnuntai röyhkeille ja katumattomille synnintekijöille, jotka yhä vain rakastavat armaita helmasyntejään. Pappi ei vaadi, että jokaisen on tehtävä selvää sieluntilastaan kirjoittautuessaan ehtoollisvieraaksi. Hän ei vaadi mitään todellista synnintunnustusta, vaan ainoastaan

endast den allmänna skenheliga syndabekännelsen, som dessutom af det högdygdiga slägtet icke kommer att bestämt fordras; ty Presten lärer icke vara så noggrann, om icke alla Communicanter svara högt och tydligt på den framställda frågan. Vi föreställa oss, att om den nu föreslagna nyaste Handboken blifvcr antagen, så få några få Communicanter afgifva sin syndabekännelse för hela församlingen.

tuon yleisen, tekopyhän synnintunnustuksen, jota sitäkään ei tältä erittäin siveältä suvulta vaadita kovin päättäväisesti, sillä pappi ci taida olla niin tarkka, vaikka kaikki ehtoollisvieraat eivät vastaakaan ääneen ja selvästi tähän esitettyyn kysymykseen. Meistä tuntuu, että jos tämä nyt ehdotettu uusin käsikirja hyväksytään, niin muutamat harvat ehtoollisvieraat saavat tehdä synnintunnustuksen koko seurakunnan edestä.

Detta är i korthet, hvad vi för närvarande kunnat erinra oss utur den allra nyaste handboken, som nu är på förslag, men ingalunda må denna Handboks författare föreställa sig, att deras arbete blir gilladt af något Religionsparti, eller af någon sect inom svenska kyrkan; våra rationalistiska Prester kunna icke gilla ett förslag, som i mer eller mindre mån närmar sig det gamla, och de, som envist hålla sig fast vid de gamla böckerna, kunna icke gilla det nya, uti detta förslag.

Tässä on lyhykäisyydessään se, mitä tällä hetkellä olemme kyenneet muistelemaan uusimmasta käsikirjasta, joka nyt on ehdotuksena. Mutta älköot tämän käsikirjan kirjoittajat suinkaan kuvitelko, että joku uskonnollinen puolue tai Ruotsin kirkon joku lahko hyväksyisi heidän työnsä. Järkeisuskoiset pappimme eivät voi hyväksyä sellaista ehdotusta, joka vähimmässäkään määrin muistuttaa vanhaa, ja ne, jotka pitävät itsepäisesti kiinni vanhoista kirjoista, eivät voi hyväksyä tässä ehdotuksessa olevaa uutta.

Vi kunna icke finna, att de gamla böckernas författare hafva haft någon sjelfegen erfarenhet i nådens ordning; men såsom närmare till det Lutherska tidehvarfvet hafva de bättre vårdat den bokstafliga renlärigheten, som uti de nya böckerna blifvit uppblandad med Rationalistiska tillsattser. Och det värsta är, att det icke finnes någon Consequens i systemet i de nya böckerna. De passa icke för äkta Rationalister icke eller för äkta Lutheraner. När t.ex. förnuftet på ena stället upphöjes till en hufvudprincip i mennisko själen, som innehåller både ljus och kraft, att råda öfver böjelserna, och på ett annat ställe blir alldeles vanmäktigt (årgång 2. N:o 10), lika så viljan, som på ena stället eger fullkomlig frihet, att bestämma sig för det goda, men på ett annat ställe tillegnas viljan sådane egenskaper, som förutsätta frihetens förlust: (af vår vilja föds

Emme voi havaita, että vanhojen kirjojen laatijoilla olisi ollut mitään omaa kokemusta armonjärjestyksestä, mutta koska he ovat lähempänä Lutherin aikakautta, he ovat paremmin pitäneet huolta kirjaimellisesta puhdasoppisuudesta, joka uusissa kirjoissa on sekoitettu järkeisuskoisilla lisäaineilla. Ja mikä pahinta, uusissa kirjoissa ei ole mitään järjestelmän johdonmukaisuutta. Ne eivät sovi aidoille järkeisuskoisille, eivät myöskään oikeille luterilaisille. Kun esimerkiksi yhdessä paikassa kohotetaan ihmissielun pääperiaatteeksi järki, jossa on sekä valkeus että voima hallita taipumuksia, ja toisessa paikassa se joutuu aivan voimattomaksi (2. vuosikerta, n:o 10). Samoin myös tahto, jolla yhdessä paikassa on täydellinen vapaus sitoutua hyvään, mutta toisessa paikassa tahdolle omistetaan sellaisia ominaisuuksia, jotka edellyttävät vapauden menetystä ("tahdossamme syntyy vain

det onda blott) så finna Rationalismens anhängare, uti detta vacklande emellan förnuft och uppenbarelse ingen äkta rationalism, och Lutheranerna, finna uti samma vacklande emellan förnuft och uppenbarelse, ingen äkta renlärighet. Och detta haltande på båda sidor, kan icke bära sig i längden. Antingen bör man författa en fullkomligt renlärig lärobok för allmogen på landet och en fullkomligt Rationalistisk lärobok för ståndspersoner, som i allmänhet hylla Rationalismens grundsatser, eller också måste man tvärt emot Presterskapets motvilja, ålägga Presterskapet, att nyttja de böcker, som hvar och en bäst tycker om; deraf uppkommer, efter den erfarenhet, som vi hafva, ingen villervalla; ty på Torneå Elf nyttjas olika handböcker på båda sidor om Riksgränsen, och likväl låta svenska undersåtar sina barn döpas af finska sidans prester när så passar sig, och Finska undersåtar låta sina barn döpas af svenska sidans prester efter nya handboken när så passar sig, utan att någondera Rikets undersåtar, råkar i tvifvels mål om sina barns salighet, för de olika dopformulärerna. Också skulle Presterna i Norrland icke råka i samvets qval, för de gamla böckerna, men för Läsarena har det blifvit en samvetssak att få behålla sina gamla böcker. Är det icke synd, att qvälja deras samveten?

pahuutta"), niin järkeisuskoisuuden kannattajat eivät löydä tästä järjen ja ilmoituksen välillä horjumisesta yhtään aitoa järkeisuskoisuutta, ja luterilaiset huomaavat samasta järjen ja ilmoituksen välisestä horjumisesta puuttuvan aidon puhdasoppisuuden. Ja tämä molemmille puolille ontuminen ei voi pitemmän päälle lyödä leiville. On joko tehtävä täysin puhdasoppinen oppikirja maaseudun rahvaalle ja täysin järkeisuskoinen oppikirja säätyläisille, jotka yleisesti kannattavat järkeisuskoisuuden peruslauseita, tai sitten on kokonaan vastoin papiston tahtoa velvoitettava papisto käyttämään niitä kirjoja, joista itse kukin eniten pitää. Tästä ei meidän kokemuksemme mukaan seuraa mitään sekasortoa, sillä Tornionjoen rannoilla käytetään kummallakin puolen valtakunnanrajaa erilaisia käsikirjoja, ja kuitenkin ruotsalaiset antavat Suomen puolen pappien kastaa heidän lapsensa, kun niin sopii, ja suomalaiset antavat Ruotsin puolen pappien kastaa heidän lapsensa uuden käsikirjan mukaan, kun niin sopii, ilman että kummankaan valtakunnan asukkaat epäilisivät lastensa autuudesta erilaisten kastekaavojen vuoksi. Eivät myöskään Norrlannin papit joutuisi omantunnonvaivaan vanhojen kirjojen vuoksi, mutta lukijaisille on tullut omantunnon asiaksi saada pitää vanhat kirjansa. Eikö ole synti vaivata heidän omaatuntoaan?

HURU STÅR DET TILL MED CHRISTENDOMEN I LUTHERSKA KYRKAN?

Tiden är bister och alfvarsam. Den hotar med revolutioner och blodbad. Den politiska stormen tjuter redan i knutarne, och Samhällsbyggnadens grundvalar darra, för den storm som hotar med allmän förstörelse. Detta ser hvar och en, som akta på tidens tecken, ja äfven den blinde ser, att verlden icke kan hålla ihop som den nu är; men väktarena på Sions murar tyckas icke märka, hvad tiden lider. Att en politisk jordbäfning är nära för handen, det ser hvar och en, som gifver akt på tidens tecken, men hvad det är för en vulkan, som nu brinner och sjuder under jorden det tyckes ingen hafva rätt undersökt.

Några skrikhalsar påstår att Regeringen är alldeles på tok: de påstå, att de mägtige på jorden rå för allt det Elände, som nu drabbar den fattiga: de påstå, att alla Kejsare och Konungar äro Tyranner: de påstå, att de rika och mägtiga äta upp den fattiges svett och möda: dessa verldens skrikhalsar påstå, att det är nöden, som tvingar det fattiga och utarmade folket att göra uppror emot öfverheten. Men vi påstå, att det är djefvulen, som gjort en del fattiga och en del bottenrika; det är djefvulen , som drifver det fattiga folket, att göra uppror.

Det är samma ande, nemligen denna verldenes Gud, som har gjort många af de mägtige på jorden till blodsugare och tyranner. De djefvulska passioner, hvaraf de mägtiga, rika och fattiga äro beherrskade, måste nu bryta ut i Revolutioner och tyranni. Dessa inferna-

1 Under Guds styrelse och tillstädjande och rättfärdiga domar förstås.

MITEN ON LUTERILAISEN KIRKON KRISTILLISYYDEN LAITA?

Aika on ankea ja vakava. Se uhkaa vallankumouksilla ja verilöylyillä. Poliittinen myrsky ulvoo jo nurkissa ja yhteiskuntarakennuksen perustukset vapisevat sen myrskyn tähden, joka uhkaa yleisellä hävityksellä. Tämän näkee jokainen, joka tarkkailee ajan merkkejä. Jopa sokea näkee, ettei maailma voi pysyä koossa sellaisena kuin se nyt on. Mutta Siionin muurin vartijat eivät näytä huomaavan, miten aika joutuu. Jokainen ajan merkkejä tarkkaileva näkee, että poliittinen maanjäristys on käsillä, mutta mikä tulivuori nyt palaa ja kiehuu maan alla, sitä ei näytä kukaan oikein tutkineen.

Jotkut porukurkut väittävät, että hallitus on aivan typerä. He väittävät, että maailman vallanpitäjät ovat syyllisiä kaikkeen kurjuuteen, mikä nyt kohtaa köyhää. He väittävät, että kaikki keisarit ja kuninkaat ovat tyranneja, että rikkaat ja mahtavat syövät köyhien hien ja vaivan. Nämä maailman porukurkut väittävät, että hätä pakottaa kurjan ja rutiköyhän kansan nousemaan kapinaan esivaltaa vastaan. Mutta me väitämme perkeleen tehneen osan köyhiksi ja osan upporikkaiksi. Perkele se on, joka ajaa köyhän kansan nousemaan kapinaan.

Se on sama henki, nimittäin tämän maailman jumala, joka on saanut monta mahtavaa maan päällä verenimijäksi ja tyranniksi. Niiden perkeleellisten intohimojen, jotka hallitsevat mahtavia, rikkaita ja köyhiä, täytyy puhjeta vallankumouksiin ja hirmuvaltaan. Nämä helvetilliset intohimot palavat maanalaisena tulena,

2 Tietenkin Jumalan hallinnan, sallimisen ja vanhurskaiden tuomioiden alaisena.

liska Passioner utgöra den underjordiska elden, som nu hotar att spruta sin brinnande lavaström öfver hela den christna verlden, åtminstone i Europa. Det är ormaettret, som fräser i alla deras ådror, ifrån den rike till den fattige, ifrån den höge till den låge, ifrån slottet till hyddan, och detta ormaetter sprutas nu ut genom mun och näsa på alla dem, som äro märkta med vilddjurets vedertecken i sina anleten. Det är en andelig sjukdom; som fräser och plågar både kyrkan och staten: **hela hufvudet är krankt, hela hjertat är försmägtadt; Es.1.5. Ifrån fotabjellet allt up till hufvudet är der inget helt uppå, utan sår, svullnader och etterbölder the ther intet plåstrade, eller förbundne eller med oljo mökte äro.** Es.l:6.

Här målar Profeten hela samhällskroppen; och fastän han i den 5 versen börjar ifrån hufvudet och i den 6. ifrån fötterna, så har han likväl icke påstått, att sjukdomen började antingen ifrån hufvudet eller från fötterna: men hjertat i Israel - i christenhetene - är sjukt: och detta kan ingen jordisk Doktor hjelpa.

Flere skarpsynta forskare i mennisko slägtets historia hafva anmärkt att lyxen och sedeförderfvet hafva föregått staternas undergång; och liksom mörkret föregick jordbäfningen vid Frälsarens död, så har äfven ett andeligt mörker alltid sväfvat öfver staterna före den politiska skakningens utbrott. Judiska folkets historia visar, att Religions föraktet, otron och det deraf följande sedeförderfvet var orsaken till Judiska statens undergång. Men de kunde alldrig öfvertygas derom, att de hade sjunkit så djupt i det andeliga mörkret. Hade Judarne antagit christendomen, så kunde det alldrig hafva fallit dem in, att göra uppror emot den öfverlägsna Romerska magten. Grekerna kunde försona sin frihet emot den öfverlägsna Persiska magten, men så snart lyxen och sedeförderfvet tog öfverhand, måste de duka under den

joka nyt uhkaa puuskaista palavan laavavirtansa koko kristillisen maailman yli, ainakin Euroopassa. Se on käärmeenmyrkky, joka kihisee heidän kaikkien suonissa, rikkaasta köyhään, ylhäisestä alhaiseen, linnasta hökkeliin. Ja tämä käärmeenmyrkky pursuaa ulos kaikkien niiden suusta ja nenästä, joilla on pedon merkki otsassaan. Hengellinen sairaus vaivaa sekä kirkkoa että valtiota. **Koko pää on sairas, ja koko sydän on väsynyt. Hamasta kantapäästä niin kiireeseen asti ei hänessä ole tervettä; vaan haavat, sinimarjat ja veripahat, jotka ei ole puserretut, eikä sidotut, taikka öljyllä sivellyt.** Jesajan 1:5,6

Tässä profeetta kuvaa koko yhteiskuntaruumista. Ja vaikka hän viidennessä jakeessa alkaa päästä ja kuudennessa jaloista, niin ei hän kuitenkaan väitä sairauden alkaneen joko päästä tai jaloista, mutta Israelin - kristikunnan - sydän on sairas; ja tätä ei yksikään maallinen tohtori voi auttaa.

Monet tarkkanäköiset tutkijat ihmiskunnan historiassa ovat huomauttaneet, että ylellisyys ja tapainturmelus ovat edeltäneet valtioiden luhistumista. Ja samoin kuin Vapahtajan kuollessa pimeys edelsi maanjäristystä, on hengellinen pimeys myös aina leijunut valtakuntien yllä ennen poliittisen järistyksen puhkeamista. Juutalaiskansan historia osoittaa uskonnon ylenkatseen, epäuskon ja siitä johtuvan tapainturmeluksen olleen syyn juutalaisvaltion tuhoon. Mutta heitä ei milloinkaan saatu uskomaan, että he olivat vajonneet niin syvään hengelliseen pimeyteen. Jos juutalaiset olisivat ottaneet vastaan kristillisyyden, heille ei koskaan olisi tullut mieleen ruveta kapinoimaan ylivoimaista roomalaismahtia vastaan. Kreikkalaiset saattoivat puolustaa vapauttaan voimakkaampaa Persian valtaa vastaan, mutta heti kun ylellisyys ja tapainturmelus voittivat, he joutuivat

Macedoniska och Romerska öfvermagten. Många häfdatecknare hafva anmärkt, att Romarenas stränga seder, ehuru stränga de än voro i republiken voro likväl den indre kraft, som gaf dem styrka i fält, och gjorde dem oöfvervinnerliga: men med sedernas förfall följde äfven den andeliga och kroppsliga kraftens förslappning, så att de icke kunde försvara sig emot barbarerna. Det vill jag icke hafva sagt derföre, att vi såsom christna böra antaga hedniska bruk och seder, utan derföre, att hedningarne skola anklaga nu tidens christna på domens dag: de skola anklaga och döma dem för otro, Gudlöshet och Religions förakt. Ty lätt skulle det vara att bevisa, att massan af folket uti det gamla Grekland och uti det gamla Rom var på långt nar icke så ogudaktig och så Gudlös, som de döpta hedningarne nu för tiden äro.

Man har äfven anmärkt, att all Tro, och all religion var hardt nära utplånad någon tid före Franska revolutionens utbrott (1789-1793); och derföre gick det äfven så lätt, att reta folkmassan till uppror; ty ett folk som icke har någon tro på ett bättre lif efter detta, måste söka sin lycksalighet uti sinliga njutningar, emedan det icke vet hvad som förestår i Evigheten; men hvarifrån skall folket förtjena sig en supstyfver, om det icke får röfva af de rika: hvar och en äregirig kanalje, som sjelf vill svinga sig till makten, kan reta ett sådant folk till uppror och plundring bara man lofvar dem duktigt med drickspengar. Sådant är nu tillståndet i Europa, att det icke behöfs mer än en gnista från afgrunden för att tända eld i den politiska långhalmen.

Vårt uppträdande i verlden är såsom en ropandes röst i öknen, hvarest ingen christen menniska hör vår röst[1].

makedonialaisten ja roomalaisten vallan alle. Monet historiankirjoittajat ovat huomauttaneet roomalaisten ankarista tavoista, kuinka karkeita ne sitten olivatkin valtakunnassa, ne olivat kuitenkin sisäisenä voimana, joka antoi heille väkevyyttä sodassa ja teki heidät voittamattomiksi. Mutta tapainturmeluksen myötä tuli hengellinen ja ruumiillinen voimien menetys, niin että he eivät kyenneet puolustautumaan barbaareja vastaan. Tätä en tahdo sanoa sillä tarkoituksella, että meidän kristittyinä pitäisi ottaa vastaan pakanallisia tapoja ja tottumuksia, vaan siksi, että pakanat syyttävät tuomiopäivänä nykyisiä kristittyjä. He syyttävät ja tuomitsevat heitä epäuskon, jumalattomuuden ja uskonnon halveksimisen takia. Sillä se olisi helppo todistaa, etteivät muinaisen Kreikan ja Rooman asukkaat olleet läheskään niin jumalattomia kuin nykyiset kastetut pakanat ovat.

On myös mainittu, että kaikki usko ja kaikki uskonto oli lähes tyystin pyyhkäisty pois Ranskan vallankumouksen puhkeamisen edellä (1789-1793). Siitä syystä oli helppo yllyttää kansanjoukko kapinaan. Sillä kansan, jolla ei ole lainkaan uskoa parempaan elämään tämän jälkeen, täytyy etsiä onneaan aistillisista nautinnoista, koska ihmiset eivät tiedä, mikä heitä iankaikkisuudessa odottaa. Mutta mistä työväki tienaa ryyppyrahansa, ellei se saa ryöstää rikkailta? Jokainen kunnianhimoinen konna, joka tahtoo päästä valtaan, voi yllyttää sellaisen kansan kapinaan ja ryöstöön lupaamalla vain kunnolla juomarahaa. Sellainen on nyt Euroopan tilanne, että yksi kipinä pohjattomuudesta riittää sytyttämään poliittisen olkikasan.

Meidän esiintymisemme maailmassa on kuin huutavan ääni korvessa, missä yksikään ihminen ei kuule ääntämme . Ai-

1 Hyperbole för att teckna det dystra tillståndet i Kristenhetens stora hela.

2 Kärjistyä koko suuren kristikunnan kurjan tilan kuvaamiseksi.

Endast vilda djur, gastar och skogsdjeflar, vargungar och kattugglor, Markattor och huggormarnas afföda skola förargas öfver detta ropande, och säga: till helvete med svärmaren, kättaren och affällingen ifrån den rena Evangeliska läran. Vårt ropande går derpå ut, att hela christenheten är sjuk, att ormaettret fräser i alla deras ådror, att hjertat d.v.s. kyrkan är angripet af etterbölder; alt väktarena på Zions murar äro stumma hundar, de skälla intet och för detta ändamål vilja vi först välja: Några utdrag af Tegnérs kyrkotal, införda i Aftonbladet den 6:e September 1851 nro 206.

Det var en tid, då Aftonbladet öfverföll Tegnér med ett förfärligt hundskall, i anledning af deras olika åsikter i politiken. Tegnér hade en gång uti ett tal strött sanningens bittersalt uppå denna christendomens blodigel, som uti vårt land sugit ut ända till sista droppen af det dyra försonings blodet ur de bildade och halfbildade klassernas hjertan. Tegnér stod den tiden uti verldens högsta gunst, för sitt blixtrande snille och Aftonbladet stod äfven en trappa högre opp uti den allmänna opinionen än nu, då det börjar tyna af uti aftonskymningen af sin äras glans. Tegnér har nu sjunkit ner uti den mörka hålan som kallas graf, afgrund, helvete men hans skrifter spöka ännu uti Aftonbladets spalter. Emedlertid ser det nästan så ut, som skulle äfven Aftonbladets Goliath hafva börjat tänka på sin osaliga hädanfärd, emedan han här uppträder såsom en med Tegnér länge sedan försonad broder. Af fruktan för verldens smädelse på hans döda mull, måste han sjelf, jag menar Aftonbladet, strö blommor på Tegnérs graf;

noastaan villieläimet, aaveet ja metsänperkeleet, hukanpenikat ja lehtopöllöt, marakatit ja kyykäärmeiden sikiöt pahenevat tästä huutamisestamme ja sanovat: "Painukaa helvettiin, senkin haaveilijat, kerettiläiset ja puhtaasta evankelisesta opista langenneet!" Huudamme sen tähden, että koko kristikunta on sairas ja käärmeen myrkky kihisee kaikkien ihmisten suonissa, ja että sydän, nimittäin kirkko, on myrkkypaiseiden vaivaama, ja Siionin muurin vartijat ovat mykkiä koiria, jotka eivät hauku lainkaan. Siitä syystä tahdomme ensin valita tähän joitakin otteita Tegnérin kirkkopuheista, joita Aftonbladet on julkaissut numerossa 206, 6.9.1851.

Yhteen aikaan Aftonbladet hyökkäsi kauhealla koiran haukunnalla Tegnérin kimppuun siitä syystä, että hän edusti erilaista poliittista näkemystä. Tegnér oli kerran eräässä puheessa sirotellut totuuden katkeraa suolaa tämän kristillisyyden veri-iilimadon päälle, joka meidän maamme sivistyneiden ja puolisivistyneiden kansanluokkien sydämistä on imenyt viimeisenkin pisaran siitä kalliista sovintoverestä. Tegnér oli siihen aikaan maailman suurimmassa suosiossa leimahtelevan nerokkuutensa tähden, ja Aftonbladet arvostettiin yleisesti pykälää paremmaksi kuin nyt, kun ilta alkaa hämärtyä sen kunnian loiston yllä. Tegnér on nyt vajonnut siihen pimeään kuoppaan, jota kutsutaan haudaksi, pohjattomuudeksi ja helvetiksi , mutta hänen kirjoituksensa kummittelevat yhä Aftonbladetin palstoilla. Kuitenkin näyttää melkein siltä kuin Aftonbladetin Goljat olisi alkanut ajatella onnetonta poismenoaan, koskapa se esiintyy tässä Tegnérin kanssa ajat sitten sovinnon tehneenä veljenä. Peläten, että maailma pilkkaa häntä hänen kuolemansa jälkeen, hänen itsensä - tarkoitan Aftonbladetia - täytyy sirotella kukkia

1 Detta är förf. fruktan ej bestämda dom, som hörer Herranom till.

2 Tämä on kirjoittajan pelko eikä päätetty tuomio, jonka langettaminen kuuluu Herralle.

ty Aftonbladet, som i lifsstiden icke gaf Tegnér någon samvets frid förhans affall från den rena politiska läran, måste nu lemna honom frid i grafven: och Gud gifve, alt han också hade frid i Evigheten.

Tegnerin haudalle. Sillä Aftonbladet, joka ei antanut vähintäkään omantunnonrauhaa Tegnérille hänen eläessään siksi, että hän oli langennut puhtaasta poliittisesta opista, joutuu nyt antamaan Tegnérille rauhan haudassa; ja suokoon Jumala, että hänellä olisi rauha myös iankaikkisuudessa!

Vi skulle verkeligen unna honom Samvets frid i Evigheten, om hans skrifter, som ännu spöka ibland de lefvande -eller ibland de döda- icke skulle störa samvetsfriden genom den stora vigt, som Rationalismen och äfven den döda Trons anhängare lägga på Tegnérs åsikter i Religionen.

Me soisimme todellakin hänelle omantunnonrauhan iankaikkisuudessa, jos hänen elävien (tai kuolleiden) seassa kummittelevat kirjoituksensa eivät häiritsisi omantunnonrauhaa sen suuren painon perusteella, jonka järkeisuskoiset ja kuolleen uskon tunnustajatkin panevat Tegnerin uskonnollisille näkemyksille.

Vi kunna väl icke bestämt påstå, att Tegnér var en fritänkare i afseende på den christna läran, men i sitt lefverne var han visst en stor fritänkare; ty han tyckes hysa den föreställningen om Gud, att Han icke är så nogräknad med menniskans köttsliga svagheter, d.v.s. **synda fritt bara du tror.** -Till detta fritänkeri i lefvernet bidrog väl äfven hans sjelfmedvetande af sitt eget stora snille som förde honom till tinnarne af ärans Tempel; Han visste ganska väl, att verlden icke skulle fördöma honom eller anse honom för en kättare derföre att han var en fritänkare i lefvernet. Det stora snillet, får alltid Gudomliga rättigheter af verlden, ehuru Evangelium visar, att hvar och en, som har sjelfmedvetande af sin Gudomliga natur, är alltid mest utsatt för Djefvulens frestelser. Sträfvandel efter Magt och anseende i verlden är den svåraste frestelse hvarmed Djefvulen anfaller hvar och en, som har medvetande af sin Gudomliga natur. Att Tegnér hade ett "blixtrande snille" det har äfven Aftonbladet erkänt, och om man får tro Ignells påstående, att Christi Gudomliga anseende icke nedsattes derigenom, att han så till vida kan kallas för Guds Son, som Han var utrustad med större förstånd an andra menniskor; så blir icke heller

Emme voi varmuudella väittää Tegnerin olleen vapaa-ajattelijan kristillisyyden opin suhteen, mutta elämässään hän kyllä oli suuri vapaa-ajattelija, sillä hänen kuvitelmansa Jumalasta näyttää olleen, ettei hän pidä niin tarkkaa lukua ihmisten lihallisista heikkouksista, eli toisin sanoen: **tee syntiä vapaasti, kunhan** uskot. Myös hänen itsetietoisuutensa suuresta neroudestaan, joka vei hänet kunnian temppelin harjalle, johdatti tähän vapaa-ajatteluun elämän suhteen. Hän tiesi vallan hyvin, ettei maailma tuomitsisi häntä tai pitäisi häntä kerettiläisenä sen tähden, että hän olisi vapaa-ajattelija elämän suhteen. Maailma antaa aina suurelle nerolle jumalallisia oikeuksia, vaikka evankeliumi osoittaa, että kaikki jumalallisesta luonnostaan tietoiset ovat aina eniten alttiit perkeleen kiusauksille. Vallan ja maailman arvostuksen perään pyrkiminen on vaikein kiusaus, jolla perkele hyökkää jokaisen kimppuun, jolla on tietoisuus jumalallisesta luonnostaan. Sen on myös Aftonbladet tunnustanut, että Tegnérillä oli "säkenöivä nerokkuus". Ja jos voidaan uskoa Ignellin väittämä, että Kristuksen jumalallinen kunnia ei vähene sen takia, että häntä voidaan sanoa Jumalan Pojaksi sillä perusteella, että hän oli varustettu muita ihmisiä suuremmalla ymmärryksellä, niin ei myöskään Tegnerin jumalallinen kunnia

Tegnérs Gudomliga anseende nedsatt derigenom, att Aftonbladet och andra frihets kämpar ansågo honom ega mindre förstånd än andra menniskor uti politiken. Hvad vi med säkerhet kunna påstå är, att Tegnér hade medvetande af sitt stora snille, och derföre kunde han icke motstå den hyllning, som verlden har tilldelat honom. Han kunde icke säga till äregirigheten: **gack bort Satan!**[1] Den Gudomlighet, som Tegnér mest dyrkade, d.v.s. den Passion hvaraf han beherrskades var äran eller ambitionen, hvilken af verldens stora män värderas öfver alla andra Gudomligheter, emedan denna Passion har fått en viss moralisk anstrykning. Det är en satan, omskapad till en ljusens Engel.

Hela verlden anser äran för någonting stort och Gudomligt, ehuru historien visar, att äregirigheten störtat så många stora män i förderfvet. Om det blixtrande snillet, skulle bestämma menniskans moraliska karaktär, så skulle Tegnér kunna upphöjas till en stor Gud ibland hedningarne, eller till ett helgon i påfvedömet, likasom han af alla små snillen är upphöjd till Gudomlig rang, heder och värdighet: de hysa större aktning för Tegnérs stora snille, än de hysa för Skaparen, som gaf det stora snillet. Men nu kunna icke ens våra hedniska moralfilosofer antaga, att snillet bestämmer menniskans moraliska karaktär. Moralfilosoferna påstå, att det är den moraliska viljan, som är nedlagd i Förnuftet, som bestämmer menniskans moraliska karaktär. Således kan det blixtrande snillet, i förening med en ond vilja, åstadkomma mera ont än godt; och en menniska, som är utrustad med större förstånd än andra menniskor, kan åstadkomma mera ondt än godt, om ett dåligt hjerta bestämmer det stora Förståndets operationer.

1 Hans inre strider och försök häri känna vi ej.

vähene sillä perusteella, että Aftonbladet ja muut vapauden taistelijat katsoivat hänellä olevan politiikassa vähemmän ymmärrystä kuin muilla ihmisillä. Varmuudella voimme väittää, että Tegnér oli tietoinen suuresta nerokkuudestaan eikä sen vuoksi voinut vastustaa maailman hänelle antamaa kunnioitusta. Hän ei saattanut sanoa kunnianhimolle: **mene pois, saatana!**[2] Tegnérin eniten palvoma jumaluus eli se intohimo, joka häntä hallitsi, oli kunnia eli kunnianhimo, jonka maailman suurmiehet arvostavat kaikkien muiden jumaluuksien yläpuolelle, koska tämä intohimo on saanut tietyn siveellisen vivahduksen. Se on eräs saatana, joka on muuttunut valkeuden enkeliksi.

Koko maailma katsoo kunnian olevan jotakin suurta ja jumalallista, vaikka historia osoittaa, että kunnianhimo on syössyt monta suurmiestä turmioon. Jos loistava nerokkuus määräisi ihmisen moraalisen luonteen, niin Tegnér voitaisiin korottaa suureksi jumalaksi pakanoiden joukossa, tai pyhimykseksi paavin valtakunnassa, niin kuin kaikki pikkunerot ovat nostaneet hänet jumaluuden arvoluokkaan, kunniaan ja arvokkuuteen. He arvostavat Tegnérin suurta neroutta enemmän kuin Luojaa, joka tämän suuren nerouden antoi. Mutta nyt eivät edes meidän pakanalliset moraalifilosofimme voi olettaa, että nerous määräisi ihmisen siveellisen luonteen. Moraalifilosofit väittävät järjessä asustavan moraalisen tahdon määräävän ihmisen siveellisen luonteen. Näin ollen loistava nerous yhdistyneenä pahaan tahtoon voi aiheuttaa enemmän pahaa kuin hyvää. Ja ihminen, jolla on parempi ymmärrys kuin muilla, voi aiheuttaa enemmän pahaa kuin hyvää, jos paha sydän määrää suuren ymmärryksen toimenpiteitä.

2 Hänen sisäisiä kamppailujaan ja ponnistelujaan tässä asiassa emme tiedä.

Huruvida Tegnér hade en ond vilja eller moralisk vilja, skola vi denna gången lemna osagdt; men att han icke var någon christen i lifvet, och kanske blef det alldrig i döden, det visa alla hans handlingar. Vi hafva alldrig hört om honom berättas något enda ädelt drag som kunde jämföras med dygdiga hedningars handlingar; alla anekdoter om Tegnér gå ut på qvickheter och dessa qvickheter hålla sig icke alltid innom anständighetens gränsor. Vi kunna icke ens jemföra Tegnér med de dygdigare hedningarne, som satte sin högsta ära uti en ostraffelig vandel. Den som vill döma utan väld om Tegnérs moraliska karaktär, måste fälla det omdöme, att han i moraliskt afseende står långt efter de dygdigare hedningarne.

Sen, oliko Tegnérillä paha vai siveellinen tahto, jätämme tällä kertaa sanomatta, mutta kaikki hänen menettelynsä osoittavat, ettei hän ollut eläessään mikään kristitty eikä kuollessaankaan kaiketi tullut kristityksi. Emme ole koskaan kuulleet kerrottavan hänestä ainuttakaan jaloa piirrettä, jota voitaisiin verrata siveäin pakanain toimiin. Kaikki Tegnéristä kertovat kaskut liittyvät sukkeluuksiin, ja nämä sukkeluudet eivät aina pysy säädyllisyyden rajoissa. Emme edes voi verrata Tegnériä siveämpiin pakanoihin, jotka asettivat korkeimman kunniansa nuhteettomaan vaellukseen. Sen, joka tahtoo puolueettomasti arvostella Tegnérin siveellistä luonnetta, täytyy julistaa se tuomio, että hän moraalisessa suhteessa jää kauas siveämmistä pakanoista.

En sådan man, som till och med hedningarne måste fördöma på domens dag, anses nu för ett stort ljus i christenheten; och då han med sitt stora anseende i verlden fäller ett ofördelaktigt omdöme om Pietismen, så anses det naturligtvis för säkert, att Läseriet och Pietismen är ett **"ohyggligt svärmeri."** ty Tegnér har fördömt Läsarena, och Tegnérs ord äro lika Gudomliga, som Guds egna ord.

Sellaista miestä, jonka pakanatkin joutuvat tuomitsemaan tuomiopäivänä, pidetään nyt suurena valkeutena kristikunnassa. Ja kun hän maailman suuresti kunnioittamana langettaa epäedullisen mielipiteen pietismistä, niin luonnollisesti pidetään varmana, että lukijaisuus ja pietismi ovat **kauheaa haaveilua,** sillä Tegnér on tuominnut lukijaiset, ja Tegnérin sanat ovat yhtä jumalalliset kuin Jumalan omat sanat.

Det elaka ryktet har berättat att Tegnér äfven dyrkade Bacchus och Venus. Vi kunna icke känna huruvida detta rykte eger någon grund. Men af vissa stickord, som af hans politiska motståndare riktades offentligen mot honom på Riksdagarne, kunna vi draga den slutsatts, att icke alla onda rykten om Tegnér varit alldeles ogrundade. Tegnér yttrade sig på en Riksdag: *"vi äro ett litet folk, vi böra ställa oss Polens öde till Efterdöme."* Detta laconiska yttrande af Tegnér, väckte den billi-

Pahat huhut ovat kertoneet Tegnérin palvelleen **myös** Bachusta ja Venusta. Emme voi tietää, onko näillä huhuilla perustetta, mutta joistakin ivasanoista, joita hänen poliittiset vastustajansa julkisesti suuntasivat häntä kohti valtiopäivillä, voimme vetää sen johtopäätöksen, etteivät kaikki pahat huhut olleet tyhjästä tempaistuja. Tegnér lausui kerran valtiopäivillä: *"Me olemme pieni kansa, meidän pitää asettaa Puolan kohtalo esikuvaksemme."* Tämä Tegnérin naseva lausunto herätti mitä katkerinta mielipa-

1 Vi förneka ej derföre, att ädla hednadrag kunnat hos honom funnits.

2 Emme sillä kiellä, etteikö hänessä olisi voinut olla joku jalo pakanallinen piirre.

gaste harm uti hans politiska motståndares hjertan. Den köttsliga frihetens kämpar uppträdde mot Tegnér med de bittraste smädelser och ehuru dessa ulfvar i fåraklädder alltid föra det vackra ordet på tungan: *"att inga Personligheter få angripas på tribunen"*, kunde likväl Ankarsvärd och Petré icke afhålla sig från otidigheter. När Ankarsvärd besvarade Tegnérs laconiska yttrande med ett långt tal på Riddarhuset, kunde han icke afhålla sig från stickord, riktade mot Tegnérs Personlighet. Ankarsvärd sade ibland annat: *Han* (Tegnér) *hotar oss med Polens Öde, men se Stater ragla icke lika lätt som individer"!!*

haa hänen poliittisten vastustajiensa sydämessä. Lihallisen vapauden taistelijat esiintyivät Tegnériä kohtaan mitä katkerimmilla herjauksilla, ja vaikka nämä lammasten vaatteisiin pukeutuneet sudet aina pitävät nämä kauniit sanat kielellään, että *puhujalavalla ei saa mennä henkilökohtaisuuksiin*, eivät Ankarsvärd ja Petré voineet kuitenkaan pidättäytyä hävyttömyyksistä. Vastatessaan ritarihuoneessa pitkällä puheella Tegnérin nasevaan lausumaan Ankarsvärd ei voinut pidättäytyä Tegnérin henkilöön suunnatuista pistelyistä. Ankarsvärd sanoi muun muassa: *"Hän uhkaa meitä Puolan kohtalolla, mutta kas, valtiot eivät hoipertele yhtä helposti kuin yksilöt."*

Var detta hederligt, var det ridderligt eller var det parlamentariskt att utfara i stickord riktade mot Tegnérs personlighet? men man finner af de liberala kämparnes uppförande på Riksdagarne, att de äro lika stora skrymtare, som deras politiska motståndare, ty de kunna icke handla consequent i öfverensstämmande med sina egna antagna grundsatser. Någon tid förut hade Tegnér yttrat uti ett Tal till Gymnasii ungdomen: **"om jag minns rätt, så berättar Plutarchus att Aeolus hade en påse, hvarutur han släppte allehanda vindar."** Dessa få ord gjorde så ondt i Aftonbladets hjerta, att gallan var på vägen att spricka. Hans hundskall emot Tegnér uppfyllde hela den liberala skogen i Aftonbladets spalter.

Oliko tämä kunniallista, ritarillista tai parlamentaarista, että hän lausui Tegnériin henkilökohtaisesti suunnattuja ivasanoja? Mutta liberaalien käytöksestä valtiopäivillä nähdään, että he ovat yhtäläisiä teeskentelijöitä kuin poliittiset vastustajansakin, sillä he eivät voi toimia johdonmukaisesti periaatteitaan seuraten. Jonkin verran aikaisemmin Tegnér oli maininnut lukiolaisille pitämässään puheessa: **Muistaakseni Plutarkos kertoo Aioloksella olleen pussin, josta hän laskee ulos kaikenlaisia tuulia.** Nämä muutamat sanat tekivät niin pahaa Aftonbladetin sydämessä, että sappi oli puhjeta. Sen koiranhaukunta Tegnériä vastaan täytti koko vapaamielisen metsän Aftonbladetin palstoilla.

Vi hafva ansett nödigt att förutskicka dessa anmärkningar om Tegnérs moraliska karaktär, innan vi gå på att granska de kyrko Tal, som blifvit lofordade af Aftonbladet. Vårt tidehvarfs smak är så förderfvad, att endast snillet, talangen, konsten och vetenskapen prisas; men dygden och religionen trampas under fötterna: ja vi säga rent ut, att gamla Greker och Romare fastade långt mera afseende på stora och ädla handlingar, än nu tidens

Meistä on ollut tarpeen tehdä nämä huomautukset Tegnérin moraalisesta luonteesta ennen kuin käymme tutkimaan Aftonbladetin ylistämiä kirkkopuheita. Aikakautemme maku on niin turmeltunut, että ainoastaan neroutta, kyvykkyyttä, taidetta ja tiedettä ylistetään, mutta siveys **ja uskonto poljetaan** jalkain alle - sanommepa suoraan, että muinaiset kreikkalaiset ja roomalaiset panivat paljon enemmän painoa suuriin ja jaloihin tekoihin kuin nykyajan kristityt, jotka

christne, som tyckas vara skapade för laster och brott.

I anledning af Tegnérs kyrko tal, kunna vi fråga: huru står det till med christendomen i Sverrige? Denna fråga torde Aftonbladet och andra Rationalismens predikanter kunna besvara. Aftonbladet har alltid varit en presthatare; det har under hela tiden af sin politiska bana beskyllt Presterna för skrymteri och egennyttiga afsikter. Och om Aftonbladet hade himmelrikets nycklar i sina händer, skulle de förpassa alla prester med Resepass till helvetet. Men huru har nu denna Presthatare kunnat försonas med Tegnérs minne? Jo! Herodes och Pilatus voro fiender i politiskt afseende, men för Jesu Nazareni skull blefvo de vänner. Ingendera ville döma honom, men båda gjorde de gäck af Honom. Man har väl någon gång sett uppsattser i Pietistisk syftning få rum i Aftonbladet, äfvensom Aftonbladet yrkat upphäfvandet af Conventikel plakatet; men att äfven läsarena fått feta slängar af den förnuftiga piskan, derpå hafva vi sett prof i sommar 1851, när han på ett ställe talar om några Läsaresammankomster, som blifvit hållna i själfva hufvudstaden; och att Aftonbladet nu lofordar Tegnérs kyrkotal, som äro riktade mot Läsare och Jesuiter, det bevisar, att Aftonbladet icke är någon Läsare predikant utan snarare en fiende till Läseriet. Aftonbladets hjerta har varit ondt allt ifrån ungdomen: "det har hatat presterna emedan de alltid hafva lagt hinder i vägen för äregiriga planer; men icke destomindre känner det sig nu forsonadt med Tegnérs minne, emedan han har fördömt läsarena. Ännu i ålderdomen väntar Aftonbladet med otålighet **Israels tröst** uti förnuftets Herradöme.

Vi gå nu att anföra några utdrag af Tegnérs kyrkotal, såsom de blifvit

näyttävät olevan paheita ja rikoksia varten luotuja.

Tegnérin kirkkopuheiden johdosta voimme kysyä, kuinka Ruotsin kristillisyyden laita on? Tähän kysymykseen pitäisi Aftonbladetin ja muiden järkiuskon saarnaajien osata vastata. Aftonbladet on aina ollut vihamielinen papeille. Se on koko poliittisen uransa ajan syyttänyt pappeja teeskentelystä ja itsekkäistä pyrkimyksistä. Ja mikäli Aftonbladetilla olisi käsissään taivaan valtakunnan avaimet, se antaisi kaikille papeille passituksen helvettiin. Mutta kuinka tämä papinvihaaja on saatu sovitetuksi Tegnérin muiston kanssa? Niin, Herodes ja Pilatus olivat poliittiset viholliset, mutta Jeesus Nasaretilaisen tähden he tulivat ystäviksi. Kumpikaan ei tahtonut tuomita häntä, mutta molemmat he tekivät hänestä pilkkaa. Jonkun kerran on pietistisen kirjoituksen nähty saaneen sijaa Aftonbladetissa samoin kuin Aftonbladet on puhunut konventikkeliplakaatin lakkauttamisen puolesta, mutta myös lukijaiset ovat saaneet aimo sivalluksia järjen piiskasta. Siitä olemme nähneet esimerkkejä kesällä 1851, kun se eräässä paikassa puhuu lukijaiskokouksista, joita oli pidetty ihan pääkaupungissa. Ja se, että Aftonbladet ylistää Tegnérin lukijaisia ja jesuiittoja vastaan suuntaamia kirkkopuheita, osoittaa, että Aftonbladet ei ole lukijaissaarnaaja, vaan pikemminkin lukijaisuuden vihollinen. Aftonbladetin sydän on nuoruudesta saakka ollut paha. Se on vihannut pappeja, koska he ovat aina laittaneet esteitä kunnianhimoisten suunnitelmien tielle. Mutta sitä suuremmalla syyllä se nyt tuntee olevansa sovinnossa Tegnérin muiston kanssa, koskapa hän on tuominnut lukijaiset. Vielä vanhuudessaan Aftonbladet odottaa malttamattomana **Israelin lohdutusta** järjen valtakunnassa.

Käymme nyt esittelemään joitakin otteita Tegnérin kirkkopuheista sellaisina kuin

framställda i Aftonbladet uti N:o 206, för den 6:e September 1851.

"Mer än en gång", säger Aftonbladet, "klagar Tegnér i dessa sina tal öfver det kalla, det beräknande, det kärlekslösa och just derföre ochristliga tidehvarfvet, i hvilket man egentligen icke älskar någonting annat, än sig sjelf och sin egen lumpna Personlighet." Om nu Aftonbladet gillar detta Tegnérs omdöme, så hafva både Aftonbladet och Tegnér uppträtt som sitt tidehvarfs anklagare och domare, men detta dömande gillas icke af någondera, när det kommer från en Läsare predikant, det vill säga: Aftonbladet och Tegnér äga rättighet att **döma verlden,** men icke Läsarena. Men hvarföre skulle Läsarena icke få döma verlden, när Aftonbladet och Tegnér döma verlden? monne derföre, att Läsarena icke döma en rätt dom?

Om en biskop i Sverrige dömmer verlden, och kallar sitt tidehvarf för *ochristelig,* hvarföre skulle en Läsar predikant icke få uttala samma dom, att vårt tidehvarf är *ochristelig? "Ofta"*, yttrar han (Tegnér) på ett ställe, *"när i nattens tystnad, de mörka föreställningarne sväfva omkring mitt sömnlösa läger; när jag tycker mig höra, huru likmasken gnager på mitt folk, på mitt fädernesland, på mina egna hjerterötter, så förefaller det mig, som om förstörelsens Engel ginge genom tidehvarfvet, liksom fordomdags Sanheribs Läger: då tycker jag mig stå icke vid Christi, utan vid christendomens graf, och klagar med Maria: de hafva tagit bort min Herra.* (Men hvarföre lyssnade icke Tegnér till dessa mörka föreställningar?)

Hvarföre undersökte han icke sitt hjertas djup, om dessa föreställningar vore en ingifvelse af en mörk ande? Låt vara, att dessa "mörka föreställningar" af Aftonbladet och andra

ne julkaistiin Aftonbladetin numerossa 206, 6.9.1851.

"Mutta useammin kuin kerran", sanoo Aftonbladet, "Tegnér valittaa näissä puheissaan kylmää, laskelmoivaa, rakkaudetonta ja juuri siitä syystä epäkristillistä aikakautta, jolloin oikeastaan ei rakasteta mitään muuta kuin itseä ja omaa kurjaa persoonallisuutta." Jos Aftonbladet nyt hyväksyy tämän Tegnérin arvostelun, niin on sekä Aftonbladet että Tegnér esiintyneet aikakautensa syyttäjänä ja tuomarina. Mutta kumpikaan ei hyväksy tätä tuomitsemista, kun sen tekee lukijaissaarnaaja. Toisin sanoen, Aftonbladetilla ja Tegnérillä on oikeus **tuomita maailmaa,** mutta lukijaisilla ei ole. Mutta miksi eivät lukijaiset saisi tuomita maailmaa, kun Aftonbladet ja Tegnérkin niin tekevät? Siksikö, etteivät lukijaiset tuomitse oikein?

Jos eräs Ruotsin piispa tuomitsee maailmaa ja kutsuu aikakauttaan *epäkristilliseksi,* miksi ei lukijaissaarnaaja saisi lausua samaa tuomiota, että aikakautemme on *epäkristillinen? "Usein"*, lausuu Tegnér eräässä kohdassa, *"kun synkät aavistukseni yön hiljaisuudessa leijuvat unettoman vuoteeni ympärillä; kun olen kuulevinani, kuinka ruumiin/nato kaluaa kansaani, isänmaatani, omia sydänjuuriani, niin minusta tuntuu kuin hävityksen enkeli kävisi aikakautemme läpi kuten muinoin Sanheribin leirin lävitse. Silloin olen seisovinani, en Kristuksen, vaan kristillisyyden haudalla valittamassa Marian kanssa: "He ovat vieneet pois minun Herrani!"* Mutta miksi Tegnér ei kuunnellut näitä synkkiä aavistuksiaan?

Miksi hän ei tutkinut sydämensä syvyyksiä, tulivatko nämä aavistukset jonkun pimeyden hengen vaikutuksesta? Olkoon niin, että Aftonbladet ja muut kumoukselliset pitävät näitä synkkiä aavistuksia poliittisena haihatteluna tai synkkinä uni-

Rabulister betraktas som politiska griller eller mörka drömbilder, uppväckta af en mörk ande, så följer icke deraf, att de verkeligen voro ingifne af en mörk ande. Tvärt om tyckas dessa mörka föreställningar om *det ochristeliga tidehvarfvet*, och *om likmasken, som gnager hjert rötterna*, samt *om christendomens graf*, verkeligen innehålla bedröfliga och förskräckliga sanningar, som ingen vågar uttala, af fruktan för Folkets hat; men hvarje mörk föreställning, som innehåller en sanning, måste vara ingifven af en ljusare ande. I anledning af likmasken som Tegnér hörde gnaga på folket och hans egna hjertrötter, måste vi äfven framkasta den frågan, hvarföre Tegnér mot slutet af sin lefnad yttrade en viss fruktan för döden. Borde icke han såsom ett verlds beryktadt Snille hafva funnit odödlighetens hopp uti den så vidt beryktade äran, för hvilken så många af Forntidens stora män uppoffrade sit lif? Eller om han möjligen hyste den föreställningen, att äran allena icke kan skänka ett stort Snille samvetsfrid i Evigheten; borde han icke hafva funnit sin lycksalighet uti den så högt beprisade dygden, som var det högsta mål hvartill forntidens vise sträfvade? Eller om äfven detta hopp möjligen kunde svika honom uti lif-vets viktigaste ögonblick, så vida det aggande samvetet måhända plågade honom med den hedniska föreställningen, att han icke uppnått dygdens höga ideal, borde han icke såsom christen hafva funnit salighetens hopp uti försoningen med sitt lifs upphof?

Men det ser nästan så ut som skulle hoppet om en evig lycksalighet hafva svikit honom, ehuru Aftonbladet, som litar på sina vetenskapliga och politiska förtjenster, anser det för en onödig feghet att frukta för döden, emedan det icke fanns något helfvete eller något ansvar och redogörelse i en annan

kuvina, joita joku pimeyden henki on vaikuttanut, mutta siitä ei seuraa, että ne todellakin olivat pimeyden hengen vaikuttamia. Päinvastoin, nämä synkät aavistukset *epäkristillisestä aikakaudesta* ja *sydänjuuria kaluavasta ruumiinmadosta* sekä *kristillisyyden haudasta* näyttävät todellakin sisältävän murheellisen ja kauhistavan totuuden, jota yksikään ei tohdi lausua suustaan peläten joutuvansa ihmisten vihan kohteeksi. Mutta jokaisen synkän aavistuksen, joka sisältää totuuden, täytyy olla jonkun kirkkaamman hengen vaikutusta. Ruumiinmadon takia, jonka Tegnér kuuli kaluavan kansaa ja omia sydänjuuriaan, täytyy meidänkin esittää kysymys, miksi Tegnér elämänsä loppupuolella ilmaisi tuntevansa jonkinlaista kuolemanpelkoa. Eiköhän hänen maailmankuuluna nerona olisi pitänyt löytää kuolemattomuuden toivo siitä laajaa kuuluisuutta saavuttaneesta kunniasta, jolle niin monet muinaiset suurmiehet ovat uhranneet elämänsä? Tai jos hänellä mahdollisesti oli sellainen ajatus, ettei kunnia yksistään saata lahjoittaa suurelle nerolle omantunnonrauhaa iankaikkisuudessa, eikö hänen olisi pitänyt löytää onnellisuutensa siitä niin korkeasti ylistetystä siveydestä, jonka entisaikojen viisaat asettivat pyrkimystensä korkeimmaksi päämääräksi? Tai mikäli tämäkin toivo mahdollisesti saattaisi pettää hänet elämän tärkeimmällä hetkellä, koskapa kalvava omatunto kenties vaivasi häntä sellaisella pakanallisella aavistuksella, ettei hän ollutkaan saavuttanut hyveen korkeaa ihannetta, eiköpä hänen kristittynä olisi pitänyt löytää autuudentoivonsa sovinnosta hänen elämänsä alkulähteen kanssa?

Mutta melkeinpä näyttää siltä kuin iankaikkisen autuuden toivo olisi pettänyt hänet, vaikka tieteellisiin ja poliittisiin ansioihin luottavan Aftonbladetin mielestä on tarpeetonta arkuutta pelätä kuolemaa, koska ei ollut olemassa mitään helvettiä tai vastuuta tai tilintekoa toisessa

verld. Vi anse likväl Tegnérs fruktan för döden för en vink från en högre verld, som äfven hans samvete torde hafva bekräftat, att man icke kommer *"raglande"* in i himmelriket. Men just denna vink lyssnade han" icke till; ty hade han alfvarligen lyssnat till den *"gnagande likmasken,"* så hade han visserligen funnit christendomens graf i sitt eget hjerta, och denna erfarenhet skulle hafva tvungit honom att gråta med Maria på Kristendomens graf, ända till dess den korsfäste och tömekrönte Konungen uppenbarat sig lefvande för hans blick. Nu har Tegnér, med sina mörka föreställningar om christendomens graf, hoppat ner i grafven, som Petrus, och der står han och gräfver i svepningen, undrande hvart Christi Lekamen tagit vägen. — Visserligen hade Tegnér uti nattens mörker och tystnad en aning om christendomens förfall, men denna aning kände han endast uti den andeliga nattens dunkel; endast uti det andliga mörkrets dunkel såg han, att christendomen var försvunnen ifrån den döda trons graf.

maailmassa. Meidän mielestämme kuitenkin Tegnérin kuolemanpelko on korkeammasta maailmasta tullut vihje siitä, mistä myös hänen omatuntonsa lienee todistanut, ettei taivaan valtakuntaan tulla sisälle *"hoiperrellen"*. Mutta juuri tätä vihjettä hän ei kuunnellut, sillä jos hän olisi vakavissaan kuunnellut *"kalvavaa ruumiinmatoa"*, niin hän olisi löytänyt kristillisyyden haudan omasta sydämestään, ja tämä kokemus olisi pakottanut hänet itkemään Marian kanssa kristillisyyden haudalla siihen asti, että ristiinnaulittu ja orjantappuroilla kruunattu Kuningas olisi ilmestynyt elävänä hänen silmiensä eteen. Nyt Tegnér on synkkine aavistuksineen kristillisyyden haudasta hypännyt hautaan kuten Pietari, ja siellä hän seisoo kaivelemassa hikiliinoja ihmetellen, mihin Kristuksen ruumis on joutunut. Tosin Tegnérillä oli yön pimeydessä ja hiljaisuudessa aavistus kristillisyyden rappiosta, mutta tämän aavistuksen hän tunsi ainoastaan hengellisen yön hämärässä, jossa hän näki kristillisyyden kadonneeksi kuolleen uskon haudasta.

Lika så Franzén som beherskades af samma passion, som Tegnér, nemligen äregirigheten, kände uti den andeliga nattens mörker en dunkel aning om christendomens försvinnande ifrån den döda trons graf; men ingendera hade en klar åskådning af den tomma grafven: ingendera trodde att äfven de sista qvarlefvorna af christendomen voro borttagne; ingen dera trodde, att

Samaten Franzén, jota hallitsi sama intohimo kuin Tegnériä, nimittäin kunnianhimo, tunsi hengellisen yön pimeydessä hämärän aavistuksen kristillisyyden katoamisesta kuolleen uskon haudasta; mutta kummallakaan ei ollut selkeää näkemystä tyhjästä haudasta. Kumpikaan heistä ei uskonut, että kristillisyyden viimeiset jäänteetkin olisi otettu pois. Kumpikaan ei uskonut, että ainoastaan

1 Naturligtvis efter fritänkarens fräcka inbillning.

2 Som det vill synas.

3 Vördad i åminnelse. Derför lär denna dom synas alltför hård, är den orätt? Red. anm.

4 Vapaa-ajattelijoiden julkeiden kuvitelmien mukaan.

5 Kuten näyttää.

6 Kunnioitetussa muistossa - sen tähden tämä tuomio tuntuu aivan liian ankaralta, onkohan väärä? Toim. huom.

endast svepningen af christendomen återstod; och om än Maria Magdalena ville berätta för dem, att afven christendomens sista qvarlefvor voro borttagne ifrån den döda trons graf, så verkade denna underrättelse endast ett löpande till grafven, och ett gräfvande i svepningen; men hvart lekamen eller den döda kroppen tagit vägen, det kunde de icke begripa. Äfven Franzén kände någon gång en dunkel aning om den likmask, som gnagade Tegnérs hjerterötter. Under en sjukdom hade han låtit kalla sin egen Adjunct (en Läsare predikant) för att söka upplysning och tröst uti menniskans vigtigaste angelägenheter.

Det var fruktan för döden, som gjorde honom angelägen om den rätta upplysningen; men samvets masken — eller — likmasken döfvades åter af harpans toner, liksom Sauls onde ande vek ifrån honom när David spelade på harpan — ett eget sätt att döfva det aggande samvetet. Men del är ovisst, om det finns någon harpa i evigheten, som kan döfva det onda samvetet; ty den mask, som alldrig dör, kan väl döfvas här af sinlighetens siren sång, d.v.s. ära, magt och rikedom. Snille, konst och talang satta människan i det sinnes tillstånd att hon kan glömma evigheten, så länge som hennes inneboende nedriga passioner kunna tillfreds ställas.

Men likmasken dör icke derföre, att den blir döfvad af snillets harpo toner; ty det kan lätt hända, att det stora snillet får höra kattmusik i evigheten, om icke Davids ratta harpo toner — den lefvande tron får fördrifva Sauls onde ande för evigt.

Våra nuvarande Biskopar och Prester kunna icke ana att det står så illa till

1 Förf. talar här i allmänhet och nekar ej att upplysta lärare finnas. Red, anm.

kristillisyyden käärinliinat olivat jäljellä. Ja vaikka Maria Magdaleena kuinka tahtoi kertoa heille, että kristillisyyden viimeisetkin jäänteet oli otettu pois kuolleen uskon haudasta, niin tämä sanoma vaikutti vain juoksun haudalle ja käärinliinojen kaivelemisen, mutta sitä he eivät voineet käsittää, mihin kuollut ruumis oli joutunut. Myös Franzén tunsi joskus hämärää aavistusta ruumiinmadosta, joka kalvoi Tegnérin sydänjuuria. Erään sairauden aikana hän oli kutsuttanut luokseen oman apupappinsa, (joka oli lukijaissaarnaaja) saadakseen valaistusta ja lohdutusta ihmisen tärkeimmissä kysymyksissä.

Juuri kuolemanpelko herätti hänessä tarpeen saada oikeaa valaistusta, mutta kanteleen sävelet turruttivat jälleen omantunnonmadon eli ruumiinmadon, kuten Saulinkin paha henki lähti Daavidin soittaessa kanteletta, mikä onkin erinomainen keino kalvavan omantunnon hiljentämiseksi. Mutta ei ole tietoa, onko iankaikkisuudessa yhtään kannelta, jolla voidaan vaientaa paha omatunto, sillä se mato, joka ei koskaan kuole, voidaan täällä vaientaa aistillisuuden seireenin laululla, nimittäin kunnialla, vallalla ja rikkaudella. Nerokkuus, taiteellisuus ja lahjakkuus saavat ihmisen siihen mielentilaan, että hän voi unohtaa iankaikkisuuden niin kauan kuin hänessä asuvat, alhaiset intohimot voidaan tyydyttää.

Mutta ruumiinmato ei kuole sen seurauksena, että nerokkuuden kanteleen sävelet sitä vaientavat, sillä niin saattaa käydä helposti, että suuri nero saa kuulla kissannaukunaa helvetissä, ellei Daavidin oikeat kanteleen sävelet — elävä usko — saa karkottaa Saulin pahaa henkeä iankaikkisiksi ajoiksi.

Nykyiset piispamme ja pappimme eivät voi aavistaa, että kristillisyyden laita on

2 Kirjoittaja puhuu tilanteesta yliottain eikä kiellä, että valaistuja opettajia on olemassa. Toim. huom.

med Christendomen som här utmålas: de föreställa sig, alt Christendomen är lika lefvande som den har varit i del Apostoliska tidehvarfvet; och om någon Maria Magdalena vill uppenbara för våra Biskopar, att äfven den döda kroppen eller de döda formerna äro borttagna från den döda trons graf, och att endast svepningen af Christendomen är qvar i grafven; så säga de: äro ock vi blinde? Menar ni att Christendomen i Stats kyrkan icke är lefvande?

niin huonosti kuin tässä kuvataan. He kuvittelevat, että kristillisyys on yhtä elävä kuin se on ollut apostolisena aikakautena. Jos joku Maria Magdaleena tahtoo ilmoittaa piispoillemme, että kuollut ruumiskin eli ulkonaiset muodot on viety pois kuolleen uskon haudasta, ja että ainoastaan kristillisyyden käärinliinat ovat jäljellä haudassa, niin he sanovat: "Olemmeko mekin sokeita? Tarkoitatteko, että valtiokirkon kristillisyys ei ole elävä?"

Uti denna andeliga villfarelse famla nu förtiden alla äregiriga och egennyttiga Prester, att det icke står så illa till med Christendomen, som Tegnér, under sina mörkare stunder, anade; de famla, säger jag, uti denna villfarelse, ända till dess hela den Christna verlden falle sönder i grus, emedan inga band af Religionen mägtar sammanhålla den råa massan af ett folk, som längesedan skakat af sig alla Religionens band. Man kan också säga det samma om de Monarker, som söla sina händer uti sina undersåtares blod, att de skakat af sig alla band af Religionen. David förlät alla, som hade tagit del i Absaloms uppror; men nu finnes ingen nåd[1] i Monarkernas hjertan. Och detta hårda förfarande måste naturligtvis reta folkmassans illa dolda passioner. Jag säger icke, att det är orättvist att straffa upproriska undersåter; men det är högst opolitiskt och bevisar, att icke heller de mägtige på jorden känna den förderfvade mennisko naturen. De begripa icke att strängheten retar den köttsliga frihetens okufvade passioner till utbrott. Fruktan för straff kan icke dämpa de egoistiska passionerna; och massans sträfvan efter köttslig frihet har sin grund uti egoismen, som vill skaka af sig alla politiska och moraliska band.

Tässä hengellisessä eksytyksessä, ettei kristillisyyden laita ole niin huonosti kuin Tegnér hämärimpinä hetkinään aavisti, hapuilevat nykyisin kaikki kunnianhimoiset ja omaa etuansa tavoittelevat papit, Tässä eksymyksessä he hapuilevat, sanon minä, kunnes koko kristillinen maailma hajoaa muruiksi, koska mitkään uskonnolliset siteet eivät saata pitää raakaa ihmismassaa koossa, joka kauan sitten on ravistanut itsensä irti kaikista uskonnon siteistä. Samoin voidaan sanoa hallitsijoista, jotka tahraavat kätensä alamaistensa vereen, että he ovat ravistaneet itsensä irti kaikista uskonnon siteistä. Daavid antoi anteeksi kaikille, jotka olivat ottaneet osaa Absalomin kapinaan, mutta nyt ei hallitsijoiden sydämissä ole yhtään armoa[2]. Ja tämän ankaran menettelyn luonnollisesti täytyy kiihottaa kansanjoukon huonosti salattuja intohimoja. En sano, että on väärin rangaista kapinallisia alamaisia, mutta sangen epäpoliittista se on ja se todistaa, etteivät mahtavatkaan maan päällä tunne turmeltunutta ihmisluontoa. He eivät käsitä, että ankaruus kiihottaa lihallisen vapauden vastustamattomia intohimoja puhkeamaan ilmi. Rangaistuksen pelko ei pysty vaimentamaan itsekkäitä intohimoja, ja kansanjoukon pyrkiminen lihalliseen vapauteen perustuu itsekkyyteen, joka tahtoo ravistaa itsensä irti kaikista poliittisista ja moraalisista siteistä.

1 Ehuru dock ofta mycken otidig flathet.

2 Vaikkakin usein paljon luvatonta hölläkätisyyttä.

En menniska utan Religion har ingen fruktan för Gud, ingen fruktan för djefvulen, ingen fruktan för ansvar och redogörelse i evigheten. Huru skulle väl en sådan menniska frukta för öfverheten, som icke ens fruktar för döden och domen? Man såg nog 1848 huru litet en uppretad folkmassa kan styras med våld. Ju mera blodet flyter, desto desperatare blir den. En ensam varg fruktar för menniskan, men en stor flock af vargar fruktar icke, emedan den litar på mängden. Så förhåller det sig äfven med den råa massan, när den blir uppretad; så växer modet och fruktan för döden försvinner, i synnerhet då den tror sig strida för en helig och rättvis sak; och djefvulen — den infernaliska passionen skall nog draga försorg derom, att den tron bibehåller sig ibland massan af folket, att den strider för en helig och rättvis sak, när den strider för den köttsliga friheten. De rabulistiska Tidningarne bidraga och att styrka denna tro; men ännu mer bidraga de att utrota hvarje gnista af den Religiösa känslan hos de bildade klasserna; ty huru länge de predika sin förnufts Religion och skälla på Presterna, så få de verkeligen mången att tro, att hela Bibeln är sammansatt af Prest lögner, att Bibelns Gudomliga auctoritet har sin grund uti folkets lätt-trogenhet, att menniskan icke behöfver tro mera än hvad hon med sitt förnuft kan begripa. För att få bort Presterna från Riksdagen, måste sjelfva den lära som Presterna predika, göras misstänkt, och för detta ändamål måste Strausen utgifvas från Aftonblads Tryckeriet. När denna skrift blef förbuden, så väcktes nyfikenhets begäret hos mängden, och derigenom kom den att blifva känd.

Uskonnottomalla ihmisellä ei ole lainkaan jumalanpelkoa, ei pelkoa perkelettä kohtaan, ei pelkoa edesvastuusta ja tilinteosta iankaikkisuudessa. Kuinkapa sellainen ihminen pelkäisi esivaltaa, joka ei pelkää edes kuolemaa eikä tuomiota? Nähtiinhän vuonna 1848, kuinka vähän väkivallalla voidaan hallita kiihottunutta kansanjoukkoa, Mitä enemmän veri vuotaa, sitä raivokkaammaksi kansa tulee. Yksinäinen susi pelkää ihmistä, mutta suuri susilauma ei pelkää, koska se luottaa joukkoon. Niin on myös raa'an kansanjoukon laita, kun se tulee kiihotetuksi, rohkeus kasvaa ja kuoleman pelko häviää, erityisesti, kun se uskoo sotivansa pyhän ja oikean asian puolesta. Ja perkele, tuo helvetillinen intohimo, pitää kyllä huolen siitä, että se usko säilyy kansanjoukon keskuudessa, että se sotii pyhän ja oikean asian puolesta sotiessaan lihallisen vapauden puolesta. Kumoukselliset lehdet ovat myös avullisia vahvistamaan tätä uskoa, mutta vielä avullisempia ne ovat kitkemään juurineen jokaisen uskonnollisen tunteen kipinän sivistyneiden luokkien keskuudesta. Sillä aikansa saarnattuaan järjen uskontoansa ja haukuttuaan pappeja he todellakin saavat monen uskomaan, että koko Raamattu koostuu pappien valheista, että raamatun jumalallinen arvovalta perustuu kansan herkkäuskoisuuteen, ettei ihmisen tarvitse uskoa enempää kuin mitä hän järjellänsä saattaa käsittää. Jotta papit saataisiin pois valtiopäiviltä on itse pappien saarnaama oppi saatettava kyseenalaiseksi, ja tätä tarkoitusta varten oli Aftonbladetin kirjapainon julkaistava Strauss. Kun tämä kirjoitus kiellettiin, heräsi monien uteliaisuus, ja sillä keinolla kirja tuli tunnetuksi.

Utgifvandet af denna ohyggliga bok hade två ändamål: det var en Bokhandels speculation, som lyckades förträffligt; ty utgifvaren kunde ganska väl förutse att boken skulle komma under åtal; denna åtgärd skulle väcka mängdens nyfiken-

Tämän kauhean kirjan julkaisulla oli kaksi päämäärää: se oli kirjakaupan laskelmointia, joka onnistui erinomaisesti, sillä julkaisija osasi varsin hyvin ennustaa, että kirja joutuisi kanteen alaiseksi, mikä herättäisi kansan ute-

het, och boken skulle få afsättning.

liaisuuden, ja kirja kävisi kaupaksi.

Det andra ändamålet med Strausens utgifvande var: att göra den lära misstänkt, som Presterna predika och derigenom bereda sinnena att antaga en Förnufts Religion, hvarigenom Presterna kunde blifva umbärliga eller åtminstone förlora sitt inflytande, och uteslutas ifrån Representationen eller Riksdagen; men detta ändamål kunde icke vinnas, emedan den döda tro, som är herrskande uti Lutherska kyrkan, har fattat för djupa rötter, för att kunna i en hast utplånas. Icke desto mindre fick Strausen många anhängare i Sverige, och det kan icke nekas, att de bildade klassernas verkliga Religion är en **omedveten rationalism** eller en Förnufts Religion, hvars förnämsta tros artikel är: att man icke behöfver tro hvad man icke kan begripa. Och hvad det allmänna lefvernet angår, så har fritänkeriet verkat en frihet i seder, som de alfvarsammare hedningarne i den Romerska Republiken hafva brännmärkt med nedrighetens stämpel.

Toinen päämäärä Straussin julkaisemisella oli saattaa pappien saarnaama oppi epäilyksen alaiseksi ja sillä keinolla valmistaa mielet ottamaan vastaan järjen uskonto, jolloin papit tulisivat tarpeettomiksi tai ainakin menettäisivät vaikutusvaltansa ja heidät erotettaisiin eduskunnasta tai valtiopäiviltä. Mutta tätä tarkoitusta ei saavutettu, koska luterilaisessa kirkossa hallitseva kuollut usko on juurtunut niin syvälle, ettei sitä niin vain pystytä pois pyyhkäisemään. Siitä huolimatta Strauss sai monta kannattajaa Ruotsissa, eikä voida kieltää, että sivistyneiden luokkien todellinen uskonto on **tiedostamaton rationalismi,** eli järjen uskonto, jonka tärkein uskonkappale on, ettei tarvitse uskoa sitä, mitä ei voi käsittää. Yleisessä elämässä vapaa-ajattelu on vaikuttanut vapauden sellaisiin tapoihin, joihin Rooman valtakunnan vakavammat pakanat ovat painaneet halpamaisuuden polttomerkin.

Catilinas utsväfningar äro nu för tiden icke sällsynta; men det finns ingen Cicero i rådet, som har mod att bestraffa lasten. Egennyttan och liderligheten har tagit öfverhand, äfven ibland de bildade klasserna, så att det nu för tiden icke anses för någon skam eller vanära att förföra oskulden. Och Presterna, som skulle bestraffa gångbara laster, äro **stumma hundar, de skälla intet.** Tegnérs mörka föreställningar om Christendomens graf och om den andeliga likmasken, som gnager hjertrötterna, äro, efter vår tanka, öfverensstämmande med det verkliga förhållandet; de äro bedröfliga sanningar, som ingen kan förneka. Och derföre fråga vi: huru står det till med Christendomen i Lutherska kyrkan?

Catilinan irstailut eivät ole harvinaisia nykyisin, mutta raadissa ei ole Ciceroa, jolla olisi rohkeutta nuhdella pahetta. Oman hyödyn tavoittelu ja irstaisuus ovat ottaneet ylivallan sivistyneissäkin luokissa, niin ettei neitseen viettelemistä nykyisin katsota miksikään häpeäksi tai kunniattomaksi teoksi. Ja papit, joiden pitäisi nuhdella vallitsevia paheita, ovat **mykkiä koiria, jotka eivät hauku mitään.** Tegnérin synkät kuvitelmat kristillisyyden haudasta ja hengellisestä ruumiinmadosta, joka nakertaa sydämen juuria, ovat meidän mielestämme todellisten olosuhteiden mukaisia. Ne ovat kurjaa todellisuutta, mitä kukaan ei voi kieltää. Ja sen tähden kysymme: miten on luterilaisen kirkon kristillisyyden laita?

Men Aftonbladet, hvars hjerta icke gnages af någon likmask, emedan det är

Mutta Aftonbladet, jonka sydäntä mikään ruumiinmato ei kalva, koska se on järjen tislauskattilassa valmistetun lihallisen

döfvad af den köttsliga friheten, som är tillverkad uti förnuftets distillerpanna, kan icke finna sig belåtet med Tegnérs *"mörka föreställningar om Christendomens graf;"* ty, när tidens förstörande mordengel skådas i Förnuftets ljus, får den utseende af en ljusens Engel, som är kommen att bereda frihetens väg till Förnuftets Herradöme. När hela verlden står i ljusan låga, då får Förnuftet den rätta upplysningen: när strömmar flyta af menniskoblod, då får det hjerta, som förut är renadt i drakeblodet, känna en försmak af den infernaliska saligheten. Aftonbladets ömtåliga hjerta kan icke tåla Tegnérs "mörka föreställningar om likmasken och Christendomens graf."

vapauden turruttama, ei voi olla tyytyväinen Tegnérin *synkkiin mielikuviin kristillisyyden haudasta,* sillä kun ajan tuhoisaa murhaenkeliä tarkastellaan järjen valossa, se näyttää valkeuden enkeliltä, joka on tullut valmistamaan vapauden tietä järjen valtakuntaan. Kun koko maailma on ilmiliekissä, silloin järki saa oikean valaistuksen. Kun ihmisveri juoksee virtana, silloin sydän, joka on aikaisemmin puhdistettu lohikäärmeen veressä, saa tuntea helvetillisen autuuden esimakua. Aftonbladetin hellä sydän ei voi sietää Tegnerin synkkiä mielikuvia ruumiinmadosta ja kristillisyyden haudasta.

Det var just dessa mörka föreställningar (säger Aftonbladet) *hvilka på den sednare tiden stundom bemägtigade sig Tegnér och förbittrade hans lif: det var just de, som gjorde honom till Pessimist och så ofta kommo honom, den fördom så lefnads glade sångaren, att se allt i töcknets eller nattens färger. Försjunken i sin inre dystra, sällan hopplösa verldsåskådning, hade han stundom icke öga för det rörliga, det växlande, det ständigt sig föryngrande lifvet utom honom; eller såg han det blott i ett brokigt, oredigt virrvarr m,m. ?* Det förstås att Aftonbladet, som se allting i Förnuftets ljus, har i alla afseenden en klarare verldsåskådning än Tegnér; (ty i Aftonbladets hjerta är detta lifvet ingen dröm, utan verklighet, men det kommande är en dröm, som icke kan realiseras.) Vidare säger Aftonbladet; *"dylika Sauls stunder hade han (Tegnér) väl icke så få, häldst på de sednare åren; men i jämförelse med de ljusa, med dem då han med klar blick öfversåg händelsernas gång synnerligast inom det kyrkliga livet, vore de icke många".*

"Juuri nämä synkät mielikuvat", sanoo Aftonbladet, "valtasivat *viimeisimpinä aikoina toisinaan Tegnérin ja katkeroittivat hänen elämänsä. Ne tekivät hänestä pessimistin ja saivat hänet, joka muinoin oli niin elämänmyönteinen laulaja, näkemään kaiken sumun ja yön värisenä. Sisälliseen synkkään, joskus toivottomaan maailmankatsomukseen vajonneena hän toisinaan ei nähnyt liikkuvaa, vaihtelevaa, alituisesti itseään uudistavaa elämää ulkopuolellaan, vai näkikö hän sen ainoastaan kirjavana, epäselvänä sekamelskana?"* On selvää, että Aftonbladetilla, joka näkee kaiken järjen valossa, on joka suhteessa selkeämpi maailmankatsomus kuin Tegnérillä, (sillä Aftonbladetin sydämellä tämä elämä ei ole mikään unelma, vaan todellisuutta, mutta tulevainen elämä on unelma, joka ei voi toteutua). Edelleen sanoo Aftonbladet: *"Tällaisia Saulin hetkiä Tegnérillä oli aika usein erityisesti viimeisinä vuosinaan, mutta verrattaessa niihin valoisiin hetkiin, joina hän kirkkain katsein seurasi erityisesti kirkollisen elämän tapahtumia, niitä oli aika harvoin."*

Troligen menar Aftonbl. här, att Tegnér hade sina ljusare stunder, då han prisade upplysningen och vetenskapens

Luultavasti Aftonbladet tarkoittaa tässä, että Tegnérillä oli valoisammat hetkensä silloin, kun hän ylisti valistusta ja tieteen

framsteg, då han prisade Förnuftet, och hade sina utfall emot Läsarena.

Men "*Sauls stunder"* hade Tegnér då han fick de *mörka föreställningarne om likmasken, om den förstörande mord engeln, samt om Christendomens graf.* Men om vi betrakta dessa "Sauls stunder" i Christendomens ljus, så finna vi att dessa stunder voro de ljusaste i hela mannens lefnad, ehuru äfven detta ljus var mörker. Ty hans föreställning om Christendomens förfall, var så dunkel att man kan med skäl säga derom: **om ditt ljus är mörker, huru stort är icke då mörkret sjelf!** men hans mörka föreställningar om Christendomens graf äro så till vida en strimma af ljus, som de innebära en verkelig sanning.

Tegnér hade nemligen mot slutet af sin lefnad ett oroligt samvete, en nödvändig följd af hans oordentliga lefnad. Under de få Sauls stunder, då samvetet icke var förmörkadt af den dunst, som stiger opp ifrån passionernas organer, kände Tegnér med sig sjelf, att det icke stod rätt till med hans Christendom: han hade icke lefvat så, som en Christen egnar och anstår. Men dessa samvets förebråelser varade icke länge; ty samvetet döfvades åter af den fåfängliga ärans dunster. Han tröstade sig liksom Nero med Poesi: han tänkte mest på sin ära och sitt anseende i verlden, och huru kan en sådan grubbla på det tillkommande lifvet? Den fåfängliga äran lägger sig på samvetet som en dunst, och samvetet mistar sin fördömande kraft derigenom att menniskan tröstar sig sjelf med Poesi, lik som Nero, eller med politik, eller med ett glas Punsch.

Såsom en följd af det oroliga samvetet inställde sig äfven fruktan för döden hos Tegnér, som *"kände likmasken gnaga på hjertrötterna"*, men denna fruktan var icke heller långvarig; ty den, som kan

edistystä ja kun hän ylisti järkeä ja hyökkäsi lukijaisia vastaan.

Mutta *Saulin hetkiä* Tegnérillä oli silloin, kun hän sai *synkät mielikuvat ruumiinmadosta, hävittävästä murhaenkelistä sekä kristillisyyden haudasta.* Mutta mikäli katselemme näitä Saulin hetkiä kristillisyyden valkeudessa, huomaamme näiden olleen miehen koko elämän valoisimmat hetket, vaikka tämäkin valkeus oli pimeyttä. Sillä hänen käsityksensä kristillisyyden rappeutumisesta oli niin himmeä, että siitä voidaan hyvällä syyllä sanoa: **jos se valkeus, joka sinussa on, on pimeys, kuinka suuri on itse pimeys?** Mutta hänen pimeät mielikuvansa kristillisyyden haudasta ovat siinä suhteessa valonkajastus, että niihin sisältyy todellinen totuus.

Tegnérillä oli nimittäin elämänsä loppupuolella levoton omatunto, mikä oli väistämätön seuraus hänen epäsäännöllisestä elämästään. Harvoina Saulin hetkinä, jolloin intohimojen elimistä nouseva höyry ei pimittänyt omaatuntoa, Tegnér tunsi, ettei hänen kristillisyytensä laita ollut oikein. Hän ei ollut elänyt niin kuin kristityn kuuluu ja sopii elää. Mutta nämä omantunnon soimaukset eivät kestäneet kauan, sillä turhan kunnian höyryt tukahduttivat taas omantunnon. Hän lohdutti itseään Neron tavoin runoudella. Hän ajatteli enimmäkseen kunniaansa ja arvostustaan maailmassa, ja kuinkapa sellainen ihminen saattaa mietiskellä tulevaista elämää? Turha kunnia laskeutuu kuin sumu omalletunnolle, joka menettää tuomitsevan voimansa sen tähden, että ihminen lohduttautuu runoudella Neron tavoin, tai politiikalla tai punssilasilla.

Levottoman omantunnon seurauksena myös kuoleman pelko tuli Tegnérille, joka *tunsi ruumiinmadon nakertavan sydänjuuria*, mutta tämä pelkokaan ei ollut pitkäaikainen, sillä se, joka voi lohduttautua runoudella tai politiikalla,

trösta sig sjelf med Poesi eller politik, glömmer äfven alfvarligen tänka på döden. Vi kunna af dessa Sauls stunder sluta, att äfven stora snillen *"ragla"* vid grafvens bredd: de kunna icke hålla balancen. Vanligen lunka vår tids stora män till evigheten som skamliga hundar, de draga rumpan mellan benen, som skamliga hundar, när de skola framträda inför Guds domstol. Den fåfängliga äran kan icke skänka dem det mod eller den upphöjda sinnesstämning, som Christendomen gaf sina bekännare i dödsstunden.

unohtaa myös ajatella vakavasti kuolemaa. Näistä Saulin hetkistä voimme päätellä, että suuret nerotkin *hoippuvat* haudan partaalla, he eivät voi säilyttää tasapainoa. Meidän aikamme suurmiehet tavallisesti löntystelevät iankaikkisuuteen kuin häpeävät koirat. He vetävät häntänsä koipien väliin kuten häpeissään olevat koirat, kun heidän pitää astua Jumalan tuomioistuimen eteen. Turha kunnia ei kykene antamaan heille sitä rohkeutta tai ylevää mielentilaa, jonka kristillisyys antoi tunnustajilleen kuolinhetkellä.

Den namnkunnige Lagstiftaren Solon sade till Croesus: *"i vårt land anses den för lycklig, som kan dö med lugn."* Detta sade en hedning, som alldrig hade hört talas om Guds ord; och det ser verkligen så ut, som skulle forntidens stora män hafva lämnat verlden med större mod uti en upphöjdare sinnes stämning, och med större förhoppning om ett evigt lif än nutidens Christna Biskopar. Och så är det märkvärdigt, att Tegnérs loftalare berätta ingenting om den stora mannens sista stunder.

Nimekäs lainlaatija Solon sanoi Kroisokselle: *"Maassamme pidetään sitä onnellisena, joka saattaa kuolla tyynenä."* Näin sanoi pakana, joka ei koskaan ollut kuullut puhuttavan Jumalan sanaa. Ja näyttääpä todella siltä kuin entisen ajan suurmiehet olisivat jättäneet maailman suuremmalla rohkeudella, ylevämmässä mielentilassa ja suuremmalla iankaikkisen elämän toivolla kuin nykyiset kristityt piispat. On myös merkille pantavaa, että Tegnérin ylistäjät eivät kerro mitään tuon suurmiehen viimeisistä hetkisiä.

Aftonbladet och andra Rationalismens predikanter måste naturligtvis betrakta Tegnérs "Sauls stunder" såsom en början till svärmeri, under det att vi betrakta dessa stunder såsom de ljusaste i hela mannens lefnad, emedan de mörka föreställningar, som Tegnér hade under dessa "Sauls stunder", verkeligen öfverens stämma med de få Christnas erfarenhet, som se huru uselt det står till med Christendomen i vårt land.

Aftonbladet ja muut rationalismin saarnaajat joutuvat luonnollisesti tarkastelemaan Tegnérin "Saulin hetkiä" haaveilun alkuna, kun taas me pidämme näitä koko miehen elämän valoisimpina hetkinä, koska synkät mielikuvat, joita Tegnérillä oli näinä "Saulin hetkinä", todella pitävät yhtä niiden kokemusten kanssa, joita niillä harvoilla kristityillä on, jotka näkevät, kuinka huonosti kristillisyyden laita maassamme on.

Men då Tegnér beklagade Christendomens förfall under sina mörkare stunder, så fördömde han Läsarena under sina ljusare stunder och deruti liknade han påfven, som ansåg en reformation ifrån hufvudet till fötterna vara behöflig, men fördömde ändå

Mutta kun Tegnér valitti kristillisyyden rappeutumista synkempinä hetkinään ja tuomitsi lukijaisia valoisampina hetkinään, hän muistutti paavia, joka näki päästä jalkoihin ulottuvan uudistuksen olevan tarpeen, mutta tuomitsi kuitenkin Lutherin, joka aloitti uudistuksen. Kun

Luther, som började Reformationen. När Tegnér uti det ena talet beklagar Christendomens usla tillstånd, och uti det andra fördömer Läsarena, och uti det tredje lutar till Rationalismen, så kunna vi icke annat än anse honom för inconsequent eller stridig mot sig sjelf.

Tegnér yhdessä puheessa valittaa kristillisyyden kurjaa lilaa ja toisessa tuomitsee lukijaiset ja kolmannessa nojautuu rationalismiin, emme voi muuta kuin pitää häntä epäjohdonmukaisena ja ristiriitaisena.

Aftonbladet har gjort ett utdrag af ett tal, som Tegnér hållit vid en Prestvigning. Uti detta tal bestraffar han skrymteriet, men under det han bestraffar skrymteriet kommer äfven den rätta Christendomen i misshugg, såsom till ex. följande mening utvisar:

Aftonbladet on kirjoittanut otteen eräästä puheesta, jonka Tegnér on pitänyt eräässä pappisvihkimyksessä. Tässä puheessa hän nuhtelee ulkokultaisuutta, mutta ulkokultaisuutta nuhdellessaan hän vahingossa lyö myös kristillisyyttä, kuten seuraavista lauseista käy ilmi:

Tegnér säger: *Vi äro kallade till frihet säger Apostelen: det vill säga, till tankens frihet,* (alldeles i Rationalismens smak) *till lefvernets frihet,* (således får en Christen lefva som han vill.) *lagbunden endast genom Gud och vårt samvete* (detta låter visst godt och väl; men om den Gud, som vi dyrka är Bachus eller Venus, så lägga dessa Gudar inga band på gammel Adam; och om vårt samvete är döfvadt af "*boleris vin*" så får den Christliga friheten en stor utsträckning. Det hör då till den Christeliga friheten att ragla på grafvens brädd; och om någon ville säga, att ingen kommer raglande in i himmelriket, så blifver han ansedd för en skrymtare, som vill lägga band på den Christeliga friheten.)

Tegnér sanoo: *Meidät on kutsuttu vapauteen, sanoo apostoli, se tarkoittaa, ajatuksen vapauteen* (ihan rationalismin makuun) *elämän vapauteen,* (siis kristitty saa elää kuinka haluaa.) *olemme lain sitomia ainoastaan Jumalan ja omantuntomme kautta.* (Tämä kuulostaa varmasti hyvältä. Mutta jos jumala, jota palvelemme, on Bachus tai Venus, niin nämä jumalat eivät aseta vanhalle aatamille mitään siteitä. Ja jos omatuntomme on *huoruuden viinan* turruttama, niin kristillinen vapaus ulottuu kauas. Kristilliseen vapauteen kuuluu silloin saada hoiperrella haudan partaalla, ja jos joku tahtoisi sanoa, ettei kukaan hoipertelemalla pääse taivaan valtakuntaan, niin häntä pidetään ulkokullattuna, joka tahtoo asettaa siteitä kristilliselle vapaudelle.)

Men den Christendom, som alltjemt måste afsöndra sig från andra (till ex. ifrån Påfvedomet) *som endast lefver i öknen* (dit quinnan flydde, som omtalas i Uppenbarelse Boken.) *lik som de vilda djuren,* (till ex. David, när han flydde undan Saul, Elias, när han flydde till öknen, Johannes Döparen, som bodde i öknen, Jesus af Nazaret, som fördes till öknen för att frestas af djefvulen. m.fl.) *endast suckar i mörkret, liksom nattugglan.* (Till ex. David, som suckade på sitt nattläger. Ps.6:7,8.9. och säger sig vara

Mutta sellainen kristillisyys, jonka alinomaa täytyy eristäytyä muista (esimerkiksi paavikunnasta), *joka elää ainoastaan korvessa* (johon vaimo pakeni, josta Ilmestyskirjassa puhutaan) *kuten villieläimet,* (esim. Daavid paetessaan Saulia, Elias, kun hän pakeni korpeen, Johannes Kastaja, joka asui korvessa, Jeesus Nasaretilainen, joka vietiin korpeen perkeleen kiusattavaksi, ym.) *joka ainoastaan huokailee pimeydessä kuin yöpöllö,* (esim. Daavid, joka huokasi vuoteellansa Ps.6: 7-9, ja sanoo olevansa kuin tornipöllö hävi-

som en stenuggla uti de förstörda städer. Ps. 102.7) *sannerligen, den Christendomen är icke värd sitt namn,* (om Davids Christendom icke är värd sitt namn derföre att han suckade i mörkret, som en nattuggla, så måste den raglande Christendomen vara bättre värd sitt namn.) *och mästaren kännes ej vid den, när hans räkenskaps dag kommer.* (Men den Christendom, som raglar, och finner sin största lust i sinliga njutningar, och sin högsta belöning uti verldens ära, skall mästaren som bor under jorden bättre kännas vid.)

tetyissä kaupungeissa Ps. 102:7) *todellakaan, sellainen kristillisyys ei ole nimensä arvoinen,* (mikäli Daavidin kristillisyys ei ole nimensä arvoinen siksi, että hän huokaili pimeydessä kuin yöpöllö, niin on hoipertelevan kristillisyyden oltava paremmin nimensä arvoinen) *ja Mestari ei ole tunteva sitä tilinteonpäivänään.* (Mutta hoipertelevan kristillisyyden, jolla on suurin huvinsa aistillisissa nautinnoissa ja joka saa parhaan palkkansa maailman kunniasta, maan alla asuva mestari on tunnustava paremmin.)

Tagen Eder derföre tillvara för denna falska nitälskan. (Men Prestfanatismen, som alldrig suckar öfver sin egen blindhet, inquisitionen, som alldrig gråter öfver sin egen eviga ofärd; tagen Eder icke till vara för en sådan nitälskan!) *"och bemöden Eder så mycket mera om den sanna nitälskan* (förmodligen Prestfanatismen) *som hvilar på känslan af Lärans värde;* (den Läran har visserligen ett högt värde, som tillåter individer ragla, och föröfrigt icke lägger några band på gammel Adam, utan säger: synda fritt, bara du tror.) *af Edert eget värde,* (d.v.s. predikanten bör icke glömma sitt eget höga värde) *"af menskliglhetens värde,"* (menniskor, som i moraliskt afseende likna paddor, skorpioner, markattor och skogsdjeflar, hafva utan tvifvel ett högt menniskovärde), *"som genom den läran bör upplysas, förädlas, helgas och saliggöras."* (Det förstås, att en Prest, som super och horar, bör alldrig förlora känslan eller medvetandet af sitt höga menniskovärde; ty i motsatt fall skulle han blygas och skämmas öfver sin djupa förnedring, och erkänna sig en evig fördömelse värd vara. Så bör han också alldrig nedsätta sina åhörares höga menniskovärde, eller låta dem förstå, att de äro dygdiga horor, ärliga tjufvar, nyktra fyllhundar, och hederliga krögare.)

Varokaa sen tähden tätä väärää kiivautta (mutta pappiskiihkoa, joka ei koskaan huokaile sokeuttansa, inkvisitiota, joka ei koskaan itke iankaikkista onnettomuuttaan, älkää sellaista kiivautta varoko!) *mutta paljon enemmin ahkeroikaa noudattaa oikeaa kiivautta* (luultavasti pappiskiihkoa), *joka perustuu opin arvon tuntoon,* (sillä opilla on luultavasti korkea arvo, joka sallii ihmisten hoiperrella ja joka ei ylipäänsä aseta mitään siteitä vanhalle aatamille, vaan sanoo: "Tee vapaasti syntiä, kunhan uskot!") *teidän oman arvonne tuntoon,* (se tarkoittaa, ettei saarnaaja saa unohtaa omaa korkeaa arvoaan) *ihmisarvoon,* (ihmisillä, jotka moraalisessa suhteessa muistuttavat rupikonnaa, skorpiooneja, marakatteja ja metsänperkeleitä, on epäilemättä korkea ihmisarvo) *jota tulee sillä opilla valaista, jalostaa, pyhittää ja saattaa autuaaksi".* (On ymmärrettävää, että pappi, joka juo ja huoraa, ei koskaan saa menettää tunnetta tai tietoisuutta korkeasta ihmisarvostaan, sillä päinvastaisessa tapauksessa hän ujostelisi ja häpeäisi syvää alennustaan ja tunnustaisi ansainneensa iankaikkisen kadotuksen. Sen tähden hän ei myös koskaan saa alentaa kuulijoidensa korkeaa ihmisarvoa, eli antaa heidän ymmärtää, että he ovat siveitä huoria, rehellisiä varkaita, raittiita juomareita ja kunniallisia viinaporvareita.)

Om en tredjedel af Församlingen består af snikna krögare, en tredjedel af horor och fyllhundar och en tredjedel af utsupna trashankar, som genom högfärd, lättja, otukt och fylleri blifvit utfattige, så skall dock Presten låta dem alla hafva qvar medvetandet af deras höga menniskovärde: han skall öfvertyga dem, att de alldrig sjunkit så djupt i laster och brott, att de måste blygas och skämmas inför Gud och menniskor, utan han skall låta dem veta, att de allesammans äro hederlige, ärade och aktningsvärde medlemmar af Guds församling. Han bör predika ungefärligen sålunda: värdaste christne, dyraste vänner! För Edert höga mennisko värde har Himmelens Konung hedrat Eder med sitt nådiga besök. Haden I varit tjufvar, horkonor, krögare och fyllhundar, svärjare och slagskämpar, så hade Guds Son alldrig hedrat Eder med sitt nådiga besök; men emedan I ären så högt aktade af Gud, för Eder dygd och Gudsfruktan, så måste Gud skicka sin Son i verlden för att tacka Eder för Eder trohet och lydnad; och om I lefven så beskedligt, ärligt, dygdigt och Gudfruktigt som hittills, så har han lofvat belöna Eder med den Eviga saligheten.

En sådan predikan skulle utan tvifvel klinga förträffligt i verldens öron. Men skulle Presten vända bladet om, och säga dem sanningen: **"I ären af den Fadren** djefvulen: **I ären huggormars afföda: I horkarlar och horkonor: I stån alltid den helige Ande emot; I hafven korsfäst Herrlighetens Herra; I ären paddor och skorpioner; I ären märkte med vilddjurets vedertecken;** I hafven störtat Eder Skapare i afgrunden: I hafven pressat ut blodssvetten af Guds Son. För Edert ogudaktiga lefverne måste Guds egen Son nederstiga till helvetet och utstå helvetets ångest. Men det hjelper eder intet; ty om I icke om-

Jos kolmasosa seurakunnasta koostuu rahanhimoisista kapakoitsijoista, kolmasosa huorista ja juopoista ja kolmasosa itsensä rappiolle juoneista ryysyläisistä, jotka ylpeyden, laiskuuden, haureuden ja juoppouden takia ovat tulleet rutiköyhiksi, niin täytyy toki papin sallia heidän pitää tietoisuutensa heidän korkeasta ihmisarvostaan. Hänen on vakuutettava heille, etteivät he koskaan niin syvälle ole langenneet paheisiin ja rikkomuksiin, että heidän pitäisi ujostella ja hävetä Jumalan tai ihmisten edessä. Hänen on tehtävä heille tiettäväksi, että he kaikki tyynni ovat kunniallisia, kunnioitettavia ja arvostettavia Jumalan seurakunnan jäseniä. Hänen on saarnattava suunnilleen näin: "Arvoisat kristityt, kalliit ystävät! Korkean ihmisarvonne takia Taivaan Kuningas on kunnioittanut Teitä armollisella vierailullaan. Jos olisitte olleet varkaita, huoria, kapakoitsijoita ja juoppoja, kiroilijoita ja tappelijoita, ei Jumalan Poika olisi koskaan kunnioittanut Teitä armollisella vierailullaan. Mutta koska Jumala arvostaa teitä niin korkeasti siveytenne ja jumalanpelkonne vuoksi, niin Hänen oli lähetettävä Poikansa maailmaan kiittämään Teitä uskollisuudestanne ja kuuliaisuudestanne. Ja mikäli elätte niin säädyllisesti, kunniallisesti, siveästi ja jumalisesti kuin tähän asti, niin hän on luvannut palkita teidät iankaikkisella autuudella."

Sellainen saarna epäilemättä sointuisi erinomaisesti maailman korvissa. Mutta mikäli pappi kääntäisi lehteä ja sanoisi heille totuuden: **"Te olette isästä perkeleestä! Te olette kyykäärmeiden sikiöitä! Te huorimiehet ja huorat, te seisotte aina Pyhää Henkeä vastaan! Te olette ristiinnaulinneet Kunnian Herran! Te olette rupikonnia ja skorpiooneja, teidät on merkitty pedon merkillä!** Te olette syösseet Luojanne pohjattomuuteen! Olette pusertaneet verisen hien Jumalan Pojasta! Teidän jumalattoman elämänne tähden Jumalan oman Pojan täytyi astua helvettiin ja kärsiä helvetin vaivat. Mutta se ei auta teitä

vänder Eder ifrån Edert onda väsende, så kan Han icke draga Eder opp ifrån helvetet, ty I trampen Hans blod under Edra fötter."

yhtään, sillä jos ette käänny pahasta menostanne, niin ei Hän voi vetää teitä ylös helvetistä, sillä te poljette Hänen verensä jaloillanne!"

Genom en sådan predikan skulle väl mensklighetens värde blifva mindre, men närmare Bibelns lära skulle en sådan predikan komma.

Sellaisella saarnalla ihmisarvo kyllä tulisi pienemmäksi, mutta lähemmäksi Raamatun oppia sellainen saarna tulisi.

Om Tegnér vid Prestvigningen hade tagit Esai:58.Cap. och l.v. till ingångs språk, och, i anledning deraf, föreställt de nyvigde Presterne, huru nödvändigt det är för en Prest att bestraffa de hedniska laster, som nu gå i svang uti alla församlingar, så hade han gjort något gagn för det Christna namnet. Men nu tog han sig före att varna de nyvigde Presterne för Läseriet, hvilket han anser för skrymteri. Men en raglande Christendom anser han icke för skrymteri; att en raglande Biskop anser sig för Christen, det är intet skrymteri. Mån tro, om icke den raglande individen har hoppat i galen tunna?

Jos Tegnér olisi pappien vihkimisessä ottanut Jesajan 58:1 johdannoksi ja sen rinnalla näyttänyt vastavihityille papeille, kuinka välttämätöntä papin on nuhdella pakanallisia paheita, jotka nyt ovat valloillaan kaikissa seurakunnissa, niin hän olisi tuottanut jotakin hyötyä kristityn nimelle. Mutta nyt hän otti varoittaakseen vastavihittyjä pappeja lukijaisuudesta, jota hän pitää hurskasteluna. Mutta hoipertelevaa kristillisyyttä hän ei pidä hurskasteluna. Että hoiperteleva piispa pitää itseään kristittynä, se ei ole hurskastelua. Eiköhän tuo hoipertelija iskenyt tässä kirveensä kiveen!

På ett annat ställe (pag.3) yttrar sig den fräjdade talaren Tegnér rörande samma magtpåliggande ämne sålunda: *"Den ena ytterligheten föder den andra, och när liknöjdheten somnar på ena sidan, så yrar svärmaren på den andra."* (Men hvar finnes då medelvägen? om liknöjdheten somnar, hvilken skall väcka henne? monne den raglande Individen? jag fruktar att den raglande Individen stupar tvärt öfver den sofvande liknöjdheten, och der blifva de liggande; ty den som raglar i fyllan behöfver sjelf en ledare. Om icke svärmaren får väcka opp den sofvande liknöjdheten, så vaknar hon alldrig, om också den raglande stupar öfver honom).

Toisessa paikassa tämä maineikas puhuja Tegnér lausuu samasta tärkeästä aiheesta näin: *"Äärimmäisyys synnyttää toisen. Ja kun välinpitämättömyys nukahtaa toisella puolella, hourailee haaveilija toisella puolella."* Mutta missä on sitten keskitie? Jos välinpitämättömyys nukahtaa, mikä sen herättää? Hoipertelijako? Pelkäänpä tuon hoipertelijan suistuvan suoraan nukkuvaan välinpitämättömyyteen, ja siihen he jäävät makaamaan, sillä päissään hoippuja tarvitsee itse taluttajan. Jos haaveilija ei saa herättää nukkuvaa välinpitämättömyyttä, niin se ei herää koskaan, vaikka vielä hoipertelija kaatuisi hänen päälleen.

"Han (svärmaren) *verkar med en kraft, som öfverspänningen gifver."* (Men den raglande Individen verkar med den kraft, som alkoholens orena ande in-

"Hän (haaveilija) *vaikuttaa kiihtymyksen antamalla voimalla."* (Mutta hoipertelija vaikuttaa alkoholin saastaisen hengen antamalla voimalla, ja tämän kiihtymyksen seurauksena tulee hengellinen

gifver, och följden af denna öfverspänning blifver andelig förslappning.) - *"Med brinnande ögon,* (Uppenbarelse Bokens l.Cap. 14.v.) *och med tunga af eld* (Apostlag.2:3) *"talar han om Christendomens förfall."* (Besynnerligt att ingen annan än Tegnér får tala om Christendomens förfall. Kommer icke Tegnér ihåg sina egna ord? *"jag tycker mig stå vid Christendomens graf.) "om tidens ljumhet,* (Öfver denna ljumhet klagas allmänt till och med af Presteståndet på riksdagen; det måste således vara sannt att tiden är ljum i sin Christendom) (Uppenb.3:16) *"om Lärarenas försumlighet.* (Samma klagan finnes hos Esaias och Esekiel; men kanske denna klagan är orättvis, emedan ingen Lärare vill taga på sig skulden till det öfverhand tagande sedeförderfvet. Men om Biskopen måste draga kappan af raglande Prester, så är församlingens klagan öfver dem icke obillig.)

Han (svärmaren) *talar om särskilta ingifvelser och uppenbarelser,* (Liksom Pastor Hermas och Origenes, som voro Lärare i Christna församlingen: Petrus och Paulus hade också syner och uppenbarelser. Jämför Apostlagerningarnas 2:17. Men hedningarnes Prester och Lärde ansågo de Christnas uppenbarelser för ett verk af djefvulen; icke måtte väl en Christen Biskop hafva samma föreställning om de Christnas uppenbarelser?) *"likasom om oredan öfverdriften och den falska nitälskan hade kommit från Gud.* (Den måtte således hafva kommit ifrån djefvulen, alldenstund den icke har kommit ifrån Gud.)

Men hvarifrån har då Presternas nitälskan kommit, när de ifra icke emot krögare, horor och fyllhundar, utan emot Läsarena, som störa den säkra hopens samvets frid? monne en sådan nitälskan vara af Gudi, när Presterna hota Läsarena med böter och landsflykt för deras omvändelsenit, hvilket alldeles saknas hos Presterna? när veltostuminen.) *"Palavin silmin* (Ilmestyskirjan 1:14) *ja tulisin kielin* (Apostolien teot 2:3) *hän puhuu kristillisyyden rappeutumisesta,"* (erikoista, ettei kukaan muu kuin Tegnér saa puhua kristillisyyden rappeutumisesta, eikö Tegnér muista omia sanojaan, *"tunnen seisovani kristillisyyden haudalla"?) "ajan penseydestä",* (myös pappissääty valittaa yleisesti tätä penseyttä valtiopäivillä, sen täytyy siis olla totta, että aika on kristillisyydessään penseä, Ilmestyskirjan 3:16) *"opettajien välinpitämättömyydestä velvollisuuksiaan kohtaan,"* (samaa valittavat Jesaja ja Hesekiel, mutta ehkäpä on väärin valittaa, koska yksikään opettaja ei halua ottaa syykseen yltyvää tapojen turmelusta. Mutta jos piispa joutuu riisumaan kaavun hoipertelevilta papeilta, ei seurakunnan heistä tekemä valitus ole kohtuuton).

Hän (haaveilija) *puhuu erityisistä näyistä ja ilmestyksistä,* (niin kuin pastorit Hermas ja Origenes, jotka olivat kristillisen seurakunnan opettajia. Pietarilla ja Paavalilla oli myös näkyjä ja ilmestyksiä, vertaa Apostolien tekojen 2:17. Mutta pakanoiden papit ja oppineet pitivät kristittyjen ilmestyksiä perkeleen vaikutuksina. Ei kai vain kristityllä piispalla ole sama käsitys kristittyjen ilmestyksistä?) *ikään kuin sekasorto, liioittelu ja väärä kiivaus olisi tullut Jumalalta.* Sen täytyy siis olla kotoisin perkeleestä, koskapa se ei ole Jumalasta.

Mutta mistä sitten pappien kiivaus on tullut, kun he eivät kiivaile kapakoitsijoita, huoria ja juomareita vastaan, vaan lukijaisia vastaan, jotka häiritsevät suruttoman joukon omantunnon rauhaa? Onkohan sellainen kiivaus Jumalasta, kun papit uhkaavat lukijaisia sakoilla ja maastakarkotuksella heidän käännytysintonsa tähden, jota taas papeilla ei ole ollenkaan. Kun papit eivät saa lukijaisia käännytetyiksi vakaumukseen vaikutta-

Presterna icke kunna omvända Läsarena på öfvertygelsens väg, så måste de liksom Judar, hedningar och Påfvar gripa till den verldsliga lagens svärd, och tvinga dem med våld att antingen vika ur landet eller göra våld på sin öfvertygelse, det är, att förneka sin tro, och handla tvärt emot sitt samvete. Gamaliel rådde sina Embetsbröder att låta framtiden bestämma, om Christendomen var af Gudi; men detta visa råd har ingen hvarken i Judiska, hedniska eller Catholska kyrkan följt; och äfven i Lutherska kyrkan har Prestfanatismen visat sina draketänder emot Pietister och Läsare, ehuru det ännu är obevist, huru vida den ene menniskan har någon rättighet att förfölja den andra för dess Tro. Om inquisitionen är af Gudi, då skola vi också tro, att alla Läsare och Separatister äro af djefvulen. Men säger man: Separatisterna störa den borgerliga ordningen. På hvad sätt störa de den borgerliga ordningen? Historien om Läseriet visar, att Läsarenas motståndare oftare stört den borgerliga ordningen, i det en hop med vilda gastar samlat sig omkring Läsarenas samlings rum och gjort oväsende, och för detta våld hafva Läsarena fått plikta. Skulden till oväsendet har man vältrat på Läsarena, icke på den vilda hopen utanföre.

Vidare säger man, att Läsarena sätta sig opp emot öfverheten; så klagade äfven hedningarne öfver de Christnas halstarrighet och uppstudsighet emot landets lagar. De Christna blefvo således straffade för affalf från den rådande Stats Religionen. Ja men säge man: det var Christna, som afföllo från den hedniska Stats Religionen; men nu affalla Separatisterna ifrån den rena Evangeliska läran, och derföre skola de tvingas att återvända i kyrkans sköte.

Ja se! det är just det, som skall bevisas, alt den rena Evangeliska läran finnes i en förföljande Stats Religion.

maila, täytyy heidän juutalaisten, pakanoiden ja paavien tavoin tarttua maallisten lakien miekkaan ja väkivallalla pakottaa heidät joko siirtymään pois maasta tai tekemään väkivaltaa vakaumukselleen, toisin sanoen kieltämään uskonsa ja menettelemään aivan vastoin tuntoansa. Gamaliel neuvoi virkaveljiään antamaan tulevaisuuden näyttää, oliko kristillisyys Jumalasta, mutta tätä viisasta neuvoa ci ole kukaan seurannut juutalaisuudessa, pakanuudessa eikä katolisessa kirkossa. Luterilaisessakin kirkossa pappiskiihko on näyttänyt lohikäärmeenhampaitaan pietisteille ja lukijaisille, vaikka vielä on osoittamatta, onko ihmisellä oikeutta vainota toista hänen uskonsa vuoksi. Mikäli inkvisitio on Jumalasta, joudumme uskomaan kaikkien lukijaisten ja eriuskoisten olevan perkeleestä. Mutta eriuskoisista sanotaan, että he häiritsevät yhteiskunnallista järjestystä. Millä tavoin he sitten häiritsevät sitä? Lukijaisuuden historia näyttää, että lukijaisten vastustajat ovat useammin häirinneet yhteiskunnallista järjestystä siten, että joukko villejä mörököllejä on kokoontunut lukijaisten kokoushuoneen ympärille möykkäämään, ja tämän ilkivallan takia on rangaistu lukijaisia. Rähinöinnistä on syytelty lukijaisia, eikä ulkopuolella olevia raakalaisia.

Edelleen lukijaisten sanotaan asettuvan esivaltaa vastaan. Niinhän pakanatkin valittivat kristittyjen uppiniskaisuudesta ja uhmakkuudesta maan lakeja vastaan. Ja niin kristittyjä rangaistiin vallitsevasta valtion uskonnosta luopumisen takia. Mutta nyt sanotaan, että nehän olivatkin kristittyjä, jotka luopuivat pakanallisesta valtion uskonnosta. Mutta nyt nämä lahkolaiset luopuvat puhtaasta evankelisesta opista, ja sen lähden heidät on pakotettava takaisin kirkon helmaan.

Kas vain! Juuri se on todistettava, että puhdas evankelinen oppi on vainoavassa valtion uskonnossa. Kirkkohistoria osoit-

Kyrkohistorien visar, att den förföljda Religionen har varit den rätta, men den förföljande Stats Religionen (den Judiska, Hedniska, Påfviska) har varit en falsk Religion, och de förföljandes nitälskan har varit en falsk nitälskan, den har icke varit af Gudi. Det enda exempel pä en falsk Gudstjenst hos de förföljda har historien qvarlemnat i Vederdöparenas första uppträdande; och fastän Luther uppmanade öfverheten att straffa våldsverkarena, (Johan af Leiden och hans anhang) så blir det likväl en annan fråga, om detta skall tjena till prejudikat för Lutherska kyrkan, att förfölja Rationalister, och Separatister; ty Inquisitionen eller förföljelse mot olika tänkande i Religionen har i alla tider visat en skadlig inflytelse på Statens bestånd, och sjelfva den princip, som ligger till grund för Inquisitionens åtgärder, är falsk. Inquisitionen tror sig göra Gudi en tjenst dermed, men det är en falsk Gudstjenst. Den rena Evangeliska Läran finns icke hos den förföljande parten, han må höra till hvilken Stats Religion som häldst.

Vidare heter det i Tegnérs Tal: *"till honom* (svärmaren) *lyssnar den lätt förledda mängden"* (Joh. 7: 4. 8. 49.) Men hvarföre lyssnar icke den lätt förledda mängden till de öfversta Presternas granna predikningar? Det stod för några år sedan i Tidningarne, att Ryska Presterna i Liffland förledde äkta Lutheraner till affall från den rena Evangeliska Läran. När Lutherska Biskoparne klagade hos Kejsaren öfver detta Proselyt makeri, säges Kejsaren hafva svarat: det måtte vara dåliga Prester, som icke kunna behålla sina åhörare. Och månne icke Kejsaren hade rätt?

Om det är sannt, att Katholikerna i Stockholm göra Proselyter af äkta Lutheraner, så kan man säga: det måtte vara dåliga Prester, som icke kunna betaa, että vainottu uskonto on ollut oikea, mutta vainoava valtion uskonto (juutalainen, pakanallinen, paavilainen) on ollut väärä uskonto, ja vainoajien kiivaus on ollut väärää kiivautta, joka ei ole ollut Jumalasta. Ainoaksi esimerkiksi vainottujen väärästä jumalanpalveluksesta historia on jättänyt uudestikastajien ensimmäisen esiintymisen. Ja vaikka Luther kehotti esivaltaa rankaisemaan väkivallan tekijöitä, Johan Leidenilaista joukkoineen, on kuitenkin toinen asia, kelpaako tämä luterilaiselle kirkolle ennakkotapaukseksi, jonka perusteella voisi vainota järkeisuskoisia tai lahkolaisia, sillä inkvisitio eli uskonnosta toisin ajattelevien vainoaminen on kaikkina aikoina osoittautunut vaikutukseltaan vahingolliseksi koko valtion olemassaololle. Ja itse inkvisition toimenpiteiden pohjana oleva periaate on väärä. Inkvisitio luulee siinä tekevänsä Jumalalle palveluksen, mutta se on väärä jumalanpalvelus. Puhdas, evankelinen oppi ei ole vainoavalla osapuolella, kuulukoon mihin valtion-uskontoon tahansa.

Edelleen jatkuu Tegnerin puhe: *"Häntä,* (haaveilijaa) *kuuntelee tuo helposti viekoiteltava joukko"* (Joh. 7: 4, 8, 49) Mutta miksi tuo helposti johdateltava joukko ei kuuntele ylimmäisten pappien koreita saarnoja? Muutamia vuosia sitten luki lehdessä, että Liivinmaan venäläiset papit houkuttelivat oikeita luterilaisia luopumaan puhtaasta evankelisesta opista. Luterilaisten piispojen valittaessa keisarille tällaisen käännyttämisen johdosta sanotaan keisarin vastanneen: "Taitavat olla huonoja pappeja, jotka eivät saa sanankuulijoitaan pysymään puolellaan." Eiköpä keisari ollut oikeassa?

Jos on totta, että Tukholman katoliset käännyttävät oikeita luterilaisia, niin voidaan sanoa, että ne taitavat olla huonoja pappeja, jotka eivät pysty pitämään kuulijoitaan. Jos lukijaiset käännyttävät

hålla sina åhörare. Om Läsarena göra proselyter af äkta Lutheraner, så måste man fråga: hvad är det för Prester som icke kunna behålla sina åhörare? Djefvulen har ännu den största hopen af mennisko slägtet i sitt våld. Alla krögare och fyllhundar, alla horor och horbockar, alla tjufvar och skällmar, mördare och bedragare, svärjare och slags kämpar hafva ännu samma tro, som djefvulen. Hvarföre kunna icke Presterna göra Proselyter af djefvulens trosförvandter? Hvarföre lyssnar den stora hopen till djefvulska lärdomar, och icke till Presternas? utan tvifvel måste det vara dåliga Prester som icke kunna behålla sina åhörare i den rena Evangeliska Läran.

oikeita luterilaisia, niin täytyy kysyä, mitä pappeja ne ovat, jotka eivät saa pidetyiksi kuulijoitaan puolellaan. Perkeleellä on vielä vallassaan suurin osa ihmissuvusta. Kaikilla kapakoitsijoilla ja juomareilla, kaikilla huorilla ja huorapukeilla, kaikilla varkailla ja kelmeillä, murhaajilla ja pettäjillä, kiroilijoilla ja tappelijoilla on vielä sama usko kuin perkeleellä. Miksi papit eivät saa perkeleen uskolaisia kääntymään? Miksi tuo suuri joukko kuuntelee perkeleen opetuksia, eikä pappien? Epäilemättä ne ovat huonoja pappeja, jotka eivät saa kuulijoitaan pysymään puhtaassa evankelisessa opissa.

Nu veta vi att Läsare och Separatister höra till stora fåtalet. Om nu dessa separatister hafva affallit ifrån den rena Evangeliska Läran, och ändock göra Proselyter af den stora hopen, som alldrig fallit ifrån den rena Evangeliska läran, så måtte det vara dåliga Prester, som icke kunna behålla sina åhörare; och vidare: emedan Läsarena ännu äro få, och dessa hafva affallit ifrån den Saliggörande tron, såsom Presterna påstå, så måste då Läsarena predika en djefla lära. Men de äro så få; kanske knapt en af 100:e bekänna sig till Läsaresecten: så måste då den stora hopen, som alldrig fallit af ifrån den saliggörande tron, vara rätta medlemmar af Guds församling, men Läsarena, som äro svärmare, kättare och villoandar, efter Presternas förmenande, måste vara medlemmar af djefvulens Församling, emedan icke deras, utom Presternas Lära, är af Gudi.

Me tiedämme lukijaisten ja lahkolaisten kuuluvan suureen vähemmistöön. Jos nyt nämä lahkolaiset ovat luopuneet puhtaasta evankelisesta opista ja kuitenkin käännyttävät ihmisiä suuresta joukosta, joka ei ole koskaan luopunut oikeasta evankelisesta opista, niin mahtavat olla huonoja pappeja, jotka eivät saa pidetyksi kuulijoitaan puolellaan. Ja vielä, koska lukijaisia on niin vähän, ja ne ovat langenneet autuaaksitekeväisestä uskosta, kuten papit väittävät, niin lukijaisten täytyy siis saarnata perkeleen oppia. Mutta ne ovat niin harvat, tuskin yksi sadastakaan tunnustautuu lukijaislahkoon kuuluvaksi. Siispä sen suuren joukon, joka ei koskaan ole langennut autuaaksi tekeväisestä uskosta, täytyy olla Jumalan seurakunnan oikeita jäseniä, mutta lukijaisten, jotka pappien mielestä ovat haaveilijoita, kerettiläisiä ja villihenkiä, on oltava perkeleen seurakunnan jäseniä, koska heidän oppinsa ei ole Jumalasta, vaan pappien.

Men huru går det då med djefvulen, som nu har fått endast Läsare och svärmare på sin lott? Den stora hopen, som ännu bekänner den rena Evangeliska Läran, lär nu mera icke lyssna till djefvulens lärdomar; han kan nu mera icke göra Proselyter: han har nu

Mutta kuinkas nyt perkeleen käy, joka on saanut osakseen ainoastaan lukijaisia ja haaveilijoita. Se oikeaa, evankelista oppia tunnustava suuri joukko ei enää taida kuunnella perkeleen opetuksia. Hän ei voi enää käännyttää ketään. Hän on menettänyt sanankuulijansa luterilaisessa

mistat alla sina åhörare i Lutherska kyrkan, och endast Läsarena höra till hans parti. Då lär det icke vara sant hvad Tegnér säger, att den lätt förledda mängden lyssnar till svärmarens botpredikningar; ty den stora hopen hörer ännu till Stats kyrkan. Denna kyrkas medlemmar hafva således icke lyssnat till den djefla lära som svärmarena predika. Och dermed kan ju Biskopen trösta sig i evigheten, att han icke kommer att bo tillsammans med svärmare och kättare, utan med äkta Lutheraner, som i lifstiden hafva kommit raglande in i himmelriket. Och om så vore, att den lätt förledda mängden hädanefter började lyssna till svärmarens bot och straffpredikningar; så gäller Ryska Kejsarens svar: det måtte vara dåliga Prester, som icke kunna behålla sina åhörare. Ty om den lätt förledda mängden lyssnar till svärmarens botpredikningar, så borde den ännu mera lyssna till Presternas vackra predikningar, emedan Presterna bättre än svärmaren, böra känna vägen till menniskohjertat. Icke kan väl Talaren påstå, att mängdens hjerta är så förderfvat, att det icke kan röras af annat än djefla lära, som svärmaren predikar;

kirkossa, ja vain lukijaiset kuuluvat hänen eriseuraansa. Silloin ei taida olla totta, mitä Tegnér sanoo, että se helposti viekoiteltava joukko kuuntelee haaveilijoiden parannussaarnoja, sillä suuri joukko kuuluu vielä valtion kirkkoon. Tämän kirkon jäsenet eivät siis ole kuunnelleet perkeleen oppia, jota haaveilijat saarnaavat. Ja piispahan voi lohduttautua iankaikkisuudessa sillä, ettei hän joudu asumaan yhdessä haaveilijoiden ja kerettiläisten kanssa, vaan oikeiden luterilaisten, jotka ovat elämänsä aikana hoiperrelleet taivaan valtakuntaan. Ja jos niin sattuisi käymään, että se helposti viekoiteltava joukko tästä lähtien rupeaisi kuuntelemaan haaveilijoiden parannus- ja nuhdesaarnoja, niin pitää Venäjän keisarin vastaus paikkansa: "Taitavat olla huonoja pappeja, jotka eivät saa kuulijoitaan pysymään puolellaan." Sillä mikäli helposti viekoiteltava joukko kuuntelee haaveilijoiden parannussaarnoja, niin vielä enemmän heidän pitäisi kuunnella pappien kauniita saarnoja, koska paremminhan pappien pitäisi tuntea tie ihmissydämeen kuin haaveilijoiden. Ei kai puhuja voi väittää, että joukolla on niin turmeltunut sydän, ettei sitä pääse koskettamaan muu kuin perkeleen oppi, jota haaveilija saarnaa.

Men saken är denna: vår tids Predikanter äro stumma hundar, de skälla intet på djefvulens drabanter; och emedan Presterne låta djefvulen vara i fred och icke fördöma hans undersåtare, eller oroa dem på minsta vis, så kan icke heller djefvulen hafva någon orsak att hota Presterna; men med Läsarena har djefvulen mycket att göra, emellan de fördöma hederligt folk, ja till och med äkta Lutheraner. Läsarena klaga ofta öfver djefvulens anfäktningar, liksom Luther; men vår tids äkta Lutheraner klaga alldrig öfver djefvulens anfäktningar.

Mutta asia on niin, että aikamme saarnaajat ovat mykkiä koiria. He eivät hauku perkeleen seuralaisia. Ja koska papit antavat perkeleen olla rauhassa eivätkä tuomitse hänen alamaisiaan tai vähimmässäkään määrin tee heitä levottomiksi, niin ei perkeleellä ole mitään syytä uhata pappeja. Mutta lukijaisten kanssa perkeleellä on paljon tekemistä, koska he tuomitsevat kunniallisia ihmisiä ja vieläpä oikeita luterilaisia. Lukijaiset valittavat usein perkeleen ahdistusten takia kuten Luther, mutta meidän aikamme oikeat luterilaiset eivät valita koskaan perkeleen ahdistuksia.

Monne icke den lätt förledda mängden skolat lyssna till Presterna, om dessa

Eiköhän tuo helposti viekoiteltava joukko kuuntelisi pappeja, jos nämä osoittaisivat

visade samma nit, som svärmaren att göra Proselyter af djefvulens anhängare? men saken är denna: när mängden icke lyssnar till Presternas vackra predikningar, emedan dessa äro stumnia hundar och skälla intet, så måste mängden (dock icke den stora mängden) lyssna till svärmarens botpredikningar; och då Presterna icke kunna verka någonting på öfvertygelsens väg, d.v.s. med andans svärd, som har rostat i slidan, så måste de taga sin tillflykt till Inquisitionen, hvilken blifvit så förhatlig, att till och med Aftonbladet måste fördöma den, såsom varande ett ingrepp i tankens frihet.

haaveilijan kanssa samaa kiivautta käännyttämään perkeleen kannattajia? Mutta asia on niin, että kun kansa ci kuuntele pappien kauniita saarnoja, koska he ovat mykkiä koiria eivätkä hauku mitään, niin kansan täytyy (tosin ei sen suuren joukon) kuunnella haaveilijan parannussaarnoja. Ja kun papit eivät voi mitään vaikuttaa vakaumuksen tietä, toisin sanoen hengen miekalla, joka on ruostunut tuppeensa, niin heidän on turvauduttava inkvisitioon, joka on tullut sellaisen inhon kohteeksi, että Aftonbladetinkin on se tuomittava ajatuksen vapauteen puuttumisena.

Vidare säger Tegnér: *"Hans ord falla som eldgnistor i den lättfängda och enfalldiga mängdens sinnen."* (Hafva då dessa eldgnistor sprakat från den stora brasan i helvetet, eller hafva de kommit från den andeliga eld, som Frälsaren kom att upptända?)

Edelleen sanoo Tegnér: *"Hänen sanansa putoilevat kuin kipinät tuon vähällä vaivalla kootun ja yksinkertaisen joukon mieliin".* (Ovatkohan nämä kipinät singahtaneet suuresta helvetin nuotiosta, vai ovatko ne tulleet hengellisestä tulesta, jonka Vapahtaja tuli sytyttämään?)

Tegnér säger: *"Han blir dagens hjelte, han blir en Profet från Himmelen."* Förmodligen en falsk Profet. Men af deras frukt skolen i känna dem. Hvilken var större hjelte för dagen än Tegnér? Han var en Profet för den lärda världen, och alla trodde honom vara inspirerad, om icke just af Gud, åtminstone af sitt stora snille: alla trodde på hans ord lika som på ett orakel. Men hvilken frukt har detta snille burit? Hans fiender ville beskylla honom att han raglade, och hans stundom oanständiga skämt, som alldeles icke höfves en Christen Biskop, bevisar en inneboende oren köttslig anda, som troligen hade någonting motsvarande i gerningen, ehuru ryktet om hans h-ri kan i vissa delar vara öfverdrifvit. Så mycket är dock säkert, att hans oanständiga skämt var en följd af en inneboende lättsinnighet, hvilken tyvärr ar herrskande öfver hela den Civiliserade verlden, så att till och med de allfvarsamme Romarena med

Tegnér sanoo: *"Hänestä tulee päivän sankari, hänestä tulee taivaallinen profeetta."* Luultavasti väärä profeetta. Multa heidän hedelmistään te tunnette heidät. Kuka oli Tegnériä suurempi päivänsankari? Hän oli oppineen maailman profeetta, ja kaikki uskoivat, että häntä innoitti jos ei aivan Jumala niin kuitenkin hänen suuri neroutensa. Kaikki uskoivat hänen sanaansa kuin oraakkeliin. Mutta mitä hedelmää tämä nerous on kantanut? Hänen vihollisensa tahtoivat moittia häntä, että hän hoiperteli, ja hänen toisinaan säädyttömät pilansa, jotka eivät ollenkaan sovi kristitylle piispalle, todistavat saastaisesta lihallisesta hengestä, jolla luultavasti oli jotakin vastaavuutta myös teoissa, vaikka huhu hänen huoruudestaan voikin joiltakin osilta olla liioiteltua. Niin paljon on kuitenkin varmaa, että hänen säädyttömät pilansa olivat seurausta sisimmässä asuvasta kevytmielisyydestä, mikä ikävä kyllä hallitsee koko sivistynyttä maailmaa, niin että tasavallan aikakauden vakavat roomalai-

sina stränga seder, under Republikens tider, kunna anklaga den nu varande Christna generationen för en lättsinnighet och ett sjelfsvåld, som är oerhördt i sjelfva hedendomen. En Christen Biskop hade bort bestraffa sitt tidehvarfs lättsinnighet och sjelfsvåld; men i stället för att bestraffa har han mera uppmuntrat den samma. Och detta är nu frukten af detta vinträd; det har burit sura vindrufvor, som Tegnérs samtid har ätit med begärlighet. Men "barnen skola snart få ömma tänder af de sura drufvor, som fädren ätit."

set ankarine tapoineen voivat soimata nykyistä kristillistä sukupolvea kevytmielisyydestä ja holtittomuudesta, joka on pakanuudessakin ennenkuulumatonta. Kristityn piispan olisi pitänyt nuhdella aikakautensa kevytmielisyyttä ja holtittomuutta, mutta sen sijaan, että olisi nuhdellut, hän on pikemminkin rohkaissut siihen. Ja se on nyt tämän viinipuun hedelmä. Se on kantanut happamia rypäleitä, joita Tegnérin aikalaiset ovat syöneet himokkaasti. Mutta lapset taitavat pian saada hellät hampaat niistä happamista rypäleistä, joita isät ovat syöneet.

Det klagas redan deröfver, att Barnhusen icke kunna inrymma alla horungar, som tillverkas i hufvudsstaden; Barnhusdirectionen måste begära understöd af Rikets Ständer. Monne Kongl. M:jsts ärliga och dygdesamma undersåtar vara pliktige att underhålla hufvud stadens horungar? Det finnes icke i Rådet en enda Cicero, som vågar bestraffa de förnämas Catilinariska utsväfningar, det finnes icke en enda Prest, som vågar höja sin röst emot lättsinnigheten och det öfverhand tagande sedeförderfvet. Men den Gudomliga Rättvisans kretsgång är sådan, att synden straffar sig sjelf. När lättsinnigheten och sedeförderfvet får taga öfverhand, så uppkommer fattigdomen: ur fattigdomen uppkommer Socialismen: ur Socialismen uppkommer Revolutionen, och när Revolutionen fått höja sin blodiga fana då skonas icke hvarken Herrar eller Prester uti förnuftets Herradöme. På detta sätt skall den råa massan tacka de bildade och ståndspersonerna för de goda lärdomar den fått, för de goda exempel den sett, för den Gudsfruktan och dygd den funnit ibland sina Lärare.

Sitä valitetaan jo, että lastenkoteihin eivät mahdu kaikki huorapennut, jotka tehdään pääkaupungissa. Lastenkotien johtokuntien on pyydettävä tukea valtiopäiviltä. Mahtavatkohan kuninkaallisen majesteetin kunnialliset ja hyveelliset alamaiset olla velvollisia ylläpitämään pääkaupungin huorapennut? Neuvostossa ei ole ainuttakaan Ciceroa, joka uskaltaa nuhdella ylhäisten katiliinamaisia irstailuja, ei ole ainuttakaan pappia, joka uskaltaa korottaa äänensä kevytmielisyyttä ja yltyvää tapainturmelusta vastaan. Mutta jumalallisen oikeuden kiertokulku on sellainen, että synti rankaisee itse itsensä. Kun kevytmielisyys ja tapainturmelus pääsevät valtaan, syntyy köyhyys. Köyhyys synnyttää sosialismin. Sosialismista nousee vallankumous. Ja kun vallankumous on saanut nostaa verisen lippunsa, ei järjen valtakunnassa säästetä herroja eikä pappeja. Tällä tavoin raaka massa tulee kiittämään sivistyneitä ja säätyläisiä saamistaan hyvistä opetuksista, näkemistään hyvistä esimerkeistä ja opettajiensa keskuudessa havaitsemastaan jumalanpelosta ja siveydestä.

Om en lättsinnig Biskop kan beherrskas af äregirighet: om han kan förledas af verldens fåfängliga ära, att låta sitt "blixtrande snille" lysa för verlden;

Jos kunnianhimo voi hallita kevytmielistä piispaa, jos maailman turha kunnia voi viekoitella hänet antamaan säkenöivän neroutensa loistaa maailmalle, miksi hän

hvarföre skulle han då beskylla en man af hopen för äregirighet, om denna uppträder såsom en botpredikant för den blinda hopen, som blifvit lemnad i andeligt mörker af sina Lärare? Den högdragne Biskopen kan icke nedlåta sig till att predika för packet; han måste predika för den bildade verlden så vackert, att alla dygdiga horor måste gråta; men med dessa granna predikningar har han icke kunnat förbättra en enda själ. Har han en enda gång bestraffat lättsinnigheten? huru kan han bestraffa lättsinnigheten, då han sjelf roar hofdamerna med lättsinniga infall och oanständiga qvickheter?

Hvar och en, som närmare undersöker Läseriets historia, skall finna, att äregirigheten icke varit första anledningen eller motivet till Läseriet. Men om någon Läsarpredikant under tiden icke kunnat skilja äregirighetens Passion från samvetskrafvet, så är detta icke mera underligt, än att Presterna icke kunna skilja den infernaliska Passionen eller Prestfanatismen ifrån samvetskrafvet. Inquisitionens hat emot Christendomen har uti Presternas medvetande uppenbarat sig som ett samvets kraf. Det har blifvit en helig pligt att utrota de förmenta kättarena. De måste tvätta sina själar rena i kättareblodet, emedan de icke voro tillräckligt renade i Drakeblodet. Om Läsarpredikanterne varit beherrskade af äregirighet, så hafva icke Presterna varit mindre beherrskade af samma infernaliska Passion. Men ingen uppträder som Läsarpredikant, utan att dertill vara tvungen af en inre drift; det har varit en moralisk Passion, som hos dem blifvit uppväckt genom en grundlig väckelse ur syndasömnen.

Men en raglande och lättsinnig Biskop har alldrig känt någon väckelse, mycket mindre har han kunnat vara beherrskad af en moralisk Passion,

sitten syyttäisi yhtä miestä joukosta kunnianhimon takia, jos tämä esiintyy parannussaarnaajana sokealle joukolle, jonka sen opettajat ovat jättäneet hengelliseen pimeyteen? Tuo kopea piispa ei voi alentua saarnaamaan roskajoukolle. Hänen täytyy saarnata sivistyneelle maailmalle niin kauniisti, että kaikki siveät huorat joutuvat itkemään. Mutta näillä kauniilla saarnoillaan hän ei ole voinut parantaa ainuttakaan sielua. Onko hän kertaakaan nuhdellut kevytmielisyyttä? Kuinka hän voisi nuhdella kevytmielisyyttä, koska hän itse hauskuuttaa hovineitejä kevytmielisillä lausahduksilla ja säädyttömillä sukkeluuksilla?

Jokainen, joka lähemmin tarkastelee lukijaisuuden historiaa, joutuu havaitsemaan, ettei kunnianhimo ole ollut ensimmäinen syy eli vaikutin lukijaisuuden syntymiseen. Mutta jos joku lukijaissaarnaaja ajan saatossa ei ole osannut erottaa kunnianhimoa omantunnon vaatimuksesta, niin ei tämä ole sen ihmeellisempää kuin se, että papit eivät osaa erottaa sitä helvetillistä intohimoa elikä pappiskiihkoa omantunnon vaatimuksesta. Inkvisition viha kristillisyyttä kohtaan on pappien tietoisuuteen iskostunut omantunnon vaatimuksena. Otaksuttujen kerettiläisten kitkeminen juurineen on tullut pyhäksi velvollisuudeksi. Heidän täytyi pestä sielunsa kerettiläisten veressä, koska ne eivät olleet tulleet kyllin puhtaiksi lohikäärmeen veressä. Jos kunnianhimo on hallinnut lukijaissaarnaajia, eivät papit ole olleet vähemmän sen saman helvetillisen intohimon hallitsemia. Mutta yksikään ei esiinny lukijaissaarnaajana ilman, että sisäinen voima on hänet siihen pakottanut. Se on ollut moraalinen intohimo, jonka perinpohjainen herääminen synnin unesta on sytyttänyt heihin.

Mutta hoiperteleva ja kevytmielinen piispa ei ole koskaan tuntenut mitään heräystä, vielä vähemmän häntä on voinut

hvars yttringar uppenbara sig för den blinda svina hopen som svärmeri och Fanatism. Derföre hafva de också blifvit hatade och förföljde af verlden och **i** synnerhet af Presterna, som varit beherrskade af hat och bitterhet. Men detta andeliga hat har hos dem uppenbarat sig som en helig pligt att utrota kättarena. Deras falska nitälskan har icke varit riktad emot krögare och fyllhundar, emot horor och horbockar, emot svärjare och slagskämpar, emot sabathsbrytare och bedragare: den har icke varit riktad emot lyxen, flärden, och lättsinnigheten ibland de förnäma; men emot Läsarena har deras falska nitälskan varit riktad.

Med Conventikel plakatet till vapen hafva de bemödat sig att nedtysta alla andeliga rörelser, all lifaktighet i Religionen, och sedan det på detta sätt lyckats dem att förstöra den Religiösa känslans väckelse bland massan af folket, hafva de nu fått denna massa så försänkt i andelig blindhet, att hvilken äregirig kanalje som häldst kan uppreta denna Folkmassa till uppror och politisk Fanatism. Det var icke så länge sedan pöbelmassan i hufvudstaden höll på att stena Erkebiskopen. Och det blir väl icke länge innan pöbelmassan retad af den politiska Fanatismens svärmare, börjar röra på gatorna: alla man i repet och tjufven i ändan: **hängen den sista kungen i den sista Prestens tarmar.**

hallita joku moraalinen intohimo, jonka ilmaus sokean sikalauman mielestä on haaveilua ja kiihkoilua. Sen tähden maailma on vihannut ja vainonnut heitä, ja erityisesti sitä ovat tehneet vihan ja katkeruuden hallitsemat papit. Mutta tämä hengellinen viha on ilmennyt heissä pyhänä velvollisuutena hävittää kerettiläiset. Heidän väärä kiivautensa ei ole kohdistunut viinaporvareihin tai juomareihin, huoriin tai huorapukkeihin, kiroilijoihin tai tappelijoihin, sapatinrikkojiin tai pettureihin; se ei ole kohdistunut ylhäisten loistoon, koreiluun ja kevytmielisyyteen, vaan heidän väärä kiivautensa on kohdistunut lukijaisiin.

Konventikkeliplakaatti aseenaan he ovat pyrkineet vaientamaan kaikki hengelliset liikkeet, kaiken uskonnollisen elävyyden. Sitten kun he ovat tällä tavoin onnistuneet estämään uskonnollisen tunteen heräämisen kansanjoukon keskuudessa, he ovat saaneet tämän joukon niin vajoamaan hengelliseen sokeuteen, että mikä kunnianhimoinen konna tahansa voi kiihottaa tämän ihmismassan kapinaan ja poliittiseen kiihkoiluun. Ei ole niin paljon aikaa siitä, kun pääkaupungin roskaväki oli kivittämäisillään arkkipiispan. Eikä aikaakaan kun poliittisen kiihkon haaveilijoiden kiihottama roskaväki alkaa huutaa kaduilla: "Joka mies köyteen ja varas köyden päähän! **Hirttäkää viimeinen kuningas viimeisen papin suoliin."**

Vidare säger Tegnér: *"Christendomens höga läror, som skulle upplysa Förståndet, användas att ännu mera förmörka och förvilla det."* Men hvarföre hafva Presterna lemnat massan af Folket uti andeligt mörker? Om Folkets förstånd vore rätt upplyst af Presterna så skulle det upplysta förståndet icke kunna förmörkas eller förvillas, hvarken af Religiösa eller politiska svärmare, men nu har man sett så många prof på det politiska svärmeriet, att man icke en enda dag kan vara säker för Revolution, åtminstone i Frankrike, och slipper mord engeln lös i Frankrike, så kommer den nog äfven till andra Riken.

När massan af Folket kan retas till uppror af politiska svärmare, och Presterna, som hata alla Religiösa svärmare af hjertans grund, torde snart få lägga nacken under Revolutions bilan. Ehuru de föreställa sig, att ingen fara är från den politiska Fanatismen att frukta, så bevisa likväl de politiska uppträden, som förefallit äfven i Sveriges hufvudstad, att massan kan för en sup och en 12:sk. retas till de gröfsta Excesser och stenkastning: hvarföre hafva Presterna icke upplyst massans förstånd? hvarföre hafva dessa upptända ljus lemnat folket i andelig blindhet och i andeligt mörker? men Presterna sjelfva tyckas vara lika blinda i politiskt som i andeligt hänseende. Ingen Läsare har ännu tänkt på uppror, men den råa massan har länge sedan tänkt därpå, och det dröjer icke länge innan den politiska surdegen gäser öfver uti alla Europas hufvudstäder: en gnista från afgrunden är tillräcklig att tända eld i den politiska långhalmen. Monne detta vara ett bevis derpå, att Presterna gjort allt hvad de kunnat för att upplysa folkets förstånd?

Tegnér säger: *"Hvad som skulle stifta frid på jorden användes, att göra buller och oordning."* Här komma den Christna Biskopens ord att stå i strid

Tegnér sanoo edelleen: *"Kristillisyyden korkeita oppeja, joiden pitäisi valaista ymmärrystä, käytetään yhä enemmän pimittämään ja eksyttämään sitä."* Mutta miksi papit ovat jättäneet kansanjoukon hengelliseen pimeyteen? Jos papit olisivat oikein valaisseet kansan ymmärryksen, niin sitä eivät pimittäisi tai eksyttäisi uskonnolliset eivätkä poliittiset haaveilijat. Mutta nyt on saatu niin monta näytettä poliittisesta haaveilusta, ettei ainakaan Ranskassa voi olla päivääkään ilman huolta vallankumouksesta. Ja jos murhanenkeli pääsee Ranskassa irti, se kyllä pääsee muihinkin valtakuntiin.

Poliittisten haavelijoiden kyetessä kiihottamaan kansanjoukon kapinaan, ja kun papit, jotka sydämestään vihaavat kaikkia uskonnollisia haaveilijoita, pian saanevat taivuttaa niskansa vallankumouksen kirveen alle, vaikka he kuvittelevat, ettei tarvitse pelätä poliittista kiihkoa. Kuitenkin poliittiset myrskyt Ruotsinkin pääkaupungissa osoittavat, että joukko on yhdellä ryypyllä ja kahdellatoista killingillä kiihotettavissa mitä karkeimpiin hulinointeihin ja kivien heittelyyn. Miksi papit eivät ole valaisseet kansan ymmärrystä? Miksi nämä sytytetyt kynttilät ovat jättäneet kansan hengelliseen sokeuteen ja hengelliseen pimeyteen? Mutta papit näyttävät itse olevan yhtä sokeita sekä poliittisesti että hengellisesti. Yksikään lukijainen ei ole vielä ajatellut kapinan tekemistä, mutta tuo raaka joukko on kauan sitten ajatellut sitä, eikä kestä kauan kun jo poliittinen hapatus kuohuu yli jokaisessa Euroopan pääkaupungissa. Yksi kipinä pohjattomuudesta riittää sytyttämään politiikan olkikasan. Onkohan tämä osoitus siitä, että papit ovat tehneet kaiken voitavansa kansan ymmärryksen valaisemiseksi?

Tegnér sanoo: *"Minkä piti rakentaa rauhaa maan päälle, sitä käytetään metelin ja epäjärjestyksen luomiseen."* Tässä kristityn piispan sanat jäävät

med Frälsarens ord: **menen icke, att jag är kommen att stifta frid på jorden; nej säger jag Eder, icke frid utan tvedrägt.** Hvilken tvedrägt var det, som Frälsaren kom att stifta? var det en politisk tvedräkt, som han kom att stifta? eller var det Religions krig? vi måste uppriktigt tillstå, att icke Frälsaren utan djefvulen har stiftat alla både politiska och Religions krig; han har stiftat alla Revolutioner och inbördes krig; Religions krig, frihets krig, Monarkernas krig, äro alla ett verk af djefvulen. Men den tvedrägt, som Frälsaren kom att stifta, består uti disputationer emellan Christna och ochristna, emellan Läsare och icke läsare. Den består deruti, att den sorglösa hopen blir förargad på Läsarena för deras dömande. Emellan Christna och ochristna uppkommer alltid en strid, hvarvid de ochristna blifva uppretade och förbittrade emot Läsarena, som störa samvets friden, och denna andeliga strid är det nu, som Biskopen tadlar. Han menar att Christendomen icke medför någon andelig strid, utan endast frid med djefvulen och verlden.

Uti en församling hvarest herrskar en andelig död, der finnes ingen andelig strid; ty huru kunna de döda strida? Men allestädes, hvarest en eller annan blifvit väckt till andeligt lif, der uppkommer en andelig strid. Det är en strid emellan mörkret och ljuset, emellan satans magt och Gud. Derföre säger den store Religions stiftaren: **Jag är kommen att göra menniskan skiljaktig emot sin Fader, och dottren mot sin Moder, och sonhustrun mot sin svära. Och menniskans eget husfolk varda hennes fiender.** Huru går det då med friden, som den döda trons predikanter vilja stifta? De vilja stifta frid emellan de Christna och verldens barn. En Christen skulle icke få öppna sin mun för att befordra Christendomens heliga sak ibland hedningar.

ristiriitaan Vapahtajan sanojen kanssa: **"Älkää luulko, että minä olen tullut rauhaa rakentamaan maan päälle. En, sanon minä teille, en rauhaa vaan eripuraisuutta."** Mitä eripuraisuutta Vapahtaja tuli rakentamaan, poliittistako? Vai uskonsotia? Meidän on tunnustettava rehellisesti, että perkele on matkaan saattanut kaikki sekä poliittiset sodat että uskonsodat, eikä Vapahtaja. Perkele on saanut aikaan kaikki vallankumoukset ja sisällissodat. Uskonsodat, vapaussodat, hallitsijasodat, kaikki ne ovat perkeleen tekoa. Mutta sitä eripuraisuutta, jota Vapahtaja tuli lähettämään, ovat väittelyt kristittyjen ja ei-kristittyjen välillä, lukijaisten ja ei-lukijaisten välillä. Se syntyy siitä, että suruton joukko suuttuu lukijaisille heidän tuomitsemisensa tähden. Kristittyjen ja ei-kristittyjen välillä nousee aina riita, jolloin ei-kristityt ärsyyntyvät ja katkeroituvat lukijaisia kohtaan, jotka häiritsevät omantunnonrauhaa. Ja tätä hengellistä sotaa piispa nyt arvostelee. Hänen mielestään kristillisyyden myötä ei tule mitään hengellistä sotaa, vaan ainoastaan rauha perkeleen ja maailman kanssa.

Hengellisen kuoleman hallitsemassa seurakunnassa ei ole lainkaan hengellistä sotaa, sillä kuinkapa kuolleet sotivat? Mutta missä vain jokunen on herännyt hengelliseen elämään, siinä nousee hengellinen sota. Se on pimeyden ja valkeuden välinen, saatanan vallan ja Jumalan välinen sota. Sen tähden se suuri Uskonnon Säätäjä sanoo: **"Minä tulin tekemään ihmistä riitaiseksi isäänsä vastaan ja tyttären äitiänsä vastaan ja miniän anoppiansa vastaan. Ja ihmisen oma perhe tulee hänen vihollisekseen."** Kuinka silloin käy rauhan, jota kuolleen uskon saarnaajat tahtovat rakentaa? He tahtovat rakentaa rauhan kristittyjen ja maailman lasten välille. Kristitty ei saisi avata suutaan toimittaakseen kristillisyyden pyhää asiaa pakanoiden keskuuteen.

Biskopen föreställer sig att alla döpta hedningar äro Christna, och att ingen behöfver tala om Christendomen i hvardagslifvet. Men den döda trons predikanter ropa frid, der ingen frid är: den andeliga döden kalla de för samvets frid och början till andeligt lif kalla de för svärmeri.

Piispa kuvittelee kaikkien kastettujen pakanoiden olevan kristittyjä, ja että kenenkään ei tarvitse puhua kristillisyydestä arkisessa elämässä. Mutta kuolleen uskon saarnaajat huutavat rauhaa siinä, missä mitään rauhaa ei ole. Hengellistä kuolemaa he kutsuvat omantunnon rauhaksi ja hengellisen elämän alkua haaveiluksi.

Vidare säger Tegnér: *"Hvad som skulle inge fördragsamhet och öfverseende med andra användes till hårda straffdomar och bittert klander."*

Edelleen sanoo Tegnér: *"Sitä, minkä olisi pitänyt vaikuttaa kärsivällisyyttä ja suvaitsevaisuutta toisia kohtaan, sitä käytetään ankariin tuomioihin ja katkeraan moittimiseen."*

Talaren har såsom Biskop och Lärare haft fördragsamhet med krögare, och fyllhundar, med horor och horbockar, med skälmar och bedragare, han har alldrig klandrat lyxen, flärden och lättsinnigheten ibland de förnäma: och för denna fördragsamhet skola alla hofdamer tacka honom i Evigheten, när deras ögon öppnas för de samvets förebråelser, som måste följa på en flärdfull och lättsinnig lefnad. De skola der tacka den namnkunniga Biskopen för de lättsinniga och oanständiga qvickheter, hvarmed han kittlat deras sinnlighet, och befrämjat lättsinnigheten i stället för att motverka den.

Puhujalla on piispana ja opettajana ollut kärsivällisyyttä kapakoitsijoita kohtaan, juomareita, huoria ja huorapukkeja, konnia ja pettureita kohtaan; hän ei ole milloinkaan moittinut ylhäisten keskuudessa olevaa loistoa, koreutta ja kevytmielisyyttä. Tästä kärsivällisyydestä kaikki hovineidot tulevat kiittämään häntä iankaikkisuudessa, kun heidän silmänsä aukenevat omantunnon soimausten takia, joiden on seurattava maailmallista ja kevytmielistä elämää. He kiittävät tuota nimekästä piispaa siellä kevytmielisistä ja sopimattomista sukkeluuksista, joilla hän on kutkutellut heidän aistillisuuttaan ja edistänyt kevytmielisyyttä sen sijaan, että olisi vastustanut sitä.

Biskopen har alldeles glömt Profeternas och Apostlarnes method, att bestraffa laster och brott. Ingen af forntidens andeliga Lärare hafva någon fördragsamhet visat emot obotfärdige och förhärdade syndare: alla Profeter, Johannes Döparen och Christus uppträdde med en förfärlig stränghet emot sina samtida: de uppträdde med en förfärlig stränghet såsom sin tids anklagare för sedeslöshet och Religions förakt; men Biskopen tror icke, att vår tid är lika långt kommen i sedeslöshet och Religions förakt och derföre yrkar han fördragsamhet emot obotfärdiga och förhärdade syndare.

Piispa on unohtanut kokonaan profeettojen ja apostolien menettelyn nuhdella paheita ja rikoksia. Kenelläkään entisen ajan hengellisellä opettajalla ei ole lainkaan kärsivällisyyttä katumattomia ja paatuneita syntisiä kohtaan. Kaikki profeetat, Johannes Kastaja ja Kristus esiintyivät hirveän ankarina aikalaisiaan kohtaan. He esiintyivät hirveän ankarina aikansa syyttäjinä siveettömyyden ja uskonnon ylenkatseen takia. Mutta piispa ei usko meidän aikamme ajautuneen yhtä pitkälle siveettömyydessä ja uskonnon halveksimisessa ja sen tähden hän vaatii pitkämielisyyttä katumattomia ja paatuneita syntisiä kohtaan.

För Profeterna var det en samvets pligt att afkunna Guds hårda straffdomar öfver ett otacksamt folk; men för vår tids Profeter och Lärare är det en pligt att lemna sedeslösheten och Religions föraktet obestraffade, ehuru vår tids sedeslöshet och lättsinnighet är så uppenbar, att alfvarsamma hedningar måtte fördöma oss, och säga: Eder sedeslöshet, Edert Religions förakt har ådragit Eder Guds rättmätiga straff genom de hotande Revolutionerna. Men det är naturligt att den Lärare, som sjelf icke bestraffar sin tids Gudlöshet och lättsinnighet, han tål icke heller, att någon annan gör det; ty han älskar den fallska samvetsfriden: han låter liknöjdheten somna.

Profeetoilla oli omantunnon vaatimuksena julistaa Jumalan ankarat tuomiot kiittämättömälle kansalle, mutta meidän aikamme profeetoilla ja opettajilla on velvollisuutenaan jättää siveettömyys ja uskonnon ylenkatse nuhtelematta, vaikka aikamme siveettömyys ja kevytmielisyys on niin julkista, että vakavamieliset pakanat saattaisivat tuomita meitä ja sanoa: "Siveettömyytenne ja uskonnon ylenkatseenne on saattanut teille Jumalan oikeutetun rangaistuksen uhkaavien vallankumousten muodossa." Mutta on luonnollista, että se opettaja, joka ei itse nuhtele aikakautensa jumalattomuutta ja kevytmielisyyttä, ei myöskään kärsi, että joku muu tekee sitä, sillä hän rakastaa väärää omantunnonrauhaa. Hän antaa välinpitämättömyyden nukahtaa.

Nu för tiden vill ingen Prest befatta sig med Himmelrikets nycklar . Dörren till Fårahuset står på vid gafvel. Dit släppas in icke allenast getter och bockar, utan äfven hundar och svin. Men Fåren måste stå utanföre. Vår tids svina herdar göda svinkreaturen liksom till en slagte dag, men Fåren blifva hatade och de kallas för Separatister[2]. Dermed vilja de antyda att Separatisterna uteslutit sig sjelfva ifrån statskyrkan; men hvad kan det

Nykyään ei yksikään pappi tahdo olla tekemisissä taivaan valtakunnan avainten kanssa[3]. Lammashuoneen ovi on seppo-sen selällään. Sinne päästetään keitureiden ja pukkien lisäksi myös koiria ja sikoja. Mutta lampaiden on pysyttävä ulkopuolella. Meidän aikamme sikopaimenet lihottavat sikaeläimiä niin kuin teuraspäiväksi, mutta lampaita vihataan ja heitä kutsutaan lahkolaisiksi . Tällä he haluavat vihjaista, että lahkolaiset ovat itse erottautuneet valtionkirkosta. Mutta

1 Här talas i allmänhet, huru det mångenstädes visar sig uti Kristna kyrkan både när och fjerran. Här ser det ofta ut, såsom vore himmelrikets nycklar borttappade af clerus, ehuru dessa nycklar dock egas och brukas ej blott af alla rättsinniga lärare, utan ock af alla rätta kristna, såsom varande medlemmar af det andeliga presterskapet. Men på det icke all skuld må kastas på lärostånd et, må man besinna kyrkotuktens stora förakt i vår tid, då en redlig prest ej kan utesluta det största svin ifrån den Heliga Nattvarden, utan att äfventyra att få skrapor af Consistorium och chikaner af otrons och syndens anhängare. Red:s anm.

2 Man vet, att en del läsare utgått från kyrkans yttre gemenskap och derföre blifvit kallade

3 Tässä puhutaan ylimalkaan, kuinka asianlaita monin paikoin näyttää olevan kristillisessä kirkossa sekä lähellä että kaukana. Tämä näyttää usein siltä kuin papisto olisi hukannut taivaanvaltakunnan avaimet, vaikka nämä avaimet ovat paitsi oikeamielisillä opet tajilla, myös kaikilla oikeilla kristityillä, jotka ovat hengellisen pappeuden jäseniä, ja he myös käyttävät niitä. Mutta jotta opetussäätyä ei syytettäisi kaikesta, otettakoon huomioon kirkkokurin suuri rappeutuminen aikakautenamme, jolloin kunnon pappi ei voi sulkea pyhältä ehtoolliselta suurintakaan sikaa joutumatta itse vaaraan, että saa konsistorilta nuhteita sekä epäuskon ja synnin orjilta julkisia loukkauksia. Toim. huom.

4 Osan lukijaisista tiedetään eronneen kirkon ulkonai sesta yhteydestä ja sen tähden saaneen lahkolaisen ni-

båta dem, att gå in uti ett svinahus? Det allmänna sedeförderfvet, som nu är rådande uti statskyrkan bevisar, att det hus som fordom var ett Fårahus, är nu ett svinahus; ifrån detta svinahus kommer en sådan satans lukt och stank, som förpestar hela luften. Huru vill man att fåren skola trifvas uti ett sådant svinahus som Statskyrkan nu är? Det är vida helsosammare för Fåren att stå utanför svinahuset uti fria luften, att de icke må qväfvas af den satans lukt och stank, som förpestar luften uti svinahuset. Emedan fåren icke kunna smälta det svina draf, som nutidens svinaherdar kasta för hundar och svin, så måste de söka sig mat sjelfva och gå såsom Får, de der ingen herde hafva.

Det öfverhandtagande sedeförderfvet märkes icke af vår tids Biskopar; och om ock Tegnér under sina Sauls stunder märkte det, så lät han likväl sådant passera utan att märka följderna deraf för kyrka och Stat. Lättsinnigheten sprider sig ifrån de högre till de lägre, ifrån Slottet till hyddan; och denna likmask fräter Folkens hjerterötter. Men väktarena på Zions murar märka det icke: de se icke, hvad tiden lider.

mitäpä heitä voi hyödyttää mennä sisälle sikalaan? Valtionkirkossa vallitseva yleinen tapojen turmelus osoittaa, että sehuone, joka aikaisemmin oli lammashuone, on nyt sikala. Siitä sikalasta tulee sellainen saatanan lemu ja löyhkä, joka saastuttaa koko ilman. Kuinka sellaista voidaan vaatia, että lampaiden on viihdyttävä sellaisessa sikalassa kuin valtionkirkko nyt on? Lampaiden on paljon terveellisempää seisoa sikalan ulkopuolella raittiissa ilmassa, ettei se saatanan lemu ja löyhkä tukehduttaisi heitä, joka saastuttaa sikalan ilman. Koska lampaat eivät voi sulattaa sitä sianrapaa, jota nykyajan sikopaimenet heittävät koirille ja sioille, heidän täytyy itse etsiä ruokansa ja kulkea niin kuin lampaat, joilla ei ole paimenta.

Aikamme piispat eivät näe yltyvää tapojen turmelusta. Ja vaikka Tegnér Saulin hetkinään huomasikin sen, hän antoi kuitenkin sellaisen häipyä mielestään havaitsematta siitä kirkolle ja valtiollekoituvia seurauksia. Kevytmielisyys levittäytyy ylhäisemmistä alhaisempiin, linnasta pieneen mökkiin; ja tämä ruumiinmato kaluaa kansojen sydänjuuria. Mutta Siionin muurien vartijat eivät sitä havaitse, he eivät näe, mitä aika kuluu.

separatister. Ännu flera s.k. läsare som också lika klart torde inse "det allmänna sedeförderfvet" hafva den åsigt, att ett andeligt utgående från förderfvet är hufvudsaken och att detta förderf ej blott bor i de rum, som vi kalla kyrkor, hvadan de och anse sig med godt samvete kunna i dessa kyrkor höra ordet och begå Sakramenterna, äfven der de måste höra mycket, som ej är godt och de ej antaga. Författaren anser mellertid, fast han ej vill skrämma folk från kyrkorna, att det ej är kristeligt att gynna (göda) svinen under det man förföljer separatisterna af hvilka väl åtminstone flera af renare motiver separerat sig och äro rätta får under den stora, himmelska fåraherden. Red. anm.

men. Vielä useammalla n.k. lukijaisella, jotka myös yhtä selvästi nähnevät yleisen tapojen turmeluksen, on sellainen näkemys, että hengellinen eristäytyminen turmeluksesta on pääasia, ja että tämä turmelus ei asu ainoastaan niissä huoneissa, joita sanomme kirkoiksi. Tästä syystä he myöskin katsovat voivansa näissä kirkoissa hyvällä omallatunnolla kuunnella sanaa ja ottaa osaa sakramentteihin, vaikka joutuvatkin siellä kuulemaan paljon sellaista, mikä ei ole hyvää ja mitä he eivät voi hyväksyä. Vaikka kirjoittaja ei halua pelottaa ihmisiä pois kirkoista, hänen kantansa on, ettei ole kristillistä suosia (lihottaa) sikoja lahkolaisten vainoamisella, joista kai enemmistö on puhtaammista syistä erottautunut ja on suuren, taivaallisen Lammaspaimenen oikeita lampaita. - Toim. huom.

De äro dessutom stumma hundar: de bestraffa icke uppenbara laster och brott, som gå i svang ibland hopen; och med de förnäma lasterna vilja de icke alls befatta sig; ty de hafva så mycken verlds heder, att de icke alls vilja stöta sig med djefvulen och verlden. För denna verlds heder våga de icke tala sanningen. Man såg tydligen huru Lutherska kyrkans pelare gingo som katt till het gröt, när frågan var om det allmänna sedeföfderfvet i hufvudstaden. Detta sedeförderf är så uppenbart, att till och med utlänningar märka det. När denna fråga förevar i ståndet på riksdagen 1851, handterades den så knapphändigt, att en Censor uti det hedniska Rom skulle hafva yttrat sig mera bestämt och alfvarligt, än ståndet gjorde. Ty alfvarsamme Romarena insågo ganska väl, att lättsinnighet, Religions förakt och sedernas förfall skulle tillintet göra den moraliska kraften och blifva en orsak till statens undergång. Har icke historien bekräftat denna erfarenhet? men för väktarena på Zions murar äro tidens tekn förborgade: de märka icke, att sedeförderfvet är den förnämsta orsaken till fattigdomen: att denna åter allstrar nya laster och brott, och slutligen samhällets omstörtning. Svea Rikes Erkebiskop, som på en föregående Riksdag var på vägen att stenas af pöbeln, tyckte att denna discussion blef allt för tråkig, och önskade att denna discussion icke måtte upptaga hela förmiddagen. H.H. tyckte förmodligen att folket i hufvudstaden lefver så Gudfruktigt och Christeligt, att det icke behöfver någon bättre själavård.

He ovat sitäpaitsi mykkiä koiria. He eivät nuhtele julkisia paheita ja rikoksia, jotka ovat tavallisia kansan keskuudessa. Ja ylhäisten paheiden kanssa he eivät halua ollenkaan olla tekemisissä, sillä heillä on niin paljon maailman kunniaa, etteivät he lainkaan tahdo loukata perkelettä ja maailmaa. Tämän maailman kunnian tähden he eivät rohkene puhua totuutta. Luterilaisen kirkon tukipylväistä nähtiin selvästi, kuinka he kiersivät kuin kissa kuumaa puuroa, kun pääkaupungissa vallitseva yleinen tapojen turmelus tuli kysymykseen. Tämä tapojen turmelus on niin julkinen, että ulkomaalaisetkin huomaavat sen. Kun sääty käsitteli tätä kysymystä vuoden 1851 valtiopäivillä, sitä kosketeltiin niin varovasti, että pakanallisen Rooman sensori olisi puhunut siitä selvemmin ja vakavammin kuin sääty teki. Sillä vakavamieliset roomalaiset oivalsivat aivan hyvin, että kevytmielisyys, uskonnon ylenkatse ja tapojen rappeutuminen tuhoaisivat moraalisen voiman ja aiheuttaisivat valtakunnan tuhon. Eikö historia olekin vahvistanut tämän kokemuksen? Mutta Siionin muurien vartijoilta ajan merkit ovat salassa. He eivät huomaa, että tapojen turmelus on suurin syy köyhyyteen, että tämä taasen aiheuttaa uusia paheita ja rikoksia sekä lopulta yhteiskunnan kukistumisen. Ruotsin arkkipiispa, joka oli joutua roskajoukon kivittämäksi edellisten valtiopäivien aikana, koki tämän keskustelun aivan liian ikäväksi ja toivoi, ettei keskusteluun käytettäisi koko aamupäivää. Hänen korkeutensa luultavasti ajatteli, että pääkaupungin väki elää niin jumalisesti ja kristillisesti, ettei se tarvitse mitään parempaa sielunhoitoa.

Jag föreställer mig att om Hedningen Cato varit Erkebiskop, skulle han hafva ådagalagt en större moralisk stränghet emot sedeförderfvet än H.H. Cato höll en strängare uppsikt öfver sederna än våra Christna prelater. Och det ser nästan så ut som skulle hedningarne i

Minun käsitykseni on, että mikäli pakanallinen Kato olisi ollut arkkipiispana, hän olisi osoittanut suurempaa moraalista ankaruutta tapojen turmelusta vastaan kuin hänen korkeutensa. Kato valvoi tapoja ankarammin kuin meidän kristityt pappismiehemme. Ja melkeinpä näyttää

den Romerska republiken hafva bättre insett, hvaruti menniskans verkliga värde består. Uppsikten öfver folkets seder var hos dem en Stats angelägenhet, men våra Christna Biskopar anse uppsigten öfver folkets seder öfverflödig. Om en Läsarpredikant företager sig att bestraffa folkets ogudaktiga lefverne, så får han Biskopen till fiende. För denna fördragsamhet med folkets laster får Biskopen stenar till tack af den upretade mängden.

siltä kuin Rooman valtakunnan pakanat olisivat paremmin oivaltaneet, missä ihmisen todellinen arvo on. Heistä kansan tapojen valvominen oli valtion tärkeä tehtävä, mutta meidän kristityt piispamme pitävät sitä tarpeettomana. Jos joku lukijaissaarnaaja ottaa nuhdellakseen kansan jumalatonta elämää, niin hän saa piispasta vihamiehen. Tästä kansan paheiden suvaitsemisesta piispa saa kiviä kiitokseksi kiihottuneelta kansanjoukolta.

Vidare heter det i samma Tal: *"Hvad som skulle göra lifvets stilla glädje förvrides till ett mjeltsjukt och surmulet missnöje med sig sjelf"* (Det ser så ut, som skulle Talaren alldrig hafva haft något skäl att vara missnöjd med sig sjelf.) *"och andra."* (Att Talaren varit missnöjd med andra inhemtas af flere omständigheter: han har till exempel bestraffat Läsarena; han har äfven bittert tadlat sina politiska motståndare; han har varit missnöjd med tidens riktning o.s.v. Han borde således icke tadla Läsarena, för deras missnöje med tidens riktning. Att Läsarena hafva missnöje med sig sjelfva kommer af deras stora fel och brister, som de känna med sig sjelfva. Äfven Profeterna och Apostlarne hade ett klart medvetande af sin syndfullhet; och derföre måste de vara missnöjde med sig sjelfve. En af Profeterna säger: *på den tid, då Herren utgjuter af sin ande öfver allt kött, skolen I vara missnöjde med Eder sjelfve.*

Edelleen kuuluu samassa puheessa: *"Se, minkä piti tehdä elämän hiljainen ilo, väännetään raskasmieliseksi ja happamaksi tyytymättömyydeksi itseensä..."* (Näyttää siltä kuin puhujalla ci olisi koskaan ollut syytä olla tyytymätön itseensä.) *"...ja muihin."* (Puhujan tyytymättömyys muihin paljastuu useammista yksityiskohdista: hän on esimerkiksi nuhdellut lukijaisia; hän on myös katkerasti moittinut poliittisia vastustajiaan; hän on ollut tyytymätön ajan suuntaukseen, jne. Hänen ei siis pitäisi moittia lukijaisia heidän tyytymättömyytensä vuoksi ajan suuntaukseen. Lukijaisten tyytymättömyys itseensä johtuu heidän suurista vioistaan ja puutoksistaan, joita he tuntevat itsessään. Myös profeetoilla ja apostoleilla oli selvä tietoisuus omasta syntisyydestään, ja sen tähden he joutuivat olemaan tyytymättömiä itseensä. Eräs profeetoista sanoo: *"Silloin, kun Herra vuodattaa hengestään kaiken lihan päälle, pitää teidän oleman tyytymättömät itseenne."*

Men en sorglös menniska har intet skäl att vara missnöjd med sig sjelf, emedan samvetet är sofvande. Men om så är, säger den sorglösa hopen; om så är, att Läsarena känna sina fel och brister; hvarföre skola de då fördöma andra? Jo! derföre att Profeterna gjorde på samma sätt. Ehuru de sjelfve kände sina fel och brister, måste de likväl bestraffa obotfärdige syndare och förkunna Guds dom. Men säger

Mutta suruttomalla ihmisellä ei ole ollenkaan syytä olla itseensä tyytymätön, koska omatunto nukkuu. "Mutta mikäli niin on", sanoo suruton joukko, " mikäli niin on, että lukijaiset tuntevat vikojansa ja puutteitansa, miksi heidän sitten pitää tuomita muita?" Siksi että profeetatkin tekivät niin. Vaikka he itse tunsivat vikansa ja puutteensa, heidän täytyi kuitenkin nuhdella katumattomia syntisiä ja

den sorglösa hopen: Läsarena hafva icke fått någon befallning af Gud att fördöma andra. Svar: det är en Christens pligt, att varna sina vilsefarande bröder och visa dem följderna af ett ogudaktigt lefverne. Men säger den sorglösa hopen: Läsarena drifvas af ett andeligt högmod att fördöma andra. Svar: detta högmod har följt med alla Christna, som fördömde hedningarne. **(Veten I icke, att I skolen döma verlden?)** Och just för detta högmod blefvo de hatade och förföljde af hedningarne. Men säger den sorglösa hopen: Vi tro icke att Läsarena äro Christne. Vi göra oss ett helt annat begrepp om en rätt Christen. Svar: det står i cathecesen, att Gud allena känner rätta Christna. Huru kan då den döpta hedningen veta hvilken som är en rätt Christen? Alla Judar och hedningar hafva haft ett galet begrepp om Christendomen. De föreställde sig, att Christendomen var ett ohyggligt svärmeri; men Judendomen var för Judarne en sann religion, en rätt Gudstjenst utvertes, och ett Gudi behagligt sinnestillstånd invärtes. Lika så ansågs hedendomen af hedningarne såsom vore den en sann religion. Och i Påfvedömet anses Catholicismen för den rätta Evangeliska läran under att Lutheranismen anses för kätteri:

Uti Lutherdömet anses det rättslösa och sedeslösa tillståndet för äkta Lutheranism, men Läseriet anses för svärmeri, det vill säga: man låter döpa sina barn, lär barnen läsa innantill och utantill, man går i kyrkan, man hör presten predika, man gråter när Presten mjukar opp de naturliga känslorna, man låter Presten meddela sig nattvarden, och man blir begrafven, när man dör; men för öfrigt lefver man som en hedning: super, horar, svär, håller krog, spelar kort och dansar, bannas och skrattar, ljuger, bedrager, slåss, kläder sig grann, går på kalaser; man firar namns dagar och födelse-

julistaa Jumalan tuomiota. Mutta suruton joukko sanoo: "Lukijaiset eivät ole saaneet Jumalalta käskyä tuomita muita." Vastaus: kristityn velvollisuus on varoittaa eksyviä veljiään ja näyttää heille jumalattoman elämän seuraukset. Mutta suruton joukko sanoo: "Hengellinen ylpeys pakottaa lukijaisia tuomitsemaan muita." Vastaus: kaikilla kristityillä, jotka tuomitsivat pakanoita, on ollut tämä ylpeys. **(Ettekö te tiedä, että teidän pitää tuomitseman maailmaa?)** Ja juuri tämän ylpeyden tähden pakanat vihasivat ja vainosivat heitä. Mutta suruton joukko sanoo: "Emme usko lukijaisten olevan kristittyjä. Meillä on kokonaan erilainen käsitys oikeasta kristitystä." Vastaus: katekismuksessa sanotaan, että ainoastaan Jumala tuntee oikeat kristityt. Kuinka sitten kastettu pakana voi tietää, kuka on oikea kristitty? Kaikilla juutalaisilla ja pakanoilla on ollut väärä käsitys kristillisyydestä. Heidän mielestään kristillisyys oli hirveää haaveilua, mutta juutalaisuus oli juutalaisille todellinen uskonto, oikea jumalanpalvelus ulkonaisesti ja Jumalaa miellyttävä mielentila sisällisesti. Samoin myös pakanat pitivät pakanuutta todellisena uskontona. Ja paavilaisuudessa katolilaisuutta pidetään oikeana evankelisena oppina samalla kun luterilaisuutta pidetään kerettiläisyytenä.

Luterilaisuudessa pidetään oikeudetonta ja moraalitonta tilaa aitona luterilaisuutena, mutta lukijaisuuden katsotaan olevan haaveilua. Toisin sanoen: lapset annetaan kastaa, lapset opetetaan lukemaan sisältä ja ulkoa, käydään kirkossa, kuullaan papin saarnaavan, itketään papin pehmittäessä luonnollisia tunteita, vastaanotetaan papilta ehtoollinen, ja kuoleman käytyä toimitetaan hautaus; mutta muutoin eletään kuin pakana, ryypätään, huorataan, kirotaan, käydään viinakauppaa, pelataan korttia ja tanssitaan, sadatellaan ja nauretaan, valehdellaan, petetään, tapellaan, pukeudutaan koreasti, juhlitaan, vietetään nimipäiviä ja

dagar, man håller barnsöl och graföl, man håller bröllop, man pratar och slamrar om allehanda som verldsligt är, men alldrig talar man om Gud, om Christendomen, om döden och domen eller om menniskans moraliska eller andeliga och eviga bestämmelse.

syntymäpäiviä, pidetään ristiäisiä ja hautajaisia, pidetään häitä, jutellaan ja tarinoidaan kaikkea maallista, mutta koskaan ei puhuta Jumalasta, kristillisyydestä, kuolemasta ja tuomiosta, ei ihmisen moraalisesta tai hengellisestä tai iankaikkisesta tarkoituksesta.

Se deruti består nu vår Christendom, och med denna Christendom tro vi oss hafva uppfyllt ändamålet med vår tillvaro. Detta kallar jag för en död tro, ett förlitande på den yttre Gudstjensten, ett förlitande på Guds nåd, utan ånger, utan bättring, utan helgelse, utan försoning.

Kas siinä nyt on kristillisyytemme! Ja tällä kristillisyydellä uskomme täyttäneemme olemassaolomme tarkoituksen! Tätä kutsun kuolleeksi uskoksi, luottamiseksi ulkonaiseen jumalanpalvelukseen, luottamiseksi Jumalan armoon ilman katumusta, ilman parannusta, ilman pyhitystä, ilman sovintoa.

Hvad angår *lifvets stilla glädje*, som Tegnér talar om i ofvan anförde mening, så har talaren sjelf mot slutet af sin lefnad haft sina *"mörka Sauls stunder"*, han har känt *"likmasken gnaga på sina hjerterötter."* Hans fruktan för döden mot slutet af lefnaden, hans missnöje med tidens falska riktning, och måhända äfven andra husliga bekymmer, låta oss förmoda, att han icke alltid fått åtnjuta den "stilla glädje", som Christendomen skänker. Vi måste likväl anmärka, att en Christen icke har någon glädje i verlden, emedan han är hatad och föraktad af verlden; likväl måste han glädjas och fröjdas, när han blir hatad af verlden, emedan detta är ett af de yttre kännemärkena på en rätt Christendom, att han blir hatad och förföljd af den stora hopen. Men detta kännemärke passar bättre på Läsarena, än på de äkta Lutheranerna, som hata Läsarena för deras svärmeri.

Mitä tulee *"elämän hiljaiseen iloon"*, josta Tegnér puhuu edellä mainitussa lauseessa, niin puhujalla itsellään on elämänsä loppupuolella ollut *"pimeitä Saulin hetkiään"*. Hän on tuntenut *"ruumiinmadon järsivän hänen sydänjuuriaan"*. Hänen kuolemanpelkonsa elämänsä loppupuolella, tyytymättömyytensä ajan väärään suuntaukseen, ja ehkäpä myös hänen muut kotihuolensa antavat meille aiheen olettaa, ettei hän aina ole saanut nauttia kristillisyyden suomaa "hiljaista iloa". Meidän pitää kuitenkin huomauttaa, ettei kristityllä ole mitään iloa maailmassa, koska maailma vihaa ja ylenkatsoo häntä. Kuitenkin hänen täytyy iloita ja riemuita, kun maailma vihaa häntä, koska tämä on yksi oikean kristillisyyden ulkoisista tuntomerkeistä, että hän joutuu suuren joukon vihaamaksi ja vainoamaksi. Mutta tämä tuntomerkki sopii paremmin lukijaisiin kuin oikeisiin luterilaisiin, jotka vihaavat lukijaisia heidän haaveilunsa vuoksi.

Men Tegnér menar, att Läsarena störa lifvets stilla glädje hos andra; och det är visserligen sannt att Läsarena störa den falska samvetsfriden, hvilken den sorglösa hopen anser för lifvets stilla glädje. Läsarena förbittra lifvets stilla glädje hos sina sorglösa grannar genom sina botpredikningar, hvari-

Mutta Tegnér tarkoittaa lukijaisten häiritsevän muiden elämän hiljaista iloa. Ja tosi on, että lukijaiset häiritsevät väärää omantunnon rauhaa, jota suruton joukko pitää elämän hiljaisena ilona. Lukijaiset katkeroittavat suruttomien naapureidensa elämän hiljaisen ilon parannussaarnoillaan, minkä ansiosta

genom den sorglösa hopen förlorar den falska samvets friden. Detta den falska samvetsfridens störande är det som Biskopen ogillar; ty Biskopen har sjelf icke stört den falska samvetsfriden för någon: han har låtit alla menniskor sofva i frid uti syndasömnen; men huru vida hans samtida tacka honom derför uti Evigheten, det blir en annan fråga.

Hörom vidare Tegnérs ord: *"med ett ord - den högsta, den ädlaste gåfvan, som Guds Barmhertighet skänkt åt menskligheten, förvandlades till ett vämjeligt gyckelspel."* (Här uppenbara sig den lefvande Christendomens kännetecken uti det stora snillets föreställning, under bilden af ett vämjeligt gyckelspel. Davids stenuggle lika suckande i mörkret, han missnöje med sig sjelf och andra, hans klagan öfver Christendomens förfall, Profeternas straff predikningar, Apostlarnes hemliga sammankomster, allt detta, som man återfinner hos de väckta, förefaller det stora snillet som ett vämjeligt gyckelspel: det blir en hädelse emot Gud och religionen, alldeles så som Christendomen i början blef ansedd af Judar och hedningar. Här har nu den Christne Biskopen fördömt det samma hos Läsarena, som Judar och hedningar fördömde hos de Christne.

Han målar ut Läsarenas Christendom. Och nästan hvarje omständighet, som han lägger Läsarena till last, återfinner man i Bibeln såsom en dygd eller såsom någonting väsentligt i Christendomen. Till Ex. *"suckandet"* anses som någonting tillgjort, det är skrymter[1]. Men då blir också David en skrymtare, Publikanen blir en skrymtare, men den, som alldrig suckar öfver sin förnedring, blifver icke skrymtare.

1 Visserligen kan ett suckande hos en sömnig och obotfärdig menniska betraktas såsom ett skrymteri.

suruton joukko menettää väärän omantunnonrauhan. Tätä väärän omantunnonrauhan häiritsemistä piispa ei suvaitse, sillä piispa ei itse ole häirinnyt kenenkään väärää omantunnon rauhaa. Hän on sallinut kaikkien ihmisten nukkua rauhassa synnin unta. Mutta kiittävätköhän hänen aikalaisensa häntä sen vuoksi iankaikkisuudessa, se on toinen kysymys.

Kuulkaamme edelleen Tegnérin sanoja: *"Sanalla sanoen, korkeimmasta, jaloimmasta lahjasta, jonka Jumalan laupeus on ihmiskunnalle lahjoittanut, tehdään inhottavaa ilveilyä."* Tässä elävän kristillisyyden tuntomerkit näkyvät tuon suuren neron kuvitelmissa vastenmielisenä ilveilynä. Daavidin tornipöllömäinen huokailu pimeydessä, hänen tyytymättömyytensä itseensä ja muihin, hänen valituksensa kristillisyyden rappeutumisen vuoksi, profeettojen nuhdesaarnat, apostolien salaiset kokoontumiset, kaikki tämä, mikä esiintyy heränneiden keskuudessa, on suuren neron mielestä inhottavaa ilveilyä. Se tulee pilkaksi Jumalaa ja uskontoa kohtaan, juuri kuten juutalaiset ja pakanat aluksi ajattelivat kristillisyydestä. Tässä on kristitty piispa tuominnut sen saman lukijaisten keskuudessa, minkä juutalaiset ja pakanat tuomitsivat kristittyjen keskuudessa.

Hän kuvailee lukijaisten kristillisyyttä. Ja melkein jokainen ominaisuus, jonka perusteella hän soimaa lukijaisia, mainitaan raamatussa hyveenä tai jonakin kristillisyyteen oleellisesti kuuluvana asiana. Esimerkiksi *"huokaaminen"* katsotaan teeskennellyksi asiaksi eli ulkokultaisuudeksi[2] Mutta silloin myös Daavidista tulee ulkokullattu ja publikaanista tulee ulkokullattu, mutta siitä, joka ei koskaan huokaa alennuksensa vuoksi, ei tule ulkokullattua.

2 Tosin unisen ja katumattoman ihmisen huokaamista voidaan pitää ulkokultaisuutena. Mutta missä ei ole

Jag har hört en Herreman säga att *"Läsarena sucka som kreatur"*. Detta omdöme om Läsarena är i sjelfva verket en hädelse; det är att göra narr af den botfärdige och ångerfulle syndarens djupaste känslor. **Kreaturet**[1] som ofta plågas öfver sin förmåga af sin tyrann, menniskan, **suckar och längtar efter Guds Barnas härliga uppenbarelse,** (säger Paulus) Kreaturet har också känslor: det känner sin tyrans hårdhet, obarmhärtighet och misshandel: det suckar således öfver tyrannens obarmhärtighet och sitt eget betryck: det längtar efter frihet; men så länge som menniskan handterar kreaturet som en tyrann, kan icke kreaturet få någon nåd, eller någon mildare behandling; Derföre säger Paulus: längtar kreaturet efter Guds Barnas härliga uppenbarelse, det vill säga: om menniskan blefve ett Guds Barn skulle hon icke kunna handtera kreaturen obarmhertigt och öfver deras förmåga. Om nu Läsarenas suckande jämföres med kreaturens suckande, så får detta suckande en djupare och ädlare betydelse, än den förnäme Herremannen kan föreställa sig. Det kommer ifrån ett förkrossadt hjerta.

Olen kuullut erään herrasmiehen sanoneen, että lukijaiset *huokaavat kuin luontokappaleet.* Tämä arvio lukijaisista on itseasiassa häpäisyä. Siinä pilkataan katuvaisen syntisen syvimpiä tunteita. **Luontokappale**[2], jota hänen hirmuvaltiaansa, ihminen, usein vaivaa ylitse voimien, **huokaa ja ikävöi Jumalan lasten kunnian ilmoitusta,** sanoo Paavali. Luontokappaleella on myös tunteita. Se tuntee hirmuvaltiaansa kovuuden, armottomuuden ja pahoinpitelyn. Se huokaa siis hirmuvaltiaan armottomuuden ja oman ahdinkonsa vuoksi. Se kaipaa vapautta. Mutta niin kauan kuin ihminen käsittelee luontokappaletta hirmuvaltiaan tavoin, ei luontokappale voi saada armoa tai lempeämpää kohtelua. Sen tähden, sanoo Paavali, luontokappale odottaa Jumalan lasten kunnian ilmoitusta, se on, jos ihminen tulisi Jumalan lapseksi, hän ei saattaisi käsitellä luontokappaleita armottomasti ja ylitse niiden kykyjen. Jos nyt lukijaisten huokaamista verrataan luontokappaleiden huokaamiseen, niin tämä huokaaminen saa syvemmän ja jalomman merkityksen kuin mitä tuo ylhäinen herrasmies saattaa kuvitellakaan. Se tulee särjetystä sydämestä.

Men der det icke är Guds andas verk, så förtjena de knappt kallas suckande, utan heldre ett pustande emot lagens och lifvets besvär likt hästens pustande emot selen och betslet. Hvad läsarena angår medger dock fört. häraf, att mellan dem ar mycken skillnad, och att somligas suckar kunna vara mindre djupa och redliga. D.

1 Förf. har ej här inlåtit sig att förklara "kreaturens suckan" (Rom.8. kap) hvarom flera tolkningar kunna läsas i exceternas skrifter, utan förf. häraf har blott tagit det enklaste och vanligaste exempel af kreaturens suckan, utan att neka det kreaturen i Rom. 8 har en vidsträcktare betydelse.

kysymys Jumalan Hengen vaikutuksesta, sitä tuskin kannattaa kutsua huokaamiseksi, vaan pikemminkin puhkumiseksi lain ja elämän vaivoja vastaan, kuten hevonen ähkii valjaita ja suitsia vastaan. Lukijaisista kirjoittaja myöntääkin tässä, että heidän joukossaan on monenlaisia, ja että muutamien huokaukset saattavat olla vähemmän syvälliset ja rehelliset. D.

2 Kirjoittaja ei ole tässä lähtenyt selittämään "luontokappaleen huokaamista" (Room.8), josta voidaan lukea useita tulkintoja raamatunselittäjien kirjoituksista, vaan kirjoittaja on vain ottanut yksinkertaisimman ja yleisimmän esimerkin luontokappaleen huokaamisesta kieltämättä sitä, että luontokappaleilla roomalaiskirjeen 8. luvussa on laajempi merkitys.

En ångerfull och botfärdig syndare suckar öfver den tyrannens, djefvulens tyranni, öfver sitt eget synda elände, öfver verlds menniskornas olycksaliga tillstånd under den grymma tyrannens förtryck. Detta suckande kommer således dels af en djup syndakänsla, dels ock af medlidande med de olycksaliga varelser, som icke ens ana den förskräckliga olycka, som hänger öfver deras hufvuden; dels ock af en innerlig längtan efter Guds barnas härliga uppenbarelse och fullkomliga befrielse ifrån djefvulens tyranni.

Men just detta suckande kunna verldens herrar och tyranner icke tåla. De hysa för de suckande den djupaste afsky och förakt, och derföre säga de att *"Läsarena sucka som kreatur"*. Om nu en herreman eller en af våra höglärda Biskopar skulle af en händelse inträda uti ett rum hvarest de första Christna höllo sina *"hemliga sammankomster"*, så skulle han blifva alldeles förvånad öfver det *"ohyggliga svärmeriet."* När *"anden manade för dem med outsägliga suckar"* så skulle Biskopen säga: *"den Christendom, som suckar i mörkret liksom nattugglan, är icke värd sitt namn."* En herreman skulle bekräfta Biskopens ord och säga: *"dessa svärmare sucka som kreatur."* Och detta omdöme, fälldt om de Christna af en "raglande" Biskop, anses af verldens blinda markattor för en Gudomlig sanning.

Om nu den Christendom, som suckar, som *"afsöndrar"* sig ifrån verldens syndiga nöjen, som endast *"trifves i öknen"*, (d.v.s. de Christnas hemliga sammankomster, eller Lärjungarnes vistande inom lyckta dörrar för Judarnes rädslo skull) om, säger jag, denna Christendom icke är värd sitt namn, så måste den "raglande" Christendomen, som roar hofdamerna med oanständiga qvickheter, som skrifver horvisor och supvisor till de dygdiga horornas och

Katuvainen syntinen huokaa hirmuvaltiaan, perkeleen, tyranniuden vuoksi, oman syntisen kurjuutensa vuoksi, sen julman tyrannin hirmuvallan alla olevien maailman ihmisten onnettoman tilan vuoksi. Tämä huokaaminen tulee siis osittain syvästä synnintunnosta, osittain myös niiden onnettomien olioiden säälimisestä, jotka eivät edes aavista sitä kauheaa onnettomuutta, joka heitä uhkaa, osittain myös siksi, että he sydämellisesti kaipaavat Jumalan lasten kunnian ilmoitusta ja täydellistä vapautumista perkeleen hirmuvallasta.

Mutta juuri tätä huokaamista maailman herrat ja tyrannit eivät voi sietää. He tuntevat huokaavia kohtaan mitä syvintä inhoa ja ylenkatsetta, ja siksi he sanovat, että *lukijaiset huokaavat kuin luontokappaleet.* Jos nyt joku herrasmies tai yksi korkeastioppineista piispoistamme sattuisi astumaan huoneeseen, jossa ensimmäiset kristityt pitivät *salaisia kokouksiaan,* niin hän hämmentyisi kovasti siitä *kauheasta haaveilusta.* Kun *henki rukoilisi heidän edestään sanomattomilla huokauksilla,* niin piispa sanoisi: *"Kristillisyys, joka huokaa pimeydessä kuten yöpöllö, ei ole nimensä arvoinen."* Herrasmies vahvistaisi piispan sanat ja sanoisi:" *Nämä haaveilijat huokaavat kuin luontokappaleet."* Ja tätä arviota, jonka hoiperteleva piispa on tehnyt kristityistä, maailman sokeat marakatit pitävät jumalallisena totuutena.

Jos nyt se huokaileva kristillisyys, joka *erottaa* itsensä maailman synnillisistä huveista, joka *viihtyy ainoastaan korvessa* (se tarkoittaa kristittyjen salaisia kokoontumisia eli opetuslasten oleskelua lukittujen ovien takana juutalaisten pelon vuoksi). Jos, sanon minä, tämä kristillisyys ei ole nimensä arvoinen, niin täytyy sen hoipertelevan kristillisyyden olla sitä, joka hauskuuttaa hovineitoja säädyttömillä sutkauksilla, joka kirjoittaa huoralauluja ja juomalauluja siveiden

de nyktra fyllhundarnes förnöjelse. En Christendom, som deltager i verldens syndiga nöjen, dansar, spelar kort, dricker punsch och toddy, och kurtiserar verlden med lättsinniga infall: en sådan Christendom måste troligen vara värd sitt namn. Och just sådan är den Christendom, som vi nu hafva; den är just sådan, som djefvulen och verlden vill hafva den. Och följden af denna Christendom är: lyx, flärd, lättsinnighet ibland de rika och förnäma; fattigdom, elände och grofva laster ibland massan af folket. Och den slutliga följden af en sådan Christendom är uppenbar för alla, nemligen politisk fanatism, uppror och tyranni, blodbad och förtryck. De, som drömma om frihetens seger uti förnuftets herradöme, måste slutligen lägga sin nacke under bilan. De revolutioner, som nu äro på vägen att bryta ut, måste sluta med ett grufligt tyranni; och dervid kan det vara likgiltigt om Nero eller Robespierre äro magtegande.

huorien ja raittiiden juoppojen huviksi. Kristillisyyden, joka osallistuu maailman synnillisiin huveihin, tanssii, pelaa korttia, juo punssia ja totia sekä flirttailee maailman kanssa kevytmielisillä lausahduksilla; sellaisen kristillisyyden täytyy luultavasti olla nimensä arvoinen. Ja juuri sellainen on se kristillisyys, joka meillä nyt on. Se on juuri sellainen, jollaisena perkele ja maailma sen haluavat olevan. Ja tämän kristillisyyden seurauksia ovat: loisto, pintakiilto, kevytmielisyys rikkaiden ja ylhäisten keskuudessa, köyhyys, kurjuus ja törkeät paheet rahvaan keskuudessa. Ja lopullinen seuraus sellaisesta kristillisyydestä on kaikille ilmiselvä, nimittäin poliittinen kiihko, kapinointi ja hirmuvalta, verilöyly ja sorto. Niiden, jotka unelmoivat vapauden voitosta järjen herruudessa, täytyy viimein taivuttaa niskansa pyövelin pölkylle. Ne vallankumoukset, jotka ovat nyt puhkeamaisillaan, päättyvät lopulta kauheaan hirmuvaltaan. Ja silloin voi olla yhdentekevää, onko vallanpitäjänä Nero vaiko Robespierre.

Den som närmare undersöker Christendomen i sitt renare tillstånd under de tre första århundraden, måste komma till den slutsats, att den Christendom, som vi nu hafva i stats kyrkan, är ett *"vämjeligt gyckelspel"*. Nu tidens Christna likna andeliga markattor. Krögare och fyllhundar, tjufvar och horor, kallas nu för Christne. Dessa aktningsvärda medlemmar af Guds församling dricka i Herrans kalk i kyrkan: de dricka af djeflarnas kalk bakom kyrkan: de gråta i kyrkan och skratta bakom kyrkan: de äro anständiga i kyrkan och hora bakom kyrkan: de sjunga psalmer i kyrkan och horvisor bakom kyrkan: de välsigna i kyrkan och svärja bakom kyrkan: de äro Gudfruktige i kyrkan och ogudaktige på krogen. En sådan Christendom är ett *"vämjeligt Gyckelspel"* och sådana Christna kan man kalla Christna markattor, emedan

Sen, joka tutkii lähemmin kristillisyyttä sen ollessa puhtaimmillaan kolmen ensimmäisen vuosisadan aikana, on tultava siihen lopputulokseen, että kristillisyys, joka meillä on valtionkirkossa, on *"inhottavaa ilveilyä"*. Nykyiset kristityt muistuttavat hengellisiä marakatteja. Kapakoitsijoita ja juoppoja, varkaita ja huoria kutsutaan nyt kristityiksi. Nämä kunnioitettavat Jumalan seurakunnan jäsenet juovat Herran kalkista kirkossa, mutta perkeleiden kalkista he juovat kirkon takana. He itkevät kirkossa ja nauravat kirkon takana. He ovat säädyllisiä kirkossa ja huoraavat kirkon takana. He veisaavat virsiä kirkossa ja huoralauluja kirkon takana. He siunaavat kirkossa ja kiroavat kirkon takana. He ovat jumalisia kirkossa ja jumalattomia kapakassa. Sellainen kristillisyys on *inhottavaa ilveilyä*, ja sellaisia kristittyjä voidaan kutsua kristityiksi marakateiksi, koska he matkivat kristil-

de härma efter Christendomen i kyrkan, men dess kraft förneka de utom kyrkan. Och nu är den Christna Biskopen så förblindad, att han uti den andeliga döden, uti den ochristliga lättsinnigheten, gudlösheten och Religions föraktet finner en lefvande Christendom, men uti Läsarenas andakt finner han svärmeri.

lisyyttä kirkossa, mutta sen voiman he kieltävät kirkon ulkopuolella. Ja nyt tuo kristitty piispa on niin sokaistunut, että hän löytää elävän kristillisyyden hengellisestä kuolemasta, epäkristillisestä kevytmielisyydestä, jumalattomuudesta ja uskonnon ylenkatseesta, mutta lukijaisten hartauden hän näkee haaveiluksi.

Sannerligen! en sådan Biskop måste vara ett stort ljus uti ett tidehvarf, som gått så långt uti sedeslöshet och lättsinnighet, att alfvarsammare hedningarne måste fördöma nu tidens Christna och säga: så ogudaktigt och lättsinnigt folk som detta fanns icke uti vårt land.

Todellakin! Sellaisen piispan täytyy olla suuri valkeus aikakautena, joka on niin pitkällä siveettömyydessään ja kevytmielisyydessään, että vakavamielisempien pakanoiden täytyy tuomita nykyajan kristittyjä ja sanoa: "Noin jumalattomia ja kevytmielisiä ihmisiä kuin nämä ovat, ei ollut meidän maassamme."

Vid en kyrkovisitation i Kalvsvik, der Läseriet börjat innästla sig, yttrade Tegnér bland annat: *"Den tid är kommen, hvarom Apostelen Paulus skrifver i sitt andra bref till Timotheus: de skola icke kunna lida hälsosam lärdom, utan skola efter sina egna lustar samla sig Lärare, efter dem kliar i öronen och de skola vända sina öron ifrån sanningen."* Om Biskopen hade riktadt dessa ord emot Läsarenas motståndare, så hade det efter allt utseende passat bättre; ty om man jemför samma brefs 3:1-5, så får man se hvad det var för folk som samlade sig lärare efter egna lustar: det var sjelfkära, penninglystne, skrytsamma, högfärdige, hädare, föräldrar olydige, otacksamme, ofromme, kärlekslöse, oförsonlige, tadlare, oåterhållsamme, omilde, hatande det goda, förrädare, framfusige, uppblåste, älskande vällust mer än Gud, hafvande sken af Gudaktighet, men dess kraft förnekande. Emot sådana menniskor äro orden i brefvets 4:3-4. riktade.

Eräässä piispantarkastuksessa Kalvsvikissa, johon lukijaisliike oli alkanut pesiytyä, Tegnér lausui muun muassa: *"Se aika on tullut, mistä apostoli Paavali kirjoittaa toisessa kirjeessään Timoteukselle: He eivät voi terveellistä oppia kärsiä, vaan omain himoinsa jälkeen kokoovat itsellensä opettajat, sillä heidän korvansa syyhyvät, ja kääntävät korvansa pois totuudesta."* Mikäli piispa olisi suunnannut nämä sanat lukijaisten vastustajia kohden, niin se olisi kaikin muodoin sopinut paremmin. Sillä jos verrataan saman kirjeen 3:1-5, niin saadaan nähdä, minkälaista väkeä se oli, joka itselleen kokosi opettajia omien himojensa mukaan. He olivat itserakkaita, rahanhimoisia, kerskaajia, ylpeitä, pilkkaajia, vanhemmilleen tottelemattomia, kiittämättömiä, jumalattomia, rakkaudettomia, kaunaisia, moittijoita, hillittömiä, tylyjä, hyvän vihaajia, pettäjiä, röyhkeitä, paisuneita, jotka hekumaa enemmän kuin Jumalaa rakastivat, joilla oli jumalisuuden muoto, mutta sen voiman kielsivät pois. Sellaisia kohden ovat kirjeen sanat 4:3-4 suunnatut.

Visserligen vill den otrogna hopen, som likväl lefver i uppenbara laster, vältra på Läsarena all den gudlöshet,

Tosin se uskoton joukko, joka kuitenkin elää julkisissa paheissa, tahtoo vierittää lukijaisten päälle kaiken sen jumalatto-

som finns ibland Läsarenas motståndare; ty om Läsarena afsöndra sig ifrån verldens syndiga nöjen, så äro de **"sjelfkära";** om de icke lägga sina penningar på krogdisken, om de icke köpa all den grannlåt, som krämaren utbreder, så äro de **"penninglystne";** om de säga sig vara Christne och Guds barn, så äro de **"skrytsamme";** om de döma verlden för dess ogudaktiga väsende, så äro de **"högfärdige** "; om de afsöndra sig ifrån den med Förnufts visdom och menniskostadgar bortskämda stats kyrkan, så äro de **"hädare"** d.v.s. de förakta den allmänna Gudstjensten; om de icke vilja antaga den tro, som ogudaktiga föräldrar vilja påtruga dem, så äro de **"Föräldromen olydige";** om de förmana sina sorglösa anhörige och grannar till bättring och därvid citera Guds hårda straffdomar ur Bibeln, så äro de **"otacksamme"** (d.v.s. de qvittera åtnjutna välgerningar med ovett, skällsord och fördömande); **om** de visa alfvar och stränghet i sina botpredikningar, så äro de **"ofromme"** (d.v.s. de visa ingen fördragsamhet med den förhärdade syndaren, de förmana honom icke med kärlek och saktmod o.s.v.); om de fördöma den förhärdade syndaren och visa honom Guds stränga rättfärdighet och det straff, som måste följa på ett ogudaktigt och lättsinnigt lefverne, om icke en sann ånger, bättring och lefvande tro mellankommer innan döden, så äro de **"kärlekslöse"** emot verlden; om de icke kunna förlåta den fräcke syndaren innan han ångrar sitt brott, så äro de "oförsonlige"; om de tala om den obotfärdige syndarens brott, för att kunna öfvertyga den brottslige, när han träffas, så äro de **"förtalare";** om de gifva sina känslor lust genom suckande, gråt, glädje eller andra lifsyttringar, så äro de **"oåterhållsamme"**; om de bedöma den säkre syndaren efter som han förtjent, så äro de **"omilde";** om de icke vilja antaga en

muuden, jota lukijaisten vastustajissa esiintyy. Sillä jos lukijaiset pitävät itsensä erillään maailman syntisistä huveista, niin he ovat **"itserakkaita".** Jos he eivät pane rahojaan kapakan tiskille, jos he eivät osta kaikkea sitä koreutta, mitä kaupustelija eteen levittää, niin he ovat **"rahanhimoisia".** Jos he sanovat olevansa kristittyjä ja Jumalan lapsia, silloin he **"kerskuvat".** Jos he tuomitsevat maailmaa sen jumalattoman menon takia, niin he ovat **"ylpeitä".** Jos he erottautuvat järjen viisaudella ja ihmissäädöksillä pilatusta valtiokirkosta, niin he ovat **"pilkkaajia",** toisin sanoen he halveksivat yhteistä jumalanpalvelusta. Jos he eivät tahdo ottaa sitä uskoa vastaan, mitä jumalattomat vanhemmat tahtovat tyrkyttää heille, niin he ovat **"vanhemmilleen tottelemattomat".** Jos he kehottavat suruttomia omaisiaan ja naapureitaan parannukseen ja siinä lainaavat raamatusta Jumalan ankaria nuhteita, niin he ovat **"kiittämättömiä"**, toisin sanoen he maksavat osakseen saamansa hyvät työt läksytyksellä, haukkumasanoilla ja tuomitsemisella. Jos he osoittavat vakavuutta ja ankaruutta parannussaarnoissaan, niin he ovat **"epähurskaita",** eli eivät osoita kärsivällisyyttä paatunutta syntistä kohtaan, he eivät kehota häntä rakkaudella ja siveydellä, jne. Jos he tuomitsevat paatuneen syntisen ja osoittavat hänelle Jumalan ankaran vanhurskauden ja sen rangaistuksen, jonka täytyy seurata jumalatonta ja kevytmielistä elämää, mikäli totinen katumus, parannus ja elävä usko ei tule väliin ennen kuolemaa, niin he ovat **"rakkaudettomia"** maailmaa kohtaan. Jos he eivät voi antaa anteeksi röyhkeälle syntiselle ennen kuin hän katuu rikoksiaan, niin he ovat **"kaunaisia".** Jos he puhuvat katumattoman syntisen rikoksista kohdatessaan hänet saadakseen rikollisen vakuuttuneeksi rikollisuudestaan, niin he ovat **"panettelijoita".** Jos he päästävät tunteensa ilmi huokaamisella, itkulla, ilolla tai muulla elonmerkillä, niin he ovat **"hillittömiä".** Jos he tuomitsevat suruttoman syntisen hänen ansionsa mu-

falsk lära, som en raglande Prest vill truga på dem, så äro de **"hatande det goda";** om de angifva en grof brottsling för länsman, så äro de "förrädare"; om de icke visa den köttsliga och falska ödmjukhet, som en ogudaktig visar för verldens herrar, så äro de **"framfusige";** om de icke krusa för verlden, så äro de **"uppblåste";** om de stundom känna en försmak af den eviga saligheten och dricka den himmelska vällusten, **"så älska de mera vällust än Gud";** om de sucka, gråta, sjunga, läsa, tala om Christi nåd och kärlek o.s.v. så äro de skrymtare: **"de hafva ett sken af Gudaktighet, men dess kraft försaka de".** Om nu en Läsarpredikant uppträder i en sammankomst med en alfvarlig förmaning till ståndaktighet, till vaksamhet, till strid emot satan och verlden, eller läser ett stycke ur Luther, eller stämmer opp en vers ur Zions sånger, så vänder den raglande Biskopen Apostelen Pauli ord emot honom och säger: **"de samla sig Lärare efter egna lustar"** m.m.

Men var så god och märk den omständigheten Herr Biskop, att Apostelen uti brefvets 2: Cap. 1-5 versen omtalar de hedniska laster, som ännu äro allmänna i stats kyrkan, och märk väl om dessa laster kunna tillämpas på Läsarena eller på deras vedersakare, och vänd sedan Apostelens ord på dem, som öfva dylika lustar; då torde saken få ett helt annat utseende. En Församling som består af krögare, fyllhundar, horor, processmakare, dagdrifvare, svärjare, slagskämpar m.fl. väljer visst icke en sådan lärare som bestraffar deras ogudaktiga lefverne, utan den väljer häldst en sådan Prest, som låter dem lefva ostraffadt efter sina onda lustar, och predikar evangelium så, att alla obotfärdiga och förhärdade syndare kunna tillegna sig Guds nåd och synkaan, niin he ovat **"tylyjä".** Jos he eivät tahdo ottaa vastaan väärää oppia, jota hoiperteleva pappi heille tahtoo tuputtaa, niin he **"vihaavat** hyvää". Jos he ilmiantavat törkeän rikollisen nimismiehelle, niin he ovat **"pettäjiä".** Jos he eivät osoita lihallista ja väärää nöyryyttä, jota jumalaton osoittaa maailman herroille, niin he ovat **"röyhkeitä".** Jos he eivät pokkuroi maailman edessä, niin he ovat **"paisuneita".** Jos he toisinaan tuntevat iankaikkisen autuuden esimakua ja juovat taivaan hekumasta, niin he **"rakastavat enemmän hekumaa kuin Jumalaa".** Jos he huokaavat, itkevät, veisaavat, lukevat, puhuvat Kristuksen armosta ja rakkaudesta, jne, niin he ovat tekopyhiä, **heillä on jumalisuuden muoto, mutta sen voiman he kieltävät pois.** Jos nyt lukijaissaarnaaja esiintyy kokouksessa vakavasti kehottaen pysyvyyteen, valvomiseen, sotaan saatanaa ja maailmaa vastaan, tai lukee kappaleen Lutherista tai veisaa jonkun säkeistön Siionin virsistä, silloin kääntää tuo hoiperteleva piispa apostoli Paavalin sanat häntä kohti ja sanoo: **"He kokoovat opettajat omien himojensa mukaan",** ym.

Mutta olkaapa hyvä, herra piispa, ja ottakaa huomioon se, että apostoli puhuu kirjeen toisen luvun 1-5 jakeessa niistä pakanallisista paheista, jotka vielä ovat yleisiä valtion kirkossa, ja miettikää, voidaanko näitä paheita sovittaa lukijaisiin vaiko heidän vastustajiinsa, ja kääntäkää apostolin sanat sitten niille, jotka tällaisia himoja harjoittavat. Silloin asia taitaa tulla kokonaan toisen näköiseksi. Viinanmyyjistä, juomareista, huorista, käräjöijistä, tyhjäntoimittajista, kiroilijoista, tappelijoista ynnä muista koostuva seurakunta ei varmasti valitse sellaista opettajaa, joka nuhtelee seurakuntalaisten jumalatonta elämää, vaan se valitsee mieluimmin sellaisen papin, joka nuhtelematta antaa heidän elää pahojen himojensa mukaisesti ja saarnaa evankeliumia niin, että kaikki katumattomat ja paatuneet synnintekijät voivat omistaa

dernas förlåtelse.

Man ser nog vid Prestval hvilka egenskaper herrskaperna mest värdera hos en profpredikant och hvilka egenskaper bönderna mest värdera. Herrskaperna välja häldst en sådan prest, som är mest herrskaplik eller belefvad efter verldens smak; men bönderna välja häldst en sådan, som har en stor kropp och stark röst, som trakterar bonden med brännvin, när han kommer **till** Prestgården och pratar om allehanda verldsliga saker[1]. Om nu Tegnér, Wallin och Luther skulle uppträda som prof-predikanter i en hufvudstad, så skulle Tegnér och Wallin få röster, men Luther skulle icke få en enda röst[2], det är nästan säkert. Och till sådana församlingar kunde Apostelens ord med allt skäl riktas; **de samla sig Lärare efter egna lustar.** Men detta begriper icke den Protestantiska Biskopen. Till sådana församlingar, som nu finnas öfver allt i Lutherska kyrkan, kunde man säga: **"de skola vända sina öron ifrån sanningen och vända sig till fabler**[3]." det **vill** säga: den prest som nu ville bestraffa de gångbara lasterna, krögeriet, fylleriet, lättsinnigheten, flärden, högfärden, vingleriet m.m. skulle icke väljas af någon. Nu har Tegnér riktat äfven dessa ord emot Läsarena, men farit förbi de ställen, som kunde passa på honom sjelf; till

1 Detta är taladt exempelvis och på ett lekande sätt och gäller icke alla herrskaper och bönder. R.A.

2 Äfven här är meningen talad i allmänhet. Såsom stadsherrskaper vanligen äro, skulle de knappt ge någon röst åt Luther om han vore på förslag bredevid våra största grannlåtspredikanter.

3 Härmed nekas icke, att i Lutherska kyrkan finnas församlingar, deri och mycket folk finnes, som har en bättre upplysning; ja att några sådana kunna finnas äfven i de mörkaste församlingar. R.A.

Jumalan armon ja syntien anteeksiantamuksen.

Papinvaalin yhteydessähän nähdään, mitä ominaisuuksia herrasväki eniten arvostaa vaalisaarnaajassa, ja mitä taas talonpojat arvostavat. Herrasväki valitsee mieluimmin sellaisen papin, joka on eniten herraskainen ja käytökseltään hioutunut maailman maun mukaan, mutta talonpojat valitsevat papiksi mieluimmin sellaisen, joka on suurikokoinen ja järeä-ääninen, joka kestitsee talonpoikaa viinalla tämän käydessä pappilassa, ja joka puhuu kaikenlaisista maailman asioista[4]. Jos nyt Tegnér, Wallin ja Luther antaisivat vaalinäytteen jossakin pääkaupungissa, niin Tegnér ja Wallin saisivat ääniä, mutta Luther ei saisi ainoatakaan[5], se on melko varma. Ja sellaisille seurakunnille apostolin sanat voitaisiin täydellä syyllä suunnata, **he kokoavat omien himojensa mukaan opettajat.** Mutta tätä tuo protestanttinen piispa ei käsitä. Sellaisille seurakunnille, joita nyt löytyy kaikkialta luterilaisesta kirkosta, voitaisiin sanoa: **He kääntävät korvansa pois totuudesta ja turhiin juttuihin poikkeavat**[6], toisin sanoen sellaista pappia ei kukaan valitsisi, joka tahtoisi nuhdella vallalla olevista paheista, viinakaupasta, juoppoudesta, kevytmielisyydestä, maailmallisuudesta, ylpeydestä, holtittomuudesta ym. Nyt Tegnér on suunnannut myös nämä sanat lukijaisia kohden, mutta hän on ohittanut ne kohdat, jotka sopisivat hänelle itselleen. Esimerkiksi 2. Tim. 2:

4 Tämä on puhuttu esimerkinomaisesti ja leikillisesti, eikä päde kaikkiin herroihin ja talonpoikiin. -T.H.

5 Myös tässä on ajatus tuotu esille yleistäen. Jos Luther olisi ehdolla suurimpien korupuhujiemme ohessa, hän tuskin saisi yhtään ääntä kaupungin tavallisilta herrassäätyisiltä.

6 Tällä ei kielletä sitä, etteikö luterilaisessa kirkossa olisi seurakuntia, joissa on myös paljon valistuneem piakin ihmisiä, ja etteikö joitakin sellaisia saattaisi löytyä pimeimmistäkin seurakunnista.

Exempel Cap.2: 16-18: **men de oheliga torna talen undvik.**

Om alla berättelser om Tegnérs oanständiga infall och qvickheter voro samlade, skulle de väl pryda en Christen Biskops lefvernes beskrifning? Att oanständiga quickheter af en Biskop "fräta" sedligheten och Religions känslan, liksom "kräftan", kan man lätt begripa. När en Biskop på ett fint och qvickt maner sårar blygsamheten, hvad gehör kan han då vänta, om han vill bestraffa lättsinnigheten? Tegnér hade bort taga åt sig denna förmaning: 2.Tim. 2: 22, **men fly de ungdomliga begärelserna.** Dessa ord förklaras af Gerlach sålunda: med de ungdomliga begärelserna förstår Apostelen i detta sammanhang i synnerhet nyhets begär, ärelystnad.

Detta var just den herrskande passionen hos Tegnér. Har väl Tegnér åtlydt dessa ord: **En Biskop skall vara nykter, icke drinkare, m.m. ene hustrus man**[1] o.s.v.? Tegnérs loftalare och beundrare skola visserligen korssa sig och himla sig öfver den afund och det förtal hvarmed den stora mannen smädas på sin döda mull; de skola säga: han står nu inför Guds domstol; han står icke under någon Läsarpredikants dom. Men Tegnérs loftalare böra märka, att hvarje historiskt märkvärdig person står icke blott under Guds dom, utan äfven under historiens dom. Historien måste fälla en opartisk dom om den mannens moraliska karakter, som så djupt ingripit uti sitt tidehvarfs andeliga bildning. Om det är historiens pligt att gifva rättvisa åt en stor mans dygder, så får han icke heller förtiga den stora mannens laster. Man bör veta hurudan den mannens lefverne

1 Må Tegnérs dyrkare ursägta, att man är så närgången emot deras afgud! Det sker i välment syftning, att de må vakna i tid.

16-18, **mutta siivottomat ja kelvottomat sanat hylkää.**

Jos kaikki kertomukset Tegnérin säädyttömistä lausahduksista ja sukkeluuksista olisivat koottuina, mahtaisivatkohan ne koristaa kristityn piispan elämäkertaa? On helppo käsittää, että piispan suusta kuullut sopimattomat sukkeluudet hävittävät syövän tavoin säädyllisyyttä ja uskonnollista tunnetta. Kun piispa hienolla ja näppärällä tavalla loukkaa häveliäisyyttä, mitä kuuliaisuutta hän voi odottaa tahtoessaan nuhdella kevytmielisyyttä? Tegnérin olisi pitänyt ottaa itselleen tämä kehotus: **Nuoruuden himot vältä** (2. Tim. 2:22). Gerlach selittää nämä sanat näin: Nuoruuden himoilla apostoli ymmärtää tässä yhteydessä erityisesti uutuuden halua, kunnian himoa.

Tämä juuri oli Tegnériä hallitseva intohimo. Onkohan Tegnér kuunnellut näitä sanoja: **Piispan pitää olla raittiin, ei juomarin, yhden emännän miehen**[2]**,** jne. Tegnérin ylistäjät ja ihailijat joutuvat tosin tekemään ristinmerkkiä ja siunaamaan itseänsä sen kateuden ja panettelun takia, millä tuota suurta miestä pilkataan hänen hautansa päällä. He sanovat: "Hän on nyt Jumalan tuomioistuimen edessä. Hän ei ole minkään lukijaispapin tuomion alainen. Mutta Tegnérin ylistäjien tulee huomata, etteivät historian merkkihenkilöt ole ainoastaan Jumalan tuomion alaisia, vaan myös historian tuomion alaisia. Historian on langetettava puolueeton tuomionsa sen miehen moraalisesta luonteesta, joka on niin syvästi vaikuttanut aikakautensa henkiseen kehitykseen. Jos historian velvollisuutena on tehdä oikeutta suuren miehen hyveille, niin ei se myöskään saa vaieta hänen paheistaan. On saatava tietää, minkälainen

2 Antakoon Tegnérin palvojat anteeksi, että käydään niin lähelle heidän epäjumalaansa. Se tapahtuu hyvässä tarkoituksessa, että he heräisivät ajoissa.

Har varit, som uppträder med en förkastelse dom emot Läsarena.

När Tegnér fäller ett omdöme om Läsarena, så tror det lättsinniga tidehvarfvets hjeltar, att detta omdöme är det samma som Guds egen dom. De besinna icke att Celsi och Porfyrii[1] omdöme om de Christna var ett vrångt omdöme; och dessa mäns andeliga hat till de Christna gjorde dem blinda. Deras nedriga karaktär låg till grund för deras vrånga omdöme. Om Tegnér hade haft en ren, obefläckad karaktär, så skulle han bättre blifva trodd, när han fördömer Läsarena; men emedan hans lättsinniga väsende har lemnat lättsinnighetens märken efter sig uti tidehvarfvets hjertfibrer, så förtjenar hans omdöme om Läsarena ingen trovärdighet. Läsarena äro lika föraktade som hatade af det lättsinniga tidehvarfvets döpta hedningar: de äro lika hatade af vårt tidehvarf, som de Christna på sin tid voro hatade af judar och hedningar. Inquisitionen[2] har gjort hvad den kunnat för att qväfva dessa andeliga rörelser i sin början;

sen miehen elämä on ollut, joka on julistanut hylkäystuomion lukijaisista.

Kun Tegnér lausuu mielipiteensä lukijaisista, niin tuon kevytmielisen aikakauden sankarit uskovat, että tämä lausunto on yhtä kuin Jumalan oma tuomio. He eivät ajattele, että Celsuksen ja Porfyriuksen[3] kristityille julistama tuomio oli väärä tuomio. Ja näiden miesten hengellinen viha kristittyjä kohtaan teki heidät sokeiksi. Heidän alhainen luonteenlaatunsa oli heidän väärän tuomionsa perustana. Jos Tegnérillä olisi ollut puhdas, saastuttamaton luonteenlaatu, niin häntä uskottaisiin paremmin hänen tuomitessaan lukijaisia. Mutta kun hänen kevytmielinen olemuksensa on jättänyt kevytmielisyyden merkkejä aikakauden sydänsyihin, niin eivät hänen lausuntonsa ole uskottavia. Tällä kevytmielisyyden aikakaudella kastetut pakanat sekä ylenkatsovat että vihaavat lukijaisia. He ovat yhtä paljon meidän aikakautemme vihaamia kuin kristityt aikanaan olivat juutalaisten ja pakanoiden vihaamia. Inkvisitio[4] on tehnyt voitavansa tukahduttaakseen nämä hengelliset liikkeet

1 Celsus och Porphyrius voro 2 hedningar, som i den första kristna tiden med bitter quickhet anföllo kristendomen och antastade de kristna med hvarjehanda vrånga anklagelser.

2 För den olärdare må erinras, att Inquisition betyder den undersökning och ofta grymma bestraffning, som Påfviska kyrkan tog på dem som ansågos för kättare, äfven då de ville framdraga Bibelens rena läror. Anti-Kristi anda är densamma i alla tider, fiendtelig emot Kristi anda. Ormen har i alla tider stungit qvinnones säd. "Den som född var efter köttet förföljde i alla tider den som född var efter andan". Så går det ock nu. Ehuru förföljelserna ej äro allestäds så uppenbart bittra eller grymma och väl ock af kristelig samhällsordning tillbakahållna, så äro dock Pauli ord ännu gällande: alla de som gudeliga vilja lefva i Kristo Jesu (alla väckta och rätta läsare) måste lida förföljelse".

3 Celsus ja Porfyrius olivat kaksi pakanaa, jotka en simmäisellä kristillisellä ajalla hyökkäsivät kristillisyyttä vastaan katkeralla nokkeluudella ja syyttivät kristittyjä kaikenlaisilla väärillä syytöksillä.

4 Oppimattomille muisteltakoon, että inkvisitio merkitsee tutkintoa ja usein julmaa rangaistusta, jota paavin kirkko käytti kerettiläisinä pidettyjä kohtaan, vaikka he tahtoivatkin edistää raamatun puhtaita oppeja. Antikristuksen henki on aina sama vihollinen Kristuksen hengelle. Käärme on aina pistänyt vaimon siementä. Lihan jälkeen syntynyt on aina vainonnut hengen jälkeen syntynyttä, niin tapahtuu nytkin. Vaikka vainot eivät kaikkialla ole julkisen katkerat tai julmat ilmeisesti kristillisen yhteiskuntajärjestyksen hillitseminä, niin Paavalin sanat pätevät kuitenkin: kaikkien (heränneiden ja oikeiden lukijaisten), jotka tahtovat jumalisesti elää Kristuksessa Jeesuksessa, täytyy kärsiä vainoa.

det fattas endast blodiga offer för att fullborda förföljelser. Nu börja dessa Religions förföljelser att bära olycksbringande frukter både för kyrka och stat. Dessa frukter smaka bäska för konungar och Prester. Den Religiösa känslan är hardt nära utslocknad ibland massan af folket. Sedeförderfvet har stigit till en förvånande höjd. Lättsinnigheten har tagit öfver hand. Folkets hjertan äro öppnade för alla sinlighetens, äregirighetens och roflystnadens retelser. Alla samhällsband äro på vägen att upplösas. Massan kan hvilken dag som häldst retas till uppror, blott en gnista från afgrunden är tillräcklig, att tända eld i den Politiska långhalmen.

Se, detta är följden af Religions förföljelserna[1]. Läsarena äro de enda som icke blanda sig i de Politiska striderna.

alkuunsa, ainoastaan veriset uhrit puuttuvat, jotta vainot olisivat täydellisiä. Nyt nämä uskonnolliset vainot alkavat kantaa onnettomuutta tuottavia hedelmiä sekä kirkolle että valtiolle. Nämä hedelmät maistuvat karvailta kuninkaille ja papeille. Uskonnollinen tunne on lähes tyystin sammunut rahvaan keskuudesta. Tapainturmelus on noussut hämmästyttävän korkealle. Kevytmielisyys on päässyt valloilleen. Kansan sydämet ovat avoimina kaikille aistillisuuden, kunnianhimon ja ryöstämisenhalun kiusauksille. Kaikki yhteiskunnalliset siteet ovat pääsemäisillään irti. Joukko voidaan minä päivänä tahansa kiihottaa kapinaan. Yksi ainoa pohjattomuudesta nouseva kipinä riittää sytyttämään poliittisen olkikasan.

Kas tässä on uskonnollisten vainojen[2] seuraus. Lukijaiset ovat ainoat, jotka eivät sekaannu poliittisiin riitoihin. Jou-

1 För att gifva dess mer kraft åt dessa dystra målningar tillåta vi oss blott några excerperade utdrag ur Presteståndets Cirkulär från 1847-1848 års Riksdag: Der heter bland annat: ..."Otron har alltmer söndrat sig från sanningen; affallet har blifvit allmännare och mera öppet." ..."Otron, all synds rot och uphof, är sjelf den djupaste synd och synd är ett folks förderf och vacklande eller störtande throner, uplösta samhällsband, folk i blind förbittring resta emot folk, inbördes krig med alla sina fasor, den otro och ängslan för hvad som öfvergå skall, som hvilar tungt öfver menniskornas sinnen, allt vittnar, att stormen af Guds rättfärdiga vrede framgår straffande öfver jorden"... "Fiendens framsteg äro icke så att ringa akta... derom vittnar den allmänna kallsinnigheten för kristendomen såsom lära och därmed följande missaktning för sådana dess bud, som stå i strid med egna lustar... kärlekslöshet, sabbatens vanhelgd, sedernas upplösning och brottens förfärligt växande antal"... Tillståndet är visserligen olika på olika orter, men likväl tillräckligt allmänt att väcka det djupaste bekymmer och mana till brinnande böner, att Herren icke straffar oss i sin vrede, att han hafver fördrag med oss och gifver oss rum till bättring. R.a.

2 Antaaksemme yhä enemmän pontta näille synkille kuvauksille esitämme joitakin poimintoja pappissäädyn kiertokirjeistä 1847-1848 valtiopäiviltä. Niissä lukee muun muassa: ...epäusko on yhä enemmän erinnyt totuudesta, luopumus on tullut yleisemmäksi ja avoimemmaksi... epäusko, kaiken synnin juuri ja alku, on itse mitä syvin synti, ja synti on kansan turmio, ja horjuvat tai kaatuvat valtaistuimet, auenneet yhteiskunnalliset siteet, kansat sokeassa vihassa nousseena kansoja vastaan, sisällissodat kaikkine kauhuineen, levottomuus ja ahdistus sen vuoksi, mikä tulee kohtaamaan, mikä lepää raskaana ihmisten mielissä, kaikki todistaa, että Jumalan vanhurskaan vihan myrsky käy rankaisevana maan ylitse... vihollisen menestystä ei pidä vähätellä, siitä todistaa yleinen kristillisyyden oppiin kohdistuva kylmäkiskoisuus ja sen myötä käskyjen halveksunta, jotka sotivat omia himoja vastaan... rakastamattomuus, sabatinrikkomus, tapojen häviäminen, ja rikosten kauhea kasvu... Tilanne on tosin erilainen eri paikkakunnissa, mutta kuitenkin kyllin yleinen herättämään mitä syvintä huolta ja kehottamaan hartaisiin rukouksiin, ettei Herra rankaisisi meitä vihassaan, vaan että hän olisi pitkämielinen meitä kohtaan ja antaisi meille tilaisuuden parannukseen. T.H.

Månne de magtägande skulle hafva någonting att frukta af en Folkmassa, bestående af Läsare, trots att Läsarena kunde göra uppror emot öfverheten? Nej, platt intet. Om de blott finge fri Religions öfning, skulle de vara de trognaste undersåter.

tuisivatkohan vallanpitäjät pelkäämään jotakin kansanjoukon taholta, johon kuuluisi vain lukijaisia, vaikka he voisivatkin tehdä kapinan esivaltaa vastaan? Ei, eihän toki! Kunhan he vain saisivat vapauden uskonnon harjoittamiseen, he olisivat mitä uskollisimpia alamaisia.

Äfven Tegnér hotade Läsarena med Inquisitoriska åtgärder, om de icke bättrade sig; och deruti liknade han andra otrogna Prester. Hans ord i denna syftning äro följande:

Myös Tegnér uhkasi lukijaisia inkvisitorisilla toimenpiteillä, mikäli eivät tekisi parannusta, ja siinä hän muistutti muita uskottomia pappeja. Tässä tarkoituksessa hän on lausunut seuraavasti:

"Jag förföljer ingen för hans tro. Jag vördar samvetets frihet, liksom all annan frihet; men friheten måste då vara lagbunden och icke urarta till sjelfsvåld och utsväfningar (Men Tegnérs egna utsväfningar voro ju icke lagbunden). *"Det är min Embets pligt, att först varna och förmana och jag upfyller detta villigt. Men om ingen varning hjelper, då är det äfven min Embets pligt, att vidtaga sådana åtgärder, som lagen bjuder* (hör der!) *för att återställa ordning inom församlingen och enhet i kyrkan* (här talar han som en Påfve; han tål inga separatister; han vill således med den verldsliga Lagens magt återställa ordningen inom församlingen och enhet inom kyrkan. Men det har ju i alla tider varit Inquisitionens valspråk. *"Skonen mig för en sådan obehaglighet. "*

"En vainoa ketään uskonsa vuoksi. Kunnioitan omantunnon vapautta kuten kaikkea muutakin vapautta. Mutta vapauden pitää silloin olla lain alainen eikä se saa kehittyä mielivallaksi ja irstailuksi. (Mutta Tegnérin omat irstailuthan eivät olleet lain alaisia!) *Virkani velvollisuus on ensin varoittaa ja kehottaa, ja täytän tämän mielelläni. Mutta mikäli varoitukset eivät auta, niin on myös virkani velvollisuus ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, joita laki tarjoaa* (kuulehan!) *palauttaakseni seurakunnallisen järjestyksen ja kirkon yhtenäisyyden.* Tässä hän puhuu kuin paavi. Hän ei siedä lahkolaisia. Hän tahtoo siis maallisen lain voimalla palauttaa järjestyksen seurakuntaan ja yhtenäisyyden kirkkoon. Mutta tämähän on kaikkina aikoina ollut inkvisition vaalipuhe. *"Säästäkää minua sellaiselta ikävyydeltä ".*

Se här kommer den inquisitoriska skrymtaren fram! Det hörer nemligen till hans Embets pligt, att med den verldsliga Lagens magt anställa en förföljelse emot Läsarena, för att återställa enhet i kyrkan; och således, om kyrkan också vore ett svinahus, så skola dock alla tvingas att komma derin; men hvarföre säger han: "skonen mig för en sådan obehaglighet?"

Kas tässä tuo inkvisitorinen teeskentelijä tulee esiin! Hänen virkansa velvollisuuteen nimittäin kuuluu maallisen lain nojalla nostaa vaino lukijaisia kohtaan, jotta saisi yhtenäisyyden palautetuksi kirkkoon. Ja siispä, olkoon kirkko vaikka sikala, pitää kuitenkin kaikki pakottaa tulemaan sisälle. Mutta miksi hän sanoo: "Säästäkää minua sellaiselta ikävyydeltä"?

Var det för honom en pligt, att tvinga Läsarenas samveten med våld, så bor-

Jos hänen velvollisuutensa olisi pakottaa lukijaisten omiatuntoja väkivallalla, niin

de ju denna pligtens utöfning vara för honom lika lätt och behaglig, som den föregående varningen: han borde då, genom denna pligtutöfning, freda sitt ömtåliga samvete för alla förebråelser, på samma sätt som den kungliga horan fick samvets frid, när Döparens hufvud bars in på ett fat. Huru kunde det då vara obehagligt för Tegnér, att uppfylla en sådan pligt? måhända pligternas Collision förorsakade denna obehaglighet. Det var en pligt att tvinga Läsarenas samveten, och det var en pligt att icke tvinga dem. Den ena pligten ålade honom hans Embete, nemligen att vara Storinquisitor, men den andra pligten, att icke ådraga Läsarena någon förföljelse, månne den hade sin grund uti hans mensklighets känsla? han tyckte kanske att det var synd om Läsarena på samma sätt som Pilatus kände i sitt samvete att det var orätt att döma en oskyldig man till döden; i ty fall skulle Tegnér lik som Pilatus hafva varit mindre brottslig, än den eller de, som tvungo honom dertill. Men hvilken kunde det vara, som skulle tvinga Tegnér att handla tvärt emot sin egen mensklighets känsla, eller tvärt emot sitt samvete? monne Lagen? men om en orimlig lag bjuder, att tvinga olika tänkande i Religionen att göra våld på sitt samvete, att göra våld på sin öfvertygelse; så måste äfven den, som skall tillämpa en sådan lag äfvendels göra våld på sitt samvete, och handla tvärt emot sin inre öfvertygelse, förutsatt nemligen, att han har en sådan öfvertygelse, att det är synd, att det är orätt, att tvinga en annans samvete. Då begår en sådan en dubbel synd; först gör han våld på en annans samvete, och sedan gör han våld på sitt eget samvete. Huru kan en sådan freda sitt samvete för förebråelser?

tämän velvollisuuden täyttämisen pitäisi olla yhtä kevyttä ja miellyttävää tehtävää kuin edeltävän varoituksen antamisenkin. Hänen pitäisi silloin tällä velvollisuuden täyttämisellä rauhoittaa herkkää omaatuntoaan kaikista nuhteista, samalla tavalla kuin kuninkaallinen huora sai omantunnonrauhan, kun Kastajan pää kannettiin vadissa sisälle. Kuinka sellaisen velvollisuuden täyttäminen sitten saattoi olla Tegnérille epämiellyttävää? Ehkäpä velvollisuuksien ristiriitaisuus aiheutti tämän vastenmielisyyden? Velvollisuus oli pakottaa lukijaisten omiatuntoja ja velvollisuus oli olla pakottamatta. Toiseen hänet velvoitti hänen suurinkvisiittorin virkansa, mutta toinen velvollisuus olla aiheuttamatta vainoa lukijaisia kohtaan taisi perustua hänen ihmisyydentuntoonsa. Ehkä hän tunsi sääliä lukijaisia kohtaan, samalla lavalla kuin Pilatus tunsi omassatunnossaan, että oli väärin tuomita viaton mies kuolemaan. Siinä tapauksessa Tegnér olisi ollut Pilatuksen tavoin vähemmän rikollinen kuin se tai ne, jotka pakottivat hänet siihen. Mutta mikähän se voisi olla, joka pakottaisi Tegnérin menettelemään aivan vastoin omaa ihmisyydentuntoaan, tai aivan vastoin omaatuntoaan, lakiko? Mutta mikäli joku kohtuuton laki vaatii, että on pakotettava uskon asioissa toisinajattelevaa tekemään väkivaltaa omalletunnolleen ja vakaumukselleen, niin silloin pitää myös lain täytäntöönpanijan tehdä väkivaltaa omalle omalletunnolleen ja menetellä vastoin sisäistä vakaumustaan, edellyttäen nimittäin, että hänellä on sellainen vakaumus, että on synti ja väärin pakottaa toisen omaatuntoa. Silloin sellainen tekee kaksinkertaisen synnin. Ensin hän tekee väkivaltaa toisen omalletunnolle, ja sitten omalleen. Kuinka sellainen voi rauhoittaa omaatuntoaan soimauksilta?

Men efter all moralisk uträkning var det icke stridande emot Tegnérs samvete att tvinga Läsarena; ty då han

Mutta kaikkien moraalisten laskelmien mukaan lukijaisten pakottaminen ei ollut Tegnérin omantunnon kanssa ristiriidassa.

ansåg dem för kättare och villoandar, som störde samvetsfriden, så uppenbarade sig det andeliga hatet till Läsarena uti hans medvetande såsom en samvetspligt, likasom detta hat hos andra Inquisitorer förvandlat sig till en helig pligt, att utrota kättarena. Ingalunda visste Judarne, att de hyste hat till Frälsaren; icke visste heller Påfven, att han hyste hat till Luther; och kanske ingen Inquisitor har haft medvetande deraf, att hatet har varit motivet till förföljelsen. Utan samvetet, pligten har tvunget dem dertill.

Sillä kun hän piti heitä kerettiläisinä ja villihenkinä, jotka häiritsivät omantunnon rauhaa, silloin ilmeni hengellinen viha lukijaisia kohtaan hänen tietoisuudessaan omantunnon velvollisuutena, niin kuin tämä viha myös muilla inkvisiittoreilla on muuttunut pyhäksi velvollisuudeksi hävittää kerettiläiset. Eivät juutalaiset olleet lainkaan tietoisia siitä, että heillä oli viha Vapahtajaa kohtaan, ei myöskään paavi tiennyt vihaavansa Lutheria. Ja ehkäpä ei yksikään inkvisiittori ole tiedostanut, että viha on ollut syynä vainoon, vaan omatunto, velvollisuus on heidät pakottanut siihen.

Och deruti består just satans list, att ett dödeligt hat har uppenbarat sig som en helig pligt. Det skulle minsan icke stå så illa till med menniskan om hon alltid kände rätta motivet till sina handlingar; men just deruti består den moraliska förblindelsen, att äfven de lärdaste män kunna ignorera rätta motivet till sina handlingar.

Ja siinä juuri on saatanan kavaluus, että silmitön viha on ilmennyt pyhänä velvollisuutena. Ihmisen laita ei olisi lainkaan niin kurjasti, mikäli hän aina tuntisi menettelyjensä oikean vaikuttimen. Mutta juuri siihen perustuu moraalinen sokeus, että mitä oppineimmat miehet voivat olla tietämättömiä menettelyjensä oikeasta vaikuttimesta.

Alltså måste vi antaga, att det för Tegnér var en pligt, ett samvets åliggande, att, om ej annat hjelpte, med våld återföra de förmenta svärmarena till kyrkans sköte, och deruti liknade han andra Påfvar och stor Inquisitorer, att han trodde sig göra Gudi en tjenst dermed. Att det likväl kändes obehagligt, att vidtaga strängare åtgärder emot Läsarena, kom sig dels af en inneboende mensklighets känsla, som han icke ville såra, dels af ett skrymtaktigt medlidande, som äfven andra Storinquisitorer låssat visa emot de offer, som skulle å båle brännas.

Meidän on siis oletettava, että Tegnérille oli velvollisuus ja omantunnon vaatimus palauttaa luulotellut haaveilijat kirkon helmaan väkivalloin, mikäli muu ei auttaisi. Siinä hän muistutti muita paaveja ja suurinkvisiittoreita, että hän sillä uskoi tekevänsä Jumalalle palveluksen. Se, että kuitenkin tuntui epämiellyttävältä ryhtyä ankarampiin toimenpiteisiin lukijaisia vastaan, johtui osittain sisällisestä inhimillisyydentunnosta, jota hän ei tahtonut loukata, osittain teeskennellystä säälistä, jota myös muut suurinkvisiittorit ovat olleet osoittavinaan roviolla poltettavia uhreja kohtaan.

Se der har I hela historien i korthet utvecklad om Religions förföljelser i allmänhet; men att sjelfva principen, hvarifrån Religions förföljelserna utgått, är falsk och rättsvidrig, ja till och med förnuftsvidrig, det har Aftonbladet mångfaldiga gånger utvecklat, i synnerhet då det varit frågan om

Kas siinä teillä on lyhykäisyydessään koko kertomus uskonnollisista vainoista yleensä. Mutta sen, että itse periaate, josta uskonnolliset vainot ovat syntyneet, on väärä ja oikeudenvastainen ja vieläpä järjenvastainen, on Aftonbladet monia kertoja selittänyt, erityisesti kun kysymyksessä ovat olleet järkiuskon kannat-

Inquisitoriska åtgärder emot Rationalismens anhängare. Att stor Bjesse, som alltid vill vara Consequent i Rätts läran, vid detta tillfälle låtit Tegnér famla i mörker och okunnighet om hvad som borde vara det rätta, det torde hafva sina lätt begripliga skäl. Lutherska kyrkans pelare hafva ärft förföljelse andan af Inquisitorerna i Påfvedömet; och om det är sannt, hvad som berättas om Catholikerna i Stockholm, så lära de äkta Lutheranerna tänka tillämpa vedergällningsrätten på Påfvedömet, genom det de anställa förföljelser mot Catholikerna: det blir således: "öga för öga", och "tand för tand", eller "betalt som qvitteras". Hvad Lutheranismen vinner dermed, synes ännu stå i vida fältet. Jag tycker att det kejserliga svaret till Lutherska Biskoparne i Liffland var rätt naivt: **det måtte vara dåliga Prester, som icke kunna behålla sina åhörare.**

Vi hafva nu visat några prof på Tegnérs tankar om Läsarena: de gå alla ut på att ogilla och fördöma Läsarena. De äro allesammans svärmare, kättare, upblåste, andeligen högfärdige och villoandar, som måste näpsas och qväsas med Lagens magt om icke annat hjelper. Uti dessa Tegnérs kyrkotal finnes icke en gnista af den mildhet, kärlek, försoning, som skulle utmärka en verkligt andelig man.

Enär han utan nåd och barmhärtighet fördömt Läsarena, så kunna också Läsarena på honom tillämpa de Bibelspråk, som alla Läsarenas motståndare använda och rikta emot Läsarena: **dömer icke, så varden I icke dömde.**

Läsarenas motståndare påstå, att den som uppträder såsom andelig domare bort först sopa rent för sin egen dörr; och detta påstående är alldeles i sin ordning. Om nemligen den, som dömer andra, är sjelf saker till samma brott

tajia kohtaan suunnatut inkvisitooriset toimenpiteet. Siihen lienevät helposti käsitettävät syynsä, miksi suuri vonkale, joka aina tahtoo olla oikeusopissa johdonmukainen, on tässä tilanteessa jättänyt Tegnérin hapuilemaan pimeyteen ja epätietoisuuteen siitä, mikä olisi oikein. Luterilaisen kirkon tukipylväät ovat perineet vainonhengen paavikunnan inkvisiittoreilta. Ja mikäli on totta, mitä kerrotaan Tukholman katolilaisista, niin kuuluvat oikeat luterilaiset aikovan soveltaa kosto-oikeutta paavikuntaan järjestämällä vainoja katolilaisia kohtaan. Siitä tulee siis *silmä silmästä* ja *hammas hampaasta* eli *maksettu, joka kuitataan.* Se, mitä luterilaisuus sillä voittaa, ei vielä ole näköpiirissä. Minusta keisarin Liivinmaan luterilaisille piispoille antama vastaus oli hyvin yksinkertainen: **Lienevät huonoja pappeja, jotka eivät saa pidetyksi kuulijoitaan puolellaan.**

Olemme nyt osoittaneet joitakin otteita Tegnérin ajatuksista lukijaisista. Ne ovat kaikki luonteeltaan lukijaisvastaisia ja heitä tuomitsevia. He kaikki ovat haaveilijoita, kerettiläisiä, paisuneita, hengellisesti ylpeitä ja villihenkiä, joita pitää näpäytellä ja jotka pitää tukahduttaa lain voimalla, jos mikään muu ei auta. Näissä Tegnérin kirkkopuheissa ei ole hiventäkään siitä lempeydestä, rakkaudesta ja sovinnollisuudesta, joiden pitäisi olla ominaista todella hengelliselle miehelle.

Koskapa hän armotta ja julmasti on tuominnut lukijaiset, niin hekin voivat soveltaa häneen lukijaisten vastustajien käyttämiä ja lukijaisiin suuntaamia raamatun sanoja: **Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi!**

Lukijaisten vastustajat väittävät, että hengellisenä tuomarina esiintyvän olisi ensin pitänyt lakaista oman ovensa edusta, ja tämä väite on aivan paikallaan. Jos nimittäin se, joka muita tuomitsee, on itse syyllinen samaan rikokseen, mistä

hvarför han dömer andra, så förlorar det andeliga dömandet all sin kraft. Men Läsarenas motståndare äro lika klarsynta, som Fariséerna: de se ett fel hos Läsarena, som icke är ett fel. Tegnér anklagar Läsarena för deras dömande, och säger på ett ställe *"att de icke heller lemna de Döda i fred."* Detta är visserligen sannt, att Läsarena fälla sitt omdöme om både lefvande och döda; men dertill hafva de samma rättighet, som historien, hvilken alltid dömer de döda. Historien dömer icke de lefvande, medan dessa kunna möjligen undergå en sinnesförändring; de kunna möjligen bättra sig; men de döda kunna icke bättra sig, utan "dit trädet faller, der blir det liggande". Således torde äfven den opartiska historien uti en aflägsen framtid fälla en mindre fördelaktig dom om Tegnérs moraliska karaktär, att den ingalunda kan jämföras med någon af forntidens stora män. Och när den opartiska historien fäller ett omdöme om en menniskas moraliska karaktär, så afskiljer hon derifrån allt hvad som egentligen icke hörer till den moraliska karaktären. Och ju ädlare en Personlighet varit, desto mera rättvisa vederfares densamma långt efter döden, sedan alla Passioner och intressen lagt sig, som förvilla omdömet.

Tegnér var icke heller fri från Passioner, som förvillade hans omdöme, så väl i andeligt som politiskt hänseende; och hvad Läsarena beträffar, så var han alldeles i okunnighet om de höga känslor och den höga sinnesstämning, hvaruti de tidtals befinna sig. Såsom sjelf andeligen blind, kunde han icke annat än förkasta Läsarenas så kallade svärmeri. Att detta vårt omdöme om Tegnérs andeliga blindhet icke är för mycket vågadt, synes ibland annat deraf, att han icke alls hade några ögon för den stora Solförmörkelsen, som en tid bortåt, genom Rationalismens och fritänkeriets infernaliska dunster, herrskat i Europa. Hvad Tegnér yttrade om

muita tuomitsee, niin se hengellinen tuomitseminen menettää kaiken voimansa. Mutta lukijaisten vastustajat ovat yhtä tarkkanäköisiä kuin fariseukset. He näkevät sellaisen vian lukijaisissa, joka ei ole vika. Tegnér moittii lukijaisia heidän tuomitsemisensa takia ja sanoo eräässä paikassa, että *he eivät jätä kuolleitakaan rauhaan*. Se on kylläkin totta, että lukijaiset julistavat tuomionsa sekä elävistä että kuolleista, mutta siihen heillä on sama oikeus kuin historiallakin, joka aina tuomitsee myös kuolleita. Historia ei tuomitse eläviä heidän vielä voidessaan kokea mielenmuutoksen. He voivat mahdollisesti parantaa itsensä, mutta kuolleet eivät voi tehdä parannusta, vaan *mihin puu kaatuu, siihen se maatuu*. Niinpä myös puolueeton historia langettanee hamassa tulevaisuudessa vähemmän mairittelevan tuomion Tegnérin moraalisesta luonteesta, ettei sitä millään muotoa voi verrata kehenkään entiseen suurmieheen. Ja puolueettoman historian langettaessa tuomionsa jonkun ihmisen moraalisesta luonteesta se erottaa ulkopuolelle kaiken, mikä ei varsinaisesti kuulu moraaliseen luonteeseen. Ja mitä jalompi persoonallisuus on ollut, sitä suurempi oikeudenmukaisuus hänelle suodaan kauan arviota vääristävät intohimot ja intressit ovat hälvenneet.

Tegnér ei myöskään ollut vapaa hänen arvioitaan vääristävistä intohimoista niin hengellisessä kuin poliittisessakaan suhteessa. Ja mitä lukijaisiin tulee, niin hän ei ymmärtänyt ollenkaan niitä korkeita tunteita ja sitä korkeaa mielentilaa, missä he toisinaan olivat. Koska hän oli itse hengellisesti sokea, hän ei voinut muuta kuin hylätä lukijaisten niin kutsutun haaveilun. Se, ettei meidän arviomme Tegnérin hengellisestä sokeudesta ole liian uskallettu, näkyy muun muassa siitä, ettei hänellä ollut ollenkaan silmää näkemään sitä suurta auringonpimennystä, joka jonkin aikaa oli järkeisuskoisuuden ja vapaa-ajattelun helvetillisillä höyryillä hallinnut Euroo-

"Christendomem graf", var blott en flygtig känsla, hvilken snart glömdes: han kom alldrig till en rätt sjelfpröfning: alldrig grubblade han öfver menniskans moraliska bestämmelse eller öfver historiens slutliga utveckling. Hans politiska griller och hans lättsinnighet gåfvo honom ingen tid att tänka på alfvarsammare saker[1]. Aftonbladet har vid flera tillfällen haft och yttrat det omdöme, att Tegnér var i Politiken andeligen blind, och vi fälla det omdöme, att han äfven i Christeligt afseende var andeligen blind. Han dömde om Läseriet, som den blinde om färgen.

Följande mening visar, att Tegnér var mera Rationalist än Orthodox: *"Kristendomen är icke ett menniskoverk, men väl de Theologiska lärobyggnaderna, och hvad menniskohänder byggt, kunna menniskohänder störta"*. (Dessa ord torde Aftonbladet tyda till sin fördel; men hvarföre kan icke samma ord tydas till Läsarenas fördel? Talaren syftar här tydligen på de Symboliska Böckerna, som äro byggda af menniskohänder, och denna lärobyggnad, menar han, kan också af menniskohänder störtas. Men om nu denna Lärobyggnad bäst passar för Läsarena, som finna den vara grundad på verklig menniskokännedom, hvarföre skulle den icke få vara en trosregel för dem, om också förnuftet hos de bildade klasserna tror sig hafva upptäckt åtskilliga fel och brister uti den Lutherska Lärobyggnaden?)

Vidare säger Tegnér: *"Det kan ej undfalla någon tänkande man, att Theologien hänger väsendtligen till sammans med mänga andra vetenskaper, och måste ombyta skick i den mon, som dessa förändras.* (Om alltså

passa. Se, mitä Tegnér lausui *kristillisyyden haudasta,* oli vain ohikiitävä tunne, joka pian unohtui. Hän ei koskaan oikein tutkinut itseään. Hän ei koskaan mietiskellyt ihmisen moraalista tarkoitusta eikä historian lopullista kehitystä. Hänen poliittiset päähänpistonsa ja hänen kevytmielisyytensä eivät suoneet hänelle aikaa ajatella vakavampia asioita[2]. Aftonbladet on useissa tilanteissa esittänyt arviotansa, että Tegnér oli politiikassa henkisesti sokea, ja me julistamme sen tuomion, että hän oli myös kristillisessä suhteessa hengellisesti sokea. Hän arvosteli lukijaisuutta kuin sokea värejä.

Seuraava lause osoittaa Tegnérin olleen enemmän järkeisuskoinen kuin oikeauskoinen: *"Kristillisyys ei ole ihmisteko, mutta kai teologiset oppirakennelmat, kuten muutkin ihmiskäsin rakennetut, voidaan myös ihmiskäsin kukistaa."* Nämä sanat Aftonbladet selittänee omaksi edukseen. Mutta miksi samoja sanoja ei voitaisi selittää lukijaistenkin eduksi? Puhuja tarkoittaa selvästikin tunnustuskirjoja, jotka on rakennettu ihmiskäsin, ja tämä oppirakennelma hänen nähdäkseen voidaan ihmiskäsin kukistaa. Mutta jos nyt tämä oppirakennelma parhaiten sopii lukijaisille, jotka huomaavat sen perustuvan todelliseen ihmistuntemukseen, miksi se ei saisi olla heidän uskonsa ohjenuorana, vaikka sivistyneiden luokkien järki uskookin löytäneensä paljon vikoja ja puutteita luterilaisessa oppirakennelmassa?

Edelleen sanoo Tegnér: *"Yhdeltäkään ajattelevalta mieheltä ei voi jäädä huomaamatta, että teologia liittyy oleellisesti moniin muihin tieteisiin ja sen on muututtava siinä määrin kuin nämä muutkin tieteet muuttuvat"*. Mikäli siis psykologia

1 Så vill det åtminstone synas författaren häraf.

2 Tältä kirjoittajasta ainakin näyttää.

psychologien eller Läran om mennisko själen förändras, så måste också Theologien förändras: till Ex. om filosoferna lära, att menniskan har en fri vilja i andeliga ting, (liberum arbitrium), så måste hela Lutherska Lärobyggnaden ramla för denna falska lära, och en splitter ny Förnufts Religion stiftas. Den theologiska lärobyggnaden grundar sig likasom andra lärobyggnader på vissa förutsättningar eller allmänna sanningar, som man kallar för axiomer och postulater. En sådan förutsättning eller antagen sanning är Luthers lära om menniskors vilja; men om nu denna verldens vise, till följe af bristande erfarenhet i andeliga ting, framkomma med den falska läran, att menniskan har en fri vilja (liberum arbitrium) så måste hela Lutherska lärobyggnaden ramla.) *"Det kan icke undfalla honom, att den, som ej tror på en inspirerad kyrka, måste just derföre tro på en framåtskridande vetenskap äfven i Gudaläran, och att allt stillastående är och blir omöjligt innom vetenskapens område."*

Enär Tegnér icke tror på en inspirerad kyrka[1], så har han dermed förnekat tron på den Heliga andes verkningar: han tror således att kyrkan i början var *"inspirerad"*. Men nu är den icke "inspirerad" af en Helig ande. Deruti har han rätt: kyrkan är icke inspirerad. Derom vittnar också Tegnérs mörka föreställningar om *"Christendomens graf;* det andeliga mörkret, den andeliga blindheten, det öfverhandtagande

1 Tegnér synes väl hafva antagit, att den första Kristenheten var inspirerad af den Heliga anda. Men han synes antaga, att i sednare tid den Heliga anda blifvit öfverflödig, sedan menniskans egen anda blifvit så klok och kunskapsrik. Bättre är då detta profetens råd: Ser eder före för eder egnom anda.—O! att T-r med fl. bättre följt det!

eli sielutiede muuttuu, myös teologian on muututtava. Jos esimerkiksi filosofit opettavat, että ihmisellä on hengellisissä asioissa vapaa tahto (liberum arbitrium), niin koko luterilaisen oppirakennelman on kaaduttava tämän väärän opin edestä ja upouusi järjen uskonto on säädettävä tilalle. Teologinen oppirakennelma perustuu muiden oppirakennelmien tavoin tiettyihin olettamuksiin eli yleisiin tosiasioihin, joita kutsutaan aksioomiksi (selviöiksi) tai postulaateiksi (edellytyksiksi). Yksi sellainen edellytys eli hyväksytty totuus on Lutherin oppi ihmisten tahdosta. Mutta jos nyt tämän maailman viisaat sen seurauksena, että heillä on puutteellinen kokemus hengellisistä asioista, esittävät sitä väärää oppia, että ihmisellä on vapaa tahto, liberum arbitrium, niin koko luterilaisen oppirakennelman on sorruttava. *"Häneltä ei voi jäädä huomaamatta, että ihmisen, joka ei usko Pyhän Hengen vaikuttaman kirkon olemassaoloon, on juuri siksi uskottava edistyvään tieteeseen myös jumaluusopin ollessa kysymyksessä, ja että kaikki paikallaan pysyvä on ja pysyy mahdottomuutena tieteen alueella."*

Koska Tegnér ei usko Pyhän Hengen vaikuttaman kirkon olemassaoloa[2], niin hän on siinä samassa kieltänyt uskovansa Pyhän Hengen vaikutuksiin. Hän uskoo siis, että kirkko alussa oli *"Pyhän Hengen inspiroima"*, mutta nyt se ei enää ole sitä. Siinä hän on oikeassa. Kirkko ei ole Pyhän Hengen elävöittämä. Siitä todistavat myös Tegnérin synkät mielikuvat *kristillisyyden haudasta.* Hengellinen pimeys, hengellinen sokeus, yltyvä

2 Tegnér näyttää pitäneen ensimmäistä kristillisyyttä Pyhän Hengen inspiroimana. Mutta hän näyttää otaksuvan, että Pyhä Henki on sittemmin tullut tarpeettomaksi, kun ihmisen oma henki on tullut niin viisaaksi ja tietäväiseksi. Parempi on silloin tämä profeetan neuvo: "Kavahtakaa teidän omaa henkeänne!" Kunpa Tegnér ja muut olisivat paremmin seuranneet tätä neuvoa!

sedeförderfvet, lättsinnigheten, den politiska fanatismen, allt detta vittnar ovedersägeligen att kyrkan icke är inspirerad: det finns icke mera någon Helig ande uti Statskyrkan. Men i stället för att nu vända sig till Gud med en hjertelig suck och bön om den Helige andes upplysning i ett så alfvarligt och magtpåliggande hvärf, vänder han sig till vetenskapen, som är byggd af mennisko händer, och kan af mennisko-händer nedrifvas: han tror på vetenskapen, som är ett Förnufts verk och mennisko funder[1]. Huru öfverensstämmer nu denna tro med Luthers tro, som hade den öfvertygelsen, att utan den Hel. andes upplysning kan menniska ingenting uträtta till sin egen förbättring eller frälsning ifrån djefvulens våld? monne icke detta vara detsamma, som att bygga sitt torn af trä, hö och strå. Vetenskapens framskridande i Gudaläran vill förmodligen säga det samma, som ett framskridande uti den sanna kunskapen om Gud, så att ju mera upplysningen stiger, desto större andeligt ljus kan menniskan få; men om detta beror af vetenskapernas framskridande, så behöfva vi icke hvarken uppenbarelse eller någon ny andelig upplysning af den Hel.ande om ett rätt förstånd i Guds ord. Vetenskapen i Gudaläran kan slutligen framskrida så långt, att Christus är en menniska, utrustad med större förstånd än andra menniskor (Ignell). Kunskapen om Gud kan skrida ännu längre; den kan komma så långt, att om det finns en Gud, så har han ingenting att beställa med menniskan; menniskan får hushålla med sig sjelf och andra bäst hon vill och gitter, och Gud fordrar ingen räkenskap af henne: hon behöver

1 Härmed nekas icke att Gudaläran, (bibeltolkningen rn.m.) gjort stora framsteg jemte öfriga vetenskaper. Här påstås allenast, att framstegen i Gudaläran icke skett genom de otrognas andeligt blinda förnuft (om och mycket lärdt i verldsligt vetande) ej genom menniskans egen ande, utan genom Guds ande.)

tapainturmelus, kevytmielisyys, poliittinen kiihkoilu, kaikki tämä todistaa vääjäämättömästi, että kirkko ei ole Pyhän Hengen elävöittämä. Valtion kirkossa ei enää ole Pyhää Henkeä. Mutta sen sijaan, että hän nyt kääntyisi Jumalan puoleen sydämellisesti huoaten ja rukoillen Pyhän Hengen valkeutta niin vakavaan ja vaativaan tehtävään, hän kääntyykin tieteen puoleen, joka on ihmiskäsin rakennettu ja voidaan ihmiskäsin purkaa. Hän uskoo tieteeseen, joka on järjen tekoa ja ihmisjuonia[2]. Kuinka tämä usko nyt sopii yhteen Lutherin uskon kanssa, jolla oli sellainen vakaumus, ettei ihminen ilman Jumalan Hengen valkeutta voi toimittaa mitään parannuksekseen tai tullakseen vapahdetuksi perkeleen vallasta? Eiköhän tämä ole yhtä kuin rakentaa torniansa puusta, heinästä ja oljesta? Tieteen edistyminen jumaluusopissa tarkoittaa luultavasti edistymistä totisessa Jumalan tuntemisessa, niin että mitä enemmän valistus lisääntyy, sitä suuremman hengellisen valkeuden ihminen voi saada. Mutta mikäli tämä riippuu tieteiden edistysaskeleista, niin me emme tarvitse ilmoitusta emmekä uutta hengellistä valkeutta Pyhältä Hengellä ymmärtääksemme Jumalan sanaa oikein. Jumaluusopillinen tiede voi lopulta edistyä niin pitkälle, että Kristus on ihminen, joka on varustettu muita ihmisiä suuremmalla ymmärryksellä (Ignell). Jumalan tunteminen voi edistyä vielä pidemmälle. Se voi päästä niin pitkälle, että mikäli Jumala on olemassa, hänellä ci kuitenkaan ole mitään tekemistä ihmisen kanssa. Ihminen voi menetellä itsensä ja muiden kanssa kuinka vain huvittaa, ja Jumala ei vaadi häneltä tilintekoa. Hänen ei tarvitse olla vas-

2 Tällä ei kielletä jumaluusopin (raamatunselitys ym.) harpanneen pitkiä edistysaskeleita muiden tieteiden tavoin. Tässä väitetään ainoastaan, että jumaluusopin edistysaskeleet eivät ole tapahtuneet epäuskoisien hengellisesti pimeän järjen ansiosta, (vaikka se olisi paljonkin oppinut maallista tietämystä), ei ihmisen oman hengen ansiosta, vaan Jumalan Hengen.

icke vara någon annan än sitt eget Gudomliga förnuft ansvarig för sina handlingar. Ja, vetenskapen i Gudaläran kan framskrida så långt, att det icke finns någon Gud, utan endast naturen eller naturens krafter: samma vetenskap kan framskrida så långt, att menniskan sjelf är Gud, och att det icke finns någon annan Gud.

tuussa toimistaan kenellekään muulle kuin omalle jumalalliselle järjelleen. Niin, jumaluusopin tiede voi edistyä niin pitkälle, ettei Jumalaa olekaan, vaan ainoastaan luonto tai luonnonvoimat. Sama tiede voi edistyä niin pitkälle, että ihminen itse on Jumala ja että muuta jumalaa ei olekaan.

Så stora framsteg i Gudaläran har den Theologiska vetenskapen redan gjort i vissa länder, och om vi icke tro på en inspirerad kyrka utan på en framskridande vetenskap i Theologin, så kunna vi utan fruktan komma "raglande" in i himmelriket. Ty allt efter som den Theologiska vetenskapen gör nya framsteg i Gudaläran, kunna vi komma antingen på två ben stående, med Jakobiner mössan på hufvudet och ett kejsar hufvud i handen, eller "raglande" med en brännvins flaska i den högra och några horvisor eller sopvisor i den venstra handen, eller krypande på fyra ben, men med "dygdiga bröst", eller masande med lösa — eller lösaktiga bröst inför Guds Thron och säga: här är jag och horungarne, som du mig gifvit hafver.

Tietyissä maissa teologian tiede on jo harpannut niin pitkiä edistysaskeleita opissaan Jumalasta. Ja mikäli emme usko Hengen elävöittämään kirkkoon, vaan edistyvään jumaluusopin tieteeseen, voimme pelkäämättä tulla hoiperrellen taivaan valtakuntaan. Sillä teologisen tieteen uusien jumaluusopillisten edistysaskeleiden myötä voimme tulla joko kahdella jalalla seisten jakobiinilakki päässä ja keisarin pää kainalossa, tai hoiperrellen viinapullo oikeassa kädessä ja joitakin huora- ja juomalauluja vasemmassa kädessä, tai nelinkontin, kuitenkin sivein rinnoin, tai laahustaen rennoin rinnoin - tai irstain rinnoin Jumalan istuimen eteen sanomaan: "Tässä olen huorapentuineni, jotka minulle annoit."

Så långt kan det Gudomliga Majestätet förnedras, om vi tro på den framskridande vetenskapen i Gudaläran, och icke på en, den Helige andes förnyelse i Christenheten. Huru kan väl Tegnér tro, att en inspirerad kyrka finns, då han fördömer Läsarena för "andans drifter" och kallar dem för bedragare, som hafva syner eller se i andanom d.v.s. se in i sitt eget hjertas djup, se helvetet eller himmelriket derinne. -Det är annars besynnerligt, att han immerfort motsäger sig sjelf: det ser ut, som skulle hans tal hafva varit blotta ögonblickets ingifvelser, så att han alldeles glömt den ena gången hvad han sagt förut. Så till exempel heter det uti ett annat tal, som förekommer efter det förra: *"Prester-*

Niin alas painetaan Jumalallinen Majesteetti, jos uskomme edistyvään tieteeseen jumaluusopissa emmekä Pyhän Hengen uudistukseen kristikunnassa. Kuinkapa Tegnér voi uskoa Hengen elävöittämän kirkon olevan olemassa, kun hän tuomitsee lukijaisia "hengen vaikutusten" vuoksi ja kutsuu niitä pettäjiksi, joilla on näkyjä eli näkevät hengessä, se on, näkevät oman sydämensä syvyyteen, näkevät helvetin tai taivaan valtakunnan siellä. On muuten kummallista, että hän alinomaa sanoo itseään vastaan. Näyttää siltä kuin hänen puheensa olisivat vain hetken mielijohteita, niin että hän toisella kerralla on kokonaan unohtanut aikaisemmin sanomansa. Niinpä esimerkiksi tätä puhetta seuranneessa eräässä toisessa puheessa

skapets verksamhet får icke vara en död mekanisk kraft, utan en medvetande, en lefvande." "Ingenting" säger han *"skadar Embetet, såsom det, ty värrl allt för vanliga: död kraft i stället för levande, bokstaf i stället för anda."*

(Här fordrar han åter *"Andan"*, men hvilken anda? jo! det får man strax se:) *"Slentrian, i stället för Tanke och Förstånd."* Är det nu *"tanke och förstånd"*, som han menar med ande? så ser det ut. Men tanke och förstånd hafva äfven hedningar, och det i stor skala. Deras stora förstånd har man sett prof på uti det gamla Grekland; och om ingenting annat fordras än förstånd, så behöfs det ingen Helig ande, som upplyser det förmörkade Förståndet. Likväl heter det ännu uti vår Handbok; *"upplys vårt förstånd i Din kunskap"*. Hvilket skall väl upplysa detta förstånd, om icke den i de Christtrognes hjertan inneboende Helige anden? men i anledning af den döda bokstafven, säger han vidare: *"Derigenom växer död kött i samhällets lemmar och Stats kroppen upplöses inifrån i förruttnelse."* Här har han åter sagt ett sannt ord; men han har icke förklarat, om han menar andeligt dödkött eller politiskt dödkött; ty menar han det andeliga dödköttet, så har han haft en dunkel aning om den döda tro, som nu är härskande i den Lutherska kyrkan. Men det ser ut, som skulle Tegnér hafva menat det politiska dödköttet, emedan han talar om Stats kroppen. *"Synnerligast gäller detta om kyrkan, som enligt sitt begrepp är något andeligt, ja andens fädernesland"*.

Men han tror ju icke, att en andelig eller af anden inspirerad kyrka existerar nu mera: hvad är då värdt att tala om anden? han borde nu hafva kommit ihåg hvad han sagt en gång förut: att hän sanoo: *"Papiston toiminta ei saa olla kuollutta, mekaanista voimaa, vaan sen on oltava tietoista, elävää. Mikään ei vahingoita virkaa niin kuin se, mikä ikävä kyllä on niin yleistä, että kuollut voima on elävän sijassa, kuollut kirjain hengen sijassa."*

Tässä hän taas vaatii *henkeä*, mutta mitä henkeä? Jaa, senpä saakin heti nähdä! *"Veltto vanhan tavan noudattaminen ajatuksen ja ymmärryksen sijassa."* Onko se nyt ajatus ja ymmärrys, mitä hän tarkoittaa hengellä? Siltä ainakin näyttää. Mutta ajatusta ja ymmärrystä on myös pakanoilla, ja sitä on paljon. Heidän suuresta ymmärryksestään on saatu näytteitä vannasta Kreikasta. Ja mikäli mitään muuta ei vaadittaisi kuin ymmärrystä, niin ei tarvita mitään Pyhää Henkeä valaisemaan pimeäksi käynyttä järkeä. Kuitenkin meidän käsikirjassamme lukee vielä: *"Valaise meidän ymmärryksemme sinun tuntemisessasi!"* Mikähän tämän ymmärryksen valaisee, ellei kristittyjen sydämessä asuva Pyhä Henki? Mutta kuolleen kirjaimen johdosta hän sanoo edelleen: *"Sen vaikutuksesta lisääntyy kuollut liha yhteiskunnan jäsenissä ja valtiollinen ruumis pääsee mädäntymään sisältä käsin."* Tässä hän taas on puhunut totisia sanoja. Mutta hän ei ole selvittänyt, tarkoittaako hän hengellistä kuollutta lihaa vai poliittista kuollutta lihaa. Sillä mikäli hän tarkoittaa hengellistä kuollutta lihaa, niin hänellä on ollut hämärä aavistus luterilaisessa kirkossa vallitsevasta kuolleesta uskosta. Mutta näyttää siltä kuin Tegnér olisi tarkoittanut poliittista kuollutta lihaa, koskapa hän puhuu valtiollisesta ruumiista. *"Erityisesti tämä koskee kirkkoa, joka oman käsityksensä mukaan on jotakin hengellistä, hengen kotimaa."*

Mutta hänhän ei usko, että hengellistä tai Hengen elävöittämää kirkkoa enää olisi olemassakaan. Mitä silloin kannattaa puhua hengestä? Hänen olisi nyt pitänyt muistaa, mitä hän kerran aikaisemmin on

"den som icke tror på en inspirerad kyrka, måste just derföre tro på en framåt skridande vetenskap i Gudaläran." Nu vet man icke till slut på hvilkendera Talaren sjelf tror. Man vet icke, om han vill stryka ut tredje artikeln ur tron, eller låta den stå qvar som ett gammalt skräp, som har varit till nytta i kyrkan, men nu kan umbäras eller utbytas emot *"Tanken och Förstånd"*, emot *"vetenskap och konst"*. Rätt anmärkt är den sattsen, att *"kyrkan är Statens hjerta;* men just derföre att detta hjerta sakna alldeles den Heliga andas kraft och är dessutom fullt med etterbölder, måste det vara sannt hvad Tal. tillägger: *"Huru många äro icke de, som göra dess kamrar till skräp kamrar, och tionde lador?* men hvarföre försökte icke den stora Poeten, med sitt stora anseende i verlden, att rensa bort skräpet ur Presternas hjertkamrar? nog har man dragit försorg om den Theologiska vetenskapens framskridande i Gudaläran; men om skräpets bortrensande ifrån hjertkamrarne har ingen dragit försorg; derföre ser också kyrkan ut som ett svinahus eller som en *"Röfvar kula."*

Vidare heter det i Texten: "*I alla tider hafva de lärde kastat boll med flerhanda dogmer sinsemellan, och så långt kyrkohistorien går tillbaka, har Theologien varit en mätare på tidehvarfvets vetenskapliga utveckling. Hvad som i vår tid utmärker denna vetenskap i allmänhet, är ett sträfvande till pröfning emellan vetande och Tro. Den vill afsluta ett Concordat emellan Förnuft och Uppenbarelse, som man fordom ansåg öfverflödigt. Vi stå härigenom på en annan punkt i vetenskapen än våra fäder; och man påstår, att den är högre. "* Aj! Aj! men hvad påstår Talaren sjelf? hvarföre uttalade han icke sin mening? hvarföre undertryckte han sitt omdöme? Jo! I anseende till vissa omständigheter ville han vara vän med de Orthodoxa, som

sanonut, että *sen, joka ei usko Hengen elävöittämään kirkkoon, täytyy juuri siitä syystä uskoa edistyvään jumaluusopin tieteeseen.* Nyt ei lopulta tiedä, kumpaan puhuja itse uskoo. Emme tiedä, tahtooko hän pyyhkäistä pois kolmannen uskonkappaleen vai antaa sen olla jäljellä vanhana roskana, joka on ollut hyödyksi kirkossa, mutta jota ilman nyt pärjätään ja se voidaan korvata *ajatuksella ja ymmärryksellä, tieteellä ja taiteella.* Erityisen huomionarvoinen on lause, että *kirkko on valtion sydän*. Mutta juuri siksi, että tästä sydämestä puuttuu kokonaan Pyhän Hengen voima, ja se on sitäpaitsi täynnä myrkkypaiseita, täytyy sen olla totta, mitä puhuja lisää: *"Kuinka monta niitä onkaan, jotka tekevät sydämen kamareista rojuhuoneita ja kymmenysaittoja?"* Mutta miksi tämä maailman korkeasti arvostama suuri runoilija ei suurella arvovallallaan yrittänyt poistaa rojua pappien sydänkammioista? Hän on kyllä kantanut huolta teologisen tieteen edistymisestä jumaluusopissa, mutta rojun puhdistamisesta pois sydänkammioista ei ole kukaan kantanut huolta. Sen tähden kirkko näyttääkin sikalalta tai *ryövärien luolalta.*

Edelleen kuuluu tekstistä: *"Kaikkina aikoina oppineet ovat keskenään pallotelleet useanlaisilla opinkappaleilla. Ja sieltä asti, mihin kirkkohistoria ulottuu, on teologia ollut kunakin aikakautena tieteen kehittymisen mittarina. Se, mikä meidän aikanamme on yleensä ominaista tälle tieteelle, on pyrkimys päästä koettelemaan tiedon ja uskon väliä. Se tahtoo solmia keskinäisen sopimuksen järjen ja ilmoituksen välille, jota ennen pidettiin tarpeettomana. Me seisomme täten eri jalustalla tieteessä kuin meidän isämme, ja väitetään sen olevan korkeammalla."* Ai, ai! Mutta mitä väittää puhuja itse? Miksei hän lausunut ajatustaan julki? Miksi hän piti oman arvionsa salassa? Niin, tietyissä asioissa hän tahtoi olla oikeauskoisten ystävä, jotka väittävät jalustan olevan matalammalla. Mutta kun

påstå, att denna punkt är lägre, men Rationalisterna påstå, att denna punkt är högre, så ville han icke heller påstå, att punkten är lägre; och detta haltande på båda sidor utmärkte Tegnérs både tro och lefverne.

Hvad pröfningen emellan vetande och tro angår, så är denna pröfning, hvarmed Theologerna sysselsätta sig, endast en tankevilla, uppkommen af brist på både vetande och tro. Theologerna veta nemligen ingenting af egen erfarenhet uti nådens ordning. De veta ingenting om väckelsen, ångern eller kännbara försoningen; de veta ingenting om den Helige andes verkningar, ingenting om den nya födelsen, ingenting om den lefvande tron, eller rättfärdiggörelsen. Men emedan allt detta omtalas i Bibeln och de Symboliska Böckerna, så måste de tro - eller antaga på god tro, att sådana saker hafva funnits till. Men emedan de sakna all egen erfarenhet i den vägen, så vill icke den döda auctoritets tron rigtigt stämma öfverens med deras egen erfarenhet, som är deras verkliga vetande, grundadt på en utvertes kunskap i Förståndet, men utan motsvarande känslor i hjertat. Om till ex en menniska, utan all erfarenhet i kärlekshvärf, tror att kärlek är någonting verkligt, kännbart, ehuru han eller hon sjelf alldrig har känt kärlekens verkningar, så är denna tro en död auctoritets tro, grundlagt på de älskandes medvetande; men emedan han sjelf ingenting vet om kärleken, så kommer hans tro att stå i strid med hans vetande, som är intet vetande, utom hvad han hört af andra. Just så förhåller det sig med tro och vetande.

Hvad åter angår den *"högre punkten"* eller *"Conkordatet emellan förnuft och uppenbarelse,"* så är detta Conkordat äfvenledes ett onödigt grubbel, alldenstund ett Conkordat eller ett förbund emellan förnuft och uppenbarelse icke

järkeisuskoiset väittävät sen olevan korkeammalla, niin ei hän tahtonut myöskään väittää sen olevan matalammalla. Ja tämä ontuminen molemmille puolille on ominaista Tegnérille sekä uskossa että elämässä.

Mitä tietämisen ja uskon keskinäisen suhteen koettelemiseen tulee, niin tämä teologeja askarruttava ongelma on ainoastaan ajatusharha, jonka aiheuttaa sekä tiedon että uskon puute. Teologit eivät nimittäin tiedä mitään armonjärjestyksestä oman kokemuksen pohjalta. He eivät tiedä mitään heräyksestä, katumuksesta eivätkä tuntuvasta sovinnosta, he eivät tiedä mitään Pyhän Hengen armovaikutuksista, eivät mitään uudestisyntymisestä, ei mitään elävästä uskosta tai vanhurskauttamisesta. Mutta koska kaikesta tästä puhutaan raamatussa ja tunnustuskirjoissa, heidän täytyy uskoa - tai hyväuskoisesti olettaa sellaisten asioiden olleen olemassa. Mutta koska heillä ei ole näistä asioista omaa kokemusta, niin ei kuollut auktoriteettiusko oikein tahdo täsmätä heidän oman kokemuksensa kanssa, joka on heidän todellinen tietämyksensä, joka perustuu heidän ymmärryksessään olevaan ulkonaiseen tietoon, jolta kuitenkin puuttuvat vastaavat sydämen tunteet. Esimerkiksi jos rakkauden asioita kokematon ihminen uskoo rakkauden olevan jotakin todellista, tunnettavaa, vaikka ei itse olekaan koskaan tuntenut rakkauden vaikutuksia, niin tämä usko on kuollut auktoriteettiusko, joka perustuu niiden tietoisuuteen, jotka rakastavat. Mutta koska hän ei itse tiedä mitään rakkaudesta, hänen uskonsa joutuu ristiriitaan hänen tietämisensä kanssa, joka ei ole mitään tietoa, vaan toisilta kuultua. Juuri sellainen on tietämisen ja uskon suhde.

Mitä taas tulee *korkeampaan tasoon* tai *järjen ja ilmestyksen väliseen liittoon*, niin tämäkin on tarpeetonta mietiskelyä, kun kerran konkordaattia eli liittoa järjen ja ilmestyksen välillä ei voi tehdä muulla

kan afslutas på annat villkor, än att endera måste duka under. Antingen måste förnuftet upphäfva sig till domare öfver uppenbarelsen, såsom Rationalisterna vilja hafva det, eller också måste Förnuftet tagas till fånga under **trons lydno,** såsom Gud, Paulus, Luther med flere ville hafva det.

ehdolla kuin että toisen on annettava periksi. Joko järjen on noustava ilmestyksen tuomariksi, kuten järkeisuskoiset tahtovat tapahtuvan, tai sitten järki on otettava vangiksi **uskon kuuliaisuuden alle,** kuten Jumala, Paavali, Luther ja monet muut tahtovat.

I förra fallet måste förnuftet utgallra alla obegripliga saker utur uppenbarelsen, och antaga endast det begripliga; men i öfrigt förklara det öfriga så att det blir begripligt, i sednare fallet måste förnuftet afstå sin pröfningsrätt och antaga allt hvad uppenbarelsen innehåller på god tro, ända till dess uppenbarelsens sanningar i hjertat blifvit lefvande, då all strid emellan förnuft och uppenbarelse upphör, icke genom ett Conkordat, utan genom förnuftets fullkomliga undergifvenhet under känslorna, som fullkomligen öfverensstämma med Bibelförtattarenas känslor. Och sådana känslor måste uppväckas i mennisko hjertat genom uppenbarelsen. Men den som är öfverväldigad af sina naturliga Passioner, Egoism, egennytta, ambition, afund, hat, lättsinnighet, egenkärlek, flärd m.fl. hvilka kallas djefvulens magt, en sådan menniskas förnuft vill sätta sig till domare öfver uppenbarelsen och stifta en förnufts Religion, som lemnar de nedriga passionerna godt spelrum; Den okufvade Egoismen uppenbarar sig då i förnuftet under namn af Frihet; Egennyttan kommer under namn af menniskans oförryttliga rättighet; ambitionen eller äran uppenbarar sig som odödlighetens mål; Hatet uppenbarar sig som en helig pligt att utrota kättare och upproriska undersåter: lösaktigheten och lättsinnigheten uppenbarar sig som en pligt att befolka landet. Hungern är också en passion, hvilken uppenbarar sig som en rättighet att stjäla, röfva och plundra.

Edellisessä tapauksessa järjen täytyy karsia kaikki käsittämättömät asiat ilmestyksestä ja hyväksyä vain käsitettävä osa, mutta muuten selittää loput ymmärrettäviksi. Jälkimmäisessä tapauksessa järki joutuu luopumaan koettelemisoikeudestaan ja tutkimatta ottamaan vastaan koko ilmestyksen sisällön siihen asti, että ilmestyksen totuudet ovat tulleet eläviksi sydämellä, jolloin kaikki ristiriita järjen ja ilmestyksen väliltä loppuu, ei konkordaatin avulla, vaan järjen alistuessa täydellisesti tunteiden alaiseksi, jotka sopivat täydellisesti yhteen raamatunkirjoittajien tunteiden kanssa. Ja sellaisia tunteita täytyy ilmestyksen herättää ihmissydämessä. Mutta joka on luonnollisten intohimojensa, itsekkyyden, omanvoitonpyynnin, kunnian, kateuden, vihan, kevytmielisyyden, itserakkauden, maailmallisuuden ym. intohimojen hallitsema, joita kutsutaan perkeleen vallaksi, sellaisen ihmisen järki tahtoo asettua ilmestyksen tuomariksi ja säätää järjen uskonnon, joka jättää alhaisille intohimoille runsaasti liikkumatilaa. Tukahduttamaton itsekkyys ilmenee silloin järjessä vapauden nimellä. Omanvoitonpyynti tulee ihmisen loukkaamattoman oikeuden nimellä. Kunnianhimo ilmenee kuolemattomuuden tavoitteena. Viha ilmenee pyhänä velvollisuutena hävittää kerettiläisiä ja kapinallisia alamaisia. Irstaisuus ja kevytmielisyys ilmenevät velvollisuutena kansoittaa maa. Nälkä on myös intohimo, joka ilmenee oikeutena varastaa, ryöstää ja rosvota.

Alla dessa passioner tillsamman tagna uppenbara sig i förnuftet, som en pligt,

Kaikki nämä intohimot yhdessä ilmenevät järjessä velvollisuutena

att slagta folk. Så skall verlden blifva hvad den varit hafver ett stort slagtarhus, ett stort horhus, ett stort tjufband, och djefvulen, som beherrskar verlden genom passionernas magt, skall hafva sin **förnöjelse af allt detta.**

Svaret på den frågan: **huru står det till med Christendomen?** kan icke blifva tvetydigt. Det står uselt till. Vi stå på Christendomens graf. Ifrån denna graf är till och med den döda kroppen borttagen, och endast svepningen återstår. Maria Magdalena hade redan förut en hjertfrätande sorg deröfver, att Kristus (Kristendomen) icke var lefvande, utan död. Men när hon såg att äfven den sista qvarlefvan, den döda lekamen var borttagen ur den döda Kristendomens graf, då ville hennes hjerta brista. Hon uppenbarade väl detta för Lärjungarne, som **höllo sig inom lyckta dörrar för Judarnes rädslo skull.** Men denna underrättelse gaf dem ej lif: den förorsakade väl ett löpande till grafven och ett gräfvande i svepningen. Men hvart lekamen tagit vägen kunde de icke förstå. Dock så förtvifladt allt ser ut i det stora hela, så lefver dock Kyrkans hufvud och Anda.

Till dig Maria — du kristna själ och lilla trogna hop — som gråter på Kristendomens graf och upphöjer saknadens **ropande röst i öknen,** kommer den korsfäste kärleken, den törnekrönta Konungen, den lefvande anden och säger: **gråt icke!** och aftorkar dina tårar, tröstar dina qval och gifver nytt lif, ljus och hopp, då du genom tårade ögon klarare ser "den din själ kär hafver" och sjunker salig till hans fötter, i hans armar. Midt ibland den tanklösa och känslolösa hop, som ler åt Kristi pina och dansar kring Kristi graf och törstar efter de Kristnas blod, skall du sörjande och hugsvalade Maria här och der möta en Petrus, en Johannes och andra Lärjungar, som

teurastaa kansaa. Niin maailma tulee pysymään sellaisena kuin se on ollutkin: suurena teurastamona, suurena porttolana, suurena rosvojoukkona. Ja maailmaa intohimojen voimalla hallitseva perkele on saava **kaikesta tästä nautintonsa.**

Vastaus kysymykseen, **kuinka kristillisyyden laita on,** on yksiselitteinen. Sen laita on kurjasti. Me seisomme kristillisyyden haudalla. Tästä haudasta on kuollut ruumiskin viety pois, ja ainoastaan käärinliinat ovat jäljellä. Maria Magdaleenalla oli jo ennen sydäntä raastava suru siitä, että Kristus (kristillisyys) ei ollut elävä, vaan kuollut. Mutta hänen nähdessään viimeisen jäännöksenkin, kuolleen ruumiin, viedyksi pois kuolleen kristillisyyden haudasta, silloin hänen sydämensä oli haljeta. Hän tosin ilmoitti tämän opetuslapsille, jotka **pysyttelivät lukittujen ovien takana juutalaisten pelon takia,** mutta tämä sanoma ei antanut heille elämää. Se aiheutti kyllä juoksun haudalle ja käärinliinojen kaivelemista. Mutta sitä, mihin ruumis oli joutunut, he eivät voineet käsittää. Tosin niin toivottomalta kuin kaikki näyttääkin, kirkon Pää ja Henki elää kuitenkin.

Sinun tykösi, Maria, sinä kristitty sielu ja pikkuinen uskollinen joukko, joka itket kristillisyyden haudalla ja kohotat kaipauksen **huutavan äänen korvessa,** sinun tykösi tulee ristiinnaulittu Rakkaus, orjantappuroilla kruunattu Kuningas, elävä Henki ja sanoo: **"Älä itke!"** Ja kuivaa sinun kyyneleesi, lohduttaa sinua vaivoissasi ja antaa uutta elämää, uutta valoa ja uutta toivoa, kun sinä kyyneltyneillä silmilläsi tarkemmin katsot sitä, *jota sinun sielusi rakastaa* ja vaivut autuaana hänen jalkainsa juureen, hänen käsivarsilleen. Keskellä sitä ajattelematonta ja tunteetonta joukkoa, joka hymyilee Kristuksen tuskalle ja tanssii Kristuksen haudan ympärillä ja janoaa kristittyjen verta, kohtaat sinä, murheellinen ja lohdutettu Maria, siellä täällä jonkun Pietarin, jonkun Johanneksen ja

hardt när gifvit Kristum förlorad och förtviflat om Israels hopp.

Då, dessa få träffa Kristum uppväckt ifrån de döda, så skola de fatta nytt lif och mod, att glade kunna ibland domstolar och fängelser, hat och förföljelser, eld och svärd vittna om sin uppståndne vän, sin lefvande förlossare, sin eviga saliggörare. Och deras **ropande röst** skall desto mer, högljudd, frimodig och välsignelserik utgå intill verldens och tidens yttersta gränsor. **Och de som i grifterna äro skola höra Herrans röst och de henne höra skola lefva, omvände till Honom som är den gode herden och den rätta själabiskopen, lofsjungande Lambet, som igenlöst dem Gudi med sitt blod - - - Salige de, som kallade äro till Lambsens bröllop.** Salige de, som höra Johannis-röst, så att de komma och höra och känna brudgummens (röst). De skola tecknas med **detta Guds insegel: Herren känner sina.**

Men då alla grafvar öppnas vid den sista dombasunen, så skall den Helige domarens öga ock skåda in i de själar, som här voro syndasömnens, hednaväsendets och den döda trons grafvar och betyga dem och säga: **"jag kände eder alldrig. Gån bort ifrån mig I ogerningsmän.**"

muita opetuslapsia, jotka melkein ovat pitäneet Kristuksen iäksi menetettynä ja ovat epäilleet Israelin toivosta.

Kun nämä saavat kohdata Kristuksen kuolleista herätettynä, silloin he saavat uuden elämän ja rohkeuden voidakseen tuomioistuimien edessä ja vankiloissa, vihan ja vainojen, tulen ja miekan ahdistamina, iloisina todistaa ylösnousseesta ystävästään, elävästä lunastajastaan, iankaikkisesta autuaaksitekijästään. Ja heidän **huutava äänensä** käy sitä kuuluvampana, rohkeampana ja siunauksellisempana maailman ja ajan äärimmäisille rajoille. **Ja ne, jotka haudoissa ovat, saavat kuulla Herran äänen, ja jotka Häntä kuulevat, saavat elää kääntyneinä Hänen puoleensa, joka on Hyvä Paimen ja oikea sielujen Piispa, ja saavat veisata kiitosta Karitsalle, joka heidät on verellään lunastanut Jumalalle. Autuaita ovat ne, jotka ovat kutsutut Karitsan häihin.** Autuaita ovat ne, jotka kuulevat Johanneksen äänen, niin että he tulevat kuulemaan ja tuntemaan Yljän (äänen). Heidät pitää merkittämän **tällä Jumalan sinetillä: Herra tuntee** omansa.

Mutta kun kaikki haudat aukenevat viimeisen pasuunan soidessa, silloin sen Pyhän Tuomarin silmä on myös katsova niihin sieluihin, jotka täällä olivat synnin unen, pakanallisen menon ja kuolleen uskon hautoina, todistava heille ja sanova: **"En minä teitä ikinä tuntenut. Menkää pois minun tyköäni**, **te väärintekijät! "**

L.L.L.

HURU EMOTTAGES DÖDENS ENGEL AF VERLDEN? ELLER VERLDEN OCH CHOLERAN

Det är icke så länge, sedan choleran kom till Europa. Vi erinra oss sedan den tiden att Läkarena i Europas hufvudstäder, tillstyrkte allmänheten, att besöka baler och andra lustbarheter. De rådde således den till döden gående allmänheten, att lefva i sus och dus; att emottaga döds Engelen med klingande spel. Det var alltså enligt Läkarenas då varande åsigter det bästa sättet, att bereda sig till döden att lefva i sus och dus; att döfva samvetet, med sinnlighetens berusning. Man kan också taga för afgjordt, att detta råd åtlyddes icke allenast af äkta Catholiker utan äfven af äkta Lutheraner. Så vidt vi nu kunna erinra oss, fanns det då för tiden ingen själa Doctor, som skulle hafva satt sig emot hälso Docktorns goda och Christeliga? råd.

I sednare tider hafve vi icke hört omtalas, att någon hälso Doctor skulle hafva rådt allmänheten, att lefva i sus och dus, när döden är i annalkande; deremot har man nu sett af Tigningarne, att Läkarena gifvit allmänheten det rådet; att man bör vara kallsinnig och lugn; emedan den som mest fruktar för sjukdomen, blir först angripen deraf. Det kommer således an derpå om alla menniskor kunna emottaga döden med kallsinnighet, och med ett stoiskt eller filosofiskt lugn. Dertill fordras en stor sinnes styrka, och en stor sjelfbeherskning, som man sällan finner hos sednare tiders filosofiska pultroner, hvilka väl underkasta sig den fysiska nödvändigheten, med skenbart lugn, men sakna det mod, den ståndaktighet, den sinnesstyrka, den sjelfbeherskning; och det förakt för döden, som utmärkte forntidens

KUINKA MAAILMA OTTAA KUOLON-ENKELIN VASTAAN? ELIKÄ MAAILMA JA KOLERA

Ei ole kauan siitä, kun kolera tuli Eurooppaan. Muistamme siltä ajalta, että Euroopan pääkaupunkien lääkärit kehottivat kansaa käymään tansseissa ja muissa huveissa. He neuvoivat siis kuolemaan kulkevaa kansaa elämään ilossa ja huvituksissa ottaakseen kuoleman enkelin vastaan helisevällä soitolla. Lääkärien silloisen näkemyksen mukaan paras tapa valmistautua kuolemaan oli siis elää ilossa ja huvituksissa, kuolettaa omatunto aistillisuuden humalalla. Ja varmaa onkin, että tätä neuvoa noudattivat oikeiden katolilaisten lisäksi myös oikeauskoiset luterilaiset. Sikäli kuin kykenemme muistamaan, siihen aikaan ei ollut yhtään sielun tohtoria, joka olisi asettunut vastustamaan terveystohtorin hyvää ja kristillistä (?) neuvoa.

Myöhempinä aikoina emme ole kuulleet puhuttavan, että yksikään terveystohtori olisi neuvonut kansaa elämään ilossa ja huvituksissa kuoleman ollessa ovella. Sitä vastoin lehdistä on nyt nähty lääkärien antaneen kansalle sellaisen neuvon, että pitää olla kylmäpäinen ja rauhallinen, koska se, joka eniten pelkää sairautta, saa ensimmäisenä tartunnan. Mutta voivatko kaikki ihmiset ottaa kuoleman vastaan tyyneydellä ja stoalaisella itsehillinnällä tai filosofisella rauhallisuudella. Siihen tarvitaan suurta mielenlujuutta ja voimakasta itsehillintää, jota harvoin tapaa viimeaikaisten filosofisten jänishousujen keskuudessa, jotka kylläkin alistuvat tuon fyysisen väistämättömyyden edessä näennäisellä rauhallisuudella, mutta ovat vailla sitä rohkeutta, kestävyyttä, mielenlujuutta, itsehillintää ja sitä kuoleman halveksuntaa, mikä oli ominaista entisaikojen suurmiehille. Vielä vähemmän

stora män. Ännu mindre kan man vänta af vår tids ochristeliga tidehvarf, den upphöjda sinnesstämning, och den himmelska glädje, som utmärker den Christens sista stunder, **"min själ dö de rättfärdigas död,"** och **"min ändalyckt vare såsom deras ändalyckt."** 4. Mos. 23:10.

voidaan meidän aikamme epäkristilliseltä aikakaudelta odottaa sitä ylevää mielenlaatua ja sitä taivaallista iloa, mikä on ominaista kristityn viime heikille. **"Minun sieluni kuolkoon vanhurskasten kuolemalla ja minun loppuni olkoon niin kuin heidän loppunsa."** 4. Moos. 23:10.

Vi hafva sett af Tidningarne, Läkares råd till allmänheten, att "sopa rent för egen dörr," när man väntar dödsbudet. Detta råd kunde icke vara så oäfvet om det vore fråga om den andeliga reningen. Men då det endast varit fråga om de "naturliga orenligheterna" som samla sig mest i den fattiges boningar, så böra vi såsom Tidnings skrifvare för en annan publik varna allmänheten för de "**andeliga orenligheter",** som samla sig mest i den rikes boningar: dessa orenligheter har ännu ingen af de förnämare brottslingarne tänkt på att rensa bort ifrån **"hjertekammaren för det röda blodet",** att Engelen med det barthuggande svärdet, må finna åtminstone portarne till Helgedomen, renade från den syndasmitta, som de orena andarne lemnat efter sig i det andeliga Sodom, och det andeliga Gomorrha.

Lehdistä olemme nähneet lääkärien neuvoja kansalle, että "puhdistaisivat oman ovensa edustan" odotellessaan kuolinsanomaa. Tämä neuvo ei saattaisikaan olla hullumpi, mikäli kysymyksessä olisi hengellinen puhdistaminen. Mutta kun kysymyksessä ovat olleet ainoastaan "luonnolliset epäpuhtaudet", joita enimmäkseen kerääntyy köyhien asuntoihin, niin meidän on toisenlaiselle lukijakunnalle tarkoitetun lehden kirjoittajina varoitettava kansaa **hengellisistä epäpuhtauksista,** jotka enimmäkseen kerääntyvät rikkaiden asuntoihin. Näitä epäpuhtauksia yksikään ylhäisimmistä rikollisista ei ole vielä aikonut puhdistaa **"sydämen punaisenveren kammiosta**", että paljaalla, lyövällä miekalla varustettu enkeli saisi nähdä edes pyhäkön portit puhdistetuiksi siitä synnin saastasta, jonka saastaiset henget ovat jättäneet jälkeensä hengelliseen Sodomaan ja hengelliseen Gomorraan.

Men ty värr! de flestas hjertkamrar för det röda blodet, ser ut som hjertkammaren för det svarta blodet: de se ut som andeliga svinahus och andeliga röfvare kulor. När döds Engelen kommer, finner han hjertkammaren för det röda blodet icke "rensopad och städad", utan nersmutsad, full af träck och orenlighet, som den orena anden lemnat efter sig.

Mutta, ikävä kyllä, useimpien sydänten punaisen veren kammiot näyttävät mustan veren kammioilta. Ne näyttävät hengellisiltä sikaloilta ja hengellisiltä ryövärien luolilta. Kun kuoleman enkeli tulee, niin hän ei löydä sydämen punaisenveren kammiota *lakaistuna ja siivottuna,* vaan saastutettuna ja täynnä sontaa ja siivottomuutta, jonka saastainen henki on jättänyt jälkeensä.

Vi måste nu påminna allmänheten om nödvändigheten att "rensa bort den gamla surdegen", som nu håller på att gäsa öfver i hela den civiliserade verlden. Endast i de enstaka hyddor, hvarest den andeliga reningen för sig

Meidän on nyt muistutettava kansaa siitä, että on välttämätöntä puhdistaa "vanha hapatus", joka nyt on kuohumaisillaan yli äyräidensä koko sivistyneessä maailmassa. Ainoastaan niihin yksittäisiin majoihin, joissa hengellinen puhdistus on ta-

gått, kan dödens Engel vara välkommen; endast der, kan det blifva en sanning, att "döden i sig sjelf icke innebär något ondt". Ett godt och hälsosamt råd, hafve vi sett i Tidningarne, nemligen att man bör undvika häftiga sinnes rörelser, och om allmänheten började att följa detta råd, så kunde det blifva ett godt preservativ emot choleran. Man vet, att häftiga passioner äro i allmänhet skadliga för hälsan, och kunna lätt förorsaka döden, utan tillkommande sjukdom. Således kan en menniska dö af sorg; hon kan dö af glädje: hon kan dö af vrede: hon kan dö af fruktan; hon kan dö af chagrin (verldsheder); hon kan dö af inbillning. Detta ger oss anledning, att betrakta **passionernas brånad, såsom en osynlig orsak till cholerans uppkomst och framfart.**

Passionernas brånad är det samma som djefvulens magt i menniskan, hvarifrån Luther trodde sig vara befriad genom Jesu Christi oskylldiga pina och död. Men om denna befrielse ifrån djefvulens våld veta nu varande äkta Lutheraner ingenting. De veta icke ens hvaruti denna befrielse består, eller huru det går till, att blifva befriade ifrån djefvulens våld. Största delen af våra nu varande äkta Lutheraner tro icke, att de äro i djefvulens våld, eller att de någonsin varit det, om icke före dopet. De veta icke, att de uti sitt nuvarande, naturliga oomvända tillstånd, äro beherrskade af en eller flere nedriga passioner, som man kan kalla för djeflar, hvilka regera och grassera i den oomvända menniskans kött och blod, och gifva der anledning till fallenhet och anlag, eller till och med grundlägga sjukdomar; såsom t.ex. **"Egoism",** sjelfviskhet, högfärd, stolthet, egenrättfärdighet, egensinnighet, egenvilja, egenkärlek, envishet, köttslig frihet, oberoende, magtbegär, tyranni, förtryck, uppstudsighet, olydnad emot föräldrar och öfverhet, m.fl.

pahtunut, voi kuolon enkeli olla tervetullut. Ainoastaan siellä voi toteutua se, että kuolema itsessään ei ole mitään pahaa. Yhden hyvän ja terveellisen neuvon olemme nähneet lehdissä, nimittäin että pitää välttää voimakkaita mielenliikutuksia. Ja mikäli kansa alkaisi seurata tätä neuvoa, niin siitä saattaisi tulla hyvä suoja koleraa vastaan. Voimakkaiden intohimojen tiedetään yleisesti olevan vahingollisia terveydelle, ja ne voivat helposti aiheuttaa kuoleman ilman varsinaista sairautta. Niinmuodoin ihminen voi kuolla murheesta. Hän voi kuolla ilosta, hän voi kuolla vihasta, hän voi kuolla pelosta, hän voi kuolla sagriinista (maailman kunniasta), hän voi kuolla kuvittelusta. Tämä antaa meille aiheen tutkistella **intohimojen kiihkoa näkymättömänä syynä koleran syntymiselle ja leviämiselle.**

Intohimojen kiihko on sama kuin ihmisessä oleva perkeleen voima, josta Luther uskoi olevansa vapautettu Jeesuksen Kristuksen viattoman kärsimisen ja kuoleman kautta. Mutta tästä perkeleen vallasta vapautumisesta nykyiset aidot luterilaiset eivät tiedä mitään. He eivät tiedä edes sitä, mistä tämä vapautus koostuu, eli kuinka on mahdollista tulla vapautetuksi perkeleen vallasta. Suurin osa nykyisistä aidoista luterilaisistamme ei usko, että he ovat perkeleen vallassa tai että he milloinkaan olisivat olleetkaan, ellei nyt sitten ennen kastetta. He eivät tiedä, että heitä nykyisessä, luonnollisessa, kääntymättömässä tilassaan hallitsee yksi tai useampi alhainen intohimo, joita voidaan kutsua perkeleiksi, jotka hallitsevat ja mellastavat kääntymättömän ihmisen lihassa ja veressä aiheuttaen taipumuksen ja vieläpä perustan sairauksille, kuten esimerkiksi **egoismi,** itsekkyys, ylpeys, omahyväisyys, omavanhurskaus, omapäisyys, omatahtoisuus, itserakkaus, itsepäisyys, lihallinen vapaus, riippumattomuus, vallanhimo, hirmuvalta, sorto, uhmakkuus, tottelemattomuus vanhempia ja esivaltaa kohtaan, ynnä

odygder, som hafva sin grund i egoismen eller sjelfviskheten: dernäst **"ambition"** den falska äran, eller verldshedern, som gjort så många olyckliga, som störtat så mången stor man i förderfvet, och åtföljes vanligen af berömsjuka, och tadelsjuka, lögnaktighet, skryt, skrymteri och falskhet, lyx, flärd, grannlåt, pomp och ståt; begär att lysa, begär att utmärka sig framför andra, täfflan, begär efter ett odödligt namn; och vidare **"egennytta"** hvars arter äro girighet, snålhet, niskhet, stöld och tjufveri, bedrägeri; deraf kommer verldsbekymmer, buksorg, svalg och dryckenskap, sömnlösa nätter m.m.

Dessa tre hufvudpassioner äro djeflar af första rangen som regera och grassera i den naturliga menniskans kött och blod; De gifva anledning till sjukdomar, uppväcka anlag till sjukdomar, förnämligast i underlifvet, eller i det organiska lifvets organer, såsom praktiserande Läkare visat.

"Vrede" och hat äro passioner, som hafva sin närmaste grund i egoismen, och förorsaka en stor förändring i blodets bestånds delar; på häftiga utbrott af vrede, följa ofta gallblandade uppkastningar. Enligt erfarna Läkares påstående, förgiftas blodet af den galla, som utgjutes under eller straxt efter det uppretade tillståndet, hvadan ock mödrar och ammor, förbjudas, att gifva barn di efter ett anfall af vrede, emedan gallan förgiftar moders mjölken. Arter af vrede och hat äro, otålighet, knarrighet, orolighet, missbelåtenhet, elakt humör, dåligt lynne o.s.v. hämndgirighet; elakhet, arghet; förargelse, o.s.v.

Denna passion angriper hjertat, och grundlägger der obotliga sjukdomar, såsom anedrisma, pulsåder bråck, Cordialgia, eller qval och hjerteångest; äfvensom mållöshet och darrning,

muut paheet, joiden perusta on egoismissa eli itsekkäisyydessä. Sitä lähinnä **kunnianhimo,** väärä kunnia eli maailman kunnia, joka on tehnyt niin monta onnettomaksi, joka on syössyt niin monta suurmiestä tuhoon. Tätä seuraa tavallisesti kiitoksenkipeys ja panettelunhalu, valheellisuus, kerskuminen, ulkokultaisuus ja vilpillisyys, loisto, maailmallisuus, koreus, komeus ja korska, loistamisen halu, halu näyttää muita paremmalta, kilpailu, himo kuolemattoman nimen saamiseksi. Edelleen seuraa **omanvoitonpyynti,** jonka lajeja ovat ahneus, saituus, itaruus, varkaus ja kleptomania, petollisuus; näistä tulee maailmanmurhe, vatsansuru, ryypyt ja juopottelu, unettomat yöt, ym.

Nämä kolme pääintohimoa ovat ensimmäisen asteen perkeleitä, jotka hallitsevat ja raivoavat luonnollisen ihmisen lihassa ja veressä. Ne aiheuttavat sairauksia, herättävät taipumuksen sairauksiin, erityisesti alaruumiiseen eli orgaanisen elämän elimiin kuten ammattiaan harjoittavat lääkärit ovat osoittaneet.

Viha ja suuttumus ovat intohimoja, joiden perustus on lähinnä egoismissa, ja ne aiheuttavat suuria muutoksia veren koostumuksessa. Äkillisiä vihanpurkauksia seuraa usein sapensekaista oksentelua. Kokeneiden lääkärien väitteiden mukaan veri myrkyttyy siitä sapesta, joka vuotaa kiukunpurkauksen aikana tai heti sen jälkeen, mistä syystä myös äitejä ja imettäjiä kielletään antamasta lapselle rintaa vihanpurkauksen jälkeen, koska sappi myrkyttää äidinmaidon. Vihan ja suuttumuksen lajeja ovat kärsimättömyys, napina, levottomuus, tyytymättömyys, huonotuulisuus, huono mieliala, jne, kostonhimo, ilkeys, kiukku, suuttuminen, jne.

Tämä intohimo vahingoittaa sydäntä ja perustaa sinne parantumattomia sairauksia, kuten anedrismi, valtimonpullistuma, cordialgia eli sydänkipu ja tuska. Samaten myös puhekyvyttömyys ja vapina,

convulsioner, svimning och slag eller bråddöd kunna följa på ett hätfigt utbrott af vrede. Så vida vreden åtföljes af gallblandade utgjutelser, så grundläggas derigenom sjukdomar i Magen, äfvensom blodet förgiftas af allt för mycken galla i blodet; hvadan talesätten "qväljas af harm" uppkommit, som allt har sin naturliga grund. När det gallblandade blodet vidrör hjertats fibrer, så uppkommer verkeligen qval och hjerte ångest.

"Kärlek" är en passion, som kan grundlägga mångfalldiga sjukdomar när den icke kan tillfridsställas: det blir då en olycklig kärlek, som kan förorsaka svartsjuka, galenskap, sjelfmord, oenighet emellan makar o.s.v. Den naturliga kärleken har sin närmaste grund i aflings driften, hvilken missbrukad, förorsakar den ohyggliga sjukdom, som kallas Veneriska och grundlägger dessutom otaliga sjukdomar, när den missbrukas till okyskhet, horeri och skörlefnad. Den naturliga kärleken innebär i sig sjelf intet ondt eller skadligt, men kärlekens missbruk och oarter, äro nedriga passioner eller djeflar, som plåga och förderfva en stor del af menniskoslägtet, nemligen den öfverhandtagande lösaktigheten, horeriet och skörlefnaden, som gjort så många menniskor olyckliga.

"Afunden" är en nedrig passion, som har sin närmaste grund i egoismen, men kan dock betraktas såsom en särskild passion, emedan afunden kan uppväckas af de andra djeflarne; den kan uppväckas af egoism, af ambition, af egennytta, af vrede och hat, af kärlek, och kallas då svartsjuka. Afvunden är en sådan svartande, som plågar sin innehafvare och ger honom ingen frid; och såvida äfven denna passion är temmeligen allmän ibland hög och låg, så kan den betraktas, såsom en af de sju djeflar, som nu plåga menniskoslägtet. Att äfven denna passion

kouristukset, pyörtyminen ja halvaus tai äkillinen kuolema voivat seurata voimakasta vihanpurkausta. Mikäli vihaa seuraa sapensekaisia oksennuksia, se antaa perustan mahasairauksille. Samaten veri myrkyttyy liian suuresta sapen määrästä, mistä onkin tullut sanonta "rintaan pistää", sillä kaikella on luonnollinen perustansa. Sapensekaisen veren tullessa kosketuksiin sydänsäikeiden kanssa, syntyy todellakin sydämen kipua ja tuskaa.

Rakkaus on intohimo, joka voi aiheuttaa monenlaisia tauteja, kun sitä ei voida tyydyttää. Siitä tulee silloin onneton rakkaus, joka saattaa aiheuttaa mustasukkaisuutta, hulluutta, itsemurhia, riitaisuutta puolisoiden välillä, jne. Luonnollinen rakkaus perustuu lähinnä sukupuoliviettiin, joka väärinkäytettynä aiheuttaa kauheita sukupuolitauteja. Sukupuolivietti on sen lisäksi perustana lukemattomille muillekin taudeille, kun sitä väärinkäytetään siveettömyyteen, huoruuteen ja haureuteen. Luonnollinen rakkaus ei itsessään sisällä mitään pahaa eikä vahingollista, mutta rakkauden väärinkäytökset ja vinoutumat ovat alhaisia intohimoja eli perkeleitä, jotka vaivaavat ja turmelevat suuren osan ihmiskuntaa, nimittäin yltyvä irstaisuus, huoruus ja hekuma, joka on tehnyt niin monta ihmistä onnettomaksi.

Kateus on alhainen intohimo, jonka lähin perusta on egoismissa, mutta jota kuitenkin voidaan tarkastella erityisenä intohimona, koska muut perkeleet saattavat herättää kateuden. Sen voi herättää egoismi, kunnianhimo, omanvoitonpyynti, viha ja suuttumus, sekä rakkaus, jolloin sitä kutsutaan mustasukkaisuudeksi. Kateus on sellainen musta henki, joka vaivaa kantajaansa eikä suo hänelle lainkaan rauhaa. Koska myös tämä intohimo on melko yleinen sekä korkean että alhaisen kansan keskuudessa, voidaan sitä pitää yhtenä seitsemästä perkeleestä, jotka nyt vaivaavat ihmiskuntaa. Että myös tämä

måste grundlägga sjukdomar i underlifvet är temmeligen säkert, ehuru våra praktiserande Läkare icke så noga studerat de sjukdomar, som grundläggas af afunden, utom den outtröttelige Descuret, som med flit studerat passionerna, och deras verkan på menniskans kött och blod. Denna Läkare har bevisat sin lära med sådana anatomiska och fysiologiska bevis, som alla Läkare måste antaga för giltiga, nemligen sådana Läkare, som icke äro förblindade af egoistiska passioner och fördomar; ty det finnes Läkare, som sjelfva äro beherrskade af djefvulska passioner och kunna således icke medgifva, att de anatomiska och fysiologiska bevis, som Descuret framdrager äro bindande, grundade på förnuft och erfarenhet. Det finnes många Läkare, som tala för sin sjuka mor, i brännvins saken; och dessa nyktra fyllhundar påstår, att ett måttligt rus är hälsosamt för deras kroppar, och deraf göra de den slutsatsen, att det också är saliggörande för deras i orma ettret, och drakeblodet förorenade själar.

intohimo aiheuttaa vatsanpohjan sairauksia, on melko varmaa, vaikka ammattia harjoittavat lääkärimme eivät ole niin tarkoin tutkineet niitä sairauksia, joita kateus saa aikaan, paitsi tuo väsymätön Descuret, joka on ahkerasti tutkinut intohimoja ja niiden vaikutuksia ihmisen lihaan ja vereen. Tämä lääkäri on perustellut oppinsa sellaisilla anatomisilla ja fysiologisilla todisteilla, jotka jokaisen lääkärin on tunnustettava päteviksi, nimittäin sellaisten lääkärien, jotka eivät ole itsekkäiden intohimojen ja ennakkoluulojen sokaisemia. Sillä on olemassa lääkäreitä, jotka itse ovat perkeleellisten intohimojen hallinnassa, eivätkä siis voi myöntää, että Descuretin esittämät anatomiset ja fysiologiset todisteet ovat päteviä, järkeen ja kokemukseen perustuvia. On olemassa monia lääkäreitä, jotka puhuvat omaan pussiinsa viina-asiassa. Ja nämä raittiit juomarit väittävät, että kohtuullinen humala on terveellinen heidän ruumiillensa. Ja siitä he tekevät johtopäätöksen, että se on myös tekevä autuaaksi heidän käärmeenmyrkyssä ja lohikäärmeenveressä saastutetun sielunsa.

Emellertid måste Descurets Lära om passionerna förefalla de flesta Filosofer och verldsvise, som en "djefla lära" emedan den blottar verldens svaghet och visar passionernas, (djeflarnes) magt öfver menniskan.

Kuitenkin Descuretin intohimo-opin täytyy tuntua useimmista filosofeista ja maailman viisaista perkeleen opilta, koska se paljastaa maailman heikkoudet ja näyttää intohimojen, perkeleiden pitävän ihmistä vallassaan.

Vi hafva här nämnt 6 djeflar, som äro menniskan medfödde. Fruktan är visserligen menniskan medfödd, men vi kunna icke betrakta den, som en djefvul; emedan den i andeligt afseende icke är så stygg och afskyvärd, som andra djeflar. Fruktan och mod upphäfva hvarandra äfvenså kärlek och hat. De äro således stridiga passioner, som icke kunna existera på en och samma gång, emedan de hafva sitt säte i samma organ. Den naturliga sorgen är en medfödd passion, och kan uppkomma, af åtskilliga anledningar. Men

Olemme tässä maininneet kuusi perkelettä, jotka ovat ihmisessä synnynnäisesti. Pelon ihminen on tosin myös saanut synnynnäisenä, mutta emme voi pitää sitä perkeleenä, koska se ei hengellisessä merkityksessä ole niin ilkeä ja inhottava kuin muut perkeleet. Pelko ja rohkeus kumoavat toisensa, samaten rakkaus ja viha. Ne ovat siis vastakkaisia intohimoja, jotka eivät voi esiintyä yhtä aikaa, koska niiden sija on samassa elimessä. Luonnollinen suru on synnynnäinen intohimo, joka voi herätä monista erinäisistä syistä. Mutta myös-

äfven denna passion, är icke af det nedriga slaget, kan icke kallas för en djefvul af första rangen, så vida den stundom nedstämmer andra nedriga passioner. Brännvins passion, passion för spel, danssjuka m.fl. äro förvärfvade passioner, och höra till en annan grupp af djeflar, som åtfölja Civilisationen, de äro icke egenteligen medfödde, ehuru de anställa förfärliga härjningar ibland menskligheten, och grundlägga mångfaldiga sjukdomar.

Om vi icke alltför mycket bedraga oss i den rätta kunskapen om synden och dess olycksaliga följder; så måste det finnas sju djeflar af första rangen i mennisko naturen, af hvilka den naturliga menniskan är beherrskad. Madame de Guets kallar dem för 7 dödssynder, och äro utan tvifvel de 7 djeflar, som Frälsaren hade utdrifvit utur Maria Magdalena. De uppenbara sig såsom rådande böjelser och begär i menniskans vilja, hvilka den naturliga menniskan på ett eller annat sätt tillfridsställer.

Mot dessa 7 djeflar i mörkrets rike svarar 7 Englar i Nådens rike, hvilkas egenskaper äro motsatsen till de förra. Om man känner de 7 dödssynderna; de sju hufvudpassionerna, eller de 7 djeflarne, som grassera i menniskans kött och blod; så kan man också göra sig en dunkel föreställning om de 7 Englarne, som förekomma i Johannis Uppenbarelse under mångahanda bilder, de äro 7 stjernor, 7 ljusa stakor, 7 andeliga krafter eller 7 moraliska passioner, som uppväckas genom Christendomen.

Uti Hermas Uppenbarelse förekomma samma andeliga krafter, under bilden af 7 qvinnor, hvilka der benämnas: Tro, återhållsamhet, enfaldighet, oskuld, sedighet, tukt, kärlighet. (Hermas Uppenbarelse, finnes intagen i Nya Testamentets Apokryfiska

kään tämä intohimo ei ole sitä alhaista laatua, sitä ei voida pitää ensimmäisen asteen perkeleenä, koskapa se toisinaan vaientaa toisia alhaisia intohimoja. Viinanhimo, pelihimo ja tanssitauti ovat hankittuja intohimoja, ja ne kuuluvat toiseen perkeleiden ryhmään, joka seuraa sivistystä. Ne eivät ole varsinaisesti synnynnäisiä, vaikka ne saavat aikaan kauheaa tuhoa ihmiskunnan keskuudessa ja ovat perustana moninaisille taudeille.

Mikäli emme kovin paljon erehdy käsityksessämme synnistä ja sen onnettomista seurauksista, niin ihmisluonnossa täytyy olla seitsemän ensiluokkaista perkelettä, jotka hallitsevat luonnollista ihmistä. Madam de Guets kutsuu niitä seitsemäksi kuolemansynniksi, ja ne ovat epäilemättä ne seitsemän perkelettä, jotka Vapahtaja oli ajanut ulos Maria Magdaleenasta. Ne ilmenevät hallitsevina taipumuksina ja himoina ihmisen tahdossa, joita luonnollinen ihminen tavalla taikka toisella tyydyttää.

Näitä pimeyden valtakunnan seitsemää perkelettä vastaa seitsemän enkeliä armon valtakunnassa, joiden ominaisuudet ovat edellisten vastakohtia. Jos tuntee nuo seitsemän kuolemansyntiä, seitsemän pääintohimoa eli nuo seitsemän perkelettä, jotka raivoavat ihmisen lihassa ja veressä, niin voi myös saada itselleen jonkun hämärän aavistuksen niistä seitsemästä enkelistä, jotka esiintyvät Johanneksen Ilmestyksessä moninaisissa kuvissa, ne ovat seitsemän tähteä, seitsemän kynttilänjalkaa, seitsemän hengellistä voimaa eli seitsemän moraalista intohimoa, jotka kristillisyys herättää.

Hermaksen ilmestyksessä samat hengelliset voimat esiintyvät kuvattuina seitsemäksi naiseksi, jotka siinä nimitetään uskoksi, pidättyvyydeksi, yksinkertaisuudeksi, viattomuudeksi, hyvätapaisuudeksi, kurinalaisuudeksi ja rakastavaisuudeksi. Hermaksen Ilmestys sisältyy Uuden Tes-

böcker.)

Dessa andeliga gåfvors motsatser, äro först: otron, hvilken nu är rådande öfver allt i verlden särdeles ibland de bildade klasserna. Denna otro uppenbarar sig som Gudlöshet och Religions förakt. Till och med de yttre formerna för vår Gudstjenst, äro föraktade, och ringa aktade af våra förnäma Herrar, Grefvar, Baroner, Brukspatroner, Borgare, Handtverkare, Embets och Tjenstemän. Allmogen på landet låtsar ännu hysa aktning och vördnad för det heliga, till följe af den döda tro, som blifvit inpudrad i peruken. Man finner ännu i allmogens hus Bibeln och några Religions böcker, hvilka man förgäfves söker i de förnämas Bokhyllor. Man finner i kyrkan en samling af allmoge, som låtsa sitta andäktigt i kyrkan och höra på predikan; men Församlingens Herremän finner man ofta med kortleken i hand midt under Gudstjensten. I städerna träffar man de flesta Handtverkare, Gesäller och Lärpojkar i fullt arbete midt under Gudstjensten, och på efter middagen finner man dem församlade på krogar och horhus. Ett sådant lefverne ibland de bildade och halfbildade utmärker ett uppenbart förakt för den allmänna Gudstjensten. Det finns hos dessa markattor och andeliga svin ingen vördnad för det heliga; ingen fruktan för Gud, ingen fruktan för djefvulen, ingen fruktan för döden och domen, utan bara lyx, flärd, högfärd, grannlåt, kalaser, spektakler, baler, det enda tecknet till de bildades Gudstjenst består i Bröllop, barnsöl och graföl, hvarest de få tillfälle, att hafva buken till sin Gud.

Denna otro, detta Religionsförakt, har sin grund i egoismen, som nu mera än förr blifvit herrskande i verlden. Denna svartande uppenbarar sig nu uti den revolutionära Tids andan, uti ett sträfvande efter köttslig frihet, uti

tamentin apokryyfisiin kirjoihin.

Näiden hengellisten lahjojen vastakohtia ovat ensiksikin epäusko, joka nyt hallitsee kaikkialla maailmassa, erityisesti sivistyneiden kansanluokkien keskuudessa. Tämä epäusko ilmenee jumalattomuutena ja uskonnon ylenkatseena. Ylhäiset herramme, kreivimme, paronimme, tehtailijamme, porvarimme, käsityöläisemme, viran- ja toimenhatijamme ylenkatsovat ja väheksyvät jopa jumalanpalveluksemme ulkonaisia muotoja. Maaseudun rahvas on vielä kunnioittavinaan ja arvossa pitävinään pyhiä asioita sen kuolleen uskon vaikutuksesta, joka on päntättynä päähän. Rahvaan taloista löytyy vielä Raamattu ja muita uskonnollisia kirjoja, joita on turha etsiä ylhäisten kirjahyllyiltä. Kirkosta löytää joukon rahvasta, joka istuu kirkossa kuuntelevinaan hartaana saarnaa, mutta seurakunnan herrasmiehiä löytää usein korttipelin äärestä juuri jumalanpalveluksen aikana. Kaupungeissa tavataan useimmat käsityöläiset, kisällit ja oppipojat täydessä työssä juuri jumalanpalveluksen aikana, ja iltapäivällä heidät tavataan kokoontuneina kapakoihin ja porttoloihin. Sellainen sivistyneiden ja puolisivistyneiden elämä merkitsee julkista yhteisen jumalanpalveluksen ylenkatsetta. Näiden marakattien ja hengellisten sikojen seassa ei ole minkäänlaista kunnioitusta pyhää kohtaan, ei mitään jumalanpelkoa, ei mitään pelkoa perkelettä, kuolemaa eikä tuomita kohtaan, vaan ainoastaan loisto, maailmallisuus, ylpeys, koreus, pidot, teatterinäytännöt, tanssit. Ainoa merkki sivistyneiden jumalanpalveluksesta näkyy häissä, ristiäisissä ja hautajaisissa, joissa he saavat tilaisuuden palvella vatsaansa jumalanaan.

Tämä epäusko, tämä uskonnon ylenkatse, perustuu egoismiin, joka on nyt entistä enemmän tullut vallitsevaksi maailmassa. Tämä musta henki ilmenee nyt vallankumouksellisena ajanhenkenä, lihalliseen vapauteen pyrkimisenä, riippumattomuu-

begär efter oberoende. Den revolutionära Tids andan vill afskudda sig alla band, den hatar allt tvång, äfven det moraliska och religiösa tvånget. Men denna passion kan nu mera icke tillfridsställas i Europa, emedan lyxen, flärden, fåfängan, är så stor att en Republikansk Stats författning icke kan bära sig. Allt sedan den första stora Revolutionen i Frankrike 1789, har man flera gånger köpt den köttsliga friheten med blod, men skänkt bort den igen, emedan folket ledsnade med friheten, ty den höll icke allt hvad den lofvade. Man kan säga om friheten i Frankrike, som det står i en gammal svensk vaggvisa: "Bromsungarna brumma, katten slår uppå trumma, fyra mösser gå i dans, och hela världen dundrar."

den haluna. Tuo vallankumouksellinen ajan henki tahtoo vapautua kaikista siteistä. Se vihaa kaikkea pakkoa, myös moraalista ja uskonnollista pakkoa. Mutta tätä intohimoa ei voida enää tyydyttää Euroopassa, koska ylellisyys, loisto, ja turhuus on niin suuressa mitassa, että tasavaltainen hallitusmuoto ei voi menestyä. Aina ensimmäisestä suuresta Ranskan vallankumouksesta asti 1789 on lihallinen vapaus monta kertaa ostettu verellä, mutta annettu jälleen pois kansan kyllästyttyä vapauteen, joka ei pitänyt kaikkea, mitä lupasi. Ranskan vapaudesta voidaan sanoa kuten eräässä vanhassa ruotsalaisessa kehtolaulussa: "Pikku paarmat surisevat ja kissa rumpua lyö, neljä hiirtä tanssivat ja koko maailma pauhaa."

Helt annat var förhållandet i det gamla Grekland och i det gamla Rom: der kunde friheten bära sig, så länge som de hade enkla och alfvarsamma seder; men så snart lyxen, flärden, fåfängan tagit öfverhand, måste de duka under träldoms oket, och lägga sin nacke under bilan. Dessutom hade Greker och Romare större vördnad för de heliga än vi nu hafva. De hade större vördnad för sin religion, än vi hafva för vår. De voro på sitt vis andäktige i sin Gudstjenst; men vi, när äro vi andäktige? Jo vid kortleken och punschglaset; på krogen visar sig den största andakten och på horhuset kanske.

Kokonaan toisin oli asianlaita vanhassa Kreikassa ja vanhassa Roomassa. Siellä vapaus menestyi niin kauan kuin heillä oli yksinkertaiset ja vakavat tavat. Mutta heti kun ylellisyys, loisto ja turhuus pääsivät valloilleen, heidän oli taivuttava orjuuden ikeen alle ja taivutettava niskansa kirveen alle. Sitäpaitsi kreikkalaisilla ja roomalaisilla oli suurempi kunnioitus pyhiä asioita kohtaan kuin meillä nyt. He kunnioittivat enemmän uskontoaan kuin me omaa uskontoamme. He olivat tavallaan hartaita jumalanpalveluksessaan, mutta me, milloin me olemme hartaita? Niin, korttipelissä ja punssilasin ääressä! Kapakassa ilmenee suurin hartaus, ja ehkä porttolassa!

Doctor Thomander säger, att de gamle Greker och Romare, hade dock ett sinne för stora handlingar, de satte åtminstone lågheten ganska lågt; de tyckte det vara menniskan ovärdigt all lefva blott för sin djuriska natur; Men vi döpta hedningar, vi äro andäktige vid kortleken, och Gudfruktige på krogen; vi böja våra knän för någon vacker hora, men icke för den lefvande Guden. Vi kunna våga lifvet för

Tohtori Thomander sanoo, että vanhat kreikkalaiset ja roomalaiset arvostivat kuitenkin suuria tekoja. He ainakin arvostelivat halpamaisuuden erittäin huonoksi. Heidän mielestään ei ollut ihmisen arvon mukaista elää vain eläimellisen luontonsa mukaisesti. Mutta me kastetut pakanat, me olemme hartaita korttipelin ääressä ja jumalisia kapakassa! Me notkistamme polviamme kauniin huoran edessä, mutta emme elävän Jumalan edessä! Me voimme

äran (äregirigheten), för Guldklimpen, (resa till Kalifornien), men för vår tro och Religion, kunna vi icke våga två styfver.

panna henkemme alttiiksi kunnian tai kultakimpaleen vuoksi (matkustamme Kaliforniaan), mutta uskomme ja uskontomme vuoksi emme rohkene uhrata kahta ropoa!

Emedan nu de egoistiske passionerna i Europa icke kunna tillfridsställas, så måste de förorsaka otålighet, oro, missnöje, harm, ledsnad, hvilket allt, enligt kunniga Läkares omdöme, angriper organerna för det inre lifvet, och grundlägger der sådana sjukdomar, som ingen Docktor kan hjelpa, men denna sanning, uttalad med andra ord, låter som kätteri och fanatism i verldens fina örhinnor. När den forskande Läkaren ser passionernas verkningar i menniskans organism; så gör den hedniske Filosofen narr af hans Fysiologiska rön: när den forskande Läkaren framdrager tusentals facta, och bevisar sina påståenden med anatomien, så har den andelige markattan sina gester och gör grimaser åt hvar och en, som vågar visa, huru djefvulen grasserar i hennes inelfvor; det andeliga svinet grymtar om någon undestår sig att visa huru brännvins djefvulen bränner opp tarmarna, eller huru hordoms djefvulen angriper näsan, och äter opp födslodelarne genom röta.

Koska Euroopan egoistisia intohimoja ei voida tyydyttää, niiden täytyy aiheuttaa kärsimättömyyttä, levottomuutta, tyytymättömyyttä, mielipahaa, surullisuutta, mikä kaikki taitavien lääkärien arvion mukaan vahingoittaa sisäelimiä ja aiheuttavat siellä sellaisia sairauksia, joissa yksikään lääkäri ei kykene auttamaan. Mutta tämä totuus toisilla sanoilla lausuttuna kuulostaa kerettiläisyydeltä ja kiihkoilulta maailman hienoissa korvakalvoissa. Kun tutkiva lääkäri näkee intohimojen vaikutukset ihmisen elimistössä, niin pakanallinen filosofi tekee pilkkaa tämän fysiologisista tutkimustuloksista. Kun tutkiva lääkäri tuo esiin tuhansia tosiasioita ja todistaa väitteensä anatomialla, niin hengellisellä marakatilla on eleensä ja se irvistelee jokaiselle, joka rohkenee osoittaa, kuinka perkele mellastaa hänen sisälmyksissään. Hengellinen sika röhkii, jos joku uskaltaa näyttää, kuinka paloviinaperkele polttaa suolet, tai kuinka huoruuden perkele käy nenän kimppuun sekä syö synnyttimet mädättämällä.

Emellertid är det en oemotsäglig sanning, att olillfridsställda passioner grundlägga sjukdomar, t.ex. den eller den hofmannen dog af "Chagrin" d.v.s. den otillfrids ställda heders djefvulen drap honom. Som de Egoistiske passionerna hafva sitt säte i lefvern, eller rättare sagt angripa lefvern, och dess etterpåse gallan angripes af harmen deröfver, att den egoistiska passionen icke kunde tillfridsställas; så kan det icke vara otroligt, att dessa passioner grundlägga sjukdomar i lefvern, och dess etterpåse gallan, hvilken enligt kunniga Lärares omdöme förgiftar moders mjölken och förorsakar kräkningar hos dibarn. Cholera, kommer af Grekiska ordet "chole" som betyder

Kuitenkin se on vastaansanomaton totuus, että tyydyttämättömät intohimot ovat perustana sairauksille. Esimerkiksi muuan hoviherra kuoli chagriniin, toisin sanoen tyydyttämätön kunnianperkele tappoi hänet. Kun itsekkäillä intohimoilla on asuinsijansa maksassa, tai oikeammin sanottuna ne käyvät maksan kimppuun, ja sen myrkkypussia, sappea, kohtaa mielipaha sen vuoksi, että itsekästä intohimoa ei kyetty tyydyttämään, niin ei voi olla mahdotonta uskoa, että nämä intohimot ovat perustana maksan ja sen myrkkypussin, sapen, sairauksille, joka taitavien lääkäreiden arvion mukaan myrkyttää äidinmaidon ja saa rintalapsen oksentamaan. Kolera tulee kreikan sanasta "chole", joka tarkoittaa sappea. Tämä

galla, dermed antydes, att sjukdomen har sitt ursprung ifrån gallan, som utgjuter sig i magen och förorsakar kräkningar och diarrhe; men qvalet i hjertgropen som också åtföljer choleran, förorsakas deraf, att gallan angriper hjertats fibrer.

osoittaa, että sairaudella on alkunsa sapesta, joka vuotaa mahaan ja aiheuttaa oksennusta ja ripulin. Mutta sydämen pohjassa tuntuva kipu, joka myös on koleran seurausta, johtuu siitä, että sappi käy sydänsyiden kimppuun.

Man vet nu med säkerhet att gallblandade utgjutelser följa på häftig vrede, hvilken passion efteråt åtföljes af ängslan och samvets qval. Äfven hastigt påkommande svartsjuka har man sett förorsaka Gallblandade uppkastningar. Allt detta i förening med den omständigheten, att Läkarena varna allmänheten för häftiga passioner under choleratiden, gör det mer än sannolikt, att den egoistiske passionen, som satt Europas befolkning, eller rättare dess blod i gäsning alltsedan 1830, hvilken passion dock icke kunnat tillfridsställas, angripit det svarta blodets organ lefvern, och dess etterpåse gallan hos massorna uti hvilkas frihets organer, ännu gäser ett hemligt missnöje, och ur hvilkas galla alltjemt dryper eller sipprar ett hemligt hat till de bättre lottade. Läkarens bemödande borde således gå derpå ut alt hindra gallans utgjutelse, och om detta icke kan ske, använda sådane läkemedel, som absorbera gallan, att den icke må få tillfälle att blanda sig i blodmassan.

Nyt tiedetään varmuudella, että sapensekaiset oksennukset ovat äkillisen kiukun seurausta, jota intohimoa seuraa ahdistus ja omantunnon vaiva. Myös äkkiä yllättäneen mustasukkaisuuden on nähty aiheuttavan sapensekaista oksennusta. Kaikki tämä yhdessä sen seikan kanssa, että lääkärit varoittavat ihmisiä voimakkaista intohimoista koleran aikana, saattaa enemmän kuin todennäköiseksi, että se egoistinen intohimo, joka sai Euroopan kansat tai oikeammin niiden veren kuohumaan aina vuodesta 1830 asti, jota intohimoa ei kuitenkaan ole kyetty tyydyttämään, on käynyt mustan veren elimen, maksan, ja sen myrkkypussin, sapen, kimppuun kansoissa, joiden vapaudenelimissä vieläkin kuohuu salainen tyytymättömyys ja joiden sapesta yhäkin tippuu eli tihkuu salainen viha parempiosaisia kohtaan. Lääkäreiden pyrkimysten pitäisi siis kohdistua siihen, että sapen vuotaminen saataisiin estetyksi, ja mikäli tämä ei ole mahdollista, pitäisi käyttää sellaista lääkettä, joka imee sapen itseensä; ettei se pääsisi sekoittumaan vereen.

Gallan är ett gift, som utbildas i lefvern, den måste med det första skaffas bort, eller utspädas med något som absorberar gallan.

Sappi on myrkky, joka muodostuu maksassa. Se on ensiksi saatava pois tai laimennettava jollakin, joka imee sapen itseensä.

Att choleran mest angriper den fattigare delen af Folket, kommer tydligen deraf, att den förmögnare delen har alltid bättre utväg att tillfridsställa sina egoistiska passioner. Den fattigas egoistiska passioner kunna icke tillfridsställas. Hos den fattige råder, ett hemligt missnöje, bekymmer, nedslagenhet, hopplöshet, dertill kommer

Että kolera tarttuu enimmäkseen köyhempään kansanosaan, johtuu selvästi siitä, että äveriäämpien on aina helpompi päästä tyydyttämään egoistisia intohimojaan. Köyhän itsekkäitä intohimoja ei voida tyydyttää. Köyhässä vallitsee salainen tyytymättömyys, huoli, alakuloisuus, toivottomuus. Sen lisäksi tulee

dålig föda, bestående mest af strömming och potatis, denna hopplösa sinnesstämning i förening med den dåliga födan, måste ovillkorligen verka på det organiska lifvets organer; den måste bereda dessa organer till emottagande af en sjukdom, som härstammar från hedningarne i Asien, hvilkas egoistiska passioner kunna ännu mindre tillfridsställas än i Europa.

huono ravinto, joka enimmäkseen on silakkaa ja perunaa. Tämä toivoton mieliala yhdessä huonon ravinnon kanssa ei voi olla vaikuttamatta orgaanisen elämän elimiin. Se muokkaa näitä elimiä alttiiksi sairaudelle, joka juontaa juurensa Aasian pakanoista, joiden egoistisia intohimoja voidaan tyydyttää vielä vähemmän kuin eurooppalaisten.

Det är i alla hänseenden sannolikare, att choleran har sitt ursprung uti nationernas otillfridsställda egoistiska passioner, än uti de infusions djur, som sväfva i luften, i vattnet eller jorden. Våra klimatiska förhållanden hafva icke heller undergått någon sådan märkbar förändring, som kunde gifva anledning till en sådan sjukdoms uppkomst; men våra politiska förhållanden äro nu helt annorlunda än förr; och dessa åter hafva sin innersta grund uti de egoistiska passioner, som under detta århundrade varit i stark gäsning; utan att kunna tillfridsställas. Men enligt dessa supranaturalistiska åsikter, skulle det vara djefvulen, som dräper menniskorna som flugor. Delta låter stötande för förnuftet, som vill förklara allting naturligen. Det öfverensstämmer icke heller med den döda tro, som blifvit inpudrad i peruken, ehuru de bildade klasserna icke hafva någon del deruti, emedan dessa äro merändels rationalister eller fritänktare.

Joka suhteessa on todennäköisempää, että koleralla on alkunsa kansojen tyydyttämättömissä itsekkäissä intohimoissa kuin niissä likoeläimissä, joita esiintyy ilmassa, vedessä ja maassa. Meidän ilmastolliset olosuhteemme eivät myöskään ole kokeneet mitään sellaista havaittavaa muutosta, joka voisi antaa aiheen sellaisen sairauden syntymiselle. Mutta meidän poliittiset olosuhteemme ovat nyt aivan erilaiset kuin ennen, ja näillä puolestaan on sisimmäinen pohjansa niissä itsekkäissä intohimoissa, jotka tämän vuosisadan aikana ovat olleet voimakkaasti kuohuksissa tulematta tyydytetyiksi. Mutta näiden yliluonnollisten näkemysten mukaisesti sen pitäisi olla perkeleen, joka tappaa ihmisiä kuin kärpäsiä. Tämä kuulostaa järkeä loukkaavalta. Järki tahtoo selittää kaikki asiat luonnollisesti. Tämä ei myöskään käy yksiin kuolleen uskon kanssa, joka on iskostunut hiusmartoon, vaikka sivistyneistöllä ei ole edes kuollutta uskoa, koska he ovat enimmäkseen rationalisteja ja vapaa-ajattelijoita.

Den döda tron har ställt menniskan under Guds omedelbara försyn och således tror fyllhunden, att Gud rår för "delitrium tremens", som han ådragit sig genom fylleri; den dygdiga horan tror att det är Gud, som rår för hennes stinkande sår, som hon ådragit sig genom sitt horeri; om fyllhunden blir fattig, så är det Gud som rår för hans fattigdom o.s.v. Om de dock skulle hafva den tron, att detta elände är ett

Kuollut usko on pannut ihmisen Jumalan välittömän kaitselmuksen alaiseksi, ja niinpä juomari uskoo, että juoppohulluus, jonka hän on aiheuttanut juopottelullaan on Jumalan syytä. Siveä huora uskoo, että hänen haisevat haavansa, jotka hän on saanut huoruudestaan, on Jumalan syytä. Jos juomari tulee köyhäksi, niin Jumala on syyllinen hänen köyhyyteensä, jne. Jospa heillä vain olisi se usko, että tämä kurjuus on oikeutettu rangaistus heidän jumalattomasta elämästään, niin se

rättvist straff för deras ogudaktiga lefverne, så kunde det ändå verka någon besinning hos dem; men de tro icke, att sådant elände är ett syndastraff utan de tro, att det var deras oundvikliga öde. Till och med tjufven har den tron, att Gud bevarar honom ifrån pålen; det finns tjufvar, som lofva en rdr, eller par åt kyrkan, om deras tjufresa lyckas.

Sådant är förhållandet med den döda tron uti aflägsnare skogstrakter, hvarest tron på en högre magt ännu sitter qvar i folkets medvetande. Uti städerna vet jag icke, huru den döda tron reder sig. Jag tror knappt, att det är mången, som tror på en högre magt i städerna. De förnäma tro icke alls, att det finns någon djefvul, och Guds röst i samvetet, hafva de icke hört på länge. Ehuru denna verldens Gud är den högre magt, som de tjena med tankar ord och gerningar; så tro de icke ändå, att det finns någon djefvul. Ja, just den, som är mest besatt af djefvulen, tror allra minst, att det är djefvulen, som regerar honom. De djuriska drifter, som djefvulen uppväcker i den civiliserade mannens kött och blod anser han vara öfverensstämmande med förnuftets fordringar, och deras tillfrids ställande är för honom en moralisk nödvändighet, om det också skulle ske på ett onaturligt, förnuftsvidrigt, och lagstridigt sätt, tvärt emot den bestående Stats Religionens fordringar.

Sådant är förhållandet med den civiliserade mannens ungkarls lif; som är ett horkarlslif. Genom detta ungkarls lif blifver också egoismen tillfridsställd, ty han hatar allt tvång, äfven det äktenskapliga tvånget; emedan den äkta kärleken icke biter på hans trolösa hjerta: han kan således icke böja sin styfva nacke under det ljufliga äktenskaps oket. Egennyttan eller girighets djefvulen blir tillfridsställd

voisi myös vaikuttaa heissä jotakin mielen malttamista, mutta eivät he usko, että sellainen kurjuus on synnin rangaistusta, vaan he uskovat, että se on heidän väistämätön kohtalonsa. Vieläpä varkaallakin on sellainen usko, että Jumala varjelee häntä häpeäpaalusta. On varkaita, jotka lupaavat riksin tai pari kirkolle, mikäli heidän varkausaikeensa onnistuvat.

Niin on kuolleen uskon laita syrjäisemmillä metsäseuduilla, joilla usko korkeampaan voimaan vielä on jäljellä ihmisten tietoisuudessa. Kaupungeista en tiedä, kuinka kuollut usko niissä selviytyy. Uskon tuskin olevan monta kaupunkilaista, joka uskoo korkeamman voiman olemassaoloon. Ylhäiset eivät usko ollenkaan perkeleen olevan olemassa eivätkä he ole kuulleet pitkään aikaan omassatunnossa Jumalan ääntä. Vaikka tämän maailman jumala on se korkeampi voima, jota he palvelevat ajatuksilla, sanoilla ja töillä, niin eivät he kuitenkaan usko, että on olemassa mitään perkelettä. Niin, juuri se, joka kaikkein eniten on perkeleen riivaama, uskoo kaikkein vähiten, että perkele häntä hallitsee. Niiden eläimellisten viettien, joita perkele herättää sivistyneen miehen lihassa ja veressä, hän katsoo olevan sopusoinnussa järjen vaatimusten kanssa, ja niiden tyydyttäminen on hänelle moraalinen välttämättömyys, vaikkapa se vielä tapahtuisi luonnottomalla, järjenvastaisella ja laittomalla tavalla, aivan vastoin vallitsevan valtion uskonnon vaatimuksia.

Niin on asianlaita sivistyneen poikamiehen elämässä, joka on huorimiehen elämä. Tällä poikamiehen elämällä myös itsekkyys tulee tyydytetyksi, sillä hän vihaa kaikkea pakkoa, myös aviollista pakkoa, koska aito rakkaus ei pysty hänen uskottomaan sydämeensä. Hän ei siis voi taivuttaa jäykkää niskaansa avioliiton suloisen ikeen alle. Omanvoitonpyynti eli ahneuden perkele tulee tyydytetyksi siinä, että poikamiehen

dermed, att ungkarls lifvet kostar mindre än det äktenskapliga, och sluteligen blir äfven ambitionen tillfrids ställd genom detta djuriska lefnads sätt, ty han kan nu visa sig för verlden, såsom en fin och belefvad herreman, som inga björnar har.

Vreden kan blifva tillfridsställd på ett ganska behändigt sätt; ty om han blir ond på sin dulcineja; så kan han helt simpelt köra bort henne med sina horungar.

På detta sätt har den bildade klassen tillfälle att tillfrids ställa sina djuriska drifter, sina egoistiska passioner, och kan sålunda vara mindre predisponerad för choleran, än den fattiga klassen, som är tryckt af bekymmer, och "qväljes af harm" eller plågas af afund, har en tärande buksorg öfver sin nödställda belägenhet. Måste icke den fattige ofta fukta sitt halmbröd med tårar? Måste han icke ofta lägga sig hungrig på halmen; Måste icke den arma modern, se sina nakna ungar kifvas om brödbitarne? när mannen super opp den sista styfvern, för sin hungriga maka, för sina hungrande barn, och kommer om qvällen eller om midnatten, som ett andeligt svin, grymtande, svärjande, grälande, kältande, utösande på maken det ormaetter, som han insupit på krogen, med rysliga förbannelser och rigtiga kötteder.

Ett sådant tillstånd är, tyvärr, allt för vanligt ibland den fattigare klassen så väl i städerna som på landet. Om sålunda de bildade klassernas djuriska drifter, kunna bättre tillfridsställas, än den fattigare klassens, så måste den eller de otillfrids ställda passionerna hos den sednare klassen, angripa organerna för det inre lifvet; och förorsaka en förlamad verksamhet i dessa organers lifs functioner, en stockning i underlifvets organer, hämmad eller förlamad cirkulation, försvagad lifs verksamhet, förskämda vätskor i lefvern, i gallan, till

elämä maksaa vähemmän kuin aviollinen, ja lopulta myös kunnianhimo tulee tyydytetyksi tällä eläimellisellä elämäntavalla, sillä hän voi nyt näyttäytyä maailmalle hienona ja hyvin kohteliaana herrasmiehenä, jolla ei ole karhuja.

Viha voi tulla tyydytetyksi hyvin kätevällä tavalla, sillä jos hän suuttuu lemmikilleen, niin hän voi ihan yksinkertaisesti ajaa hänet pois huoripentuineen.

Tällä tavoin sivistyneellä luokalla on tilaisuus tyydyttää eläimellisiä viettejään, itsekkäitä intohimojaan, ja he ovat niin muodoin vähemmän alttiina koleralle kuin köyhälistö, jota huolet painavat ja mielikarvaus vaivaa, tai jota vaivaa kateus, tai jolla on riuduttava vatsanmurhe surkeassa tilanteessaan. Eikö köyhä joudu usein kostuttamaan pettuleipäänsä kyyneleillään? Eikö hän joudu usein menemään nälkäisenä pahnoille? Eikö joudu äitiressukka näkemään alastomien lastensa tappelevan leivänpalasista, kun mies ryyppää nälkäisen puolisonsa ja nälkäisten lastensa viimeisen rovon ja tulee illalla tai keskiyöllä kuin hengellinen sika, röhkien, kiroten, kinastellen, ruikuttaen ja syytäen puolisonsa päälle sen käärmeenmyrkyn, jonka hän on ryypännyt kapakassa, hirveillä kirouksilla ja karkeasti sadatellen.

Sellainen tila on, ikävä kyllä, aivan liian yleinen köyhän luokan keskuudessa, sekä kaupungissa että maaseudulla. Jos siis sivistyneen luokan eläimelliset vietit tulevat paremmin tyydytetyiksi kuin köyhemmän luokan, niin eivät tämän jälkimmäisen joukon tyydyttämättömät intohimot voi olla vaurioittamatta sisäelimiä. Ne lamaannuttvat näiden elinten toimintoja ja aiheuttavat virtsaamisvaivoja ja ummetusta, verenkiertohäiriöitä, heikentyneen yleiskunnon, pilaavat maksa- ja sappinesteet lamaannuttamalla nämä eli-

följe af stockningen, eller den förlamade lifsverksamheten i dessa organer. Dessa fysiologiska orsaker till cholera farsotens uppkomst och härjningar ibland den fattigare befolkningen i städerna skole icke underkännas af den forskande Läkaren ehuru vår kunskap i fysiologien är inskränkt och skral, dock likväl grundad på den omedelbara känslan, hvilken här blifvit reflecterad.

Af det som nu är sagdt om passionernas verkan på organismen, följer att det är djefvulen, eller de egoistiska otillfridsställda passionerna, som predisponerat (förberedt) det fattigare folket i Europa till att emottaga choleran; och likasom den otäcka veneriskan är en verkan af hordoms djefvulen, så är också choleran en verkan af den svarta egoismen, som har sitt säte i det svarta blodets organ. Men nu resa sig de filosofiska hundhåren som svinborst på rationalismens anhängare; förnuftet för ett anfall af den billigaste harm öfver den mysticism och fanatism, som råder i denna uppsats. Den döda trons anhängare spetsa ock sina öron, och ropa med en mun: fanatism! Det är en demonisk magt, som fatalisten tror på; han utsprider demoniska läror; han är värd att brännas!

Men hvarföre finnas dessa fatalismens och demonismens läror i vår nya Cateches? der står skrifvit med uttryckliga ord, att **"synden straffar sig sjelf och varder ytterligare straffad."** Är icke detta fatalism? det står icke, att Gud straffar synden, utan det står, att "synden straffar sig sjelf." Hvad är nu synden annat än en demonisk magt. Om nu hordoms synden straffar sig sjelf uti den veneriska sjukdomen och fylleri lasten straffar sig sjelf uti **delirium tremens** (det betyder, att en fyllhund blir så nerfsvag, att han ser kyrkfolk eller smågubbar i väggspringorna): skulle man då kalla den för en djefla lära, som bevisar, att synden – egoismen, vreden, harmen, svartmet. Tutkiva lääkäri ei hylkää näitä syinä koleraepidemian riehumiseen kaupunkien köyhemmän väen keskuudessa, vaikka tietomme fysiologiasta ovat rajallisia ja heikkoja, jotka kuitenkin perustuvat välittömään tunteeseen, jota tässä on pohdittu.

Siitä, mitä nyt on sanottu intohimojen vaikutuksesta elimistöön, seuraa, että juuri perkele elikä itsekkäät, tyydyttämättömät intohimot ovat altistaneet Euroopan köyhemmän väen koleralle. Ja samoin kuin tuo iljettävä kuppatauti on huoruuden perkeleen vaikutusta, myös kolera on tuon mustan itsekkyyden vaikutusta, jonka asuinsija on mustan veren elimessä, (maksassa). Mutta nyt nousevat järkeisuskon kannattajien filosofiset koirankarvat kuin sianharjakset. Järki saa kohtauksen siitä mitä oikeutetuimmasta mielipahasta, jonka tämän kirjoitelman salaperäisyys ja hurmahenkisyys aiheuttavat. Kuolleen uskon kannattajat myös höristävät korviaan ja huutavat yhteen ääneen: "Kiihkoilua! Se on pirullinen voima, johon fatalisti uskoo! Hän levittää saatanallisia oppeja! Hän ansaitsee tulla poltetuksi!"

Mutta miksi nämä fatalismin ja demonismin opit sisältyvät uuteen katekismukseemme? Se on kirjoitettuna painokkain sanoin, että **synti rankaisee itsensä ja vielä kartuttaa rangaistusta.** Eikö tämä ole fatalismia? Siinä ei lue, että Jumala rankaisee synnin, vaan siinä lukee, että "synti rankaisee itsensä". Mitäpä synti on muuta kuin pirullinen voima? Jos nyt huoruuden synti rankaisee itsensä sukupuolitaudilla, ja juoppouden pahe rankaisee itsensä **delirium tremensillä** (joka merkitsee, että juomari tulee niin hermoheikoksi, että hän näkee kirkonväkeä tai pikku-ukkoja seinänraoissa), pitäisikö sitä silloin kutsua perkeleelliseksi opiksi, joka osoittaa, että synti – itsekkyys, viha, kiukku, musta-

sjukan, afunden - straffar sig sjelf uti cholera morbus? Om denna lära är en djefla lära, så måste också Nya Catechesen innehålla en djefla lära, som förkunnar, att **synden straffar sig sjelf, och varder ytterligare straffad.**

Men saken är denna: Rationalisten erkänner icke någon demonisk magt. Han tror icke, att det finns någon synd, eller djefvul. Han påstår blott, alt fatalismen tror på en demonisk magt, (Martensen) men sjelf tror han sig icke hafva någonting med djefvulen att beställa. Han tror icke, att egoismen, egenrättfärdighets djefvulen, har sådan magt öfver rationalistens förnuft, förstånd och vilja, att han kan förvända synen i en handvändning; och ehuru rationalisten sjelf erkänner, att synden straffar sig sjelf, kan han dock icke erkänna denna läras riktighet och sanning uti dess vidsträcktare tillämpning på menniskoslägtet. Den döda tron ställer menniskan under Guds omedelbara försyn, och påstår, att djefvulen icke har någon magt öfver menniskan, derest icke Gud tillstäder djefvulen, att anfäkta och plåga henne.

Denna lära är falsk i så måtto, att alla döpta hedningar få tillfälle, att bekräfta sitt falska förlitande på Guds nåd. Läran grundar sig på ett falskt begrepp om Guds heliga egenskaper; ett falskt begrepp om själs förmögenheternas inbördes förhållande, en falsk föreställning om Guds oföränderliga lag och ordning i naturens och nådens riken. Om ljufven tror att Gud bevarar honom från pålen, om horan tror att Gud bevarar henne för oägta barn, om fyllhunden tror, att Gud bevarar honom för smådjeflarne, så tror han (hon) mera än hvad Gud har lofvat i sitt ord; och en sådan tro kallas för öfvertro, det är en hädelse emot Gud, såsom Evangelisterna hafva förklarat, att den obotfärdige röfvarens bön var

sukkaisuus, kateus - rankaisee itsensä koleralla? Mikäli tämä oppi on perkeleellinen oppi, silloin myös uusi katekismus sisältää perkeleellistä oppia, joka julistaa, että **synti rankaisee itsensä, ja vielä kartuttaa rangaistusta.**

Mutta asia on näin: Järkeisuskoinen ei tunnusta mitään pahaa henkivaltaa olevankaan. Hän ei usko, että mitään syntiä tai perkelettä on olemassa. Hän väittää ainoastaan fatalismin uskovan johonkin pirulliseen voimaan (Martensen), mutta hän itse uskoo, että hänellä ei ole perkeleen kanssa mitään tekemistä. Hän ei usko, että egoismilla, omanvanhurskauden perkeleellä, on sellainen valta järkeisuskoisen järkeen, ymmärrykseen ja tahtoon, että se voisi kädenkäänteessä saada näkemään asiat aivan väärin päin. Ja vaikka järkeisuskoinen itse tunnustaa, että synti rankaisee itsensä, hän ei kuitenkaan voi tunnustaa tämän opin paikkansapitävyyttä ja totuutta sitä sovellettaessa laajemmin ihmiskuntaan. Kuollut usko asettaa ihmisen Jumalan välittömän kaitselmuksen alaiseksi ja väittää, että perkeleellä ei ole mitään valtaa ihmisen ylitse, ellei Jumala salli perkeleen kiusata ja vaivata häntä.

Tämä oppi on väärä siinä suhteessa, että kaikki kastetut pakanat saavat tilaisuuden vahvistaa väärää luottamustaan Jumalan armoon. Oppi perustuu väärään käsitykseen Jumalan pyhistä ominaisuuksista, väärään käsitykseen sielun voimien keskinäisestä suhteesta, väärään kuvitelmaan Jumalan muuttumattomasta laista ja järjestyksestä luonnon ja armon valtakunnassa. Mikäli varas uskoo Jumalan varjelevan häntä häpeäpaalusta, mikäli huora uskoo Jumalan varjelevan häntä äpäristä, mikäli juomari uskoo Jumalan varjelevan häntä pikkupiruista, niin hän uskoo enemmän kuin Jumala on luvannut sanassaan. Sellaista uskoa kutsutaan taikauskoksi. Se on jumalanpilkkaa, kuten evankelistat ovat selittäneet, että katumattoman ryövärin rukous oli pilk-

en hädelse. Ty Gud kunde icke tvärt emot sin eviga lag i naturens rike, befria den botfärdiga röfvaren ifrån syndens väl förtjänta straff i tiden; och derföre kunde icke heller den botfärdiga röfvaren begära en sak, som var stridande emot Guds heliga egenskaper.

käämistä. Sillä Jumala ei voinut vastoin iankaikkista luonnon valtakunnan lakiaan vapauttaa katuvaista ryöväriä synnin hyvin ansaitsemasta ajallisesta rangaistuksesta, ja sen tähden ei myöskään katuvainen ryöväri voinut pyytää sellaista asiaa, joka oli Jumalan pyhiä ominaisuuksia vastaan sotivainen.

Huru kan nu den otrogna hopen begära, att Gud skall bevara verlden för cholera morbus? som är syndens - det ogudaktiga väsendets - väl förtjenta straff. Ja! säger nu den döda tron: vi tro icke, att djefvulen har någon magt att frambringa en sjukdom, utan det är ett straff af Gud, det är en aga, det är Faders riset: ja! så är det Faders riset? hvarföre gören I icke bättring, om I tron att cholera morbus är den faderliga agan, och det milda Faders riset? Hvarföre framhärden I uti Eder obotfärdighet? Det är att göra gäck af föräldra hjertats heligaste känslor, om I tron, att cholera morbus är af Gudi, och ändå framhärden I Edra synder. Men nådatjufven tillegnar sig här en nåd, som han trampar under sina fötter. Han ställer sig omedelbarligen under Guds Faderliga omvårdnad, och tycker det vara en stor tröst i bedröfvelsen att det är Gud, som agar honom, icke djefvulen, som plågar honom; dermed tillegnar han sig falskeligen Guds Faderliga kärlek, i det han säger: **den Han älskar den agar han ock;** men fruktar alldeles icke för Guds stränga rättfärdighet, som uti nådens ordning alltid går före kärleken; med ett ord; nådatjufven föraktar rättfärdigheten, och tillägnar sig kärleken; han hatar rättfärdigheten, liksom den väckte Luther, men tillegnar sig nåden.

Kuinka suruton joukko nyt voi vaatia, että Jumalan pitää varjella maailmaa koleratartunnalta, joka on synnin - jumalattomuuden - hyvin ansaitsema rangaistus? "Niin", sanoo nyt kuollut usko, "me emme usko perkeleellä olevan mitään valtaa tuottaa sairautta, vaan se on Jumalan rangaistus, se on kuritusta, se on Isän vitsa." Vai niin, vai Isän vitsa! Miksi ette tee parannusta, jos uskotte koleraruton olevan isällisen kurituksen ja lempeän Isän vitsan? Miksi yhä pysytte katumattomina? Se on samaa kuin tehdä pilkkaa vanhimman sydämen pyhimmistä tunteista, mikäli uskotte koleraruton olevan Jumalasta ja kuitenkin jatkatte synnillistä elämäänne. Mutta armonvaras omistaa tästä itselleen armon, jonka hän polkee jalkoihinsa. Hän alistaa itsensä välittömästi Jumalan isällisen huolenpidon alaiseksi ja pitää sen suurena lohdutuksena murheessa, että Jumala häntä kurittaa ja ettei perkele ole häntä vaivaamassa. Siinä hän omistaa itselleen väärin Jumalan isällisen rakkauden sanoessaan, **jota Herra rakastaa, sitä hän myös kurittaa.** Mutta hän ei pelkää lainkaan Jumalan ankaraa vanhurskautta, joka armonjärjestyksessä käy aina rakkauden edellä. Sanalla sanottu, armonvaras ylenkatsoo vanhurskauden ja omistaa itselleen rakkauden. Hän vihaa vanhurskautta, kuten herännyt Luther, mutta omistaa itselleen armon.

Huru kom det till, att den väckte Luther hatade Guds stränga rättfärdighet och kunde i detta tillstånd icke tillegna sig nåden? Den döda trons anhängare påstå, att menniskan alldrig

Mistä se johtui, että herännyt Luther vihasi Jumalan ankaraa vanhurskautta eikä voinut siinä tilassa omistaa itselleen armoa? Kuolleen uskon kannattajat väittävät, ettei ihminen koskaan voi

kan hata sin skapare. Var det då en falsk känsla hos Luther? var det en inbillning? var det en falsk upplysning eller en falsk kunskap om mennisko hjertats djupa förderf? eller hade satan inbillat honom, att han hatade sin skapare? vi tro snarare, att satan har inbillat Lutherska kyrkan, att hon älskar sin skapare. Om hennes ögon öppnades för en klarare åskådning af Guds stränga rättfärdighet, och sitt eget förderf, skulle hon få känna det samma som Luther, att hon hatar sin skapare, och detta hat till Frälsaren, har han uppenbarat genom sina inquisitoriska åtgärder emot Läsare och Pietister. Ty ehvad än Läsarena må hafva felat emot statskyrkan, deruti hafva de icke felat, att hon är en andelig hora, som icke vet att skyla sin skam i sitt lefverne, i sin klädsel, i sina "dygdiga bröst" som hon visar för hela verlden. Der går hon nu och sjunger i Herregården: "men för ett dygdigt bröst, har hvar dag sin tröst." Dessa horvisor äro en falsk Gudstjenst, då hon bjuder till att skyla sin skam med Christi rättfärdighets kjortel, och fläckar, ja befläckar den med de Christnas blod; och sedan låter hon de Egyptiska horkarlarna krama sina bröst liksom den andeliga horan Israel.

vihata Luojaansa. Oliko siis Lutherilla väärä tunne? Oliko se kuvittelua? Oliko se väärää valistusta tai väärää tietoa ihmissydämen syvästä turmeluksesta? Vai oliko saatana pannut hänet kuvittelemaan, että hän vihasi Luojaansa? Me uskomme pikemminkin, että saatana on saanut luterilaisen kirkon uskomaan, että se rakastaa Luojaansa. Jos sen silmät aukenisivat näkemään selvemmin Jumalan ankaraa vanhurskautta ja omaa turmelustaan, se saisi tuntea samaa kuin Luther, että se vihaa Luojaansa. Ja tämän vihansa Vapahtajaa kohtaan se on osoittanut lukijaisiin ja pietisteihin kohdistuvilla inkvisitorisilla toimenpiteillään. Sillä missä tahansa lukijaiset olisivatkin rikkoneet valtiokirkkoa vastaan, eivät he kuitenkaan ole erehtyneet siinä, että se on hengellinen huora, joka ei ymmärrä suojata häpyään elämässään, pukeutumisessaan, "siveissä rinnoissaan", joita se näyttelee koko maailmalle. Siinä se nyt käyskentelee ja laulelee kartanossa: "siveyden rinnat vaan, joka päivä lohdun saa." Nämä huoralaulut ovat väärää jumalanpalvelusta, koska kirkko koettaa peittää häpyään Kristuksen vanhurskauden hameella, tuhrii ja vieläpä saastuttaa sen kristittyjen verellä, ja sitten se antaa egyptiläisten huorimiesten puserrella rintojaan, kuten se hengellinen huora, Israel.

Den Läran, att synden straffar sig sjelf, låter nu som en djefla lära i rationalismens och den döda trons öron, när de få höra tillämpningen deraf på hela slägtet. Rationalisten finner i denna lära en demonisk magt, hvilkens tillvaro han icke vill erkänna. Håren resa sig, när han får höra, att den demoniska magten bor i menniskans kött och blod. Och ännu mer, när denna demoniska magt dräper menniskor, som flugor, då blir rationalisten desperat, och säger: det är fatalism, det är tron på ett blindt öde. Menar ni, att den demoniska magt, som dräper menniskorna genom cholera morbus, är blind?

Oppi siitä, että synti rankaisee itsensä, kuulostaa nyt perkeleelliseltä opilta järkeisuskoisuudelle ja kuolleelle uskolle, kun ne saavat kuulla, kuinka sitä sovelletaan koko ihmissukuun. Järkeisuskoinen havaitsee tässä opissa pirullisen henkivallan, jonka olemassaoloa hän ei tahdo tunnustaa. Karvat nousevat pystyyn hänen saadessaan kuulla, että se pirullinen voima asuu ihmisen lihassa ja veressä. Ja vielä enemmän tämän pirullisen voiman tappaessa ihmisiä kuin kärpäsiä, silloin järkeisuskoinen raivostuu ja sanoo: "Se on fatalismia, se on sokeaan kohtaloon uskomista! Tarkoitatteko, että tämä ihmisiä koleraruton avulla tappava pirullinen voima on sokea?"

Nej platt intet: han hade nog ögon förr än rationalisten var född. Djefvulen är ingalunda blind i mörkret, som kallas förnuftets ljus; men i Christendomens ljus der blir han starrblind, och derföre hatar han detta ljus. Den döda tron ställer sig under Guds omedelbara omvårdnad och säger: ingalunda är det djefvulen, som plågar menniskorna genom cholera morbus: det är Gud, som agar sina barn, det är Faders riset. -Nå väl" hvarföre haten I då Guds stränga rättfärdighet? hvarföre viljen I störta Eder egen Skapare i afgrunden? - ack nej; säga nu den döda trons bekännare; vi äro långt ifrån att hata Guds stränga rättfärdighet; vi hafva högtidligen förbundit oss att älska Gud; (i nya Handboken) och vi tro oss genom döpelse nåden kunna fullgöra eller hålla lagen icke blott bokstafligen, utan äfven andeligen. (Consistorium Hernös.).

Ei suinkaan! Sillä olivat kyllä jo silmät ennen kuin järkeisuskoinen syntyikään. Perkele ei suinkaan ole sokea pimeydessä, jota sanotaan järjen valkeudeksi. Mutta kristillisyyden valkeudessa hän tulee umpisokeaksi, ja siksi hän vihaa sitä valkeutta. Kuollut usko asettautuu Jumalan välittömän huolenpidon alaiseksi ja sanoo: "Ei suinkaan perkele vaivaa ihmisiä kolerarutolla! Se on Jumala, joka kurittaa lapsiaan, se on Isän vitsa!" - Niin kai! Miksi sitten vihaatte Jumalan ankaraa vanhurskautta? Miksi haluatte syöstä oman Luojanne pohjattomuuteen? "Voi ei", sanovat nyt kuolleen uskon tunnustajat, "kaukana siitä, että vihaisimme Jumalan ankaraa vanhurskautta! Me olemme juhlallisesti sitoutuneet rakastamaan Jumalaa (uusi käsikirja) ja uskomme kasteen armon kautta kykenevämme täyttämään eli pitämään lain, ei ainoastaan kirjaimellisesti, vaan myös hengellisesti (Hernösandin Konsistori)."

Hvarifrån har då Luther fått den upplysningen, att han var ond på Gud, och hatade Guds stränga rättfärdighet? Den döda tron; det har satan inbillat honom. Luther stod den tiden under Lagen, som uppväckte uti honom all begärelse, således äfven egenrättfärdigheten, som uppväckte hos honom den föreställningen, att han hade Guds stränga rättfärdighet, för att utestänga honom ifrån nåden. Fråga: således var det icke sannt, att Luther hatade Guds stränga rättfärdighet? Den döda tron: nej; "menniskan kan icke hata sin egen skapare," (Doctor Nordlander i en Prestmötes act). Fråga: hvarföre hatade Judarne Frälsaren? Hvarföre voro de okunniga om sitt andeliga hat till Honom? när han sade; I faren efter att döda mig; svarade de: ho far efter att döda dig? Den döda tron: Judarne trodde icke att Jesus var Christus. Hade Judarne kunnat föreställa sig, att Jesus var Christus hade de icke hatat honom. Jaa! hade också Statskyrkan kunnat föreställa sig att Pietismen var den rätta

Mistä Luther sitten oli saanut sen ymmärryksen, että hän oli vihainen Jumalalle ja vihasi Jumalan ankaraa vanhurskautta? Kuollut usko sanoo: "Saatana on hänet pannut kuvittelemaan sellaista. Luther oli siihen aikaan lain alla, joka herätti hänessä kaikkinaisen himon, siis myös omanvanhurskauden, joka herätti hänessä sellaisen kuvitelman, että Jumalan ankara vanhurskaus sulkee hänet ulos armosta." Kysymys: "Ei siis ollut totta, että Luther vihasi Jumalan ankaraa vanhurskautta?" Kuollut usko: "Ei. Ihminen ei voi vihata omaa luojaansa (tohtori Nordlander eräässä pappeinkokouksen asiakirjassa). Kysymys: "Miksi juutalaiset vihasivat Vapahtajaa? Miksi he olivat tietämättömiä hengellisestä vihastaan häntä kohtaan? Kun hän sanoi *te pyydätte minua tappaa*, he sanoivat *kuka sinua pyytää tappaa.* Kuollut usko: "Juutalaiset eivät uskoneet, että Jeesus oli Kristus. Mikäli juutalaiset olisivat osanneet kuvitella, että Jeesus oli Kristus, he eivät olisi vihanneet häntä." Jaa! Jos myös valtiokirkko olisi osannut kuvitella, että

Christendomen, så hade hon icke hatat honom; men emedan det andeliga hatet slipade hennes glasögon, såg hon bara svärmeri och fanatism, ja fatalism och demonism i Pietismen.

pietismi oli oikea kristillisyys, ei se olisi vihannut sitä. Mutta koska hengellinen viha kiillotti sen silmälasit, se näki pietismissä vain haaveilua ja hurmausta, vieläpä fatalismia ja pirullisuutta.

Så förhåller det sig också med cholera morbus: verlden hatar dödens Engel, emedan hon fruktar den; Och ändå tror hon, att sjukdomen är af Gudi. Verlden hatar Guds stränga rättfärdighet som uppenbarar sig i cholera morbus, men verlden vet icke, känner icke sitt andeliga hat till sin Skapare emedan hon är blind. Och nådatjufven säger: "Den Gud älskar den agar han ock." Men märk väl, att Apostelen Paulus tager dessa ord ur Gamla Testamentet och tillämpar dem på omvända och benådade Christna; det skedde för att trösta dem under förföljelsen; således äro icke dessa ord skrifna för nådatjufvarnas räkning. En benådad Christen kan med större skäl än nådatjufven ställa sig under Guds omedelbara omvårdnad; ty nådetjufven har icke blifvit frälst utur djefvulens våld; han står under den onda andans, passionernas inflytelse, handlar i öfverensstämmelse med den nedriga passionens ingifvelser, tillfridsställer sina naturliga böjelser, han horar och tror, att Gud bevarar honom från veneriskan; han stjäl och tror, att Gud bevarar honom från pålen; han super och tror, att Gud bevarar honom ifrån smådjeflarne.

Niin on asianlaita myös kolerarutossa. Maailma vihaa kuoleman enkeliä, koska se pelkää sitä. Ja kuitenkin se uskoo sairauden olevan Jumalalta. Maailma vihaa Jumalan ankaraa vanhurskautta, joka ilmenee koleraruttona, mutta maailma ei tiedä eikä tunne hengellistä vihaansa Luojaansa kohtaan, koska se on sokea. Ja armonvaras sanoo: "Jota Jumala rakastaa, sitä hän myös kurittaa." Mutta huomaa, että apostoli Paavali ottaa nämä sanat vanhasta Testamentista ja soveltaa niitä kääntyneihin ja armoitettuihin kristittyihin. Sen hän teki lohduttaakseen heitä vainon aikana. Niinmuodoin ei näitä sanoja ole kirjoitettu armonvarkaiden lukuun. Armoitettu kristitty voi suuremmalla syyllä kuin armonvaras asettaa itsensä Jumalan välittömän huolenpidon alaiseksi, sillä armonvarasta ei ole vapahdettu perkeleen vallasta, vaan hän on riettaan hengen, inhohimojen, vaikutuksen alaisena ja menettelee sen alhaisen intohimon vaikutusten mukaisesti, tyydyttää luonnollisia taipumuksiaan, hän huoraa uskoen Jumalan varjelevan häntä kuppataudista, hän varastaa uskoen Jumalan varjelevan häntä häpeäpaalusta, hän ryyppää uskoen Jumalan varjelevan häntä pikkupiruista.

Månne icke en sådan tro vara en hädelse emot Gud, som omöjligen kan handla tvärt emot sin egen natur, tvärt emot de lagar han en gång nedlagt i mennisko naturen. Och enligt dessa Lagar måste synden straffa sig sjelf; det är synden, djefvulen, passionen, (som) angriper Guds genom lifskrafter skapade verk - organerna, och skämmer bort alltsammans; ty genom **"synden är döden kommen i verlden."**

Eiköhän sellainen usko liene Jumalan pilkkaamista, Jumalan, jonka on mahdotonta toimia vastoin omaa luontoaan, vastoin niitä lakeja, jotka hän kerran on pannut ihmisluontoon. Näiden lakien mukaisesti synnin on rangaistava itsensä. Toisin sanoen synti, perkele, intohimo tärvelee elimet ja pilaa kaikki tyynni siitä teoksesta, jonka Jumala elämänvoimien kautta loi. Sillä **synnin kautta on kuolema tullut maailmaan.**

Hvarje menniska har i skapelsen er-

Jokainen ihminen on luomisessa saanut

hållit ett visst mått af lifskraft, hvilken utan tvifvel skulle uppehålla lifvet till den för hvarje menniska bestämda tiden, om icke lifskraftens verksamhet förlamades af motverkande krafter, som blifvit inplantade i mennisko-naturen af en främmande magt. Vi kunna icke gilla den djefla lära som påstår: **att synden i sig sjelf icke innebär något ondt;** Vi kunna icke heller följa med den djefla lära, som påstår, att det ondas princip ursprungligen fanns uti eller inom sferen af menniskans personlighet; sådant skulle innebära, att skaparen nedlagt fröet till det onda i mennisko naturen. Vi kunna icke heller antaga den djefla lära, som påstår, att synden nödvändigt måste vara med i den moraliska utvecklings cykeln, emedan det goda icke funnits till, om det onda icke funnits till. Allt sådant är bara det gamla förnuftets spetsfundigheter och hårklyverier.

Vi måste alltså i Läran om synden och dess ursprung, följa Bibelns lära, som visar, att det ondas princip ursprungligen icke fanns inom menniskan sjelf, emedan deraf skulle följa, att menniskan gjort sig sjelf till en djefvul; sådant är bara egenrättfärdighetens påfund, som vill taga på sig sjelf ansvaret för alltsammans, för att också kunna tillegna sig förtjensten af allt det goda, som egenrättfärdigheten uträttar. Det är tydligt, att egenrättfärdigheten icke kan erkänna någon högre demonisk magt, ty han vill vara sjelf i allt. Men vi erkänna, att menniskan blifvit förförd af en främmande Person, och just derpå grunda vi läran om Försoningens möjlighet. Hade nemligen menniskan gjort sig sjelf till en djefvul, så hade Försoningen varit omöjlig. Vi antaga således, att menniskan har blifvit förförd; vi antaga, att synden eller det onda har kommit ifrån djefvulen; vi antaga, att menniskans natur blifvit genom syndafallet i grund förderfvad; vi antaga vidare, att genom

tietyn määrän elämänvoimaa, joka epäilemättä ylläpitäisi jokaisen ihmisen elämää ennalta määrättyyn hetkeen asti, ellei elämänvoiman toimintaa lamaannutettaisi vastakkaisilla voimilla, jotka eräs vieras valta on istuttanut ihmisluontoon. Emme voi hyväksyä sitä perkeleellistä oppia, joka väittää, **ettei synnissä itsessään ole mitään pahaa.** Emme voi myöskään seurata sitä perkeleellistä oppia, joka väittää, että pahan olemus alunperin oli ihmisen persoonallisuudessa tai sen piirissä. Sellainen merkitsisi, että Luoja olisi istuttanut pahuuden siemenen ihmisluontoon. Emme voi myöskään hyväksyä sitä perkeleellistä oppia, joka väittää, että synnin on välttämättä seurattava moraalisen kehityksen kiertokulussa mukana, koska hyvää ei olisi ollut, ellei pahaa olisi ollut. Kaikki tuollainen on vain vanhan järjen viisastelua ja saivartelua.

Opin synnistä ja sen alkuperästä ollessa kysymyksessä meidän on siis seurattava Raamatun oppia, joka osoittaa, että pahan olemus ei alunperin ollut ihmisessä itsessään, koska siitä seuraisi, että ihminen on itse tehnyt itsensä perkeleeksi. Sellainen on puhdas omanvanhurskauden keksintö, joka tahtoo ottaa päälleen vastuun kaikesta voidakseen myös lukea ansiokseen kaiken sen hyvän, minkä omavanhurskaus toimittaa. On selvää, ettei omavanhurskaus voi tunnustaa mitään korkeampaa pirullista valtaa, sillä hän tahtoo olla itse kaikessa. Mutta me tunnustamme, että joku vieras persoona on vietellyt ihmisen, ja juuri tähän perustuu meidän oppimme sovinnon mahdollisuudesta. Mikäli nimittäin ihminen olisi itse tehnyt itsensä perkeleeksi, sovitus olisi ollut mahdotonta. Uskomme siis, että ihminen on vietelty. Uskomme, että synti eli pahuus on tullut perkeleestä. Uskomme, että ihmisluonto on syntiinlankeemuksen kautta tullut perusteellisesti turmelluksi. Uskomme edelleen, että synnin kautta on kuolema tullut

synden har döden kommit i verlden; vi antaga, att synden förkortar menniskans lif, icke allenast genom den onaturliga lefnad, hvarigenom menniskan förstör sin hälsa, genom frosseri, dryckenskap, otukt, lättja, skryt, otjenlig klädsel o.s.v. utan äfven genom passionernas brånad; egoism, egennytta, ambition, vrede, afund, svartsjuka, hvilka här nämnas såsom djeflar af första rangen, och kunna icke annat än plåga menniskan både till kropp och själ, i synnerhet då de icke kunna tillfridsställas.

maailmaan. Uskomme, että synti lyhentää ihmisen ikää, ei ainoastaan luonnottomalla elämällä, jossa ihminen pilaa terveytensä ylensyömisellä, juoppoudella, huoruudella, laiskuudella, kerskalla, sopimattomalla vaatetuksella, jne, vaan myös intohimojen kiihkossa egoismissa, omanvoitonpyynnössä, kunnianhimossa, vihassa, kateudessa, ja mustasukkaisuudessa, joita tässä nimitetään ensiluokkaisiksi perkeleiksi, jotka eivät voi muuta kuin vaivata ihmistä sekä ruumiin että sielun puolesta erityisesti silloin, kun niitä ei kyetä tyydyttämään.

Nu är just förhållandet sådant, att menniskans nedriga passioner icke kunna tillfridsställas, och detta förorsakar en plåga; i synnerhet är det fattiga folket försatt i den ställning, att dess nedriga passioner icke kunna tillfridsställas; till och med de nödvändigaste behofven, såsom hunger, törst, värme, ljus, hvilka kunna icke alltid tillfridsställas af den fattige, deraf uppkommer, först en tärande buksorg, som förorsakar stockningar i underlifvet, hämmad cirkulation, blekhet, nedslagenhet, betryck, liknöjdhet för detta och det tillkommande lifvet; dertill kommer brist på religion.

Nyt juuri asianlaita on niin, että ihmisen alhaisia intohimoja ei voida tyydyttää, ja tämä aiheuttaa vaivan. Erityisesti köyhälistö on siinä jamassa, että sen alhaisia intohimoja ei kyetä tyydyttämään. Jopa välttämättömimpiä tarpeita kuten nälkää, janoa, lämpöä, valoa ei köyhä aina kykene tyydyttämään. Siitä tulee ensinnäkin riuduttava vatsanmurhe, joka aiheuttaa tukoksia alavatsassa, estynyttä verenkiertoa, kalpeutta, alakuloisuutta, ahdistusta, välinpitämättömyyttä tästä ja tulevasta elämästä. Sen lisäksi tulee uskonnon puute.

Då den fattige icke har någon förvissning om ett bättre lif efter detta, måste han omfatta hvarje tillfälle till njutning, som erbjuder sig, för att ögonblickligen döfva sitt onda samvete, genom den korta njutningen af en sinnlig glädje. Han söker trösten i flaskan; uti det brinnande eldvattnet, tror han sig finna den lifvets nektar som för ett ögonblick kommer honom att glömma lifvets mödor, men derigenom ökas endast det onda, ty **synden straffar sig sjelf.** Fattigdomen och eländet ökas genom fylleriet. Hordoms lustan söker också den fattige att tillfridsställa så godt han kan; men äfven denna njutning är af kort varaktighet. Egoismen eller begäret efter oberoende och frihet, söker den fattige att tillfridsställa derigenom, att

Koska köyhällä ei ole mitään vakuutusta paremmasta elämästä tämän jälkeen, hänen on käytettävä jokainen tarjoutuva tilaisuus nauttimiseen, kuolettaakseen silmänräpäykseksi pahan omantuntonsa aistillisen ilon lyhyellä nautinnolla. Hän etsii lohdutusta pullosta. Siitä palavasta tulijuomasta hän luulee löytävänsä sen jumalaisen elämännesteen, joka saa hänet hetkeksi unohtamaan elämän vaivat. Mutta sillä pahuus ainoastaan lisääntyy, sillä **synti rankaisee itsensä.** Köyhyys ja kurjuus lisääntyvät juoppouden vuoksi. Huoruudenhimoa köyhä myös yrittää tyydyttää niin hyvin kuin voi, mutta myös tämä nautinto on lyhytaikaista laatua. Egoismia eli riippumattomuuden ja vapauden halua köyhä yrittää tyydyttää sillä, että hän ryhtyy itselliseksi, joko

han blir sin egen, antingen torpare under Rättarens piska, bakstugusittare under hungerns herravälde, Inhysing för annor mans fot.

isännän ruoskan alaiseksi torppariksi, nälän herruuden alaiseksi takatupalaiseksi tai toisen miehen alaiseksi loiseksi.

Men ändå kan han icke bli riktigt fri, ty den tyrannen hungern, drifver honom till strängt arbete; och ändå vill det icke förslå till hans egen och barnens nödtorft. Sålunda måste han täras af sorg, qväljas af harm, tryckas af bekymmer, sådant verkar på organismen: åstadkommer stockningar i underlifvet, hämmar cirkulationen, förlamar lifskraftens verksamhet; grundlägger sjukdomar och förorsaka en förtidig död. Detta är en sanning, som nu mera icke betviflas af någon förnuftig Läkare, att passioner grundlägga sjukdomar och förorsaka en förtidig död. Descuret har på ett klart och redigt språk anatomice och Fysiologice, samt pathologiskt, bevisat, hvilka sjukdoms anlag hvarje passion grundlägger. Han säger t.ex. om afunden: "Dysterhet, tystlåtenhet, ögonbrynens rörlighet, och till vana öfvergångna sammandragning, utgöra i förening med en blyfärgad blekhet, de första symptomerna af dessa påtagligen Concentriska passioner, d.v.s de, hvilka drifva blodet från kroppens yta, till de inre organerna, och hvilka närma musklerna till kroppens medellinea.

Mutta kuitenkaan hän ei voi päästä oikein vapaaksi, sillä tuo tyranni, nälkä, pakottaa hänet kovaan työhön, eikä sittenkään tahdo riittää oman itsensä ja lasten elatukseksi. Hänen täytyy siis riutua surusta, kitua mielipahan vuoksi ja olla huolien ahdistamana. Sellainen vaikuttaa elimistöön. Se aiheuttaa tukoksia alavatsassa, estää verenkiertoa, lamaannuttaa elinvoiman, altistaa sairauksille ja aiheuttaa ennenaikaisen kuoleman. Tämä on totuus, jota nykyään ei epäile yksikään järkevä lääkäri, että intohimot ovat syynä sairauksiin ja aiheuttavat ennenaikaisen kuoleman. Descuret on selvästi ja seikkaperäisesti todistanut anatomisesti, fysiologisesti ja patologisesti, mitä sairauksia mikin intohimo vaikuttaa. Hän sanoo muun muassa kateudesta: "Synkkämielisyys, puhumattomuus, kulmakarvojen liikkuvuus ja tavaksi tullut kulmien rypistäminen ovat yhdessä lyijynharmaan kalpeuden kanssa ensimmäiset oireet näistä kouriintuntuvan keskittävistä intohimoista, toisin sanoen niistä, jotka pakottavat veren virtaamaan kehon pintakerroksista sisempiin elimiin ja jotka lähentävät lihaksia kehon keskiviivaa kohti.

Om denna Centrection blifver en vana, med andra ord, om dessa åkommor öfvergå, från det acuta till det chroniska tillståndet, skall blodet oupphörligt drifvet till hjertat, och de större kärlen söka utvidga dessa: häraf denna plågsamma trycking, dessa afbrutna suckar, denna våldsamma hjertklappning, och ofta vådliga pullsåder bråck. A andra sidan skall lefvern öfverflödande af mörkt blod, afsöndra mera galla än normalt, och sluta med att förväxa. Liktidigt förderfvas matsmältningen, krafterna minskas, huden får en blå

Mikäli tämä keskeistyminen tulee tavaksi, toisin sanoen, mikäli nämä vaivat muuttuvat akuutista krooniseen tilaan, veri pakkautuessaan jatkuvasti sydämeen ja suurempiin suoniin pyrkii laajentamaan näitä. Tästä johtuvat tuskallinen painostus, katkonaiset huokaukset, voimakas sydämentykytys ja usein vaarallinen valtimonpullistuma. Toisaalta maksa liian runsaan tumman veren virtauksen vuoksi erittää normaalia enemmän sappea ja laajenee lopulta liikaa. Samanaikaisesti turmeltuu ruoansulatus, voimat vähenevät, iho tulee siniseksi tai kellertäväksi,

eller gulaktig färg, magerheten ökas dagligen, under inflytande af en smygfeber, såsom ett symptom af retningen i inelfvorna, hvilka förut tyranniserade, vilja i sin ordning blifva tyranner, och med ränta återgifva den sjukliga utveckling, hvilken de af dem emottagit." Descuret om passionerna pag. 405. Här äro nu endast afundens verkningar visade.

Vi hafva här anfört endast ett prof på den forskande Läkarens omdöme om passionernas verkan på organismen. Afunden är en af dessa tärande passioner, som sällan kan tillfridsställas. Och just derföre, att den icke kan tillfridsställas, blir den ännu mera tärande. Hvem vet icke att afunden till de rika är allmän ibland det fattigare folket. Missnöjet med de egennyttiga Embetsmännen, och den skinnande handels kåren är allmän ibland folket. Dessa försumma icke heller att gifva näring åt folkets hat, genom den lyx och flärd, som de utveckla. Och Presterna äro icke härifrån undantagne.

Nu ser man hvad djefvulen uträttar i menniskans inelfvor. Man ser, **att synden straffar sig sjelf, och varder ytterligare straffad.** Men emot denna lära resa sig de filosofiska hundhåren som svinborst, när den tillämpas på hela slägtet. Är det meningen ropar rationalisten, att hela slägtet är i djefvulens våld? Jo det är meningen att mennisko slägtet plågas af djefvulen, utan att veta det, och endast de få, som i öfverensstämmelse med andra artikeln i Luthers Lilla Cateches blifvit befriade ifrån djefvulens våld, genom en sann ånger, bättring och lefvande tro, kunna ställa sig under Guds omedelbara försyn, och Faderliga omvårdnad; de stå under Guds andas ledning.

Af det som nu är sagdt om passionerna följer, att det är djefvulen, eller

laihuus lisääntyy päivä päivältä salaisen kuumeen vaikutuksesta, mikä on oire sisälmysten ärsytystilasta, jotka oltuaan ennen hirmuvallan kohteena tahtovat vuorostaan tulla tyranneiksi ja maksaa korkoineen takaisin sen sairaalloisen kehityksen, jonka ne joutuivat ottamaan vastaan. (Descuret intohimoista, sivu 405.) Tässä on esitetty ainoastaan kateuden vaikutuksia.

Olemme esittäneet tässä ainoastaan yhden näytteen tutkivan lääkärin arviosta intohimojen vaikutuksesta elimistöön. Kateus on yksi näistä riuduttavista intohimoista, joka harvoin voidaan tyydyttää. Ja juuri sen vuoksi, että sitä ei saada tyydytetyksi, siitä tulee vielä kuluttavampi. Kenen tiedossa ei olisi, että kateus rikkaita kohtaan on yleinen köyhemmän väen keskuudessa. Tyytymättömyys omanvoitontahtoisiin virkamiehiin ja nylkevään kauppiaskuntaan on yleistä kansan keskuudessa. Se ylellisyys ja loisto, jossa nämä elävät, on omiaan ruokkimaan kansan vihaa. Eivätkä papit ole poikkeuksena tässä suhteessa.

Nyt nähdään, mitä perkele toimittaa ihmisen sisälmyksissä. Nähdään, että **synti rankaisee itsensä ja vielä kartuttaa rangaistusta.** Mutta tätä oppia vastaan nousevat filosofiset koirankarvat kuten sianharjakset, kun sitä sovelletaan koko ihmiskuntaan. "Sekö on tarkoitus", huutaa järkeisuskoinen, "että koko ihmiskunta on perkeleen vallassa?" Aivan, se on ajatuksemme, että perkele vaivaa ihmiskuntaa sen tietämättä, ja ainoastaan ne harvat, jotka Lutherin Vähän Katekismuksen toisen pääkappaleen mukaisesti ovat tulleet vapahdetuiksi perkeleen vallasta totisen katumuksen, parannuksen ja elävän uskon kautta, voivat asettaa itsensä Jumalan välittömän kaitselmuksen ja isällisen huolenpidon alaisiksi. He ovat Jumalan Hengen johdatuksen alaisina.

Siitä, mitä nyt on sanottu intohimoista, seuraa, että juuri perkele elikä tyydyttä-

de otillfridsställda egoistiska passionerna, som predisponerat, förberedt folket i Europa att emottaga cholera morbus; likasom veneriskan är en verkan af hordoms djefvulen, och delirium tremens är en verkan af Brännvins djefvulen, så är choleran en verkan af afunden, egoismen, buksorgen och det otillfridsställda frihets begäret hos folket. Skulle man tro, att Gud rår för veneriskan? är det Gud, som har skickat en sådan sjukdom på mennisko slägtet? Då menniskan lefver som ett oskäligt kreatur, så blir det en naturlig följd, att synden straffar sig sjelf; det blir ett oundvikligt öde; och denna demoniska magt bor i menniskans kött och blod.

mättömät egoistiset intohimot ovat altistaneet eli ennalta valmistaneet Euroopan kansan ottamaan vastaan koleraruton. Juuri kuten kuppatauti on huoruuden perkeleen vaikutusta ja delirium tremens on viinaperkeleen vaikutusta, niin on kolera kansan kateuden, itsekkäisyyden, vatsansurun ja tyydyttämättömän vapaudenhimon vaikutusta. Pitäisikö uskoa, että Jumala on syypää kuppatautiin? Jumalako on lähettänyt sellaisen sairauden ihmiskunnalle? Ihmisen eläessä järjettömän luontokappaleen tavoin on luonnollinen seuraus se, että synti rankaisee itsensä. Siitä tulee väistämätön kohtalo. Ja tämä pirullinen voima asuu ihmisen lihassa ja veressä.

Så förhåller det sig äfven med choleran; den är följden af de egoistiska passioner, som icke blifvit tillfridsställda och man behöfver således icke söka dess hemliga orsaker utom menniskans personlighet. Den är liksom andra sjukdomar ett syndastraff, men ett sådant syndastraff, som, enligt naturens oföränderliga Lag, måste följa på någon viss hufvudsynd, och det hjelper således icke, att den obotfärdige syndaren ställer sig under Guds omedelbara styrelse och tror, att det är Gud, som rår för alltsammans både veneriskan och choleran. Det är mest öfverensstämmande med de oföränderliga lagar, som skaparen nedlaggt i mennisko naturen, att synden straffar sig sjelf, och hvarje synda art medför sitt särskilta straff.

Niin on asianlaita myös koleran suhteen. Se on seurausta niistä itsekkäistä intohimoista, jotka eivät ole tulleet tyydytetyiksi, ja sen salaisia syitä ci siis tarvitse hakea ihmisen persoonallisuuden ulkopuolelta. Se on muiden sairauksien tavoin synnin rangaistus, mutta sellainen rangaistus, jonka on luonnon muuttumattoman lain mukaisesti seurattava jotakin tiettyä pääsyntiä. Eikä se siis aula, että katumaton syntinen asettaa itsensä Jumalan välittömän hallinnan alaiseksi uskoen, että Jumala on syyllinen sekä kuppatautiin että koleraan. Se on paremmin yhtäpitävä niiden muuttumattomien lakien kanssa, jotka Luoja on pannut ihmisluontoon, että synti rankaisee itsensä, ja jokainen synnin laatu tuo mukanaan oman erityisen rangaistuksensa.

Men att också Gud, genom nåden i Christo, tillbjuder verlden, ett botemedel mot detta onda, nemligen försoningen med Gud, hvarigenom djefvulens magt i menniskan blifver så tillvida försvagad, att menniskan genom Guds nåd och evangelii ljus, samt genom den lefvande trons kraft kan öfvervinna sina syndiga böjelser, sina nedriga passioner, t.ex. brännvins

Mutta Jumala tarjoaa myös armon kautta Kristuksessa maailmalle lääkettä tätä pahaa vastaan, nimittäin sovintoa Jumalan kanssa, minkä kautta perkeleen valta ihmisessä heikkenee siinä määrin, että ihminen Jumalan armon ja evankeliumin valkeuden kautta sekä elävän uskon voimalla saattaa voittaa syntiset taipumuksensa eli alhaiset intohimonsa, esimerkiksi paloviinanhimonsa, ja voi

passionen, och sålunda blifva befriad ifrån djefvulens våld, hvarigenom ock menniskan kunde hoppas att blifva befriad ifrån syndens straff, och olycksaliga följder, t.ex. då en fyllhund blir nykter blir han och befriad ifrån de många krämpor, som han ville bota med brännvinet; men som voro en följd af hans fylleri. Detta är så klart och tydligt, att det icke behöfver bevisas, emedan flere tusen menniskors egen erfarenhet bekräftar sanningen häraf. Således är det mer än sannolikt, att mennisko slägtet, skulle blifva befriadt ifrån alla de sjukdomar, som brännvinet grundlagt, om brännvinet kunde afskaffas. Efter en par Generationer skulle mennisko slägtet blifva sundare, friskare, och tusenfaldt lyckligare, om endast denna enda djefvul, jag menar brännvinsdjefvulen, kunde utdrifvas ifrån kyrkan och församlingen.

niin muodoin vapautua perkeleen vallasta, minkä vuoksi ihminen myös voi toivoa vapautuvansa synnin rangaistuksesta ja synnin onnettomista seurauksista. Esimerkiksi kun juomari tulee raittiiksi, hän pääsee myös monista vaivoistaan, joita hän halusi parantaa viinalla, mutta jotka olivat seurausta hänen juoppoudestaan. Tämä on niin päivänselvää, ettei sitä tarvitse edes todistaa, koska useiden tuhansien ihmisten oma kokemus vahvistaa tämän totuuden. Siispä on enemmän kuin todennäköistä, että ihmiskunta pääsisi kaikista paloviinan aiheuttamista sairauksista, mikäli paloviina saataisiin poistetuksi. Parin sukupolven kuluttua ihmiskunta tulisi terveemmäksi, raittiimmaksi ja tuhansia kertoja onnellisemmaksi, mikäli tämä yksi ainoa perkele, nimittäin viinapiru, saataisiin ajetuksi ulos kirkosta ja seurakunnasta.

Äfven veneriskan, som är ett straff för det onaturliga horeriet, skulle upphöra att plåga menniskorna, om de kunde förmås att lefva i äktenskap, om de upphörde att lefva som kreatur. Men nu har verlden blifvit så förderfvad, att det ljufliga äktenskapet, förefaller tungt och odrägligt. Uti äktenskapet kan både den sinnliga och naturliga kärleken blifva tillfridsställd, men den egoistiska passionen hos mannen sträfvar efter oberoende; han vill afskudda sig alla band. Derföre har hordoms väsendet kommit i gång, som lämnar efter sig skamliga märken på kroppen och befläckar samvetet.

Myös kuppatauti, joka on luonnottoman huoruuden rangaistus, lakkaisi vaivaamasta ihmisiä, mikäli heidät saataisiin elämään avioliitossa, mikäli he lakkaisivat elämästä luontokappaleiden tavoin. Mutta nyt maailma on niin turmeltunut, että tuo suloinen avioliitto tuntuu raskaalta ja sietämättömältä. Avioliitossa voivat sekä aistillinen että luonnollinen rakkaus tulla tyydytetyiksi, mutta miehen egoistinen intohimo pyrkii riippumattomuuteen. Hän tahtoo pudistaa kaikki siteet yltään. Sen tähden on huoruuden elämäntapa päässyt valtaan, joka jättää jälkeensä häpeälliset merkit ruumiiseen sekä saastuttaa omantunnon.

Om man betraktar de vanligast förekommande sjukdoms orsaker från denna synpunkt, så skall man blifva fullkomligen öfvertygad derom, att det är djefvulen, som rår dör alla sjukdomar, hvaraf ock den slutsats kunde dragas, att en stor del af nuvarande gångbara sjukdomar skulle upphöra om menniskoslägtet i massa kunde

Mikäli useimmiten ilmenevien sairauksien syitä tarkastellaan tältä näkökannalta, tullaan täysin vakuuttuneiksi siitä, että juuri perkele on syypää kaikkiin sairauksiin. Tästä myös voitaisiin tehdä se johtopäätös, että suuri osa nykyisin esiintyvistä taudeista lakkaisi, jos ihmiskunta kyettäisiin saamaan joukolla ottamaan vastaan sovitus eli armo Kris-

förmås att emottaga försoningen, eller nåden i Christo, hvarigenom en verklig befrielse ifrån djefvulens våld kunde ske. Men som verlden nu är ställd är detta icke att hoppas emedan tidsandan hatar allt tvång, äfven det moraliska och religiösa tvånget. Man bör icke inbilla sig, att de egoistiska passionerna nu äro qvästa, eller att de upphöra med den nuvarande generationen.

Den nu uppväxande generationen är aflad uti ett passioneradt tillstånd, och måste, enligt de Fysiologiska lagarne, blifva ännu mera passionerad, än den föregående. Vi hafva således å ena sidan att vänta Revolutioner och blodbad, å andra sidan tyranni och förtryck, ända till dess dessa afgrunds lågor stigit opp till himmelen. Då först, så hoppas vi, måste en genomgripande religiös reform ega rum när Herren sänder sin Engel, att bereda Herranom väg, en mägtig och stark ande, sådan som uppträder med Elie ande och kraft, som återställer Christendomen i sin ursprungliga form. Denna tidpunkt måste blifva en början till ett nytt tidehvarf, uti hvilket Christus börjar regera hedningarne med jern ris; detta nådens och kärlekens jernris hvarmed Christus tuktar hedningarne. Herren har alltid uti nödens tid uppväckt någon mägtig ande som gjort Epok i den Christna historien. En sådan mägtig ande var Luther, dock visar kyrkohistorien, att hvarje kyrkoreformation, som hvilar på ren andelig grund, eger icke länge sin ursprungliga renhet; Den blir snart bortskämd och uppblandad med menniskofunder, så har det gått med den mosaiska bekännelsen, så har det gått med den Catholska, som ursprungligen var byggd på Christendomens rena grund: och så har det äfven gått med den Protestantiska formen, som i sitt nuvarande förderfvade skick bevisar sin egen oduglighet att reformera mennisko slägtet. Hvarje Stats Religi-

tuksessa, minkä kautta voisi tapahtua todellinen perkeleen vallasta vapautuminen. Mutta siinä kunnossa kuin maailma nyt on, tätä ei voida toivoakaan, koskapa ajan henki vihaa kaikkea pakkoa, myös moraalista ja uskonnollista pakkoa. Ei pidä kuvitellakaan, että itsekkäät intohimot on nyt tukahdutettu tai että ne lakkaavat nykyisen sukupolven aikana.

Nyt kasvava sukupolvi on siitetty intohimoisessa tilassa ja sen on fysiologisten lakien mukaan tultava vielä intohimoisemmaksi kuin edeltävä polvi. Meillä on siis toiselta puolen odotettavana vallankumouksia ja verilöylyjä ja toisaalta hirmuvaltaa ja sortoa, kunnes nämä pohjattomuuden liekit lyövät ylös taivaaseen asti. Silloin – niin toivomme – on perusteellisen uskonnollisen uudistuksen tapahduttava, kun Herra lähettää enkelinsä valmistamaan Herralle tietä, mahtavan ja väkevän hengen, sellaisen, joka esiintyy Elian hengellä ja voimalla, joka palauttaa kristillisyyden alkuperäiseen muotoonsa. Tämän ajankohdan on tultava uuden aikakauden käännekohdaksi, jolloin Kristus alkaa hallita pakanoita rautaisella ruoskalla, sillä armon ja rakkauden rautaisella ruoskalla, jolla Kristus kurittaa pakanoita. Herra on aina hädän hetkellä herättänyt jonkun väkevän hengen, joka on saanut aikaan käännekohdan kristillisyyden historiaan. Eräs sellainen väkevä henki oli Luther. Tosin kirkkohistoria osoittaa, ettei yksikään kirkollinen uskonpuhdistus, jolla on puhdas hengellinen perusta, säilytä kauan alkuperäistä puhtauttaan. Se tulee pian pilatuksi ja sekoitetuksi ihmiskeksinnöillä. Niin on käynyt Mooseksen uskon, niin on käynyt katolilaisen uskon, joka alunperin oli rakennettu kristillisyyden puhtaalle perustalle. Ja niin on käynyt myös protestanttisen liikkeen, joka turmeltuneessa nykytilassaan osoittaa kelvottomuutensa uudistamaan ihmissukua. Jokainen valtionuskonto, joka ei kykene tuottamaan puh-

gion, som icke kan frambringa rena seder vittnar om sin egen oduglighet. Sjelfva Rationalismen märker, att det icke står rätt till med Lutherska kyrkan.

taita tapoja, todistaa omasta kelvottomuudestaan. Itse järkeisuskoisuuskin huomaa, että asiat eivät ole oikein luterilaisessa kirkossa.

Det är sannt att Rationalismen grundar sin Förnufts Religion på egenrättfärdighetens falska grund. Men ögon har den att se, huru illa det står till i Lutherska kyrkan. Och hvilken vågar nu taga Lutherska kyrkans sedeförderf i försvar? Hvilken vågar stiga fram och bevisa att Lutherska kyrkan har rena seder? **När den onde anden går ut af menniskan**; e.t.c. hvad som här är sagdt om individen, gäller om hela folkslag; likasom menniskan blir 7 gånger argare när hon faller ifrån nådaståndet, så blir äfven hela folkslag 7 gånger värre, när de falla ifrån sin ursprungliga Religions författning. Så synes det äfven hafva gått med Lutherska kyrkan.

On totta, että rationalismi perustaa järkiuskontonsa omanvanhurskauden petolliselle perustalle. Mutta kyllä sillä silmät ovat näkemään, kuinka huonosti asiat ovat luterilaisessa kirkossa. Ja kukapa nyt uskaltaa ottaa luterilaisen kirkon tapainturmeluksen puolustettavakseen? Kuka uskaltaa astua esiin osoittamaan, että luterilaisen kirkon tavat ovat puhtaat? **Kun rietas henki lähtee ihmisestä,** jne. Se, mitä siinä on sanottu yksilöstä, pätee koko kansakuntaan. Juuri samoin kuin ihminen tulee seitsemän kertaa pahemmaksi langetessaan armontilasta, niin tulevat myös kokonaiset kansakunnat seitsemän kertaa pahemmiksi langetessaan alkuperäisen uskon perusteista. Niin näyttää myös luterilaisen kirkon käyneen.

Ehuru denna artikel går ut på att visa huruledes de otillfridsställda egoistiska Passionerna banat vägen för cholera morbus, kan väl hvar och en begripa, att vår mening icke varit, att man bör ställa så till, att folkets nedriga passioner böra tillfridsställas, ehuru den lekamliga nöden borde så mycket möjligt är lindras. Vår mening är att de egoistiska passionerna böra qväsas genom moraliska passioner, som kunna tillfridsställas genom en sann och lefvande Christendom. Det är förut nämnt i denna artikel, att i menniskonaturen finnes 7 dödssynder eller 7 djeflar, d.v.s. 7 herrskande passioner, hvilka tillsammanstagna utgöra den naturliga menniskans vilja. Ibland desse äro egoism, ambition och egennytta; djeflar af första rangen, dernäst komma okyskhet, vrede och afund, såsom djeflar af andra rangen. Dessa stå alla till ett visst förhållande till hvarandra. Egoismen (egenrättfärdigheten) är den farligaste, emedan hon

Vaikka tämän kirjoituksen lähtökohtana oli osoittaa, kuinka tyydyttämättömät itsekkäät intohimot ovat raivanneet tietä kolera morbukselle, jokainen voinee käsittää, ettei tarkoituksemme ole ollut se, että pitäisi menetellä niin, että kansan alhaiset intohimot tulisivat tyydytetyiksi, vaikkakin ruumiillista hätää pitäisi mahdollisimman paljon lievittää. Meidän ajatuksemme on, että itsekkäät intohimot pitäisi tukahduttaa moraalisilla intohimoilla, jotka totinen ja elävä kristillisyys kykenee tyydyttämään. Tässä kirjoituksessa on aikaisemmin mainittu, että ihmisluonnossa on seitsemän kuolemansyntiä eli seitsemän perkelettä, toisin sanoen seitsemän hallitsevaa intohimoa, jotka yhteensä muodostavat luonnollisen ihmisen tahdon. Näiden joukossa ovat itsekkyys, kunnianhimo ja omanvoitonpyynti. Ne ovat ensiluokan perkeleitä. Sitten tulevat haureus, viha ja kateus toisen asteen perkeleinä. Nämä ovat aina tietyssä suhteessa toisiinsa. Itsekkyys (omavanhurskaus) on vaarallisin, koska

har omskapat sig till en ljusens Engel, uti stoicismen, Fariseismen, och rationalismen den naturliga dygden är sammansatt af egoism, egennytta och ambition; men den köttsliga friheten hör helt och hållet till egoismens område.

se on muuttanut itsensä valkeuden enkeliksi stoalaisuudessa, farisealaisuudessa ja järkeisuskoisuudessa. Luonnollinen siveys koostuu itsekkyydestä, omanvoitonpyynnöstä ja kunnianhimosta, mutta lihallinen vapaus kuuluu kokonaan itsekkyyden piiriin.

Ambitionen har också fått en moralisk anstrykning, och kallas derföre för ära, heder, anseende, reputation, hvilket allt låter stort, godt och ädelt, så att ingen man af värde, ingen moralist, ingen Filosoph, ingen stats man, ingen namnkunnig Fältherre, med ett ord: ingen stor man, har kunnat misstänka, att ambitionen är en djefvul af första rangen, ehuru den störtat så mången stor man i förderfvet. Egoism och ambition komma sällan i strid, utom vid de tillfällen, då det blir fråga om, att uppoffra sig sjelf för äran.

Kunnianhimo on saanut myös moraalisen piirteen, jonka vuoksi sitä kutsutaan kunniaksi, kunniantunnoksi, maineeksi ja arvoksi, mikä kaikki kuulostaa niin suurelta, hyvältä ja jalolta, ettei yksikään arvostettu mies, ei yksikään moralisti, ei yksikään filosofi, ei yksikään valtiomies, ei yksikään nimekäs sotaherra, sanalla sanottuna ei yksikään suurmies ole voinut epäillä kunnianhimon olevan ensimmäisen asteen perkeleen, vaikka se on syössyt niin monen suurmiehen turmioon. Itsekkyys ja kunnianhimo joutuvat harvoin riitaan muulloin kuin silloin, kun tulee kysymykseen itsensä uhraaminen kunnian vuoksi.

Egennyttan är en smutsig djefvul, och kan icke omskapa sig till en ljusens Engel utom i stats politiken, hvarest egennyttan får gälla som statsmaxim, eller såsom ett ädelt motiv till statens handlingar. Egennyttan herrskar oinskränkt ibland handels kåren; den går och gäller långt mer än äran. Stundom komma ambition och egennytta i strid när det blir fråga om att bestå en bål eller bjuda främmande, eller köpa någonting, som lyser i ögonen: men blir det frågan om, att betala heders skulder, då vinner alltid ambitionen.

Omanvoitonpyynti on likainen perkele, eikä se voi muuttaa itseään valkeuden enkeliksi, paitsi valtiopolitiikassa, jossa omanvoitonpyynti saa toimia valtiollisena periaatteena eli ikään kuin valtion menettelytapojen jalona vaikuttimena. Omanvoitonpyynti hallitsee kahlitsematta kauppiaskunnan keskuudessa. Sen vaikutus ulottuu paljon pitemmälle kuin kunnia. Toisinaan kunnianhimo ja omanvoitonpyynti joutuvat riitaan, kun on maksettava maljat tai kutsuttava vieraita tai ostettava jotakin silmälle sopivaa. Mutta mikäli on maksettava kunniavelka, silloin kunnianhimo voittaa aina.

Afunden, är en svartande, som åtföljes af hatet och skade glädjen: den kan icke omskapa sig till en ljusens Engel, utan måste alltid slingra sig fram som en orm, under namn af orma list. Det var denna orm, som förförde Adam och Eva, emedan han afundades deras lycka; han hyste hat till sin Skapare, emedan Skaparen hade, som han trodde, gjort honom olycklig; och som han nu var full af orma list, så visste han,

Kateus on musta henki, jota seuraa viha ja vahingonilo. Se ei voi muuttaa itseään valkeuden enkeliksi, vaan sen on aina luikerreltava käärmeen tavoin esiin, käärmeen viekkauden nimissä. Juuri tämä käärme vietteli Aatamin ja Eevan, koska se kadehti heidän onneaan. Sillä oli viha Luojaansa kohtaan, koska Luoja sen mielestä oli tehnyt sen onnettomaksi. Ja ollen täynnä käärmeen viekkautta se tiesi,

huru han skulle såra föräldrahjertat på det ömmaste, när han förföljde den Himmelska Fadrens yngsta barn. Skadeglädje fick han deraf, men detta var också den enda lycksalighet, han kunde smaka. Derutinnan blef han dock purrad, att han icke kände föräldrahjertats djup, han kände icke den stora hemligheten, den och Englarne lyster se, att Föräldra hjertat brister af kärlek, uppoffrar sig för sitt olyckliga Barn, och kan då först försonas med sitt ångerfulla barn sedan det brustit. Se detta kunde afunden icke begripa. Ormen har ungar men ingen foster kärlek. Krokodilen lägger sina ägg i sanden.

kuinka se mitä kipeimmin haavoittaisi vanhimman sydäntä vainoamalla taivaallisen Isän nuorinta lasta. Vahingonilon se siitä sai, mutta se olikin ainoa autuus, jonka se saattoi maistaa. Siinä se tosin tuli puijatuksi, ettei se tuntenut Vanhimman sydämen syvyyttä. Se ei tuntenut sitä suurta salaisuutta, jota enkelitkin himoitsevat nähdä, että Vanhimman sydän pakahtuu rakkaudesta, uhraa itsensä onnettoman lapsensa edestä, ja se voi vasta sitten tulla sovintoon katuvaisen lapsensa kanssa, kun se on pakahtunut. Kas, tätä kateus ei voinut käsittää. Käärmeellä on poikasia, mutta ei ollenkaan vanhemmanrakkautta. Krokotiili laskee munansa hiekkaan.

Vreden är en brusande djefvul; uppenbarar sig som en sanningens tolk, när han blir ond, och förvandlar brodermördarens hy. Han var af begynnelsen en mandråpare, men lemna oftast ånger och ledsnad efter sig, emedan han begår många dumheter i sin hetta. Men såvida han lemnar efter sig ånger och samvets qval, så är han icke den värsta af alla djeflar ehuru mycket befläckad af blodviten; vreden blir efteråt bestraffad af ambitionen, egenrättfärdigheten och egennyttan, emedan han narrar så mången, att förgå sig, och detta tycka de andra djeflarne icke om; men just genom denna bestraffning af egenrättfärdigheten och ambitionen, får också Guds Anda tillfälle att verka en sann ånger, hos mången som just derigenom blifvit väckt.

Viha on pauhaava perkele. Se ilmenee totuuden torvena suuttuessaan ja muuttaa veljenmurhaajan muodon. Se oli alussa miehentappaja, mutta useimmiten se jättää katumuksen ja mielipahan jälkeensä, koska se tekee kiivaudessaan monta tyhmyyttä. Mutta koska se jättää jälkeensä katumuksen ja omantunnonvaivan, se ei ole pahin kaikista perkeleistä, vaikkakin suuresti verenvikojen saastuttama. Kunnianhimo, omavanhurskaus ja omanvoitonpyynti nuhtelevat vihaa jälkeenpäin, koska se pettää niin monen käyttäytymään harkitsemattomasti, ja tästä eivät toiset perkeleet pidä. Mutta juuri tämän omanvanhurskauden ja kunnianhimon nuhtelemisen kautta myös Jumalan henki pääsee vaikuttamaan totisen katumuksen monelle, joka on juuri siitä syystä herännyt.

Det lömska hatet, är visserligen en art af vrede, och anses för vida nedrigare än den utbrytande vreden, så dömer åtminstone verlden om dessa passioner, under förebärande, att menniskan "icke rår för sin hetta", men till hatet är han sjelf skulden: vi tro icke, att någondera af dessa djeflar lyda under menniskans vilja, men det se vi, att hade Kain lydt Guds röst i samvetet, och börjat strida mot synden, så hade

Salaviha on eräs vihan laji, ja sitä pidetään paljon alhaisempana kuin näkyviin murtautuvaa vihaa. Niin ainakin maailma arvioi näitä intohimoja esittäen perusteluksi, "ettei ihminen hallitse suuttumustaan", mutta vihaansa hän on itse syypää. Emme usko kummankaan näistä perkeleistä kuuluvan ihmisen tahdon alle, mutta sen näemme, että mikäli Kain olisi kuunnellut Jumalan ääntä omassatunnossaan ja olisi ruvennut sotimaan syntiä

intet broder mord skett.

vastaan, ei veljenmurhaa olisi tapahtunut.

Det andeliga hatet är också en art af vrede, som står i egenrättfärdighetens tjenst, och får deraf sin vackra färg.

Hengellinen viha on myös eräs vihan laji, joka on omanvanhurskauden palveluksessa ja saa siitä kauniin värinsä.

Det andeliga hatet, uppenbarar sig i de Öfversta Presternas, de Skriftlärdas och Fariséernas medvetande, såsom ett samvets kraf, såsom en helig pligt, att utrota det Jesu Nazareniska partiet med den andeliga och verldsliga Lagens magt. Detta är den tredje djefvulen, som kan omskapa sig till en ljusens Engel NB för verlden; man skulle tycka, att det är sjelfva rättvisan, som sitter till doms på inqvisitionens domstol; men det är i sjelfva verket ingenting annat än det andeliga hatet till Christendomen; hvilket uti den väckte Luthers medvetande uppenbarade sig som en "fiendskap emot Gud." Denna fiendskap till Gud är för verlden alldeles förborgad, men den, som har ett väckt samvete, får ofta nog känna sin fiendskap till Gud, och sitt andeliga hat till de Christna, ehuru den döda tron påstår, att menniskan icke kan vara så i grund förderfvad, att hon hyser hat till sin egen Skapare; likväl har mången utom Luther fått erfara det samma, och Paulus fick erfara det samma att han uti sitt oomvända tillstånd, hade varit en fiende till Gud; 1. Tim. 1:13.

Hengellinen viha ilmenee ylimmäisten pappien, kirjanoppineiden ja farisealaisten tietoisuudessa omantunnon vaatimuksena, ikään kuin pyhänä velvollisuutena, hävittää Jeesus Nasarealaisen eriseura hengellisen ja maallisen lain voimalla. Se on kolmas perkele, joka kykenee muuttamaan itsensä valkeuden enkeliksi, nimittäin maailman silmissä. Voisi ajatella, että siinä itse oikeudenmukaisuus istuu inkvisition tuomioistuimelle, mutta se ei itse asiassa ole mitään muuta kuin hengellinen viha kristillisyyttä kohtaan, joka heränneen Lutherin tietoisuudessa ilmeni vihana Jumalaa kohtaan. Tämä vihollisuus Jumalaa vastaan on maailmalta kokonaan kätkettynä, mutta se, jolla on herännyt omatunto, saa kyllä usein tuntea vihollisuuttaan Jumalaa kohtaan, ja hengellistä vihaa kristittyjä kohtaan, vaikka kuollut usko väittää, että ihminen ei voi olla niin perusteellisesti turmeltunut, että hän vihaisi omaa Luojaansa. Kuitenkin moni Lutherin lisäksi on saanut kokea samaa, ja Paavali sai kokea samaa, että hän kääntymättömässä tilassaan oli ollut Jumalan vihamies (1. Tim. 1:13).

Så djupt ligger det andeliga hatet inrotadt i mennisko naturen: **I huggormars afföda! ho hafver föregifvit Eder, att I skull en undfly den tillkommande vreden?**

Niin syvälle juurtuneena on hengellinen viha ihmisluonnossa: **Te kyykäärmeiden sikiöt! Kuka teitä on neuvonut välttämään tulevaista vihaa?**

Okyskhetens orena ande är temmeligen fri och oberoende af andra djeflar: dock finner man af vildrehns tjuren och andra tjurar, att egoismens organ, lefvern, sväller under brunsten, att sjelfviskheten derigenom får en ny styrka och mod att stångas. Uti stora verlden anses nu okyskhetens orena

Siveettömyyden saastainen henki on melko vapaa ja riippumaton muista perkeleistä. Tosin villiporohärästä ja muista häristä havaitaan itsekkyyden elimen, maksan, paisuvan kiiman aikana, että itsekkyys saa siitä uutta voimaa ja rohkeutta puskemaan. Suuressa maailmassa siveettömyyden saastaista henkeä

ande, såsom en oskyldig aflings drift, och den djuriska driftens tillfridsställande anses för ett oskyldigt nöje, tjenande till ett fritt och sedligt förnufts lifs utveckling (Petrelli). Det anses icke nu mera för nedrigt och vanhederligt att lefva som kreatur; sjelfva förnuftet, glorvärdigst i åminnelse, ser genom fingren med denna skamliga last. Samvetet är döfvadt och gillar detta sinnliga goda i våra gärningar. Om heders djefvulen bevarar en och annan dygdig hora för hordoms synd; så har å andra sidan hordoms djefvulen afklädt andra horor all skam; och den civiliserade mannen anses icke hafva förlorat sin ära derigenom att han springer efter konor. Så långt har nu verlden stigit i upplysning och civilisation, att en odygd, som de upplystare hedningarne ansågo med afsky och förakt, en last, som hedningarne bestraffade, emedan de ansågo det ovärdigt, oanständigt och förnedrande menniskans förnuftiga natur att lefva för sin djuriska natur, en sådan nedrig och skamlig last, anses icke för vanhederlig i den Christna verlden. Hordoms väsendet är nu för tiden lika hederligt, som det hederliga krögare yrket.

pidetään nyt viattomana sukupuoliviettinä. Ja tämän eläimellisen vietin tyydyttämistä pidetään viattomana huvina, joka tähtää vapaan ja säädyllisen, järjenmukaisen elämän kehitykseen (Petrelli). Nykyisin ei enää pidetä alhaisena ja häpeällisenä elää luontokappaleiden tavoin. Itse kunnianarvoisa järki katselee läpi sormiensa tätä häpeällistä pahetta. Omatunto on nukutettu ja se hyväksyy tämän tekojemme aistillisen hyvän. Jos kunnianperkele varjelee muutamaa siveää huoraa huoruuden synnistä, niin toiselta puolen huoruuden perkele on riisunut muilta huorilta kaiken hävyn, eikä sivistyneen miehen katsota menettäneen kunniaansa siinä, että hän juoksee naisten perässä. Niin pitkälle maailma on kivunnut valistuksessa ja sivistyksessä, että sellaista siveettömyyttä, jota valistuneemmat pakanat kohtasivat inholla ja ylenkatseella, sellaista pahetta, jota pakanat nuhtelivat pitäen kelvottomana, säädyttömänä ja ihmisen järjellistä luontoa alentavana elää eläimellisen luontonsa mukaan, sellaista alhaista ja häpeällistä pahetta ei pidetä kunniattomana kristillisessä maailmassa! Huoruuden harjoitus on nykyisin yhtä kunniallista kuin tuo kunniallinen kapakoitsijan ammatti.

Lögnens anda är, i de flesta fall, hedersdjefvulens tjenste anda emedan menniskan måste ljuga för att bevara sin heder; likväl kan äfven girigheten taga lögnen till hjelp, för att befrämja sina ändamål, äfven som hordoms djefvulen icke försmår lögnen, när den kan bruka den för vinnande af sina önskningar. Afunden betjenar sig mest af lögn, för att svärta andra menniskor. Såvida nu lögnen är de andra djeflarnes tjenste ande, kan den betraktas som den 7:e djefvulen, i sitt slag en "svart lögn", en nedrig satan, som icke kan få någon bättre färg. Men utom dessa 7 djeflar, som äro menniskan medfödde, finns det minst en Legion djeflar, som nu hafva krupit in i de

Valheen henki on useimmissa tapauksissa kunnianperkeleen palvelushenki, koska ihmisen on valehdeltava säilyttääkseen kunniansa. Samaten voi ahneuskin ottaa valheen avukseen edistääkseen tarkoitusperiään, eikä huoruudenperkelekään kaihda valhetta voidessaan käyttää sitä toivomustensa saavuttamiseksi. Kateus hyötyy eniten valheesta mustamaalatessaan muita ihmisiä. Koska nyt valhe on muiden perkeleiden palvelushenki, sitä voidaan pitää seitsemäntenä perkeleenä, lajissaan "mustana valheena", alhaisena saatanana, joka ei voi saada parempaa väriä. Mutta näiden ihmisen seitsemän synnynnäisen perkeleen lisäksi on olemassa vähintään legioona perkeleitä, jotka ovat nyt ryömineet hengellisiin

andeliga svinen, såsom brännvins djefvulen, som bor i magen och småtarmarne och gör menniskan till ett andeligt svin; vidare lyxen, flärden, fåfängan, danssjuka, spelsjuka, svordomar och slagsmål, lättsinnighet, bedrägeri m.fl. hvilka alla äro de 7 djeflarnes tjensteandar.

sikoihin, kuten paloviinapiru, joka asuu vatsassa ja pikkusuolissa ja tekee ihmisestä hengellisen sian. Edelleen loisto, maailmallisuus, turhuus, tanssitauti, pelitauti, kiroukset ja tappelukset, kevytmielisyys, petos ym. jotka kaikki ovat niiden seitsemän perkeleen palvelushenkiä.

När vi nu betrakta mennisko slägtet uti sin närvarande usla belägenhet, när vi uppskatta menniskans värde uti andeligt afseende, först såsom skapad varelse, för det andra såsom samfunds medlem, och för det tredje såsom medlem af den Christna församlingen; så finna vi, att menniskan uppfyller ändamålet med sin tillvaro sämre än de oskäliga djuren. Såsom samfunds medlem uppfyller hon sitt ändamål sämre än getingarne i ett getingbo; och såsom medlem af den Christna Församlingen uppfyller hon sitt ändamål sämre än boskapen, som suckar öfver sitt betryck, när den går till hvila, men den sinnliga menniskan suckar icke öfver sitt olycksaliga tillstånd.

Tarkastellessamme nyt ihmiskuntaa sen nykyisessä kurjassa tilassaan, kun arvioimme ihmisen arvoa hengellisessä suhteessa ensiksikin luotuna olentona, toiseksi yhteiskunnan jäsenenä ja kolmanneksi kristillisen seurakunnan jäsenenä, havaitsemme ihmisen täyttävän olemassaolonsa tarkoituksen huonommin kuin järjettömät eläimet. Yhteiskunnan jäsenenä hän täyttää tehtävänsä huonommin kuin ampiaiset pesässään ja kristillisen seurakunnan jäsenenä hän täyttää tarkoituksensa huonommin kuin karja, joka huokaa ahdistuksessaan levolle käydessään, mutta aistillinen ihminen ei huokaa onnettoman tilansa vuoksi.

Det föreföll oss, när choleran så ofta hemsöker Europa, som skulle menskligheten vara öfverlämnad åt sitt öde. Det föreföll oss som skulle den högsta stryresmannen hafva öfverlämnat menniskoslägtet åt mord Engelens framfart, då ingen magt i himmelen eller på jorden kunnat hindra den. Det tyckes vara oförenligt med det Gudomliga Majestätets allt omfattande godhet och kärlek att bortrycka en så stor del af menniskoslägtet uti sin obotfärdighet, utan föregående varningar. En sådan stränghet har den evige rättvisan icke använt emot andra än hedningar i Kanaans land, samt emot Israels Folk, efter föregående varningar. Judiska statens undergång var en följd af Judarnes halsstarrighet, och andeliga blindhet; deras national stolthet förledde dem att sätta sig opp emot Romerska magten. Men Judarne hade blifvit till-

Kun kolera niin usein koettelee Eurooppaa, meistä tuntuu kuin ihmiskunta olisi jätetty oman onnensa nojaan. Meistä tuntuu siltä kuin ylin johtomies olisi jättänyt ihmiskunnan murhaenkelin raivon alaiseksi, koska ei mikään mahti maailmassa ole voinut estää sitä. Tuntuu Jumalallisen Majesteetin täydellisen hyvyyden ja rakkauden kanssa yhteen sopimattomalta temmata pois niin suuri osa ihmiskuntaa katumattomuudessaan, ilman edeltäviä varoituksia. Moista ankaruutta se Iankaikkinen Oikeamielisyys ei ole käyttänyt muita kuin Kaanaan maan pakanoita kohtaan, samoin kuin Israelin kansaa kohtaan ennakkovaroitusten jälkeen. Juutalaisvaltion tuho oli seurausta juutalaisten uppiniskaisuudesta ja hengellisestä sokeudesta. Heidän kansallinen ylpeytensä vietteli heidät asettumaan roomalaisvaltaa vastaan. Mutta juutalaisia oli varoitettu

räckligen varnade; så att de äro utan ursägt. Men befolkningen i Europa tyckes icke hafva blifvit tillräckligen varnad emedan det icke finnes någon Johannes i Öknen som ropar: **redan är yxan satt till roten på trän.** Det finns icke någon mägtig Ande, som kan åstadkomma en sensation, en besinning hos folket. När den råa massan, såsom nu visadt är, rusar blindt i förderfvet; så finns det ingen reformation, som förmår hejda den blinda massans framrusande på förtappeisens väg. Väcktarena på Zions murar märka icke hvad tiden lider. De hafva icke förmåga att med en mera omfattande blick betrakta menniskoslägtets historia ifrån den Psychiska, moraliska, och Religiösa synpunkten, med afseende på dess andliga bestämmelse och mensklighetens slutliga öde. De grubbla icke på historiens slutliga utveckling. De vänta icke efter Israels tröst. Förmodligen tycka de, att det står väl till i våra bygder, att Folket icke behöfver någon bättre upplysning, än det har fått.

riittävästi, niin että he eivät voi puolustella itseään. Mutta tuntuu, että Euroopan asukkaita ei ole varoitettu riittävästi, koska ei ole ollut ketään Johannesta korvessa huutamassa: **"Jo on kirves pantu puiden juurelle."** Ei ole yhtään väkevää henkeä, joka kykenisi ravistelemaan ihmisiä, että malttaisivat mielensä. Tuon raa'an massan rynnätessä sokeana turmioonsa, kuten nyt on osoitettu, ei ole uskonnollista uudistusta, joka voisi estää tuon sokean massan ryntäämistä kadotuksen tiellä. Siionin muurien vartijat eivät huomaa, mitä aika kuluu. Heillä ei ole kykyä laajemmalla silmäyksellä tarkastella ihmiskunnan historiaa psyykkiseltä, moraaliselta ja uskonnolliselta näkökannalta ottaen huomioon sen hengellisen päämäärän ja ihmiskunnan lopullisen kohtalon. He eivät mietiskele historian lopullista kehitystä. He eivät odota Israelin lohdutusta. Luultavasti he ajattelevat meidän seutumme asioiden olevan oikealla tolallaan, niin ettei kansa tarvitse parempaa valistusta kuin mitä se on saanut.

Mord-Engeln kan icke väcka dem ur deras dvala. De måste säga, som Simson: **min själ dö med de Filisteer.** Att folkmassan går i mörker och blindhet, döden till mötes, är icke att undra på, då verldens ljus äro ställda under skäppan. Hvad hjelper nu ära, magt, rikedom emot choleran? Hvad hjelper vetenskap och konst emot döden? Hvad hjelper snille, visdom och talang? Allt är fåfängligt under solen.

Murhaenkeli ei kykene herättämään heitä heidän horroksestaan. Heidän täytyy sanoa kuten Simson: **Minun sieluni kuolkoon filistealaisten kanssa.** Ei ole ihmeteltävää, että ihmismassa käy pimeydessä ja sokeudessa kuolemaa kohti, kun maailman kynttilät on pantu vakan alle. Mitä apua nyt on kunniasta, vallasta ja rikkaudesta koleraa vastaan? Mitä apua tieteestä ja taiteesta on kuolemaa vastaan? Mitä auttaa nerokkuus, viisaus ja lahjakkuus? Kaikki on turhaa auringon alla.

Läkaren bjuder åtminstone till att hjelpa i nöden, men själa Doctorn, som kikar efter stjärnor, besinnar icke, **att den stora Draken har dragit ner på jorden tredje parten af himmelens stjernor.** Det finns icke någon stjerna på himlahvalfvet, som synbarligen rör sig framåt Betlehem. Alla stjernor äro stillastående, osynliga, dunkla, orörliga. Vi hafva icke hört

Lääkäri kuitenkin yrittää auttaa hädässä, mutta sielun tohtori, joka tavoittelee tähtiä, ei ajattele, että **se suuri lohikäärme on vetänyt kolmannen osan taivaan tähdistä alas maan päälle.** Yhdenkään tähden ei nähdä liikkuvan taivaan laella Beetlehemiä kohti. Kaikki tähdet ovat paikallaan, näkymättömiä, himmeitä ja liikkumattomia. Emme ole kuulleet minkään mahtavan äänen nou-

någon väldig stämma höja sig till varning för det stora i ögonen fallande andeliga mörkret, hvaraf sedeförderfvet är en omedelbar följd.

Uti denna artikel hafva vi försökt visa de Psychiska, Fysiska och moraliska och Religiösa anledningarne till cholera farsotens framfart; vi kunna icke hoppas att detta första försök skall kunna verka på öfvertygelsen. Men vi hoppas, att någon kunnig Fysiolog fäster sin uppmärksamhet härpå, och utreder förhållandet med sjukdomarne ifrån den här antydda synpunkten. Det finns några få Läkare, som velat härleda det Fysiska förderfvet ifrån det moraliska; men dessa vinna icke mycket förtroende ibland mängden.

Vi varna ännu en gång allmänheten för den Demoniska magt, som finnes uti menniskans kött och blod. Vi varna allmänheten för häftiga sinnesrörelser under cholera tiden. Allmänheten skrattar åt denna varning; men vi hafva likväl sett af Tidningarne, att många uti Fysiologien kunniga Läkare hafva gifvit samma varning åt allmänheten. Måtte nu dödens Engel när han kommer nästa gång till vårt Fädernesland, finna huset rensadt från de orenligheter, som förpesta den andeliga luften. Det finns, tyvärr, i våra tider ganska få, som kunna emottaga dödens Engel med frimodighet. De flesta emottaga döden med fasa och förskräckelse. Det är förfärligt att tänka på, att så många hundrade, tusende, gå döden till mötes alldeles oberedda, utan medvetande af deras slutliga öde. Måtte Herren den evige förbarmaren sända sin Engel, som bereder Herranom väg, innan döden kommer, och bortrycker en så stor del af menniskoslägtet, som icke ännu känner sitt slutliga öde, som går döden till mötes emot sin vilja, och utan att veta hvarthän det bär. Döden är bister och alfvarsam; han gifver ingen nåd, han skonar ingen, hvarken fattig eller rik,

sevan varoittamaan siitä suuresta, silmiinpistävästä hengellisestä pimeydestä, jonka välitöntä seurausta tapainturmelus on.

Tässä kirjoituksessa olemme yrittäneet näyttää psyykkisiä, fyysisiä, moraalisia ja uskonnollisia syitä koleraruton leviämiseen. Emme saata toivoa tämän ensimmäisen yrityksen voivan vaikuttaa vakaumukseen. Mutta toivomme, että joku taitava fysiologi kiinnittää huomionsa tähän ja selvittää sairausolosuhteita tässä esitetyltä näkökannalta. On joitakin harvoja lääkäreitä, jotka ovat tahtoneet todistaa fyysisen turmion johtuvan moraalisesta turmiosta, mutta nämä eivät suuressa joukossa paljon luottamusta saavuta.

Varoitamme kansaa vielä kerran siitä pirullisesta voimasta, joka ihmisen lihassa ja veressä on. Varoitamme kansaa voimakkaista mielenliikutuksista koleraaikana. Kansa nauraa tälle varoitukselle, mutta olemme kuitenkin nähneet lehdistä, että monet fysiologiaan perehtyneet lääkärit ovat antaneet saman varoituksen kansalle. Kunpa nyt kuolonenkeli seuraavalla kerralla tullessaan isänmaahamme havaitsisi talon puhdistetuksi niistä saastaisuuksista, jotka saastuttavat hengellisen ilman. Valitettavasti meidän aikanamme ovat sangen harvat, jotka kykenevät ottamaan kuoleman enkelin vastaan rohkeudella. Useimmat ottavat kuoleman vastaan kauhulla ja peljästyksellä. On hirvittävää ajatella, että niin monet sadat tuhannet käyvät kuolemaa kohti aivan valmistautumattomina, tietämättöminä lopullisesta kohtalostaan. Lähettäköön Herra, Iankaikkinen Armahtaja enkelinsä, joka valmistaa Herralle tietä, ennen kuin kuolema tulee ja repäisee pois niin suuren osan ihmiskuntaa, joka ei vielä tiedä lopullista kohtaloaan, joka käy kuolemaa kohti vasten tahtoaan ja tietämättä, mihin se vie. Kuolema on ankara ja vakava. Se ei armahda ketään, se ei säästä ketään, ei köyhää eikä

gammal eller ung. Det är för menniskan ett **"oundvikligt öde",** att hon måste dö; och detta öde är en demonisk magt. **Genom synden är döden kommen i verlden;** och för syndens skull måste menniskan dö. Det hjelper icke att spjerna emot udden.

Min själ dö den rättfärdigas död, och min ändalyckt vare såsom deras ändalyckt Herre! skona det ofruktsamma Fikonträdet ännu ett år. Amen!

rikasta, ei vanhaa eikä nuorta. Ihmiselle on **väistämätön kohtalo,** että hänen on kuoltava. Ja tämä kohtalo on pirullinen voima. **Synnin kautta on kuolema tullut maailmaan.** Ja synnin tähden ihmisen on kuoltava. Ei auta potkia tutkainta vastaan.

Minun sieluni kuolkoon vanhurskasten kuolemalla, ja minun loppuni olkoon niin kuin heidän loppunsa. Herra! Säästä hedelmätöntä viikunapuuta vielä yksi vuosi! Amen!

OM TIDENS TECKEN

Matth.l6:3 Luc.l2:54

Om himmelens skepelse kunnen I döma, kunnen I ock icke döma om tidens tecken?

De bibeltolkare, som vi haft tillfälle att rådfråga, tyckas icke hafva fattat rätta meningen af Frälsarens ord om tidens tecken. Doctor Fjellstedt säger i sina bibelförklaringar: "hvarje tid förer med sig sina vissa tecken. Alltså bör man väl först i allmänhet af tecken sluta till tiden, men sedan också af tiden sluta till tecknen. Tecknen visade Christi tid. Christi tid medförde inga tecken på himmelen... (Månne icke ändå stjernan vid Hans födelse vara ett tecken på himmelen, äfven som solförmörkelsen vid Hans lidande på korset, af hvilka den förra förebådade det andeliga ljusets annalkande, och det sednare föreställer det faseliga mörker, som då och i alla tider betäcker verlden; lj**uset kom i verlden, och mörkret kunde det icke begripa.** Red.anm.) ...utan välgörenhets tecken på jorden. Tecknen från himmelen skola i sinom tid icke uteblifva."

AJAN MERKEISTÄ

Matt. 16:3 Luuk. 12:54

Taivaan muodon te taidatte koetella, miksi ette siis tätä aikaa koettele?

Ne raamatunselittäjät, joilta meillä on ollut tilaisuus kysyä neuvoa, eivät tunnu käsittäneen oikein Vapahtajan sanojen tarkoitusta ajan merkeistä. Tohtori Fjäll—stedt sanoo raamatunselityksissään: "Jokainen aika tuo myötään tietyt merkit. On siis yleensä ensin pääteltävä merkeistä aika, mutta sitten myös ajasta pääteltävä merkit. Merkit näyttivät Kristuksen ajan. Kristuksen aika ei tuonut myötään mitään merkkejä taivaassa... (Eiköhän tähti Hänen syntymisensä aikaan liene taivaan merkki, samoin kuin auringonpimennys hänen kärsiessään ristillä. Näistä ensimmäinen enteili hengellisen valkeuden saapumista ja jälkimmäinen esittää sitä kauhistavaa pimeyttä, joka silloin ja kaikkina aikoina peittää maailman. **Valkeus tuli maailmaan, ja pimeys ei voinut sitä käsittää.** Toim. huom.) ...vaan hyväntekeväisyyden merkkejä maan päällä. Taivaan merkit eivät jää aikanaan tulematta."

Vi föreställa oss, att Frälsaren ville fästa Fariséernas uppmärksamhet på de andeliga tecken, som nu uppenbarade sig i deras och det Judiska Folkets otro och Religions förakt, hvilket, enligt Judiska folkets föregående historia, måste medföra statens undergång. Fariséerna och Sadduceerna, som ville se tecken från himmelen, innan de kunde tro, att Jesus Nazarenus var ett Guds sändebud, hade bort se tidens tecken uti det öfverhandtagande sedeförderfvet ibland massan af folket, och uti det fritänkeri, som var rådande ibland Sadduceerna. De hade bort finna af föregående tidens historia, att staten gick sin undergång till mötes, ja, att den nu redan var i sitt upplösnings tillstånd, då inga moraliska och religiösa band, mägtade sammanhålla de tygellösa massorna, som oupphörligt svärmade för de messianska frihets idéerna. Det fanns således ibland dem ingen stats man, som kunde se tidens förebådande tecken af de politiska och Religiösa företeelserna, som nu visade sig på politikens horizont. Judarnes befängda frihets idéer gjorde dem alldeles blinda och döfva för dessa tidens tecken, som visade sig på den politiska horizonten. De Fariséer och Sadduceer fruktade mera för det Religiösa svärmeriet, än för det politiska svärmeriet. Detta kan synas af orden i Joh.ll: 48. **Låte vi honom så blifva, så tro alla på honom, och de Romare komma och taga bort vårt land och folk.**

Me arvelemme Vapahtajan halunneen kiinnittää fariseusten huomion hengellisiin merkkeihin, jotka nyt ilmaantuivat heidän ja juutalaisen kansan epäuskossa ja uskonnon ylenkatseessa, minkä täytyi juutalaiskansan aikaisemman historian mukaisesti aiheuttaa valtion kukistuminen. Fariseusten ja saddukeusten, jotka tahtoivat nähdä taivaan merkkejä ennen kuin he saattoivat uskoa, että Jeesus Nasaretilainen oli Jumalan lähettiläs, olisi pitänyt nähdä ajan merkkejä kansan keskuudessa yltyvässä tapainturmeluksessa ja vapaaajattelussa, joka hallitsi saddukealaisten keskuudessa. Heidän olisi pitänyt huomata edeltäneen ajan historiasta, että valtio kävi kohti tuhoaan, ja että se jo oli hajoamispisteessään, koska mitkään moraaliset ja uskonnolliset siteet eivät jaksaneet pitää koossa hillittömiä joukkoja, jotka haaveilivat jatkuvasti messiaanisen vapauden aatteista. Heidän joukossaan ei siis ollut yhtään valtiomiestä, joka olisi kyennyt näkemään ajan poliittisten ja uskonnollisten ilmiöiden ennusmerkkejä, jotka näyttäytyivät politiikan horisontissa. Juutalaisten mielettömät vapauden aatteet saivat heidät täysin sokeiksi ja kuuroiksi näitä ajan merkkejä kohtaan, jotka näkyivät poliittisen taivaan rannalla. Fariseukset ja saddukeukset pelkäsivät enemmän uskonnollista haaveilua kuin poliittista haaveilua. Se voidaan nähdä Joh. 11:48: **Jos me sallimme hänen niin olla, niin kaikki uskovat hänen päällensä, ja roomalaiset tulevat ja ottavat pois sekä meidän maamme että kansamme.**

De fruktade således, att det religiösa svärmeriet, kunde blifva farligt för statens bestånd. Och samma tro hafva de Fariséer och Sadduceer ännu i denna dag. De frukta icke för det politiska svärmeriet, som vållade Judiska statens undergång; men för det religiösa svärmeriet frukta de värre än för pesten, ehuru det visar sig efteråt, att om det religiösa svärmeriet hade

He pelkäsivät siis, että uskonnollinen haaveilu saattaisi käydä vaaralliseksi valtion olemassaololle. Ja sama usko on fariseuksilla ja saddukeuksilla vielä tänä päivänäkin. He eivät pelkää poliittista haaveilua, joka aiheutti juutalaisvaltion tuhon, mutta uskonnollista haaveilua he pelkäävät enemmän kuin ruttoa, vaikka jälkeenpäin on tullut näkyviin, että mikäli uskonnollinen haaveilu olisi päässyt

fått taga öfver hand ibland Judarne, skulle det icke hafva fallit dem in, att sätta sig opp emot den Romerska öfvermagten; deras stat kunde således hafva bestått ännu i flera hundrade år, under det Romerska väldet. Men friheten, friheten, det var de politiska svärmarenas lösen.

yleistymään juutalaisten keskuudessa, heille ei olisi pälkähtänyt päähän nousta roomalaisten ylivoimaa vastaan. Heidän valtionsa olisi siis voinut olla olemassa vielä useita satoja vuosia roomalaisvallan alaisena. Mutta vapaus, vapaus! Se oli poliittisten haaveilijoiden tunnussana.

Samma rop höres ännu i denna dag från de politiska svärmarenas mun; dessa besinna icke, att sedan menniskan förlorat den himmelska friheten – friheten i viljan – kan hon icke bära den jordiska friheten; **men om Sonen gör eder frie, så ären I rätteligen frie.**

Sama huuto kuuluu vielä tänä päivänäkin poliittisten haaveilijoiden suusta. Ne eivät ajattele, että sen jälkeen kun ihminen on menettänyt taivaallisen vapauden – tahdon vapauden – hän ei voi kantaa maallista vapautta. **Mutta jos Poika tekee teidät vapaiksi, niin te olette totisesti vapaat.**

Vårt lilla Sverige står nu nästan i samma förhållande till det stora riket i öster, som Grekland till det Macedoniska riket i Philips tid, och det Judiska riket till det Romerska i Christi tid. Christus sjelf och hans Apostlar underkastade sig villigt den Romerska öfvermagten i politiskt eller lekamligt hänseende. Men de Fariséer och Skriftlärda, jemte massan af Judiska folket hade helt andra Idéer om den köttsliga friheten uti det förväntade Messianska riket. Det var skamligt och förnedrande för deras stolthet, att Guds folk skulle betala skatt till en hednisk öfverhet; derföre kommo de fram med den frågan, är det rätt att betala skatt till kejsaren?

Meidän pikku Ruotsimme on nyt melkein samassa suhteessa tuohon idän suureen valtakuntaan kuin Kreikka oli Makedonian valtakuntaan Filipin aikana ja juutalaisvaltakunta Rooman valtakuntaan Kristuksen aikana. Kristus itse opetuslapsineen alistui mielellään roomalaiselle ylivallalle poliittisessa eli ruumiillisessa suhteessa. Mutta fariseuksilla ja kirjanoppineilla sekä juutalaisella kansanjoukolla oli kokonaan toisenlaiset aatteet lihallisesta vapaudesta odotetussa messiaanisessa valtakunnassa. Heidän ylpeydelleen oli häpeällistä ja alentavaa, että Jumalan kansan piti maksaa veroa pakanalliselle esivallalle. Siksi he esittivät kysymyksen, onko oikein maksaa veroa keisarille.

Vårt land står nu nästan på samma punkt som det Judiska riket; vi äro väl ännu icke skattskyldiga under Kejsaren, men tidens tecken äro sådane, att vi snart kunna blifva det, om det politiska svärmeriet får fortfara. "Vi äro ett litet folk", säger Tegnér, "och böra noga ställa oss Polens öde till efterdöme." Napoleons spådom om Europa bör icke eller alldeles förgätas. "Inom 50 år blir Europa antingen Republikanskt eller Kosakiskt." Mannen hade en skarp politisk blick; han

Meidän maamme on nyt melkein samassa tilanteessa kuin juutalaisvaltakunta. Me emme tosin ole vielä verovelvollisia keisarille, mutta ajan merkit ovat sellaisia, että me voimme pian olla, mikäli poliittinen haaveilu saa jatkua. "Me olemme pieni kansa", sanoo Tegnér, "ja meidän on tarkoin asetettava Puolan kohtalo esimerkiksemme." Napoleonin ennustusta Euroopasta ei myöskään pidä aivan unohtaa: "Viidenkymmenen vuoden kuluessa Euroopasta tulee joko tasavaltainen tai kasakkavaltainen." Miehellä

insåg ganska väl att den politiska ställningen i Europa, icke kunde bära sig i längden sådan den nu är. Civilisationen i Europa har nemligen öfverlefvat sig sjelf; den har uppväckt sådana passioner, som icke kunna qväsas med bajonetten. Tyranni och skräckvälde kunna väl till en tid qväfva de egoistiska passionerna; de kunna genom fruktan till en tid hindras från utbrott, men den köttsliga friheten är lika spänstig som luften: ju mera den sammanpressas desto större motstånd gör den, och till slut kan ingen tryckning utifrån sammanhålla den; så ungefärligen förhåller det sig nu med den politiska luftmassan, hvilken Tegnér kallade för "tidens förskämda luftmassa", genom tyranni och förtryck måste denna förskämda luftmassa blifva så spänstig, att en politisk explosion icke kan undvikas; genom eftergift å Regeringarnes sida kunde möjligen en sådan politisk storm ännu till en tid förekommas; men elementerne på den politiska horizonten äro icke sådane, att den politiska stormen kan förekommas; luftmassan är lika tung som spänstig på höjderna, som i de lägre regionerna; magtbegäret är lika stort vid hofven, som frihets begäret hos folket. Således är ingen eftergift att vänta från Regeringarnes sida.

Den politiska Barometern, Tryckfriheten i Frankrike står icke särdeles högre än i andra stater och derföre måste den politiska stormen bryta ut.

Vissa fritänkare som föreställa sig, att Gud är en förskräckligt stor Filosoph, hafva påstått, att "Gud är så högt uppsatt öfver allt beröm och all hädelse" att han icke kan förolämpas eller såras; hvaraf äfven följer, att menniskan icke kan anklagas för Majestäts brott emot Gud personligen, emedan han sätter sig öfver de usla jordmaskarnens eller fjäll lemlarnes skällande; han bryr sig

oli terävä poliittinen silmä. Hän oivalsi varsin hyvin, että Euroopan poliittinen asema ei nykytilassaan voisi kestää pitkään. Euroopan sivistys on jo aikansa elänyt. Se on herättänyt sellaisia intohimoja, joita ei voida tukahduttaa kiväärin pistimellä. Tyrannius ja hirmuvalta voivat kyllä jonkin aikaa tukahduttaa itsekkäitä intohimoja, niitä voidaan pelon avulla jonkin aikaa estää pääsemästä valloilleen, mutta lihallinen vapaus on yhtä kimmoisa kuin ilma. Mitä enemmän sitä puristetaan kokoon, sitä suuremman vastuksen se tekee. Ja lopulta ei mikään ulkoinen paine voi pitää sitä enää koossa. Suunnilleen niin on nyt poliittisen ilmamassan laita, jota Tegnér nimitti "ajan pilaantuneeksi ilmamassaksi". Hirmuvallan ja sorron vuoksi tämän pilaantuneen ilmamassan täytyy tulla niin kimmoisaksi, että poliittiselta räjähdykseltä ei voida välttyä. Hallitusten myönnytyksillä tällaista poliittista myrskyä voitaisiin mahdollisesti vielä jonkin aikaa torjua. Mutta poliittisen horisontin elementit eivät ole sellaisia, että sitä poliittista myrskyä voitaisiin estää. Ilmamassa on korkealla yhtä raskasta ja jännitteistä kuin alemmilla alueillakin. Hovin vallanhimo on yhtä suuri kuin kansan vapaudenhimo. Niin muodoin ei ole odotettavissa mitään myönnytyksiä hallituksilta.

Poliittinen ilmapuntari, Ranskan painovapaus, ei ole erityisen paljon korkeammalla kuin muissa valtioissa, ja siksi poliittisen myrskyn on puhjettava äkkiä.

Tietyt vapaa-ajattelijat, jotka kuvittelevat Jumalan olevan hirvittävän suuren filosofin, ovat väittäneet, että Jumala on niin korkealla kaiken kiitoksen ja pilkan yläpuolella, ettei häntä voida loukata tai haavoittaa. Siitä seuraa, että ihmistä ei voi syyttää henkilökohtaisesta majesteettirikoksesta Jumalaa vastaan, koska hän väheksyy kurjien maan matosten eli tunturisopulien haukuntaa. Hän ei välitä

icke om, att gatpojkarne kasta smuts på honom; men för att göra sin Lag gällande, måste han straffa lagbrytarena; ty han tål icke att hans lag öfverträdes. Om nu detta vore det rätta personliga förhållandet emellan Gud och menniskan, (ehuru Luther och alla väckta hafva en helt annan föreställning om Guds höga egenskaper, än Filosofen) så borde denna lära först och främst finna sin tillämpning hos alla Regenter, "hvilka borde vara så högt uppsatta öfver all smädelse och allt beröm, att de icke borde bry sig om, att gatpojkarne kasta smuts på dem.

siitä, että katupojat heittävät lokaa hänen päälleen. Mutta saattaakseen lakinsa voimaan hänen täytyy rangaista lain rikkojia, sillä hän ei kärsi sitä, että hänen lakinsa rikotaan. Jos tämä olisi nyt oikea henkilökohtainen suhde Jumalan ja ihmisen välillä, (vaikka Lutherilla ja kaikilla heränneillä on kokonaan toisenlainen käsitys Jumalan korkeista ominaisuuksista kuin filosofilla), niin kaikkien hallitsijoiden pitäisi ennen kaikkea osata soveltaa tätä oppia, "joiden pitäisi olla niin korkealla kaiken pilkan ja kiitoksen yläpuolella, ettei heidän pitäisi välittää, jos katupojat heittävät lokaa heidän päälleen".

Men vår tids Regenter äro icke så stora Filosofer; att de kunna sätta sig öfver all smädelse och allt beröm; derföre måste de lägga band på Tryckfriheten; och dessa band tåla icke gatpojkarne, derföre måste de göra uppror emot superior.

Mutta meidän aikamme hallitsijat eivät ole niin suuria filosofeja, että he voisivat asettua kaiken pilkan ja kiitoksen yläpuolelle. Sen tähden heidän on rajoitettava painovapautta. Ja näitä rajoituksia katupojat eivät siedä, siksi heidän on tehtävä kapina esivaltaa vastaan.

Detta skämt är fullt alfvar i nuvarande politiska förhållanden. Revolutions andan, frihetsbegäret, Egoismen måste bryta ut i Europa, och dertill behöfves nu i Frankrike en ganska ringa anledning: "blott en gnista från afgrunden kan tända eld i den pålitiska långhalmen. Man hör redan talas om helvetes machiner i Frankrike; och nu varande Kejsare, lär icke hafva förskaffat sig någon Amulett från Lappmarken, som Ludvig Filip, som kan göra honom skattfri. Kriget med Ryssen kostar slantar, och dessa slantar skola tagas ur folkets fickor; går det icke så fort med ryssens qväsande, som folket fordrar, så måste det långvariga kriget väcka missnöje; i Frankrike går väl äran före egennyttan men kan icke äran tillfridsställas, så måste äfven egennyttan göra sig gällande, och då kan det lätteligen hända, att folket börjar knota; kommer dertill en helvetes machin, som förkortar nu varande Kejsarens dagar, så har man

Tämä pila on täyttä totta nykyisissä poliittisissa olosuhteissa. Vallankumoushengen, vapaudenhalun ja egoismin on puhjettava äkisti Euroopassa, ja Ranskassa siihen tarvitaan nyt aivan mitätön syy. Ainoastaan kipinä pohjattomuudesta riittää sytyttämään poliittiset oljet tuleen. Ranskassa kuullaan jo puhuttavan helvetinkoneista. Ja nykyinen keisari ei kuulu hankkineen mitään onnen esinettä Lapin maasta kuten Ludvig Filip, jolla pääsisi vapaaksi verosta. Sota Venäjää vastaan kuluttaa lantteja, ja nämä lantit on otettava kansan taskuista. Jos Venäjän nujertaminen ei onnistu niin nopeasti kuin kansa vaatii, niin tuon pitkäaikaisen sodan on herätettävä tyytymättömyyttä. Ranskassa kylläkin kunnia käy omanvoitonpyynnin edellä, mutta mikäli kunniaa ei kyetä tyydyttämään, niin myös omanvoitonpyynnin on saatava äänensä kuuluviin, ja silloin saattaa helposti tapahtua, että kansa alkaa nurista. Jos siihen tulee lisäksi helvetinkone, joka lyhentää nykyisen keisarin päiviä, niin

revolutionen färdig; Fransmännen hafva nu fördrifvit Bourbonerna, och huset Orleans; de hafva blifvit kufvade af kosacker för Napoleonernas äregirighet, till hvilken skola de nu vända sig, när en revolution utbryter, som sprider sig, som en löpeld till Italien och Ungern hvarest den politiska surdegen ligger och gaser i hjertgropen; Österrike måste då genast göra fred med Ryssen, för att hålla styr på sitt eget land. Preussen måste vända sig mot Frankrike, för att qväsa revolutionen; alldeles så gick det under den första stora revolutionen 1790.

silloin vallankumous on valmis. Ranskalaiset ovat nyt karkottaneet bourbonilaiset ja Orleansin huoneen, jotka kasakat kukistivat napoleonilaisten kunnianhimon vuoksi. Kenen puoleen he nyt kääntyvät vallankumouksen puhjetessa, joka leviää kulovalkean lavoin Italiaan ja Unkariin, missä poliittinen hapatus on kuohumassa sydämen pohjalla. Itävallan on silloin heti tehtävä rauha Venäjän kanssa voidakseen pitää ohjakset käsissään omassa maassaan. Preussin on käännyttävä Ranskaa vastaan tukahduttaakseen vallankumouksen. Juuri niin kävi ensimmäisen suuren vallankumouksen aikana 1790.

Turken måste göra fred med Ryssen på samma villkor som förut, eller med Moldau och Walachiet såsom lydprovinser under Ryssland; och till en sådan fred skulle Ryssland masta beqväma sig af fruktan för de Europeiska revolutionerna; men huru skulle det då gå med Sverige om det skulle bryta neutraliteten; icke skulle England kunna bevara Sverige för ett vinterkrig med Ryssen; och om Sverige hade pengar, kunde det möjligen hålla sig emot Ryssen en vinter; men nu har brännvinet icke allenast gjort allmogen i Sverige utfattigt, utan det har äfven förstört den svenska mergen och kraften både till kropp och själ: och ingenting annat än brännvinet kan gifva svenska soldaten mod att gå till döden, ty lika som hvarje fyllhund har ondt samvete efter ruset, så har också nu hela folket ondt samvete efter sitt långvariga rus; det har icke såsom i Gustaf den Andre Adolphs tid, något medvetande af en helig sak, för hvilken det skulle offra lif och blod, med hopp om den eviga saligheten. Alltså skulle Sveriges soldater komma att slåss med ryssen i fyllan; och detta rus skulle väl i ögonblicket gifva dem mod, att förakta farorna och döden; men huru går det med dem, som dö i fyllan: månne också de blifva salige, som dö i fyllan?

Turkin täytyy tehdä rauha Venäjän kanssa samoilla ehdoilla kuin ennen eli hyväksymällä Moldava ja Valakia Venäjän alaisiksi maakunniksi. Ja Venäjä joutuisi tyytymään sellaiseen rauhaan eurooppalaisten vallankumousten pelossa. Mutta kuinka Ruotsin kävisi, jos se joutuisi luopumaan puolueettomuudestaan? Englanti ei pystyisi suojelemaan Ruotsia joutumasta talvisotaan Venäjän kanssa. Ja jos Ruotsilla olisi rahaa, se voisi ehkä kestää Venäjää vastaan yhden talven, mutta nyt paloviina ei ole ainoastaan tehnyt Ruotsin rahvasta rutiköyhäksi, vaan se on myös pilannut ruotsalaisen ytimen ja voiman sekä ruumiista että sielusta, eikä mikään muu kuin paloviina saata antaa ruotsalaiselle sotilaalle rohkeutta mennä kuolemaan, sillä samoin kuin jokaisella juomarilla on paha omatunto päihtymyksen jälkeen, niin on nyt myös koko kansalla paha omatunto pitkäaikaisen päihtymyksensä jälkeen. Kansalla ei ole nyt niin kuin Kustaa II Aadolfin aikana mitään tietoa pyhästä asiasta, jonka edestä se uhraisi henkensä ja verensä iankaikkisen autuuden toivossa. Ruotsin sotilaat tulisivat siis sotimaan venäläisten kanssa humalassa, ja kai se humala antaisi heille hetkeksi rohkeutta halveksimaan vaaroja ja kuolemaa. Mutta kuinka niiden käy, jotka kuolevat päissään? Tulevatkohan nekin autuaaksi?

Detta är ingalunda skämt utan fullkomligt allfvar; ty allmogen i Sverige har nu kommit så långt uti sin insigt i Läkare konsten, att den tror, att brännvinet kan förekomma och bota alla sjukdomar; har någon mask, så tror han att brännvinet kan döfva masken; har någon ondt i magen, så tror han, att brännvinet kan bota honom; har någon ondt samvete öfver sitt förra rus, så tror han; att brännvinet kan döfva hans onda samvete; och det gör det verkeligen för ögonblicket; men huru går det i evigheten, der intet brännvin finnes, hvarmed den ur syndaruset uppvaknade kan döfva sitt onda samvete?

Tämä ei ole pilailua, vaan täyttä totta, sillä Ruotsin rahvas on päässyt nyt niin pitkälle lääketieteessä, että se luulee paloviinan voivan ehkäistä ja parantaa kaikki taudit. Jos jollakin on mato, niin hän luulee paloviinan voivan kuolettaa madon. Jos jollakin on maha kipeä, niin hän uskoo paloviinan voivan parantaa hänet. Jos jollakin on paha omatunto edellisestä humalasta, niin hän luulee paloviinan voivan kuolettaa hänen pahan omantuntonsa. Ja sen se todellakin tekee hetkeksi. Mutta kuinka käy iankaikkisuudessa, missä ei ole paloviinaa, jolla synnin humalasta heräävä voi rauhoittaa pahaa omaatuntoaan?

Sådana äro tidens tecken: de förebåda ingenting annat än krig och örlig, uppror och tvedrägt, pest och hungersnöd; och öfver allt detta är det ingen, som tänker på sin själs frälsning ibland den sorglösa hopen; ingen aktar på tidens tecken; ingen säger till sin broder: detta är ett straff för vårt ogudaktiga lefverne.

Sellaisia ovat ajan merkit. Ne eivät ennusta mitään muuta kuin sotaa ja kapinaa ja riitaa, ruttoa ja nälänhätää. Ja kaiken tämän lisäksi suruttoman joukon keskuudessa ei ole yhtään, joka ajattelisi sielunsa pelastusta. Kukaan ei ota vaarin ajan merkeistä. Kukaan ei sano veljelleen: "Tämä on rangaistus jumalattomasta elämästämme."

Huru var det med folket i staden Messina, hvarest folket röfvade och plundrade, när pesten eller choleran grasserade i staden inom 5 dygn hade 8000 menniskor dödt i pesten, och man skulle hafva förmodadt, att de qvarlefvande skulle hafva beredt sig till döden, genom sann bot och bättring genom fasta och bön; men i det stället beredde de sig till döden genom stöld och tjufveri, genom röfveri och plundring. Detta har skett helt nyligen uti en stad på Cicilien, såsom tidningarne berätta: det är väl sannt, att ett sådant hiskeligt lefverne har skett i Påfvedömet; men folket i Lutherdömet är ingenting viller; om till exempel en sådan pest skulle komma till en större stad i Sverige, skulle större delen af folket gå på krogen, och taga sig ett rus, såsom bot emot sjukdomen: och derpå fråga vi: månne de blifva salige,

Kuinka oli Messiinan kaupungin asukkaiden laita, jossa kansa ryösti ja rosvosi ruton eli koleran raivotessa kaupungissa? Viidessä vuorokaudessa oli 8000 ihmistä kuollut ruttoon, ja olisi ollut luultavaa, että jälkeen jääneet olisivat valmistautuneet kuolemaan totisen katumuksen ja parannuksen kautta, paastolla ja rukouksella. Mutta siinä paikassa he valmistautuivat kuolemaan varkaudella, ryöväämisellä ja rosvoamisella. Tämä on tapahtunut aivan äskettäin eräässä kaupungissa Sisiliassa, kuten sanomalehdet kertovat. Onhan se totta, että sellainen kauhea elämä on tapahtunut paavikunnassa, mutta luterilaisen kansan laita ei ole paremmin. Jos sellainen rutto puhkeaisi esimerkiksi jossakin suurehkossa Ruotsin kaupungissa, suurin osa kansasta menisi kapakkaan juomaan itsensä humalaan ikään kuin taudin lääkitykseksi. Ja sen perästä me kysymme, tulevatkohan

som dö i fyllan?

Annars står det nu bra uselt till med Christendomen i vårt land: Frankrike har icke ännu pliktat tillräckligt för Bartholomi natten; det måste ännu badas och renas i sitt eget blod, emedan det icke är renadt i Christi blod; men huru rent är Sverige för sina religions förföljelser? vi hafva förut visat i denna Tidskrift, att den som hatar och förföljer de Christna, måste förr eller sednare få sitt välförtjenta straff. Sverige är nu beryktadt för sin intolerans; det anklagar och dömer icke allenast dem som gå öfver till Påfvedömet, utan äfven Läsare och pietister, som dock bekänna Lutherska Läran, måste plikta för sitt samvete, och för sin renlärighet. Är det icke förskräckligt, att deras barn, som offrade lif och blod för Lutherska Läran, just deras barn och efterkommande måste nu plikta för den Lutherska Renlärigheten, hvilken alla Läsare i Sverige bekänna och älska. Ty låt vara, att de som för sitt samvetes skull skilja sig ifrån Statskyrkan, kallas för separatister, men hvilken har gifvit den ena menniskan lof, att tvinga en annans samvete? att förfölja olika tänkande för deras religiösa öfvertygelse? är icke sådant inquisitoriskt förfarande Jesuitism? Eller har nu den svenska kyrkan kommit öfverens med de påfviska i den slags Bibeltolkning, som säger, att orden **"tvinga dem att komma härin",** betyder detsamma som inquisition, eller kyrkans rättighet, att tvinga andras samveten med den verkliga lagens magt. En sådan tolkning har man i Påfvedömet; men Luther var så långt ifrån en sådan Bibeltolkning, att han häldre ville lida sjelf förföljelse för sin öfvertygelse, än att någon annan skulle få lida för hans skull.

Det är just sjelfva grunden för sådana inquisitoriska åtgärder, som är stridande

ne autuaiksi, jotka kuolevat humalassa?

Muutoin meidän maamme kristillisyyden laita on todella huonosti. Ranska ei ole vielä saanut kärsiä tarpeeksi Bartholomeuksen yön vuoksi. Sen pitää vielä kylpeä ja puhdistautua omassa veressään, koska sitä ei ole puhdistettu Kristuksen veressä. Mutta kuinka puhdas Ruotsi on uskonnollisista vainoistaan? Olemme aikaisemmin tässä aikakauslehdessä osoittaneet, että se, joka vihaa ja vainoaa kristittyjä, joutuu ennemmin taikka myöhemmin kärsimään hyvin ansaitsemansa rangaistuksen. Ruotsi on niittänyt kuuluisuutta suvaitsemattomuudellaan. Se ei syytä ja tuomitse ainoastaan niitä, jotka siirtyvät paavilaisuuteen, vaan myös lukijaisten ja pietistien, jotka kuitenkin tunnustavat luterilaista oppia, on kärsittävä omantuntonsa ja puhdasoppisuutensa vuoksi. Eikö ole kauheaa, että juuri luterilaisen opin vuoksi henkensä ja verensä uhranneiden lapset joutuvat nyt kärsimään luterilaisen puhdasoppisuuden vuoksi, jota kaikki Ruotsin lukijaiset tunnustavat ja rakastavat? Sillä olkoonkin, että omantuntonsa tähden valtiokirkosta eroavia kutsutaan lahkolaisiksi, mutta mikä on antanut yhdellekään ihmiselle luvan pakottaa toisen omaatuntoa ja vainota toisin ajattelevia heidän uskonnollisen vakaumuksensa vuoksi? Eikö sellainen inkvisitorinen menettely ole jesuiittalaisuutta? Vai onko Ruotsin kirkko nyt sopinut paavilaisten kanssa sellaisesta raamatuntulkinnasta, joka sanoo, että sanat **vaadi heitä sisälle tulemaan** merkitsevät samaa kuin inkvisitio, eli kirkon oikeus pakottaa toisten omiatuntoja maallisen lain voimalla. Sellainen tulkinta on paavilaisuudessa. Mutta Luther oli niin kaukana sellaisesta raamatunselityksestä, että hän mieluummin halusi itse kärsiä vainoa vakaumuksensa vuoksi kuin että joku toinen olisi joutunut kärsimään hänen vuokseen.

Itse inkvisitoristen toimenpiteiden perusta sotii kristillisyyden henkeä vastaan. Sillä

emot Christendomens anda; ty Christendomen har i alla tider gjort sig gällande på öfvertygelsens väg, men alldrig genom yttre tvång; hvarifrån har då Lutherska kyrkan fått den öfvertygelsen, att det är rätt att tvinga andra menniskors samveten; genom den verldsliga lagens magt, har Lutherska kyrkan i synnerhet i Sverige velat tvinga pietister, Läsare och Separatister, att göra våld på sin öfvertygelse, eller också lida förföljelse för sin tro? Detta våld på menniskans samvete är ett ibland de sämsta tidens tecken, ty inquisitions åtgärderna hafva icke utgått ifrån den råa massan, utan ifrån sjelfva presterskapet ifrån de mest upplysta i landet.

kristillisyys on aina saanut jalansijaa vakaumuksen tietä, mutta ei koskaan ulkoisella pakolla. Mistä siis luterilainen kirkko on saanut sellaisen vakaumuksen, että on oikein pakottaa toisten ihmisten omiatuntoja? Maallisen lain voimalla on luterilainen kirkko erityisesti Ruotsissa tahtonut pakottaa pietistejä, lukijaisia ja lahkolaisia tekemään väkivaltaa vakaumukselleen tai kärsimään vainoa uskonsa vuoksi. Tämä ihmisten omiintuntoihin kohdistuva väkivalta on yksi pahimmista ajan merkeistä, sillä inkvisition toimenpiteet eivät ole lähtöisin raa'asta massasta, vaan itsestään papistosta, maan valistuneimmista.

Så har det varit i Påfvedömet; och så har det gått till i Lutherska kyrkan; ända ifrån Speners tid, och likväl kan ingen bevisa, att Spener har drifvit någon falsk lära, och afvikit ifrån den Lutherska renlärigheten, likasom också Ruthström, Tollstadius, Grubb m.fl. blifvit förföljda i Sverige ibland lärarena, utom Läsare och pietister ibland Lekmännen, hvilka historien efteråt måste anse såsom oskyldiga offer för inquisitionen och prest fanatismen; just detta andeliga hat, som uti inquisitorernas och äfven uti de Lutherska Jesuiternas medvetande uppenbarat sig som en helig pligt att utrota kättare, detta den orthodoxa gallans intryck på hjernan, är det klaraste bevis på sannfärdigheten af Christi ord: **"de tro sig föra Gudi en tjenst dermed."** Det är mången, som påstår, att Jesuiterna ganska väl visste, hvad de gjorde, när de anställde religions förföljelser; men Frälsaren säger ju tydligen på korset: **"Fader, förlåt dem det, ty de veta icke hvad de göra."** Säkert är, att de lärdaste män den tiden icke visste huru de gjorde när de korsfäste den helige; det var deras fullkomliga öfvertygelse, att det var rätt att så handla. Så hafva också Jesuiterna i påfvedömet haft den oförgripliga öfvertygelsen, att de

Niin on ollut paavikunnassa ja niin on käynyt luterilaisessa kirkossa aina Spenerin ajasta, ja kuitenkaan kukaan ei voi todistaa, että Spener olisi opettanut väärää oppia ja poikennut luterilaisesta puhdasoppisuudesta. Samoin myös Ruthström, Tollstadius, Grubb, ym. ovat Ruotsissa vainotuiksi joutuneita opettajia, puhumattakaan maallikkoihin kuuluvista lukijaisista ja pietisteistä, joita historian täytyy jälkeenpäin pitää inkvisition ja pappiskiihkon viattomina uhreina. Juuri tämä hengellinen viha, joka inkvisiittoreiden ja myös luterilaisten jesuiittojen tietoisuudessa on ilmennyt pyhänä velvollisuutena kitkeä juurineen kerettiläiset, juuri tämä puhdasoppisen sapen vaikutus aivoihin on selvin osoitus Kristuksen sanojen todenperäisyydestä: **he luulevat tekevänsä sillä Jumalalle palveluksen.** Moni väittää jesuiittojen tietäneen hyvin, mitä he tekivät järjestäessään uskonnollisia vainoja. Mutta Vapahtajahan sanoo selvästi ristillä: **"Isä anna heille anteeksi, sillä he eivät tiedä, mitä he tekevät."** Varmaa on, etteivät oppineimmatkaan miehet sillä ajalla tienneet, mitä he tekivät ristiinnaulitessaan sen Pyhän. Heidän täydellinen vakaumuksensa oli, että oli oikein menetellä niin. Niin on myös paavikunnan jesuiitoilla ollut se järkähtämätön vakaumus, että he

gjorde Gudi en tjenst dermed, att de förföljde Valdensarer, Wiklefiter, Hussiter och Protestanter; och troligen hafva äfven Jesuiterna i Lutherdömet haft den oförgripliga öfvertygelsen, att de inquisitoriska åtgärderna emot Läsare och pietister varit alldeles nödvändiga för kyrkans och statens bestånd; alldenstund dessa liksom Judar - ne frukta för det religiösa svärmeriet, ty så har djefvulen kunnat förblinda de lärdaste mäns sinnen, att den sanna Christendomen har uppenbarat sig för dem såsom ett ohyggligt svärmeri; alldeles så som Christendomen uppenbarade sig för hedningarne i Taciti tid, nemligen i slutet af det första århundradet. Ja sannerligen om någon af nutidens Biskopar skulle i en hast förflyttas till samma tid, som Tacitus lefde, och komma i beröring med den tidens Christna, skulle han genast gå till hedningen Tacitus och säga: du har rätt min kära broder Tacitus, i hvad du skrifvit om de Christna, ty denna Christendom är ett ohyggligt svärmeri. Men du skulle komma till vårt land, der skulle du få se den sanna Christendomen i statskyrkan; hvarest en dylik lag, som den Eder Kejsare har utfärdat, är stiftad emot de Christna svärmarena, enligt denna lag äro de Christna förbjudna, att hålla sina hemliga sammankomster; emedan de störa samvetsfriden i samhället; de anse sig hafva den rätta Religionen, och fördöma andra.

Ja alldeles rigtigt säger Tacitus; de anse sig sjelfva för Guds barn och fördöma andra. En sådan andelig högfärd har man alldrig funnit ibland hedningarne, ja den Christendomen, måste visst vara ett ohyggligt svärmeri. Vi böra endast tillägga, att många Prester nu för tiden läsa den lärda hedningen Taciti skrifter med större uppbyggelse än Luthers skrifter, hvilka i allmänhet icke äro omtyckta af Presterna i Sverige; de finna i allmänhet

tekivät sillä Jumalalle palveluksen, että he vainosivat valdolaisia, wyckliffiläisiä, hussilaisia ja protestantteja. Ja luultavasti myös luterilaisuuden jesuiitoilla on ollut se järkkymätön vakaumus, että lukijaisiin ja pietisteihin kohdistuneet inkvisitoriset toimenpiteet ovat olleet aivan välttämättömiä kirkon ja valtion olemassaolon turvaamiseksi, koskapa nämä pelkäävät juutalaisten tavoin uskonnollista haaveilua. Sillä perkele on niin osannut sokaista oppineimpienkin miesten mielet, että totinen kristillisyys on näyttänyt heistä kauhealta haaveilulta. Aivan niin kuin kristillisyys näytti Takituksen aikaisista pakanoista, nimittäin ensimmäisen vuosisadan lopulla. Ja totisesti, jos joku nykyisistä piispoista siirrettäisiin äkisti siihen aikaan, jossa Takitus eli, ja hän joutuisi kosketuksiin sen aikaisten kristittyjen kanssa, hän menisi heti Takituspakanan luokse ja sanoisi: "Olet oikeassa, rakas veljeni Takitus, siinä, mitä olet kirjoittanut kristityistä, sillä tämä kristillisyys on kauheaa haaveilua. Mutta sinun pitäisi tulla meidän maahamme, siellä saisit nähdä oikean kristillisyyden valtiokirkossa, jossa samanlainen laki kuin teidän keisarinne määräämä on säädetty kristittyjä haaveilijoita vastaan. Sen lain mukaan kristityiltä on kielletty heidän salaisten kokoustensa pito, koska he häiritsevät yhteiskunnan tunnonrauhaa. Heillä on omasta mielestään oikea uskonto ja he tuomitsevat muita."

"Niin, aivan oikein", sanoo Takitus, "he pitävät itseään Jumalan lapsina ja tuomitsevat muita. Sellaista hengellistä ylpeyttä ei ole koskaan löytynyt pakanoiden keskuudesta. Kyllä sellaisen kristillisyyden täytyy olla kauheaa haaveilua!" Meidän täytyy lisätä ainoastaan, että monet papit lukevat nykyisin tuon oppineen pakanan, Takituksen kirjoituksia suuremmalla hartaudella kuin Lutherin kirjoituksia, joista Ruotsin papit ylipäänsä eivät pidä. He eivät yleensä löydä

ingen själaföda i Luthers skrifter, emedan de äro för gammelmodiga. Ingen undrar då, att Läsarena, som finna sin förnämsta själaföda i Luther, blifva hatade och förföljda af Presterna.

Lutherin kirjoituksista mitään sielun ruokaa, koska ne ovat aivan liian vanhanaikaisia. Kukaan ei ihmettele silloin, että papit vihaavat ja vainoavat lukijaisia, jotka löytävät parhaan sielunruokansa Lutherista.

Men just genom denna andeliga hat emot Läsarena styrkes den sorglösa hopen uti sin blinda och döda tro, ty nu tror både krögaren och fyllhunden att Läsarena äro kättare, svärmare och villoandar. Och hvilken kan då vara en rätt Christen? Jo; hvilken annan än krögaren och fyllhunden? horan och horbocken hata allt läseri, och när Presten genom sitt hat emot Läsarena, kallar dem för kättare, svärmare och villoandar, så kan väl ingen annan vara en rätt Christen än horan och horbocken. Man har ju icke många andra att välja på, ty i vårt land skall det icke finnas många egenrättfärdighetens tjenare, som verkeligen göra något alfvar af dygden, och ett heligt lefverne. Större delen lefver uti uppsåtliga synder; huru mycket har Presterskapet i Sverige gjort alfvar af nykterhets saken? de måste ju i allmänhet tala för sin sjuka mor, här de tala om brännvinets måttliga bruk; detta gillar också förnuftet; men absolut nykterhet kan förnuftet i allmänhet icke gilla, emedan det gör så godt i kroppen att taga sig en sup, eller ett glas punsch, och det som gör godt i kroppen måste också vara nyttigt för själen.

Mutta juuri tämän lukijaisiin kohdistuvan hengellisen vihan tähden vahvistuu suruton joukko sokeassa ja kuolleessa uskossaan, sillä nyt sekä kapakoitsija että juomari uskoo, että lukijaiset ovat kerettiläisiä, haaveilijoita ja villihenkiä. Ja kuka silloin voi olla oikea kristitty? Niin, kukapa muu kuin kapakoitsija ja juomari! Huora ja huorapukki vihaavat kaikkea lukijaisuutta, ja kun pappi lukijaisvihassaan kutsuu lukijaisia kerettiläisiksi, haaveilijoiksi ja villihengiksi, niin ei kai kukaan muu voi olla oikea kristitty kuin huora ja huorapukki. Tässä ei ole paljon valinnan varaa, sillä meidän maassamme ei ole monta omanvanhurskauden palvelijaa, joka todellakin suhtautuisi jollakin vakavuudella siveyteen ja pyhään elämään. Suurin osa elää ehdollisissa synneissä. Kuinka paljon Ruotsin papisto on tosissaan edistänyt raittiuden asiaa? Heidänhän on julkisuudessa puhuttava omaan pussiinsa puhuessaan viinan kohtuullisesta käytöstä. Tämän järki-kin hyväksyy. Mutta ehdotonta raittiutta järki ei yleensä voi hyväksyä, koska se tekee ruumiille niin hyvää, kun ottaa ryypyn tai lasin punssia. Ja sen, mikä tekee hyvää ruumiille, täytyy myös olla hyödyllistä sielulle.

Alldeles riktigt, rätt tänkt min gunstiga Herr Epicure! och således om hordoms lustans tillfridsställande gör godt i kroppen; så måste hordoms väsendet vara nyttigt för själen, äfven om det skulle ske i förbjudna leder och utom äktenskapet. Men den som talar för brännvinets måttliga bruk, han talar visst för sin sjuka mor; det är en syndig vana, och en viss envishet att icke gifva sig under nykterhetsvännernas ok. Nykterheten är ett band på

Aivan niin! Oikein ajateltu, hyvä herra epikurolainen! Ja jos siis huoruuden himon tyydyttäminen tekee hyvää ruumiille, niin huoraamisen täytyy olla sielullekin hyödyllistä, vaikka se tapahtuisi kielletyissä polvissa ja avioliiton ulkopuolella. Mutta se, joka puhuu viinan kohtuullisen käytön puolesta, puhuu varmasti omaan pussiinsa. Se on syntinen tapa ja tiettyä itsepäisyyttä, ettei alistu raittiudenystävien ikeeseen. Raittius kahlitsee vapautta. Vaikka tuhansien juo-

friheten; om också tusende fyllhundar måste dö i förtid för en måttlig drinkare, som genom sitt elaka exempel styrker de omåttliga i sin tro på brännvinets nytta och oumbärlighet för menniskans hälsa; så vill dock icke den måttliga drinkaren veta att han, såsom Prest i församlingen, enligt den eviga Rättvisans lagar; blir ansvarig för allt det onda, som han med sitt måttlighets exempel åstadkommer i församlingen. De som tala för brännvinets måttliga bruk, söka väl att försvara sig med det gamla ordspråket: "abusus non tollit usum." Det är uttydt: "missbruket upphäfver icke bruket." Men då kunna vi ställa ett annat ordspråk deremot. "Nulla regula sine exceptione", det är: "ingen regel utan undantag," är det en regel att missbruket icke upphäfver bruket, så är ingen regel utan undantag. Det är ett bevis på Lärarens egen andeliga blindhet, om han tror, att hans eget måttliga bruk, icke åstadkommer den största förargelse i församlingen; ty just derigenom att Presten tager sig en sup, blifver satans kalk helgad till allmänt bruk i församlingen.

Exemplet smittar hela församlingen. Om den måttliga suparen vill bestraffa brännvinets missbruk, så säga alla fyllhundar: ni super sjelf den djefvulska drycken, huru kan ni då bestraffa oss. En sådan förebråelse har jag mer än en gång fått höra, medan jag icke hade alldeles afsagt mig allt bruk af starka drycker. Och en sådan förebråelse måste hvarje Prest emottaga af alla fyllhundar, om han icke är absolut nykter och sjelf vill bestraffa denna last. Det håller nog ändå hårdt med krögare och fyllhundar om den absolut nyktra Läraren börjar med alfvar att bestraffa supseden. Han finner då ett svårt motstånd, han måste då förnimma, huru stor djefvulens magt är i menniskan; och huru stort hat den ådrager sig, som verkeligen

marien täytyy kuolla ennenaikaisesti kohtuullisen juomarin tähden, joka pahalla esimerkillään vahvistaa kohtuuttomia uskossaan viinan hyödytykseen ja välttämättömyyteen ihmisen terveydelle, niin ei kohtuullinen juomari kuitenkaan tahdo tietää, että hän seurakunnan pappina Iankaikkisen Oikeudenmukaisuuden lakien mukaan joutuu vastuulliseksi kaikesta siitä pahasta, jonka hän kohtuullisuuden esimerkillään saa aikaan seurakunnassa. Ne, jotka puhuvat viinan kohtuullisen käytön puolesta, yrittävät kyllä puolustautua vanhalla sananlaskulla "abusus non tollit usum", joka tarkoittaa, että väärinkäyttö ei tee käyttöä vääräksi. Mutta silloin voimme asettaa toisen sananlaskun sitä vastaan: "nulla regula sine exceptione", ei sääntöä ilman poikkeusta. Jos se on sääntö, että väärinkäyttö ei tee käyttöä vääräksi, niin ei ole yhtään sääntöä ilman poikkeusta. Se on todiste opettajan omasta hengellisestä sokeudesta, jos hän uskoo, ettei hänen kohtuullinen käyttönsä saa aikaan mitä suurinta pahennusta seurakunnassa. Sillä juuri siinä, että pappi ottaa ryypyn, saatanan kalkki tulee pyhitetyksi yleiseen käyttöön seurakunnassa.

Esimerkki tarttuu koko seurakuntaan. Jos kohtuullinen juomari tahtoo nuhdella viinan väärinkäyttöä, niin kaikki juomarit sanovat: "Te ryyppäätte itse sitä perkeleellistä juomaa, kuinka te sitten voitte nuhdella meitä?" Sellaisen moitteen olen useammin kuin kerran saanut kuulla silloin, kun en vielä ollut hylännyt kaikkea väkevien juomien käyttöä. Ja sellaisen moitteen jokainen pappi joutuu ottamaan kaikilta juomareilta, mikäli hän ei ole ehdottoman raitis ja tahtoo itse nuhdella tätä pahetta. Ehdottoman raitiskin opettaja joutuu lujille kapakoitsijoiden ja juomarien kanssa, jos hän alkaa kaikella vakavuudella nuhdella juopottelua. Hän joutuu kovaan vastarintaan. Hän joutuu silloin tuntemaan, kuinka suuri perkeleen valta on ihmisessä, ja kuinka suuren vihan se vetää

med alfvar vill kämpa för en god idé. Verlden har redan visat sina draketänder emot mig, såsom den förmodade upphofsmannen till nykterhets ifvern i Torneå Lappmark; icke nog dermed, att krögare och fyllhundar, med sina brännvins patroner i spetsen, försökt att genom den verldsliga lagens missbruk hämnas, utan äfven Prester som hade bordt befrämja samma sak, som jag genom Guds nåd, söker befrämja, hafva utspridt lögner och smädelser genom Tidningarne; ty en prest är det, som skrifvit bihanget i Norrbottens Posten för år 1852; hvarpå en annan Prest har svaradt till mitt rättfärdigande, och en tredje, genom sitt insända beriktigande, hvilket vi intagit i denna tidskrift, emedan Norrbottens Tidning, som hade intagit smädelserna i bihanget, icke har gifvit rum i sin Tidning för det insända beriktigandet.

Från Norrska sidan hafva åtskilliga klagomål ingått till Regeringen, rigtade emot min person, och har Biskopen på Tromsö varit mest angelägen att komma åt skinnet, när han icke kunde komma åt själen, ehuru han i sina klagomål har påstått, att jag borde stå i moraliskt ansvar för Koutokeino mordet; men denna förnufts Logik hafva redan de påfviska användt emot Luther; dock har icke historien kunnat bekräfta denna förnufts Logik; Ty om Luther står uti ett moraliskt ansvar för Bondekrigen, och för Vederdöparenas mordgerningar samt för de religions krig, hvilka i och för Luthers Reformation upplågade, så kan djefvulen använda förnufts Logik emot Christus: "I veten intet, sade öfverste Presten Caiphas; Ej heller besinnen I, att oss är bättre, att en man dör för folket, än allt folket skulle förgås." Detta är den infernaliska Logik, som djefvulen och hans drabanter gilla: när djefvulen icke kan komma åt själen, så vill han komma åt skinnet; ty den kongl. horan

päälleen, joka todella täydellä vakavuudella tahtoo taistella hyvän aatteen puolesta. Maailma on jo näyttänyt lohikäärmeen hampaitaan minulle, jota pidetään Tornion Lapinmaan raittiusinnon alkuunpanijana. Ei siinä kylliksi, että kapakoitsijat ja juomarit ja heidän viinapatruunansa etunenässä ovat yrittäneet maailmallisen lain väärinkäytöllä kostaa, mutta myös papit, joiden olisi tullut edistää samaa asiaa, jota minäkin Jumalan armon kautta yritän edistää, ovat levittäneet valheita ja herjauksia sanomalehdissä. Sillä se on pappi, joka on kirjoittanut Norrbottens Posteniin liitteen vuodelle 1852, johon eräs toinen pappi on vastannut minun puolustuksekseni, ja eräs kolmas lähettämällään oikaisulla, jonka olemme ottaneet tähän aikakauslehteen, koska Norrbottens Tidning, joka oli ottanut häväistykset liitteeseensä, ei ole antanut lehdestään palstatilaa lähetetylle oikaisulle.

Norjan puolelta on useita minuun suunnattuja valituksia mennyt hallitukselle, ja Tromssan piispa on ollut innokkain pääsemään käsiksi nahkaani, kun ei päässyt käsiksi sieluuni, vaikka hän valituksissaan on väittänyt, että minun pitäisi olla moraalisessa vastuussa Koutokeinon murhasta. Mutta tätä järjen logiikkaa ovat jo paavilaiset käyttäneet Lutheria vastaan. Tosin historia ei ole kyennyt tätä järjen logiikkaa vahvistamaan. Sillä mikäli Luther on moraalisessa vastuussa talonpoikaissodista ja uudelleenkastajien murhatöistä sekä uskonsodista, jotka leimahtivat Lutherin uskonpuhdistuksen vuoksi, niin perkele voi käyttää järjen logiikkaa Kristusta vastaan. "Te ette tiedä", sanoi ylimmäinen pappi Kaifas, "ettekä ajattele, että meille on parempi, että yksi mies kuolee kansan edestä kuin että koko kansa hukkuisi." Tässä on se helvetillinen logiikka, jonka perkele ja hänen seuralaisensa hyväksyvät. Kun perkele ei pääse käsiksi sieluun, niin hän tahtoo päästä käsiksi nahkaan. Sillä se kuninkaallinen huora ei voinut saada omantunnonrauhaa

kunde icke få samvetsfrid, förr än Döparens hufvud bars in på ett fat. Sådane menniskor, som anställa religions förföljelser, hafva ingen framtid; emedan otron, religions föraktet och sedeförderfvet tilltager ibland massan af folket ju mera de magtegande qväsa de religiösa rörelserna. När massan icke får svärma i religionen, afvändas sinnena mer och mer ifrån det himmelska till det jordiska, och när dess infernaliska passioner icke kunna tillfridsställas så söker den sin enda tröst i flaskan och i det politiska svärmeriet, som alltid faller tyngst på Presternas och de förnämas egna hufvuden.

ennen kuin Johannes Kastajan pää kannettiin sisälle vadissa. Sellaisilla ihmisillä, jotka järjestävät uskonvainoja, ei ole tulevaisuutta, sillä epäusko, uskonnon ylenkatse ja tapainturmelus yltyvät kansanjoukon keskuudessa mitä enemmän vallanpitäjät tukahduttavat uskonnollisia liikkeitä. Kun massa ei saa haaveilla uskonnossa, mielet kääntyvät yhä enemmän ja enemmän taivaallisista maallisiin. Ja kun sen helvetillisiä intohimoja ei kyetä tyydyttämään, niin se etsii ainoaa lohdutustaan pullosta ja poliittisesta haaveilusta, josta vastuu aina lankeaa raskaimmin pappien ja ylimmäisten omille harteille.

När man jämför det framfarna med det tillkommande, kan man hämta upplysning af historien. Att tidens tecken äro olycksdigra, kan man finna af otron, fritänkeriet och religions föraktet bland de förnämsta och det allmänna sedeförderfvet ibland massan af folket; och dertill kommer Prestfanatismen, eller Presternas blinda nit emot alla religiösa rörelser ibland folket. Detta är det svåraste bland tidens tecken; ty just derigenom får de politiska svärmarena ingjuta sitt ormaetter ibland massan af folket; om t.ex. Sveriges Regering skulle låta förleda sig af den politiska fanatismens anhängare, att bryta neutraliteten; då skulle Kejsaren af Ryssland få en billig anledning, att hämnas; och hvart skulle då Sveriges krafter förslå, om ännu så olyckligt skulle hända, att en helvetes machin förkortade Kejsarens i Frankrike lif, då blefve förhållandet sådant, som vi här ofvanföre visat; Frankrike revolutioneradt, Italien och Ungern i uppror: Österrike måste draga sina trupper ifrån Moldau och Wallachiet; Turken måste göra fred med Ryssen; Preussen försöker, att qväfva revolutionen i Frankrike, men blir slagen; revolutionen sprider sig emellertid i Europa, och thronerna ramla.

Kun verrataan menneisyyttä tulevaisuuteen, voidaan valistusta hakea historiasta. Se, että ajan merkit ovat onnettomuutta enteileviä, voidaan huomata ylhäisten keskuudessa vallitsevasta epäuskosta, vapaa-ajattelusta ja uskonnon ylenkatseesta sekä rahvaan keskuudessa olevasta tapainturmeluksesta. Ja sen lisäksi tulee pappiskiihko elikä pappien sokea kiivaus kaikkia kansan keskuudessa olevia uskonnollisia liikkeitä vastaan. Tämä on pahin ajan merkeistä, sillä juuri sen kautta poliittiset haaveilijat pääsevät vuodattamaan käärmeenmyrkkyään kansanjoukkoon. Jos esimerkiksi Ruotsin hallitus antaisi poliittisen kiihkoilun kannattajien vietellä sen rikkomaan puolueettomuutensa, silloin Venäjän keisari saisi hyvän syyn kostaa. Ja mihin Ruotsin voimat riittäisivät, jos vielä kävisi niin onnettomasti, että helvetinkone lyhentäisi Ranskan keisarin elämän? Silloin olosuhteet tulisivat sellaisiksi kuin edellä olemme näyttäneet. Ranskassa vallankumous. Italiassa ja Unkarissa kapina. Itävallan on vedettävä joukkonsa Moldaviasta ja Valakiasta. Turkin täytyy tehdä rauha Venäjän kanssa. Preussi yrittää tukahduttaa Ranskan vallankumousta, mutta tulee lyödyksi. Vallankumous levittäytyy kuitenkin Eurooppaan ja valtaistuimet sortuvat.

Detta thronernas fall har redan för två år sedan, en af de väckta i norden sett i en syn. Sverige blir genom kriget utarmadt, och slutligen ett lydrike under Ryssland. De svåra utlagor, som genom kriget drabba folket, tvingar många af allmogen, att utvandra.

Sådana äro de tidens tecken som nu förebåda staternas undergång. Men en Republikansk statsförfattning kan icke bära sig i Europa; emedan alla moralens och Religionens band hafva brustit; om också de gamla regeringarne störtas, så finns det alltid någon äregirig kanalje, som genom Folkgunsten svingar sig opp till magten, och sålunda blir det ingen brist på Tyranner. Men ju mera folket sålunda utarmas och förtryckas, desto större måste längtan blifva efter en andelig förlossning; och vi hoppas då, att Herren uppväcker någon mägtig ande, som har kraft att verka på folkets öfvertygelse; ty ifrån det hållet måste hjelpen komma. Af politiken är ingen hjelp att vänta. Men en andelig reformation är af nöden. Dertill förhjelpe Herren. Amen.

Skrifvet den 29 October 1854.

Tämän valtaistuimien kukistumisen eräs Pohjolan heränneistä on jo kaksi vuotta sitten nähnyt näyssä. Ruotsi köyhtyy sodassa rutiköyhäksi ja siitä tulee lopulta Venäjän vallan alainen. Raskaat verot, jotka sodan vuoksi kohtaavat kansaa, pakottavat monet rahvaasta muuttamaan maasta.

Sellaisia ovat ajan merkit, jotka nyt ennustavat valtioiden tuhoa. Mutta tasavaltainen valtiomuoto ei voi menestyä Euroopassa, koska kaikki moraalin ja uskonnon siteet ovat murtuneet. Vaikka vanhat hallitukset kumotaan, niin aina löytyy joku kunnianhimoinen kanalja, joka nousee kansan suosiolla valtaan, eikä siis tule puuttumaan tyranneja. Mutta mitä enemmän kansaa sillä tavoin köyhdytetään ja sorretaan, sitä suuremmaksi täytyy hengellisen lunastuksen kaipuun tulla. Ja toivomme, että Herra silloin herättää jonkun voimallisen hengen, jolla on voimaa vaikuttamaan kansan vakaumukseen, sillä siltä taholta avun on tultava. Politiikasta ei ole apua odotettavana, mutta hengellinen uudistus on tarpeen. Siihen Herra apunsa antakoon. Aamen.

Kirjoitettu 29. lokakuuta 1854

CLERI COMITIALIS CIRKULÄR 1851

Detta Cirkulär skall förmodligen vara summan af Ståndets Politiska och Religiösa öfvertygelse. Der är derföre af mycken vigt att lära känna denna det heliga Ståndets öfvertygelse, både i Politiskt och Religiöst hänseende. Att numera afledne Erke biskop Wingård är författaren till detta Cirkulär, kan synas af orden, pag.13 "Bröder! den stämma, som från detta rum nu talar till Eder, den Svenska kyrkans Representanter, är bruten af ålderdomen och ansträngningen i det hvärf, hvilka det behagat Församlingens öfverherde, att lägga på dessa alltid svaga, nu svigtande skuldror." -"I trons Läror, uppfattade i Svenska kyrkan, har jag varit och är uthållig in i döden."

Visserligen är den döda tron stark, men som denna Erkebiskopens tro alldrig varit uti något eldprof, så borde den lärda egaren icke hafva talat så stora och stolta ord. Han borde hafva tagit en liten varning af Petri fall, i synnerhet då såsom Völdike påstår, två tredjedelar af nu varande Lutheraners tro sitter i förståndet, och en tredjedel i viljan. Petrus försäkrade äfven före fallet, att han skulle vara trofast intill döden; men när hans starka tro skulle sättas på prof, då var han färdig att uttala en stor lögn; det blef då uppenbart, att hans starka tro var ett sjelfbedrägeri.

Man vet att Erkebiskop Wingård var en slags politikus. Ingalunda var Religionen hans hufvudsak: han var mera fast i verlden än någon andans man bör vara. Hans hufvud passion var ett sträfvande att befästa Presteståndets anseende och politiska magt. Han kunde således icke vara Rationalismen tillgifven, hvars bekännare vilja utesluta Presterna från Representationen, för att få regera sjelfva. Men

KIRKOLLISKOKOUKSEN KIERTOKIRJE 1851

Tämä kiertokirjeen pitäisi luultavasti olla säädyn poliittisen ja uskonnollisen vakaumuksen yhteenveto. Sen vuoksi on hyvin tärkeää tutustua tämän hengellisen säädyn sekä poliittiseen että uskonnolliseen vakaumukseen. Se, että edesmennyt arkkipiispa Wingård on tämän kiertokirjeen kirjoittaja, näkyy sivulta 13, jossa lukee: "Veljet! Ääni, joka tältä paikalta nyt puhuu teille Ruotsin kirkon edustajille, on murtunut vanhuudesta ja niiden tehtävien rasituksesta, joita seurakunnan Ylipaimen on nähnyt hyväksi laskea näille harteille, jotka ovat aina olleet heikot, mutta nyt jo horjuvat." "Ruotsin kirkon käsityksen mukaisissa uskon opeissa olen ollut ja olen horjumaton kuolemaani asti."

Tosin kuollut usko on vahva, mutta koska arkkipiispan usko ei ole koskaan ollut tulikokeessa, ei sen oppineen tunnustajan olisi pitänyt puhua niin suuria ja ylpeitä sanoja. Hänen olisi pitänyt ottaa Pietarin lankeemus pieneksi varoitukseksi, varsinkin kun Völdike väittää, että kaksi kolmannesta nykyisten luterilaisten uskosta on järjessä ja yksi kolmannes tahdossa. Pietarikin vakuutti ennen lankeemustaan, että hän olisi uskollinen kuolemaan asti, mutta kun hänen vahva uskonsa piti panna koetukselle, hän oli valmis lausumaan suuren valheen. Silloin kävi ilmi, että hänen vahva uskonsa oli itsepetosta.

Arkkipiispa Wingårdin tiedetään olleen eräänlainen poliitikko. Uskonto ei suinkaan ollut hänen pääasiansa. Hän oli lujemmin tarttunut maailmaan kuin yksikään hengenmies saa olla. Hänen pääintohimonaan oli pyrkimys vahvistaa pappissäädyn arvostusta ja poliittista valtaa. Siten hän ei voinut kannattaa järkeisuskoa, jonka tunnustajat tahtovat sulkea papit eduskunnasta, jotta saisivat itse hallita. Mutta myös lukijaisuus ja

äfven Läseriet och Pietismen var förhatlig, hvilket kan synas af andan och tendensen i Cirkuläret. Må hända syfta äfven följande ord på Läsarena: "Jag aktar icke en tro, som kallar sig beständig, med modificationer." Det synes af dessa ord, att Erkebiskopens tro ingen förändring har undergått. Han har hållit allt detta ifrån sin ungdom. Han har alldrig behöft ångra sitt eget verk, eller undergå någon sinnesförändring, eller födas på nytt. Detta kan synas af det yttrande, som han lät undfalla sig i Presteståndet, då han var på vägen att blifva stenad af folket. "Jag har gjort räkning med mitt samvete, men kan icke finna något förhållande i min lefnad, som skulle berättiga Folket till ett sådant beteende."

pietismi olivat vihattavia, mikä voidaan nähdä kiertokirjeen hengestä ja tarkoituksesta. Myös seuraavat sanat saattavat tarkoittaa lukijaisia: "En arvosta uskoa, joka sanoo itseään pysyväksi, muunteluineen." Näistä sanoista näkyy, että arkkipiispan uskossa ei ole tapahtunut mitään muutosta. Hän on pitänyt tämän kaiken lapsuudestaan asti. Hänen ei ole koskaan tarvinnut katua omaa työtään tai kokea mielenmuutosta tai uudestisyntymistä. Se voidaan nähdä lausumasta, jonka hän päästi suustaan säätyvaltiopäivillä, kun hän oli joutumaisillaan kansan kivittämäksi: "Olen tehnyt tiliä omantuntoni kanssa, mutta en voi löytää elämästäni mitään, mikä oikeuttaisi kansan sellaiseen käytökseen."

Erkebiskopen hade således gjort räkning med sitt samvete, men han kunde icke finna en enda svart fläck derpå: hans samvete var rent som guld. Han kunde icke erindra sig huru, när och på hvad sätt han hade försyndat sig emot folket. Icke en gång den omständigheten, att folkmassan kunde blifva så förvillad, att den, för en sup eller par, kunde förmås att begå de största excesser, kunde väcka Erkebiskopen ur hans dvala, eller föra honom till besinning, huruledes han, såsom kyrkans första man, hade låtit folket uppväxa i sin naturliga råhet och moraliska förblindelse.

Arkkipiispa oli siis tehnyt tiliä omantuntonsa kanssa, mutta ei kyennyt löytämään siitä ainuttakaan mustaa tahraa. Hänen omatuntonsa oli puhdas kuin kulta. Hän ei kyennyt muistamaan, kuinka, milloin ja millä tavalla hän olisi rikkonut kansaa vastaan. Ei edes se seikka, että kansanjoukko saattoi villiintyä niin, että se ryypystä tai parista voitiin saada vaikka mihin vallattomuuksiin, kyennyt herättämään arkkipiispaa horroksestaan eli saamaan häntä pohtimaan, kuinka hän kirkon päämiehenä oli antanut kansan kasvaa luonnollisessa raakuudessaan ja moraalisessa sokeudessaan.

Man kan icke vänta, att en man, som grubblar mest på det verldsliga, (hans egentliga diktan och traktan var en lömsk politik) skulle omfatta en tro med **"modificationer".** När hjernan är fullproppad med Theologisk lärdom och hjertat ligger insvept i den döda trons bomull, kan man icke gerna undergå någon sinnes förändring eller få någon annan öfvertygelse än den, som blifvit från barndomen inpudrad i peruken. Uti inledningen af Cirkuläret, säger sig Ståndet "uppfylla en stor

Ei ole odotettavissa, että mies, joka enimmäkseen mietiskelee maallisia (hänen varsinaiset työnsä ja toimensa olivat luihua politiikkaa), käsittäisi uskon, johon kuuluu **muunnoksia**. Kun aivot on pumpattu täyteen teologista oppia ja sydän on käärittynä kuolleen uskon pumpuliin, ei ole helppo kokea mielenmuutosta tai saada jotakin muuta vakaumusta kuin sen, jota on lapsuudesta asti päntätty hiusmartoon. Kiertokirjeen johdannossa sääty sanoo täyttävänsä suuren velvollisuuden, kun se eron hetkellä kokoontuu

pligt, då det i skillsmässans stund samlar sig för att akta på tidens tecken". Föremålet för denna artikel må således blifva, att betrakta: **Huru** Presteståndet **aktar på tidens tecken.**

tarkkailemaan ajan merkkejä. Tämän artikkelin aiheeksi tulkoonkin siis sen tutkiminen, **kuinka pappissääty ottaa vaarin ajan merkeistä.**

Preste Ståndet borde framföre andra Stånd emottaga varningar och lärdomar af tiden; men af föreskrifna Cirkulär finner den opartiske granskaren, att Ståndet blifvit förgäfves varnadt af tidens tecken. Ståndet har icke lust att följa med sin tid, emedan den allmänna tids andan är revolutionär och afvogt stämd emot Prester i allmänhet. Icke heller har Ståndet förmåga att höja sig öfver tiden eller sätta sig öfver den mörka och oroliga ande, som flyger genom tiden med örnavingar: (der åteln är, dit församla sig ock örnarne). Icke har Ståndet förmåga att gå före sin tid och blifva tids andans ledare.

Pappissäädyn pitäisi ennen kaikkia muita säätyjä ottaa vastaan ajan antamia varoituksia ja opetuksia. Mutta edellä mainitusta kiertokirjeestä puolueeton tutkija huomaa, että ajan merkit ovat turhaan varoittaneet säätyä. Säädyllä ei ole halua seurata aikaansa, koska yleinen ajan henki on kumouksellinen ja nurjamielinen pappeja kohtaan ylipäänsä. Säädyllä ei ole myöskään kykyä nousta ajan yläpuolelle eli asettua hallitsemaan sitä pimeää ja levotonta henkeä, joka lentää kotkan siivillä läpi ajan. (Missä raato on, sinne kotkat kokoontuvat.) Ei sääty kykene käymään aikansa edelle johdattamaan ajan henkeä.

Ståndet är icke älskadt af Folket, emedan Folket icke har fått något andeligt godt af Presterna, för sina stora uppoffringar. Ståndet är icke omtyckt af de bildade klasserna, emedan dessa äro merendels fritänkare och Presthatare. Presteståndet är nu mera än någonsin tillbakasatt i den allmänna opinionen. Det har ingen aktning af de bildade, intet förtroende af Folket. - Endast Regeringen måste hålla god min i magert spel med Presterna, emedan de behöfva hvarandras hjelp. Presteståndet måste sluta sig till Regeringen, emedan det af den revolutionära tids andan icke har någonting godt att vänta.

Kansa ei rakasta säätyä, sillä kansa ei ole saanut mitään hengellistä hyvää papeilta suurien uhraustensa vastineeksi. Sivistyneet luokat eivät pidä säädystä, koska nämä ovat enimmäkseen vapaa-ajattelijoita ja pappisvihaajia. Pappissääty jää enemmän kuin koskaan taka-alalle yleisessä mielipiteessä. Sivistyneet eivät kunnioita sitä eikä kansa luota siihen vähääkään. Ainoastaan hallituksen on oltava hyvää pataa pappien kanssa, koska he tarvitsevat apua toisiltaan. Pappissäädyn on oltava yhtä mieltä hallituksen kanssa, koska säädyllä ei ole mitään hyvää odotettavana vallankumoukselliselta ajan hengeltä.

Regeringen måste å sin sida taga Ståndet under sina vingars skugga, för att få någon hjelp i bevillnings väg. Men huru länge tror Ståndet sig kunna försvara sin politiska Existens?

Hallituksen puolestaan on otettava sääty siipeinsä suojaan saadakseen jotakin apua suostuntaveron kautta. Mutta kuinkahan kauan sääty uskoo voivansa puolustaa poliittista olemassaoloaan?

Uti förenämnde Cirkulär, pag. 11, finnes följande bevis på ståndets medvetande af sitt förhållande till tidsan-

Edellä mainitussa kiertokirjeessä on sivulla 11 seuraava todiste siitä, että sääty tiedostaa suhteensa ajan henkeen: "Ajan

dan: "Tidsandan", yttrar Ståndet, "hatar allt tvång, äfven det Religiösa och moraliska". Men hvarföre hatar Tidsandan allt tvång? Hvarföre vill Tidsandan afskudda sig alla band? Tidsandan hatar icke blott det Politiska tvånget, som Regeringarne lägga på Folket, utan äfven det Religiösa och moraliska tvånget, som Presterna vill lägga på Folket. Monne icke Ståndet sjelf vara anledningen till detta tvångshat? En af Ståndets ryktbaraste medlemmar har yttrat: "vi äro kallade till frihet, säger Apostelen, det vill säga: till tankens frihet, till lefvernets frihet, lagbunden endast genom Gud och vårt samvete." (Tegnérs kyrkotal).

Om denna Bibeltolkning är riktig, så får icke Prestestånde lägga band på den moraliska och Religiösa friheten. Tidsandan hatar allt tvång, emedan den vill tänka fritt. Ståndet har vid flera tillfällen velat lägga band på tankens frihet. Således får icke förnuftet tänka fritt. Huru skall man förstå Tegnérs ord: "vi äro kallade till tankens frihet." Tidsandan hatar allt tvång och säger: **"låt oss sönderslita deras bojor och kasta deras band långt ifrån** oss"" Ps.2:3.

Detta frihets rop är Tidehvarfvets lösen. Mån icke Ståndet sjelf hafva gifvit första anledningen till Tidsandans hedniska rop? Om vi icke allt för mycket bedraga oss, så finnas innom Ståndets egen klubb icke så få medlemmar, som vilja tolka Apostelens ord på samma sätt som Tegnér. Åtminstone har Aftonbladet försäkrat, att större delen af den bildade allmänheten håller med Ignell, och icke så få Prester heller. "Vi äro kallade till frihet, så säger Apostelen, men Tegnér säger: "till tankens frihet och till lefvernets frihet, lagbunden endast genom Gud och vårt samvete." Dessa Fritänkareord klinga förträffligt i Tidsandans

henki", sääty lausuu, "vihaa kaikkea pakkoa, myös uskonnollista ja moraalista." Mutta miksi ajan henki vihaa kaikkea pakkoa? Miksi ajan henki tahtoo pudistaa kaikki siteet yltään? Ajan henki ei vihaa ainoastaan poliittista pakkoa, jonka hallitukset sälyttävät kansan harteille, vaan myös uskonnollista ja moraalista pakkoa, jonka papit tahtovat panna kansalle. Eiköhän sääty itse ole syynä tähän pakon vihaamiseen? Eräs kuuluisimmista säädyn jäsenistä on lausunut: "Meidät on kutsuttu vapauteen, sanoo apostoli, toisin sanoen ajatuksen vapauteen ja elämän vapauteen, joka on lainalainen ainoastaan suhteessa Jumalaan ja omaantuntoomme." (Tegnérin kirkkopuhe).

Mikäli tämä raamatuntulkinta on oikein, ei pappissääty saa panna siteitä moraaliselle ja uskonnolliselle vapaudelle. Ajan henki vihaa kaikkea pakkoa, koska se tahtoo ajatella vapaasti. Sääty on useissa tilaisuuksissa tahtonut panna siteitä ajatuksen vapaudelle. Niinmuodoin järki ei saa ajatella vapaasti. Kuinka sitten pitää ymmärtää Tegnérin sanat: "Meidät on kutsuttu ajatuksen vapauteen." Ajan henki vihaa kaikkea pakkoa ja sanoo: **katkaiskaamme heidän siteensä ja heittäkäämme meistämme pois heidän köytensä.** Ps 2:3.

Tämä vapauden huuto on aikakauden tunnussana. Eiköhän sääty itse ole antanut ensimmäisen aiheen ajan hengen pakanalliselle huudolle? Mikäli emme aivan kovin erehdy, säädyn omasta piiristä löytyy monia jäseniä, jotka tahtovat tulkita apostolin sanat samalla tavalla kuin Tegnér. Ainakin Aftonbladet on vakuuttanut, että suurin osa sivistyneistä on yhtä mieltä Ignellin kanssa, samoin monet papit. "Meidät on kutsuttu vapauteen" sanoo apostoli, mutta Tegnér sanoo: "Ajatuksen vapauteen ja elämän vapauteen, joka on lainalainen ainoastaan suhteessa Jumalaan ja omaantuntoomme." Nämä vapaa-ajattelijan sanat sointuvat erinomaisesti ajan hengen korvissa, joka

öron, "som hatar allt tvång, äfven det moraliska och Religiösa."

Vidare heter det i Cirkuläret pag. 11: "Presteståndet anses som uttrycket af detta (det moraliska och Religiösa tvånget) och derföre såsom ett hinder, hvilket bör borttagas, när menniskorna hunnit till det fullkomliga sjelfmedvetandet." Dessa ord visa, att Ståndet kommit till det fullkomliga sjelfmedvetandet af sin ställning till Tidsandan. Men huru har nu Ståndet försökt att motverka den hedniska Tidsandan, som hatar allt tvång, som vill afskudda sig alla band? –Ståndet har visserligen försökt att lägga band på tankens frihet, när denna urartat till fritänkeri. Men genom hvilka medel har ståndet velat taga förnuftet till fånga under trons lydno? Har Ståndet på öfvertygelsens väg försökt att vederlägga Rationalismens sträfvanden, att afskudda sig alla Religionens band? Har Ståndet på deduktionens väg visat de slutliga följderna af det uppenbara Religions föraktet, som nu är rådande öfver allt ibland de bildade klasserna? Uti Cirkuläret talas om otron och vantron, om indifferentismen och Läseriet; men genom hvilka medel har ståndet försökt att motverka indifferentismen? Historien skall gifva oss den upplysningen, att då Presterskapet saknat den moraliska kraften att på öfvertygelsens väg vederlägga Rationalismens försök att göra den Lutherska Läroformen misstänkt, så har Ståndet velat sätta den verldsliga Lagens handklåfvar på förnuftet, lika som Ståndet vill qväsa Pietismen med bojor och handklåfvar. Det vill säga: Länsman och Fiskalen måste nu försvara den lära, som Presterna predika. Länsman och Fiskalen skall nu taga förnuftet till fånga under trons lydno, enär Presterna icke mägta fjettra förnuftet. Länsman och Fiskalen skall äfven lägga band och bojor på hjertats känslor, som vilja yttra sig fritt uti Läseriet och Pietismen. Länsman och Fiskalen skall nu taga fast förnuftet och

"vihaa kaikkea pakkoa, myös moraalista ja uskonnollista."

Edelleen lukee kiertokirjeen sivulla 11: "Pappissäätyä pidetään tämän (moraalisen ja uskonnollisen pakon) ilmaisuna ja siksi se koetaan esteeksi, joka on raivattava, kun ihmiset ovat saavuttaneet täydellisen itsetietoisuuden." Nämä sanat osoittavat, että sääty on päässyt täydelliseen itsetietoisuuteen asemastaan ajan henkeen nähden. Mutta kuinka sääty sitten on yrittänyt vastustaa pakanallista ajan henkeä, joka vihaa kaikkea pakkoa ja tahtoo pudistaa yltään kaikki siteet? Tosin sääty on yrittänyt panna siteitä ajatuksen vapaudelle, kun se on harhautunut vapaa-ajatteluksi. Mutta millä keinoilla sääty on tahtonut ottaa järjen vangiksi uskon kuuliaisuuteen? Onko sääty yrittänyt vakaumukseen vaikuttamalla vastustaa rationalismin pyrkimyksiä pudistaa kaikki uskonnon siteet? Onko sääty päättelyn avulla osoittanut lopulliset seuraukset julkisesta uskonnon halveksunnasta, joka nyt on valloillaan kaikkialla sivistyneiden luokkien keskuudessa? Kiertokirjeessä puhutaan epäuskosta ja harhaopista, välinpitämättömyydestä ja lukijaisuudesta, mutta millä keinoilla sääty on yrittänyt vastustaa välinpitämättömyyttä? Historia osoittaa meille, että koska papistolta on puuttunut moraalinen voima vastustaa vakaumukseen vaikuttamalla rationalismin yrityksiä saattaa luterilainen opinkäsitys epäilyksen alaiseksi, sääty on tahtonut panna järjen maallisen lain käsirautoihin samoin kuin se tahtoo tukahduttaa niillä pietisminkin. Toisin sanoen nimismiehen ja viskaalin täytyy nyt puolustaa sitä oppia, jota papit saarnaavat. Nimismiehen ja viskaalin on nyt otettava järki vangiksi uskon kuuliaisuuteen, koska papit eivät kykene kahlitsemaan järkeä. Nimismiehen ja viskaalin on myös pantava siteitä ja kahleita sydämen tunteille, jotka pyrkivät esiintymään vapaasti lukijaisuudessa ja pietismissä. Nimismiehen ja viskaalin on nyt otettava järki kiinni ja estettävä sydämen liiku-

hämma hjertats rörelser, enär Presterna icke orka hålla fast någotdera. Alltså skall både förnuftet och hjertat fjettras med lagens jernkedjor.

tukset, koska papit eivät jaksa pitää kiinni kumpaakaan. Siis sekä järki että sydän on kahlittava lain rautaisiin kahleisiin.

Huru länge tror Ståndet, att detta Påfviska sätt att predika Evangelium skall bära sig? Christendomen har ifrån början gjort sig gällande på öfvertygelsens väg, men nu vill det Påfviska Presterskapet predika Evangelium med eld och svärd, med den verldsliga lagens magt.

Kuinka kauan tämä paavilainen evankeliumin saarnatapa menestyy säädyn mielestä? Kristillisyys on alusta asti tullut voimaan vaikuttamalla vakaumukseen, mutta nyt paavilainen pappeus tahtoo saarnata evankeliumia tulella ja miekalla, maallisen lain voimalla.

Att Tidsandan hatar detta yttre tvång, hvaraf Presterskapet är ett lefvande uttryck, det kan man icke undra på; men att denna anda äfven hatar det inre tvånget, den moraliska nödvändigheten, det Religiösa bandet eller det jernris, hvarmed Christus regerar hedningarne, det har sin grund uti den absoluta frihetsanda, som Filosoferna först predika från kathedern, och de hedniska eller köttsliga Frihetstänkarne sedan utminutera i Tidningarne.

Sitä ei voi ihmetellä, että ajan henki vihaa tätä ulkoista pakkoa, josta papisto on elävä ilmaus. Se, että tämä henki vihaa myös sisäistä pakkoa, moraalista välttämättömyyttä, uskonnollista sidettä eli sitä rautaista ruoskaa, jolla Kristus hallitsee pakanoita, perustuu ehdottoman vapauden henkeen, jota filosofit ensin saarnaavat puhujakorokkeelta ja jota pakanalliset tai lihalliset vapausajattelijat sitten kaupittelevat lehtien palstoilla.

Ståndet säger vidare pag. 11: "När derföre detta Stånd med ovilja ses i Representationen, när det ofta får uppbära smälek för dess ståndaktighet i visdom om kyrkans och samhällets bestånd." Det ser ut som skulle Ståndet hafva blifvit en martyr för sin ståndaktighet i Trona. Men hvad vården om kyrkans bestånd beträffar, så tyckes Ståndets egna intressen hafva blifvit bättre vårdade, än kyrkans och Statens bestånd. Prestståndets privilegier äro ett bevis på Ståndets omtanke om sin lekamliga bergning.

Sääty jatkaa sivulla 11: "Kun tähän säätyyn suhtaudutaan sen vuoksi valtiopäivillä vastenmielisesti, kun se saa usein osakseen pilkkaa sen vuoksi, että se säilyttää viisautensa kirkon ja yhteiskunnan olemassaoloon liittyvissä asioissa." Näyttää siltä kuin sääty olisi joutunut marttyyriksi uskossa pysymisen vuoksi. Mutta mitä kirkon olemassaolosta huolehtimiseen tulee, näyttää siltä, että säädyn omia etuja on hoidettu paremmin kuin kirkon ja valtion olemassaoloa. Pappissäädyn etuoikeudet ovat todiste siitä, että sääty huolehtii ruumiillisesta toimeentulostaan.

Vidare heter det på samma ställe: "När dess verksamhet och anseende nedsättes i flygblad, och sådant upprepas i sällskaps kretsar." (Presterskapets anseende nedsättes icke för Christendomens skull, utan för dess envishet, att fortfarande vilja deltaga i den verldsliga magtens utöfning, Hvarföre vill icke Prestståndet gifva ifrån sig den Kongl. Skatt-

Samassa paikassa lukee edelleen: "Kun sen toimintaa ja arvostusta alennetaan lentolehtisillä ja sellaista toistetaan seurapiireissä." (Pappissäädyn arvostusta ei alenneta kristillisyyden vuoksi, vaan sen itsepäisyyden vuoksi, että se vieläkin haluaa osallistua maallisen vallan käyttöön). Miksi pappissääty ei halua luopua kuninkaallisen aarreaitan avaimista ja tyytyä

kammarens Spann nycklar, och åtnöja sig med Himmelrikets nycklar? om Prestestånd et råkat i missaktning uti den allmänna opinionen, så är detta en följd af Presternas egennyttiga sträfvanden, att försvara sitt Stånds jordiska förmåner. Det är ingenting annat än ambition och egennytta, som drifver Ståndet att vilja deltaga uti den verldsliga lagstiftningen, och för dessa nedriga passioners tillfredsställande, hvilka det icke kan dölja för verlden, får det nu lida smälek. Men huru har Prestestånd et utöfvat sitt Evangeliska Predikare kall, när Tidsandan vill afskudda sig alla moraliska och Religiösa band? måste icke deraf följa, att Guds ord är kallt och dödt i Presternas mun. Det har ingen kraft att utdrifva den djefvulska tidsandan ur Folkets hjertan. Nu är tids andan sådan, att den hatar allt tvång, äfven det moraliska och Religiösa: huru hafva Presterna predikat Evangelium, när Tidsandan är sådan, att den vill afskudda sig alla moraliska och Religiösa band? Det ser ut, som skulle Guds ord hafva förloradt all kraft, att omvända, förbättra och pånyttföda mennisko hjertat. Hvilken är skulden dertill, att den djefvulska Tidsandan fått ett sådant insteg i verlden? Om Ståndet nu ville akta på Tidens tecken, borde det inse, att det icke står rätt till hvarken med Kyrkan eller Staten. Den djefvulska tids andan hotar med omstörtning och förstöring. Och borde icke Presterna nu lägga sina hufvuden i blöt, för att motverka denna förstörande mordengel, som flyger genom tiden?

taivaan valtakunnan avaimiin? Jos pappissääty on joutunut yleisen mielipiteen epäsuosioon, se on seurausta pappien omanvoitontahtoisista pyrkimyksistä turvata säädyn maalliset edut. Ei mikään muu kuin kunnianhimo ja omanvoitonpyynti ole pakottamassa säätyä osallistumaan maalliseen lainsäädäntöön. Ja näiden alhaisten intohimojen tyydyttämisen tähden, joita sääty ei pysty peittämään maailmalta, se saa nyt kärsiä pilkkaa. Mutta kuinka pappissääty on harjoittanut evankeliumin saarnaajan kutsumustaan, kun ajan henki tahtoo pudistaa kaikki moraaliset ja uskonnolliset siteet yltään? Eikö siitä seuraa väistämättä, että Jumalan sana on kylmänä ja kuolleena pappien suussa? Sillä ei ole lainkaan voimaa ajaa perkeleellistä ajan henkeä ulos kansan sydämestä. Nyt ajan henki on sellainen, että se vihaa kaikkea pakkoa, myös moraalista ja uskonnollista. Kuinka papit ovat saarnanneet evankeliumia, kun ajan henki on sellainen, että se tahtoo pudistaa kaikki moraaliset ja uskonnolliset siteet yltään? Näyttää siltä kuin Jumalan sana olisi menettänyt kaiken voimansa käännyttää, parantaa ja uudesti synnyttää ihmissydäntä. Mikä on syynä siihen, että tuo perkeleellinen ajan henki on saanut sellaisen jalansijan maailmassa? Jos sääty tahtoisi nyt ottaa vaarin ajan merkeistä, sen pitäisi havaita, etteivät ole kirkon eivätkä valtion asiat oikealla tolallaan. Perkeleellinen ajan henki uhkaa kumouksella ja häviytyksellä. Eikö pappien pitäisi nyt tehdä kaikkensa vastustaakseen tätä tuhoavaa murhaenkeliä, joka lentää läpi ajan?

Men det uppenbarar sig snart af Cirkulärets inqvisitors anda, att Ståndet mindre fruktar för den Tidsanda som hatar allt tvång än för Läseriet och Pietismen, hvilket Ståndet hatar af hjertans grund. Den Tidsanda som hatar allt tvång, hotar nu att afskudda sig alla moraliska och Religiösa band: den hotar att bryta ut i Revolutioner och blodbad; men Prestestånd et har icke tagit var-

Mutta kiertokirjeen inkivisitorisesta hengestä käy pian ilmi, että sääty pelkää vähemmän ajan henkeä, joka vihaa kaikkea pakkoa, kuin lukijaisuutta ja pietismiä, joita sääty vihaa sydämensä pohjasta. Ajan henki, joka vihaa kaikkea pakkoa, uhkaa pudistaa kaikki moraaliset ja uskonnolliset siteet yltään. Se uhkaa puhjeta vallankumouksina ja verilöylyinä. Mutta pappissääty ei ole ottanut vastaan

ningar af historien. Det kommer icke ihåg, huru det gick med Presterna i Förnuftets Herradöme. Det besinnar icke, att en Förnufts Religion kan stiftas ännu en gång i Europa; att så väl den Catholska som Lutherska Läran kan blifva afskaffad, så snart Revolutionerna komma rigtigt i gång; och då kan det gälla Presternas egen nacke, om de våga låta upp munnen till den Evangeliska Lärans försvar. Men Prestestånd et har genom sina inquisitoriska åtgärder bidragit till den olycksbringande Tidsandans utveckling. Det har nu ådragit sig de bildade Ståndens missaktning, för sina inquisitoriska åtgärder emot Rationalismens anhängare. Det har å andra sidan bjudit till att kväsa alla Pietistiska rörelser, hvarigenom massan af Folket blifvit lemnad i sin naturliga råhet, uti andeligt mörker och moralisk förblindelse.

Folkets hjertan och sinnen hafva derigenom blifvit bortvända ifrån det andeliga till det verldsliga, från andeligt svärmeri till politiskt svärmeri. Det kan när som häldst uppretas till Politisk fanatism. Och då kan det lätteligen hända, att Presternas hufvuden bäras på pikar genom hufvudsstadens gator; men så förblindadt är Ståndet af sin Egoistiska Passion, att det icke kan ana ett sådant utbrott af Tidsandan. Det ogudaktiga folket, hvars sedeförderf i hufvudsstaden blifvit anmärkt af Riksens Ständer, har ingen aktning, kärlek eller förtroende till sina Själasörjare. Men är det endast i hufvudsstaden, som sedeförderfvet är rådande?

historian varoituksia. Se ei muista, kuinka papeille kävi järjen herruudessa. Se ei ajattele, että järkiuskonto voidaan vielä kerran säätää Eurooppaan, että niin katolinen kuin luterilainenkin oppi voidaan syrjäyttää heti, kun vallankumoukset pääsevät oikein käyntiin. Ja silloin saattaa pappien oma niska olla vaarassa, mikäli he rohkenevat avata suutaan evankelisen opin puolustukseksi. Mutta pappissääty on inkvisitorisilla toimenpiteillään edesauttanut tuon onnettomuutta tuottavan ajan hengen kehittymistä. Se on ansainnut itselleen sivistyneiden säätyjen halveksunnan inkvisitorisilla toimenpiteillään, jotka kohdistuvat rationalismin kannattajiin. Se on toisaalta yrittänyt nujertaa kaikki pietistiset liikkeet, jolloin kansanjoukko on jäänyt luonnolliseen raakuuteensa, hengelliseen pimeyteen ja moraaliseen sokeuteen.

Kansan sydän ja mieli on siten tullut käännetyksi hengellisistä asioista maallisiin, hengellisestä haaveilusta poliittiseen haaveiluun. Se voidaan milloin tahansa kiihottaa poliittiseen kiihkoiluun. Ja silloin saattaa helposti tapahtua, että pappien päitä kannetaan keihäitten nenässä pitkin pääkaupungin katuja. Mutta niin sokeaksi säädyn itsekkäät intohimot ovat sen saattaneet, että se ei osaa aavistaa sellaista ajan hengen purkausta. Jumalattomalla kansalla, jonka tapainturmelusta pääkaupungissa säätyvaltiopäivät ovat moittineet, ei ole lainkaan kunnioitusta, rakkautta eikä luottamusta sielunhoitajiaan kohtaan. Mutta ainoastaan pääkaupungissako tapainturmelus on valloillaan?

HURU AKTAR PRESTESTÅNDET PÅ TIDENS TECKEN?

Uti N:o 12 af denna Tidskrift för 1852, har en artikel blifvit införd i anledning af Cleri Comitialis Cirkulär 1851. Uti denna artikel hade vi föresatt oss att undersöka, huru Presteståndet aktar på Tidens tecken. Vi få nu tillfälle att gifva en fortsättning af den påbörjade artikeln, och fråga med fullt alfvar: huru aktar Presteståndet på Tidens tecken, när det ser sedeförderfvet taga öfver hand icke allenast i hufvudstaden, utan äfven i landsorterna. När det ser utsväfningar taga öfver hand ibland de bildade; när det ser laster och brott taga öfverhand ibland massan af Folket: icke blott dryckenskapslasten; som äfven den blinde kan se och den döfve höra, utan äfven andra utsväfningar, som förnedra menniskans förnuftiga natur och sätta henne i jämbredd med de oskäliga djuren.

Hvad är det som hindrar Ståndet, att i massa arbeta på Nykterheten. Är det icke Ståndets pligt, att taga vara på sin broder? kanske ståndet hyser samma förnuftiga tankar om förnuftets Gudomliga natur, som Rationalisten; när jag uppfyller mina pligter med iaktagande af mina rättigheter, så angår det ingen huru jag lefver; Jag skall sjelf svara för mina gärningar.

Månne det icke vara den kära Aptitsupen och punsch glaset, som hindrar de flesta Prester, att med alfvar angripa den stora brännvins Draken, som hotar att sluka Folkets både fysiska och moraliska krafter. Eller är det ambitionen, som tillstoppar munnen på dessa stumma hundar, som skälla intet, ehuru kyrkan är full af tjufvar. Kanske är det fruktan för verlden, som hindrar dem att skälla på de nyktra fyll-

KUINKA PAPPISSÄÄTY OTTAA VAARIN AJAN MERKEISTÄ?

Tämän aikakauslehden numerossa 12 / 1852 oli eräs artikkeli kirkolliskokouksen vuonna 1851 lähettämän kiertokirjeen johdosta. Kyseisessä artikkelissa olimme ottaneet tutkisteltavaksemme, kuinka pappissääty ottaa vaarin ajan merkeistä. Saamme nyt tilaisuuden jatkaa tuota aloitettua artikkelia ja kysyä kaikella vakavuudella: Kuinka pappissääty ottaa vaarin ajan merkeistä nähdessään tapainturmeluksen yltyvän ei ainoastaan pääkaupungissa, vaan myös maaseudulla; nähdessään irstailun pääsevän valtaan sivistyneiden keskuudessa; nähdessään paheiden ja rikosten ottavan ylivallan rahvaan keskuudessa, ei ainoastaan juoppouden paheen, jonka sokeakin voi nähdä ja kuuro kuulla, vaan myös muiden irstailujen, jotka alentavat ihmisen järjellisen luonnon ja saattavat hänet järjettömien eläinten vertaiseksi?

Mikä estää säätyä joukolla työskentelemästä raittiuden puolesta? Eikö säädyn velvollisuus ole ottaa vaarin veljestään? Ehkäpä säädyllä on samoja järjellisiä ajatuksia järjen jumalallisesta luonnosta kuin järkeisuskoisellakin: kun täytän velvollisuuteni ottaen huomioon oikeuteni, ei kuulu kenellekään, kuinka elän. Itse olen vastaava teoistani.

Eivätköhän juuri tuo rakas ruokaryyppy ja punssiksi estä useimpia pappeja hyökkäämästä vakavissaan tuon suuren viinalohikäärmeen kimppuun, joka uhkaa nielaista kansalta sekä ruumiilliset että moraaliset voimat? Vai onko se kunnianhimo, joka tukkii näiden mykkien koirien suut, jotka eivät hauku ketään, vaikka kirkko on täynnä varkaita? Ehkäpä maailman pelko estää heitä haukkumasta raittiita juomareita. Pappi ei halua joutua

hundarne. Presten vill icke stöta sig med Församlingen, som består af barmhertiga krögare och nyktra fyllhundar. Han fruktar för verldens hat emedan han snart kunde få sig ett föraktligt öknamn på nacken, antingen svärmare, Läsarpredikant eller Jesuit.

Det är allmänt bekant, att Docktor Wieselgren blef förbjuden af Dom Capitlet i Lund att hålla nykterhets Tal i andra Församlingar; och en del Pastorer nekade att låna kyrkans nycklar; kanske var det meningen, att stänga in de andeliga svinen inom kyrkans murar, så att verlden icke skulle få höra deras grymtande, men hvarföre fick icke Wieselgren hålla Tal i andra Församlingar? Jo! Emedan de heliga Fäderna fruktade,att detta nykterhetsväsende kunde urarta till svärmeri! Och hvarföre fick han icke allestädes låna kyrkans nycklar? Jo! Emedan Gubbarne i Pastoraten fruktade, att Wieselgren kunde skämma bort Församlingen. Man har äfven sett af Tidningarne, att en dylik kyrkans pelare, som kyrkofäderne i Skåne vägrat lemna kyrkans Nycklar åt en resande Nykterhets Predikant, som dock var befullmägtigad af Nykterhets Föreningen i Stockholm att hålla Nykterhets Tal: Och detta har händt förleden sommar uti ett Pastorat i Ångermanland, hvarest Pastor i Församlingen tycktes vara svartsjuk eller afundsjuk om sina andeliga svin. Måhända tänkte han, som ägaren till Svinahjorden vid Gadara: En sådan trollkarl, som vill drifva ut brännvins djefvulen ur Församlingen, kan förorsaka alla svina herdar en obotlig skada, emedan de kunna förlora sina andeliga svin.

Allt detta har skett på frihand; eller på stående fot, och skall framdeles uti kyrkans annaler blifva ett slående och stående bevis på Lutherska kyrkans Tolerans; det skall vara ett talande bevis på den liberala anda, som nu är

riitoihin seurakunnan kanssa, joka koostuu armeliaista kapakoitsijoista ja raittiista juomareista. Hän pelkää maailman vihaa, koska hän saattaisi pian saada halveksittavan haukkumanimen niskoillensa, joko haaveilijan, lukijaissaarnaajan tai jesuiitan nimen.

On yleisesti tunnettua, että Lundin Tuomiokapituli kielsi tohtori Wieselgreniä pitämästä raittiuspuheita muissa seurakunnissa. Ja osa pastoreista kieltäytyi antamasta hänelle kirkon avaimia. Ehkäpä tarkoituksena oli sulkea hengelliset siat kirkon muurien sisäpuolelle, niin että maailma ei saisi kuulla heidän röhkimistään. Mutta miksi Wieselgren ei saanut pitää puheita muissa seurakunnissa? Niin, siksi että pyhät isät pelkäsivät tämän raittiusaatteen kehkeytyvän haaveiluksi! Ja miksi hän ei saanut kaikissa paikoissa kirkon avaimia? Siksi, että pastoraatin ukot pelkäsivät Wieselgrenin saattavan pilata seurakunnan. Lehdistä on myös nähty sellaisten kirkon pilarien kuin Skånen kirkkoisien kieltäytyneen luovuttamasta kirkon avaimia kiertävälle raittiussaarnaajalle, jonka Tukholman Raittiusseura oli kuitenkin valtuuttanut pitämään raittiuspuheita. Ja tämä on tapahtunut menneenä kesänä eräässä Ångermanlannin pastoraatissa, jossa seurakunnan pastori näytti olleen mustasukkainen tai kateellinen hengellisten sikojensa vuoksi. Kenties hän ajatteli kuten Gadaran sikalauman omistaja: Tuollainen velho, joka tahtoo ajaa viinaperkeleen pois seurakunnasta, voi aiheuttaa kaikille sikapaimenille korvaamattoman vahingon, hehän voivat menettää hengelliset sikansa.

Tämä kaikki on tehty vapain käsin ja kenenkään estämättä ja tulee vastaisuudessa olemaan kirkon aikakirjoissa pitävä ja pysyvä todistus luterilaisen kirkon suvaitsevaisuudesta. Se tulee todistamaan siitä vapaamielisestä hengestä, joka nyt

rådande inom Lutherska kyrkan. När den rena, äkta i brännvinspannan och spritångan förklarade Lutheranismen är i fara att kränkas af Nykterhets vännernas botpredikningar, då måste kyrkans pelare gripa sig an med nykterhets väsendets hämmande att det icke må urarta till svärmeri. När ormaettret fräser i alla deras ådror: då blir äfven nykterhets väsendet ett ohyggligt svärmeri; den Orthodoxa gallans intryck på hjernan verkar hos våra nyktra Fariséer den oförgripliga öfvertygelsen, att allt sammans är svärmeri och Fanatism, som icke luktar af den döda Trons as.

on vallitsevana luterilaisessa kirkossa. Kun puhdas ja aito paloviinapannussa ja viinahöyryssä kirkastettu luterilaisuus on vaarassa tulla loukatuksi raittiudenystävien parannussaarnan vuoksi, silloin kirkon pilarien on ryhdyttävä ehkäisemään raittiuden aatetta, ettei se vain sortuisi haaveiluun. Kun käärmeen myrkky kihisee kaikissa heidän suonissaan, silloin raittiuden aatteestakin tulee kauheaa haaveilua. Puhdasoppisen sapen vaikutus aivoihin saattaa meidän raittiit fariseuksemme siihen horjumattomaan vakaumukseen, että kaikki tyynni on haaveilua ja kiihkoilua, joka ei haise kuolleen uskon raadolta.

Presteståndet klagar öfver den dåliga Tidsandan, som hatar allt tvång; Men ståndet klagar icke öfver den orena spritanda, som luktar illa till och med inom ståndets egen klubb. Hvad har ståndet uträttat till brännvins flodens hämmande på Riksdagarne? Har det i massa yrkat brännvins brännings förbud? Har ståndet i massa gått in i nykterhets förening? Har det väckt en enda motion om brännvins skattens höjande? Nej! Ståndet har icke gjort någonting af det hela. Ty först och främst har egennyttan, hittills åtminstone, icke tillåtit Ståndet att afsäga sig all brännvins brännings rättighet. Och för det andra vill Ståndet tänka och handla fritt i brännvins saken. Det vill tänka fritt öfver vinsten af brännvins pannan; det vill tänka fritt öfver brännvins flaskan och punsch glaset. Ståndet hatar allt tvång, äfven det spirituösa tvånget; och kan således icke gifva sig till trälar under nykterhetsoket, hvilket vore ett stort intrång i menniskans oförrytterliga rättigheter.

Pappissääty valittaa huonoa ajanhenkeä, joka vihaa kaikkea pakkoa. Mutta sääty ei moiti tuota saastaista viinahenkeä, joka haisee pahasti jopa säädyn omissa tilaisuuksissa. Mitä sääty on toimittanut valtiopäivillä paloviinatulvan estämiseksi? Onko se joukolla vaatinut viinanpolton kieltämistä? Onko sääty liittynyt joukolla raittiusseuraan? Onko se tehnyt yhtään aloitetta viinaveron korottamisesta? Ei! Sääty ei ole tehnyt mitään näistä! Sillä ennen kaikkea omanvoitonpyynti ei ainakaan toistaiseksi ole sallinut säädyn luopua kaikesta viinanpolttooikeudesta. Toiseksi sääty tahtoo ajatella ja menetellä vapaasti viina-asiassa. Se tahtoo ajatella vapaasti paloviinapannun tuottamaa voittoa. Se tahtoo ajatella vapaasti viinapulloa ja punssilasia. Sääty vihaa kaikkea pakkoa, myös päihteisiin liittyvää pakkoa, ja niin muodoin se ei voi alistua raittiuden ikeen orjaksi, mikä olisi suuri loukkaus peruuttamattomia ihmisoikeuksia kohtaan.

Vi äro kallade till frihet, säger Apostelen, och Tegnér tillägger, till tankens frihet, till lefvernets frihet och hvarför icke till spritångans frihet, till brännvins pannans frihet, till drankens frihet. –Ja! sägom rent ut: Vi äro kallade

Me olemme vapauteen kutsutut, sanoo apostoli. Ja Tegnér lisää, ajatuksen vapauteen, elämän vapauteen. Ja miksi ei viinahöyryn vapauteen, viinapannun vapauteen, rankin vapauteen? — Niin! Sanokaamme suoraan, meidät on kutsuttu

till frihet, att göda svinen med drank och efterlank. Sedan det söta vin, hvaraf Apostlarne voro fulla på Pingestdagen, förlorat sin must och kraft, att göra Menniskorna druckna af sött vin; sedan kraften af detta andeliga vin bortdunstat; hafve vi fått den oförytterliga friheten, att göda de andliga svinen med Christendomens drank och efterlank, emedan det andeliga vinets kraft bortdunstat.

vapauteen ruokkimaan sikoja rankilla ja jälkitisleellä. Sitten kun makea viini, josta apostolit olivat juopuneena helluntaipäivänä, on menettänyt makunsa ja voimansa juovuttamaan ihmisiä, sitten kun tämän hengellisen viinin voima on haihtunut, me olemme saaneet ehdottoman vapauden ruokkia hengellisiä sikoja kristillisyyden rankilla ja tisleellä, koska hengellisen viinin voima on haihtunut pois.

Och hvad har Prestestånd åtgjort för att hämma den allmänna lösaktighet som nu är rådande i Lutherska kyrkan. Hafva Presterna från Predikstolen bestraffat denna last? Hafva de bemödat sig om en strängare kyrkotuckt? Hafva de med synnerligt nit åtagit sig det svagare könets själavård? En fallen qvinna har sagt: "när qvinnan faller; så faller hon djupt". Och månne icke en djupare känsla låg till grund för detta omdöme? Qvinnans jordiska lycka beror helt och hållet af den man, hvilken hon är skapad att älska; och vid hvars person hon kan med fullt förtroende hänga sig fast. Men när hon råkar ut för bofvar; så faller hon djupt, då hon icke har någonting annat än sin egen lättsinnighet till värn. Borde icke själasörjaren verka på det ömmare och vekare qvinnohjertat så, att hon blefve angelägen att följa gråterskan till den spetälska Simons hus; kanske var det der, som Frälsarens ord första gången träffade Marias hjerta.

Ja mitä pappissääty on tehnyt estääkseen yleistä irstaisuutta, joka nyt hallitsee luterilaisessa kirkossa? Ovatko papit nuhdelleet tätä pahetta saarnatuolista? Ovatko he nähneet vaivaa ankaramman kirkkokurin saamiseksi? Ovatko he erityisen auliisti ottaneet tehtäväkseen heikomman sukupuolen sielunhoidon? Muuan langennut nainen on sanonut: "Kun nainen lankeaa, hän lankeaa syvään." Ja eiköhän syvempi tunne liene perustana tälle arviolle? Naisen maallinen onni riippuu kokonaan siitä miehestä, jota hänet on luotu rakastamaan ja jonka persoonassa hän voi täydellä luottamuksella riippua kiinni. Mutta joutuessaan roistojen käsiin hän lankeaa syvään, koska hänellä ei ole muuta suojanaan kuin oma kevytmielisyytensä. Eikö sielunhoitajan pitäisi vaikuttaa hellempään ja herkempään naisensydämeen niin, että hän joutuisi seuraamaan itkevää naista spitaalisen Simonin taloon. Ehkä Vapahtajan sanat juuri siellä ensi kerran osuivat Marian sydämeen.

Har ståndet i allmänhet gjort hvad det kunnat, för att hämma den så förderfliga dansseden på landet? Kanske är Ståndet så förblindat att det icke kan begripa, att allas ögon lita på Läraren; att han bör taga första steget på bättringens väg. Om Presten låter sina döttrar gå på dans; så kan han icke neka allmogens döttrar att göra detsamma; Och om hedersdjefvulen kan bevara Prestens döttrar från sänglag; så kan han icke bevara allmogens döttrar

Onko sääty ylipäänsä tehnyt voitavansa estääkseen tuota maaseudulla esiintyvää turmiollista tanssitapaa? Ehkäpä sääty on niin sokaistunut, ettei se voi käsittää, että kaikkien silmät luottavat opettajaan, että hänen on otettava ensimmäinen askel parannuksen tiellä. Jos pappi sallii tytärtensä käydä tansseissa, niin hän ei voi kieltää rahvaan tyttäriä tekemästä samoin. Ja jos kunnianperkele kykenee estämään papin tyttäriä vuodeyhteydestä, niin se ei voi varjella rahvaan tyttäriä samasta

från samma syndiga lag. Om Presten sitter och spelar kort ilag med knektar och skojare; så kan man icke förbjuda allmogens söner att göra det samma. Om Presten tar sig en sup på fisken; kan han icke förbjuda Bonden att göra detsamma. Häruti ligger just förbannelsen att Presten icke lefver efter den lära han predikar; han är i sitt lefverne verlden lik, och detta verlds väsende hos Läraren, kunna hans väckta åhörare icke tåla. Ja! till och med de sorglösa lägga noga märke till denna motsägelse. De säga vanligen: Presten lefver icke heller efter den lära, som han predikar; huru kan han då fordra oss, att vi skola lefva derefter.

Men saken är denna: Vår tids största Predikanter kunna icke slita sig lös ifrån verlden; de kunna icke umbära verldshedern, och bära Christi smälek. Våra Prester måste också lefva efter sitt stånd. De måste representera kyrkans värdighet. De måste fira majdagar och namnsdagar; de måste hålla barnsöl och graföl; de måste se främmande och traktera dem efter sitt Stånd. Och för all denna verldsheder, måste de taga ut sina Rättigheter med stränghet af det fattiga folket. Och detta eländiga prål måste de utveckla midt ibland trasiga horungar; midt ibland fyllhundar och trashankar, som supit opp den sista styfvern för hustru och barn. Jag tycker, att det skulle anstå en Prest bättre, att besöka Faderlösa och Enkor, än att gå på kalaser, och emottaga bjudningar. Rätteligen hafver profeten Hesekiel afmålat detta kyrkans usla tillstånd, då han säger i det 34: Capitlet: "**ve Eder herdar, som föden eder sjelfve, skulle icke herdarne föda hjorden. Men I äten det feta och kläden Eder med ullen".** Presten skickar Länsman att taga ut sista skärfven af den fattige. Och vidare säger Profeten: **"de svage stärken I icke".** Om de få väckta, synnillisestä yhteydestä. Jos pappi istuu pelaamassa korttia yhdessä nihtien ja huijarien kanssa, ei hän voi kieltää rahvaan poikia tekemästä samoin. Jos pappi ottaa ryypyn palan painikkeeksi, hän ei voi kieltää talonpoikaa tekemästä samaa. Tässä juuri on kirous, että pappi ei elä sen opin mukaisesti, jota hän saarnaa. Hän on elämässään maailman kaltainen, ja tätä opettajan maailmallisuutta hänen heränneet kuulijansa eivät voi kestää. Niin, vieläpä suruttomat panevat tarkoin merkille tämän vastakohtaisuuden. He sanovat tavallisesti: "Pappikaan ei elä sen opin mukaan, jota hän saarnaa. Kuinka hän sitten voi vaatia meitä elämään sen mukaan?"

Mutta asia on niin, että aikamme suurimmat saarnaajat eivät kykene repimään itseään irti maailmasta. He eivät voi luopua maailman kunniasta ja kantaa Kristuksen pilkkaa. Pappiemme on myös elettävä säätynsä mukaisesti. Heidän on edustettava kirkon arvokkuutta. Heidän on juhlittava vapunpäiviä ja nimipäiviä. Heidän on pidettävä ristiäisiä ja hautajaisia. Heidän täytyy saada vieraita ja kestitä heitä säätynsä mukaisesti. Ja kaiken tämän maailman kunnian vuoksi heidän on perittävä oikeutensa ankaruudella köyhältä kansalta. Ja tätä kurjaa komeutta heidän on kehitettävä resuisten huoripenikoiden keskuudessa, juopporetkujen ja ryysyläisten keskuudessa, jotka ovat ryypänneet viimeisen lantin vaimolta ja lapsilta. Minusta papeille sopisi paremmin, että he kävisivät orpolasten ja leskien luona kuin kekkereissä ja kutsuilla. Oikein on profeetta Hesekiel kuvannut tätä kirkon kurjaa tilaa, kun hän 34. luvussa sanoo: **"Voi teitä paimenia, jotka ruokitte itseänne! Eikö paimenten pidä ruokkia laumaa? Mutta te syötte lihavaa ja puette itsenne villalla!"** Pappi lähettää nimismiehen ottamaan köyhältä hänen viimeisen roponsa. Ja edelleen sanoo profeetta: **"Heikkoja ette tue!"** Jos seurakunnassa mahdollisesti olevat

som kunna finnas i en församling, begära skydd af Läraren, emot den sorglösa hopens öfverdåd, som stör deras andakt, genom oväsende i deras samlingsrum: så säger den sorglösa Presten, som sjelf super och slåss: "det förbannade Läsarpacket vill störa samvetsfriden i Församlingen: det vill upprätta en särskild kyrka i kyrkan: det vill icke åtnöja sig med den Gudstjenst, som hålles i kyrkan. Och derpå ryter han som ett Lejon: "I ären separatister! I ären kättare och villoandar! Bort med Er I andeligen högfärdige: Jag vill ingenting hafva att skaffa med detta Läsarpack." Derpå uppäggar han Länsman eller Fiskalen att stämma dem, för olofliga sammankomster. Var nu detta sätt att behandla Läsarena klokt och förståndigt?

harvat heränneet pyytävät opettajalta suojaa suruttoman joukon väkivaltaisuutta vastaan, joka häiritsee heidän hartauttaan metelöimällä kokoushuoneessa, silloin suruton pappi sanoo, joka itsekin juo ja tappelee: "Tuo kirottu lukijaisjoukko tahtoo pilata omantunnonrauhan seurakunnalta. Se tahtoo pystyttää erityisen kirkon kirkon sisälle. Se ei tahdo tyytyä siihen jumalanpalvelukseen, joka kirkossa pidetään." Ja sen päälle hän karjuu kuin leijona: "Te olette lahkolaisia! Te olette kerettiläisiä ja villihenkiä! Painukaa tiehenne, mokomat hengellisesti ylpeät! En halua olla missään tekemisissä tämän lukijaisjoukon kanssa!" Sitten hän yllyttää nimismiestä tai viskaalia haastamaan heitä oikeuteen laittomien kokoontumisten vuoksi. Oliko tällainen tapa käsitellä lukijaisia viisasta ja ymmärtäväistä?

Då hela den öfriga delen af församlingen består af krögare och fyllhundar; af svärjare och slags kämpar, af horor och horbockar; då predikar Presten till dem: älskade Christne! Och dyraste Jesu vänner; men till Läsarena säger han: jag skall lära Er att veta hut, I andeligen högfärdige!

Kun koko loppuosa seurakunnasta koostuu kapakoitsijoista ja juomareista, kiroilijoista ja tappelupukareista, huorista ja huorapukeista, pappi saarnaa heille: "Rakkaat kristityt! Kalleimmat Jeesuksen ystävät!" Mutta lukijaisille hän sanoo: "Kyllä opetan teidät tietämään huutia, mokomat hengellisesti ylpeät!"

Ja! just i den Församling, hvarest sedeförderfvet är som störst, der visar Presten sina draketänder emot Läsarena, och säger: Det är min Embetspligt att angifva dessa villoandar för Länsman. Jag skall lära dem, att gå omkring byarna och predika. Likasom vore hans själ icke tillräckligt renad i Drakeblodet; så måste han nu rena sin själ i kättare blodet. Han kan icke få samvetsfrid innan han fått Läsarena att plikta. När han kommer upp på Predikstolen; så anställer han ett förfärligt Bombardement på Bondgubbarnas örhinnor det låter som rullande stenar på kyrktaget. Men af hela hans predikan följer icke ett enda ord till åhörarenas hem; det fastnar alltsammans i kyrkans murar. När

Aivan! Juuri siinä seurakunnassa, missä tapainturmelus on suurimmillaan, siellä pappi näyttää lohikäärmeenhampaitaan lukijaisille ja sanoo: "Minun virkani velvollisuus on ilmiantaa nämä villi—henget nimismiehelle. Minä kyllä opetan heidät kulkemaan ympäri kyliä saarnaamassa!" Ikäänkuin ei hänen sielunsa olisi kylliksi puhdistettu lohikäärmeen veressä, hänen on nyt puhdistettava sitä kerettiläisten veressä. Hän ei voi saada omantunnonrauhaa ennen kuin hän on saanut lukijaiset maksamaan sakkoa. Kun hän pääsee saarnatuoliin, hän pommittaa hirmuisesti talonpoikaisukkojen korvakalvoja. Se kuulostaa kuin kiviä vierisi kirkon katolla. Mutta koko hänen saarnastaan ei seuraa ainuttakaan sanaa kuulijoiden koteihin. Ne tarttuvat kaikki

Bonden kommer ut ur kyrkan; så är det första han tager sig före att gå på krogen, och taga sig en kyrksup; derpå går han hem och sofver den öfriga delen af Söndagen. Ungdomen roar sig och dansar, eller spelar kort om Söndagen; om Presten sjelf icke är bjuden på något ställe; så bjuder han någon Träkarls eller Brädspels kamrat till sig; der taga Gubbarne en sexa, eller ett Toddy glas, och dermed hafva också de firat Sabbathen.

kirkon muureihin. Kun talonpoika pääsee ulos kirkosta, hänen ensimmäinen edesottamuksensa on etsiytyä kapakkaan kirkkoryypylle. Sitten hän menee kotiin nukkuakseen lopun sunnuntaita. Nuoriso huvittelee ja tanssii tai pelaa korttia sunnuntaina. Jos pappia itseään ei ole kutsuttu mihinkään paikkaan, niin hän kutsuu jonkun puu-ukko- tai lautapelikumppanin luokseen. Siinä sitten ukot illastavat tai ottavat totia ja sillä hekin sitten ovat viettäneet sapattiaan.

Är det nu på detta vis, som Presterna skola föda hjorden? Uti predikan göres ingen skillnad emellan väckta och sorglösa, ingen skillnad emellan benådade och nådatjufvar; ingen skillnad emellan krögare och botpredikanter; ingen skillnad emellan fyllhundar och dem, som äro druckne af andeligt vin; ingen skillnad emellan Maria Magdalena, och obotfärdiga horor, utan allt är öfver en bank; dyraste Christne, och älskade Jesu vänner! Rätteligen hafver Herren genom Profeten Hesekiel afmålat dessa svinaherdar: "De förvillade hämtaden I icke igen, och det förtappade uppsökten I icke. Ve Eder I herdar! I som så förderfven och förskingren min fosterhjord, säger Herren."

Tälläkö tavalla pappien tulee ruokkia laumaa? Saarnassa ei tehdä heränneiden ja suruttomien välillä mitään eroa, ei mitään eroa armoitettujen ja armonvarkaiden välillä, ei mitään eroa kapakoitsijoiden ja parannussaarnaajien välillä, ei mitään eroa juomareiden ja niiden välillä, jotka ovat juopuneet hengellisestä viinasta, ei mitään eroa Maria Magdaleenan ja katumattomien huorien välillä, vaan kaikki ovat poikkeuksetta "kalleimmat kristityt" ja "rakkaat Jeesuksen ystävät". Oikein on Herra profeetta Hesekielin kautta kuvannut näitä sikopaimenia: "Eksyneitä ette palauta ja kadonneita ette etsi. Voi teitä paimenia, jotka niin turmelette ja hajoitatte minun laumaani, sanoo Herra!"

Doctor Thomander har nästan haft en aning om svenska kyrkans usla tillstånd; då han uti sina Predikningar, sednare delen sidan 509, afmålar detta ljumhetens tillstånd sålunda: först beskrifver han, sidan 508 huruledes den döda Tron blifvit inpudrad i Peruken. Han säger, att en del af det svenska folket kunde våga lif och blod för sina fäders **tro;** (t.ex. i 30. åra kriget.) Men säger han: de som kämpat för sina Fäders tro, hafva icke alltid vetat hvarom de stridt." Det har således varit ett blindt nit. Ett sådant blindt nit för Fädernas tro, kunde man äfven finna hos Judarna, som icke allenast förföljde de Christna uti sin

Tohtori Thomanderilla on melkein ollut joku aavistus Ruotsin kirkon kurjasta tilasta, kun hän Saarnoissaan, jälkimmäisessä osassa sivulla 509, kuvaa tätä penseyden tilaa näin. Ensin hän kuvailee, sivulla 508, kuinka kuollut usko on iskostunut hiusmartoon. Hän sanoo yhden osan Ruotsin kirkosta uskaltaneen antaa henkensä ja verensä isiensä uskon vuoksi (esim. 30-vuotisessa sodassa). Mutta hän sanoo: "Ne, jotka ovat kamppailleet isiensä uskon vuoksi, eivät aina ole tienneet, minkä vuoksi he ovat sotineet." Se on siis ollut sokeaa kiivautta. Sellaista sokeaa kiivautta voitiin myös nähdä juutalaisissa, jotka eivät ainoastaan vainonneet kristittyjä sokeassa innossaan hävit-

blinda ifver att utrota det Jesu-Nazareniska kätteriet, utan äfven blottade sina nackar, för den Romerska Landshöfdingens svärd, när han ville införa, som de trodde, afguda styggelser i Templet. Så långt kunde äfven nu den blinda och döda trons nitälskan hos somliga gå, att de å ena sidan kunde våga lif och blod för sina fäders tro, om det komme an på, att slåss mot en fiende, som ville påtruga dem en annan Religion; (men af Petri Exempel se vi, att den döda tron icke har något mod att uppoffra sitt lif, för sin kärleks skull till Jesum, ehuru han har mod att hugga till med sitt svärd, der han tror sig med yttre våld kunna försvara sin tro). Så ungefärligen kan man betrakta Protestanternas Religions krig. Det är nämligen en rasande stor skillnad att försvara sin tro med svärdet, och att uppoffra sitt lif för sin öfvertygelse. Det förra kan också den döda tron åstadkomma; men till det sednare fordras ovillkorligen en lefvande tro, en fullkomlig förvissning om barnaskapet.

tää Jeesus Nasaretilaisen kerettiläisyyttä, vaan he myös paljastivat niskansa roomalaisen maaherran miekalle hänen tahtoessaan tuoda, kuten he uskoivat, epäjumalain kauhistuksia temppeliin. Niin pitkälle saattaisi sokean ja kuolleen uskon kiivaus joissakin vieläkin mennä, että he toiselta puolen saattaisivat uskaltaa antaa henkensä ja verensä isiensä uskon vuoksi, mikäli tulisi kysymykseen sotia sellaista vihollista vastaan, joka tahtoisi tyrkyttää heille toista uskontoa. Mutta Pietarin esimerkistä näemme, ettei kuolleella uskolla ole ollenkaan rohkeutta uhrata henkeään rakkautensa vuoksi Jeesusta kohtaan, vaikka sillä onkin rohkeutta huitoa miekallaan siinä, missä hän luulee ulkoisen väkivallan avulla voivansa puolustaa uskoaan. Suunnilleen sillä tavalla voidaan tarkastella protestanttien uskonsotaa. On nimittäin ero kuin yöllä ja päivällä puolustaa uskoaan miekalla tai uhrata henkensä vakaumuksensa vuoksi. Edellisen saattaa kuollut uskokin vaikuttaa, mutta jälkimmäiseen vaaditaan ehdottomasti elävä usko, täydellinen vakuutus lapsen oikeudesta.

Men å andra sidan kunna också nu tidens äkta Lutheraner uppretas till hämnd och blodtörstighet, emot alla dem, som understå sig att störa den säkra hopens samvetsfrid; ty så långt kan den andeliga blindheten gå uti vårt land, att hvar och en, som dräper Christi rätta Lärjungar, han tror sig göra Gudi en tjenst dermed. Se t.ex. historien om Läseriet och Pietismen i Sverige: berättelser om Tollstadius, Ruthström, Grubb m.fl. Sednast har Svenska kyrkan visat sina Draketänder emot Pastor Scott.

Mutta toisaalta nykyiset, oikeat luterilaisetkin voivat kiihottua kostoon ja verenjanoon kaikkia niitä kohtaan, jotka rohkenevat häiritä suruttoman joukon omantunnonrauhaa. Sillä niin pitkälle hengellinen sokeus saattaa mennä meidän maassamme, että jokainen, joka tappaa Kristuksen oikeita opetuslapsia, uskoo siinä tekevänsä Jumalalle palveluksen. Katso esimerkiksi Ruotsin lukijaisten ja pietistien historiaa, kertomuksia Tollstadiuksesta, Ruthströmistä, Grubbista, ym. Viimeksi on Ruotsin kirkko näyttänyt lohikäärmeenhampaitaan pastori Scottia vastaan.

Och troligen kommer den stora brännvins Draken att fordra ännu flera offer, innan han spricker af de hårbollar och Tjärbollar, som Daniel bereder och kastar honom i gapet. Men lika som hedningarne i Babel hämnades den stora drakens död på Daniel; så måste

Ja luultavasti tuo suuri paloviinalohikäärme tulee vaatimaan vielä useampia uhreja ennen kuin se halkeaa karva- ja tervapalloista, joita Daniel valmistaa ja heittää sen kitaan. Mutta juuri kuten Baabelin pakanat kostivat sen suuren lohikäärmeen kuoleman Danielille, palo-

väl äfven brännvins Gudens dyrkare hämnas grymt på hvar och en; som vågar kasta hårbollar i gapet på deras Gud, så att han spricker. Ty egennyttan hos brännvins Patronerna är så långt kommen, att sjelfva Riksens ständer knappast våga röra uti brännvins Guden.

Vi införa här ett stycke af Doctor Thomanders Predikan på första Böndagen.

"Alla våra rättfärdigheter, äro som ett orent kläde." På något afstånd ser det klädet helt hvitt och skinande ut, och ganska stort är det tillika, så, att man tycker att det skulle kunna skyla många öfverträdelser. Många Främlingar, som icke hafva sett oss närmare, tycka ock att det är helt godt och står helt väl till i våra bygder, och visst hafva de rätt till en del; det kunde vara ännu mycket värre; men granska vi det fagra klädet något närmare, så finna vi, att det är illa nog, som det är; det fagra klädet är ett orent kläde, det är fläck på fläck; allt hvad vi kunde hafva att berömma oss utaf, väl icke inför Gud, men inför menniskor är nedsmutsadt ifrån den första tråden till den yttersta. Det som den ytlige betraktaren tager för Guds fruktan är hos en stor mängd, intet annat än vidskepelse; en sådan Gudsfruktan, som man kan finna hos hedningar, och som man rikligen anträffar hos Folkslag, som föra ett stilla, enkelt och afsöndrat lefnads sätt. Betrakte vi de medlemmar i vårt samhälle, hvilka genom sin yttre ställning, och sina timliga tillgångar, borde ega de största insigterna; så är en stor del af dem förunderligt obekant med Guds ord, och med allt hvad Christendom heter, och förråder i sanning en ganska ringa åstundan att dermed inträda i en närmare bekantskap. Deras tänkesätt och deras lefverne är ingenting annat än en skärskildt art af hedendom; vi kunna

viinajumalan palvelijoidenkin on kai kostettava julmasti jokaiselle, joka uskaltaa heittää karvapalloja heidän jumalansa kitaan, niin että se halkeaa. Sillä paloviinapatruunoiden omanvoitonpyynti on päässyt niin pitkälle, että itse valtion säädytkään tuskin uskaltavat koskea paloviinajumalaan.

Lainaamme tähän kappaleen tohtori Thomanderin ensimmäisen rukouspäivän saarnasta:

"Kaikki meidän vanhurskautemme on kuin saastainen vaate." Jonkun matkan päästä se vaate näyttää aivan valkoiselta ja loistavalta, ja melko suurikin se on, niin että luulisi sen voivan peittää paljon rikoksia. Monista vieraista, jotka eivät ole nähneet meitä lähemmin, se myös on aivan hyvä ja aivan hyvin ovat asiat seuduillamme. Ja varmaan he ovat osittain oikeassa. Asiat voisivat olla vielä paljon pahemmin. Mutta jos tarkastelemme tuota kaunista vaatetta vähän lähemmin, niin huomaamme, että huono se on sellaisenaan. Se viehättävä vaate on saastainen vaate, siinä on läikkä läikän vieressä. Kaikki, mistä voisimme kerskua, vaikka emme Jumalan edessä, mutta ihmisten edessä, on likaantunut ensimmäisestä langasta viimeiseen. Se, minkä ulkopuolinen tarkastelija pitää jumalanpelkona, on suuren joukon osalta vain taikauskoa, sellaista jumalanpelkoa, jota voidaan tavata pakanoiden keskuudessa ja jota esiintyy runsaasti sellaisissa kansankerroksissa, jotka viettävät hiljaista, yksinkertaista ja eristäytynyttä elämää. Jos tarkastelemme niitä yhteiskuntamme jäseniä, joilla pitäisi ulkonaisen asemansa ja ajallisten varojensa perusteella parhaat tiedot, niin kuitenkin suurelle osalle heistä Jumalan sana ja kaikki, mitä kristillisyydellä ymmärretään, on käsittämättömän outoa, ja heillä on todellakin sangen vähäinen halu päästä lähemmin tutustumaan siihen. Heidän ajatustapansa ja elämänsä ei ole mitään muuta kuin eräs erityinen paka-

icke ens kalla det en förfinad hedendom; ty Grekers och Romares hedendom var vida ädlare; de satte åtminstone lågheten ganska lågt; de hade dock ett sinne för stora tankar och ett stort handlings satt; de ansågo det menniskan ovärdigt att lefva för sin djuriska natur, och sin egennytta, de kunde åtminstone blifva varma inom refbenen vid tanken på ett fosterland eller en trohet och försakelse in i döden; och sjelfva våra hedniska Fäder, som gingo till de stumma afgudar, viste dock, att det var ett ädlare värf, att mannen offrade sig, än han segt sparade hvart sankorn i timglaset, eller kastade dem alla ut i orenligheten. Såsom en olycklig följd af våra inrättningars bristfällighet, och vår egen vårdslöshet afsätter sig på bottnen af vårt samhälle, en oren massa af krälande varelser, hvilka de stolte icke vilja erkänna såsom kött af sitt kött, och ben af sitt ben; skole vi tala ett ord om dessa förtappades Guds fruktan? (Här beklagar talaren den råa massans sedeslöshet, men hvilken är skulden dertill, att massan af folket försjunkit i råhet och ett groft sedeförderf? Månne icke massans elände och brott, skola slutligen falla tungt på de bildade samhälls klassernas hufvuden?)

"De födas i elände, och ingen åtager sig dem; ingen är, som känner något för dem; stundom icke ens ett modershjerta". (Kanske är det orättvist, att beskylla de bättre lottade öfver en bank för obarmhärtighet emot de fattiga; jag tror visst, att vårt tidehvarf i det afseendet är vida bättre, än de föregående. Men hvad vill hjelpsamheten förslå i bland så många tusende dagdrifvare, lättingar och utsupna trashankar, samt trasiga horungar, som stryka efter gatorna. Felet består icke uti de bättre lottades ohjelpsamhet, utan i lyxen, flärden och fåfängan hos de förnäma som den fattige apar efter,

nuuden laji. Me emme voi kutsua sitä edes hienostuneeksi pakanuudeksi, sillä kreikkalaisten ja roomalaisten pakanuus oli paljon jalompaa. He pitivät ainakin alhaisuutta varsin alhaisena. Heillä oli kuitenkin mieli suuriin ajatuksiin ja suuriin aikaansaannoksiin. He pitivät ihmisarvolle sopimattomana elää eläimellisen luontonsa ja omanvoitonpyyntinsä vuoksi. Heidän kylkiluidensa alla saattoi tuntua lämpöä isänmaallisesta ajatuksesta tai kuolemaan asti ulottuvasta uskollisuudesta ja kieltäymyksestä. Ja itse pakanalliset esi-isämme, jotka palvelivat mykkiä epäjumalia, tiesivät kuitenkin, että miehen oli jalompaa uhrautua kuin sitkeästi säästää jokaista tiimalasissa olevaa hiekanjyvää tai heittää kaikki saastaisuuteen. Laitostemme puutteellisuuden ja oman huolimattomuutemme onnettomana seurauksena laskeutuu yhteiskuntamme pohjalle matelevista olioista koostuva likainen sakka, jota ylpeät eivät tahdo tunnustaa lihaksi lihastaan ja luuksi luistaan. Puhuisimmeko sanasen näiden onnettomien jumalanpelosta?" (Tässä puhuja valittaa raa'an massan tapainturmelusta, mutta mikä siihen on syy, että ihmismassa on vajonnut raakuuteen ja karkeaan tapainturmelukseen? Eiköhän rahvaan kurjuus ja rikokset lopulta lankea painavana sivistyneiden yhteiskuntaluokkien harteille?)

"He syntyvät kurjuudessa, ja kukaan ei ota kantaakseen heistä huolta. Ei ole ketään, joka välittää heistä, toisinaan ei edes äidinsydän." (Ehkä on väärin moittia parempiosaisia läpeensä armottomuudesta köyhiä kohtaan. Minä uskon vakaasti meidän aikakautemme siinä suhteessa olevan aikaisempia paremman. Mutta mihin avuliaisuus riittää niin monien tuhansien tyhjäntoimittajien, laiskurien ja puliukkojen sekä resuisten huoripentujen keskuudessa, jotka vetelehtivät pitkin katuja. Vika ei ole parempiosaisten auttamattomuudessa, vaan ylhäisten ylellisyydessä, turhassa loistossa ja turhamaisuudessa, jota köyhä apinoi, mikä

och derigenom blir han utfattig. Detta kunde hjelpas genom en bättre själavård, hvarigenom Folkets hjertan och sinnen kunde vända sig ifrån det jordiska till det himmelska. Men för ernående af en bättre själavård, bör icke hvarje gnista till en sann väckelse ibland folket, betraktas som svärmeri och fanatism. Huru har Lutherska kyrkan hittills betett sig emot Läsare och pietister? Har den icke af alla krafter arbetat på folkets andeliga undergång. Har den icke satt en hård och obillig Lag emot Conventiklarna? Har den icke alltid, och vid hvarje Riksdag dels skärpt denna barbariska Lag, dels och uppmanat sina hemmavarande Embets bröder till att utöfva den inquisitoriska strängheten emot Läsare och Separatister.

Ifrån detta de förnämas Religions förakt, och prelaternas inquisitoriska åtgärder emot Läsare och pietister; kan man härleda massans nu i ögonen fallande råhet och sedeförderf, hvaraf fattigdom, laster och brott äro en naturlig följd).

Thomanders ord lyda vidare: "Skall mot denna sjukdom, denna samhällets kräfta något tillgöras eller icke? Derom dela sig de bildade hedningarne (?) i två stora meningar: somliga vilja åtminstone hafva ett hjerta och en mennisko kärlek, och tänka och tala om de förlorade, och gå några steg dem till mötes; men de andre, det vida största till antalet, vilja bevisa sitt förstånds öfverlägsenhet, och välja den beqvämare utvägen att begabba sina stallbröders bristfälliga bemödanden." (Mången af våra äkta Lutheraner kunde snart finna någon smula Jesuitism och andelig högfärd uti dessa så oförtäckta ord och hårda meningar, om de hade kommit från någon annans penna än Thomanders. Detta dömande är likväl ett hårdt tal; då han ställer vår tids Filanthroper på

saattaa hänet rutiköyhäksi. Tätä voitaisiin auttaa paremmalla sielunhoidolla, jolla kansan sydämet ja mielet saatettaisiin kääntymään maallisista taivaallisiin. Mutta paremman sielunhoidon aikaansaamiseksi ei jokaista kansan keskuudessa näkyvää totisen herätyksen kipinää tulee pitää haaveiluna ja kiihkoiluna. Kuinka luterilainen kirkko on tähän asti käyttäytynyt lukijaisia ja pietistejä kohtaan? Eikö se ole kaikin voimin tehnyt työtä kansan hengelliseksi turmioksi? Eikö se ole asettanut kovan ja kohtuuttoman lain seurakokouksia vastaan? Eikö se ole aina ja kaikilla valtiopäivillä toisaalta koventanut tätä barbaarista lakia, toisaalta myös kehoittanut kotonaolevia virkaveljiään harjoittamaan inkvisitorista ankaruutta lukijaisia ja eriuskoisia vastaan?

Tästä ylhäisten uskonnon ylenkatseesta ja prelaattien inkvisitorisista toimenpiteistä lukijaisia ja pietistejä kohtaan voidaan rahvaan silmiinpistävän raakuuden ja tapainturmeluksen olevan kotoisin, mistä köyhyys, paheet ja rikokset ovat luonnollinen seuraus.)

Thomanderin sanat kuuluvat edelleen: "Pitääkö tätä sairautta, tätä yhteiskunnan syöpää vastaan tehdä jotakin vai ei? Siinä kysymyksessä sivistyneet pakanat (?) jakaantuvat kahteen suureen mielipideryhmään. Toiset tahtovat, että pitää olla kuitenkin sydäntä ja ihmisrakkautta ja ajatella ja puhua kadonneista ja astua joitakin askeleita heitä vastaan. Mutta toiset, joita on paljon enemmän lukumäärältään, tahtovat osoittaa ymmärryksensä ylevämmyyttä ja valita mukavamman ulospääsytien ivaten kanssaveljiensä puuttuvaisia ponnistuksia." (Moni oikeauskoisista luterilaisistamme voisi pian löytää jonkun murusen jesuiitallisuutta ja hengellistä ylpeyttä näissä niin suorissa sanoissa ja ankarissa mielipiteissä, mikäli ne olisivat peräisin jonkun muun kuin Thomanderin kynästä. Tämä tuomio on kuitenkin kovaa puhetta, kun hän sulkee

samma rad med de bildade hedningarne. Månne icke ändock den goda vilja hos våra Filanthroper, må få gälla för hvad den kan i menskligt afseende, så vida de icke bygga sin salighet derpå?) Talaren fortfar:

"Den största delen af folket är högst obenägen att göra något för de fallna, och tycker stundom ganska illa vara, att någon vill inleda ett första försök, till att bibringa dem Guds ord och menskliga känslor. Snarare kan man spåra ett bemödande att tillskapa ett nytt slags träldom som skulle göra hedendomen fullständig och utvidga den stora klyftan emellan dem, som ega denna jordens goda, och dem, som nödgas umbära det. De som förmena sig vara bättre efter kläderna och åthäfvorna att döma, skilja sig mer och mer derigenom ifrån mängden, att de förakta och försumma Guds ord och sakrament. Guds ord blifver icke brukadt i husen, utan förvisas inom Templets murar, och de murarna lemnar man obesökta så länge man vet sig någon behagligare förströelse eller sysselsättning. Den magten man har öfver andra menniskor, använder man icke sällan till att tänka eller hindra dem ifrån Gudstjensten, liksom kunde de arma icke blifva djur tillräckligt, derest man icke tage deras Söndag ifrån dem. Så ser det ut på närmare håll med Gudaktigheten ibland vårt folk. Huru skall det se ut med allt det öfriga, om detta får så fortfara? Ett slägte skall uppväxa utan lyftning i själen, utan ett hjerta i bröstet, utan en enda salig tanke att vederquicka sig med i nöden, utan sinne för annat än vällusten eller vinningen för dagen. Deraf blifver ett trälaktigt folk, utan frimodighet, utan kraft, utan hopp och utan frihet."

(Här sammanblandar talaren moral Religion och politik om hvart annat; men utsigten för framtiden är mörk

aikamme ihmisystävät samaan riviin sivistyneiden pakanoiden kanssa. Eikö kuitenkin ihmisystäviemme hyvä tahto saisi käydä siitä arvosta, mikä sillä voi inhimillisessä suhteessa olla, sikäli kuin eivät rakenna autuuttaan sen varaan?)

Puhuja jatkaa: "Suurin osa kansasta on mitä vastahakoisin tekemään mitään langenneiden hyväksi ja pitää sitä toisinaan hyvin pahana, että joku tekee ensimmäisenkään yrityksen saattaakseen heille Jumalan sanaa ja inhimillisiä tunteita. Pikemmin voidaan havaita ponnistus uudenlaisen orjuuden luomiseksi, joka saattaisi pakanuuden täydelliseksi ja laajentaisi sitä suurta juopaa niiden välillä, jotka omistavat tämän maailman hyvyyttä, ja niiden välillä, joiden täytyy olla sitä ilman. Ne, jotka luulevat vaatteidensa ja elkeidensä vuoksi olevansa parempia, eroavat yhä enemmän suuresta joukosta siinä, että he ylenkatsovat ja laiminlyövät Jumalan sanaa ja sakramenttia. Jumalan sana ei ole käytössä kodeissa, vaan se sysätään temppelin muurien sisäpuolelle, ja niiden muurien tykönä ei käydä niin kauan kuin tiedetään olevan edes jotakin muuta miellyttävämpää ajanvietettä ja puuhaa. Sitä valtaa, mikä on muihin ihmisiin, käytetään usein loukkaamaan tai estämään heitä jumalanpalveluksesta, ikään kuin niistä raukoista ei tulisi kylliksi eläimiä, vaikkei heidän sunnuntaitaan riistettäisi. Sellaiselta kansamme jumalisuus näyttää läheltä katsottuna. Miltä kaikki muu tulee näyttämään, mikäli näin saa jatkua? Sellainen suku tulee kasvamaan, jolla ei ole ylevyyttä sielussaan, ei sydäntä rinnassaan, ei ainuttakaan autuaallista ajatusta, jolla virvoittaisi itseään hädässä, ei mitään tajua muuhun kuin hekumaan tai päiväpalkkaan. Tästä tulee orjanomainen kansa, jolla ei ole rohkeutta, ei voimaa, ei toivoa eikä vapautta."

(Tässä puhuja sekoittaa moraalin, uskonnon ja politiikan toisiinsa. Mutta tulevaisuudennäkymät ovat pimeät ja synkät,

och dyster, dock likväl sann. I sjelfva verket har lättsinnigheten redan öppnat portarne för sinliga njutningar af alla slag; alla 5 sinnena skola kittlas; synen skola förnöjas af allehanda horbilder; öronen skola förnöjas med en porlande och sorlande hormusik; lukten skall förnöjas af allehanda dofter och välluktande rökelser; smaken skall förnöjas med allehanda kräsligheter; känseln skall förnöjas genom allehanda sinliga njutningar; man lefver nu i stora verlden i sus och dus. Spektakler, baler, kalaser, höra till ordningen för dagen. Konstmakare, lindansare, taskspelare, sångerskor, dansöser, äro hjeltarne för dagen; alldeles som man läser om den råa hedningen Antonius när han for verlden omkring med sin horkona: just så lefver man nu i den civiliserade verlden, och detta begär efter sinliga njutningar, kommer allt af brist på moralisk eller andelig lycksalighet. Det finns hos de bildade och halfbildade en obegriplig tomhet i själen, som icke kan fyllas hvarken med dans eller spel, hvarken med baler eller spektakler, hvarken med musik eller kalaser. Man äter, dricker, sofver, horar, spelar kort, dansar, går på spektakler och kalaser, dricker punsch och Toddy, sjunger allehanda horvisor och supvisor, och ändå är själen tom, ledsen, nedslagen; hvaraf kommer det? dels deraf, att man icke har någon Gud, hvarken i lifvet eller i döden på hvilken man kan förtrösta, dels ock deraf, att de sinliga begären äro alldeles omätteliga, de kunna icke tillfridsställas.

Dessutom påskyndas döden genom detta ochristliga och oförnuftiga och onaturliga lefverne, så att satan dräper dem allesamman i förtid. Girigheten dräper somliga förr än tiden är; emedan den girige sitter och gräfver hela natten i sina reverser och räkenskaper, och har många sömnlösa nätter; Fattigdomen dräper somliga i

tosin kuitenkin tosia. Itse asiassa kevytmielisyys on jo avannut portit kaikenlaisille aistillisille nautinnoille. Kaikkia viittä aistia on kutkutettava. Näköä pitää huvittaa kaikenlaisilla huorankuvil-la. Korvia pitää huvittaa porisevalla ja sorisevalla huoramusiikilla. Hajuaistia pitää huvittaa kaikenlaisilla tuoksuilla ja hyvänhajuisilla suitsutuksilla. Makuaistia pitää huvittaa kaikenlaisilla herkuilla. Tuntoaistia on huvitettava kaikenlaisilla aistillisilla nautinnoilla. Suuressa maailmassa eletään nyt ilossa ja huvituksissa. Teatteriesitykset, tanssiaiset ja kemut kuuluvat päivän ohjelmaan. Temppuilijat, nuorallatanssijat, silmänkääntäjät, laulajattaret ja tanssijattaret ovat päivän sankareita. Juuri niin kuin luetaan siitä raa'asta pakanasta, Antoniuksesta, kun hän matkasi ympäri maailmaa huoransa kanssa, juuri niin eletään nyt sivistyneessä maailmassa. Ja kaikki tämä aistillisten nautintojen himo johtuu moraalisen eli hengellisen onnellisuuden puuttumisesta. Sivistyneiden ja puolisivistyneiden sielussa on käsittämätön tyhjyys, jota ei voida täyttää tanssilla eikä soitolla, ei hienoilla tanssiaisilla eikä teatterinäytännöillä, ei musiikilla eikä pidoilla. Syödään, juodaan, nukutaan, huorataan, pelataan korttia, tanssitaan, käydään näytännöissä ja juhlissa, juodaan punssia ja totia, lauletaan kaikenlaisia huoralauluja ja juomalauluja, ja kuitenkin sielu on tyhjä, surullinen, alakuloinen. Mistä se johtuu? Osittain siitä, ettei ole Jumalaa, johon voi turvautua, ei elämässä eikä kuolemassa. Osittain myös siitä, että aistilliset himot ovat pohjattomia, niitä ei voida tyydyttää.

Sitä paitsi tämä epäkristillinen ja järjetön ja luonnoton elämä jouduttaa kuolemaa, niin että saatana tappaa heidät kaikki ennen määrättyä aikaansa. Ahneus tappaa joitakin ennen määrättyä aikaa, koskapa ahne istuu yötä myöten kaivelemassa velka- ja tilikirjojaan ja viettää monia unettomia öitä. Köyhyys tappaa joitakin ennen määrättyä aikaa tarpeettoman vat-

förtid, genom den onödiga buksorgen; verlds bekymret trycker den fattige till jorden, och gör honom gulblek i ansigtet. Detta kommer deraf att den fattige har ingen Gud, och den rike har penningen till Gud. Denna verldens sorg kommer döden åstad säger Paulus. Men hvilken har gjort den ena fattig och den andra rik? alla säga "Gud har icke gjort alla menniskor rika." Alltså har den fattige den tron, att det är Gud, som gjort honom fattig; men huru stämmer den tron öfverens med Frälsarens ord? Han säger ju tydligen: **Söker först efter Guds rike och dess rättfärdighet så** falle **Eder allt detta** (timliga goda) **till.** Om den fattige börjar besinna, huru han har lefvat allt ifrån sin ungdom, så skall han snart finna, att det är djefvulen, som gjort honom fattig.

En del dräper heders djefvulen i förtid. Mången förarbetar sig i ungdomen och detta på skryt; han förderfvar sin hälsa genom att visa sin styrka, sin färdighet och vighet och deraf blir han sjuklig i medelåldern och dör i förtid. Somliga dräpas i förtid af brännvins djefvulen, som grasserar ibland hög och låg.

Somliga dräper hordoms djefvulen i förtid; icke allenast sådana, som snöra sig och ådraga sig förkylningar på baler och spektakler, utan äfven sådana som springa efter konor blifva i förtid enerverade och ådraga sig obotliga sjukdomar. Jag vill nu icke tala om sådana, som öfva Sodomiteri, eller smittas af veneriska, och mista näsan. Icke vill jag nu tala om sådana, som dö ganska hastigt af vrede, sorg, svartsjuka, chagrin, obesvarad kärlek, der dräper djefvulen en stor del af menniskoslägtet. Och detta allt kommer deraf att den naturliga menniskan icke har någon Gud att förtrösta på i lifvet och i döden.

sansurun vuoksi. Maailmanmurhe painaa köyhän maahan ja saattaa hänet kellankalpeaksi kasvoiltaan. Tämä johtuu siitä, että köyhällä ei ole mitään Jumalaa, ja rikkaalla on raha jumalanaan. Tämän maailman murhe saattaa kuoleman matkaan, sanoo Paavali. Mutta mikä on tehnyt toisen köyhäksi ja toisen rikkaaksi? Kaikki sanovat: "Jumala ei ole tehnyt kaikkia ihmisiä rikkaiksi." Siispä on köyhällä se usko, että Jumala on tehnyt hänet köyhäksi. Mutta kuinka se usko sopii yhteen Vapahtajan sanojen kanssa? Hänhän sanoo selvästi: **"Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, niin kaikki nämä** (ajalliset hyvyydet) **teille annetaan.** Jos köyhä alkaa ajatella, kuinka hän on elänyt nuoruudestaan asti, niin hän havaitsee pian, että perkele on tehnyt hänet köyhäksi.

Kunnian perkele tappaa muutamia ennen aikojaan. Moni pohjustaa itsensä siihen nuorena, vieläpä kerskaten. Hän turmelee terveytensä näyttämällä voimiaan, näppäryyttään ja notkeuttaan, mistä hän tulee sairaalloiseksi keski-iässä ja kuolee ennen aikojaan. Paloviinaperkele, joka riehuu ylhäisten ja alhaisten keskuudessa, tappaa muutamia ennen aikojaan.

Huoruuden perkele tappaa joitakin ennen aikojaan. Ei ainoastaan sellaisia, jotka rihmoihin pukeutuneina palelluttavat itsensä tanssiaisissa ja näytännöissä, vaan myös sellaiset, jotka juoksevat huorien perässä, tulevat ennen aikojaan heikkohermoisiksi ja tuottavat itselleen parantumattomia sairauksia. En nyt tässä tahdo puhua sellaisista, jotka sekoavat eläimiin tai saavat sukupuolitaudin ja menettävät nenänsä. En tahdo nyt puhua sellaisista, jotka yhtäkkiä kuolevat vihasta, murheesta, mustasukkaisuudesta, sagriinista, yksipuolisesta rakkaudesta, joihin perkele tappaa suuren osan ihmiskunnasta. Ja tämä kaikki johtuu siitä, ettei luonnollisella ihmisellä ole mitään Jumalaa, mihin turvaisi elämässä ja kuolemassa.

Slutligen heter det i Thomanders predikningar: "Allt detta tilldrager sig rundt omkring oss; och vi; hvad göre vi? Vi stå och se derpå med korslagda händer, till dess **vi äro alle bortfalnade såsom löf och våra synder föra oss bort som ett väder."**

Lopuksi kuuluu Thomanderin saarnoissa: "Kaikkea tätä tapahtuu ympärillämme. Ja me, mitä me teemme? Me seisomme katsomassa kädet ristissä, kunnes **kaikki olemme hiipuneet pois kuin lehdet, ja meidän syntimme vievät meidät pois kuten tuuli."**

"Och vi". Vi Prester? Ja! Vi Prester stå och se derpå med korslagda händer. Det är dock en aning, som Författaren känner inom sitt bröst, det är en aning om det usla tillståndet i Lutherska kyrkan. Men huru många äro de, som hafva denna dunkla aning om Christendomens usla tillstånd i vårt land? Icke en ibland hundrade; icke en ibland tusende som ana att det står så uselt till i Lutherska kyrkan som här utmålas; och de, som hafva en dunkel aning om Christendomens förfall, stå som sagdt var, med korslagda händer och se på eländet utan att kunna göra något deråt.

"Ja me." Me papit? Niin! Me papit seisomme katsomassa sitä kädet ristissä. Jonkun aavistuksen kirjoittaja kuitenkin tuntee rinnassaan, jonkun aavistuksen luterilaisen kirkon kurjasta tilasta. Mutta kuinka monilla tällainen hämärä aavistus on maamme kristillisyyden kurjasta tilasta? Ei yhdellä sadasta. Ei yksi tuhannestakaan aavista, että luterilaisen kirkon laita on niin kurjasti kuin tässä kuvaillaan. Ja ne, joilla on hämärä aavistus kristillisyyden rappiosta, seisovat, kuten sanottu, kädet ristissä katsellen tätä kurjuutta voimatta tehdä sille mitään.

Men säga nu vår Tids Prelater: det är endast skrymtare, Jesuiter och Läsar predikanter, som beklaga Christendomens förfall; det är en andelig sjukdom, en Jesuitisk fanatism, som gör, att dessa skrymtare se allting i svart; det är en andelig högfärd, en nedrig egenkärlek, som tvingar dessa skrymtare och Läsar predikanter att, på bekostnad af det ordinarie presterskapet, upphöja sig sjelfva till andeliga domare, och nersmutsa andra. Det är en odräglig andelig högfärd uti detta Läsar predikanternas dömande. **Ty ingen af de öfversta hafver trott på dem, men detta folket, som icke känner lagen, är förbannadt.**

Mutta nyt sanovat aikamme prelaatit: "Ainoastaan haaveilijat, jesuiitat ja lukijaissaarnaajat valittavat kristillisyyden rappiota. Se on hengellinen sairaus, jesuiittakiihkoisuus, joka aiheuttaa sen, että nämä haaveilijat näkevät kaiken mustana. Se on hengellinen ylpeys, alhainen omarakkaus, joka pakottaa nämä haaveilijat ja lukijaissaarnaajat varsinaisen papiston kustannuksella korottamaan itsensä hengellisiksi tuomareiksi ja likaamaan muita. Näiden lukijaissaarnaajien tuomitsemisessa on sietämätön hengellinen ylpeys. **Sillä yksikään ylimmäisistä ei ole uskonut heitä, mutta tämä kansa, joka ei tunne lakia, on kirottu.**

Alla dessa inkast från den döda trons anhängare, måste vi upptaga till besvarande. Då t.ex. Thomander, som varit så mycket med i verlden, som redan lemnat efter sig ett aktadt namn och ett oklanderligt rykte om sin moraliska karakter, då äfven han, som ingen kan misstänka för svärmeri eller

Meidän on otettava vastataksemme näihin kaikkiin kuolleen uskon tunnustajien väittämiin. Kun esim. Thomander, joka on ollut niin paljon mukana maailmassa, joka on jo jättänyt jälkeensä kunnioitetun nimen ja moitteettoman maineen moraalisesta luonteestaan, kun hänkin, jota kukaan ei saata epäillä haaveilemisesta tai jesu-

Jesuitism, uppträder med sådan bestämdhet, som här visar sig, såsom sin tids anklagare för Gudlöshet och Religions förakt; så kan ingen säga: sådant härrör af tadelsjuka. Att han ser allting i svart, kan icke hafva sin grund i egenkärlek, inbilskhet eller andelig högfärd; utan det måste hafva sin grund uti en djupare känsla, uti en dunkel aning om ett ondt, som numera icke kan förnekas af någon; ja! icke ens den gröfsta fritänkare, kan nu mera blunda för det allmänna sedeförderf, som tagit öfver hand inom Lutherska kyrkan. Ty hörom vidare Thomanders ord:

"De som låtsa vara betänkta på menskliglhetens väl, och icke kunna förneka, att ju ett förderf griper omkring sig; de vänta sin hjelp i den borgerliga ordningen. Huru står det då till med den borgerliga ordningen? Har den magten så förkofrat sig på sednare tider, och blifvit så fullvuxen, att han kan bära på sina skulldror huru stora bördor man pålägger? Förr var det ett tal, att der Gudstjenst kommer i vanrykte, der gick den borgerliga ordningen under. Har då den meningen blifvit vederlagd i dessa tider? Och är det nu mera den menskliga Lagen, som skall åstadkomma på egen hand, hvad han gemensamt med Gudomliga Lagar hittills icke förmådde? Den fräcka hädelse, som ej haft försyn att bruka Gudaktigheten till en vinning att använda heliga ord och heliga saker såsom medel för verldsliga ändamål, den skrymtaktiga Gudlösheten, har redan hämnat sig sjelf mer än tillräckligt, på mer än ett ställe i verlden; och när masken blifvit afdragen, har huden stundom följt med ifrån blodiga ansigten."

Här målar talaren den verkliga Jesuitismen, som på flera ställen i Europa blifvit straffad för sin förmätenhet, att sträfva efter magt, ära och rikedom, under larfven af en sann Christendom.

iitallisuudesta, esiintyy sellaisella varmuudella, jonka tässä näemme, aikakautensa syyttäjänä jumalattomuuden ja uskonnon ylenkatseen vuoksi, niin ei kukaan voi sanoa, että tämä johtuu moittimisenhalusta. Se, että hän näkee kaiken mustana, ei voi perustua omaanrakkauteen, suuruudenhulluuteen tai hengelliseen ylpeyteen, vaan sen täytyy perustua syvempään tunteeseen, sellaisen pahan hämärään aavistamiseen, jota nykyään ei enää kukaan voi kieltää. Niin, ei edes karkein vapaa-ajattelija voi tätänykyä sulkea silmiään yleiseltä tapainturmelukselta, joka on vallannut luterilaisen kirkon. Sillä kuulkaamme vielä Thomanderin sanoja:

"Ne, jotka ovat ajattelevinaan ihmiskunnan parasta eivätkä voi kieltää, että turmio leviää ympäriinsä, odottavat saavansa avun yhteiskunnallisesta järjestyksestä. Kuinka sitten on yhteiskunnallisen järjestyksen laita? Onko sen valta viime aikoina niin paljon kasvanut ja aikuistunut, että sen harteille voi laskea minkälaisen kuorman tahansa? Ennen oli sananparsi, että kun jumalanpalvelus joutuu huonoon maineeseen, silloin yhteiskunnallinen järjestys sortuu. Onko se ajatus osoitettu vääräksi näinä aikoina? Ja inhimillisen lainko nyt pitäisi saada yksinään aikaan sen, mitä se ei yhdessä jumalallisten lakien kanssa ole saanut aikaan tähän mennessä? Se julkea herjaaminen, joka ei ole häikäillyt viljellä jumalisuutta voittoa saavuttaakseen käyttäessään pyhiä sanoja ja pyhiä asioita välineenä maallisiin tarkoituksiin, tuo teeskentelevä jumalattomuus on jo kostanut itselleen enemmän kuin riittävästi useammassa paikassa maailmassa. Ja kun naamio on vedetty pois, on iho toisinaan lähtenyt mukana verisistä kasvoista."

Tässä puhuja kuvailee todellista jesuiittalaisuutta, jota on monissa paikoissa Euroopassa rangaistu röyhkeytensä vuoksi, joka on ilmennyt vallan, kunnian ja rikkauden tavoittelemisessa todellisen kristillisyyden varjolla. Mutta mitä yhteyttä

Men hvad har Jesuitismen för sammanhang med pietismen? De, som hafva samma tro och samma ord, som Judarna, säga vanligen: **vi hafve ingens trälar varit; vi äro frie födde.** Sådana äkta Lutheraner kalla hvarje tillstymmelse till en bättre själavård för Jesuitism, eller mysticism och svärmeri. En prest säga de har ingen rättighet att blanda sig i andra menniskors husliga lif; han får icke undersöka sina åhörares hjertan och samveten. Det angår honom icke huru hans åhörare lefva; hans pligt är genom lag bestämd att predika Evangelium, utdela sakramenterna, hålla husförhör och Socknestämmor. Börjar han att undersöka sina åhörares verkliga öfvertygelse i Religions ämnen; så är han en Jesuit och bör förvisas ur landet. Ty vi hafve ingens trälar varit hvarken i lekamligt eller andeligt afseende; vi äro frie födde; och ingen vare sig Prest, Biskop, Läsar predikant eller Jesuit, må understå sig att undersöka våra hjertan eller besvära våra samveten med frågor om vårt förflutna lefverne, om vårt själa tillstånd, om vår verkliga öfvertygelse o.s.v. sådant är bara Jesuitism o.s.v.

jesuiittalaisuudella on pietismin kanssa? Ne, joilla on sama usko ja samat sanat kuin juutalaisilla, sanovat tavallisesti: **"Emme ole kenenkään orjat olleet, me olemme vapaina syntyneet."** Sellaiset oikeauskoiset luterilaiset kutsuvat jokaista paremman sielunhoidon aavistustakin jesuiittalaisuudeksi tai mystiikaksi ja haaveiluksi. Papilla, sanovat he, ei ole mitään oikeutta sekaantua toisten ihmisten kotielämään. Hän ei saa tutkia kuulijoidensa sydämiä ja omiatuntoja. Se ei kuulu hänelle, kuinka hänen kuulijansa elävät. Hänen velvollisuudekseen on lailla määrätty evankeliumin saarnaaminen, sakramenttien jakaminen, lukukinkerien ja pitäjänkokousten toimittaminen. Mikäli hän alkaa tutkia kuulijoidensa todellista vakaumusta uskonnollisissa asioissa, niin hän on jesuiitta ja hänet pitää karkottaa maasta. Sillä me emme ole kenenkään orjat olleet sen paremmin ruumiillisessa kuin hengellisessäkään suhteessa. Me olemme vapaina syntyneet. Kenenkään ei pidä uskaltautua tutkimaan sydämiämme tai vaivaamaan omiatuntojamme kysymyksillä, jotka koskevat entistä elämäämme, sieluntilaamme, todellista vakaumustamme, jne, olkoonpa sitten pappi, piispa, lukijaissaarnaaja tai jesuiitta. Sellainen on vain jesuiittalaisuutta, jne.

Vidare: "Vi hafve sett borgerliga inrättningar så konstigt sammansatta, som den fyndigaste konstsmidares verk, i en handvändning söndergå i alla sina fogningar, (Uti Frankrike). Vi hafve sett det på afstånd; oss har det icke gällt tillsvidare. Vi hafva alltså äfven här ett företräde, som visst icke bör lågt uppskattas; vårt verk synes det dock icke vara; ty den beskyllningen är icke ny, som fann oss bo i en samhällsbyggnad af förunderlig fasthet, och slöt till denna fasthet af det förhållande att vi länge hafva arbetat på vår undergång, utan att kunna komma den åstad."

Edelleen: "Olemme nähneet yhteiskunnallisten laitosten, jotka ovat niin taiteellisesti koottuja kuin olisivat kekseliäimmän taiteilijan tekoa, käden käänteessä hajoavan kaikista liitoksistaan (Ranskassa). Olemme nähneet sen kauempaa, se ei ole toistaiseksi koskenut meitä. Meillä on siis tässäkin etuoikeus, jota todellakaan ei ole syytä väheksyä. Meidän tekoamme se tosin ei näytä olevan, sillä se moite ei ole uusi, jonka mielestä olemme ihmeen lujan yhteiskuntarakennuksen asukkaita ja päätteli tämän lujuuden siitä, että me olemme kauan tehneet työtä perikatomme eteen saamatta sitä aikaan."

Talaren inblandar, som vi tycka, allt

Mielestämme puhuja sekoittaa aivan liian

för mycken politik i sin predikan. Politiken höre, som man vet, till det lekamliga lifvet, och der till är menniskan af naturen mest böjd; det andeliga lifvet hörer egentligen icke till politiken. Men i anseende till de slutsatser, som Talaren gör af våra samfunds inrättningar låta vi orden stå qvar i denna uppsats. Vidare säger Thomander: "Vårt land har ännu i dag sitt skick och sina Lagar, och när konstigare väfnad söndergått, hafva våra grofva trådar hållit till det mesta. De bud, som gifvas, blifva någorlunda åtlydda; den som vill, kan för det mesta få dyrka sin Gud i frid och med ärligt arbete förtjena sitt bröd."

paljon politiikkaa saarnaansa. Politiikka kuuluu, kuten tiedetään, ruumiilliseen elämään, ja siihen ihminen on luonnostaan eniten taipuvainen. Hengellinen elämä ei varsinaisesti kuulu politiikkaan, mutta niissä johtopäätöksissä, joita puhuja tekee yhteiskuntajärjestelmistämme, annamme tämän kirjoitelman sanojen pysyä paikallaan. Edelleen Thomander sanoo: "Maallamme on vielä tänäänkin valtiomuotonsa ja lakinsa, ja taitavammin tehtyjen punosten mentyä rikki ovat meidän karkeat lankamme enimmäkseen kestäneet. Annettavia käskyjä totellaan joltisesti. Joka tahtoo, saa enimmäkseen palvella Jumalaansa rauhassa ja ansaita leipäänsä rehellisellä työllä."

Här har Talaren glömt huru det förhåller sig med Religions friheten i vårt land. Att **"dyrka sin Gud i frid"** kan få gå an i Sverige, så länge det sker inom lyckta dörrar; men kommer någon ut i fria luften och vill göra proselyter; då säga Presterna: nej! Du får icke hålla någon predikan på gator och gränder. Men horvisor och supvisor kan du nog få sjunga för hela verlden; du kan få skrika, stoja, svärja, galnas och tala otäckheter midt på gatan, dermed blir ingen förargad; men börjar du predika om bot och bättring på gatan; så blir du satt i kurran och lagförd; det är ett brott emot samhällets lagar, och betraktas som kyrkoförargelse!

Tässä puhuja on unohtanut, kuinka uskonnonvapauden laita on maassamme. Se, että **saa palvella Jumalaansa rauhassa,** voi toteutua Ruotsissa niin kauan kuin se tapahtuu lukittujen ovien takana. Mutta jos joku tulee ulkoilmaan tahtoen käännyttää ihmisiä, silloin papit sanovat: "Ei! Et saa pitää mitään saarnaa kaduilla ja kujilla!" Mutta huoralauluja ja juomalauluja saat kyllä laulaa vapaasti koko maailmalle. Saat kirkua, meluta, kiroilla, hullutella ja puhua rivouksia keskellä katua, siitä ei pahene kukaan. Mutta jos alat saarnata katumuksesta ja parannuksesta kadulla, sinut pannaan putkaan ja lain eteen. Se on rikos yhteiskunnan lakeja vastaan ja sitä pidetään kirkon pahennuksena!

Thomander säger: "Orätt och våld komma sällan oblygt fram, och ännu mera sällan, utan att brännmärkas. Visar sig icke äfven här en mängd af rättfärdigheter? Men äro också dessa rättfärdigheter annat än ett orent kläde? Under fredliga förhållanden går det icke utöfver den naturliga menniskans förmåga att vara ostrafflig i utvärtes måtto inför den menskliga Lagen. Det hafva hedningar förmått, det förmå de ännu i dag, och för detta ändamål behöfver ännu ej en färg af

Thomander sanoo: "Häikäilemätöntä vääryyttä ja väkivaltaa esiintyy harvoin ja vielä harvemmin niin, ettei sitä polttomerkittäisi. Eikö tässäkin näy joukko vanhurskauden töitä? Mutta ovatkopa nämäkään vanhurskauden työt muuta kuin saastainen vaate? Rauhanomaisten olosuhteiden vallitessa ei käy luonnolliselle ihmiselle ylivoimaiseksi olla inhimillisen lain edessä ulkonaisessa suhteessa nuhteeton. Siihen ovat pakanatkin kyenneet ja kykenevät tänäänkin, ja tähän tarkoitukseen ei vielä tarvita väriä kristil-

Christendom sättas såsom ett falskt glitter på de menskliga inrättningarne. Men huru är det härutinnan ställt i vårt land? Gifves det inga lagar, som vi sjelfva hafva stiftat, och sjelfva kunna upphäfva om vi vilja? Men som vi hvarken upphäfva eller efterlefva dem; hvad visar ett sådant förhållande annat än det, att vårt folk anser samvetet för en ringa sak? Det vore dock i yttersta måtto angeläget, att menniskorna lärde sig, hvilken stor, rörande och helig sak lydnaden för lagarne är; detta milda, ödmjuka uttryck af kärlek och välvilja. Derföre är det en sådan svår synd att fordra lydnad, der den icke bör fordras; ty det är att kränka det heligaste en menniska har ifrån sin skapelse; det är ett kränka hennes samvete."

Om vi icke alltför mycket misstaga oss, syftar talaren här på sådana lagar, som upphäfva samvetsfriheten; ehuru han icke vågar öppet förklara, hvilka lagar han här menar. Om Svenska kyrkans tolerans eller rättare sagt intolerans hafva till och med utlänningar skrifvit. Och sanningen att säga: vi lefva i detta fall midt i Påfvedömet. Men detta Capitel går den svenska kyrkan så alldeles in på lifvet att hon icke kan, utan häpenhet och fasa, betrakta dem som yrka tolerans. Icke fruktar hon för det verkliga Påfvedömet, som nu mera har öfverlefvat sig sjelft. Icke fruktar hon för Crypto-Calvinismen, som nu alldrig gör något intrång på den Lutherska renlärigheten. Ja! till och med rationalismen fruktar hon icke, ehuru både kyrkan och Staten har stor anledning att frukta för denna arffiende till all lefvande sann Religiositet; emedan den närmast öfverensstämmer med den naturliga menniskans åsigter, känslor, begär och önskningar. Men för Pietismen fruktar hon värre, än för pesten. Och hvarföre fruktar han för Pietismen? Emedan hon hatar den af hjertans grund. Och hvarföre hatar hon Pietismen? Emedan den går den döda

lisyydestä ikäänkuin vääräksi kimallukseksi inhimillisten laitosten päälle. Mutta kuinka tässä on asianlaita maassamme? Eikö meille annetakin lakeja, jotka olemme itse säätäneet ja jotka voimme halutessamme kumota? Mutta kun emme kumoa emmekä noudata niitä, mitäpä sellainen muuta osoittaa kuin sen, että kansamme pitää omantunnon vähäpätöisenä asiana. Olisi äärimmäisen välttämätöntä, että ihmiset oppisivat, mikä suuri, liikuttava ja pyhä asia on kuuliaisuus lakia kohtaan, tätä lempeää, nöyrää rakkauden ja hyväntahtoisuuden osoitusta kohtaan. Sen tähden on raskas synti vaatia kuuliaisuutta siinä, missä sitä ei pidä vaatia, sillä siinä loukataan pyhintä, mitä ihmisellä on luomisesta asti ollut. Siinä loukataan hänen omaatuntoaan."

Mikäli emme kovin paljon erehdy, puhuja tarkoittaa tässä sellaisia lakeja, jotka kumoavat omantunnon vapauden, vaikka hän ei uskalla avoimesti selittää, mitä lakeja hän tässä tarkoittaa. Ruotsin kirkon suvaitsevaisuudesta tai oikeammin suvaitsemattomuudesta ovat ulkomaalaisetkin kirjoittaneet. Ja toden sanoaksemme, me elämme tässä suhteessa keskellä paavilaisuutta. Mutta tämä kirjoitus ahdistelee niin niin kovin Ruotsin kirkkoa, ettei se voi hämmästymättä eikä kauhistumatta katsoa niitä, jotka vaativat suvaitsevaisuutta. Ei se pelkää todellista paavilaisuutta, joka on jo aikansa elänyt. Ei se pelkää salakalvinismia, joka ei enää koskaan tunkeudu luterilaiseen puhdasoppisuuteen. Eipä se pelkää järkeisuskoisuuttakaan, vaikka sekä kirkolla että valtiolla on suuri syy pelätä tätä kaiken elävän ja todellisen uskonnollisuuden periviholliista, koska se sopii lähinnä yhteen luonnollisen ihmisen näkemysten, tunteiden, himojen ja toivomusten kanssa. Mutta pietismiä se pelkää enemmän kuin ruttoa. Ja miksi se pelkää pietismiä? Siksi, että se vihaa sitä sydämensä pohjasta. Ja miksi se vihaa pietismiä? Siksi, että se ahdistelee kuollutta uskoa. Se ei anna kirkon palvelijoiden nukkua rau-

tron inpå lifvet; den låter icke kyrkans tjenare sofva i frid. Den gamle ormen får icke vara i fred i sitt näste, der hvarest Läsare och Pietister finnas. Der finner man nu rätta anledningen till Conventikel plakatets uppkomst nemligen: uti Svenska kyrkans andeliga hat till all lefvande Christendom. Icke är det mycket i Läran, som skiljer Pietismen från Statskyrkan, om man undantager de nya böckerna, hvarom vidare framdeles; men så mycket mera skiljer sig Pietismen från Stats kyrkan i Lärans tillämpning på menniskohjertat. Pietismen fordrar nemligen en merkelig väckelse, omvändelse och pånyttfödelse; men Statskyrkan fordrar ingenting annat än en död kunskap i förståndet, och der detta är inskränkt, der fordrar hon endast ett godt minne och detta kallas för god Christendoms kunskap. Ifrån det simplaste husförhör, till den benigaste Licentiat Examen fordrar Examinator ingenting annat än **minne och förstånd.** Hvad Examinandus annars går för, om han har ett godt eller ondt hjerta, om han har en ond eller god vilja, om han har ett väckt eller sofvande samvete, om han blifvit omvänd och pånyttfödd, om han blifvit benådad eller icke, om han hör Gud eller djefvulen till, derom blir ingen efterfrågan. Bara han har godt minne och godt förstånd; så blir han väl salig om också hjertat vore fullt af djeflar.

Doctor Thomander har haft en aning om den motsägelse, som ligger i Conventikel Plakatet, och Statskyrkans beprisade tolerans; och derföre säger han: **Det är en sådan svår synd att fordra lydnad, der den icke bör fordras; ty det är att kränka det heligaste en menniska har från sin skapelse; det är att kränka hennes samvete.**" Hvad bryr sig inquisitionen om andra menniskors samveten? Inquisitionen måste hafva samvetsfrid till hvad pris som häldst, om det också gällde den heligaste mans lif. Man såg

hassa. Se vanha käärme ei saa olla rauhassa pesässään, missä ikinä lukijaisia ja pietistejä esiintyy. Siitä löydämme oikean syyn konventikkeliplakaatin syntyyn, nimittäin Ruotsin kirkon hengellisestä vihasta kaikkea elävää kristillisyyttä kohtaan. Ei opissa ole niin paljon sellaista, mikä erottaa pietismin valtionkirkosta, mikäli uusia kirjoja ei oteta huomioon, joista puhutaan myöhemmin laajemmin. Mutta sitäkin enemmän pietismi eroaa valtionkirkosta sovellettaessa oppia ihmissydämeen. Pietismi vaatii nimittäin tunnettavaa heräystä, kääntymistä ja uudestisyntymistä, mutta valtionkirkko ei vaadi mitään muuta kuin ymmärryksessä olevaa kuollutta tietoa. Ja missä ymmärrystä on vähän, siinä se vaatii vain hyvää muistia, ja tätä sanotaan hyväksi kristillisyyden käsitykseksi. Kaikkein yksinkertaisimmista kinkereistä visaisimpaan lisensiaattitutkintoon asti kuulustelija vaatii ainoastaan **muistia ja ymmärrystä.** Miten muuten on kuulusteltavan laita, onko hänellä hyvä vai paha sydän, onko hänellä hyvä vai paha tahto, onko hänellä herännyt vai nukkuva omatunto, onko hän kääntynyt ja uudestisyntynyt, onko hänet armoitettu vai ei, kuuluuko hän Jumalalle vai perkeleelle, siitä ei tule kysymystä. Kunhan hänellä vain on hyvä muisti ja hyvä ymmärrys, niin hän kaiketi tulee autuaaksi, vaikka sydän olisikin täynnä perkeleitä.

Tohtori Thomanderilla on ollut aavistus ristiriidasta konventikkeliplakaatin ja valtionkirkon ylistetyn suvaitsevaisuuden välillä, ja siksi hän sanoo: "**On raskas synti vaatia kuuliaisuutta siinä, missä sitä ei tule vaatia, sillä siinä loukataan kaikkein pyhintä, mitä ihmisellä luomisesta asti on, siinä loukataan hänen omaatuntoaan.**" Mitä inkvisitio välittää toisten ihmisten omistatunnoista? Inkvisition täytyy saada omantunnon rauha hintaan mihin tahansa, vaikka tulisi kysymykseen mitä pyhimmän miehen henki. Se nähtiin kuninkaallisesta huo-

det på den kongl. horan; hon kunde icke få någon samvets frid innan Döparens hufvud bars in på ett fat.

Thomander säger: "Ve den, som ställer det så i ett land, att lydnad måste vägras; ty dermed går kärlekens band sönder." Men hvilken är det, som har ställt det så, att lydnad måste vägras? är det icke förnämligast Presterna, som envist strida emot Conventikel Plakatets upphäfvande?

Nu går talaren öfver till en annan form af laglydnad, hvarest icke samvetet, utan egennyttan kommer i strid med lagen; "Är det väl oss obekant (säger han), huru det förhåller sig med lydnaden för lagarna bland detta folk? Är det icke uppenbarligen utrönt och erkändt, att brott och laster dagligen tilltaga bland oss? Den vård, den uppsigt, den undervisning, de anstalter, som borde framkalla och befrämja medborgerlighet och laglydnad, huru äro de beskaffade? Huru understödje, huru begagna vi dem? Och vi, som blifvit utrustade med insigter, och, som dagligen hafva tillfällen oss erbjudna att bevisa denna allmänneliga kärlek, huru begagne vi oss derutaf."

Härvid tillåta vi oss den anmärkningen, att det vore orättvist att påstå, att orsaken till de tilltagande brotten hafva sin yttersta grund i den ofullständiga lagstiftningen, ehuru också åtskilligt, och detta med mer och mindre bindande skäl, blifvit af de liberala Tidningarne laggt lagstiftningen till last. Man kunde dervid i synnerhet anmärka lagstiftningens ovaraktighet i det den ena lagen efter den andra utfärdas och efter en kort tid befinnes den vara oduglig; den måste då åter igen förklaras, eller omarbetas, eller upphäfvas, och en ny lag i stället utfärdas. Solon var en hedning; men hans lagar hafva egt den största varaktighet.

rasta. Hän ei voinut saada omantunnonrauhaa ennen kuin Kastajan pää kannettiin sisään vadissa.

Thomander sanoo: "Voi sitä, joka järjestää maan asiat niin, että kuuliaisuudesta on kieltäydyttävä, sillä siinä katkeavat rakkauden siteet." Mutta kuka on saattanut asiat siihen jamaan, että on kieltäydyttävä kuuliaisuudesta? Eivätköpä juuri papit, jotka itsepäisesti taistelevat konventikkeliplakaatin kumoamista vastaan?

Nyt puhuja siirtyy käsittelemään toisenlaista lainkuuliaisuuden muotoa, jossa omantunnon asemesta omanvoitonpyyntö joutuu ristiriitaan lain kanssa. "Onkohan meille tuntematonta", sanoo hän, "kuinka lainkuuliaisuuden laita on tämän kansan keskuudessa? Eikö ole julkisesti selvitetty ja tunnustettu, että rikokset ja paheet lisääntyvät keskuudessamme päivittäin? Se hoito, se valvonta, se opetus, ne laitokset, joiden pitäisi saada aikaan ja edistää yhteiskuntakelpoisuutta ja lainkuuliaisuutta, missä kunnossa ne ovat? Kuinka tuemme ja hyödynnämme niitä? Ja me, joilla on ymmärrystä ja joille päivittäin tarjoutuu tilaisuuksia osoittaa tätä yhteistä rakkautta, kuinka käytämme niitä tilaisuuksia hyväksemme?"

Tässä suvaitsemme huomauttaa, että olisi väärin väittää lisääntyvien rikosten pohjimmiltaan johtuvan puutteellisesta lainsäädännöstä, vaikka vapaamieliset lehdet ovatkin sälyttäneet yhtä ja toista lainsäädännön kuormaksi enemmän ja vähemmän pätevillä syillä. Tässä yhteydessä voisi erityisesti huomauttaa lainsäädännön lyhytaikaisuudesta siinä suhteessa, että lakeja laaditaan yhtä mittaa ja vähän ajan kuluttua ne todetaan kelvottomiksi. Sitä täytyy jälleen selittää tai muokata tai se on kumottava ja uusi laki laadittava sijalle. Solon oli pakana, mutta hänen lakinsa ovat olleet voimassa hyvin kauan.

Det kan vara ett bevis på den hedningens rena rättskänsla, mennisko kännedom och fosterlands kärlek. Hvilken af våra Lagstiftare skulle nu vilja gå i frivillig landsflyckt, för att få en nyttig lag gällande? Men rätta grunden till de öfverhand tagande brotten består deruti, att lagen icke är inskrifven i Folkets hjertan, icke heller i Folkets samveten; den finns endast på papperet. Hvarje lag kan missbrukas och eluderas af djefvulen och hans anhang; den kan missbrukas så att menniskans heliga rättigheter, t.ex. samvetsfriheten trampas under fötterna; den kan kringgås och eluderas så, att den största spetsbof undergår lagens näpst.

Se olkoon todistuksena tämän pakanan puhtaasta oikeudentunnosta, ihmistuntemuksesta ja isänmaanrakkaudesta. Kuka lainsäätäjistämme haluaisi nyt lähteä vapaaehtoiseen maanpakolaisuuteen saadakseen hyödyllisen lain voimaan? Mutta oikea perustus yltyviin rikoksiin on siinä, että lakia ei ole kirjoitettu kansan sydämiin, ei myös kansan omiintuntoihin. Se on ainoastaan paperilla. Jokaista lakia voi perkele ja hänen kannattajansa väärinkäyttää ja kiertää. Sitä voidaan väärinkäyttää niin, että ihmisen pyhimmät oikeudet, esimerkiksi omantunnonvapaus, poljetaan jalkoihin. Sitä voidaan kiertää niin, että suurin lurjus välttää lain rangaistuksen.

Men hörom vidare Thomanders ord; "Vi beklaga oss med skäl öfver tilltagande laster. Vi hafva sett för oss upptäckas den rikaste källan för detta olycksaliga utflöde, hvad hafve vi gjort för att tillstoppa henne? Hafve vi icke gjort denna lasternas källa, till ett slags lefvande källa i våra hus? Hafve vi icke inrättat en fullständig köpslagan med frestelser?

Mutta kuulkaamme edelleen Thomanderin sanoja: "Me valitamme syystä lisääntyvien paheiden vuoksi. Olemme nähneet tämän onnettoman virtauksen runsaimman lähteen paljastetuksi. Mitä olemme tehneet sen pysäyttämiseksi? Emmekö ole tehneet tämän paheiden lähteen kotiemme jonkinlaiseksi eläväksi lähteeksi? Emmekö ole järjestäneet täydelliset kiusausten markkinat?

Här menar Talaren troligen brännvins Lagen. Vidare säger han: "Det borgerliga samfundet behöfver en obetydlig del af våra egodelar för sitt bestånd; huru mycket lögn och bedrägeri; huru många falska vittnesbörd; huru mycken undansnillning; huru mycken samvetslöshet af olika slag uppfinnes icke och användes, endast för att undkomma denna ringa uppoffring. När man betänker huru många de äro, som, utan minsta förebråelse, göra sig skyldiga till sådana stölder och huru de nästan uteslutande tillhöra deras antal, som innehafva egendomen, anseendet, insigterna; hvad skola vi då säga om den borgerliga ordningen? **vi äro alla bortfalnade såsom löf, och våra synder föra oss bort, såsom ett väder.**" Här har Talaren visat, huru

Tässä puhuja luultavasti tarkoittaa paloviinalakia. Hän sanoo edelleen: "Yhteiskunta tarvitsee mitättömän osan omaisuudestamme tullakseen toimeen. Kuinka paljon valhetta ja petosta, kuinka monta väärää todistusta, kuinka paljon kavalluksia, kuinka paljon mitä moninaisinta tunnottomuutta keksitään ja käytetäänkään, jotta vain vältyttäisiin tästä vähäisestä uhrauksesta! Kun ajattelemme, kuinka monet ilman vähintäkään tunnontuskaa syyllistyvät sellaisiin varkauksiin, ja kuinka he melkein poikkeuksetta kuuluvat niihin, joilla on omaisuutta, arvostusta ja tietoa, mitä meidän pitää silloin sanoman yhteiskunnallisesta järjestyksestä? **Me olemme kaikki hiipuneet pois kuin lehdet, ja meidän syntimme vievät meidät pois kuin tuuli.** Tässä puhuja on osoittanut, kuinka monta

många krontjufvar finnas i vårt land, och hvilka de äro.

Talaren går nu in uti en undersökning om det husliga och äktenskapliga lifvet, och visar, att det icke står bättre till inom hus, än utom hus. Dock tyckes han förmoda, att äktenskapsbrott icke äro så allmänna som utom lands. Månne Talaren har kommit öfver någon Tabell, som kan bestyrka detta? Jag skulle förmoda, att de, som begå hordoms synd, icke hafva skrifvit under sitt namn. Det är dock allmänt bekant, att de bildade männen förakta äktenskapet, och föra ett ungkarlslif i skörlefnad. Endast den flicka, som har pengar, kan bli gift. Anledningen härtill finnes i den förvända uppfostran, som de unga damerna få. De kunna icke koka en gröt, mycket mindre förestå ett hushåll. Hvilken förnuftig ungkarl vill befatta sig med sådana grannlåts dockor?

Slutligen säger Talaren: "Der ogudaktighet har tärt sig in, der är sjelfva hemmet besmittadt, och utom denna, för alla Folkslag gemensamma anledning, hafve vi en särskildt, som troligen endast på få ställen i verlden gör så mycken skada, som hos oss. Dryckenskapen är den last, som förderfvar, och förföljer oss i alla riktningar, och som har blifvit den rätte äktenskapsdjefvulen bland detta olyckliga folk. Den välbesutne inbyggaren på Sveriges jord, frågar i sin maklighet och i sin vinningslystnad föga derefter; huru många äktenskap han upplöser, huru många hustrur och barn han utsvälter; huru mycken lefnads glädje och huru många lif han mördar, genom det sätt hvarpå han hushållar med den frukt på jorden, hvaröfver han menar sig vara enväldig herre, utan ansvar inför Gud och menniskor. Den förste brodermördaren ursäktade sig inför Gud: **skall jag taga vara på min broder?** Och den

kruununvarasta maassamme on, ja keitä he ovat.

Puhuja käy nyt tutkimaan perhe- ja avioelämää ja osoittaa, etteivät asiat ole sisällä sen paremmin kuin ulkonakaan. Tosin hän näyttää olettavan, etteivät aviorikokset ole niin yleisiä kuin ulkomailla. Lieneeköhän puhuja nähnyt jonkun taulukon, joka voisi vahvistaa tämän? Minä olettaisin, että ne, jotka tekevät huoruuden syntiä, eivät ole allekirjoittaneet nimeään. On kuitenkin yleisesti tunnettua, että sivistyneet miehet halveksivat avioliittoa ja viettävät poikamiehen elämää haureudessa. Ainoastaan sellainen tyttö, jolla on rahaa, voi päästä naimisiin. Syynä tähän on se nurinkurinen kasvatus, jonka nuoret daamit saavat. He eivät osaa keittää puuroa, vielä vähemmän johtaa taloudenhoitoa. Kuka järkevä poikamies tahtoo olla tekemisissä moisten koreuden nukkien kanssa?

Vihdoin sanoo puhuja: "Missä jumalattomuus on hivuttautunut sisälle, siinä on itse koti ruton saastuttama. Ja tämän kaikille kansoille yhteisen seikan lisäksi meillä on erityinen huolenaihe, joka luultavasti vain harvoissa paikoissa maailmassa tekee niin paljon vahinkoa kuin meidän keskuudessamme. Juoppous on sellainen pahe, joka turmelee ja vainoaa meitä joka suunnalta ja joka on päässyt oikeaksi avioliiton perkeleeksi tämän onnettoman kansan keskuudessa. Hyvinvoipva Ruotsinmaan asukas mukavuuden-ja voitonhimossaan vähät välittää siitä, kuinka monta avioliittoa hän rikkoo, kuinka monta vaimoa ja lasta hän näännyttää nälkään, kuinka paljon elämäniloa ja kuinka monta henkeä hän murhaa sillä tavalla hallitessaan sitä maan hedelmää, jonka yksinvaltias herra hän kuvittelee olevansa ilman edesvastuun pelkoa Jumalan ja ihmisten edessä. Ensimmäinen veljesmurhaaja puolustautui Jumalan edessä: **"Olenko minä veljeni vartija?"** Ja hänen viimeinen veriveljensä ei näytä

sista bland hans stallbröder, lärer svårligen finna bättre ursäkt än den. Han menar också han, att den det gäller må se sig för; man kan ju varna honom, sedan råder han sig sjelf. Man kan ju äfven, såsom en from Lärare en gång sade, lägga halm och eld bredvid hvarandra, och säga till dem hvardera: brinn icke."

löytävän paljon parempaa puolustusta itselleen. Niinpä arvelee hänkin, että ketä se koskee, katsokoon eteensä. Häntä voidaan kyllä varoittaa, mutta pärjätköön sitten omine neuvoineen. Voidaanpa tehdä niinkin, kuten eräs hurskas opettaja kerran sanoi, että pannaan olkia ja tulta rinnakkain ja sanotaan sitten kummallekin: "Älkää palako!"

"Men ve oss; der brinner i många hus; der brinner helvetets eld; der brinner hatets, förbannelsens, lustans mordets outsläckliga eld. De högt uppsatte, de rike och mägtige, de äro sig på det närmaste lika i alla länder; de igenkännas på samma afgudar och samma Baals dyrkan öfver allt."

Mutta voi meitä! Tuli on irti monessa talossa. Siellä palaa helvetin tuli. Siellä palaa vihan, kirouksen, lihanhimon ja murhan sammumaton tuli. Ylhäiset, rikkaat ja mahtavat, ne ovat lähinnä yhdenlaisia kaikissa maissa. Heidät tunnetaan samoista epäjumalista ja saman Baalin palveluksesta kaikkialla."

Dessa hårda meningar, af en sådan man som Thomander, borde dock gälla något mera inför de mägtiga, än en stackars Läsarpredikants ord, som förklinga i den qvalmiga luften. Men både fattiga och rika äro nu för tiden så lomhörda, att det borde vara en Stefanus, som skulle komma dem att stoppa igen öronen. Ehuru Thomanders predikan på första Bönedagen innehåller Gudomliga sanningar; kan dock troligen ingen väckas deraf; för Bönder duger den icke dertill är den för höglärd; och för de bildade åter, duger ingenting annat än slisk och sötsaker; sanningen är det sista ord, som de skulle höra. Men hvarföre vi här gjort ett utdrag af denna Predikan, var egenteligen i den akt och mening, att vi funnit den sanningsenlig och uppbygglig; äfven som den afsigten låg till grund för vår betraktelse: **Huru aktar Prestestånd**et **på Tidens tecken?** Då det inom Ståndets egen klubb finnes en Thomander, en Sandberg, en Wieselgren, som hafva en dunkel aning om Christendomens förfall i vårt land, som verkeligen se, hvad tiden lider; då är det underligt, **att** ståndet ännu envist och krampaktigt håller sig fast vid de döda

Näiden Thomanderin kaltaisen miehen ankarien lauseiden pitäisi joka tapauksessa tehota mahtimiehiin vähän paremmin kuin lukijaissaarnaajaraukan sanojen, jotka vähitellen vaimenevat ummehtuneessa ilmassa. Mutta sekä köyhät että rikkaat ovat nykyisin niin huonokuuloisia, että pitäisi olla joku Stefanus, joka saisi heidät tukitsemaan korviaan. Vaikka Thomanderin saarna ensimmäisenä rukouspäivänä pitää sisällään jumalallisia totuuksia, ei kuitenkaan luultavasti yksikään saata herätä niistä. Sillä talonpojille se ei kelpaa, koska se on liian korkeaoppista. Ja sivistyneille taasen ei kelpaa mikään muu kuin imelä ja makea. Totuus on vihoviimeinen sana, jonka he kuulisivat. Mutta olemme hakeneet otteen tästä saarnasta siksi, että olemme havainneet sen totuudenmukaiseksi ja rakentavaiseksi, ja siksi, että tutkistelumme tarkoituksena oli pohtia **kuinka pappissääty ottaa vaarin ajan merkeistä.** Kun säädyn omassa piirissä on muuan Thomander, muuan Sandberg, muuan Wieselgren, joilla on ollut hämärä aavistus maamme kristillisyyden rappiosta, jotka todellakin näkevät, mitä aika kuluu, niin on kummallista, että sääty vieläkin itsepäisesti ja kouristuksenomaisesti pitää kiinni kuolleista muodoista ja antaa

formerna, och låter sin vrede utbryta emot Läsare och pietister genom bibehållandet af en barbarisk lag, som har det andeliga hatet eller Prestfanatismen att tacka för sitt upphof, under det att Rationalismen får en lindrig skrapa i ståndet.

vihansa puhjeta ulos lukijaisia ja pietistejä kohtaan siinä, että he pitävät voimassa barbaarista lakia, joka on saanut syntynsä hengellisestä vihasta ja pappiskiihkosta, kun taas järkeisuskoisuus saa säädyltä lievät nuhteet.

Det visar sig tydligen, att ståndet icke vill veta af någon bristfällighet hvarken i Lära eller lefverne; och ehuru det öfverhandtagande sedeförderfvet ibland massan af Folket borde öfvertyga ståndet derom, att det står icke rätt till, hvarken med kyrka eller stat; envisas likväl ståndet att försvara de nya böckerna, liksom vore de gamla böckerna icke renlärige. Ståndet låtsar vara okunnig om rätta anledningen till de nya Böckernas upphof, det låtsar icke veta att Neologien eller Rationalismen, under sednare hälften af föregående århundrade hade utbredt sig ifrån Tyskland till Akademien i Upsala; så att till och med Doctor Ödman, som tros vara rätta författaren till nya Catechesen, var smittad af Rationalism, ehuru han, mera än de andra Theologiska Lärarena, bemödade sig om den Lutherska renlärigheten. Docktor Ödman hade i sina yngre år en dunkel aning om en högre verld; detta kan synas af hans beryktade aftonsång i Delsbo, hvarest han kom i beröring med Läsarena; men ambitionen, verldshedern kom honom snart att glömma hela aftonsången; han ville visa sin beläsenhet och sin Lärdom för verlden; och denna fåfängliga ära, skämde bort allt sammans, hvad han annars hade fått lära af sin långvariga sjukdom. Han blef till slut narraktig för sin egenkärlek; när man frågade honom, hvad han tyckte om nya Psalmboken, svarade han laconiskt: "den har så fin stil, jag ser icke att läsa den".

Tulee selvästi näkyville, että sääty ei tahdo tietää mistään puutteellisuudesta opissa eikä elämässä. Ja vaikka kansanjoukon keskuudessa yltyvän tapainturmeluksen pitäisi saada sääty vakuuttuneeksi siitä, etteivät asiat ole kohdallaan kirkon eikä valtion suhteen, sääty kuitenkin puolustelee itsepäisesti uusia kirjoja ikäänkuin vanhat kirjat eivät olisi puhdasoppisia. Sääty tekeytyy tietämättömäksi uusien kirjojen syntymisen oikeasta syystä. Se on olevinaan tietämätön siitä, että neologia eli järkeisuskoisuus viime vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla oli levittäytynyt Saksasta Upsalan Akatemiaan, niin että tohtori Ödmankin, jonka otaksutaan olevan uuden Katekismuksen oikean kirjoittajan, oli järkeisuskoisuuden saastuttama, vaikka hän muita teologisia opettajia enemmän näkikin vaivaa luterilaisen puhdasoppisuuden edistämiseksi. Tohtori Ödmanilla oli nuoruusvuosinaan hämärä aavistus korkeammasta maailmasta. Tämä voidaan nähdä maineikkaasta ehtoosaarnasta, jonka hän piti Delsbossa, jossa hän joutui kosketuksiin lukijaisten kanssa. Mutta kunnianhimo, maailmankunnia, sai hänet pian unohtamaan koko ehtoosaarnan. Hän halusi osoittaa maailmalle lukeneisuuttaan ja oppiaan, ja tämä turha kunnia pilasi kaikki tyynni, mitä hän muutoin oli saanut oppia pitkäaikaisesta sairaudestaan. Hän tuli lopulta narrimaiseksi itserakkautensa vuoksi. Kun häneltä kysyttiin, mitä hän piti uudesta virsikirjasta, hän vastasi lakonisesti: "Siinä on niin pienet kirjaimet, en näe lukea sitä."

Detta korta svar bevisar väl, att han icke tyckte om nya Psalmboken; men

Tämä lyhyt vastaus todistaa kyllä, ettei hän pitänyt uudesta virsikirjasta. Mutta

hans missnöje med nya Psalmboken, kom icke deraf, att han tyckte, att den icke var renlärig, utan derföre var han missnöjd att så få af hans profpsalmer blifvit begagnade. Annars var Doctor Ödman på sitt vis en föraktare af verldens prål och prakt. Doctors hatten, som han alldrig kunde begagna tänkte han skänka åt klockaren i Gamla Upsala. När man presenterade honom Nordstjernan, sade han: "lägg på kakelugn". Oborstad och orakad var han nästan alltid; sällan tvättade han sig; naglarna hade han låtit växa; den gamla kaftanen glänste af lort; och nästan alltid låg han till sängs; med ett ord: han såg ut som en skägg Rysse. Men under allt detta skenbara verldsförakt låg dock mycken högfärd och fåfänga; så till ex. frågade han ibland sin hushållerska: "Hvad säga de om mig i stan?"

hänen tyytymättömyytensä uuteen virsikirjaan ei johtunut siitä, etteikö se hänestä olisi ollut puhdasoppinen, vaan siitä, että niin vähän oli otettu käyttöön hänen koevirsiään. Muutoin tohtori Ödman oli omalla tavallaan maailman komeuden ja loiston ylenkatsoja. Tohtorinhatun, jota hän ei koskaan kyennyt käyttämään, hän ajatteli lahjoittaa Vanhan Upsalan lukkarille. Kun hänelle lahjoitettiin Pohjantähden ritarimerkki, hän sanoi: "Pankaa kaakeliuunin päälle!" Melkein aina hän oli tukka kampaamatta ja parta ajamatta. Harvoin hän peseytyi. Kynsien hän oli antanut kasvaa pitkiksi. Vanha kauhtana kiilsi liasta. Ja melkein aina hän makasi sängyssään. Sanalla sanottuna hän näytti reppuryssältä. Mutta kaiken tämän näennäisen maailman halveksimisen alle kätkeytyi kuitenkin paljon ylpeyttä ja turhamaisuutta. Niinpä hän esimerkiksi kysyi taloudenhoitajattareltaan: "Mitä minusta puhutaan kaupungilla?"

Sådan var den man, som man tror vara rätta författaren till nya Catechesen. Hvad nya Psalmboken beträffar; så är det väl allmänt bekant, att Erkebiskop Wallin författat och omarbetat de flesta Psalmerna. Om den mannens lefnadsöden i andeligt afseende känna vi så litet, att vi icke tilltro oss förmågan, att kunna fälla ett omdöme om hans insigt i andeliga ting. Vi taga här för gifvit, att en lärd hedning kan skrifva mycket som verlden prisar och beundrar. Verlden prisar det makalösa snillet, som mycket väl förenas med ett elakt hjerta.

Sellainen oli se mies, jonka uskotaan olevan uuden Katekismuksen oikea kirjoittaja. Mitä uuteen virsikirjaan tulee, niin yleisestihän tiedetään, että arkkipiispa Wallin on sepittänyt ja uudelleen muotoillut useimmat virret. Sen miehen hengellisen elämän vaiheista tiedämme niin vähän, että emme usko kykenevämme arvioimaan hänen tietojaan hengellisissä asioissa. Pidämme tässä itsestään selvänä, että oppinut pakana kykenee kirjoittamaan paljon sellaista, mitä maailma ylistää ja ihailee. Maailma ylistää verratonta neroutta, joka vallan hyvin saattaa olla yhdistettynä pahaan sydämeen.

Vi erinra oss härvid, huru verlden prisade Woltaire, som likväl var en Guds ords bespottare och Christendomens förnekare. Det är allmänt bekant, huru begärligt verlden läste denna Guds föraktares skrifter, och huruledes han med sin lekande penna ingjöt det finaste orma etter i de bildades och halfbildades hjertan. Vi

Muistelemme tässä yhteydessä, kuinka maailma ylisti Woltairea, joka oli kuitenkin Jumalan sanan pilkkaaja ja kristillisyyden kieltäjä. On yleisesti tunnettua, kuinka himokkaasti maailma luki tämän Jumalan ylönkatsojan kirjoituksia, ja kuinka hän leikittelevästä kynästään vuodatti mitä hienoimman käärmeenmyrkyn sivistyneiden ja puolisivis-

säga icke, att Wallin var en sådan Gudsföraktare som Woltaire; vi säga blott, att Wallin var en mycket lärd och from hedning, som hade dygden till salighets grund, hvilket kan synas af hans Psalmer: t.ex.**"men för ett dygdigt bröst har hvar dag sin tröst".** Om Förnuftet hade han samma begrepp, som andra hedningar, till ex. **"Förnuftet lag och gräns åt mina nöjen gifve";** Och följande mening visar huru nära han var beslägtad med de hedniska Filosoferna: Psalm 38:4 "I en kraft, att ondt och godt. Med förnuftets domar pröfva, Mig du ensam gaf den lott, Att med frihet dygden öfva; Ty Du håller dygden kär, Då den hjertats offer är."

Denna Psalm skall vara skrifven af Ödman. Men hvad bevisar det? Att Wallin och alla, som skulle pröfva Psalmboken, gillade Ödmans dygdelära. Här antages nu både Förnuftets förmåga att råda öfver böjelserna, och att vara en domare i andeliga ting. På andra ställen förnekar denna förnuftets förmåga att råda öfver böjelserna; t.ex. Ps.43 versen 6: "Fruktlöst nu förnuftet strider mot det mörker som oss höljt." Och på ett annat ställe heter det: Ps.328.v.2 "Vårt Förnuft förblindadt är, Mörker all vår själ betäcker, Om Din ande ej är när" o.s.v. Här upphäfves nu både Förnuftets förmåga att råda öfver böjelserna och dess förmåga att rätt bedöma andeliga ting. Friheten i viljan som antages i Ps.38:4 upphäfves i Ps.44:5. "Ack! af menskans vilja Föds det onda blott." Och i Ps.45:2: "Viljan vacklande försmägtar, i den vanmakt, som mig följer." Huru stämmer detta öfverens med orden i Ps.38:6. **"Mig Du ensam gaf den lott, att med frihet dygden öfva."**

Denna motsägelse i Läran om själsförmögenheternas inbördes förhållanden, som vidlåder de nya Böckerna öfver allt, bevisar, att de nya Böcker - tyneiden sydämiin. Emme sano, että Wallin oli sellainen Jumalan ylönkatsoja kuin Woltaire. Sanomme ainoastaan, että Wallin oli hyvin oppinut ja hurskas pakana, jolla oli siveys autuutensa perustuksena, mikä voidaan nähdä hänen virsistään. Esimerkiksi **siveällä rinnalla on joka päivä turvansa.** Järjestä hänellä oli sama käsitys kuin muillakin pakanoilla, esim. **Järki olkoon ohjeena ja** huvieni **rajana.** Ja seuraava lause osoittaa, kuinka läheistä sukua hän oli pakanallisten filosofien kanssa, virsi 38:4 "Kun mä järjen valossa Saan hyvää, pahaa tutkia, Siinä siveyttä vapaasti harjoitan Ja sydämen uhrina lahjoitan, Jota sinä rakastat."

Tämän virren täytyy olla Ödmanin kirjoittama. Mutta mitä se todistaa? Että Wallin ja kaikki, joiden piti tarkastaa virsikirja, hyväksyivät Ödmanin siveysopin. Tässä oletetaan, että järjellä on sekä kyky hallita taipumuksia että kyky toimia hengellisten asioiden tuomarina. Toisissa paikoissa kielletään tämä järjen kyky hallita taipumuksia, esim. virressä 43:6 "Ei auttaa saata järjen tieto, pimeys nyt meitä kietoo..." Ja toisessa paikassa, virressä 328:2 sanotaan: "Soaistu on järkemme, pimeä koko sielumme, jos ei henkes valaise..." Tässä kumotaan nyt sekä järjen kyky hallita taipumuksia että sen kyky tuomita oikein hengellisiä asioita. Tahdon vapaus, virressä 38:4, kumotaan virressä 44:5 "Ah, miksi ihmistahdosta Lähtee pelkkää pahuutta." Ja virressä 45:2 "Heikkenee horjuva tahtoni, Loppuvat vähäiset voimani..." Kuinka tämä sopii yhteen virren 38:6 sanojen kanssa: **Kun mä järjen valossa Saan hyvää pahaa tutkia, Siinä siveyttä vapaasti harjoitan.**

Tämä ristiriita opissa sielunkykyjen sisäisestä suhteesta, joka esiintyy uusissa kirjoissa alusta loppuun, todistaa, että uusien kirjojen kirjoittajilla ei ole ollut ihmisen hengellisestä luonteesta mitään

nas Författare, ingen klar insigt haft i menniskans andeliga natur. Lika oklar och vacklande har deras insigt varit i nådens ordning, som är full af motsägelser. Det är ett vacklande emellan hedendom och Christendom; t.ex. Ps.44:5 "Ack! af menskans vilja föds det onda blott." Och likväl antages dygden, i Ps.38:6 och Ps.294:2 "Menskan för att himlen vinna måste blifva Englars like";

selkeää näkemystä. Yhtä epäselvä ja horjuva on ollut heidän käsityksensä armonjärjestyksestä, joka on täynnä ristiriitaisuuksia. Se on horjumista pakanuuden ja kristillisyyden välillä, esimerkiksi virressä 44:5 "Ah, miksi ihmistahdosta lähtee pelkkää pahuutta." Ja kuitenkin oletetaan siveyden olemassaolo virressä 38:6 ja virressä 294:2 "On enkelin pyhyys oltava sulia, jos sä tahdot taivaaseen tulla."

Huru kan hon blifva Englars like om af "hennes vilja föds det onda blott." Den sednare satsen är öfverensstämmande med menniskans förderfvade natur; men att blifva Englars like det står tyvärr icke i menniskans förmåga, men egenrättfärdighetens fordringar på helgelse gå så långt, att menniskan bör blifva Engel, innan hon kan himlen vinna. Vore nu en sådan lära af Gudi; så vore det bäst, att alla botfärdiga och ångerfulla syndare vända sig till egenrättfärdighetens djefvul, som uti nya Psalmboken omskapat sig till en ljusens Engel, och sade: Kära egenrättfärdighets djefvul! Du har sagt, att menskan, för att himlen vinna, måste blifva Englars like; gör mig nu till en Engel; och om du icke gör mig till Engel; så måste jag, som är en botfärdig djefvul, resa med dig till afgrunden.

Kuinka hän voi tulla enkelien kaltaiseksi, jos "ihmistahdosta lähtee pelkkää pahuutta". Jälkimmäinen lause sopii yhteen ihmisen turmeltuneen luonnon kanssa, mutta enkelin kaltaiseksi ihminen ei valitettavasti kykene tulemaan. Mutta omanvanhurskauden pyhitysvaatimukset menevät niin pitkälle, että ihmisen on tultava enkeliksi päästäksensä taivaaseen. Mikäli nyt sellainen oppi olisi Jumalasta, niin olisi parasta, että kaikki katuvaiset syntiset kääntyisivät omanvanhurskauden perkeleen puoleen, joka uudessa virsikirjassa on muuttanut itsensä valkeuden enkeliksi, ja sanoisivat: "Rakas omanvanhurskauden perkele! Sinä olet sanonut, että ihmisen pitää tulla enkelin kaltaiseksi päästäkseen taivaaseen, tee nyt minusta enkeli! Ja jos et tee minusta enkeliä, niin minun, joka olen katuvainen perkele, täytyy mennä sinun kanssasi pohjattomuuteen."

Men Gud ske lof; Den ångerfulle och botfärdige har en annan väg att vandra till himmelen, än egenrättfärdigheten; egenrättfärdighetens djefvul tål icke, att någon botfärdig djefvul suckar och gråter i helvetet. Egenrättfärdigheten kör ut alla botfärdiga djeflar ifrån helvetet och säger: jag tål inga skrymtare i helvetet: vill du sucka och gråta; så kan du fara till himmelriket, och gråta der; men här i helvetet får ingen botfärdig djefvul lipa.

Mutta Jumalan kiitos, katuvaisella ja parannukseen alttiilla on muu tie taivaaseen kuin omavanhurskaus. Omanvanhurskauden perkele ei siedä, että yksikään katuvainen perkele huokaa ja itkee helvetissä. Omavanhurskaus ajaa ulos helvetistä kaikki katuvaiset perkeleet sanoen: "En siedä teeskentelijöitä helvetissä. Mikäli tahdot huoata ja itkeä, voit mennä taivaan valtakuntaan itkemään. Mutta täällä helvetissä ei saa yksikään katuvainen perkele itkeä pillittää!"

Vi skola en annan gång se efter huru långt i helgelse egenrättfärdigheten

Katsomme toisella kerralla, kuinka pitkälle omavanhurskaus menee pyhitykses-

går; Här kan det till en början vara tillräckligt att visa, huru egenrättfärdigheten motsäger sig sjelf i nådens ordning.

sä. Tässä saattaa aluksi olla kylliksi, kun osoitamme, kuinka omavanhurskaus puhuu itseään vastaan armonjärjestyksessä.

NÅGRA ORD OM HUNDSKALL

Det var en mägta stor fyllhund, som sade till Presten: "Presten och hunn förtjena föda med munn." Det kunde fyllhunden icke hafva så orätt uti; ty om man får tro hvad Profeten Esajas säger **om de stumma hundar, som skälla intet,** så synes det verkeligen vara såsom fyllhunden yttrade sig, att "Presten och hunn förtjena födan med munn." Men om hunden skall förtjena föda med munnen, så måste han skälla antingen på villebråd eller på tjufvar. Om han icke duger att skälla, så blir han snart hängd.

Nu finns det verkeligen mycket vildt i skogen, som jägaren kunde fånga, om han hade goda jagthundar, men thy värr! Herren måste klaga öfver Lärarena i Israel, att de äro stumma hundar, de skälla intet; i synnerhet menas här sådane hundar, som skälla på tjufvar: jag menar nådatjufvar. Lutherska kyrkan är nu full af nådatjufvar; men de stumma hundar skälla intet, emedan de anse för beqvämare, att sitta för brasan och söla sig i eldskenet eller ligga under bänken och hvila sig i all maklighet.

En god fähund bör icke få för mycket mat, ty då blir han lat och skäller icke; han följer icke herden till skogen för att valla hjorden, utan kryper helldre under sängen för att smyga sig undan eller undandraga sig besväret. Vanligen pläga hundarne, sedan de fått mat om qvällen, köras ut för att skälla på tjufvar, som smyga sig i mörkret, och nalkas gården, när alla menniskor sofva; men stumma hundar skälla intet, utan lägga sig hopkrumpna i förstugan. Dessa stumma hundar förtjena ingen föda med mun, och derföre måste de hängas. Det är visserligen bedröfligt, att Herrans hundar äro för

JOITAKIN SANOJA KOIRAN HAUKUNNASTA

Eräs kova juopporenttu sanoi papille: "Pappi ja koira tienaavat ruoan suullaan." Siinä ei juomari tainnut ollakaan aivan väärässä. Sillä mikäli saamme uskoa, mitä profeetta Jesaja sanoo **mykistä koirista, jotka eivät hauku mitään,** niin näyttää todellakin olevan niin kuin juomari sanoi, että pappi ja koira ansaitsevat ruoan suullaan. Mutta ansaitakseen ruokansa suullaan koiran on haukuttava joko riistaa tai varkaita. Jos se ei kelpaa haukkumaan, niin se pian hirtetään.

Metsässä on nyt tosi paljon riistaa, jota metsästäjä voisi pyytää, jos hänellä olisi hyviä metsästyskoiria. Mutta ikävä kyllä, Herran täytyy valittaa Israelin opettajista, että he ovat mykkiä koiria. Eivät he hauku mitään. Erityisesti tässä tarkoitetaan sellaisia koiria, jotka haukkuvat varkaita, tarkoitan armonvarkaita. Luterilainen kirkko on nyt täynnä armonvarkaita, mutta mykät koirat eivät hauku, koska heistä on mukavampaa istua takan edessä ja paistatella tulen loimussa tai maata penkin alla lepäämässä velttona.

Kunnon paimenkoiran ei pidä saada liikaa ruokaa, sillä muutoin siitä tulee laiska ja se ei hauku lainkaan. Se ei seuraa paimenta metsään paimentamaan laumaa, vaan ryömii pikemmin sängyn alle piiloon välttyäkseen vaivasta. Yleensä koirat on tapana ajaa ulos iltaruoan jälkeen haukkumaan varkaita, jotka hiiviskelevät pimeydessä ja lähestyvät taloa kaikkien ihmisten nukkuessa. Mutta mykät koirat eivät hauku mitään, vaan makaavat kokoon käpertyneenä eteisessä. Nämä mykät koirat eivät ansaitse ruokaansa suullaan, ja sen tähden ne pitää hirttää. On se tosin ikävää, että Herran koirat ovat enimmäkseen mykkiä koiria,

det mesta, stumma hundar; de skälla intet, ehuru kyrkan är full med nådatjufvar; de duga hvarken till jagthundar eller vallhundar, emedan de äro stumma. Om de ändå skulle skälla på det villebråd, som nu finnes öfver allt i denna verldens vilda skogar, så skulle Herren hafva någon nytta af dem; men när de äro stumma, så göra de icke rätt för maten.

En Prest frågade en viss Embetsman, hvarföre han sällan eller alldrig gick i kyrkan? "Hvad skall jag der göra? svarade Embetsmannen: skall jag sitta der och höra på hundskall? Embetsmannen kom då icke ihåg hvad Carl den XI svarade en viss hofman, som tyckte att hundskallet i kyrkan gick allt för långt: **sålänge Presten predikar utur Petri och Pauli skrifter, måste vi tiga och höra på.** Det finnes verkeligen ett förfärligt hundskall innom Bibelns permar; men lika litet som Profeternas och Apostlarnes samtida ville höra på hundskall, lika litet vilja nutidens dygdiga menniskor höra på hundskall. Vi äro inga horor, röfvare eller råbockar, som skola jagas af galna hundar till helvete. Vi äro ett upplyst och dygdesamt slägte: ibland oss finnas inga tjufvar och skälmar, inga horor eller menedare, inga krögare eller fyllhundar, som behöfva jagas till helvetet genom ett infernaliskt hundskall. Vi äro äkta Lutheraner och behöfva icke bigta oss för någon. Alldra minst behöfver någon Lapphund komma och skälla på hederligt folk, och vi mena, att Regeringen borde sätta sina Christna hundar i band. Det var icke så länge sedan hundsjukan grasserade i Stockholm, och alla galna hundar måste hängas - men - huru står det till med hjertat på dessa horor, som frukta för hundskall? hela verlden undrar och jag undrar alldramest, om icke alla, som frukta för hundskall, äro stora pultroner. Åtminstone äro de inga

jotka eivät hauku, vaikka kirkko on täynnä armonvarkaita. Ne eivät kelpaa metsästyskoiriksi eivätkä paimenkoiriksi, koska ne ovat mykkiä. Jos ne edes haukkuisivat riistaa, jota nyt on kaikkialla tämän maailman erämetsissä, niin niistä olisi Herralle jotakin hyötyä, mutta ne ovat mykkiä, joten ne eivät ansaitse ruokaa.

Muuan pappi kysyi kerran eräältä tietyltä virkamieheltä, miksi tämä niin harvoin jos ollenkaan kävi kirkossa. "Mitä minä siellä teen", vastasi virkamies, "pitääkö minun istua siellä kuuntelemassa koiran haukkumista?" Tuo virkamies ei muistanut Karl XI:n vastausta eräälle hoviherralle, jonka mielestä koiran haukkuminen meni kirkossa aivan liian pitkälle: **"Niin kauan kuin pappi saarnaa Pietarin ja Paavalin kirjoituksista, meidän on vaiettava ja kuunneltava."** Raamatun kansien sisällä on todella kauheaa koiran haukuntaa. Mutta yhtä vähän kuin profeettojen ja apostolien aikalaiset halusivat kuulla koiran haukuntaa, yhtä vähän tämän aikaiset siveät ihmiset tahtovat kuulla koiran haukuntaa. Me emme ole mitään huoria, ryöväreitä tai kauriita, joita hullujen koirien pitäisi ajaa helvettiin. Me olemme valistunutta ja siveää sukua. Meidän joukossamme ei ole varkaita eikä konnia, ei huoria eikä valapattoisia, ei kapakoitsijoita eikä juomareita, joita pitäisi helvetillisellä koiran haukunnalla ajaa helvettiin. Me olemme aitoja luterilaisia eikä meidän tarvitse tehdä rippiä kellekään. Kaikkein vähiten tarvitsee jonkun Lapinkoiran tulla haukkumaan kunniallisia ihmisiä. Ja meidän ajatuksemme on, että hallituksen pitäisi sitoa kristityt koiransa kiinni. Ei ole niin pitkä aika siitä, kun koiratauti raivosi Tukholmassa, ja kaikki hullut koirat oli hirtettävä. Mutta kuinka on koiran haukkumista pelkäävien huorien sydämen laita? Koko maailma kysyy, ja minä ensimmäisenä, eivätköhän kaikki koiran haukuntaa pelkäävät ole raukkamaisia pelkureita.

hjeltar i trona, det skall Gud veta.

Eivät ne ainakaan mitään uskonsankareita ole, sen Jumala tietää.

Att de flesta, som nu för tiden kalla sig äkta Lutheraner, lefva värre än hedningar, det kan historien om de särskilta folkslagens seder bevisa. Uti det gamla Grekland, uti det gamla Rom, funnos långt renare och enklare seder, än nu uti Christenheten. Sedeförderfvet uti Europa har stigit till en förvånande höjd, så väl i städerna som på landsbygden. Uti Stockholm födes hvart tredje barn oäkta, samt i proportion derefter uti de mindre städerna. Fylleri lasten har tagit öfverhand uti alla Sveriges Provincer. Hordoms väsendet följer dernäst, hvilket numera ibland de bildade och halfbildade icke anses för vanhedrande. En bildad man anses icke hafva förlorat sitt mennisko värde eller sin aktning ibland hederligt folk, ehuru han lefver i samlag med konor. Utom alla andra lagbrott, som tilltaga med hvarje år, såsom stölder, mord och sjelfmord, röfverier, slagsmål, svordomar, Guds namns missbruk, sabbatens vanhelgande och uppenbart Religions förakt, hvaraf slutligen måste följa både fysisk och moralisk, både lekamlig och andlig förslappning, ifrån individen eller den enskilte till familjen och staten. Våra förnämsta Herrar likna mera björnar och lejon, än förnuftiga djur: våra bildade damer likna mera markattor än förnuftiga hundjur: våra bönder likna buffeloxar och svin. För sådane menniskor, som uti moraliskt (andligt) afseende likna björnar och lejon, markattor och svin, borde verkeligen ett hundskall anställas.

Sen, että useimmat niisiä, jotka nykyisin sanovat olevansa oikeita luterilaisia, elävät pahemmin kuin pakanat, voi erityisten kansojen tapoja kuvaileva kertomus todistaa. Entisessä Kreikassa ja entisessä Roomassa olivat tavat paljon puhtaammat ja yksinkertaisemmat kuin nykyisessä kristikunnassa. Tapainturmelus on noussut Euroopassa hämmästyttävään mittaan niin maaseudulla kuin kaupungeissakin. Joka kolmas Tukholmassa syntyvä lapsi on äpärä, ja suhde on sama pienemmissä kaupungeissa. Juopottelun pahe on päässyt valloilleen kaikissa Ruotsin maakunnissa. Sitten seuraa huoruuden harjoitus, jota eivät sivistyneet eivätkä puolisivistyneet nykyisin pidä häpeällisenä. Sivistyneen miehen ei katsota menettävän ihmisarvoaan tai kunniallisen kansan arvostusta, vaikka hän makaa huorien kanssa. Kaikkien muiden lainrikkomusten lisäksi, jotka yltyvät vuosi vuodelta, niin kuin varkaudet, murhat ja itsemurhat, ryöstöt, tappelut, kiroukset, Jumalan nimen väärinkäyttö, sabatin rikkominen ja julkinen uskonnon ylenkatse, joita lopulta täytyy seurata sekä fyysinen että moraalinen, sekä ruumiillinen että henkinen veltostuminen yksilöstä eli yksityisestä ihmisestä perheeseen ja valtioon asti. Meidän ylhäisimmät herramme muistuttavat enemmän karhuja ja leijonia kuin järjellä varustettua eläintä. Sivistyneet naisemme muistuttavat enemmän marakatteja kuin järjellä varustettua naarasta. Talonpoikamme muistuttavat puhvelihärkiä ja sikoja. Sellaisten ihmisten takia, jotka moraalisesti ja henkisesti muistuttavat karhuja ja leijonia, marakatteja ja sikoja, pitäisi todella saada koirat haukkumaan.

Men Herrans hundar äro stumma hundar, de skälla intet: de frukta för björnar och lejon; på markattor vilja de icke skälla, och svinen förakta de. Och om några af dessa stumma hundar se ulfven komma, så krypa de under sängen och draga rumpan mellan benen, som skam-

Mutta Herran koirat ovat mykkiä koiria. Ne eivät hauku. Ne pelkäävät karhuja ja leijonia. Marakatteja ne eivät halua haukkua, ja sikoja ne katsovat ylön. Ja jos jotkut näistä mykistä koirista näkevät suden tulevan, niin ne ryömivät sängyn alle häntä koipien välissä kuten häpeävät

liga hundar. Sannerligen, dessa stumma hundar, de göra icke rätt för maten; de måste hängas och skinnet afdragas. Den tid skall komma, att alla stumma hundar skola dingla i galgen; ty när massan af folket, genom deras lättja och försumlighet, sjunkit ner uti andeligt mörker och moraliskt förblindelse, skall det icke dröja länge innan denna råa massa, uppretad till Politisk fanatism, börjar ropa: Hurra för mej och dig! alla man i repet och tjufven i ändan: hängen den sista kungen i den sista Prestens tarmar: hurra för mig och dig! den dag förglömmes alldrig.

koirat. Todellakaan nämä mykät koirat eivät ansaitse ruokaa. Ne pitää hirttää ja nylkeä. Se aika tulee, jolloin kaikki mykät koirat riippuvat hirsipuussa, sillä kun kansanjoukko heidän laiskuutensa ja välinpitämättömyytensä takia on vajonnut hengelliseen pimeyteen ja moraaliseen sokeuteen, ei kestä kauan ennen kuin tämä raaka massa poliittisen kiihkon yllyttämänä alkaa huutaa: "Hurraa minulle ja sinulle! Joka mies köyteen ja varas köyden jatkoksi! Hirttäkää viimeinen kuningas viimeisen papin suolilla! Hurraa minulle ja sinulle! Tätä päivää emme unohda!"

Johannes var egenteligen den förste, som ropade i öknen. Åtskilliga röster före honom hade visserligen ropat, men deras röst var antingen för låg, för att höras till afgrunden eller också voro menniskorna ännu döfvare än de voro på den tid, då Johannes ropade. Profeterna ropade visserligen med hög röst, men deras samtida hörde dem intet. Vår Herres och Frälsares egen röst var högre och starkare än alla röster, som ropat före och efter honom, men hans röst hördes icke af andra än dem, som voro på nära håll; de som voro på långt håll, hörde icke den himmelska rösten, emedan de voro döfva. Han klagar sjelf på några ställen öfver sina samtidas döfhet, hvar om Profeten talar **(Med hörande öron skola de höra, men icke förstå.)**

Efter Frälsarens död och himmelsfärd började Apostlarne ropa, och då först öppnades några öron, att deras röst hördes längre än någon annans röst, som ropat före och efter dem. Men denna hörsel förvandlades åter till döfhet, sedan förföljelserna upphörde; Apostlarnes röst hördes ända till afgrunden, men denna röst kunde djefvulen och hans drabanter icke tåla; han måste anställa grufliga förföljelser både mot dem, som ropade och dem som hörde ropet. Sedan den tiden, då förföljelserna emot de Christna upphörde, blef de ropandes röster svagare, och till slut tystnade ropet alldeles. Om någon vågade höja sin röst i Påfvedömet, såsom Valdus, Wicklef och Huss, så blef en sådan röst genast nedtystad med eld och svärd; ty djefvulen kan icke tåla, att någon ropar i öknen; icke blir han stört deröfver, att verlden ropar hans namn i öknen, men om någon understår sig att ropa i Jesu namn, då blir han utom sig af vrede.

Johannes oli oikeastaan ensimmäinen, joka huusi korvessa. Monenlaiset äänet olivat tosin huutaneet ennen häntä, mutta heidän äänensä oli joko liian matala kuuluakseen pohjattomuuteen tai sitten ihmiset olivat vielä kuurompia kuin Johanneksen huutaessa. Profeetat tosin huusivat kovalla äänellä, mutta heidän aikalaisensa eivät kuulleet heitä. Herramme ja Vapahtajamme oma ääni oli kuuluvampi ja voimakkaampi kuin kaikki äänet ennen ja jälkeen häntä, mutta hänen ääntään eivät kuulleet muut kuin ne, jotka olivat lähellä. Ne, jotka olivat kaukana, eivät kuulleet sitä taivaallista ääntä, koska he olivat kuuroja. Hän valittaa itse monessa paikassa aikansa ihmisten kuuroutta, mistä profeetta puhuu: **Kuulevilla korvilla heidän pitää kuuleman, mutta ei ymmärtämän.**

Vapahtajan kuoleman ja taivaaseen astumisen jälkeen rupesivat apostolit huutamaan, ja vasta silloin aukenivat muutamien korvat niin, että heidän äänensä kuului heidän edellään ja heidän jälkeensä huutaneiden ääntä kauemmaksi. Mutta tämä kuuleminen muuttui taas kuuroudeksi vainojen loputtua. Apostolien ääni kuului hamaan pohjattomuuteen asti, mutta - tätä ääntä perkele seuralaisineen ei kärsinyt kuulla. Hänen täytyi panna toimeen hirveitä vainoja sekä niitä vastaan, jotka huusivat, että niitä vastaan, jotka kuulivat huudon. Siitä ajasta lähtien, kun vainot kristittyjä vastaan loppuivat, tulivat huutavan äänet heikommiksi ja lopulta lakkasivat kokonaan kuulumasta. Jos joku uskalsi korottaa äänensä paavikunnassa, kuten Valdus, Wicklef ja Huss, niin sellainen ääni vaiennettiin heti tulella ja miekalla. Sillä perkele ei voi sietää sitä, että joku huutaa korvessa. Ei hän siitä häiriinny, että maailma huutaa hänen nimeään korvessa, mutta mikäli joku tohtii huutaa Jeesuksen nimeen, silloin hän on suunniltaan vihasta.

Slutligen började Luther att ropa i öknen, och hans rop hördes temmeligen vidt och bredt; men de, som skulle ropa efter Luthers död, plågades af heshet, så, att ropet i öknen upphörde; ty Speners rop hördes icke långt, vare sig, att han hade fel i luftröret, eller också blefvo menniskorna mer och mer döfva och lomhörde, så, att de icke kunde höra ett enda ord af den ropandes röst. Nu i våra dagar är mennisko slägtet döfvare än någonsin förut och vi kunna icke hoppas att vårt rop skall höras längre än till helvetets port. Och, gifve Gud, att det kunde höras till himmelens port.

Lopulta Luther alkoi huutaa korvessa, ja hänen äänensä kuului melko laajalle ja kauas. Mutta niitä, joiden piti huutaa Lutherin kuoleman jälkeen, vaivasi käheys niin, että huuto korvessa loppui. Sillä Spenerin huuto ei kuulunut kauas, joko sitten vika oli hänen kurkussaan tai sitten ihmiset tulivat yhä huonokuuloisemmiksi ja kuurommiksi niin, että he eivät voineet kuulla ainuttakaan sanaa huutavan äänestä. Nyt meidän päivinämme ihmissuku on kuurompi kuin koskaan aikaisemmin, emmekä saata toivoa, että meidän huutomme kuuluisi kauemmas kuin helvetin portille. Ja, suokoon Jumala, että se voisi kuulua taivaan portille asti!

När någon ropar i öknen uti lugnt väder, så får han svar af berg och högar, om luften är qvalmig och tung; men dessa berg och dessa högar svara icke på alla stafvelser i den ropandes röst; ty roparen hör endast de sista stafvelserna af sina egna ord, som upprepas af berget och högarne. Detta genljud är icke något svar på tal, utan det är endast ett återstudsande ljud, hvilket bergen och högarne kasta ifrån sig; det vill säga: bergen och högarne annamma icke ljudet af den ropande rösten, utan de kasta det ifrån sig. Denna egenskap att kasta ljudet ifrån sig, hade bergen och högarne, redan i Döparens tid; och samma egenskap hafva de ännu, dessa berg, som skulle förnedrade varda, säger Profeten Esaias uti Epistelen på midsommars dagen. Vi kunna således icke vänta, att bergen och högarne skola emottaga ljudet af den ropande rösten; men luften är, qvalmig och tung både i kyrka och stat; sjelfva bergen och högarne äro tryckte af tidens förskämda luftmassa; de äro i fara att qvamna af satans lukt och stank, som stiger opp ifrån afgrunden. De skola således återkasta ljudet i flerfaldiga stafvelser; de skola upprepa stafvelserna i flera omgångar af den ropande rösten och säga: **"han hafver djefvulen, han hafver djefvulen".** Så svarade bergen

Kun joku huutaa korvessa tyynellä ilmalla, hän saa vastauksen vuorilta ja kukkuloilta ilman ollessa painostava ja raskas. Mutta nämä vuoret ja kukkulat eivät vastaa huutavan äänen kaikkia tavuja, sillä huutaja kuulee vain omien sanojensa viimeiset tavut, jotka vuoret ja kukkulat toistavat. Tämä kaiku ei ole mikään vastaus puheeseen, vaan se on ainoastaan vuorista ja kukkuloista takaisin kimpoava ääni. Toisin sanoen, vuoret ja kukkulat eivät ota vastaan huutavan ääntä, vaan heittävät sen takaisin luotaan. Tämä äänen takaisin kaiuttaminen oli vuorien ja kukkuloiden ominaisuutena jo Johannes Kastajan aikana. Ja sama ominaisuus on vieläkin näillä vuorilla, jotka pitäisi alennettaman, kuten profeetta Jesaja sanoo juhannuspäivän saarnatekstissä. Emme voi siis odottaa vuorien ja kukkuloiden ottavan huutavan ääntä vastaan. Mutta ilma on tunkkainen ja raskas sekä kirkossa että valtiossa. Itse vuoria ja kukkuloita painaa tämän ajan pilaantunut ilmamassa. Ne ovat vaarassa tukehtua saatanan hajusta ja löyhkästä, joka nousee pohjattomuudesta. Ne heittävät siis äänen takaisin moninkertaisina tavuina. Ne toistavat tavuja huutavan äänestä useita kertoja ja sanovat: **"Hänellä on perkele, hänellä on perkele!"** Niin vuoret ja kukkulat

och högarne på den ropande rösten uti Döparens tid, uti Frälsarens tid, uti Apostlarnes tid, uti Luthers tid, uti Speners tid: "han hafver djefvulen, han hafver djefvulen", och så svara de ännu: han hafver djefvulen.

vastasivat huutavan ääneen Johannes Kastajan aikana, Vapahtajan, apostolien, Lutherin ja Spenerin aikana: "Hänellä on perkele, hänellä on perkele!" Ja niin ne vastaavat vieläkin: "Hänellä on perkele."

Annars plägar hvar och en, som är af den fadren djefvulen, blifva förtörnad, när någon understår sig att kalla deras fader för djefvul; han får icke kallas för djefvul eller satan, utan **"ljusens Engel"** och **"Lucifer".** Annars är det ett gammalt ordspråk, att "krokan ropar sitt eget namn". När nu Judarne fråga af den ropande rösten i öknen: ho äst du; äst du Christus? äst du Elias, eller någon af Profeterna? så svarar han: nej. Om Judarne fråga: hvad säger du om dig sjelf? så svarar han: jag är en ropandes röst i öknen m.m. Men Judarnes slutliga omdöme om den ropande rösten i öknen blir, att **han hafver djefvulen:** han är antingen en svärmare eller Jesuit; men någon rätt andelig lärare är han icke. Detta är alla förnämare Judars inre öfvertygelse, men skulle någon fråga dem, om Johannes döpelse var af Gudi eller af menniskor, så svara de: Vi vete det icke.

Muutoin tavallisesti jokainen, joka on isästä perkeleestä, suuttuu, kun joku rohkenee kutsua heidän isäänsä perkeleeksi. Häntä ei saa kutsua perkeleeksi tai saatanaksi, vaan **valkeuden enkeliksi** ja **luciferiksi.** Muuten vanha sananlasku sanoo, että varis huutaa omaa nimeään. Kun nyt juutalaiset kysyvät huutavan ääneltä korvessa: "Kukas olet, oletkos Kristus, oletko Elias tai joku profeetoista", niin hän vastaa: "En." Jos juutalaiset kysyvät: "Mitä sanot itsestäsi", hän vastaa: "Olen huutavan ääni korvessa, jne." Mutta juutalaisten lopulliseksi arvioksi huutavan äänestä korvessa jää, että **hänellä on perkele.** Hän on joko haaveilija tai jesuiitta, mutta mikään oikea hengellinen opettaja hän ei ole. Tämä on kaikkien etevimpien juutalaisten sisäinen vakaumus. Mutta mikäli joku kysyisi heiltä, onko Johanneksen kaste Jumalasta vai ihmisistä, niin he vastaavat: "Emme tiedä."

Ehuru bergen och högarne stöta ifrån sig ljudet af Roparens röst, och svara i samma ton, som roparen; så har man likväl märkt, att Roparens röst utöfvar en egen verkan på den lefvande naturen i skogen; i vild-öknen, der den ropande ropar, höres detta ljud i början såsom främmande och obehagligt för skogens innevånare; i Norden till exempel väckes nyfikenheten hos skogens innevånare; den främmande rösten uppväcker hos somliga nyfikenhet; hos andra fasa och förskräckelse; andra intagas af harm deröfver, att de blifva störda i sin sömn, till ex. björnen. Haren lyssnar en stund, men griper snart till flykten, om ljudet af den ropande rösten nalkas honom närmare. Hos andra djurslag retas ny-

Vaikka vuoret ja kukkulat paiskaavatkin huutavan äänen takaisin luotaan ja vastaavat samalla sävyllä kuin huutaja huutaa, on kuitenkin huomattu huutavan äänellä olevan oman vaikutuksensa metsän elävään luontoon. Erämaassa, missä huutaja huutaa, tämä ääni kuulostaa aluksi vieraalta ja epämiellyttävältä metsän asukkaiden mielestä. Pohjolassa esimerkiksi metsän asukkaissa herää uteliaisuus. Vieras ääni herättää muutamissa uteliaisuuden, toisissa kauhun ja peljästyksen, toiset, esimerkiksi karhun, valtaa mielipaha sen vuoksi, että sen unta häiritään. Jänis kuuntelee hetken, mutta lähtee pian pakoon, mikäli huutavan ääni tulee häntä lähemmäksi. Toisissa eläinlajeissa vieras ääni nostaa uteliaisuuden,

fikenheten af det främmande ljudet; de komma roparen närmare, till ex. ripan kommer och skrattar åt roparen; kråkan kommer snart nära roparen, och ropar sitt eget namn. Kattugglan infinner sig äfven, och flaxar omkring roparen; uti södra länder säges markattorna komma fram när någon menniska ropar i skogen; med ett ord: Roparens röst är för skogens invånare visserligen främmande, men den uppväcker tillika en viss nyfikenhet, ett begär att göra närmare bekantskap med det föremål, hvarifrån detta ljud kommer.

Deraf händer, att när en menniska ropar i skogen, så komma en hel hop med kråkor och skator i rörelse; fjellripan slår ofta ner vid roparens fötter, och skrattar; haren lyssnar och flyr; hökar, som hafva sitt bo och sina ungar i grannskapet, infinna sig äfven med ett gällt skri; björnen mumlar i sitt ide, kattugglan flaxar omkring roparen, och Markattan har sina gester och gör grimacer. Allt detta oväsende åstadkommer roparens röst ibland skogens innevånare; rösten förefaller dem främmande, men den retar nyfikenheten hos dessa djur, den uppväcker hos dem ett begär att se och lära sig känna det föremål hvarifrån ljudet kommer. Och om ock roparen icke får något svar af någon menniska i den vilda öknen, så får han åtminstone svar af bergen, som gifva sitt echo i samma ton, som roparen talar, det vill säga, om roparen säger: **I huggormars** afföda! så svara bergen: huggormars afföda? Om roparen säger: **ho hafver föregifvit Eder?** så svara bergen: föregifvit Eder? Om han säger: **att I skolen undfly den tillkommande vreden;** så svara bergen: den tillkommande vreden? Om roparen säger: **redan är yxan satt till roten på trän:** så svara bergen: till roten på trän? Om roparen säger: **hvart och ett träd, som icke bär goda frukt, skall afhuggas och kastas i elden;** så svara bergen: kastas i elden?

ne tulevat lähemmäksi huutajaa, esimerkiksi riekko tulee nauramaan huutajalle. Varis tulee kohta huutajan lähelle huutamaan omaa nimeään. Lehtopöllö löytää myös tiensä huutajan lähelle ja lentää räpyttelee huutajan ympärillä. Eteläisissä maissa sanotaan marakattien tulevan esiin ihmisen huutaessa metsässä. Sanalla sanottuna, huutavan ääni on tosin vieras metsän asukkaille, mutta se herättää kuitenkin tiettyä uteliaisuutta, halun tekemään lähempää tuttavuutta sen kanssa, josta tuo ääni lähtee.

Tästä seuraa, että kun ihminen huutaa metsässä, lähtee koko joukko variksia ja harakoita liikkeelle. Kiiruna heittäytyy usein huutajan jalkojen juureen - nauramaan. Jänis kuuntelee ja pakenee. Haukkoja, joilla on lähistöllä pesänsä ja poikasensa, tulee myös kimakasti kirkuen paikalle. Karhu murisee pesässään. Lehtopöllö lentää leyhyttelee huutajan ympärillä. Ja marakatilla on eleensä ja se irvistelee. Kaiken tämän metakan huutajan ääni aiheuttaa metsän asukkaiden keskuudessa. Ääni kuulostaa heistä oudolta, mutta se saattaa nämä eläimet uteliaiksi. Se herättää niissä halun nähdä ja oppia tuntemaan sen, josta ääni tulee. Ja vaikka huutaja ei saa mitään vastausta yhdeltäkään ihmiseltä tässä jylhässä korvessa, niin hän saa kuitenkin vastauksen vuorilta, joista puhujan puhe kaikuu takaisin samalla nuotilla. Toisin sanoen, jos huutaja sanoo: **"Te kyykäärmeiden sikiöt!"** silloin vuoret vastaavat: "Kyykäärmeiden sikiöt?" Jos huutaja sanoo: **"Kuka on teitä neuvonut",** silloin vuoret vastaavat: "Teitä neuvonut?" Jos hän sanoo: **"välttämään tulevaista vihaa?"** niin vuoret vastaavat: "Tulevaista vihaa?" Jos huutaja sanoo: **"Jo on kirves pantu puiden juureen",** niin vuoret vastaavat: "Puiden juureen?" Jos huutaja sanoo: **"Jokainen puu, joka ei kanna hyvää hedelmää, hakataan pois ja heitetään tuleen",** niin vuoret vastaavat: "Heitetään tuleen?"

Ehuru nu alla dessa svar utmärkas med frågetecken, så må man derföre icke tro, att bergen frukta för "Elden"; men snarare de kräk, som flaxa, skratta och skrika omkring roparen; de kunna möjligtvis frukta för elden, om de komma den så nära, att de bränna sig om nosen och tassarne. Visserligen har flugan den egenskapen, att hon vill surra omkring ljuset, emedan hon förmodeligen tycker om ljuset; men en del flugor äro så näsvisa, att de icke åtnöja sig med blåtta surrandet omkring ljuset, utan de flyga bums in i ljuslågan; men der får flugan afbrända vingar; hon faller ner på bordet; der ligger hon sedan och jämrar sig och sparkar på — rygg.

Vaikka kaikki nämä vastaukset loppuvatkin kysymysmerkkiin, ei silti pidä luulla, että vuoret pelkäävät "tulta". Mutta pikemmin ne oliot, jotka pelmahtelevat, nauravat ja kirkuvat huutajan ympärillä, pikemminkin ne saattavat pelätä tulta, jos ne tulevat niin lähelle sitä, että polttavat nokkansa ja tassunsa. Tosin kärpäsellä on sellainen ominaisuus, että se tahtoo pöristä kynttilän ympärillä, koska se luultavasti pitää valosta, mutta osa kärpäsistä on niin nenäkkäitä, etteivät ne tyydy pelkästään surisemaan kynttilän ympärillä, vaan lentävät suoraan liekkiin. Mutta siinä palavat kärpäseltä siivet, se putoaa pöydälle ja siinä se sitten makaa valittamassa ja potkimassa selällään.

FÖRLIKNING MELLAN BIBELSTÄLLEN, SOM SYNAS MOTSÄGA HVARANDRA.

Mellan l.Petri 3.12 och Rom.3.10
(efter Löhe)

I 1. Petri 3.12 heter det: **Herrans ögon äro öfver de rättfärdiga och i Rom 3.10** skrifver Paulus: **den är icke till, som rättfärdig är, icke en.**

Dessa bibelspråk synas i strid, i det Petrus talar om rättfärdiga, såsom de der finnas och Paulus åter ur David bevisar, att inga rättfärdiga finnas till. Och likväl hafva båda apostlarna rätt och "hafva talat rörde af samma sanningens Anda." Gud kan icke motsäga sig sjelf. Då det likväl så synes i åtskilliga skriftrum, så äro språken, som synas stridiga, talade i olika afseenden, hvarom då dels sammanhanget, dels andans ljus kan gifva nöjaktig reda och förlikning för den andäktige, troende Bibelläsaren. I synnerhet visa sig dessa skenbart stridiga uttryck flerestädes, då Bibeln handlar om rättfärdighet; i det stundom blir fråga om en Gudomlig, stundom en mensklig rättfärdighet, stundom om rättfärdighetens tillräknande och troslif, stundom dess bevisning. De Bibelställen, som handla om rättfärdighet, äro onekligen af högsta vigt, emedan "de orättfärdige icke skola ärfva Guds rike," och emedan den "rättfärdighet som hör till Guds rike måste vara högre än de fariséers och emedan den "rättfärdighet, som kommer af tron" tydligen skiljes ifrån den, som kommer af lagens gerningar, och Paulus bedyrar att han sökte den förra ej den sednare. Ehuru nu dessa båda slags rättfärdighet äro förenade, såsom lag och evangelium i Guds ord och det kristeliga lifvet, så är dock en vigtig och grannlaga sak att rätt särskilja dem för

NÄENNÄISESTI RISTIRIITAISTEN RAAMATUNLAUSEIDEN YHTEENSOVITTAMINEN

1. Piet. 3:12 - Room. 3:10

1. Piet. 3:12 sanotaan: **"Herran silmät ovat vanhurskasten päälle",** ja Room. 3:10 kirjoittaa Paavali: **"Ei ole kenkään vanhurskas, ei yksikään."**

Nämä raamatunlauseet näyttävät olevan ristiriitaisia sen takia, että Pietari puhuu vanhurskaista, niinkuin niitä olisi, ja Paavali taas ottaa Daavidista todistuksen, ettei vanhurskaita ole olemassa. Ja kuitenkin molemmat apostolit ovat oikeassa ja ovat puhuneet saman totuuden Hengen vaikuttamina. Jumala ei voi sanoa itseään vastaan. Kun se kuitenkin siltä näyttää muutamista kirjoituksista, niin ne lauseet, jotka näyttävät ristiriitaisilta, on puhuttu eri tarkoituksessa. Ja silloin osittain asiayhteys ja osittain hengen valkeus voivat antaa tarkan selon ja yhteensovituksen hartaalle, uskovaiselle raamatunlukijalle. Näitä näennäisesti ristiriitaisia sanontoja tulee esiin useissa kohdissa erityisesti silloin, kun Raamattu käsittelee vanhurskautta, missä toisinaan tulee kysymykseen Jumalan vanhurskaus ja toisinaan ihmisen vanhurskaus, toisinaan vanhurskaaksi lukeminen ja uskon elämä ja toisinaan sen osoittaminen. Ne raamatunkohdat, jotka käsittelevät vanhurskautta, ovat kieltämättä mitä tärkeimmät, koska *väärien ei pidä perimän taivaan valtakuntaa,* ja koska Jumalan valtakuntaan kuuluvan vanhurskauden täytyy olla *paljon enemmän kuin farisealaisten,* ja koska *se vanhurskaus, joka tulee uskosta* selvästi erotetaan siitä, *joka tulee lain töistä.* Ja Paavali vakuuttaa etsineensä näistä ensin mainittua eikä jälkimmäistä. Vaikka nyt nämä molemmat vanhurskaudet on yhdistetty niin kuin laki ja evankeliumi on yhdistetty Jumalan sanassa ja kristillisessä elämässä, niin on kuitenkin

den kristeliga uppfattningen och medvetandet.

tärkeä ja tarkka asia erottaa oikein ne kristityn käsityksessä ja tietoisuudessa.

Då Petrus i ofvan anförde språk talar om de rättfärdiga till hvilka Herren ser, så syftar han på ett rättfärdigt lefverne såsom en frukt och ett bevis på en rättfärdiggörande tro. De rättfärdiga skulle då betyda detsamma som de rättsinniga som äro "färdige till det rätta", eller villige och angelägne att troget vandra efter Herrans vilja och vägar. Detta rättfärdiga lefverne är dock icke fullkomligt för Gud och kan således ej skydda inför Hans heliga och rättfärdiga dom. Ändock att det redligt och ifrigt sträfvar till fullkomligheten. Men de som föra ett sådant rättfärdigt lefverne måste hafva trones ljus och kraft dertill. Och det är genom denna tro på Kristum, som en syndare varder inför Gud rättfärdig ansedd i rättfärdiggörelsen och skicklig till ett rättfärdigt lefverne i helgelsen genom tron. Både Paulus och Petrus lära, att inför Gud gäller ej någon annan rättfärdighet än den, som af Kristi tro kommer. Äfvenså äro dessa Apostlar deruti ense, att den rättfärdiggörande tron nödvändigt medför helgelse och ett rättfärdigt lefverne. Då således Paulus lärer, att det ej finnes en enda rättfärdig, så nekar han ej att rättfärdiggjorda finnas, som äro rättfärdige vordne af trone, hvilket han tvärtom betygar om sig och alla rättroende i Rom.5.1. Utan Paulus lärer här, att ingen är fullkomligt rättfärdig i lefvernet inför Gud, icke ens de, som ega trones fullkomliga rättfärdighet och med största flit fara efter ett rättfärdigt lefverne.

Puhuessaan edellä mainitussa lauseessa vanhurskaista, joiden päälle Herran silmät ovat, Pietari tarkoittaa vanhurskasta elämää vanhurskauttavan uskon hedelmänä ja osoituksena. "Vanhurskaat" tarkoittaa silloin samaa kuin "oikeamieliset", jotka ovat valmiita oikeaan, tai halukkaita ja myöntyväisiä vaeltamaan uskollisesti Herran tahdon ja teiden mukaan. Tämä vanhurskas elämä ei tosin ole täydellinen Jumalan edessä eikä se voi olla suojana Hänen pyhän ja vanhurskaan tuomionsa edessä, vaikka se vilpittömästi ja innokkaasti kilvoittelee täydellisyyden saavuttaakseen. Mutta niillä, jotka elävät sellaista vanhurskasta elämää, täytyy olla siihen uskon valkeus ja voima. Ja tämän uskon kautta Kristukseen syntinen tulee vanhurskaaksi luetuksi Jumalan edessä ja kelvolliseksi vanhurskaaseen elämään uskon kautta tapahtuvassa pyhityksessä. Sekä Paavali että Pietari opettavat, että Jumalan edessä ei kelpaa mikään muu vanhurskaus kuin se, joka tulee Kristuksen uskosta. Myös siitä nämä apostolit ovat yhtä mieltä, että vanhurskauttava usko tuo välttämättä mukanaan pyhityksen ja vanhurskaan elämän. Kun siis Paavali opettaa, ettei ole ainuttakaan vanhurskasta, niin hän ei kiellä vanhurskautettujen olemassaoloa, jotka ovat tulleet vanhurskaiksi uskon kautta, vaan päin vastoin hän todistaa sen itsestään ja kaikista oikein uskovista Room. 5:1. Mutta Paavali opettaa tässä, ettei kukaan ole täydellisesti vanhurskas elämältään Jumalan edessä, eivät edes ne, joilla on uskon täydellinen vanhurskaus ja suurimmalla ahkeruudella pyrkivät vanhurskaaseen elämään.

Men att dessa för trons och Kristi skull likväl äro Gudi behaglige, derom lärer Petrus i det anförda språket och derom är och Paulus fullt ense med honom så att då Petrus ser på de trognas bestämmelse att fara efter

Mutta Pietari opettaa edellä mainitussa lauseessa, että nämä ovat uskon ja Kristuksen tähden otollisia Jumalalle. Ja siitä myös Paavali on täysin yksimielinen hänen kanssaan, niin että kun Pietari tarkoittaa uskovaisten kutsumusta pyrkiä

helgelse och efter full likhet med Kristo, så ser Paulus på Kristi fullkomliga rättfärdighet, hvarmed de trogna inför Gud bestå och hvarifrån deras sanna lefvernes-helgelse och rättfärdighet har sin lifskälla, sin lifskraft. Paulus ser ingen menniska rättfärdig för Gud i henne sjelf, men lärer tydligt i Rom.3.24 att en menniska varder för Gud rättfärdig utan egen värdighet allena genom Kristi förtjenst med tron omfattad.

pyhitykseen ja täydelliseen Kristuksen kaltaisuuteen, Paavali tarkoittaa Kristuksen täydellistä vanhurskautta, jonka kanssa uskovaiset kestävät Jumalan edessä, ja jossa uskovaisten totisen elämänpyhityksen ja vanhurskauden alkulähde ja elämän voima ovat. Paavali ei katso yhdenkään ihmisen itsessään olevan vanhurskas Jumalan edessä, vaan hän opettaa selvästi Room. 3:24, että ihminen tulee vanhurskaaksi Jumalan edessä ilman omaa kelvollisuuttaan ainoastaan Kristuksen ansiosta, johon uskolla tartutaan.

Petrus ser på sådana rättfärdiggjorda, som bevara och bevisa trons rättfärdighet genom ett heligt och rättfärdigt helgelse sträfvande. Paulus talar om huru menniskor, ehuru alla utan rättfärdighet, kunna få den och blifva rättfärdige. Petrus åter, huru de, som blifvit rättfärdige och förblifva det, äro under Guds besynnerliga nådes-omvårdnad.

Pietari katsoo sellaisia vanhurskautettuja, jotka säilyttävät ja osoittavat uskon vanhurskauden pyhällä ja vanhurskaalla pyhityskilvoituksella. Paavali puhuu siitä, kuinka ihmiset, vaikka ovat kaikki ilman vanhurskautta, voivat sen saada ja tulla vanhurskaiksi. Pietari taasen puhuu siitä, kuinka ne, jotka ovat vanhurskaiksi tulleet ja vanhurskaina pysyvät, ovat Jumalan erityisen armohuolenpidon kohteena.

Häraf blifver då så mycket tydligt, att någon egentelig motsägelse icke eger rum mellan dessa anförda Bibelställen. Måtte vi ock i vår andeliga lifsförfarenhet kunna förlika det, att i oss sjelfva se oss utan rättfärdighet för Gudi och dock i Kristo se oss ega den rättfärdighet, som för Gud gäller, och så vårda den, att Gud kan fortfarande anse oss med nåd och välbehag, och så framgent gifva oss sin helgelse starkhet med sin rättfärdighet!

Tästä käy sen verran selväksi, että mitään varsinaista vastakohtaisuutta näiden esitettyjen raamatunlauseiden välillä ei ole. Kunpa mekin hengellisen elämämme koettelemuksissa saattaisimme sovittaa ne niin, että näkisimme itsemme puoleltamme olevan ilman vanhurskautta Jumalan edessä ja kuitenkin näkisimme Kristuksessa omistavamme vanhurskauden, joka kelpaa Jumalan edessä, ja niin hoitaisimme sitä, että Jumala edelleenkin voisi katsoa meitä armolla ja suosiolla, ja edelleenkin antaisi meille pyhityksensä voimaa vanhurskaudellaan.

FÖRLIKNING MELLAN ROM.3:28 OCH JAC.2:21

I Rom.3. och 28 betygar Apostelen Paulus: **så hålle vi nu det, att menniskan varder rättfärdig af trone, utan lagsens gerningar.** — Deremot heter det i Jac.2.21 **vardt icke Abraham vår fader af gerningar rättfärdigad, då han sin son Isak offrade på altaret.**

Dessa språk handla båda om ganska vigtiga ting, ty de handla om huru man varder rättfärdig. Att varda det, är alldeles nödvändigt för att varda salig, så sannt som det är, att all salighet är i Gud och att Gud är rättfärdig. Rättfärdig är egenteligen den menniska, som är sådan, som hon rätteligen bör vara och lefver, som hon rätt bör lefva, så att hon är efter Guds heliga och rättfärdiga lag full af renhet och kärlek och fri ifrån all ohelighet och all kallsinnighet, fri ifrån alla synder och prydd med alla dyggder.

Men hvar finnes en sådan menniska? Guds heliga lag vill öfvertyga oss fallne syndare, att hon icke finnes eller kan finnas. Ho kan säga: **jag är ren i mitt hjerta och klar ifrån mina synder?** (Ordspr.20:9) **Allesammans äro vi syndare och hafve intet att berömma oss af för Gudi.** (Rom. 3:10) Med dessa ord och många andre skriftens språk, hvarmed en allmän erfarenhet öfverensstämmer, bevisas klart och rikeligen, att ingen menniska är i sig sjelf rättfärdig för Gud. Det är således af nöden att varda rättfärdig. Och så oändeligt nödigt och vigtigt är detta, att man måste vara mycket sofvande, om man kan lägga sig trygg någon qväll till den lekamliga sömnen,

ROOM. 3:28 JA JAAK. 2:21 YHTEENSOVITUS

Apostoli Paavali sanoo Room. 3:28 **"Niin me siis sen siksi pidämme, että ihminen tulee vanhurskaaksi uskon kautta, ilman lain töitä."** Sitä vastoin Jaakobin kirjeen 2:21 kuuluu **"Eikö Abraham, meidän isämme, töiden kautta vanhurskaaksi tullut, kuin hän poikansa Iisakin alttarille uhrasi?**

Nämä molemmat lauseet käsittelevät hyvin tärkeää asiaa, sillä ne käsittelevät sitä, miten ihminen tulee vanhurskaaksi. Vanhurskaaksi tuleminen on aivan välttämätöntä, jotta voisi tulla autuaaksi, niin totta kuin kaikki autuus on Jumalasta ja Jumala on vanhurskas. Vanhurskas on varsinaisesti se ihminen, joka on sellainen kuin hänen oikeastaan pitää olla, ja elää niin kuin hänen oikein pitää elää, niin että hän on Jumalan pyhän ja vanhurskaan lain mukaan täynnä puhtautta ja rakkautta ja vapaa kaikesta saastaisuudesta ja kylmäkiskoisuudesta, vapaa kaikista synneistä ja on koristettuna kaikilla hyveillä.

Mutta missä sellainen ihminen on? Jumalan pyhä laki todistaa meille langenneille syntisille, ettei sellaista ole eikä voi olla. **Kuka sanoo: minä olen puhdas sydämessäni, ja vapaa synnistäni?** (Sanani. 20:9) **Sillä kaikki he ovat syntiä tehneet ja ei heillä ole mitään kerskattavaa Jumalan edessä.** (Room. 3:23) Näillä ja useilla muilla yleisen kokemuksen kanssa yhtäpitävillä raamatunlauseilla todistetaan selvästi ja vakuuttavasti, ettei yksikään ihminen ole omasta itsestään vanhurskas Jumalan edessä. On siis välttämätöntä tulla vanhurskaaksi. Ja niin äärettömän tarpeellista ja tärkeää tämä on, että jo pitää olla sikeästi unessa voidakseen jonakin iltana asettua turvallisesti makuulle luonnol-

utan att med ömt bekymmer hafva börjat efterfråga, huru man skall varda rättfärdig inför Gudi. Gud som faderligen sörjt för våra själars eviga frälsning har ock i sitt heliga ord på många ställen i den heliga skrift härom gifvit klara och dyrbara lärdomar, hvilka måste vara särdeles välkomna för de själar, som i en syndig och förgänglig verld sucka och hungra efter en evig rättfärdighet.

liseen uneen ilman, että olisi hellällä huolella alkanut kysyä, kuinka ihminen voi tulla vanhurskaaksi Jumalan edessä. Jumala, joka on isällisesti huolehtinut sielumme iankaikkisesta pelastuksesta, on myös pyhässä sanassaan monissa paikoissa Raamatussa antanut tästä selkeitä ja kalliita opetuksia, jotka varmasti ovat erityisen tervetulleita niille sieluille, jotka syntisessä ja katoavaisessa maailmassa huokaavat ja kaipaavat iankaikkista vanhurskautta.

Men de lärdomar, som i de anförda språken härom meddelas, synas vid första påseendet strida emot hvarandra. Ty då Paulus lärer att menniskan varder rättfärdig af nåd genom tron allena utan gerningar, så synes Jacob lära, att icke tron allena gör rättfärdig, utan att gerningar också måste vara med och hjelpa till. Hvilkendera har rätt? Utan tvifvel hafva de båda rätt, då man rätt uppfattar dem, ty Guds ande kan ej motsäga sig sjelf.

Mutta ne tähän liittyvät opetukset, jotka annetaan edellä luetuissa lauseissa, näyttävät ensi silmäyksellä sotivan toisiaan vastaan. Sillä kun Paavali opettaa ihmisen tulevan vanhurskaaksi armosta, ainoastaan uskon kautta, ilman tekoja, niin Jaakob näyttää opettavan, ettei usko pelkästään tee vanhurskaaksi, vaan että tekojen myös pitää olla auttamassa. Kumpi on oikeassa? Epäilemättä molemmat, kunhan heidät ymmärretään oikein, sillä Jumalan Henki ei voi sanoa itseään vastaan.

För att korteligen upplösa denna skenbara motsägelse är nödigt att märka det olika sammanhang och afseende, som båda Apostlarna i de anförda språken hafva. Äfven en flygtigare och ytligare genomläsning af Romarebrefvets första 3 kapitel bör visa äfven enfaldigare läsare, att Apostelen bevisar, huru alla menniskor, både Judar och hedningar, voro för Gud syndare och orättfärdige och på det högsta behöfde Kristi försoning och förtjenst, som allenast kan ställa oss rättfärdiga för Gudi, då vi denna försoning med en rätt tro anamme. Här sättes nu trones väg och nådens alldeles emot gerningarna och den egna förtjensten.

Ratkaistaksemme lyhyesti tämän näennäisen vastakkaisuuden on tarpeen huomioida erilainen asiayhteys ja tarkoitus, mikä kummallakin apostolilla on mainituissa lauseissa. Roomalaiskirjeen kolmen ensimmäisen luvun nopean ja pinnallisen lukemisenkin pitää näyttää yksinkertaisemmallekin lukijalle, että apostoli todistaa kaikkien ihmisten, sekä juutalaisten että pakanoiden, olevan Jumalan edessä syntisiä ja vääriä, ja että he mitä suurimmassa määrin tarvitsevat Kristuksen sovitusta ja ansiota, joka ainoastaan voi saattaa meidät vanhurskaiksi Jumalan edessä, kun otamme tämän sovituksen oikealla uskolla vastaan. Tässä uskon ja armon tie asetetaan täysin omia tekoja ja ansioita vastaan.

Apostelen Paulus lärer icke att en sann tro är utan goda gärningar. Men han lärer, att på dessa gerningar intet afseende göres och må ske vid vår

Apostoli Paavali ei opeta, että totinen usko on ilman hyviä töitä. Mutta hän opettaa, että vanhurskauttamisemme yhteydessä näitä töitä ei tulla millään tavalla ottamaan

rättfärdiggörelse för Gud.

Men då denna lära är så vigtig att **hålla** likasom med bägge händerna om vi icke skole fångas i egenrättfärdigheten hvartill vår förderfvade natur är så benägen, och så lunda vara fångne under lagens träldom och förbannelse, så kunde man fråga, huru då Apostelen Jacob kan drifva en lära, som synes så falsk och farlig, nemligen att menniskan skall (såsom Abraham) rättfärdiggöras ej blott af tron utan ock af gerningarna; så bör man märka, att Jacob skrifver emot den döda tron, som redan då började spöka i Kristna församlingen, fastän den icke var så allmän, som i våra dagar bland stora hopen af såkallade Kristna, som snarare må heta döpta hedningar.

Jacob lärer icke att gerningarna göra någon till Kristen och rättfärdig för Gudi. Goda gerningar visa blott för menniskor som kunna och vilja se det, att menniskan af Guds blotta nåd är vorden för Kristi skull genom tron rättfärdig ansedd och förklarad. Denna tro är ej blott en muntro och kunskapstro, som är sämre än djeflarnas, hvilka dock bäfva för den stora Guden, då deremot de ogudaktige menniskor ofta intet bäfva för Gud, fast de säga sig tro på honom.

En sann tro måste verka kärlek och goda uppsåt, tankar, ord och gerningar. Eljest är tron blott en död och farlig inbillning i en sofvande och obotfärdig syndaresjäl. Abraham var rättfärdig hållen genom tron allena. Men genom lydaktighet visade han att hans tro och rättfärdighet var rättskaffens. Således lärer Paulus, att lefvernets rättfärdighet, den vare hos otrogna eller trogna, ej verkar eller bidrager till rättfärdiggörelse inför Gud. Jacob åter lärer att

huomioon Jumalan edessä.

Mutta koska tämä oppi on niin tärkeä, että meidän on **pidettävä** siitä niinkuin molemmin käsin kiinni, ettemme joutuisi omaanvanhurskauteen, mihin meidän turmeltunut luontomme on niin taipuvainen, ja niin olemaan vankeina lain orjuudessa ja kirouksessa, niin voitaisiin kysyä, kuinka sitten apostoli Jaakob voi opettaa sellaista oppia, joka näyttää niin väärältä ja vaaralliselta, nimittäin että ihmisen pitää tulla (Abrahamin tavoin) vanhurskautetuksi, ei ainoastaan uskosta, vaan myös teoista. Mutta tässä pitää huomata, että Jaakob kirjoittaa kuollutta uskoa vastaan, joka jo silloin alkoi kummitella kristillisessä seurakunnassa, vaikkei se silloin ollut niin yleistä kuin meidän päivinämme ns. kristittyjen suuressa joukossa, joita pikemminkin pitäisi nimittää kastetuiksi pakanoiksi.

Jaakob ei opeta, että teot tekisivät ketään kristityksi ja vanhurskaaksi Jumalan edessä. Hyvät työt ainoastaan osoittavat ihmisille, jotka voivat ja haluavat sen nähdä, että ihminen on paljaasta Jumalan armosta, Kristuksen tähden uskon kautta vanhurskaaksi luettu ja julistettu. Tämä usko ei ole vain suu-usko ja tietousko, jotka ovat pahempia kuin perkeleiden usko. Perkeleet sentään vapisevat suuren Jumalan edessä, kun taas jumalattomat ihmiset usein eivät vähänkään vapise Jumalan edessä, vaikka vielä sanovat uskovansa Häneen.

Totisen uskon on vaikutettava rakkautta ja hyviä aikomuksia, ajatuksia, sanoja ja tekoja. Muutoin usko on vain kuollut ja vaarallinen kuvitelma nukkuvan ja katumattoman syntisen sielussa. Abraham luettiin vanhurskaaksi ainoastaan uskon kautta. Mutta kuuliaisuudella hän osoitti, että hänen uskonsa ja vanhurskautensa oli oikeaa laatua. Paavali opettaa siis, että elämän vanhurskaus, olkoon uskottoman tai uskovaisen, ei vaikuta vanhurskauttamiseen Jumalan edessä. Jaakob taas

denna rättfärdiggörelse, ehuru den sker af nåd genom tron allena, dock måste följas af lefvernets rättfärdighet om den ej skall vara en tom och död inbildning.

opettaa, että elämän vanhurskauden on seurattava tätä vanhurskauttamista, joka tapahtuu armosta ainoastaan uskon kautta, mikäli se ei ole vain tyhjä ja kuollut kuvitelma.

L. L. L.

FÖRLIKNING MELLAN ROM.3:23 (och 27) OCH 2. COR. l:12 (och 14)

I Rom.3:23 skrifver sankt Paulus: **Allesammans äro de** (menniskorna) **syndare och hafva ingen berömmelse för Gudi,** och i 2.Cor. Kap. 12 skrifver samme Apostel: **vår berömmelse är detta, nemliga vårt samvetes vittnesbörd, att vi uti enfaldighet och Guds renhet, icke uti köttslig vishet, utan i Guds kraft** hafve **vandrat på verlden, men allramest när eder.**

Den motsägelse, som kunde synas vara mellan dessa språk, skall lätt försvinna, om vi skåda dem i deras rätta ljus. Derföre må här anföras det som för detta ändamål till dessa språkens förklaring må kunna anses nödigast.

På förra stället (Rom.3) visar Apostelen, att Guds heliga lag framställer alla menniskor, såsom fallne och förnedrade syndare, som ingen berömmelse för Gudi hafva ändock ormasäden och Lucifers-arten uti oss gör, att det smickrar vårt förderfvade kött, att söka och vinna pris och beröm. Den berömmelse, som vi skulle ha,

ROOM. 3:23 (ja 27) JA 2. KOR. 1:12 (ja 14) YHTEENSOVITUS

Pyhä Paavali kirjoittaa Room. 3:23 **Sillä kaikki he ovat syntiä tehneet ja ei ole heillä mitään kerskattavaa Jumalan edessä.** Ja 2.Kor. **1:12** sama apostoli kirjoittaa: **Sillä se on meidän kerskauksemme, nimittäin meidän omantuntomme todistus, että me yksinkertaisuudessa ja Jumalan vakuudessa, ei lihallisessa viisaudessa, vaan Jumalan armossa olemme maailmassa vaeltaneet, mutta enimmästi teidän tykönänne.**

Näiden kahden raamatunlauseen välillä oleva näennäinen ristiriitaisuus häviää helposti, mikäli katselemme niitä niiden oikeassa valossa. Esitettäköön tässä siis sitä tarkoitusta varten näiden lauseiden selittämiseksi tarpeellisimpina pidettävät asiat.

Edellisessä kohdassa (Room. 3.) apostoli osoittaa, että Jumalan pyhä laki paljastaa kaikki ihmiset langenneiksi ja alennetuiksi syntisiksi, joilla ei ole mitään kerskattavaa Jumalan edessä, vaikka käärmeen siemen ja Luciferin luontoisuus vaikuttaa meissä sen, että kiitoksen ja ylistyksen etsiminen ja voittaminen hyväilee meidän turmeltunutta luontoamme.

men icke hafva för Gudi, betyder här detsamma som härligheten af Guds beläte och insegel och adel. Denna härlighet är förlorad och i grunden djupt förderfvad genom syndafallet, fastän stora hopen icke känner och tror djupet af detta förderf, huru mycket än Guds ord och upplysta lärare derom vittna.

Se kerskaus, mikä meillä pitäisi olla, mutta mitä meillä ei Jumalan edessä ole, merkitsee samaa kuin Jumalan kuvan ja sinetin ja ylevyyden kunnia. Tämä kunnia on menetetty ja pohjia myöten turmeltunut syntiinlankeemuksessa, vaikka suuri joukko ei tunne eikä usko tämän turmeluksen syvyyttä, vaikka kuinka paljon Jumalan sana ja valaistut opettajat siitä todistaisivat.

Guds heliga lag, som är ett uttryck af Guds helighet, visar ej blott huru vi böra vara och lefva, utan och huru menniskan var, då hon egde Guds belätes härlighet före syndafallet.

Jumalan pyhä laki, joka on Jumalan pyhyyden ilmaisu, ei näytä ainoastaan sitä, kuinka meidän pitää olla ja elää, vaan se näyttää myös, minkälainen ihminen oli omistaessaan Jumalan kuvan kunnian ennen syntiinlankeemusta.

Då Guds ande får sätta denna lagsens heliga spegel för våra ögon, så blifva äfven de bästa naturliga menniskorna nog brottsliga. De få erfara, att menniskan af naturen är djupt förnedrad och besmittad, huru mycket det blinda förnuftet skryter öfver sin Gudoms adel och hur mycket den döda tron på sin förmenta fromhet och godhet sätter en synnerlig förtröstan.

Jumalan Hengen saadessa asettaa tämän pyhän lain peilin meidän silmiemme eteen parhaatkin luonnolliset ihmiset tulevat kyllä rikollisiksi. He saavat kokea ihmisen olevan luontonsa puolesta syvästi alennettu ja saastainen, vaikka sokea järki kuinka paljon kerskaisi jumaluuden aatelistaan ja vaikka kuollut usko kuinka paljon turvaisi luuloteltuun hurskauteensa ja hyvyyteensä.

Men Guds lag visar, att det är en trasig adel och fromhet, som vi ha för Gudi, då vi för den Helige äro fulle med synd, otro, andeligt mörker m.m. och arma vredenes barn, dödsfångar och satans trälar. Men om Guds lag sålunda nedslår all egen berömmelse för Gudi, mycket mera Guds Evangelium, som visar hvad vår återlösning kostat; ty just det, att en så mägtig Frälsare, härlighetens Herre, sjelf behöfde så djupt nedlåta sig och lida för att upprätta oss, bevisar bäst huru djupt fallne och eljest hjelplöse vi voro. Intet kan så klart visa, att vi uti oss och af oss sjelfva ingen berömmelse hafva, intet kan så nedslå och till intet göra all egen berömmelse för Gudi, som just vår härlige Frälsares djupa förnedring, hvarigenom Han åt oss återvann den förlorade härligheten

Mutta Jumalan laki osoittaa, että aateluutemme ja hurskautemme ovat Jumalan edessä hyvin risaisia, koska me Pyhän edessä olemme täynnä syntiä, epäuskoa, hengellistä pimeyttä ym. ja olemme kurjia vihan lapsia, kuoleman vankeja ja saatanan orjia. Mutta jos siis Jumalan laki lyö alas kaiken oman kunniamme Jumalan edessä, paljon enemmän Jumalan evankeliumi, joka näyttää, mitä lunastuksemme on maksanut. Sillä juuri se osoittaa parhaiten, kuinka syvälle langenneita ja muutoin avuttomia olimme, että niin mahtavan Vapahtajan, kunnian Herran, on itse tarvinnut alentua niin syvälle ja kärsiä nostaakseen meidät lankeemuksesta. Mikään ei voi niin selvästi näyttää meidän olevan omalta puoleltamme kokonaan ilman kunniaa Jumalan edessä, eikä lyödä alas ja mitätöidä kaikkea omaa kunniaamme Jumalan edessä, kuin juuri kunniallisen Vapahtajamme syvä alennus,

eller Guds beläte, som han nu vill och kan genom Nådens medel och Anda oss ikläda. Der icke detta sker, så är det vår egen skuld.

jolla Hän voitti meille takaisin sen kadotetun kunnian eli Jumalan kuvan, jonka Hän nyt tahtoo ja voi armonvälineillä ja Hengellään pukea meidän päällemme. Jos tätä ei meille tapahdu, se on oma syymme.

Upprättelse har skett för alla. Den förlorade härligheten eller berömmelsen af Guds beläte kan af en hvar återvinnas genom tron på Kristum. Sålunda kunne vi få berömmelse för Gudi, fastän vi icke hafve den af oss sjelfva. Vi skola nu hafva den af nåden i Gudi vårom Frälsare. Derföre säger Herren i Jer.9:24. **Den sig berömma vill, han** berömme **sig att han känner mig.** Hvilket ock David gör, då han i Ps.34:3 säger: **Min själ skall berömma sig af Herran, att de elende skola höra det.**

Tämä sovitus on tapahtunut kaikkien edestä. Jokainen voi uskon kautta Kristukseen voittaa takaisin tämän kadotetun kunnian eli Jumalan kuvan kerskauksen. Sillä tavoin voimme saada kerskauksen Jumalan edessä, vaikka meillä ei ole sitä itsestämme. Meillä on se nyt armosta Jumalassa, meidän Vapahtajassamme. Sen tähden Herra sanoo Jeremian 9:24: **Vaan joka tahtoo kerskata, niin kerskatkaan siitä, että hän tietää ja tuntee minun.** Sitä myös Daavid tekee, kun hän sanoo psalmissa 34:3: **Minun sieluni kerskaa Herrassa, että raadolliset sen kuulevat ja iloitsevat.**

Då således Apostelen skrifver, alle äro vi syndare och hafva ingen berömmelse för Gudi, så ser han uppå, hvad vi äro af naturen. Men härmed gynnar icke Apostelen den falska tröst, som den naturliga, oomvända menniskan tar sig af detta språk för att få sofva sött i syndasömnen under föregifvande att det ej är värre för henne än för andra, eftersom alla äro syndare och hafva ingen berömmelse för Gudi. Han besinnar ej, att fastän vi uti oss sjelfva och af naturen icke hafva någon berömmelse för Gudi (någon härlighet af Hans beläte), så kunna vi likväl få den åter genom tron på Honom, som uppenbarades i köttet och dock var **Guds härlighets sken och Hans väsendes rätta beläte.** Denna berömmelse få vi således åter genom rättfärdiggörelsen, då alla synder förlåtas och Kristi fullkomliga rättfärdighet oss tillräknas, samt i nya födelsen och förnyelsen, då Kristi sinne och liknelse oss iklädas.

Kun siis apostoli kirjoittaa, että me kaikki olemme syntisiä ja ilman kerskausta Jumalan edessä, hän katsoo sitä, mitä me olemme luontomme puolesta. Mutta ei apostoli tässä suosi sitä väärää lohdutusta, jonka luonnollinen, kääntymätön ihminen tästä ottaa saadakseen nukkua makeasti synnin unessa sen verukkeen alla, ettei hänen asiansa ole huonommin kuin muidenkaan, koska kaikki ovat syntisiä ja ilman kerskausta Jumalan edessä. Hän ei ajattele, että vaikka olemme itsessämme ja luonnostamme ilman mitään kerskausta Jumalan edessä (ilman Hänen kuvansa kunniaa), voimme kuitenkin saada sen takaisin uskon kautta Häneen, joka ilmestyi lihassa ja kuitenkin oli **Jumalan kunnian kirkkaus ja Hänen olemuksensa perikuva.** Tämän kerskauksen saamme siis takaisin vanhurskauttamisessa, kun kaikki synnit annetaan anteeksi ja Kristuksen täydellinen vanhurskaus luetaan omaksemme, sekä uudestisyntymisessä ja uudistuksessa, kun Kristuksen mieli ja kaltaisuus puetaan meidän päällemme.

Deraf kan då en Kristen berömma sig att han fått igen Guds beläte genom

Siitä kristitty voi kerskata, että hän on saanut takaisin Jumalan kuvan yhdis-

föreningen med Guds Son. Ja han kan ock der så behöfves inför menniskor åberopa sig på sitt samvete, att han efter omvändelsen sökt redligen bevara sin tro i ett godt samvete och lyda det väckta och upplysta samvetets röst. Deri är väl icke en Kristen rättfärdig för Gud, för hvilken han alltid bekänner synd och brist, men mot satans och verldens ondska och anklagelser kan han dock ställa sitt samvetes goda vittnesbörd och vädja till Honom, som hjertan pröfvar och rätt dömer.

Så gjorde Paulus mot sina fiender i Korinth, och derpå syftar vårt språk 2.Cor. l:12. **Vår berömmelse är detta, nemliga vårt samvetes vittnesbörd, att vi uti enfaldighet och Guds renhet, icke uti köttslig vishet utan i Guds nåd hafve vandrat på verldene, men aldramest (längst) när eder.**

Han sätter sitt goda samvetes vittnesbörd (icke emot Guds dom i lagen) utan emot verldens och dess furstes vränga domar och anklagelser. Berömmelse betyder då på detta ställe detsamma, som tröst och hugnad deröfver att han vandrat redligt (eller renhårigt som det heter). Men detta tillskrev han icke sin egen klokhet och kraft, utan Guds nåd. Ty huru mycket en otrogen berömmer sig af ett godt samvete (der hans samvete söfves och förhärdas), så är det allenast genom Guds nåd i Kristo och genom Jesu blod, som en syndig menniska kan få ett rent och godt samvete (Ebr.9:14). Således då en rätt Kristen berömmer sig af ett godt samvete, så berömmer han icke sig sjelf, utan prisar Guds väckande, omvändande och bevarande nåd, hvarförutan vi ej kunna spinna den minsta tråd till vår rättfärdighets klädnad.

tyessään Jumalan Poikaan. Hän voi myös tarvittaessa ihmisten edessä vedota omaantuntoonsa, että hän on kääntymisensä jälkeen rehellisesti pyrkinyt säilyttämään uskonsa hyvässä omassatunnossa ja kuulemaan heränneen ja valaistun omantuntonsa ääntä. Se ei tee kristittyä vanhurskaaksi Jumalan edessä, jonka edessä hän aina tunnustaa syntinsä ja puutteensa, mutta saatanaa ja maailman pahuutta ja syytöksiä vastaan hän kuitenkin voi panna omantuntonsa hyvän todistuksen ja voi vedota Häneen, joka sydämet tutkii ja oikein tuomitsee.

Näin Paavali teki vihollisiaan vastaan Korintossa, ja sitä meidän raamatunlauseemme tarkoittaa 2. Kor. 1:12: **Sillä se on meidän kerskauksemme, nimittäin meidän omantuntomme todistus, että me yksinkertaisuudessa ja Jumalan vakuudessa, ei lihallisessa viisaudessa, vaan Jumalan armossa olemme maailmassa vaeltaneet, mutta enimmästi teidän tykönänne.**

Hän asettaa hyvän omantuntonsa todistuksen, ei Jumalan lain tuomiota vastaan, vaan maailman ja sen ruhtinaan nurjia tuomioita ja syytöksiä vastaan. Kerskaus tarkoittaa tässä paikassa samaa kuin lohdutus ja ilo siitä, että hän on vaeltanut rehellisesti eli moitteettomasti. Mutta tätä hän ei lue oman viisautensa ja voimansa ansioksi, vaan Jumalan armon. Sillä vaikka uskoton kerskaisi kuinka paljon hyvästä omastatunnostaan, (josta hänen omatuntonsa nukkuu ja paatuu entisestäänkin), niin ainoastaan Jumalan armon kautta Kristuksessa ja Jeesuksen veren kautta syntinen ihminen voi saada puhtaan ja hyvän omantunnon (Hebr. 9:14). Siis oikean kristityn kerskatessa hyvästä omastatunnostaan hän ei ylistä itseään, vaan hän kiittää Jumalan herättävää, käännyttävää ja varjelevaa armoa, jota ilman emme kykenisi kehräämään pienintäkään langanpätkää vanhurskautemme vaatteeseen.

L.L.L.

Till Ropandes Rösten. (Insändt)

HURU MAN GLÄDJAS MÅ ÖFVER KONUNGENS TILLFRISKNANDE.

Derom synas meningarna vara delade. Den förnämaste verlden synes anse, att denna glädje bäst uttalas genom lysande fester, klingande glas, dansande ben och mera sådant. Onekligen faller sig detta lättast för kött och blod, som söker tillfällen att roa sig. Ett par hurra-rop kostar ingen försakelse, der kalaset muntrar.

Men andra stackare, som ej få vara med, hur vilja de hurra? Dem lemnas i stället rum i kyrkan, der de storas platser ofta äro tomma. Der få de tacka Gud för Kungens hälsa och höra, huru de skola bli goda medborgare derigenom, att de bli goda kristna.

Hvilketdera sättet är nu kristeligare, att offentligt i templet och tyst i hjertat tacka Gud för Landsfadrens hälsa eller att göra det genom yppiga gästabud, bålar och baler? —Bibelen må fälla utslag, Guds ord svare!

Men om man ej frågar efter, hvad Gud tycker om, så kunde frågas: Hvad såge Kungen helst? Månne han ej heldre såge, att man understödde goda stiftelser? Vore det icke mera fosterlandskärlek att besluta sig för enklare lefnadssätt; än uppmuntra den landssugande lyxen? — Vår Konung är nykterhetsvän.

Tänk om våra förnämaste hade uttryckt sin glädje öfver Kungens tillfrisknande sålunda: "Vi blifva alla Nykterhetsvänner och förena oss att med penningar, ord och exempel

Huutavan Äänelle. (Lukijakirjoitus)

KUINKA TULEE ILOITA KUNINKAAN PARANEMISESTA

Siitä näyttää olevan erimielisyyttä. Ylhäisin maailma näyttää ajattelevan, että tämä ilo osoitetaan parhaiten loistavilla juhlilla, kilisevillä laseilla, tanssivilla jaloilla ynnä muulla sellaisella. Kieltämättä tämä tuntuu helpoimmalta lihalle ja verelle, joka etsii tilaisuutta huvitellakseen. Pari hurraa-huutoa ei vaadi mitään itsensä kieltämistä hilpeässä seurassa.

Mutta toiset raukat, jotka eivät saa olla mukana, kuinka he voivat hurrata? Heille jää sen sijaan tilaa kirkkoon, missä suurten paikat usein ovat tyhjinä. Siellä he saavat kiittää Jumalaa kuninkaan terveydestä ja he saavat kuulla, kuinka heistä tulee hyviä kansalaisia siinä, että heistä tulee hyviä kristittyjä.

Kumpihan tapa nyt on kristillisempi, kiittää julkisesti temppelissä ja hiljaa sydämessään Jumalaa maan isän terveydestä, vai tehdä sitä upeiden vieraspitojen, maljojen ja tanssien muodossa? Raamattu ratkaiskoon asian, Jumalan sana vastatkoon!

Mutta mikäli ei kysytä, mistä Jumala pitää, niin voitaisiin kysyä, mikä kuninkaalle olisi mieluisinta. Eikö hän näkisi mieluummin tuettavan hyviä säätiöitä? Eikö yksinkertaisempi elämäntapa osoittaisi enemmän isänmaanrakkautta, kuin se, että rohkaistaan maataköyhdyttävään ylellisyyteen? Kuninkaamme on raittiuden ystävä.

Mitäpä jos ylhäisemme olisivat ilmaisseet ilonsa kuninkaan paranemisesta näin: "Me rupeamme kaikki raittiuden ystäviksi ja yhdistymme rahoillamme, sanoillamme ja esimerkillämme tuhotaksemme maalle

nedgöra supsedens landsmördare."

Ett sådant steg jemte bön till Gud hade väl varit hälsosammare sätt att fira Kungens tillfrisknande.

tuhoisan juoppouden tavan."

Tällainen askel yhdessä rukouksen kanssa Jumalan puoleen olisi kai ollut terveellisempi tapa juhlia kuninkaan paranemista.

CHRISTINA HELENA LARSDOTTERS SYN

Christina Helena Lars dotter från Ponnojärvi i Gellivare församling, har haft en syn den 31 Dec. 1851, hvilken syn efter Ponnojärvis egen muntliga berättelse blifvit upptecknad af L. L. Laestadius den l:sta Januari 1852.

Till upplysning för Läsaren bör nämnas, att Christina Helena Lars dotter, är af Lappsk härkomst vid pass 25 år gammal af Cholerisk Temperament, och hysterisk natur, hon är något mörk lagd, hvilket tillkännagifver det svarta blodets öfvervigt, och dermed följande egenrättfärdigheten som är störst hos mörklagda menniskor. Under sina själs bekymmer hade hon vandrat långa vägar för att söka ljus i mörkret, och tröst i bedröfvelsen. Hon var egentligen icke i extas, när hon hade den märkliga synen, det var snarare en dröm, hvilken hon berättade på följande sätt.

"Jag såg i drömmen, ett stort hus framför mig som var utvändigt hvitmåladt eller hvitlimmadt med kalk, och taket på detta hus var som ett kyrktak. På detta hus var en liten dörr, så att jag måste buga mig innan jag kunde komma derin. När jag kom in i detta hus, märkte jag tre högar. Uti den första högen var endast damm, uti den andra högen voro

KRISTINA HELENA LARSDOTTERIN NÄKY

Kristina Helena Larsdotter Ponnojärveltä, Jellivaaran seurakunnasta on nähnyt näyn 31.12.1851, jonka L. L. Laestadius on 1.1.1852 kirjoittanut muistiin hänen oman suullisen kertomuksensa perusteella.

Taustatiedoksi kerrottakoon lukijalle, että Kristina Helena Larsdotter on lappalaista syntyperää, noin 25-vuotias, kiivas temperamentiltaan ja hysteerinen luonteeltaan. Hän on tummahko, mikä kielii mustan veren painotteisuudesta ja sitä seuraavasta omavanhurskaudesta, joka vaikuttaa voimakkaimmin tummaverisissä ihmisissä. Huolissaan sielustaan hän oli vaeltanut pitkiä matkoja etsimässä valoa pimeyteen ja lohdutusta murheeseen. Hän ei varsinaisesti ollut ekstaasissa silloin, kun hän koki ihmeellisen näkynsä, se oli pikemminkin uni, jonka hän kertoi seuraavalla tavalla:

"Näin unessa suuren talon edessäni, joka oli ulkoa maalattu tai kalkittu valkoiseksi, ja tämän talon katto oli kuin kirkon katto. Talossa oli pieni ovi, niin että jouduin kumartumaan päästäkseni sisälle. Päästyäni sisälle tähän taloon havaitsin kolme kasaa. Ensimmäisessä kasassa oli vain tomua, mutta toisessa kasassa oli akanoita ja kolmas kasa koostui jyvistä.

agnar men den tredje högen bestod af korn. Jag steg opp ifrån damm högen hvarest jag först låg (det var utan tvifvel det sållade hvetet, hvarom Frälsaren säger: **Simon! si Satan hafver begärat att sålla Eder som hvete;** dammhögen som hon såg var således det sållade hvetet, en syndare, som djefvulen kan handtera som han vill; det vill säga en menniska som lefver efter sina onda lustar ehuru samvetet anklagar.) "Och der var en menniska, som sade, att mina ögon voro fulla af damm. Sedan satte jag mig vid agn högen och plockade derifrån några korn i min munn, (förmodligen var det lättkorn, som i andeligt afseende betyder nådatjufvar) som lågo i agnhögen; men man sade mig, att de (lättkornen) äro för min mors räkning. Jag invände att det vore bättre för henne, att vara i kornhögen, men den (kornhögen) sades vara bestämd för mig; jag svarade må så vara"

Minä nousin tomukasasta, jossa ensin makasin. (Se merkitsi epäilemättä seulottuja nisuja, mistä Vapahtaja sanoo: **Simon, katso, saatana on pyytänyt seuloaksensa teitä kuin nisuja.** Tomukasa, jossa hän oli, olivat siis seulotut nisut, syntinen, jonka kanssa perkele voi menetellä kuten tahtoo. Toisin sanoen ihminen, joka elää pahojen himojensa mukaan, vaikka omatunto soimaa.) Ja siinä oli ihminen, joka sanoi silmieni olevan täynnä tomua. Sitten istahdin akanakasan ääreen ja poimin siitä kasasta joitakin jyviä suuhuni. (Oletettavasti ne olivat kahuja, jotka hengellisessä merkityksessä tarkoittavat armonvarkaita.) Mutta minulle sanottiin, että ne (kahut) ovat äitiäni varten. Väitin vastaan, että hänelle olisi parempi olla jyväkasassa, mutta tuon (jyväkasan) sanottiin määrätyn minun osakseni. Vastasin, että olkoon sitten niin.

"Sedan gick jag ut från huset och såg en stor trädgård, och grönt gräs växte i denna trädgård. I denna Trädgård såg jag tolf dörrar, hvarigenom menniskorna kunde komma in, men den trettonde dörren var stängd. (Uti uppenbarelse Boken 21 Capitel, talas om de 12 portarna, hvilka bemärka dels de 12 Israels slägter, dels och de 12 Apostlar; men att den 13:de porten var stängd, synes hänvisa derpå, att den 13:e Apostelen Pauli lära om Försoningen är ännu för de flesta i Christenheten en hemlighet.) "Midt i trädgården var ett ganska stort träd med många quistar, och detta träd var i toppen tregrenigt, (treenigheten). Men quistarne voro mångfärgade, och hade olika bär. På norr sidan hade trädet svarta bär och svarta blad, men på vestra sidan voro bären rosen röda och bladen hade samma färg. På somliga quistar voro endast blommor; på norra sidan voro blommorna mörka men på vestra sidan voro blommorna hvita; somliga blommor voro gula och glänsande." (Här tyckes väckelsen i Norden vara

Sitten menin ulos talosta ja näin suuren puutarhan, ja siellä puutarhassa kasvoi vihreä ruoho. Täällä puutarhassa näin kaksitoista ovea, joista ihmiset pääsivät sisälle, mutta kolmastoista ovi oli suljettu. (Ilmestyskirjan 21. luvussa puhutaan 12 portista, jotka merkitsevät osittain 12 Israelin sukukuntaa, osittain myös 12 apostolia. Mutta että 13. portti oli suljettu näyttää viittaavan siihen, että 13. apostolin, Paavalin, oppi sovinnosta on vielä salaisuus suurimmalle osalle kristikuntaa.) Keskellä puutarhaa oli sangen suuri puu, jossa oli paljon oksia, ja tämä puu oli latvastaan kolmihaarainen (kolminaisuus). Mutta oksat olivat monen värisiä, ja niissä oli erilaisia marjoja. Pohjoispuolella puussa oli mustia marjoja ja mustia lehtiä, mutta lännen puolella marjat olivat ruusunpunaisia, ja lehdillä oli sama väri. Joissakin oksissa oli ainoastaan kukkia. Pohjoisen puolella kukat olivat tummia, mutta länsipuolella kukat olivat valkoisia. Jotkut kukat olivat keltaisia ja kiiltäviä. (Tässä näyttää Pohjolan herätys olevan kuvattuna. Kau-

afbildad; Kautokeino ligger på norra sidan, Jukkasjärvi och Gellivare på vestra sidan om den punkt, hvarifrån väckelsen utgått. I Kautokeino har Christendomens träd burit svarta frukter och må hända har redan början till Christendomen, blommorna på trädet, varit mörk i Kautokeino.)

tokeino on pohjoispuolella, Jukkasjärvi ja Jellivaara lännen puolella siitä kohdasta, josta herätys lähti levenemään. Kautokeinossa kristillisyyden puu on kantanut mustia hedelmiä, ja saattaa olla, että jo kristillisyyden alku, puun kukat, on ollut pimeä Kautokeinossa.)

"Men de längre qvistarne på trädet hade blommor, och de kortare qvistarna hade bär." (Längre qvistar äro utan tvifvel sådana, hvilkas Christendom lyser mera för verlden.) "Detta trädets topp bar glänsande blommor: och jag hörde trädets namn: det var äpple träd; barken på trädet var grå, som aspträds bark."

Mutta pidemmissä puun oksissa oli kukkia ja lyhyemmissä oksissa oli marjoja. (Pitemmät oksat ovat epäilemättä sellaisia, joiden kristillisyys loistaa' enemmän maailmalle.) Tämän puun latva kantoi kiiltäviä kukkia. Ja minä kuulin puun nimen, se oli omenapuu. Puun kuori oli harmaa kuten haavan kuori.

"Uti trädgården var mycket folk, ståndande framför trädet: och jag var på norra sidan om trädet, (hvarest egenrättfärdighetens köld är rådande); men solen sken på trädet och på trädets frukt, och solen sken genom bären: och jag tog ett af de svarta bären, som voro på norra sidan och började smaka derpå; men en röst sade: äter du dessa bär? Då blef jag förfärad, och åt det icke." (Egenrättfärdighetens frukter äro svarta, och ingalunda smakliga, dock är det ingen i hela Christenheten, som icke har lust, att smaka på egenrättfärdighetens frukt: otro och förtviflan: Rom. 7:8-11.)

Puutarhassa seisoi paljon ihmisiä puun edessä, ja minä olin puun pohjoispuolella (missä omanvanhurskauden kylmyys vallitsee), mutta aurinko paistoi puuhun ja puun hedelmään, ja aurinko paistoi marjojen läpi. Ja minä otin yhden mustista marjoista, jotka olivat pohjoispuolella, ja aloin maistaa siitä. Mutta ääni sanoi: "Syötkö sinä näitä marjoja?" Silloin kauhistuin enkä syönyt sitä. (Omanvanhurskauden hedelmät ovat mustia eivätkä suinkaan maittavia, kuitenkaan ei ole ketään koko kristikunnassa, jolla ei olisi halu maistaa omanvanhurskauden hedelmästä, epäuskosta ja epätoivosta, Room. 7:8-11.)

"Sedan såg jag att trädets blommor och blad vissnade och föllo ned på marken. (Den Christendom, som utvecklar endast blommor och blad, blir icke länge beståndande; det var också endast de långa qvistarne, de för verlden mest synliga, som hade blommor och blad; det var en sådan Christendom, som också verlden ser och gillar; men Christendomen, som verlden hatar och förföljer, är mera beståndande; det är de korta grenarne, som bära frukt. Joh.l5:2). "Och det folket, som stod på norra sidan om trädet, plockade de svarta frukterna i

Sitten näin, että puun kukat ja lehdet kuihtuivat ja putosivat maahan. (Kristillisyys, joka kehittää ainoastaan kukkia ja lehtiä, ei ole kauan pysyväinen. Ja ainoastaan niissä pitkissä oksissahan, jotka parhaiten näkyivät maailmalle, oli kukkia ja lehtiä, se oli sellaista kristillisyyttä, jonka maailmakin näkee ja hyväksyy. Mutta kristillisyys, jota maailma vihaa ja vainoaa, on pysyvämpi, ja sitä kuvaavat nuo lyhyemmät oksat, jotka kantavat hedelmää, Joh. 15:2.) Ja ihmiset, jotka seisoivat pohjoispuolella puuta, poimivat mustat hedelmät astioihinsa ja

sina kärl och började gå ut genom den trettonde porten, som förut syntes vara igenlåst. (Pauli Församlings lära är alltid igenlåst eller obegriplig för dem, **som** vilja **upprätta sin egen rättfärdighet, emedan de icke förstå Guds rättfärdighet;** dessa stå alltid äfven i det väckta tillståndet på norra sidan om det sanna vinträdet eller lifsens träd; deras Christendom är under väckelsen visserligen ett allvarligt sträfvande och derföre synas de vara fästade vid trädet; men deras hjertan äro icke lifvade af den värma, som kommer från nådens sol, emedan de äro beständigt utsatta för den kalla nordanvinden, det är: egenrättfärdigheten trycker dem. Och då de icke kunna komma in genom den 13:e porten i Eden, så gå de ut genom denna port: (en blind dörr) det vill säga: sedan de blifvit utmattade af egenrättfärdigheten, så öfvergifva de hela Christendomen, genom den döda tron, som skiljer dem ifrån den lefvande Christendomens gebit. Det har verkligen händt mången, som en tid varit i väckelsen, att han öfvergifvit de Christnas sammankomster och sökt sig en annan väg till himmelen. "Men jag (säger Sierskan) /vet icke/ om de sluppo ut genom den porten; "äfven jag ämnade gå ut genom denna port, men den var stängd. (Den som en gång blifvit grundeligen väckt, kan icke så lätt anamma den döda tron).

alkoivat mennä ulos 13. portista, joka ennen näytti olevan lukittuna. (Paavalin seurakuntaoppi on aina lukittu eli käsittämätön niille, **jotka tahtovat omaa vanhurskauttaan ylös rakentaa, koska he eivät ymmärrä Jumalan vanhurskautta.** Nämä seisovat aina myös heränneessä tilassa totisen viinipuun eli elämän puun pohjoispuolella. Heidän kristillisyytensä on tosin heräyksen aikana totista pyrkimistä, ja siksi näyttää siltä kuin he olisivat kiinni puussa, mutta armon auringosta tuleva lämpö ei elävöitä heidän sydämiään, koska he ovat alituisesti alttiina pohjoistuulelle, toisin sanoen omavanhurskaus painaa heitä. Ja koska he eivät voi päästä sisälle Eedeniin 13. portista, niin he menevät siitä ulos, (umpinaisesta ovesta), se tarkoittaa, että sitten kun omavanhurskaus on näännyttänyt heidät, he hylkäävät koko kristillisyyden kuolleen uskon kautta, joka erottaa heidät elävän kristillisyyden piiristä. Niin on todellakin tapahtunut monelle, joka on hetken ollut heräyksessä, että hän on hylännyt kristittyjen kokoukset ja on etsinyt itselleen toisen tien taivaaseen.) Mutta en tiedä, (sanoo näkijä), pääsivätkö he ulos tästä portista. Minäkin aioin mennä ulos tästä portista, mutta se oli suljettu. (Sen, joka on kerran perusteellisesti herännyt, ei ole helppo ottaa vastaan kuollutta uskoa.)

"Men det folket, som var på vestra sidan, ville icke gå ut från trädgården; utan de plockade bären, som växte på trädets vestra sida, uti sina kärl: det var en hvit näsduk, hvaruti de plockade: men på vestra sidan voro färre menniskor och färre bär; och jag gick ut genom en dörr, som var på vestra gafveln, och stod på vestra sidan om trädgården."

Mutta ne ihmiset, jotka olivat läntisellä puolella, eivät halunneet mennä ulos puutarhasta, vaan he poimivat puun länsipuolella kasvaneita marjoja astioihinsa, se oli valkea nenäliina, johon he poimivat. Mutta lännen puolella oli vähemmän ihmisiä ja vähemmän marjoja. Ja minä menin ulos eräästä ovesta, joka oli läntisessä päädyssä, ja seisoin lännen puolella puutarhaa.

"Sedan såg jag regnbågen, som sträckte sig ifrån norr till söder; och inom denna regnbåge såg jag solen och månen: solen var på vestra sidan, och

Sitten näin sateenkaaren, joka levittäytyi pohjoisesta etelään, ja tämän sateenkaaren sisässä näin auringon ja kuun. Aurinko oli länsipuolella ja kuu oli

månen på norra sidan. De på vestra sidan varande menniskorna dansade framför solen, men de menniskor, som voro på norra sidan dansade framför månen; de som voro på vestra kanten talade endast om ljuset; men de, som voro på den norra sidan talade om stöder: (Loths hustru förvandlades till en saltstod). Men solen och månen rörde sig och dansade; ibland närmade de sig till hvarandra; stundom gick månen framför solen, och åter en annan gång gick solen framför månen: så gingo solen och månen turvis framför hvarandra. En liten tid stodo de stilla på ett ställe, och åter gingo de ihop", (den ena framför den andra).

pohjoispuolella. Länsipuolella olevat ihmiset tanssivat auringon edessä, mutta ne ihmiset, jotka olivat pohjoispuolella, tanssivat kuun edessä. Ne, jotka olivat läntisellä reunalla, puhuivat ainoastaan valosta, mutta ne, jotka olivat pohjoispuolella, puhuivat patsaista. (Lootin emäntä muuttui suolapatsaaksi.) Mutta aurinko ja kuu liikkuivat ja tanssivat. Välillä ne lähenivät toinen toistaan, välillä kuu meni auringon eteen, ja taas toisella kerralla aurinko meni kuun eteen. Niin aurinko ja kuu menivät vuorotellen toistensa eteen. Hetken ne seisoivat paikoillaan ja taas kulkivat yhteen (toinen toisensa eteen).

Här är förhållandet mellan förnuft och uppenbarelse, emellan nåd och egenrättfärdighet, emellan känsla och begrepp, emellan tro och vetande, emellan hjerta och förstånd, afbildade. Enligt alla Bibel tolkares mening, är solen i bibelspråket, den lefvande Christendomens ljus, hvaremot månen betyder i bibelspråket förnuftets ljus. Likasom klar insigt i nådens ordning och de höga känslorna sällan äro förenade: så har man också märkt, att den, som ofta har de höga känslorna, har mindre klar insigt; men den, som återigen har den klara insigten, saknar de höga känslorna; och just här vid lag uppkommer striden emellan förnuft och uppenbarelse, emellan tro och vetande: den, som har ett inskränkt begrepp, eller saknar förmågan att reflectera känslorna, famlar ofta i mörker och okunnighet om det rätta, emedan han icke har den urskiljnings förmåga, som fordras, för att pröfva andarna om de äro af Gudi; d.v.s. han kan icke alltid hafva klart för sig om den eller den känslan, den eller den böjelsen, den eller den handlingen, har en god eller ond princip; han kan icke alltid göra skillnad emellan rätt och orätt uti det dagliga lifvet; deraf händer, att den, som har den klarare insigten, måste blifva en ledare för den, som hafva de höga

Tässä on kuvattuna järjen ja ilmoituksen suhde, armon ja omanvanhurskauden suhde, tunteen ja käsityksen suhde, uskon ja tietämisen suhde, sydämen ja järjen suhde. Kaikkien raamatunselittäjien mukaan aurinko on raamatun kielessä elävän kristillisyyden valkeus, jota vastaan kuu merkitsee raamatun kielessä järjen valoa. Kuten selkeä käsitys armonjärjestyksestä ja voimakkaat tunteet harvoin yhdistyvät, samoin on myös huomattu, että sillä, jolla on usein voimakkaat tunteet, on vähemmän selkeä käsitys, mutta jolla taasen on selkeä käsitys, häneltä puuttuvat voimakkaat tunteet. Ja juuri tässä kohden kehkeytyy riita järjen ja ilmoituksen välillä, uskon ja tietämisen välillä. Jolla on vaatimaton käsityskyky tai jolta puuttuu kyky punnita tunteita, hapuilee usein pimeydessä ja tietämättömyydessä oikeasta, koska hänellä ei ole erotuskykyä, jota tarvitaan koettelemaan henkiä, ovatko ne Jumalasta. Eli hän ei ole aina selvillä, onko tuon taikka tuon tunteen, tuon taikka tuon taipumuksen, tuon taikka tuon menettelyn alkuperä hyvä vai paha. Hän ei kykene aina erottamaan oikeaa väärästä jokapäiväisessä elämässä. Sen vuoksi käy niin, että sen, jolla on selkeä käsityskyky, täytyy tulla johdattajaksi niille, joilla ovat voimakkaat tunteet, mutta joilta puuttuvat

känslorna, men sakna den klara insigten, eller urskiljnings förmågan.

Detta är ett förhållande emellan förnuft och uppenbarelse, eller emellan tro och vetande, som ofta förekommer hos de väckta. Men hvad är vetande utan tro? hvad är Månen utan Sol? eller hvar är förnuft utan uppenbarelse? Månen är i sig sjelf en mörk kropp, och har intet ljus att meddela åt andra: men när solen får skina på månen, då blir månen upplyst, och har ändock endast ett matt sken att meddela åt andra. Såvida månen utan sol är alldeles mörk, så är ock förnuft utan uppenbarelse förmörkadt, förblindadt och fördjefladt; och ett vetande utan tro, är ett falskt vetande. Derföre måste alltid en uppenbarelse föregå i hjertat, innan den klara insigten kan uppkomma i förståndet.

Men stundom händer, att känslorna försvinna, och endast vetandet, minnet af de fordna känslorna återstår, och en sådan får också snart erfara hvilken skillnad det är emellan ljus och mörker, emellan förnuft och uppenbarelse, emellan tro och vetande. Med sitt blotta vetande kan han icke blifva salig, om också hans vetande är ett rätt vetande; eller en sann kunskap om de andeliga erfarenheterna. Då han icke kan hafva någon salig känsla till motvigt mot de osaliga känslorna; så måste han antingen falla i förtviflan, eller också måste han uppgifva allt hopp om salighetens vinnande på den bana han under väckelsen böljade, och kasta sig in i de sinnliga nöjenas hvirfvel, derest han icke under tiden får den falska upplysningen af djefvulen, att alltsammans, som han hade erfarit under väckelsen, var bara en inbillning, ett sjukdoms tillstånd i själen, eller en nervsvaghet, kanska rättare hjertsvaghet, som kommer af ett onödigt grubbel.

De, som fallit på denna afväg, hafva fått igen sitt gamla förnuft, och be-

selkeä tieto ja hengen erottamiskyky.

Järjen ja ilmoituksen väliset sekä uskon ja tietämisen väliset suhteet ovat heränneillä usein näin. Mutta mitä tietäminen on ilman uskoa? Mitä kuu on ilman aurinkoa? Tai mitä järki on ilman ilmoitusta? Kuu on itsestään pimeä taivaankappale, eikä sillä ole valoa muille jaettavaksi. Mutta kun aurinko pääsee paistamaan kuuhun, silloin kuu tulee valaistuksi, ja kuitenkin sillä on ainoastaan himmeää valoa jaettavana muille. Niin kuin kuu on ilman aurinkoa aivan pimeä, on myös järki ilman ilmoitusta pimeä, sokea ja perkeleellinen. Ja tietäminen ilman uskoa on väärää tietämistaä. Sen vuoksi ilmoituksen on aina käytävä edellä sydämessä ennen kuin selkeä käsitys saattaa syntyä ymmärryksessä.

Mutta toisinaan käy niin, että tunteet katoavat ja ainoastaan tietäminen eli muisto entisistä tunteista jää jäljelle, ja sellainen saa myös pian kokea, mikä ero valkeudella ja pimeydellä, järjellä ja ilmoituksella, uskolla ja tietämisellä on. Pelkällä tietämisellään hän ei voi tulla autuaaksi, vaikka hänen tietämisensä olisikin oikea tietäminen eli tarkka tuntemus hengellisistä kokemuksista. Koska hänellä ei voi olla yhtään autuaallista tunnetta pahojen tunteiden vastapainoksi, hän joutuu joko vajoamaan epätoivoon tai sitten hänen on luovuttava kaikesta autuuden saavuttamisen toivosta sillä tiellä, jota hän heräyksen aikana lähti kulkemaan, ja heittäydyttävä aistillisten huvitusten pyörteeseen, ellei hän sillä välin saa perkeleeltä sitä väärää valistusta, että kaikki, mitä hän heräyksen aikana oli kokenut, olikin vain kuvittelua, sielullista sairautta tai hermoheikkoutta, ehkäpä oikeammin sydämen heikkoutta, joka johtuu tarpeettomasta mietiskelystä.

Ne, jotka ovat langenneet tälle harha-

trakta nu sin förra väckelse såsom en galenskap. Uti deras själ har månen gått framför solen och en total förmörkelse har inträffat, så att alla små fåglar måste krypa in i sina nästen, och frukta för detta mörker. Emellertid gifves det många, som känna sin olycksaliga sinnesstämning, sedan de återgått, eller fallit af ifrån den rätta vägen: dessa hafva ett oroligt, ondt och anklagande samvete, men kunna icke slita sig lösa ifrån verlden: emedan djefvulen, den gamla syndalustan, har fått magt öfver dem: de kasta sig in i de verldsliga nöjenas hvirfvel, liksom för att ögonblickligen döfva det aggande samvetet med den sinliga berusningen.

Dessa äro de, som dansa framför månen. De hafva icke förlorat minnet af det framfarna, och fördöma sig sjelfva, när en Christen frågar dem om deras själatillstånd. Men de hos hvilka känslan öfverflödar, ehuru insigten eller begreppet är inskränkt, betecknas i synen med solens gång framför månen: här skymmes månen bort af solen; det är en stark tro, och litet vetande: det är en uppenbarelse utan förnuft, som, i saknad af ledare, kan urarta till svärmeri. Det bästa förhållandet emellan solen och månen är, när de stå i bredd, eller dansa omkring hvarandra, så att båda äro synliga på samma gång. De, som icke se solen, kunna icke se den smala vägen i blotta månljuset, eller i det naturliga förnuftets ljus: de, som icke se månen utan endast solen, kunna också taga miste om vägen, emedan de icke hafva nog styrka i förståndet att i alla händelser skilja det sanna från det falska, det rätta från det orätta, det onda från det goda. De sakna förmåga att klart inse alla egenrättfärdighetens, ambitionens och egennyttans finare verkningar).

"Slutligen såg jag, att månen blef röd i kanten och till slut blef hela månen

tielle, ovat saaneet vanhan järkensä takaisin, ja he pitävät nyt entistä heräystään hulluutena. Heidän sielussaan kuu on mennyt auringon eteen ja täydellinen auringonpimennys on saavuttanut, niin että kaikkien pikkulintujen on ryömittävä pesiinsä ja pelättävä tätä pimeyttä. Kuitenkin on monia, jotka tuntevat onnettoman mielentilansa palattuaan takaisin tai langettuaan oikealta tieltä. Niillä on levoton, paha ja kalvava omatunto, mutta eivät kykene repimään itseään irti maailmasta, koska perkele, tuo vanha synnin himo, on saanut vallan heidän ylitseen. He heittäytyvät maailmallisten huvitusten pyörteeseen ikäänkuin hetkellisesti kuolettaakseen kalvavaa tuntoaan aistillisella huumalla.

Nämä ovat niitä, jotka tanssivat kuun edessä. He eivät ole kadottaneet muistoa menneestä, ja he tuomitsevat itsensä, kun kristitty kysyy heidän sieluntilastaan. Mutta niitä, joilla tunne pursuaa yli, vaikka tieto eli käsitys on vajanainen, kuvataan näyssä auringon menemisellä kuun eteen. Tässä aurinko peittää kuun, se on vahva usko ja vähän tietoa, se on ilmoitus ilman järkeä, mikä johdattajan puutteessa saattaa kehkeytyä hurmahenkisyydeksi. Paras auringon ja kuun suhde on se, kun ne ovat rinnakkain tai tanssivat toinen toisensa ympäri, niin että molemmat ovat yhtä aikaa näkyvissä. Ne, jotka eivät näe aurinkoa, eivät voi nähdä sitä kaitaa tietä pelkässä kuunvalossa eli luonnollisen järjen valkeudessa. Ne, jotka eivät näe kuuta, vaan ainoastaan auringon, voivat myös erehtyä tiestä, koska heillä ei ole tarpeeksi voimaa ymmärryksessä kaikissa tapahtumissa erottamaan todellista petollisesta, oikeaa väärästä ja hyvää pahasta. Heiltä puuttuu kykyä nähdä selkeästi kaikkia omanvanhurskauden, kunnian ja omanvoitonpyynnin hienoimpia vaikutuksia.)

Lopulta näin, että kuu tuli reunoiltaan

svart, och försvann". (Ibland dem som dansa framför månen d.v.s följa det naturliga förnuftets ingifvelser, händer det icke sällan, att det andeliga hatet uppstiger, som en blodtörst, och då dröjer det icke länge innan den totala månförmörkelsen inträffar, eller ett fullkomligt mörker, hvarest djefvulen får sådan magt öfver förnuftet att Christendomen uppenbarar sig som ett ohyggligt svärmeri för den fräcka fritänkaren; och sådane rationalister saknas icke heller i norden.)

"Men solen sken ännu, och de menniskor, som förut hade dansat framför solen, fortsatte sin dans, med klingande spel. De som dansade framför solen, hade en staf i handen, på hvars öfversta ända, var fästad en tregrenig tofs, som var förgylld. Men jag var icke ibland någondera skaran, dom dansade framför solen och månen. Jag frågade: är jag en menniska eller är jag en djefvul? men det svarades: Du den första. (Detta var ett mörkt tal). Men de, som dansade framför solen, ropade till solens ära. Slutligen började solen rulla om kring som ett rockhjul, och dermed vaknade jag; men jag kommer ännu ihåg, att omkring månen voro liksom greniga svans stjernor". (Cometer?). (De sista meningarne äro något mörka och svåra att förstå. Med Cometer (irrstjernor) omkring månen förstås irrlärare, som famla i förnuftets ljus, och sprida villomeningar: det finns äfven några sådane i norden, som hafva en lång svans efter sig d.v.s. de hafva ett anhang ehuru ännu obetydligt. De kunna icke komma öfverens med den sorglösa hopen, ej heller med de Christna.

Men hvad betyder det att "solen rullade omkring som ett rockhjul"? Man kan befara en sådan Christendomens vändning, om de väckta lemnas utan förnuftig ledning, liksom i Koutokeino, att den kan urarta till svärmeri; men det kan dock icke blifva värre, än

punaiseksi, ja lopulta koko kuu mustui ja katosi. (Niiden keskuudessa, jotka tanssivat kuun edessä eli seuraavat luonnollisen järjen päähänpistoja, ei ole harvinaista, että hengellinen viha nousee verenhimona, ja silloin ei kestä kauan ennen kuin täydellinen kuunpimennys tulee, eli täydellinen pimeys, jossa perkele saa sellaisen otteen järjestä, että kristillisyys ilmenee kauheana haaveiluna julkean vapaa-ajattelijan mielestä. Eikä sellaisia järkeisuskoisia puutu Pohjolasta.)

Mutta aurinko paistoi yhä, ja ne ihmiset, jotka ennen olivat tanssineet auringon edessä, jatkoivat tanssimista sointuvan soiton kera. Niillä auringon edessä tanssivilla oli sauva kädessään, jonka yläpäähän oli kiinnitetty kolmihaarainen tupsu, joka oli kullattu. Mutta minä en ollut kummassakaan joukossa, jotka tanssivat auringon ja kuun edessä. Kysyin, olenko ihminen vai perkele. Mutta minulle vastattiin: "Sinä se ensimmäinen." (Tämä oli vaikeasti käsitettävää puhetta.) Mutta auringon edessä tanssivat huusivat auringon kunniaksi. Lopulta aurinko alkoi pyöriä ympäri kuin rukin pyörä, ja silloin minä heräsin. Mutta muistan vielä, että kuun ympärillä oli ikäänkuin monihaaraisia pyrstötähtiä. (Komeettoja? Viimeiset lauseet ovat jokseenkin pimeitä ja vaikeasti käsitettäviä. Komeetoilla, kiertotähdillä kuun ympärillä käsitetään harhaopettajia, jotka haparoivat järjen valossa ja levittävät harhaoppeja. Myös Pohjolassa on joitakin sellaisia, joilla on pitkä häntä perässään, eli kannattajaporukka, vaikka vain vähäpätöinenkin. Ne eivät kykene tulemaan yksiin suruttoman joukon kanssa eivätkä kristittyjenkään kanssa.

Mutta mitä se merkitsee, että aurinko pyöri ympäri kuin rukin pyörä? Sellaista kristillisyyden käännettä voidaan pelätä, jos heränneet jäävät ilman järjellistä johdatusta kuten Kautokeinossa, että siitä kehittyy hurmaus. Mutta se ei kuitenkaan

det svärmeri som var före väckelsen i Pajala, hvarest många menniskor supit ihjäl sig och icke mindre än sju personer inom mannaminne hafva afhändt sig lifvet genom sjelfmord. Ett sådant svärmeri väcker dock vanligen mindre uppseende än väckelsen, emedan det förra fylleri svärmeriet, var så vanligt, det var ingen, som stötte sig derpå. Och det stora politiska svärmeriet, som nu hotar att utbryta uti hela Europa, hvarigenom flere hundrade tusende menniskor torde komma att sätta till lifvet, det anses icke för ett ohyggligt svärmeri, emedan det är så vanligt, det är som djefvulen och verlden vill hafva det. **O! tempora; o! mores!** måtte dock den store förbarmaren, förskona oss och vårt land från detta ohyggliga svärmeri!

voi muodostua pahemmaksi kuin se hurmaus, mikä ennen heräystä oli Pajalassa, missä monta ihmistä on ryypännyt itsensä kuoliaaksi ja peräti seitsemän ihmistä miesmuistiin on päättänyt päivänsä tekemällä itsemurhan. Sellainen hurmaus tosin kiinnittää tavallisesti vähemmän huomiota kuin heräys, koska se entinen juoppohurmaus oli niin yleistä, ei ollut ketään, joka olisi pahentunut siitä. Ja sitä suurta poliittista hurmausta, joka nyt uhkaa puhjeta koko Euroopassa, jonka vuoksi useat sadat tuhannet ihmiset menettänevät henkensä, sitä ei pidetä kauheana haaveiluna, koska se on niin tavallista, se on niin kuin perkele ja maailma sen tahtoo. **O tempora, o mores!** Säästäköön kuitenkin se suuri armahtaja meitä ja meidän maatamme tuosta kauheasta haaveilusta!

VÄLMENT FÖRSLAG TILL FÖRBÄTTRINGAR I DE NYA BÖCKERNA

Vi hafva förut på några ställen i denna Tidskrift försökt att visa inconsequensen i systemet uti de s.k. nya Böckerna, d.v.s. en oförklarlig villervalla uti nådens ordning, en blandning af Lutheranism och Rationalism hvarmed hvarken Pietister eller Rationalister kunna vara belåtna. Rationalisterna antaga, som bekant är, förnuftet såsom en Gudomlig kunskaps källa i andeliga ting, ett andeligt ljus, som sprider ett klarare sken öfver alla menskliga förhållanden, än uppenbarelsen. I öfverensstämmande med Rationalisternas lära, är icke menniskan pligtig, att antaga allt, som står i Bibeln, på god tro, för sannt: tvärt om eger menniskan rättighet, att pröfva om och huruvida den gifna uppenbarelsen är af Gudi. Genom denna pröfnings rätt, står förnuftet öfver Bibeln, ty i och med det samma, som förnuftet eger rätt att pröfva, eger det också rätt att efter pröfningen antaga sådant, som öfverensstämmer med förnuftets fordringar, och förkasta sådant, som icke öfverensstämmer med förnuftet.

Denna lära drefs af Rationalisterna under sednare hälften af 18 år hundradet, ifrån 1760 ända till den första stora Revolutionens utbrott i Frankrike, då man fick skåda förnuftets storverk i Terrorismens rykande blodströmmar. Ifrån den tiden har Rationalismen, eller förnufts visdomen tagit en annan vändning, uti de nyare Theologernas skrifter, hvilka på ett finare sätt afvika från den Lutherska läroformen. Det är allmänt bekant, att den förstnämnde gröfre Rationalismen spridde sig hastigt ifrån Tyskland till universitetet i Upsala hvarest t.o.m. mest renlärige t.ex. Ödman, smittades af den samma. Det heter t.ex. i nya Catechesen: **"Fadren,**

HYVÄÄ TARKOITTAVIA PARANNUSEHDOTUKSIA UUSIIN KÄSIKIRJOIHIN

Olemme joissakin paikoin tässä aikakauslehdessä aikaisemmin yrittäneet osoittaa niin kutsuttujen uusien käsikirjojen järjestelmän epäjohdonmukaisuutta, eli toisin sanoen sitä armonjärjestyksen selittämätöntä sekamelskaa, jossa on sekoitettu luterilaisuutta ja järkeisuskoisuutta, mihin eivät pietistit eivätkä järkeisuskoiset voi olla tyytyväisiä. Järkeisuskoiset pitävät, kuten tunnettua, järkeä jumalallisen tiedon lähteenä hengellisissä asioissa, hengellisenä valkeutena, joka levittää kirkkaamman loisteen kaikkien inhimillisten olosuhteiden ylle kuin ilmoitus. Järkeisuskoisten opin mukaan ihmisen velvollisuus ei ole hyväksyä sinisilmäisesti kaikkea Raamatussa esitettyä totuutena, vaan päin vastoin ihmisellä on oikeus koetella, onko annettu ilmoitus Jumalasta. Tämän koettelemisoikeuden perusteella järki on raamatun yläpuolella, sillä siinä samassa kuin jäljelle annetaan oikeus koetella, se saa myös oikeuden koeteltuaan hyväksyä sellaista, mikä on järjen vaatimusten mukaista, ja hylätä sellaisen, mikä ei käy yksiin järjen kanssa.

Tällaista oppia järkeisuskoiset edistivät 18. vuosisadan jälkipuoliskolla, vuodesta 1760 Ranskan ensimmäisen suuren vallankumouksen puhkeamiseen asti, jolloin saatiin katsella järjen urotekoja terrorismin höyryävissä verivirroissa. Siitä ajasta asti järkeisuskoisuudella on ollut toinen käänne uudemmissa teologien kirjoituksissa, jotka poikkeavat hienommalla tavalla luterilaisesta opin muodosta. On yleisesti tunnettua, että tuo ensinmainittu karkeampi järkeisuskoisuus levittäytyi nopeasti Saksasta Upsalan yliopistoon, jossa puhdasoppisimmatkin, esim. Ödman, saivat siitä tartunnan. Uudessa katekismuksessa lukee esimerkiksi: **Isä, jota sanotaan** ensim-

som kallas den första Personen." Här ser det ut, som skulle Författaren hafva tviflat, huruvida Fadren var den första personen. De nämnde rationalisterna i Tyskland, ville skaffa bort Treenigheten, och finna ännu en eftersläng af detta fritänkeri, hos Gejer, som blef antastad, om jag minns rätt 1821 för sina mot den antagna stats Religionen, stridande satser.

Äfven Doctor Knös i en bok, kallad samtal emellan Gud, menniskan och naturen, grubblade öfver Tre-enigheten, och fann deruti **"en enda Gud",** hvarunder likväl förstods hemligen **"en enda Person"** ungefärligen, som de Tyska fritänkarena, t.ex. Gresner, påstodo att Tre-enigheten ingenting annat var än: "Trenne actus aeterni uti subjectet Gud." Nu mera torde läran om Tre-enigheten vara i det närmaste utkämpad, sedan Psychologerne funnit en Tre-enighet uti menniskan sjelf. Se t.ex. Petrellis Psychologi för Prest och Pastoral Examina. Uti läran om Englarne hafva de nya Böckernas Författare icke så mycket uti sjelf va läran afvikit ifrån det Lutherska lärobegreppet som icke fast mera i tillämpningen, t.ex. i Döpelse acten hvarest endast synden, men icke satan eller djefvulen är nämnd. De Tyska fritänkarena af den äldre upplagan t.ex. Semler, Teller, Bahrdt m.fl. ville alldeles skaffa bort läran om satan och de onda andar, förmodligen på den grund, att de ingenting hade med satan att beställa; likasom ock de nyare Rationalisterna t.ex. Schleiermacher, Martensen m.fl. dels neka Englarnes och således äfven och framför allt djefvulens Personliga tillvarelse. Schleiermacher nekar alldeles Englarnes tillvaro enligt Martensen, och Martensen sjelf synes vilja antaga, att Englarne äro endast personifierade naturkrafter, utom det, att han uti sin moral genom en sofism, eller genom ett tjufknep i tankarne befriar sig sjelf

mäiseksi persoonaksi. Tämä näyttää siltä kuin kirjoittaja olisi epäillyt, oliko Isä ensimmäinen persoona. Mainitut Saksan järkeisuskoiset halusivat poistaa kolminaisuuden, ja me havaitsemme vieläkin tämän vapaa-ajattelun jälkimaininkeja Gejerissä, jota ahdisteltiin muistaakseni vuonna 1821 hänen valtionuskonnon vastaisten oppilauseidensa vuoksi.

Myös tohtori Knös mietiskeli kolminaisuutta eräässä kirjassa, jonka nimi oli "Keskustelua Jumalan, ihmisen ja luonnon välillä", ja hän löysi siinä **yhden ainoan Jumalan,** jolla kuitenkin salaa tarkoitettiin **yhtä ainoaa persoonaa,** suunnilleen kuten saksalaiset vapaa-ajattelijat, esim. Gressner, väittivät, että kolminaisuus ei ollut mitään muuta kuin "Subjektissa Jumala olevat kolme ikuista toimintaa". Tätä nykyä lienee kamppailu kolminaisuudesta käyty loppuun, kun psykologit ovat löytäneet kolminaisuuden ihmisessä itsessään. Katso esim. Petrellin Psykologiaa pappis- ja pastoraalitutkintoja varten. Opissa enkeleistä uusien kirjojen kirjoittajat eivät ole itse opissa paljon poikenneet luterilaisesta opinkäsityksestä, mutta sitäkin enemmän sen sovelluttamisessa, esimerkiksi kastetoimituksessa, jossa on mainittu ainoastaan synti, mutta ei saatanaa eikä perkelettä. Vanhemman suunnan saksalaiset vapaa-ajattelijat, esim. Semler, Teller, Bahrdt ym. tahtoivat poistaa kokonaan opin saatanasta ja pahoista hengistä luultavasti sillä perusteella, ettei heillä ollut mitään tekemistä saatanan kanssa, samoin kuin myöhemmät järkeisuskoisetkin, esim. Schleiermacher, Martensen, ym. kieltävät osittain enkeleiden ja siis myös ja ennen kaikkea perkeleen henkilökohtaisen olemassaolon. Schleiermacher kieltää enkelien olemassaolon täysin Martensenin mukaan, ja Martensen itse näyttää haluavan olettaa, että enkelit ovat ainoastaan ruumiillistuneita luonnonvoimia, sen lisäksi että hän omassa moraalissaan on vapauttanut itsensä perkeleen vallasta

ifrån djefvulens våld, då han säger, att menniskans onda egenvilja icke är menniskans egen vilja. Så hafva ock de nya böckernas författare alldeles missförstått Luthers lära om djefvulens magt i menniskan, hvilken magt de nya böckernas Författare alldeles icke hafva känt.

Om man också kunde medgifva, att Exorcismen och korstecknet i gamla Handboken, kunde gifva mången anledning, att omfatta en tro på ett **opus operatum,** likasom skulle denna yttre symboliska handling, utan afseende på Baptizandi inre sinnesstämning eller själs tillstånd, kunna befria Baptizandum, ifrån djefvulens våld; så bör dock Luthers, på egen erfarenhet grundade, lära om den personliga djefvulens (passionernas) magt i den opånyttfödde menniskan, icke utelemnas i döpelse acten, I synnerhet som alla naturliga d.v.s. opånyttfödde menniskor hafva den inbillningen i peruken, att de ingenting hafva att beställa med djefvulen. Ju mindre djefvulens magt framhålles i läran desto mindre blir den naturliga menniskan angelägen om sin själs frälsning ifrån djefvulens våld. Baptizandus bör således först vara öfvertygad derom, att han uti sitt naturliga, oomvända, opånyttfödda tillstånd är i djefvulens våld, samt, att han genom en sann ånger, bättring och lefvande tro, kan blifva frälst ifrån djefvulens våld, hvilket allt förutsattes hafva skett, och finnes hos Baptizandus, innan dopet förrättas. Dopet är icke något **opus operatum,** det är icke en sådan handling, som, utan afseende på Baptizandi själatillstånd kan frälsa ifrån djefvulens våld. Om t.ex. en fullväxt hedning tror, att han utan ånger, utan bättring och utan lefvande tro är frälst ifrån döden och djefvulens våld genom döpelsen, så tror han på ett opus operatum; han tror att döpel-

tahallisen virhepäätelmän tai ajatuksissa tapahtuvan konnankoukun avulla, kun hän sanoo, että ihmisen paha omatahto ei ole ihmisen oma tahto. Niin myös uusien kirjojen kirjoittajat ovat kokonaan käsittäneet väärin Lutherin opin perkeleen vallasta ihmiseen, jota valtaa uusien kirjojen kirjoittajat eivät ole tunteneet lainkaan.

Vaikka voitaisiinkin myöntää, että pahojen henkien manaaminen ja ristinmerkki vanhassa käsikirjassa saattaisi antaa monelle aiheen uskoa **opus operatumiin,** ikään kuin tämä ulkonainen symbolinen toimitus kastettavan sisäistä mielen- eli sieluntilaa huomioon ottamatta saattaisi vapauttaa kastettavan perkeleen vallasta, niin ei Lutherin omaan kokemukseen perustuvaa oppia persoonallisen perkeleen (intohimojen) vallasta uudestisyntymättömään ihmiseen pidä jättää pois kasteen toimituksesta, erityisesti koska kaikilla luonnollisilla, se on uudestisyntymättömillä, ihmisillä on sellainen kuvitelma peruukissa, ettei heillä ole perkeleen kanssa mitään tekemistä. Mitä vähemmän perkeleen valtaa pidetään esillä opissa, sitä vähemmäksi käy luonnollisen ihmisen tarve tulla vapahdetuksi perkeleen vallasta. Kastettavan tulee siis ensin olla vakuuttunut siitä, että hän luonnollisessa, kääntymättömässä ja uudestisyntymättömässä tilassaan on perkeleen vallassa, sekä että hän totisen katumuksen, parannuksen ja elävän uskon kautta saattaa tulla vapahdetuksi perkeleen vallasta, minkä kaiken edellytetään tapahtuneen kastettavalle ja löytyvän hänestä ennen kuin kastetta toimitetaan. Kaste ei ole mikään **opus operatum,** se ei ole sellainen toimenpide, joka kastettavan sieluntilasta riippumatta voi vapahtaa perkeleen vallasta. Jos esimerkiksi täysikasvuinen pakana uskoo, että hän ilman katumusta, ilman parannusta ja ilman elävää uskoa on vapahdettu kuolemasta ja perkeleen vallasta kasteen avulla, niin hän uskoo opus operatumiin, hän uskoo, että kaste

sen i och för sig befriar honom ifrån djefvulens våld.

Men på en sådan död tro har ingen blifvit döpt i Apostlarnes tid, utan antingen döptes de, som bekände sina synder, med bättringens döpelse af Johannes döparen, hvilken döpelse dock icke var saliggörande, emedan Paulus lät döpa om dem, som voro döpte af Johannes; eller också fordrade apostlarne en lefvande tro af Baptizandus, innan han fick döpas; Filippus sade till kamererarn: **om du tror af allt hjerta**, och Petrus lät döpa Cornelius och hans husfolk när han såg, att de hade blifvit delaktige af den Helige Ande. Döpelsen var alltså en bekräftelse på de redan undfångna nådegåfvorna; Baptizandus hade före dopet den saliggörande tron, och så bör det vara ännu i denna dag, icke så, som de nya böckernas författare, som föreställa sig, att tron bör tillkomma först efter dopet: hvilket synes af frågan: "Barn vill du **till denna** tro varda döpt?" Det borde heta: Barn, vill du **på denna tro** varda döpt? alldenstund barnen, efter Frälsarens eget intygande, hafva tron. Och emedan barnen redan äro i det själatillstånd, som Apostlarne fordrade af Baptizandus, så bör icke dopet dem förmenas, häldst sedan Augustini tro blifvit en allmän folktro, att odöpta barn icke. varda salige.

Man måste likväl härvidlag akta sig för opus operatum eller den tron, att dopet, utan afseende på Baptizandi själa tillstånd, har någon öfvernaturlig kraft, att försätta Baptizanden i ett annat själatillstånd, än det redan förutsatte: Barnen höra redan himmelriket till före dopet, i kraft af deras tro, derföre att de icke hafva någon otro, de hafva icke sådana passioner, som hos den gamla menniskan ligger till grund för otron; de hafva ingen egenrättfärdighet, ingen verldsheder, ingen

itsessään vapauttaa hänet perkeleen vallasta.

Mutta sellaisen kuolleen uskon nojalla ei ole ketään kastettu apostolien aikana, vaan joko Johannes kastoi ne parannuksen kasteella, jotka tunnustivat syntinsä, mikä kaste ei kuitenkaan ollut autuaaksi tekevä, koska Paavali kastatti uudelleen niitä, joita Johannes oli kastanut; tai sitten apostolit vaativat kastettavalta elävän uskon ennen kuin hänet saatiin kastaa. Filippus sanoi kamaripalvelijalle, **jos uskot kaikesta sydämestä**, ja Pietari antoi kastaa Korneliuksen ja hänen perheväkensä, kun hän näki, että he olivat tulleet osallisiksi Pyhästä Hengestä. Kaste oli siis jo saatujen armolahjojen vahvistaminen. Kastettavalla oli ennen kastetta autuaaksitekevä usko, ja niin on oltava tänäkin päivänä. Ei niin kuin uusien kirjojen kirjoittajat kuvittelevat, että uskon on tultava vasta kasteen jälkeen. Tämä näkyy kysymyksestä: "Lapsi, tahdotko tulla kastetuksi tähän **uskoon**?" Kysymyksen pitäisi kuulua: "Lapsi, tahdotko tulla **tässä uskossa** kastetuksi", koskapa lapsilla Vapahtajan oman todistuksen mukaan on usko. Ja koska lapset jo ovat siinä sieluntilassa, jonka apostolit vaativat kastettavilta, niin kastetta ei pidä heiltä kieltää, varsinkaan nyt kun Augustiinuksen usko on tullut yleiseksi kansanuskoksi, että kastamattomat lapset eivät tule autuaiksi.

Tässä yhteydessä on kuitenkin varotettava opus operatumista eli sellaisesta uskosta, että kasteella kastettavan sieluntilsta riippumatta on jokin yliluonnollinen voima muuttaa kastettava johonkin muuhun sieluntilaan kuin jo on edellytetty. Lapset kuuluvat taivaan valtakuntaan jo ennen kastetta heidän uskonsa voimasta siksi, että heillä ei ole mitään epäuskoa, heillä ei ole sellaisia intohimoja, jotka ovat vanhassa ihmisessä perustana kuolleelle uskolle. Heillä ei ole lainkaan omaavanhurskautta, maailman kunniaa,

egennytta, (utan endast begär efter mat) ingen afund, ingen vrede, intet hat, ingen hordomslusta, och derföre äro de redan i kraft af skapelse nåden befriade ifrån djefvulens våld i yttre måtto, d.v.s. de äro genom skapelse nåden befriade ifrån djefvulens våld, i tankar, begär och gerningar, men icke i det syndiga anlaget, eller arfsynden, som vidlåder dem, ifrån hvars skuld och straff de likväl äro befriade genom Försonings nåden i Christo, som varder dem tillräknad genom tron allena utan gerningar. Barnen hafva väl icke något klart medvetande hvarken af synden eller af tron; men man bör veta, att den tro, som sitter i medvetandet, i förståndet eller i peruken icke är den saliggörande tron, utan den tron, som sitter i hjertat; den tron, som kännes, eller med ett ord, de saliga, himmelska känslorna äro saliggörande, och dessa oskyldiga, ljufva känslorna saknar icke barnet; men den döda trons anhängare sakna dem alldeles.

Barndopet är således mera för föräldrarnes skull och församlingens skull, hvilkas tro derigenom starkes, nemligen den tron, att genom dopet är detta barn nu försatt utom all tvifvel å Föräldrarnes och Församlingens sida, uti de benådades (de heligas) samfund, genom syndernas förlåtelse och den synliga bekräftelsen derpå. Men just för deras skull, som tvifla, att barnet kanske före dopet icke har den saliggörande tron, borde icke allenast exorcismen och korstecknet användas i dopacten, icke för att bekräfta Föräldrarnes, Faddrarnes eller Församlingens döda tro på exorcismens och korstecknets saliggörande kraft, att utan afseende på Baptizandi tro och själa tillstånd, befria menniskan ifrån djefvulens våld, utan fast mera för Församlingens egen skull, som ännu tviflar, och just genom sitt tvifvel bevisar sin egen otro: så länge som föräldrarne,

omanvoitonpyyntiä, vaan pelkästään ruoanhimo, ei kateutta, ei suuttumusta, ei vihaa, ei huoruuden himoa, ja siksi he ovat jo luomisen armon voimasta vapautettuja perkeleen vallasta ulkonaisesti, toisin sanoen he ovat luomisen armosta vapautettuja perkeleen vallasta ajatuksissa, himoissa ja teoissa. Mutta eivät syntisen taipumuksen eli perisynnin suhteen, joka riippuu heissä, mutta jonka velasta ja rangaistuksesta heidät on kuitenkin vapautettu lunastuksen armolla Kristuksessa, joka luetaan heille yksistään uskon kautta ilman tekoja. Lapsillahan ei ole mitään selkeää tietoisuutta synnistä eikä uskosta. Mutta se tulee tietää, että usko, joka on tietoisuudessa, ymmärryksessä eli peruukissa, ei ole autuaaksitekevä usko, vaan autuaaksitekevä on se usko, joka on sydämessä. Usko, joka tuntuu, eli sanalla sanottuna ne autuaalliset, taivaalliset tunteet ovat autuaaksitekeviä, ja näitä viattomia, suloisia tunteita lapselta ei puutu. Mutta kuolleen uskon kannattajalta nämä puuttuvat peräti.

Lapsikaste on siis enemmän vanhempien ja seurakunnan vuoksi, joiden usko vahvistuu siinä, nimittäin se usko, että kasteen kautta tämä lapsi on nyt saatettu armoitettujen eli pyhien ihmisten yhteyteen syntien anteeksiantamuksen ja sen näkyväisen vahvistuksen kautta, eikä vanhemmilla tai seurakunnalla ole syytä epäillä siitä. Mutta juuri niiden vuoksi, jotka epäilevät, että lapsella ei ehkä ennen kastetta ole autuaaksitekevää uskoa, ei ainoastaan pahojen henkien manaamista vaan myös ristinmerkkiä pitäisi käyttää kasteen toimituksessa; ei vahvistamaan vanhempien, kummien tai seurakunnan kuollutta uskoa pahojen henkien manaamisen tai ristinmerkin autuaaksitekevään voimaan vapauttaa ihminen perkeleen vallasta riippumatta kastettavan uskosta ja sieluntilasta, vaan paljon enemmän seurakunnan itsensä takia, joka vielä epäilee ja juuri sillä epäilemisellä osoittaa oman epäuskonsa. Niin kauan

Faddrarne eller Församlingen tviflar, att Barnet icke är frälst ifrån synden, döden och djefvulens våld, böra alla de nådemedel användas, som äro af Gud förordnade, att häfva detta tvifvel, hvilket lätt kan skada deras egen tro. Om föräldrarne och Församlingen tviflar, att barnet såsom odöpt, icke är befriadt ifrån djefvulens våld, så böra de, genom exorcismen, som användes på barnet, befrias ifrån detta tvifvel, hvilket är en synd, en djefvulens magt i dem sjelfva, då de icke kunna tro Frälsarens ord, att barnen höra himmelriket till antingen de äro döpta eller icke. Ty de barn, som Frälsaren tog i sin famn, och välsignade, voro visst icke döpta, och omskärelsen kunde lika litet, som dopet, vara ett opus operatum; den kunde lika litet som dopet, utan afseende på den omskornes själa tillstånd försätta den omskorne i himmelriket eller förändra hans verkliga själa tillstånd, utom den kraft och verkan, som den ingångna förbindelsen, eller trohetslöftet uti det ingångna nådaförbundet, kunde medföra. Gud har nemligen på ett rent menskligt sätt ingått ett förbund med Abraham, Isaac och Jacob, hvilket förbund skulle gälla äfven för deras efterkommande, så vidt de höllo förbundet.

Gud har genom detta förbund handlat med menniskan, såsom föräldrar pläga handla med sina barn. Barnen äro nemligen utan förbund, och utan löften om några särskilta förmåner, pligtige, skyldige och förbundne, att lyda sina föräldrar emedan barnen icke kunna uppehålla sitt lif utan föräldrarnes omvårdnad; likväl pläga föräldrarne "ingå ett förbund" med barnen eller uppmuntra dem till lydnad och flit genom vissa löften, som föräldrarne icke äro pligtige att gifva, men gifva dem dock under villkor: "om du är beskedlig, skall du få en smörgås; om du är flitig skall du få en slant, o.s.v.

kuin vanhemmat, kummit tai seurakunta epäilee, ettei lapsi ole vapahdettu synnistä, kuolemasta ja perkeleen vallasta, tulee kaikkia Jumalan säätämiä armon välikappaleita käyttää poistamaan tätä epäilystä, joka saattaa helposti vahingoittaa heidän omaa uskoaan. Jos vanhemmat tai seurakunta epäilee, että lasta kastamattomana ei ole vapahdettu perkeleen vallasta, niin heidät pitää lapseen kohdistuvan pahojen henkien manaamisen avulla vapauttaa tästä epäilyksestä, joka on synti, perkeleen voima heissä itsessään, koska he eivät kykene uskomaan Vapahtajan sanoja, että lapset kuuluvat taivaan valtakuntaan, ovatpa kastettuja tai eivät. Sillä ne lapset, joita Vapahtaja otti syliinsä ja siunasi, eivät varmasti olleet kastettuja, ja ympärileikkaus saattoi yhtä vähän kuin kaste olla opus operatum. Se saattoi yhtä vähän kuin kastekin ympärileikatun sieluntilasta piittaamatta siirtää ympärileikattua taivaan valtakuntaan tai muuttaa hänen todellista sieluntilaansa ilman sitä voimaa ja vaikutusta, jonka tehty sitoutuminen eli uskollisuudenlupaus siinä tehdyssä armoliitossa saattaisi vaikuttaa. Jumala on nimittäin aivan inhimillisellä tavalla tehnyt liiton Aabrahamin, Iisakin ja Jaakobin kanssa. Liiton, joka olisi ollut voimassa myös heidän jälkeläistensä kanssa, mikäli he olisivat pysyneet liitossa.

Jumala on tällä liitolla menetellyt ihmisen kanssa kuten vanhemmilla on tapana menetellä lastensa kanssa. Lapset ovat nimittäin ilman liittoa ja minkäänlaisten erityisten etujen lupauksia velvollisia ja sidottuja tottelemaan vanhempiaan, koska lapset eivät ilman vanhempien huolenpitoa kykene pysymään hengissä. Kuitenkin vanhemmilla on tapana tehdä liitto lastensa kanssa, eli rohkaista heitä kuuliaisuuteen ja ahkeruuteen tietyillä lupauksilla, joita vanhemmalla ei ole velvollisuus luvata, mutta lupaavat kuitenkin ehdolla, "jos olet kiltti, saat voileivän", "jos olet ahkera, saat lantin", jne. Tässä

Här göra nu föräldrarne ett förbund, som de icke äro pligtige att göra, men göra det dock under villkor, att barnet å sin sida också håller förbundet, eller uppfyller villkoret för de gifna löftena. Så har också den himmelse Fadren, ingått ett förbund, först med Noach, såsom stamfader för den nya verlden, och sedan med Abraham, såsom stamfader för Israels folk, och slutligen har Herran ingått ett nytt nådes förbund med den Christna Församlingen genom hvilket förbund Baptizandus får en ny förbindelse utöfver den i skapelsen ålagda förbindelsen, att ovillkorligen lyda Skaparens vilja. Ty den frihet i viljan, som vissa egenrättfärdighetens tjenare åberopa är ingenting annat än den djefvulska böjelsen att vilja vara sjelf, och oberoende af all högre magt.

vanhemmat tekevät nyt liiton, jota he eivät ole velkapäät tekemään, mutta tekevät sen kuitenkin sillä ehdolla, että lapsi puolestaan myös pitää liiton eli täyttää annettujen lupausten ehdon. Niin myös taivaallinen Isä on tehnyt liiton ensin Nooan kanssa, joka oli uuden maailman kantaisä, ja sitten Aabrahamin kanssa, joka oli Israelin kansan kantaisä, ja lopulta Herra on tehnyt uuden armoliiton kristillisen seurakunnan kanssa, jonka liiton kautta kastettava saa uuden sitoumuksen sen luomisessa saadun sitoumuksen lisäksi, että hänen tulee ehdottomasti totella Luojan tahtoa. Sillä se tahdon vapaus, johon tietyt omanvanhurskauden palvelijat vetoavat, ei ole mitään muuta kuin se perkeleellinen taipumus, että haluaa olla itsenäinen ja riippumaton kaikesta korkeammasta voimasta.

Om barnen säga till sina föräldrar: vi hafva en fri vilja, och äro icke pligtige att lyda er, om vi icke vilja, så betraktas denna sjelfviskhet som en hädelse emot föräldrarne; det är att håna föräldrahjertats ömmaste känslor. Om änskönt föräldrarne icke kunna bevisa, att barnen äro pligtige att lyda, om ock föräldrarne vore så fattiga, att barnen ingenting hade att vänta af föräldrarne, så säger dock den allmänna rättskänslan, att barnen äro pligtige att lyda föräldrarne uti allt, som icke strider emot Guds bud och samvetet. Lika så äro alla skapade varelser pligtige, att ovillkorligen lyda Skaparen, men emedan de det icke göra, måste den himmelske Fadren göra de mest uppstudsige arflösa, eller drifva dem bort ifrån sitt hus, och låta dem lefva efter sin egen onda vilja, som leder till förtappelse.

Jos lapset sanovat vanhemmilleen, "meillä on vapaa tahto emmekä ole velvollisia tottelemaan teitä, jos emme tahdo", niin tätä omapäisyyttä pidetään vanhempien pilkkaamisena, se on vanhempien hellimpien tunteiden pilkkaamista. Vaikka vanhemmat eivät osaisi todistaa, että lapset ovat velvollisia tottelemaan, vaikka vanhemmat olisivat niin köyhiä, ettei lapsilla olisi vanhemmiltaan mitään odotettavana, niin kuitenkin yleinen oikeudentunto sanoo, että lapset ovat velvollisia tottelemaan vanhempiaan kaikessa, mikä ei sodi Jumalan käskyjä ja omaatuntoa vastaan. Samoin ovat kaikki luodut olennot velvollisia tottelemaan ehdottomasti Luojaa. Mutta kun he eivät sitä tee, Taivaallisen Vanhimman täytyy saattaa kaikkein uppiniskaisimmat perinnöttömiksi eli ajaa heidät pois talostaan ja antaa heidän elää oman pahan tahtonsa mukaan, joka johdattaa heidät kadotukseen.

Men med somliga gör Han ett förbund, och lofvar dem särskilta förmåner, utan all arfsrätt, hvilken de genom sin visade olydnad förverkat; genom detta förbund, som efter veder-

Mutta muutamien kanssa Hän tekee liiton ja lupaa heille erityisiä etuja ilman mitään perintöoikeutta, jonka he ovat osoittamallaan tottelemattomuudella menettäneet. Tässä liitossa, jonka uudestikasta-

döparenas åsigter bör vara alldeles frivilligt, äfven å menniskans sida, får Baptizandus en ny förbindelse, utöfver den gamla, i skapelsen ålagda förbindelsen, att uppfylla vissa villkor, med löfte om vissa förmåner. Denna förbindelse bör dock vara möjlig för Baptizandus att uppfylla ty annars tjenar det till ingenting att lofva, hvad man omöjligt kan hålla. Menniskan är ovillkorligen förbunden, icke allenast att lyda sin skapare med **en god vilja,** utan äfven med ett **rent hjerta** d.v.s. syndfrihet, och detta på den grund, att hon i fysiskt, Psychiskt och metafysiskt afseende är helt och hållet beroende af en högre magt; hela hennes lif, själ och ande beror af en högre magt; utan äfven att älska Gud, såsom lagens summa utvisat; till allt detta är hon skylldig, pligtig och förbunden; men då hon nu icke kan uppfylla hvarken det ena eller det andra af de nämnda förbindelserna, så bör hon icke heller tvingas att lofva det omöjliga, utan i det stället åtaga sig sådana förbindelser, som äro möjliga att hålla. Om alltså Exorcismen, tages i sin fulla betydelse, så kan ingen menniska hålla detta löfte; d.v.s.: om Baptizands lofvar att afsäga sig djefvulen icke allenast i handling och gerning utan äfven i tankar, begär, känslor och anlag, så är detta uti menniskans nu varande förderfvade tillstånd lika omöjligt, som kärlekslöftets hållande, men tager man Exorcismen i dess inskränktare bemärkelse, såsom densamma utan tvifvel ifrån början varit tagen, så blir det för en Christen ingen omöjlighet, att hålla den. Att afsäga sig djefvulen och allt hans väsende, vill då säga att afhålla sig ifrån all uppsåtelig synd. Detta löfte är icke omöjligt all hålla, men lofvar han att älska Gud, såsom Guds Faderliga hjerta kräver, lofvar han att hafva ett rent hjerta, och en god vilja, så lofvar han mera än hvad som står i hans förmåga att hålla. Och hvartill skulle ett sådant löfte tjena?

jien näkemysten mukaan tulee olla täysin vapaaehtoinen myös ihmisen puolelta, kastettava saa luomisessa asetetun vanhan sitoumuksen lisäksi uuden, joka velvoittaa täyttämään tietyt ehdot, mistä on lupaus saada tiettyjä etuja. Tämän sitoumuksen tulee kuitenkin olla kastettavalle mahdollista täyttää, sillä muutoin ei ole mitään hyötyä luvata sellaista, mitä ei ole mahdollistakaan pitää. Ihmisellä on ehdoton velvollisuus totella Luojaansa, ei ainoastaan **hyvällä tahdolla,** mutta myös **puhtaalla sydämellä,** toisin sanoen synnittömyydellä, ja tämä sillä perusteella, että hän on fyysisesti, psyykkisesti ja metafyysisesti kokonaan riippuvainen korkeammasta voimasta. Koko hänen elämänsä, sielunsa ja henkensä riippuu korkeammasta voimasta. Ja hän on myös velvollinen rakastamaan Jumalaa, kuten lain sisältö osoittaa. Tähän kaikkeen hän on velvollinen ja sidottu. Mutta kun hän nyt ei kykene täyttämään, ei ensimmäistä eikä toista mainituista velvoitteista, niin häntä ei myöskään tule pakottaa lupaamaan mahdotonta, vaan ottamaan sen sijaan päälleen sellaisia sitoumuksia, jotka on mahdollista pitää. Jos siis pahojen henkien manaaminen otetaan täydestä merkityksestään, niin ei yksikään ihminen kykene täyttämään tätä lupausta. Eli jos kastettava lupaa luopua perkeleestä, ei ainoastaan työssä ja toimessa, vaan myös ajatuksissa, haluissa, tunteissa ja taipumuksissa, niin se on ihmisen nykyisessä turmeltuneessa tilassa yhtä mahdotonta kuin rakkauden käskyn täyttäminen. Mutta mikäli pahojen henkien manaus otetaan rajoitetummassa merkityksessään, kuten se epäilemättä alussa on otettu, ei ole kristitylle mahdottomuus pitää sitä. Luopua perkeleestä ja kaikesta hänen menostaan merkitsee pidättäytymistä kaikesta ehdollisesta synnistä. Tätä lupausta ei ole mahdoton pitää. Mutta mikäli hän lupaa rakastaa Jumalaa niin kuin Jumalan isällinen sydän vaatii, mikäli hän lupaa, että hänellä on puhdas sydän ja hyvä tahto, niin hän lupaa enemmän kuin kykenee täyttämään. Ja mitä sellainen

kärleks löftet är nästan som ett gyckel med heliga ting, emedan dess fullbordan förnekas hvarje gång syndabekännelsen läses. Der måste hvar och en bekänna, att han icke hafver älskat Gud öfver all ting, icke heller sin nästa, såsom sig sjelf.

lupaus hyödyttäisi? Rakkauden lupaus on ikään kuin ilveilyä pyhillä asioilla, koska sen täyttäminen kielletään joka kerta, kun synnintunnustus luetaan. Siinä on jokaisen myönnettävä, ettei ole rakastanut Jumalaa yli kaiken, ei myöskään lähimmäistään niin kuin itseään.

Likasom menniskan i fysiskt, Psychiskt och metafysiskt hänseende är beroende af en högre magt, så är han det äfven i moraliskt hänseende; men nu blir det just frågan, hvilken högre magt det är, som regerar henne? att ett nyfödt barn skulle vara i djefvulens våld det låter alldeles förfärligt i det egenrättfärdiga förnuftets fina örhinnor. Men upplöser man begreppet **djefvulens magt** uti sina bestånds delar, så finner man l:mo att menniskan är **"positive ond"** ehuru alla Rationalister påstå, att menniskan är "positive god", grunden för det förra påståendet, som är öfverensstämmande med det Lutherska Lärobegreppet, finnes allt i Bibeln; t.ex. **"menniskans hjertas uppsåt är ondt allt ifrån ungdomen; ett argt och illfundigt ting är hjertat, ho kan utransakat; af hjertat utgå onda tankar, hor, mord, försmädelse, och slutligen är ingen lefvande,** (således icke barnet heller) **rättfärdig inför Gud, emedan Gud har beslutit allt under synd.**"

Samoin kuin ihminen on fyysisesti, psyykkisesti ja metafyysisesti riippuvainen korkeammasta voimasta, niin hän on sitä myös moraalisesti. Mutta nyt tulee vain kysymys, mikä se korkeampi voima on, joka häntä hallitsee? Se, että vastasyntynyt lapsi olisi perkeleen vallassa, kuulostaa aivan kauhealta omavanhurskaan järjen hienoissa korvakalvoissa. Mutta mikäli käsite **perkeleen valta** pilkotaan alkutekijöihinsä, niin havaitaan ensiksikin, että ihminen on **olemukseltaan paha,** vaikka järkeisuskoiset väittävät, että ihminen on olemukseltaan hyvä. Peruste ensimmäiselle väittämälle, joka pitää yhtä luterilaisen opinkäsityksen kanssa, löytyy kaikkialta Raamatusta. Esimerkiksi: **ihmisen sydämen aivoitus on paha hamasta nuoruudesta. Sydän on** häijy **ja pahanilkinen kappale, kuka voi sitä tutkia. Sydämestä tulevat pahat ajatukset, huoruus, murha, pilkka. Ja vihdoin ei yksikään elävä** – siis ei lapsikaan – **ole vanhurskas Jumalan edessä, koska Jumala on kaikki synnin alle sulkenut.**

Men grunden för det sednare påståendet, att menniskan är **positive god,** finner man ingenstädes uti Bibeln, men väl i de hedniska och egenrättfärdiga Filosofernas skrifter.

Mutta perustusta jälkimmäiselle väitteelle, että ihminen on olemukseltaan hyvä, ei löydy mistään paikasta Raamatusta, mutta kylläkin pakanallisten ja omavanhurskaiden filosofien kirjoituksista.

2:do Ehuru synden eller ondskan i barnet icke kommit till utbrott, finnes likväl hos det nyfödda barnet fröet, eller anlaget till den positiva ondska, som med tiden kan bryta ut; Och detta anlag, eller arfsynden är redan ett brott emot den obegränsade Rättfärdigheten, som har skapat menniskan, om icke positive god, (ingen är god utan Gud),

Toiseksi, vaikka synti eli pahuus ei ole puhjennyt lapsessa näkyviin, on vastasyntyneessä lapsessa kuitenkin siemen eli taipumus olemukselliseen pahuuteen, joka ajan kuluessa saattaa puhjeta ilmi. Ja tämä taipumus eli perisynti on jo rikos rajoittamatonta Vanhurskautta kohtaan, joka on luonut ihmisen, jos ei olemuksellisesti hyväksi (kukaan ei ole hyvä,

dock likväl ren och syndfri. Barnet har således icke allenast icke förtjent någon belöning, emedan det ingenting godt har uträttat; men deremot har det, om också ingenting ondt gjort, dock likväl förtjent den eviga fördömelsen för det positiva anlaget till det onda, och det hjelper icke att advocera för den lilla syndaren, under föregifvande, att barnet icke rår för sin arfsynd; ty inför Gud är hela slägtet ett ondt och syndigt slägte hvars syndighet eller brottslighet härstammar från Adam. Man må nu uti Rom.5:12 sätta öfver partikeln **Eph** ho med "in quo" eller "quia". Adams synd behöfver icke tillräknas hans efterkommande, så vida alla äro brottsliga hvar för sig. Förnuftet säger väl, att Gud icke kan döma Adams efterkommande för Adams brott, men här är icke heller fråga om det juridiska ansvaret, som drabbar hvarje individ skärskildt, utan här är fråga om det moraliska ansvaret, som drabbar hela slägtet, betraktadt såsom en enda syndig massa.

paitsi Jumala), niin kuitenkin puhtaaksi ja synnittömäksi. Lapsi ei ole siis ainoastaan ansioton mihinkään palkkioon, koska se ei ole toimittanut mitään hyvää, mutta hän on sitä vastoin myös ansiollinen iankaikkiseen tuomioon, vaikka ei olekaan tehnyt mitään pahaa, jo sen olemuksellisen pahaan suuntautuneen taipumuksensa tähden. Eikä auta puolustaa tätä pientä syntistä esittämällä, että lapsi ei ole itse syyllinen perisyntiinsä, sillä Jumalan edessä koko sukukunta on paha ja syntinen sukukunta, jonka syntisyys eli rikollisuus polveutuu Aatamista. Käännettäköön roomalaiskirjeen 5:12:ssa oleva apusana **eph** ho joko "in quo" taikka "quia", Aatamin syntiä ei tarvitse lukea hänen jälkeläisilleen, koskapa kaikki ovat rikollisia itse. Järki kyllä sanoo, että Jumala ei voi tuomita Aatamin jälkeläisiä Aatamin rikoksesta, mutta tässä ei olekaan kysymys lainopillisesta vastuusta, joka kohtaa jokaista yksilöä erikseen, vaan tässä on kysymys moraalisesta vastuusta, joka kohtaa koko sukukuntaa tarkasteltuna yhtenä syntisenä massana.

Så vida barnen, igenom det syndiga anlaget äro brottsliga inför Gud; så äro äfven de af naturen vredenes barn, och förtjena intet annat än straff; men genom försoningen, rättfärdiggörelsen, eller den allmänna nåden i Christo, blifva de frälste ifrån syndens skuld och straff och höra himmelriket till, icke efter rätt eller förtjenst, utan af nåd. Först äro de genom skapelse nåden befriade ifrån det juridiska ansvaret, för den del af menniskans personlighet, som kallas nervlif eller förnufts själ, det vill säga: Förnuft, förstånd, vilja, Samvete, minne, inbillnings kraft. De hafva icke syndat med Förnuftet, som ännu ligger i sin linda, de hafva icke syndat med Förståndet, genom onda tankar; de hafva icke syndat med viljan genom onda begärelser; de hafva icke syndat med inbillningskraften, genom syndiga föreställningar; de hafva icke syndat

Sikäli kuin lapset ovat synnillisen taipumuksensa perusteella rikollisia Jumalan edessä, niin he ovat myös luonnostaan vihan lapsia eivätkä ansaitse mitään muuta kuin rangaistuksen. Mutta sovinnon, vanhurskauttamisen eli yleisen armon kautta Kristuksessa he tulevat vapahdetuiksi synnin velasta ja rangaistuksesta ja kuuluvat taivaan valtakunnalle, ei oikeuden mukaan eikä ansiosta, vaan armosta. Ensin he ovat luomisen armosta vapautetut juridisesta vastuusta siltä ihmisen persoonallisuuden osalta, jota kutsutaan hermoelämäksi eli järkisieluksi, se tarkoittaa järkeä, ymmärrystä, tahtoa, omaatuntoa, muistia, mielikuvitusta. He eivät ole tehneet syntiä järjellä, joka on vielä kehittymätön. He eivät ole tehneet syntiä ymmärryksellä pahojen ajatusten kautta. He eivät ole tehneet syntiä tahdolla pahojen himojen kautta. He eivät ole tehneet syntiä mielikuvituksella synnillisten kuvitelmien kautta. He

emot Guds Lag i Samvetet, emedan deras samvete icke är döfvadt af några nedriga passioner.

Allt dittills eller ända till Samvetet sträcker sig det juridiska ansvaret, nemligen till alla de själsförmögenheter, som stå under viljan, men i och med Samvetet börjar den moraliska ansvarigheten, som sträcker sig till hela organlifvet, och innefattar den delen af Menniskans Personlighet, som i dagligt tal kallas för hjerta eller Passioner, instincter, drifter, Temperament, hvilket allt i sjelfva verket bestämmer menniskans moraliska karakter, ehuru den Egenrättfärdige Filosofen icke alls vill erkänna denna del af menniskans Personlighet såsom menniskans tillhörighet, emedan han sammanfattar alla Passioner, drifter, instincter och Temperament under en vilja, som icke är menniskans egen, emedan denna såkallade **Egenvilja,** eller den **subjectiva viljan** är ond; och ond eller ogudaktig vill den Egenrättfärdige Filosofen icke vara. Detta påstående, att menniskans onda egenvilja icke är menniskans egen vilja, är ingenting annat än ett tjufknep i tankarne, och ett sjelfbedrägeri, ett påfund af Egenrättfärdighetens svartande, som inbillar Filosofen, att han genom detta tjufknep i tankarne, blir i en handvändning befriad från djefvulens våld, genom **sin egen väsendtliga vilja,** som alltid vill det goda och förnuftiga. Men här hjelper inga filosofiska tjufknep i tankarne. Här hjelper ingen advocatur af egenrättfärdighets djefvulen, här hjelper icke, att egenrättfärdigheten vädjar till sitt fullkomliga sjelfmedvetande; utan Filosofen bör helt simpelt bevisa, att menniskans **Egenvilja** icke är menniskans **egen vilja.**

De nya Böckernas Författare hafva famlat i mörker och okunnighet om Själsförmögenheternas inbördes förhållande. Egenrättfärdigheten hvälfver sig i deras hjerna, som en stor hvalfisk

eivät ole tehneet syntiä Jumalan lakia vastaan omassatunnossa, koska mitkään alhaiset intohimot eivät ole turruttaneet heidän tuntoaan.

Aina siihen asti eli hamaan omaantuntoon saakka ulottuu juridinen vastuu, nimittäin kaikkiin niihin sielunkykyihin, jotka ovat tahdon alaisia. Mutta omastatunnosta alkaa moraalinen vastuullisuus, joka ulottuu koko elimelliseen elämään ja käsittää sen osan ihmisen persoonallisuudesta, jota tavallisesti sanotaan sydämeksi eli intohimoiksi, vaistoiksi, vieteiksi, temperamentiksi, mikä kaikki itse asiassa määrää ihmisen moraalisen luonteen, vaikka omavanhurskas filosofi ei tahdo ollenkaan tunnustaa tätä ihmisen persoonallisuuden osaa ihmiselle kuuluvaksi, koska hän alistaa kaikki intohimot, vietit, vaistot ja temperamentin tahdon alaisiksi, joka ei ole ihmisen oma, koska tämä niin kutsuttu **omatahto** eli **subjektiivinen tahto** on paha. Ja paha tai jumalaton omavanhurskas filosofi ei tahdo olla. Tämä väittämä, että ihmisen paha omatahto ei ole ihmisen oma tahto, ei ole mitään muuta kuin ajatuksissa tapahtuva konnankoukku ja itsepetos, omanvanhurskauden mustan hengen keksintö, joka saa filosofin kuvittelemaan, että hän tällä ajatuksissa tapahtuvalla konnankoukulla pääsee käden käänteessä vapaaksi perkeleen vallasta oman **varsinaisen tahtonsa** avulla, joka aina tahtoo hyvää ja järjellistä. Mutta tässä eivät mitkään ajatuksissa vellovat filosofiset konnankoukut auta. Tässä ei auta omanvanhurskauden puolustuspuhe. Tässä ei auta se, että omavanhurskaus vetoaa täydelliseen itsetietoisuuteensa, vaan filosofin on aivan yksinkertaisesti todistettava, että ihmisen **omatahto** ei ole ihmisen **oma tahto.**

Uusien kirjojen laatijat ovat hapuilleet pimeydessä ja tietämättömyydessä sielunkykyjen keskinäisestä suhteesta. Omavanhurskaus velloo heidän aivoissaan kuin suuri valaskala meren syvyydessä.

i hafsens djup. Derföre är deras lära, i nådens ordning full af motsägelser. Det är blandning af Lutheranism och Rationalism; på ena stället antages Förnuftets förmåga att pröfva, hvad som rätt och orätt är, samt att råda öfver böjelserna; på andra stället är Förnuftet förmörkadt, förblindadt och vanmägtigt; på ena stället antages menniskans förmåga, "att med frihet dygden öfva," och att blifva "Englars like (?)"; på det andra stället upphäfves denna viljans frihet alldeles: "Ack! af menskans vilja föds det onda blott." Huru kan menniskans vilja vara fri, om af henne föds det onda blott."

Uti Dopakten har kärlekslöftet inkommit af oförstånd. Man har tagit Frälsarens svar till den lagkloka alldeles efter orden, likasom skulle det hafva varit Frälsarens verkliga mening, att menniskan, efter syndafallet, kan hålla lagen genom kärleken då det likväl synes af hela sammanhanget, att Frälsaren ville sätta den Lagkloge mannen på prof, och visa honom omöjligheten att på den vägen vinna evinnerligt lif; kärlek är nämligen en passion, som hörer till det organiska lifvet eller till den delen af menniskans personlighet, som icke kan bestämmas af menniskans vilja. Likväl har man sett Theologerna hänföra alla hjertats egenskaper till viljan, hvarigenom både kärlek och barmhertighet, äfven som Tron blifvit subordinerade under viljan, hvilket är en stor bock i Psychologien, och stridande emot Augsburgska Bekännelsens 18. paragraf. Genom Passionernas subordinerande under viljan, har man tillegnat viljan kraft, som hon icke eger, hvarken i fysiskt, Psychiskt, Metafysiskt eller moraliskt hänseende. Hvarken ångern eller Tron eller kärleken beror af menniskans vilja, utan snarare är viljan beroende af dessa i hjertat verkande krafter, emedan viljan, enligt våra symboliska böcker, förhåller sig "pure passive" i omvändelsen, och kan således

Sen tähden heidän armonjärjestysoppinsa on täynnä ristiriitaisuuksia. Se on luterilaisuuden ja järkeisuskoisuuden sekoitusta, toisessa paikassa hyväksytään järjen kyky koetella, mikä on oikein ja mikä on väärin, samoin kyky hallita taipumuksia. Toisessa paikassa järki on pimitetty, sokaistu ja voimaton. Toisessa paikassa oletetaan ihmisellä olevan kyvyn "harjoittaa vapaasti siveyttä ja saavuttaa enkeleiden pyhyys". Toisessa paikassa tämä tahdon vapaus kumotaan täysin, "Ah, miksi ihmistahdossa syntyy pelkkää pahuutta". Kuinka ihmisen tahto voi olla vapaa, jos hänestä syntyy "vain pahuutta"?

Kasteentoimitukseen on pujahtanut rakkauden lupaus ymmärtämättömyydestä. Vapahtajan vastaus lainoppineille on otettu aivan kirjaimellisesti ikään kuin se olisi ollut Vapahtajan todellinen tarkoitus, että ihminen syntiinlankeemuksen jälkeen kykenee pitämään lain rakkauden kautta, vaikka kuitenkin koko asiayhteydestä käy ilmi, että Vapahtaja halusi koetella lainoppinutta ja näyttää hänelle, että on mahdotonta sitä tietä voittaa iankaikkinen elämä. Rakkaus on nimittäin intohimo, joka kuuluu elimelliseen elämään eli siihen ihmisen persoonallisuuden osaan, jota ihmisen tahto ei voi ohjata. Kuitenkin teologien on nähty sijoittavan kaikki sydämen ominaisuudet tahtoon, millä sekä rakkaus että laupeus samoin kuin usko on alistettu tahdon alaisiksi. Se on psykologiassa suuri erehdys ja vastoin Augsburgin tunnustuksen 18. pykälää. Intohimojen alistamisella tahdonalaisiksi on tahdolle omistettu voima, jota sillä ei fyysisesti, psyykkisesti eikä metafyysisesti ole. Katumus sen paremmin kuin usko tai rakkauskaan ei riipu ihmisen tahdosta, vaan pikemminkin tahto on riippuvainen näistä sydämessä vaikuttavista voimista, koska tahto tunnustuskirjojen mukaan on täysin passiivisena kääntymyksessä, eikä se siis voi saada aikaan mitään uskoa eikä rakkautta, koska kaikki sellainen on Pyhän Hengen

icke åstadkomma någon Tro eller kärlek, emedan allt sådant är den Helige andes verk i hjertat.

Skulle det hafva varit Frälsarens verkliga mening, att kärleken, som, före syndafallet möjligen kunde stegras till en moralisk passion, starkare och beständigare än andra passioner, äfven efter syndafallet, kan stegras till den grad, som Samvetet kräfver: så skulle icke Apostlarne hafva framställt Tron, såsom det enda medel å menniskans sida, hvarigenom hon kan frälsas från syndens skuld och straff, eller få Samvetsfrid. Apostelen Paulus svarade icke på samma fråga, som framställdes af Fångvaktaren i Philippi: "hvad skall jag göra, att jag må få evinnerligt lif?" han svarade icke: "du skall älska Herran din Gud af allt hjerta, af allo själ och af all håg"; Utan: "tro på Herran Jesum, så varder du och ditt hus saligt".

Deraf synes tydligen, att Apostlarne icke hade fattat Frälsarens ord så, som skulle kärleken, som visserligen före fallet har varit den subjectiva salighets grunden, äfven efter fallet tjena till salighets grund, likasom skulle menniskan genom kärleken kunna förvärfva sig samvets frid. Luther kände ganska väl af egen erfarenhet, att kärleken uti menniskans nuvarande förderfvade tillstånd, kan på intet vis motsvara Samvetets fordringar, eller förskaffa menniskan samvets frid. Derföre satte han Tron såsom det högsta mål hvartill den förnedrade menniskan kunde sträfva. Tron blef den "källa, hvarifrån alla goda gerningar härflyta skola."

Hvarföre tordes han icke sätta kärleken till motiv för menniskans handlingar? Emedan han kände, att kärleken är så svag; han kände, att kärleken till det jordiska är större, än kärleken till Gud. Också har man sett kärleken hos be-

työtä sydämessä.

Mikäli Vapahtajan todellinen tarkoitus olisi ollut, että rakkaus, joka ennen syntiinlankeemusta mahdollisesti saattoi kehittyä muita voimakkaammaksi ja pysyvämmäksi moraaliseksi intohimoksi, vielä syntiinlankeemuksen jälkeen kykenee kehittymään siihen määrään, johon omatunto vaatii, silloin eivät apostolit olisi panneet uskoa ihmisen puolelta ainoaksi välineeksi, jolla hän voi tulla vapahdetuksi synnin velasta ja rangaistuksesta eli saada omantunnonrauhan. Filippin vanginvartijan esittämään samaan kysymykseen, "mitä minun pitää tehdä, että saisin iankaikkisen elämän", apostoli Paavali ei vastannut, "sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaasi kaikesta sydämestäsi, kaikesta sielustasi ja kaikesta mielestäsi", vaan hän vastasi: "Usko Herraan Jeesukseen, niin sinä ja sinun perheesi tulette autuaiksi."

Siitä näkyy selvästi, etteivät apostolit olleet käsittäneet Vapahtajan sanoja niin, että rakkaus, joka tosin ennen lankeemusta oli ollut autuuden subjektiivinen perustus, kelpaisi vielä lankeemuksen jälkeenkin autuuden perustukseksi, ikäänkuin ihminen voisi rakkaudella voittaa itselleen omantunnonrauhan. Luther tunsi aivan hyvin omasta kokemuksestaan, ettei rakkaus ihmisen nykyisessä turmeltuneessa tilassa voi mitenkään vastata omantunnon vaatimuksia eli tuottaa ihmiselle omantunnonrauhaa. Sen tähden hän pani uskon korkeimmaksi päämääräksi, johon tuo alennettu ihminen voisi kilvoitella. Usko tuli siksi lähteeksi, josta "kaikkien hyvien töiden tulee vuotaa".

Miksi hän ei rohjennut panna rakkautta ihmisen toimien vaikuttimeksi? Koska hän tunsi, että rakkaus on niin heikko. Hän tunsi, että rakkaus maallisiin on suurempi kuin rakkaus Jumalaa kohtaan. Myös on nähty, että armoitettujen sielujen rakkaus

nådade själar, endast tidtals, eller vissa Ögonblick vara kännbar i hjertat, men deraf följer icke, att den alltid är lika stark, som vid de tillfällen, då den är kännbar, ehuru Egenrättfärdigheten velat inbilla mången, att han har ett större mått eller en större grad af kärlek, än han verkeligen har. Mången, har af brist på sjelfkännedom blifvit bedragen på sitt eget hjerta, liksom Petrus före fallet, och nådatjufvarne, som sakna sjelfkännedom, äro fullt och fast öfvertygade, att de älska Gud öfver allting ehuru deras gerningar visa att de "älska vällust mer än Gud."

on ainoastaan ajoittain eli tiettyinä hetkinä tunnettavana sydämessä, mutta siitä ei seuraa, että se olisi aina yhtä vahva kuin niinä hetkinä, jolloin se on tunnettavana, vaikka omavanhurskaus on tahtonut uskotella monelle, että hänellä on enemmän tai korkeamman asteen rakkautta kuin mitä hänellä todellisuudessa onkaan. Moni on itsensä tuntemisen puuttuessa tullut oman sydämensä pettämäksi kuten Pietari ennen lankeemusta. Ja armonvarkaat, joilta puuttuu itsensä tunteminen, ovat täysin vakuuttuneita siitä, että he rakastavat Jumalaa yli kaiken, vaikka heidän työnsä osoittavat, että he *enemmän hekumaa kuin Jumalaa rakastavat.*

Det sämsta af allt i de nya böckerna är, att de icke göra någon åtskillnad emellan Christna och ochristna, emellan verkligt benådade och hedningar, derföre heter det allestädes: älskade Christne! liksom alla munchristne och döpta hedningar voro verkliga Christna. Genom sådant munväder har också den säkra hopen blifvit insöfd i den ljufva inbillningen, att alla äro Christne, alla bli saliga.

Kaikkein pahinta uusissa kirjoissa on se, että ne eivät tee eroa kristittyjen ja eikristittyjen välille, todella armoitettujen ja pakanoiden välille. Siksi kaikkialla kuuluu: "Rakkaat kristityt!" Ikäänkuin kaikki suukristityt ja kastetut pakanat olisivat todellisia kristittyjä. Sellaisella suunpieksämisellä on suruton joukkokin nukutettu siihen suloiseen kuvitelmaan, että kaikki ovat kristittyjä, kaikki tulevat autuaiksi.

Vi vilja här framställa ett förslag till ändring i den nya Handboken, som närmast öfverensstämmer med det verkliga själa tillståndet i Christenheten; och då kyrkan är så nära förenad med staten, att någon ändring i formuläret icke får ega rum efter sig företeende omständigheter, så bör formuläret åtminstone vara så inrättadt, att det icke befordrar liknöjdheten, ljumheten, och Religions föraktet i stället för att motverka det onda. Vi börja här med Dopacten. Sedan Presten utrönt, att barnet är odöpt, börjar han acten på följande sätt.

Tahdomme tässä esittää ehdotuksen uuden käsikirjan muuttamisesta sellaiseksi, joka lähinnä vastaa kristikunnassa vallitsevaa todellista, sieluntilaa. Ja koska kirkko on niin läheisessä suhteessa valtion kanssa, että mitään kaavan muutosta ei saa tapahtua ilmenevien olosuhteiden mukaan, niin kaavan pitää ainakin olla laadittu siten, ettei se edistä välinpitämättömyyttä, penseyttä ja uskonnon ylenkatsetta pahan vastustamisen asemesta. Aloitamme kasteen toimituksesta. Sen jälkeen kun pappi on saanut selville, että lapsi on kastamaton, hän alkaa toimituksen seuraavalla tavalla:

I Guds Faders och Sons och den Helige Andes namn. Amen!

"Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen, amen.

I som här församlade aren, hafven hört af Guds ord, att alla menniskor födas

Te, jotka olette kokoontuneet tänne, olette kuulleet Jumalan sanasta, että

i synd. David säger: I synd är jag född, och med synd hafver mig min moder aflat. Derföre är också detta barn, som nu framhafves till dopet, af naturen ett vredenes barn, för den inneboende arfsynden och kan icke på annat sätt frälst varda ifrån syndens skuld och straff, än genom den allmänna försonings nåden i Christo, som väl tillbjudes alla människor, men kan endast af de rätt trogna anammas: och då vår Frälsare har sagt: att barnen höra himmelriket till, icke för deras egen syndfrihet utan derföre att de tro på Honom, som Fadren sändt hafver till en medlare och försonings offer för våra synder; allt derföre boren I icke tvifla, om detta barns salighet, ej heller tro, att det är onödigt, att föräldrarne bära sina barn till Jesum; utan fast heldre boren I vara öfvertygade derom, att barnavännen Jesus emottager de späda i sin famn, och välsignar dem, i synnerhet om föräldrarne med troende hjertan öfverantvarda sina barn i Herrans händer. Gud, som ej de spädas röst föraktar, har hört Ismaels röst ifrån marken, derföre att han var Abrahams säd; men hedningarnes huggorma afföda har han icke hört, när deras hedniska föräldrar offrade sina barn åt denna verldens afgudar.

Kommen ihåg föräldrar; och I Faddrar, som i föräldra stad och ställe aren, då I nu frambären detta barn till Jesum, att I boren frambära barnen med ett ödmjukt, förkrossadt och troende hjerta, emedan de otrogna, de obotfärdige, de verldsligt sinnade föräldrarne, göra sina barn till helvetets barn, värre än de sjelfve äro. Utan I omvänder Eder och varden såsom barn, skolen I icke ärfva Guds rike. Att barnvännen Jesus icke föraktar de späda, visar oss Evangelisten Marcus i sitt Evangelium, då han skrifver till de Christna sålunda: De båro fram barn till Jesum. o.s.v.

kaikki ihmiset syntyvät synnissä. Daavid sanoo: Minä olen synnissä syntynyt, ja synnissä on äitini minut siittänyt. Sen tähden myös tämä lapsi, joka nyt tuodaan kasteelle, on luonnostaan vihan lapsi sen asuvaisen perisynnin vuoksi, ja se ei voi muulla tavalla tulla vapahdetuksi synnin velasta ja rangaistuksesta kuin yleisen sovintoarmon kautta Kristuksessa, jota kyllä tarjotaan kaikille ihmisille, mutta ainoastaan oikein uskovaiset voivat sen ottaa vastaan. Ja koska meidän Vapahtajamme on sanonut, että lapset ovat taivaan valtakunnan omia, ei heidän oman synnittömyytensä vuoksi, vaan siksi, että he uskovat Häneen, jonka Isä on lähettänyt välimieheksi ja sovintouhriksi meidän syntiemme edestä. Kaiken sen vuoksi teidän ei tule epäillä tämän lapsen autuudesta eikä myös luulla, että vanhempien on tarpeetonta kantaa lapsiaan Jeesuksen luo. Vaan pikemminkin teidän tulee olla vakuuttuneita siitä, että Jeesus, lasten ystävä, ottaa pienokaiset syliinsä siunaten heitä, erityisesti jos vanhemmat uskovaisin sydämin antavat lapsensa Herran käsiin. Jumala, joka ei katso ylön pienokaisten ääntä, on kuullut Ismaelin äänen maasta siksi, että hän oli Aabrahamin siemen. Mutta pakanoiden kyykäärmeen sikiöitä hän ei ole kuullut heidän pakanallisten vanhempiensa uhratessa lapsiaan tämän maailman epäjumalille.

Muistakaa, vanhemmat, ja te kummit, jotka olette vanhempien sijassa, kun te nyt kannatte tätä lasta Jeesuksen tykö, että teidän tulee kantaa lapsi tänne nöyrällä, särjetyllä ja uskovalla sydämellä, koska epäuskoiset, katumattomat ja maailmanmieliset vanhemmat tekevät lapsensa helvetin lapsiksi, enemmän kuin he itse ovat. Ellette käänny ja tule niin kuin lapset, ette peri Jumalan valtakuntaa. Ettei lasten ystävä, Jeesus, ylenkatso pienokaisia, sen meille osoittaa evankelista Markus evankeliumissaan, kun hän kirjoittaa kristityille näin: He kantoivat lapsia Jeesuksen tykö, jne."

Sedan detta stycke är läst lägger Presten sin hand på barnets hufvud och läser Bönen Fader vår. Dernäst läsas de vanliga Bibel språken, som angå döpelsens Sakrament.

Kun tämä kappale on luettu, pappi panee kätensä lapsen pään päälle ja lukee Isä meidän-rukouksen. Sitten luetaan tavalliset raamatunlauseet, jotka koskettelevat kasteen sakramenttia.

Dernäst läses Tron, hvarefter Presten frågar föräldrarne, Faddrarne, Församlingen: **Ären I nu öfvertygade derom, att detta barn har den saliggörande tron, och det hörer himmelriket till:**" (Ja).

Sitten luetaan uskontunnustus, jonka jälkeen pappi kysyy vanhemmilta, kummeilta, seurakunnalta: **"Oletteko nyt vakuuttuneita siitä, että tällä lapsella on autuaaksitekevä usko ja että hän on taivaan oma?"** ("Olemme".)

Ären I öfvertygade derom, att arfsynden, som vidlåder detta barn, är förlåten i himmelen; då jag, såsom Christi tjenare, förkunnar denna syndaförlåtelse på jorden? (Ja)

"Oletteko vakuuttuneita siitä, että perisynti, joka riippuu tässä lapsessa, on anteeksi annettu taivaassa, kun minä Kristuksen palvelijana julistan tämän synninpäästön maan päällä?" ("Olemme.")

Nu går Presten till barnet och säger: Barn! emottag det heliga korstecknet i ditt hjerta, till ett tecken att hvarje Christen måste bära Jesu kors i tålamod.

Nyt pappi menee lapsen luo ja sanoo: "Lapsi, ota pyhä ristinmerkki sydämeesi merkiksi, että jokaisen kristityn täytyy kantaa Jeesuksen ristiä kärsivällisyydessä."

Vidare frågar Presten Faddrarne: viljen I, som i Föräldrars stad och ställe här tillstädes ären, genom Guds Nåd vaka öfver detta barn, att detsamma, som genom arfsynden är af naturen ett vredenes barn, och genom Föräldrarnes förvållande råkat i djefvulens våld, men nu genom nåden i Christo, genom tron anammad, har fått sina synders förlåtelse, hvilken jag, såsom Christi tjenare, förkunnar på jorden, att det icke får tillfälle, att åter genom uppsåtliga synder, falla i djefvulens våld, hvarifrån det nu blifvit frälst genom tron på Christum; och om så hända skulle, att detta barn, oaktadt all Eder vaksamhet och omvårdnad, dock icke kan undvika att falla i uppsåtelig synd, viljen I då genom Guds nåd förmana detta barn till en sann ånger, bättring och omvändelse, att det må sjelf kunna afsäga sig djefvulen, och alla hans gerningar och allt hans väsende, när det kommer till sitt fulla förstånd? (Ja).

Edelleen pappi kysyy kummeilta: "Tahdotteko te, jotka olette täällä saapuvilla vanhempien puolesta, Jumalan armon kautta pitää tätä lasta silmällä, ettei se, joka on perisynnin vuoksi luonnostaan vihan lapsi ja vanhempien syystä perkeleen valtaan joutunut, mutta joka nyt Kristuksessa saatavan armon kautta, joka uskolla otetaan vastaan, on saanut syntinsä anteeksi, jonka minä Kristuksen palvelijana julistan maan päällä, ettei hän saa tilaisuutta jälleen ehdollisten syntien kautta langeta perkeleen valtaan, josta hänet on nyt vapahdettu uskon kautta Kristukseen? Ja jos niin tapahtuisi, ettei tämä lapsi kaikesta teidän valvomisestanne ja huolenpidostanne huolimatta kuitenkaan voi välttyä lankeamasta ehdolliseen syntiin, tahdotteko te silloin Jumalan armon kautta kehottaa tätä lasta totiseen katumukseen, parannukseen ja kääntymykseen, että se itse voisi hylätä perkeleen kaikkine töineen ja kaikkine menoineen tultuaan täyteen ymmärrykseen?" ("Tahdomme.")

Så hören då I föräldrar, och I Faddrar, som hafva trädt i föräldrars ställe. Barnavännen Jesus säger: ser till, att I icke förargen någon af dessa små, som tro på mig. Amen.

"Niin kuulkaa siis, te vanhemmat, ja te kummit, jotka olette astuneet vanhempien sijaan! Lasten ystävä Jeesus sanoo: Katsokaa, ettette pahenna yhtäkään näistä pienistä, jotka uskovat minun päälleni! Amen."

Sedan säger Presten till barnet: Barn! **vill du på denna din tro varda döpt, och genom dopet upptagas i de heligas samfund?** Faddrarne svara på barnets vägnar. (Ja). Derefter tager Presten barnet, och döper det i Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn. Sedan säger Presten: Nu är detta barn, som genom tron och syndernas förlåtelse hörer himmelriket till, genom Dopet upptaget i de heligas samfund, och derföre bör ingen tvifla på dess salighet, så länge, som detta barn är i nådaståndet, är det ett Guds barn; och om Herran behagar kalla detta barn till sig i himmelen, medan det står i nådaståndet, så bör ingen missunna det den himmelska glädjen; men skulle det ock vara Herrans vilja, att detta barn skall lefva och växa opp i verlden, så visar oss den sorgliga erfarenhet, som vi haft af andra barn, allt ifrån verldens begynnelse, att detta barn, lika litet som andra barn lärer kunna hålla sitt döpelseförbund: derföre I föräldrar, besinnen i tid, hvad Eder frid tillhörer; ty af Edert kött och blod, har detta barn blifvit förderfvadt, af Eder har detta barn fått synden och döden i arf; sen till att I icke genom Edert elaka efterdöme, eller genom flathet, och efterlåtenhet i barna uppfostran, förargen någon af dessa små, som tro på Jesum: ty många föräldrar göra nu för tiden sina barn till helvetets barn värre än de sjelfva äro.

Sitten pappi sanoo lapselle: "Lapsi, **tahdotko tässä uskossasi tulla kastetuksi ja kasteen kautta otetuksi pyhäin yhteyteen?** " Kummit vastaavat lapsen puolesta: "Tahdon." Sitten pappi ottaa lapsen ja kastaa sen Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Sitten pappi sanoo: "Nyt tämä lapsi, joka uskon ja syntien anteeksisaamisen kautta on taivaan valtakunnan oma, on otettu kasteessa pyhäin yhteyteen, ja sen tähden ei yhdenkään tule epäillä sen autuudesta. Niin kauan kuin tämä lapsi on armon tilassa, se on Jumalan lapsi. Ja jos Herralle kelpaa kutsua tämä lapsi tykönsä taivaaseen sen ollessa armon tilassa, niin älköön kukaan olko suomatta sille sitä taivaallista iloa. Mutta jos myös olisi Herran tahto niin, että tämä lapsi eläisi ja kasvaisi maailmassa, niin se murheellinen kokemus näyttää meille, joka meillä on muista lapsista aina maailman alusta asti, että tämä lapsi yhtä vähän kuin muutkaan lapset ei taida pystyä pitämään kasteen liittoaan. Sen tähden te vanhemmat, ajatelkaa aikananne, mitä teidän rauhaanne kuuluu, sillä teidän lihastanne ja verestänne tämä lapsi on turmeltunut, teistä tämä lapsi on saanut synnin ja kuoleman perinnöksi. Katsokaa, ettette te häijyllä esimerkillänne tai löyhäkätisyydellänne tai periksiantavalla lasten kasvatuksella pahenna yhtäkään näistä pienistä, jotka uskovat Jeesukseen! Sillä monet vanhemmat nykyisin tekevät lapsensa helvetin lapsiksi enemmän kuin he itse ovat!"

Sist vänder sig Presten till barnet och säger: Herren välsigne dig barn, och bevare dig, o.s.v.

Lopuksi pappi kääntyy lapsen puoleen ja sanoo: "Herra siunatkoon sinua, lapsi, ja varjelkoon sinua, jne."

Uti detta förslag, torde mången förarga

Tähän ehdotukseen moni taitaisi pahentua

sig deröfver, att föräldrarne anses vara skulden dertill, att barnet råkat komma i djefvulens våld.

Men om något tillräknande af Adams synder, skall rimligtvis kunna lämpas på de späda barnen, "peccatum Adami imputator posteris Ejus" så måste detta förstås sålunda, att barnen få lida för föräldrarnes synder, och detta de späda barnens oskyldiga lidande måste falla tyngst på föräldrarnes samvete om de hafva något samvete. Det är först och främst en lekamlig plåga, som föräldrarne hafva ådragit sina barn, och derföre föll denna synd tungt på Davids samvete, när första barnet af Bathzeba låg sjukt, ty David hade ett ömt samvete. Han kände tydligen, att det var för hans skull, som det oskyldiga barnet fick lida; men då barnet vardt befriadt ifrån det kroppsliga lidandet genom döden, gick sorgen öfver hos David, emedan barnet nu var i en bättre faders vård. Vanliga förhållandet är likväl sådant att föräldrarnes sorg ökas efter barnets död, i stället för att minskas; om man undantager några fattiga, som glädja sig deröfver, att de blefvo befriade från allt besvär genom barnets död. De lekamliga plågorna äro redan ett svårt syndastraff, som barnen måste lida, för föräldrarnes synder allt ifrån Adam; men den eviga döden, som föräldrarne led ifrån led, ja! ända från Adam, ådragit sina barn är ett ännu svårare syndastraff; ehuru det strider alldeles emot Förnuftet, att Gud straffar så barnen för föräldrarnes synder: **"Jag är en stark nämnare, mägtig att straffa föräldrarnes missgerningar inpå barnen, allt intill tredje och fjerde led på dem, som mig hata."**

sen vuoksi, että vanhempia pidetään syypäinä siihen, että lapsi on joutunut perkeleen valtaan.

Mutta mikäli Aatamin syntejä mitenkään voi kohtuudella lukea pienten lasten syyksi, "peccatum adami imputatur posteris Ejus", niin tämä on ymmärrettävä niin, että lapset saavat kärsiä vanhempiensa synneistä, ja tämän pienten lasten viattoman kärsimisen on koskettava kipeästi vanhempien omaantuntoon, mikäli heillä on lainkaan omaatuntoa. Se on ennen kaikkea ruumiillinen vaiva, jonka vanhemmat ovat aiheuttaneet lapsilleen, ja sen vuoksi tämä synti koski kipeästi Daavidin tuntoon ensimmäisen Batsebasta syntyneen lapsen maatessa sairaana, sillä Daavidilla oli arka omatunto. Hän tunsi selkeästi, että juuri hänen tähtensä tuo viaton lapsi joutui kärsimään. Mutta kuoleman vapautettua lapsen ruumiillisesta kärsimisestä Daavidin murhe lakkasi, koska lapsi oli nyt paremman isän huostassa. Luonnolliset olosuhteet ovat kuitenkin sellaiset, että vanhempien suru lisääntyy lapsen kuoleman jälkeen sen sijaan että se pienenisi, lukuunottamatta joitakin köyhiä, jotka iloitsevat siitä, että he lapsen kuoleman kautta vapautuivat kaikesta vaivasta. Ruumiilliset vaivat ovat jo kova synnin rangaistus, joka lapsen on kärsittävä vanhempiensa syntien tähden hamasta Aatamista asti, mutta iankaikkinen kuolema, jonka vanhemmat polvi polvelta hamasta Aatamista asti ovat tuottaneet lapsilleen, on vielä kovempi synnin rangaistus, vaikka se on aivan järjen vastaista, että Jumala niin rankaisee lapsia vanhempien syntien vuoksi. **"Minä olen kiivas kostaja, voimallinen rankaisemaan vanhempien pahoja tekoja lapsille kolmanteen ja neljänteen polveen, jotka minua vihaavat."**

Här menas i synnerhet ett Psychiskt lidande, eller temperaments lyten, som gå i arf ifrån föräldrar till barn och de många lidanden och olyckor, som följa af ett olycksaligt temperament. Temperaments lyten och temperaments dygder, framstå tydligast hos Kains och Seths efterkommande. Det var sannerligen icke någon sådan dygd, som Filosoferna kalla för dygd, som fanns inom slägten Seth och hans efterkommande; icke heller var det en sådan Christendom, som vi nu kalla för Christendom, som fanns inom Seths slägt; ehuru Seths efterkommande kallades för Guds söner. Utan det var en temperaments dygd, som herrskade inom slägten.

Denna dygd var icke en produkt af den moraliska viljan, som är nedlagd i förnuftet, hvilken dygd Filosofen erkänner för dygd; emedan en sådan dygd är menniskans eget verk; det är jaget eller sjelfvet, som frambringar en sådan dygd; icke heller var det en sådan Christendom hos Seths efterkommande, som vi nu kalla för Christendom; utan det var helt simpelt en temperaments dygd; det var med ett ord den naturliga fromheten, hvilken moralisterna icke anse för någon dygd, emedan den icke beror af menniskans egen vilja. Den naturliga fromheten kan snarast anses som en medskapad nådegåfva, som menniskan icke bör förakta, ehuru menniskan ingenting dermed förtjenar. Med ett ord "Peccatum adami imputator posteris ejus" d.ä. uttydt: Adams synd tillräknas hans efterkommande sålunda, att barnen måste lida oskyldigt för föräldrarnes synder, både andeligen och lekamligen, och för denna orättvisa kunna vi icke egenteligen anklaga skaparen, som icke vill någon syndares död; utan snarare är det djefvulen, som rår för denna orättvisa, och de naturliga föräldrarne, som låta passionerne herrska; de låta djefvulen regera i det syndiga köttet, och derföre böra de äfven påminnas om sin syndaskuld; så ofta deras barn döpas.

Tässä tarkoitetaan erityisesti psyykkistä kärsimystä eli luonteen vikoja, jotka siirtyvät perintönä vanhemmilta lapsille, ja niitä monia kärsimyksiä ja onnettomuuksia, jotka seuraavat onnetonta luonnetta. Luonteen viat ja luonteen hyveet käyvät selvimmin esiin Kainin ja Seetin jälkeläisistä. Seetissä ja hänen jälkeläisissään ei totisesti ollut mitään sellaista hyvettä, jota filosofit kutsuvat hyveeksi, eikä Seetin suvussa ollut mitään sellaista kristillisyyttä, jota me nyt kutsumme kristillisyydeksi, vaikka Seetin jälkeläisiä sanottiin Jumalan pojiksi, vaan se oli luonteen hyve, joka vallitsi tässä suvussa.

Tämä hyve ei ollut moraalisen tahdon tuottamaa, joka on kätkettynä järkeen, jonka hyveen filosofi tunnustaa hyveeksi, koska sellainen hyve on ihmisen oma työ. Oma minä tuottaa sellaisen hyveen. Seetin jälkeläisillä ei myöskään ollut sellaista kristillisyyttä, jota me nyt sanomme kristillisyydeksi, vaan se oli aivan yksinkertaisesti luonteen hyve. Se oli yhdellä sanalla sanottuna luonnollinen hurskaus, jota moralistit eivät pidä minään hyveenä, koska se ei riipu ihmisen omasta tahdosta. Luonnollista hurskautta voidaan pikemminkin pitää luontaisena armolahjana, jota ihmisen ei pidä väheksyä, vaikka ihminen ei ansaitsekaan sillä mitään. "Peccatum adami imputatur posteris ejus" on lyhyesti selitettynä: Aatamin synti luetaan hänen jälkeläisilleen siten, että lapset joutuvat kärsimään syyttömästi vanhempiensa synneistä sekä hengellisesti että ruumiillisesti, ja tästä epäoikeudenmukaisuudesta me emme oikeastaan voi syyttää Luojaa, joka ei tahdo yhdenkään syntisen kuolemaa, vaan pikemminkin perkele on vastuussa tästä epäoikeudenmukaisuudesta. Ja ne luonnolliset vanhemmat, jotka antavat intohimojen hallita, ne antavat perkeleen hallita syntisessä lihassa, ja sen vuoksi heitä on myös muistutettava heidän syntivelastaan joka kerta, kun heidän lapsiaan kastetaan.

Såsom förut nämnt är, bör barndopet ske mera för föräldrarnes och församlingens skull, än för barnens egen skull; likasom och barndopet är en bekräftelse på det inre benådade tillståndet, till styrka för föräldrarnes och församlingens tro, att barnet är Guds barn, då det blifvit genom Dopet upptagit uti de heligas samfund, som också har magt att förlåta synder på jorden. Det är visst i sin ordning, att vederdöparena vilja skaffa bort barndopet, såsom opus operatum; men det är också i sin ordning att bibehålla barndopet, för att derigenom häfva föräldrarnes och församlingens tvifvel om barnets verkliga själatillstånd; ty ända sedan Augustini tid har Christna församlingen tviflat, huruvida odöpta barn blifva saliga. Det har allt sedan den tiden blifvit för föräldrarne en samvetssak att bära sina barn till Jesum.

Kuten edellä on mainittu, tulee lapsen kasteen tapahtua enemmän vanhempien ja seurakunnan vuoksi kuin lapsen itsensä vuoksi. Niinikään lapsen kaste on sisäisen armoitetun tilan vahvistus lujittamaan vanhempien ja seurakunnan uskoa, että lapsi on Jumalan lapsi, kun se on tullut kasteessa otetuksi pyhien yhteyteen, joilla on myös syntien anteeksiantamisen valta maan päällä. Se on varmasti paikallaan, että uudestikastajat tahtovat poistaa lapsikasteen opus operatumina, mutta on myös paikallaan säilyttää lapsikaste vanhempien ja seurakunnan epäilyksien poistamiseksi lapsen todellisesta sieluntilasta. Sillä aina Augustiinuksen ajasta asti kristillinen seurakunta on epäillyt, tulevatko kastamattomat lapset autuaiksi. Aina siitä ajasta asti on vanhemmilla ollut omantunnon asiana kantaa lapsensa Jeesuksen tykö.

Och om vederdöparena icke sjelfva hafva ett sådant samvete, som fordrar ett sådant barnens offentliga frambärande till Jesum; så böra de åtminstone hafva så mycken ömtålighet för andras samveten, att de icke, liksom Lärjungarne "näpsa" dem, som barnen frambära; ty Lärjungarne mente, att det var onödigt att bära barn till Jesum; de föreställde sig, att Jesus hade annat att göra än att pyssla och leka med barn; men vi hafva nu efteråt förnummit, att barnens frambärande till Jesum hade sin grund i en djupare känsla hos mödrarne; det var ett heligt kraf, en moralisk passion, som borde tillfridsställas; det är för en moder någonting högt och heligt, ja! t.o.m. för hennes hjerta oändeligen ljuft och tillfridsställande, att se sina barn i Skaparens knä, att se dem i Frälsarens famn, att se honom lägga sina händer på barnen och välsigna dem.

Ja jos uudestikastajilla ei itsellään ole sellaista omaatuntoa, joka vaatii sellaisen lasten julkisen kantamisen Jeesuksen luo, niin heillä pitää olla ainakin sen verran hellyyttä toisten omiatuntoja kohtaan, etteivät opetuslasten tavoin nuhtele niitä, jotka tuovat lapsia Jeesuksen tykö. Sillä opetuslasten mielestä se oli tarpeetonta. Heidän mielestään Jeesuksella oli muutakin tekemistä kuin touhuta ja leikkiä lasten kanssa. Mutta me olemme nyt jälkeenpäin huomanneet, että lasten kantaminen Jeesuksen luo perustui äideissä olevaan syvempään tunteeseen. Se oli pyhä vaatimus, moraalinen intohimo, joka tuli tyydyttää. Äidille on jotakin korkeaa ja pyhää, vieläpä äärettömän ihanaa ja tyydytystä tuottavaa hänen sydämelleen nähdä lapsensa Luojan polvella, nähdä heidät Vapahtajan sylissä, nähdä hänen panevan kätensä lasten päälle ja siunaavan heitä.

Denna syn är i en moders hjerta lika mycket, som halfva himmelriket. Ty

Tämä näky on äidin sydämelle yhtä paljon kuin puolet taivaan valtakuntaa. Sillä

om hon också sjelf känner sig ovärdig att komma Frälsarens Person så nära; måste hon dock lifvas af det saliga hoppet, att om hon också sjelf blefve ett barn, om hon kunde bli så liten, att hon rymdes i Frälsarens famn, visst finge hon då den nåden att luta sitt hufvud mot Frälsarens bröst. Detta för de mödrar, som bära sina barn till Jesum.

vaikka hän tunteekin itsensä mahdottomaksi tulemaan Vapahtajan persoonaa niin liki, sen autuaallisen toivon on kuitenkin elähdytettävä häntä, että jospa hänkin tulisi lapseksi, jos hänkin voisi tulla niin pieneksi, että hän mahtuisi Vapahtajan syliin, varmasti hän silloin saisi armon nojata päätään Vapahtajan rintaa vasten. Tämä on niille äideille, jotka kantavat lapsiaan Jeesuksen tykö.

Uti konfirmations acten hafva de nya Böckernas Författare gått lika långt som Korah, Dathan och Abiram uti sitt omdöme om folkets helighet. Desse hedersmän påstodo, att "hela folket är heligt", ehuru Herren var förtörnad öfver folkets olydnad. Om stats Religionens grundsattser voro så beskaffade, att Presten ansåges vara en Competent andelig domare; så kunde det vara sannolikt, att Prestens omdöme om Nattvardsbarnens inre tillstånd, vore öfverensstämmande med sanna förhållandet, då han skall säga **"Dessa barn äro Dina".** Men nu anses icke presten ej heller någon annan vara Competent att döma i andeliga ting. Och om någon upphäfver sig till en andelig domare anses han vara en Jesuit, en andeligen högfärdig bängel, som icke bör tålas i ett fritt samhälle; ty hela folket är heligt. Och i Catechesen heter det om sanna Christna, att endast Gud ser och känner dem.

Konfirmaation toimituksessa uusien kirjojen laatijat ovat menneet yhtä pitkälle kuin Kora, Daatan ja Abiram arviossaan kansan pyhyydestä. Nämä kunnialliset miehet väittivät koko kansan olevan pyhän, vaikka Herra oli närkästynyt kansan tottelemattomuudesta. Jos valtion uskonnon peruslauseet olisivat sellaisia, että pappia pidettäisiin pätevänä hengellisenä tuomarina, niin saattaisi olla todennäkösitä, että papin arvio ehtoolliselle osallistuvien lasten sisällisestä tilasta täsmäisi todellisten olosuhteiden kanssa, kun hänen on sanottava **nämä lapset ovat sinun.** Mutta nyt ei pappia eikä ketään muutakaan pidetä pätevänä tuomitsemaan hengellisissä asioissa. Ja jos joku korottaa itsensä hengelliseksi tuomariksi, häntä pidetään jesuiittana, hengelliseti ylpeydänä roikaleena, jota ei tule suvaita vapaassa yhteiskunnassa, sillä koko kansa on pyhä. Ja katekismuksessa lukee totisista kristityistä, että ainoastaan Jumala näkee ja tuntee heidät.

Huru kan då Presten tillegna sig förmågan att döma, då han uti Confirmations Acten försäkrar hela församlingen: **att dessa barn äro Dina;** det vill säga: att dessa Barn äro Guds Barn och sanna Christna. Hvarifrån har nu Presten fått den magten att förkunna en sådan dom öfver skriftebarnen, då han annars icke är värdig eller Competent att döma en hora, som vill kyrkotagas om hon är i det tillstånd, att hon kan upptagas i de heligas samfund; Presten är ju i detta fall så bun-

Kuinka silloin pappi voi omistaa itselleen kyvyn tuomita, kun hän konfirmaation toimituksessa vakuuttaa koko seurakunnalle, että **nämä lapset ovat sinun,** se on, että, nämä lapset ovat Jumalan lapsia ja totisia kristittyjä. Mistä pappi nyt on saanut vallan julistaa sellaisen tuomion rippilapsista, koska hän muutoin ei ole mahdollinen tai pätevä arvioimaan huorasta, joka tahtoo tulla kirkkoon otetuksi, onko hän siinä tilassa, että hänet voidaan ottaa pyhäin yhteyteen. Pappihan on tässä tapauksessa niin sidottu

den af den verldsliga lagen, att hans samvets dom gäller ingenting. Men när det är frågan om en sjuk, som skall skriftas, då anses presten vara competent att döma om den sjukes själatillstånd; och här i confirmationsacten anses presten vara så säker i sitt andeliga domare säte att han får förkunna en ovillkorlig dom öfver Skriftebarnen, då han säger: dessa Barn äro dina; de äro allesammans Guds barn och sanna Christna. Vore det icke mera öfverensstämmande med tids anden och den allmänna folktron, att Presten suspenderade sitt Eget omdöme, såsom varande inkompetent att döma i andeliga ting, och sade helt simpelt: Gud allena ser och känner, hvilka, af dessa barn äro Guds barn och sanna Christna; oss tillkommer icke att döma öfver deras hjertan; och derpå kunde Presten ställa till Barnen den frågan: Tron I nu sjelfva, att I ären Guds barn och Jesu Christi medarfvingar?

Dervid kunde visst hända, att mången svarade Ja, som dock hade en död Tro; och mången, som är verkeligen väckt, kunde svara Nej, enär han icke ännu fått Guds andes vittnesbörd om sitt nådastånd; men Läraren kunde just derigenom få tillfälle att närmare pröfva deras Tro, som föregifva sig hafva Trona, och dervid kunde han visst icke undgå, att gå in i specialiteter eller låta Barnen hvar för sig omtala omständigheterna vid väckelsen, omvändelsen, pånyttfödelsen; barnen måste då framhafva sina erfarenheter i nådens ordning: vid denna pröfning kunde också lätteligen hända, att månge, som tillegnat sig Barnarätten i Guds rike, blefve alldeles svarslös, emedan han hade ingen ting att andraga såsom grund för sin tro. Hvar och en, som icke har subjectiva grunder för sin öfvertygelse, måste blifva mållös, när frågan ställes directe till hjertat.

maalliseen lakiin, ettei hänen omantuntonsa tuomio päde lainkaan. Mutta jos on kysymys sairaasta, joka pitää ripittää, silloin pappia pidetään pätevänä arvioimaan sairaan sieluntilaa. Ja tässä konfirmaation toimituksessa pappia pidetään niin varmana hengellisellä tuomioistuimellaan, että hän saa julistaa ehdottoman tuomion rippilapsista sanoessaan "nämä lapset ovat sinun", ne ovat kaikki tyynni Jumalan lapsia ja oikeita kristittyjä. Eikö olisi enemmän ajan hengen ja kansan yleisen uskon mukaista, että pappi epäpätevänä hengellisten asioiden tuomarina pidättyisi omasta arviostaan ja sanoisi aivan yksinkertaisesti: "Jumala yksin näkee ja tuntee, ketkä näistä lapsista ovat Jumalan lapsia ja totisia kristittyjä. Meille ei kuulu heidän sydämensä arvioiminen." Ja sen jälkeen pappi voisi asettaa lapsille tämän kysymyksen: "Uskotteko nyt itse olevanne Jumalan lapsia ja Jeesuksen Kristuksen kanssaperillisiä?"

Siinä saattaisi varmasti tapahtua, että moni, jolla kuitenkin olisi kuollut usko, vastaisi "uskon". Ja moni, joka on todella herännyt, saattaisi vastata "en", koska hän ei vielä ole saanut Jumalan Hengen todistusta armontilastaan. Mutta opettaja voisi juuri siinä saada tilaisuuden koetella lähemmin niiden uskoa, jotka teeskentelevät, että heillä on usko, ja siinä yhteydessä hän ei varmasti menettäisi tilaisuutta käydä yksityiskohtiin tai antaa itse kunkin lapsen kertoa olosuhteista heräyksen, kääntymyksen ja uudestisyntymisen yhteydessä. Lasten on silloin tuotava julki omat kokemuksensa armonjärjestyksestä. Tässä tutkinnossa saattaisi myös helposti tapahtua, että monet, jotka ovat omistaneet itselleen lapsen oikeuden Jumalan valtakunnassa, joutuisivat kokonaan sanattomiksi, koska heillä ei olisi esitettävänään mitään perustetta uskolleen. Jokaisen, jolla ei ole omakohtaisia perusteita vakaumukselleen, täytyy olla vaiti, kun kysymys asetetaan suoraan sydäntä kohti.

Men så stor är djefvulens magt i vårt land, att en sådan pröfning skulle förefalla de flesta stånds personer, som Jesuitism och fanatism ty dessa Rationalister, hafva ingen annan religion, än den naturliga, den hedniska, som är grundad på Egenrättfärdighet och andeligt högmod. Så talar den stolta Rationalisten: När jag uppfyller Mina pligter; så behöfver jag icke frukta hvarken för Gud eller menniskor. Och för djefvulen fruktar en sådan hjelte alldeles icke, ty han tror icke, att det finnes någon djefvul. Men i sjelfva verket drifver han ut sina djeflar med Beelzebub, som är djeflarnas öfverste: han kufvar sina passioner med Egenrättfärdighetens svartande.

Mutta niin suuri on perkeleen valta meidän maassamme, että sellainen tutkinto tuntuisi useimmista säätyläisistä jesuiittalaisuudelta ja kiihkoilulta, sillä näillä järkeisuskoisilla ei ole muuta kristillisyyttä kuin se luonnollinen ja pakanallinen, joka perustuu omaanvanhurskauteen ja hengelliseen ylpeyteen. Näin puhuu tuo ylpeä järkeisuskoinen: "Kun täytän velvollisuuteni, niin minun ei tarvitse pelätä Jumalaa eikä ihmisiä." Ja perkelettä sellainen sankari ei pelkää, sillä hän ei usko, että on olemassakaan mitään perkelettä. Mutta itse asiassa hän ajaa ulos perkeleensä Beelsebubin avulla, joka on perkeleiden päämies. Hän kumoaa intohimonsa omanvanhurskauden mustalla hengellä.

Annars veta vi nog huru det nu står till med Skrift skolan. Dit församlar sig en ungdom, som ingenting annat lärt i föräldra huset än odygder och sjelfsvåld; ofta har denna ungdom ingenting annat sett än ett ogudaktigt lefverne; fylleri, slagsmål, otukt, små skälmstycken m.m. sådant har ungdomen lärt sig hemma. När denna ungdom kommer på Skrift Scholan, så är det ingenting annat än verlden, som leker i hågen; de flesta skulle alldeles icke bevista skrift scholan om dermed icke vore förknippade vissa verldsliga afsigter och förmåner, såsom rättigheten att träda i äktenskap, rättigheten att vittna, o.s.v. Den allmänna folktron har och under tiden blifvit sådan, att barnen icke lefva på föräldrarnes ansvar, sedan de gått till Nattvarden; de anse sig nästan för myndiga, så snart de blifvit admitterade till nattvarden. De flesta komma till skrift Skolan, liksom för att ju förr dess häldre hafva gått igenom denna besvärliga kurs, för att sedan kunna lefva så mycket friare på egen hand. Under sjelfva Skrift Skol tiden fortsätta pojkarne sina skälmstycken, ofta midt för Lärarens ögon. Också äro sådane Lärare rätt sällsynta, som hafva sådant

Muutoin tiedämme kyllä, kuinka rippikoulun laita nyt on. Sinne kokoontuu sellainen nuoriso, joka ei ole vanhempiensa kotona oppinut mitään muuta kuin paheita ja kurittomuutta. Usein tämä nuoriso ei ole nähnyt mitään muuta kuin jumalatonta elämää, juoppoutta, tappelua, haureutta, pikku konnuuksia ym. Sellaista nuoriso on oppinut kotona. Kun tämä nuoriso tulee rippikouluun, niin mikään muu ei liiku mielessä kuin maailma. Useimmat eivät kävisi lainkaan rippikoulua, mikäli siihen ei liittyisi tiettyjä maallisia tarkoituksia ja etuisuuksia, kuten oikeutta solmia avioliitto, oikeutta toimia todistajana, jne. Yleinen kansan usko on myös ajan mittaan käynyt sellaiseksi, etteivät lapset elä vanhempiensa vastuulla käytyään Herran ehtoollisella. He pitävät itseään melkein täysi-ikäisinä tultuaan hyväksytyiksi ehtoolliselle. Useimmat tulevat rippikouluun ikään kuin olisi sitä parempi mitä pikemmin he saisivat käydyksi tämän vaivalloisen kurssin voidakseen sitten elää paljon vapaammin omin päin. Itse rippikoulun aikana pojat jatkavat kujeitaan usein aivan opettajan silmien alla. Myös sellaiset opettajat ovat hyvin harvinaisia, joilla on kunnioitettava olemus, ja vielä harvinaisempia ovat ne,

väsende, att de kunna ingifva respect, och ännu färre de, som hafva andan hvar med de kunde verka på hjertat.

joilla on sydämiin vaikutuksen tekevä henki.

Det hela af Nattvards undervisningen blir oftast, en utanläxa, och deraf händer, att Nattvardsungdomen, blifver efter nattvards läsningen sämre, men icke bättre: de flesta kasta boken under bänken emedan de nu ingenting vidare hafva att frukta af Presten emedan äfven de vanliga husförhören ske mera pro forma. Huru kan man då vänta, att någon väckelse skall ske, då Läraren sjelf deltager i verldens nöjen, dansar, går på kalaser, spelar kort och pratar allehanda verldsligt med sina åhörare. Om han just icke sjelf är begifven på starka drycker, fordrar dock hedern, att han skall traktera sina tionde gifvare med en sup brännvin, och genom detta Lärarens efterdöme, varder den djefvulska drycken helgad till sitt rätta bruk. Sådant är nu allmänna lefvernet i svenska kyrkan.

Koko rippikouluopetuksesta tulee useimmiten ulkoläksy, ja siitä seuraa, että rippikoulunuoriso tulee rippikoulun jälkeen pahemmaksi, mutta ei paremmaksi. Useimmat heittävät kirjansa penkin alle, koska heillä ei enää ole mitään pelättävää papin taholta, koska tavalliset kinkeritkin ovat enimmäkseen muodollisia. Kuinka silloin voidaan odottaa heräyksen tapahtuvan, koska opettaja itse ottaa osaa maailman huvituksiin, tanssii, käy juhlissa, pelaa korttia ja juttelee kaikenlaisia maailmallisia kuulijoidensa kanssa? Ellei hän itse ole juuri väkeviin juomiin menevä, niin kunnia kuitenkin vaatii häntä kestitsemään kymmenysten tuojia viinaryypyllä. Ja tällä opettajan esimerkillä tuo perkeleellinen juoma tulee pyhitetyksi oikeaan käyttöönsä. Sellainen nyt on yleinen elämä Ruotsin kirkossa.

Föreställom oss nu, att en Prest, som tar sig en sup på fisken när han reser på husförhör och kanske äfven en half på gröten, om så skulle behöfvas, och dess emellan pratar med Bönderna, om hästar och andra fäkreatur, men predikar också stundom Evangelium med knytnäfvar, när någon full bonde kommer och retas med honom måste, sitt Embete tillmätigt först förklara för skriftebarnen, läran om dygden och visa dem, att dygden belönar sig sjelf, och varder ytterligare belönad, dernäst han äfven visa för ungdomen, att dygdens utöfning icke vore möjlig, om menniskan icke hade en fri vilja, samt att menniskan med förnuftet kan pröfva hvad henne sundt och nyttigt är både i denna och den tillkommande ande verlden; slutligen frågar han barnen: erkännen I nu, att denna är den rätta vägen till saligheten och barnen svara: Ja.

Kuvitelkaamme, että pappi, joka ottaa ryypyn palan painikkeeksi kinkerimatkallaan ja ehkä puoli lasillista tarpeen vaatiessa huuhtoakseen puuron alas, ja välillä juttelee talonpoikien kanssa hevosista ja muusta karjasta ja välillä myös saarnaa evankeliumia nyrkeillä jonkun päihtyneen talonpojan tullessa härnäämään häntä. Virkansa mukaisesti hänen on ensin selitettävä rippilapsille siveysoppia ja osoitettava heille, että siveys palkitsee itsensä ja tulee laveammalti palkituksi. Sitten hänen on myös näytettävä nuorisolle, että siveyden harjoitus ei olisi mahdollista, ellei ihmisellä olisi vapaata tahtoa sekä, että ihminen voi järjellään koetella, mikä hänelle on terveellistä ja hyödyllistä sekä tässä että tulevaisessa henkimaailmassa. Lopulta hän kysyy lapsilta: "Tunnustatteko nyt, että tämä on oikea tie autuuteen?" Ja lapset vastaavat: "Tunnustamme."

Då frågas: är denna lära verkeligen rätta vägen till saligheten? och fanns det icke någon annan väg till saligheten, än den som hedningarne vandra, genom friheten i viljan till dygden, genom hvilken de tro sig ernå samvetsfrid i evigheten? Dygden har ju alltid varit det högsta mål, hvartill de visaste ibland hedningarne sträfvat; och likväl är det nu ganska osäkert om någon enda själ uppnått dygdens höga Ideal. Dygden är också den enda vägen till saligheten, på hvilken Egenrättfärdigheten förer menniskan då hon icke känner Frälsaren och försonings verket.

Nyt kysytään, onko tämä oppi todellakin oikea tie autuuteen? Ja eikö ole muuta tietä autuuteen kuin se, jota pakanat vaeltavat tahdon vapauden kautta siveyteen, jolla he luulevat saavansa omantunnonrauhan iankaikkisuudessa? Siveyshän on aina ollut se korkein päämäärä, mihin viisaimmat pakanoiden keskuudessa ovat pyrkineet. Ja kuitenkin nyt on melko epävarmaa, onko yksikään sielu saavuttanut siveyden korkeaa ihannetta. Siveys on myös ainoa tie autuuteen, jolle omavanhurskaus vie ihmisen, kun hän ei tunne Vapahtajaa ja sovintotyötä.

Sedan Presten sålunda förklarat för skrifte barnen, läran om friheten i viljan och dygden, kommer han till slut med kärleken, som är på sätt och vis en öfverloppsgerning för den, som har dygden i peruken; ty den, som icke bryter emot Guds Lag och Samvets lagen, hvarken med tankar, begär eller gerningar har redan uppfyllt allan rättfärdighet, och behöfver icke, för att vinna samvets frid, lägga kärleken dertill; också har ingen hedning uti sin dygdelära talt om kärleken till Gud, såsom någonting nödvändigt, för vinnande af samvetsfrid i evigheten; Ingen af hedningarnes dygde Lärare har någonsin sagt, att menniskan bör älska Gud Personligen; men det goda bör menniskan eftersträfva och älska, så hafva de lärt, och må detta nu vara i sig sjelf oklanderligt så vidt menniskan kunde realisera det godas Idé, det är: om menniskan älskar och eftersträfvar det goda och kan dock icke göra det goda; så är hon lika när som fjär.

Sitten kun pappi on tällä tavoin selittänyt rippilapsille opin tahdon vapaudesta ja siveydestä, hän päätyy vihdoin rakkauteen, joka on tavallaan ylimääräinen työ sille, jolla on siveys peruukissa. Sillä se, joka ei riko Jumalan lakia eikä omantunnon lakia vastaan ajatuksilla, haluilla eikä töillä, on jo täyttänyt kaiken vanhurskauden eikä hänen tarvitse panna tähän rakkautta lisäksi voittaakseen omantunnonrauhan. Myöskään yksikään pakana ei ole siveysopissaan puhunut, että rakkaus Jumalaan olisi jotakin välttämätöntä iankaikkisen omantunnonrauhan voittamiseksi. Kukaan pakanoiden siveysopettajista ei ole koskaan sanonut, että ihmisen on rakastettava Jumalaa henkilökohtaisesti. Mutta hyvän perään ihmisen on pyrittävä ja sitä hänen on rakastettava, niin he ovat opettaneet. Ja tätä ei itse asiassa pidä moittia, kunhan ihminen vain kykenisi toteuttamaan sitä, mikä hyvyyden aate on. Toisin sanoen, jos ihminen rakastaa ja tavoittelee hyvää eikä kuitenkaan pysty tekemään hyvää, niin hän ei ole päässyt puusta pitkään.

Menniskan kan dock icke genom den så högt beprisade dygden blifva **"positive god"** och vi kunna nu icke erinra oss om någon ibland Grekelands visa påstått, att menniskan kan blifva "positive god"; såsom en del af sednare tiders Egenrättfärdige dygde

Ihminen ei kuitenkaan voi tuon korkeasti ylistetyn siveyden avulla tulla **olemukseltaan hyväksi,** emmekä kykene muistamaan, onko yksikään Kreikan viisaista väittänyt, että ihminen voi tulla olemukseltaan hyväksi, kuten joukko myöhempien aikojen omavanhurskaita siveys-

lärare påstått; icke allenast att menniskan kan **blifva** positive god genom "fri kärlek" till det goda, utan att hon **är** positive god (af naturen?) genom den goda viljan. Så långt i fullkomlighet, eller rättare sagdt i Egenrättfärdighet tror jag icke, att forntidens vise hade kommit: det högsta mål, hvartill forntidens vise kunde upparbeta sig var **"kärleken till** goda". Det var en sträfvan efter fullkomligheten sjelf.

Ehuru det nu visar sig af Erfarenheten, att ingen Prest kan så förklara dessa saker för skrifte barnen, att de kunna sjelfve inse och begripa att menniskan **har en fri vilja,** på samma sätt, som Presten tror sig begripa det, likasom och läran om dygden, såsom den nu förekommer i Catechesen icke lärer kunna så förklaras af Presten att Skriftebarnen kunna begripa lika klart, som Presten tror sig begripa, **"att dygden lönar sig sjelf, och varder ytterligare belönad,"** likväl kan en Lärare, som sjelf har dygden eller Egenrättfärdigheten till salighets grund, gifva skriftebarnens vilja en falsk rigtning, så att de, i stället för att söka sin salighet i **"Tron allena utan gerningar",** det vill säga i **"Christi rättfärdighet",** upprätta sin egenrättfärdighet, hvartill tyvärr menniskan är af naturen ganska benägen, så vida egenrättfärdigheten är djupt inrotad i menniskonaturen, och är så mycket farligare, som den samma Egenrättfärdigheten, kan omskapa sig till en ljusens Engel; den uppenbarar sig i den naturliga menniskans medvetande som det högsta goda, som menniskan bör eftersträfva och älska, i synnerhet då, när denna svarta ande uppenbarar sig som en sanningens tolk, som ger menniskan mod och kraft att strida emot de "orena andar", som icke kunna omskapa sig till ljusens Englar.

Således var det ingenting annat än

opettajia on väittänyt. He eivät ole väittäneet ainoastaan, että ihminen **voi tulla** olemukseltaan hyväksi vapaalla rakkaudella hyvää kohtaan, vaan he ovat väittäneet myös, että hän **on** (luonnostaan?) olemukseltaan hyvä hyvän tahdon kautta. En usko, että muinaiset viisaat olisivat päässeet niin pitkälle täydellisyyteen, tai oikeammin sanottuna omaanvanhurskauteen. Korkein päämäärä, johon muinaiset viisaat saattoivat päästä, oli **rakkaus hyvää kohtaan.** Se oli itse täydellisyyden tavoittelua.

Vaikka nyt kokemus osoittaa, ettei yksikään pappi osaa selittää näitä asioita rippilapsille niin, että he itse huomaisivat ja käsittäisivät samalla tavalla kuin pappi luulee käsittävänsä, että **ihmisellä on vapaa tahto,** samoin kuin papit eivät tunnu osaavan niin selittää myöskään siveysoppia sellaisena kuin se nyt on katekismuksessa, että rippilapset voisivat käsittää yhtä selvästi kuin pappi luulee käsittävänsä, että siveys **palkitsee itsensä ja tulee laveammalti palkituksi,** kuitenkin sellainen opettaja, jolla on itsellä siveys eli omavanhurskaus autuuden perustuksena, voi antaa rippilapsille väärän suunnan, niin että he sen sijaan, että etsisivät autuutta **ainoastaan** uskosta **ilman töitä,** se on **Kristuksen vanhurskaudesta,** pyytävätkin rakentaa omaavanhurskauttaan, mihin ihminen valitettavasti on varsin taipuvainen luonnostaan, koska omavanhurskaus on juurtunut syvälle ihmisluontoon ja on sitäkin vaarallisempi, kun samainen omavanhurskaus voi muuttaa itsensä valkeuden enkeliksi. Se ilmenee luonnollisen ihmisen tietoisuudessa korkeimpana hyvänä, johon ihmisen tulee pyrkiä ja jota hänen tulee rakastaa, erityisesti tuon mustan hengen ilmetessä totuuden tulkkina, joka antaa ihmiselle rohkeutta ja voimaa sotimaan "saastaisia henkiä" vastaan, jotka eivät kykene muuttumaan valkeuden enkeleiksi.

Se ei siis ollut mikään muu kuin oma-

Egenrättfärdigheten, som hade bevarat den dygdiga Fariseen, ifrån gröfre laster och brott; och ännu i denna dag bevarar Egenrättfärdigheten och hedersdjefvulen mången dygdig hora från hordomssynd; den ärlige tjufven bevarar Egenrättfärdigheten ifrån Stöld och tjufveri; och ehuruväl allmogen i allmänhet icke kan komma så långt i Egenrättfärdighet, som Filosofen och de bildade Fariséerna, träffar man dock en och annan ibland allmogen, som väl medgifver, att han är en stor syndare, men blir ock desperat om man påstår, att läran om dygden, som står i vår nya Cateches, är en falsk lära.

Allmogen har så vida Egenrättfärdigheten till salighets grund, som den icke kan komma till någon rätt syndakännedom, icke heller till någon rätt syndaånger så länge som presterna i allmänhet drifva på Läran om Helgelsen, innan syndaren blifvit väckt och benådad. De predika Lagen, icke till väckelse, utan till helgelse, och detta för den sorglösa hopen, som ännu lefver i ett slags oskyldighets tillstånd; de "göra drickes karet rent utvärtes" innan det blifvit renadt invärtes. "**Af Lagen kommer syndens kännedom**", men af Lagen predikad till helgelse blott och icke till väckelse, kan ingen sann syndakännedom uppkomma.

Sådane äro de "Laglärare", som Luther bestraffar; de bestraffa icke de hedniska laster, som gå i svang i församlingen, såsom krögeri, fylleri, otukt, slagsmål, svordomar, högfärd i klädsel o.s.v. utan de predika läran om dygden och helgelsen för döpta hedningar, som ännu icke veta annat än, att de lefvat ärligt, redligt, dygdigt och Gud-fruktigt inför Gud och menniskor.

Ty frågar man hvilken som häldst bland den sorglösa hopen, har du stulit? nej! Gud vare lof. Har du gjort

vanhurskaus, joka oli varjellut siveän fariseuksen karkeammista paheista ja rikoksista. Ja vielä tänä päivänäkin omavanhurskaus ja kunnianperkele varjelevat monta siveää huoraa huoruuden synnistä. Rehellistä varasta omavanhurskaus varjelee suuremmasta ja pienemmästä varkaudesta. Ja vaikka rahvas yleensä ei pääse niin pitkälle omassavanhurskaudessa kuin filosofi ja sivistyneet fariseukset, tavataan kuitenkin rahvaan seassa muutamia, jotka myöntävät kyllä olevansa suuria syntisiä, mutta jotka hurjistuvat myös, jos uudessa katekismuksessamme olevaa siveysoppia väitetään vääräksi opiksi.

Rahvaalla on siis omavanhurskaus autuuden perustuksena, koska se ei saa oikeaa synnintuntoa eikä oikeaa katumusta niin kauan kuin papit yleensä opettavat pyhitysoppia ennen kuin syntinen on herännyt ja armoitettu. He eivät saarnaa lakia herätykseksi vaan pyhitykseksi suruttomalle joukolle, joka elää vielä jonkinlaisessa viattomuuden tilassa. He puhdistavat juoma-astian ulkopuolelta ennen kuin se on puhdistettu sisältä. **Lain kautta synnin tunto tulee,** mutta laista, joka on saarnattu ainoastaan pyhitykseksi, mutta ei herätykseksi, ,ei voi tulla mitään oikeaa synnintuntoa.

Sellaisia ovat ne "lain opettajat", joita Luther nuhtelee. He eivät nuhtele pakanallisia paheita, jotka vallitsevat seurakunnassa, kuten viinanmyyntiä, juoppoutta, haureutta, tappelua, kirouksia, ylpeyttä vaatetuksessa, jne, vaan he saarnaavat siveysoppia ja pyhitysoppia kastetuille pakanoille, jotka eivät vielä tiedä muuta kuin sen, että he ovat eläneet rehellisesti, kunniallisesti, siveästi ja jumalanpelossa Jumalan ja ihmisten edessä.

Sillä jos kysytään keneltä tahansa suruttomasta joukosta, oletko varastanut, vastaus on: "En, Jumalan kiitos." Oletko

hor? nej. Gud vare lof. Har du varit full? nej; Gud vare lof, alldrig så, att jag mistat förståndet. Har du bedragit din nästa i handel och vandel? nej, alldrig. Du har således ingen synd på ditt samvete, som du behöfver ångra? "nej intet, som jag vet." nå! Du har ju ändå sagt, att du är en stor syndare, men huru kan du vara en stor syndare, när du icke har någon synd på ditt samvete? Svar. Man kan ju synda med tankarna. Fråga: har du haft någon ond tanke idag? Svar: Ja hvilken menniska kan just komma ihåg allt? Fråga: när har ditt samvete blifvit väckt? Ja det vet jag icke. Fråga: tror du, att du kan blifva salig, när du dör? Svar: Ja det tror jag visst; det vore väl synd, att tänka annat. Fråga: när har du blifvit en Christen? Svar: En Christen? det har jag väl blifvit i dopet. Fråga: har du någonsin brutit ditt döpelse förbund? Svar: hvilken menniska är det som icke har brutit sitt döpelseförbund? Fråga: Men Guds ord visar ju, att hvar och en menniska som brutit sitt döpelse förbund, bör genom sann ånger, bättring och lefvande Tro förnya sitt döpelse förbund; när har du nu varit i syndaångern? Svar: Jag ångrar mina synder hvar dag: **den gamle adam skall genom daglig ånger och bättring fördränkas och dödas.**

Här börjar redan Egenrättfärdigheten och hedersdjefvulen att göra ormens krumbugter, och tager Guds ord till skydd för sin lögn. Fråga: när har du gjort den sanna bättringen? Svar: Bättring gör jag hvar dag. Fråga: när har du blifvit omvänd och pånyttfödd? Svar: i dopet. Ja men du har ju brutit ditt döpelse förbund, och således fallit ur det nådastånd, hvaruti du blef upptagen i dopet; när har du nu fått förlåtelse för de synder, som du begått efteråt? och när har den lefvande Tron blifvit upptänd i ditt hjerta? Svar: Ja, det är en sak, som icke angår Er. Ni måtte visst vara en Läsare efter ni på detta sätt vill

huorannut? "En, Jumalan kiitos." Oletko ollut juovuksissa? "En, Jumalan kiitos, en koskaan niin paljon, että olisin menettänyt ymmärrykseni." Oletko töissäsi ja toimissasi pettänyt lähimmäistäsi? "En koskaan." Sinulla ei siis ole tunnollasi yhtään syntiä, jota sinun tarvitsisi katua? "Ei, sikäli kuin minä tiedän." No, sinähän olet kuitenkin sanonut olevasi suuri syntinen, mutta kuinka voit olla suuri syntinen, kun sinulla ei ole yhtään syntiä tunnollasi? "Voihan tehdä syntiä ajatuksilla." Onko sinulla ollut joku paha ajatus tänään? "Kuka ihminen nyt voi kaikkia muistaa!" Milloin sinun omatuntosi on herännyt? "Sitä minä en tiedä." Uskotko tulevasi autuaaksi, kun kuolet? "Sen uskon varmasti. Olisihan synti ajatella toisin." Milloin olet tullut kristityksi? "Kristityksi! Kasteessa kai!" Oletko koskaan rikkonut kasteenliittoasi? "Kukapa ihminen ei olisi rikkonut kasteenliittoaan!" Mutta Jumalan sanahan näyttää, että jokaisen ihmisen, joka on rikkonut kasteenliittonsa, tulee totisen katumuksen, parannuksen ja elävän uskon kautta uudistaa kasteenliittonsa. Milloin sinä olet katunut syntejäsi? "Minä kadun syntejäni joka päivä. **Vanha aatami pitää jokapäiväisen katumuksen ja parannuksen kautta upotettaman ja kuoletettaman."**

Tässä alkavat jo omavanhurskaus ja kunnianperkele tehdä käärmeen kiemurtelua ottaen Jumalan sanan valheensa suojaksi. Milloin olet tehnyt totisen parannuksen? "Minä teen parannusta joka päivä." Milloin sinä olet kääntynyt ja uudestisyntynyt? "Kasteessa." Niin, mutta sinähän olet rikkonut kasteenliittosi ja niinmuodoin langennut siitä armontilasta, johon sinut kasteessa otettiin. Milloin sinä olet saanut ne synnit anteeksi, jotka olet tehnyt jälkeenpäin? Ja milloin elävä usko on syttynyt sydämeesi? "Se on asia, joka ei kuulu teille! Te olette varmaankin lukijainen, koska tällä tavoin tahdotte tutkia salaisuutta, jonka ainoastaan

utransaka en hemlighet som Gud allena vet och känner.

Jumala tietää ja tuntee!"

Just på denna punkt ungefärligen står nu den säkra hopen i Lutherska kyrkan; Det är ingenting annat, än Egenrättfärdigheten, som ligger i botten såsom salighets grund; ty när den säkra hopen säger: icke har jag stulit, Gud vare lof, icke har jag horat, Gud vare lof, icke har jag bedragit någon, Gud vare lof; så är detta ingenting annat än den Fariseiska Egenrättfärdigheten som säger: **Jag tackar dig Gud, att jag icke är som andra menniskor, orättfärdig, röfvare, horkarl, eller ock som denna Publikanen;** det vill säga: jag är icke en sådan skrymtare, som det fördömda Läsarpacket. Och till denna Egenrättfärdighet hos allmogen halp Nikodemus. Presten predikar för den blinda hopen: "utan helgelse, kan ingen se Herran" och "menniskan för att himlen vinna, måste blifva Englars like:" Allt detta tillegnar sig nu Egenrättfärdigheten, som gerna vill vara en "Engel" och tror (inbillar) sig vara en Engel, ehuru han är en djefvul, och säger: "Allt detta hafver jag hållit ifrån min ungdom;"

Suunnilleen tässä kohdassa on nyt suruton joukko luterilaisessa kirkossa. Ainoastaan omavanhurskaus makaa pohjalla autuuden perustuksena. Sillä kun suruton joukko sanoo "en ole varastanut, Jumalan kiitos", "en ole huorannut, Jumalan kiitos", "en ok pettänyt ketään, Jumalan kiitos", se ei ole mitään muuta kuin farisealaista omaavanhurskautta, joka sanoo: "**Minä kiitän sinua, Jumala, etten ole kuten muut ihmiset, väärä, ryöväri, huorin tekijä, tai myöskään niin kuin tämä publikaani.**" Se tarkoittaa, että en ole sellainen teeskentelijä kuin tuo kirottu lukijaisjoukkio. Ja tähän rahvaan seassa esiintyvään omaanvanhurskauteen auttoi Nikodeemus. Pappi saarnaa sokealle joukolle: "Ilman pyhyyttä ei yksikään saa Herraa nähdä", ja "on enkelin pyhyys oltava sulia, jos sinä tahdot taivaaseen tulla." Tämän kaiken omistaa nyt omavanhurskaus, joka haluaa mielellään olla enkelinä, ja se uskoo (kuvittelee) olevansa enkeli, vaikka onkin perkele, ja sanoo: "Kaiken tämän olen pitänyt hamasta nuoruudestani."

En ny påminnelse om dygden, finner han i Catechesen "dygden belönar sig sjelf och varder ytterligare belönad," och i nya Psalmboken: "mig du ensam gaf den lott att med frihet dygden öfva, ty du håller dygden kär, då den hjertats offer är." Ps.38:4 i nya Psalmboken. Och i Psalmen 296: vers 3 "men för ett dygdigt bröst, En Gudi helgad själ har ock hvar dag sin tröst!" Och versen 4: "Förnuftet lag och gräns åt mina nöjen gifve."- - - Då skall ett oskuldsfullt (?) ett måttligt tids fördrif, förnya håg och kraft till verksamt dygdelif: Det är förmodligen, dans, kortspel och andra sinliga nöjen som här kallas för "oskuldsfullt tidsfördrif"; och sådant skall nu befordra "ett verksamt dygdelif." Till och med "Guds Son var glädjens vän," enligt samma Psalm.

Uuden muistutuksen siveydestä se löytää katekismuksesta: "Siveys palkitsee itsensä ja tulee laveammalti palkituksi." Ja uudesta virsikirjasta: "Minulle sinä yksin annoit osaksi siveyttä vapaasti harjoittaa, sillä sinä rakastat siveyttä, joka on sydämen uhri." Uusi virsikirja 38:4. Ja virressä 296:3 "Siveän rinnan vuoksi Jumalalle pyhitetyllä sielulla on joka päivä turvansa." Ja jakeessa neljä: "Järki huvituksilleni lain ja rajan antakoon." Siten viattomuutta täynnä oleva (?) ja kohtuullinen ajanviete uudistaa mielen ja voimat toimivaan ja siveelliseen elämään. Luultavasti tanssia, korttipeliä ja muita aistillisia huveja kutsutaan tässä viattomiksi ajanvietteiksi. Ja sellainen nyt edistää toimivaa, siveellistä elämää. "Jumalan Poikakin oli ilon ystävä", saman virren mukaisesti.

Kan man höra huru behändigt och listigt Förnuftet här talar för sin sjuka mor. Hvar har man hört, att Guds Son tar del i verldens nöjen och syndiga tidsfördrif? Månne på bröllopet i Cana? men der var han just icke särdeles belåten med sin egen moder hvilket kan höras af hans svar: **qvinna hvad hafver jag med dig?** och för öfrigt vet man icke om det fanns någon dans på bröllopet. Ibland Judarnes tidsfördrif omtalas icke dans, och ännu mindre har man hört talas om dans, spel och Comedier ibland de första Christna. De alfvarsamme Romarena dansade icke, det föreföll dem som barnsliga upptager. Man kan taga för afgjordt, att Guds Son alldrig har deltagit i några syndiga nöjen och tidsfördrif. Man har sett honom gråta, men alldrig har man sett honom le. Davids dans framför arken var någonting helt annat än de hordansar, som nu för tiden recommenderas; och Luther säger: **"blif först ett barn och dansa sedan."**

Men sådana dansar som Davids och Luthers andeliga barndans betraktas nu af våra skenheliga skrymtare, och egenrättfärdiga dygdemönster i Tidningarne, som en hädelse emot Gud och helgedomen. Så alldeles bakvändt kan verlds hopens omdöme om dans blifva, att den andeliga dansen betraktas som en hädelse emot Gud och helgedomen, men verldens hordans, som är animerad af sjelfva hordoms djefvulen, betraktas som ett "oskuldsfullt tidsfördrif," som skall befordra ett "verksamt dygdelif". Ett sådant lättsinnigt omdöme, kunde hafva passat en Epicuré, men alldeles icke en Christilig Psalmboks författare.

Om presten i stället för att göra drickeskaret utvärtes rent, genom sin dygdelära, genom Lagens predikande till helgelse, hvarigenom endast Egenrättfärdigheten stegras till salighets

Kuulehan, kuinka kätevästi ja viekkaasti järki tässä puhuu omaan pussiinsa! Missä on kuultu Jumalan Pojan ottavan osaa maailman huvituksiin ja synnillisiin viettoihin? Ehkäpä Kaanaan häissä? Mutta siellä hän ei ollut erityisen tyytyväinen äitiinsä, mikä voidaan kuulla hänen vastauksestaan: **"Vaimo, mitä minun on sinun** kanssasi?" Ja ylipäänsä ei tiedetä, oliko häissä tanssia. Juutalaisten ajanvietteiden joukossa ei mainita tanssia, ja vielä vähemmän on kuultu puhuttavan tanssista, soitosta ja huvinäytelmistä ensimmäisten kristittyjen joukossa. Vakavammat roomalaiset eivät tanssineet. Se tuntui heistä lapselliselta ilveilyltä. Siitä voidaan olla varmoja, että Jumalan Poika ei ole koskaan ottanut osaa mihinkään synnillisiin huvituksiin ja ajanvietteisiin. Hänen on nähty itkevän, mutta ei koskaan nauravan. Daavidin tanssi arkin edessä oli jotakin kokonaan muuta kuin ne huorien tanssit, joita nykyisin suositellaan. Ja Luther sanoo: **"Tule ensin lapseksi ja** tanssi sitten."

Mutta sellaiset tanssit kuin Daavidin ja Lutherin hengelliset lastentanssit tekopyhät teeskentelijämme ja omanvanhurskauden perikuvamme leimaavat sanomalehdissä pilkaksi Jumalaa ja pyhyyttä vastaan. Niin täydellisen takaperoiseksi voi maailmanjoukon arvio tanssista kääntyä, että hengellistä tanssia pidetään Jumalan ja pyhäkön pilkkaamisena, mutta maailman huoratanssia, johon itse huoruuden perkele kiihottaa, pidetään viattomana ajankuluna, joka edistää toimivaa ja säädyllistä elämää. Sellainen kevytmielinen arvio olisi voinut sopia epikurolaiselle, mutta ei lainkaan kristillisen virsikirjan kirjoittajalle!

Mikäli pappi sen sijaan, että puhdistaa juoma-astiaa ulkopuolelta siveysopillaan ja lain saarnaamisella pyhitykseksi, millä ainoastaan kohotetaan omavanhurskaus autuuden perustukseksi, tahtoisikin

grund, ville göra "drickeskaret rent invärtes" genom lagens predikande till väckelse, genom Evangeli predikan till försoning med Gud (rättfärdiggörelse) så kunde han sedan få predika lagen till helgelse för benådade själar; då ginge det efter Frälsarens ord: görer först drickeskaret rent innan till. Men i sådant fall finge han icke för en sorglös församling predika **om dygden,** utan om **"odygden",** icke om **helgelsen** utan om **"ohelgelsen";** han kunde icke säga: **"dygden belönar sig sjelf och varder ytterligare belönad"** utan snarare: dygden (egenrättfärdigheten) måste bort ifrån peruken, emedan den utestänger syndare ifrån nåden: det ginge icke ann predika så: "menskan, för att himlen vinna, måste blifva Englars like", utan snarare tvärt om "menskan för att himlen vinna måste blifva djeflars like"; och ehuru detta låter så tvärt emot hvart annat, att Förnuftet hisnar af fasa och förvåning, är det likväl en evig sanning i nådens ordning, att menskan för att himlen vinna, måste blifva en **"botfärdig djefvul";** ty en **"botfärdig Engel"** behöfver ingen nåd. Menniskan måste känna sin djefvulska natur, innan hon kan blifva rätt angelägen om frälsning genom nåden. Härpå syfta Apostelens ord: **hvarest synden öfverflödar, der öfverflödar nåden ännu mer.**

Om nu Presten har egenrättfärdigheten till salighets grund, så förklarar han nådens ordning för skriftebarnen så, som han blifvit lärd i Gymnasium och i högskolan: *"menniskan är positive god"* (Petrelli). *"Ingenting är godt utom den goda viljan"* (Martensen). *"menniskans väsendtliga vilja, vill alltid det goda och förnuftiga."* (Martensen). *"När menniskan fullgör sin egen väsendtliga vilja, så fullgör hon Guds vilja"* (Martensen). *"Menniskans onda egen vilja är icke menniskans egen vilja"* (Martensen). *"Menniskan*

puhdistaa juoma-astian sisäpuolelta lain saarnalla herätykseksi, evankeliumin saarnalla sovitukseksi Jumalan kanssa (vanhurskauttamiseksi), niin hän voisi sitten saarnata lakia pyhitykseksi armoitetuille sieluille. Silloin se menisi Vapahtajan sanojen mukaisesti: "Puhdistakaa ensin juoma-astia sisältä." Mutta siinä tapauksessa hän ei saisi saarnata suruttomalle seurakunnalle **siveydestä** vaan **siveettömyydestä,** ei **pyhityksestä** vaan **pyhän häväistyksestä.** Hän ei voisi sanoa, siveys **palkitsee itsensä ja tulee laveammalti palkituksi,** vaan pikemminkin niin, että siveys (omavanhurskaus) on ajettava pois peruukista, koska se sulkee syntisen ulos armosta. Ei kävisi päinsä saarnata niin, että ihmisen on voittaakseen taivaan valtakunnan tultava enkelien kaltaiseksi, vaan pikemminkin päin vastoin, ihmisen on tultava perkeleen kaltaiseksi voittaakseen taivaan valtakunnan. Ja vaikka nämä kuulostavat niin toistensa vastakohdilta, että järkeä huimaa kauhistuksesta ja ihmetyksestä, se on kuitenkin iankaikkinen totuus armonjärjestyksessä, että ihmisen on tultava **katuvaiseksi perkeleeksi** voittaakseen taivaan valtakunnan, sillä **katuvainen enkeli** ei tarvitse armoa. Ihmisen on tunnettava perkeleellinen luontonsa ennen kuin hän alkaa oikein tarvita pelastusta armon kautta. Tätä tarkoittavat apostolin sanat: **"Missä synti on suuresti tuttu, siinä armo on ylenpalttisesti tuttu."**

Jos nyt papilla on omavanhurskaus autuuden perustuksena, niin hän selittää rippilapsille armonjärjestystä niin kuin hänelle on lukiossa ja korkeakoulussa opetettu: *Ihminen on olemukseltaan hyvä,* (Petrelli). *Mikään ei ole hyvää, paitsi hyvä tahto,* (Martensen). *Ihmisen varsinainen tahto haluaa aina hyvää ja järjellistä,* (Martensen). *Ihmisen täyttäessä varsinaista tahtoaan hän täyttää Jumalan tahtoa,* (Martensen). *Ihmiselle ominainen paha tahto ei ole ihmisen oma tahto,* (Martensen). *Ihmisellä on tahto, joka ei ole hänen omansa,* (Petrelli).

har en vilja, som icke är hennes egen." (Petrelli). *"Menniskan måste hafva en fri vilja, för att kunna födas på nytt."* (Petrelli). Och så resten av nya Catechesen: *"dygden belönar sig sjelf, och varder ytterligare belönad."* o.s.v. ur nya Psalmboken: *"I en kraft att ondt och godt med förnuftets domar pröfva, mig du ensam gaf den lott, att med frihet dygden öfva." "Menskan för att himlen vinna, måste blifva Englars like."* Och i Gudaläran: *"Fadren som kallas den första Personen;* o.s.v. *"Christi Gudom förringas icke derigenom, då man antager, att Christus s.t.v. kan kallas för en Gud, som han hade större förstånd än andra menniskor"* (Ignell). I läran om Englarne: *"djefvulen, som förledde menniskan till affall, var den skapade anden",* (menniskans egen ande, som var viljans organ. Martensen i moral Filosofiens system, men uti Christeliga dogmatiken, tyckes han dock antaga en personlig djefvul, som icke är menniskans egen ande; dock äro en del Englar endast personifierade naturkrafter.) *Synden är icke något brott emot Gud personligen, utan endast emot lagen* **(Bruhn).** *"In effictis vero fidei criteriis numerandae sunt sensationes internae"* (Bruhn) d.v.s. de inre känslorna (syndakänslan, nådakänslan, eller den kännbara ångern, och den kännbara nåden, (andans verkningar) äro att räkna ibland tillgjorda eller inbillade kännemärken på tron.

Allt sådant och ännu mycket annat, kan den rationalistiske Presten plugga in i Skriftebarnen, och sluteligen frågar han: "erkännen I, att denna lära, är en Gudomlig sanning, och den rätta vägen till saligheten?" Ja.?! Det förstås, att Skriftebarnen måste svara ja på alla frågor, som Presten läser opp ur handboken ty i vidrigt fall måste de för den gången gå miste om alla de jordiska förmåner, som Lärjungarne hade påräknat genom sin Scholgång.

Ihmisellä täytyy olla vapaa tahto voidakseen uudestisyntyä, (Petrelli). Ja lopuksi vielä uudesta katekismuksesta: *Siveys palkitsee itsensä ja tulee laveammalti palkituksi,* jne. Uudesta virsikirjasta: *Kun mä järjen valossa saan hyvää, pahaa tutkia, siinä siveyttä vapaasti harjoitan ja sydämen uhrina lahjoitan, jota sinä rakastat.* Ja: *Enkelin pyhyys on oltava sulia, jos sinä tahdot taivaaseen tulla.* Ja jumaluusopista: *Isä, jota sanotaan ensimmäiseksi persoonaksi.* Ja edelleen: *Kristuksen jumaluutta ei väheksytä sillä, että hyväksytään se, että Kristusta sikäli voidaan kutsua Jumalaksi, että hänellä oli suurempi ymmärrys kuin muilla ihmisillä,* (Ignell). Enkeleitä koskevassa opissa: *Perkele, joka vietteli ihmisen lankeemukseen, oli tuo luotu henki,* (ihmisen oma henki, joka oli tahdon elin, Martensen sanoo moraalifilosofisessa järjestelmässä, mutta kristillisessä dogmatiikassa hän näyttää olettavan, että on olemassa persoonallinen perkele, joka ei ole ihmisen oma henki. Tosin osa enkeleistä on vain henkilöityneitä luonnonvoimia.) *Synti ei ole mikään rikos Jumalaa vastaan henkilökohtaisesti, vaan ainoastaan lakia vastaan,* **(Bruhn).** *In effectis vero fidei criteriis numerandae sunt sensationes internae,* (Bruhn), se tarkoittaa, että sisäiset tunteet, synnin tunteminen ja armon tunteminen eli tunnettava katumus ja tuntuva armo (hengen vaikutukset) on luettava tehtyjen tai kuviteltujen uskon tuntomerkkien joukkoon.

Kaikkea sellaista ja vielä paljon muuta voi järkeisuskoinen pappi päntätä rippilasten päähän, ja lopulta hän kysyy: "Tunnustatteko, että tämä oppi on jumalallinen totuus ja oikea tie autuuteen?" "Kyllä!" Ymmärretään, että rippilasten on vastattava myöntävästi kaikkiin kysymyksiin, jotka pappi lukee käsikirjasta, sillä muussa tapauksessa he sillä kerralla menettävät kaikki maalliset etuisuudet, jotka opetuslapset olivat laskelmoineet saavuttavansa koulun-

Den ena hade ernat begifva sig i tjenst, så snart han gjort ifrån sig Skrift Scholan; den andra hade tänkt gifta sig o.s.v.

Vi hafva uti ofvan anförde prof på den rationalism, som finnes i våra antagna Christendoms böcker, afskummat endast den finare gräddan af förnuftets bröstmjölk, hvilken både Justitiae Canzlern och Biskopen lemna orörd, emedan de icke uti sådana satser, som de nu anförde, funnit någon "falsk lära", alldenstund de äro antagne, som läroböcker i Scholorne, ehuru nu mera utnämnde Biskop Martensens lära om menniskans vilja, ovillkorligen vänder opp och ner på hela Lutherska läran; men det får passera orördt genom den döda trons orthodoxa vinpress, emedan det är en Professor, som har funnit en sådan lära vara öfverensstämmande med den rena Evangeliska Läran. Deremot får en annan stackars Läsar predikant, icke allenast emottaga feta slängar af den förnuftiga piskan i Tidningarne, utan äfven knuffas af den döda trons vakthafvande Inqvisitorer, som icke kunna tåla annat än den dödande bokstafven; de kunna icke tåla den Lutherska lärans renhet i hjertat, utan endast i förståndet. Det kan icke vara så oäfvet, att Presten vädjar till skriftebarnens egen erfarenhet uti Confirmations acten; ty det kan hända en och annan gång, att något Skriftebarn har en verkelig erfarenhet i nådens ordning; men då bör Presten också respectera den Heliga Andas verk, icke fara fram som en ulf i fåra kläder emot de väckta; utan häldre slipa sitt rostade svärd emot draken, som regerar i den sorglösa hopen: förhålla dem deras ogudaktiga väsende, uppräkna alla deras skötesynder; visa dem, att förnuftet är förmörkadt och förblindadt, att det icke duger till domare i andeliga ting; att det icke har någon kraft, att råda öfver böjelserna; och vidare bör Presten i läran om vil-

käynnillään. Yksi oli aikonut pestautua palvelukseen heti suoritettuaan rippikoulun, toinen oli ajatellut mennä naimisiin, jne.

Olemme yllä esitetyissä järkeisuskoisuuden näytteissä, jotka löytyvät hyväksytyistä kristillisyyden kirjoistamme, kuorineet ainoastaan hienointa kermaa järjen rintamaidosta, jonka sekä oikeuskansleri että piispa jättävät sillensä, koska he eivät löydä nyt esitetyn tapaisista lauseista väärää oppia, koskapa ne on hyväksytty oppikirjoiksi kouluihin, vaikka äskettäin piispaksi nimitetyn Martensenin oppi ihmisen tahdosta kääntää ehdottomasti koko luterilaisen opin ylösalaisin. Mutta tämä saa kulkea kajoamatta kuolleen uskon puhdasoppisen viinakuurnan läpi, koska se on professori, joka on havainnut sellaisen opin olevan yhtäpitäväisen puhtaan evankelisen opin kanssa. Sitävastoin joku lukijaissaarnaajaparka ei ainoastaan saa ottaa vastaan aimo läimäyksiä järjen piiskasta sanomalehtien palstoilta, vaan myös tulee kuolleen uskon vartiossa olevien inkvisiittorien tönimäksi, jotka eivät voi sietää muuta kuin kuolettavaa kirjainta. He eivät voi sietää luterilaisen opin puhtautta sydämessä, vaan ainoastaan ymmärryksessä. Ei voi olla sopimatonta, että pappi vetoaa rippilasten omaan kokemukseen konfirmaation toimituksessa, sillä silloin tällöin saattaa tapahtua, että jollakin rippilapsella on todellinen kokemus armonjärjestyksestä. Mutta silloin papin tulee myös kunnioittaa Pyhän Hengen työtä, eikä rynnätä kuin susi lammasten vaatteissa heränneitä vastaan, vaan pikemminkin hioa ruostunutta miekkaansa voidakseen vastustaa lohikäärmettä, joka hallitsee suruttomassa joukossa. Näyttää heille heidän jumalaton menonsa. Luetella kaikki heidän helmasyntinsä. Osoittaa heille, että järki on pimitetty ja sokaistunut, ettei se kelpaa tuomariksi hengellisissä asioissa, ettei sillä ole voimaa hallita taipumuksia. Ja edelleen tulee papin selittää rippilapsille opissa

jan så vidt möjligt är förklara för Skriftebarnen, att viljan icke har **"liberum arbitrium"** i andeliga ting, att hon i omvändelsen förhåller sig **"pure passive"** d.v.s. har ingen kraft, att göra sig sjelf god; att menniskans vilja alldrig af egen kraft kan blifva god; och om någon före omvändelsen skulle inbilla sig, att han har en god vilja, så är detta ett sjelfbedrägeri; om och en omvänd Christen kan säga med Apostelen: **viljan hafver jag:** så är det likväl en falsk lära, som insmugit sig uti somliga andeliga böcker att "Gud ser på den goda **viljan."** Det står nemligen i Skriften att "Gud ser till **hjertat",** icke till viljan; och vidare bör Presten visa för Skriftebarnen, att menniskan är **"positive ond",** och att menniskans onda natur, är just den djefvul, som fått magt öfver henne; att menniskan sjelf icke kan af egna krafter slita sig lös ifrån sin onda natur, eller befria sig ifrån djefvulens våld, utan dertill fordras ovillkorligen den Helige Andes nåd och bistånd, som först genom Lagen uppväcker hennes samvete, och visar henne syndens skuld och straff, eller Lagens förbannelse. Guds vrede och den eviga fördömelsen, hvilken hos en väckt människa bör vara kännbar och förnimbar, i samvetsqval och hjerteångest, icke blott en på skriftens utsago grundad öfvertyfelse i förståndet, att menniskan är af naturen ett vredenes barn, och att hon har förtjent den eviga fördömelsen, ty af denna **"förstånds tro",** eller muntro, varder ingen menniska väckt, ångerfull, botfärdig eller förkrossad; utan Lagens förbannelse och Guds vrede måste kännas i samvetet och i hjertat.

Men just då inträder den af syndasömnen uppväckte menniskan i ett tillstånd, som verlden omöjligen kan tåla; ty nu visar sig en verkelig förändring i menniskans moraliska karakter; den väckta menniskans tahdosta, sikäli kuin mahdollista on, että tahdolla ei ole **liberum arbitriumia** hengellisissä asioissa, että se kääntymyksessä pysyy **pure** passivena, eli voimattomana tekemään itseään hyväksi. Ettei ihmisen tahto koskaan tule omasta voimastaan hyväksi. Ja jos joku ennen kääntymystä kuvittelisi, että hänellä on hyvä tahto, niin se on itsepetosta. Vaikka kääntynyt kristitty voikin sanoa apostolin kanssa **"tahto minulla on",** niin se on kuitenkin väärä oppi, joka on hiipinyt salaa joihinkin hengellisiin kirjoihin, että "Jumala katsoo hyvään **tahtoon".** Raamatussa lukee nimittäin, että Jumala katsoo **sydämeen,** ei tahtoon. Ja edelleen papin on näytettävä rippilapsille, että ihminen on **olemukseltaan paha** ja että ihmisen paha luonto on juuri se perkele, joka on saanut vallan hänen ylitseen ja että ihminen ei omilla voimillaan kykene repimään itseään irti pahasta luonnostaan eli vapautua perkeleen vallasta, vaan siihen tarvitaan ehdottomasti Pyhän Hengen armo ja apu, joka ensin lain kautta herättää hänen omantuntonsa ja osoittaa hänelle synnin velan ja rangaistuksen eli lain kirouksen, Jumalan vihan ja iankaikkisen tuomion. Tämän on heränneellä ihmisellä oltava tunnettavana ja aistittavana omantunnon vaivana ja sydämen tuskana eikä ainoastaan Raamatun sanaan perustuvana vakaumuksena ymmärryksessä, että ihminen on luonnostaan vihan lapsi ja että hän on ansainnut iankaikkisen tuomion. Sillä tästä **ymmärryksen uskosta** eli suuuskosta ei yksikään ihminen tule heränneeksi, katuvaiseksi, parannukseen alttiiksi ja särjetyksi, vaan lain kirouksen ja Jumalan vihan täytyy tuntua omassatunnossa ja sydämessä.

Mutta juuri silloin tuo synnin unesta herännyt ihminen tulee sellaiseen tilaan, jota maailman on mahdotonta sietää, sillä nyt todellinen muutos ihmisen moraalisessa luonteessa näyttäytyy. Heränneen ihmisen käytös tulee jo murheen ja syn-

uppförande blir redan under ruelsen och syndaångern helt annorlunda än förut: verldens syndiga nöjen blifva för en sådan menniska en styggelse.

Deremot börjar en sådan menniska att älska Guds ord; hon börjar att känna djefvulens frestelser och anfäktningar, liksom Luther; hon är ofta ängslig, sorgsen, bedröfvad, tankspridd, det vill säga hon har då **"en sorg som är efter Guds sinne som verkar bättring till salighet, den man icke ångrar."** Men just ett sådant tillstånd kan djefvulen och verlden icke tåla, det betraktas nemligen som svärmeri och fanatism. Den ångerfulla anses som tokig; den sorglösa hopen säger: "han grubblar; han läser så att han blir tokig." Och skulle de väckta till på köpet börja utöfva den Hel. andes straff Embete, och förkunna Guds vrede och dom öfver alla förhärdade, obotfärdiga, ogudaktiga, som tro sig utan synbar ånger, utan bättring, utan omvändelse, utan pånyttfödelse, blifva salige; då blir Egenrättfärdighets djefvulen i den otrogna hopen full af hat, och nit och bitterhet; han reser sig opp som en Björn på två ben, och säger: "skall du komma och fördöma hederligt folk? Jag har hittills lefvat dygdigt och ärligt inför hvar man; och tror med Guds hjelp, att jag har ett rent, obesmittadt samvete; och har jag i någor motto brutit emot Gud, så hoppas jag, att det är förlåtet; men det förbannade Läsarpacket, ger ingen menniska samvetsfrid; men jag skall lära dessa andeligen högfärdiga bänglar, att veta hut: Jag skall ange dem för Länsman, (eller Presten) att de hålla olofliga sammankomster."

Och Presten, som väl borde veta, att Luthert har grubblat, att han har varit lika sträng som Läsarena att fördöma hederligt folk, kan dock icke finna sig i detta "ohyggliga svärmeri", utan säger: "mitt Samvete ålägger mig och

nin katumuksen aikana kokonaan erilaiseksi kuin ennen. Maailman synnillisistä huvituksista tulee kauhistus sellaiselle ihmiselle.

Sitä vastoin sellainen ihminen alkaa rakastaa Jumalan sanaa. Hän alkaa tuntea perkeleen kiusauksia ja ahdistuksia kuten Luther. Hän on usein ahdistunut, surullinen, murheellinen ja hajamielinen. Se tarkoittaa, että hänellä on silloin **murhe, joka on Jumalan mielen jälkeen, joka saattaa parannuksen autuudeksi, jota ei yksikään kadu.** Mutta juuri sellaista tilaa perkele ja maailma eivät voi sietää. Sitä pidetään nimittäin haaveiluna ja kiihkoiluna. Katuvaista pidetään hulluna. Suruton joukko sanoo: "Hän mietiskelee. Hän lukee niin paljon, että tulee hulluksi." Ja jos heränneet alkaisivat kaupan päälliseksi harjoittaa Pyhän Hengen nuhteluvirkaa ja julistaa Jumalan vihaa ja tuomiota kaikille paatuneille, katumattomille ja jumalattomille, jotka luulevat ilman näkyvää katumusta, ilman parannusta, ilman kääntymystä ja ilman uuttasyntymistä tulevansa autuaiksi, silloin tulee omanvanhurskauden perkele siinä uskottomassa joukossa täyteen vihaa ja kiivautta ja katkeruutta. Se nousee ylös kuin karhu kahdelle jalalle ja sanoo: "Tuletko sinä tuomitsemaan kunniallisia ihmisiä? Minä olen tähän asti elänyt siveästi ja kunniallisesti kaikkien edessä ja uskon Jumalan avulla omistavani puhtaan ja saastuttamattoman omantunnon. Ja jos olen jollakin tavalla rikkonut Jumalaa vastaan, niin toivon, että se on annettu anteeksi. Mutta tuo kirottu lukijaisjoukkio ei anna kenellekään omantunnonrauhaa. Kyllä minä vielä näille hengellisesti ylpeille roikaleille näytän! Minäpä annan heidät ilmi nimismiehelle (tai papille), että he pitävät luvattomia kokouksia!"

Ja pappi, jonka pitäisi hyvin tietää, että Luther on mietiskellyt ja että hän on ollut yhtä kova kuin lukijaiset tuomitsemaan kunniallisia ihmisiä, ei voi kuitenkaan sulattaa tuota "kauheaa haaveilua", vaan hän sanoo: "Omatuntoni velvoittaa minua

min Embets pligt fordrar, att jag i tid försöker att stäfja detta ofog: jag måste rapportera till Consistorium och begära Biskops visitation". Just så har det nu gått till i Sverige; den svenska kyrkan ger ingenting efter Påfvedömet i förföljelse anda och ehuru Inqvisitions väsendet i Sverige väckt ett stort uppseende utomlands, hvarest alla Evangeliska Församlingar ogillat detta förföljelse nit fortfar dock Presteståndet, att försvara och bibehålla conventikel Plakatet, och andra oförnuftiga Lagar, som tillkommit under inflytelse af Prest fanatismens blinda nit; på hvilket man med rätta kan tillämpa Apostelens ord: de hafva nit om Gud dock icke visliga. I stället för att Presten borde blifva en Läsarpredikant, och ställa sig i spetsen för den andeliga rörelsen, och sålunda blifva dess ledare, uppträder han merändels såsom en fiende till all lifaktighet i Religionen och när han icke på annat sätt kan vederlägga Läsarenas satser, måste han gripa till den verldsliga lagens svärd, och anlita Länsman att predika lagen, med bojor och handklåfvar, med påstående af böter och landsflygt.

ja virkavelvollisuuteni vaatii ajoissa yrittämään ehkäistä tätä vallattomuutta. Minun on raportoitava tästä konsistorille ja pyydettävä piispantarkastusta." Juuri niin on nyt käynyt Ruotsissa. Ruotsin kirkko ei häviä yhtään vainon hengessä paavilaisuudelle. Ja vaikka Ruotsin inkvisitio on herättänyt suurta huomiota ulkomailla, missä kaikki evankeliset seurakunnat ovat paheksuneet tätä innokkuutta vainoon, pappissääty jatkaa kuitenkin konventikkeliplakaatin puolustamista ja voimassa pitämistä, samoin kuin muitakin järjettömiä lakeja, jotka ovat syntyneet pappiskiihkon sokean kiivauden vaikutuksesta. Tähän voidaan oikein soveltaa apostolin sanoja: "Heillä on kiivaus Jumalan puoleen, mutta ei taidon jälkeen." Sen sijaan, että papista pitäisi tulla lukijaissaarnaaja ja hänen pitäisi asettua hengellisen liikkeen kärkeen ja siis sen johdattajaksi, hän esiintyykin enimmäkseen kaiken uskonnollisen elävyyden vihollisena. Ja kun hän ei muulla tavalla kykene kumoamaan lukijaisten oppia, hänen on tartuttava maallisen lain miekkaan ja pyydettävä nimismiestä saarnaamaan lakia kahleilla ja käsiraudoilla, sakoilla ja maastakarkotuksella.

Är detta Christeligt? är det nu Länsman och Fiskalen, som skall försvara Christendomen? I den första Christna Församlingen var det likväl brukligt, att Presten försvarade den Christna läran, med fara för sitt eget lif, men nu är det Länsman och Fiskalen, som skall försvara den Lutherska renlärigheten, med den verldsliga lagens magt: **O! tempora O! mores.**

Onko tämä kristillistä? Nimismies ja viskaaliko nyt puolustavat kristillisyyttä? Ensimmäisessä kristillisessä seurakunnassa oli kuitenkin käytäntönä, että pappi suojeli kristillistä oppia oman henkensä uhalla, mutta nyt pitää nimismiehen ja viskaalin suojella luterilaista opin puhtautta maallisen lain voimalla! **O tempora, o mores!**

Om vi nu föreställa oss en Nattvardsungdom, som består af **sorglösa, väckta** och **benådade,** så borde uti Confirmations acten finnas för Presten att välja olika formulär, passande efter hvars och ens själa tillstånd; han borde hafva ett särskildt formulär för **"katechumeni"** som i den första

Jos nyt ajattelemme rippikoulunuorisoa, joka koostuu suruttomista, heränneistä ja armoitetuista, niin pitäisi papilla olla konfirmaatiotoimituksen suorittamiseen erilaisia kaavoja, jotka sopisivat itse kunkin sieluntilalle. Hänellä pitäisi olla erityinen kaava **katekumeenejä** varten, joita ensimmäisessä kristillisessä seu-

Christna Församlingen icke ansågos värdige, att blifva delaktiga af den heliga Nattvarden, hvilken sed troligen hade sin grund dertill, att den tidens Lärare hade fått den öfvertygelsen, "att Judas såsom ovärdig icke har blifvit delaktig af Herrans heliga Nattvard." Vi kunna dock icke föreställa oss annat än att grunden för detta omdöme ligger förborgad uti en fin Egenrättfärdighet, som också ligger till grund för kyrkolagens stadgande, att Presten eger att utesluta vissa för brott anklagade och uti uppenbara synder och laster stadde personer, ehuru de kunna ega kunskap om vigten af Sakramentets missbruk. Men vi hafva den öfvertygelsen, att Judas verkligen blifvit delaktig af Nattvarden, ehuru motsatsen påstås af många. Den tidsföljd som Evangelisterna följa, visar tydligen att fottvagningen skett efter Nattvarden och Evangelisten Johannes, som var ett ögonvittne, berättar, att Jesu bedröfvelse öfver Judas, och det öfriga talet om honom skedde efter fottvagningen, äfven som den doppade betan gafs efter fottvagningen. Vi hafva äfven andra moraliska skäl som här böra tagas i betraktande. Judas och hans trosförvanter måste få åtnjuta alla de nådemedel som Gud oss, till helgelse förlänar. Ty ehuruväl, Judas kan komma med den förebråelsen i Evigheten, att hans syndaskuld blifvit större genom Nattvardens ovärdiga begående, så kan han äfven å andra sidan komma med den förebråelsen, att han icke kunde komma till Nådens åtnjutande då han icke fick åtnjuta Nådemedlen. Han kan å ena sidan säga: hade jag blifvit utesluten ifrån Nattvardens begående; så hade jag icke haft den synden på mitt samvete, att jag gått ovärdig till Nattvarden, men å andra sidan kan han ock säga: huru kunde jag komma till väckelse och besinning, då jag icke fick begagna Nådemedlen?

rakunnassa ei pidetty mahdollisina tulemaan osallisiksi pyhästä ehtoollisesta, mikä tapa luultavasti perustui siihen, että sen ajan opettajat olivat saaneet sellaisen vakaumuksen, ettei Juudas kelvottomana ole tullut osalliseksi Herran Pyhästä Ehtoollisesta. Emme voi kuitenkaan kuvitella muuta kuin että tämä arvion perusta on kätkettynä hienossa omassavanhurskaudessa, joka on perustana myös sen kirkkolain säätämisessä, että papilla on oikeus sulkea pois ehtoolliselta tiettyjä rikoksista syytettyjä ja julkisissa synneissä ja paheissa olevia henkilöitä, vaikka heillä voi olla tieto sakramentin väärinkäytön merkityksestä. Mutta meillä on sellainen käsitys, että Juudas on todellakin tullut osalliseksi ehtoollisesta, vaikka monet väittävät päinvastoin. Se aikajärjestys, jota evankelistat seuraavat, osoittaa selvästi jalkojen pesemisen tapahtuneen ehtoollisen jälkeen. Ja evankelista Johannes, joka oli silminnäkijänä, kertoo Jeesuksen murheen Juudaasta samoin kuin muunkin puheen hänestä tapahtuneen jalkojen pesemisen jälkeen, niin kuin myös kastettu pala annettiin jalkojen pesun jälkeen. Meillä on myös muita moraalisia syitä, joita tässä pitää ottaa tutkittaviksi. Juudaan ja hänen uskonystäviensä täytyy saada nauttia kaikki ne armonvälineet, jotka Jumala lahjoittaa meidän pyhitykseksemme. Sillä vaikka Juudas voi tulla iankaikkisuudessa sen moitteen kanssa, että hänen synninvelkansa oli tullut suuremmaksi hänen osallistumisestaan mahdottomana ehtoolliselle, niin hän myös toisaalta voi tulla sen moitteen kanssa, että hän ei voinut päästä armon osallisuuteen, koska hän ei saanut nauttia armon välineitä. Hän voi yhtäältä sanoa: "Jos minut olisi estetty osallistumasta ehtoolliselle, niin minulla ei olisi ollut sitä syntiä tunnollani, että olen mahdottomana osallistunut ehtoolliselle." Mutta toisaalta hän voi myös sanoa: "Kuinka saatoin herätä ja malttaa mieleni, kun en saanut armon välineitä?"

Här har Egenrättfärdigheten uti Judas många kryphål; men betraktar man saken från dess rätta och alfvarsamma sida, så är det lättare att vederlägga den förra förebråelsen, än den sednare, ty då Judas blifver varnad, såsom han blifvit varnad antingen före eller straxt efter Nattvardens begående, så faller ansvaret på honom sjelf; men blifver han utesluten ifrån Nattvarden, så blir han endast mera förhärdad, såsom Erfarenhet visar, och tycker sig då hafva laga skäl, att hämnas, han tycker sig hafva laga skäl att förråda den sak som Läraren söker befrämja. Alltså bör ingen för sin ogudaktighet uteslutas från Nattvarden, så snart han har den rätta insigten i nådens ordning; så snart han vet, hvad han bör göra, för att varda salig; ty ingalunda voro Lärjungarne rätta medlemmar af Guds församling eller sanna och rätta Christna när de första gången admitterades till Herrans Heliga Nattvard; de hade ingen sann Christendoms kunskap, såsom vi nu hafva den; icke heller voro de då omvända och pånyttfödda.

Tässä on omallavanhurskaudella Juudaassa monta porsaanreikää. Mutta mikäli asiaa tarkastellaan sen oikealta ja vakavalta kannalta, niin on helpompi kumota ensimmäinen syytös kuin jälkimmäinen, sillä kun Juudasta varoitetaan, kuten tapahtui joko ennen ehtoollista tai heti sen jälkeen, niin vastuu lankeaa hänelle itselleen. Mutta jos hänet suljetaan pois ehtoolliselta, niin hän vain paatuu enemmän, kuten kokemus osoittaa, ja hän on sitä mieltä, että hänellä on laillinen oikeus kostaa, hänellä on mielestään laillinen syy kavaltaa se asia, jota opettaja koettaa edistää. Ketään ei siis tule jumalattomuutensa vuoksi estää ehtoolliselta sen jälkeen kun hänellä on oikea tieto armonjärjestyksestä, sen jälkeen kun hän tietää, mitä hänen tulee tehdä tullakseen autuaaksi. Sillä eivät suinkaan muutkaan opetuslapset olleet oikeita Jumalan seurakunnan jäseniä eli totisia ja oikeita kristittyjä, kun heidät ensi kerran päästettiin Herran Pyhälle Ehtoolliselle. Heillä ei ollut lainkaan totista kristillisyyden tietoa, kuten meillä nyt on, eivätkä he myöskään olleet kääntyneitä ja uudestisyntyneitä.

OM SKRAPAN

som prosten Laestadius erhöll af dom capitlet i hernösand meddelad genom contracts prosten Sal. Antman, den 20:e mars 1851

Som denna skrapa genom några insända artiklar i Norrbottens Tidning blifvit omnämnd, synes det icke vara ur vägen, att underrätta denna månads skrifts läsare, om anledningen dertill och förloppet dervid. Anledningen var följande:

Om vintern 1848, hade en Länsman vid namn Bucht, hemma från Luleå, ankommit till Muonioniska, hvarest han uppehöll sig någon tid i afsikt att sedermera begifva sig till Norrige, för att hålla sig undan vederbörandes efterspaningar, emedan han i Luleå begått någon slags ekonomisk Statskupp, som här icke kan så noga specificeras; allt nog: Länsman Bucht var på rymmare stat. Denne man lärer hafva fått något horn i sidan till Läsarena. Och som han fått hum om, att en gammal Förgångsman, vid namn Adam Muodos Lompolo hade varit ihop med Läsarena, så lät Länsman Bucht efterskicka honom (så berättar Adam sjelf). Tit. Bucht författade då en lång klagoskrift i Adam Muodos Lompolos namn, hvaruti han låter den gamle Adam tala för sin sjuka mor, uti jemmerliga klagomål öfver Läsarenas framfart. Läsarena hade nemligen stört den gamle Adams samvets frid, men i stället för "samvets frid", skref Concepisten "hemfrid", väl vetande att hemfriden är dyrbarare än samvetsfriden. NB efter verldslig lag. Läsarena hade skuffat Adam till helvetet; men i stället för helvetet skref Concepisten "i hans eget hus", väl vetande att den, som skuffat gammel Adam till helvetet, kan icke anklagas

NUHTEISTA

jotka rovasti Laestadius sai Hernösandin tuomiokapitulilta 20.3.1851 lääninrovasti Sal. Antmanin välityksellä

Koska näistä nuhteista on joissakin Norrbottens Tidningissä julkaistuissa lukijoiden lähettämissä kirjoituksissa mainittu, ei taida olla väärin kertoa tämän kuukausilehden lukijoille nuhteisiin johtaneista syistä ja asioiden kulusta. Syy oli seuraava:

Talvella 1848 Luulajasta kotoisin oleva nimismies, nimeltään Bucht, oli saapunut Muonionniskaan, missä hän oleskeli jonkin aikaa tarkoituksenaan jatkaa sieltä myöhemmin Norjaan piiloutuakseen viranomaisten etsinnöiltä. Hän oli nimittäin Luulajassa tehnyt jonkinlaisen taloudellisen kavalluksen valtiolta, jota ei tässä voida sen tarkemmin eritellä. Yhtä kaikki, nimismies Bucht oli pakomatkalla. Tämä mies kuuluu saaneen jonkun sarven kylkeensä lukijaisia kohtaan. Ja kun hän oli saanut vihiä, että eräs vanha mies nimeltä Adam Muodos Lompolo oli ollut yhdessä lukijaisten kanssa, niin nimismies Bucht lähetti hänelle kutsun saapua luokseen. (Niin kertoo Adam itse.) Bucht kirjoitti sitten Adam Muodos Lompolon nimissä pitkän valituskirjelmän, jossa hän antaa vanhan Aatamin puhua omaan pussiinsa surkeita kanteita lukijaisten esiintymisestä. Lukijaiset olivat nimittäin häirinneet vanhan Aatamin omantunnon rauhaa, mutta "omantunnon rauhan" sijaan luonnoksen laatija kirjoitti "kotirauha" hyvin tietoisena siitä, että kotirauha on omantunnonrauhaa arvokkaampi, nimittäin maallisen lain mukaan. Lukijaiset olivat tönäisseet Aatamin helvettiin, mutta "helvetin" asemesta luonnoksen laatija kirjoitti "hänen omassa kodissaan" tietäen hyvin, ettei sitä, joka on tönäissyt vanhan Aatamin helvettiin, voi syyttää kotirauhan

för hemfrids brott, emedan gammel Adam, då han vistas utom helvetet icke är uti sitt rätta hem.

Vidare klagade den gamle Adam deröfver, att Prosten Laestadius vore rätta upphofsmannen till detta Läsarenas skuffande emedan Prosten Laestadii predikningar andades "eld och svavel", som luktade illa i gammel Adams näsa. Ibland annat hade Laestadius föregående Juhlhelg, incasserat silfver, penningar, renstekar m.m. Och detta allt hade Laest. naturligtvis stoppat i sin egen pose. Författaren anklagar i samma skrift Prester i allmänhet, och frågar när dessa uppfyllde sin pligt; hvaraf kan synas, att Författaren icke lär vara någon Prestvän.

Den klagoskrift, försedd med den gamle Adams underskrift och bomärke, skickades till Landshöfdinge Embetet; och som skriften, utom angifvelsen emot tre stycken namngifne Läsare, äfven innehöll förenämnde klagomål emot Prosten Laestadius, blef den af Landshöfdinge Embetet uti afskrift communicerat Consistorium i Hernösand, och derifrån remitterad till förklarings afgifvande. När denna smädeskrift kom Prosten Lastadius till handa, ansåg han sig böra töfva något med förklarings afgifvande, för att under tiden kunna inhämta några upplysningar om rätta förhållandet med Adam Muodos Lompolo, som bor i Pajala Församling, men på 1 mils afstånd från kyrkan.

Emellertid hände det, att klockaren i Pajala Församling, efter slutad Gudstjenst, anmälde sin egen stjufdotter, som önskade kyrkotagas, eller undergå hemlig skrift, efter begånget lönska läge. Denna qvinna var för Pr.Laestadius alldeles obekant; och ehuru kongl. Förordningarne af den 17. October 1778, samt af den 11 Februari 1780 innehålla att lägrad qvinna bör kyrkotagas af den

rikkomisesta, koska vanha Aatami oleskellessaan helvetin ulkopuolella ei ole oikeassa kodissaan.

Edelleen vanha Aatami valitti sitä, että rovasti Laestadius olisi lukijaisten tyrkkimisen oikea aiheuttaja, koska rovasti Laestadiuksen saarnat uhkuivat "tulta ja tulikiveä", joka haisi pahalle vanhan Aatamin sieraimissa. Laestadius oli edellisenä joulupyhänä muun muassa ottanut vastaan hopeaa, rahaa, poronpaisteja ym. Ja nämä kaikki Laestadius tietenkin oli pannut omaan pussiinsa. Kirjoittaja moittii samassa kirjoituksessaan pappeja yleensä ja kysyy, milloin nämä täyttäisivät velvollisuutensa, mistä voimme nähdä, ettei kirjoittaja taida olla mikään pappien ystävä.

Se vanhan Aatamin allekirjoituksella ja puumerkillä varustettu valituskirjelmä lähetettiin maaherran virastoon. Ja kun kirjoitus kolmea nimeltä mainittua lukijaista vastaan tehdyn syytöksen lisäksi sisälsi edellä mainitun kanteen rovasti Laestadiusta vastaan, maaherranvirasto lähetti siitä jäljennöksen julkisena tiedonantona Hernösandin Konsistoriin ja sieltä edelleen asianomaiselle selityksen antamista varten. Kun tämä häväistyskirjoitus tuli rovasti Laestadiuksen käsiin, hän katsoi olevan syytä vähän viivytellä selityksen antamisessa saadakseen sillä aikaa hankituksi joitakin tietoja Adam Muodos Lompolon oikeista olosuhteista. Hän asuu Pajalan seurakunnassa, mutta peninkulman päässä kirkolta.

Nyt sattui kuitenkin niin, että Pajalan seurakunnan lukkari jumalanpalveluksen päätyttyä ilmoitti oman tytärpuolensa haluavan tulla kirkotetuksi eli osalliseksi salaripistä salavuoteuteen syyllistymisensä jälkeen. Tämä nainen oli Laestadiukselle aivan tuntematon. Ja vaikka kuninkaallinen asetus 17:nneltä lokakuuta 1778 sekä ll:nneltä helmikuuta 1780 sisältävät määräyksen, että sen papin, jolta sitä

Prest, som derom anmodas, så föreskrifver likväl ingendera af dessa förordningar, att en obotfärdig och fräck hora bör utan ånger och föresats till bättring få sina synders förlåtelse, och upptagas uti den Christna Församlingens gemenskap. Tvärt om innehåller den sistnämnda Författningen: **"att tå en som är anklagad för lönska läge visar sanskyldig ånger öfver sina begångna synder, och med sådant sinne anmälar sig"** m.m. hvilket äfven öfverensstämmer med kyrko Lagens 9. Cap och 3.8 sålydande: **"när en sådan syndare visar en alfvarlig ånger och ruelse öfver sin begångna synd, och utlofvar bättring, då skall skrifte Fadren honom offentligen** aflösa, **och i Församlingen intaga på sätt och vis, som handboken innehåller,"** så hafva likväl Presterna, för att, som det synes, slippa ifrån allt besvär med själavården, fattat dessa föreskrifter så, att en Prest icke behöfver undersöka en sådan syndares själa tillstånd, eller göra sig underrättad derom, huruvida den föreställde personen verkeligen ångrar sitt brott och har en allvarlig föresatts till bättring; utan vanligen går det så till, att Presten utan att hafva talt med syndaren, genast är färdig att aflösa honom eller henne så snart densamme svarar så tyst som möjligt: Ja! på de framställda frågorna i handboken.

Tror då Presten verkeligen, att en hora, som svarar ja på de framställda frågorna i handboken, är ångerfull och botfärdig? kyrkoplikten anses nu för ett stort syndastraff, ehuru den ursprungligen ansågs som en stor nåd, och är också i sjelfva verket en stor nåd, bevisad af den Christna församlingen, som upptager en ångerfull och botfärdig syndare uti sin gemenskap, och erkänner honom för en Christen broder. Men huru kan församlingen upptaga en syndare uti sin gemenskap, innan han blifvit förvissad derom, att en sådan verkeligen ångrar sitt brott? Ehuru hela denna nådeakt pyydetään, on kirkotettava maattu nainen, ei kuitenkaan kumpikaan näistä asetuksista määrää, että katumattoman ja hävyttömän huoran on ilman katumusta ja parannuksen aikomusta saatava syntinsä anteeksi ja tultava otetuksi kristillisen seurakunnan yhteyteen. Päinvastoin viimeksi mainittu asetus sisältää sen, **"että koska joku, jota on syytetty salavuoteudesta, osoittaa totista katumusta tehdyistä synneistään, ja sellaisella mielellä ilmoittautuu"** jne, mikä myös pitää yhtä kirkkolain 9. luvun 3.8 pykälän kanssa, joka kuuluu: **"sellaisen syntisen osoittaessa vakavaa katumusta ja surua tehdyn syntinsä tähden ja luvatessa parannusta on rippi-isän julkisesti päästettävä hänet synnistään ja otettava seurakuntaan sillä tavalla ja muodolla kuin käsikirjassa säädetään."** Niin papit ovat kuitenkin nähtävästi päästäkseen kaikesta sielunhoidon vaivasta käsittäneet nämä määräykset niin, että papin ei tarvitse tutkia sellaisen syntisen sieluntilaa eli hankkia itselleen tietoa siitä, katuuko esitetty henkilö todella rikostaan ja onko hänellä vakaa aikomus parannukseen, vaan tavallisesti käy niin, että pappi keskustelematta lainkaan syntisen kanssa on heti valmis päästämään hänet niin pian kuin hän mahdollisimman hiljaisella äänellä vastaa "tahdon" käsikirjassa esitettyihin kysymyksiin.

Uskooko pappi todellakin, että huora, joka vastaa "tahdon" käsikirjassa esitettyihin kysymyksiin, on katuvainen? Kirkonrangaistusta pidetään nyt suurena synnin rangaistuksena, vaikka sitä alunperin pidettiin suurena armona. Ja se onkin itse asiassa suuri armo, jonka kristillinen seurakunta osoittaa ottaessaan katuvaisen syntisen yhteyteensä ja tunnustaa hänet kristiveljeksi. Mutta kuinka seurakunta voi ottaa yhteyteensä syntisen ennen kuin se on tullut vakuuttuneeksi siitä, että sellainen todella katuu rikostaan? Vaikka koko tämä armotyö on muuttunut inhottavaksi ilveilyksi pää-

blifvit förvandlad till ett afskyvärdt gyckelspel, förnämligast genom Presternas oerfarenhet i nådens ordning, så borde åtminstone den yttre formen iakttagas, emedan kyrkolagen och de ofvan åberopade Kongl. Författningarne hafva velat bevara detta sken af det ursprungliga bruket.

asiassa sen tähden, että papit ovat kokemattomia armonjärjestyksessä, silti pitäisi vähintäänkin ulkonainen muoto ottaa huomioon, koska kirkkolaki ja yllä mainitut kuninkaalliset asetukset ovat halunneet säilyttää tämän alkuperäistä käytäntöä vastaavan muodon.

I det stället drar nu Presten åstad, som en blindbock, och aflöser en syndare, om hvars själatillstånd här icke kommer det ringaste i fråga; han begagnar således himmelrikets nycklar ungefärligen som afgrunds fursten begagnar sina innehafvande nycklar till helvetets port; han släpper nog in alla bockar och skorpioner i sitt rike, utan att undersöka om de äro ångerfulla eller icke. A andra sidan är det verkeligen ett syndastraff att vara medlem af en församling, som består af döpta hedningar.

Tässä paikassa pappi käypi eteenpäin kuin sokko konsanaan antamaan synninpäästöä syntiselle, jonka sieluntilasta hänellä ei ole aavistustakaan. Hän käyttää siis taivaan valtakunnan avaimia suunnilleen samoin kuin pohjattomuuden ruhtinas käyttää hallitsemiaan helvetin portin avaimia. Hän päästää kyllä kaikki pukit ja skorpioonit valtakuntaansa tutkimatta, ovatko he katuvaisia vai eivät. Toiselta puolen on todellakin synnin rangaistus olla kastetuista pakanoista koostuvan seurakunnan jäsen.

Uti en sådan församlings gemenskap skulle en ångerfull syndare icke vilja intagas; ty ånger innebär redan en motsats till säkerhet.

Katuvainen syntinen ei tahtoisi joutua sellaisen seurakunnan yhteyteen, sillä katumus jo sisältää vastakohdan suruttomuudelle.

Emellertid lät Pr. Laestadius tillsäga qvinnan genom klockaren, att hon icke kunde kyrkotagas förr än presten fått tala med henne. Följande söndags morgon infann hon sig verkeligen hos presten, men visade en sådan ånger, som konung Antiochus, när han fick höra att Israels folk hade vunnit seger öfver hedningarne. Han blef sjuk af sorg och grämelse deröfver, att hans grymhet icke kunde tillfridsställas. Så hade äfven denna qvinna fått den upplysningen, **"att en okyrkotagen hora icke är pligtig att tala med Presten;"** och för öfrigt mente hon, finner hon nog en annan Prest, som kyrkotager henne, derest icke Prosten vill kyrkotaga henne. Emedan hon visade både sturskhet och fräckhet, tillsades hon, att komma oftare till Presten, så att han kunde få tillfälle att

Kuitenkin Laestadius antoi lukkarin välityksellä naiselle tiedon, ettei häntä voida kirkottaa ennen kuin pappi olisi saanut puhua hänen kanssaan. Seuraavana sunnuntaiaamuna nainen todellakin ilmestyi papin luo. Mutta hän osoitti sellaista katumusta kuin kuningas Antiokus saatuaan kuulla Israelin kansan voittaneen pakanat. Hän tuli surusta ja harmista sairaaksi, koska hänen julmuutensa ei saanut tyydytystä. Niin tämäkin nainen oli saanut sen valaistuksen, **ettei kirkkoon ottamaton huora ole velvollinen puhumaan papin** kanssa. Ja muuten hänen ajatuksensa oli, että hän kyllä löytäisi jonkun toisen papin, joka kirkottaa hänet, ellei rovasti tahdo kirkottaa häntä. Koska nainen osoitti sekä nenäkkyyttä että röyhkeyttä, hänelle sanottiin, että hänen pitäisi tulla useammin papin luo, että tämä saisi tilaisuuden

tala vidare med henne om de stycken som till Christendomen höra. Men hon kom icke. I det stället gick hennes moder till en krögare, som är den förnämsta Herremannen i Socknen, och har såsom krögar Patron ett stort anseende ibland dem, som brännvinet kärt hafva, ehuru dessa nu mera bestå af några trashankar som supa finkel, samt af några halfherrar eller Bondskojare, som hålla krögar Patronen sällskap och dricka punsch med honom, när samvetet så fordrar.

Denne Herreman författade en skrift, som innehöll ett klagomål deröfver, att ibland andra oordningar, som uppkommit i församlingen genom Prostens (mot krögar intresset) stridande åtgärder, äfven den oordningen uppkommit, att qvinnan N.N. icke blifvit kyrkotagen, ehuru hon flere gånger anmält sig till undergående af hemlig Skrift. Till yttermera visso blef den förenämnde qvinnans förmyndare, genom hotelser och föreställningar om ansvar till hälften, som han sjelf tillstått, tvungen att låta skrifva under sitt namn och rita sitt bomärke. Denna klagoskrift skickades genast till Contracts Prosten och derifrån till Consistorium, beledsagad med hvarjehanda anmärkningar och Commentarier af Contracts Prosten. Som Författaren till denna klagoskrift talat om oordningar, som förelupit i församlingen genom Prosten Laestadii åtgärder, men underlåtit att nämna hvaruti dessa oordningar bestått, så måste vi, för bättre upplysnings vinnande, förklara, att stora oordningar verkeligen förelupit innom djefvulens rike uti Pajala Församling efter Prosten Laestadii tillträdande. Ibland andra oordningar, som djefvulen har att beklaga sig öfver, och detta med rätta, är den oordningen icke den minsta, att de flesta krögare Patroner, med undantag af den Patron, som klagat öfver oordningarne, blifvit tvungne att

puhua enemmän hänen kanssaan kristillisyyteen kuuluvista kappaleista. Mutta hän ei tullut. Sen sijaan hänen äitinsä meni erään kapakoitsijan luokse, joka on seudun ylhäisin herrasmies ja joka kapakoitsijapatruunana nauttii niiden huomattavaa arvostusta, jotka rakastavat paloviinaa, vaikka tätänykyä onkin vain muutama pontikkaa ryyppäävä renttu ja muutama puoliherra eli talonpojan retale, jotka pitävät kapakoitsijapatruunalle seuraa ja juovat omantunnon niin vaatiessa punssia hänen kanssaan.

Tämä herrasmies sepitti kirjoituksen, joka sisälsi syytöksen sen johdosta, että rovastin seurakunnassa aiheuttamien muiden järjestyshäiriöiden lisäksi, jotka sotivat kapakoitsijan etuja vastaan, oli sellainenkin järjestyshäiriö tullut esiin, että nainen N.N. ei ollut tullut kirkotetuksi, vaikka hän useita kertoja oli ilmoittautunut salarippiin halukkaaksi. Edellämainitun naisen holhooja joutui (kuten hän itse tunnusti), puolittain uhkausten ja puolittain edesvastuun pelossa kirjoituttamaan varmemmaksi vakuudeksi nimensä ja piirtämään puumerkkinsä alle. Tämä valituskirjelmä lähetettiin heti lääninrovastille ja sieltä edelleen konsistorille lääninrovastin tekemien kaikenlaisten huomautusten ja kommenttien saattelemana. Kun tämän syytekirjelmän kirjoittaja puhuu järjestyshäiriöistä, joita seurakunnassa rovasti Laestadiuksen toimenpiteiden seurauksena oli tapahtunut, mutta jättää mainitsematta, mitä järjestyshäiriö koskee, on meidän parempaa tietoa levittääksemme selitettävä, että suuria järjestyshäiriöitä todella on tapahtunut Pajalan seurakunnassa olevassa perkeleen valtakunnassa rovasti Laestadiuksen saapumisen jälkeen. Muiden häiriöiden joukossa, joista perkeleellä on täysi syy valittaa, ei suinkaan ole vähäisin se, että useimmat kapakoitsijapatruunat, poikkeuksena tämä järjestyshäiriöistä valittanut, olivat joutuneet lopettamaan kunniallisen ja luvallisen kapakoitsija-

nedlägga sitt hederliga och vällofliga krögaryrke, hvilket inbringat lika många fyrkar åt krögaren, som det inbringat fattiga fyllhundars själar uti djefvulens skattkammare.

Den andra oordningen bestod deruti, att 8/9 af alla nyktra fyllhundar börjat förbanna, hata och afsky brennvinet, såsom varande en källa till fattigdom, slagsmål, oenighet mellan äkta makar och till sjelfmord. Denna oordning, som uppkommit i Pajala församling genom Pr. Laestadii nykterhets Predikningar, har gått djefvulen och hans drabanter djupt till sinnes. De hafva mer än en gång förbannat upphofsmannen till dessa oordningar.

Den tredje oordningen har också förorsakat djefvulens intimaste vänner en hjertfrätande sorg. Alla dygdiga horor hafva på Arons framställning rifvit bort örringarne från sina öron och fingerringarne från sina fingrar och guldkeden från sina halsar, icke för att deraf gjuta guldkalfvar, utan för att befria sin skröpliga lekamen från sådan prydnad, som mera kyler än värmer hjertat. Af dessa klenoder hafva en del blifvit öfverlemnade till Scholan och en del till de fattige. Sedan det, som kunde ega något materiellt värde, blifvit förvandlade i penningar, hafva några fattiga barn åtnjutit fri kost och undervisning i Scholan för denna grannlåt. Detta användande af den röda metallen har blifvit en nagel i ögat på alla dem som ropa: stor är de Efesiers Diana! Men de hafva ingenting att klaga öfver, emedan Scholan och de fattige ingenting fått för sådane Pinsbach ked, som kostat köparen 12 till 15 Rdr. Allehanda machiner af siifver, som Lappar och Bönder fått betala dyrt, för att dermed hälla eldvattnet i sin strupe, såsom lappkosor, tumlare, små kalkar, brennvins bägare och dylikt hafva äfven blifvit gifna till Scholan och de fattige; äfven som silkes dukar och annan ammattinsa, joka oli kapakoitsijalle tuottanut saman verran ropoja kuin perkeleen aarrekammiolle köyhien juoppojen sieluja.

Toinen järjestyshäiriö oli se, että kahdeksan yhdeksäsosaa kaikista raittiista juomareista oli alkanut kirota, vihata ja inhota paloviinaa köyhyyden lähteenä, tappelun syynä, puolisoiden välisen riidan aiheuttajana ja itsemurhan vaikuttimena. Tämä Pajalan seurakuntaa rovasti Laestadiuksen raittiussaarnojen vuoksi kohdannut järjestyshäiriö on järkyttänyt kovasti perkeleen ja hänen seuralaistensa mieltä. He ovat useammin kuin kerran kironneet näiden järjestyshäiriöiden alkuunpanijaa.

Kolmas järjestyshäiriö on myös aiheuttanut perkeleen läheisimmille ystäville sydäntä raastavaa surua. Kaikki siveät huorat ovat Aaronin esityksestä repineet pois korvarenkaat korvistaan ja sormukset sormistaan ja kultaketjut kaulastaan, ei valaakseen niistä kultavasikoita, vaan vapauttaakseen raihnaan ruumiinsa sellaisesta koristelusta, joka pikemminkin jäähdyttää kuin lämmittää sydäntä. Näistä kalleuksista on osa lahjoitettu koululle ja osa köyhille. Aineellista arvoa omaavien esineiden tultua muutetuksi rahaksi ovat jotkut köyhät lapset saaneet nauttia ilmaisesta ylläpidosta ja opetuksesta koulussa tämän myydyn koreuden arvosta. Tällainen punaisen metallin hyödyntäminen on tullut kaikkien niiden silmätikuksi, jotka huutavat: suuri on efesolaisten Diana! Mutta ei heillä ole mitään moittimista, koska koulu ja köyhät eivät ole saaneet mitään mokomista messinkiketjuista, jotka ovat maksaneet ostajalleen kahdestatoista viiteentoista riksiä. Kaikenlaisia hopeaesineitä, joita lappalaiset ja talonpojat ovat kalliilla rahalla ostaneet kaataakseen niillä tulilientä kurkkuunsa, kuten lapinkousia, juomakuppeja, pikkumaljoja, viinapikareita ja muita sellaisia, on myös annettu koululle ja köyhille, samoin kuin silkkihuiveja ja muuta

grannlåt, hvarmed venus utsirat sina tjenstepigor, hafva blifvit dels föryttrade för egarens egen räkning, dels ock för Scholans och de fattigas räkning.

koreutta, joilla Venus on koristellut palveluspiikojansa, on myyty osittain omistajan lukuun, osittain koulun ja köyhien hyödyksi.

Men just sådana oordningar hafva förorsakat djefvulen och hans drabanter djupa samvets qval. De hafva mer än en gång måst beklaga det fattiga folket, som för en girigbuks, en egennyttig skrymtares skenhelighet, blifvit nakna och husvilla. Måste icke en Kronans man förleden sommare anföra klagomål i Dom Capitlet öfver Prosten Laestadii "Girighet" samt huruledes han "**under larfven af en sann** Christendom **vänder upp och ner på hela Församlingen?**" månne icke äfven denna kronans Trotjenare, som för läseriet i Pajala måste flytta bort ifrån församlingen, emedan der icke var någonting vidare att förtjena på Folkets dårskap; månne icke denne kronans Trotjenare hafva talat för sin sjuka mor då han uti förenämnde besvärs skrift uppbjöd all sin moraliska, fysiska och metafysiska skarpsinnighet för att bevisa, att Prosten Laestadius var en egennyttig skrymtare och bedragare? Men denna gången voro icke bevisen öfverbevisande; alldenstund hvarken Dom-Capitlet eller Landshöfdinge Embetet fästade något afseende å smäde skriften.

Mutta juuri sellaiset järjestyshäiriöt ovat aiheuttaneet perkeleelle ja hänen seuralaisilleen syviä omantunnon vaivoja. Heidän on tarvinnut enemmän kuin kerran surkutella köyhiä ihmisiä, jotka yhden ahneen, yhden omaa hyötyä tavoittelevan teeskentelijän tekopyhyyden takia ovat tulleet alastomiksi ja kodittomiksi. Eikö erään kruununpalvelijan pitänyt menneenä kesänä jättää valitus tuomiokapitulille rovasti Laestadiuksen "ahneuden" vuoksi sekä sen takia, että hän **totisen kristillisyyden varjon alla kääntää koko seurakunnan ylösalaisin.** Eiköpä tämäkin uskollinen kruununpalvelija, jonka oli muutettava Pajalan lukijaisuuden takia pois seurakunnasta, koska siellä ei enää ollut mitään tienattavaa kansan tyhmyyden kustannuksella, eiköpä tämä kruununpalvelija ole puhunut omaan pussiinsa pinnistäessään ulos kaiken moraalisen, fyysisen ja metafyysisen terävyytensä mainitussa valituskirjelmässä osoittaakseen rovasti Laestadiuksen olleen omaa etua tavoitteleva teeskentelijä ja pettäjä? Mutta tällä kerralla todisteet eivät olleet vakuuttayia, koskapa ei tuomiokapituli sen paremmin kuin maaherranvirastokaan kiinnittänyt mitään huomiota tuohon häväistyskirjoitukseen.

För öfrigt var det en följd af sakens natur, att hvar och en, som rör uti det infernaliska Getingboet, måste få hela Geting svärmen uppå sig.

Muutoin se oli seurausta asian luonnosta, että jokaisen, joka tonkaisee sitä helvetillistä ampiaispesää, täytyy saada koko ampiaisparvi kimppuunsa.

Det var ock en stor oordning, att Folket i Pajala, Jukkasjärvi och Karesuando, upphörde att processa, såsom Läsaren kan finna af Kronofogden Hackzells rapporter till Landshöfdinge Embetet i Piteå. Månne icke detta förhållande vara ett brott emot öfverheten. Väl skrifver Apostelen Paulus till de Christne, att de borde heldre

Se oli myös suuri järjestyshäiriö, että Pajalan, Jukkasjärven ja Kaaresuvannon asukkaat lakkasivat käymästä lakia, kuten lukija voi todeta kruununvouti Hackzellin raporteista Piitimen maaherranvirastolle. Eiköhän tämäkin ollut rikos esivaltaa vastaan? Apostoli Paavali tosin kirjoittaa kristityille, että heidän pitäisi mieluummin kärsiä vääryyttä kuin käydä

lida orätt, än gå till rätta; men huru mången är det nu för tiden, som kan tåla oförrätter, när man kan få rättvisa? Emellertid har äfven denna oordning kommit in i förenämnde församlingar; och derigenom har mången skicklig jurist gått miste om sina sportler. Var icke detta en orättvisa emot statens dåligt lönta tjenstemän? Och borde icke den, som har inbillat allmogen sådane galenskaper, få plikta? och hvarmed skola nu kyrkan och de fattiga underhållas, när ingen Andel af böterna tillfalla dem? det är ju alldeles förfärligt, huru en egennyttig läsarpredikant kunnat inbilla allmogen sådana galenskaper.

lakia. Mutta kuinka monet nykyisin voivat sietää vääryyttä voidessaan saada osakseen oikeuden? Kuitenkin tämäkin järjestyshäiriö on tullut mainittuihin seurakuntiin, ja sen vuoksi on moni taitava lakimies menettänyt lisätulonsa. Eiköpä tämä ollut vääryys valtion huonosti palkattuja virkamiehiä kohtaan? Ja eiköhän sen pitäisi saada sakot, joka on saanut rahvaan uskomaan sellaisia hulluuksia? Ja millä nyt kirkkoa ja köyhiä ylläpidetään, kun ne eivät enää saa mitään osuuttaa sakoista? Sehän on aivan kauheaa, kuinka joku omaa etuansa tavoitteleva lukijaissaarnaaja on voinut uskottaa rahvaalle sellaisia hulluuksia!

Alla dessa oordningar, hafva uppkommit i Pajala, sedan Prosten Laestad. tillträdde Pastoratet; och dessutom har han äfven tvungit flerahundrade tjufvar att återbära stulit gods, och af det sålunda återburna orättfångna godset, har han för egen del annammat tredje parten; han har under loppet af 2 och ett halft år på detta sätt insamlat omkring 900 Rdr. för de fattige i Pajala. Men huru har en egennyttig Läsarpredikant kunnat få sådan magt öfver menniskornas Samveten? han måtte visst stå i förbund med satan. Det kan ju icke på annat sätt förklaras. Ty på annat sätt kunde icke heller Fariséerna och de Skriftlärda förklara den stora Läsarpredikantens Nazareni underverk eller trollkonster, än att det skedde genom tillhjelp af Beelzebub, som var djefvulens öfversta.

Kaikki nämä järjestyshäiriöt ovat kohdanneet Pajalaa rovasti Laestadiuksen astuttua kirkkoherranvirkaansa. Ja sitäpaitsi hän on vieläpä pakottanut useita satoja varkaita palauttamaan varastetun tavaran takaisin, ja on siten ottanut haltuunsa siitä vääryydellä kootusta, takaisin kannetusta tavarasta kolmanneksen. Hän on kahden ja puolen vuoden aikana tällä tavoin koonnut suunnilleen 900 riksiä Pajalan köyhille. Mutta millä keinolla joku omaa etuaan tavoitteleva lukijaissaarnaaja on voinut saada ihmisten omattunnot niin valtaansa? Hänen on vannaan oltava liitossa saatanan kanssa, ei sitä muulla tavoin voi selittää. Sillä eivät fariseukset ja kirjanoppineetkaan muulla tavalla osanneet selittää sen suuren nasaretilaisen lukijaissaarnaajan ihmetekoja eli noituuksia kuin että se tapahtui Belsebubin avulla, joka oli perkeleiden päämies.

Och de Påfviska kunde icke heller förklara orsaken hvarföre Luther kunde förleda så många tusende till affall från den rena Catholska Läran; de måste antaga, att han var en trollkarl d.v.s. han stod i förbund med djefvulen.

Ja paavilaisetkaan eivät osanneet selittää syytä siihen, miksi Luther saattoi viekoitella niin monta tuhatta lankeemukseen puhtaasta katolisesta opista. Heidän täytyi olettaa hänen olleen noidan, toisin sanoen hän oli liitossa perkeleen kanssa.

Nu är det till märkandes, att den förnämsta oordningen, hvaröfver före-

Nyt on huomattava, että suurin järjestyshäiriö, josta mainittu kapakoitsijapatruuna

nämnde krögar-Patron, måste på den dygdiga och sedesamma horans vägnar, anföra klagomål hos Contracts Prosten, var den omständigheten, att Prosten icke hade velat kyrkotaga henne, oaktadt hon såsom en ångerfull och botfärdig synderska, hade flere gånger anmält sig hos Prosten Laestadius, såsom en nådehungrande själ. Vi kunna icke precist erinra oss verba formalia uti denna klagoskrift; men vi föreställa oss, att krögar-Patronen, såsom en äkta Lutheran, föreställde sig, att den dygdiga horan var i verklig själanöd, och att Prosten Laestadius icke hade någon giltig orsak, att utesluta henne från kyrkans förmåner, i synnerhet, som hon var af dygdiga föräldrar född, och uti alla sina lefnads dagar dygden öfvat hade. Nu hade väl den egennyttige Läsarpredikanten, lyckats åstadkomma andra oordningar, hvaröfver krögar-Patronen hade skäl att klaga; men den oordningen, att få bort horungarne ur församlingen, hade han icke lyckats fullkomligen införa, emedan den rapport, som Doctor Wretholm ingifvit till Landshöfdinge Embetet, innehåller, att könsdriften stegras genom Läseriet, och följaktligen måste Läsarena hafva gemensamma samlag med hvarandras hustrur, såsom äfven Läkaren Celsus hade anmärkt om de Christna uti andra seklet. Läkaren Celsus hörde väl icke sjelf till den Christna secten, som var behäftad med ett ohyggligt svärmeri, men han hade för öfrigt ett sundt förstånd, och ett opartiskt omdöme uti andeliga saker, så att han icke kunde misstaga sig om de Christnas horbäddar, häldst han hade hört det berättas af trovärdiga personer.

Celsus kunde naturligt vis icke fästa något afseende på Pauli intygande, att denna verldenes Gud hade **förblindat de otrognas förstånd, så att de måste tro lögnen.** Sålunda hade äfven Doctor Wretholm hört berättas af trovärdiga personer, att en läsarpredikant hade haft samlag med annan

joutui tuon siveän ja säädyllisen huoran puolesta tekemään kanteen lääninrovastille, oli se seikka, että rovasti ei ollut tahtonut kirkottaa häntä, vaikka hän katuvaisena syntisenä oli useita kertoja ilmoittautunut rovasti Laestadiukselle armonnälkäisenä sieluna. Emme voi aivan täsmälleen muistaa tämän kannekirjelmän sanallista muotoa, mutta muistelemme kapakoitsijapatruunan oikeana luterilaisena huomauttaneen, että tuo siveä huora oli todellisessa sielunhädässä ja että rovasti Laestadiuksella ei ollut hyväksyttävää syytä kieltää häneltä kirkon etuja, erityisesti kun hän oli siveistä vanhemmista syntynyt ja oli koko elämänsä ajan harjoittanut siveyttä. Nyt tuo omaa etuaan tavoitteleva lukijaissaarnaaja oli onnistunut aiheuttamaan muita järjestyshäiriöitä, joiden takia kapakoitsijapatruunalla olisi syytä valittaa. Mutta sitä järjestyshäiriötä, että huoripenikat loppuisivat seurakunnasta, hän ei ollut onnistunut täydellisesti saamaan aikaan, koskapa tohtori Wretholmin maaherranvirastolle luovuttama selonteko ilmaisee sukuvietin voimistuvan lukijaisuuden vaikutuksesta, ja sen seurauksena lukijaisten on oltava toistensa vaimojen kanssa sukupuoliyhteydessä, kuten myös lääkäri Celsus oli huomauttanut toisella vuosisadalla eläneistä kristityistä. Lääkäri Celsus ei tietenkään itse kuulunut kristittyyn lahkokuntaan, joka oli kauhean haaveilun vallassa, mutta hänellä oli muutoin terve ymmärrys ja puolueeton arvostelukyky hengellisissä asioissa, niin ettei hän voinut erehtyä kristittyjen huorivuoteista, varsinkin kun hän oli kuullut siitä luotettavilta henkilöiltä.

Celsus ei tietenkään voinut kiinnittää mitään huomiota Paavalin todistukseen, että tämän maailman jumala on sokaissut **uskottomain taidot, että heidän pitää valheen uskoman.** Niinpä tohtori Wretholmkin oli kuullut luotettavien henkilöiden kertovan erään lukijaissaarnaajan olleen sukupuoliyhteydessä toisen miehen

mans hustru; och som denna qvinna hade varit gift i 10 år, utan att få barn; så kunde ingen annan än nämnde Läsar predikant vara far för barnet. Detta och mycket annat, som icke angår någon annan än Läkarena, hade verkat den öfvertygelsen hos Prosten Laestadius, att alla horungar borde skaffas bort ifrån församlingen emedan dessa och deras mödrar merändels falla Fattig vården till last. Men huru skulle det gå till, att få bort horungarna, då deras fäder voro obekanta vargungar, som icke ville erkänna sin egen afföda, och deras mödrar voro äkta Lutheraner, som pockade på sin rättighet att upptagas i den Christna församlingens gemenskap, utan ånger och bättring. Och såvida Presten var skyldig att kyrkotaga dem uti deras oförskämda tillstånd, så var också Gud skyldig att omfamna dem såsom sina oförskämda barn. Såsom varande utom Församlingens gemenskap, måste de svälja ner harmen, om någon Läsarpredikant kallade dem för dygdig hora; men för att få sin kränkta ära upprättad måste de ju förr dess heldre uttala en stor lögn på sakristians golf, för att sedan kunna fortsätta sin förra ärbara vandel med den falska äran, hvilken de nu förvärfvat sig genom knäböjandet på sakristians golf.

vaimon kanssa. Ja koska tämä nainen oli ollut naimisissa kymmenen vuotta saamatta lapsia, ei kukaan muu kuin mainittu lukijaissaarnaaja voinut olla lapsen isä. Tämä sekä moni muu, ainoastaan lääkäreille kuuluva asia oli vaikuttanut rovasti Laestadiukselle sen vakaumuksen, että kaikki huoripenikat pitäisi saada loppumaan seurakunnasta, koska ne äitiensä kera enimmäkseen joutuvat vaivaishuollon rasitukseksi. Mutta kuinka kävisi päinsä saada huoripennut pois, kun heidän isänsä olivat tuntemattomia hukan penikoita, jotka eivät tahtoneet tunnustaa omia sikiöitänsä, ja heidän äitinsä olivat aitoja luterilaisia, jotka vaativat uhmakkaasti oikeuttaan päästä kristillisen seurakunnan yhteyteen ilman katumusta ja parannusta. Ja koska pappi oli velvollinen kirkottamaan heidät heidän hävyttömyyden tilassaan, niin myös Jumala oli velvollinen syleilemään heitä hävyttöminä lapsinaan. Ulkopuolella seurakunnan yhteyttä heidän oli nieltävä harminsa, mikäli joku lukijaissaarnaaja kutsui heitä siveiksi huoriksi. Mutta saadakseen alennetun kunniansa palautetuksi heidän oli mitä pikimmin päästettävä suuri valhe sakastin lattialla voidakseen sitten jatkaa entistä kunniakasta vaellustaan sen väärän kunnian kanssa, jonka he ovat saaneet itselleen kumartumalla polvilleen sakastin lattialla.

Nu tidens äkta Lutheraner anse vanligen köns driftens tillfridsställande för någonting så naturligt, att det icke, ibland de bildade klasserna åtminstone anses för någonting vanhederligt eller förnedrande för en herre man, att kränka en qvinnas ära, i synnerhet om qvinnan hör till det obildade ståndet; hon anses då nästan såsom skapad för att tillfridsställa den bildade mannens djuriska drifter. Detta djuriska lefnads sätt är nu så allmänt och vanligt i den civiliserade verlden, att det icke anses för någon skam eller vanära, för en bildad man, att förföra och förnedra en enfaldig qvinna, och sedan förskjuta

Nykyajan oikeat luterilaiset pitävät tavallisesti sukuvietin tyydyttämistä niin luonnollisena asiana, ettei varsinkaan sivistyneiden luokkien keskuudessa pidetä mitenkään häpeällisenä tai alentavana, että herrasmies riistää naisen kunnian, erityisesti naisen kuuluessa sivistymättömään säätyyn. Häntä pidetään milteipä luotuna sivistyneen miehen eläimellisten halujen tyydyttämistä varten. Tämä eläimellinen tapa elää on nyt niin yleistä ja tavallista sivistyneessä maailmassa, ettei pidetä ollenkaan häpeällisenä ja kunniattomana tekona, että sivistynyt mies viettelee ja häpäisee yksinkertaisen naisen ja sitten hylkää hänet.

henne. Men detta är just ett bevis på den civiliserade verldens moraliska förnedring; ty sjelfva förnuftet säger oss, att en man, som så handlar, har förlorat allt menniskovärde; men uti verldens ögon är han lika hederlig som en Christen. Och fastän det i början var brukligt, att både man och qvinna skulle undergå uppenbar kyrkoplikt, när de hade besmittat sig med hor, så har likväl mannen nu, jag vet icke af hvilken anledning, blifvit befriad från all delaktighet uti den offentliga skammen, hvilken han väl förtjent, och den svagare qvinnan måste nu lida för alltsammans. Detta är icke någon rättvisa i lagstiftningen.

Det ser ut, som djefvulen varit president uti Lagstiftnings Comiteen, när en sådan lag stiftades. Ty äfven han är skulden till menniskans moraliska förnedring, liksom mannen är skulden till qvinnans förnedring uti det nu omtvistade fallet; och likväl undandraga sig bägge delaktighet i straffet. Djefvulen erkänner sig nemligen icke vara skyldig till något brott, och derföre kan han alldrig försonas med sin skapare men deremot uppträder han såsom Guds barnas anklagare, ungefärligen som Judarne uppträdde såsom anklagare emot Guds son. Och ännu idag anklagar han de Christna såsom svärmare, kättare och villoandar, som böra utrotas med eld och svärd.

Huruledes Lutherska kyrkan visat sina draketänder emot hvar och en, som vågat antasta hennes dygdiga bröst omtalas uti kyrkohistorien, eller rättare Läsare secternas historia. Uti den vanliga kyrkohistorien afmålas Läsare och Pietister som kättare, svärmare och villoandar, eller såsom affällingar ifrån den rena Evangeliska Läran. Men den tid torde komma då Lutherska kyrkan sjelf kommer att framställas uti sin rätta dager, såsom en andelig hora, hvilken alldrig kunnat få samvets frid,

Mutta tämä juuri on yksi todiste sivistyneen maailman moraalisesta alennuksesta. Sillä itse järkikin sanoo meille, että mies, joka niin menettelee, on menettänyt kaiken ihmisarvonsa. Mutta maailman silmissä hän on yhtä kunniallinen kuin kristitty. Ja vaikka alussa oli käytäntönä, että sekä mies että nainen joutuivat kärsimään julkisen kirkonrangaistuksen, kun he olivat saastuttaneet itsensä huoruudella, niin kuitenkin mies on nyt, en tiedä mistä syystä, päässyt vapaaksi kaikesta julkisen häpeän osallisuudesta, jonka hän niin hyvin olisi ansainnut. Ja sen heikomman naisen on nyt kärsittävä kaikki tyynni. Tämä ei ole mikään oikeudenmukaisuus lainsäädännössä.

Näyttää siltä kuin perkele olisi ollut lainsäädäntökomitean presidenttinä, kun sellaista lakia säädettiin. Sillä hän on myös syypää ihmisen moraaliseen alennukseen kuten mies on syypää naisen alennukseen tässä kiistellyssä tapauksessa. Ja kuitenkin molemmat kieltäytyvät rangaistuksesta. Perkele ei nimittäin tunnusta syyllisyyttään mihinkään rikokseen, ja sen vuoksi häntä ei voida koskaan sovittaa luojansa kanssa, vaan sitä vastoin hän esiintyy Jumalan lasten päällekantajana, suunnilleen samoin kuin juutalaiset esiintyivät Jumalan Pojan syyttäjinä. Ja vielä tänäkin päivänä hän syyttää kristittyjä haaveilijoiksi, kerettiläisiksi ja villihengiksi, jotka pitää hävittää tulella ja miekalla.

Siitä, kuinka luterilainen kirkko on näyttänyt lohikäärmeenhampaitaan jokaiselle, joka on uskaltanut ahdistaa hänen siveää rintaansa, kerrotaan kirkkohistoriassa, tai oikeammin lukijaislahkojen historiassa. Tavallisessa kirkkohistoriassa kuvataan lukijaiset ja pietistit kerettiläisinä, haaveilijoina ja villihenkinä tai puhtaasta evankelisesta opista langenneina. Mutta se aika taitaa tulla, jolloin luterilainen kirkko itse esitellään oikeassa valossaan, hengellisenä huorana, joka ei koskaan ole voinut saada omantunnon rauhaa ennen

innan Döparens hufvud blifvit inburet på ett fat.

Det var måhända icke den minsta oorningen, som förelupit i Pajala Församling, att alla onödiga kalaser afskaffades, såsom Bröllop, Barnsöl och Graföl, äfven som dans och kortspel, samt husförhörs kalas, som ännu äro brukliga uti andra Församlingar, hvarest äkta Lutheraner finnas. Der hållas, Gudi till ära stora kalaser; och allestädes, hvarest Presten förkunnar Evangelium, der förkunnar också djefvulen sitt Evangelium om lif och salighet för allom dem, som buken dyrka. Att alla krögare skola hafva sin vinst af dylika kalaser är gifvit; och derföre kunde det icke annat än göra dem ondt i hågen, när, genom en sådan der Lapphunds skällande, deras förnämsta Gudar kommo i vanrykte. Allmogen i Pajala var, genom alla dessa åtgärder, förledd till affall från den rena Evangeliska Läran, och den som allmänt ansågs vara skulden till dessa oordningar skulle, nu angripas från den sidan hvarest han kunde åtkommas. Men krögar Patronen hade underlåtit att sjelf underskrifa sitt namn. Detta var också en oordning, som hade bort undvikas, om Författaren hade för afsigt att yrka Laglydnad; ty den, som klagar öfver oordningar, begångna af andra, bör icke uppsåtligen sjelf sätta sig öfver kongl. Majt:s Förordningar.

Prosten Laestadius har allt ifrån ungdomen umgåtts med allmogen, och känner någorlunda allmogens tänkesätt och hemseder; han känner den öfvertro och vidskepelse, som vidlåder den döda trons anhängare. Ibland dessa vidskepelser är icke den tron den minsta, att en okyrkotagen qvinna icke kan blifva salig; men deraf följer äfven den motsatta öfvertygelsen, som är en stor vidskepelse, att en kyrkotagen qvinna måste blifva salig utan af-

kuin Johannes Kastajan pää on kannettu sisälle vadissa.

Ehkä ei ollut kaikkein pienin Pajalan seurakuntaa kohdannut järjestyshäiriö, että kaikkien tarpeettomien pitojen, kuten häiden, ristiäisten ja hautajaisten, niin myös tanssiaisten ja korttipelien samoin kuin kinkerijuhlien järjestäminen lopetettiin, mitkä vieläkin ovat käytännössä muissa seurakunnissa, joissa on aitoja luterilaisia. Niissä pidetään Jumalan kunniaksi suuria pitoja. Ja kaikkialla, missä pappi julistaa evankeliumia, siellä myös perkele julistaa omaa evankeliumiaan elämästä ja autuudesta kaikille niille, jotka palvelevat vatsaansa. On selvää, että kaikki kapakoitsijat saavat voittonsa sellaisista juhlista. Ja senpä tähden ei se voinutkaan tehdä muuta kuin pahaa heidän sydämellään, kun heidän etevimmät jumalansa joutuvat huonoon huutoon tuollaisen lapinkoiran haukkumisen vuoksi. Pajalan rahvas oli johdatettu kaikkien näiden toimenpiteiden kautta lankeemukseen puhtaasta evankelisesta opista. Ja näihin häiriöihin yleisesti syyllisenä pidetyn kimppuun oli nyt hyökättävä siltä puolelta, mistä hänen kimppuunsa voitaisiin päästä. Mutta kapakoitsijapatruuna oli laiminlyönyt oman allekirjoituksensa. Tämäkin oli eräs epäjärjestys, jolta olisi voitu välttyä, mikäli kirjoittajan päämääränä olisi ollut lainkuuliaisuus, sillä sen, joka valittaa toisten aiheuttamista järjestyshäiriöistä, ei sovi ehdollaan rikkoa Kuninkaallisen Majesteetin asetuksia.

Rovasti Laestadius on aivan nuoruudestaan asti ollut tekemisissä rahvaan kanssa ja tuntee joltisesti rahvaan ajatuksenjuoksun ja kotoiset tavat. Hän tuntee kuolleen uskon tunnustajiin tarrautuneen herkkäuskoisuuden ja taikauskon. Näiden taikauskoisuuksien joukossa ei ole pienin se uskomus, että kirkottamaton nainen ei voi tulla autuaaksi. Mutta siitä seuraa myös vastakohtainen vakaumus, joka on suuri taikauskoisuus, että kirkkoon otetun naisen täytyy tulla autuaaksi riippumatta

seende på hennes tillstånd föröfrigt. När nu en qvinna som gjort sig skyldig till hordoms brott eller lönska läge, har fått den fördomen, att hon utan ånger och bättring kan blifva salig eller få sina synders förlåtelse, om Presten kyrkotager henne; så borde väl hvarje Prest söka motverka en sådan fördom, som icke har någon grund i den Heliga Skrift. Men nu för tiden bruka de flesta Prester, utan vidare undersökning, kyrkotaga hvilken fräck hora som häldst.

Han frågar icke, af hvilken anledning en sådan qvinna vill upptagas i den Christna Församlingens gemenskap; utan han rusar åstad, som en blindbock, och förkunnar en sådan hora syndernas förlåtelse, som både före och efter synda förlåtelsen, kan visa sitt pass åt hvilken som häldst, och säga: jag har utstått mitt straff; det angår Er icke, huru jag lefver: jag skall sjelf svara för mina gerningar. Till en annan kan hon säga: **"si libet, licet."** jag är kyrkotagen: jag är icke **"ohelig".** Fördomen och vidskepelsen är så stor, att en hederlig karl icke vill hafva någonting, att beställa med en o-kyrkotagen hora. Med en kyrkotagen deremot tror han sig utan vanära kunna handla: ty hon har genom kyrkotagningen försonat sitt brott (?) och blifvit helgad till satans tjenst. Så har det gått til] med den horan, för hvilkens skull Prosten Laestadius blifvit skrapad; hon har genom kyrkotagningen blifvit helgad till satans tjenst. Hon har nemligen under Prosten Laestadii visitations resor, blifvit kyrkotagen af en annan Prest, som under Lastadii frånvaro var förordnad att förestå tjensten i Pajala: **och efter den betan gick satan in i henne.** Ty hon har efter denna kyrkotagning återfallit i samma last; hon har icke allenast fått barn efteråt, utan äfven begått blodskam.

Uti N:o 10 af denna Tidskrift för 1852, pag 152 och nedersta raden hafva följande ord influtit: "hon nem-

siitä, minkälainen hänen tilansa muutoin on. Kun nyt huoruuden rikokseen eli salavuoteuteen syyllistynyt nainen on saanut sellaisen ennakkokuvitelman, että hän ilman katumusta ja parannusta voi tulla autuaaksi eli saada syntinsä anteeksi, mikäli pappi kirkottaa hänet, niin pitäisihän jokaisen papin yrittää vaikuttaa sellaista ennakkokuvitelmaa vastaan, jolla ei ole mitään perustusta pyhässä raamatussa. Mutta nykyisin useimmilla papeilla on tapana kirkottaa mikä tahansa hävytön huora ilman tarkempaa tutkimista.

Hän ei kysy, mistä syystä sellainen nainen tahtoo tulla otetuksi kristillisen seurakunnan yhteyteen, vaan hän rynnistää eteenpäin kuin sokko konsanaan ja julistaa synninpäästön sellaiselle huoralle, joka sekä ennen synninpäästöä että myös sen jälkeen voi kenelle tahansa näyttää passinsa ja sanoa: "Olen kärsinyt rangaistukseni. Ei kuulu teille, kuinka minä elän. Minä vastaan itse teoistani." Toiselle hän voi sanoa: "Si libet, licet", olen kirkotettu, en ole epäpyhä. Ennakkoluulo ja taikausko on niin suuri, että kunniallinen mies ei halua olla missään tekemisissä kirkottamattoman huoran kanssa. Sen sijaan kirkotetun kanssa hän uskoo voivansa toimia ilman häpeää, sillä nainen on kirkkoonottamisessa sovittanut rikoksensa ja tullut pyhitetyksi saatanan palvelukseen. Näin on käynyt senkin huoran, jonka tähden rovasti Laestadiusta nuhdeltiin. Hän on kirkottamisella tullut pyhitetyksi saatanan palvelukseen. Hänet on nimittäin rovasti Laestadiuksen ollessa tarkastusmatkoillaan eräs toinen pappi kirkottanut, joka oli määrätty Laestadiuksen poissaolon ajaksi hoitamaan hänen virkaansa Pajalaan. **Ja sen palan jälkeen meni saatana häneen.** Sillä nainen on tämän kirkottamisen jälkeen langennut uudestaan samaan paheeseen. Hän ei ole ainoastaan saanut lapsia jälkeen, vaan myös syyllistynyt sukurutsaukseen.

Tämän aikakauslehden numerossa 10/1852 sivun 152 alimmalla rivillä lukee: "hän, nimittäin Sofia Ulrika

Detta är numera ingen hemlighet; men icke desto mindre har hon åter igen blifvit kyrkotagen andra gången, och sålunda blifvit helgad å nyå till satans tjenst. När en syndare, utan ånger öfver sina synder, utan alfvarlig föresats till bättring, förlitar sig på den syndaförlåtelse, som Presten meddelar, och af denna ceremoni får den öfvertygelsen, att hans synder äro förlåtna, att han nu är upptagen i den Christna Församlingens gemenskap och jämngod med andra Christna, som icke begått uppsåteliga synder; månne icke en sådan förlitar sig på ett opus operatum eller den yttre Ceremonien? Likasom en obotfärdig syndare annammar nattvarden, utan ånger, utan föresatts till bättring, så kan äfven en man, som älskar rikedomen och hatar personen, för rikedomens skull lofva att älska sin maka, liksom kärleken vore bunden vid ett löfte, som icke har någon grund i hjertat; så kan äfven en tjuf och en hora lofva med munnen att bättra sitt lefverne, utan att derföre vara bunden vid detta löfte, enär hon har den fördomen, att hon (han) har utstått sitt straff och betalt plikten samt försonat sitt brott.

Kyrkotagningen innebär en stor nåd, det är för en botfärdig och ångerfull syndare en stor nåd, att den Christna församlingen upptager honom i sin gemenskap, eller erkänner honom för en Christen broder, som antingen redan blifvit benådad af Gud eller kan,

Tämä ei enää ole mikään salaisuus. Mutta siitä huolimatta hän on tullut toistamiseen kirkkoon otetuksi, ja siis uudelleen pyhitetyksi saatanan palvelukseen. Kun synnintekijä katumatta syntejään ja ilman vakavaa parannuksen aikomusta luottaa papin julistamaan synninpäästöön ja saa tästä seremoniasta sen vakuutuksen, että hänen syntinsä ovat anteeksi annetut, että hänet on nyt otettu kristillisen seurakunnan yhteyteen ja että hän on tasa-arvoinen muiden kristittyjen kanssa, jotka eivät ole tehneet ehdollisia syntejä, niin eiköhän sellainen lue turvaansa opus operatumiin, eli ulkonaiseen seremoniaan? Samalla tavalla kuin katumaton syntinen ottaa vastaan ehtoollisen ilman katumusta ja ilman parannuksen aikomusta, voi myös mies, joka rakastaa naisen rikkauksia, mutta vihaa tämän persoonaa, rikkauden vuoksi luvata rakastaa puolisoaan, ikään kuin rakkaus olisi sidottu johonkin lupaukseen, jolla ei ole mitään perustusta sydämessä. Niin ikään varas ja huora voivat suullaan luvata parantaa elämäänsä olematta kuitenkaan sitoutuneet tähän lupaukseen, koska heillä on sellainen uskomus, että he ovat kärsineet rangaistuksensa ja maksaneet sakkonsa sekä sovittaneet rikoksensa.

Kirkkoon ottaminen sisältää suuren armon. Se on katuvaiselle ja parannukseen alttiille syntiselle suuri armo, että kristillinen seurakunta ottaa hänet yhteyteensä, eli tunnustaa hänet kristiveljekseen, joka on jo Jumalan armoittama tai voi kristittyjen esirukousten avulla ja

ligen Sofia Ulrika Henriks dotter, (som förut omtalas i samma skrift) har icke allenast fått ett barn efteråt, utan äfven begått blodskam: detta är nu mera ingen hemlighet." Ordet blodskam återtages, såvida detta ord i Juridisk mening innebär mera än den synd hvartill hon gjort sig skyldig, hvilket Förf. vid ordens nedskrifning icke kände. Det var icke heller Författarens mening, att påbörda henne större synd än hon begått. Ansvarige utgivaren.

Henrikintytär, (josta samassa kirjoituksessa puhutaan aikaisemmin) on jälkeen, ei ainoastaan saanut lapsen, vaan myös syyllistynyt sukurutsaukseen. Tämä ei enää ole mikään salaisuus." Sana sukurutsaus peruutetaan, koska se juridisesti tarkoittaa enemmän kuin se synti, johon hän on syyllistynyt. Tätä kirjoittaja ei kirjoitusta laatiessaan tiennyt. Kirjoittajan tarkoituksena ei ollut myöskään kuormittaa häntä suuremmalla synnillä kuin minkä hän on tehnyt. Vastaava toimittaja.

genom de Christnas förböner, genom Frälsarens förböner och förtjenst, blifva benådad, och sålunda upptagas uti alla rätta Christnas Församling; men nu har, genom djefvulens konster, denna heliga nådeact blifvit förvänd, enär kyrkoplikten betraktas som ett stort syndastraff, hvilket borde alldeles afskaffas. I synnerhet har man sett Tidnings skrifvare af alla färger yrka på afskaffandet af så väl den uppenbara, som hemliga kyrkoplikten. Man kan icke heller annat vänta af fritänkare och Rationalister, som äro fulle af egoism och ambition, och många äkta Lutheraner, till och med Prester, hafva längesedan hyst en hemlig afsky för kyrkoplikten. För sådana mennis-kor, som hafva ett stort mennisko-värde, som hysa en stor aktning för sina egna älskvärda personer, måste vara mera påkostande att undergå den uppenbara kyrkoplikten, än att stå vid skampålen. En obotfärdig djefvul, som är full af egoism och ambition, måste stå och skämmas inför Guds församling. Det är ju alldeles förskräckligt. Förr vill han vara en hederlig djefvul ibland tjufvar och skälmar, än stå och skämmas inför Guds Församling. Men en botfärdig, en ångerfull och förkrossad syndare måste anse det för en stor Guds nåd, att blifva upptagen i Guds församling; hos en sådan har egoismen och ambitionen blifvit kufvad; genom den faderliga agan, ängslan och samvets qval, har storsinnet blifvit utpiskadt; den botfärdige syndarens höga menniskovärde har försvunnit ur medvetandet. En sådan känner sig vara höljd af skam och vanära; han kan icke hysa några höga tankar om sin egen älskvärda person, han måste fördöma sig sjelf. För en sådan är verkligen kyrkoplikten en stor Guds nåd.

Vapahtajan esirukousten ja ansion kautta tulla armoitetuksi ja sillä tavalla otetuksi kaikkien oikeiden kristittyjen seurakuntaan. Mutta nyt tämä pyhä armotyö on perkeleen tempuilla tullut käännetyksi aivan ylösalaisin, koska kirkonrangaistusta pidetään suurena synnin rangaistuksena, joka pitäisi kokonaan lakkauttaa. Erityisesti on nähty monenlaisten sanomalehtikirjoittajien vaativan niin julkisen kuin salaisenkin kirkonrangaistuksen poistamista. Muuta ei voida myöskään odottaa vapaa-ajattelijoilta ja järkeisuskoisilta, jotka ovat täynnä itsekkyyttä ja kunniaa. Ja monet oikeauskoiset luterilaiset, vieläpä papit, ovat kauan sitten ruvenneet salaa inhoamaan kirkonrangaistusta. Sellaisten ihmisten, joilla on korkea ihmisarvo, jotka kunnioittavat omaa rakastettavaa persoonaansa, täytyy olla vaikeampi kärsiä julkinen kirkonrangaistus kuin seisoa häpeäpaalussa. Täynnä itsekkyyttä ja kunniaa olevan katumattoman perkeleen täytyy seisoa häpeämässä Jumalan seurakunnan edessä! Sehän on aivan hirveää! Mieluummin hän tahtoo olla kunniallinen perkele varkaiden ja konnien keskuudessa kuin seisoisi häpeämässä Jumalan seurakunnan edessä. Mutta katuvaisen, parannukseen alttiin ja murtuneen syntisen täytyy pitää sitä suurena Jumalan armona, että tulee otetuksi Jumalan seurakuntaan. Sellaisen itsekkyys ja kunnia on tullut kukistetuksi. Ylpeys on tullut piiskatuksi isällisen kurituksen, ahdistuksen ja omantunnon vaivan kautta. Katuvaisen syntisen korkea ihmisarvo on kadonnut tietoisuudesta. Sellainen tuntee olevansa häpeän ja kunniattomuuden ympäröimä. Hän ei saata kantaa korkeita ajatuksia omasta rakastettavasta persoonastaan, hän joutuu tuomitsemaan itsensä. Sellaiselle kirkonrangaistus on todellakin suuri Jumalan armo.

Men för en obotfärdig djefvul är kyrkoplikten ett syndastraff, emedan han måste stå och skämmas inför Guds

Mutta katumattomalle perkeleelle kirkonrangaistus on synnin rangaistus, koska hän joutuu seisomaan häpeämässä Ju-

Församling, och ändå är heders djefvulen så stolt, att han icke kan erkänna sin vanära.

Om man betraktar frågan om lösaktiga qvinnors kyrkotagning från den politiska eller Stats Ekonomiska synpunkten, så borde väl Lagstiftaren hafva insett, att det allmänna sedeförderfvet alstrar fattigdom och elände, samt att hvarje dag, som lemnar sinnligheten friare tyglar, måste i längden blifva skadlig för Staten. Detta insåge till och med de visare hedningarne. Censors Embetet i Rom gick derpå ut att hafva uppsigt öfver folkets seder; och fastän den stränga Filosofen Cato säges hafva gynnat lösaktigheten, så har likväl historien lemnat det vitsord om kejsar Augustus, att han såsom Censor böd till att sätta bom för en allmän lösaktighet. Men det finnes en paragraf i moralen, som handlar om pligters kollision, och denna paragraf har föranledt Lagstiftaren att följa den regeln: **"man bör välja ett mindre ondt i stället för ett större, när man icke kan undvika båda delarne."** Denna sofism i moralen har utan tvifvel legat lagstiftaren i hågen, när den ursprungliga kyrkolagen om lösaktiga qvinnors kyrkotagning ändrades.

Carl XI hade sjelf stränga seder; han kunde icke tåla sedeslöshet hos sina undersåtare; derföre yrkade han äfven en sträng uppsigt öfver folkets seder. Och följden af dessa stränga grundsatser i moralen, som Konungen sjelf hyste, verkade äfven på Lagstiftaren. De män, som utarbetade Carl den XI:s kyrkolag, måste föreslå en sträng kyrkotukt; men under Gustaf den III:jes tid hade strängheten i sederna försvunnit från hofvet och strängheten i Lagstiftningen måste rätta sig derefter: man föreställde sig, att barnamordens antal ökades för den stränga kyrko tucktens skull: man inbillade sig, att barnamörderskan, af fruktan för den stora vanäran, som åtföljde den

malan seurakunnan edessä, ja kuitenkin kunnianperkele on niin ylpeä, että hän ei voi tunnustaa kunniattomuuttaan.

Mikäli irstaiden naisten kirkottamiskysymystä tarkastellaan poliittisesta tai valtiontaloudellisesta näkökulmasta, niin olisi toki lainsäätäjän pitänyt havaita yleisen tapainturmeluksen saattavan matkaan köyhyyttä ja kurjuutta, sekä jokaisen sellaisen lain olevan ajan oloon valtiolle vahingollisen, joka suo aistillisuudelle enemmän vapautta. Tämänhän oivalsivat viisaammat pakanatkin. Rooman sensuuriviralla oli tarkoituksena pitää kansan tapoja silmällä. Ja vaikka ankaran filosofin, Katon, sanotaan suosineen irstaisuutta, historia on kuitenkin antanut keisari Augustuksesta sellaisen arvosanan, että hän sensorina ollessaan käski panemaan sulun yleiselle irstaisuudelle. Mutta siveellisessä opetuksessa on yksi pykälä, joka koskee velvollisuuksien ristiriitaa. Ja tämä pykälä on johdattanut lainlaatijan seuraamaan sääntöä: **Mikäli molempia ei voida välttää, on valittava pienempi paha suuremman asemesta.** Tämä siveysopin viisastelma on epäilemättä ollut lainsäätäjällä mielessä muutettaessa alkuperäistä kirkkolakia irstaan naisen kirkottamisesta.

Kaarle XI:llä oli itsellä ankarat tavat. Hän ei voinut sietää säädyttömyyttä alaisissaan. Siksi hän vaati myös kansan tapojen ankaraa valvontaa. Ja nämä kuninkaalla olleet ankarat moraalin peruskäsitteet vaikuttivat myös lainsäätäjään. Kaarle XI:n kirkkolakia valmistelleiden miesten oli ehdotettava ankaraa kirkkokuria. Mutta Kustaa III:n aikana tapojen ankaruus oli hävinnyt hovista, ja lainsäädännän ankaruuden oli myötäiltävä sitä. Kuviteltiin lapsimurhien määrän lisääntyneen ankaran kirkkokurin johdosta. Kuviteltiin, että lapsentappaja joutuu peittämään huoruudenrikkomustaan vielä suuremmalla rikoksella julkisesta kirkonrangaistuksesta seuraavan

uppenbara kyrkoplikten, måste fördölja sitt hordomsbrott genom ett större brott, det vill säga: hon måste välja ett större ondt (döds straffet) i stället för ett mindre (den uppenbara kyrkoplikten), så vida nemligen barna mordet blefve upptäckt; deremot måste Lagstiftaren välja ett mindre ondt i stället för ett större: han måste välja det mindre onda (lösaktigheten och all den fattigdom, som deraf blifver en följd) och undvika det större onda (barnamord). Nu är det klart, att barnamord är, i moraliskt afseende, ett större brott än lösaktighet, så vida den allmänna Rättskänslan ryser för ett mord och endast ogillar lösaktigheten.

suuren häpeän pelossa. Toisin sanoen hänen oli valittava suurempi paha (kuoleman rangaistus) pienemmän asemesta (julkinen kirkonrangaistus), mikäli lapsenmurha nimittäin tuli ilmi. Sitä vastoin lainsäätäjä joutui valitsemaan pienemmän pahan suuremman asemesta. Hänen oli valittava pienempi paha (irstaisuus ja sitä seuraava köyhyys) väistääkseen suuremman pahan (lapsenmurhan). Onhan se selvää, että lapsenmurha moraalisessa suhteessa on suurempi rikos kuin irstaisuus, koska yleinen oikeudentunto kauhistuu murhaa, mutta se ainoastaan paheksuu irstaisuutta.

Men i stats ekonomiskt afseende är den allmänna lösaktigheten skadligare än barnamord; den är skadligare för det allmänna, alldenstund denna last förorsakar fattigdom, och fattigdom ger anledning till nya lag brott. En tjensteqvinna, som har ett eller flera oäkta barn, vill ingen hafva i sina tjenst; om och en sådan qvinna kan förtjena sitt uppehälle med arbete någon tid, så måste hon dock innan kort begära hjelp af andra och faller slutligen fattigvården till last. Ofta händer att barnens fader icke kan ens lagligen tillhållas att bidraga till barnens underhåll, då han icke kan öfverbevisas om sitt brott.

Mutta valtiontaloudellisesti yleinen irstaisuus on vahingollisempi kuin lapsenmurha. Se on vahingollisempaa yhteisölle, koskapa tämä pahe aiheuttaa köyhyyttä, ja köyhyys antaa aiheen uusiin lainrikkomuksiin. Palvelusnaista, jolla on yksi tai kaksi aviotonta lasta, ei kukaan halua ottaa palvelukseensa. Vaikka sellainen nainen voisi työllään jonkin aikaa ansaita elatuksensa, niin hänen on kuitenkin ennen pitkää pyydettävä muilta apua ja ajautuu lopulta vaivaishuollon rasitteeksi. Usein käy niin, että lasten isää ei voida lain voimalla velvoittaa avustamaan lasten ylläpitoa, koska hänen rikostaan ei voida todistaa.

Uti Pajala församling finnas, på en folkmängd af 2.700 själar, icke mindre än 70 Personer, födde af oäkta säng; och som horungar vanligen, enligt en gammal anmärkning, äro qvickare än andra barn, men tillika odygdigare, emedan de få uppväxa utan Föräldravård, så blifva sådana merendels tjufvar och skälmar. Deraf händer, att staten eller Communen får icke allenast underhålla fattiga horor och horungar, utan den får äfven underhålla en hel hop med tjufvar och skälmar, som uppväxt af dessa horungar.

Pajalan 2700 hengen seurakunnassa on kokonaista 70 aviottomasta vuoteesta syntynyttä asukasta. Ja kun huoripenikat vanhan havainnon mukaan tavallisesti ovat vilkkaampia kuin muut lapset, mutta myös hävyttömämpiä, koska he saavat kasvaa ilman vanhinten huolenpitoa, niin heistä tulee enimmäkseen varkaita ja konnia. Tästä seuraa, että valtion tai kunnan on ylläpidettävä köyhien huorien ja huoripentujen lisäksi myös koko joukko huoripennuista kasvaneita varkaita ja konnia.

Månne icke Lagstiftaren hade bordt förutse detta, då den dagliga erfarenheten visar, att horor och horungar öka fattigpersonalens antal? Vi säga icke, att barnamord böra heldre befordras än en allmän lösaktighet; vi säga blott, att den strängare kyrkotukten icke skulle gifva någon anledning till barnamord, om Presterskapet, genom Lag, ålades att göra sin plikt, och söka verka på dessa brottslingars öfvertygelse, innan de upptagas i kyrkans sköte.

Eiköhän lainlaatijan olisi pitänyt ennakoida tämä, koska jokapäiväinen kokemus osoittaa, että huorat ja huoripennut lisäävät köyhälistön määrää? Me emme sano, että lapsenmurhia pitäisi edistää mieluummin kuin yleistä irstaisuutta. Sanomme vain, ettei ankarampi kirkkokuri antaisi mitään aihetta lapsenmurhaan, mikäli papisto lailla velvoitettaisiin täyttämään tehtävänsä ja yrittämään vaikuttaa näiden rikollisten vakaumukseen ennen kirkon helmaan ottamista.

Nu går det vanligen så till, att en tjuf blir dragen af fjerdings karlen till kyrkan; der skall han, om han vill eller icke, svara på de frågor som Presten för honom uppläser ur handboken: der skall han, emot sin vilja, aflägga sin syndabekännelse med munnen, och der skall han slutligen stå på knä och ljuga inför Församlingen; ty själasörjaren vet icke det ringaste om hans uppsåt, om hans ånger, om hans tro, alldenstund han icke fått tillfälle att undersöka hans själatillstånd förut, och deraf händer, att den förmente botfärdige syndaren går mera förhärdad ifrån kyrkan än han dit kom. Det borde åtminstone få bero af syndarens eget val, huruvida han vill undergå kyrkoplikten, eller lefva som en hedning utom kyrkans gemenskap.

Nyt käy tavallisesti niin, että kyläpoliisi vetää varkaan kirkkoon. Siellä hänen on, tahtoi tai ei, vastattava kysymyksiin, jotka pappi lukee käsikirjasta. Siellä hänen on vastoin tahtoaan luettava synnintunnustuksensa suullaan, ja siellä hänen on lopulta oltava polvillaan valehtelemassa seurakunnan edessä, sillä sielunhoitaja ei tiedä vähintäkään hänen aikomuksistaan, hänen katumuksestaan eikä hänen uskostaan, koskapa hänellä ei ole ollut aikaisemmin tilaisuutta tutkia hänen sieluntilaansa. Ja siitä seuraa, että kuviteltu katuvainen syntinen menee paatuneempana ulos kirkosta kuin hän oli tullessaan. Sen pitäisi ainakin riippua syntisen omasta valinnasta, tahtooko hän kärsiä kirkonrangaistuksen, vai tahtooko hän elää pakanana kirkon yhteyden ulkopuolella.

Likaledes borde horan få undervisning först af själasörjaren om sin brottslighet, om sitt olycksaliga tillstånd, om sin djupa förnedring, äfvensom själasörjaren skulle så förmana henne till en sann bättring, till en uppriktig ånger och till erkänsla af sin djupa förnedring. Detta borde så mycket häldre vara själasörjarens plikt, som han uti ett annat fall hvarest en skyndsam aflösning tyckes vara af omständigheterna påkallad, jag menar vid sjukbesök, är befullmägtigad genom Lag (enl. nya Handboken) att icke brådska med aflösningen, om han finner den sjuke uti sin obotfärdighet.

Samaten pitäisi huoran saada ensin sielunhoitajalta opetusta rikollisuudestaan, onnettomasta tilastaan ja syvästä alennuksestaan, jossa sielunhoitaja samassa kehottaisi häntä totiseen parannukseen, oikeaan katumukseen ja syvän alennuksensa tuntemiseen. Tämän pitäisi paljon mieluummin olla sielunhoitajan velvollisuutena, koska hän toisessa tapauksessa, jossa kiireellinen synninpäästö näyttäisi olosuhteiden vuoksi olevan paikallaan, nimittäin vierailtaessa sairaan luona, on lailla valtuutettu (uuden käsikirjan mukaan) olemaan kiirehtimättä päästön kanssa, mikäli hän havaitsee sairaan olevan katumattomuudessaan. Tässähän

Här kan ju Presten, som icke är Läkare, misstaga sig i afseende på den sjukes återstående lifstid; den sjuka kan aflida förr än presten förmodar; och ändå får icke presten brådska med aflösningen, innan han undersökt den sjukes själa tillstånd, och, märkvärdigt nog, här förutsattes, att Presten skall kunna känna den sjukes själa tillstånd, han skall kunna bedöma, om den sjuke är botfärdig eller förhärdad.

pappi, joka ei ole lääkäri, voi erehtyä sairaan jäljellä olevasta elinajasta. Sairas voi kuolla ennen kuin pappi olettaakaan. Ja kuitenkaan pappi ei saa kiirehtiä synninpäästön kanssa ennen kuin hän on tutkinut sairaan sieluntilan. Ja, kummallista kyllä, tässä edellytetään papin voivan tuntea sairaan sieluntilan. Hänen on osattava arvioida, onko sairas katuvainen vaiko paatunut.

I andra fall åter skall Presten icke kunna bedöma om menniskans själa tillstånd, emedan det heter, att Gud allena känner hjertat, hvarifrån hafva den nya Handbokens Författare fått den upplysningen, att Presten skall genom undersökning kunna bedöma den sjukes själa tillstånd, men den friskes själatillstånd skall han icke kunna känna? om en hora kommer till kyrkan och låter anmäla sig genom klockaren eller kyrkovaktmästaren, att hon vill kyrkotagas, så får icke Presten undersöka hennes själatillstånd, utan genast meddela henne aflösningen, hon må nu vara botfärdig eller förhärdad.

Muissa tapauksissa taasen pappi ei voi osata arvioida ihmisen sieluntilaa, koska kuuluu, että ainoastaan Jumala tuntee sydämen. Mistä uuden käsikirjan kirjoittaja on saanut sen käsityksen, että papin on tutkimisensa avulla osattava arvioida sairaan sieluntila, mutta terveen sieluntilaa hän ei voi osata tutkia? Jos joku huora tulee kirkkoon antaen lukkarin tai vahtimestarin ilmoittaa hänet kirkotettavaksi, niin pappi ei saa tutkia hänen sieluntilaansa, vaan hänen on välittömästi julistettava hänelle synninpäästö, olipa hän sitten katuvainen tai paatunut.

Så går det till med lösaktiga qvinnors kyrkotagning; och hvad den der undersökningen angår, som här föreskrifves i Handboken vid sjukbesök, så skall Gud veta att den icke är så grundelig, alldenstund Presten kan vara bjuden till ett sällskap, hvarest gästerna vänta på honom; han måste således tillsäga den sjuke, att han har kort om tiden, att han icke har tid att resonera med honom; och således får den sjuke, som möjligen kan behöfva åtskilliga råd och upplysningar i afseende på sitt tillkommande öde, han får åtnöja sig med det magra skriftetalet och aflösningen, samt Sakramentets emottagande. Det kan i många fall icke vara alldeles utan grund hvad en Läsare en gång yttrade: att Presten meddelade den sjuke resepass till helvetet.

Näin tapahtuu siveettömän naisen kirkottaminen. Ja mitä siihen tutkimiseen tulee, mitä käsikirjassa määrätään noudatettavaksi sairaan luona vierailtaessa, niin Jumala tietää, ettei se ole niin perusteellinen, koskapa pappi saattaa olla saanut kutsun johonkin seuraan, missä vieraat odottavat häntä. Hänen on siis sanottava sairaalle, että hänellä on niukasti aikaa, ettei hänellä ole aikaa vaihtaa hänen kanssaan ajatuksia. Ja niin saa sairas, joka mahdollisesti tarvitsisi erilaisia neuvoja ja valaistusta tulevasta kohtalostaan, hän saa tyytyä laihaan rippipuheeseen ja synninpäästöön sekä sakramentin vastaanottamiseen. Monessa tapauksessa ei voi olla aivan perusteetonta, mitä eräs lukijainen kerran lausui, että pappi antoi sairaalle matkapassin helvettiin.

Och månne icke äfven Presten medde-

Ja eiköhän pappi siinä annakin röyhkeälle

]ar en fräck och oförskämd hora resepass till helvetet, när han meddelar henne aflösningen utan föregående undersökning, huruvida hon är uti ett sådant själa tillstånd, att hon kan emottaga syndernas förlåtelse? kan Presten vara utan allt ansvar, när han blott **pro forma** uppfyller sitt åliggande, men har för öfrigt intet bekymmer om själarne, utan låter dem ohejdadt rusa fram till sitt förderf? När en oförskämd hora vill blifva kyrkotagen, så har hon för afsigt, att få igen sitt borgerliga anseende: det är ingenting annat än ambitionen, som drifver henne till en sådan handling. Hon har fått den öfvertygelsen, att ingen får, efter kyrkotagningen, kalla henne för hora; och denna heders djefvul (ambitionen) skall Presten nu hjelpa ur nöden. Någon hunger och törst efter nåden och Rättfärdigheten känner hon icke, men den förlorade äran (skammen) skall utplånas. Hon får nu igen sin ära genom kyrkotagningen, och derigenom blir hon verkeligen helgad till satans tjenst; ty förut kunde skammen påminna henne om hennes djupa förnedring, men efter kyrkotagningen förlorade hon all skam och fick igen äran. Hon kunde nu visa sitt pass åt dem, som kalla henne för hora, och säga: jag har undergått mitt straff, jag är nu lika ren och obefläckad, som en mö; jag är kyrkotagen och helgad; och nu angår det ingen, huru jag lefver, jag skall sjelfv svara för mina gerningar. Och nu börjar hon samma lefverne, som förr.

Så har det gått till med den horan, som i denna uppsats omtalas, och så går det vanligen med andra horor, som kyrkotagas på måfå. De blifva efter sitt första fall, mer eller mindre, måna om sin ära, emedan det är så lätt att få syndernas förlåtelse. Presten fordrar ingen ånger öfver synderna: det måtte icke heller vara så stor synd att hora: man kan ju ändå hafva samma men-

ja hävyttömälle huoralle matkapassin helvettiin, kun hän julistaa synninpäästön ilman, että tutkisi ensin, onko nainen sellaisessa sieluntilassa, että hän voi ottaa vastaan syntien anteeksiantamuksen? Voiko pappi olla vapaa kaikesta vastuusta, kun hän täyttää vain **muodollisesti** velvollisuutensa, mutta ei muuten kanna lainkaan huolta sieluista, vaan antaa heidän juosta estelemättä kohti turmiotaan. Hävyttömän huoran tahtoessa tulla kirkotetuksi hänellä on tarkoituksenaan saada takaisin yhteiskunnallisen maineensa. Se ei ole mikään muu kuin kunnia, joka hänet ajaa sellaiseen menettelyyn. Hän on saanut sen vakaumuksen, ettei kukaan saa kirkottamisen jälkeen kutsua häntä huoraksi. Ja tämän kunnianperkeleen eli itsetuntoisuuden joutuu pappi nyt auttamaan pulasta. Mitään armon ja vanhurskauden nälkää hän ei tunne, mutta se menetetty kunnia, se saatu häpeä pitää pyyhkiä pois. Hän saa nyt kunniansa takaisin kirkottamisessa, ja sen avulla hän tulee todella pyhitetyksi saatanan palvelukseen. Sillä ennen häpeä saattoi muistuttaa häntä hänen syvästä alennuksestaan, mutta kirkkoon ottamisen jälkeen hän pääsi kaikesta häpeästään ja sai kunniansa takaisin. Hän saattoi nyt näyttää passinsa niille, jotka kutsuvat häntä huoraksi, ja sanoa: "Olen kärsinyt rangaistukseni, olen nyt yhtä puhdas ja saastaton kuin neitsyt. Olen kirkkoon otettu ja pyhitetty, ja nyt se ei kuulu kenellekään, kuinka minä elän. Minä tulen itse vastaamaan teoistani." Ja nyt hän alkaa elää kuten ennenkin.

Niin on sille huoralle käynyt, josta tässä kirjoituksessa kerrotaan, ja niin käy tavallisesti muidenkin huorien, jotka kirkotetaan umpimähkään. He tulevat ensimmäisen lankeemisensa jälkeen enemmän tai vähemmän tarkoiksi kunniastaan, koska on niin helppo saada syntien anteeksiantamus. Pappi ei vaadi mitään katumusta synneistä, eikä lienekään niin suuri synti huorata, voihan sitä silti

niskovärde som andra. Sålunda bidrager Presten, genom sin maklighet, till syndarens insöfvande i säkerhet; och dermed tror han sig hafva uppfyllt allan rättfärdighet. Han tror sig vara utan allt ansvar, ehuru han redan här i tiden står i ansvar hos staten och Communen för den likgiltighet och kallsinnighet hvarmed han handterar själavården.

Statens fordran af Presten är stor i det afseendet, att han bör hafva uppsigt öfver Folkets seder och sålunda motverka sedeförderfvet, som är roten till Fattigdomen. Staten och kommunen får nu underhålla en hel hop med horungar, hvilket kunnat undvikas, om Presterna gjort hvad de kunnat till sedeförderfvets hämmande.

Det är förut nämndt i denna Tidskrift, att den klagoskrift, som förutnämnde krögar Patron hade sammansatt, till förmån för sin egen sjuka mor, skickades skyndsammeligen till Contracts Prosten, hvilken, begärligt omfattade detta tillfälle att få utöfva den ljufva hämnden, beledsagde klagoskriften med åtskilliga Commentarier och skickade den derpå till Consistorium; och, ehuru klagoskriften icke var försedd med Författarens namnteckning, remitterades den likväl till Pr. Laestadius med förständigande, att genast inkomma med förklaring. Tillika förständigades Pr.L. att inkomma med förklaring öfver Adam Muodos Lompolos klagoskrift. Men som ingendera af dessa klagoskrifter voro försedde med Författarens namnteckning; så hemställde Pr.L. till Consistorii upplysta pröfning, huru vida dessa anonyma klagoskrifter kunde upptagas till pröfning, då de icke voro försedde med Författarenas namntecking; Men Consistorium fästade intet afseende på denna invändning, utan förständigades Pr.L. att skyndsammeligen inkomma med förklaring, huruvida qvinnan N.N. blifvit förvägrad hemlig skrift eller icke. Pr.L.

omistaa saman ihmisarvon kuin muillakin on. Niin muodoin pappi avustaa mukavuudenhalullaan syntisen nukuttamista suruttomuuteen, ja sillä hän luulee täyttäneensä kaiken vanhurskauden. Hän uskoo olevansa aivan vapaa vastuusta, vaikka hän jo täällä ajassa on vastuussa valtiolle ja kunnalle välinpitämättömyydestään ja kylmäkiskoisuudestaan, millä hän käsittelee sielunhoitoa.

Valtion vaatimus papilta on suuri siinä suhteessa, että hänen on pidettävä silmällä kansan tapoja ja sillä tavoin vastustettava tapainturmelusta, joka on köyhyyden juuri. Valtio ja kunta joutuvat nyt ylläpitämään koko joukon huoripentuja, mistä olisi voinut välttyä, mikäli papit olisivat tehneet voitavansa tapainturmeluksen estämiseksi.

Tässä aikakauslehdessä on aikaisemmin kerrottu, että ennen mainitun kapakoitsijapatruunan oman kilpensä kiillottamiseksi kyhäämä kannekirjoitus lähetettiin kiireimmiten lääninrovastille, joka tarttui himokkaasti tähän suloisen koston tilaisuuteen, höysti kannekirjelmän erilaisilla kommenteilla ja lähetti sen sitten konsistoriin. Ja — vaikka kannekirjoitusta ei ollut varustettu laatijan allekirjoituksella, se lähetettiin kuitenkin rovasti Laestadiukselle käskyllä, että siihen pitää heti jättää selitys. Niinikään rovasti Laestadius velvoitettiin antamaan selitys Adam Muodos Lompolon kannekirjelmään. Mutta koska kumpaakaan näistä kannekirjelmistä ei ollut varustettu laatijan nimikirjoituksella, niin rovasti Laestadius jätti konsistorin valistuneen tutkinnon alaiseksi, voidaanko näitä nimettömiä kannekirjoituksia ottaa tutkittaviksi, koska niitä ei ollut varustettu laatijoiden nimikirjoituksilla. Mutta konsistori ei kiinnittänyt tähän vastaväitteeseen mitään huomiota, vaan rovasti Laestadius velvoitettiin pikimmiten jättämään selityksensä, oliko naiselta N.N. kielletty salarippi vai ei. Rovasti Laestadiuksen oli silloin jätettävä

måste då ingifva till Consistorium följande förklaring:

konsistorille seuraava selvitys:

"Till maxime venerandum Consistorium!

Korkeimmin kunnioitettavalle konsistorille!

Uti skrifvelse af den 12:e December 1849, har M.V.Consistorium ytterligare äskat undertecknads förklaring öfver en i Förgångsmannen Adam Johansson Muodos Lompolos namn författad, och till Kongl. Maj:ts respective befattningshafvande i Norrbottens Län, ställd klagoskrift, öfver Bonde sönerne Gustaf Johansson Muodos Lompolo, Johan Nilsson Muodos Lompolo, och Rajd Lappen Anders Jonsson, de der, enligt klagandens förmenande, skola hafva stört husfriden uti klagandens hemvist. Ehuru inledningen till denna klagoskrift innehåller åtskilliga gallblandade utgjutelser, icke allenast emot mig, utan äfven emot Prester i allmänhet, tyckes likväl klagoskriftens hufvudpunkter vara riktade emot förenämnde personer, hvilkas förklaring härmed bifogas.

12.12.1849 päivätyssä kirjoituksessa korkeimmin kunnioitettava konsistori on edelleen pyytänyt allekirjoittaneen selitystä erääseen Adam Johansson Muodos Lompolon nimissä sepitettyyn ja Kuninkaallisen Majesteetin Norrbottenin Läänin asiaankuuluville käskynhaltijoille toimitettuun kannekirjoitukseen, että talollisen pojat Gustav Johansson Muodos Lompolo ja Johan Nilsson Muodos Lompolo sekä raitolappalainen Anders Jonsson kantajan mukaan olisivat häirinneet kotirauhaa kantajan kotona. Vaikka tämän kannekirjelmän johdanto sisältää erilaisia sapensekaisia vuodatuksia, ei ainoastaan minua vastaan, vaan myös pappeja vastaan yleensä, kannekirjelmän pääkohdat näyttävät kuitenkin olevan suunnatut edellä mainittuja henkilöitä vastaan, joiden selvitys täten liitteenä annetaan.

Emellertid tyckes både min och de nämnde Personernas förklaring nu mera vara öfverflödig, enär Förgångsmannen Adam Johansson Muodos Lompolo, uti flere vittnens närvaro förklarat, att han hvarken anmodat någon att författa en sådan skrift, ej heller satt sitt bomärke derunder. Det är för mig omöjligt att bedöma, huruvida ifrågavarande klagoskrift, blifvit författad med Adam Johanssons samtycke, eller icke. Emedlertid förmodas, att en till Norrige förrymd Länsman, vid namn Bucht, skall vara skriftens Författare.

Kuitenkin tuntuvat sekä minun että mainittujen henkilöiden selitykset tätä—nykyä tarpeettomilta, koska Adam Johansson Muodos Lompolo useiden todistajien läsnäollessa on lausunut julki, ettei hän ole pyytänyt ketään laatimaan sellaista kirjelmää eikä myös kirjoittanut puumerkkiään sellaiseen. Minun on mahdoton ratkaista, onko kyseessä oleva kannekirjelmä laadittu Adam Johanssonin suostumuksella vai ei. Kuitenkin otaksutaan erään Norjaan paenneen nimismiehen, nimeltään Bucht, olevan kirjelmän laatija.

Jag hemställer alltså till M.V. Consistorii upplysta pröfning, huruvida dyliga anonyma smädeskrifter, författade af kringstrykande och förrymda brottslingar, hvarigenom allmogen kan förledas

Jätän siis korkeimmin kunnioitettavan konsistorin valistuneen tutkinnon alaiseksi, voidaanko sellaiset nimettömät ympäri kuljeskelevien ja paossa olevien rikollisten laatimat häväistyskirjoitukset

till oskäliga rättegångar, må kunna till pröfning upptagas, enär den, med Lagens former obekante, icke eger tillfälle att söka upprättelse af en förrymd brottsling. Skulle M.V. Consistorium anse författaren till denna smädeskrift, som härmed bifogas, förtjena större trovärdighet, än dessa af mig anförda skäl; då skall jag icke underlåta att förskaffa mig skrifteligt intyg af Adam Johansson Muodos Lompolo, att han, enligt sin egen mundtliga uppgift den 15:e December 1849, hvarken anmodat någon att författa en sådan skrift, ej heller satt sitt bomärke derunder. Jag kunde icke, vid det omförmäldta tillfället, affordra honom detta intygande skrifteligen, emedan mannens obestämda och vacklande karakter, icke kunde inge mig något förtroende till hans ord; och hoppas jag, att maxime venerandum Consistorium icke tvingar mig att affordra honom ett sådant vittnesbörd, emedan det, enligt min öfvertygelse, kunde lemna honom tillfälle, att, med sitt bomärkes undersättande, bestyrka en lögn till, utom den redan bestyrkta.

Jag misstänker nemligen, att klaganden, vid den tid, då klagoskriften skrefs, varit beherrskad af en infernalisk passion, som yttrar sig, såsom andeligt hat, hyilket varit rätta motivet till alla Religions förföljelser; ehuru denna passion blifvit af den opartiska historien brännmärkt med nedrighetens och den moraliska förblindelsens stämpel. Och af denna infernaliska passion, tyckes den oftanämnde smädeskriftens Författare hafva varit genomträngd, både till kropp och själ. Ehuru stadd på en rymning, för att undgå Lagens hämd måste han, såsom äkta Lutheran, och hänförd af den orthodoxa gallans intryck på hjernan, förfäkta Lutherska lärans renhet, hvilken han föreställde sig vara i fara att utrotas af Läsarenas botpredikningar. Jag förmodar alltså, att klaganden, uti Februari månad 1849, var Författa-

ottaa tutkittaviksi, joiden avulla rahvas saatetaan johtaa aiheettomiin oikeudenkäynteihin, koska sillä lain muotoja tuntemattomana ei ole tilaisuutta hakea hyvitystä paenneelta rikolliselta. Mikäli korkeimmin kunnioitettava konsistori katsoo oheistetun häväistyskirjoituksen laatijan ansaitsevan suuremman uskottavuuden kuin nämä esittämäni syyt, en jätä hankkimatta itselleni Adam Johansson Muodos Lompolon kirjallista todistusta hänen 15.12.1849 suullisesti antamastaan tiedosta, että hän ei ole pyytänyt ketään laatimaan sellaista kirjoitusta eikä myös ole pannut puumerkkiään sellaiseen. En voinut mainitussa tilaisuudessa vaatia häneltä tätä todistusta kirjallisena, koska miehen horjuva ja ailahteleva luonne ei saanut minua vakuuttuneeksi hänen sanoistaan; ja toivon, ettei korkeimmin kunnioitettava konsistori pakottaisi minua vaatimaan häneltä sellaista todistusta, koska se näkemykseni mukaan jättäisi hänet tilanteeseen, jossa hän puumerkillään vahvistaisi vielä yhden valheen jo vahvistetun lisäksi.

Epäilen nimittäin kantajan olleen kannekirjoituksen kirjoittamisen aikaan erään helvetillisen intohimon valtaamana, joka ilmenee hengellisenä vihana, joka on ollut kaikkien uskonnollisten vainojen todellisena vaikuttimena, vaikka puolueeton historia on leimannut tämän intohimon halpamaisuuden ja moraalisen sokeuden polttomerkillä. Ja tämän useampaan kertaan mainitun häväistyskirjoituksen laatija tuntuu olleen sekä ruumiinsa että sielunsa puolesta tämän helvetillisen intohimon läpitunkema. Vaikka hän oli pakosalla välttääkseen lain koston, hänen täytyi oikeauskoisena luterilaisena ja hurmaantuneena puhdasoppisen sapen aivoille tekemästä vaikutuksesta puolustaa luterilaisen opin puhtautta, jonka hän kuvitteli olevan vaarassa tulla juurineen reväistyksi lukijaisten parannussaarnoilla. Otaksun siis valittajan olleen helmikuussa 1849 kirjelmän laatijan uskonveli, että

rens Trosförvandt, att han var beherrskad af samma Jesuitiska passion, som skriftens Författare; och att han sålunda icke allenast samtyckt till klagoskriftens innehåll, utan äfven egenhändigt densamma bestyrkt med sitt bomärke. Emellertid har mannens andeliga hat till Läsarena något gifvit sig, och hans naturliga hufvudpassion, egennyttan, har åter gjort sig gällande. Denna nedriga passion drifver honom nu, att, emot bättre vetande, förneka sin förra handling.

hän oli saman jesuiitallisen intohimon hallitsemana kuin kirjelmän laatija ja että hän ei siis ainoastaan hyväksynyt kannekirjelmän sisältöä, vaan myös vahvisti sen omakätisellä puumerkillään. Kuitenkin miehen hengellinen viha lukijaisia kohtaan on jonkin verran leppynyt ja hänen luonnollinen pääintohimonsa, omanvoitonhimo, on jälleen päässyt valtaan. Tämä alhainen intohimo pakottaa nyt hänet vastoin parempaa tietoaan kieltämään entisen tekonsa.

Kan nu skriftens Författare icke bevisa, att klaganden satt sitt bomärke under skriften, så kommer han att ansvara för missbruk af annor mans namn. Jag hemställer alltså ännu en gång till m.v. Consistorii pröfning, huruvida en sådan skrift förtjenar att upptagas till pröfning, hvars Författare är, som det berättas, en förrymd brottsling, och hvars underskrifvande part förnekar sitt eget namn. Så mycket försvar tror jag mig, såsom anklagad part, ega rättighet att vänta af landets Lagar, att jag, innan förklaring mig affordras, bör blifva underrättad om den person, som genom mitt förvållande skall hafva blifvit förolämpad.

Mikäli kirjoituksen laatija ei voi todistaa valittajan panneen puumerkkinsä kirjoituksen alle, hän saa vastata toisen miehen nimen väärinkäyttämisestä. Jätän siis vielä kerran korkeimmin kunnioitettavan konsistorin koeteltavaksi, kannattaako sellaista kirjoitusta ottaa tutkittavaksi, jonka laatija on kertomusten mukaan pakomatkalla oleva rikollinen ja jonka allekirjoittaja kieltää oman nimensä. Uskon, että minulla on syytettynä osapuolena oikeus odottaa sen verran maan lakien suojaa, että ennen kuin minulta vaaditaan selvitystä, minulle on annettava tieto henkilöstä, jota olisin loukannut.

Vidare, enär m.v. Consistorium, uti målet rörande Sofia Ulrika Henriks dotter, hvilken, enligt anfördt klagomål af vederbörande målsmän Maria Christina Tornberg och Johan Henriksson Wänkö, enskilt skrift skall hafva blifvit förvägrad, utan fästadt afseende å klagoskriftens olagliga form, alfvarligen förståndigat mig, att med förklaring öfver skriftens hemliga innehåll skyndsammeligen inkomma; så vågar jag ödmjukast, med åberopande af ofvanstående Exempel, utvisande, huruledes en handling, ställd i olaglig form, kan ådraga antingen Författaren eller utgifvaren ett stort ansvar och oförskyld skada, anhålla, att båda ifrågavarande klagoskrifter måtte återsändas till

Edelleen, koska korkeimmin kunnioitettava konsistori on Sofia Ulrika Henrikintyttären asiassa — jolta hänen asianomaisten edusmiestensä, Maria Christina Tornbergin ja Johan Henrik Vänkön jättämän valituksen mukaan olisi kielletty yksityinen rippi — valituskirjelmän laittomaan muotoon huomiota kiinnittämättä vakavasti velvoittanut minut mitä pikimmin jättämään selityksen kirjelmän salaisesta sisällöstä, niin rohkenen anoa nöyrimmästi ylläolevaan esimerkkiin vedoten, joka osoittaa, kuinka laittomaan muotoon jätetty asiakirja voi tuottaa joko laatijalleen tai julkaisijalleen suuren vastuun sekä aiheetonta vahinkoa, että molemmat kyseessä olevat kannekirjelmät lähetettäisiin takaisin asianomaisille lailliseen asuun saatetta-

vederbörande, för att iklädas sin lagliga form, ifall klagande parterna vilja fullfölja sina klagomål. Men skulle m.v. Consistorium förvägra mig, såsom anklagad part, denna billiga och på grundade skäl förebragta anhållan; så finner jag mig föranlåten, att begära hänvisning till besvärs anförande.

Hvad särskildt anhängigt gjorda målet, rörande Sofia Ullrika Henriks dotter, vidkommer, så, enär bevisas kan, att Förmyndaren Wänkö, icke af fri vilja gifvit sitt samtycke till klagoskriftens författande, alldenstund han genom främmande personer blifvit lockad och tubbad, ja, till och med hotad, derest han icke förfogade sig efter deras önskan, hvilkas ömtåliga samvete finner sig högeligen besväradt af mina nykterhets predikningar, såsom varande, det gröfsta kätteri, hvarigenom allmogen förledes till affall från den rena äkta, i brännvins pannan och spritdrycken förklarade Lutheranismen, är min afsigt med föreskrefne anhållan, att tvinga hala och slingrande ormar, hvilka hälst smyga i mörkret, att skrypa fram i dagsljuset.

Det hörer till sakens natur, att alla till blodigelslägtet hörande personer, finna sig högeligen besvärade af sanningens bitter salt. "**Men om saltet** mistar **sin sälta** hvarmed **skall man då salta.**" Hade icke saltet mistat sin sälta inom Lutherska kyrkan, skulle inga blodsugare hafva funnits till. Det är äfven klart, att alla blodiglar måste hysa ett dödligt hat till hvar och en, som på dem strör sanningens bittersalt. Och som jag har all anledning att förmoda, att m.v. Consistorium icke tager parti af krögare, så är min anhållan, att, om dessa, till igelslägtet hörande personer, ännu ytterligare vilja fortsätta sitt yrke, de må framträda under öppet visir, icke hemligen, under diktade namn utan såsom äkta Lutheraner, beifrande förmenta oordentligheter och missbruk,

vaksi, mikäli valittavat osapuolet tahtovat pysyä kanteessaan. Mutta mikäli korkeimmin kunnioitettava konsistori kieltää minulta syytettynä osapuolena tämän kohtuullisen ja perustelluista syistä esitetyn anomuksen, niin minun on pyydettävä viittausta valituksen tekemiseen.

Mitä vireillepantuun Sofia Ulrika Henrikintytärtä koskevaan oikeusjuttuun tulee, niin sen ollessa näytettävissä toteen, ettei holhooja Vänkö ole vapaasta tahdostaan suostunut kannekirjelmän laatimiseen, koskapa on joutunut vieraiden henkilöiden välityksellä houkutelluksi ja viekotelluksi vieläpä uhatuksi, ellei hän taipuisi niiden toivomukseen, joiden herkkä omatunto on kovin joutunut vaivaan raittiussaarnoistani, jotka muka ovat karkeinta kerettiläisyyttä, jolla rahvas johdetaan harhaan puhtaasta, aidosta, paloviinapannussa ja väkijuomassa kirkastetusta luterilaisuudesta, niin tarkoitukseni on edellä kirjoitetulla pyynnöllä pakottaa liukkaita ja kiemurtelevia ja mieluiten pimeässä hiiviskeleviä käärmeitä ryömimään esiin päivänvaloon.

Asian luontoon kuuluu, että kaikki veriilimadon sukuun kuuluvat henkilöt kokevat totuuden katkeran suolan vaivaavan heitä kovasti. **Mutta jos suola tulee mauttomaksi, millä sitten suolataan?** Jos luterilaisen kirkon suola ei olisi menettänyt makuaan, ei verenimijöitä olisi ollut olemassa. On myös selvää, että kaikkien verijuotikkaiden on kannettava kuolettavaa vihaa jokaista kohtaan, joka sirottelee totuuden katkeraa suolaa heidän päälleen. Ja koska minulla on täysi syy olettaa, että korkeimmin kunnioitettava konsistori ei asetu kapakoitsijain puolelle, niin pyyntöni on, että mikäli nämä verijuotikkaiden sukuun kuuluvat henkilöt yhä edelleen tahtovat jatkaa ammattiaan, astukoot esiin avoimin visiirein, ei tekaistujen nimien suojassa salaa, vaan oikeauskoisina luterilaisina vastustaen kyseessä olevia järjestyshäiriöitä ja väärinkäytöksiä, joihin

hvartill de sjelfve gifvit anledning.

Pajala och Kengis den 4:e Januari 1850. L. L. Laestadius."

Då en del af våra Läsare icke torde känna, hvad den allmänna Lagen stadgar, rörande besvärs skrifters författande, måste vi här göra några utdrag ur Lagsamlingen, för att visa huruledes vederbörande egenmäktigt sätta sig öfver kongl. Maj:ts Författningar, när gammel Adam sätter sig till domare.

"Det åligger en hvar, som någon besvärs- eller ansöknings skrift författat, der sakegaren ej finnes hafva förstått densamma uppsätta, att derunder sätta sitt namn och syssla, jemte orten, der han vistas, eftersom, vid åsidosättande deraf, en sådan skrift till pröfning icke får antagas; äfven som sakägaren eller sökande bör, vid efterfrågan, gifva anvisning på Författaren eller i annor händelse, sjelf stadna för den plikt, som kunde böra samma författare åläggas." Kongl. Kungörelsen den 29 Juni 1773.

"Vederbörande erinras, att vid besvärs skrifters och ansökningars ingifvande, så till Kongl. Maj:ts, som till Collegier samt Embetsmän, noga iakttaga, hvad allmänna Lagen och flere Författningar påbjuda, att, då sakegaren sjelf ej kan skrifva, och således icke egenhändigt underteckna besvärsskriften, eller ansökningen, dels Författaren deraf bör, enligt Kongl. Kung. den 29:e Juni 1773, utsätta dess namn och syssla, dels ock, att derjemte behörig fullmagt, till besvärens eller ansökningens ingifvande, skall vara dem bifogad, vid påföljd, att om sådant uraktlåtes, någon pröfning af målet icke eger rum." K.Kung.den l.October 1812. Enligt Enbloms Lagsamling."

Att författarena till förenämnde klago-

he itse ovat antaneet aihetta.

Pajalassa ja Könkäsessä 4.1.1850 L. L. Laestadius

Koska osa lukijoistamme ei taida tietää, mitä yleinen laki säätää valituskirjelmien laatimisesta, meidän on otettava tähän joitakin otteita lakikokoelmasta näyttääksemme, kuinka asianomaiset omavaltaisesti halveksivat Kuninkaallisen Majesteetin asetuksia vanhan Aatamin ryhtyessä tuomariksi.

"Jokaisen, joka on kirjoittanut valitus- tai hakemuskirjoituksen, jota asianomistaja ei tiettävästi ole osannut itse kirjoittaa, on siihen allekirjoitettava nimensä ja ammattinsa sekä mainittava paikkakunta, jossa oleskelee, koska sen tullessa laiminlyödyksi sellaista kirjoitusta ei saa ottaa tutkittavaksi; samaten tulee asianomistajan tai hakijan pyydettäessä ilmoittaa laatija, tai muussa tapauksessa itse vastata sakosta, joka laatijalle voitaisiin langettaa." Kuninkaallinen Asetus 29.7.1773.

"Asianomaisille muistutetaan, että jättäessään valituskirjelmiä ja hakemuksia niin Kuninkaalliselle Majesteetille kuin kollegioille ja virkamiehillekin, heidän on otettava tarkoin huomioon, mitä yleinen laki ja useat asetukset määräävät, että kun asianomistaja ei itse osaa kirjoittaa ja niinmuodoin ei ole omakätisesti allekirjoittanut valituskirjelmää tai hakemusta, tulee laatijan ensinnäkin 29.7.1773 annetun Kuninkaallisen Asetuksen mukaisesti merkitä nimensä ja ammattinsa, ja toisaalta myös pitää valituksen tai hakemuksen jättämisessä vaadittava valtakirja olla niiden oheen liitettynä uhalla, että mikäli tämä laiminlyödään, ei asiaa tutkita." Kuninkaallinen Asetus 1.10. 1812 Enblomin lakikokoelman mukaan.

Siihen voi olla helposti käsitettävät

skrifter icke tecknade sina namn, kunde hafva sina lätt begripliga skäl, ehuru den ena åtminstone, icke kan hafva varit okunnig om Lagens föreskrift i det fallet; men, att både Landshöfdinge Embetet och Consistorium satte sig öfver Lagens stadganden i detta fall, det synes mera besynnerligt. Pr. L. begäran, att handlingarne måtte remitteras till vederbörande, för att erhålla laglig form, besvarades nu af Consistorium med ett så lydande utslag:

"Hernösands Consistorii utslag uti målet rörande Prosten och kyrkoherden, Riddaren af Franska Heders Legionen, Herr L.L.Laestadius, emot hvilken förekommit, dels, att sedan Konungens Befallningshafvande i Norrbottens Län, för den åtgärd, hvar till Consistorim kunde finna omständigheterna föranleda, till Consistorium öfverlämnat en vidimerad afskrift, att Inhysesmannen Adam Johansson Muodos Lompolo till bemälte Konungens Befallningshafvande ingifna skrift och klagomål, öfver åtskillige af några så kallade Läsare uti Pajala Församling, honom tillfogade förolämpning och våldsamheter; och då uti berörde skrift, Herr Prosten uti flere afseenden var påpekad, såsom hafvande dels föranledt dels befordrat den sinnesstämning hvaraf berörde våldsamheter ansågos vara en yttring; till följe hvaraf Consistorium funnit nödigt, att öfver nämnde skrift infordra Herr Prostens förklaring, så hade Herr Prosten, sedan han erhållit påminnelse, att med fördröjda förklaringen inkomma, uti Consistorium ingifven skrift, under bifogande af en förklaring af de personer, som af Adam Johansson angifvits, såsom deltagare i de öfverklagade våldsamheterna, sjelf undandragit sig att i ämnet någon förklaring afgifva, på de uppgifna skäl, att Adam Johansson skulle nu mera, hvad dock ej styrkt blifvit, förklarat,

syynsä, että mainittujen valituskirjelmien laatijat eivät allekirjoittaneet nimiään, vaikka ainakaan toinen ei ole voinut olla tietämätön lain sisällöstä tässä tapauksessa. Mutta se, että sekä maaherranvirasto että konsistori asettuivat lain säädösten yläpuolelle tässä asiassa, näyttää ihmeellisemmältä. Rovasti Laestadiuksen pyyntöön, että asiakirjat palautettaisiin asianomaisille lailliseen muotoon saatettavaksi, konsistori vastasi näin kuuluvalla päätöksellä:

"Hernösandin Konsistorin päätös rovasti ja kirkkoherra, Ranskan Kunnialegioonan ritari, herra L.L.Laestadiusta koskevaan oikeusjuttuun. Häntä vastaan on ilmennyt ensiksi, että Norrbottenin Läänin Kuninkaallisen käskynhaltijan jätettyä niitä toimenpiteitä varten, joihin Konsistori voisi katsoa asianhaarojen johtavan, oikeaksi todistetun jäljennöksen siitä kirjoituksesta ja valituksesta, jonka loiseläjä Adam Johansson Muodos Lompolo oli jättänyt mainitulle Kuninkaalliselle käskynhaltijalle ja joka koskee useaa eri loukkausta ja väkivaltaisuuksia, joita jotkut Pajalan seurakunnan niin kutsutut lukijaiset olivat hänelle tuottaneet; ja koska herra rovastiin oli kyseisessä kirjoituksessa useammassa suhteessa viitattu sen mielialan osittaisena aiheuttajana ja osittaisena edistäjänä, jonka ilmaisuksi nämä puhutut väkivaltaisuudet nähtiin; minkä seurauksena Konsistori oli nähnyt tarpeelliseksi vaatia mainittuun kirjoitukseen herra rovastin selvityksen, niin herra rovasti saatuaan muistutuksen viipyneen selvityksen toimittamisesta sanoi Konsistorille jättämässään kirjelmässä, johon hän oli liittänyt niiden henkilöiden selityksen, jotka Adam Johansson oli ilmoittanut osallistuneen valituksen aiheena oleviin väkivaltaisuuksiin, että hän oli itse pidättäytynyt antamasta vastausta mainiten syiksi, että Adam Johansson olisi nyttemmin lausunut julki (mitä ei kuitenkaan ole vahvistettu), että hän ei ole pyytänyt

att han hvarken anmodat någon, att en sådan skrift författa, ej heller satt sitt bomärke derunder; att Författaren ansågs vara en förrymd Länsman, vid namn Bucht, hvilken beherrskad af, såsom orden lyda "en infernalisk Passion" som yttrat sig såsom andeligt hat, trott sig, såsom äkta Lutheran, och hänförd af den orthodoxa gallans inflytelse på hjernan, böra försäkra Lutherska Lärans renhet, hvilken han föreställt sig vara i fara att kränkas genom Läsarenas botpredikningar; anseende således Herr Prosten, att något afseende å denna skrift, icke hade bordt af Consistorium fästas; dels ock, att, sedan Contracts Prosten Herr Sal. Antman till Consistorii pröfning insändt en, till bemälte Contracts prost ställd skrift af Maria Christina Tornberg i Kengis och Johan Henriksson Wänkö i Pajala, med klagomål deröfver, att Herr Prosten Laestadius skall hafva oaktadt tvenne gånger gjord begäran, förvägrat deras dotter och myndling Sofia Ulrika Henriks dotter i Pajala undergående af enskild skrift, efter ett af henne framfödt oäkta gossebarn, hvarvid klaganderne till stöd för sin uppgift, åberopat 2:ne namngifna Personer såsom vittnen; och då Consistorium till Herr Prostens förklaring äfvenledes utställt nämnda klago skrift, hade Herr Prosten Laestadius blott först, utan att något svarsmål ingå, till Consistorium hemställt, huruvida berörde skrift kunde till pröfning upptagas, enär skriftens Författare icke, enligt Kongl. kungörelsen af den 29:de Juni 1773, samt den l:a October 1812, sitt namn utsatt; utan ock, sedan Consistorium å nyå alfvarligen förständigadt honom, att med den äskade förklaringen skyndsammeligen inkomma, bestämt vägrat att nämnde förklaring afgifva, på dels nyss omförmälde grund, dels och med förment stöd deraf, att han ansåge sig kunna bevisa, hvad dock ej skett, att Johan Henriksson Wänkö, hvarken

ketään laatimaan sellaista kirjoitusta eikä ole pannut sellaiseen puumerkkiään; että laatijana pidettiin pakomatkalla olevaa nimismiestä nimeltä Bucht, joka, niin kuin sanat kuuluvat, hengellisenä vihana ilmenevän helvetillisen intohimon hallitsemana oli uskonut, että hänen on oikeana luterilaisena ja puhdasoppisen sapen aivoihin tekemän vaikutuksen innoittamana puolustettava luterilaisen opin puhtautta, jonka kunnian hän oli kuvitellut olevan vaarassa tulla lukijaisten parannussaarnojen kautta loukatuksi; niinmuodoin herra rovasti oli sitä mieltä, että Konsistorin ei olisi pitänyt kiinnittää mitään huomiota tähän kirjelmään. Toiseksi on myös ilmennyt, että lääninrovasti Sai. Antmanin Konsistorin tutkittavaksi jättämän mainitulle lääninrovastille osoitetun kirjoituksen, jonka Maria Christina Tornberg Könkäisestä ja Johan Henriksson Vänkö Pajalasta olivat lähettäneet valitukseksi siitä, että herra rovasti Laestadius kahteen kertaan esitetystä pyynnöstä huolimatta oli kieltänyt heidän tyttäreltään ja holhokiltaan, Pajalasta olevalta Sofia Ulrika Henrikintyttäreltä pääsyn yksityiseen rippiin tämän synnyttämän aviottoman poikalapsen jälkeen, minkä yhteydessä valittajat ovat asiansa tueksi vedonneet kahteen nimeltä mainittuun todistajaan; ja Konsistorin samaten määrättyä herra rovastin selitettäväksi mainitun valituskirjelmän herra rovasti oli jättämättä mitään vastausta ensin ainoastaan alistanut Konsistorin harkittavaksi, voitaisiinko mainittua kirjelmää ottaa tutkittavaksi, koska kirjoituksen laatija ei ollut merkinnyt siihen nimeään 29.6.1773 sekä 1.10.1812 annettujen Kuninkaallisten Asetusten mukaisesti; mutta hän oli myös Konsistorin uudelleen vakavasti vaadittua häntä pikimmiten jättämään pyydetyn selityksen päättäväisesti kieltäytynyt antamasta mainittua selitystä osittain äsken mainitulla perusteella, osittain tukeutuen siihen väittämään, että hän katsoi voivansa näyttää toteen (mitä kuitenkaan ei ole tapahtunut), että Johan Henriksson Vänkö

egenhändigt tecknat sitt bomärke under skriften eller af fri vilja sitt samtycke till dess författande gifvit, alldenstund han skulle dertill vara tubbad och lockad af främmande Personer, hvilkas samveten funnit sig högeligen besvärade af Herr Prostens Nykterhets predikningar, såsom varande, enligt orda lydelsen, det gröfsta kätteri, hvarigenom allmogen förledes från den äkta i brännvinspannan och spritdrycken förklarade Lutheranismen; yrkande Herr Prosten, som förmälte sig förmoda, att Consistorium ej lärer taga parti af krögare att, så väl Adam Johanssons, som Johan Henrikssons och Maria Christina Tornbergs klagoskrifter, måtte återsändas till vederbörande för att erhålla sin lagliga form, då han vore villig, att öppet bemöta ett öppet anfall; gifvit i Hernösands Dom Capitel den 7:e Juni 1850.

ei ole omakätisesti pannut puumerkkiään kirjelmän alle eikä ole myös vapaasta tahdostaan antanut suostumustaan sen laatimiseen, koska hän muka olisi viekoiteltu ja houkuteltu vieraiden henkilöiden toimesta, joiden omatunto oli joutunut kovasti vaivaan herra rovastin raittiussaarnoista, jotka sanamuodon mukaan olisivat karkeinta kerettiläisyyttä, jolla rahvas harhautetaan oikeasta, paloviinapannussa ja väkijuomassa kirkastetusta luterilaisuudesta; ja väittäen otaksuvansa, että Konsistori tuskin asettunee kapakoitsijain puolelle, herra rovasti vaati, että niin Adam Johanssonin kuin Johan Henrikssonin ja Maria Christina Tornberginkin valituskirjelmä pitäisi palauttaa asianomaisille lailliseen muotoon saattamista varten, silloin hän olisi halukas julkisesti vastaamaan julkiseen hyökkäykseen. Annettu Hernösandin Tuomiokapitulissa 7. 6. 1850.

Hvad sålunda förekommit har Consistorium i öfvervägande tagit, och med anledning deraf rättvist pröfvat det må Herr Prosten Laestadius, så väl, för sin mot Consistorium visade ohörsamhet, genom vägran, att de äskade förklaringarne till Consistorii upplysning meddela, som ock, för de ohöfviska och opassande uttryck, han enligt, hvad ofvan visadt är, i sin sednare skrift uti ämnet sig tillåtit, på grund af Kongl. Cirkulär Brefvet den 21. Augusti 1786, paragraf 1, erhålla lämplig föreställning, och förmaning, hvilken, sedan detta Beslut vunnit laga kraft, kommer att skrifteligen uppsättas och honom genom vederbörande Contracts Prost, sedan han blifvit till denna inkallad, meddelas; jämte förständigande, att, derest Prosten Laestadius ytterligare framhärdar i sin tredska, Consistorium då kommer att vidtaga strängare åtgärd.

Mitä täten on ilmi tullut, Konsistori on ottanut harkittavakseen ja on sen johdosta oikeudenmukaisesti tutkinut, että saakoon herra rovasti Laestadius siitä samoin kuin Konsistoria kohtaan osoittamastaan kuulemattomuudesta kieltäytyessään antamasta Konsistorin tiedoksi asiassa vaadittuja selvityksiä kuten myös asiattomista ja sopimattomista ilmaisuistaan, joita hän edellä näytetyn mukaisesti on viimeisessä asiaa koskevassa kirjoituksessaan suvainnut käyttää, Kuninkaallisen Kiertokirjeen 21:ltä elokuuta 1786, 1. pykälän mukaisen soveliaan nuhteen ja varoituksen, mikä tämän päätöksen saatua lain voiman laaditaan kirjallisena ja saatetaan asianomaisen lääninrovastin välityksellä hänen tietoonsa hänen tultuaan kutsutuksi tämän luokse, sen tiedoksiannon kanssa, että mikäli rovasti Laestadius edelleen jatkaa niskoitteluaan, Konsistori tulee puuttumaan asiaan ankarammilla toimenpiteillä.

Är Herr Prosten Laestadius med detta Consistorii Beslut missnöjd, må han

Jos herra rovasti Laestadius on tähän Konsistorin päätökseen tyytymätön, hän hake-

deri söka ändring genom besvär, hvilka böra till Kongl. Maj:ts och Rikets Höglofligе Svea Hofrätt ingifvas före kl.12 å 30:e dagen efter detta utslag bevisligen erhållen del, hvarom bevis äfven bör Besvären tilläggas, och inom samma tid Consistorio skrifteligen eller vid något dess sammanträde till Protocollet mundtligen tillkännagifva, om ändring derutinnan sökes samt i fall af sådan anmälan, åter inom andra 30 dagar ifrån sista inrättelse dagen i kongl. Hof-Rätten med bevis ifrån Högbe-mälte Hof Rätt inför Consistorium styrka, att Besvären fullföljde blifvit, så kärt honom vara vill, att vid sin talan bibehållen varda.

koon siihen muutosta valittamalla Kuninkaallisen Majesteetin ja Valtakunnan korkea-arvoiseen Svean Hovioikeuteen ennen klo 12.00 kolmantenakymmenentenä päivänä todistettavasti tästä päätöksestä osan saatuaan, josta on todistus myös liitettävä valituksiin ja samassa ajassa saatettava kirjallisesti Konsistorille tiettäväksi tai jossakin sen kokouksessa ilmoitettava suullisesti pöytäkirjaan otettavaksi, mikäli päätökseen haetaan muutosta samoin kuin jos sellainen ilmoitus tehdään, jälleen toisten kolmenkymmenen päivän kuluessa viimeisestä valmistelupäivästä Kuninkaalliseen Hovioikeuteen korkea-arvoisen Hovioikeuden todistuksella varustettuna vahvistetaan, että valitukset on loppuun käsitelty, sikäli kuin hän tahtoo säilyttää valitusoikeutensa.

År och dag som ofvan.

Vuosi ja päivä kuten edellä.

Isr. Bergman, Joh. Norman, C.J. af Nordin, Er. Almquist, P. Engman, I. Östling, And. Sidner

Isr. Bergman, Joh. Norrman, C.J. af Nordin, Er. Almquist, P. Engman, I. Östling, And. Sidner

Motiverna till detta utslag äro icke tvetydiga; men de skäl, som blifvit framhafda till P.L. fällande, äro endast svepskäl, såsom till Ex. att det icke blifvit bestyrkt, att Adam Muodos Lompolo återtagit sin angifvelse, eller förnekat sitt bomärke. Huru skall detta kunna bestyrkas på annat sätt än genom ett skrifteligt intygande af Adam sjelf, hvilken bodde på Elfva mils afstånd från Kengis och kunde således icke i en hast anträffas för att så skyndsammeligen, som Consistorium fordrade, bifogas förklaringen. Likaledes tager Consistorium den omständigheten till svepskäl, att det icke blifvit bevist, att Johan Wänkö blifvit lockad och tubbad att gifva sitt samtycke till den omförmälte skriftens författande. Dertill skulle fordras att gå till rätta med dem, som honom lockat och tubbat; men dertill har Consistorium i sin hetta icke velat lemna

Vaikuttimet tähän päätökseen eivät ole kaksiselitteisiä. Mutta ne syyt, jotka otettiin esiin rovasti Laestadiuksen syylliseksi saattamiseksi, ovat vain tekosyitä, kuten esimerkiksi se, että ei ole tullut vahvistetuksi, että Adam Muodos Lompolo oli peruuttanut ilmiantonsa eli kieltänyt puumerkkinsä. Kuinka tämä muulla tavalla voisi tulla vahvistetuksi kuin Adamin omalla kirjallisella todistuksella. Mutta hän asui yhdentoista peninkulman päässä Könkäisestä eikä häntä siis niin kiireesti voitu tavoittaa, että niin kiireesti kuin konsistori vaati olisi saatu liitetyksi selvitys asiakirjoihin. Samaten konsistori ottaa sen seikan tekosyyksi, ettei ollut tullut toteennäytetyksi Johan Vänkön joutuneen houkutelluksi ja viekotelluksi antamaan suostumuksensa mainitun kirjoituksen laatimiseen. Se vaatisi käymään oikeutta niiden kanssa, jotka häntä olivat houkutelleet ja viekotelleet. Mutta siihen tarkoitukseen konsistori ei kiivaudessaan

Pr. L. någon tid; ty Consistorium hade kort om tiden. Nog kan hvar och en inse, att det fordras tid, för att leda sådant i bevis på en ort, hvarest Ting hålles en gång om året. Men Consistorium ville i sjelfva verket icke hafva några bevis, som kunnat lägga hinder i vägen för den tillverkade skrapan.

ole halunnut jättää rovasti Laestadiukselle aikaa, sillä konsistorilla on aikapula. Kyllä jokainen voi käsittää, että sellaisen asian todistamiseksi vaaditaan aikaa paikkakunnalla, jossa käräjät pidetään kerran vuodessa. Mutta konsistori ei itse asiassa halunnut saada mitään todisteita, jotka olisivat saattaneet tehdä esteitä tekaistujen nuhteiden tielle.

Om Prosten L. fått tid på sig, hade han, utan tvifvel, kunnat leda i bevis, att Muodos Lompolo återtagit sin angifvelse, samt, att Wänkö blifvit lockad och tubbad, samt hotad att gifva sitt samtycke till klagoskriften. Wänkös bomärke i klago skriften stämmer icke öfverens med hans egenhändiga Bomärken uti Socknestämmo Protocollerna. Om Wänkö sjelf tecknat sitt Bomärke uti klagoskriften, hvilket icke har kunnat utrönas, så blir det en annan fråga, huru vida han har rättighet att nyttja två slags Bomärken.

Mikäli rovasti Laestadius olisi saanut aikaa, hän olisi epäilemättä saanut todistetuksi, että Muodos Lompolo oli peruuttanut ilmiantonsa, sekä että Vänkö oli tullut houkutelluksi ja viekotelluksi samoin kuin uhatuksi, jotta antaisi suostumuksensa kannekirjelmään. Vänkön puumerkki kannekirjelmässä ei ole yhtäpitäväinen hänen kuntakokouksien pöytäkirjoissa esiintyvien omakätisten puumerkkiensä kanssa. Mikäli Vänkö on itse kirjoittanut puumerkkinsä kannekirjelmään, mistä ci ole otettu selvää, niin syntyy toinen kysymys, onko hänellä oikeutta käyttää kahta erilaista puumerkkiä.

Hvad åter den omständigheten angår, att Pr. L. visat ohörsamhet emot Consistorium, så vida förklaring i hufvudsaken icke genast blifvit meddelad, så är det redan ofvanföre visadt, att Pr. Laestadii mening icke var att undandraga sig förklarings afgifvande, hvilket var ganska lätt, alldenstund Consistorium ingenting haft att anmärka vid den förklaring, som sedermera blifvit ingifven. Men Pr.Laestadii afsigt var, att de Personer, som genom sina namns förhemligande, ville smyga i mörkret, och försåtligen komma åt Personen, borde dragas fram i dagsljuset. Detta tyckes också vara afsigten med de ofvan åberopade Lagrummen, att ingen må försåtligen, och under fördöljande af sitt namn angripa en annan, såsom nu skett. Af hvilken skulle nu den anklagande parten söka upprättelse, då han icke vet hvilken Person det är, som anfallit honom med ohemula tillvitelser? Om

Mitä taasen siihen seikkaan tulee, että rovasti Laestadius olisi osoittanut kuulemattomuutta konsistoria kohtaan siinä, että ei antanut heti selitystä pääasiaan, niin se on jo edellä osoitettu, ettei rovasti Laestadiuksella ollut tarkoituksenaan pidättäytyä antamasta selitystä, joka olikin melko helppo, koskapa konsistorilla ei ollut mitään huomauttamista siihen selitykseen, joka sittemmin jätettiin. Mutta rovasti Laestadiuksen tarkoituksena oli vetää ne henkilöt esiin päivänvaloon, jotka nimensä salaamisella tahtoivat hiiviskellä pimeydessä ja päästä luihumaisesti henkilön kimppuun. Tämä näyttäisi olevan myös lainpykälien tarkoitus, joihin edellä vedottiin, ettei kukaan kavalasti ja salaten oman nimensä pääsisi toisen kimppuun niin kuin nyt on käynyt. Keneltä syytetty osapuoli nyt hakisi hyvitystä kärsitystä vääryydestä, kun hän ei tiedä, kuka hänen kimppuunsa hyökkäsi aiheettomilla syytöksillä? Jos rovasti

Pr.L. nu ville söka upprättelse för den ohemula beskyllningen, till hvilken skulle han vända sig? Den Gamle Adam förnekar sitt eget namn och säger: "Jag har icke anmodat någon att författa en sådan skrift, ej heller har jag satt mitt Bomärke derunder." Hvilken skulle kunna öfverbevisa honom att han verkeligen satt sitt Bomärke under skriften? Det var derföre ett egenmäktigt tilltag både af Landshöfdinge Embetet och Consistorium att upptaga klagoskriften till pröfning, innan densamma erhållit sin Lagliga form.

Laestadius tahtoisi nyt saada hyvityksen perättömän syytöksen vuoksi kärsimäänsä vääryyteen, kenen puoleen hän kääntyisi? Vanha aatami kieltää oman nimensä ja sanoo: "En minä ole pyytänyt ketään laatimaan sellaista kirjoitusta, en myöskään ole pannut puumerkkiäni sellaiseen." Kuka hänet saisi vakuuttuneeksi siitä, että hän todella olisi pannut puumerkkinsä kirjelmän alle? Sen tähden oli omavaltaista toimintaa sekä maaherranviraston että konsistorin taholta ottaa kannekirjelmä tutkittavaksi ennen kuin se oli tullut saatetuksi lailliseen muotoon.

Consistorium, som meddelat skrapan för olydnad emot öfverheten, har sjelf satt sig öfver Kongl. Maj:ts Författningar, och sålunda visat, att rätta motivet till den meddelade skrapan, icke varit föranledt af en sann nitälskan för Lagarnes helgd. Den, som verkeligen vill, att alla underhafvande skola efterlefva öfverhetens Bud, bör icke sjelfva vara Lagbrytare. Men det ser ut, som skulle Consistorium anse sig vara **"öfver Lagen",** och endast dess underhafvande äro pliktige att stå **"under Lagen."**

Konsistori, joka on jakanut nuhteita kuulemattomuudesta esivaltaa kohtaan, on itse asettunut Kuninkaallisen Majesteetin Asetusten yläpuolelle ja on niin muodoin osoittanut, että annettujen nuhteiden oikea syy ei ole aiheutunut oikeasta kiivaudesta lakien pyhyyden puolesta. Se, joka todella tahtoo kaikkien alamaisten elävän esivallan käskyjen mukaisesti, ei saa itse olla lainrikkoja. Mutta näyttää siltä kuin konsistori katsoisi olevansa **lain yläpuolella,** ja ainoastaan sen alamaiset ovat velvollisia olemaan **lain alla.**

Hvad som angår det **"ohöfviska skrifsättet"** så är det visserligen ett fel i Lagstiftningen, att den auctoritet, som sjelf blir uppretad af ohöfviska ord, riktade emot andra, skall vara sin egen hämmare. Lagstiftaren har visserligen förutsett, att en domare icke kan döma utan väld, när han befinner sig i ett uppretadt tillstånd. Man har likväl sett många Exempel på domare, som af hat, egennytta eller medömkan, kunnat vränga lagen; ehuru en Domare bör vara fri från Passioner, när han dömer.

Mitä tulee **loukkaavaan kirjoitustapaan,** niin lainsäädännössä on kyllä siinä virhe, että virkakunta, joka itse suuttuu toisia kohtaan suunnatuista hävyttömistä sanoista, joutuu toimimaan itsensä hillitsijänä. Lainsäätäjä on tosin nähnyt edeltäkäsin, ettei tuomari voi tuomita puolueettomasti ollessaan suuttumuksen vallassa. On kuitenkin nähty monta esimerkkiä tuomareista, jotka ovat vihan, oman voiton tai säälin vuoksi voineet vääntää lakia, vaikka tuomarin on tuomitessaan oltava vapaa intohimoista.

Förenämnde utslag visar, att Consistorium icke varit så fri från Passioner, när domen fälldes; emedan de citerade orden ur P.L. förklarings

Edellä mainittu päätös osoittaa, ettei konsistori ollut täysin vapaana intohimoista julistaessaan tuomion, koska rovasti Laestadiuksen selityskirjelmästä

skrift, synas hafva verkat en viss bitterhet, som denna andliga domstol icke kunnat undertrycka.

lainatut sanat näyttävät vaikuttaneen tiettyä katkeruutta, jota tuo hengellinen tuomioistuin ei kyennyt hillitsemään.

För öfrigt orden ohöfviskt skrifsätt, tolkas på mångahanda sätt, efter den sinnes stämning hvaruti Domaren befinner sig. Om Domaren är vid dåligt lynne, kan han betrakta en "bitter sanning", såsom "ohöfviskt". Nu är det svårt att säga emot hvilken det ohöfviska skrifsättet var riktadt, enär de egentliga parterna voro anonyma; men det ser ut, som skulle Consistorium hafva tillegnat sig sjelf största andelen af bittersaltet, deraf det elaka lynnet uppkommit, som uppenbarar sig i utslaget.

Muuten sanoja loukkaava kirjoitustapa tulkitaan monin eri tavoin siitä mielialasta riippuen, missä tuomari on. Jos tuomari on huonolla tuulella, hän voi katsoa "karvaan totuuden" olevan "loukkaavaa". Nyt on vaikea sanoa, ketä kohti loukkaava kirjoitustapa oli suunnattu, kun varsinaiset osapuolet olivat nimettömiä mutta näyttää siltä kuin konsistori olisi omistanut itselleen suurimman osan karvassuolasta. Se aiheutti huonotuulisuuden, joka ilmenee päätöksessä.

För öfrigt är det nu en inconsequens i Lagstiftningen, att, då till Ex. Kammar Collegium lemnar fyra månaders tid till Besvärs ingifvande i högre instanser, och en Domare i Norrbotten lemnar 45 dagar till besvärs ingifvande i Hof-Rätten; så lemnar Consistorium endast 30 dagars anstånd till Besvärs ingifvande i Hof-Rätten, utan afseende på ortens aflägsenhet och postgången. Posten från Pajala går 2 gånger i månaden, och ifrån Karesuando endast en gång i månaden om sommaren; alltså kan en sakegare, genom Postgångens tröghet och den korta besvärs tiden, förlora sina fatalier. Prosten L. hade ingifvit sina besvär till Hofrätten, men genom ett misstag af hans Commissionär i Stockholm, skickades Beviset till Pajala och icke directe till Hernösand, hvarigenom fatalierna förlorades, och deröfver gladde sig alla krögare och fyllhundar i Haparanda, och Contracts Prosten gladde sig allra mest; ty derigenom fick han det nöjet, att uppläsa den af Consistorium meddelade skrapan, hvilken härmed öfverlämnas till alla rättsinniga Läsares pröfning.

Lainsäädännössä on muuten sellainen epäjohdonmukaisuus, että kun Kamarikollegio antaa neljä kuukautta aikaa valituksen tekemiseen korkeampiin instansseihin ja Norrbottenin tuomari antaa 45 päivää aikaa valittaa hovioikeuteen, niin konsistori antaa ainoastaan 30 päivää aikaa valituksen jättämiseen hovioikeuteen kiinnittämättä ollenkaan huomiotaan seudun syrjäisyyteen ja postin kulun hitauteen. Posti kulkee Pajalasta kaksi kertaa kuukaudessa ja Kaaresuvannosta ainoastaan kerran kuukaudessa kesäaikana. Näin asianomistaja voi postinkulun hitauden ja lyhyen valitusajan vuoksi menettää määräaikansa. Rovasti Laestadius oli jättänyt valituksensa hovioikeudelle, mutta hänen Tukholmassa olevan asiamiehensä erehdyksen vuoksi todisteet lähetettiin Pajalaan eikä suoraan Hernösandiin, minkä vuoksi määräaika kului umpeen, ja siitä iloitsivat kaikki Haaparannan kapakoitsijat ja juomarit. Ja lääninrovasti iloitsi kaikkein eniten, sillä siitä hän sai sen nautinnon, että pääsi lukemaan konsistorin antaman nuhteen, mikä jätetään täten kaikkien oikeamielisten lukijoiden tutkittavaksi.

Vi veta ganska väl, hvad denna skrapa hade att innebära i Apostlarnes tid; den skrapa som Apostlarne Petrus och

Tiedämme varsin hyvin, mitä tämä nuhde piti sisällään apostolien aikana. Apostoli Pietarin ja Johanneksen Jerusalemin kon-

Johannes fingo af Consistorium i Jerusalem, var ett förebud till den kort derpå utbrytande Religions förföljelsen; det var draken, som visade sina tänder åt den i barns nöd ropande quinnan. Denna den gamle ormen lefver ännu; han har icke bytt om natur, ehuru han bytt om skinn.

I Påfvedömet kom han, som en gammal Christen, i afsigt att försvara den rena Catholska Läran emot det Lutherska kätteriet; det blef för djefvulens drabanter en helig pligt att utrota kättare. I Lutherdömet kommer han som äkta Lutheran, för att försvara den rena Evangeliska Läran emot Pietister, Läsare och svärmare; och det fattas honom icke tjenare, som troget utföra hans afsigter.

Den Consistoriella skrapan är af följande lydelse:

"Välärevördige och högvällärde Herr Prost och Kyrkoherde samt Riddare af Franska Heders Legionen!

Consistorium har härigenom, och på grund af dess genom Kongl. Svea Hof Rätts utslag den 2 sistl. December stadfästade Beslut, skolat förklara Eders välärevördighet sitt synnerliga missnöje öfver Eders Ärevördighets mot Consistorium visade ohörsamhet, i afseende på afgifvande af äskad förklaring, uti målet rörande Sofia Ulrika Henriks dotters klagomål öfver henne förvägrad enskild skrift, samt Adam Johansson Muodos Lompolos angifvelse, rörande mot honom föröfvade våldsamheter, samt det ohöfviska och opassande skrifsätt Eders välärevördighet dervid begagnat. Consistorium hade med skäl väntat, att en man med det upplysta omdöme, som hos Eders välärevördighet bör förutsättas, skulle inse nödvändigheten för hvarje statens tjensteman, att

sistorilta saama nuhde oli ennusmerkki siitä uskonnon vainosta, joka puhkesi pian sen jälkeen. Se oli lohikäärme, joka näytti hampaitaan synnytystuskissaan huutavalle vaimolle. Tämä vanha käärme elää vieläkin. Se ei ole muuttanut luontoaan, vaikka onkin vaihtanut taas nahkansa.

Paavikunnassa hän tuli vanhana kristittynä tarkoituksenaan suojella puhdasta katolilaista oppia luterilaista kerettiläisyyttä vastaan. Perkeleen kumppaneille tuli pyhäksi velvollisuudeksi hävittää kerettiläiset kokonaan. Luterilaisuudessa hän tulee aitona luterilaisena suojellakseen puhdasta evankelista oppia pietistejä, lukijaisia ja haaveilijoita vastaan. Eikä häneltä puutu palvelijoita, jotka tekevät uskollisesti työtä hänen tarkoitusperiensä saavuttamiseksi.

Konsistorin antamat nuhteet kuuluvat seuraavasti:

"Kunnianarvoinen ja korkeastioppinut herra rovasti ja kirkkoherra sekä Ranskan Kunnialegioonan ritari!

Konsistori on täten ja tekemänsä sekä Kuninkaallisen Svean Hovioikeuden viime joulukuun toisena päivänä vahvistaman päätöksen nojalla joutunut tuomaan Teidän kunnianarvoisuudellenne julki erityisen tyytymättömyytensä Teidän kunnianarvoisuutenne Konsistorille osoittaman kuulemattomuuden vuoksi vaaditun selityksen antamisessa asiassa, joka koskee Sofia Ulrika Henrikintyttären valitusta häneltä kielletyn yksityisen ripin vuoksi, sekä myös asiassa, joka liittyy Adam Johansson Muodos Lompolon ilmiantamiin itseensä kohdistuneisiin väkivaltaisuuksiin, sekä Teidän kunnianarvoisuutenne näiden asioiden yhteydessä käyttämän loukkaavan ja sopimattoman kirjoitustavan vuoksi. Konsistori oli syystä odottanut, että valistuneella arvostelukyvyllä varustetun miehen kuten Teidän kunnianarvoisuutenne edellytetään olevan, pitäisi oivaltaa sen olevan

ovillkorligt hörsamma Embetsmyndighetens föreskrifter, äfven om de samma af den underordnade ej kunna gillas, i hvilket fall denne alltid har utväg sig öppnad, att föreskriften i laga ordning öfverklaga. Till följe deraf torde Eders välärevördighet vid närmare besinning äfven hafva funnit, att det af Eders välärevördighet valda sätt, att bemöta Förmäns befallningar, är så mycket mer klandervärdt, som det kommit en man till last, hvilken genom sitt Embete är förbunden, att både i lära och lefverne verkliggöra bland andra, äfven det budet att vara all mensklig ordning undergifven för Herrans skull.

Under förhoppning, att hädanefter ej komma i nödvändighet att hos Eders välärevördighet beifra flere dyliga förseelser öfverlemnar Consistorium nu, genom Contracts Prosten herr S.Antman till Eders ärevördighet, å nyå handlingarne uti ofvannämnde 2:ne mål, med föreläggande för Eders välärevördighet, att med bestämd förklaring i ämnet till Consistorium inkomma inom sex veckor efter delfåendet, och vid äfventyr att utom ytterligare ansvar för ny ohörsamhet, Eders välärevördighet, genom uraktlåtande af förklaring, anses hafva vidgått sanningen af de i klagoskrifterna gjorda angifvelser.

Consistorium tillönskar Eders välärevördighet den Högstes nåd och välsignelse.

Hernösands Dom Capitel den 8:e Februarii 1851.

Joh.Norrman, C. J. af Nordin, P.Engman, C J. Östling, A. H. Wimmercrantz, And.Sidner

Vid uppläsandet af denna skrapa hade Contracts Prosten tillkallat 2:e kyrko-

välttämätöntä, että jokainen valtion virkamies ehdottomasti osoittaa kuuliaisuutta ylempien viranomaisten määräyksille vaikkapa alempi virkamies ei niitä voisi hyväksyäkään, jollaisessa tapauksessa hänellä on aina vapaus jättää valituksensa laillisessa järjestyksessä. Tämän seurauksena Teidän kunnianarvoisuutenne lienee lähemmin ajateltuaan huomannut, että Teidän kunnianarvoisuutenne valitsema tapa suhtautua esimiehen käskyihin on sitäkin valitettavampaa, kun se on tullut sellaisen miehen rasitteeksi, joka on virkansa vuoksi sidottu sekä opissa että elämässä noudattamaan muiden ohessa käskyä olla alamainen kaikelle inhimilliselle säädylle Herran tähden.

Siinä toivossa, ettei vastaisuudessa joutuisi nuhtelemaan Teidän kunnianarvoisuuttanne useammasta sellaisesta rikkeestä, konsistori jättää nyt lääninrovasti, herra S. Antmanin välityksellä uudelleen Teidän kunnianarvoisuudellenne edellä mainittujen kahden tapauksen asiakirjat velvoittaen Teidän kunnianarvoisuutenne jättämään asiaan vaaditun selvityksen Konsistorille kuuden viikon kuluessa tiedoksisaamisesta sillä uhalla, että jatketun kuulemattomuuden vuoksi suurempaan edesvastuuseen joutumisen lisäksi Teidän kunnianarvoisuutenne laiminlyödessään selityksen antamisen katsotaan myöntäneen todeksi valituskirjelmien ilmiannot.

Konsistori toivottaa Teidän kunnianarvoisuudellenne Korkeimman armoa ja siunausta."

Hernösandin Tuomiokapitulissa 8. helmikuuta 1851.

Joh. Norrman, C. J. af Nordin, P-Engman, C. J. Östling, A. H. Wimmercrantz, And. Sidner

Tilaisuuteen, jossa tämä nuhde luettiin, lääninrovasti oli kutsunut kaksi kirk-

herdar såsom åhörare, af hvilka den ena i synnerhet betraktade Pr.L. med spänd uppmärksamhet. Förmodligen tänkte han: "Skall du icke bli förskräckt? Skall du icke skifta färg? Men Pr. Laestadius har varit i vida farligare omständigheter, utan att skifta färg. Att emottaga orättvisa förebråelser för en rättvis sak, är just icke någonting ovanligt här i verlden. Den visade ohörsamheten emot Consistorium bestod deruti, att Pr.L. anhållit, att klagoskrifterna skulle åter remitteras till de vederbörande, för att erhålla sin lagliga form, då han vore beredd att bemöta dem. Men Consistorium fordrar ovillkorlig hörsamhet, äfven om Embets myndighetens åtgärder äro olagliga. Vi föreställa oss, att en underordnad är mera bunden vid Kongl. Maj:ts Författningar än vid en underordnad Embets myndighets olagliga föreskrifter. Och hvad det opassande skrifsättet angår, så var det en oemotsäglig sanning, **"att den orthodoxa gallans inflytelse** på **hjernan"** var den rätta anledningen till anklagelserna, kanske äfven till den meddelade skrapan.

koherraa kuulijoiksi, joista varsinkin toinen tarkasteli jännityksellä rovasti Laestadiusta. Luultavasti hän ajatteli: "Etkö pelästy? Etkö punastu?" Mutta rovasti Laestadius oli ollut paljon vaarallisemmissa tilanteissa punastelematta. Eihän väärien syytösten saaminen oikean asian takia ole mitään tavatonta tässä maailmassa. Konsistoria kohtaan osoitettu kuulemattomuus oli se, että rovasti Laestadius oli pyytänyt, että valituskirjelmät palautettaisiin asianomaisille lailliseen muotoon saattamista varten, jonka jälkeen hän olisi valmis vastaamaan niihin. Mutta konsistori vaatii ehdotonta kuuliaisuutta, vaikka viranomaisten toimenpiteet olisivatkin laittomia. Meidän mielestämme käskynalainen on enemmän sidottu Kuninkaallisen Majesteetin asetuksiin kuin sen alamaisena olevan viranomaisen laittomiin ohjeisiin. Ja mitä sopimattomaan kirjoitustapaan tulee, niin vastaansanomaton totuus oli, että **puhdasoppisen sapen aivoihin tekemä vaikutus** oli valituskirjelmien ja ehkä myös julkisen nuhteen oikea vaikutin.

Prosten Laestadius inlemnade inom den föreskrifna tiden sin Förklaring till Consistorium, hvaruti visades, att Sofia Ulrika Henriks dotter blifvit länge sedan kyrkotagen, samt, att de medel, som blifvit emottagne för missions Scholans och de fattigas räkning, blifvit till en del redovisade för Consistorium, och kunna ytterligare redovisas, om så påfordras. På denna Förklaring följde från Consistorium en så lydande skrifvelse:

Rovasti Laestadius jätti määrätyssä ajassa konsistorille selityksensä, jossa osoitettiin Sofia Ulrika Henrikintyttären kauan sitten tulleen kirkotetuksi, sekä että lähetyskoulun ja köyhien hyväksi vastaanotetut varat on osittain selvitetty konsistorille ja voidaan vaadittaessa selvittää perusteellisemminkin. Tätä selvitystä seurasi konsistorilta tullut kirje, joka kuului näin:

"Välärevördige och högvällärde herr Prost och Kyrkoherde samt Riddare af Franska Heders Legion!

"Kunnianarvoisa ja korkeasti oppinut herra rovasti ja kirkkoherra sekä Ranskan Kunnialegioonan Ritari!

Sedan Eders välärevördighet, till behörig åtlydnad af Consistorii förnyade föreskrift, inkommit med infordrad förklaring, i anledning af dels Adam Johans-

Sen jälkeen kun Teidän kunnianarvoisuutenne on Konsistorin uudistettua määräystä kohtaan kuuluvaa kuuliaisuutta noudattaen jättänyt vaaditun selvityksen

son Muodos Lompolos, uti dess till Konungens Befallningshafvande i Norrbottens Län ingifna klagoskrift, öfver några mot honom föröfvade våldsamheter, framkastade beskyllningar mot Eders välärevördighets Predikosätt, och förfarande i Presta Embetets utöfning; dels och Sofia Ulrika Henriks dotters, genom dess målsmän anmälda klagomål, deröfver att Eders välärevördighet skall hafva förvägrat henne undergående af enskildt skrift efter begånget lägersmål; så har Consistorium i behörigt öfvervägande tagit, hvad så väl klagoskriften, som Eders välärevördighets förklaring innehåller; och som, hvad angår det förstnämnde af ifrågavarande mål, den undersökning vid vederbörlig domstol, som Konungens Befallningshafvande förmält sig hafva förordnat, torde lemna nöjaktig upplysning, huruvida Eders vördighet, till de af Adam Johansson anmäldte förhållanden, kan anses vara mer eller mindre vållande; alltså har Consistorium ej ansett sig med ifrågavarande ärende böra, för det närvarande, taga vidare befattning, under afvaktan på hvad den anbefallde undersökningen, kan komma att gifva vid handen.

Hvad åter beträffar klagomålet öfver Eders välärevördighets vägran att tillåta Sofia Ulrika Henriks dotter undergående af enskildt skrift, har Consistorium ej kunnat ungdå att finna det Eders välärevördighet i sitt förfarande härutinnan ej ådagalagdt den hofsamhet och mildhet i bedömande, jemte kärleksfull ömhet vid behandlingen, som säkrare än skoningslösa kraft åtgärder bidraga, att föra syndaren på bättringens väg, enär denne väl heldre bör lockas än skrämmas till bättring. Då Consistorium således gifver Eders välärevördighet sitt ogillande i denna sak till känna, förväntar Consistorium, att Eders välärevördighet låter detsamma lända sig till varning för framtiden, och tillönskar Eders välärevördighet den

osaltaan Adam Johansson Muodos Lompolon Norrbottenin Läänin Käskynhaltijalle jättämään kannekirjelmään häneen kohdistuneista väkivaltaisuuksista, jossa hän esitti syytöksiä Teidän kunnianarvoisuutenne saarnatapaa ja menettelyä kohtaan papin viran hoitamisessa osaltaan myös Sofia Ulrika Henrikintyttären holhoojainsa välityksellä tekemään kanteeseen, että Teidän kunnianarvoisuutenne olisi kieltänyt häneltä osallistumisen yksityiseen rippiin hänen syyllistyttyään luvattomaan sukupuoliseen sekaantumiseen, Konsistori on ottanut asianmukaiseen harkintaansa, mitä sekä kannekirjelmät että Teidän kunnianarvoisuutenne selvitys sisältävät. Ja koska, mitä kyseessä olevista ensinmainittuun tapaukseen tulee, Kuninkaallisen Käskynhaltijan määräämäkseen ilmoittaman asianomaisen tuomioistuimen suorittama tutkimus antanee tyydyttävän vastauksen, onko Teidän kunnianarvoisuuttanne pidettävä enemmän tai vähemmän aiheuttajana Adam Johanssonin ilmoittamiin olosuhteisiin, Konsistori ei ole nähnyt tarpeelliseksi ryhtyä kyseessä olevassa asiassa enempiin toimenpiteisiin odottaessaan, mitä suoritettavaksi määrätty tutkimus voi tuoda ilmi.

Mitä taasen tulee valitukseen, että Teidän kunnianarvoisuutenne on kieltäytynyt päästämästä Sofia Ulrika Henrikintytärtä yksityiseen rippiin, Konsistori ei ole voinut välttyä havaitsemasta, että Teidän kunnianarvoisuutenne ei ole menettelyssään tässä kohden osoittanut sellaista maltillisuutta ja lempeyttä arvioissaan ja rakastavaa hellyyttä asian käsittelyssään, joka säälimättömiä voimatoimia varmemmin saattaa syntisen parannuksen tielle, koska tätä pikemminkin tulee houkutella kuin peljättää parannukseen. Konsistori odottaa siis tehdessään Teidän kunnianarvoisuudellenne tiettäväksi paheksumisensa tässä asiassa, että Teidän kunnianarvoisuutenne ottaa tämän varoitukseksi tulevaisuuden varalle, ja toivottaa Teidän kunnianarvoisuudellenne Kor-

Högstes nåd och välsignelse.

Hernösands Dom Capitel den 23 :e Juli 1851.

Joh.Norrmann, C. J. af Nordin, Eric Almquist, P. Engman, J. Östling, A. F. Wimmercrantz, And. Sidner

Härvid bör anmärkas, att om Konungens Befallningshafvande verkligen har anbefallt någon undersökning vid Domstol, rörande den gamle Adams klagomål, så har åtminstone ännu ingen undersökning derom förevarit vid Tinget; och vi förmode, att den gamle Adam nog aktar sig för en sådan undersökning, ty han har sjelf varit våldsam emot de anklagade ynglingarne. Han har till ex. fattat en af dem i bältet, samt slitit af bältet och kastat det på golfvet. Dels denna omständighet och fruktan för den kostnad, som skulle drabba honom, genom den långa resan till Tinget, förmådde honom att återtaga sin angifvelse, och förneka sin egen underskrift. Ty vi kunna icke föreställa oss, att Förf. till klagoskriften vågat underteckna en annans Bomärke, utan dess vetskap.

Hvad angår den hårda behandling, som Consistorium på må få, och utan all skälig anledning förmodar hafva vederfarits Sofia Henriks dotter, så innehåller icke klagoskriften någonting annat än, att hon blifvit förvägrad att undergå hemlig skrift, och Läsaren vet redan, huru det förhåller sig med den saken. Det är annars besynnerligt, huruledes Consistorium kan yrka, att syndaren bör heldre **"lockas"** än **"skrämmas"** till bättring, enär Consistorium icke sjelf har lockat dem af sina underhafvande till bättring, som Consistorium anser för syndare, utan heldre ansett nödigt att "skrämma" dem med skrapor, med hotelse tillika att vidtaga strängare åtgärder, derest icke bättring följer. Huruvida

keimman armoa ja siunausta."

Hernösandin tuomiokapitulissa 23. heinäk. 1851

Joh. Norrman, C. J. af Nordin, Eric Almquist, P. Engman, J. Östling, A. F. Wimmercrantz, And. Sidner

Tässä yhteydessä on huomattava, että mikäli Kuninkaan Käskynhaltija todellakin on määrännyt jonkun tutkimuksen tuomioistuimen suoritettavaksi, joka kohdistuisi vanhan Aatamin valitukseen, ei kuitenkaan tähän mennessä ole ollut mitään tutkimusta siitä käräjillä. Ja me otaksumme vanhan Aatamin kyllä varovan sellaisen tutkimuksen tekemistä, sillä hän on itse ollut väkivaltainen niitä nuorukaisia kohtaan, joista on valitettu. Hän on esimerkiksi ottanut yhtä heistä kiinni vyöstä, sekä repinyt vyön poikki ja heittänyt sen lattialle. Osaltaan tämä seikka sekä pelko pitkän käräjämatkan hänelle aiheuttamista kustannuksista saivat hänet peruuttamaan ilmiantonsa ja kieltämään oman puumerkkinsä. Sillä emme voi uskoa kannekirjelmän laatijan uskaltaneen merkitä toisen puumerkkiä tämän tietämättä.

Mitä tulee kovaan menettelyyn, jonka kohteeksi konsistori umpimähkään ja aivan ilman asiallista syytä olettaa Sofia Henrikintyttären joutuneen, niin ei kannekirjelmä sisällä mitään muuta kuin että häneltä on kielletty pääsy yksityiseen rippiin, ja lukijahan tietää jo, kuinka tämän asian laita on. Muutoin on kummallista, kuinka konsistori voi vaatia, että syntistä pitää mieluummin **houkutella** kuin **peljättää** parannukseen, kun konsistori ei käskyläisineen itse ole houkutellut parannukseen niitä, joita konsistori pitää syntisinä, vaan on pikemminkin katsonut tarpeelliseksi peljättää niitä nuhdekirjeillä sekä uhkauksilla ryhtyä ankarampiin toimenpiteisiin, mikäli parannusta ei seuraa. Voiko konsis-

Consistorii ådagalagda barmhertighet emot fräcka och oförskämda horor, kan åstadkomma någon bättring i deras lefverne, det lärer icke erfarenheten hafva ådagalagt, alldenstund i sjelfva Hernösands Stad hvarest de andeliga Fäderne hafva sin boning, icke mindre än 40 horor hade fått oäkta barn 1843, hvilka samt och synnerligen uppkallades på Canzliet, och ålades att skaffa sig försvar. En af dessa var så pass vig i truten, att hon frågade: hvilken försvarar herr Landssekreterarens Jungfru?

torin röyhkeitä ja julkeita huoria kohtaan osoittama laupeus saada aikaan jonkun parannuksen heidän elämässään, sitä ei kokemus näytä todistaneen, koskapa itse Hernösandin kaupungissa, jossa hengelliset isät pitävät majaa, peräti lähes 40 huoraa oli saanut aviottoman lapsen vuonna 1843. Nämä naiset myös erityisesti kutsuttiin kansliaan ja määrättiin hankkimaan itselleen puolustusta. Eräs näistä oli niin hyvä suustaan, että kysyi: "Kuka puolustaa herra Lääninsihteerin impeä?"

Vi förmode, att det finnes ännu många sådana Jungfrur i Hernösand, hvilka för lockelsens skull fortsätta sin dygdiga vandel, emedan de förmodligen blifvit lockade till bättring, och icke skrämde, genom några **"skoningslösa kraftåtgärder"** hvilka Consistorium förbehållit sig att använda emot sådane själasörjare, som göra allt, hvad de kunna för att motarbeta sedeförderfvet. Nu hafva genom Pr. Laestadii skoningslösa kraftåtgärder, många faderlösa barn, blifvit dels hemligen dels uppenbarligen försörjde af sådana fäder, som förut icke kunnat förmås att erkänna sin egen afföda; de oäkta barnens antal har äfven blifvit förminskadt så tillvida, att endast 2 blifvit födde oäkta 1851, och 2 1852, medan 9 sådane föddes 1847; 6 1848; 5 1849; 4 1850. Otidiga sänglag hafva blifvit sällsyntare, så tillvida, att 1847 inträffade 6; 1848 4; 1849 4; 1850 4; 1851 2; 1852 2. Dock återstår ännu mycket att uträtta i afseende på sedeförbättringen, emedan allt kan icke genomdrifvas på en gång. Men det fordras någorlunda stark Constitution, för att kunna emottaga å ena sidan örfilar af råa ohyffsade bönder, och å andra sidan skrapor af Consistorium; och dessutom hat och motspänstighet samt ovett af krögare och fyllhundar. För öfrigt visar kyrkohistorien, att ingen Profet, ingen rättskaffens Lärare, har blifvit ansedd för en rätt Lärare af

Me otaksumme, että Hernösandissa on vielä monta sellaista impeä, jotka houkutuksen vuoksi jatkavat siveää vaellustaan, koska heitä on luultavasti houkuteltu parannukseen eikä peloteltu millään **"säälimättömillä voimakeinoilla",** jotka konsistori on säästänyt itselleen käyttääkseen niitä sellaisia sielunhoitajia vastaan, jotka tekevät kaiken voitavansa tapainturmelusta vastaan. Nyt on monta isätöntä lasta rovasti Laestadiuksen säälimättömien voimakeinojen ansiosta tullut salaisesti tai julkisesti sellaisten isien hoitamiksi, joita ei ennen saatu tunnustamaan omaa sikiötään. Aviottomien lapsien lukumäärä on myös vähentynyt siinä määrin, että ainoastaan kaksi syntyi aviottomana 1851 ja kaksi 1852, kun vuonna 1847 syntyi yhdeksän, 1848 kuusi, 1849 viisi, 1850 neljä. Ennenaikaiset vuodeyhteydet ovat tulleet harvinaisemmiksi, niin että v. 1847 oli kuusi, 1848 neljä, 1849 neljä, 1850 neljä, 1851 kaksi, 1852 kaksi. Tosin vieläkin on paljon tehtävää tapojen parantamiseksi, koska kaikkea ei saa viedyksi läpi kerralla. Mutta se vaatii jokseenkin vahvaa ruumiinrakennetta, jotta voisi ottaa vastaan toiselta puolen korvapuusteja raaoilta ja sivistymättömiltä talonpojilta sekä toiselta puolen nuhteita konsistorilta ja sen lisäksi kapakoitsijoiden ja juomarien vihan ja vastaanhangoittelun sekä herjaukset. Muuten kirkkohistoria osoittaa, ettei yhtään profeettaa, ei yhtään oikeaa opettajaa ole pidetty oikeana opettajana aika-

sina samtida; de fleste hafva blifvit hatade och förföljde för sitt välmenande nit; och likväl har efterverlden gifvit dem rättvisa; så har det gått till i andra Länder, och samma har förhållandet varit i Sverige.

Judarne uppbyggde profeternas grafvar; men Johannes Döparen hade djefvulen; Jesus af Nazaret hade djefvulen och stod i förbund med satan; hans Lärjungar blefvo hatade och förföljde ty de voro ju allesamman kättare och villoandar. I Påfvedömet tillbådos Helgonen, men Valdenser, Wiklefiter, Hussiter och Protestanter förföljdes. I Lutherdömet prisas Luther, men de, som nu träda i hans fotspår, blifva hatade och förföljde såsom kättare och villoandar, till ex. Tollstadius, Ruthström, Grubb m.fl. rättskaffens Lärare, som velat befordra den lefvande Christendomen. Huru hafva Lutherska kyrkans pelare betett sig emot Pastor Scott, som ville befordra Christendomen i Sveriges hufvudstad? Historien skall framdeles gifva honom rättvisa, och så hoppas vi skola alla rättsinnige Lärare få rättvisa i en framtid, sedan alla nedriga Passioner blifvit framställda i sin rätta dager; då skall till och med det sunda förnuftet, som nu blifvit förmörkadt af den **"orthodoxa gallans intryck på hjernan"** fälla det omdöme om Scott, att han ville befordra en sann Christendom i Sveriges hufvudstad; men Stockholms Presterskap, med Erkebiskopen i spetsen, arbetade med händer och fötter för att få bort honom, och till belöning för denna falska nitälskan, var den vilda pöbelmassan på vägen att stena Erkebiskopen några år efteråt.

laistensa taholta. Useimpia on vihattu ja vainottu heidän hyvää tarkoittavan kiivautensa vuoksi. Ja kuitenkin jälkimaailma on tehnyt heille oikeutta. Niin on käynyt muissa maissa, ja samanlaiset ovat olosuhteet Ruotsissakin.

Juutalaiset rakensivat profeettojen hautoja. Mutta Johannes Kastajalla oli perkele. Jeesus nasaretilaisella oli perkele ja hän oli liitossa saatanan kanssa. Hänen opetuslapsiaan vihattiin ja vainottiin, sillä hehän olivat kaikki kerettiläisiä ja villihenkiä. Paavilaisuudessa rukoiltiin pyhimyksiä, mutta valdolaisia, wicklifiläisiä, hussilaisia ja protestantteja vainottiin. Luterilaisuudessa ylistetään Lutheria, mutta niitä, jotka nyt astuvat hänen jalanjälkiään, vihataan ja vainotaan kerettiläisinä ja villihenkinä, esimerkiksi Tollstadiusta, Ruthströmiä, Grubbia ym. oikeita opettajia, jotka ovat tahtoneet edistää elävää kristillisyyttä. Kuinka luterilaisen kirkon pilarit ovat käyttäytyneet pastori Scottia kohtaan, joka tahtoi edistää Ruotsin pääkaupungin kristillisyyttä? Historia tulee tekemään tulevaisuudessa hänelle oikeutta, ja niin toivomme, että kaikki oikeamieliset opettajat saavat tulevaisuudessa tunnustuksen, sitten kun kaikki alhaiset intohimot on tuotu esiin oikeassa valossaan. Silloin terve järkikin, joka nyt on **puhdasoppisen sapen aivoihin tekemän vaikutuksen** pimittämä, tulee langettamaan Scottista sellaisen mielipiteen, että hän tahtoi edistää totista kristillisyyttä Ruotsin pääkaupungissa, mutta Tukholman papisto - arkkipiispa etunenässä - teki työtä käsin ja jaloin saadakseen hänet syrjään; ja palkaksi tästä väärästä kiivaudesta tuli se, että villiintynyt roskasakki oli kivittämäisillään arkkipiispan kuoliaaksi muutamia vuosia myöhemmin.

TILL HERR KRONOFOGDEN HACKZELL.

Som Tit. väl vet, att den publik, som läser dessa Tidningar har helt annat att grubbla på än Gud och Religionen; så tyckes det för oss mindre passande, att uppträda med vårt Religions nit inför en allmänhet, som har helt annat att tänka på än det, som komma skall efter döden. Vi böra således icke besvära denna allmänhet med disputationer i andeliga ting, häldst denna allmänhet vill hafva samvets frid - i tiden - och hvad derefter kommer, lemnar den åt framtiden. För att icke besvära denna allmänhet, anhåller jag, att Tit. täckes icke illa upptaga några korta invändningar, emot de anmärkningar, som blifvit införde i Norrbottens-Posten[1] N:o 32 och 33.

l:mo Hvad oljudet i kyrkorna angår, så är det verkeligen sannt att Läsarena störa herrarnes andakt, och derpå är Tit. sjelf ett lefvande exempel; men Tit. har icke ännu svarat på den frågan, huruvida Tit. infinner sig i dessa kyrkor för andaktens skull, eller för att observera Läsarenas Gester.

2:o Hvad Tingssaken med Läsarena i Kittilä angår; så har jag lika väl som Tit. gjort mig af trovärdiga Personer underrättad derom, att då Domaren af skäl, som jag förut anfört, icke kunde pliktfälla dem för kyrkoförargelse, måste han "utom protocollet" hålla ett alfvarsamt tal, hvartill han af sitt orthodoxa nit fann sig uppmanad. Likaledes har jag af trovärdiga Personer gjort mig underrättad derom, att Domaren i vår ort "utom Protocollet" hållit ett alfvarsamt tal till några äkta

1. I hvilken äfven denna artikel var begärd att införas, men blef af Red. vägrad.

KRUUNUNVOUTI HACKZELLILLE

Kuten hyvin tiedätte, näitä lehtiä lukevalla yleisöllä on aivan muita asioita mietiskeltävinään kuin Jumala ja uskonto Niinpä meistä on vähemmän sopivaa esiintyä uskonnollisessa hartaudessamme yleisön edessä, jolla on aivan muuta ajateltavaa kuin mitä kuoleman jälkeen tulee. Me emme saa siis vaivata tätä yleisöä kiistelyllä hengellisistä asioista, varsinkin kun tämä yleisö haluaa pitää omantunnonrauhan ajassa. Ja mitä sen jälkeen tulee, se jätetään tulevaisuuden varaan. Etten vaivaisi tätä yleisöä, pyydän ettette panisi pahaksenne muutamaa lyhyttä vastaväitettä Norrbottens Postenin[2] numeroissa 32 ja 33 julkaistuihin huomautuksiin.

Ensiksi. Mitä tulee kirkoissa esiintyvään hälinään, on todellakin niin, että lukijaiset häiritsevät herrojen hartautta, ja siitä Te olette itse elävä esimerkki. Mutta Te ette ole vielä vastannut siihen kysymykseen, käyttekö kirkossa hartauden vuoksi vaiko tarkkailemassa lukijaisten liikkeitä.

Toiseksi. Mitä Kittilän lukijaisten käräjöintiin tulee, olen niin kuin Tekin kuullut luotettavilta henkilöiltä siitä, että koska tuomari ei aikaisemmin esittämistäni syistä voinut sakottaa heitä kirkonpahennuksesta, hänen oli "pöytäkirjan ulkopuolella" pidettävä vakava puhe, johon hän tunsi puhdasoppisen kiivautensa häntä kehottavan. Samoin olen kuullut luotettavilta henkilöiltä, että meidän seutumme tuomari on pitänyt vakavan puheen "pöytäkirjan ulkopuolella" joillekin Yli-Tornion oikeille

2. Johon myös tämä kirjoitus haluttiin saada, mutta toimitus kieltäytyi ottamasta vastaan.

Lutheraner i Öfver-Torne, som uti sitt orthodoxa nit misshandlade Läsarena, och hade han ibland annat yttrat till dessa äkta Lutheraner, att de icke borde befatta sig med saker, som de icke begripa.

3:tio Hvad Engelmarks "opasslighet" angår; så har Tit. sjelf på flera ställen utspridt det ryktet, att Engelmark vid omtvistade tillfälle varit -"mosiger", eller som finnarne säga "sammalsi kieli". Kan nu detta icke bevisas; så har Tit. utspridt osannfärdiga uppgifter.

4:to Den hederliga Gästgifvaren i Juhonpieti har vid förr omförmälta tillfälle icke haft tid; att be Läsaren gå ut, utan hade han, lifvad af samma orthodoxa nit, som Tit. hoppat opp ur sängen som en loppa och börjat ge på den krabbaten med yxskaftet; dervid hade Läsaren yttrat: nog skall jag gå ut utan slag. Läsaren talte icke heller med gästgifvaren, utan med andra personer. Att så verkligen varit förhållandet, fick jag sedermera erfara, då jag kom i hans rum, för att tala med hans sjuka moder, hvilken han nu hindrat från Nattvarden i tre år. Jag stod just vid dörren och var i begrepp att gå; i det samma hoppade han upp ur sin säng, icke för att påskynda mitt aflägsnande, utan för att få tillfridsställa sin djefvulska drift; men som den orthodoxa gallan hos denna man flödar öfver, så darrade han på manchetten, och hade således ingen kraft att slåss. Att Tit. som är lifvad af samma orthodoxa nit, som Gästgifvaren i Juhonpieti, måste ursäkta denna sin trosfrände, är alldeles i sin ordning; men att Tit. såsom kunnig jurist vill tadla mitt opåkallade besök hos den sjuke, det var mera oväntadt; åtminstone bjuder kyrkolagen, att Presterna **"skola ofta okallade besöka de sjuke".** "Om någon ligger länge sjuk och icke fordrar sin själa sörjare till

luterilaisille, jotka puhdasoppisessa kiivaudessaan pahoinpitelivät lukijaisia. Ja tuomari oli muun muassa lausunut näille oikeauskoisille luterilaisille, ettei heidän pitäisi puuttua asioihin, joita eivät ymmärrä.

Kolmanneksi. Mitä Engelmarkin huonovointisuuteen tulee, niin Te itse olette useissa paikoissa levittänyt huhua, että Engelmark oli kiistellyssä tilaisuudessa ollut hutikassa, eli niin kuin suomalaiset sanovat, "kieli sammalsi". Ellei tätä voida näyttää toteen, Te olette levittänyt perättömiä huhuja.

Neljänneksi. Juhonpietin kunniallisella majatalon isännällä ei ollut tuossa mainitussa tilaisuudessa aikaa pyytää lukijaista menemään ulos, vaan hän oli saman puhdasoppisen kiivauden elävöittämänä kuin Tekin hypännyt ylös sängystään kuin kirppu ja ruvennut antamaan tuolle veikkoselle kirveen varresta. Tuolloin lukijainen oli lausunut: "Kyllä menen lyömättäkin ulos!" Lukijainen ei myöskään jutellut majatalon isännän, vaan muiden henkilöiden kanssa. Sen, että asianlaita on todellakin ollut näin, sain sittemmin itse kokea tullessani hänen taloonsa puhellakseni hänen sairaan äitinsä kanssa, jota hän on nyt kolme vuotta estänyt osallistumasta ehtoolliselle. Seisoin juuri ovensuussa ja olin lähtemäisilläni ulos. Siinä samassa hän hyppäsi vuoteestaan, ei kiirehtiäkseen lähtemistäni, vaan saadakseen tyydyttää perkeleellistä viettiään. Mutta kun tällä miehellä puhdasoppinen sappi vuosi yli äyräidensä, niin hän vapisi vihasta eikä hänellä siis ollut voimaa tapella. On aivan kohdallaan, että Teidän, jota sama puhdasoppinen kiivaus elävöittää kuin Juhonpietin majatalon isäntääkin, on seliteltävät tämän uskonveljenne tekoja. Mutta se, että Te taitavana lakimiehenä tahdotte moittia sitä, että kävin kutsumatta sairaan luona, oli enemmän odottamatonta. Kirkkolaki ainakin käskee, että "pappien **on usein käytävä kutsumatta sairaiden luona".** "Jos joku makaa pitkään sairaana eikä vaadi

sig; ej heller låter påskina någon sannskyldig bot och bättring, skall Presten likväl låta sig om honom vårda, tala honom till om samma försummelse, och påminna honom om sin salighet." osv. K.L. Cap.17. paragraf 5.

sielunhoitajaa luokseen eikä myöskään osoita mitään todellista katumusta ja parannusta, niin papin on kuitenkin pidettävä hänestä huolta, puhuteltava häntä tämän laiminlyönnin vuoksi ja muistutettava häntä hänen autuudestaan", jne Kirkkolaki luku 17, pykälä 5.

5.to Hvad sluteligen vidkommer våra Psychologiska disputationer, så har Tit. efter vanligheten tagit en del af sina anmärkningar ur luften. Jag har neml. alldrig påstått att de som hafva någon verldsbildning, nödvändigt måste studera Psychologi; men då dessa vanligen tro sig blifva saliga genom sin verldsbildning, så har jag försökt, att på ett förnuftigt sätt förklara för dem de Psychologiska fenomener, som uppenbara sig bland Läsarena; men emedan de, som hafva någon verldsbildning, vanligen äro fritänkare eller Rationalister; så kan läran om viljans ofrihet i andeliga ting, icke annat än stöta dem för hufvudet. Ty dessa måste alltid finna Luthers lära **"de libero arbitrio"** orimlig. De måste således stryka ett kors öfver 18. paragrafen af Augsburgska bekännelsen. För öfrigt måste jag uppriktigt tillstå, att dessa herrar icke hafva några **fixa idér** emedan (såsom Witalis målar dem) "håret fladdrar för vinden liksom den lärda Egarens egna tankar" fladdra för verldsvinden. Huru kunna de då hafva sina tankar fästade på ett visst föremål, som borde vara för dem lika kärt och dyrbart, som för mig.

Viidenneksi. Mitä vihdoin tulee meidän psykologisiin väittelyihimme, niin Te olette, kuten tavallista, tempaissut ilmasta osan huomautuksistanne. En ole nimittäin milloinkaan väittänyt, että niiden, joilla on jotakin korkeampaa sivistystä, on välttämättä tarvinnut opiskella psykologiaa. Mutta kun nämä tavallisesti uskovat tulevansa autuaiksi maallisen sivistyksensä avulla, niin olen yrittänyt järjellisellä tavalla selittää heille psykologisia ilmiöitä, joita lukijaisten keskuudessa ilmenee. Mutta koska ne, joilla on jotakin maallista sivistystä, ovat tavallisesti vapaa-ajattelijoita tai järkeisuskoisia, niin oppi tahdon vapauden puuttumisesta hengellisissä asioissa ei voi muuta kuin ottaa heitä päähän. Sillä heidän täytyy aina pitää Lutherin oppia **de libero arbitrio** mielettömänä. Heidän pitää siis vetää risti Augsburgin tunnustuksen 18. pykälän yli. Muuten minun on myönnettävä suoraan, että näillä herroilla ei ole mitään **päähänpinttymiä,** koskapa (kuten Vitalis kuvaa heitä) "tukka hulmuaa tuulessa kuten oppineen omistajansa ajatuksetkin hulmuavat maailman tuulessa". Kuinkapa he silloin kykenevät kiinnittämään ajatuksensa johonkin tiettyyn kohteeseen, jonka pitäisi olla heille yhtä rakas ja kallis kuin minullekin?

Tit. har på ett ställe uti sina lärda afhandling velat öfversätta **"fix idé"** med svenska ordet **"fast öfvertygelse";** om nu denna öfversättning är riktig, så kan jag verkeligen vara smickrad af Tit. omdöme, att jag har en fast öfvertygelse; men jag måste derjemte beklaga, att Tit. egen religiösa öfvertygelse är vacklande och byggd på svekfulla grunder, ehuru den

Te olette oppineen kirjoitelmanne eräässä paikassa tahtonut kääntää "päähänpinttymän" "lujaksi vakaumukseksi". Mikäli tämä käännös on oikein, voin todellakin tuntea tulleeni imartelemaksenne, että minulla on vahva vakaumus. Mutta minun on sitä vastoin pahoiteltava sitä, että Teidän oma uskonnollinen vakaumuksenne on horjuva ja petollisille perustuksille rakennettu, vaikka se usko

tron är för närvarande fast som berg, att Läsarena äro svärmare andar uppblåste af egenkärlek och andelig högfärd. Huruvida denna tro är för Tit. saliggörande, det kommer väl att pröfvas i en framtid. Att Tit. icke kan med säkerhet afgöra, om motivet till mina "beriktiganden" härrör af **ilska** eller af den slags galenskap, som Tit. behagar kalla en **"fix Idé",** det bevisar dålig mennisko kännedom; men om Tit. sjelf ignorerar rätta motivet till sina anmärkningar, så lär det icke vara så lätt, att bedöma, om mina "beriktiganden" härröra af "ilska", eller af "galenskap". Det orthodoxa nit, som förmått Tit. att rapportera om Läseriet i Lappmarken och Pajala, kan lätteligen gå derhän att Tit. måste yrka ansvar och Landsförvisning mot Läsarena; och en sådan juridisk handling, skall utan tvifvel blifva ett bevis på den orthodoxa, för Lutherska Lärans renhet, nitälskande mannens Tolerans.

Pajala och Kengis den 11:e September 1851

nykyisellään on vahva kuin kallio, että lukijaiset ovat haaveilevia henkiä, joita omarakkaus ja hengellinen ylpeys ovat paisuttaneet. Tulevaisuudessahan koetellaan, onko tämä Teidän uskonne autuaaksitekevä. Se osoittaa huonoa ihmistuntemusta, ettette osaa varmuudella päätellä, johtuvatko oikaisuni **kiukusta** vai sen lajin hulluudesta, jota suvaitsette nimittää **päähänpinttymäksi.** Mutta mikäli sivuutatte omien huomautustenne todellisen vaikuttimen, ei taida olla niin helppo ratkaista, johtuvatko minun oikaisuni kiukusta vai hulluudesta. Se puhdasoppinen kiivaus, joka on saanut Teidät raportoimaan Lapin ja Pajalan lukijaisuudesta, voi helposti johtaa siihen, että Teidän on vaadittava lukijaisia edesvastuuseen ja maanpakolaisuuteen. Ja sellainen oikeustoimi tulee epäilemättä olemaan todistus sellaisen puhdasoppisen miehen suvaitsevaisuudesta, joka kiivailee luterilaisen opin puhtauden puolesta.

Pajalassa ja Könkäsessä 11. syyskuuta 1851

L. L. Laestadius

NÅGRA ORD TILL SJELFFÖRSVAR

Som Norrbottens Posten icke intager någon artikel af mig skrifven till försvar emot de bittra anfall, som i anledning af händelserna i Koutokeino blifvit dels af Redaktionen, dels och af åtskilliga insändare, riktade emot min Person, är jag nödsakad, att i denna tidskrift införa några ord till sjelfförsvar, på det att allmänheten icke må genom min tystnad bekräftas i den öfvertygelsen, att **"den som tiger, han samtycker."** Redaktionen af Norrbottens Posten har dock visat mig den artigheten, att i sin Tidning intaga några insända artiklar, som af andra blifvit skrifna till mitt urskuldande; hvarföre jag får betyga Redaktionen min förbindliga tacksägelse. Ty hvarje strimma af ljus är välkommen, för den, som af verlden är dömd till det yttersta mörkret, och hvarje skymt af rättvisa, som mina fiender bevisa mig, erkännes af mig med tacksamhet.

Jag har icke vågat mig ut på det stormande verldshafvet med något försök till sjelfförsvar, så länge som Passionernas skummande vågor rasade, och ehuru svallvågorna ännu framvältra sig med hotande gestalt; måste jag dock försöka, att med det lilla skeppet, hvarest Jesus sofver, arbeta mig fram mellan vågorna i den förhoppning, att Jesus kan uppväckas med ett nödrop, och komma sina nödställda Lärjungar till hjelp.

Hvad nu först angår de ohyggliga händelserna i Koutokeino, så hafva de förorsakat mig och den lefvande Christendomens vänner en hjertfrätande sorg. Men Christendomens fiender hafva deraf fått en länge önskad anledning, att utgjuta sin galla öfver mig, och den sak jag genom

JOITAKIN SANOJA ITSEPUOLUSTUKSEKSI

Koska Norrbottens Posten ei ota vastaan yhtään kirjoittamaani artikkelia puolustautuakseni niiltä katkerilta hyökkäyksiltä, joita osin toimituksen taholta ja osin lukijoiden lähettämien useiden kirjoitusten muodossa on suunnattu persoonaani kohtaan Koutokeinon tapahtumien vuoksi, minun on pakko tuoda tässä aikakauslehdessä julki joitakin sanoja itsepuolustukseksi, jotta yleisö ei vaitioloni vuoksi saisi vahvistusta siihen vakaumukseen, että **vaitiolo on myöntymisen merkki.** Sen kohteliaisuuden Norrbottens Postenin toimitus on kuitenkin osoittanut minulle, että se on ottanut lehteensä joitakin lähetettyjä artikkeleita, joita toiset lukijat ovat kirjoittaneet minun puolustamisekseni. Tämän vuoksi saan lausua toimitukselle hyvin kohteliaan kiitokseni. Sillä jokainen valonsäde on tervetullut sille, jonka maailma on tuominnut ulkonaiseen pimeyteen. Ja jokaisen oikeudenmukaisuuden pilkahduksen, jonka viholliseni osoittavat minulle, tunnustan kiitollisena.

En ole uskaltautunut ulos myrskyävälle maailman merelle yrittääkseni puolustautua niin kauan kuin intohimojen vaahtopäiset aallot raivosivat. Ja vaikka hyökyaallot vieläkin vyöryävät uhkaavalla olemuksellaan, minun on kuitenkin yritettävä puskea läpi aaltojen sillä pienellä laivalla, jossa Jeesus on nukkumassa, ja toivottava, että Jeesus voidaan herättää hätähuudolla ja että hän tulee hätääntyneille opetuslapsilleen avuksi.

Mitä nyt ensinnäkin tulee noihin Kautokeinon kauheisiin tapahtumiin, niin ne ovat tuottaneet minulle ja elävän kristillisyyden ystäville sydäntä raastavaa surua. Mutta kristillisyyden viholliset ovat saaneet siitä kauan kaipaamaansa aihetta vuodattaakseen sappeansa minun ja sen asian päälle, jota Jumalan armon kautta

Guds nåd söker befrämja. De obestämda och hvarandra motsägande rykten, som först cirkulerade upptogos begärligt af Christendomens fiender, och uttyddes till det värsta. Commerceråddinnan Fru **"Mercatura sordida"** hade längesedan hyst ett dödligt hat till min Person, för den nykterhet, ibland allmogen hvartill jag troddes vara upphofvet. Nu trodde hon sig få en önskad anledning att hämnas; redan i första underrättelsen om mordet i Koutokeino, trodde sig en insändare i Norrbottens Posten hafva tillräcklig anledning, att beskylla mig för detta mord. Och då Redaktionen af Norrbottens Posten talade om "Laestadius och hans gemena parti", i anledning af Länsman Lidströms rapport, om mordet i Koutokeino, ansåg sig en Insändare i Norrbottens Posten (Bihang till N:o 52) berättigad att såsom en sanningens tolk öfverfalla mig med de gröfsta beskyllningar för girighet, skrymteri, fatalism och Jesuitism, och detta endast på grund af de lögner, som mina fiender utspridt om min Person. Det synes tydligen, att denna Insändare varit genomträngd af samma andeliga hat, som Judarne, emedan han nödgats låna uttrycken af dem: **"säge vi icke rätt, att du är en Samarit, och hafver djefvulen."**

Dessa och dylika gallblandade utgjutelser hafva hos Christendomens fiender, väckt en innerlig glädje; men så hafva äfven å andra sidan många beklagat den andeliga blindhet, som kan vidlåda en så lärd man som Bihangets Författare, hvilken vill bestraffa det plumpa skrifsättet i Ropande Rösten, men faller sjelf i samma last.

Här kan nu icke vara tillfälle, att vederlägga de beskyllningar, hvarmed denna insändare på lösa rykten och med anledning af mina fienders

yritän edistää. Kristillisyyden viholliset ottivat ahnaasti vastaan alussa kierrelleet epämääräiset ja ristiriitaiset huhut, jotka he selittivät pahoin päin. Kauppaneuvoksetar, rouva **Mercatura sordida** oli kauan jo kantanut persoonaani kohtaan tappavaa vihaa rahvaan pariin tulleen raittiuden vuoksi, jonka alkuunpanijana minua pidettiin. Nyt hän luuli saavansa toivomansa aiheen päästäkseen kostamaan. Jo ensimmäisten Koutokeinon murhasta saatujen tietojen perusteella eräs Norrbottens Postenin yleisönosastokirjoittaja uskoi, että aihetta olisi kylliksi minun syyttämisekseni tästä murhasta. Ja kun Norrbottens Postenin toimitus puhui "Laestadiuksesta halpamaisine eriseuroineen" sen perusteella, mitä nimismies Lidström raportoi Koutokeinon murhasta, katsoi eräs Norrbottens Postenin lukija (n:o 52:n liitteessä) olevansa oikeutettu "totuuden tulkkina" hyökkäämään kimppuuni mitä karkeimmilla syytöksillä ahneudesta, ulkokultaisuudesta, fatalismista (kohtalouskoisuudesta) ja jesuiittamaisuudesta, ja tämä kaikki tuli vain vihollisteni minun persoonastani levittämien valheiden perusteella. Se näkyy selvästi, että tämä lukijanpostin lähettäjä oli saman hengellisen vihan läpitunkema kuin juutalaiset, koska hän oli joutunut lainaamaan heidän sanontaansa: **"Emmekö sano oikein, että sinä olet samarialainen ja että sinulla on perkele?"**

Nämä ja muut samankaltaiset sapensekaiset vuodatukset ovat herättäneet kristillisyyden vihollisissa sydämellisen ilon. Mutta niinpä ovat myös toiselta puolen monet valittaneet sitä hengellistä sokeutta, joka voi riippua niin oppineessa miehessä kuin liitteen kirjoittaja on, joka tahtoo moittia Huutavan Äänessä käytettyä törkeää kirjoitustapaa, mutta lankeaa itse samaan vikaan.

Tässä ei nyt voi olla tilaisuutta kumota niitä syytöksiä, joilla tuo lukijakirjoituksen lähettäjä on pelkkien huhujen ja vihollisteni levittämien valheiden pohjalta hyö-

utspridda lögner, öfverfallit mig; jag vill här endast framdraga några facta, som skola visa, huruvida jag med något sken af rättvisa kan beskyllas för någon delaktighet i de vilda Koutokeino Lapparnes mordgerningar. Först och främst har jag ingen personlig bekantskap haft, hvarken med de mördade eller med de vildar, som utöfvat mordet. För det andra vet jag icke ännu, hvilken ibland de förvildade Lapparne, varit upphofvet till den grufliga förvillelsen i begreppet. Dock skall Biskop Juel och Länsman Lidström kunna intyga, att jag uti ett bref till den förstnämnde, erkändt, att jag ansåg Kouto Lapparnes svärmeri för villfarelse, innan jag fått tillfälle, att tala med någon, som hörde till det förvildade partiet.

Och då jag ändteligen fick tillfälle, att tala med några få som infunno sig i Karesuando förleden vinter, fann jag dem vara så förvirrade och vridne att jag icke kunde tala med dem ett förnuftigt ord. Men något uppsåt, att med våld omvända andra till sin tro, hörde jag icke talas om, ehuru rummet, hvarest samtalet skedde med dem, nemligen Karesuando Prestgård, var fullt med folk, hvaribland månge, som kände dessa Koutokeino Lappar personligen. Och så vida dessa få, som jag fick tillfälle att tala med, icke visade något tekn till vildhet emedan de tystnade, när jag bad dem tiga, och gingo ut när jag bad dem gå ut, så kunde jag icke finna någon mordisk uppsåt hos dem; de voro också endast några få till antalet, nemligen en gammal man, en ung quinna och en yngling, hvilka voro för mig till Personen obekanta. Dessutom träffades en ung Lappman hörande till samma parti, hvilken var sedan gammalt bekant och hade förut hört till de slags Läsare, som finnas i Karesuando, men befanns nu vara så vriden att jag icke kunde komma tillrätta med honom; ej

kännyt kimppuuni. Tahdon tässä ainoastaan tuoda esiin joitakin tosiasioita, jotka osoittavat, voidaanko minua minkään oikeudenmukaisuuden varjollakaan syyttää edes osallisuudesta noiden villien Koutokeinon lappalaisten murhatöihin. Ensinnäkään minulla ei ole ollut mitään henkilökohtaista tuttavuutta sen paremmin murhattujen kanssa kuin niiden villikkojenkaan kanssa, jotka murhan tekivät. Toiseksi en vieläkään tiedä, kuka noista villiintyneistä lappalaisista sai aikaan heidän käsitteidensä hirveän hairahtumisen. Piispa Juel ja nimismies Lidström voivat kuitenkin todistaa, että olin eräässä ensinmainitulle lähettämässäni kirjeessä myöntänyt, että pidin Koutokeinon lappalaisten haaveilua eksytyksenä ennen kuin minulla oli tilaisuutta puhua kenenkään tuohon villiintyneeseen joukkoon kuuluvan kanssa.

Ja kun vihdoin sain tilaisuuden puhua muutamien harvojen kanssa, jotka oleskelivat Kaaresuvannossa menneenä talvena, havaitsin heidän olevan niin sekapäisiä ja hassahtaneita, etten voinut vaihtaa heidän kanssaan yhtään järkevää sanaa. Mutta mistään aikomuksesta kääntää väkivalloin muita heidän uskoonsa en kuullut puhuttavan, vaikka huone, jossa keskustelu heidän kanssaan käytiin, nimittäin Karesuvannon pappila, oli täynnä ihmisiä ja monet heistä tunsivat nämä Kautokeinon lappalaiset henkilökohtaisesti. Ja niin muodoin nämä harvat, joiden kanssa sain tilaisuuden jutella, eivät näyttäneet merkkiäkään villiintyneisyydestä, koskapa olivat hiljaa, kun pyysin vaikenemaan, ja menivät ulos, kun pyysin heitä menemään ulos. Niinpä en voinut löytää mitään murhanaikeita heissä. Heitä oli vain muutama, nimittäin yksi vanha mies, yksi nuori nainen ja yksi nuorukainen, jotka olivat minulle henkilöinä tuntemattomia. Sen lisäksi kohdattiin nuori lappalaismies, joka kuului samaan puolueeseen. Hän oli entuudestaan tuttu ja oli aikaisemmin kuulunut sellaisiin lukijaisiin, joita Karesuvannossa on, mutta nyt hän oli niin hassahtanut,

heller hafva andra förnuftiga Läsare kunnat komma öfverens med de förvillade Koutokeino Lapparne.

Huru en sådan förvillelse eller förvirring i förståndet kunnat uppstå, är icke så lätt att utreda. Man måste först taga i betraktande, huru en sorglös menniska med vanlig Christendoms kunskap kan begå uppsåtliga synder och anse dem för lofliga, såsom t.ex. fylleri, slagsmål, otukt, svordomar m.m. Månne icke uti sådana menniskors hjerna, vara en förvirring i begreppet om rätt och orätt? Hvilken är det, som uppväcker en sådan förvirring i begreppet? Månne det icke vara en eller flere passioner, som verka på förståndet, och bibringa den brottslige en falsk öfvertygelse - ty icke kan man antaga, att alla syndare äro så förhärdade, att de handla tvärt emot sin öfvertygelse - utan de handla enligt sin öfvertygelse, när de handla tvärt emot Christendomens fordringar, hvilka de icke anse för något nödvändigt villkor för sin tillvaro i verlden. Alltså kan en menniska, förvillad af sina passioner, få den öfvertygelsen, att det är rätt att hora måttligt, supa måttligt, ljuga måttligt till husbehof, och öfva svordom till husbehof: åtminstone kan icke den, som öfvar en eller annan af dessa kära hemsynder, finna att det är någon synd, att så handla; så följer, att Passioner kunna förvilla begreppet om rätt och orätt. Om sådant kan hända med personer, som hafva en god underbyggnad i Christendoms kunskapen: så måste det kunna hända ännu lättare med sådana menniskor, som sakna all Christendoms kunskap.

Sådant har varit förhållandet med de vilda Lapparne i Koutokeino. Jag har icke haft tillfälle, att undersöka deras Christendoms kunskap, men jag är öfvertygad att så måtte vara förhållandet, enär dessa Lappar från barndomen

etten tullut hänen kanssaan toimeen. Myöskään muut järkevät lukijaiset eivät ole tulleet toimeen villiintyneiden Koutokeinon lappalaisten kanssa.

Siitä ei ole helppo saada selvää, kuinka sellainen eksyminen tai ymmärryksen sekaantuminen on voinut tapahtua. Ensin on otettava tutkittavaksi, kuinka suruton ihminen, jolla on tavallinen tieto kristillisyydestä, saattaa tehdä ehdollisia syntejä pitäen niitä luvallisina, kuten esimerkiksi juoppoutta, tappelua, haureutta, kiroilua ym. Eiköpä sellaisten ihmisten aivoissa käsitys oikeasta ja väärästä ole sekaantunut. Mikä saa aikaan sellaisen käsityskyvyn sekaannuksen? Eiköhän yksi tai useampi intohimo vaikuta ymmärrykseen ja tuota rikolliselle väärän vakaumuksen? Sillä ei toki voida olettaa kaikkien syntisten olevan niin paatuneita, että he menettelisivät juuri vastoin vakaumustaan, vaan he toimivat vakaumuksensa mukaisesti menetellessään aivan vastoin kristillisyyden vaatimuksia, joita he eivät pidä minään tarpeellisena ehtona olemassaololleen. Niinpä intohimojensa eksyttämä ihminen voi saada sellaisen vakaumuksen, että on oikein huorata kohtuullisesti, ryypätä kohtuullisesti, valehdella kohtuullisesti kotitarpeiksi ja harjoittaa kiroilemista kotitarpeiksi. Ei kuitenkaan sellainen, joka harjoittaa yhtä tai useampia näistä rakkaista kotisynneistä, voi nähdä siinä olevan mitään syntiä, että menettelee niin. Siitä seuraa, että intohimot voivat sekoittaa käsityksen oikeasta ja väärästä. Mikäli näin voi tapahtua sellaisille henkilöille, joilla on hyvät kristinopin perustiedot, niin sen täytyy tapahtua vielä helpommin sellaisille ihmisille, joilta puuttuu kaikki kristillisyyden tieto.

Niin on ollut asianlaita Kautokeinon villien lappalaisten kohdalla. Minulla ei ole ollut tilaisuutta tutkia heidän kristillisyyden tietoaan, mutta olen vakuuttunut siitä, että niin on asianlaita ollut, koska näitä lappalaisia on lapsuudestaan asti

blifvit undervisade i Norska, hvilket språk de icke förstå; och då Pastor Stockfleths Lappska Böcker ändteligen hunno till Koutokeino, voro dock de Prester, som der vistades några månader, sjelfva okunnige i språket, så att Predikan måste ske genom Tolk. När väckelsen kom till Koutokeino genom Karesuando Lappar, vistades Pastor Zettlits efter vanligheten några månader i Koutokeino, och han var okunnig i språket. Han kunde dessutom för ingen del, komma öfverens med de väckte, emedan de fordrade, att äfven Presten borde bättra sitt lefverne, och icke hålla sällskap med krögare. Var denna begäran obillig? De väckte önska, att Läraren åtminstone bör afhålla sig ifrån verldens syndiga nöjen.

Men Zettlits ville vara herre i Församlingen och bemötte de väckta med högdragenhet och hårdhet. Detta skedde allt, förr än något tekn till villfarelse förspordes.

Pastor Stockfleth vistades den tiden i Christiania, men när han fick kunskap om den religiösa rörelsen i Koutokeino, beslöt han att komma dit, för att undersöka förhållandet, och ställa allting tillrätta efter sin smak. Men han underrättade ingen om sin ankomst, utan kom till Koutokeino som en tjuf om natten. En vacker morgon stiger han in hos en af de fastboende i Koutokeino och hälsar; husbonden yrvaken, känner igen Stockfleth; men emedan han hade hört, att Stockfleth vistades i Christiania; så trodde han, att den onde spökade i Stockfleths gestalt. Mannen började till följe af denna inbillning, att välsigna sig, men Stockfleth, som är af naturen het, började att banka på mannen; förmodligen trodde Stockfleth, att mannen öfvade signeri, eller gäckades med heliga ting. Här var således ett dubbelt missförstånd; men uppträdet beröfvade Stockfleth förtroendet, ty de väckta kunde omöjligen föreställa sig, att en

opetettu norjan kielellä, jota he eivät ymmärrä. Ja pastori Stockflethin lapinkielisten kirjojen vihdoin ehtiessä Kautokeinoon eivät siellä muutaman kuukauden oleskelleet papit kuitenkaan osanneet sitä kieltä, joten saarna oli pidettävä tulkin välityksellä. Kaaresuvannon lappalaisten tuodessa herätyksen Kautokeinoon, siellä oleskeli pastori Zettlits muutaman kuukauden, kuten tavallista, eikä hän osannut kieltä. Ja hän ei sitäpaitsi millään muotoa tullut toimeen heränneiden kanssa, koska he vaativat, että myös papin oli parannettava elämäänsä ja lakattava seurustelemasta kapakoitsijoiden kanssa. Oliko tämä pyyntö kohtuuton? Heränneet tahtovat, että opettajan pitää ainakin pysyä erossa maailman synnillisistä huveista.

Mutta Zettlits halusi olla herrana seurakunnassa ja kohteli heränneitä koppavasti ja kovakouraisesti. Tämä kaikki tapahtui ennen kuin mitään merkkiä eksytyksestä oli näkyvissä.

Pastori Stockfleth oleskeli siihen aikaan Kristianiassa. Mutta kun hän sai tietää Kautokeinon uskonnollisesta liikkeestä, hän päätti tulla sinne tutkiakseen tilannetta ja saattaakseen asiat kuntoon oman makunsa mukaisesti. Mutta hän ei ilmoittanut kenellekään tulostaan, vaan tuli Kautokeinoon kuin varas yöllä. Eräänä kauniina aamuna hän astuu yhden Kautokeinossa vakituisesti asuvan luokse ja tervehtii. Unenpöpperöinen isäntä tuntee Stockflethin, mutta koska hän oli kuullut Stockflethin oleskelevan Kristianiassa, hän uskoi paholaisen kummittelevan Stockflethin hahmossa. Mies alkoi tämän kuvitelman seurauksena siunata itseään, mutta Stockfleth, joka on luonteeltaan tulinen, alkoi mukiloida isäntää. Arvattavasti Stockfleth luuli, että mies luki loitsuja tai pilaili pyhillä asioilla. Se oli siis kaksinkertainen väärinkäsitys, mutta myrskyisän kohtauksen seurauksena Stockfleth menetti luottamuksensa, sillä heränneet eivät millään voineet kuvitella oikean opettajan käyvän kuulijansa kimp-

rätt Lärare öfverfaller sina åhörare med hugg och slag. Stockfleth var annars förut omtyckt af Lapparne, och hade lätt kunnat vinna deras förtroende om han icke hade skämt bort sin egen sak genom sin öfverilning. Dessa underrättelser har jag af en Person, som sjelf talt med den fast boende, som blef bankad af Stockfleth.

puun nyrkit suorina. Stockfleth oli muutoin aikaisemmin ollut lappalaisten suosiossa ja hän olisi helposti saattanut voittaa heidän luottamuksensa, ellei olisi pilannut mahdollisuuksiaan kiehahtamisellaan. Näitä sanomia olen kuullut henkilöltä, joka on itse jutellut sen paikkakuntalaisen kanssa, jota Stockfleth rökitti.

Sedan hände det en Söndag, att en man från Alten, kom under påstående Gudstjenst, med jernkedjor, handklåfvar och allehanda fångredskap, som han medförde, och kastade ner på marken midt framför kyrkodörren. Om detta skedde af oförstånd, eller för att injaga skrämsel känner jag icke. Men åsynen af dessa fångredskap, hade en motsatt verkan på Församlingen. En man, som kom till kyrkan, och såg dessa fång redskap, föreställde sig, att en allmän arrestering var för handen. Hans inbillningskraft stegrades, och han gick in i kyrkan under utrop: **"nu kommer Stefani tro att pröfvas."**

Eräänä sunnuntaina tapahtui sitten, että muuan mies Aitasta saapui kesken jumalanpalveluksen mukanaan rautaketjuja, käsirautoja ja kaikenlaisia vangitsemisvälineitä, jotka hän heitti maahan aivan kirkon ovelle. Sitä en tiedä, tapahtuiko tämä ymmärtämättömyydestä vai pelottelutarkoituksessa. Mutta näiden vangitsemisvälineiden näkemisellä oli päinvastainen vaikutus seurakuntaan. Eräs mies, joka tuli kirkkoon ja näki nämä vangitsemisvälineet, kuvitteli yleisen pidättämisen olevan käsissä. Hänen mielikuvituksensa voima yltyi, ja hän meni sisälle kirkkoon huutaen: "Nyt Stefanuksen usko joutuu koetukselle!"

Härigenom blef naturligtvis Församlingens inbillnings kraft uppjagad till det yttersta. Och det kan icke vara underligt, om en del af Församlingen genom sådana oförståndiga mått och steg blef vriden; Lapparne trodde, att detta allt hade skett på Pastor Stockfleths begäran.

Tästä tietenkin seurakuntalaisten mielikuvitus kiihtyi äärimmilleen. Eikä ole kumma, että osa seurakuntalaisista sellaisten ymmärtämättömien toimien vuoksi tuli sekopäiseksi. Lappalaiset uskoivat tämän kaiken tapahtuneen Stockflethin pyynnöstä.

Lapparne äro annars, såsom skogsmenniskor, lätt skrämda, till följe af de vidunderliga sagor, som de fått i arf af sina förfäder, om fiender, som förföljt dem, till ex. Karelare och Birkarlar, bland hvilka somliga berättas hafva innebrännt hel församling i en kyrka under Katholska tidehvarfvet. Dessa sagor, jämte den oförsigtigheten, att kasta handklåfvar och jernkedjor midt för kyrkodörren under pågående Gudstjenst, kunde lätt åstadkomma en sinnes förvirring hos ett folk, som har af naturen en liflig inbillningskraft, och ett lätt-

Lappalaiset ovat muutoin metsäihmisinä helposti säikkyviä niiden esi-isiltä perittyjen eriskummallisten satujen vuoksi, jotka kertovat heitä vainonneista vihollisista, esimerkiksi karjalaisista ja pirkkalaisista, joista muutamien kerrotaan polttaneen kokonaisen seurakunnan kirkkoon katolisena aikakautena. Nämä sadut sekä se varomattomuus, että käsirautoja ja rautaketjuja heitetään aivan kirkon oven eteen jumalanpalveluksen aikana, saattoivat helposti aiheuttaa mielenhäiriön kansassa, jolla luontonsa puolesta on vilkas mielikuvitus ja helposti ärsyyntyvä

retligt lynne. En annan omständighet, som också bidrog hvad den kunde att öka förvirringen, var den hårdhet och gensträfvighet, hvarmed de redan förvillade bemöttes af de Personer, som skulle föreställa deras öfverhet. Det berättas nemligen, att den mördade Länsman Bucht, skulle hafva gått handgripligen till väga, med sina tillrätta visningar; han har, så berätta de sansade och förnuftiga Läsarena som äfven varit med i striden mot mördarena - de berätta, att afledne länsman Bucht skall hafva predikat lagen för dem med knytnäfvar, genast efter sin ankomst till Koutokeino, hvarigenom desse hvilkas sinnen redan genom de föregående åtgärderna blifvit förvirrade, uppretades till hämnd; och detta hat har utan tvifvel legat till grund för mordgerningen, ehuru hatet uti deras medvetande uppenbarade sig som en helig pligt, att utrota kättare och affällingar ifrån den rena Läran, hvilken de trodde sig vara kallade att utbreda med eld och svärd.

Just deruti består djefvulens list, att hatet kan uppenbara sig i menniskans medvetande, som en helig pligt och om denna förvirring i begreppet har kunnat komma de lärdaste män till last, såsom Religions förföljelserna utvisa; så kan det icke vara underligt, att en sådan inquisitions anda kunde falla på de olärda Lapparne i Koutokeino; hela skillnaden emellan de lärda inquisitorerna och de olärda består deruti att de förra kunna utöfva sin hämnd under sken af Lag och rätt, men de sednare utöfva sin hämnd med knifvar och klubbor.

Emedan de sansade och förnuftiga Läsarena i Koutokeino genast skillde sig ifrån secten, så snart det blef för dem tydligt och klart, att den fanatiska secten hade råkat på villovägar; så uppstod också mellan de förnuftiga och oförnuftiga Läsarne en ordstrid, så ofta de träffades; men emedan de förnuftiga Läsarena ofta åberopade sig på

luonne. Toinen seikka, joka teki voitavansa lisäämään hämmennystä, oli se kovuus ja uhittelu, millä ne henkilöit joiden piti edustaa näiden esivaltaa kohtelivat näitä jo villiintyneitä lappalaisia. Kerrotaan nimittäin tuon murhatun nimismies Buchtin toimineen väkivaltaisesti ojentaessaan heitä. Edesmennyt nimismies Bucht on murhaajien vastaiseen taisteluun osallistuneiden maltillisten ja järkevien lukijaisten mukaan saarnannut lakia heille nyrkeillä heti saavuttuaan Kautokeinoon. Tästä syystä nämä, joiden mielet jo näiden edeltäneiden toimenpiteiden vuoksi olivat suistuneet raiteiltaan, kiihottuivat kostoon. Ja tämä viha on epäilemättä ollut pohjana murhatyölle, vaikka viha heidän tietoisuudessaan ilmenikin pyhänä velvollisuutena hävittää kerettiläisiä ja puhtaasta opista langenneita, jota oppia he uskoivat olevansa kutsutut levittämään tulella ja miekalla.

Juuri siihen perustuu perkeleen kavaluus, että viha voi ilmetä ihmisen tietoisuudessa pyhänä velvollisuutena. Ja jos tämä käsitteen hämmennys on voinut tulla oppineimpienkin miesten viaksi, kuten uskonnon vainot todistavat, niin ei voi olla ihme, että sellainen inkvisition henki saattoi vallata Kautokeinon oppimattomat lappalaiset. Ero oppineiden inkvisiittorien ja oppimattomien välillä on ainoastaan siinä, että edelliset osaavat kostaa lain ja oikeuden varjossa, mutta jälkimmäiset kostavat puukoilla ja nuijilla.

Koska Kautokeinon maltilliset ja järkevät lukijaiset erottautuivat kiihkomielisestä lahkosta heti, kun heille kävi selväksi, että tuo kiihkomielinen lahko oli joutunut harhateille, niin myös näiden järkevien ja järjettömien lukijaisten välille muodostui sanasota aina, kun he kohtasivat. Mutta koska järkevät lukijaiset vetosivat usein rovasti Laestadiuksen arvovaltaan, siitä

Prosten Laestadii auctorilet; så uppkom hos de fanatiska Läsarena ett hemligt hat till den man, som tog de förnuftiga Läsarenas lärosatser i försvar ehuru jag var till Kengis afflyttad, långt förr än den fanatiska secten uppkom. Detta hemliga hat till mig hade den verkan, att den fanatiska secten hade för afsigt att fortsätta sina ströftåg ända till Kengis; men denna uppgift, som jag fått af trovärdiga personer, finnes icke nämnd i Tidnings artiklarne, emedan dessa artiklars författare, intagne af ett andeligt hat till min person, hafva helt oförsynt velat påbörda mig skulden till det skedda mordet. Monne icke detta vrånga omdöme vara en lika stor förvirring i begreppet, som de fanatiska Koutokeino Lapparnes omdöme?

kehkeytyi fanaattisille lukijaisille salainen viha sitä miestä kohtaan, joka otti puolustaakseen järkevien lukijaisten opinkappaleita, vaikka olinkin muuttanut Könkäseen jo paljon ennen tuon kiihkomielisen lahkon syntyä. Tällä minuun suuntautuvalla salaisella vihalla oli sellainen vaikutus, että tuolla fanaattisella lahkolla oli aikomuksena ulottaa retkensä aina Könkäseen asti, mutta tätä uskottavilta henkilöiltä saamaani tietoa ei ole mainittu lehtiartikkeleissa, koska niiden kirjoittajat ovat minun persoonaani kohtaan suuntautuvan hengellisen vihan valtaamina tahtoneet julkeasti kaataa minun päälleni syyn tähän murhaan. Eiköpä tämä virhepäätelmä ole yhtä suuri käsitteen hämärtyminen kuin Kautokeinon lappalaistenkin virhepäätelmä?

Men säger man: de fanatiska hafva ju enligt biskop Juels skrifvelse, intagen i Fogden Hackzells Rapport, åberopat Prosten Laestadii auctoritet.- Huru hafva de sedan kunnat intagas af hat till honom? Svar: Nu varande auctoriteter i Norrige kunna icke göra någon skillnad emellan förnuftiga och oförnuftiga Läsare, emedan de likasom på svenska sidan, äfven som i norra Finland, anses af vederbörande, såsom kättare och villoandar allesammans. Om således någon af de förnuftiga Läsarena under Biskop Juels vistelse i Koutokeino förliden vinter har åberopat Prosten Laestadii auctoritet, så har man tagit för gifvit, att Prosten Laestadius är rätta upphofsmannen till den fanatiska sectenss förvillelser; derom äro åtminstone Norrbottens Postens skribenter fullkomligen öfvertygade. Och hvaraf hafva dessa lärda män fått den öfvertygelsen?

Mutta tähän sanotaan: "Nämä kiihkoilijathan ovat piispa Juelin kirjoituksen mukaan, joka ilmenee kruununvouti Hackzellin raportista, vedonneet rovasti Laestadiuksen arvovaltaan. Kuinka he sitten ovat voineet kantaa vihaa häntä kohtaan?" Vastaus: Norjan nykyiset viranomaiset eivät kykene erottamaan järkeviä ja järjettömiä lukijaisia toisistaan, koska asianomaiset siellä samoin kuin Ruotsin puolella ja Pohjois-Suomessakin ajattelevat, että he ovat kerettiläisiä ja villihenkiä kaikki tyynni. Jos siis joku järjellisistä lukijaisista on piispa Juelin viimetalvisen Kautokeinossa oleskelun aikana vedonnut rovasti Laestadiuksen arvovaltaan, niin on oletettu rovasti Laestadiuksen olevan tuon fanaattisen lahkon eksymysten oikean alkuunpanijan. Siitä ovat ainakin Norrbottens Postenin kirjoittajat täydellisesti vakuuttuneita. Ja mistä nämä oppineet miehet ovat saaneet sen vakaumuksen?

Jo; af den föregående kunskapen om Laestadii person, att han är en skrymtare, en Jesuit, en girigbuk, som under sken af en sann Christendom, drager åt sig andras egendom. Månn tro om

No, Laestadiuksen persoonasta aikaisemmin saaduista tiedoista, että hän on teeskentelijä, jesuiitta, ahne, joka totisen kristillisyyden varjolla kahmii itselleen toisten omaisuutta. Kykenevätköhän nä-

dessa herrar skribenter kunna bevisa, sina djerfva och skamlösa påståenden? Jag tror mig kunna bevisa, att hvarje skilling af de emottagne gåfvo medlen till Skolan och de fattige samt till nykterhetens befrämjande, blifvit återigen utgifne till sitt ändamål.

mä herrat kirjoittajat näyttämään toteen rohkeat ja hävyttömät väitteensä? Minä luulen kykeneväni todistamaan, että olen jokaisen koululle, köyhille ja raittiuden edestämiseksi lahjoitetun killingin antanut edelleen aiottuun tarkoitukseensa.

Men säga andra, som icke äro intagne af samma passion som krögare och fyllhundar: vi äro öfvertygade, att Laestadius icke veterligen med vett och vilja uppeggat Koutokeino Lapparne till mord och mordbrand, men de kunna hafva missförstått Laestadii predikningar; de kunna hafva fått dessa galna idéer af de tvetydiga liknelser, som förekomma i dessa predikningar. Detta påstående kan låta höra sig, likväl med den betydliga afprutning, att de fleste bland mördarena i Koutokeino, alldrig hört Laestadii predikningar och lärdomar, åtminstone icke omedelbarligen. Men såsom ett bevis på huru en rätt lära kan missförstås, anföra vi här ett af mången missförstått ord ur Luther: Han säger på ett ställe **"Jag är Christus".** Och denna andeliga högfärd måste mången af nu tidens ödmjuka Lutheraner klandra, emedan det låter som ett sjelfförgudande. Enär Luthers Postilla nu är öfversatt på finska, och funnes äfven i Koutokeino, så hafva äfven de oförnuftiga Läsarena fått höra dessa Luthers ord; och emedan egenrättfärdigheten, jämte andra passioner, är i stor verksamhet hos de väckta - enligt Apostelens ord: utan Lag var synden död, men när Budordet kom fick synden lif, och uppväckte i mig all begärelse; så kunde lätteligen dessa ord af Luther: Jag är Christus, gifva de oförståndige Koutokeino Lapparne en anledning till sjelf förgudning, hvilken höghet jag tyckte mig finna hos de få, som jag talte med i Karesuando förleden vinter 1852, ehuru desse icke hörde till hufvudmännen i secten.

Mutta toiset sanovat, jotka eivät ole saman intohimon vallassa kuin kapakoitsijat ja juomarit: "Me olemme vakuuttuneita siitä, ettei Laestadius ole tieten tahtoen kiihottanut Kautokeinon lappalaisia murhaan ja tuhopolttoon, mutta he ovat voineet saada väärän käsityksen Laestadiuksen saarnoista. He ovat voineet saada nämä hullut aatoksensa niistä kaksiselitteisistä vertauksista, joita näissä saarnoissa esiintyy." Tämä väite saattaa kuulostaa pätevältä, mutta siitä on kuitenkin tingittävä merkittävästi, sillä useimmat Kautokeinon murhaajista eivät olleet koskaan kuulleet Laestadiuksen saarnoja ja opetuksia, ainakaan suoranaisesti. Mutta osoitukseksi siitä, kuinka oikea oppi voidaan ymmärtää väärin, otamme tähän monien väärinkäsittämän lainauksen Lutherista. Hän sanoo eräässä paikassa: **"Minä olen Kristus."** Ja tätä hengellistä ylpeyttä moni nykyisistä nöyristä luterilaisista joutuu moittimaan, koska se kuulostaa itsensä jumaloimiselta. Koska Lutherin postilla on nyt käännetty suomeksi ja se on myös Kautokeinossa, niin ymmärtämättömät lukijaisetkin ovat saaneet kuulla nämä Lutherin sanat. Ja koska omavanhurskaus yhdessä muiden intohimojen kanssa on kovin toimellinen heränneissä - apostolin sanojen mukaan: "Ilman lakia oli synti kuollut, mutta kun käsky tuli, synti virkosi ja kehotti minussa kaikkinaisen himon", niin nämä Lutherin sanat "minä olen Kristus" saattoivat helposti antaa näille Kautokeinon ymmärtämättömille lappalaisille aiheen itsensä jumaloinnille. Tätä samaa mahtavuutta olin havaitsevinani niissä harvoissa, joiden kanssa juttelin Kaaresuvannossa menneenä talvena 1852, vaikka nämä eivät kuuluneetkaan lahkon päämiehiin.

Dessa påstodo icke allenast att de voro lika med Christus, utan de föregåfvo äfven, att de voro rena andar, och således syndfrie. De sade sig hafva genomgått 10 grader af Christi förnedring och upphöjelse.

Anledningen till dessa galna idéer hade de tagit ur Catechesen, hvarest talas om Christi förnedrings och upphöjelse tillstånd. Och som de nu voro Gudar, så ansågo de sig vara öfver Bibeln, hvilken de kallade för de sorglösas Bibel; deraf kom, att de förnuftige Läsarena icke hade någon magt med de fanatiske; ty när desse anförde något ställe ur Bibeln, för att dermed kullslå deras villomeningar, så svarade de fanatiske: vi stå högre än Bibeln; vi kunna skrifva en bättre Bibel sjelfve. Nu återstod för dem sista acten af Christi upphöjelse, nemligen att döma lefvande och döda. Denna dom var det troligen, som skulle verkställas, när de tågade till Koutokeino.

Men huru kan en menniska få så galna idéer? ja det är just deruti som det obegripliga består, att man icke kan begripa, huru en syndig menniska kan få så galna idéer. -Emellertid visar oss historien, att Kouto-Lapparne icke voro de förste, som hunnit till denna grad af Gudomlig fullkomlighet. Konung Nebukadnezar, hvilket namn betyder: ingen Gud utan kungen, trodde sig hafva hunnit till samma fullkomlighet; Romerska Kejsarena upphöjdes äfven till Gudomlig fullkomlighet, och Påfven, som utgaf sig för Christi ståthållare på jorden, var icke den minsta Guden på jorden. Och när Filosoferna påstå, att deras Förnuft år Gudomligt, så komma äfven de nog nära Påfvens och Kouto-Lapparnes sjelf förgudning. När t.ex. Hegel påstår att **"Christus är menskligheten"** så har han ju dermed bevisat, att menskligheten är Christus. Huru kan den

Nämä eivät väittäneet ainoastaan olevansa Kristuksen kaltaisia, vaan he antoivat myös ymmärtää olevansa puhtaita henkiä ja niin muodoin synnittömiä. He sanoivat kokeneensa kymmenen astetta Kristuksen alennuksesta ja ylennyksestä.

Aiheen näihin hulluihin aatoksiinsa he olivat ottaneet Katekismuksesta, jossa puhutaan Kristuksen alennuksen ja ylennyksen tilasta. Ja ollessaan nyt jumalia he katsoivat olevansa raamatun yläpuolella, jota he kutsuivat suruttomien raamatuksi. Siitä johtui, että järjellisillä lukijaisilla ei ollut mitään otetta näihin kiihkoilijoihin. Sillä heidän tuodessaan esiin jonkun raamatunlauseen kumotakseen sillä kiihkoilijoiden hairahduksia, kiihkoilijat vastasivat: "Me olemme korkeammalla kuin Raamattu. Voimme nyt itse kirjoittaa paremman raamatun." Nyt heillä oli jäljellä Kristuksen ylentämisen viimeinen kohta, nimittäin elävien ja kuolleiden tuomitseminen. Tämän tuomion täytäntöönpano oli luultavasti kysymyksessä, kun he matkasivat Kautokeinoon.

Mutta kuinka joku ihminen voi saada niin hulluja päähänpistoja? Niin, sehän juuri onkin käsittämätöntä, kuinka syntinen ihminen voi saada niin hulluja ajatuksia. Kuitenkin historia osoittaa meille, etteivät kouto-lappalaiset olleet ensimmäisiä, jotka olivat saavuttaneet tämän jumaluuden täydellisyyden asteen. Kuningas Nebukadnesar, jonka nimi merkitsee "ei mitään Jumalaa, vaan kuningas", luuli saavuttaneensa saman täydellisyyden. Roomalaiset keisarit korotettiin myös jumalalliseen täydellisyyteen, eikä Kristuksen käskynhaltijana maan päällä esiintyvä paavi ollut pienin jumala maan päällä. Ja filosofit väittäessään, että heidän järkensä on jumalallinen, pääsevät myös melko lähelle paavin ja kauto-lappalaisten itsejumalointia. Kun esimerkiksi Hegel väittää, että **"Kristus on ihmisyys",** hän on siinä samalla osoittanut, että ihmisyys on Kristus. Kuinka tuo suuri ajattelija saattaa

store tänkaren få så höga idéer om menskligheten. Månne icke samma egenrättfärdighet som upphöjde Lapparne i Koutokeino, hafva upphöjt Nebukadnezar, Påfven och den stora Filosofen till Gudomlig rang, heder och värdighet?

saada niin korkeita aatoksia ihmisyydestä? Eiköhän liene sama omavanhurskaus, joka korotti Kautokeinon lappalaiset, korottanut Nebukadnesarin, paavin ja suuren filosofin jumalalliseen asemaan kunniaan ja arvoon?

Men huru nära ligger icke här den gudomliga sanningen, som kan så öfverdådigt missbrukas af djefvulen. När Frälsaren sade till Judarne samma ord som David hade förut skrifvit, nemligen **"I ären Gudar",** hvarmed här tydligen förstås menniskor: när Christus sade till Petrus: **jag gifver dig himmelrikets nycklar;** när Han sade till Apostlarne: **I skolen sitta på stolar, och döma tolf Israels slägter;** När Apostelen skrifver till de Christna: **"veten I icke, att I skolen döma verlden?** så antyda dessa Bibel språk, att den Gudomliga sanningen ligger till grund för den sanna och rätta upphöjelsen ur syndens förnedring till ett högre och ädlare tillstånd, som närmar sig Gudomligheten; och detta benådade tillstånd, kallas lefvande Christendom. Men just detta tillstånd kan genom djefvulens list förvandlas till ett Påfvedöme.

Mutta kuinka lähellä tässä onkaan se jumalallinen totuus, jota perkele niin yltiöpäisesti saattaa väärinkäyttää! Kun Vapahtaja sanoi juutalaisille samat sanat kuin Daavid oli ennen kirjoittanut, nimittäin **te olette jumalat,** joilla tässä selvästi tarkoitetaan ihmisiä; kun Kristus sanoi Pietarille: **minä annan sinulle taivaanvaltakunnan avaimet;** kun hän sanoi apostoleille: **teidän pitää istuman istuimilla ja tuomitseman Israelin kahtatoistakymmentä sukukuntaa;** kun apostoli kirjoittaa kristityille: **ettekö tiedä, että teidän pitää tuomitseman maailmaa,** niin nämä raamatunlauseet antavat ymmärtää, että jumalallinen totuus on perustana totiselle ja oikealle korottamiselle synnin alennuksesta korkeampaan ja jalompaan tilaan, joka lähenee jumaluutta. Ja tätä armoitettua tilaa kutsutaan eläväksi kristillisyydeksi. Mutta juuri tämä tila saattaa perkeleen kavaluudesta muuttua paavilaisuudeksi.

Och emedan den lefvande Christendomen har kunnat förvandlas till ett Påfvedöme, så hafva också många Rationalister påstått, att verlden skulle hafva varit långt lyckligare, om det Christna svärmeriet alldrig hade kommit i verlden. Ty svärmeri var det, så skrifver Tacitus. De Christnas syner och uppenbarelser, hvad kunde det vara annat än svärmeri? Deras trofasthet intill döden, hvad kunde det vara annat än halsstarrighet och uppstudsighet emot Landets Lagar? Deras envishet att tro på en dödad Jude och att anse honom för en Gud, hvad kunde det vara annat än förakt för Landets Gudar? Just derföre säga somliga Rationalister, hade det Christna svär-

Ja koska elävä kristillisyys on voinut muuttua paavilaisuudeksi, monet järkeisuskoiset ovat väittäneet, että maailma olisi ollut paljon onnellisempi, mikäli kristillisyyden haaveilua ei koskaan olisi tullut maailmaan. Sillä haaveilua se oli, niin Tacitus kirjoittaa. Kristittyjen näyt ja ilmestykset, mitäpä ne olivat muuta kuin haaveilua! Heidän uskollisuutensa kuolemaan asti, mitäpä muuta se saattoi olla kuin jääräpäisyyttä ja niskurointia maan lakeja vastaan! Se itsepäisyys, jolla he uskoivat kuolleeseen juutalaiseen ja jolla he pitivät häntä Jumalana, mitäpä se saattoi olla muuta kuin maan jumalien halveksimista! "Juuri sen vuoksi", sanovat muutamat järkeisuskoiset, "ei tuon kristillisyyden haaveilun olisi

meriet alldrig bort komma i verlden, ty med Christendomen följer verkeligen både invertes och utvertes lidanden, förakt och förföljelse af verlden, äfven som villfarelser af många slag. Om verlden hade förblifvit i Påfvedömet, skulle inga Religions krig hafva kommit till. Men genom det Lutherska kätteriet uppkommo Bondekrig och Religions krig. Månne icke Luther vara skulden till allt detta elände? och hvilken var orsaken dertill att Judas hängde sig? var det icke Christus? Sådana falska slutsatser kan man göra, om man följer det naturliga förnuftets ingifvelser.

koskaan pitänyt ilmaantua maailmaan, sillä kristillisyyden mukana tulee todellakin sekä sisällinen että ulkonainen kärsimys, maailman ylenkatse ja vaino, samoin kuin monenlaiset eksytykset. Jos maailma olisi pysynyt paavilaisuudessa, ei olisi tullut mitään uskonsotia. Mutta luterilaisesta kerettiläisyydestä syttyivät talonpoikaissodat ja uskonsodat. Eiköhän Luther ole syypää kaikkeen tähän kurjuuteen! Ja mikä oli syy siihen, että Juudas hirtti itsensä? Eiköpä se ollut Kristus!" Sellaisia vääriä johtopäätöksiä voidaan tehdä, mikäli seurataan luonnollisen järjen vaikutuksia.

Så vida Luther var första upphofvet till den Religiösa rörelsen i Tyskland, så underläto icke heller hans fiender, att göra Luther ansvarig för alla villfarelser och blods utgjutelser, som man inbillade sig stå i sammanhang med det Lutherska kätteriet; Luther fick bära hundhufvudet för alltsammans. Men var slutsatsen sann? Var Luther skulden till allt det onda, som skedde i och för reformationen?

Koska Luther oli Saksan uskonnollisen liikkeen ensimmäinen alkuunpanija, eivät myöskään hänen vihollisensa lyöneet laimin vastuun vierittämistä hänen päälleen kaikista eksytyksistä ja verenvuodatuksista, joiden kuviteltiin olevan yhteydessä luterilaisen kerettiläisyyden kanssa. Luther sai olla kaikissa syntipukkina. Mutta oliko johtopäätös oikea? Oliko Luther syypää kaikkeen siihen pahuuteen, mitä uskonpuhdistuksen yhteydessä tapahtui?

En del Rationalister påstå, att synden icke innebär någonting ondt i och för sig, men att det onda nödvändigt måste vara med i den moraliska utvecklings Cykeln, emedan det goda endast genom sin motsats kan blifva någonting godt. Således skulle icke dygden vara någon dygd, om icke dess motsats lasten funnes till. Om alltså Lutherska Reformationen innebar någonting godt, så måste äfven motsatsen till detta goda, påfvedömet och andra villfarelser finnas till. Ehuru denna Rationalistiska Lära grundar sig på egenrättfärdigheten, som icke vill göra någonting godt för intet, emedan dess diktan och traktan alltid går ut på förtjenst; våga vi dock framställa den frågan till Insändaren i Bihangen N:o 52, af Norrbottens Posten, om han verkeligen tror, att det onda, som

Yksi osa järkeisuskoisista väittää, ettei synti sinänsä ole mitään pahaa, mutta että pahan on välttämättä oltava mukana moraalisen kehityksen kiertokulussa, koska hyvä ainoastaan vastakohtansa rinnalla voi tulla joksikin hyväksi. Niinpä hyve ei voisi olla mikään hyve, mikäli sen vastakohtaa, pahetta, ei olisi olemassa. Jos siis luterilainen uskonpuhdistus sisälsi jotakin hyvää, täytyy myös tämän hyvän vastakohdan, paavilaisuuden ja muiden eksytysten, olla olemassa. Vaikka tämä järkeisuskoinen oppi perustuu omaanvanhurskauteen, joka ei tahdo tehdä mitään hyvää ilmaiseksi, koska ansaitseminen on kaikkien sen pyrkimysten lähtökohta, rohkenemme kuitenkin esittää sen kysymyksen Norrbottens Postenin liitteen n:o 52 kirjoituksen lähettäjälle, että uskooko hän todellakin Kautokeinossa tapahtuneen pahan olevan seurausta Karesuvannon

skedde i Koutokeino, var en följd af väckelseen i Karesuando, hvilken alla nykterhets vänner i hela verlden anse för någonting godt? vi framställa denna fråga i en mildare form, emedan vi icke kunna tro, att Insändaren är så förblindad af krögar intresset, och spritångan, att han på fullt alfvare kan påstå, att Prosten Laestadius uppeggat Lapparne i Koutokeino att mörda Ruht och Bucht. Då ingen annan än den af andeligt hat förblindade kan hafva en sådan öfvertygelse, så återstår den mildare tydningen, att Pr.L. kan vara en ofrivillig orsak till mordet i Koutokeino, så vida vissa uttryck i hans predikningar kunna vara missförstådda af de okunnige Lapparne, som i anledning af dessa missförstådda uttryck blifvit galna, och förvirrade till sina sinnen; ehuru det ofvanföre är visadt, att det var Luther, som haft dessa missförstådda uttryck: **"jag är Christus,"** och att dessa ord varit första anledningen till Koutokeino Lapparnes sjelfförgudning. Jag erinrar mig, att dessa Luthers uttryck, varit föremål för disputer bland de väckta, men jag har sällan begagnat dem i mina predikningar, och då någon frågat mig, huru dessa ord rätteligen borde förstås, har jag sökt förklara dem sålunda, att Luther uti den förskräckliga kampen med djefvulen och verlden, måste tillegna sig Christi rättfärdighet, och ställa denna kraft emot djefvulens och verldens frestelser och anfäktningar.

Men Insändaren har säkert ingenting att beställa med djefvulen, ehuru han säger sig hafva "mycket att begråta och mycket att förbättra"; kan han dock icke klaga öfver satans anfäktningar såsom Luther, och derföre kan han icke behöfva någon Frälsare, ej heller behöfver han uti anfäktningens stund tillegna sig Christi rättfärdighet; och säga: Jag är Christus. Huru man än vill uttyda och tillämpa

herätyksestä, jota kaikki raittiuden ystävät koko maailmassa pitävät jonakin hyvänä asiana? Esitämme tämän kysymyksen vähän lempeämmässä muodossa, koska emme saata uskoa lähettäjän olevan siinä määrin kapakointiharrastuksen ja viinahöyryn sokaisemana, että hän täydellä todella voisi väittää, että rovasti Laestadius olisi kiihottanut Kautokeinon lappalaisia murhaamaan Ruthin ja Buchtin. Koska kellään muulla kuin hengellisen vihan sokaisemalla ei voi olla sellaista vakaumusta, niin jää se lievempi selitys jäljelle, että rovasti Laestadius voi olla vasten tahtoaan syyllinen Kautokeinon murhaan sikäli, että ymmärtämättömät lappalaiset ovat voineet käsittää väärin hänen saarnojensa tietyt ilmaisut ja ovat tulleet näiden väärin käsitettyjen ilmaisujen takia hulluiksi ja joutuneet mielenhäiriöön. Vaikka yllä on osoitettu, että juuri Luther lausui nämä väärinkäsitetyt sanat **minä olen Kristus,** ja että nämä sanat ovat olleet Kautokeinon lappalaisten itsensä jumaloinnin aiheuttajina. Muistelen, että nämä Lutherin sanat olisivat olleet kiistelyn aiheena heränneiden keskuudessa, mutta minä olen harvoin käyttänyt niitä saarnoissani. Ja kun joku on kysynyt minulta, kuinka nämä sanat pitäisi ymmärtää oikein, olen yrittänyt selittää niitä sillä tavalla, että Luther siinä kauheassa taistelussa perkeleen ja maailman kanssa joutui omistamaan itselleen Kristuksen vanhurskauden ja panemaan tämän voiman perkeleen ja maailman kiusauksia ja ahdistuksia vastaan.

Mutta kirjoituksen lähettäjällä ei varmastikaan ole mitään tekemistä perkeleen kanssa. Vaikka hän sanoo, että hänellä on "paljon syytä itkeä ja paljon parantamisen varaa", ei hän kuitenkaan voi valittaa saatanan ahdistuksia kuten Luther ja siksi hän ei myöskään voi tarvita mitään Vapahtajaa, eikä hänen myöskään tarvitse kiusauksen hetkellä omistaa itselleen Kristuksen vanhurskautta ja sanoa: "Minä olen Kristus." Kuinka tahansa näitä

dessa Luthers ord; så är dock temmeligen säkert; att dessa ord gifvit Koutokeino Lapparne första anledningen till sin sjelfförgudning, hvilket troligen icke skolat hända, om de blifvit bättre undervisade af sina Lärare. Men huru skulle de undervisas, då Presterne afvisade dem med hårdhet och hat. De kunde alldeles icke förvärfva sig något förtroende af dem. Huru var det med Läsarena i Arvidsjaur? medan Presterna voro hårda och ogena emot Läsarena, hörde klagomål öfver Läsarenas ofog till ordningen för dagen, men då de fingo en Lärare (Pastor Westerlund) som visste att tillvinna sig deras förtroende, blefvo Läsarena belåtna, så att till och med de nya böckerna blefvo drägliga, ehuru deri förekomma många mot Lutherska Lärobegreppet stridande sattser. Likaså var det en beständig strid mellan Prester och Läsarena i Sorsele, ända till dess Ferdinand Sundelin blef förordnad till v. Pastor; då upphörde striden mellan Läraren och åhörarena: men striden med krögare och fyllhundar fortfar ännu. Är icke detta ett slående bevis på den sattsen, att det kommer mest an på Läraren, huru han kan styra sina passioner, huru han kan tillvinna sig förtroendet bland de väckta?

Lutherin sanoja tahdotaankin selittää ja soveltaa, on kuitenkin melko varmaa, että nämä sanat ovat antaneet Kautokeinon lappalaisille ensimmäisen aiheen itsensä jumaloinnille, mitä luultavasti ei olisi tapahtunut, mikäli heidän opettajansa olisivat paremmin opettaneet heitä. Mutta miten heitä opetettaisiin, kun papit työnsivät heidät kovuudella ja vihalla luotaan? He eivät voineet millään saavuttaa heidän luottamustaan. Kuinka oli Arvidsjaurin lukijaisten laita? Niin kauan kuin papit olivat ankaria ja hankalia lukijaisia kohtaan, valitus lukijaisten huonosta käytöksestä kuului päiväjärjestykseen. Mutta kun he saivat opettajan (pastori Westerlundin), joka kykeni voittamaan heidän luottamuksensa, lukijaiset tulivat tyytyväisiksi, jopa niin, että uudet kirjatkin tulivat siedettäviksi, vaikka niissä esiintyy monta luterilaista opinkäsitystä vastaan olevaa lausetta. Samaten oli Sorselessa pappien ja lukijaisten välillä alituinen sota, kunnes Ferdinand Sundelin määrättiin sinne apupapiksi. Silloin loppui opettajan ja kuulijoiden välinen riita, mutta riita kapakoitsijoiden ja juoppojen kanssa jatkuu yhä. Eikö tämä osoita selvästi, että se riippuu eniten opettajasta, kuinka hän saattaa hillitä intohimojaan, kuinka hän voi voittaa heränneiden luottamuksen puolelleen?

Presterna klaga vanligen öfver Läsarenas andeliga högfärd; men hvilken är mera högfärdig, den som talar om ånger, bättring och ny födelse, eller den, som predikar Evangelium med knytnäfvar; så har det vanligen gått till uti de Församlingar hvarest Läsare funnits, att när en Läsare kommit in till sin själasörjare, för att samtala med honom i andeliga ämnen, har Presten blifvit ond, och kört ut Läsaren, eller tillrätta visat honom med knytnäfvar, och så har det gått till i Koutokeino, när väckelsen först kom till Församlingen. Pastor Zettlits var mägta hätsk emot Läsarena; Pastor Stockfleth var

Papit valittavat tavallisesti lukijaisten hengellisestä ylpeydestä. Mutta kummalla on enemmän ylpeyttä, sillä, joka puhuu katumuksesta, parannuksesta ja uudestisyntymisestä, vai sillä, joka saarnaa evankeliumia nyrkeillä? Niissä seurakunnissa, joissa on lukijaisia, on tavallisesti käynyt niin, että kun lukijainen on tullut sielunhoitajansa luokse keskustellakseen hänen kanssaan hengellisistä asioista, pappi on suuttunut ja ajanut lukijaisen ulos tai ojentanut häntä nyrkillä. Ja niin on käynyt Kautokeinossakin, kun heräys ensiksi tuli seurakuntaan. Pastori Zettlitts oli erittäin kiivas lukijaisten vastustaja. Pastori

het och kunde icke vinna förtroende, hvaraf kom missbelåtenhet, hat och hämndgirighet å båda sidor. Efter en sådan behandling, som nu ofvanföre anmärkt är, kunde det icke vara så underligt, om en del af Koutokeino Lapparne blefvo vridne; häldst de sakna förmåga, att kunna begagna de finska Religions böcker, som Lapparne i Torneå Lappmark begagnat.

Stockfleth oli tulinen eikä voinut saavuttaa luottamusta, mistä tuli tyytymättömyyttä, vihaa ja kostonhalua puolin ja toisin. Yllä kuvatun menettelyn jälkeen ei ollut kumma, vaikka osa Kautokeinon lappalaisista menettikin järkensä, varsinkin kun heiltä puuttui kyky käyttää hyväksi suomenkielisiä uskonnollisia kirjoja, joita Tornion lappalaiset lukevat.

Men att Prosten Laestadius likväl skall vara skulden till allt detta onda var ju alldelels påtagligt, emedan han har varit början till väckelsen i Torneå Lappmark, och följaktligen bör han ansvara för allt sammans, både för de mördades själar i Koutokeino, äfven som för deras själar, som stupade i striden, och slutligen äfven för deras själar, som nu komma att aflifvas för sina mordgerningar. Om denna slutsats är riktig, då måste också Frälsaren ansvara för Judas, som han icke kunde bevara för sjelfmord, ehuru han var allsmägtig. Luther måste också ansvara för vederdöparenas våldsgerningar, för de olycksaliga Bonde krigen, och för allt det elände, som drabbade Tyskland genom Religions krigen. Är icke slutsatsen riktig? Luther var ju början och upphofvet till de Religiösa rörelserna i Tyskland, således bör han äfven ansvara för alltsammas, som dermed stod i någon slags gemenskap. Prosten L. anses för början och upphofvet till de Religiösa rörelserna i Torneå Lappmark, han bör således ansvara för alla villfarelser, som derigenom kunna uppstå. Denna slutkonst kan visserligen krögare intresset gilla; Men huruvida historien kan kalla sådana slutsatser för riktiga Förnufts slut, derom blir en annan fråga. Alla Profeter, Apostlar och andeliga Lärare, som verkeligen velat åstadkomma någon förbättring i andeligt afseende, de hafva blifvit hatade och förföljde af sina samtida; de hafva blifvit ansedde för falska Profeter; först efteråt, sedan

Mutta että rovasti Laestadiuksen kuitenkin on oltava syypää kaikkeen tähän pahaan, sehän on aivan selvää, koska hän on ollut Tornion Lapin heräyksen alku. Ja sen seurauksena hänen on vastattava kaikesta, sekä Kautokeinossa murhattujen sieluista, että myös niiden sieluista, jotka kaatuivat taistelussa. Ja lopulta myös niiden sieluista, jotka nyt tulevat menettämään henkensä murhatöidensä vuoksi. Mikäli tämä johtopäätös on oikea, silloin Vapahtajankin on vastattava Juudaan edestä, jota hän ei kyennyt estämään itsemurhasta, vaikka hän oli kaikkivaltias. Lutherin on myös vastattava uudestikastajien väkivaltaisuuksista, onnettomista talonpoikaissodista ja kaikesta kurjuudesta, joka Saksaa kohtasi uskonsotien vuoksi. Eikö tämä johtopäätös ole oikea? Lutherhan oli Saksan uskonnollisten liikkeiden alkuunpanija ja synnyttäjä, siispä hänen on vastattava kaikesta siitä, mikä oli sen kanssa jonkinlaisessa yhteydessä. Rovasti Laestadiusta pidetään Tornion Lapin uskonnollisten liikkeiden alkuna ja aiheuttajana. Hänen pitää siis vastata kaikista eksytyksistä, mitkä niistä saattavat syntyä. Tällaisen päätelmän tosin kapakoitsijatoimi voi hyväksyä, mutta voiko historia kutsua sellaisia johtopäätöksiä oikeiksi järjen päätöksiksi, siitä syntyy toinen kysymys. Kaikki profeetat, apostolit ja hengelliset opettajat, jotka todella ovat tahtoneet saada aikaan jonkun hengellisen parannuksen, ovat tulleet aikalaistensa vihaamiksi ja vainoamiksi. Heitä on pidetty väärinä profeettoina. Vasta jälkeenpäin, sitten kun intohimot ovat

Passionerna lagt sig, hafva de fått en rätt dom af efterverlden. Deras skrifter hafva blifvit pröfvade och antagne, såsom Läroböcker och deras förföljare hafva blifvit ansedde såsom Guds fiender och djefvulens redskap. Men de Christnes förföljare bry sig icke om, hvarken efterverldens, eller Guds dom, emedan de äro genomträngde af ett andeligt hat till sanningen och **"deras ondska gör dem blinde"** såsom Salomo vittnar.

tyyntyneet, he ovat saaneet jälkimaailmalta oikean tuomion, heidän kirjoituksensa on tutkittu ja otettu oppikirjoiksi ja heidän vainoojiaan on pidetty Jumalan vihollisina ja perkeleen välikappaleina. Mutta kristittyjen vainoojat eivät välitä jälkimaailman eivätkä Jumalan tuomiosta, koska he ovat totuutta kohti suunnatun hengellisen vihan läpitunkemia ja **heidän pahuutensa tekee heidät sokeiksi,** kuten Salomo todistaa.

Jag har nu blifvit så van, att höra vidunderliga lögner utspridas om min person, att jag icke kan begära, att insändaren till Bihanget skall återtaga sina grofva beskyllningar; **och då denna verldenes Gud har förblindat de otrognas sinnen, att de skola tro lögnen,** så kan jag icke heller förmoda, att Bihangets troende Läsare skola ändra sitt vrånga omdöme om min moraliska karakter. Ty då det var skrifvit om vår Frälsare: **ibland ogerningsmän vardt Han räknad,** så kan icke heller jag vänta något bättre omdöme af verlden.

Minä olen nyt niin tottunut kuulemaan, kuinka persoonastani levitetään kummallisia valheita, etten voi vaatia Liitteessä olevan lukijakirjoituksen lähettäjää perumaan karkeita syytöksiään. Ja **koska tämän maailman jumala on sokaissut uskottomain taidot, että he uskovat valheen,** niin en voi myöskään olettaa, että liitteeseen uskovat lukijat muuttaisivat nurjaa mielipidettään moraalisesta luonteestani. Sillä koska meidän Vapahtajastamme oli kirjoitettu: **"Hän oli pahantekijäin sekaan luettu**", en minäkään voi odottaa maailmalta parempaa lausuntoa.

Kengis den 25:e Februarii 1853.

L.L.Laestadius.

Könkäsessä 25. helmikuuta 1853

L. L. Laestadius

PÅFVEDÖMET I SVERIGE!

(Insändt)

De som äro "äkta Lutheraner" på allfvar skola rysa vid den tanken, att Påfvedömet skulle inkomma i vårt kära fosterland, såsom det i många andra land visar vilddjurets tänder, der Kristi upplysande och förlossande ande och röst börjar att göra och visa "lif i de döda benen."

Alla kyrkans och själarnas upplysta vänner skola ock vid en sådan betraktelse finna rik anledning, att prisa Guds mot vårt land bevisade barmhertighet, som friat vårt land från Påfvedömets tjocka mörker och andeqväfvande fjettrar samt lösgifvit oss "Guds ord, som ej är bundet." Men är då allt Påfviskt mörker, tvång och afguderi fjerran ifrån oss? Det är långt ifrån. Hvarje upplyst finner, att ehuru mycket Bibeln, och andra andeliga skrifter i våra tider och bygder spridas och läsas, så är dock i vårt Sverige mycken Påfvisk besmittelse och villfarelse, dels till följe af vår naturs blindhet och förderf, dels genom tidens skick och omständigheter. Ännu gäller derföre mångenstädes, det Ol. Palmgren skrifver i företalet till Luthers härliga förklaring öfver Galater-brefvet eller om rättfärdiggörelsens lära, som är en vigtig lifsartikel, i hvars uppfattning vår kyrka så djupt och väsendteligt skiljer sig ifrån den Påfviska. Palmgrens ord lyda så: "Vi bo med själen i Påfvedömet."

Huruvida detta kan lämpas på vår tid, skal] i några korta uppsatser v. G. beröras i denna tidskrift. Måtte det lända till väckelse för någon, som har Påfvedömet i sin själ, fast han skall hetas vara Lutheran. Vi börja denna gång med några ord om tron på Påfvens supremati eller öfverherrskap i Kyrkan.

RUOTSIN PAAVILAISUUDESTA

(Lukijan lähettämä)

Niiden, jotka ovat vakavissaan "aitoja luterilaisia", pitäisi vapista pelosta ajatellessaan mahdollisuutta, että paavilaisuus tulisi myös meidän rakkaaseen isänmaahamme niin kuin se näyttelee pedon hampaitaan monissa muissa maissa, joissa Kristuksen valaiseva ja vapahtava henki ja ääni alkaa vaikuttaa "elämää kuolleitten luissa".

Kaikkien valaistujen kirkon ja sielujen ystävien pitäisi myös sellaisesta ajattelusta löytää runsaasti syytä ylistää Jumalaa laupeudesta maatamme kohtaan, että hän on vapauttanut sen paavilaisuuden paksusta pimeydestä ja tukahduttavasta kahlehdinnasta ja antanut meille "Jumalan sanan, joka ei ole sidottu". Mutta onko sitten kaikki paavilainen pimeys, pakko ja jumalattomuus kaukana meistä? Ei suinkaan. Jokainen valistunut huomaa, että vaikka Raamattuja ja muita hengellisiä kirjoja levitetään ja luetaan nykyisin paikkakunnissamme, Ruotsissa on kuitenkin paljon paavilaista saastaisuutta ja eksytystä, osaksi luontomme sokeuden ja turmeltuneisuuden seurauksena, osaksi aikamme tapojen ja olosuhteiden vuoksi. Sen tähden monessa paikassa pätee vieläkin se, mitä Olaus Palmgren kirjoittaa esipuheessa Lutherin ihanaan galatalaiskirjeen selitykseen eli vanhurskauttamisoppiin, joka on tärkeä uskonkappale, jonka käsityksessä kirkkomme niin jyrkästi ja oleellisesti eroaa paavilaisuudesta. Palmgren kirjoittaa: *Sielun puolesta elämme paavilaisuudessa.*

Jos Jumala suo, koskettelemme tässä lyhyesti kysymystä, päteekö tämä meidän aikanamme. Koitukoon se herätykseksi jollekin, jolla on paavilaisuus sydämessään, vaikka häntä sanottaisiin luterilaiseksi. Aloitamme tällä kerralla joillakin sanoilla paavin kirkollisesta ylivallasta eli herruudesta.

Vi tro väl icke, att Påfven i Rom är vår Herre. Men vi ha fått många påfvar ifrån Konungen till och med Länsman, hvilka dels tagit dels fått myndighet, att lagstifta i vår Herras Kristi andeliga rike, der Kristus allena vill och bör vara herre öfver samveten och hjertan. Om så t. ex. den enas samvete ej finner sig vid en lärobok i församlingen, den andras hjerta utbrister i någon ljudelig rörelse i Kyrkan eller manar att gå i en sammankomst till gudaktighetsöfningar, så kan från regeringen komma bud, att lagsöka, arrestera, samt i äkta Påfviskt manér förfölja de förmenta kättarena, som störa de dödas stadiga tro och falska säkerhet. - Är icke detta ett nesligt ok, mot hvilket protestanter må protestera. Dock äro så många, som hylla detta ok...

Emmehän toki usko, että Rooman paavi on Herramme. Mutta me olemme saaneet monta muuta paavia kuninkaasta nimismieheen, jotka osaksi ovat ottaneet ja osaksi ovat saaneet vallan säätää lakeja Herramme Kristuksen hengelliselle valtakunnalle, jossa Kristus yksinään tahtoo olla omientuntojen ja sydänten herrana, niin kuin pitääkin. Jos silloin esimerkiksi jonkun omatunto ei voi hyväksyä jotakin seurakunnan oppikirjoista, tai jonkun sydän puhkeaa äänekkääseen liikutukseen kirkossa tai kehottaa menemään hartauskokoukseen tai jumalisuudenharjoitukseen, niin hallitukselta voi tulla käsky haastaa oikeuteen, sakottaa, vangita sekä aitoon paavilaiseen tapaan vainota luuloteltuja kerettiläisiä, jotka häiritsevät kuolleiden vahvaa uskoa ja väärää turvallisuutta. - Eikö tämä ole häpeällinen ies, jota vastaan protestanttien on protestoitava? Tosin on monia, jotka kannattavat tätä iestä.

I vår svenska kyrkas symboliska böcker hafve vi Gudi lof en rätt lära enligt Guds ord om salighets grunden, att Kristus (det väsendtliga ordet) är den väsendtliga grunden för vår salighet och Bibeln (det skrifna ordet) är lärogrunden. Men granska vi tillämpningen af denna Kyrkans bekända lära i vår Svenska kyrka, huru mycket finare påfvedöme finns då ibland oss! Huru många af lärarne äfven af Presterna lägga icke åtminstone något bredevid denna grund!

Jumalan kiitos, että Ruotsin kirkon tunnustuskirjoissa on Jumalan sanan mukainen oikea oppi autuuden perustuksesta, että Kristus (oleellinen sana) on autuutemme varsinainen perustus, ja Raamattu (kirjoitettu sana) on opin perustus. Mutta kuinka paljon löydämmekään hienompaa paavilaisuutta joukostamme, jos tarkastelemme, kuinka tätä kirkon tunnustamaa oppia sovelletaan kirkossamme! Kuinka monet opettajista ja papeistakin panevat ainakin joitakin lisäyksiä tämän perustuksen rinnalle!

Se vi på stora verldens och hopens vanliga tanke - och lefnadssätt, så framstår detta än tydligare. I Påfvedömet bygges mest på gerningar, ceremonier och deras kyrkas yttre glans och vidd framför andra kyrkors, utan att man der får eller vill forska och veta, hvarest Kristi rätta kyrka och sanning är, samma töcken rufvar och öfver vår Svenska kyrka fastän ej med det tjocka och tyngande tvång, som i de egenteligt påfviska landen. Stora hopen Svenskar går alldeles utan

Jos katsomme suuren maailman ja suuren joukon tavallista ajatus- ja elintapaa, niin tämä tulee vielä selvemmin näkyville. Paavilaiset rakentavat eniten tekojen varaan, seremonioihin ja kirkon muita kirkkoja suurempaan ulkonaiseen loistoon ja suuruuteen ilman, että saisivat tai edes haluaisivat tutkia, missä Kristuksen oikea kirkko ja totuus on. Sama synkeys vallitsee myös Ruotsin kirkossa, vaikkakaan ei niin paksuna ja raskauttavana pakkona kuin varsinaisissa paavilaisissa maissa. Suuri osa ruotsalaisista elää aivan ilman Lutherin

Luthers bättring, tro, anda och nit och menar sig dock vara "goda Lutheraner." (om ock brännvinet strömmar in och svordomar ut af deras läppar. På äkta påfviskt manér mena de sig vara goda kristna, derföre att de utvertes bo i den rätta kyrkan. De bygga i sjelfva verket mera på sina meningar och yttre religions ceremonier än på Kristum och Hans Heliga ord. Skriftenes tröst behöfva de just icke, ty de äro ju "äkta Lutheraner". Äfven de, som ligga i grofva lasters träck öfver öronen trösta på sig sjelfva, att de ej äro de värsta, att de dock hafva goda hjertan och någon god art och förtjenst och att de väl (själfva) skola bättra sig när de behaga och när så behöfs.

Ännu mera trösta de finare verldsbarnen på sig sjelfva, att de äro kunniga, dugliga, religiösa, hyggliga, nyttiga, humana - - (och ho vet allt?) Hvad behöfva så godt folk tro på någon annan Gud och Frälsare än sig sjelfva? Och detta sjelfförgudande är den antikristiska andan i alla land. Och emedan denna sjelf-tro i hjertat och döda tro på Gud är mera omfattad af verlden ej minst af verldens vise, högädla och högmögende, så anser man denna falska döda tro vara den rätta, äkta, derföre att den synes vara mer allmän och mer i smaken äfven hos de stora. Och såsom den Påfviska kyrkan stolt anser den Lutherska för en förvillad sekt, så anser ock stora hopen s.k. Lutheraner i vår kyrka dem för en sekt som de kalla läsare, svärmare m.m **dem,** som efter Kristi (Skriftens och Luthers) ljus söka uppbyggas, såsom lefvande stenar på den grund som i Zion laggd är.

Vi erinrade oss i förra artikeln att den Heliga Skrift är salighetsgrund i afseende på läran och kallas derföre lärogrunden. Äfven i afseende deruppå finnes i vårt fosterland mycket och parannusta, uskoa, henkeä ja kiivautta, mutta he luulevat kuitenkin olevansa hyviä luterilaisia, vaikka paloviina virtaa heidän huultensa välistä sisään ja kiroukset ulos. Aitoon paavilaiseen tapaan he ovat olevinaan hyviä kristittyjä sillä perusteella, että he ulkonaisesti kuuluvat oikeaan kirkkoon. He turvaavat itse asiassa enemmän omiin ajatuksiinsa ja ulkonaisiin uskonnollisiin seremonioihin kuin Kristukseen ja Hänen pyhään sanaansa. Raamatun lohdutuksia he eivät juurikaan tarvitse, sillä hehän ovat oikeita luterilaisia. Nekin, jotka makaavat karkeiden paheiden sonnassa korviaan myöten, lohduttautuvat sillä, etteivät he ole kaikkein pahimmat, että heillä on kuitenkin hyvä sydän ja joku hyvä ominaisuus ja ansio ja että he kai parantavat (itse) itsensä, kun huvittaa tai kun niin tarvitsee tehdä.

Hienommat maailman lapset turvautuvat vielä enemmän siihen, että he ovat oppineita, kelvollisia, uskonnollisia, kunnollisia, hyödyllisiä ja inhimillisiä, ja kuka tietää, mitä kaikkea vielä? Mitäpä niin hyvien ihmisten tarvitsee uskoa mihinkään muuhun Jumalaan ja Vapahtajaan kuin itseensä? Ja tämä itsejumalointi on kaikkien maiden antikristillinen henki. Ja koska tämä sydämessä oleva itseensä uskominen ja kuollut usko Jumalaan on vallalla koko maailmassa, eikä vähiten maailman viisaiden, jalojen ja mahtavien keskuudessa, niin tätä väärää kuollutta uskoa pidetään oikeana ja aitona sen vuoksi, että se näyttää yleisemmällä ja on enemmän suurten makuun. Ja kuten paavilainen kirkko ylpeydessään pitää luterilaista kirkkoa eksyneenä lahkona, myös suuri osa meidän kirkkomme niin kutsutuista luterilaisista pitää **niitä** lahkona, jotka Kristuksen, raamatun ja Lutherin valkeudessa yrittävät rakentaa itsensä eläviksi kiviksi sille perustalle, joka Siioniin on pantu. Näitä he kutsuvat lukijaisiksi, haaveilijoiksi ym.

Edellä olemme kirjoittaneet, että pyhä Raamattu on autuuden opin perustus. Myös siinä suhteessa isänmaassamme tavataan karkeampaa ja hienompaa paavi-

finare papism. Några vinkar och bevis derom skola i denna uppsats framställas med den korthet och enfald som tidskriftens utrymme och stil medgifva.

Bland anra villomeningar, som de påfviske drifva och föra med afseende på Guds ord, är den isynnerhet att märka, att de ej medgifva den Heliga Skrift vara den enda tillräckliga källan till salighetens kunskap och att de Heliga Guds män ej i allo varit inspirerade (eller haft Guds andas ingifvelse) i hvad de skrefvo. På sådana föregifvanden hafva de ock uppfört flera villomeningar och utgifvit dem för den Heliga andas förklaringar, ur det skäl, att kyrkan har den Helig anda och med den drömmen, att den yttre Påfviska kyrkan skall (må veta) vara den enda rätta, utom hvilken ingen salighet finnes. Det är lätt att finna huru den Heliga skrift här igenom ej skulle bli en fullsäker norm (eller grund) för lära och tro och huru de påfviske tro sig ha skäl vägra lekmän att lära den Heliga skrift, såvida den ej är försedd med åtskilliga så kallade förklaringar, hvarförutan ingen förståndig kunde finna i den Heliga skrift flera grofva påfviska villfarelser, såsom om Jungfru Marias dyrkan, Påfvens ståthållerskap öfver kyrkan med flera villfarelser och dårskaper. I Sverige är väl Gudi lof fritt att läsa Bibeln för hvar man. Här sprides Bibel och andra goda derpå grundade kristeliga skrifter. Och många prester förmana flitigt bruka den heliga skrift.

Men för att nu icke låta om det förhatliga Konventikel-plakatet, som ännu i vårt fosterland står qvar som ett Åkerspöke för att skrämma större hopar (som sägas svärma från att af Bibelordets säd hemta själaföda; så finnes i vårt land kanske en större hop, än man tror af sådana både bland lärda och olärda, som tycka sig genom egen

laisuutta paljon. Tässä kirjoituksessa esitetään joitakin viitteitä ja todisteita siitä kaikessa lyhykäisyydessä aikakauslehden tilan ja tyylin puitteissa.

Paavilaisten kaikkien erheellisten käsitysten seassa on se erityisesti pantava merkille, että he eivät myönnä Pyhän Raamatun olevan ainoan ja riittävän lähteen autuuden opiksi. He sanovat myös, että pyhät Jumalan miehet eivät ole kaikkea kirjoittaneet Jumalan Hengen vaikutuksesta eli ilmoituksesta. Tällaisten arvelujen varaan he ovat myös rakennelleet useita harhakäsityksiä ja esittäneet niitä Pyhän Hengen selityksinä ainoana perusteenaan se, että kirkolla on Pyhä Henki, ja että ulkonainen paavilainen kirkko on (muka) ainoa oikea, jonka ulkopuolella ei ole yhtään autuutta. On helppo havaita, että pyhä Raamattu ei näin enää olekaan opin ja uskon vuorenvarma perusta ja ojennusnuora. Paavilaiset luulevat myös, että heillä on aihetta kieltää maallikoita opettamasta pyhää Raamattua, mikäli se ei ole varustettuna lukuisilla niin kutsutuilla selityksillä. Ilman näitä selityksiä ei yksikään järkevä ihminen voisi löytää Pyhästä Raamatusta tukea useille karkeille paavilaisille eksytyksille ja mielettömyyksille kuten neitsyt Marian palvomiselle, paavin asemalle Kristuksen sijaisena kirkon päänä, ynnä muille. Jumalan kiitos, täällä on kaikilla ihmisillä vapaus lukea Raamattua. Täällä levitetään Raamattuja ja muita siihen perustuvia, hyviä kristillisiä kirjoituksia. Ja monet papit kehottavat käyttämään ahkerasti pyhää Raamattua.

Mutta joudumme sivuuttamaan tuon vihattavan konventikkeliplakaatin, joka on vielä jäljellä isänmaassamme kuin linnunpelättimenä säikyttämässä suurempia joukkoja, joiden sanotaan lentävän parvina pois hakemasta sielunravintoa Raamatun sanan siemenestä. Maassamme on myös sekä oppineiden että oppimattomien seassa ehkä suurempi joukko kuin

klokhet kunna spekulera eller fundera ut salighetsvägen bättre eller lika bra, som Propheter och Apostlar framställa den och att man ej skulle ha nog salighets ljus i den Heliga skrift utan skulle behöfva hemta åtminstone endels ljus ur sitt mörka förnuft. Hvad således de sjelfkloga finna i Bibeln, som öfverensstämmer med deras naturliga förnuft, det kunna de antaga, men det öfriga förkasta de ehuru förnuftet utan ordets och andans mönstrande och ljus är i andeligt mörker - ja sträfvar emot sanningens anda. Då således bespottare säga: "det står mycket galenskap i Bibeln", så skola ju de bekänna, att de ej tro Bibeln vara alldeles efter den heliga andas ingifvelse och blifva således katholiker som tro mera på mötens beslut inom egna bröst, i sin egna falska andas tankar och uppsåt, som således skola fylla och ersätta, hvad de förmena fattas i Bibeln eller strider emot deras högvisa förnumstighet. De besinna ej, hvad Kristus sjelf säger, att "den himmelske fadren hafver detta fördolt för de förnumstige och hafver det uppenbarat för de enfaldige." De besinna ej, att om Bibeln målar några galenskaper, så är det deras egna och menniskornas i allmänhet och att om något synes dem galet kommer det af deras egen andeliga galenskap emedan såsom Paulus skrifver "Guds galenskap är bättre än menniskor med deras egna visdom."

Andra tro sig ha lof att på Påfviskt sätt inlägga i skriften flera meningar så att äfven de klaraste skrift språk i de viktigaste hufvudläror må kunna vridas såsom vaxnäsor. Och se vi på andans inre vittnesbörd, som i troende hjertan bestyrker skriftens gudomliga ursprung, sanning och kraft som dessutom så många inre och yttre bevis i alla tider och folk blifvit ådagalagda, hvad under att så många af vår

arvataankaan sellaisia, jotka luulevat kykenevänsä omalla viisaudellaan mietiskelemään tai järkeilemään autuuden tien paremmin tai ainakin yhtä hyvin kuin profeetat ja apostolit ovat sen esittäneet, ja joiden mielestä pyhässä Raamatussa ei ole kylliksi autuuden valoa, vaan siihen on noudettava ainakin osaksi valkeutta omasta pimeästä järjestä. Nämä itseviisaat voivat uskoa Raamatusta sen, minkä heidän luonnollinen järkensä hyväksyy, mutta muun he hylkäävät, vaikka järki ilman sanan ja hengen tutkistelua ja valkeutta on hengellisessä pimeydessä, vieläpä vastustaa totuuden henkeä. Kun pilkkaajat sanovat "Raamatussa on paljon mielettömyyksiä", he itse asiassa tunnustavat, etteivät he usko Raamattua kokonaan Pyhän Hengen ilmoittamaksi. Heistä tulee siis katolilaisia, jotka uskovat omassa rinnassaan, omissa väärän hengen ajatuksissaan ja aivoituksissaan enemmän kokouksien päätöksiin, joiden siis on täytettävä ja korvattava se, mikä heidän mielestään puuttuu Raamatusta tai mikä sotii heidän rikkiviisasta järkeään vastaan. He eivät ajattele, mitä Kristus itse sanoo, että "taivaallinen Isä on kätkenyt tämän viisailta ja ilmoittanut sen yksinkertaisille". He eivät ajattele, että jos Raamattu kuvaa joitakin hulluuksia, niin ne ovat heidän omia ja ylipäänsä ihmisten hulluuksia, ja että jos jokin näyttää heistä hullulta, niin se johtuu heidän omasta hengellisestä hulluudestaan, koska "Jumalan hulluus on parempi kuin ihmiset omassa viisaudessaan", niin kuin Paavali kirjoittaa.

Jotkut uskovat, että he saavat paavilaisten tavoin lisätä Raamattuun monia lauseita niin, että kaikkein selkeimpiäkin raamatunlauseita tärkeimmistä pääopinkappaleista voidaan väännellä ja käännellä kuin vahaneniä. Koska niin kutsutut luterilaisemme eivät itse ole voineet kokea hengen sisällistä todistusta, joka uskovissa sydämissä vahvistaa raamatun jumalallisen alkuperän, totuuden ja voiman, josta sitä paitsi on tullut ilmi monta sisällistä ja ulkonaista

svenska såkallade Lutheraner, lik som de påfviske bele och betvifla det inre andans vittnesbörd, som de ej kunna för sin del erfara? Huru många äro ej de som i vår Lutherska kyrka emotstrida eller åtminstone ej tro, hvad Luther lärt efter den Heliga skrift och sålunda papistiskt sätta skriftens textrenhet i fråga! Huru många de som ej låta skriften vara den enda domaren i trossaker, såsom de påfviske lära! De påfviske lära, att skriften ej är tydlig för allmogen och att menskofunder ha samma värde. Huru många lutheraner hos oss kunna ej mena detsamma och mera tro på verldsliga ordspråk, tidningar och romaner! Och då de påfviske lära, att lekmän ej behöfva läsa i den heliga skrift, ja förbjuda dem det, så tyckas våra svenska Lutheraner till stor del mena det samma hvarföre de nära förbjuda sig själfva att läsa i Bibeln såsom vore detta på långt när ej så nödigt som verldsliga tidningars inhemtande och jordiska ärenders skötsel, för att ej tala om dem som genom ord och exempel hindra andra, äfven sitt husfolk, att höra och läsa Guds ord, i stället att dertill uppmuntra dem.

todistetta kaikkina aikoina ja kaikissa kansoissa, onko sitten ihme, että he epäilevät ja nauravat sitä paavilaisten tavoin! Kuinka moni luterilaisessa kirkossamme asettaakaan paavilaiseen tapaan raamatun tekstin puhtauden kyseenalaiseksi sotimalla vastaan tai olemalla uskomatta, mitä Luther on opettanut Pyhän Raamatun mukaisesti! Kuinka monta onkaan, jotka paavilaisten opetuksen mukaisesti eivät anna Raamatun olla ainoana tuomarina uskon asioissa! Paavilaiset opettavat, että rahvas ei käsitä Raamattua ja että ihmismetkuilla on sama arvo kuin sillä. Kuinka monet luterilaiset keskuudessamme ajattelevatkaan samoin ja uskovat enemmän maailmallisia sananlaskuja, sanomalehtiä ja romaaneja! Paavilaiset opettavat, ettei maallikoiden tarvitse lukea pyhää Raamattua, ja he kieltävät heitä siitä. Ruotsalaiset luterilaisemme tuntuvat paljolti ajattelevan samoin, minkä vuoksi he melkeinpä kieltäytyvät lukemasta Raamattua ikään kuin se ei olisi läheskään niin tarpeellista kuin maailmallisten lehtien hankkiminen ja maallisten asioiden hoitaminen, puhumattakaan niistä, jotka sanoillaan ja esimerkeillään estävät toisia, jopa perhettäänkin, kuuntelemasta ja lukemasta Jumalan sanaa sen sijaan, että kehottaisivat heitä siihen.

BERIGTIGANDE

Alltsedan kronofogden Hackzell, uti dess till Länestyrelsen afgifna första Embets rapport rörande Lappmarks uppbörden etc. omförmälde, de i Torneå Lappmarker, samt nästgränsande Landsförsamling pågående andeliga rörelser, deras uppenbara verkningar, samt befarande resultat, hafva tid efter annan, uti Norrbottens Posten framstått Recensenter af, ej mindre sagde rörelser, än ock deras upphofsman L.L.Laestadius, samt de s.k. Läsarena, ända till dess uti bihanget till nämnde Tidning N:o 52, för år 1852, uppträder en författare, som uttalar en ovillkorlig förkastelsedom öfver Laestadius samt rörelsens af honom utgifna organ, den ropande rösten. Hade nu dessa Herrar auctorer, i likhet med kronofogden Hackzell uti rapporten, låtit rörelserna rättvisa vederfaras, erkänt deras verkningar hos Läsarena, till skapande af religiös sinnesstämning, redlighet, sedlighet och i allmänhet medborgerlig dygd; hade emot dem såsom bekännare af den allherrskande tidsreligionen, mindre varit att påminna.

Men då förhållandet är motsatsen, välden påtaglig, oviljan uppenbar; då man benämner rörelsen: fanatism; de väckta: "Laestadii gemena parti; fanatiske Läsare, mordbrännare, tillyssnare; så torde Herr Recensenten benäget låta en insändare sig yttra, "quia testis et pars aliqua fuit" (det är: har varit åsyna vittne och haft någon del i dessa rörelser.) Icke hoppas derföre Insändaren kunna utverka mildring i Herr Recensentens dom. Domen torde nog blifva såsom af fordno:" Praeterea censeo, delenda est Carthago" (d.ä. jag anser, att svärmeriet bör utrotas) d.ä. uttydt: korsfäst! korsfäst"? Men den korsfäste har sjelf oåterkalleligen förklarat, att **den som blyges vid mig**

OIKAISU

Aina siitä asti kun kruununvouti Hackzell ensimmäisessä Lääninhallitukselle jättämässään virkaraportissa, joka koski mm. Lapinmaan veronkantoa, mainitsi Tornion Lapinmaassa sekä siihen rajoittuvissa maaseurakunnissa ilmenevistä hengellisistä liikkeistä, niiden julkisista vaikutuksista sekä pelottavista seurauksista, on Norrbottens Postenissa aika ajoin näkynyt arvioita mainituista liikkeistä kuten myös niiden alkuunpanijasta, L. L. Laestadiuksesta sekä niin kutsutuista lukijaisista, kunnes mainitun lehden numeron 52, vuodelta 1852, liitteessä astuu esiin kirjoittaja, joka lausuu Laestadiukselle ja hänen toimittamalleen liikkeen äänenkannattajalle, Huutavan Äänelle, ehdottoman hylkäystuomion. Jos nyt nämä herrat kirjoittajat, kuten myös kruununvouti Hackzell raportissaan, olisivat antaneet oikeuden tapahtua näille hengellisille liikkeille, tunnustaneet niiden vaikutukset luomaan lukijaisissa uskonnollista mielialaa, kunnollisuutta, säädyllisyyttä ja yleisiä kansalaishyveitä, ei heitä vastaan olisi ajan vallitsevan uskonnon tunnustajina ollut niin paljon huomauttamista.

Mutta kun asia on päinvastoin, puolueellisuus on kouriintuntuva ja vastenmielisyys ilmeinen. Kun liikettä nimitetään "kiihkoiluksi" ja heränneitä "Laestadiuksen halpamaiseksi lahkoksi", "hurmahenkisiksi lukijaisiksi", "murhapolttajiksi" ja "kuuntelijoiksi", niin herra arvostelija sallinee erään lukijan saada mielipiteensä kuuluville, quia testis et pars aliqua fuit, eli silminnäkijänä ja jonkin verran osallisena näissä liikkeissä. Lukijakirjoituksen lähettäjä ei silti toivo kykenevänsä saavuttamaan herra arvostelijan tuomioon lievennystä. Tuomio kuulunee kuten muinoin: "paeterea censeo, delenda est carthago", eli minun mielestäni haaveilu on hävitettävä, toisin sanoen ristiinnaulitse, ristiinnaulitse! Mutta Ristiinnaulittu

och min ord, vid honom skall ock menniskones Son blygas, då han kommer i sin Faders härlighet.

Att äfventyra detta är ursinnigt äfventyradt. Ej detta mindre, än ock insändarens enskilta öfvertygelse, för hvilken hon hoppas aktning såsom äfven mången sann Christen med namn af fanatism stämplade Religiosite, föranleder honom derföre, att i sin mohn söka rädda de försmädade Lärarenas ära inför verlden, så litet än Läsarena för sin tillfridsställelse hehöfva värdera verldens omdöme eller bifall. Är det ock sannt äfven som af erfarenheten bestyrkt, att den som vill lyda Guds vilja, han varder förnimmande om denna lärdom är af Gudi; må det likväl, för någon Gamaliels skull, medgifvas Insändaren utreda sammanhanget med de andeliga rörelserna, samt espriten hos de s.k. Läsarena; hvarföre erforderligt blifver att blicka tillbaka på de moraliska och religiösa förhållanden, inom ej mindre Torneå Lappmarker, än nästgränsande Lands församling, före perioden af det så kallade Läseriet.

Oupphörligt steg med förfärligt växande progression, och nådde slutligen höga norden, den "Laehteus" flod, hvarutur den sinliga menniskan dricker glömska af förnuft och samvete, Gudomlig och mensklig lag och ordning, ja, äfven af hvad verldsmenniskan så högt, om icke högst, värderar, timligt välstånd och allmänna opinionen. Krögeriet samt dryckenskåpen med dem åtföljande, förlamad verksamhet, försämradt hälsotillstånd, försvagad physik, tilltagande fattigdom, äktenskaplig oenighet, huslig missämja, vanvårdad barnauppfostran, otuktigt umgänge, oägta barn, förkortad lefnads tid, dödsfall, mer än troligen förorsakade af starka dryckers

on peruuttamattomasti lausunut, että se, **joka häpeää minua ja minun sanojani, häntä myös Ihmisen Poika häpeää tullessaan Isänsä kunniaan.**

On mieletöntä saattaa itsensä tähän vaaraan. Edellä mainitun lisäksi tähän antaa aihetta myös lukijakirjoituksen lähettäjän henkilökohtainen vakaumus, jolle hän toivoo kunnioitusta. Myös moni hurmahenkiseksi uskovaiseksi nimitetty totinen kristitty antaa aihetta tarttua kynään, että kirjoittaja yrittäisi osaltaan pelastaa pilkattujen lukijaisten kunniaa maailman silmissä, vaikka heidän ei tyydytykseksen paljon tarvitsekaan ottaa huomioon maailman mielipidettä tai hyväksymistä. On myös totta ja kokemus vahvistaa, että se, joka tahtoo olla kuuliainen Jumalan tahdolle, tuntee, onko tämä oppi Jumalasta. Annettakoon lukijamielipiteen lähettäjän kuitenkin jonkun Gamalielin vuoksi tehdä selkoa noista hengellisistä liikkeistä samoin kuin niin kutsuttujen lukijaisten henkevyydestä, minkä tähden väistämättä joutuu silmäilemään taaksepäin niihin moraalisiin ja uskonnollisiin olosuhteisiin, jotka ovat vaikuttaneet ennen niin kutsutun lukijaisliikkeen aikakautta sekä Tornion Lapissa että siihen rajoittuvissa maaseurakunnissa.

Taukoamatta ja kauheasti kasvavalla voimalla nousi ja saavutti lopulta kaukaisen Pohjolan tuo tappava virta, josta aistillinen ihminen juo unohduksiin järkensä ja omantuntonsa, jumalallisen ja inhimillisen lain ja järjestyksen ja vieläpä sen, mitä maailman ihminen arvostaa niin paljon, jos ei eniten, nimittäin ajallisen hyvinvoinnin ja yleisen mielipiteen. Viinanmyynti ja juoppous sekä niiden seurauksena tapahtuva toiminnan lamaantuminen, terveydentilan huonontuminen, heikentynyt kunto, lisääntyvä köyhyys, aviollinen riitaisuus, perhe-elämän epäsopu, laiminlyöty lastenkasvatus, haureellinen seurustelu, aviottomat lapset, lyhentynyt elinikä, vahvojen juomien kohtuuttoman nauttimisen todennäköisimmin aiheuttamat kuolemantapauk-

omåttliga förtärande; förtroende man och man emellan undergräfd; allmänna säkerheten förstörd genom bedrägerier, tjufverier, våldsamheter, ogerningar under många former, brottmåls rannsakningar, samt Rättegångar om mitt och ditt, hade uppnått en ryslig höjd.

set, samoin kuin keskinäisen luottamuksen tärvääntyminen, yleisen turvallisuuden menetys petosten, varkauksien, väkivaltaisuuksien, monenlaisten väärintekojen, rikosasioiden tutkimisen ja oikeudenkäyntien vuoksi minun ja sinun tavaroista; tämä kaikki oli saavuttanut pöyristyttävän mitan.

Menniskovännen hade sorgliga anledningar att betvifla menskligheten framskridande till något bättre, då den tvärt om tycktes undergå den sista gäsnings processen. Insändaren känner tillförlitligt, att, åtminstone hvad Jukkasjärvi Lappmarks församling angår, kan Consumtion af spirituosa, åtminstone under den tid, då Schiangeli Bruk anlades och drefs, beräknas till 6000 å 8000 kannor årligen; krögare funnos, hvilka afyttrade hvar sina 500 kannor under årets lopp. Allt krögade; allt söp; man och qvinna, gammal och ung. Krog nästan i hvarje gård, hvarje kyffe eller stuga, hållen hufvudsakligen för Lappmanna allmogen; ehuru äfven, hvilken annan som häldst, var välkommen; äfvensom krögaren sjelf nödsakades supa i sällskapet lifligare då, att animera sina kunder. Såsom supstyfver antogs allt, icke undantagande Lappens nödvändigaste klädes persedlar.

Ihmisystävällä oli murheellisia syitä epäillä ihmiskunnan kehittymisestä mihinkään parempaan, koska se päinvastoin tuntui suistuvan viimeiseen käymisprosessiin. Kirjoituksen lähettäjä tietää varmasti ainakin mitä Jukkasjärven seurakuntaan tulee, että väkijuomien kulutuksen voidaan ainakin Skiangelin ruukin perustamisen ja käynnissäolon ajalla laskea olleen 6000-8000 kannua vuodessa. Oli kapakoitsijoita, jotka myivät kukin viisisataa kannullista vuoden mittaan. Kaikki myivät viinaa, kaikki ryyppäsivät, miehet ja naiset, vanhat ja nuoret. Viinanmyynti oli järjestetty melkein joka taloon, joka murjuun ja mökkiin pääasiassa lappalaiskansaa varten, vaikkakin myös muut olivat tervetulleita. Samaten myös kapakoitsija itse joutui ryyppäämään ahkerasti piristääkseen asiakkaitaan. Ryypyn maksuksi kelpasi kaikki, myös lappalaisen välttämättömimmät vaatekappaleet.

Lappmannen, öfverlastad, vårdade ej renhjorden; vargarne härjade den. Vaknad ur ruset var han ruinerad. Vore det än icke sannt, att han besupen vräktes utur krogrummet i snödrifvan, och förfrös sig, eller uti sina skogar uppspårades af sins emellan beslägtade, och förthy emot hvarandra, såsom vittnen, oanvändbare krögare, trakterades till dess han förlorat sansningen samt under dess medvetslösa belägenhet, undgick besväret med liqviden af sina skulder, dem krögaren qvittade, mot de rehnar han medtog, enligt det pris krögare samvetet dem åsatte. Lappqvinnan åter besupen,

Lapin mies ei juopuneena huolehtinut porolaumastaan, vaan sudet hävittivät sitä. Herättyään päihtymyksestään hän oli puilla paljailla. Saattoipa käydä niinkin, että hänet päihtyneenä heitettiin ulos kapakasta lumikinokseen paleltumaan kuoliaaksi. Tai sitten kapakoitsijat, jotka keskinäisen sukulaisuussuhteensa vuoksi olivat kelpaamattomia todistajiksi, jäljittivät hänet hänen metsästään ja kestitsivät häntä siihen asti, että hän menetti tolkkunsa ja tässä tiedottomassa tilassaan hän pääsi velkojensa maksun vaivasta. Kapakoitsija otti maksuksi poroja kapakoitsijantuntonsa asettamaan hintaan. Lappalaisnainen taas unohtaa päissään rinta-

glömmer sitt späda barn, lemnar det utan vård, finner det dödt, då hon ändteligen återkommer från närings stället, eller förgiftar det med modersmjölken; i följd hvaraf de flesta Lappbarn dogo under och vid ett års ålder.

lapsensa, jättää sen vaille hoitoa ja löytää sen kuolleena, kun hän lopulta palaa ravintolasta. Tai sitten myrkyttää sen äidinmaidollaan. Tämän seurauksena useimmat lappalaislapset kuolivat vuoden ikäisinä tai nuorempina.

Ifrån 1832, till 1846, minskades Jukkasjärvi församlings Lappmanna befolkning, med 10 personer årligen, oaktadt den årliga propagationen, såsom styrkes af Tabellerna, hvilka Insändaren consulerat, så, att man kunde med visshet beräkna tidpunkt, då, under fortfarande likartade förhållande, den skulle upphöra att existera, den enda lefvande varelse, som kunde förvandla de öde ställen till en mennisko verld. Norrske kusterne koloniserades af de i mängd utvandrande, utarmade Lapparne. Äfven en del fattiga nybyggare sökte sig dit, framsläpande ett torftigt lif, dels fiskandes, mest bettlandes; ty några gross krögare undantagandes, blefvo denna förderfliga näringsidkare ganska måttligt behållne, tillfölje så af eget supande, som den öfver detta skamliga närings fång hvilande förbannelsen.

Vuodesta 1832 vuoteen 1846 Jukkasjärven lappalaisväestö väheni kymmenellä henkilöllä vuosittain huolimatta vuotuisesta paikkakunnalle muutosta, kuten tilastot osoittavat, joihin kirjoittaja on tutustunut. Näiden perusteella voisi varmuudella laskea sen ajankohdan, jolloin olosuhteiden jatkuessa muuttumattomina lappalaisväestö häviäisi kokonaan, ainoa elävä olento, joka voi muuttaa autiot tunturit ihmismaailmaksi. Joukoittain pois muuttavat, rutiköyhät lappalaiset kansoittivat Norjan rannikoita. Myös joukko köyhiä uudisasukkaita etsiytyi sinne elää rähjästäen puutteellista elämäänsä, osittain kalastaen, mutta enimmäkseen kerjäten, sillä joitakin suurkapakoitsijoita lukuunottamatta tämän turmiollisen elinkeinon harjoittajat saivat varsin vähän jäämään säästöön oman juopottelunsa vuoksi, mikä on tämän häpeällisen elinkeinon yllä lepäävä kirous.

Fattigpersonalen ökades, fattigdomen undergräfde allmänna säkerheten, då emot armodets frestelser till bedrägerier, tjufverier, röfverier, ingen motvigt fanns hos menniskor, hvilka superilasten och superi vanan, och superi behofvet gjort döfve för samvetets, förnuftets, opinionens och Religionens bud. Hvilodagen blef krögarnes och drinkarnes brådaste arbetsdag; Religiösa sammanträden, sammelplatsen för dem. Från Läsförhöret till krogstugan; från Herrans bord till djeflarnas bord, ja! ty värr, tvärt om likaledes vandrade krögaren, vandrade drinkaren, utan fruktan för Gud, utan försyn för någon menniska.

Köyhälistö lisääntyi. Köyhyys heikensi yleistä turvallisuutta, koska ihmisillä ei ollut vastalääkettä kurjuuden aiheuttamille kiusauksille pettää, varastaa ja ryöstää, sillä juoppouden pahe, juoppouteen tottuminen ja viinarahan tarve olivat kuolettaneet omantunnon, järjen, mielipiteen ja uskonnon käskyt. Lepopäivästä tuli kapakoitsijoiden ja juomarien kiireisin työpäivä, uskonnollisista kokouksista tuli heidän kokoontumispaikkojaan. Lukukinkereiltä kapakkaan, Herran pöydästä perkeleiden pöytään, ja valitettavasti myös päinvastoin, vaelsi kapakoitsija, vaelsi juomari, ilman jumalanpelkoa ja kunnioittamatta ketään ihmistä.

Dånade så en ström genom Lappmarkens fjäll, att rensa den finkel-

Silloinpa pauhasi virta läpi Lapinmaan tunturien puhdistamaan tuota kiljun saas-

smittade luften. Den andeliga rörelsen, väckelsen inträdde såsom en välsignad uppenbarelse uti "Ellofte stunden" att hejda det ursinniga framrusandet på förderfvets stig. Men denna väckelse uppenbarade sig, icke såsom en matt, lifrädd, långtrådig nykterhets predikant, allenast gående lik katten kring heta gröten och metafysiskt läsande öfver fylleri lastens immoralité, samt förstörande inverkan på timligt välstånd och medborgerligt anseende; utan väckelsen visade sig i skepelsen af en Evangelisk predikare, som med liflig imagination, på sitt bildrika, ehuru för sliskvana socker mamma magar, stundom i dryganste laget skarpsaltade språk; predikade för krögande och supande åhörare öfver fylleri syndens andeliga styggelse, samt dess olyckliga följder, för den odödliga själen så i den närvarande, som tillkommande verlden.

Han resonerade så, och enligt Insändarens öfvertygelse, äfvensom de väcktas erfarenhet rätteligen så: utan genomgången mellan formation, kan icke den onaturliga menniskan ombildas till nytt kreatur. Hon måste först undergå förändring till naturlig menniska; sedan kan den naturliga menniskan omskapas till det nya kreaturet. Hon måste afstå njutningen af det opiat, hvarigenom själafienden neutraliserar själavännens Jesu Andes och ords verkningar. Derföre gisslade han brännvins patronerna, krögarena och drinkarena, med icke blott föraktets och satirens, utan äfven med Furiernas gissel. Han gaf lif åt den utlefvade sanningen, att det finnes en himmel för den botfärdige, benådade, troende, pånyttfödde, fromme, såsom äfven ett helvete för den obotfärdige, obenådade, otrogne, ogudaktige.

Denna sanning lifvad till lefvande (känsla), verkade de andeliga rörelserna, tuttamaa ilmaa. Tuo hengellinen liike, herätys, saapui siunattuna ilmestyksenä yhdennellätoista hetkellä estämään mieletöntä ryntäämistä turmion polulla. Mutta tämä hengellinen herätys ei ilmestynyt voimattomana, peloissaan olevana ja pitkäpiimäisenä raittiussaarnaajana kierrellen ainoastaan kuin kissa kuumaa puuroa luennoimassa metafyysisesti juoppouden paheen moraalittomuudesta ja sen ajallista hyvinvointia ja yhteiskunnallista arvostusta tuhoavasta vaikutuksesta, vaan herätys näyttäytyi evankeliumin saarnaajana, joka saarnasi vilkkaan mielikuvituksen ja rikkaan kuvakielen maustamalla kielellä, vaikkakin se imelään tottuneiden äidin sokerimasujen mielestä toisinaan oli ylönpalttisen runsaasti suolattua. Hän saarnasi viinakauppaa harjoittaville ja ryypiskeleville kuulijoille juoppouden synnin hengellisestä kauhistuksesta sekä siitä kuolemattomalle sielulle aiheutuvista onnettomista seurauksista, jotka kohtaavat sekä nykyisessä että tulevaisessa maailmassa.

Kirjoituksen lähettäjän vakaumuksen ja heränneiden kokemuksen mukaan hän arveli oikein, että luonnoton ihminen ei voi muuttua uudeksi luontokappaleeksi käymättä läpi välivaihetta. Hänen on ensin muututtava luonnolliseksi ihmiseksi, sitten voi luonnollinen ihminen tulla muutetuksi uudeksi luontokappaleeksi. Hänen on lakattava nauttimasta sitä opiaattia (nukutusainetta), jolla sielunvihollinen neutraloi sielunystävän Jeesuksen Hengen ja Sanan vaikutukset. Sen vuoksi saarnaaja kuritti paloviinapatruunoja, kapakoitsijoita ja juomareita, ei ainoastaan ylenkatseen ja ivan mutta myös raivottarien ruoskalla. Hän antoi elämän tuolle elämään kyllästyneelle totuudelle, että on olemassa taivas katuvaiselle, armoitetulle, uskovaiselle, uudestisyntyneelle hurskaalle, samoin kuin myös on olemassa helvetti katumattomalle, armosta osattomalle, epäuskoiselle, epäjumaliselle.

Tämä totuus elävöityneenä eläväksi tun-

väckte, såvidt mennisko öga kan se, pluraliteten af den säkra hopen. Handen börjar bäfva på så (väl) krögaren, som drinkaren. Nektarn luktade vidrigt, smakar vidrigt. Drinkaren förbannar den bort från sin mun; krögaren låter den förrinna på sin mark. Lustans slaf slapp bestens boja. Den onaturliga menniskan har genomgått mellanformationen; Guds Andes verkningar neutraliseras icke mera. Hon kan blifva ett nytt kreatur, och jemförd icke blott med dess ursprungliga belägenhet l:mo, utan ock 2:do med mellanformationen, har pluraliteten inom Torneå Lappmarker blifvit, om eljest man af frukten skall känna trädet, såsom Frälsaren vittnat (Ett nytt kreatur). Det måtte väl få anses såsom frukt och bevis på trädets - väckelsens - den andeliga rörelsens antaglighet och godhet, bevis derpå, att den onaturliga menniskan utdödt, att bland Torneå Lappmarks 2000 individer, betydligt öfvergripande folkmängd, finnas blott 2:ne personer, hvilka skoftals nyttja spirituosa, och dertill en enda, som en enda gång om året, samt denna enda gång, icke ens inom socknen, förtärer starka drycker. Deras begagnande hafver upphört, ej mindre inom Torneå Lappmarker än ock (inom) nästgränsande Pajala Lands församling, hos de försmädade Läsarena upphört, vid Barndop, Bröllop, begrafningar, Religions förhör, Tings hållning, marknader, uppbörds stämmor med i öfrigt allmänna sammanträden, hvilka förr varit så oroliga.

teeksi aiheutti hengelliset liikkeet ja herätti, mikäli ihmissilmä voi nähdä, suurimman osan suruttomasta joukosta, Sekä kapakoitsijan että juomarin käsi alkaa vapista. Nektari haisee pahalta ja maistuu vastenmieliseltä. Juomari kiroilee sen ulos suustaan, kapakoitsija antaa sen valua maahan. Himon orja pääsi hirviön kahleista. Luonnoton ihminen on kokenut välivaiheen. Jumalan Hengen vaikutukset eivät enää neutraloidu. Hänestä voi tulla uusi luontokappale, ja verrattuna ensiksi alkuperäiseen olemukseensa ja toiseksi välivaiheeseensa Tornion Lapin enemmistö on tullut uudeksi luontokappaleeksi, jos muutoin puu voidaan tuntea hedelmästään, kuten Vapahtaja on todistanut. Sitä voitaneen pitää hedelmänä ja todisteena puun - herätyksen - eli hengellisen liikkeen kelvollisuudesta ja hyvyydestä sekä todisteena luonnottoman ihmisen sukupuuttoon kuolemisesta, että Tornion Lapin yli 2000 ihmisestä ainoastaan kaksi käyttää väkijuomia, kun saa sen puuskan, sekä niiden lisäksi yksi ainoa, joka käyttää väkeviä juomia kerran vuodessa ja tämänkin ainoan kerran pitäjän ulkopuolella. Väkijuomien käyttö on loppunut niin Tornion Lapissa kuin läheisessä Pajalan seurakunnassakin pilkattujen lukijaisten keskuudessa ristiaisissa, häissä, hautajaisissa, lukukinkereillä, käräjillä, markkinoilla, veronkantokokouksissa kuten muissakin yleisissä tilaisuuksissa, jotka ennen olivat niin rauhattomia.

Med hyllandet af den absoluta nykterhetens princip inträdde uti deras herravälde, förnuft, samvete (?), opinion (?), Religionen (?) äfven så mycket, som erfordras till utvärtes anständighet och medborgerlig dygd.

Ehdottoman raittiuden periaatteen kunnioittaminen palautti heidän hallintaansa järjen, omantunnon, mielipiteen ja jopa uskonnon sille rajalle kuin ulkonaiseen siveyteen ja yhteiskunnalliseen hyveellisyyteen vaaditaan.

(Förnuft, förstånd, minne och andra objectiva själsförmögenheter äro uti sina operationer underkastade menniskans vilja, och kunna derföre med rätta sägas vara underkastade menniskans herra-

(Järki, ymmärrys, muisti ja muut objektiiviset sielunkyvyt ovat toiminnaltaan ihmisen tahdon alaisia ja siten niiden voidaan oikeudella sanoa olevan ihmisen hallinnassa. Mutta omatunto ei ole ih-

välde; men samvetet är icke underkastadt menniskans vilja, icke heller opinionen, som är en passion antingen dermed menas andra menniskors omdöme om menniskors moraliska karaktär, eller aktningen för sig sjelf, hvilken moralisterna omtala, men en Christen kan icke hysa någon aktning för sig sjelf, så vida han annars känner sin nedriga karaktär, eller sin onda natur, derest han icke blifvit förblindad af egenrättfärdighet och egenkärlek, som gifva honom ett falskt moraliskt värde. Religionen kan icke heller sägas vara underkastad menniskans herravälde; sådant påstående strider emot 18 paragrafen af Augsburgiska bekännelsen.

Den religion, som menniskan har i sin magt, är skrymteri; men den sanna religionen är ett verk af Guds Anda, som verkar fritt, och denna Religion kan icke inträda i menniskans herravälde. Redaktionens anmärkning.)

Vid denna den naturliga menniskans Culminations punkt, stannade dock ett jämförelsevis högst obetydlig minoritet. Men den ojemförligt större Läsare pluraliteten hos hvilken nykterheten egde hjertroten, icke uti kallblodiga Resonementer, öfvergående intryck och möjligen "la force des chosch" (att följa med strömmen), utan deremot uti djupa känslor, alfvarlig väckelse samt uppriktigt bekymmer om det enda nödvändiga, hos denna pluralitet alstrades mera, än utvärtes anständighet och medborgerlig dygd. Det nya kreaturet begynte få lif, och dess lifsyttringar märktes uti sorg öfver synden, hat till synden, försakelse af verlden, längtan till himmelen, samvetets rening, och lifrädsla vid hvarje steg i lifvet.

Men om äfven den Evangeliska predikarens röst, icke verkar mer än nykterhet, så vore likväl dess ropande en välsignad uppenbarelse, samt ett af-

misen tahdon alainen, ei myöskään mielipide, joka on intohimo, tarkoitetaanpa sillä sitten joko toisten ihmisten arviota ihmisten moraalisesta luonteesta tai itsekunnioitusta, josta moralistit puhuvat. Mutta kristityllä ei voi olla mitään itsensä kunnioittamista sikäli kuin hän muutoin tuntee alhaisen luonteensa eli pahan luontonsa, jos omavanhurskaus ja itserakkaus eivät ole sokaisseet häntä. Ne voivat antaa hänelle väärän moraalisen arvon. Uskonnon ei voida myöskään sanoa olevan ihmisen tahdon alaisen, sellainen väittämä sotii Augsburgin tunnustuksen 18. pykälää vastaan.

Uskonto, johon ihmisellä itsellään on valta, on teeskentelyä. Mutta todellinen uskonto on Jumalan Hengen työtä, joka vaikuttaa vapaasti. Ja tämä uskonto ei voi tulla ihmisen hallintaan. Toimituksen huomautus.)

Tähän luonnollisen ihmisen huipentumaan pysähtyi tosin verrattain merkityksetön vähemmistö. Huomattavasti suuremmassa lukijaisenemmistössä, jossa raittius ulottui sydämen syövereihin asti, eikä jäänyt kylmäverisiin tuumailuihin, ohimeneviin vaikutteisiin ja mahdollisesti virran mukana seuraamiseen (la force des chosch), vaan ulottui sitävastoin syviin tunteisiin, vakavaan heräykseen sekä oikeaan huolenpitoon siitä ainoasta tarpeellisesta, tässä enemmistössä syntyi enemmän kuin ulkonaista säädyllisyyttä ja yhteiskunnallista hyvettä. Uusi luontokappale alkoi saada elämää, ja sen elämänmerkit ilmenivät synninsuruna, synnin vihaamisena, maailman ylenkatseena, kaipauksena taivaaseen, omantunnon puhdistuksena ja suunnattomana pelkona henkensä puolesta jokaisella elämän askeleella.

Mutta vaikka tuo evankeliumin saarnaajan ääni ei olisikaan vaikuttanut enempää kuin raittiuden, niin sen huutaminen olisi kuitenkin siunattu ilmestys samoin kuin

görande bevis på möjligheten af ordets tjenare, att i detta afseende kunna åstadkomma mera, än lagar, domare och åklagare. - "Hvi uträttas då icke". Frälsaren svarar sjelf härpå: **I hafven icke velat.**

Men väckelsen verkade vida mera i den mån nya kreaturet tillväxte. Brotten in procento sexti hafva upphört. Oäkta barn, förförare, förförde, förförande, smutsa nu icke församlingens kyrkoböcker. (Härifrån undantages likväl Pajala Församling, hvarest ännu finnas icke allenast oäkta Barnaföderskor, utan äfven sådana upplysta och barmhertiga krögare, som taga de värnlösa jungfrurna i försvar, och befordra dem till en snar förlossning. Redactionens anmärkning).

Trätobröder, bedragare, skälmar, tjufvar, ogerningsmän, i allmänhet försvunnna, icke förgätandes, att lättsinnigheten, falskheten, egoismen lemnat rum för rättsinnigt, uppriktigt, kärleksfullt väsende. Ej nödgas kronobetjeningen lagfora, domaren afdöma, profossen afstraffa; ty brott emot person eller egendom förekomma icke. Vägfarande anlända, men deras medhafvande gods, kan gerna lemnas under himmelens tak, hvilket äfven allmänneligen sker, och stor blifve icke risken, vid borgen för ersättning af en Läsares tillgrepp. (Här menar Insändaren sådane Läsare, som göra alfvar af sin salighets sak. Men den blinda hopen tror, att alla Läsare äro rätta Läsare. Och uti de nedre Församlingarna tror allmogen och de handlande, att alla, som komma från Jukkasjärvi och Pajala äro Läsare; detta har sjelfva djefvulen inbillat dem. Redactionens anmärkning.) Insändaren har sjelf sett de handlande aflägsna sig från försäljningsrummen, lemna kistan och gods utan lås och vård i den omgifvande Folkmängden; intet förkommer. Deremot tillkomma ratkaiseva todiste sananpalvelijan mahdollisuudesta saada tässä asiassa enemmän aikaan kuin lait, tuomarit ja syyttäjät. - Miksi siis ei toimita? Vapahtaja vastaa itse tähän: **"Te ette tahtoneet!"**

Mutta samassa suhteessa kuin uusi luontokappale kasvoi, heräyksen vaikutus lisääntyi myös. Rikokset ovat lakanneet kuusikymmentäprosenttisesti. Aviottomat lapset, viettelijät, vietellyt ja viettelykset eivät enää tahraa seurakunnan kirkonkirjoja. (Tässä kuitenkin tekee poikkeuksen Pajalan seurakunta, jossa on vielä aviottomien lasten synnyttäjien lisäksi myös sellaisia valistuneita ja armeliaita kapakoitsijoita, jotka ottavat nämä suojattomat neitoset suojelukseensa ja auttavat heitä pikaiseen synnyttämiseen. Toimituksen huomautus.)

Riitaveljet, pettäjät, konnat, varkaat ja pahantekijät ovat yleisesti ottaen hävinneet unohtamatta sitä, että kevytmielisyys, vilpillisyys ja itsekkyys ovat antaneet sijaa oikeamieliselle, vilpittömälle ja ystävälliselle olemukselle. Ei tarvitse kruununpalvelijan haastaa oikeuteen, tuomarin tuomita eikä pyövelin rangaista, sillä henkilö- tai omaisuusrikoksia ei esiinny. Matkustavaisia saapuu, mutta heidän matkatavaransa voidaan kernaasti jättää taivaan katon alle, kuten myös yleisesti tapahtuu, eikä olisi kovinkaan suuri riski luvata korvata, mikäli jos joku lukijainen kajoaa toisen omaisuuteen. (Tässä kirjoituksen lähettäjä tarkoittaa sellaisia lukijaisia, jotka ovat vakavissaan autuudenasiassaan. Mutta sokea joukko luulee, että kaikki lukijaiset ovat oikeita lukijaisia. Ja eteläisemmissä seurakunnissa rahvas ja kauppiaat luulevat, että kaikki Jukkasjärvestä ja Pajalasta tulevat ovat lukijaisia. Itse perkele on saanut heidät uskomaan tämän. Toim. huom.) Kirjoituksen lähettäjä on itse nähnyt kauppiaan poistuvan myyntitiloista jättäen kirstunsa ja tavaransa lukitsematta ja huolehtimatta ympäröivän kansanpaljouden keskelle, mitään ei katoa. Sitävastoin

gamla kunder, hvilka i åratal, bedragit, försnillat, de komma, bjuda, bedja, knäfalla, att de måtte få godtgöra hvad de illa hafva gjort, så att det är just intressant att se, hos Läsaren det ömtåliga samvetets verkningar, och på den stolte, spotske penninge mannen, huru han svarslös och förlägen, måste skämmas inför den han i sitt inre kallar verldens afskrap.

vanhat asiakkaat, jotka ovat vuosikausia pettäneet ja kavaltaneet, tulevat pyytämään, anomaan ja rukoilemaan, että he saisivat korvata, mitä he ovat väärin tehneet, niin että on kerrassaan mielenkiintoista nähdä herkän omantunnon vaikutuksia lukijaisessa, ja myös tuota ylpeää ja pilkallista rahamiestä, kuinka hänen on sanattomana ja neuvottomana hävettävä sen edessä, jota hän mielessään kutsuu maailman pohjasakaksi.

Mångårige tvister biläggas, hemliga förbrytelser, begångna orättvisor yppas, afbedjas, försonas. Oeniga makar tillgifva, glömma, förlikas, allt derföre, att den påflugna, vildsinta, envisa hunden, samvetet, gifva eljest ingen frid. Detta inom Torneå Lappmarker, äfven som nästgränsande Pajala Församling glädjande förhållande, har likaledes inom Gellivare pastorat begynt inträda. För 3 år sedan herrskade mörkret och dryckenskapen; knappt nog ficks rum för missions scholan, än mindre bidrag till dess underhåll. Anständigt bevistades Gudstjensten af iskalla åhörare med öron, som intet hörde, ögon, som intet sade, hjertan, som intet kände; lefverne, som icke bättrades. Presterskapet i Gellivare har vid flere visitationer fört en jämmerlig klagan deröfver, att den till kyrkoplatsen ankommande allmogen emottogs af krögarena med öppna armar, trakterades och undfägnades och beskänktes så på Böndags morgonen, att allmogen icke orkade gå till kyrkan, utan tillbragte sin helgedag i krögarenas rum. Knappt en tredjedel af den till kyrkan, för Böndagens firande ankomna allmogen slapp in i kyrkan emedan den öfriga delen var ankommen af starka drycker. Den gamla pastorn på stället lät sådant passera, den gamla Länsman på stället, lät sådant passera. Endast de yngre Presterne Henric och Johan Laestadius, samt Westerlund, hvilka tid efter annan föreslått Pastoral

Monivuotiset riitaisuudet sovitetaan, salaiset rikokset ja tehdyt väärinteot tunnustetaan, rukoillaan anteeksi ja sovitetaan. Riitaiset puolisot antavat anteeksi, unohtavat ja tekevät sovinnon. Ja kaikki tämä sen vuoksi, että tuo tungetteleva, kiukkuinen ja itsepäinen koira, omatunto, ei muuten anna rauhaa. Tällaisia Tornion Lapissa samoin kuin läheisessä Pajalan seurakunnassa tapahtuneita ilahduttavia asioita on niinikään alkanut ilmetä Jellivaaran pastoraatissa. Kolme vuotta sitten hallitsi pimeys ja juoppous. Tuskin löytyi huonetta lähetyskoululle, vielä vähemmän avustusta sen ylläpitoon. Siististi osallistuivat jumalanpalvelukseen jääkylmät kuulijat, joilla oli korvat, jotka eivät kuulleet mitään, silmät, jotka eivät nähneet mitään, sydän, joka ei tuntenut mitään ja joiden elämä ei parantunut. Jellivaaran papisto on useissa tarkastuksissa esittänyt surkean valituksen siitä, että kapakoitsijat ottivat avosylin vastaan kirkolle tulleen kansan, kestitsivät, syöttivät ja juottivat niin rukouspäivän aamuna, että kansa ei jaksanut kävellä kirkkoon, vaan se vietti koko pyhäpäivän kapakoitsijoiden talossa. Tuskin kolmasosa rukouspäivän viettoon kirkolle saapuneesta kansasta pääsi kirkkoon, sillä loput olivat tulleet väkevien juomien takia. Paikkakunnan vanha pappi antoi tuon tapahtua, paikkakunnan vanha nimismies salli tuon tapahtua, ainoastaan nuoremmat papit Henrik ja Johan Laestadius sekä Westerlund, jotka ajoittain hoitivat kirkkoherran virkaa Jellivaarassa, valittivat tätä epäkohtaa. Mutta nyt, kun lukijaisuus on

vården i Gellivare, beklagade förhållandet; men nu, då Läseriet kommit in i socknen, och folket försättas uti en andelig berusning vid Herrans altare, då heter det: att fanatismen utbreder sig, förnämligast genom Laestadii Concepter, som läsas i missons scholan. Var icke det förra lefvernet fanatism? (Nej; det var äkta Lutheranism: så mena krögarena och deras patroner och gynnare. -Red. anm.)

tullut paikkakunnalle, ja kun kansa tulee hengellisesti juovuksiin Herran alttarilla, nyt kuuluu, että hurmaus levenee, erityisesti Laestadiuksen saarnakäsikirjoitusten välityksellä, joita luetaan lähetyskoulussa. Eikö se entinen elämä ollut hurmausta? (Ei, se oli aitoa luterilaisuutta, niin ajattelevat kapakoitsijat ja heidän patruunansa ja suojelijansa. Toimituksen huomautus.)

Nu är 2/3 af Församlingen nykter, en stor mängd väckt; ganska många lefvande Christna; nu erbjudes rum för scholan samt understöd till fattige scholbarns kosthållning och beklädning.

Nyt on kaksi kolmasosaa seurakunnasta raittiita, suuri osa heränneitä ja varsin monet eläviä kristittyjä. Nyt tarjotaan huoneita koululle sekä tukea köyhien koululasten muonitukseen ja vaatetukseen.

Försmädades Christendomen (af hedningarne?) den var ej annat än svärmeri. (Så mena hedningarne). Nära nog begicks våld emot väckte, som der (i scholan) aflade besök. Nu senteras (uppmärksamt höres) Lärares ord; ordets verkan visar sig i rörd sinnes författning och Christeligt lefverne. Låt vara, att icke hos alla s.k. Läsare ("den inre omskapningen har föregått den yttre") har från denna inre omskapning den yttre formation utgått; må ske, att en del af dem har strömmens våldsamhet med sig fört. (Om denna ström är Jordans flod; så blifva alla döpte deruti med Johannes döpelse, till bättring; ty jag, säger Johannes, döper med vatten, men efter mig kommer den, som för mig varit hafver; han skall döpa eder med den Helige Ande och Eld. Johannis döpelse med bättringen, måste föregå den lefvande Christendomen. Red. anm.)

Pakanat pilkkasivat kristillisyyttä, se ei ollut muuta kuin haaveilua pakanain mielestä. Heränneet, jotka kävivät tuota koulua, tulivat milteipä väkivalloin kohdelluiksi. Nyt arvostetaan ja kuunnellaan tarkkaavaisesti opettajan sanoja. Sanan vaikutus tulee näkyviin liikuttuneena mielentilana ja kristillisenä elämänä. Olkoon niin, ettei kaikissa niin kutsutuissa lukijaisissa ole sisällinen uudistus edeltänyt ulkonaista uudistusta. Olkoon niin, että osan heistä on virran väkevyys vienyt mukanaan. (Jos tämä virta on Jordanin virta, niin kaikki tulevat kastetuiksi siinä Johanneksen kasteella parannukseen, sillä minä - sanoo Johannes - kastan vedellä, mutta minun jälkeeni tulee se, joka minun edelläni on ollut. Hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä ja tulella. Johanneksen parannuksen kasteen täytyy edeltää elävää kristillisyyttä. Toimituksen huomautus.)

Flere hafva, för skammens skull, för de ifriga Läsarenas eviga kältandes skull, nödsakats blifva nyktre, fridsamme, redlige, ordentlige. Det är ju likväl något godt: (så mena icke motståndarena). Det är allt, hvad verldsmenniskan eger att fordra, förstå och

Monien on häpeän vuoksi ja innokkaiden lukijaisten ainaisen nalkuttamisen tähden ollut pakko ruveta raittiiksi, rauhallisiksi, rehellisiksi ja kunnollisiksi. Onhan se kuitenkin hyvä, vaikka vastustajat eivät olekaan sitä mieltä. Siinä on kaikki, mitä maailman ihminen osaa vaatia, mitä hän

pröfva, (eller) bevärdigas med pröfning. Afräkne från summan af de väckte, deras antagonister, så många, att resten nedsjunker till det minsta belopp, Evangelium på Sexagesima kan föranleda: likväl; ja! Om af de så månge kallade endast få vore utvalde som med afseende å trofasthet intill döden, utväljas, att erhålla lifsens krona; så återstår ändock, om äfven liten, likväl, enligt insändarens öfvertygelse, vid närvarande förhållanden, öfrige Församlingars, bland tjocka ogräset, osynliga hvetestrån, vida vägnar till antalat öfvervägande hop, rättskaffens själar, sanne Christne väl under det försmädade Läsarenamnet, men ock under Läseriets, för verldens bestraffning svårligen åtkomlige, för verldens tankeförmåga, enda fattiga, yttre skepelse. (Ljuset kom i verlden, men mörkret kunde det icke begripa. Red. anm). Ty på denna djupa, af otaliga lysande punkters sammanblandade ljus, upplysta himmel, finnas likväl några stjernor af första storleken, hvilka väl kunde vara värde, att en blick dem egnades af verlden, om dess svaga ögon kunde fördraga deras bländande glans. De heta: samvetsfrid, för hvad mig oroat, benådning för hvad jag brutit: Troskraft till seger öfver mina passioner, synden och verlden, förtroende till den osynliga hand, som leder mig efter sitt råd: timmar som förflyga under umgänge och samtal med Frälsaren, och förnöjsamt sinne i lifvet, huru än mina öden svepa (?) mig in: försmak af den tillkommande verldens kraft, då den benådade får i hjertat känna, huru tröstlösheten, samvets masken, dödsfruktan och mörkret på djupet af evigheten flydt, för den osägeliga känsla af klarhet och fröjd, som ofvanefter utgjuter sig i hjertat, genomströmmar, fyller och genomeldar hjertat, att älska och prisa Frälsaren, så att den benådade själen, af nådens sötma och Christi kärlek och all de saligas lust betagen,

ymmärtää ja mitä hän kokee tai pitää kokemisen arvoisena. Vähentäköön vastustajat heränneiden määrästä niin paljon, että jäännökseksi tulee pienin määrä, mihin seksagesimasunnuntain evankeliumi saattaa antaa aihetta. Niin, jos niin monista kutsutuista vain harvat, joilla on kuolemaan asti ulottuvan uskollisuuden aikomus, ovat valitut saamaan elämän kruunun, kirjoituksen lähettäjän käsityksen mukaan on kuitenkin jäljellä lukumäärältään kaikkia paljon suurempi joukko nisunkorsia, jotka tosin nykyisissä olosuhteissa ovat muiden seurakuntien paksun rikkaruohon seassa näkymättömissä; hurskaita sieluja ja totisia kristittyjä, joskin pilkatun lukijaisnimen alla, mutta myös siinä lukijaisuuden ulkonaisessa muodossa, johon maailman nuhteen on vaikea päästä käsiksi ja joka on maailman ajatuskyvylle ainoa asia, minkä se siitä käsittää. (Valkeus tuli maailmaan, mutta pimeys ei voinut sitä käsittää. Toim. huom.) Sillä tällä syvällä, lukemattomien loistavien pisteiden yhteisen kirkkauden valaisemalla taivaalla on kuitenkin joitakin suuria tähtiä, jotka saattaisivat kyllä olla sen arvoisia, että maailma silmäilisi niitä lähemmin, jos vain sen heikot silmät kestäisivät niiden häikäisevää kirkkautta. Ne tähdet ovat omantunnonrauha siitä, mikä minut on tehnyt levottomaksi, armahdus siitä, mitä olen rikkonut, uskonvoima voitoksi intohimojeni, synnin ja maailman yli, luottamus siihen näkymättömään käteen, joka johdattaa minua neuvonsa mukaan, Vapahtajan kanssa seurustelussa ja keskustelussa kuluvat tunnit, tyytyväinen mieli elämässä mihin tahansa minun kohtaloni minut kietoisikin, tulevaisen elämän voiman esimaku armoitetun saadessa tuntea sydämellään, kuinka lohduttomuus, omantunnon mato, kuolemanpelko ja iankaikkisen syvyyden yllä oleva pimeys on kadonnut sanomattoman kirkkauden ja riemun tunteen tieltä, joka vuotaa ylhäältä sydämeen ja virtaa sen läpi täyttäen ja lämmittäen sen rakastamaan ja ylistämään Vapahtajaa, niin ettei armoitettu sielu armon makeuden, Kristuksen rakkauden ja kaiken autuuden ilon valtaamana tiedosta

ej vet sig annat, än skola dö, vid den oförklarade Lekamens vanmakt, att så mycken himmelsk vällust njuta, samt nödgas bedja Frälsaren draga sin hand litet tillbaka, att ej stofthyddan må upplösas och förintas. Ville väckelsens antagonister egna dessa glanspunkter en blick; finge de en gång se en benådad Christen, uti dess öfverjordiska sinnesstämning, eller i det ögonblick, då dess ande, öfvergifvande kedars hyddor, sväfvar upp till de nya himlar och den nya jord, ville de låta Guds ande leda sig till nådens brunn, att smaka Frälsarens förljufvande kärlek, som är den lefvande Christendomens rätta lifskraft, och en springande källa till evinnerligt lif redan här i dödligheten, skulle de måhända fatta tycke för Christendomen, och såsom alla väckta af hjertans grund, beklaga deras följo ovilja emot den. (Hvar och en Farisee, som anser Christendomens verkningar för Fanatism, kan icke annat än afsky och förbanna detsamma. Se Epistelen på annandag Jul. Red. anm.)

muuta kuin että hän niin suuressa taivaallisen hekuman nautinnossa kuolisi kirkastamattoman ruumiinsa voimattomuuteen ja hän joutuu rukoilemaan Vapahtajaa vetämään kättään vähän takaisin, ettei savimaja hajoaisi ja häviäisi. Jos herätyksen vastustajat tahtoisivat luoda yhden silmäyksen näihin loistaviin pisteisiin, jos he kerran saisivat nähdä armoitetun kristityn yliluonnollisessa mielentilassaan eli sillä hetkellä, kun hänen henkensä jättäen Kedarin majat leijuu ylös uuteen taivaaseen ja uuteen maahan, jos he tahtoisivat antaa Jumalan Hengen johdattaa heidät armon lähteelle maistamaan Vapahtajan suloista rakkautta, joka on elävän kristillisyyden oikea elinvoima ja iankaikkiseen elämään kuohuva lähde jo täällä kuolevaisuudessa, silloin he ehkä mielistyisivät kristillisyyteen, ja kaikkien heränneiden tavoin valittaisivat sydämensä pohjasta kristillisyyttä kohtaan ennen tuntemaansa vastenmielisyyttä. (Yksikään fariseus, joka pitää kristillisyyden vaikutuksia hurmauksena, ei voi muuta kuin inhota ja kirota sitä. Katso toisen joulupäivän epistolaa. Toimituksen huomautus.)

Men det blef Christendomens sorgliga öde att af menniskan i lifvet misskännas, förskjutas, hyllas de än så gerna af henne dess lugnande tröstande sanningar i döden, då sig för henne öppnas den mörka evigheten, med dess förfärande aningar, dem lättsinnigheten nedslagen ej kan bortgyckla, de allectiken förstummad ej kan bortresonera, ingen utvärtes ärbarhet eller Fariseisk rättfärdighet tysta (Tegnér säger väl när döden nalkas: "hur annorlunda då än förr"; men ges dock menniskor, som icke frukta för döden, emedan deras såfvande samvete anklagar dem icke och deras döda tro styrker dem. Red.anm.) ty dessa aningar tystna endast för fast tro, och genom trängande känslans tillfridsställande delaktighet uti återlösningens nåd, genom omfattande af Försoningen, för hvars ovillkorliga nödvändig-

Mutta kristillisyyden murheelliseksi kohtaloksi tuli, että ihmiset elämässään käsittävät sen väärin ja hylkäävät sen, vaikka he niin mielellään kunnioittaisivat sen rauhoittavia ja lohduttavia totuuksia kuoleman hetkellä, jolloin pimeä iankaikkisuus avautuu heidän eteensä kauhistavine aavistuksineen, joita masennettu kevytmielisyys ei kykene ilveilemään pois, eikä mykistynyt allektiikka poistamaan pohdiskelulla, eikä mikään ulkonainen kunniallisuus tai farisealainen vanhurskaus hiljentämään. (Tegnér sanoo tosin kuoleman lähestyessä: "Kuinka toisin silloin kuin ennen!" Mutta on kuitenkin ihmisiä, jotka eivät pelkää kuolemaa, koska heidän nukkuva omatuntonsa ei nuhtele heitä ja heidän kuollut uskonsa vahvistaa heitä. Toim. huom.) Sillä nämä aavistukset vaikenevat ainoastaan lujan uskon edessä ja lunastuarmon läpitunkevan tunteen tyydytystä antavan osallisuuden edessä, sovinnon käsittämisen

het, till själens lugn, vid inträdet uti evigheten äfven hedningen böjer sig i stoftet, och den arme hindus, som ej känner Israels tröst söker uti frivilligt lidande, till sina skulders afplanande, kastande sig att krossas under Juggvagn.

kautta, joka on sielun rauhan saavuttamisen ehdoton edellytys ja jonka edessä pakanakin taivuttaa itsensä tomuun astuessaan iankaikkisuuteen. Siitä kurja hindulainen, joka ei tunne Israelin lohdutusta, etsii vapaaehtoisesta kärsimyksestään saadakseen velkansa pois pyyhityiksi heittäytyen jugg-vaunun murskattavaksi.

Men i lifvet heter det i verldsmenniskans mun, som om Christo, så om Christendomen: **den rinner opp såsom en vidja och såsom en rö utur torr jord, den hafver ingen skapnad eller dägelighet; vi sågo honom, men der var ingen skapnad, som oss kunde behaga.** Huru kan Christendomen behaga, som bjuder försaka verlden, och blicka på det hemman, som ofvantill är: förkasta all egenrättfärdighet, och besluta allt under synd; (som) yrkar ett botfärdigt, (och) förkrossadt hjerta, med brännande syndasorg, rentvaget samvete, och brinnande syndahat; benådning, som icke är tagen, utan fången; tro, som först i benådningen af den samma framkallas, men i nåda ståndet sjelf medför nåda känsla, som fordrar hjertats nyfödelse, lefvernets helgelse, bön och vaksamhet, strid och trohet: denna Christendom huru behaga? som straffar verlden för synd, rik och hög, såsom arm och låg, predikaren såsom åhöraren; straffar för verldskärlek, kallsinnighet, obotfärdighet, bedräglig samvetsfrid och inbilladt nådastånd, under påtaglig otro och ogudaktigt lefverne, samt Läraren särskildt för den bedröfliga lättsinnighet, att föreställa sig själavården hufvudsakligen bestå uti granlaga handhafvande af den rent menskliga ordningen, och mechaniskt förrättande af utvärtes Gudstjenst. Denna Christendom huru behaga? - Och likväl varda de dagar kommande, då hvarje icke helt och hållet känslolös försoffad och andeligen borttagen själ, gerna önskade, att Christendomen behagat, samt

Mutta elämässä kuuluu maailmanihmisen suusta sekä Kristuksesta että kristillisyydestä: **Hän nousee ylös niin kuin** vesa **ja niinkuin juuri kuivasta maasta. Ei hänellä ole muotoa eikä kauneutta. Me näimme hänet, mutta ei hänellä ollut muotoa, joka meille olisi kelvannut.** Kuinka sellainen kristillisyys voi kelvata, joka vaatii hylkäämään maailman ja katsomaan sitä kotia kohden, joka on ylhäältä, ja hylkäämään kaiken omanvanhurskauden ja sulkemaan kaiken synnin alle? Kristillisyys, joka vaatii katuvaista ja särjettyä sydäntä, polttavaa synninsurua, puhtaaksipestyä omaatuntoa ja palavaa synninvihaa, armahdusta, jota ei ole otettu vaan saatu, ja uskoa, jonka armo sytyttää vasta armoituksen hetkellä, mutta joka armontilassa itse tuo myötään armontunteen? Kristillisyys, joka vaatii sydämen uuttasyntymistä, elämän pyhitystä, rukousta ja valvomista, sotaa ja uskollisuutta? Kuinka sellainen kristillisyys kelpaa, joka nuhtelee maailmaa synnin tähden, rikkaita ja ylhäisiä samoin kuin köyhiä ja alhaisia, saarnaajaa niin kuin kuulijaakin? Joka nuhtelee maailmanrakkaudesta, kylmäkiskoisuudesta, katumattomuudesta, petollisesta omantunnonrauhasta ja kuvitellusta armontilasta kouriintuntuvan epäuskon ja jumalattoman elämän vallitessa, joka nuhtelee opettajaa erityisesti siitä surkuteltavasta kevytmielisyydestä, että tämä kuvittelee sielunhoidon olevan pääasiassa puhtaasti inhimillisen järjestyksen tarkkaa hoitamista ja ulkonaisen jumalanpalveluksen mekaanista suorittamista. Kuinka tämä kristillisyys kelpaa? Ja kuitenkin ne päivät tulevat, jolloin jokainen sielu, joka ei ole kokonaan tunnottomaksi paatunut ja hengellisesti kuollut, toivoisi, että kristillisyys olisi

hörsammat dess bud, då han måste låta sig behaga, att säga farväl åt allt verldens behag, och anträda öfvergången till andra verlden.

I detta alfvarliga ögonblick, borde verldsmenniskan se en benådad Christen, ehuru uti den försmädade Läsare skepelsen. Icke med en munchristens mörka, hemska uppsyn, tröstlösa, hopplösa öga, och nödställda, förtviflande blick, utan med lugnt samvete, benådadt hjerta, leende min och förklarat anlete, som föryngradt, som förskönadt ännu i döden afspeglar klarheten i den benådades hjerta, än prisande Frälsaren, för dess osägeliga nåd, än manande efterlefvande, att vandra himlavägen, samlas han till sitt folk, insomnande så lätt, som barnet mot modrens bröst, våldsamt aftvingande den icke alldeles förhärdade åskådaren, denna suck: **min själ dö den rättfärdiges död, och min ända vare såsom deras ände.**

Men - inväender Herr Recensenten - Men medlen till åstadkommande af denna väckelse, och det skällande predikosättet, öfverdriften vid medlens användande, eller det ursinniga fördömandet, oförsyntheten vid medlens väljande, eller grofkorniga föredraget, slappheten vid verkningarnes hejdande, eller det högljudda skränet vid sammankomsterna. Må vi en stund uppehålla oss äfven vid dem.

Medlen hafver Guds ande sjelf anvisat uti Es.58:l. der Herrans mun talar: **ropa trösteliga; spar icke, upphäf din röst såsom en Basun, och förkunna mina folke deras** öfver**trädelser, och Jacobs hus deras synder.** Detta medel använde Johannes Döparen, och dess giltighet stadfäste Frälsaren sjelf; sägande ibland annat: ve Eder I Fariséer och skriftlärde; I skrymtare, som uppäten Enkors hus, förebärande långa böner, för den skull

hänelle kelvannut ja että hän olisi ollut kuuliainen sen käskyille, kun hänen on sanottava hyvästi kaikelle maailman mukavuudelle ja siirryttävä toiseen maailmaan.

Tällä vakavalla hetkellä maailmanihmisen pitäisi nähdä armoitettu kristitty, vaikkapa siinä pilkatussa lukijaisen muodossa, jossa ei ole suukristityn pimeää ja kauheaa ilmettä, lohdutonta ja toivotonta silmää ja hätääntynyttä ja epätoivoista katsetta, vaan rauhallinen omatunto, armoitettu sydän, hymyilevä ilme ja kirkastuneet kasvot, jotka ovat ikäänkuin nuortuneet ja vielä kuolemassakin kaunistettuina heijastavat armoitetun sydämen kirkkautta, kun hän välillä ylistää Vapahtajaa siitä sanomattomasta armosta ja välillä kehottaa jälkeenjääviä vaeltamaan taivaantiellä, ja hänet kootaan kansansa tykö ja hän vaipuu uneen niin kevyesti kuin lapsi äitinsä rintaa vasten. Tämä pakottaa katsojan, joka ei ole kokonaan paatunut, huokaamaan: **"Minun sieluni kuolkoon vanhurskasten kuolemalla, ja minun loppuni olkoon niin kuin heidän loppunsa."**

Mutta nyt herra arvostelija väittää vastaan: "Mutta keinot tämän herätyksen aikaansaamiseksi, ja haukkuva saarnatapa, välineiden käytön liioittelu, tai mieletön tuomitseminen, tahdittomuus keinojen valinnassa, tai karkea esitystapa, leväperäisyys vaikutusten ehkäisemisessä, tai äänekäs möly kokouksissa..." Pysähtykäämme hetkeksi myös näiden asioiden tiimoille.

Keinot Jumalan Henki on itse osoittanut Jes. 58:1, jossa Herran suu puhuu: **Huuda rohkeasti, älä säästä, korota äänesi niin kuin pasuuna, ja ilmoita minun kansalleni heidän ylitsekäymisensä ja Jaakobin huoneelle heidän syntinsä.** Tätä menetelmää Johannes Kastaja käytti, ja sen kelvollisuuden vahvisti itse Vapahtaja sanoen muun muassa: "Voi teitä, te fariseukset ja kirjanoppineet, te ulkokullatut, jotka syötte leskien huoneet ja pidätte pitkiä rukouksia. Sen tähden te

skolen I få dess hårdare fördömelse. På detta språk skall den säkra hopen väckas och skrämmas upp, den sorglösa syndarn, som trygg livilar i djupa syndasömnen, med bedräglig samvetsfrid, under ogudaktig vandel, och inbilladt nådastånd, under öfverhängande fördömelse. Detta medel har Herren påbjudit, att begagnas vid stadgadt ansvar uti Hesekiels 3:17,18. Ehuru han ändock nödgas klaga genom Es.56:10. **deras väktare äro blinde, de veta alle samman intet, tyste hundar äro de och kunna intet straffa.** Detta derföre, att öfver-trädelsen i samvetet, måtte kännas fördömlig, såsom Herren yrkar i Jerem.3:13; och David kände enligt Ps.51:5 äfven som öfverträdaren sjelf kände sig dömd och fördömd, såsom han är enligt Joh.3:18, samt Marci 16:16; fastän den botfärdige dock icke i sitt samvete känner. Det heter ju: I voren döde genom öfverträdelser och synder, och det måtte väl säga sig sjelft, att den andeligen döde måste utur (den) andeliga döden väckas, genom predikan om den stora själavåda hvari han sväfvar, och den oboteliga själa skada han tager, om i den naturliga dödens namn, honom den eviga döden öfverraskar. (Genom detta i sig riktiga resonemang, och de ofvan Citerade Bibel språken, har insänd, tagit sig före att hälla vatten på Gåsen. Bihangets förf. är ju krypskytt, som smyger i mörkret, och riktar sina lömska pilar emot en trött vandringsman, som sitter vid **den eld, som Jesus kom att upptända på jorden.** Ser icke krypskytten sigta i mörkret så skjuter han dock på måfå, väl vetandes, att mörkret skyler honom för den eld som han spjernar emot; hvad bryr han sig om bibelspråk, hvilkas andeliga betydelse han tror sig kunna mycket bättre än insändaren. Red. anm.)

saatte sitä suuremman tuomion." Tämän puheen pitäisi herättää ja peljättää surutonta joukkoa, surutonta syntistä, joka turvallisin mielin makaa synnin unessa petollisessa omantunnonrauhassa, vaikka vaellus on jumalaton, sekä kuvitellussa armontilassa, vaikka kadotustuomio uhkaa. Tällaisen välineen Herra on määrännyt käytettäväksi edesvastuun uhalla Hesekielin 3:17, 18. Vaikka hän tosin joutuu valittamaan Jes. 56:10: **Heidän vartijansa ovat sokeita eivätkä tiedä mitään. He ovat kaikki mykkiä koiria, jotka eivät voi haukkua.** Tämä sen tähden, että rikos tunnettaisiin omassatunnossa kadottavaiseksi, kuten Herra vaatii Jeremian 3:13. Ja Daavid tunsi Ps. 51:5 mukaan, samoin kuin rikollinen itse tunsi itsensä tuomituksi ja kadotetuksi, kuten hän myös on Joh. 3:18 mukaan, sekä Mark. 16:16 mukaan, vaikka katumaton tosin ei sitä tunne omassatunnossaan. Onhan kirjoitettu: "Te olitte kuolleet ylitsekäymisten ja syntein tähden." Lienee itsestään selvää, että hengellisesti kuollut on herätettävä hengellisestä kuolemasta saarnaamalla siitä suuresta sielun vaarasta, jossa hän leijuu, ja parantumattomasta sielun vahingosta, johon hän joutuu, jos iankaikkinen kuolema yllättää hänet luonnollisessa kuolemassa. (Näillä itse asiassa oikeilla perusteluilla ja edellä lainatuilla raamatunlauseilla kirjoituksen lähettäjä on ottanut kaataakseen vettä hanhen selkään. Liitteen kirjoittajahan on sala-ampuja, joka hiiviskelee pimeydessä ja suuntaa salaa nuolensa väsynyttä matkamiestä kohti, joka istuu sen tulen ääressä, jonka **Vapahtaja tuli sytyttämään maan päälle.** Jos sala-ampuja ei näe tähdätä pimeässä, hän ampuu kuitenkin umpimähkään tietäen, että pimeys suojaa häntä siltä tulelta, jota vastaan hän on potkimassa. Mitä hän välittää raamatunlauseista, joiden hengellisen merkityksen hän uskoo tietävänsä paljon paremmin kuin kirjoituksen lähettäjä. Toim. huom.)

Derföre ropas det: vak upp du som

Sen vuoksi huudetaan, heräjä sinä, joka

sofver! utan denna väckelse har alldrig skett, skall aldrig ske Reformation i Församlingen, men dymedelst sker, såsom Torneå Lappmarker, och Pajala Församling bevisa - utan den alldrig. - Må Lärarne med Bihangs författaren alldrig så mycket tala om en nådig och Barmhertig Gud, som icke vill någon syndares död -NB. Inom parenthesi må anmärkas, att Bihangs författaren undangömmer sin kännedom derom, att mycket sker, som Gud icke vill; må Läraren förkunna Försoningens Lära till uppbyggelse för nådahungrande själar, och kalla till Lamsens bröllop - Alldrig! - Läraren skall detta göra, men det andra icke underlåta; icke underlåta, att tala till den obotfärdige: Efter dina hårdhet och obotfärdiga hjerta samkar du dig sjelfvan vrede på vredenes dag, då Guds rättvisa dom varder uppenbar; -icke underlåta, att förkunna nådaföraktaren, huru den som icke tror Sonenom, han skall icke få se lifvet, utan Guds vrede blifver öfver honom; -icke underlåta, att kalla bort från Gellernas bröllopsbord, de olydige gäster, hvilka ovetandes der sitta, äta och dricka sig sjelfvan domen; - han skall tydligen och up penbarligen uti andeliga föredrag tala särskilt till de väckta, botfärdige, beängslade samveten: till nådehungriga - benådade - trogne själar; - taga utur sitt hjertas fatabur, om han eger, att gifva känslan och erfarenheten, hvilka de igenkänna och deraf förnimma, att Läraren talar just till dem. (Men om nu Läraren fördömer de väckta, kallar dem för andeligen högfärdige, och vil loandar, och dessutom sparkar ut dem, när de komma till Läraren i hans hus, huru skall insändaren då bära sig åt? En sådan man är Bihangets Förf. Red. anm.) Han skall tala särskildt till de sofvande, obotfärdige, obenådade, bekymmerslöse, nådaföraktare, eller illistiga nådatjufvar; - taga utur egen (föregående) sorglös lefnad intryck och minnen, hvilka, ty värr, ej torde

makaat! Ilman tätä heräystä ei ole milloinkaan tapahtunut eikä tule tapahtumaan mitään uskonpuhdistusta seurakunnassa, mutta sen kautta se tapahtuu, kuten Tornion Lappi ja Pajalan seurakunta todistavat - ilman sitä ei koskaan, puhukoot opettajat liitteen kirjoittajan kanssa kuinka paljon tahansa armollisesta ja laupiaasta Jumalasta, joka ei tahdo yhdenkään syntisen kuolemaa - Huom. sulkumerkeissä huomautettakoon, että liitteen kirjoittaja salaa tietonsa siitä, että paljon tapahtuu sellaista, jota Jumala ei tahdo, opettakoon opettaja sovinto-oppia rakennukseksi armonnälkäisille sieluille ja kutsukoon Karitsan häihin - koskaan! - Opettajan on tätä tehtävä, mutta toista ei jätettävä. Ei tule jättää puhumatta katumattomalle: *sinun kovuutes ja katumattoman sydämes jälkeen kartutat sinä vihan itselles vihan päivänä, koska Jumalan oikea tuomio ilmaantuu.* Ei tule laiminlyödä julistaa armon ylenkatsojalle, että sen, joka ei usko Pojan päälle, ei pidä näkemän elämää, vaan Jumalan viha on pysyvä hänen päällään. Ei tule laiminlyödä niiden onnettomien vieraiden pois kutsumista, jotka istuvat Gellerien hääpöydässä syömässä ja juomassa tietämättään itselleen kadotuksen. Opettajan pitää selvästi ja julkisesti puhua hengellisissä esityksissä erikseen heränneille, katuvaisille ja vaivatuille omilletunnoille, armonnälkäisille, armoitetuille ja uskovaisille sieluille. Hänen tulee ottaa sydämensä aitasta, jos siellä on, ja antaa heille tunne ja kokemus, josta he tunnistavat ja tuntevat, että opettaja puhuu juuri heille. (Mutta mikäli opettaja tuomitsee heränneitä ja kutsuu heitä hengellisesti ylpeiksi ja villihengiksi ja sen lisäksi potkaisee heidät ulos, kun he tulevat opettajan taloon, kuinka kirjoituksen lähettäjä silloin menettelee? Sellainen mies on liitteen kirjoittaja. Toim. huom.) Opettajan on puhuttava erikseen nukkuville, katumattomille, armosta osattomille, suruttomille, armon ylenkatsojille tai pahantahtoisille armonvarkaille, hänen on otettava omasta, edeltäneestä suruttomasta elämästään vaikutteita ja muistikuvia, joita valitettavasti ei puuttune keneltäkään, (Kirjoituksen lähet-

fattas någon (?). (Insänd. bedrager sig. Bihangets Förf. har alldrig lefvat i obotfärdighet; huru kan han då hafva minnen deraf? Red.anm.) hvilka de igenkänna, samt deraf finna att Talaren menar just dem: då är till förhoppandes, att väckelse, och med den reformation inträdes enligt Herrans löfte; ordet, som af min mun utgår, det skall icke återkomma till mig fåfängt, utan göra det mig täckes, och det skall framgång hafva, uti thy jag utsänder det. Men dertill fordras, att Läraren sjelf hafver på eget hjerta erfarit hvad det innebär: väckelse, samvets rening, syndasorg, benådning, Christi kärlek, tro, och Trons djerfhet (?) (d.v.s. frimodighet.), med hvilken hon vågar angripa djefvulen och verlden.

täjä pettää itseään. Liitteen kirjoittaja ei ole koskaan elänyt katumattomuudessa, kuinka hänellä siis olisi siitä muistikuvia? Toim. huom.) jotka he tunnistavat sekä päättelevät siitä, että puhuja tarkoittaa juuri heitä. Silloin voidaan toivoa herätyksen ja sen seurassa uskonpuhdistuksen saapuvan Herran lupauksen mukaisesti, *sanan, joka minun suustani lähtee, ei pidä tyhjänä pala -jaman, vaan tekemän, mikä minulle otollinen on, ja sen pitää menestymän, jota varten minä sen lähettänytkin olen.* Mutta siihen vaaditaan, että opettaja on itse sydämellään kokenut, mitä tarkoittavat heräys, omantunnon puhdistus, synninsuru, armoitus, Kristuksen rakkaus, usko ja uskon rohkeus, jolla hän uskaltaa käydä perkeleen ja maailman kimppuun.

Hafver han åter icke vandrat denna väg, då måste han väl gå den lättare vägen, som bihangs Författaren utstakar. Förbigå den oomvända syndares vådeliga själatillstånd, samt i allmänhet tala om Guds kärlek, predika Försoningens lära för (icke) nådahungrande själar, till uppbyggelse, samt kalla till Lamsens Bröllop (stumma gäster). Men olycklig den andelige döde, för hvilken den andeliga undangömmes, och beklagans värd Läraren sjelf; ty enligt Hes.3:18 blifver hans ansvar stort, derföre, att han med sina nådapredikningar, Försonings Lärans förkunnande samt Bröllops kallelsen, ingifver de obotfärdige, oomvände, det opiat, hvarigenom de insöfvas i den eviga döden.

Mikäli hän taas ei ole kulkenut tätä tietä, niin hänen on kai käytävä kevyempää tietä, jota liitteen kirjoittaja viitoittaa. Hänen on jätettävä huomioimatta kääntymättömän syntisen vaarallinen sieluntila ja puhuttava yleisesti Jumalan rakkaudesta, saarnattava sovinto-oppia armoa kaipaamattomille rakennukseksi sekä kutsuttava Karitsan häihin (mykkiä vieraita). Mutta onneton on se hengellisesti kuollut, jolta hänen hengellinen kuolemansa salataan, ja surkuteltava on opettaja itse, sillä Hes. 3:18 mukaisesti hänen vastuunsa on suuri sen vuoksi, että hän armon saarnoillaan, sovinto-opin julistuksellaan sekä häihin kutsullaan juottaa katumattomille ja kääntymättömille sitä opiaattia, joka nukuttaa heidät iankaikkiseen uneen.

Emot de väckta har blifvit anmärkt, att de stundom gå allt för hårdhändt till väga vid väckelsen. Vore det så underligt, om den själ, som sjelf uppskrämts vid anblicken af sin själavåda, under intrycket deraf, uppskrämmer en annan bekymmerlöst såfvande. Till äfventyrs med ett eller annat sällsynt undantag, gör man dock de väckte orätt, om man påstår dem

Heränneistä on huomautettu, että he toisinaan menettelevät aivan liian kovakätisesti herätystyössään. Olisiko kovin ihmeellistä, että sielu, joka itse on pelästynyt nähdessään sielunsa vaaran, sen vaikutuksesta pelästyttää toisen huolettoman nukkujan? Mahdollisesti paria poikkeusta lukuunottamatta siinä tehdään heränneille vääryyttä, jos heidän väitetään erottelematta olevan kovakouraisia. He

vara så hårdhändte utan urskiljning; de begynna väckelsen icke med fördömande utan med granskning af den andres själatillstånd; finna de något det ringaste tecken till salighets bekymmer, sänka de rösten; men då den sofvande icke vill vakna, kanske dem missfirma, misshandla; så hafva de ock detta rätteligen, tagit till Herrans straffdomar i likhet med Herrans eget efterdöme, som med sin godhet lockar syndaren till bättring, men emot den motspänstige tager till tuktans ris, att straffet måtte lära gifva akt på orden. (Om Insändaren tror att Bihangets Förf. gillar denna lära: så är han visst enfaldig; ty han ryter i vredens mode: "Ho hafver satt dig till domare öfver oss? Vets du icke att jag hafver magt att korsfästa dig, jag hafver ock magt att släppa dig? Red. anm.)

eivät aloita herätystyötä tuomitsemalla, vaan tutkimalla toisen sieluntilaa. Jos he löytävät jonkun vähäisimmänkin merkin autuudesta huolehtimisesta, he hiljentävät ääntään. Mutta jos nukkuva ei tahdo herätä, vaan ehkä solvaa ja pitelee pahoin heitä, niin heillä on myös oikeus ottaa käyttöönsä Herran nuhteet Herran oman esimerkin mukaisesti, joka hyvyydellään houkuttelee synnintekijää parannukseen, mutta vastaanhangoittelevaa hän käsittelee kurituksen vitsalla, että kuritus opettaisi ottamaan sanoista vaarin. (Mikäli kirjoituksen lähettäjä luulee liitteen kirjoittajan hyväksyvän tämän opin, hän on yksinkertainen, sillä hänhän karjuu vihan vimmassa kuka sinut on pannut tuomariksi meidän päällemme? Etkö tiedä minulla olevan vallan ristiinnaulita sinut ja vallan päästää sinut? Toimituksen huomautus.)

Läseriet får äfven uppbära den förebråelsen, att hafva infört Krassa bilder, och grofkorniga liknelser uti det andeliga föredraget. Huru till vida detta påstående må vara grundadt beror väl af åhörarnes bildning, eller rectius anständighet, som thyvärr i många fall icke är annat än smyckad osedlighet. (hos de bildade, och grof hos allmogen i det naturliga tillståndet), om det annars eger grund, att anständigheten kom, och sedermera försvunne (bland de bildade). Men äfven den bildade kunde mindre förgrymmas öfver imitation af Hesec. 16:25, 25, 32, 33. Innaturligare framställningar i Liknelserna tager ingen Läsare i försvar.

Lukijaisuus saa myös kannettavakseen sen soimauksen, että se on ottanut räikeitä kuvia ja karkeita vertauksia hengellisiin esityksiin. Se, onko tämä väittämä perusteltu, riippuu kai kuulijan sivistyksestä tai oikeammin säädyllisyydestä, joka valitettavasti useinkaan ei ole muuta kuin koristeltua säädyttömyyttä sivistyneissä ja karkeaa säädyttömyyttä rahvaassa heidän luonnollisessa tilassaan, mikäli sillä muutoin on pohjaa, että säädyllisyys tuli ja sittemmin katosi sivistyneiden keskuudesta. Mutta sivistynytkin voisi vähemmän suuttua sellaisten paikkojen jäljittelemisestä kuin Hesek. 16:25, 26, 32, 33. Sitä luonnottomampia vertauksia yksikään lukijainen ei ota puolustettavakseen.

Yttermera beskyllas de väckta, att de icke hejda sig. Deras skrän i kyrkan förtager Prestens röst. Det medgifves väl att så kan förhållandet vara för något ögonblick till äfventyrs också för någon kortare stund, då den outhärdeliga känslan af den Rättfärdige Gudens grymma vrede öfver synden, vill under osägelig hjerteängslan

Edelleen heränneitä syytetään siitä, etteivät he hillitse itseään. Heidän metelinsä kirkossa estää papin ääntä kuulumasta. Myönnetään kai, että niin asianlaita voi hetkittäin olla, koska sietämätön tunne vanhurskaan Jumalan julmasta vihasta synnin yli tahtoo sanomattomana sydämen tuskana pakahduttaa katuvaisen rinnan, niin että hänen on päästettävä tun-

spränga den ångerfullas bröst, så att han måste gifva sin känsla lust, om han ej skall förgås såsom David uti Ps.39:8 betygar: "**Jag ryter för mitt hjertas oro skull.**" Men dessa svårare utbrott äro likväl ej så långvarige, att de betaga åhöraren predikans sammanhang, om eljest Talarens röst, är för kyrkan och folkmängden tillräckelig, och molföret redigt. Men låt så vara, såsom klagas, skulle åhöraren äfven för en längre stund detta tåla, om han inträder uti kyrkan med hjer-tat, såsom predikanten måste med hjertat uppträda, s.v. han eljest godkänner Leopolds föreskrift vid predikningars Concepterande. Hjertan skola röras: de stå all annan kraft emot. Skulle han icke, vare han moralist Lärare, uppfostrare, fader, heldre tåla de väcktas rörelser, och ångerfullas jämranden uti kyrkan, än krögeriet, fylleriet, tjufveriet, bedrägerierna, otuckten, med brottet och lasten uti så mången form uti det medborgerliga lifvet och husliga lifvet, utom kyrkan. (Insänd. bedrager sig uti sitt omdöme. Allt hvad som sker utom kyrkan är lofligt, fylleri, dryckenskap, otuckt, svordomar, horvisor, supvisor, baler, spektakler, upptåger, krögeri, horhus m.m. ty deraf blifver ingen förargad, icke ens af Lapparnes djuriska läten under fyllan; men af andans drifter i kyrkan, blifva alla fina örhinnor förargade, emedan de låta som kattmusik i den fina verldens öron. Red. anm.) - Otvifvelaktigt (?). Om icke den ångerfulles tårar brände den obotfärdiges samvete, så att det stolta sinnet förbittras; om icke ormens säd hatade qvinnones säd, och mörkrets furste retades (af andans drifter), att angripa ljusets verkningar; om sluteligen och hufvudsakligen, om icke tålamodet törnade, mot den klippan: Christi kors!

Bihangs författarens tillvitelser emot teensa valloilleen, mikäli hän ei tahdo menehtyä, kuten Daavid todistaa Ps. 38:9: **Minä myrisen minun sydämeni kivusta.** Mutta nämä pahimmat purkaukset eivät kuitenkaan ole niin pitkäaikaisia, että kuulija niiden vuoksi menettää saarnan asiayhteyden, mikäli puhujan ääni muutoin on kirkkoon ja kansanpaljouteen nähden riittävä ja puhetapa selvä. Mutta olkoon niin kuin valitetaan, mutta kyllä kuulija myös sietäisi tätä pidemmän aikaa, jos hän tulisi kirkkoon sydän mukanaan, kuten saarnaajan on esiinnyttävä sydämellään, sikäli kuin hän muutoin hyväksyy Leopoldin ohjeen saarnojen käsikirjoituksista. Sydämiä pitää liikuttaa, ne vastustavat kaikkea muuta voimaa. Eikö hänen pitäisi, olkoon sitten moraalin opettaja, kasvattaja tai isä, mieluummin sietää heränneiden liikutuksia ja katuvaisten valitusta kirkossa kuin kapakointia, juopottelua, varkautta, petoksia, haureutta sekä niin monenlaisia rikoksia ja paheita sekä yhteiskunnallisessa että perhe-elämässä kirkon ulkopuolella? (Kirjoittaja erehtyy arviossaan. Kaikki, mikä tapahtuu kirkon ulkopuolella, on luvallista, päihtymys, juopottelu, haureus, kiroukset, huoralaulut, ryyppylaulut, tanssit, näytännöt, kujeet, kapakkatoimi, porttolat ym. sillä niistä ei pahene kukaan, ei edes lappalaisten eläimellisistä huudoista heidän ollessaan päissään. Mutta hengen vieteistä kirkossa kaikkien korvakalvot pahenevat, koskapa se kuulostaa kissan ääneltä maailman hienoissa korvissa. Toim. huom.) - Epäilemättä, mikäli katuvaisen kyyneleet eivät polttaisi katumattoman omallatunnolla niin että ylpeä mieli tulee katkeraksi, mikäli käärmeen siemenet eivät vihaisi vaimon siementä ja mikäli hengen vietit eivät kiihottaisi pimeyden ruhtinasta käymään valkeuden vaikutusten kimppuun, ja lopultakin ja varsinkin mikäli kärsivällisyys ei tuskastuisi siihen kallioon, Kristuksen ristiin!

Liitteen kirjoittajan moitteet L.L.Laestadiusta kohtaan kirjoituksen lähettäjä jättää

L.L.Laestadius, lemnar insändaren i det värde, såsom obestyrkta förtjena, det är osanningens värde; beklagande att en Författare, som tyckes med lätthet tänka, och vore van att föra pennan, samt kunde sjelf, om han vore Christen, vara hos de bildade klasserna ett (för) Christendomen behöfligt och yppeligt stöd, skall nedlåta sig att uti allmänt tryck, angripa upphofsmannen till en reformation, hvilken Författaren likväl tvifvelsutan i sitt hjerta gillar (?) icke påminnande sig den gamla regeln: Ubi plurima nitent paucis non offendar maculis. Etiamsi omnes Ego non.

siihen arvoon, minkä ne todistamattomina ansaitsevatkin, nimittäin epätotuuksien arvoon, valittaen sitä, että sellainen kirjoittaja, jolla tuntuu olevan kevyt ajatuksen juoksu ja joka tuntuu olevan tottunut kynänkäyttäjä ja joka voisi itse, mikäli hän olisi kristitty, toimia sivistyneille luokille tarpeellisena ja erinomaisena kristillisyyden tukena, että sellainen kirjoittaja alentaa itsensä julkisessa sanassa hyökkäämään sellaisen uskonnollisen uudistuksen alkuunpanijan kimppuun, jollaisen kirjoittaja kuitenkin epäilemättä sydämessään hyväksyy. Hän ei silloin muista vanhaa sääntöä: Ubi plurima nitent paucis non offendar maculis. Etiamsi omnes Ego non.

Så vida Insändaren. Redaktionen tror dock icke, att Bihangets Förf. gillar, hvarken Reformator, Reformationen eller dess försvarare, ty uti sitt ogillande har Bih. Förf. hela verlden på sin sida; men Insändaren har uti Reformationens försvar, endast några Fanatiske Lappar och bönder på sin sida. Och må Insändaren i tid besinna, om det icke var för mycket vågadt, att uppträda till försvar af en sak, som luktar värre än satans lukt och stank i verldens fina luftorganer.

Tähän asti kirjoituksen lähettäjä. Toimitus ei tosin usko, että liitteen kirjoittaja hyväksyy sen paremmin uskonnollista uudistajaa, uudistusta kuin sen puolustajiakaan, sillä hylkäystuomiossaan liitteen kirjoittajalla on koko maailma puolellaan. Mutta lukijamielipiteen lähettäjällä on uudistusta puolustaessaan ainoastaan joitakin kiihkoilevia lappalaisia ja talonpoikia puolellaan. Ja kirjoituksen lähettäjä ajatelkoon ajoissa, eiköhän ollut liian uskallettua astua puolustamaan sellaista asiaa, joka haisee saatanan hajua ja löyhkää pahemmalta maailman hienoissa hajuelimissä.

Anm. Alla inom Parenthes stående ord äro af Redactionen.

Huomautus. Kaikki sulkeissa olevat sanat ovat toimituksen lisäämiä.

Kyrkoherden Jakob Dahlbergs o.a. uti "Ropandes Rösten" offentliggjorda uppsatser.

VAK UPP DU SOM SOVER

Vak upp du som sofver och statt upp ifrån de döda, så varder Kristus dig upplysandes (Efes.5: 14v.)

Om morgonen är tid att stå upp af sömnen, dödens broder, för att begagna ljuset af den allt högre stigande solen. Tillämpning häraf på det andeliga är lätt. Kristus är i den andeliga verlden rättferdighetens sol med salighet under sina vingar. Skall nu menniskan få denna salighet, så är det nödigt att se denna solen. Men dertill behöfves öppnade förståndsögon och lifsens ljus. Dessa förståndsögon börja öppnas genom andans uppväckande nåd, som rörer den slumrande och likasom medvetslösa syndaren till någon begynt sjelfkännedom. Och lifsens ljus börjar uppgå genom trons hjerteliga hänvändande till Frälsaren, som sade: den mig följer, han skall icke vandra i mörker, utan han skall få se lifsens ljus. Detta lifsens ljus har lyst in i alla trogna bröst i alla tider så i Gamla förbundets som det nya, Jesus Kristus är densamme i går och i dag och desslikes i evighet.

Men genom Hans välsignade uppenbarelse i menniskonatur och hans fullbordade återlösning har en klarare, ymnigare och nåderikare ljus uppgått öfver dem, som sutto i mörker och i dödsens skugga. Detta underliga ljus väcker själar till lifs, der det får verka, är en domare öfver hjertans tankar och uppsåt och fördömer allt mörker och alla mörkrets gerningar, all otro och

Kirkkoherra Jakob Dahlbergin y.m. "Huutavan Äänessä" julkaisemia kirjoituksia.

HERÄJÄ SINÄ, JOKA MAKAAT

Heräjä sinä, joka makaat, ja nouse kuolleista, niin Kristus sinua valaisee. Ef. 5:14

Aamulla on aika nousta unesta, joka on kuoleman veli, ja hyödyntää yhä korkeammalle nousevan auringon valoa. Tämän sovittaminen hengellisiin asioihin on helppoa. Kristus on hengellisessä maailmassa vanhurskauden aurinko, jolla on autuus siipiensä alla. Ihmisen on välttämätöntä katsoa tätä aurinkoa saadakseen tämän autuuden. Mutta siihen tarvitaan avatut ymmärryksen silmät ja elämän valo. Nämä ymmärryksen silmät alkavat avautua Hengen herättävän armon vaikutuksesta, joka liikuttaa nuokkuvaa ja ikäänkuin tajutonta synnintekijää orastavaan itsensä tuntoon. Ja elämän valkeus alkaa koittaa siinä, että ihminen uskolla kääntyy sydämestään Vapahtajan puoleen, joka sanoi: "Joka minua seuraa, ei hän pimeydessä vaella, vaan hän saa nähdä elämän valkeuden." Tämä elämän valkeus on paistanut kaikissa uskollisissa rinnoissa kaikkina aikoina, niin Vanhan kuin Uudenkin Liiton aikana. Jeesus Kristus, sama eilen ja tänään ja iankaikkisesti.

Mutta Hänen siunatun ilmestymisensä kautta ihmisluontoisena ja hänen täyttämänsä lunastuksen kautta on kirkkaampi, runsaampi ja armorikkaampi valkeus koittanut niille, jotka istuivat pimeydessä ja kuoleman varjossa. Tämä ihmeellinen valkeus herättää sieluja elämään siellä, missä se pääsee vaikuttamaan, on sydämen ajatusten ja aivoitusten tuomari ja tuomitsee koko pimeyden ja kaikki pi-

otrosfrukter. Och då dessa frukter börja uppenbaras, så är det redan en strimma af nådaljuset, som predikar: Nu är tid att uppstå af sömnen.-

En sådan andelig uppväckelses och uppståndelses tid, en sådan välsignad gryning af den behagliga tiden af salighetens dag förkunnar Apostelen i de anförda orden, jemte nödvändigheten att begagna sig af detta ljus genom att vakna upp ifrån sömn och död i synden. Sedan dess hafva många dagar, år och århundraden försvunnit. Och alltid var det nödigt, att Guds anda genom ordet lät sådana väckelseröster skalla öfver jorden, för att söka frälsa så många som möjligt af mörka, sofvande och döda menniskosjälar och skaror ifrån mörkret till ljuset och ifrån satans magt till Gud.

Länge och långt har Kristus, salighetens sol, framgått öfver tider och folk. Öfver tusende år har Han lyst öfver detta vårt kära fosterland. Man skulle tycka, att största delen i vårt rike borde vara vaket och lefvande folk. Men de som det äro, se dock med bekymmer, att ej så är, och att det andeligt vakna och lefvande folket dock utgör den lilla hopen, ändock att Herren söker väcka oss genom månggahanda medel, särdeles genom det Guds ord, som rikeliga bör predikas och sprides ibland oss. Det ser dock ännu mycket mörkt och sofvande ut i våra bygder, oaktadt vi sport många väckelser och nådabesök. Och som det lider till aftonen och en allmännare aftondvala och större förargelser, trångmål och otrosaffall ske och hota, och stora skaror sålunda hasta mot förtappeisen, är det hög tid att väktarena börja i tidens dödsyrsel att med mera kraft och alfvar tillropa en hvar: Vaka upp, du som sofver och statt upp ifrån de döda, så varder Kristus dig upplysandes.

meyden työt, kaiken epäuskon ja sen hedelmät. Ja kun nämä hedelmät alkavat tulla ilmi, niin se on jo armon valon säde, joka saarnaa: "Nyt on aika nousta ylös unesta."

Tällaisen hengellisen heräyksen ja ylösnousemisen aikaa, sellaista autuuden päivän otollisen ajan siunattua aamuruskoa julistaa apostoli mainituissa sanoissa, samoin kuin tarpeellisuutta hyödyntää tätä valkeutta heräämällä ylös synnin unesta ja kuolemasta. Siitä ajasta on kulunut monta päivää, monta vuotta ja vuosisataa. Ja aina on ollut tarpeellista, että Jumalan Henki sanan kautta on antanut sellaisten herätysäänten kajahtaa maan päällä yrittääkseen pelastaa mahdollisimman monta pimeistä, nukkuvista ja kuolleista ihmissieluista ja -laumoista pimeydestä valkeuteen ja saatanan vallasta Jumalan tykö.

Kauan ja kauas on Kristus, autuuden aurinko, kulkenut yli aikojen ja kansojen. Yli tuhannen vuotta Hän on valaissut rakasta isänmaatamme. Luulisi, että suurin osa maamme asukkaista olisi valveilla olevaa ja elävää kansaa. Mutta ne jotka sitä ovat, näkevät tosin murheellisella mielellä, että asianlaita ei ole niin, ja että hengellisesti valveilla oleva ja elävä kansa kuitenkin muodostaa pikkuisen joukon, vaikka Herra yrittää herättää meitä moninaisilla välineillä, erityisesti Jumalan sanalla, jota on runsaasti saarnattava ja levitettävä keskuudessamme. Seutumme näyttävät kuitenkin hyvin pimeiltä ja nukkuvilta, vaikka olemme saaneet tietoomme monta heräystä ja armonmerkkiä. Ja kun aika kääntyy iltaan ja yleisempiä iltahorroksia ja suurempia pahennuksia, ahdistuksia ja epäuskoon lankeamisia tapahtuu ja uhkaa tapahtua, ja suuret laumat niin kiirehtivät kadotukseen, on vartijoiden korkea aika tämän ajan kuoleman houreessa ruveta suuremmalla voimalla ja vakavuudella huutamaan jokaiselle: "Heräjä sinä, joka makaat, ja nouse ylös kuolleista, niin Kristus sinua valaisee."

Att sofva är i andelig mening att vara trygg och ej anse det vara någon fara, och ej kunna den besinna, ändock man är i ett farligt själatillstånd. En sofvande har ögon, men ser intet, öron, men hör intet och kan ej umgås med vaket folk och är känslolös för hvad som sker omkring honom och kan drömma, att allt är godt, till och med, att han är vaken. Något dylikt är ock i andelig måtto händelsen med de andeligt sofvande. De hafva förstånd att se, höra och känna hvad Gudi och deras frid tillhörer. Men emedan Guds ande ej fått väcka deras slumrande själ heter det: med seende ögon se de intet. Mitt folk besinnar intet (Es.l). Denna verldens Gud hafver förblindat deras ögon, att dem icke skall lysa Evangelii ljus af Kristi klarhet, hvilket Guds beläte är. (2 Cor.4.4.) Fridsens väg veta de icke. Guds räddhåga är icke för deras ögon. (Rom. 3. kap. 17, 18v).

Nukkuminen on hengellisessä tarkoituksessa sitä, että ollaan huolettomina näkemättä mitään vaaraa ja tajuamatta sitä, vaikka ollaan vaarallisessa sieluntilassa. Nukkuvalla on silmät, mutta hän ei näe mitään; korvat, mutta ei kuule mitään, eikä hän voi seurustella valveilla olevien kanssa eikä hän tunne sitä, mitä hänen ympärillään tapahtuu, ja hän saattaa uneksia, että kaikki on hyvin ja että hän on valveilla. Jotakin sellaista on myös tapahtunut hengellisesti nukkuville. Heillä on ymmärrys nähdäkseen, kuullakseen ja tunteakseen, mitä Jumalaan ja heidän rauhaansa kuuluu. Mutta koska Jumalan henki ei ole saanut herättää heidän nuokkuvaa sieluaan, sanoo Jes. 1: "Nähden eivät he näe, minun kansani ei ymmärrä", sekä 2.Kor.4:4: "Tämän maailman jumala on heidän silmänsä sokaissut, ettei evankeliumin paiste heille pitäisi Kristuksen kirkkaudesta valistaman, joka on Jumalan kuva" ja Room. 3:17,18: "Eivät he rauhan tietä tunteneet. Ei ole Jumalan pelko heidän silmäinsä edessä."

De äro såsom druckne och förvirrade, inbilla sig hafva nog af det andeliga och behöfva intet, mena sig vara tämmeligen kloka och goda, tro och akta ej sin andeliga fara, öfva synden utan försyn och ånger inför Gud, allenast de slippa verldslig skam och skada, grunda sitt goda hopp ej på Guds ord, utan på egna drömmar eller inbillning, så att de mena sig vara Kristna, fast de icke äro det, mena sig ega Guds nåd, fast de ej ens sökt den, mena sig blifva saliga efter döden, fast de ej börjat se sig efter vägen till himmelen, ja drömma, att de gå i tron och spisa himlabröd på denna väg, fast de vandra på en väg som icke god är och hvars ände är förtappelse.

He ovat niinkuin juopuneet ja mielettömät. He kuvittelevat, että heillä on kylliksi hengellisiä tavaroita ja etteivät he tarvitse mitään. He pitävät itseään melko viisaina ja hyvinä, eivät usko eivätkä kavahda hengellistä vaaraansa, harjoittavat syntiä häikäilemättä ja katumatta Jumalan edessä, kunhan vain pääsevät maallisesta häpeästä ja vahingosta. He eivät perusta toivoaan Jumalan sanaan, vaan omiin unelmiinsa ja kuvitelmiinsa niin, että he pitävät itseään kristittyinä, vaikka eivät ole, luulevat omistavansa Jumalan armon, vaikka eivät ole sitä edes etsineet, kuvittelevat tulevansa autuaiksi kuoleman jälkeen, vaikka eivät ole alkaneet etsiä tietä taivaaseen, vieläpä kuvittelevat vaeltavansa uskossa ja että he tällä tiellä syövät taivaan leipää, vaikka he vaeltavat tiellä, joka ei hyvä ole, ja jonka loppu on kadotus.

Att härom öfvertyga och sätta menniskan i ett hjerteligt bekymmer derpå arbetar sanningens anda och säges då väcka. Och då lyder syndaren och

Totuuden Henki tekee työtä saadakseen ihmisen vakuuttuneeksi tästä ja saattaakseen hänet sydämelliseen murheeseen, ja silloin

vaknar, när han genom Guds ord låter öfvertyga sig om sitt verkeliga tillstånd, så att han framför allt söker frälsning. Så verkar Guds ande i hjerta och samvete den väckelse och det vaknande, som han påropar, såvida han eljest får öfvertyga och verka.

sen sanotaan herättävän. Ja silloin ihminen kuulee ja herää, kun hän antaa Jumalan sanan vakuuttaa itseään hänen todellisesta tilastaan, niin että hän ennen kaikkea etsii pelastusta. Niin Jumalan Henki vaikuttaa sydämessä ja omassatunnossa herätyksen ja heräämisen, jota hän kuuluttaa, sikäli kuin hän muutoin saa vakuuttaa ja vaikuttaa.

Detta sökande efter frälsning hörer dertill att uppstå ifrån de döda. Så länge menskan ej fått trones ljus och öga på Kristum, så är hon bortkommen från det lif som af Gudi är och död i öfverträdelser och synder. Men då hon begynner sträcka väckta begär efter den sanning och nåd, som kommen är genom Jesum Kristum (Joh.l), så börjar hon med detsamma uppstå ifrån de döda, lemna syndalägret, vända sig ifrån syndatjensten, åtminstone med en ny bättre håg, och i bättringen bortkasta mörkrets gerningar och med nådens kraft och bättringstuktan söka lif och frälsning.

Tämä pelastuksen etsiminen kuuluu siihen kuolleista nousemiseen. Niin kauan kuin ihminen ei ole saanut uskon valkeutta ja silmäänsä kiinnitetyksi Kristukseen, hän on kaukana siitä elämästä, joka Jumalasta on, ja on kuollut ylitsekäymisten ja syntein tähden. Mutta kun hän alkaa osoittaa herännyttä halua sen totuuden ja armon puoleen, joka on tullut Jeesuksen Kristuksen kautta (Joh.l.), niin hän siinä samassa alkaa nousta ylös kuolleista, alkaa jättää synninvuoteensä, kääntyä synnin palveluksesta, ainakin uudella paremmalla mielellä, ja alkaa hylätä parannuksessa pimeyden töitä ja armon voimalla ja parannuksen kurituksella etsiä elämää ja pelastusta.

Herren Kristus, som härtill klappat på hennes hjerta och kallat henne, fortfar nu att alltmer ge henne det ljus, hvarefter hon med väckt begär spanar. Dem Han först fått väcka ur andelig sömn och död fortfar Han att med sitt nådaljus upplysa, draga till sig, lifva, leda och helga. Nu få de i detta ljus klarare se på hvad väg de varit och hvilken den rätta vägen är. Nu kunna de bättre se, hurudana de varit och äro i själ och hjerta, i sin egen slemma rättfärdighet och orättfärdighet. Nu kunna de börja att se Herrans klarhet och deraf förklaras. Nu se de, att i Kristo allena är salighet och rättfärdighet, och att de sjelfva ej kunnat spinna en enda tråd till sin salighetskjortel och sina rättfärdighetskläder. De kunna nu i salighetsvägen känna den gode Herdens röst och den goda vägen och det goda Guds ord och den tillkommande verlden, samt

Herra Kristus, joka tähän asti on kolkuttanut hänen sydämelleen ja kutsunut häntä, jatkaa työtään antaakseen hänelle yhä enemmän sitä valkeutta, jota hän heränneellä halulla tähyilee. Sitä, jonka hän on saanut herättää hengellisestä unesta ja kuolemasta, hän edelleen valaisee armonsa valkeudella, vetää luokseen, elävöittää, johdattaa ja pyhittää. Nyt he saavat tässä valkeudessa nähdä selkeämmin, millä tiellä he ovat olleet ja mikä tie on oikea. Nyt he voivat paremmin nähdä, millaisia he ovat olleet ja ovat sielussaan ja sydämessään, omassa kurjassa vanhurskaudessaan ja vääryydessään. Nyt he voivat ruveta näkemään Herran kirkkautta ja voivat tulla sen kirkastamiksi. Nyt he näkevät, että ainoastaan Kristuksessa on autuus ja vanhurskaus, ja että he itse eivät saattaneet kutoa yhtään ainutta lankaa autuuden hameeseensa ja vanhurskauden vaatteisiinsa. He voivat nyt autuuden tiellä tuntea Hyvän Paimenen äänen, hyvän tien, hyvän Jumalan sanan ja

skilja Guds sanning från lögn, och salighets vägarna ifrån villospåren, och ljusets rike från mörkrets, och herdens röst från ulfvens och Jesu ok ifrån de garn, som satan för oss ställer.

Korteligen: det andeliga dagsljuset, rättfärdighetenes sol Kristus har börjat att visa dem de andeliga föremålen på sitt rätta rum och i sin sanna gestalt. Skulle du icke hafva lust att vara ett sådant ljusets barn, hvartill du kallad är? Eller är det då så bra, att i syndasömn och andelig död famla i mörkret mot det eviga mörkret, der du, sedan du en tid här varit satans narr och blindbock, får med gråt och tandagnisslan beklaga med alla fördömda: vi hafve felat om rätta vägen och rättvisones ljus hafver icke lyst oss och förståndsens sol är oss icke uppgången. O! vill du detta undvika, så låt det i Jesu namn vara dig ett ömt och alfvarsamt ord innan nådasolen för dig evigt går neder, detta ord af den store Israels väktaren: vaka upp, du som såfver och statt upp från de döda, så varder Kristus dig upplysandes.

tulevan maailman. He voivat myös erottaa Jumalan totuuden valheesta, autuuden tiet vääristä raiteista, valkeuden valtakunnan pimeyden valtakunnasta, paimenen äänen suden äänestä ja Jeesuksen ikeen niistä ansoista, joita saatana virittää meidän eteemme.

Lyhyesti: hengellinen päivänvalo, vanhurskauden aurinko, Kristus on alkanut näyttää heille hengellisiä asioita oikeissa paikoissaan ja oikeassa muodossaan. Eikö sinulla olisi halua olla sellainen valkeuden lapsi, johon olet kutsuttu? Vai onko hyvä niin, että vaellat synnin unessa ja hengellisessä pimeydessä iankaikkista pimeyttä kohden, jossa oltuasi täällä hetken saatanan narrina ja sokkona saat itkulla ja hammasten kiristyksellä valittaa kaikkien kadotettujen kanssa: "Me olemme eksyneet oikealta tieltä, ja vanhurskauden aurinko ei ole meitä valaissut, ja ymmärryksen valo ei ole meille koittanut." Oi, jos tahdot välttää tämän, niin anna sen Jeesuksen nimessä olla itsellesi hellänä ja vakavana sanana, ennen kuin armonaurinko sinun kohdallesi laskee iankaikkisesti, tämän sanan sen suuren Israelin vartijan suusta: "Heräjä sinä, joka makaat, ja nouse ylös kuolleista, niin Kristus sinua valaisee."

SATANS GARN

"Gud låt mig, som ett ljusets barn, se och undvika alla garn, som satan för mig ställer".

En vigtig och välkänd bönesång, som torde vara mera lätt och okänd för dem, som ej börjat se djefvulens bild uti sig, ej börjat omvända sig "af satans snaro", ej börjat "frukta ett ögnablick för helfvetet." Hvad behöfver sådant folk bedja denna bön, hvilka knappt tro att en satan finnes, åtminstone förakta honom såsom en mygga eller en fiende, som är tusen

SAATANAN VERKOT

"Jumala, salli minun valkeuden lapsena nähdä ja välttää kaikki verkot, joita saatana virittää eteeni!"

Tärkeä ja tunnettu rukousvirsi, joka lienee niille kevyehkö ja tuntematon, jotka eivät ole ruvenneet näkemään perkeleen kuvaa itsessään eivätkä kääntymään pois saatanan ansasta eivätkä hetkittäinkään pelkäämään helvettiä. Mitäpä sellaisen kansan tarvitsee rukoilla tätä rukousta, joka tuskin uskoo saatanan olevan olemassakaan, ja joka ainakin väheksyy häntä kuin hyttystä tai vihollista, joka on

mil borta? Mellertid finnes dock en stark mörksens makt, som är all jordisk magt vida öfverlägsen. Och då Guds ord kallar satan **denna verldens Gud,** för att beteckna den stora magt, som satan har i verlden, så vore åtminstone skäl att vi begynte stryka någon syndasömn ur ögonen och i tid besinna oss.

Somliga (särdeles de tappra svärjarena) synas knappt tro, att någon satan är till. Och visserligen är detta det vigaste sättet att blifva af med satan. Men olyckan är den, att han ändå är qvar och är dem närmare än deras egen skjorta (såsom Luther skrifvit). Månne finnes väl, fast en blindfödd förnekar det. Farligast är den fiende, som man knappt tror finnas eller anser vara långt borta. Och att många ogudaktiga anse såsom en tom fabel hvad den Heliga skrift tydligen lärer om satans stora list och magt, detta är just ett ibland bevisen på satans stora list och magt. Läran om satan är väl icke tröstelig, utan fastmer förskräckelig. Men vore den läran icke sann, huru vill man då förklara flera de vigtigaste Bibelläror, såsom syndafallet, återlösningen, bättringen, vaksamheten, anfäktningar och helfvetet? Huru skulle så många menskor i Kristenheten kunna vara i så mycket andeligt mörker och elende, om icke "satan går omkring, sökande hvem han uppsluka må!!"? Men han är en gammal och slug ande att kunna fånga själar i sina nät. De obotfärdige, ogudaktige och skrymtare har han allaredan fångat, så att med dem behöfver han ej göra sig mycket besvär. Men då en menniska vill slita hans snaror, så söker han väl på allt sätt att hindra det. Och äfven de, som kommit till tron och på ljusets väg, särdeles de blifva af satans listiga anlopp frestade att falla, eller på någon af de mångahanda afvägarna förvillas.

tuhannen peninkulman päässä? Kuitenkin on olemassa väkevä pimeyden valta, joka on kaikkeen maalliseen valtaan verrattuna ylivoimainen. Ja kun Jumalan sana kutsuu saatanan **tämän maailman jumalaksi** kuvatakseen sillä sitä suurta valtaa, mikä saatanalla on maailmassa, niin olisi ainakin aiheellista, että rupeaisimme hieromaan synnin unta silmistämme ja ajoissa miettimään tilaamme.

Muutamat (erityisesti rohkeat kiroilijat) näyttävät tuskin uskovan saatanan olevan olemassa. Ja tosin tämä on näppärin keino päästä saatanasta eroon. Mutta siinä on onnettomuus, että hän kuitenkin on jäljellä ja on heitä lähempänä kuin heidän oma paitansa (kuten Luther on kirjoittanut). Hän on kyllä olemassa, vaikka sokeana syntynyt sen kieltää. Se vihollinen on vaarallisin, jota tuskin uskotaan olevankaan tai jonka ajatellaan olevan hyvin kaukana. Ja että moni jumalaton pitää pelkkänä taruna sen, mitä pyhä Raamattu selvästi opettaa saatanan suuresta kavaluudesta ja vallasta, se juuri on eräs todistus sen suuresta kavaluudesta ja vallasta. Oppi saatanasta ei kyllä ole lohdullinen, vaan pikemminkin kauhistusta herättävä. Mutta mikäli se oppi ei olisi totta, kuinka selitettäisiin monet tärkeimmät raamatun opit, kuten syntiinlankeemus, lunastus, parannus, valvovaisuus, ahdistukset ja helvetti? Kuinka niin monet kristikunnan ihmisistä voisivat olla niin suuressa hengellisessä pimeydessä ja kurjuudessa, ellei "saatana käy ympäri etsien, kenet voisi niellä"? Mutta hän on vanha ja ovela henki vangitsemaan sieluja verkkoihinsa. Katumattomat, jumalattomat ja tekopyhät hän on jo saalistanut, niin ettei hänen heidän kanssaan paljon tarvitse vaivata itseään. Mutta kun ihminen tahtoo katkoa hänen verkkonsa, niin hän kyllä yrittää kaikin tavoin estää sen. Mutta myös uskoon ja valkeuden tielle päässeet, ja erityisesti he, joutuvat saatanan viekkaiden hyökkäysten kiusaamiksi, että lankeaisivat tai eksyisivät jollekin monista sivuteistä.

Dessa satans garn kunna allenast ljusens barn se och undvika. Och ljusens barn äro de, som i trones ljus vandra med de öppnade ögonen, lyste och väpnade af Guds heliga ord, sedan de deraf börjat föras till lifvet i Gudi.

Till ett sådant ljusens barn kan ej menniskan sjelf bilda sig. Dertill kan hon bildas allenast i andans skola. Densamme anden är och den, som allena kan leda oss att vandra såsom ljusens barn. Då allena är ock möjligt att se och undvika alla garn, som mörkrets väldige furste utsätter. Hur oändeligt vigtigt är ej då, att alla sofvande vakna, att alla väckta vaka, att alla, som kommit till sanningen, vandra i den himmelska sanningens ljus, om ej satan skall behålla och tillbakahålla eller på fall och afvägar till förderf och fördömelse leda våra fattiga själar, som dock äro kallade till ett så högt och härligt mål! Huru vigtigt för enhvar att af hjertans grund bedja den bönen: "Gud lär mig, som ett ljusens barn, se och undvika alla garn, som satan för mig ställer!

Näitä saatanan verkkoja voivat ainoastaan valkeuden lapset nähdä ja välttää. Ja ne ovat valkeuden lapsia, jotka vaeltavat uskon valkeudessa avoimin silmin, Jumalan pyhän sanan valaisemina ja varustamina siitä asti, kun se on alkanut johdattaa heitä elämään, joka Jumalassa on.

Tällaiseksi valkeuden lapseksi ihminen ei voi muodostua itsestään, vaan ainoastaan Hengen koulussa. Juuri se samainen henki yksistään voi johdattaa meitä vaeltamaan valkeuden lapsina. Ainoastaan silloin on myös mahdollista nähdä ja välttää kaikki verkot, jotka pimeyden valtava ruhtinas virittää. Kuinka äärimmäisen tärkeää onkaan silloin, että kaikki nukkuvat heräävät, että kaikki heränneet valvovat, että kaikki totuuteen tulleet vaeltavat taivaallisen totuuden valkeudessa, ettei saatana pidättäisi ja estäisi tai johdattaisi lankeemukseen ja sivuteille turmioon ja tuomion alle meidän köyhiä sielujamme, jotka kuitenkin on kutsuttu niin korkeaan ja ihanaan päämäärään! Kuinka tärkeää jokaisen on sydämensä pohjasta rukoilla sitä rukousta: "Jumala, opeta minua valkeuden lapsena näkemään ja välttämään kaikkia verkkoja, jotka saatana virittää eteeni!"

D.

NÅGRA VÄCKE-ORD TILL DE SLUMRANDE, SÄRDELES IBLAND UNGDOMEN (iP.)

(Af en ungdomsvän.)

Likasom den grönskande vårbrodden gläder med hoppet om en blifvande god skörd, så är det ock för den Kristna kärlekens hopp en glädjande

JOITAKIN HERÄTYSSANOJA TORKKUVILLE ERITYISESTI PAJALAN NUORISON KESKUUDESSA

(Kirj. eräs nuorison ystävä)

Niin kuin vihertävä kevätoras ilahduttaa tulevan hyvän sadon toivolla, niin on myös kristityn rakkauden toivolle ilahduttava näky, että saa nähdä ihmisjoukon ja eri-

syn, att se en menniskoskara och särdeles ungdomen börja blomstra igenom andans väckande och lifgifvande vårvind. Det är en högst rörande och hugnerik hälsning, som vår dyre Frälsare frambär med dessa orden: **Det varder glädje i himlom för Guds änglar öfver en syndare som sig omvänder och bättrar.** Men då en enda syndares omvändelse således är ett ängla-glädjeämne, o! huru hugnerik och upplyftande syn måste det då vara för Guds vänner i himmelen och på jorden, att se större eller mindre folk-skaror, helst ibland den kära ungdomen, börja fattas af själa brudgummens nådeshand, röras af Hans muns anda, lyda Hans kallelse, "gå ut på vägarna, för att fråga efter den goda vägen" och "följa Guds folk till strids genom öckn och bölja" till det himmelska fäderneslandet. Der större andeliga rörelser förspörjas, särdeles ibland den öppnare, varmare, böjligare ungdomen, i den ålder, då man ej ännu hunnit blifva så hårdt bebunden i vrånghet, skrymteri, mammonsträldom, laster och förhärdelse, så glädja sig Kristi vänner deröfver och med goda förhoppningar säga de i sina hjertan: Gud vare lof, att något lifsljus skrider fram i tidens dödsmörker, att några synas vilja blifva Kristna och saliga, att Gud ej ännu är alldeles utledsen med detta slägte, att Han ännu bland oss bor och verkar och sin kyrka uppehåller och förökar, ännu låter ljusastakan lysa och dermed låter väckta och nådehungriga själar under vandringen genom tidens dunkla dal, börja i sina hjertan se morgonrodnaden af det eviga lifvet uppgå. (Joh.l7:3; 2. Pet.l:19).

Men deremot, hvilken sorglig syn, att se en stor hop unga och gamla stå såsom en förvissnad åker, stadna och famla uti Egyptiskt mörker och knappt ett ögonblick frukta för helvetets röda haf, som hotar att uppsluka alla

tyisesti nuorison alkavan kukoistaa hengen herättävän ja elävöittävän kevättuulen vaikutuksesta. Se on mitä liikuttavin ja lohdullisin tervehdys, minkä kallis Vapahtajamme ilmoittaa näillä sanoilla: **Niin pitää ilo oleman taivaissa Jumalan enkeleillä yhdestä syntisestä, joka itsensä kääntää ja parantaa.** Mutta koska yhden ainoan syntisen kääntymys siis on enkelien ilonaihe, oi kuinka lohdullinen ja ylentävä näky se onkaan Jumalan ystäville taivaassa ja maan päällä, kun saa nähdä suurempia tai pienempiä ihmisjoukkoja, erityisesti rakkaan nuorison keskuudessa, joita sielujen yljän armon käsi alkaa ottaa kiinni, joita Hänen suunsa henki liikuttaa, kuinka he alkavat kuulla Hänen kutsumistaan, "kulkevat ulkona teillä kyselläkseen sitä hyvää tietä" ja "seuraavat Jumalan kansaa kilvoitukseen poikki erämaan ja läpi aallokon" taivaalliseen isänmaahan. Missä suurempia hengellisiä liikkeitä ilmenee, erityisesti avonaisemman, lämpimämmän, taipuvamman nuorison keskuudessa siinä iässä, jolloin ei vielä ole ehditty niin lujasti kiinnittyä nurjamielisyyteen, teeskentelyyn, mammonan orjuuteen, paheisiin ja paatumukseen, siinä Kristuksen ystävät iloitsevat sen vuoksi ja sanovat sydämessään hyvissä toiveissa: Kiitos Jumalalle, että jokukaan elämän valopilkku syttyy ajan kuolonpimeydessä, että jotkut näyttävät haluavan tulla kristityiksi ja autuaiksi, että Jumala ei vielä ole kokonaan suuttunut tähän sukuun, että Hän vieläkin asuu ja vaikuttaa keskuudessamme ja ylläpitää seurakuntaamme ja lisää sitä, antaa vielä kynttilänjalan valaista ja siten antaa heränneiden ja armonnälkäisten sielujen alkaa nähdä iankaikkisen elämän aamuruskon koittavan heidän sydämissään heidän vaeltaessaan ajan synkän laakson läpi. (Joh. 17:3-2, Piet. 1:19).

Kuinka surullista onkaan sitä vastoin nähdä suuren nuorten ja vanhojen joukon seisovan ikään kuin kuivettunut pelto, pysyvän Egyptin pimeydessä haparoimassa pelkäämättä tuskin silmänräpäystäkään helvetin punaista merta, joka uhkaa nielaista kaikki

otrones barn, alla köttsens trälar! Hvilken sorglig syn, att så många, äfven af dem, som i ungdomstiden med djup rörelse hörde den gode Herdens kallande röst och begynte följa dess dragande kraft, sedan vända tillbaka eller stanna på fåfänglighetens marknad, der de sälja Kristum för några lustar och glitterverk, som ej ens äro värda 30 silfverpenningar! -Ack! många vackra blommor föllo af om våren och blefvo således ej mogna höstfrukter. Många förnyade vid altaret nådens saliga förbund och voro åtminstone närmare Guds rike, men bortkommo sedan alltmer derifrån. Många började, helst vid sin första Nattvardsgång, att med några hjertrötter rotas på salighetens klippa, men det dröjde ej länge, innan de förtorkade. Många stodo såsom Petrus och Magdalena med botfärdighetens tårar kring nådens källa, men efter en tid var hjertat intaget af verlden och kallt för Gud och förbundet brutet och blodet trampadt.

Arma själar! Om I vissten, hvad I misst, då I mist Kristum och ären fallne från nådene: sannerligen, I skullen i denna eder dag börja återsöka Honom, som ännu beder för det vissnade trädet, att det ännu en tid måtte få stå, till dess Han gräfver om kring det och göder det, om det så kunde bära frukt.

Då själabrudgummen Jesus framställer liknelsen om den stora Nattvarden, till hvilken så många bjudna försummade att komma, slutar Han denna framställning med dessa alfvarliga orden: **många äro kallade, men få äro utvalde.** Ja - många höra och akta knappt på någon himlakallelse. Många åter, som deraf en tid äro intagne vakna icke upp rätteliga. Många af dem, som vakna, hitta ej fram till nådastolen och på lifsens väg. Ja och flera af dem, som en tid vandrat på

epäuskon lapset, kaikki lihan orjat! Mikä murheellinen näky, että niin monet niistäkin, jotka nuoruutensa aikana kuulivat syvästi liikuttuneina Hyvän Paimenen kutsuvan äänen ja alkoivat seurata sen vetävää voimaa, sitten kääntyvät takaisin tai jäävät turhuuden markkinoille, jossa he myyvät Kristuksen muutamalla himolla ja kimaltavalla kappaleella, jotka eivät edes ole kolmenkymmenen hopeapenningin arvoisia! Voi, kuinka monta kaunista kukkaa putosi keväällä eikä siis kypsynyt syksyn hedelmiksi! Monet uudistivat alttarilla armon autuaallisen liiton ja olivat ainakin lähempänä Jumalan valtakuntaa, mutta loittonivat siitä sitten yhä kauemmas. Monet rupesivat ensimmäisellä ehtoollisella käynnillään joillakin sydämen juurillaan juurtumaan autuuden kallioon, mutta ei kestänyt kauan kun se kuivettui. Monet seisoivat Pietarin ja Magdaleenan tavoin vuodattaen katumuksen kyyneleitä armon lähteen ääressä, mutta hetken kuluttua maailma valloitti sydämen, ja se tuli kylmäksi Jumalaa kohtaan, ja liitto tuli rikotuksi ja veri tuli tallatuksi.

Sieluparat! Jospa tietäisitte, mitä olette menettäneet, kun olette menettäneet Kristuksen ja olette langenneet annosta! Todellakin, te ryhtyisitte tänä päivänä uudelleen etsimään Häntä, joka vieläkin rukoilee kuivettuneen puun edestä, että se vielä saisi olla vähän aikaa, siksi kuin Hän kaivaa sen ympäri ja lannoittaa sitä, jos se sittenkään kantaisi hedelmää.

Sielujen Yljän, Jeesuksen asettaessa vertauksen suuresta ehtoollisesta, johon niin monet kutsutuista jättivät tulematta, Hän lopettaa esityksensä näillä hyvin vakavilla sanoilla: **monet ovat kutsutut, mutta harvat ovat valitut.** Niin, monet tuskin kuulevat tai välittävät mitään taivaan kutsusta. Monet taas, jotka hetken ovat sen vallassa, eivät herää oikein. Monet niistä, jotka heräävät, eivät löydä armoistuimelle ja elämän tielle. Ja vielä niistäkin, jotka kerran ovat vaeltaneet sitä tietä, poikkeavat pois, nukahtavat, lan-

denna väg, afvika, somna affalla...Så bestyrker och erfarenheten, att få äro utvalde. Hvilken varnande, väckande sanning för alla dem, som sig till himlen ärna. Hvilken anledning, att vandra visliga, så att det glada hoppet är förenadt med helig räddhåga!

Derföre gifver och Guds anda åt Guds folk i 2. Psalmen denna maning: Fröjder eder med bäfvande. Och samma maning må ock kunna ställas till eder, som börjat röras af den förekommande nåden, Fröjder eder, att Gud så nådeligen tänkt på eder och bjudit eder till sig. Detta är begynnelsen, hvarmed I kunnen komma en gång derhän, att med alla änglar och utvalde skina såsom solen i himlafadrens rike. Men bäfven att förskjuta och försumma en sådan kallelse och nåd. I gingen då bort, att blifva eldbränder i det eviga pinorummet.

En försummad kallelse kan visserligen förnyas, men det är ovisst, huru snart och huru ofta en kännbarare kallelse och väckelse återkommer. Och den, som försummar den ena, kan ju likaså försumma den andra, såsom det af många sker. En sen bättring är väl och möjelig; men den är sällan vanlig, sällan god och varaktig. Lycklig derföre den ungdom, som tidigt lyder bjudningen, att vända om till Gud, tidigt börjar såsom den unge Jesus, att växa till i visdom, ålder och nåd för Gud och menniskor, tidigt planteras, varda planterade vid ordets lefvande vattubäckar. (Ps. 1) Väl dem, som rätt tänka på sin skapare i sin ungdom. Väl dem, som då blifva införlifvade med sin bäste Fader, sin ende Frälsare och Hugsvalare! I ungdomen är dertill mera tillfälle och mindre hinder. Nu är bästa lärotiden och såningstiden. Nu är hjertat böjligare äfven för goda intryck. Nu är vägen till hjertat lättare beredt för Honom, som lofvat att församla lamben i sin famn och bära dem

keavat... Sen vahvistaa myös kokemuksemme, että harvat ovat valitut. Mikä varoittava, herättävä totuus kaikille niille, jotka aikovat taivaaseen! On syytä vaeltaa toimellisesti, niin että se iloinen toivo pysyy yhdistettynä pyhän pelon kanssa!

Sen tähden Jumalan henki myös antaa Jumalan kansalle toisessa psalmissa tämän kehotuksen: iloitkaat vavistuksessa! Ja sama kehotus annettakoon teillekin, joita ennättäväinen armo on alkanut liikuttaa. Riemuitkaa siitä, että Jumala on niin armollisesti ajatellut teitä ja on kutsunut teitä luokseen. Tässä on alku, josta voitte kerran päästä paistamaan kaikkien enkelien ja valittujen kanssa niin kuin aurinko taivaallisen Isän valtakunnassa. Mutta vaviskaa pelosta hylätä ja lyödä laimin sellaista kutsumusta ja armoa. Te joudutte silloin pois tullaksenne kekäleiksi iankaikkiseen piinan sijaan.

Laiminlyöty kutsumus voidaan tosin uudistaa, mutta ei ole tietoa, kuinka pian ja kuinka usein tuntuvampi kutsumus ja heräys tulee takaisin. Ja se, joka laiminlyö yhden, voi samalla tavalla laiminlyödä toisen, niin kuin monille tapahtuu. Myöhään tehty parannus on kai myös mahdollinen, mutta harvoin tavallinen, harvoin hyvä ja pysyvä. Onnellinen sen tähden se nuorukainen, joka varhain kuulee kutsun kääntyä Jumalan tykö, alkaa varhain nuoren Jeesuksen tavoin kasvaa viisaudessa, iässä ja armossa Jumalan ja ihmisten edessä, istutetaan varhain sanan elävien vesipurojen ääreen (Ps. 1). Onnellisia ne, jotka ajattelevat oikein Luojaansa nuoruudessaan. Onnellisia ne, jotka silloin tulevat liitetyiksi hyvän Isänsä, ainoan Vapahtajansa ja Lohduttajansa yhteyteen. Nuoruudessa siihen on enemmän tilaisuutta ja vähemmän esteitä. Nyt on paras oppimisen aika ja kylvön aika. Nyt sydän on alttiimpi myös hyville vaikutteille. Nyt tie sydämeen tulee helpommin valmistetuksi Hänelle, joka on luvannut koota karitsat syliinsä ja kantaa

i sitt sköte. (Esaias 40.K.) Ännu äro vanligen ej de unge så hårdt omskansade af skrymteri och last, af jordabekymmer, trångsmål och förbannelser.

En tidigare omvändelse åtföljes af många företräden och välsignelser. Vi få mycket godt, helst om vi tidigt väckas och läras, att frukta Gud, fly synden och göra det godt är. Likasom många lekamliga och andeliga straffdomar förr eller sednare drabba uppå dem, som offra sin ungdomsblomma åt själamördaren och hans sköka verlden, så skänkas af Guds nåd många förmåner åt dem, som tidigt och troget vända sig till Gud i Kristo och helga Honom i sitt hjerta och sitt lif. Har Gud i 4. Budet gifvit ett skönt nådalöfte åt dem, som hedra Fader och moder, mycket större och härligare nådalöften har Han gifvit dem som hedra sin himmelske Fader.

I som kännt eder af andanom väckte till det sanna lifvet; följer dragningen, söken fatta Honom, som fattat eder (Fil. 3:12, 13, 14) och gören alfvar af eder salighetssak, så skolen I blifva mer visa, mer starka och friska till kropp och själ och således mer skickelige, att genomgå de förlagda prof och frestelser, att väl fullborda edert kall och lopp samt hinna det höga mål, som eder ofvanifrån förehålles af Guds kallelse i Kristo Jesu.

Gån in i bibelns rika skattkammare. Der finnas skatter, som äro sötare än honung (Ps. 19:11, Syr. 24:27) och dyrare, än mång tusen stycke guld och silfver (Se 119. Ps.). Der är ett läkemedel, som styrker trötta händer, ett tal, som upreser dem som fallne äro och de bäfvande knän förstärker (Job. 4:3, 4). Der i den Heliga skrift finnen I ock många exempel på dem,

niitä helmassaan (Jes. 40). Nuoret eivät vielä ole yleensä teeskentelyn ja paheiden, maailmanmurheen, ahdistuksen ja kirousten piirittämiä.

Varhaisen kääntymyksen seurauksena on monia etuja ja siunauksia. Me saamme paljon hyvää, varsinkin tullessamme varhain herätetyiksi ja opetetuiksi pelkäämään Jumalaa, karttamaan syntiä ja tekemään hyvää. Samalla tavoin kuin monet ruumiilliset ja hengelliset rangaistukset ennemmin tai myöhemmin kohtaavat niitä, jotka uhraavat nuoruutensa kukkasen sielun murhaajalle ja hänen portolleen maailmalle, samoin Jumalan armo lahjoittaa monia etuja niille, jotka varhain ja uskollisesti kääntyvät Jumalan puoleen Kristuksessa ja pyhittävät Hänet sydämessään ja elämässään. Jos Jumala on neljännessä käskyssä antanut ihanan armolupauksen niille, jotka kunnioittavat isäänsä ja äitiänsä, paljon suurempia ja ihanampia armolupauksia Hän on antanut niille, jotka kunnioittavat taivaallista Isäänsä.

Te, jotka tunnette hengen herättäneen teidät totiseen elämään, seuratkaa vetovoimaa, pyrkikää käsittämään Hänet, joka teidät on käsittänyt (Fil. 3:12), ja ottakaa autuudenasianne vakavasti, niin tulette viisaammiksi, vahvemmiksi ja terveemmiksi sekä ruumiin että sielun puolesta ja siten myös taitavammiksi käymään edessä olevien koetusten ja kiusausten läpi täyttääksenne hyvin kutsunne ja juoksunne sekä saavuttaaksenne sen korkean päämaalin, joka teille Jumalan kutsumisen kautta ilmoitetaan ylhäältä Kristuksessa Jeesuksessa.

Astukaa sisälle Raamatun rikkaaseen aarreaittaan. Sieltä löytyy aarteita, jotka ovat hunajaa makeammat (Ps. 19:11, Syyr. 24:27) ja kalliimmat kuin monta tuhatta kappaletta kultaa ja hopiaa (Ps. 119:72). Siellä on lääke, joka vahvistaa väsyneet kädet, langenneita ylös nostava puhe, joka vahvistaa vapisevat polvet (Job 4:3,4). Sieltä pyhästä Raamatusta löydätte monia esimerkkejä niistä, jotka

som tidigt och alfvarligt sökte sann vishet, gudaktighet och helgelse och derföre blefvo så rikeligen välsignade både i timlig och andelig måtto. Der möter eder en stor mängd Patriarker, profeter, vise och fromme, som troget vände sina hjertan till Gud och troget vandrade uppå Hans vägar. Följer deras exempel och fotspår, så skola samma eviga härliga nådalöften fullbordas äfven på eder. Han sviker ingen, Han den trofasta, allsmägtiga kärleken, som med uträckt famn ropar: vänden eder till mig, så varden I salige alla verldens ändar. Så varden I redan här saliga i hoppet (Rom. 8:24), visa (Col. 2:3), fria (Joh. 8:36) och härlige (1. Petr. 4.14). Så fån I uti Gud eder Frälsare det bästa sällskap och stöd genom lifvet och döden. Så ären I redan här komne till lefvandes Guds stad, till det himmelska Jerusalem och till den otaliga änglaskaran och till de förstföddas församling, som i himmelen beskrifne äro (Ebr. 12:22). O! veten I väl något bättre?

etsivät varhain ja vakavissaan totista viisautta, jumalisuutta ja pyhitystä ja tulivat sen tähden runsaasti siunatuiksi sekä ajallisesti että hengellisesti. Siellä teitä kohtaa suuri joukko patriarkkoja, profeettoja, viisaita ja hurskaita, jotka käänsivät uskollisesti sydämensä Jumalan puoleen ja vaelsivat uskollisesti Hänen teillään. Seuratkaa heidän esimerkkiään ja jalanjälkiään, niin samat iankaikkiset, ihanat armolupaukset täyttyvät teidänkin kohdallanne. Hän ei petä ketään, Hän, joka on uskollinen, kaikkivaltias rakkaus, joka huutaa avosylin: kääntykää minun puoleeni, niin tulette autuaiksi, kaikki maailman ääret. Niin tulette jo täällä autuaiksi toivossa (Room 8:24), viisaiksi (Kol.2:3), vapaiksi (Joh. 8:36), ja kunniallisiksi (1 Piet. 4:14). Niin saatte Jumalassa, teidän Vapahtajassanne mitä parhaimman seuran ja tuen elämässä ja kuolemassa. Niin olette jo täällä päässeet elävän Jumalan kaupunkiin, taivaalliseen Jerusalemiin, lukemattoman enkeleiden joukon tykö ja esikoisten seurakuntaan, jotka ovat kirjoitetut taivaissa (Hebr. 12:22). Oi, tiedättekö mitään parempaa!

I, som af Guds stora barmhertighet redan i dopet härtill komne ären, I, som ehuru affällige och ovärdige härtill kännt eder återkallade, I, som begynt väckas ur eder barndoms slummer till att söka något bättre, än hvad den arma jorden erbjuder, I hafven börjat i andanom, viljen I ock lykta i köttet? (Gal. 3). Viljen I somna, falla, fångas och förspilla all den rika nåd och salighet, som Gud så dyrt kostat på eder, så rikeligen tillbjuder eder? Veten I icke, att den, som sätter sin hand till plogen och ser tillbaka, han är icke beqväm för Guds rike? (Luce 9:62) Det är godt och väl börja, bättre att väl fortsätta och allrabäst och nödigast, att vara trofasta intill ändan.

Te, jotka olette Jumalan suuresta laupeudesta tulleet tähän jo kasteessa; te, jotka langenneina ja mahdottomina olette tunteneet itsenne tähän takaisin kutsutuiksi; te, jotka olette alkaneet herätä nuoruutenne horroksesta etsimään jotakin parempaa kuin mitä tämä kurja maailma tarjoaa; te olette hengessä alkaneet, tahdotteko te lihassa päättää? (Gal. 3.) Tahdotteko nukkua, langeta, joutua vangituiksi ja menettää kaiken sen runsaan armon ja autuuden, jonka Jumala on niin kalliilla hinnalla ostanut teille ja jota Hän niin runsaasti tarjoaa teille? Ettekö tiedä, että joka kätensä auraan laskee ja taakseen katsoo, ei ole sovelias Jumalan valtakuntaan? (Luuk. 9:62). Hyvä on hyvin alkaa, parempi on hyvin jatkaa, mutta kaikkein paras ja tarpeellisin on olla uskollinen loppuun asti.

Låten derföre Jesu brinnande kärlek

Antakaa sen tähden Jeesuksen palavan

och blodiga dödskamp muntra, väcka, lifva och styrka eder, till att i Hans förening och fotspår kämpa en god trones kamp och fatta evinnerligt lif, hvartill I kallade ären. 2. Tim. 2. Sen upp till honom, som med blodsvett i sitt anlete ser ömkande neder på slumrande Lärjungar och säger: O! förmådden I icke vaka en stund med mig? Slumren då icke, att I ej misten Kristum och ljuset, tron och helgelsekraften, nåd lifvet och nåd gåfvorna. Ofvergifven ej den första kärleken. (Upp. 2.4) Sen till, att I ej slumren, tills I sömnen och sofven, tills lampan slocknar och syndamolnen öfver själen tjocknar och I så kunden blifva förvillade, afväpnade, bundne, döda och åter bortförde under mörksens väldighet.

rakkauden ja verisen kuolinkamppailun rohkaista, herättää, elävöittää ja vahvistaa itseänne kilvoittelemaan hänen yhteydessään ja hänen jalanjäljissään hyvä uskon kilvoitus ja käsittämään iankaikkinen elämä, johon te kutsutut olette (1. Tim. 6:12). Katsokaa häntä, joka kasvot verihiessä katsoo surkutellen nuokkuvia opetuslapsia ja sanoo: voi, ettekö saattaneet yhtä hetkeä valvoa minun kanssani! Älkää siis torkkuko, ettette menettäisi Kristusta ja valkeutta, uskoa ja pyhitysvoimaa, armon elämää ja armolahjoja. Älkää hylätkö ensimmäistä rakkauttanne (Ilm. 2:4). Katsokaa, ettette nuoku kunnes nukahdatte ja nukutte, kunnes lamppu sammuu ja synnin pilvet kerääntyvät sielunne ylle, ja niin te voitte eksyä, tulla aseista riisutuiksi, sidotuiksi, kuolleiksi ja viedyiksi takaisin pimeyden valtaan.

Sen till, att I ej gån tillbaka hvilken sig undandrager, säger Herren, han skall icke behaga mine själ. Varen då icke de som eder undandrage till förtappelse, utan af dem som tro och frälsa själena (Ebr. 10:38, 39). Eller är det icke bättre att vara delaktige af Guds natur, än af verldens fåfängliga lustar (2. Petr. 44)? Viljen I icke heldre smaka Guds kalk än djeflarnas, heldre andans fröjdevin, än Belzazars? viljen I icke häldre med David andeligen dansa kring Guds ark, än med Herodis dotter i skökohuset? Skullen I heldre vilja söka verldens tomma spel, lek, löje och ras, som är likt törnets sprakande under grytone (Pred. 7:7) än spela och sjunga Herranom i edra hjertan? (Efes. 5:19)? Skolen I heldre såsom Simson vilja förvekligas i Delilas knä, än få himlakraft med den synderskan, som med sitt hufvudhår torkade Jesu fötter, dem hon fuktat med sina tårar?

Katsokaa, ettette kulkeudu takaisin. Joka välttää, sanoo Herra, siihen ei minun sieluni mielisty. Älkää siis olko ne, jotka itsensä kadotukseen välttävät, vaan ne, jotka uskovat sielun tallellapitämiseen (Hebr. 10:39). Vai eikö ole parempi olla osallisena Jumalan luonnosta kuin maailman katoavasta himosta? (2. Piet. 1:4). Ettekö mieluummin haluaisi maistaa Jumalan kalkista kuin perkeleiden kalkista, mieluummin hengen riemuviinaa kuin Belsassarin viinaa? Ettekö mieluummin halua Daavidin kanssa tanssia hengellisesti Jumalan arkin edessä kuin Herodiaksen tyttären kanssa porttolassa? Haluatteko mieluummin etsiä maailman tyhjänpäiväistä peliä, leikkiä, naurua ja riehaa, joka on kuin orjantappuran rätinä padan alla (Saarn. 7:7) kuin soittaa ja veisata Herralle teidän sydämissänne (Ef. 5:19)? Tahdotteko mieluummin Simsonin tavoin vaipua Delilan syliin kuin saada taivaallisen voiman kuten syntinen nainen, joka kuivasi päänsä hiuksilla Jeesuksen jalkoja, jotka hän oli kastellut kyyneleillään?

I som börjat slumra, - hvad ämnen I? Ämnen I åter till Egyptens köttgrytor, sedan I stått vid röda hafvet och

Te, jotka olette alkaneet nuokkua, mitäs aiotte tehdä? Aiotteko palata Egyptin lihapatojen ääreen seisottuanne jo Punai-

besjungit frälsningen och hört lagens Sinai dunder och smakat Evangelii manna? Eller ämnen I lägga eder på vägen för att varda dräpne af ormar och förderfvaren? Hafven I hjerta till att vända eder från eder ende, store, bäste Fader, förlossare och Tröstare, som kallat eder vid namn såsom sina, som bjuder och vill ledsaga eder till sig och på eder hvarje stund bevisat sin godhets och långmodighets rikedomar? Blifva icke edra samveten brända med den djupaste blygd, då han säger: Israel! förgät mig icke (Es.44.21). Kunnen I hafva lust att återgå till svinadrafven, sedan I smakat brödet i det bästa faderhuset? Viljen I bola med verlden, sedan I suttit vid den himmelske brudgummens bröst? Viljen I uti träck nedlägga eder med den salighetskjortel, som Han eder utiklädt? Skullen I vilja taga vilddjurets vedertecken på edert anlete, sedan I med Guds insegel tecknade aren?

Ack! tänker på Felix, på Demas, på Loths hustru. Tänken på de många väckta, som ej kommit på trones väg, på de många som en tid voro på denna väg, men likväl ej hunno väl fram. Låtom oss icke sofva bort "den korta och ofattbara nådenes tid". Låtom oss vara nycktre till kropp och själ, så att vi icke må såsom i yrsel och töcken famla mot evigheten. Låtom oss jaga efter målet och tränga oss fara fast derefter, såsom Paulus (Fil. 3:13, 14) och alla trogna, som väl fulländat loppet. Då vi hafve för oss en så stor hop tros vittnen, så låt oss aflägga syndena, som alltid lådar vid oss och gör oss tröge och låt oss med tålamod löpa i den kamp, oss förelagd är, och se på Jesum, som trona begynt och fullkomnat hafver (Ebr. 12:1).

Kära vänner! tröttens ej, gifvandes eder utöfver. Släppen ej Herran.

sen meren rannalla veisaamassa kiitosvirttä ja olette kuulleet lain Siinainjyrinää ja olette maistaneet evankeliumin mannaa? Vai aiotteko panna maata tien päälle tullaksenne käärmeiden ja kadottajan tappamiksi? Onko teillä sydäntä kääntää selkänne ainoalle, suurelle, hyvälle Isälle, lunastajalle ja lohduttajalle, joka on kutsunut teitä nimeltä omikseen, joka kutsuu ja tahtoo johdattaa teidät luokseen ja on joka hetki osoittanut teille hyvyytensä ja kärsivällisyytensä rikkautta. Eikö mitä syvin häpeä polta teidän omiatuntojanne, kun hän sanoo: Israel, älä minua unohda (Jes. 44:21)? Voiko teillä olla halua palata syömään sianrapaa maistettuanne jo leipää parhaimmassa Isän huoneessa? Tahdotteko huorata maailman kanssa istuttuanne jo taivaallisen Yljän rinnalla? Haluatteko mennä sontaan makaamaan siinä autuuden vaatteessa, jolla Hän on teidät pukenut? Tahdotteko ottaa pedon merkin kasvoihinne tultuanne jo Jumalan sinetillä merkityiksi?

Voi, ajatelkaa Felixiä, Demasta ja Lootin emäntää! Ajatelkaa monia heränneitä, jotka eivät ole päässeet uskon tielle, ajatelkaa monia, jotka kerran ovat olleet tällä tiellä, mutta eivät kuitenkaan ehtineet perille. Älkäämme tuhlatko nukkumalla tätä lyhyttä ja arvaamatonta armonaikaa! Olkaamme raittiita ruumiin ja sielun puolesta, niin ettemme joutuisi ikäänkuin houreessa ja usvassa hapuilemaan iankaikkisuutta kohti. Samotkaamme päämäärää kohti, tunkeutukaamme ja pyrkikäämme kovin sen perään, niin kuin Paavali (Fil. 3.) ja kaikki uskolliset, jotka ovat juoksunsa hyvin päättäneet. Koska meillä on niin suuri uskon todistajien joukko, niin pankaamme pois synti, joka meissä aina riippuu ja tekee meidät hitaiksi. Ja juoskaamme kärsivällisyydellä siinä kilvoituksessa, joka on asetettu eteemme. Ja katsokaamme uskon alkajan ja päättäjän, Jeesuksen päälle. (Hebr. 12).

Rakkaat ystävät, älkää väsykö mielessänne ja lakatko! Älkää päästäkö Herraa!

Tänker på de heligas samfund och hvilken härlig lott det är att dertill få höra. Tänker på de heliga änglar och själar, som på härlighetens Zion vänta eder efter. Blifver icke tillbaka. Blifven ej slummeraktige. Bruken träget Guds ord under varsamhet och bön, öfning och lydaktighet. Vandren i räddhåga. Vänten, trängten, trängen efter Herran. Käre barn! Vakter eder för afgudarne, för falska profeter, för söfvande sällskaper, ställningar och förehafvanden. Si! brudgummen kommer: går ut emot Honom. Han klappar på edert hjerta; bedjen att i mån kunna upplåta att han må ingå och hålla nattvard med eder (Upp.3) och bo i eder och vandra med eder. Si! evigheten stundar - domaren står för dörren... varen redo... Låten edra länder vara omgjordade och edra lampor brinnande och varen I dem like, som vänta brudgummen... salige äro de tjenare, som Han finner vakande då Han kommer. Ja! salige de tjenare, hvilka Han så finner!

Ajatelkaa pyhäin yhteyttä ja mikä ihana osa on saada kuulua siihen! Ajatelkaa pyhiä enkeleitä ja sieluja, jotka kunnian Siionissa ovat odottamassa teitä! Älkää jääkö jälkeen! Älkää tulko uneliaiksi! Käyttäkää ahkerasti Jumalan sanaa valvomisessa ja rukouksessa, harjoituksessa ja kuuliaisuudessa! Vaeltakaa pelossa! Odottakaa, kaihotkaa, kaivatkaa Herraa! Rakkaat lapset, karttakaa epäjumalia, vääriä profeettoja, nukuttavaa seuraa, nukuttavia tilaisuuksia ja edesottamuksia. Katso, ylkä tulee! Menkää ulos häntä vastaan! Hän kolkuttaa sydämenne ovelle. Rukoilkaa, että saattaisitte avata hänelle, että hän pääsisi sisälle luoksenne ja pitäisi ehtoollista teidän kanssanne (Ilm. 3.). Ja asuisi teissä ja vaeltaisi kanssanne. Katso, iankaikkisuus lähenee. Tuomari seisoo ovella. Olkaa valmiit! Olkoon kupeenne vyötetyt ja lamppunne palavat ja olkaa te niiden kaltaiset, jotka odottavat ylkää! Autuaat ovat ne palvelijat, jotka hän löytää valvomasta, kun hän tulee. Niin, autuaat ne palvelijat, jotka hän niin löytää.

- D.

UTDRAG AF DOCTOR RUTHSTRÖMS SÄNDEBREF TILL STOCKHOLMS PRESTER

1. Huru sen I ut i predikstolen? I hafven icke predikat Guds sanning och råd till det fallna menskoslägtets salighet. - - I hafven namngifvit för villfarelser, att ofta nämna Jesum, Hans blod, död, sår, uppståndelse.-

I hafven grundat nåden på bättringen. — På predikstolen prediken I döden för de lefvande, och i biktstolen lifvet för de döda — Gifs bland eder någon

OTTEITA TOHTORI RUTHSTRÖMIN KIRJEESTÄ TUKHOLMAN PAPEILLE

1. Miltä näytätte saarnatuolissa? Ette ole saarnanneet Jumalan totuutta ja neuvoa langenneen ihmiskunnan autuudeksi. Te olette nimittäneet eksymykseksi sitä, että mainitaan usein Jeesusta, Hänen vertansa, kuolemaansa, haavojansa ja ylösnousemistansa.

Te olette panneet parannuksen tekemisen perustaksi armolle. Saarnatuolista saarnaatte kuoleman eläville ja rippituolista elämän kuolleille. Onko keskuudessanne

Elias, hvars offer af den Heliga andas eld blifver antändt?

2. Huru förrätten I hus- och Nattvards förhören? Den som bäst kan läsa utantill, han kan sin kristendom, sägen I. Den admitteren I till Herrans Nattvard, så död han är. De äldre passera för kristne uppå sitt borgarebref, sina fullmakter, ålderdom, sitt utvärtes anseende. —

3. Huru gören I sjukbesöken? -
I hafven förr smekat edra åhörare och varit lösa bestrykare, åtnöjt eder med deras utvärtes Kyrko- och Nattvardsgång och tagit deras lekamliga goda till godo.

I hafven en annan salighetsordning i biktstolen — Här öppnen I alla dörrar och fönster (till himmelen) för Naturalister, Epikureer och Fariséer m.m.

4. Huru hafven I granskat böcker? mörkt och oredigt hafven I blandat nådens förvärfvande med dess tillämpning - infört helgelsen i rättfärdiggörelsens verk.

5. Huru hafven I haft tillsyn öfver lägre prester? - - herrar i embete - - blinde ledare - - egennyttige - - afundsjuke - - högdragne - - oförfarne - - verldsligt sinnade - ovise - - svage - Kättarmakare hafven I varit. I misstänken unga presternas alfvarligare omsorg om sin och andras salighet. - -

6. Huru hafven I fullgjort edert konsistoriella embete? Hafven I sökt utröna edra åhörares själatillstånd och orsaken till den ogudaktighet, kall sinnighet och oenighet, som så allmänt - öfverklagas? - - Hafven I sett till, huru kriget med satan föras skall, Guds tempel byggas, Evangelium predikas, andans verk i syndarens hjertan begynnas, utföras och

yhtään Eliasta, jonka uhri syttyy Pyhän Hengen tulesta?

2. Kuinka suoritatte kinkeri- ja rippikuulustelun? Joka parhaiten osaa lukea ulkoa, osaa kristillisyytensä, te sanotte. Sen te päästätte Herran ehtoolliselle, niin kuolleena kuin hän onkin. Vanhemmat kelpaavat kristityiksi kansalaisoikeuksiensa, valtakirjojensa, ikänsä ja ulkonaisen arvostuksensa perusteella.

3. Kuinka toimitatte sairaskäyntejä? Te olette ennen hyväilleet ja silitelleet kuulijoitanne ja tyytyneet heidän ulkonaiseen kirkossa ja ehtoollisella käyntiinsä sekä käyttäneet hyväksenne heidän ajallista tavaraansa.

Teillä on toinen autuudenjärjestys rippituolissa. Siinä te avaatte kaikki taivaan ovet ja ikkunat luonnonuskoisille, hekumoitsijoille ja fariseuksille, ym.

4. Kuinka olette tutkineet kirjoja? Hämärästi ja sekavasti olette opettaneet armoon tulemisesta ja armon soveltamisesta. Olette panneet pyhityksen vanhurskauttamiseen.

5. Kuinka olette pitäneet silmällä alempia pappeja? Te olette olleet herroja virassanne, sokeita taluttajia, omanvoitonhaluisia, kateellisia, ylpeitä, taitamattomia, maailmanmielisiä, epäviisaita, heikkoja, kerettiläismestareita. Te suhtaudutte epäluuloisuudella nuorten pappien vakavampaan huolenpitoon omasta ja muiden autuudesta.

6. Kuinka olette täyttäneet konsistorillista virkaanne? Oletteko yrittäneet tutkia sanankuulijoidenne sieluntilaa ja syytä jumalattomuuteen, kylmäkiskoisuuteen ja eripuraisuuteen, josta niin yleisesti valitetaan? Oletteko ottaneet vaarin, kuinka sotaa on käytävä saatanaa vastan, kuinka Jumalan temppeliä on rakennettava, evankeliumia saarnattava, hengen työtä aloitettava, toimitettava ja päätettävä

fullbordas intill Jesu Kristi dag?- - -

Dessa 6 punkter, hvarut detta fragment är utdraget, blifve till usus för clerus hodiernus, som detta läser!

syntisten sydämissä Jeesuksen Kristuksen päivään asti?

Nämä kuusi kohtaa, joista tämä katkelma on otettu, tulkoot "usus för clerus hodiernus", joka tämän lukee.

NÅGRA ORD I ANLEDNING AF SISTA ILLUMINATIONEN I STOCKHOLM.

(Insändt)

Illumination betyder upplysning. Detta vare anfördt för de enfaldiga.

När vår älskade Konung efter en lång sjukdom tillfrisknat, så var glädjen i Riket tillbörlig, tacksamheten till Gud väl föranledd. Men att denna glädje och tacksamhet skulle uttryckas med stora middagar och baler, hafva vi derföre icke gillat, såsom ett kristeligt sätt. Vår Herre sjelf torde af dessa tackoffer hafva haft föga söt lukt, hafva varit föga trakterad.

Nåh! men illuminationen i Stockholm då? Den har väl lyst allt upp i himla? - Då tusentals ljus brunno i fönster och på transparonger det måtte väl ändå ha varit någon ting, "som änglomen och lyster se"? - Så torde många Stockholmsbor ha tyckt. - Men ack! hvad betyda alla jordiska dankar emot ett enda himlaljus? Hvad betyder allt utvärtes skimmer emot andans ljus och bön i en troende själ?

Men då Stockholm och landet är så fullt med timligt och andeligt mörker, måste det icke varit kristligare, att söka afhjelpa något deraf, än att

JOITAKIN SANOJA TUKHOLMAN VIIMEISEN ILLUMINAATION JOHDOSTA

(Lukijan lähettämä)

Sanottakoon yksinkertaisille johdannoksi, että illuminaatio merkitsee valaistusta.

Rakastetun kuninkaamme parannuttua kauan kestäneestä sairaudesta ilo valtakunnassa oli paikallaan ja kiitollisuus Jumalaa kohtaan oli hyvin aiheellista. Mutta tämän ilon ja kiitollisuuden ilmaisemista suurilla päivällisillä ja tanssiaisilla emme silti ole hyväksyneet minään kristillisenä tapana. Itse Herrallemme näistä kiitosuhreista lienee hyvin vähän makeaksi hajuksi, Hän tuskin tulee niillä paljon kestityksi.

No, mikä sitten on Tukholman juhlavalaistuksen osuus tähän? Sehän on valaissut kaiken taivaaseen asti? Kun tuhannet kynttilät paloivat ikkunoissa ja lasimaalauksien takana, sitähän kai enkelitkin himoitsevat nähdä? Niin lienee moni tukholmalainen ajatellut. Mutta voi! Mitä kaikki maalliset kynttiläntuikut merkitsevät yhden ainoan taivaallisen valon suhteen? Mitä kaikki ulkonainen kimmellys merkitsee uskovaisessa sielussa olevan Hengen valon ja rukouksen suhteen?

Mutta kun Tukholma ja koko maa ovat niin täynnä ajallista ja hengellistä pimeyttä, eikö olisi ollut kristillisempää yrittää päästä edes vähäisen eroon siitä

prunka med en kostsam flärd, som samma qväll förbleknade?

Vi vilja ej tala om den stora kostnaden, ehuru vårt utfattiga land, där fattigdomen immerfort "kommer öfver oss såsom en väpnad man" och krigshär, ej har råd till onödiga omkostnader; och ehuru vi ock skola vara trogna i att hushålla så med det jordiska, att nöden i andelig och lekamlig måtto ej ökas i landet, utan afhjelpas. Vi vilje ej som Judas klaga öfver kostnaden af Nardus-oljan då Kristi fötter smörjas och kärlekens rena offer göras. Men hvad har Kristi rike vunnit på Illuminationen i Stockholm?

-Den himmelska Konungens ögon ser efter trona, ej efter glimmer. Så ock vår ädla jordiska Konung. Han ser ock säkert helst, att han har trogna undersåtare, som hafva troheten i hjertat, om ej i fönster (vid illuminationer) eller strupen (vid stora middagar) eller i benen (på balerna). Bästa Illumination är den andeliga. Derföre synes bättre, att med böner, sånger och Guds ord och sparsamhet och fattigas hjälpande skaffa ljus i själar och boningar, än att för nyfikna och fåfänga gapare åstadkomma ett talgljus-skimmer i skumrasket.

kuin komeilla paljon maksavalla loistolla, joka hiipui samana iltana?

Emme halua puhua suurista kustannuksista, vaikka rutiköyhällä maallamme, jossa köyhyys alinomaisesti käy kimppuumme kuin aseistettu mies ja sotajoukko, ei ole varaa turhiin kustannuksiin. Ja vaikka meidän myös pitäisi olla uskollisia maallisessa taloudenhoidossamme, ettei hengellinen eikä maallinen hätä lisääntyisi maassamme, vaan vähenisi. Emme halua Juudaksen tavoin olla valittamassa Nardus-voiteen kalleutta, kun Kristuksen jalkoja voidellaan ja rakkauden puhtaita uhreja tehdään. Mutta mitä hyötyä Kristuksen valtakunnalle on koitunut Tukholman juhlavalaistuksesta?

Taivaallisen Kuninkaan silmät katsovat uskoa, eivätkä kimallusta. Samoin myös meidän jalo maallinen kuninkaamme. Hänkin varmasti näkisi mieluummin, että hänellä on uskolliset alamaiset, joiden uskollisuus on sydämessä eikä ikkunalaudalla (juhlavalaistuksessa) tai kurkussa (suurilla päivällisillä) tai jaloissa (tanssiaisissa). Paras illuminaatio on hengellinen juhlavalaistus. Sen vuoksi näyttää paremmalta, että rukouksilla, virsillä ja Jumalan sanalla sekä säästäväisyydellä ja köyhien auttamisella hankitaan valoa sieluihin ja asumuksiin, kuin että uteliaiden ja turhamaisten töllistelijöiden vuoksi järjestetään talikynttilöiden tuiketta hämärään.

R.

OM AFGUDAFESTER

(insändt)

Afgudafester äro de ståteliga högtider, som firas till afgudars ära.

Sådana sägas blott förekomma i hednaland. Ja väl. Bara inte vårt land då blir mer ett hedniskt. Bara vi inte göra våra högtider mer afgudiskt, än hedningarna, som dock ofta med ett djupt alfvar och stor försakelse fira sina afgudafester. Men huru går det ofta till hos oss? Ack! hvilken tröghet, ljumhet och andelöshet röjer ej stora hopen af så kallade Lutheraner, då det blir fråga att höra Guds ord, lofva Guds namn och gå till Guds bord. Men bjud dem till spelbordet eller rusdrycks-kalaset, så kan du få se deras ögon klarna och deras tungos band lossna. Bjud dem på bal, Der finnes god tid för dem, som sällan ha tid att gå i kyrkan; Då öppnas stora salar, när för andaktsöfningar blott upplåtes den trånga fattigkojan, enär Kristus ej får rum i de stora härbergen; Der brinna hundratals ljus, då hundratals fattige ej ega en ljusstump för att sätta vid sin Bibel; der finnes rik musik, som spelar allt utom "psalmer och andeliga visor i nådene"- -

Ack! vi lefve i en afgudisk och flärdfull tid. Våra studenter äro nu de alrafinaste herrar, liksom de skulle borttaga jordens mörker med sina kläder och svajande fanor och kostsamma tillställningar - Vi ha nyss sett den ståt, som utvecklades i Lund, då Tegnérs bildstod aftäcktes. Var der intet afguderi, då gamla och unga med blottade hufvud tågade förbi bildstoden och Tegnérs anhögiga upphöjdes och skålar druckos? Hvad vann

EPÄJUMALIEN JUHLISTA

(Lukijan lähettämä)

Epäjumalien juhlia ovat ne komeat juhlat, joita vietetään epäjumalien kunniaksi.

Sanotaan, että sellaisia esiintyy vain pakanamaissa. Niin kai! Kunhan vain ei meidän maamme jäisi enemmän pakanalliseksi! Kunhan vain emme tekisi meidän juhlistamme enemmän epäjumalisia kuin pakanat, jotka kuitenkin usein viettävät epäjumalien juhliaan syvällä vakavuudella ja suurella kieltäymyksellä! Mutta kuinka onkaan meidän laitamme usein? Voi, mikä hitaus, penseys ja hengettömyys paljastuukaan suuressa osassa niin kutsuttuja luterilaisia, kun tulee kysymykseen Jumalan sanan kuuleminen, Jumalan nimen ylistäminen ja Herran pöytään käyminen. Mutta kutsupa heitä pelipöytään tai väkijuomakesteihin, niin saat nähdä heidän silmiensä kirkastuvan ja kielen siteiden irtoavan! Kutsupa heitä tanssiaisiin, kyllä on silloin hyvää aikaa niillä, joilla on harvoin aikaa käydä kirkossa! Silloin aukenevat suuret salit, kun taas hartauden harjoituksille avautuu vain köyhän murju, koska Kristus ei saa sijaa suurista majataloista. Niissä palaa sadoittain kynttilöitä, kun taas sadat köyhät eivät omista yhtäkään kynttilänpätkää asettaakseen sen Raamattunsa viereen. Niissä on runsaasti musiikkia, joka soi kaikkea muuta kuin "psalmeja ja hengellisiä lauluja" armossa.

Voi! Me elämme epäjumalisessa ja turhamaisen loiston ajassa! Ylioppilaamme ovat kaikkein hienoimpia herroja, ihan kuin he poistaisivat maan päältä pimeyden hienoilla vaatteillaan ja liehuvilla lipuillaan ja kalliilla juhlillaan. Olemme äskettäin nähneet sitä komeutta, joka kehittyi Lundissa, kun Tegnérin kuvapatsasta paljastettiin. Eikö siinä ollut lainkaan epäjumalisuutta, kun vanhat ja nuoret paljastetuin päin marssivat kuvapatsaan ohi ja Tegnérin omaisia ylistettiin ja

härmed Kristi rike? Månne härvid Gud allena prisades - ej snillet, ej skalden, som har sin bästa bildstod i sina skrifter och kan säga med Horaz: Monumentum exegi aere perennius?

-Huru ofta har ej verldens påfviska anda kanonicerat sanningens bittraste förföljare, men brändt eller förföljt sanningens varmaste vänner! Men verldens anda var sig alltid lik. Den böjer sig ej för storheten, som blöder på Golgatha, för Lambet och Blodet, men för skalder, skådespelare, sångerskor och dansöser, bugar och kryper och offrar den.

Ack! verlden är full - full - full med - - - afguderi. - -

maljoja juotiin? Mitä Kristuksen valtakunta voitti tällä? Yksin Jumalaako tällä ylistettiin - eikä neroa, eikä runoilijaa, jonka paras kuvapatsas on hänen kirjoituksissaan ja voi sanoa Horazin kanssa: "Monumentum exegi aere perennius"?

Kuinka usein maailman paavilainen henki onkaan julistanut totuuden katkerimpia vainoajia pyhimyksiksi, mutta on polttanut tai vainonnut totuuden lämpimimpiä ystäviä! Mutta maailman henki pysyy aina samanlaisena. Se ei kumarru suuruuden edessä, joka vuotaa verta Golgatalla, Karitsan ja Veren edessä, vaan runoilijoiden, näyttelijöiden, laulajattarien ja tanssijattarien edessä se kumartuu ja ryömii ja se uhraa sille.

Voi! Maailma on täynnä - täpötäynnä - epäjumalisuutta.

TVÄNNE MISSBRUK AF ORDET: FÖRÄDLA

(insändt)

"Ord gälla som mynt" säger ordspråket och således blir det falskt mynt af falskeligen använda ord. Men Myntförfalskare pläga ju anses med största afsky och straff (40 par spö och hängning). Låt oss derföre ej förfalska orden.

Ibland de ord, som blifvit förfalskade, är det vakra ordet förädla, hvilket satan sig till tjenst i vårt språkbruk illa misshandlat. Vi vilje nu anföra 2 framstående missbruk af detta ord.

Det första missbruket är det, då det hetat, att spannmål varit förädlad, då den blifvit förvandlad i brännvin. Spannmål är en ädel Guds gåfva. Men

KAKSI VÄÄRINKÄYTÖSTÄ SANASTA "JALOSTAA"

(Lukijan lähettämä)

"Sanat ovat käypiä rahasta", sanoo sananlasku, ja niin muodoin väärin käytetyistä sanoista tulee väärää rahaa. Mutta rahanväärentäjiähän kohdataan mitä suurimmalla inholla ja rangaistuksella (40 paria raippoja ja hirttäminen). Älkäämme sen tähden väärentäkö sanoja!

Väärennetyiksi joutuneiden sanojen joukossa on kaunis sana "jalostaa", jota saatana on omaksi edukseen kohdellut kaltoin meidän kielenkäytössämme. Tahdomme esittää kaksi yleisintä tämän sanan väärinkäyttöä.

Ensimmäinen väärinkäytös on sellainen, kun on sanottu viljan tulleen jalostetuksi, kun se on muutettu viinaksi. Vilja on jalo Jumalan lahja. Mutta muutettuna viinaksi,

förvandlad till brännvin, som så länge blef kristenhetens dvalakalk, blef denna ädla gåfva till den största landsplåga och en falsk salighetskälla, så att och hit kan lämpas hvad Paulus skrifver i Romarbrefvets 1.kap. "De hafva förvandlat Guds sanning i lögn". Guds ädla gåfva (säden), i en lögneandens traktering. -Men de ädla brännvins patronerna och "hederlige krögaren" ville gerna gälla, såsom hulda menniskovänner. Derföre ville de ej ha pilten nämnd med sitt eget namn, utan brännvin skulle heta en Guds gåfva, ja den bästa, således bättre än spannmål, hvarföre man och sades "gifva någon till bästa", när man gaf någon en sup. I sednare tider har väl brännvinet blifvit bättre undersökt och af många kunninga och opartiske läkare äfvensom af en bitter erfarenhet utdömt såsom den svåraste landsplåga. Derföre tror väl ingen numera, att säd och potatis förädlas, då de kastas i brännvinsdrakens käftar. Mellertid spökar ännu det talesättet, att brännerierna förädla spannmålen. Men numera brukas detta uttryck mest af nykterhetsvännerna, då de vilja göra narr af de brännvinister, som numer begynt skämmas, att säga, det sädens dyra Guds-lån förädlas i brännvinspannan.

Det andra missbruket af ordet förädla grasserar ännu och torde ännu längre fortfara. Man säger nemligen om menniskonaturen, att den förädlas genom religion (man menar väl kristendomen, såvida man ej såsom en hedning är nöjd med den naturliga religionen, skräddad efter egen behagelig snitt). Att naturen eller (den naturliga) menniskan förädlas genom religionen är ett uttryck, påfunnet af andeliga krögare, som funnit för godt, att uppblanda Guds ord med menniskofunder. De hafva utgått ifrån det antagandet, att menniskan och hennes natur allaredan är ädel i det skick, den

joka niin pitkäksi ajaksi tuli kristikunnan unijuomaksi, tämä jalo lahja tuli mitä suurimmaksi maanvaivaksi ja vääräksi autuuden lähteeksi, niin että tähän voidaan myös soveltaa, mitä Paavali kirjoittaa roomalaiskirjeen ensimmäisessä luvussa: He ovat muuttaneet Jumalan totuuden valheeksi, - Jumalan jalon lahjan, viljan, valheen hengen kestitykseksi. Mutta jalot viinapatruunat ja kunnialliset kapakoitsijat tahtoisivat mielellään käydä laupiaista ihmisystävistä. Siksi he eivät haluaisi pienokaista kutsuttavan tämän omalla nimellä, vaan paloviinaa pitäisi nimittää Jumalan lahjaksi, ja vielä parhaimmaksi, siis viljaa paremmaksi lahjaksi, minkä tähden myös sanottiin annettavan parasta, kun annettiin jollekin ryyppy. Myöhempinä aikoinahan viina on tullut paremmin tutkituksi ja monet taitavat ja puolueettomat lääkärit samoin kuin myös katkera kokemus on tuominnut sen pahimmaksi maanvaivaksi. Siksi kukaan ei kai tätänykyä luule, että vilja ja peruna jalostuvat, kun ne heitetään viinalohikäärmeen kitaan. Kuitenkin tuo puheenparsi kummittelee vieläkin, että viinatehtaat jalostavat viljaa. Mutta nykyisin tätä sanontaa käyttävät eniten raittiuden ystävät halutessaan ivata viinankäyttäjiä, jotka tätänykyä häpeävät sanoa, että viljan kallis Jumalanlahja jalostuu viinapannussa.

Toinen jalostaa-sanan väärinkäyttö mellastelee yhä, ja se jatkunee vielä pitkään. Ihmisluonnosta nimittäin sanotaan, että uskonto jalostaa sitä. (Sillä kai tarkoitetaan kristillisyyttä, sikäli kuin ei tyydytä pakanan tavoin luonnolliseen uskontoon, joka on räätälöity oman miellyttävän kuosin mukaan.) Että luonto eli (luonnollinen) ihminen jalostuu uskonnon kautta, on sanonta, jonka hengelliset kapakoitsijat ovat keksineet, jotka ovat nähneet hyväksi sekoittaa Jumalan sanaa ihmiskeksinnöillä. He ovat lähteneet siitä olettamuksesta, että ihminen ja hänen luontonsa ovat jo jaloja siinä tilassa, missä ne ovat ilman Kristusta ja Hengen

befinnes utan Kristi och andans nåd. Blindheten, som ej känner och erfar Guds helighet, har velat och vill så gerna inbilla menniskorna, att de äro skäligen goda och ädla och att det allenast behöfves, att de stöka till sig för att småningom blifva allt ädlare. Detta är ju smickrande för det naturliga högmodet och en lätt väg, att med stöflor och sporrar rida in i himmelen uppå sina egna höga hästar. Men det har den olyckan, att vara grund-falskt. Guds ord bedyrar öfverallt, (hvad ock alla rätt vakna erfara) att menniskan är i grunden förvänd, förderfvad och död i synd och oförmögen till allt godt och behöfde såsom alldeles förtappad en så stor frälsares så djupa förnedring och lidande och andans nyfödelse för att bli upprättad, med Gud försonad och till något godt dugelig. Fastän man ej vill förstå det, så står det fast hvad Herren säger: "Mig förutan kunnen I intet (godt) göra."

armoa. Sokeus, joka ei tunne eikä koe Jumalan pyhyyttä, on tahtonut ja tahtoo mielellään saada ihmiset kuvittelemaan, että he ovat aika lailla hyviä ja jaloja, ja että tarvitaan pelkästään itsensä siivoamista, jotta voisi tulla vähitellen yhä jalommaksi. Tämähän on luonnollista ylpeyttä imartelevaa, ja se on kevyt tie, kun saa ratsastaa saappaineen ja kannuksineen taivaan valtakuntaan omilla korkeilla hevosillaan. Mutta onnettomuus vain, että tällainen käsitys on perustuksiaan myöten väärä. Jumalan sana todistaa kaikkialla (minkä myös kaikki oikein heränneet kokevat), että ihminen on pohjiaan myöten nurja, turmeltunut ja synnissä kuollut ja on kykenemätön mihinkään hyvään. Ja se tarvitsi kokonaan kadotettuna niin suuren Vapahtajan syvän alentumisen ja kärsimisen, ja uuden syntymisen Hengessä tullakseen autetuksi, Jumalan kanssa sovitetuksi ja kelvolliseksi johonkin hyvään. Vaikka tätä ei tahdo ymmärtää, niin kuitenkin se pysyy lujana, mitä Herra sanoo: "Ilman minua ette mitään (hyvää) voi."

FRANSYSK VIDSKEPELSE OCH OTRO

I en fransysk tidskrift läsa vi följande bref:

Paris den 19 juni 1852.

Kära broder!

Huru många gånger hafva vi icke tillsammans sagt, att vidskepelse och otro, dessa två sår som fräta på vårt Frankrike, äro förbundne lika nära som orsak och verkan! Hvarje dag lemnar nya bevis derpå. -"Trons dagar återkomma!" ropa de Påfviske. "Se huru många menniskor i våra kyrkor; det var längesedan vår Kristi lekamens

RANSKALAISTA TAIKAUSKOA JA EPÄUSKOA

Eräässä ranskalaisessa aikakauslehdessä oli seuraava kirje:

Pariisi 19.6.1852

Rakas veli!

Kuinka monta kertaa olemmekaan yhdessä sanoneet, että taikausko ja epäusko, nämä kaksi Ranskaamme raastavaa haavaa, ovat yhtä läheisesti toisiinsa yhdistettyjä kuin syy ja seuraus! Jokainen päivä jättää uusia todisteita siitä. "Uskon päivät palaavat", huutavat paavilaiset. "Katsokaa kuinka monta ihmistä meidän kirkoissamme on, siitä on pitkä aika, kun Kristuksemme

fest firades så!" -"Sällhetens och nöjets dagar skänkas oss åter" säga de verldslige, -"se hvilka skaror ila till balerna, sexorna och theatrarna!" -och den evangeliske christne ropar med ångest i sin själ: "fattige barn af denna verlden! I dansen och fröjden eder på brädden af en afgrund! Fattige bröder, romerske katholiker! I byggen på sanden!"

Under det att mängden fyller templen, för att åtskåda processionernas bedröfliga och helt verldsliga glans; medan barnen lära sig att leka religion, byggande sina små kapeller i hvarje vrå af våra gator och blanda den eviges namn i sina skrattsalfvor omkring sitt lilla kalas; hvad göra de otrogne verldens barn? De draga sina slutsatser af hvad som sker uti templen i Paris och på gatorna i provinserna, och tagande på ordet dem, som af religionen göra en helig lek, tro de sig kunna taga ett steg till och föra religionen sålunda in äfven i de äldres förlustelser. Skall jag tala om skådespelet "den kristne martyren" som lockar i dessa dagar flera gånger i veckan folkskaran till hippodromen, och i hvilken man ser en lejontämjare, som låter smeka sig af de vilda djur, som Romerska Kejsaren anvisat honom till bödlar? -Skall jag berätta er om den theatern, der man föreställer "verldens slut" under åskådarnes högljudda bifall? Edra läsare torde dock hafva läst annonsen derom i alla våra tidningar.

Men se här någonting nytt, något otroligt för hvar och en, som icke lefvat i vårt stackars otrogna och lättsinniga Paris. Just denna morgon har ett cirkulär (rundskrifvelse) i stentryck blifvit utdeladt i alla hus af det qvarter der jag bor; jag afskriver det här för eder räkning ord för ord; det är ställdt till våra fruntimmer:

ruumiin juhlaa vietettiin näin!" "Meille lahjoitetaan jälleen autuuden ja huvin päivät", sanovat maailmanmieliset, "katsokaa, mitkä joukot rientävät tansseihin, iltamiin ja teattereihin!" - Ja evankelinen kristitty huutaa tuska sielussaan: "Te tämän maailman köyhät lapset! Te tanssitte ja ilakoitsette pohjattomuuden partaalla! Te köyhät veljet, roomalaiskatoliset! Te rakennatte hiekalle!"

Mitä tekevät maailman uskottomat lapset sillä aikaa kun väki täyttää temppelit katsellakseen juhlakulkueiden surkeaa ja aivan maailmallista loistoa, sillä aikaa kun lapset opettelevat leikkimään uskontoa rakentaen pikku kappeleitaan katujemme joka kulmaukseen ja sekoittavat sen Iankaikkisen nimen naurunpurskauksiinsa pikku pitojensa ympärillä? He vetävät johtopäätöksensä siitä, mitä tapahtuu Pariisin temppeleissä ja maakunnan kaduilla, ja niiden sanojen nojalla, jotka tekevät uskonnosta pyhän leikin, he uskovat voivansa mennä askeleen verran pidemmälle ja saattavat siten uskonnon myös vanhempien huviksi. Puhunko näytelmästä "Kristitty Marttyyri", joka näinä päivinä houkuttelee useita kertoja viikossa kansanjoukkoja hippodromille ja jossa nähdään leijonankesyttäjä, joka antaa niiden villieläinten hyväillä itseään, jotka Rooman keisari on määrännyt hänen pyöveleikseen? Kerronko teille siitä teatterista, jossa esitetään "Maailman Loppua" katsojien äänekkään suosionosoituksen kaikuessa? Teidän lukijanne lienevät kuitenkin lukeneet ilmoituksia näistä kaikista lehdistämme.

Mutta tässä on jotakin uutta, jotakin uskomatonta jokaiselle, joka ei ole elänyt meidän epäuskoisessa ja kevytmielisessä Pariisi-raukassamme. Juuri tänä aamuna on jaettu tämän korttelin jokaiseen taloon kiertokirje kivipainoksena. Jäljennän sen tähän teitä varten sanasta sanaan. Se on osoitettu meidän naisväellemme.

"Min nådiga!

Jag har den äran att underrätta eder att genom ett slag af min trollstaf har jag ur jorden framkallat det Palats som jag har att bebo under hela sommartiden, och som är beläget vid elyseiska fälten, qvarteret Marigny, framför Circus och vid sidan af Presidentens trädgårdar; hvilket allt bör kunna öfvertyga om, att ehuru jag är en invånare från helfvete, jag likväl har en fin och utsökt smak för godt sällskap. På det mitt slott hvarje afton må varda försedt med en lysande societé (sällskap) får jag bedja er hafva godheten hedra mig med er närvaro liksom med hela er familjs, och det ju förr dess heldre, öfvertygad att Ni icke skall behöfva ångra att hafva tillbringat en afton hos mig hvilket också skall bevisa er, att man kan blifva väl emottagen öfverallt, skratta och roa sig till och med i djefvulens slott, hvarest beqvämlighet förenas med prakt för att göra detta förtjusande ställe till damernas innerligaste glädje, männernas nöjen och barnens förlustelse. Blommor, sockerbakelser och förfriskningar skola bjudas med en utsökt artighet och med ett pyramidaliskt och verkligen djefvulskt öfverflöd. I det hopp att snart få räkna eder bland antalet af mina troende och glade kunder, värdes, min nådiga, mottaga försäkran om min högaktning. Djefvulen i högst egen person skall hafva den äran mottaga Er och söka förljufva Ert besök.

P.S. Djefvulen, som önskar gagna publiken i det alldra yttersta, har äran tillkännagifva, att han ger privatlektioner dels hemma, dels uti staden.

Lacaze

(Förstån I denna invit I noble uti Sverige? Guterar den icke äfven Eder gammel-Adam?) Den Parisiska tid-

Rakkaani!

Minulla on kunnia ilmoittaa Teille, että yhdellä taikasauvani iskulla olen taikonut maasta palatsin, joka minulla on asuntonani koko kesäajan ja joka sijaitsee Elyseen kenttien läheisyydessä, Marignyn korttelissa, Sirkuksen edustalla ja presidentin puutarhojen sivustalla, minkä kaiken pitää vakuuttaa, että vaikka olen helvetin asukas, minulla on kuitenkin hieno ja erinomainen maku hyvän seuran suhteen. Jotta linnassani olisi joka ilta loistavaa seuraa, saan pyytää, että hyväntahtoisesti kunnioittaisitte minua läsnäolollanne, kuten myös koko perheenne läsnäololla, ja mitä pikemmin, sitä parempi. Voitte olla vakuuttunut, ettei Teidän tarvitse katua viettäneenne yhden illan luonani. Ja Teille myös osoitetaan, että voitte tulla hyvin vastaanotetuksi kaikkialla, myös perkeleen linnassa voidaan nauraa ja huvitella, missä mukavuus yhdistyy loiston kanssa, jotta tämä ihastuttava paikka saatettaisiin naisten sydämelliseksi iloksi, miesten huviksi ja lasten nautinnoksi. Kukkia, sokerileivoksia ja virvokkeita tarjotaan erinomaisen kohteliaasti sekä uskomattoman ja todella perkeleellisen yltäkylläisesti. Toivossa kohta saavani lukea Teidät uskovien ja iloisten tuttavieni joukkoon pyydän, rakkaani, vastaanottamaan kunnioitukseni vakuutuksen. Perkeleellä on omassa korkeassa persoonassaan kunnia vastaanottaa Teidät ja yrittää sulostuttaa vierailunne.

P.S. Perkeleellä, joka haluaa auttaa yleisöä niin paljon kuin mahdollista, on kunnia ilmoittaa, että hän antaa yksityisopetusta, osittain kotona, osittain kaupungilla.

Lacaze

Ymmärrättekö tätä kutsua, te Ruotsin jalot? Eikö teidänkin vanha-aataminne panisi arvoa sille? Pariisilainen aika-

skriften tillägger vidare.

Dylika cirkulärer väcka icke hos vår Parisiska publik någon känsla af obehag, och mängden löper glad och lättsinnig till skådespelet Yttersta domen; klappar händerna vid den christne martyrens kroppstyrka och vighet och förlustar sig af hjertans grund i djefvulens slott; går sedan derifrån ännu mera lättsinnig, ännu mera yr och otrogen än någonsin tillförene! Äi detta icke något outsägligt förfärligt med ett dylikt lättsinne? Men är det icke också den helt naturliga följden af den christnade hedendom, som utbjudas åt folket genom alla upptågen vid Christi lekamens fest, under Marie månaden och vid alla andra ceremonier, som man hängt på christendomen? Man har velat göra religionen angenäm för menniskohjertat, och man har dermed endast lyckats att förnedra christendomen i stället för att lyfta menniskan upp till Herren Christus. Religionen, eller rättare de tomma ceremonierna, som man satt i hennes ställe, mottagas med nöje. Presterskapet fortfar att locka skarorna till sina utbjudna herrligheter, - men tro finnes icke mera.

Kära broder! När jag sålunda tid efter annan söker lyfta en flik af det täckelse som skulle dölja för oss de djupa sår hvaraf vårt sköna Frankrike lider, så är ändamålet att inbördes mana oss att skyndsamt använda botemedlet. Det gifves icke mer än ett sådant nemligen Christi kunskap, Christus sådan Bibeln framställer Honom för oss. Det är han, som är den Eviges högra hand, verldens ljus, sanningen. När Guds Anda fått vittna om Christus i en själ, då är denna själ pånyttfödd, men då också allfvarligt sinnad; evigheten med sin vigt är då allt för omätelig för ögat; det christeliga lifvet för betydelsefullt, våra själars fiende allt för mycket

kauslehti kirjoittaa edelleen:

Tuollaiset kiertokirjeet eivät herätä meidän pariisilaisessa yleisössämme mitään vastenmielisyyttä, ja joukko juoksee iloisena ja kevytmielisenä näytelmään "Viimeinen Tuomio", taputtaa käsillään nähdessään kristityn marttyyrin ruumiin voimat ja notkeuden ja huvittelee sydämensä pohjasta perkeleen linnassa. Lähtee sieltä sitten vielä kevytmielisempänä, vielä sekavampana ja epäuskoisempana kuin koskaan ennen! Eikö moinen kevytmielisyys ole jotakin sanomattoman kauheaa? Mutta eikö se myös ole aivan luonnollista seurausta kristillistyneestä pakanuudesta, jota tarjotaan kansalle kaikilla tempuilla Kristuksen ruumiin juhlassa, Marian kuussa ja kaikissa muissa seremonioissa, jotka on kytketty kristillisyyteen? On haluttu tehdä uskonto ihmissydäntä miellyttäväksi, ja sillä on onnistuttu ainoastaan alentamaan kristillisyys sen sijaan että olisi nostettu ihminen ylös Herran Kristuksen luo. Uskonto, tai oikeammin ne tyhjät seremoniat, mitkä sen sijaan on pantu, otetaan vastaan mielihyvällä. Papisto jatkaa joukkojen houkuttelemista tarjoamiinsa ihanuuksiin - mutta uskoa ei ole enää olemassa!

Rakkaat veljet! Kun minä näin aika ajoin yritän kohottaa sen peitteen kulmaa, joka peittää meiltä ne syvät haavat, mistä meidän ihana Ranskamme kärsii, niin tarkoitus on, että keskinäisesti kehotamme pikaisesti käyttämään lääkitystä. Muuta sellaista ei anneta kuin Kristuksen tunteminen, Kristus sellaisena kuin Raamattu Hänet asettaa meidän eteemme. Hän on sen Iankaikkisen oikea käsi, maailman valkeus, totuus. Kun Jumalan Henki on saanut todistaa sielussa Kristuksesta, silloin se sielu on uudestisyntynyt, mutta silloin se on myös vakavamielinen, iankaikkisuus painoineen on silloin aivan liian mittaamaton silmälle, kristillinen elämä liian merkityksellinen, meidän sielujemme vihol-

farlig för att kunna betraktas med likgiltighet och lättsinne. Då uppväcker också blotta inbillningskraftens religiositet, all den yttre ståten, endast afsmak och förakt. Och ödmjukhet, barmhertighet, redlighet, de visa då också i lefvernet att det gamla är förgånget och för den själen allting ny vordna.

Hvad göra vi då, käre bröder, för att utbreda denna dyrbara Christi kunskap omkring oss? O att jag förmådde ropa i alla fromma menniskors öron Pauli ord: "Ve mig, ve dig, om vi icke predika evangelium."

Helige ande! uppfyll oss med nitälskan, med barmhertighet och kärlek för de som omkomma, ja som omkomma af brist på denna kunskap. (Hos.4)

S.Perne
Ev. Kyrkovän

linen aivan liian vaarallinen, jotta niitä voisi tarkastella välinpitämättömästi ja kevytmielisesti. Silloin myös pelkän mielikuvitusvoiman uskonnollisuus, kaikki ulkonainen loisto herättää vain inhoa ja ylenkatsetta. Ja nöyryys, laupeus, kunnollisuus, ne näyttävät myös elämässä, että vanha on kadonnut sille sielulle ja kaikki ovat uudeksi tulleet.

Mitä sitten teemme, rakkaat veljet, levittääksemme tätä kallista Kristuksen tuntemista ympärillämme? Kunpa saattaisin huutaa kaikkien hurskaiden ihmisten korviin Paavalin sanat: "Voi minua, jos en minä evankeliumia saarnaa!"

Pyhä Henki! Täytä meidät kiivaudella, laupeudella ja rakkaudella niitä kohtaan, jotka menehtyvät, niin, jotka menehtyvät tämän tuntemisen puutteeseen. (Hoos. 4.)

S. Perne
Ev. kirkon ystävä

ETT ENFALDIGT ÖGA OCH ETT ARGT ÖGA.

(Matth 6:22,23)

Det förstås att här af Frälsaren syftas på det andeliga, fast Han tager liknelse af det lekamliga.

Kroppens öga är den enda kroppslem, som uppfattar ljuset. Är nu kroppens öga enfalldigt d.ä. friskt och brukas det och ser för sig, så kan det lysa och vägleda hela kroppen. Är åter ögat argt (sjukt, skeft, förderfvadt) så har hela kroppen intet godt ljus. Lika så i det andeliga och himmelska. Här står det så till, att "mörker all vår själ betäcker" om vi ej få nytt lif och

YKSINKERTAINEN SILMÄ JA PAHA SILMÄ

(Matt. 6:22,23)

Vapahtajan ymmärretään tarkoittavan tässä hengellisiä asioita, vaikka hän ottaa vertauksen ruumiillisista.

Ruumiissa silmä on jäsen, joka käsittää valkeuden. Jos nyt ruumiin silmä on yksinkertainen eli terve ja sitä käytetään ja se käsittää, niin se voi valaista ja johdattaa koko ruumista. Jos taas silmä on paha (sairas, kiero, turmeltunut), ei koko ruumissa ole kunnon valkeutta. Tämä pätee myös hengellisissä ja taivaallisissa asioissa. Tässä käy niin, että "pimeys peittää koko sielumme", jos emme saa uutta elämää ja

friska, öppnade förståndsögon, att i trones ljus se rätt fram mot rätta vägen och rätta målet. Är ögat argt, är förståndet i andeligt mörker, (såsom del är,"der Guds ande ej är när, som nytt lif i själen väcker") har ej menniskan af Guds ord och anda fått öppnade förståndsögon, eller låter hon sin andeliga syn skadas t.ex. genom sjelfklokhet eller förblindas t.ex. af mennisko-afguderi, så blir hennes hela själ (äfven om hon har högre verldslig lärdom) dock i andeligt mörker eller dunkel, hennes hela åsigt af lifvet, hennes hela rigtning blir falsk, hon vandrar efter köttet, efter den gamla menniskan, fiende till Kristi kors, mest aktande det jordene tillhörer. Såsom skeppet rättar sig efter rodret, så rättar sig menniskans vandel efter hennes förstånd och vilja. Det är således omojeligt att föra en kristelig och helig vandel, der förstånd och vilja ej kristnas (smörjas) af den Heliga anda. - Äfven en andeligen upplyst kan varda skefögd, villad och förblindad. Huru vigtigt derfore för alla upplyste, att städse vandra i trones ljus och enfald!

terveitä, avattuja ymmärryksen silmiä katsomaan uskon valkeudessa suoraan eleemme oikeaa tietä ja päämäärää kohti. Jos silmä on paha, ymmärrys on hengellisessä pimeydessä (kuten jos "Jumalan Henki ei ole läsnä, joka herättää uutta elämää sielussa"), jos Jumalan sana ja henki ei ole antanut ihmiselle avoimia ymmärryksen silmiä tai jos hän antaa esim. itseviisauden vahingoittaa hengellistä näköään tai ihmisjumaloinnin sokaista sen, niin silloin koko hänen sielunsa (vaikka hänellä olisikin korkeampaa maallista oppia) tulee hengellisesti pimeäksi ja hämäräksi, hänen koko elämänkatsomuksensa, koko hänen suuntauksensa muuttuu vääräksi, hän vaeltaa lihan jälkeen, vanhan ihmisen jälkeen, on Kristuksen ristin vihollinen, joka pyrkii maallisten asioitten perään. Kuten laiva tottelee ruoria, ihmisen vaellus tottelee hänen ymmärrystään ja tahtoaan. Niinpä on mahdotonta elää kristillisesti ja vaeltaa pyhästi, kun Pyhä Henki ei ole pyhittämässä (voitelemassa) ymmärrystä ja tahtoa. Hengellisesti valaistukin voi tulla kierosilmaiseksi, eksytetyksi ja sokaistuksi. Kuinka tärkeää onkaan kaikille valaistuille, että he alinomaa vaeltavat uskon valkeudessa ja yksinkertaisuudessa!

Enfaldens öga och tro är bäst, ser och leder bäst.

Yksinkertaisuuden silmä ja usko on paras, näkee ja johdattaa parhaiten.

Det ser på Lambet med förtroende. Det håller sig vid ordets tydliga lära, begär ej tecken och under, begär ej kunna utransaka hemligheter, grälar ej med förnuft, kött och blod, håller sig vid Guds klara vilja och hand och går rakt fram till det himmelska Zion.

Se katsoo Karitsaa luottamuksella. Se pitäytyy sanan selkeään oppiin eikä pyydä merkkejä eikä ihmeitä, ei pyydä tutkia salaisuuksia, ei riitele järjen, lihan ja veren kanssa, pitäytyy Jumalan kirkkaaseen tahtoon ja huolenpitoon ja käy suoraan eteenpäin taivaalliseen Siioniin.

Andra (särdeles de verldskloka hafva ofta likasom starr på ögonen, så att de taga skal för kärna, lögn för sanning, synd för loflig, och dödsens väg för god eller ju utan fara. Det värsta är, att de stöta emot förtörnelsestenen i Zion, fast de ej se det. "Deremot, der enfald råder, ser man genom tjocka skyn," hänger vid salighetsklippan, ser

Muilla (erityisesti maailman viisailla) on usein ikään kuin kaihi silmissään, niin että he pitävät kuoren ytimenä, valheen totuutena, synnin luvallisena ja kuoleman tien hyvänä ja vaarattomana. Pahinta on se, että he loukkaantuvat Siionin pahennuskiveen, vaikka he eivät huomaa sitä. Missä sitävastoin yksinkertaisuus on vallitsemassa, nähdään paksun pilven läpi, riiputaan

rättfärdighetens sol, tränger med tro, bön och hopp genom molnen och blir i barna-sinne, tro och kärlek på rätta vägen - och grundtonen uti själen är: "Jag går till himlen, hvart jag går." m.m. N:o 452:2. O! du sälla trones barnaenfald, hvar finnes du i våra sjelfkloka otrogna tider?

Menska! om du ej får denna enfald och "varder såsom barn, så kan du ej komma i himmelen." Vakna då. Tag Bibeln. Akta på, der Jesus framgår. Ropa och bed att du måtte få din syn och få behålla den intill ändan. Då skola fjällen falla från dina ögon, såsom af Saulus i Damasco, då skola mörkrets fästen falla såsom Jerickos murar för Israels basunaröst, då skall himmelriket upplåtas, uppklarna, intagas, egas och behållas.

autuuden kalliossa, nähdään vanhurskauden aurinko, tunkeudutaan uskolla, rukouksella ja toivolla läpi pilvien ja pysytään lapsenmielessä, uskossa ja rakkaudessa oikealla tiellä. Ja sielun perussävel on "minne kuljenkin, menen taivaaseen" ym. (virsi 452:2). Oi autuas uskon lapsellinen yksinkertaisuus, missä olet meidän itseviisaina, epäuskoisina aikoinamme?

Ihminen! Jos et saa tätä yksinkertaisuutta ja "tule niin kuin lapsi, et pääse taivaaseen". Herää siis! Ota Raamattu! Huomaa, mistä Jeesus kulkee ohi! Huuda ja rukoile, että saisit näkösi ja saisit sen säilytetyksi loppuun asti! Silloin suomukset putoaisivat silmistäsi kuten Saulukselta Damaskossa, silloin pimeyden linnoitukset luhistuisivat kuten Jerikon muurit Israelin pasuunan äänen edestä, silloin taivas avataan, kirkastuu, sisäistetään, omistetaan ja pidetään.